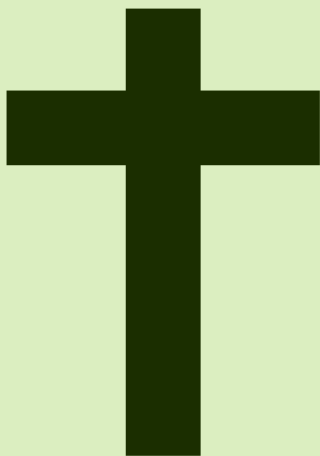

Mbede sáka kuni
fie

New Testament in Kuo

Mbede sáka kuni fie **New Testament in Kuo**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kuo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
1bae8b8b-6141-55e9-b352-adf7a01da5f4

Contents

Matiye	1
Marki	42
Luku	66
Z̄aa	108
Peḉ nzoḉ ndáy nzaapeḉri .	138
Romri	175
1 Korḡteri	193
2 Korḡteri	210
Galasiri	222
Efezri	229
Filiḉri	235
Kolosiri	240
1 Tesalonikri	244
2 Tesalonikri	248
1 Timote	251
2 Timote	257
Tite	261
Filemḡn	264
Eborori	265
Zak	279
1 Piyer	284
2 Piyer	289
1 Z̄aa	292
2 Z̄aa	297
3 Z̄aa	298
Zud	299
Fe ká tina nun ha Z̄aa . . .	301

Matiye

Bay kere Ngerewuru ka Matiye daa mbede

Bay ka se tul ferri ka do bil mbede ni key

Mbede key na Matiye daa bay haɗa nzoɓri ko mii, Zezu ba Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri. Be mini ze, ka saɗ bayri ka do bil *Mbede saka kuni ka piedke* ngiji baɗa a daa do bil mbede ni key bay kieke mii, ferri riw bele ka Ngerewuru waa bay daa na, o bay zaɗe bay faa vika Zezu ka ba Krisi, Vu Ngerewuru, Nzoɓ Kaw Bay Kumnun.

Saw fe ka'a daake mbede key na, bay kɗinake soro bay kaw bay kumnun Zezu riw bele ya, roo le, kakalke ba ba'a nasi bay fe ka'a daa, bay fe ka'a fere nzoɓri. Ka kie Zezu ba bawda nzoɓ luye ka fere nzoɓri fe bay hurusuo ka uru saa luo Ngerewuru. Be Zezu na, ka maa bay tina maira saw bay bol kusol Ngerewuru ndaw, a maa kie nzoɓri bay ka se tul reke mbay Ngerewuru na ndaw pi.

Maa bayri ka do bil-e

Saw bulu Zezuri bay mbona be: 1-2

Da'a tul nduo mbii Zezu, bay lie law-ε: 3-4

Fe fere Zezu ka tul mboro: 5-7

Fe sanri ka Zezu daa, bay nzoɓ tunj ni ngereɗri: 8-12

Law bayri ka se tul reke mbay Ngerewuru: 13

Fe daa san Zezu, bay bay ka'a ba zinj Fariziri: 14-18

Uru saa kudu zaɗ ka Galele kpuru mgba Zuruzalem: 19-23

Vika reke mbay Ngerewuru: 24-25

Koko seke fe Zezu, huf be, bay tji be saa luo huf: 26-28

Saw bulu Zezu Krisi

(Luk 3.23-38)

¹ Saw bulu Zezu *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na ze do key: ka ba vu bulu *Abaraham ndaw, a ba vu bulu Mbay *David ndaw pi. ² Abaraham na mbon Izak; Izak mbon Zakoɓ; *Zakoɓ mbon Zuda bay yu-eri. ³ Zuda mbon Fares bay Zara ka maa bari ba Tamar; Fares mbon Esrom;

Esrom mbon Aram; ⁴ Aram mbon Aminadaɓ; Aminadaɓ mbon Naason; Naason mbon Salmɔn; ⁵ Salmɔn mbon Boaz zinj Rahab; Boaz mbon Obed zinj Rud; Obed mbon Zese; ⁶ Zese mbon David ka ba mbay. Mbay David mbon Salomɔn zinj may Uri. ⁷ Salomɔn mbon Roboam; Roboam mbon Abiya; Abiya mbon Asa; ⁸ Asa mbon Zozafa; Zozafa mbon Zoram; Zoram mbon Ozijas; ⁹ Ozijas mbon Zotam; Zotam mbon Akaz; Akaz mbon Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas mbon Manase; Manase mbon Amɔn; Amɔn mbon Zoziyas; ¹¹ Zoziyas mbon Zekoniyas bay yu-eri. Sewke ku na, i faa leɗ Izarayelri ba koy ruy i seke ri tusiri *Babilɔn*.

¹² Fale ka i faa ri na bayji le, Zekoniyas mbon Salasiyel; Salasiyel mbon Zorobabel; ¹³ Zorobabel mbon Abiyu; Abiyu mbon Eliyakim; Eliyakim mbon Azor. ¹⁴ Azor mbon Sadok; Sadok mbon Akim; Akim mbon Eliyud; ¹⁵ Eliyud mbon Eleyazar; Eleyazar mbon Matan; Matan mbon Zakoɓ; ¹⁶ Zakoɓ mbon Zezeb ka ba waa Mari ka mbon Zezu ka i di ni ba Krisi na.

¹⁷ Be mini ze, saw bulu Zezu Krisi, ka uru saa tul Abaraham kpuru tji tul Mbay David na tɔɗ fal kji ba duo fale ninj. A uru saa tul Mbay David kpuru tji se sew ka i faake leɗ Izarayelri i seke ri Babilɔn na, saw bul-eri tɔɗ fal kji ba duo fale ninj na ndaw. A uru saa sewke ka i faake ri se Babilɔn kpuru tji sew mbona Krisi na, saw bul-eri tɔɗ fal kji ba duo fale ninj na ndaw pi[†].

Saw bay mbona Zezu

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Saw mbona Zezu *Krisi na ze do key: Mari ka ba mi-ε na, ka ba may mbana Zezeb. Bari na i naa zinj kji ya roɓay, le, bay faa hurusuo Tem Law Pie na, Mari yaake bil. ¹⁹ Zezeb ka ba mbana be na, ka ba nzoɓ ka daa fe bay zaɗe ka nun Ngerewuru, ze a hii daa sahoɗ bo nun may mbana be na ya. Sawke mini ze, a hii bay poɗ ni ba muni hoy taɗ ba bay bilke na ka nun ruo nzoɓri. ²⁰ Zaɗka'a do ker bayke ka bil law-ε muni hoy le, Ngerembay pie leɗ nzaaped ka nulue ha ni tji tul-e bay lom a ba ha ni mii: «Zezeb, bo *vu bulu David, mu daa hje ka bay yaɗa Mari ba may bo na ya, bay ji le, bay faa hurusuo Tem Law Pie ze, ka doke bil na ku. ²¹ Ka'a mbon ba leɗ wara nzoɓ, le, mu tuu rinj-ε

* **1:11** 1.11 Zakoɓ ka Ngerewuru tuu rinj ha ni ba Izarayel na, ka ba vu bulu Abaraham, a do bay leɗri ba duo fale sid. A leɗkeri ku na, i ba nzoɓri ka Ngerewuru ko ri ba nzoɓ taa beri. [†] **1:17** 1.17 Pola lew na, Ngerewuru waa zinj Abaraham bay sam fe zuo tul saw nzoɓri riw bele ka tusiri key bay faa be, a waa zinj Mbay David kara ndaw mii, nzoɓ mbjw ka saw kani be na, a kaw tul karingaw mbay banjo. Munu ka Zezu ba vu bulu Abaraham, a ba vu bulu Mbay David ndaw na, nzoɓ daa mbede key na, hii bay haɗa nzoɓri ko ba tusue mii, Zezu na ba nzoɓ ka Ziɓri giyan ni kekeke bay haɗa ni ka yaa ri. I kji Tiika saw fe 12.3 bay 2 Samiyel 7.12-16.

ba Zezu, bay ji le, be ze a yaana nzoɔ ɓeri ka tul feyaa ɓari.»

²² Fe niri riw bele na, tji mini key bay haɗa bay ka Ngerembay ɓaa ka piɛdke lew ɓay faa nzoɔ yaana bay saa nzi-ε na, ka do munu bay zaɗe. Bayke na ze do key: ²³ «I ko, may tikdi a yaana bil bay mbonj ba leɗ wara nzoɔ, le, i tuu riɗ-ε ɓa "Emanuyel‡.» Bay nzaa bay naari le, ɓaa mii, «Ijgerewuru sad zin naari.»

²⁴ Zadka Zezeb tuma saa tul nam na bayji le, ka daa munu ka leɗ nzaaped Ngerembay ka nulue ɓaa ha ni na, a yaa Mari na ɓa may be. ²⁵ Roo le, i naa zin ki ya kpuru maa bay nam ka Mari mbonke leɗ wara nzoɔ. Leε, Zezeb tuu riɗ leɗ na ɓa Zezu.

2

Nzoɔ fe kɔkɔri vi Betelehem bay kɔko Zezu

¹ Zezu na, Mari mbonj ni ka Betelehem, puo ka kuɗu zad ka Zude. Sewke ku na *Eroɗ ze ɓa mbay ka di. Fal mbonja Zezu na ku bayji le, nzoɔ fe kɔkɔri uru saa fi tji sie i se kpuru i tji Zuruzalem, ² a i vbi nzoɔ puori bay mii: «Leɗ ka i mbonj ni ɓa mbay Zibri na waa, ka naa zad haɗa le, bay ji le, ɓuru ko mbaymaw ka tji ka fi tji sie bay tul-e, ze ɓuru vi bay gol riɗ mbay be.»

³ Zadka Mbay Eroɗ laa bayke na munu bayji le, law-ε nzaa ni ngji ɓamba tasiri. Nzoɔri riw bele ka bil puo ka Zuruzalem na hoy kara, law-ri nzaa ri munu ka be na ndaw pi. ⁴ Bayji le, Mbay Eroɗ mɓu *nggerenzof fe poyri bay nzoɔ fere nzoɔri *bol kusol Zibri riw bele a vbi ri bay mii: «Zad haɗa ze i mbonj nzoɔ ka Ngerewuru waa bay pie ni na ka di le?» ⁵ Leε, i yinjra bay bay ha ni mii: «I mbonj ni ka Betelehem ka kuɗu zad ka Zude, bay ji le, nzoɔ yaana bay saa nzaa Ngerewuru ɓaa bayke do bil mbede Ngerewuru piɛd lew hoy mii:

⁶ “Bo Betelehem, puo ka tusiri Zuda: puo hawri ka Zuda na i ti kal mu ya, bay ji le, mbay ka’a koro nzoɔ ɓiri ka ɓa leɗ Izarayelri na, a tji saa saw bo*.”

⁷ Fal bay ka Mbay Eroɗ laa munu na bayji le, ka pie nzaa ped ha ri di nzoɔ fe kɔkɔri ɓa muni, a vbi ri bay, bay haɗa ri tuu ni nam ka mbaymaw tji ke na lik lik ha ɓeri ko. ⁸ Fale ku le, ka pie ri ɓa Betelehem a ɓaa ha ri mii: «I se bo i vaa vbi bay ka se tul leɗ na bay kere i ko. Zadka i ko ni le, i yi bo i vi ɓaa bayke ha mi, bay ji le,

ɓi hoy kara mi hii bay seke bay vaa gol riɗ mbay be ndaw.»

⁹ Zadka i laa bay ka Mbay Eroɗ ɓaa ha ri na bayji le, i mbi faa i se ɓa ɓadi. A le, mbaymaw ka i ko ni ka fi tji sie na nda faa pol-ri kpuru a tji tul hul nam leɗ na a ta a do di. ¹⁰ Zadka i ko ni ta a do na bayji le, i daa suoriya ngji ɓamba tasiri, ¹¹ a i nduo i se hul nam leɗ na, i ko ni bay mi-ε Mari, le, i huku pol-e a i gol riɗ mbay be. Robay, i hina soɓa i faa feziɗa ɓari, a i mgbake ini zin ni. I ha ni lari ndaw, fe ka ɓare fu buy buy ndaw, bay num mir ndaw pi. ¹² Fale ku le, Ngerewuru baka ri bay faa lom bay haɗa ri yi bay faa ka tji tul Mbay Eroɗ na mbaa. Yi ɓari na bayji le, i mbi faa ki ro ze i daa tji puo.

I mbi Zezu i diuke se tusiri Ezibte

¹³ Zadka nzoɔ fe kɔkɔri na i zol bayji le, leɗ nzaaped Ngerembay ka nulue tji tul Zezeb ɓa lom a ɓaa ha ni mii: «Uru siya mu mbi leɗ na bay mi-ε, mu diuke se tusiri Ezibte, mu vaa kaw di kpuru ha mi bi ki mi mbi nzaa-i ha mu ndaw roo, mu yi mu vike ri bay, bay ji le, Mbay *Eroɗ nzaa faa bay ika leɗ na.» ¹⁴ Ka bil sunke ku hoy na, Zezeb uru siya a mbi leɗ na bay mi-ε, a zolke se tusiri Ezibte, ¹⁵ a i kaw di kpuru maa bay huɗ ka i Mbay Eroɗ. Fe niri key na kal mini ha bay ka Ngerembay ɓaa pola lew bay faa nzoɔ yaana bay saa nzi-ε na, do munu bay zaɗe. Bayke ɓaa mii: «Mi di vu-i ha ni tji ka tusiri Ezibte‡.»

Mbay Eroɗ ha ri i ledri ka Betelehem

¹⁶ Zadka Mbay *Eroɗ ko ka nzoɔ fe kɔkɔri luo ɓa mbuo hoy ka tul-e na bayji le, law-ε faa ni puu-u ha ni mbi nzi-ε ha nzoɔ ɓeri se Betelehem bay vu puoruori ka do lakun-ε, i i leɗ warari riw bele ka mbiimbam ɓari ɓa sidi ya bay, bay ji le, ka tuu mbiimbam ledri ka i ika ri na, ha ni maa bay bay ka nzoɔ fe kɔkɔri ɓaa ha ni se tul sie tji mbaymaw na. ¹⁷ Fe niri key na kal mini ha bay ka Zeremi nzoɔ yaana bay saa nzaa Ngerewuru ɓaa na, do munu bay zaɗe:

¹⁸ «Rew nzoɔri mɓa godi godi ka bil puo ka Rama; saa nzaa bay fe guu mɓa guum guum ɓa ɓadi.

Ba Rasel ze re-rew bay tul vi-eri. Ka hii bay haɗa nzoɔri mɓa ni i bo ni ya, bay ji le, vi-eri na ti mbaa‡.»

¹⁹ Zadka Mbay Eroɗ hu na bayji le, leɗ nzaaped Ngerembay ka nulue tji tul Zezeb ɓa lom ka tusiri Ezibte a ɓaa ha ni mii: ²⁰ «Uru siya mu mbi leɗ na bay mi-ε, bo

‡ 1:23 1.23 Ezay 7.14. * 2:6 2.6 Mise 5.1. † 2:15 2.15 Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Zeremi 31.15. Rasel na ɓa may taa mbiwke ka sakra may Zakoɓri. Ze ka hu ɓa dje ka lew hoy kara, ka do munu ɓa maa leɗ Izarayelri. Ka bil mbede Zeremi laa le, ri fe ka’a re-rew bay tul koko seke fe ka’a tji tul vu zi-eri na.

mú yíike ri se tusiri *Izarayel, bay ji le, nzofri ká i nzaara faa bay ika lef na, i hu ro.»²¹ Báyyi le, Zezeb uru siya a mbi lef na báy mi-ε, a yíike ri kof kof vi tusiri Izarayel na.²² Roo le, ka laa mii, Arakelaus ze suo bol bi-ε Mbay Erod, a ba mbay ká kuđu zadf ká Zude. Lee, ka daa hje bay káw tusirike na ku. Fal bay ká Ngerewuru tji ke tul-e ba lom na báyyi le, ka zol a se kuđu zadf ká Galele,²³ a vaa kaw puo mbjw munu ká rin-ε ba Nazaref. Fekeri key na kal mini ha bay ká *nzof yaaña bayri saa nzaa Ngerewuru baa ká piédke lew na, do munu báy zadf. I baa mii: «I díka ni ba nzof ká Nazaref.»

3

Kaa bay Zaa Batis

(Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18; Zaa 1.19-28)

¹ Zadka mbiimbamri kal maa fe báyyi le, nzof mbjw ká rin-ε ba Zaa Batis se bil law kor ká kuđu zadf ká Zude a ka-káa mii: ² «I suo kér bay baari, bay ji le, nam tón dí mbáa hoy ro bay haña Ngerewuru vi re mbay ká tusiri key*».

³ Zaa na ba nzof ká Ezay nzof yaaña bay saa nzaa Ngerewuru baa bay fe pola lew hoy mii:

«I láa kusol nzof mgba belej ká bil law kor mii:

“I léke faa Ngerembay báy kere!

I léke ha ni ka do sikda kparak kparak!”»

⁴ Zaa na nduo gari ká i kan bay sɔy zambal, a sin si-ε báy sal huó bil. Tazala báy num zoro ká bisuy ze ba fe sɔm be. ⁵ Nzofri ká ngerepuo ká Zuruzalem, báy nzofri riw bele ká kuđu zadf ká Zude, roo báy nzofri ká i naa puori riw bele ká kiri mbii Zurde na i se luo-ε. ⁶ Zadka i se i vaa naa nzaa-ri ká tul feyaa bari na báyyi le, ka daa tul-ri nduo mbii Zurde.

⁷ *Fariziri báy *Sadusiri ngji bamba i vi zadf ká Zaa daa tul nzofri nduo mbii ká dí bay kóko kóm. Zadka Zaa ko ri vi na báyyi le, ka baa ha ri mii: «Baari mjiri kuotlri! A ve ze fere ri dúu here Ngerewuru ká’a tji báy nam kún sal bay na le?» ⁸ I daa pedf ká do bay zadf ká kie suo kér bay baari na ndaw ro! ⁹ Koko ká i kér ká bil law-ri mii: “Buru ba vu bulu *Abaraham,” na munu ya, bay ji le, m̄ baa ha ri: tisawri ká do key kara, Ngerewuru maa bay fére ri ha ri vi ba vu bulu Abarahamri. ¹⁰ Timbede key na, tikal do saw puuri. Puu haa haa ká lie ndaya le, Ngerewuru a kún ni báy sawke nzedf a vbu ni bo huu. ¹¹ Bi na, m̄ daa tul-ri nduo mbii bay kieke mii, i suo kér bay

baari ro. Roo le, nzof ká’a vi fal-i vuku na, hɔrusuo-ε kal tul-i pavbad, a dikon be hoy kara, m̄ maa bay nán ká bal-ε ya. Be na, a daa ri nduo bil Tem Law Pie, báy huu. ¹² Fe veke nan be na do nduo-ε kek, ka’a vekeke nan be na tan pedef, a faa paf zuo bil pul. Roo le, mbyyke na, ka’a nzuj bay huu ká se a ru-ruma ya banɔuo.»

I daa tul Zezu nduo mbii

(Mrk 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Báyyi le, Zezu uru saa kuđu zadf ká Galele, a se luo Zaa ká do nzaa mbii Zurde bay haña ni ka daa tul-e nduo mbii. ¹⁴ A le, Zaa hii bayke ya, a baa ha ni mii: «Bi ze, m̄ se sie haña mù daa tul-i nduo mbii; waa, daa mina ndaw roo, mù vi luo-i key hoy le?» ¹⁵ Báyyi le, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Timbede key na, mu daa munu ká m̄ vbi mù, bay ji le, báy faa ká mini key na ze náa dáake fe ká do báy zadf ká Ngerewuru hii bayke.» Lee, Zaa hii bay na zin ni a daa tul-e nduo mbii.

¹⁶ Zadka Zezu tji saa mbii na báyyi le, ká zadf ku hoy nulue mgbuda bolon ha ni ko Tem Ngerewuru ká dí saa dí munu ká bede pie a vi kaw tul-e kóko. ¹⁷ Báyyi le, kusol nzof mgba belej ká nulue mii: «Be key na ba vu-i; m̄ ko ni ba nzof nun-i. Ba be na ze sùo-i rii m̄ bamba ká tul-e.»

4

Ngeretemndaya lie law Zezu

(Mrk 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Fale ku le, Tem Law Pie nda faa pol Zezu ha ni se bil law kor bay haña ngeretemndaya ka lie law-ε ká dí. ² Munu ká’a san fe sɔm bisie sin nin, sun sin nin na, kon piri law-ε. ³ Báyyi le, ngeretemndaya, nzof lie law nzof na soro ba lakun-ε a baa ha ni mii: «Zadka mù ba Vu Ngerewuru le, mu mbi nzaa-a ha tisawri key na i fére ba maapa ha mu sɔ náa ko.» ⁴ Lee, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «I daa do bil mbede Ngerewuru mii: “Fe sɔm hoy ze nzof a káwke báy kumnun ya,

roo le, bayri riw bele ká tji saa nzaa Ngerewuru ze, nzof a káwke báy kumnun taa tusueke*.”»

⁵ Fale ku le, ngeretemndaya na sùu ni kpuru se Zuruzalem, ba puo ká do bof ba taa Ngerewuru, a ha ni do tul *hul kani Ngerewuru ká siya zenlej ⁶ ndaw roo, a baa ha ni mii: «Zadka mù ba Vu Ngerewuru le, mu zo bo siri náa ko, bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii:

* 3:2 3.2 Báy nzaa gerek na, Matiye baa bay ká se tul «puoro ká nulue», bay ji le, Ziiri na i hii bay díka Ngerewuru báy rin-ε ya. Roo le, fe ká Matiye hii bay haña nzofri ko ta-tan na, be ze do key: báy vika Zezu na, Ngerewuru tii saw réke mbay ká tusiri key. † 3:3 3.3 Ezay 40.3. * 4:4 4.4 Kijna bol kusol ba sidfike 8.3.

“Ngerewuru a mbika nzi-ε hã lef nzaaped feri kã nulue,
le, i yãnja mù báy nduo-ri zãn
bay hãja tisaw mbjw kara ka nda bal-
a ya†.”

7 Lεε, Zezu yjĩra báy bay hã ni mii: «I ðaa ðo bil mbede Ngerewuru ndaw mii: “Ngerembay Ngerewuru ðo na, mù ti lie law-ε ya‡.”»

8 Rõbay, ngeretemndaya na sũu ni a séke tul kuo kã gan zẽnlen, rõo a kie ni puoruori riw bele kã tusiri key báy riñ ðikakeri ndaw, 9 a baa hã ni mii: «Zadka mù huku pol-i, mù ruo mĩ le, fe niri riw bele key na mĩ hanja mù.» 10 Báyii le, Zezu baa hã ni mii: «Satan, mu zõl kã nzaa-i ba lew, bay ji le, i ðaa ðo bil mbede Ngerewuru mii: “Ngerembay Ngerewuru ðo na, be huo-ε kĩ hoy ze mù huku pol-e mú ruo ni, a mú mbi sũo-õ hã niŠ.”» 11 Be nu ku báyii le, ngeretemndaya na põñ fal-ε. Ro, lef nzaaped Ngerewururi na tji yir í vi lakun Zezu i tina fe sũm hã ni sũ.

Zezu tii sãw pedf be kã kuđu zadf kã Galele

(Mrk 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Mbay *Erodf mgba Zãa ðo hul sal. Fale kã Zezu laa soro bayke na, ka naa sũo-ε kã kuđu zadf kã Zude, a zõl a se kuđu zadf kã Galele. 13 Ka põñ Nazaredf, kã ba puo kã'a ngõñ kã ði na, a vã kaw Kapernayum, ba puo kã ðo nzaa maambii kã Galele na. Ba tusiri nzoð Zabulõnri báy nzoð Neftaliri. 14 Be ze hã bay kã Ezay nzoð yãnja bay saa nzaa Ngerewuru baa na, ðo munu báy zadf. Bayke baa mii:

15 «Bo tusiri Zabulõn, ðo tusiri Neftali, faa kã se ba maambii, tusiri kã mbii Zurdẽ fi kelu, kã kuđu zadf kã Galele kã sãw nzoðri ðof ðof naa ði:

16 Nzoðkeri kã i kaw bil sunj tilo na, i kóko zadf tanja kã'a tãñ kadf kadf!

A bari kã tem huf guba tul-ri gbukru na, zadf tanja a hie gbay gbay kã tul-ri*.»

17 Uru saa sieke ku báyii le, Zezu tii sãw ka-kãa hã nzoðri mii: «I suo kër bay baarĩ, bay ji le, nam kã Ngerewuru a ví réke mbay kã tul nzoðri na, tõñ ði mbã!»

Zezu ði lef nduoðal-eri ba njĩ

(Mrk 1.16-20; Luk 3.1-11)

18 Zezu se nzaa kporo maambii kã Galele. Zadka'a tji ði na báyii le, ka ko wãrari ba sidi kã i ba yu kj, kã i ba nzoð sũo mbii. Ba

Simõn kã i ði ni ba Piyer, báy yu-ε Andere kã i ðo vbuka basan bari ðo mbii. 19 Báyii le, Zezu baa ha ri mii: «I se fal-i, le, mù hanja ri vi ba nzoð nzãa nzoðri laa ro.»

20 Zadf ku hoy le, i põñ basan bari na a i se fal Zezu. 21 Zadka'a se ndji ba pola rõbay na, ka ko nzoð kĩri sidi i ba yu kj. Ba Zak, báy yu-ε Zãa kã i kaw bil tuo bari zĩñ bãa bari Zebede, i ðo léke nun basan bari. Lεε, ka ði ri. 22 Kã zadf ku hoy le, i põñ bãa bari báy tuo na a i se fal Zezu.

23 Zezu se báy puori kã kuđu zadf kã Galele riw bele, a fere nzoðri fe kã bil *hul mbũ kj bari Zĩbri, a ka-kãa Bay Kere kã se tul réke mbay Ngerewuru kã tusiri key, a vaa nzoðri báy kĩri sem bari riw bele, báy nzoð kpẽðeri riw bele ndaw. 24 Báyii le, soro bay Zezu na yã zadf kpol kpol kã tusiri Siri riw bele. Nzoðri kã kĩri semri ðof ðof ðaa nun-ri tuo sie ndaw, nzoðri kã temndaya ðo tul-ri ndaw, nzoð kũkuri ndaw, rõo báy nzoðri kã sũo-ri hu wũ ndaw na, i víke ri luo-ε, ze ka vaa ri riw bele. 25 Lεε, ruo nzoðri ngji bamba kã i uru saa zadri ðof ðof na i se fal-ε: nzoðri kã i uru saa kuđu zadf kã Galele ndaw, tusiri Dekapõn ndaw, Zuruzalem báy kuđu zadf kã Zude ndaw, rõo nzaa kporombii Zurdẽ kã fi kelu ndaw pi.

5

Zezu fere nzoðri fe kã tul mbõro
(Luk 6.20-23)

1 Ruo nzoðri ngji bamba vi luo Zezu. Zadka'a ko ri vi na báyii le, ka uru a vã hil tul mbõro a kaw ði. Lεε, lef nduoðal-eri soro i vi kaw lakun-ε. 2 Báyii le, ka tii sãw fere ri fe mii:

3 «Suoriya ba taa nzoðri kã i ko mii, bari se sie Ngerewuru i ðaa kon be kã bil law-ri;

bari na, puoruo Ngerewuru ba taa bari*.

4 Suoriya ba taa nzoðri kã i kaw báy rew; bari na, Ngerewuru a huõ law-ri báy.

5 Suoriya ba taa nzoðri kã i se yufufu; bari na, Ngerewuru a hanja ri tusiri key na ba taa bari.

6 Suoriya ba taa nzoðri kã kon ðãa fe kã rii law Ngerewuru ðaa ri lok lok; bari na, Ngerewuru a hanja konke maa ri sib sib.

7 Suoriya ba taa nzoðri kã i ba nzoð kóko nun sie nzoðri;

† 4:6 4.6 Simri 91.11-12. ‡ 4:7 4.7 Kĩnja bol kusol ba sidike 6.16. § 4:10 4.10 Kĩnja bol kusol ba sidike 6.13.

* 4:16 4.16 Ezay 8.23-9.1. Kã tusirike ku na, nzoðri kã i ba Zĩbri, báy nzoðri kã i tuu Ngerewuru ya na, i zukri kj, a ðaa hã Zif hãwri jm ri. Kã tusirike na ku ze Zezu tii sãw pedf be kã ði. * 5:3 5.3 Zadka i baa mii: «Puoruo Ngerewuru ba taa nzoð» na, bayke baa mii, nzoðke ku na ðo báy fe sãmiri ngi-ngji kã vi báy faa kã Ngerembay réke mbay kã tul-e. Ba fe kã nzoðke ðõke ðo ro ðo, ka gi-giyan bay zĩñ kã luo Ngerewuru lew ya.

- bari na, Ngerewuru a kóko nun sie bari.
- ⁸ Suoriya ba taa nzobri ka law-ri tan kad; bari na, i kóko Ngerewuru bay nun-ri gbak gbak.
- ⁹ Suoriya ba taa nzobri ka i daa ha nzobri zuo zih kj, a i daa ha dekeke do sakra nzobri; bari na, Ngerewuru a dika ri ba vi-eri.
- ¹⁰ Suoriya ba taa nzobri ka i ko seke fe bay tul Ngerewuru ka i hie ni; bari na, puoruo Ngerewuru ba taa bari.
- ¹¹ «Zadka nzobri rad ri, mase i daa nun-ri tuo sie, mase i tji ri kire bod bod bay tul-i na, suoriya ba taa baari. ¹² I zay suori i daa suoriya, bay ji le, fe tundo baari ngji bamba do nulue giyan ri. Munu ndaw ze, nzobri daake fe seke zih *nzob yanya bayri saa nzaa Ngerewuru ka i do pol ha ri na.»

*Tom bay zad tana ka tusiri key
(Mrk 9.50; Luk 14.34-35)*

- ¹³ «Baari na, i do munu ba tom bay tul nzobri ka tusiri key. Roo le, zadka raake tji na waa, fe ji ndaw roo bay daake ha ni yji a raa ba kj robay le? Fe ka bay daake ha ni ndadke na tiya. Ba fe ka do nun kuna zuo bisuy ha nzobri tod bay bal-ri hoy ro.
- ¹⁴ «Baari na, i ba zad tana nzobri ka tusiri key. Ngerewuru ka do tul kuo na, faa ka bay hana ni muo suo-e muo na, tiya.
- ¹⁵ Do faa mbjw munu ndaw, nzob ti daa huu taa huu ndele roo, a mbi tunguo guba di ya, roo le, ka'a daa sii siya ha ni tan zad kad kad ka tul nzobri riw bele ka i kaw hula na ha ri koke zad. ¹⁶ Be ze, i ha zad tana baari na ka tan kad kad ka pol nzobri. Be ndaw roo, i koke fe daa kere baari na le, i daake rin dika bo tul Ba baari ka kaw nulue na bay.»

Fe fere ka se tul bol kusol

- ¹⁷ «Koko ka i ker ka bil law-ri mii, mi vi bay bumra *bol kusol *Moyze, bay fe fere *nzob yanya bayri saa nzaa Ngerewuru na. Bi na, mi vi bay bumra ya, roo le, mi vi bay kie saw fekero ku na ta-tan ba kele.
- ¹⁸ Mi baa ha ri ta-tan ba tusue kj: zadka tumbam bay tusiri do kob bay na, vu fe ka ndji ka i vbie do bil bol kusol na ti bumra mbjw ya, kpuru maa bay feri riw bele ka'a tji na, ka tji bay zadfe. ¹⁹ Sawke mini ze, nzob ka wad tul bol kusol mbjw, a ko ba bol kusol ka ndji hoy ka sakra bol kusol hawri, roo a fere ku-eri bay hana ri daa munu na ndaw le, nzobke ku na, Ngerewuru a koko ni ba nzob ka ndji hoy ka bil puoruo be. Roo le, nzob ka do tul

bol kusol key na bay zadfe nzedem, a fere ku-eri bay hana ri daa munu na ndaw le, nzobke ku na, Ngerewuru a koko ni ba nzob luye ka bil puoruo be. ²⁰ Mi baa ha ri ta-tan: zadka i daa vu mbom bo tul fe ka Ngerewuru hii na kal tul vu mbom ka *Fariziri bay *nzob fere nzobri bol kusolri daa na ya le, *puoruo Ngerewuru na ba taa baari ya.»

Fe fere ka se tul law faa

- ²¹ «Baari na, bay ka i baa ha bulu naari ka piedke lew na, i laa ndaw. Bayke baa mii: «Mu ti ika nzob ya; a zadka nzob i hud le, i hana ni se pol nzob kuj sal bayri ha ri daa bay bo tul-e ha ni ko seke fe.»
- ²² Roo le, bi na, mi baa ha ri ta-tan: nzob haa haa ka law-e faa ni ka tul yu-e le, maa bay seke ni pol nzob kuj sal bayri. A nzob ka di yu-e "mbuo" le, maa bay seke ni pol *nzob kuj sal bay luyeri. A nzob ka ko yu-e ba koko nzob le, maa bay vbuka ni bo bil huu ka ru-ruma ya. ²³ Munu zu le, zadka mu se *hul kani Ngerewuru bay hana ni *fe poy, roo mu ker se tul yu-o ka mu daa bay zih ni le, ²⁴ mu ala fe poy na ku ka bo zadfe, a mu yji mu vaa zuo zih ni ndaw roo, mu vi mbi fe poyke na ha Ngerewuru bay.
- ²⁵ «Zadka nzob daa bay zih mu, roo bo bay kj i se mbjw hoy ba zad fon bay le, mu leke bayke zih ni ba vaa hoy bay sed baari ka faa na ku, bo ha ni ka pon mu. Munu ya le, ka'a daa kpuru ha mu se nzaa nzob kuj sal bay. LeE, nzob kuj sal bay na a daa mu nduo nduo domay mgbaka nzobri ha ni suru mu yod bo hul sal. ²⁶ Mi baa ha mu ta-tan ba tusue kj: mu ti tji ka zadfe ku ya, kpuru maa bay mbol bori ka mu puo o ngid bele ndaw ro!»

Fe fere ka se tul daa nun pie

- ²⁷ «Bay ka i baa ha ri na, i laa ndaw. Bayke baa mii: «Mu ti daa nun pie ya.»
- ²⁸ A roo le, bi na, mi baa ha ri ba tusue kj: nzob haa haa ka ko-kom deke ba luomay nzob bay nun pie le, ka naa zih ni ka bil law-e do do ro zu. ²⁹ Munu zu le, zadka nun-a fi hodo ze ha mu daa feyaa le, mu ngokdo mu naa ni, mu vbu ni bin bo bisuy. Bay hana nun-a mbjw tiya na, ndad mba seke bay suo-ori riw bele se zad koke seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya. ³⁰ A zadka nduo hodo bo ze ha mu daa feyaa le, mu kuj ni mu vbu ni bin bo bisuy. Bay hana nduo-o mbjw tiya na, ndad mba seke bay suo-ori riw bele se zad koke seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya.»

Fe fere ka se tul nni may nzob

(Mat 19.9; Mrk 10.11-12; Luk 16.18)

† 5:21 5.21 Tji kele 20.13; Kjiina bol kusol ba sidike 17.8.

‡ 5:27 5.27 Tji kele 20.14; Kjiina bol kusol ba sidike 5.18.

³¹ «I ɓaa pola lew ndaw mii: “Nzob ká nii máy ɓe na, ndad̄ ɓay haɗa ni ka ɗaa mbede nii máy ɓe na, a hā ni ndaw roo a nii ni zól ɓáyS.” ³² A roo le, ɓi na, m̄ ɓaa ha ri: wara nzob hā hā ká ɗo ɓáy máy ká nzaa wara k̄i ya, roo wara nii ni na, zadka máyke na yā wara k̄i le, wara ká nii ni na ze ɗaa hā ni vi ɓa máy ɗaa nun pie. Wara nzob ká yā ni na kara ɗaa nun pie ndaw.»

Fe fère ká se tul haa hud̄

³³ «Roɓay, ɓay ká i ɓaa hā bulu naari ká piedke lew na, i laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Fe ká mù haa hud̄ ɓay ɗaa na, mu pój fal-ε ya, a mú ɗaa feke ká mù haa hud̄ke ká nun Ngerembay na, hā ni ka ɔ ɓáy zadε*.” ³⁴ A roo le, ɓi na, m̄ ɓaa ha ri ɓay hā ri haa hud̄ ya mgban̄. Mu haa hud̄ ɓáy riɗi nulus ya, ɓay ji le, nulus na ɓa zad̄ káw Ngerewuru. ³⁵ Mu haa hud̄ ɓáy riɗi tusiri ya ndaw, ɓay ji le, tusiri na ɓa zad̄ toko ɓal-ε. Mu haa hud̄ ɓáy riɗi Zuruzalem ya, ɓay ji le, Zuruzalem na ɓa ngerepuo Mbay Luye. ³⁶ Mu m̄gba tul-a mù háake hud̄ ya ndaw, ɓay ji le, mù maa ɓay hāna s̄yul-a mb̄jw̄ mini kara ka fuu ya ndaw, mù maa ɓay fère ni hā ni vi ɓa pire ya ndaw pi. ³⁷ Ndad̄ ɓay hāna ri ɓaa ɓay kpád̄ hoy. “Ba tusue” le, ɓa tusue k̄i, a “ɓa tusue ya” laa le, ɓa tusue ya k̄i laa zu. Bay hāwri ká i ɗaa zu ɗi ku na, uru saa luo ngeretemndaya ro zu.»

Fe fère ká se tul vb̄ɗa gbaa ndaa
(Luk 6.29-30)

³⁸ «Bay ká i ɓaa pola lew na, i laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Nzob ká f̄umra nun k̄y-ε le, i f̄umra nun-ε na ndaw, a nzob ká haw sere k̄y-ε laa le, i háw ser-e na ndaw laa.” ³⁹ A roo le, ɓi na, m̄ ɓaa ha ri: fe ndaya ká nzob ɗaa z̄iɗi mù na, mu vb̄ɗa gbaa ndaake ya. Zadka nzob nda hala nun-a fi hod̄o le, mu fère fi gel hā ni ka nda ndaw. ⁴⁰ Zadka nzob hii ɓay mb̄ika tul-a ɓay séke mù zad̄ f̄oj̄ ɓay ɓay yāna gari fi siya ɓo le, mu mbi maagari ɓo mù ɗaa nde tul-e hā ni ndaw. ⁴¹ Zadka nzob soɗ mù ɓay hāna mù se z̄iɗi ni sal faa mb̄jw̄ le, mu se z̄iɗi ni sal faa siɗi. ⁴² Nzob ká gój̄ mù fe na, mu hā ni; a nzob ká hii ɓay kpáka mù fe laa le, mù ɓéd̄ ni ya.»

Fe fère ká se tul hii nzob tul ngani
(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ «Bay ká i ɓaa ká piedke lew na, i laa ndaw. Bayke ɓaa mii: “Mù hii k̄y-ε, a mù tun̄ nzob tul ngani ɓo na k̄y.” ⁴⁴ A roo le, ɓi na, m̄ ɓaa ha ri: i k̄o nzob tul ngani ɓaari ɓa nzob nun-ri, a i ɗaa nzaa

ɓay kere ɓay tul nzobri ká i ɗaa nun-ri tuo sie. ⁴⁵ Be ndaw roo, i vi ɓa vu ɓaa ɓaari Ngerewuru ká kaw nulus na ɓáy. Be na, ka hā sie ɓe t̄ji tul nzob law mgb̄or̄ri ndaw, nzob law kereri ndaw pi. Roɓay, ka hā mbam to tul nzob fe ɗaa ɓáy zad̄eri ká nun-ε ndaw, tul nzob fe ɗaa k̄ayari kara ndaw pi. ⁴⁶ Zadka i hii nzobri ká i ko ri ɓa nzob nun-ri k̄i hoy na waa, ɓay ji ndaw roo Ngerewuru a hāna ri fe tunduo le? Waa, *nzob yāna larimbuori ká i ko ri ɓa nzob ndayari na, i ɗaa faa mb̄jw̄ munu ndaw ya le woo! ⁴⁷ Zadka i hii soko hā yu ɓaari k̄i hoy na waa, fe ji ze ɓa fe kere ká ɗo ɓod̄ ká i ɗaa na le? Nzobri ká i tuu Ngerewuru ya hoy kara, i ɗaa munu na ndaw ya le?

⁴⁸ «Munu zu le, i ɗo ɓáy zad̄e nzed̄em faa mb̄jw̄ munu ká ɓaa ɓaari Ngerewuru ká kaw nulus ɗo ɓáy zad̄e nzed̄em na.»

6

Fe fère ká se tul hāna fe hā nzob k̄ukuri

¹ Zezu ɓaa na roɓay mii: «Baari na, i nze ɓáy s̄u-o-ri ká ɓay kóɗ Ngerewuru ká nun nzobri ɓay ɗáɓke s̄u-o-ri hoy ha ri kóke ri ya. Zadka i ɗaa munu le, i ti z̄iɗi fe tunduo ká luo ɓaa ɓaari ká nulus na ya.

² «Be ze, zadka mù mbi fe ɓay mgbáke ini z̄iɗi nzob sie le, mu hā vbem ka m̄gba ká ɗi k̄y k̄y ya. Mu ɗaa munu ká nzob nzaa rúo ɓayri ɗaa ká ɓil *hul mb̄j k̄i ɓari ɓáy faa buori ɓay hāna nzobri písi ri ká ɗi ku na ya. M̄i ɓaa ha ri ta-taɗ ɓa tusue k̄i: bele fe tunduo ɓari k̄i ze i z̄iɗi ɗoɗ ro ku.

³ Roo le, ɓo na, zadka mù mbi fe ɓo ɓay nduo-ɔ fi hod̄o ɓay mgbáke ini z̄iɗi nzob sie le, k̄ok̄o k̄o nduo-ɔ fi gel ka ko feke na. ⁴ Be ndaw roo, fe hāna ini ɓo na, a ɗoko zad̄ muni, le, ɓaa-ka ká nulus ká ko fe ká nzob ɗaa ká zad̄ muni na, a hāna mù fe tunduo ke na ɓáy.»

Fe fère ká se tul ɗaa nzaa ɓay kere
(Luk 11.2-4)

⁵ «Zadka i ɗaa nzaa ɓay kere na, i ɗaa munu ká nzob nzaa rúo ɓayri ɗaa ku ya. Bari na, i hii ɗoko siya ndaw roo ɓay ɗaa nzaa ɓay kere ká ɓil *hul mb̄j k̄i ɓari, ɓáy faa buori ndaw ɓay ɗáɓke s̄u-o-ri ká nun nzobri riw bele ha ri ko ri. M̄i ɓaa ha ri ta-taɗ ɓa tusue k̄i: bele fe tunduo ɓari k̄i ze i z̄iɗi ɗoɗ ro ku. ⁶ Roo le, ɓo na, zadka mù ɗaa nzaa ɓay kere na, mu nduo hul nam ɓo, mú m̄gba faa hul gbukru ɗo tul-a, a mú ɗaa nzaa ɓáy kere ká pol ɓaa-ka ká ɗo zad̄ munike z̄iɗi mù na. Lee, ɓaa-ka ká kaw nulus ká'a ko fe ká nzob ɗaa ká zad̄ muni na, a hāna mù fe tunduo ke na ɓáy. ⁷ A zadka i ɗaa nzaa ɓay kere na, i k̄y

§ 5:31 5.31 K̄iɗa bol kusol ba siɗike 24.1-4. * 5:33 5.33 Soro pef̄ ɗaa Leviri 19.12; T̄ji kele 20.7; K̄iɗa bol kusol ba siɗike 5.11; 23.22; Ruo ɓari 30.2. † 5:38 5.38 T̄ji kele 21.24; Soro pef̄ ɗaa Leviri 24.20; K̄iɗa bol kusol ba siɗike 19.21.

fal bay taa mbijwke hoy banjuo munu ka nzoɓri ká i tuu Ngerewuru ya na ya. Bari na, i ker ká bil law-ri mi, bari baa bay ngi-ngii munu na ndaw roo, Ngerewuru a láa bay bari na báy. ⁸I mbório fe dáa bari na ku ya, bay ji le, Baa baari ká kaw nulue na, ko fe ká i se sieke na pola doɗ ndaw roo, i vbi ni ku báy.

⁹ «Munu zu le, faa dáa nzaa bay kere na ze do key:

“Baa buru ká mù kaw nulue,
Ndad' bay haɗa nzoɓ haɗa haɗa le,
ka tuu mù bo huo-ɔ kɪ hoy mù ba
Ngerewuru.

¹⁰ Ndad' bay haɗa mu ví re mbay ká tusiri key.

Ndad' bay haɗa nzoɓ haɗa haɗa ká tusiri key na,

ka dáa fe ká law-a hii, munu ká i dáa ká nulue na.

¹¹ Mu haɗa buru ngaw, bo buru re maa buru ká vuri key.

¹² Mu nda buma ka zinj buru ká tul fe dáa kaɗaya buru,

faa mbijw munu ká buru kara buru nda buma zinj nzoɓri

ká dáa kaɗaya zinj buru ndaw na.

¹³ Mu haɗa buru se bil nzaa úla ya, roo le, mu yaɗa buru yaɗa máa ká nduo ngeretemndaya.

[Tusueke le, réke mbay ndaw, hirusuo ndaw,

roo riɗ dika ndaw na ba taa bo banjuo kpadara.

Amem. Ndad' bay haɗa ni ka do munu na kɪ.]”

¹⁴ «I ko, zadka i nda buma zinj nzoɓri ká i dáa kaɗaya zinj ri na le, Baa baari ká kaw nulue na, a ndáka buma zinj ri ndaw. ¹⁵Roo le, zadka i nda buma zinj nzoɓri ká i dáa kaɗaya zinj ri na ya le, Baa baari kara ti ndáka buma ká tul fe kaɗaya baari na zinj ri ya ndaw pi.»

Fe fére ká se tul sánj sùo

¹⁶ «Zadka i sanj sùo-ri i sù fe ya ká pol Ngerewuru na, i dáa sùo-ri ba sie munu ká nzoɓ nzaa rúo bayri ya. Bari na, i sinj tul nun-ri mbid' mbid' bay haɗa nzoɓri riw bele i ko mii, i sanj sùo-ri i sù fe ya. Mi baa ha ri ta-taɗ ba tusue kɪ: bele fe tundo bari kɪ ze i zinj doɗ ro ku. ¹⁷Roo le, bo na, zadka mù sanj sùo-ɔ mú sù fe ya na, mu wáa nun-a, mú dáa num ka nda tul-a, ¹⁸ bay haɗa nzoɓ mbijw mini kara ka ko mii, mù sanj sùo-ɔ sanj na ya, ba Baa-ka ká do zad' muni zinj mù na huo-ε hoy ze ko. Lεε, be ká'a kaw nulue ká ko fe ká nzoɓ dáa ká zad' muni na, a haɗa mù fe tundo ke na báy.»

Fe fére ká se tul feziɗa
(Luk 12.33-34)

¹⁹ «I mbu feziɗari ká tusiri key kibli kibli ya. Tusiri key na ba zad' ká ndereri nde fe ká di ndaw, fe ko vay ká di a bie ndaw, nzoɓ riibari kara vuo hul a i rii fe ká di ndaw pi. ²⁰Roo le, i mbu feziɗari haɗa Ngerewuru kóro ká nulue. Ba zad' ká ndereri nde fe ká di ya, fe ko vay ká di a bie ya ndaw, riibari kara vuo hul a i rii fe ká di ya ndaw pi. ²¹Tusueke le, zad' ká feziɗa bo do di na, ba zad' ká law-a hoy kara te di nzokdo banjuo ndaw.»

Nun nzoɓ do munu ba huu ndele be
(Luk 11.34-36)

²² «Nun nzoɓ na do munu ba huu ndele ká sùo nzoɓ. Zadka nun-ari do báy kere le, sùo-ori riw bele a táɗ kad' kad'. ²³Roo le, zadka nun-ari ba sem le, sùo-ori riw bele na a doko bil suɗ tilo. Be mini ze, zadka zad' taɗa bo vi ba suɗ tilo nduɗ le, suɗ tiloke ku na a doko mina ro le?»

Ngerewuru, mase feziɗa
(Luk 16.13)

²⁴ «Nzoɓ mbijw maa bay dáa ped' haɗa baa gan' beri sidi ya, bay ji le, a im nzoɓ mbijwke, a hii nzoɓ sidike, mase a zúo zinj nzoɓ ni, a tuɗ bay nzoɓ nu. I maa bay séke fal Ngerewuru ndaw, roo fal feziɗari ká tusiri key ndaw buruk sidi bele ya.»

Dáa law bo tul Ngerewuru nzokdo
(Luk 12.22-31)

²⁵ «Sawke mini ze, mi baa ha ri: i haɗa law-ri ka nzáa-ri bay tul fe sum, mase mbii nzoko ká i se sieke bay káwke báy kumnun na ya, mase bay tul gari ká i nduo na kara ya ndaw. Waa, káw báy kumnun baari na kal tul fe sumri, a sùo-ri kara kal tul gari ká i nduo ndaw na ya le woo? ²⁶I mbi nun-ri i ko nduyri ká i haɗa tumbam siya ku. Bari na, i ru fe ya ndaw, i vbie fe pay i dáa zuo bil pul ya ndaw, roo le, Baa baari ká kaw nulue na hol ri. A waa baari na, i kal tul-ri kal ya le woo? ²⁷Ká sakra baari key na waa, nzoɓ ve ze báy faa law-ε ká nzaa ni na, a máa bay dáa nam kɪ nde tul nam káw báy kumnun be na le woo?

²⁸ «A munu ku waa, bay ji ndaw roo, i haɗa law-ri nzáa ri bay tul gari nduo do sùo-ri le? I békle fukri feri ká do mbuyu ká bil wáari ku i ko. I dáa ped' ya, i kanj gari ya ndaw. ²⁹Roo le, mi baa ha ri ta-taɗ: Mbay Salomon kɪ ká ba nzoɓ riɗ dika ká'a kaw bil feziɗa badak na hoy kara, ka nduo gari nduy mba fukri fe niri na key ya. ³⁰Feri ká fuu do mbuyu ká bil wáari ká do vuri key, ká ruo le, i fãa ri zuo huu hoy le, Ngerewuru ko-kóm ba tul-ri a ha ri fuu mbuyu ba gama ku ya roo, maa bay baari ze, ka ti haɗa ri gari ká i se sieke na ya le woo? Au, baari ká mbika law baari ndii na! ³¹Munu zu le, i haɗa law-ri ka nzáa ri

i baa mii: “Fe ji ze buru sɔŋa,” mase “Fe ji ze buru nzokɔ,” mase “Gari ji ze buru ndúo le” na munu ya. ³² Nzobri ká i tuu Ngerewuru ya ze i nzaa ferí ká mini key banɔuɔ. Roo le, Baa baari ká kaw nulue na ko ferí ká i se sieke na ko. ³³ I nzaa faa ha Ngerewuru ze ka re mbay ká tul-rí, a i daa fe ká do báy zadɛ pola dɛkre ro le, a haŋa ri fe niri ká i se sieke na riw bele nde di báy. ³⁴ Munu zu le, i ha law-rí ka nzaa ri bay tul nam taa ruo ya, bay ji le, nam taa ruo na, do báy fe kér bay be kɪ. Bil namri mbijw mbijw riw bele na do báy fe kér bay bari.»

7

I daa bay ka bo tul nzob ya
(Luk 6.37-38,41-42)

¹ Zezu baa na robay mii: «I daa bay ka bo tul nzob ya, bay haŋa bo Ngerewuru kara ka daa bay bo tul-rí ya, ² bay ji le, Ngerewuru a daa bay bo tul-rí faa mbijw munu ká i daa zɪŋ kɪ-i baari na ku. Faa mbijw munu ká i lie fe ha nzobri na, be ndaw ze Ngerewuru a lieke fe ha ri.

³ «Waa, bay ji ndaw roɔ mù gedɛ kóm ba bum suy ká bo nun yu-ɔ, a mú ko kparan ká bo nun-a ku ya wum hoy le? ⁴ A ku waa, mù daa mina mú baa ha yu-ɔ mii: “Ha mi mbi bum suy ká bo nun-a ku ha mù,” a laa ká kparan bo nun-a ku le? ⁵ Bo nzob nzaa rúo bay! Kparan ká bo nun-a na, mu mbi pola a mú ko zad ka ta-tan ndaw roɔ, mú ko faa mbika bum suy ká bo nun yu-ɔ na ku báy.

⁶ «Fe ká do bod ba taa Ngerewuru na, i mbi i ha nzob law mgbórɔri ká i do munu ba váyri na ya, ká i mgbaka i fere i daa so tul-rí i loro ri yak yak. RoBay, i vbuku fe kere Ngerewuru ká i ko ba fe ká ndad bamba tasiri na ka zúo pol nzobri ká i do munu ba mbel puori na ya, ká i mgbaka i toɔɔ duŋa duŋa.»

Vbi Ngerewuru fe ká i se sieke
(Luk 11.9-13)

⁷ «I vbi Ngerewuru fe, le, a haŋa ri. I nzaa fe, le, ka'a mbika bo pol-rí ha ri báy. I nda faa hul, le, ka'a mgbúda ha ri, ⁸ bay ji le, nzob ha ha haa ká vbi ni fe le, a haŋa ni; a nzob ká nzaa fe le, a mbika bo pol-e ha ni. Ze, nzob ká nda faa hul le, a mgbúda ha ni. ⁹ Waa, nzob ve ká sakra baari key ká vi-e vbi ni ngaw le, ka'a mbika tisaw ze bo nduo-e ha ni le? ¹⁰ Mase vi-e vbi ni sji le, a mbika kuɔɔl ze ha ni le? ¹¹ Baari ká i ba nzob law ndayari le, i ko faa haŋa fe kereri ha vu baari ku ya roɔ, maa bay Baa baari ká kaw nulue ze, ti haŋa fe kereri ha nzobri ká i goŋ ni na ya le woo!

¹² «Feri riw bele ká i hii bay haŋa kɪ-i baari daa ha ri na, baari hoy kara i

daa faa mbijw munu ha nzobri. Be ze ba mára saw bay *mbede bol kusol *Moyze báy mbede taa *nzob yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru ká i daa.»

I mbi faa kumnun taa tusueke
(Luk 13.24)

¹³ «Zadka i hii kumnun taa tusueke na, i nduo báy faa hul ká aa ya hiyaw, bay ji le, faa hul ká se ba zad bíe na aa banɔan. Faa séke ba baɔi hoy kara se ya ndaw, a ha nzobri ngji bamba i se di bud bud. ¹⁴ Roo le, faa hul ká se ba zad kumnun taa tusueke na aa ya, a séke ba baɔi kara ngɔŋ bamba tasiri ndaw, a nzobri ká i zɪŋ faake na, i ngji ya nzekre hoy.»

Kóko puu báy lereke
(Luk 6.43-44)

¹⁵ I nze báy sùo-rí bay tul nzobri ká i di sùo-rí ba *nzob yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru na. Zadka i vi luo-rí le, i daa sùo-rí munu ba baɔuri, roo le, bil law-rí ká nziya na i ba váy koyri ká mgbor bamba. ¹⁶ I kóko ri báy ped daa bari. Waa, nzob a hóro tavoko saa kurikuŋ le woo? Mase, nzob a hóro nzum saa ngatukru ndaw le woo? ¹⁷ Puu ha ha ká do báy kere na, a lie lereke báy kere. A roo le, puu ká ndaya na, a lie lereke ndaya. ¹⁸ Puu kere na ti máa lie lereke ndaya ya, a puu ká ndaya na kara ti máa lie lereke báy kere ya ndaw. ¹⁹ Puu ha ha ká lie lereke ndaya na, i téke ni nzed bay vbuka ni bo huu. ²⁰ Munu zu le, báy ped daa bari nzobkeri ku na ndaw roɔ, i kókoke ri báy.

Ndad bay daa law hiiya Ngerewuru
(Luk 13.25-27)

²¹ «Nzobri ká i di m̄ “Mbay, Mbay” na, i ti doko sakra nzobri ká Ngerewuru re mbay ká tul-rí na riw bele ya. Roo le, ba nzobri ká i daa law hiiya Baa ká kaw nulue na huo-rí hoy ze i doko di. ²² Sieke ku na, nzobri ngji bamba i baa ha m̄ mii: “Mbay Mbay, waa buru ya bay saa nzaa-a búru baa ha nzobri báy riŋ-a ya le” mase, “Buru di riŋ-a búru níke temndayari ká tul nzobri ya le” mase, “Buru daa fe sanri bod bod ngji bamba báy riŋ-a ya le?” ²³ Báyii le, m̄ baa ta-tan ha ri mii: “M̄ tuu ri ba mbijw ya mban! I zól ká nzaa-i ba lew, baari nzob fe daa kaayari!”»

Daa hul do tul tisaw
(Luk 6.47-49)

²⁴ «Be mini ze, nzob ha ha ká laa bayri ká m̄ baa key, a ya a daake ped le, ka do munu ba nzob nun nzem ká daa tigbaa hul be báy tisaw. ²⁵ Ze mbam to ha mbi ya zad remlen remlen ká saw hulke, mase zuu kuu báy ngónke bivbid bivbid ká tul hulke na ku hoy kara, hulke haw ya, bay ji le, tigbaa hulke na i daa báy tisaw. ²⁶ Roo

le, nzob haa haa ka laa bayri ka mi baa key, a daake ped ya le, ka do faa mbijw munu ba mbuo nzob ka daa hul be do tul dikudi. ²⁷ Zadka mbam to na, mbii ya zaɗ remlej remlej ka saw hulke. Zuu kuu bay ngɔnke bivbid bivbid ka tul hulke na ha ni haw wuruk zuo siri ha hulke ku na bie ba hje bamba tasiri.»

²⁸ Zadka Zezu fere nzobri fe key na o bayji le, tuku ruo nzobri ha ri kaw sillili bay tul gosi fe fere be, ²⁹ bay ji le, ka fere ri fe bay hirusuo ka uru saa luɔ Ngerewuru bo, ka fere ri fe munu ka nzob fere nzobri *bol kusol bari fere ri na ku ya.

8

Zezu vaa nzob ka kpiri do suo-ε
(Mrk 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Zadka Zezu di saa tul mboro na, ruo nzobri ngji bamba se fal-ε wuu wuu. ² Bayji le, nzob mbijw munu ka kpiri do suo-ε na soro a vi huku pol-e gburuk a baa ha ni mii: «Mbay, zadka mu hii le, mu maa bay haɗa suo-i key na duo mgeren*.»

³ Lee, Zezu ndada nduo-ε a zaa ni a baa ha ni mii: «Mi hi-hii! Suo-o na ka duo mgeren ha mu.» Zaɗe ku hoy le, kpiri be na o ha suo-ε duo mgeren. ⁴ Fale ku le, Zezu baa ha ni mii: «Mu laa bay key bay kere! Koko ka mu baa bayke ha nzob! Roo le, mu se mu va kie suo-o ha *nzob fe poy Ngerewuru ka ko. Fale ku ro le, *fe poy ka *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ka di ha nzobri ka kpiri do suo-ri ka i vaa le i puo na, mu puo†. Be ndaw roo, a kie nzobri riw bele ha ri ko mii, suo-o na vaa bay kere bay.»

Zezu vaa leɗ ped ngerenzob yum
(Luk 7.1-10; Zaa 4.43-54)

⁵ Zadka Zezu do nduo ba bil puo ka Kapernayum na bayji le, ngerenzob yum mbijw munu ka Rom soro ba lakun-ε, a kod ni bay haɗa ni ka so ni. ⁶ Ka baa ha ni mii: «Mbay, leɗ ped bi naa hula bay sem ha suo-eri hu wuo riw bele, a ko seke fe ngji bamba tasiri.» ⁷ Lee, Zezu baa ha ni mii: «Mi seke vaw bay vaa ni.» ⁸ Bayji le, ngerenzob yum na yinjra bay bay ha ni mii: «Mbay, bi hoy mi maa bay haɗa mu daa tul-a nduo bil hul bi ya. Roo le, mu baa bay mbijw ki hoy le, suo leɗ ped bi na a vaa bay kere, ⁹ bay ji le, bi hoy kara mi do bay gan tul-iri ka mi daa bol nzaa-ri, a mi do bay nzob yum biri ka i daa bol nzaa-i ndaw pi. Zadka mi baa ha nzob mbijw mii: “Mu se,” le, ka se na ki. A mi baa ha nzob ki mii: “Mu vi,” le, ka vi. A mi yi mi baa

ha leɗ ped bi mii: “Daa fe key,” le, ka daa feke na ki.»

¹⁰ Zadka Zezu laa baykeri na munu bayji le, tuku ni ha ni baa ha nzobri ka i se fal-ε na mii: «Mi baa ha ri ta-taɗ ba tusue ki: ka sakra leɗ Izarayel-ri be na, mi ziɗ kɔri nzob ka daa law-ε bo tul-i mini key na ya. ¹¹ Robay, mi baa ha ri: nzobri ngjiɗa bamba i uru saa fi ti sie bay fi riɗ sie i mgba zaɗ kaw ka nzaa fe sum ziɗ *Abaraham, Izak, bay *Zakob ka *puoruo Ngerewuru. ¹² Roo le, nzobri ka i ker mii, bari ba leɗ bil puoruo Ngerewuru na, ka’a vbuku ri zuo fal kpaɗ ka ba bil suɗ tilo. Zaɗe ku na, nzobri reke rew bay mbii nuri mgbofo mgbofo, a i su sere-ri ngɛr ngɛr ka di.»

¹³ Fale ku le, Zezu baa ha ngerenzob yum na mii: «Mu se puo. Ndad bay haɗa feke ka daa munu ka mu daake law-a bo tul-e na.» Lee, ka zaɗe ku hoy suo leɗ ped be na vaa ni.

Zezu vaa nzob suosremri ngji bamba
(Mrk 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Robay, Zezu se bil hul Piyer, le, ka ziɗ maa fay Piyer ka suo-ε mbi huu bid bid naa hii ka di. ¹⁵ Bayji le, ka zaa nduo-ε, le, ka zaɗe ku hoy suo zana be na poɗ ni ha ni uru siya a daa fe sum ha ni su.

¹⁶ Zadka sie daa nduo-ε bo tul vay puu der na bayji le, nzobri ngji bamba ka temndayari do tul-ri na, i faɗa ri i seke ha Zezu. Lee, bay bay ka ti saa nzi-ε na ka niike temndayari a vaa nzob semri riw bele. ¹⁷ Fe ka’a daa na, ha bay ka Ezay nzob yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru baa na, do munu bay zaɗe. Bayke baa mii: «Be na, ka faɗa kpede naari do tul-e, a yaɗa suosrem naari a soɗ‡.»

Seke fal Zezu ba fe vbm ya
(Luk 9.57-62)

¹⁸ Nam mbijw munu ka ruo nzobri kiri Zezu gbuk na bayji le, ka mbi nzi-ε ha leɗ nduoɗal-eri bay tuo maambii ba fi kelu. ¹⁹ Lee, nzob fere nzobri *bol kusol mbijw munu soro ba lakun-ε a baa ha ni mii: «Mbay, zadri riw bele ka mu seke di na, mi seke fal-a nɔm nɔm.» ²⁰ Bayji le, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Minri na, luɔ nam bari do di, a nduyri hoy kara kpaɗ nam bari do di ndaw. Roo le, bi *Vu Nzob na, zaɗ ka bay haɗa mi daa tul-i nduo di, bay mgbaka taram suo-i ka di na tiya.»

²¹ Lee, nzob ki mbijw munu ka ba leɗ nduoɗal-ε baa ha ni mii: «Mbay, mu poɗ faa ha mi se mi va voo baa ndaw roo, mi yi mi se fal-a bay.» ²² Bayji le, Zezu yinjra

* 8:2 8.2 Bol kusol Ngerewuru baa mii, nzob ka kpiri do suo-ε na, ka maa bay seke hul kani Ngerewuru mbaa, bay ji le, ka ba nzob ka taɗ kac kac ka nun Ngerewuru ya. † 8:4 8.4 I kɔri Soro ped daa Leviri 14.10. ‡ 8:17 8.17 Ezay 53.4.

báy bay ha ni mii: «Mu se fal-i, a bo mú pónj ha bari ká i do munu ba nzoɓ hufferi na i vóro huɗf kǵ.»

Zezu ha nzaa zuu kuɗ nzedf
(Mrk 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Fale ku le, Zezu hil a kaw bil tuo, le, leɗ nduoɓal-eri su ni a i se di maa fe. ²⁴ A le, ká zaɗe ku hoy, bawda zuu bura uru a kuu bivbidf bivbidf ká tul maambii na ha mbii nda nzaa tu paw paw a puɗa tul-ri. Roo le, Zezu na-nam. ²⁵ Báyji le, leɗ nduoɓal-eri soro ba lakun-ε í tuma ni í gúuke fe ha ni mii: «Mbay, mu yaa buru! Naa hũkari!»

²⁶ Lee, Zezu baa ha ri mii: «Daa mina roo, í ba toko mini le? Mina roo, mbika law baaɗi ndji mini key hoy le?» Ro, a uru siya a baa bay ngɔ-ngɔɗ zinj zuu báy mbii na, le, nzaa-ri kuɗ nzedf a ha zaɗ do ndinj. ²⁷ Báyji le, nzoɓri ká i do zaɗe ku na i kaw yer í baa mii: «Ledban key na waɗa, ba kǵiri nzoɓ ji ndaw roo, mbii báy zuu kara daa vu mbom bo tul-e mini key le?»

Zezu vaa wɗarari sidí ká temndayari do tul-ri

(Mrk 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Zaɗka Zezu tuo mbii a tji fi kelu ká tusiri nzoɓ Gadarari na báyji le, wɗarari tul-ri sidí ká temndayari do tul-ri na, i tji saa puy kuo ká Zifri voro huɗf ká di a í suo nun-ε. Ká bil korke ku na, nzoɓ maa bay mbika faa tji di ya, bay ji le, nzoɓkeri ká temndayari do tul-ri ká í ngɔɓ bamba na i do fi. ²⁹ Báyji le, i tii saw daa fe boɓkoko boɓkoko mii: «Bo Vu Ngerewuru, fe ji roo, mú nzaake fal buru le woo? Mú vi bay daa nun buru tuo sie pola ndaw roo, nam kún sal bay na ka vi báy le?»

³⁰ Di ya báy zaɗe ku na kuɗu mbel puori ngji bamba i do suɗa fe. ³¹ Báyji le, temndayari na i koɗ Zezu í baa mii: «Zaɗka mú nii buru le, mu ha buru riɗi tul mbelri na ku.» ³² Lee, ka baa ha ri mii: «Í tji í se!» Báyji le, temndayari na tji ká tul nzoɓri ká sidí na, í ɗuu í vaa riɗi tul mbel puori na. Zaɗe ku hoy le, kuɗu mbelri ká riw bele ku na, i zuo ɗul vbuɓuɓu báy takra, í tji nzaa ngeɗ í zoɗ kirim kirim zuo maambii ha mbii ya ri gbáy báy zaɗ bari riw bele. ³³ Báyji le, nzoɓ kóro mbel puori na, i haw ɗul í se bil ngerepuo, í vaa kji bay ferri riw bele ká kal, báy bay ká se tul temndayari ká i tji saa tul nzoɓri ká sidí na ha nzoɓri laa. ³⁴ Lee, nzoɓri ká bil ngerepuo ku riw bele na, i tji buɗ buɗ í suo nun Zezu. Zaɗka i mbi nun-ri í ko ni na báyji le, i koɗ ni bay haɗa ni ka zól ká tusiri bari.

9

Zezu vaa nzoɓ ká sùo-ε hu wũ
(Mrk 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Zezu hil a kaw bil tuo a tuo maambii a yji a se puo be. ² Lee, i mbi nzoɓ mbijw munu ká sùo-ε hu wũ ká naa hii í vike ha ni. Zaɗka Zezu ko law-ri ká i daa bo tul-e na báyji le, ka baa ha nzoɓ ká sùo-ε hu wũ na mii: «Vu-i, mu siɗ law-a; feyaa bori na, mi nda bumake zinj mù ro.» ³ Báyji le, nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol hǵneri ká i laa bayke na, i ker bay ká bil law-ri í baa mii: «Ledban key na, baa bay a tjiɗeri riɗ Ngerewuru.*» ⁴ Lee, munu ká Zezu ko kér bay bari ko na, ka fére a vbi ri mii: «Bay ji ndaw roo, í do báy kér bayri ká ndaya mini ká bil law-ri le? ⁵ Bay haɗa ze baake se ya le? “Mi nda buma feyaa bori na zinj mù,” mase, “Uru siya mú se-seɗ” le? ⁶ Roo le, mi hii bay haɗa ri ko, bi *Vu Nzoɓ na, mi do bay hurusuo ká tusiri key bay ndaka buma ká tul feyaa nzoɓri!» Báyji le, ká zaɗe ku hoy, Zezu baa ha nzoɓ ká sùo-ε hu wũ na mii: «Uru siya mú mbi hii bo mú se puo!» ⁷ Lee, ledban na uru siya a zol faa puo. ⁸ Zaɗka ruo nzoɓri ko feke na munu báyji le, hje daa ri zikiki ha ri pisike Ngerewuru bay tul kǵiri hurusuo fe daa san ká mini ká a daa ha nzoɓri na.

Zezu di Matiye

(Mrk 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Zezu zól ká zaɗe ku a do kali báyji le, ka ko nzoɓ mbijw ká riɗ-ε ba Matiye kaw hul yaɗa larimbuo. Báyji le, ka baa ha ni mii: «Mu se fal-i.» Lee, Matiye na uru siya a se fal-ε.

¹⁰ Nam mbijw ká Zezu kaw nzaa fe sum ká puo Matiye na, *nzoɓ yaɗa larimbuori báy nzoɓri ká soro bay bari mgba ndaya ká *Fariziri di ri ba nzoɓ feyari na, i vi ngji bamba í kaw nzaa fe sum zinj Zezu báy leɗ nduoɓal-eri. ¹¹ Zaɗka Fariziri ko fekeri na báyji le, i vbi leɗ nduoɓal-eri mii: «Bay ji ndaw roo, gaɗ tul-ri na su fe zinj nzoɓ yaɗa larimbuori báy nzoɓri ká soro bay bari mgba ndaya mini key le?»

¹² Báyji le, Zezu laa bay bari na a baa mii: «Nzoɓri ká sùo-ri do bay kere báy na, i se sie nzoɓ haɗa sawpuu vaa nzoɓ ya. Roo le, nzoɓ suosremri ze se sie nzoɓ haɗa sawpuu. ¹³ Munu zu le, í se í fére saw bay ká Ngerewuru baa do bil mbede fe na i ko. Ka baa mii: “Kóko nun sie nzoɓ ze riɗ law-i bo, ba *fe poy ká í puo ha mi ze riɗ law-i ya.” Mi vi bay dika nzoɓri ká i ker mii, bari ba nzoɓ daa fe báy zaɗeri na ya,

* 9:3 9.3 Bari Zifri na, i ko mii, ba Ngerewuru kǵi hu-ε hoy ze maa ndaka buma feyaa nzoɓri zinj ri. Zaɗka Zezu nda buma feyaa ledban na, nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri do zinj ni gal gal, bay ji le, Zezu ká nda buma zinj nzoɓ a vaa ni na, kie mii ka ba Ngerewuru. † 9:13 9.13 Oze 6.6. I kji 1 Samiyel 15.22 báy Mise 6.8 ndaw.

roo le, m̀ vi bay tul nzoɓri ká i kɔ sù-ri ɓa nzoɓ feyaari.»

*Bay ká se tul taw fe bay fe fie
(Mrk 2.18-22; Luk 5.33-39)*

¹⁴ Báyji le, leɗ nduoɓal Zaa Batisri soro í se luɔ Zezu í vbi ni bay mii: «Waa bay ji ndaw roo, búru *Fariziri na, ɓuru san sùo ɓuru ɓanguo, a poŋ leɗ nduoɓal-ari máa, i ɗaa munu ya le?» ¹⁵ Lee, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «Nzoɓri ká i ɗi ri vi zaɗ suoriya yaana kɪ na, zaɗka nzoɓ máy fie ɗo zinj ri kɔɓ roɓay na, i máa ɗaa sù-ri ɓa sie le? Munu ya mgban! Roo le, namri ká'a ví vuku na, i náa nzoɓ máy fie ká sakra ɓari; ɓe ndaw roo i san sù-ri bay. ¹⁶ Roɓay, nzoɓ mbɔw ti mbika nzaa gari fie bay ɓúoke nun taw gari ya, bay ji le, nzaa gari fieke ku na, a haŋa taw gari na goɗo tir tir ha goɗo garike ku na mba taa pola ku roɓay. ¹⁷ Do faa mbɔw munu ndaw, nzoɓ ti an him fie zuo taw ɓol huɔri ya. Zaɗka nzoɓ ɗaa munu le, ɓol huɔri na a fúo kpom, le, him na a zúo ɓisuy, ɓol huɔri kara a ɓie ndaw. Roo le, him fie na i an zuo ɓol huɔ fieri. ʼBe ndaw roo, him bay ɓol huɔri na, i mgbaka kɪ zeb zeb bay kere bayʼ.»

*Zezu vaa máy tikɗi, bay máy ká suoserem sim ɗaa ni
(Mrk 5.21-43; Luk 8.40-56)*

¹⁸ Zaɗka Zezu ɗo ɓaa bay zinj ri kɔɓ bay na báyji le, mbay Ziɓ mbɔw munu vi huku siri gburuk ká pol-e a ɓaa ha ni mii: «Vu-i ká ɓa leɗ máy tikɗi na hu ká timbeɗe key. Munu hoy kara mu ví ɗaa nduo-ɔ ɓo tul-e, le, ka'a yji a kaw bay kumnu.» ¹⁹ Lee, Zezu uru siya bay leɗ nduoɓal-eri a í se fal-ε.

²⁰ Zaɗka i se nun-ri ɓa pola na báyji le, máy mbɔw munu ká suoserem sim ɗaa ni mbiimbam duo fale sidi ro na, soro a vi bay fal Zezu a zaa nzaa gari ɓe ká fi siri, ²¹ bay ji le, ka ɓaa ká ɓil law-ε mii: «Zaɗka m̀ zinj faa mí zaa nzaa gari ɓe kɪ hoy le, sù-i na a vaa.» ²² Báyji le, Zezu fere kóm a kɔ ni a ɓaa ha ni mii: «Vu-i máyke, mu sinj law-a, bay ji le, law-a ká mù ɗaa ɓo tul-i na, ha sù-ɔ na vaa mù.» Ká zaɗe ku hoy le, sùo leɗ máy tikɗi na vaa ni.

²³ Zaɗka Zezu tji puo mbay na báyji le, ka kɔ nzoɓri ká i mgba tɔw ɓari gbiri gbiri ɗo nduo-ri ká i ɗo ɗi ya bay saku nzoɓ vóro hudri, roo ruo nzoɓri ká i guu fe gürum gürum ndaw. ²⁴ Lee, Zezu ɓaa ha ri mii: «Ì tji ɓa kele, bay ji le, leɗ máy tikɗi key na hu ya, roo le, ka na-nam.» Báyji le, ɓari na i sie ni sie hoy. ²⁵ Zaɗka Zezu ha ruo nzoɓri

tji kele na báyji le, ka nduo a se hula, a vaa mgba nduo leɗ máy tikɗi na ha ni uru siya. ²⁶ Lee, soro ɓayke na ya zaɗ kpol kpol ká tusirike ku riw bele.

Zezu vaa rawri sidi, bay nzoɓ ká kusol-e mbii gbán

²⁷ Zaɗka Zezu zol ká zaɗe ku báyji le, rawri tul-ri sidi i dii fal-ε i guu fe bay bawda kusol-ri beleŋ mii: «Kóɗ nguo hoy *vu bulu David, mu kɔ nun sie ɓuru!» ²⁸ Zaɗka Zezu tji puo na báyji le, rawri ká tul-ri sidi na i soro i vi lakun-ε, le, ka vbi ri bay mii: «Lee, ì kɔ mii, m̀ maa bay ɗaa fe ká i vbi m̀ na le?» Lee, i yinjra bay bay ha ni mii: «Ūu, Mbay, mù ma-maa.» ²⁹ Báyji le, Zezu zaa nun-ri a ɓaa mii: «Feke ka ɗo munu ha ri maa bay zaɗ law-ri ká ì ɗaa ɓo tul-i.» ³⁰ Lee, nun-ri na mgbuɗa gberere ha ri kɔ-kóm. Fale ku le, Zezu baka ri ngog-ngoŋ mii: «Ì laa bay kere ndaw ro! I ha nzoɓ mbɔw mini kara, ka laa bay fe ká kal key na ya.» ³¹ Roo le, tji ɓari ku hoy le, i lo soro Zezu ká tusirike na ku riw bele.

³² Zaɗka rawri na i ɗo zól munu hoy le, nzoɓri vi bay nzoɓ mbɔw ká temndaya ɗo tul-e ha kusol-e mbii gbán na ha Zezu. ³³ Fale ká Zezu nii temndaya ká tul-e na báyji le, leɗban na ti sawa ɓaa bay. Lee, tuku ruo nzoɓri ha ri ɓaa mii: «Ì! Kiri fe ká mini key na, ɓuru kɔ ká tusiri *Izarayel key ba mbɔw ya mgban!» ³⁴ Roo le, *Fariziri na i geɗe mii: «Ba mbay tul temndayari ze ha ni hurusuo nii temndayakeri na ku.»

³⁵ Báyji le, Zezu haari bay ngerepuori bay vu puori riw bele, a fere nzoɓri fe ká ɓil *hul mbú kɪ ɓari Ziɓri, a ka-káa Bay Kere ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tusiri key, roo a vaa nzoɓ semri riw bele, bay nzoɓ kpeɗeri riw bele. ³⁶ Zaɗka a mbi nun-ε a kɔ ruo nzoɓri báyji le, ka kɔ nun sie ɓari, bay ji le, nzoɓkeri ku na i tɔa ɓamba, a law-ri hoy kara saɗa ndaw, munu ɓa baɗuri ká nzoɓ koro ri tiya. ³⁷ Báyji le, ka ɓaa ha leɗ nduoɓal-eri mii: «Fe payri na ngji ɓamba a ngog maa vbie, roo le, nzoɓ peɗkeri ngji ya. ³⁸ Munu zu le, ì kóɗ Ngerembay ká ɓa ngerezoɓ waa na, ha ni ka pie bay nzoɓ peɗkeri ka ngji maa fe ha ri zúo tul nzoɓ haŋri roɓay.»

10

*Nzoɓ ndáy nzaapeɗri ká duo fale sidi
(Mrk 3.13-19; Luk 6.12-16)*

¹ Zezu ɗi leɗ nduoɓal-eri ká duo fale sidi ha ri vi luɔ-e. Báyji le, ka ha ri hurusuo ká bay haŋa ri núlke temndayari,

‡ 9:17 9.17 Ká ɓil sewke ku na, huɔ vuy ká i saɗa ɓa ɓol ze Ziɓri koro him ɗo ɗi. Zaɗka him na vi loŋ báyji le, hew ɓol huɔ na. Munu zu le, ɗo nun an him fie ɗo taw ɓol ya, ɓo munu ya le, ɓol na a fúo. Ká ɓil bay key na, Zezu hii bay ɓaa mii, taw fe ɗaa Ziɓri na, ti máa bay fe fie ká Zezu vike ha nzoɓri ya.

a í váake nzoɓ semri báy nzoɓ kpɛɛferi riw bele. ² Riŋ *nzoɓ ndáy nzaapedri ká duɔ fale sidi na ze ɔo key: pola ɔɛkre le, ɓa Simɔn ká í dī ni ɓa Piyer báy yu-ε Andere, Zak báy yu-ε Zaa, ɓari sidi bele ká í ɓa vu Zebede ndaw, ³ Filib báy Batelemi ndaw, Toma báy Matiye, ɓe ká'a ɓa nzoɓ yaɗa larimbuo ndaw, Zak vu Alfe báy Tade ndaw, ⁴ Simɔn ká hii nzoɓ ɓeri a ruru y bay tul-ri ndaw, roɔ Zudas Iskariyod ká mbi tul Zezu ndaw pi.

Zezu pie leɗ nduoɓal-eri bay haɗa ri ka-káa bay ɓe

(Mrk 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵ Bari ká duɔ fale sidi key na, Zezu pie ri a ɓaa ha ri mii: «Í se tusiriri ká saw nzoɓkeri ɓa Zib ya na ya, a í nduo bil puo mbjw ká kuɗu zad ká Samari na ya ndaw, ⁶ roo le, leɗ Izarayelri ká í ɔo munu ɓa vu baɗuri ká í ze-zee na ze í se luu-ri. ⁷ Í se í vaa ka-káa bay mii: “Nam ká Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul nzoɓri ká tusiri key na toŋ dī mbáa deɓ hoy ro.” ⁸ Í vaa nzoɓ semri ndaw, nzoɓri ká í hu na kara, í túma ri ha ri kaw báy kunnun ndaw, nzoɓri ká kpiri ɔo sùo-ri kara, í ha sùo-ri duo mgbereŋ ndaw, a í nii temndayari ká tul nzoɓri ndaw pi. Hurusoo ká m̄ ha ri key na, m̄ ha ri hoy hoy. Ze ɓaari hoy kara, í haɗa feke hoy hoy ha nzoɓri munu na ndaw. ⁹ Zadka í mbi faa varu le, í yaɗa lari mbjw mini í ɔaa ɓo bil ɓol ɓaari ya. ¹⁰ Í se báy ɓol varu ya ndaw, í faa gari ɓa sidi ya ndaw, í faa dikonri ya ndaw, a í mgbá káw ya ndaw, bay ji le, nzoɓ peɗ na ɔo báy faa ká bay suna lere pedke.

¹¹ «Zadka í t̄ji ngerepuo, mase vu puo le, í nzaa nzoɓ ká maa bay mgbaka ri báy kere ndaw roɔ í se luu-ε, le, í naa puo ɓe na kpuru maa báy zól ɓaari. ¹² Zadka í ɔo nduo bil puo nzoɓke le, í hii soko ha nzoɓri ká í kaw dī na í ɓaa mii: “Dekeke ka sáɗ z̄iŋ ri.” ¹³ Zadka nzoɓ puokeri mgbá ri báy kere le, fe ɓami ɓaari a ɔoko tul-ri. A zadka í mgbá ri báy kere ya laa le, fe ɓami ɓaari na, a sáɗ ɓa tul-ri k̄ji sùo-ri. ¹⁴ Zadka nzoɓri mgbá ri báy kere ya, mase í hii bay láa bay ɓaari ya le, í t̄ji ká bil hulke, mase bil puoke ku na, í nda kusal ká ɓal-ri kuɓ kuɓ. ¹⁵ M̄i ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusue k̄ji: nam kúnj sal bay na, bay ká í kúnj ɓo tul nzoɓ puokeri ku na, a ngón kal tul-e taa hay ká í ɔaa ɓo tul nzoɓ ndayari ká *Sodom báy Gomor na pavbaɗ roɓay*.»

Dáa nun tuo síe ká bay tul Zezu

(Mrk 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ «Í k̄o, ɓi na m̄i pie ri munu ɓa baɗuri ká í ɔo sakra váy koyri. Munu zu le, í nze

báy sùo-ri faa mbjw munu ká soyri, a í ɔaa fe ndaya mbjw ya munu ká ɓeɛɛ pieri. ¹⁷ Í nze báy sùo-ri bay tul nzoɓri! Í mgbaka ri í ɔaa ri zuo nduo nzoɓ kúnj sal bayri; í ndáka ri báy ndoy ɔoŋ ká bil *hul mbú k̄ji ɓari Zibri kara ndaw. ¹⁸ Í faa ri bay ɔaa ri kaw pol nzoɓ réke tul puori ndaw, pol mbay luyeri ndaw bay tul-i, a le, ká zaɛ ku na í ɓáa nasi bay ká se tul-i ká pol-ri báy pol nzoɓ k̄ri ká í ɓa Zib ya na ha ri laa. ¹⁹ A zadka í mgbá ri bay ɔaa ri kaw pol nzoɓ kúnj sal bayri le, í ha law-ri ka nzaa ri bay tul bayri ká í vaa ɓáa na ku ya, mase faa ɓaakeri ká í ɓáa ká zaɛ ku ya ndaw. Bayri ká í ɓáa na, Ngerewuru a haɗa ni t̄ji ká nzáa-ri ká bil saw sieke ku báy. ²⁰ Bayri ká í ɓáa na, ɓa ɓaari ze í ɓáa ya, roo le, ɓa Tem taa Báa ɓaari Ngerewuru ze a ɔaa zuo nzáa-ri ha ri ɓaa bay.

²¹ «Namke ku na yu k̄ri mbika tul k̄ji ha ri í ri ndaw, ɓaa leɗri ɔaa munu z̄iŋ vu ɓari ndaw, a leɗri kara í úru z̄iŋ nzoɓ mbón ri ri ha ri ɔaa bay huɗ ɓo tul-ri ndaw. ²² Nzoɓri riw bele, í f̄ȳi ri bay tul-i. Roo le, nzoɓ ká mgbá ngɔ-ngɔŋ kpuru t̄ji gbyke le, Ngerewuru a yaɗa ni. ²³ Zadka í ɔaa nun-ri tuo síe ká bil ngerepuo haɗe le, í ɔúu í se puo k̄ji. M̄i ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusue k̄ji: bil ngerepuori ká *Izarayel na, í ti séke d̄i ɔo riw bele ya hoy, ɓi *Vu Nzoɓ na, m̄i ví báy riŋ ɔika.

²⁴ «Nzoɓ ká fere fe na, ka ti kál tul gan ɓe ká fere ni fe ya; a leɗ káw hoy kara ti kál tul ɓaa káw fe ya ndaw. ²⁵ Munu zu le, nzoɓ ká fere fe na, ka ɔaa suoriya bay ɔoko munu ɓa gan tul-e; a leɗ káw hoy kara, ka ɔaa suoriya bay ɔoko munu ɓa ɓaa káw fe ndaw. A zadka í d̄i m̄i ɓi ɓaa puo ɓa *Belzebul, ngereɗemndaya na waa, riŋ ji ro ze í tuu ha ri ɓaari ká í ɓa leɗ bil hul biri na le woo!»

Nzoɓ ká ɔo nun h̄je ni

(Luk 12.2-7)

²⁶ «Munu zu le, í ɔaa h̄je nzoɓ mbjw ya. Feri riw bele ká ɔo lanzoŋ na a t̄ji ɔo zad hie gbay gbay, a ferri riw bele ká ɔo zad muni kara, nzoɓri kóko riw bele. ²⁷ Feri ká m̄i ɓaa ha ri ká zad muni na, í ká y í ɓaa bayke ká bisie biribin. A bay ká m̄i ɓaa ɓa ɔaɗi ha ri na kara, í ka-káake ɓa siya ká sikɗa puo roɔ ha nzoɓri laa báy. ²⁸ Nzoɓri ká í í naysuo nzoɓ, a í maa bay ika para nun sùo nzoɓ ya na, í h̄je ri ya. Roo le, í h̄je Ngerewuru ká maa bay ɓie naysuo báy para nun sùo sidi bele wuruk zuo zad kóko seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya ɓanguo na. ²⁹ T̄itiri na waa, í faa ri ɓa sidi ndaw roɔ, í hie báy sii sii mbjw hoy ya le? Be nu ku hoy kara, zadka Báa ɓaari

* **10:15** 10.15 Í k̄ji Tiika saw fe 19.23-28. Puori ká Sodom báy Gomor na Ngerewuru ɓie kpukúɗ kpukúɗ bay tul fe ɔaa yaɗa nzoɓkeri.

11

na ha faa ya le, t̄iti mb̄iw mini kara ti t̄oɔɔ bo siri ya. ³⁰ Baari na, s̄uy tul-r̄i h̄oy kara, N̄gerew̄uru k̄ji báy nzi-ε lem lem riw bele. ³¹ Munu zu le, ì ɔaa h̄je ya, baȳ ji le, ká nun N̄gerew̄uru na, ì kal tul t̄itiri wuruk wuruk kál r̄obay!»

K̄ie s̄uo ba nzoɔ taa K̄risi ká nun nzoɔbri (Luk 12.8-9)

³² «Nzoɔ ha ha ká ba ta-taɔ ká nun nzoɔbri mii, beri ba taa bi le, bi h̄oy kara, m̄i ba ta-taɔ ká pol Baa ká nulue nd̄aw mii, ka ba taa bi. ³³ Roo le, nzoɔ ha ha ká ba ta-taɔ ká nun nzoɔbri mii, beri k̄o m̄i ya le, bi h̄oy kara, m̄i ba ta-taɔ ká pol Baa ká kaw nulue nd̄aw mii, m̄i k̄o ni ya.»

Nzoɔbri te bil k̄i bay tul Zezu (Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «K̄ok̄o ká ì k̄er ká bil law-r̄i mii, m̄i vi bay haɔa ɔekeke ka ɔo tusiri key. Mi vi bay haɔa ɔekeke ka ɔo ya, roo le, m̄i vi báy maamii téke bil k̄i. ³⁵ Mi vi bay téke sakra leɔ w̄ara nzoɔ báy bi-ε, sakra leɔ m̄ay tikdi báy mi-ε, r̄oo sakra máa fay báy m̄ay vi-ε, ³⁶ a nzoɔ ini taa simri ká bil hul mb̄iw kara, i vi ba nzoɔ tul nḡani k̄i.

³⁷ «Nzoɔ ká hii bi-ε mase mi-ε kal m̄i le, ka maa bay bá nzoɔ bi ya. Nzoɔ ká hii vi-e w̄arake mase m̄ayke kal m̄i le, ka maa bay bá nzoɔ bi ya nd̄aw. ³⁸ A nzoɔ ká mbi puu say huɔ fe a sob, a séke fal-i ya le, ka maa bay bá leɔ nduoɔbal-i ya†.

³⁹ «Nzoɔ ká hii k̄oro kummun be na, a ɔoko báy kummun taa tusuke ya. Roo le, nzoɔ ká a p̄on s̄uo-ε ȳoɔ bay tul-i na, a z̄in kummun taa tusuke.»

Fe tundoɔ ká nzoɔbri z̄ij (Mrk 9.41)

⁴⁰ «Nzoɔ ká m̄gba r̄i ba s̄uo-ε báy kere le, ka m̄gba m̄i nd̄aw zu. A nzoɔ ká m̄gba m̄i ba s̄uo-ε báy kere laa le, m̄gba nzoɔ ká pie m̄i na ba s̄uo-ε nd̄aw. ⁴¹ Nzoɔ ká m̄gba nzoɔ yaɔa bay saa nzaa N̄gerew̄uru báy kere bay baá ká a ba nzoɔ yaɔa bay saa nzaa N̄gerew̄uru na le, a z̄in fe tundoɔ munu ká nzoɔ yaɔa bay saa nzaa N̄gerew̄uru na nd̄aw; a nzoɔ ká m̄gba nzoɔ ká ɔaa fe báy zaɔe ká nun N̄gerew̄uru bay baá ká a ba nzoɔ ká a ɔaa fe báy zaɔe ká nun N̄gerew̄uru na le, a z̄in fe tundoɔ munu ká nzoɔ ká ɔaa fe báy zaɔe ká nun N̄gerew̄uru na nd̄aw pi. ⁴² Nzoɔ ká ha mb̄ii huoke tunguo t̄oy mb̄iw k̄i h̄oy ha leɔ mb̄iw ká nd̄ii ká sakra leɔ nduoɔbal-iri key bay baá ká a ba leɔ nduoɔbal-i na le, m̄i ba ha r̄i ta-taɔ ba tusue k̄i: nzoɔke ku na a z̄in fe tundoɔ be.»

Z̄aa Batis pie leɔ nduoɔbal-eri se luo Zezu (Luk 7.18-35)

¹ Zadka Zezu fere ri bay beri key na ha leɔ nduoɔbal-eri ká duo fale sid̄i na ɔ munu báyji le, ka zol ká zaɔe ku a se nun-ε ba pola ba ngerepuo haɔri a fere nzoɔbri fe, a ka-káa Bay Kere ha nzoɔbri ká bil tusirike.

² Z̄aa Batis ká i m̄gba ni naa hul sal na, zadka a laa soro bay ped ɔaa *K̄risi na báyji le, ka pie leɔ nduoɔbal-ε haɔeri ha ri v̄aa vbi ni ³ bay mii: «W̄aa ba bo ze mu ba K̄risi, nzoɔ ká N̄gerew̄uru waa bay pie ni vi ya nzoɔ na mase, ɔuru Zifri ɔuru giyaɔ nzoɔ k̄i báy le?»

⁴ Leε, Zezu ȳinra báy bay ha ri mii: «Ì ȳji i se bo, i v̄aa k̄ji fal feri ká ì laa báy suku-r̄i, i k̄o báy nun-r̄i nd̄aw key na ha ni laa. ⁵ Raɔri k̄o-kóm *taɔ kad kad nd̄aw, nzoɔ k̄p̄eɔri se siya kiyaw kiyaw nd̄aw, nzoɔbri ká k̄p̄iri ɔo s̄uo-ri kara, k̄p̄iri ɔari na ɔ a p̄on s̄uo-ri duo m̄ber̄en nd̄aw, mb̄ikiri laa bay nd̄aw, nzoɔbri ká i hu h̄oy kara, i tuma i kaw báy kummun nd̄aw, r̄oo i ka-káa Bay Kere ha nzoɔ k̄ukuri nd̄aw pi. ⁶ Nzoɔ ká ɔaa law-ε bo tul-i a p̄on ya le, suoriya ba taa be.»

Nasi bay ká se tul Z̄aa Batis

⁷ Zadka leɔ nduoɔbal Z̄ari na, i zol v̄aw báyji le, Zezu tii saɔ baá bay se tul Z̄aa ha ruo nzoɔbri mii: «Zadka i se bil law kor bay láa káa bay Z̄aa ká kaa na w̄aa, fe ji ze i v̄aa ko le? W̄aa, i se i v̄aa ko nzoɔ ká ɔo tul bay be ya munu ká ngasikri ká zuu kila ri m̄gbaya m̄gbaya le? Munu ya! ⁸ A w̄aa ba fe ji k̄i r̄oo i se i v̄aa ko le? I se i v̄aa ko nzoɔ ká nduo gari nd̄uy z̄iriri z̄iriri le? Kúy! Nzoɔbri ká i nduo gari ká nd̄uy munu ku na, bil puo m̄bay luyeri ze ba zaɔ káw ɔari. ⁹ A ku w̄aa, fe ji k̄i r̄oo i se i v̄aa ko le? I se i v̄aa ko nzoɔ yaɔa bay saa nzaa N̄gerew̄uru le? Nda ndad! Roo le, m̄i ba ha ri: be Z̄aa na, ka ba nzoɔ yaɔa bay saa nzaa N̄gerew̄uru taa h̄oyke ya, ¹⁰ bay ji le, be Z̄aa na, N̄gerew̄uru baá bay se tul-e ká bil m̄bede be mii: “Bi na, m̄i pie leɔ nzaapeɔ bi ha ni vi ɔo pol-a, bay haɔa ni ka léke faa bo pola ha mu*.”»

¹¹ Zezu ba ha ri mii: «Mi ba ha r̄i ta-taɔ ba tusue k̄i: sakra nzoɔbri ká m̄ayri m̄boɔ ri ká tusiri key na, nzoɔ mb̄iw mini ká kal tul Z̄aa Batis kal na, tiya. Ze munu h̄oy kara, nzoɔ ká nd̄ii ká bil sew ká N̄gerew̄uru tii saɔ réke m̄bay ká tul nzoɔbri na, nzoɔke ɔo báy fe saɔi mba tul-e taa Z̄aa Batis na pavbaɔ. ¹² Tii saɔwke saa sew

† 10:38 10.38 Nzoɔ ká mbi puu say huɔ bay séke fal Zezu na, ba nzoɔ ká ɔo ɔi ya bay k̄oko seke fe nd̄aw, bay huka bay tul-e h̄oy kara nd̄aw pi. * 11:10 11.10 Malasi 3.1. I k̄ji T̄ji kele 23.20 nd̄aw.

ká Zaa Batis ka-káa kpuru tji vuri key na, nzobri ha réke mbay Ngerewuru na ko seke fe ngji bamba tasiri, a nzob hurusuori dar ri gbaw. ¹³ I ko, kpuru tji sewke taa Zaa na, *mbede bol kusol *Moyze bay mbede *nzob yaanja bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele na, i baa bay se tul sew ka Ngerewuru a tiika saw réke mbay ka tul nzobri. ¹⁴ A zadka i hii bay yaanja bay bi le, Zaa na ki ze do munu ba *Eli ka nzob yaanja bayri saa nzaa Ngerewuru baa bay yi be na. ¹⁵ Nzob ka do bay suku le, ka laa.

¹⁶ «Nzob ve ndaw roo, mi mgbaka bay lieke nzobri ka timbede key le? I rii ledri ka i kaw kaa i guu fe ka sakra ki mii: ¹⁷ «Buru ul tjiw ha ri, le, i nda-nday ya! Buru di sim rew hudri ha ri kara, i re suori ya ndaw!» ¹⁸ I ko, Zaa Batis na vi, a san suori a su fe ya ndaw, a nzo him ya ndaw. Lee, nzobri baa mii: «Temndaya ze do tul-e.» ¹⁹ A bi *Vu Nzob ka mi vi na laa le, mi su fe ndaw, a mi nzo him ndaw, le, nzobri baa mii, mi ba nzob fe sum luye ndaw, mi ba nzob buo him ndaw, a mi mgbaka buo zin *nzob yaanja larimbuori bay nzobri ka soro bay bari mgbaka ndaya ndaw, le ji maale. Roo le, nun nzem taa Ngerewuru na, kie suori ba fe ka do bay zadé bay faa lere ped be ka do bay kere.»

Koko seke fe, a doko tul puori ka i tun Zezu ngeren
(Luk 10.13-15)

²⁰ Bayji le, Zezu tii saw baa bay ngoo-ngoon zin nzobri ka bil puori ka a daa fe sanri ngji bamba ka di na, bay ji le, i hii pon fe daa ya bari ya. Ka baa mii: ²¹ «Baari nzobri ka Korazin, koko seke fe ba taa baari! Baari nzobri ka Besayda, koko seke fe ba taa baari ndaw, bay ji le, fe sanri ka mi daa bay hurusuo Ngerewuru ka sakra baari na, ba fe ka mi daa ka bil ngerepuo ka Tir bay Sidon ze munu le, ba dje lew hoy nzob puokeri ku na, i daa sie a i nuu sje i puu kpa a kpa a i suoke ker bay bari ka tul fe daa ya bari na. ²² Sawke mini ze, mi baa ha ri ta-tan; nam ka Ngerewuru a kun sal bay na, bay ka a kun bo tul-ri na a kal taa hay ka a kun bo tul nzobri ka Tir bay Sidon na pavbad rway. ²³ A baari nzobri ka Kapernayum, bay i ker i baa mii, i fja ri kpuru se nulue lew le woo? Munu

ya mgban! Ngerewuru a yijira ri kpuru ha ri se puo nzob hudri ka zad baw, bay ji le, fe sanri ka mi daa ka sakra baari ku na, ba fe ka mi daa ka bil ngerepuo ka Sodom ze munu le, kpuru tji vuri key kara, Sodom na a doko ku robay. ²⁴ Be mini ze, mi baa ha ri: nam ka Ngerewuru a kun sal bay na, bay ka a kun bo tul-ri na a kal taa hay ka a kun bo tul nzobri ka Sodom na pavbad robay.»

I vi luo Zezu i mgbaka taram
(Luk 10.21-22)

²⁵ Sieke ku na, Zezu mbi bay a baa mii: «Baa, bo ka mi ba Ngerembay nulue ndaw, Ngerembay tusiri key ndaw na, mi pisi mi bay tul fe niri key ka mi muo nzob nun nzemri bay nzob fe kokori, a mi mgbaka nun nzobri ka i ko fe ngji ya na ha ri ko. ²⁶ Ba tusue, taambol Baa, bay ji le, bo na mi hii bay haña ni ka do munu.»

²⁷ Zezu mbi bay a baa ha nzobri mii: «Feri riw bele na Baa pon zuo nduo-i. Nzob mbij mini ka tuu mi ba Vi-e na, tiya, ba Baa huo-e hoy ze tuu mi. Robay, nzob mbij mini ka tuu Baa na tiya ndaw, ba bi ka mi ba Vi-e huo-i hoy bay nzobri ka mi hii bay mgbaka nun-ri ha ri tuu ni na ze, i tuu ni.

²⁸ «Baari riw bele ka soba hii ri ha ri tjaake kpuy na, i vi luo-i, le, mi haña ri mgbaka taram. ²⁹ I din tul-ri ka pol-i i ya fe foko sol-i, a i ba led fe fere bi, bay ji le, bi na, mi ba nzob din tul ndaw, a mi se yuduudu ndaw pi. I vi luo-i le, i mgbaka taram suori-ri, ³⁰ bay ji le, fe foko sol taa bi ka mi haña ri na, a huo solri lom ndaw, a soba bi ka mi haña ri hoy kara, hii ya habri ndaw pi.»

12

Zezu ba mbay tul nam mgbaka taram Zibri

(Mrk 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ Fale ku ka ba *nam mgbaka taram Zibri na, Zezu bay led nduo-bal-eri i saka bay bil wa fe payri. Lee, kon i led nduo-bal-eri ha ri tii saw haw tul fe pay na bay suna. ² Zadka *Fariziri ko munu na bayji le, i baa ha Zezu mii: «Mu ko led nduo-bal-eri ka i daa fe ka *bol kusol naari haa faa daake ka sie nam mgbaka taram na!» ³⁻⁴ Lee, Zezu

† **11:14** 11.14 Do faa mbij munu ka Eli vi pola ha Elize na, Zibri ker i baa mii, pola roo bay haña Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi na vi le, nzob mbij a vika bay hurusuo munu ka Eli bay leke faa be. Ka zad ni key, Zezu baa mii, ba Zaa Batis ze leke faa beri. I kji Malasi 3.23. ‡ **11:21** 11.21 Tir bay Sidon na ba puori ka nzobkeri ko Ngerewuru ya; ba puori ka nzob yaanja bayri saa nzaa Ngerewuru baa bay i tunke nzobkeri na tun. I kji Ezay 23; Ezekiyel 26-28; Amos 1.9-10; Zuyel 4.4-8; Zakari 9.2-4. § **11:23** 11.23 Puo ka Sodom na, Ngerewuru bie kpukdu kpukdu bay tul fe daa ya nzobri. Ba fe ka bari Zibri riw bele ko-ko. I kji Tiika saw fe 19.23-29. * **11:30** 11.30 Fe foko sol na, ba faa ka bay haña daa ped ka se ya. Zibri na, fe foko sol na ba bol kusol bari, roo le, Fariziri daa bol kusol Moyze bay zad sanmakeri ha ni vi ba bawda soba ka hii bamba. Be ze Zezu dike ri bay haña ri vi luo-e ha ni ka sob zin ri.

yijira báy bay ha ri mii: «Fe dáa *David ká i dáa bayke do bil mbede Ngerewuru na waa, i kji ya hoy le? Ká bil sewke ku na, zadka kon i ni báy nzoɓ ɓeri na, ka se bil *hul kani Ngerewuru ká i dáa báy huɔ, a faa maapari ká i ha ɓa fe tundo ha Ngerewuru na, báy nzoɓ ɓeri i su na waa, i ko ya le? Báy faa bol kusol naari le, maapakeri ku na, David báy nzoɓ ɓeri do báy faa ká bay suna ya, ɓa nzoɓ fe poyri huo-ri hoy ze i do báy faa ká bay suna*.⁵ Mase, i kji bay ká do bil *mbede bol kusol *Moyze ká se tul nam mgbaka taram Zibri na ya le? Bayke ɓaa mii, nzoɓ fe poyri ká i dáa ped ká bil *hul kani Ngerewuru báy nam mgbaka taram na, ze i wad tul bol kusol nam mgbaka taram bay tul ped dáa ɓari hoy kara, bayke mgbá tul-ri ya†.⁶ Mi ɓaa ha ri: ká zad ni key na, nzoɓ ká kal tul hul kani Ngerewuru pavbaɗ na, do di.⁷ Mbede Ngerewuru ɓaa mii: “Kóko nun sie nzoɓ ze rii law-i ɓo, ɓa *fe poy ká i puo ha mi ze rii law-i ya*.” Ba fe ka i ko saw bayke ta-tan zu le, i ti dáa bay ɓo tul nzoɓri ká bay mgbá tul-ri ya na ya,⁸ bay ji le, ɓi *Vu Nzoɓ na mi ɓa mbay tul nam mgbaka taram.»

Zezu vaa nzoɓ ká nduo-ε mbij hu wúo
(Mrk 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Zezu uru ká zadε ku, a se bil *hul mbij kji ɓari Zibri mbij munu.¹⁰ Lεε, waa nzoɓ mbij munu ká nduo-ε mbij hu wúo na kaw di. Báyii le, Farizi haneri ká i do zadε na, i vbi Zezu bay mii: «Waa, *bol kusol naari na ha faa ká bay vaa nzoɓ ká sie nam mgbaka taram le?» I ɓaa munu, bay ji le, i nzaa faa bay dáa bay ɓo tul-e.

¹¹ Lεε, Zezu yijira báy bay ha ri mii: «Ká sakra ɓaari key na waa, nzoɓ ve ze baɗu ɓe ká mbij hoy lie ɓo luɔ ká sie nam mgbaka taram, le, ká a séke bay vaa kúo ni tji kele ya le? ¹² A ku waa, nzoɓ na kal tul baɗu pavbaɗ ya le wool! Be mini ze, faa do hoy bay dáa fe kere ká sie nam mgbaka taram na.»¹³ Báyii le, ka fere a ɓaa ha ledɓan na mii: «Ndáɗa nduo-ɔ.» Lεε, ka ndaɗa nduo-ε na, le, nduo-ε na vaa báy kere a do munu ká taa mbini.¹⁴ Be nu ku báyii le, *Fariziri na tji i vaa mbij kji i nzaa faa bay ika Zezu.

Zezu ba led ped Ngerewuru

¹⁵ Zadka Zezu ko ká *Fariziri hii bay ika ni na báyii le, ka naa sùo-ε ká zadε ku, le, ruɔ nzoɓri ngji ɓamba se fal-ε. Ka vaa nzoɓ semri riw bele,¹⁶ roo le, ka baka ri ngɔ-ngɔɗ bay hanja ri ɓaa bay ɓe ha nzoɓri tuu ni ya.¹⁷ Be ze ha bay ká Ngerewuru ɓaa báy faa Ezay nzoɓ yaana

bay saa nzaa Ngerewuru na, do munu báy zadε.¹⁸ Bayke ɓaa mii:

«Be key na, ka ɓa led ped ɓi ká mi naa ni. Mi ko ni ɓa nzoɓ nun-i, a sùo-i rii mi ɓamba ká tul-e.

Mi hanja Tem bi do tul-e
ha ni káake káa faa ká mi yaana nzoɓri na
ha saw nzoɓri riw bele.

¹⁹ Be na, ka ti dáa rodi ya;
kusol-e ti mgbaka ɓeleɗ ya ndaw,
nzoɓ mbijw kara ti láa kusol-e ká faa buori ya ndaw pi.

²⁰ Nzoɓ ká taa ndoli ndoli munu ká ngasikri ká fu-fumra na,
ka ti háw ni ya.

A nzoɓ ká hirusuo-ε ngji ya munu ká huu ndele

ká do mbuu na kara,
ka ti ruma ni ya ndaw.

Ká'a dáa munu kpuru bay hanja fe ká mi dáa

bay yaana nzoɓri na

ka o riw bele, a haw yum ká tusiri key.

²¹ Lεε, saw nzoɓri riw bele i dáa law-ri te tul-e nzokɗoŕ.»

Zezu báy Belzeb

(Mrk 3.22-30; Luk 11.14-23)

²² Báyii le, i sùu ledɓan mbijw munu ká temndaya do tul-e, a ɗa nun-ε gibli, a mbii kusol-e gban ndaw na i vike ni ha Zezu. Lεε, ka vaa ni ha ni ɓaa bay a ko-kóm.²³ Báyii le, tuku ruɔ nzoɓri riw bele ká i do zadε na ha ri ɓaa mii: «Waa, ɓe key na ka ɓa *vu bulu David, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ni vi na ya le?»²⁴ Roo le, *Fariziri ká i laa bayke na i ɓaa mii: «Ledɓan key na, nii temndayari, bay ji le, ɓa *Belzeb ká ɓa mbay tul temndayari ze ha ni hirusuo nii temndayakeri na ku.»

²⁵ Munu ká Zezu ko kér bay ɓari ko ro na, ka ɓaa ha ri mii: «Puoruo taa ha ha ká nzoɓkeri te bil kji na, a ɓie. A puo ha ha mase nzoɓ ini taa ha haari roo, i te bil kji kara, a ɓie kad kad.²⁶ Do faa mbijw munu ndaw, zadka *Satan nii temndayari ká i ɓa nzoɓ ɓe, a ruu zinj sùo-ε sùo-ε na waa, puoruo ɓe na a ɗoko báy kere ɓangwo mina le? A ndáka siri ruk ruk!²⁷ A zadka i ɓaa mii, mi nii temndayari báy faa hirusuo Belzeb na waa, hirusuo ve ze nzoɓ ɓaari na, i niike temndayari na ku le? Fe dáa nzoɓ ɓaari kji kie mii, bay ɓaa ɓaari Fariziri na do báy zadε ya.²⁸ A ze ɓo, ɓa hirusuo Tem Ngerewuru roo mi niike temndayari le, kie mii: sie ká Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul nzoɓri na, tji sakra ɓaari ɗoɗ ro zu.

* 12:3-4 12.3-4 I kji 1 Samiyel 21.1-6. † 12:5 12.5 Ruɔ ɓari 28.9-10. ‡ 12:7 12.7 Oze 6.6. § 12:21 12.21 Ezay 42.1-4.

²⁹ «A ku waa, nzoɓ a ɗaa mina a maa ri hул nzoɓ hуrusuo bay fаа fe ɓeri le? Nɗad bay sɨn ni pola ndaw roo, a fаа feri kа bil hул fe na bay. ³⁰ Nzoɓ kа zuo zɨn mɨ ya le, ɓa nzoɓ kа tɨn mɨ ngeren zu. A nzoɓ kа so mɨ bay fаа nzoɓri ha ri se fal-i ya le, ka ɓa nzoɓ kа ɗaa ha nzoɓri zekre kad kad. ³¹ Saŵke mini ze, mɨ ɓaa ha ri: feyaa ji ji kа nzoɓri daa, mase kɨri tɨiri taa ji ji kа nzoɓri tɨiri Ngerewuru kara, ka'a maa ndaka bumake zɨn ri. Roo le, nzoɓ kа tɨiri Tem Law Pie na, ka ti ndaka bumake zɨn ni ya. ³² Nzoɓ kа ɓaa bay a tɨnke bi *Vu Nzoɓ na, Ngerewuru a ndaka bumake zɨn ni. Roo le, nzoɓ kа ɓaa bay a tɨnke Tem Law Pie na, ka ti ndaka bumake zɨn ni kа sew ni ya ndaw, sew kа'a vi vuku ya ndaw pi.»

Koko puu bay lereke
(Luk 6.43-45)

³³ «Zadka puu do bay kere le, lereke kara do bay kere, a zadka puu ndaya le, lereke hoy kara ndaya ndaw, bay ji le, i ko puu bay lereke. ³⁴ Baari mɨiri kuɗolri! Baari kа law-ri ndaya key waa, i maa ɓaa bay bay kere mina le woo! Fe kа mbaa bil law nzoɓ gbay gbay na ndaw roo, tɨi kа nzi-ε bay. ³⁵ Nzoɓ kere na, fe kа uru saa bil law-ε na do bay kere. A nzoɓ ndaya laa le, fe kа uru saa bil law-ε na, do ndaya laa. ³⁶ Mi ɓaa ha ri ta-taŋ: nam kɨn sal bay na, nzoɓ ha ha le, a kɨnra fal bay ɓaa ɓeri kа gor gor hoy na riw bele, ³⁷ bay ji le, bay faa bay ɓori kа tɨi kа nzaa-a na, Ngerewuru a naake bay kа tul-a, a bay faa bay ɓori kа tɨi kа nzaa-a na ndaw ze, ka'a ɗaake bay ɓo tul-a.»

Fariziri hii bay koko fe sanj
(Mrk 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸ Bayji le, nzoɓ fere nzoɓri *bol kusol haneri bay Farizi haneri, i ɓaa ha Zezu mii: «Mbay, ɓuru hii bay haŋa mu ɗaa fe sanj mbɨw ha ɓuru ko.» ³⁹ Lee, Zezu yɨnra bay bay ha ri mii: «Nzoɓri kа timbeɗe kа i ɓa nzoɓ law ndayari kа i do tul Bay Ngerewuru ya na, i vbi fe sanj ze bay koko. Roo le, fe sanj kɨ ɓod kа bay ɗaa nde tul-e taa hay kа Ngerewuru ɗaa kа tul *Zonas, nzoɓ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru na, tiya. ⁴⁰ Munu kа Zonas naa bil bawda sɨi bisie say, sunj say na, bi *Vu Nzoɓ na, mɨ naaŋa bil luɗ huɗ bisie say, sunj say faa mbɨw munu na ndaw*. ⁴¹ Nam kа Ngerewuru a vi kɨn sal bay zuo tul nzoɓri na, nzoɓri kа bil ngerewu kа *Ninive na, i uru zɨn nzoɓri kа timbeɗe key i ɗaa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzoɓri kа Ninive na, zadka i laa kaa bay Zonas na bayji le, i suo ker bay ɓari kа tul fe ɗaa ya ɓari. Mi

ɓaa ha ri: nzoɓ kа do pol-ri key na, ka kal tul Zonas pavbaɗ roɓay.» ⁴² Roɓay, sew kа Salomon re mbay kа tul leɗ Izarayelri na, may mbɨw munu kа ɓa mbay kа tul nzoɓri kа fi hoɗo na, uru faa di di kа gbɨ zad a vi bay laa bay nun nezem Mbay Salomon na. Saŵke mini ze, nam kа Ngerewuru a vi kɨn sal bay zuo tul nzoɓri na, may na a uru zɨn nzoɓri kа timbeɗe key a ɗaa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzoɓ kа do pol-ri kа i ko ni bay nun-ri key na, ka kal tul Salomon pavbaɗ roɓay*.

Yi temndaya faa bal ba sidike
(Luk 11.24-26)

⁴³ «Zadka temndaya mbɨw tɨi saa tul nzoɓ na bayji le, ka zol a vaa haari bil law kor ɓa lie ɓa lew a nzaara zad bay ɗaa puo kа di. Munu kа'a nzaara kpuy a zɨn ya na bayji le, ⁴⁴ ka ɓaa kа bil law-ε mii: "Mi yɨi bay seke bol nduoɓal-i kа hul nam bi kа mɨ tɨi saa di pola na." Zadka'a yɨi saa lew a vi di na bayji le, ka ko bil hul na do hoy kа i fаа kereŋ kereŋ, a i leke feri zuo di ngay ngay. ⁴⁵ Ro, a yɨi nezek a vaa fаа temndaya kɨri tul-ri tono say kа law-ri ndaya kal tul-e taa ɓe ku roɓay, a vike ri zuo bil hulke na, a i ɗaa puo kа di. Be nu ku laa le, ledbanke na kaw bay kere ya ngɨi ɓamba tasiri kal taa pola ku roɓay. Bari nzoɓ ndayari kа timbeɗe key na, feke a ɗoko faa mbɨw munu zɨn ri ndaw.»

Nzoɓ ini Zezu taa tusuikeri
(Mrk 3.31-35; Luk 8.19-20)

⁴⁶ Zadka Zezu do ɓaa bay ha ruo nzoɓri koɓ roɓay na, mi-ε bay yu-eri i vi do kele i nzaa faa bay ɓaa bay zɨn ni. ⁴⁷ [Lee, ledban mbɨw munu ɓaa ha ni mii: «Muu laa key, maa-ŋa bay yu-eri i do kelu i hii bay ɓaa bay zɨn mu.»] ⁴⁸ Bayji le, Zezu yɨnra bay bay ha ledban na mii: «Nzoɓ ve ze ɓa maa, mase nzoɓ veri ze i ɓa yu-iri le?» ⁴⁹ Fale ku le, ka tuu nduo-ε ɓa luɗ leɗ nduoɓal-eri a ɓaa mii: «I ko, maa bay yu-i taa tusuikeri na ze i kaw key, ⁵⁰ bay ji le, nzoɓ kа ɗaa law hiiya Baa kа nulue na ze ɓa yu-i, mase tinaa, mase maa.»

13

Law bay kа se tul nzoɓ mii para fe pay
(Mrk 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Kа bil namke ku na, Zezu tɨi saa hula a vaa kaw nzaa maambii bay fere nzoɓri fe kа di. ² Lee, ruo nzoɓri ngɨi ɓamba mbu kɨ mer mer i kiri ni, a ɗaa ha ni hil bil tuo a kaw di, le, nzoɓri riw bele do siya tor kа nzaa maambii na. ³ Ka ɓaa bayri ngɨi ɓamba ha ri bay faa law bayri mii: «Nzoɓ pay mbɨw munu tɨi a se waa ɓe bay mii

* 12:40 12.40 I kɨi Zonas 1.17. † 12:42 12.42 1 Mbayri 10.1-13; 2 Soro fe saŵ bulu ɓari 9.1-12.

para fe pay. ⁴ Zadka'a do mii para fe pay na bayji le, pare haneri tod kporon kporon zuo lafaa. Lee, nduyri vi i re. ⁵ A pare haneri laa le, gay zuo tul tisaw ka siri laa tul-e ndji munu hoy. Lee, fe paykeri na uru vbufubu, bay ji le, siri laa tul tisawke na laa hoy. ⁶ A zadka sie zan bayji le, vi nzun vay fe paykeri na ha ni huw wuo, bay ji le, saw-e bar siri ngji ya. ⁷ A pare haneri gay zuo bil ngatukruri ha ngatukruri na uru a kpan tul fe paykeri na. ⁸ Roo le, pare haneri gay zuo tusiri kere a daa para bay kere. Haneri daa para ba isod, hawri daa para ba sin yie, a bil-eri laa le, daa para ba sin say.» ⁹ Lee, Zezu baa na robay mii: «Nzob ka do bay suku le, ka laa.»

Bay ji ze Zezu mbi law bay a baake bay le?

(Mrk 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Bayji le, led nduobal-eri soro ba lakun-e i vbi ni bay mii: «Bay ji ndaw roo, mu baa bay ha nzobri bay faa law bayri le?» ¹¹ Lee, ka yinjra bay bay ha ri mii: «Baari na, Ngerewuru mgbuda nun-ri ha ri koke feru ka do zad muni ka se tul faa ka'a reke mbay ka tul nzobri. Roo le, bari na, ka ha nun-ri mgbuda ka di ya. ¹² Tusueke le, nzob ka do bay fe na, Ngerewuru a hanja ni ki nde tul-e ha ni kaw bil-e badak. Roo le, nzob ka doko ya na, hay ka ndji ka'a doko na kara, ka'a naa dod a pon ni.

¹³ «Sawke mini ze, mi mbi law bayri mi baake bay, bay ji le, i ko fe bay nun-ri ki, roo le, i ko deke hoy. I laa bay bay suku-ri ki, roo le, i ko sawke ya. ¹⁴ Be ze, ha bay ka Ezay ya saa nzaa Ngerewuru se tul-ri na do munu bay zad. Bayke baa mii: "Nzob niri key na, i laa bay bay suku-ri ki, roo le, i ti koko sawke ya.

I koko feru bay nun-ri ki, roo le, i koka ba badu munu hoy!"

¹⁵ Ngerewuru baa bay se tul-ri mii:

"Law nzob niri key na vi do tidu.

I mbii suku-ri di di bay vay, i um nun-ri sji sji do di, bay hanja bo nun-ri ka ko fe ya, suku-ri ka laa bay ya ndaw, a law-ri kara ka vuo ya ndaw, bo i suo ker bay bari i vi luo-i ha mi vaa ri ya *."

¹⁶ «A baari laa le, suoriya ba taa baari, bay ji le, nun-ri ko fe, suku-ri kara laa bay ndaw. ¹⁷ Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: *nzob yajana bayri saa nzaa Ngerewuru, bay nzobri ka i daa fe bay zad ka nun Ngerewuru ka pola lew ngji bamba, i daa kon bay koka fe ka i ko key, roo le, i ko feke na bay nun-ri ya. I daa kon laa bayri ka i laa key, roo le, i laa bayke na ya.»

Mara law bay ka se tul para fe pay miike

(Mrk 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ Zezu mbi bay a baa mii: «I te suku-ri i laake saw mara law bay ka se tul nzob mii para fe pay na. ¹⁹ Zadka nzob laa bay ka se tul faa ka Ngerewuru reke mbay ka tul nzobri, roo a ko sawke ya le, ngeretemndaya vi naa bayke ka i ru do bil law-e na hon ba fal. Nzobke ku na do munu ba para fe pay ka gay zuo lafaa. ²⁰ A nzob hane laa le, do munu ba para fe pay ka gay zuo tul tisaw ka siri laa tul-e ndji munu hoy. Ka laa Bay Ngerewuru, a ya bayke kod hoy bay suoriya, ²¹ roo le, ka ha bayke na bar saw ka bil law-e ya. Ba nzob ka do tul Bayke na bole di ndji hoy. A ze bo, zadka fe seke, mase fe daa nun tuo sie ti tul-e bay tul Bay Ngerewuru na le, ka pon mbika law-e na yak. ²² Nzob hane robay, do munu ba para fe pay ka gay zuo bil ngatukruri. Ka laa Bay Ngerewuru ki, roo le, ker bay feru ka tusiri key bay kon feziari ka ula ni na kpan bayke na ha pare mbij tiya. ²³ A nzob hane laa le, do munu ba para fe pay ka gay zuo tusiri kere. Ka laa Bay Ngerewuru, a ko sawke ndaw. Nzobke ku na, lere be do di, tul-e mbij le, daa para ba isod, hane daa para ba sin yie, a bil-eri laa le, daa para ba sin say.»

Law bay ka se tul nan daw

²⁴ Robay, Zezu mbi law bay ki bod a baake bay ha ri mii: «Reke mbay Ngerewuru ka tusiri key na, do munu ba nzob waa ka ru mijiri nan kere do bil waa be. ²⁵ Zadka nzobri ri nam yim riw bele bayji le, nzob tul ngani be vaa ru para nan daw do bil waa nan na a uru a zol. ²⁶ Zadka fe pay na uru a daa tul bayji le, nan daw kara uru zin ni mbij hoy ndaw.

²⁷ «Bayji le, led kawri na i vaa zin nzob waa na i vbi ni mii: "Mbay, fe ka mu ru do waa bo na waa, ba nan kere ze mu ru ya le woo? Waa, nan dawri na uru saa ha roo, i do saw nanri na ku le?" ²⁸ Lee, ka yinjra bay bay ha ri mii: "Ba nzob tul ngani ze daa fe ku."

«Bayji le, i vbi ni mii: "Waa, mu hii bay hanja buru se buru vaa mun nan daw na ka zuo bisuy le?" ²⁹ Lee, nzob waa na yinjra bay bay ha ri mii: "U-uu munu ya bay. Zadka i mun le, i mgbaka i mun bay nan kere na mbij hoy. ³⁰ Pon ha ri ngon mbij zin nan na, kpuru maa bay nam vbie nan na, le, mi baa ha nzob ped vbie nanri mii: 'I ted nan dawri na pola i sin bay tul-e tul-e, i daa zuo tul ki bay nzun bay huu, a fale ro le, i mbu para nan kere na ka zuo bil pul bi bay.'"»

Law bay ká se tul para tún
(Mrk 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Zezu mbi law bay kị mbjw rɔbay a ɔáake bay ha ri mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri ká tusiri key na, ɔo munu ba para tún† mbjw ká nzob mii ɔo wáa be. ³² Ká sakra mjiiriri riw bele na, para tún na ngɔɔ ya kakalke, roo le, zadka'a tji na, ka ngɔɔ mba fe pay hawri riw bele, a vi ba puu ha nduyri ví ɔaa kpan ɔari ɔo nzaa toykeri.»

Law bay ká se tul fe hew fe
(Luk 13.20-21)

³³ Zezu mbi law bay kị na rɔbay a ɔaa mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri ká tusiri key na, ɔo munu ba fe hew fe ká máy nzob wal ndji, a zukri báy sùm ba kantoy say, roo ha ni hew kpuru a mbaa fe fedede.»

Zezu tina saw fe ká ɔo zad muni báy faa law bay
(Mrk 4.33-34)

³⁴ Bay niri riw bele key na, Zezu ɔaa ha ruo nzobri báy faa law bayri. Bay ká'a ɔaa ha ri tan mbika law bay ya na, tiya. ³⁵ Be ze, bay ká Ngerewuru ɔaa pola lew báy faa nzob yagan bay saa nzi-ε na, ɔo munu báy zadε. Ka ɔaa mii: «Mi mgbúda nzaa-i bay ɔaa bay báy faa law bay. Feri ká ɔo zad muni ba piedke lew hoy báy ɔaa tusiri na, Mi tina saw bayke kad' kad' ba kele*.»

Zezu tina saw mára law bay ká se tul nan daw

³⁶ Báyi le, Zezu pɔɔ ruo nzobri a zol a se puo. Leε, leɔ nduoal-eri soro ba lakun-ε i ɔaa ha ni mii: «Mu tina saw mára law bay ká se tul nan daw ká ɔo saw nan kere ká bil wáa na ha ɔuru laa.» ³⁷ Ro, Zezu yiinra báy bay mii: «Nzob ruka mjiiri nan kere na, ba bi *Vu Nzob. ³⁸ A wáa laa le, ba tusiri key. Mjiiri nan kere na, ba ɔari ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri. Nan daw laa le, ba ɔari ká ngeretemndayari re mbay ká tul-ri. ³⁹ Nzob tul ngani ká ru nan daw ɔo saw nan kere na, ba ngeretemndaya; nam vbie nan na ba sie ɔro bie nam ká tusiri key. A nzob vbie nanri laa le, ba leɔ nzaaped Ngerewururi ká nulue.

⁴⁰ «Do faa mbjw munu ká i leɔ nan daw bay nzún báy huu na, ɔro bie nam ká tusiri key na kara a ɔoko munu ndaw. ⁴¹ Bi Vu Nzob na, mi pie leɔ nzaaped biri ká nulue, bay nan nzobri riw bele ká i ɔaa ha nzobri ɔaa feyaa, báy ɔari ká i ɔaa kayaa na ká bil puoruo be ngid' bele ba fal. ⁴² I vbuku ri zuo bil huu ká se kalu kalu. Ba zad ká i

réke rew báy mbii nun-ri mgbofo mgbofo ká ɔi, a i sú sere-ri ngér ngér ká ɔi ndaw. ⁴³ Roo le, sieke ku na, nzob fe ɔaa báy zadεri na, i nduy ká bil puoruo Baa ɔari Ngerewuru faa mbjw munu ká sie nduy. Nzob ká ɔo báy suku bay láake le, ka laa.»

Law bay ká se tul feziya ká ɔo wáa

⁴⁴ Zezu ɔaa na rɔbay mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri na, ɔo munu ba bawda feziya ká ɔo zad muni ká bil wáa, ká nzob tji ɔi a mbi a ɔaa muu ba zad kị ká bil wáake na ku. Leε, súo-ε rii ni ngji ɔamba tasiri, a ha ni wáa hie fe beri kpakla kpakla a pɔɔ larike a yi a ví hieke wáake na.»

Law bay ká se tul zaw ká ndad bamba tasiri

⁴⁵ «Rɔbay, réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri na, ɔo munu ba nzob ɔáb fe hie ká nzaa zaw kere ká ndad bamba tasiri bay hie. ⁴⁶ Zadka'a zin zawke mbjw ká larike ngɔɔ ɔamba tasiri na báyi le, ka se a wáa faa fe beri riw bele, a hie ba fal kpakla kpakla, a pɔɔ larike a hieke zawke na ba taa be.»

Law bay ká se tul basan

⁴⁷ «Réke mbay Ngerewuru ká tusiri key na, ɔo faa mbjw munu ba nzob súo mbii ká vbu basan ɔo maambii, le, mgba kiri sjiri ngji ɔamba ɔoɔ riw bele báy riɔ-ε riɔ-ε. ⁴⁸ Zadka sjiri taɔ ɔi tusuru báyi le, nzob súo mbiiri na, i kuɔ basan na zuo nzaa kporo ká kele mgbarak. Fale le, i kaw siri i kele sji kere kere i ɔaa zuo zede, a hayri ká ndaya ndaya laa le, i vbuku zuo maambii. ⁴⁹ ɔro bie nam ká tusiri key kara a ɔoko munu ndaw. Leɔ nzaapedri ká nulue na i ví wál sakra nzob law mgbɔrori báy nzobri ká i ɔaa fe báy zadε ká nun Ngerewuru na ɔo ɔoɔ ɔoɔ. ⁵⁰ I faa nzob law mgbɔrori bay vbuku ri zuo bil huu ká se kalu kalu. Ba zad ká i réke rew báy mbii nun-ri mgbofo mgbofo ká ɔi, a i sú sere-ri ngér ngér ká ɔi ndaw.»

Bay ká Zezu ɔaa a sinke tul fe fére be

⁵¹ Zezu vbi leɔ nduoal-eri mii: «Leε, i laa bay niri key laa riw bele kị zu le woo?» Leε, i hii ɔo ɔi ha ni mii: «Buru la-laa.» ⁵² Báyi le, ka yiinra báy bay ha ri mii: «Nzob fére nzobri *bol kusol haa haa ká vi ba nzob ká Ngerewuru re mbay ká tul-e na, ka ɔo munu ba ɔaa puo ká tina feziya fie ndaw, taa táwke ndaw saa bil guma kóro fe beS.»

† 13:31 13.31 Báy nzaa gerek le, ba para tún ya, roo le, Zezu ɔaa bay se tul para mutarde ká ngɔɔ maa para tún.

‡ 13:35 13.35 Simri 78.2. § 13:52 13.52 Feziya táwke na ba ferri ká nzobri fere se tul Ngerewuru báy faa bol kusol Moyze. A feziya fie laa le, ba ferri ká nzobri fere se tul Ngerewuru báy faa fe fére ká Zezu fere ri.

Nzob saw puo Zezuri hii bay be ya
(Mrk 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Zadka Zezu kji law bayri key na o bayji le, ka uru ka zadε ku, ⁵⁴ a se puo ka'a ngon ka di, a tii saw fere nzobri fe ka bil *hul mbu kji bari Zibri. Fe ka'a fere na tuku nzobri ka i do zadε na ha ri kaw yer a i vbi bay ka sakra kji mii: «Nun nzem key na wa, ka uruke saa ha le? Hurusuo ve kji roo, ka daake fe sanri key na mini le? ⁵⁵ Wa, ka ba vu nzoβ saka puu ya le woo? Mase, mi-ε ba Mari ya le? Zak bay Zezeb, roo Simon bay Zud nday na wa, i ba yu-eri ya le? ⁵⁶ Mase, tini-eri riw bele na i do sakra naari ka zad ni key ya le? A ku wa, ka zin hurusuo niri key na riw bele saa zad ha le?» ⁵⁷ Be ze, fe niri key na, do ba ngud puu teke bal-ri ha ri daa law-ri bo tul-e ya. Bayji le, Zezu mbi bay a ba ha ri mii: «Nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru na, i hje ni bay zadri riw bele, roo le, ba nzoβ puo mbon niri bay nzoβ ini beri huo-ri hoy ze, i hje ni ya.» ⁵⁸ Be ze, Zezu daake fe sanri ngji bamba ka puo bari ya, bay ji le, i hii daa law-ri bo tul-e ya.

14

Bay huf Zaa Batis
(Mrk 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ Ka bil sewke ku na, Mbay *Erod ka ba nzoβ reke tul puori ka kudu zad ka Galele na laa soro bay Zezu, ² a ba ha nzoβ ped beri mii: «Ledban key na ba Zaa Batis ka tji saa luu hud! Sawke mini ze, ka do bay hurusuo ka bay daa fe sanri.»

³⁻⁴ Tusueke le, zadka Zaa Batis kaw bay kumnun bay na, Mbay Erod mbi nzi-ε ha ri mba ni i sin ni bay sal lari i daa ni bo hul sal, bay ji le, Mbay Erod ka ya Erodiate ka ba may yu-ε Filib na, Zaa ba ha ni banquo mii, ka do bay faa ka bay koro Erodiate na ba may be ya. ⁵ Mbay Erod na hii bay ika Zaa, roo le, ka hje nun ruo nzoβri, bay ji le, nzoβri riw bele ko Zaa ba nzoβ yaana bay saa nzaa Ngerewuru.

⁶ Bayji le, nam ka i do daa suoriya bay tul nam mbona Mbay Erod na, vu Erodiate ka ba led may tikdi na nda-nday ka nun ruo nzoβri ka i di ri ha ri vi kaw zad suoriyake ku na. Leε, nday be na ri law Erod bamba tasiri ⁷ ha ni waa fe a haake hud mii: «Fe ji ji hoy mi mbi kara, mi haŋa mu.» ⁸ Bayji le, led may tikdi na, bay faa nzaa boko mi-ε ka'a ya na, ka baake ha Erod mii: «Mu daa tul Zaa Batis ka bo bil patinza, a mu ha mi ka zad ni key!»

⁹ Zadka Mbay Erod laa bayke na munu bayji le, suo-ε rii ni ya. Roo le, bay tul hud ka'a haa ka nun ruo nzoβri ka'a di ri na,

ka mbi nzi-ε ha ri vike bay tul Zaa Batis ha led may tikdi na. ¹⁰ Ka pie nzoβ mbjw se a vaa kun tul Zaa ka bil hul sal na a daa ¹¹ bo bil patinza, a vike ha led may tikdi na ya a seke ha mi-ε na. ¹² Zadka led nduobal Zaari laa soro bay hud be na bayji le, i vi mbi hud be na i vaa voro. Fale ku roo, i se i vaa lo soro feri ka kal na ha Zezu laa.

Zezu hol nzobri isod sod duo zad ndebe
(Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17; Zaa 6.1-14)

¹³ Zadka Zezu laa soro bay hud Zaa na bayji le, ka hil a kaw bil tuo a zol huo-ε ka zadε ku bay seke ba zad ka do kolok. Leε, ruo nzoβri ka ngji bamba ka i ko ni tji na, i uru ka bil puori bay bal-ri i dii fal-ε wuu wuu ka nzaa kporombii. ¹⁴ Zadka Zezu tji saa bil tuo a ko ruo nzoβri na bayji le, ka ko nun sie bari a vaa nzoβ sem bari.

¹⁵ Zadka zad ba law pira pira na bayji le, led nduobal Zezuri soro ba lakun-ε i ba ha ni mii: «Sie ti mbaa, zad ni key kara ba bil law kor ze do key. Munu zu le, mu ala ruo nzoβri key na ha ri zol, i se bil puori i vaa hie fe sumri i su.» ¹⁶ Leε, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «I se seke di ya. Baari kji ze, i ha ri fe sum ha ri su.»

¹⁷ Leε, i yinjra bay bay ha ni mii: «Buru do bay maapa ba ndebe bay sjiri ba sididi hoy ze do key.» ¹⁸ Bayji le, Zezu ba ha ri mii: «I vike ba key ha mi.» ¹⁹ Zadka Zezu mbi nzi-ε ha ruo nzoβri riw bele kaw tul suy barak barak bayji le, ka ya maapa ka ndebe bay sjiri ka sididi na, a ura nun-ε ba siya a daa taambol ha Ngerewuru, roo a haw maapa na a ha led nduobal-eri ha ri leke ruo nzoβri na ha ri su. ²⁰ Bari riw bele na, i su mbaa bil-ri maa bay zad kon bari, a bieri ka ton ka i faa na mbaa budu dororo dororo ba duo fale sididi! ²¹ Bari ka i su na, warari maa isod sod duo zad ndebe (5.000) taŋ kjiŋa mayri bay ledri.

Zezu se-sef ka tul mbii

(Mrk 6.45-52; Zaa 6.15-21)

²² Fale ku ndji hoy le, Zezu ha led nduobal-eri hil i kaw bil tuo i zol pola ha ni bay seke ba nzaa kporombii ka fi kelu. Zadka i zol na, Zezu ton fal koβ bay ba ha ruo nzoβri zol faa puo. ²³ Fale ka'a ha ri zol na bayji le, ka vaa hil tul kuo bay daa nzaa bay kere ka di. Zadka zad guba kji na, ka kaw zadε ku huo-ε hoy. ²⁴ A tuo ka led nduobal-eri kaw di i zol na do law mbii ro. Zuu kuu a suo nun-ri ha mbii nda tuo paw paw ha ni laŋ beŋna beŋna.

²⁵ Nzaa faa nzaaruo na bayji le, Zezu uru a se tul mbii takam takam ba luu led nduobal-eri na ro vaw. ²⁶ Zadka i ko ni, ka'a se tul mbii na munu bayji le, hje daa ri zikiki ha ri ba mii: «Ba wuru ze se vuku!» Ro, i guu fe bay hje gurum gurum. ²⁷ Roo

le, ká zadε ku hoy, Zezu baa ha ri mii: «Ba bi kɔ zu, i sin law-ri, i ha hje ka dɔa ri ya!»

²⁸ Ro, Piyer mbi bay a baa ha ni mii: «Mbay, zadka ba bo kɔ zu le, mu mbi nzaa-a ha mi se tul mbii na mi se luo-ɔ.» ²⁹ Lee, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Mu vi na maa!» Bayji le, Piyer tji saa bil tuo na, a se tul mbii ba luo Zezu. ³⁰ Roo le, zadka 'a ko zuu ka kuu ba hje bamba na bayji le, hje vi dɔa ni ha ni tii saw rin mbii, le, ka guu fe belen mii: «Mbay, mu ya mi!» ³¹ Zadε ku hoy le, Zezu zudɔa nduo-ε a mgba ni a baa ha ni mii: «Bo ká mbika law-a ndii hoy na; bay ji ndaw roo mù may bay ká tul-i ri i feri ká mi maa bay koro mù ká tul mbii na ya le?»

³² Zadka i hil tul-ri sidi bele i kaw bil tuo na bayji le, nzaa zuu na vi kun nzedf. ³³ Lee, nzobri ká i kaw bil tuo na, i vi huku pol Zezu i baa ha ni mii: «Ba tusue kɔ, bo na, mù ba Vu Ngerewuru.»

Zezu vaa nzobri ká Zenezaredf
(Mrk 6.53-56)

³⁴ Zadka i tuo maambii na bayji le, i tji fi kelu ká zadri ká kiri Zenezaredf kor. ³⁵ Nzobri ká tusirike ká i ko ba Zezu na, i dɔa bayke nda zadf kpol kpol riw bele ha ri vi bay nzob semri riw bele ha ni. ³⁶ I kodf ni bay hanja ni ka pón faa ha ri zaa nzaa gari be fi siri hoy bo i vaa. Bari riw bele ká i zaa na, i vaa bay kere.

15

Bay fe saw puo ká Fariziri gedε tul-ε
(Mrk 7.1-13)

¹ Bayji le, Farizi haneri bay nzob fére nzobri *bol kusol haneri ká i uru saa Zuruzalem na, i vi luo Zezu i vbi ni bay mii: ² «Bay ji ndaw roo, ledf nduo-bal-ari dɔa vu mbom bo tul fe saw puo ká bulu naari kie na ya le? Bari na, i sje nduo-ri bay zadε munu ká ba fe saw puo na ya hoy, i sɔ fe.»

³ Lee, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «A baari na wa, bay ji ndaw roo, i wad bol kusol Ngerewuru bay dɔa fe saw puo baari ká i fere na le woo? ⁴ I ko, Ngerewuru baa mii: “Mu dɔa vu mbom ka bo tul baa-ka bay máa-ɲa*.” Rɔbay, ka baa mii: “Nzob ká fad mi-ε bay bi-ε le, do nun ika ni*.” ⁵⁻⁶ Roo le, baari na i kie fe saw puo baari mii, zadka nzob do bay fe bay sókoke bi-ε bay mi-ε, roo a baa mii, feri ti hanja ri ya, bay ji le, ba fe ká feri koro do bof bay hanja Ngerewuru le, nzobke ku na se sie dɔa vu mbom bo tul nzob mbón niri ya. Bay faa dɔa fe saw puo baari ká mini key na, i pónke Bay Ngerewuru do fi mbjw. ⁷ Baari nzob nzaa rúo bayri! Bay ká Ezay

ya saa nzaa Ngerewuru se tul-ri na do bay zadε kɔ. Bayke baa mii:

⁸ “Nzobri key na, i dɔa mbay bo tul-i bay nzaa-ri hoy,

roo le, bil law-ri do di di zinj mɔ.

⁹ Rúo ká nzobri key ruo mɔ na do ba fe ká gor hoy,

bay ji le, feri ká i fere nzobri na

ba fe saw puo nzobri kɔ hoy bo,

ba Bay bi ya*.”»

Fe ká dɔa ha nzob siike ndin ndin
(Mrk 7.14-23)

¹⁰ Fale ku bayji le, Zezu di ruo nzobri a baa ha ri mii: «I te suku-ri i láake bay key na bay kere i tuu sawke ta-tan: ¹¹ Fe ká nzob sɔ bay nzi-ε se bil-e na ti dɔa ha ni siike ndin ndin ká nun Ngerewuru ya. Roo le, fe ká tji saa nzaa nzob, ze dɔa ha ni siike ká nun Ngerewuru.»

¹² Bayji le, ledf nduo-bal Zezuri soro ba lakun-ε i vbi ni bay mii: «Bay bo ká mù baa key na bie law *Fariziri kpukdu kpukdu. Wa mù ko munu ya le?» ¹³ Lee, ka yinjra bay bay ha ri mii: «Puuri riw bele ká Baa Ngerewuru ká nulue maa ya na, i mún ri nzar nzar zuo bisuy. Farizikeri ku na, i do munu ba puukeri na. ¹⁴ I pón ri, ba bari rawri ze i dɔa puu nduo nduo kɔ-i bari. A zadka raw dɔa puu nduo nduo raw kɔ-ε le, i lie sidi bele wuruk zuo luo.»

¹⁵ Bayji le, Piyer mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mu tina saw mɔra law bay ká mù baa ha Fariziri na ha buru laa!» ¹⁶ Lee, ka baa mii: «Baari rɔbay! Baari ká i ba ledf nduo-bal-iri kɔ hoy kara, i tɔa láa bay key na kpuy le woo? ¹⁷ Fe ká se bil nzaa nzob na, kal a se bil-e a tji ba mjiiri zuo bisuy. ¹⁸ Roo le, fe ká tji saa nzaa nzob na uru saa bil wɔra law-ε, fe ze ha nzob siike ndin ndin ká nun Ngerewuru. Wa, i ko munu ya le? ¹⁹ Kér bay kaayari ndaw, ika nzob ndaw, dɔa nun pie ndaw, taka mgbay bapibi ndaw, riiba ndaw, kúf bay gbad gbad zuo nzaa nzob ndaw, roo ranja kɔ ndaw na, ba feri ká uru saa bil wɔra law nzob. ²⁰ Be ze, ba feri ká dɔa ha nzob siike ndin ndin ká nun Ngerewuru, bo sunja fe tan sje nduo bay zadε munu ká ba fe saw puo bari na, be ze dɔa ha nzob siike ndin ndin ká nun-ε ya.»

Máy tul puo ká dɔa law-ε bo tul Zezu
(Mrk 7.24-30)

²¹ Fale ku le, Zezu uru saa zadε na ku, a se tusiri ká do di ya bay ngerepuo Tir bay Sidon. ²² Bayji le, máy mbjw munu ká saw be do tusiri *Kanaa se luo Zezu a dɔa fe belen mii: «Mbay! Vu bulu *David, kód nguo hoy, mu ko nun sie bi! Vu-i ká ba ledf

* 15:4 15.4 Tji kele 20.12. † 15:4 15.4 Tji kele 21.17.

‡ 15:9 15.9 Ezay 29.13.

máy tikdí na, temndaya do tul-e a daa nun-ε tuo síe ñamba tasiri.» ²³ Roo le, Zezu fere nzaa máy na mgbud ya. Ro, led nduobal-eri soro ña lakun-ε í vbi ni mii: «Zezu, mu nii ni ha ni zól ña lew, bay ji le, ka guu fe a séke fal naari ñanguo.» ²⁴ Lee, Zezu yjinra bay bay mii: «Ngerewuru pie mi ña luo baduri ká í ze-zee ká í ña led Izarayelri na huo-ri kí hoy, a máy key na saw be bod.» ²⁵ Be nu ku hoy kara, máy na vi huku pol Zezu gburuk a ñaa mii: «Mbay, mu so mi!» ²⁶ Zezu yjinra bay bay ha ni mii: «Do ndaf ñamba bay mbika fe sum ká do bay tul ledri a vbu ha vu váyri ya.» ²⁷ Lee, máy na yjinra bay bay ha ni mii: «Zadé kí na zu, Mbay. Be nu ku hoy kara vu váyri na, bum fe sum baa káw ñari ká gay saa tutakra zuo siri na í dam í su.» ²⁸ Bayji le, Zezu yjinra bay bay ha ni mii: «Áa, máy, mbika law ño na ngji ñamba. Ndaf bay haña feke ka daa munu ká mù hii.» Lee, ká zadé ku na hoy, sùo vi-e na nduo kiyaw kiyaw.

Zezu vaa nzob suosereni

²⁹ Zezu zol ká zadé ku a se nzaa maambii ká Galele. Fale ku le, ka vaa hil tul mboro mbjw munu a kaw di. ³⁰ Bayji le, ruo nzobri ngji ñamba vi luo-ε. Í faja nzob kpederi ndaw, nzob rawri ndaw, nzobri ká sùo-ri hu wúo ndaw, nzobri ká kusol-ri mbii gbán ndaw, roo bay sem hawri ngji ñamba ndaw na, í víke ri zuo pol Zezu, le, ka vaa ri. ³¹ Zadka ruo nzobri ko nzobri ká kusol-ri mbii gbán ká í ñaa bay ndaw, nzobri ká sùo-ri hu wúo ká í vaa ndaw, nzob kpederi ká í se-sef bay kere ndaw, roo rawri ká í ko-kóm ndaw na bayji le, tuku ri ha ri písi Ngerewuru led Izarayelri.

Zezu hol wgarari isod sod duo zad ninj (Mrk 8.1-10)

³² Zezu di led nduobal-eri a ñaa ha ri mii: «Mí ko nun sie nzobri key, bay ji le, ña nam say ro í do zinj mi a í ti bay fe sum ya. Mí hii bay haña ri zol tan sunja fe ya, ká yji ñari le, í líe kon ká faa.» ³³ Lee, led nduobal-eri vbi ni mii: «Zad ni key na ña bil law kor dár hoy. Waa, zad hañ ndaw roo buru séke di bay nzaa fe sum ha ruo nzobri ká mini key na, í su mbaa bil-ri le?» ³⁴ Lee, Zezu vbi ni mii: «Maapa ña mina ze í dfoke le?» Í yjinra bay bay ha ni mii: «Ba tóno say bay vu sji haneri.» ³⁵ Bayji le, Zezu mbi nzi-ε ha ruo nzobri kaw siri. ³⁶ Fale ku ndaw roo, a yaa maapa ká tóno say bay sjiiri na a daa taambol ha Ngerewuru, roo a haw a ha led nduobal-eri leke ruo nzobri na. ³⁷ Nzobri riw bele su mbaa bil-ri sib sib maa bay zad kon ñari. A ñie maapakeri bay sjiiri ká saf na, led nduobal-eri faja mbaa budu dororo

dororo tóno say. ³⁸ Wgarari ká í su maapa na, tul-ri ña isod sod duo zad ninj (4.000), tan kijnja máyri bay ledri. ³⁹ Zadka Zezu ha ruo nzobri zol na, ka hil a kaw bil tuo a se ña tusiri Magadan.

16

Fariziri bay Sodusiri vbi Zezu bay koko fe sanj

(Mrk 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ Bayji le, *Fariziri bay *Sodusiri vi luo Zezu bay nzaa nzi-ε, ze í vbi ni bay haña ni ka daa fe sanj mbjw ha ñari ko mii, hurusuo-ε na uru saa luo Ngerewuru. ² [Lee, Zezu yjinra bay bay ha ri mii: «Baari na, lów le í ñaa mii, “Ruo na zad a doko ndaf ñamba, bay ji le, tumbam ña sje.” ³ A tibie pied laa le, í ñaa mii, “Vuri key na mbam a tóko, bay ji le, tumbam sji do wuo a do guu.” Baari na, í ko faa nday saw bay ká se tul feri ká do tumbam, roo le, saw bay ká se tul feri ká do bil sewri key na, í maa bay nday sawke ya.] ⁴ Nzobri ká timbede ká í ña nzob law ndayari ká í do tul Bay Ngerewuru ya na, í vbi fe sanj ze bay koko! Roo le, fe sanj kí bod ká bay daa nde tul-e taa hay ká Ngerewuru daa ká tul *Zonas na, tiya*.» Fale ku le, ka por ri a zol.

Zezu baka led nduobal-eri bay tul fe fere Fariziri

(Mrk 8.14-21)

⁵ Led nduobal Zezuri tuo mbii í se fi kelu. Zadka í do séke ña nzaa kporo ká fi kelu na bayji le, í ko í ñaa mii, ñari yjinra faja maapa na sel. ⁶ Bayji le, Zezu baka ri mii: «Í nze bay sùo-ri! Í koro sùo-ri ká tul fe hew fe *Fariziri bay *Sodusiri.» ⁷ Lee, led nduobal-eri ti saw baa bay ká sakra kí mii: «Ka ñaa bay munu bay tul maapa ká náa yjinrari faje.» ⁸ Ro, Zezu ko kér bay ñari na a vbi ri mii: «Baari nzobri ká mbika law baari ndji hoy! Bay ji ndaw roo í máy bay ká sakra kí se tul maapa ká í yjinra faje na le? ⁹ Waa, í ko ya bay le woo? Í ker se tul maapa ká ndebe ká mi haw mí ha wgarari ña isod sod duo zad ndebe na ya le woo? Mase bie ká tón na waa, í faja mbaa budu ña mina le? ¹⁰ Robay, maapa ká tóno say ká mi haw, mí ha wgarari ña isod sod duo zad ninj ká ñie tón ká í faja mbaa budu wuruk wuruk na waa, í ker se di ya hoy le? ¹¹ Waa daa mina ndaw roo, í ker í ñaa mii, bay tul maapa ze mi baake bay zinj ri le? Mí ñaa mii: “Í nze bay sùo-ri bay tul fe hew fe Fariziri bay Sodusiri.” ¹² Be nu ku roo, led nduobal-eri laa bay

* **16:4** 16.4 Fe sanj ká Zezu do daake ñanguo na, kie mii ka ña Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi. Zadka Fariziri bay Sodusiri í vbi fe sanj na, kie kér bay ñari ká ndaya bay law-ri ká í daa bo tul Zezu ya.

be na taŋ báy. Ka baa ha ri bay haŋa ri nze báy sùo-ri bay tul fe fére Fariziri báy Sadusiri ká dfo munu ba fe hew fe.

*Zezu ba Krisi Vu Ngerewuru
(Mrk 8.27-30; Luk 9.18-21)*

¹³ Zezu tji tusiri ká dfo lakun ngerewuru ká riŋ-ε ba Sezare-Filib. Báyyi le, ka vbi lef nduoal-eri mii: «Waa, nzobri baa bay mina ze se tul-i bi *Vu Nzob le?» ¹⁴ Lee, i yinjra báy bay mii: «Nzob haneri baa mii, mù ba Zaa Batis; nzob kiji bod baa mii, mù ba *Eli, a nzob kiji robay baa mii, mù ba Zeremi, mase ba nzob kiji ká yaa bay saa nzaa Ngerewuru.»

¹⁵ Báyyi le, ka yi a vbi ri mii: «A baari kji na waa, i baa mii, mù ba nzob ve le?» ¹⁶ Lee, Simon Piyer yinjra báy bay ha ni mii: «Mù ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi; mù ba Vu Ngerewuru, Nzob Káw Báy Kumnun.» ¹⁷ Báyyi le, Zezu mbi bay a baa ha ni mii: «Simon, vu *Zonas†, suoriya ba taa bo. Ba nzob ze ha nun-a taŋ ká tul tusue bay na key ya, roo le, ba Baa ká kaw nulue ze mgbudfa nun-a ká di. ¹⁸ Mi baa ha mù ta-taŋ: bo na mù ba Piyer, maira riŋke ba tisaw. Báy faa hirusuo-i na, mù daa ha nzobri ngji bamba i dfaake law-ri bo tul-i. Nzob mbika lawkeri ká i mbyu tul kji riw bele na, dfo ba hul bi ká mii mbuo dfo tul tisawke na. Ze ba na hudf hoy kara, ti doko báy hirusuo háw yum ká tul-e ya. ¹⁹ Nzobri ká mii re mbay ká tul-ri na, mii ha mù hirusuo ndaka faa pol-ri munu ba nzob ká koro lakerere mbay dfo nduo-e. Fe ká mù haa faake ká tusiri key na, a bá fe ká Ngerewuru haa faake ká nulue ro, a fe ká mù pon faake ká tusiri key laa le, a bá fe ká Ngerewuru pon faake ká nulue ndaw pi.» ²⁰ Báyyi le, Zezu baka lef nduoal-eri ngc-ngc bay haŋa ri baa ha nzob mbijw mii, beri ba Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi na ya.

Zezu baa bay hudf be báy tji be saa luw hudf

(Mrk 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

²¹ Uru saa sieke ku na, Zezu tii saw baa bay ta-taŋ ha lef nduoal-eri mii: «Do nun haŋa mii se Zuruzalem, a mi ko seke fe ngji bamba ká nduo ngerε Zibri ndaw, *ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri ndaw pi. I ika mii, a ndeke di nam sayke le, mù tji saa luw hudf mi kaw báy kumnun.»

²² Báyyi le, Piyer mgba ni a tji ke ngeren bay nzaa zad, a tii saw baa bay zinj ni mii: «Mbay, fe key na ka tji tul-a ya! Ngerewuru ka koro mù!» ²³ Roo le, Zezu fére kóm ba luo-ε a baa ha ni mii: «Satan, mu zól ká lakun-i di di ba lew! Bo na, mù

dáa puu bo faa ha mii, bay ji le, kér bay bo na dfo ba kér bay nzobri hoy bo, dfo ba kér bay taa Ngerewuru ya.»

²⁴ Báyyi le, Zezu baa ha lef nduoal-eri mii: «Nzob ká hii bay séke fal-i le, ka pon sùo-ε yaklak ha mii a mbi puu say hudf be a sob a séke fal-i. ²⁵ Tusueke le, nzob ká hii koro kumnun be kji sùo-ε na, kumnun taa tusueke na, ka ti zinj ya. A roo le, nzob ká pon sùo-ε yodf bay tul-i le, a zinj kumnun taa tusueke na. ²⁶ A zadka nzob zinj feri ká tusiri key riw bele, roo a zinj kumnun taa tusueke ya na waa, ba feziŋa ji kji zu le woo! Mase fe yi dfo di ku ká nzob a máa bay haŋa Ngerewuru a sùoke kumnun taa tusueke na le? ²⁷ Tusueke le, bi *Vu Nzob na, mii vika báy riŋ dika Baa báy lef nzaapedf beri ká nulue mbijw hoy. Nzob haa haa le, mii puo ni maa báy ped dáa beri. ²⁸ Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue kji: nzob haneri ká sakra bari ká i dfo zad ni key na, i ti huka ya kpuru bay kóko mii bi Vu Nzob ká mii vi reke mbay na báy nun-ri ndaw roo i hu báy.»

17

*Sùo Zezu fére dfo bod ká tul kuo
(Mrk 9.2-13; Luk 9.28-36)*

¹ Fale ká daa nam yie na, Zezu ha Piyer, Zak báy Zaa ká i ba yu kji na se zinj ni tul kuo ká gan zenlen ká dfo nzaa zad, a i kaw di huo-ri. ² Báyyi le, ká zadε ku na, sùo Zezu fére gbáy ká nun-ri: nun-ε nduy munu ká sie, a gari beri laa le, puu qarara munu ba zad taŋa. ³ Ká zadε ku hoy, lef nduoal-eri ká say na, i ko *Moyze báy *Eli ká i tji i dfo loko soro zinj Zezu.

⁴ Báyyi le, Piyer mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mbay, dfo ndaf bamba bay haŋa náa káwri zad ni key. Zadka mù hii le, mii daa hul pudf ba say dfo zad ni key. Mbijw ba taa bo, mbijw ba taa Moyze, a mbijwke laa le, ba taa Eli.»

⁵ Zadka'a dfo baa bay munu kob robay báyyi le, sii mbam ká taŋ a dfo gberen vi puma a guba tul-ri gbukru, le, ká bil sii mbamke ku na kusol mgba beley ká di mii: «Be key na, ka ba Vu-i; mii ko ni ba nzob nun-i. Ba be na ze sùo-i ri mii bamba ká tul-e. I laa bay be.» ⁶ Zadka lef nduoal-eri laa kusol ká mgba munu na báyyi le, hje daa ri zikiki ha ri lie rad zuo siri i daa nzaa pol-ri tun siri. ⁷ Roo le, Zezu soro ba lakun-ri a zaa ri a baa mii: «I uru siya, i daa hje ya.» ⁸ Zadka i ura nun-ri báyyi le, i ko nzob mbijw ya, ba Zezu huo-ε hoy ze dfo.

⁹ Zadka i dfo dira saa tul kuo na, Zezu mbi nzi-ε ha lef nduoal-eri ká say na mii:

† 16:17 16:17 Nzob ndáy bay haneri baa mii: Simon, vu Zaa.

«Fe ká tji nun-rì ká í kò key na, ì hā bayke ka tji ká nzáa-rì hā nzoḅ mbjw ka laa ya kpuru maa báy nam ká ìi *Vu Nzoḅ mī tjiike saa luò huḍ na.»

¹⁰ Fale ku le, leḍ nduoḅal-eri vbi ni ḅay mii: «Bay jì ndāw rōo, *nzoḅ fere nzoḅri bol kusolri ḅaa mii: “Do nun haṅa Eli ka vi pola ndāw rōo, *Krisi, nzoḅ ká Nḡerewuru waa ḅay pie ni vi na ka vi báy” le?» ¹¹ Lēē, ka yjinra báy ḅay ha ri mii: «Ba tusue kji, ḍo nun haṅa Eli na ka vi a leke feri riw bele hā ni ḍo báy zadē zeb zeb. ¹² A roo le, mī ḅaa ha rì ta-taṅ: nzoḅ yaṅa ḅay saa nzaa Nḡerewuru mbjw munu ká Eli na vi ḍḍoḍ ro, le, nzoḅri tuu ni ḅa ḅe ya, í ḍara ni munu ká law-ri hii. Be ze ḍo faa mbjw munu ndāw, ìi Vu Nzoḅ na í ḍára mī kò seke fe.» ¹³ Be nu ku báyii le, leḍ nduoḅal-eri kó í ḅaa mii, bayke key na ka ḅaa se tul Zāa Batis.

Zezu vaa nzoḅ kuku
(Mrk 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Zadka Zezu báy leḍ nduoḅal ká say na í ḍi saa tul kuo í ḍo ḍi ya deḅ báy ruo nzoḅri na báyii le, wāra nzoḅ mbjw soro ḅa luò Zezu a huku pol-e a ḅaa mii: ¹⁵ «Mbay, kóḍ hoy, mu kò nun sie vu-i ká ḅa leḍ wāra nzoḅ ká kò seke fe ngji bamba key. Suoserem kuku ḍara ni ḅanguo, a mbi ni ḅo huu ndāw, ḅo mbi ndāw pi. ¹⁶ Ze mī mgba ni mī séke luò leḍ nduoḅal-ari, roo le, faa vāa ni mba ri.»

¹⁷ Báyii le, Zezu yjinra báy ḅay hā nzoḅri mii: «Baari nzoḅ law ngō-ngōri ká law-rì ndaya! Wāa, nam tōṅ ḅa mina báy rōo, ḅay haṅa mī kaw zinj rì rōḅay le? Nam tōṅ ḅa mina báy rōo, mī ìki law-i ká tul-rì le? I mgba leḍ na í vike ḅa key hā mī.» ¹⁸ Báyii le, Zezu yiw temndaya na, le, ká zadē ku hoy temndaya na tji ká tul leḍ kuku na a pōṅ ni vaa kiyaw kiyaw.

¹⁹ Lēē, leḍ nduoḅal-eri kji laa ro í soro í vi lakun-ē í mgba ni ḍo fi mbjw í vbi ni ḅay mii: «Bay jì ndāw rōo furu maa ḅay nii temndaya ni key na ya le?» ²⁰ Lēē, Zezu yjinra báy ḅay ha ri mii: «Do munu ḅay tul mbika law baari ká ndji hoy. Mī ḅaa ha rì ta-taṅ ḅa tusue kji: zadka ì suo kér ḅay baari a í ḍiṅ tul-rì ḅay ḍoko munu ká ledri ká ndji key na ya le, ì ti ḍoko sakra nzoḅri ká Nḡerewuru re mbay ká tul-rì na ya. ⁴ Nzoḅ ká ḍiṅ tul-e munu ká leḍ ká ndji key na le, nzoḅke na ku ze, í kóko ni ḅa nzoḅ ká mba tul kji-eri ká *puoruo Nḡerewuru. ⁵ A nzoḅ ká mgba leḍ mbjw, munu ká leḍ key na ḅa sùo-ē ḅay tul-i le, ka mgba mī ìi kji sùo-i zu.»

Zezu baa ḅay huḍ be báy tji be saa luò huḍ

(Mrk 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Nam mbjw munu ká Zezu báy leḍ nduoḅal-eri í zinj kji riw bele ká kudu zad ká Gale na báyii le, Zezu mbi ḅay a ḅaa ha ri mii: «Bi *Vu Nzoḅ na, nzoḅ tul ngani ìiri í pōṅ mī ḅo nduo nzoḅri ha ri í mī, ²³ a ndeke ḍi nam sayke le, mī tji saa luò huḍ mī kaw báy kumnun.» Bayke ku na ḍaa hā leḍ nduoḅal-eri ḍaaake sie ngji bamba tasiri.

Bay ká se tul púo larimbuo

²⁴ Zezu báy leḍ nduoḅal-eri í tji ká Kapernayum. Báyii le, *nzoḅ yaṅa larimbuori ká ḅay tul *hul kaṅi Nḡerewuru soro í vāa zinj Piyer í vbi ni ḅay mii: «Wāa, larimbuo ká ḅay tul hul kaṅi Nḡerewuru na, ngere tul-rì puo ya le?» ²⁵ Lēē, ka yjinra báy ḅay mii: «Ka pu-puo puo.»

Zadka Piyer ḍo ndúo ḅa hula báyii le, Zezu mbi ḅay a ḅaa pola se tul larimbuo na a ḅaa hā ni mii: «Simōṅ, wāa, mī ker mina ro ká ìil law-a le? Wāa, mbayri ká tusiri key na, í yaṅa larimbuo saa nduo nzoḅ veri, mase í puo tul fe ḅari hā nzoḅ veri le? I yaṅa saa nduo vu ḅari mase, nzoḅ tul puori le?» Lēē, Piyer yjinra báy ḅay mii: «I yaṅa saa nduo nzoḅ tul puori.» ²⁶ Báyii le, Zezu yji a ḅaa hā ni mii: «Munu zu báyii le, vu mbayri ze puo larimbuo ya. ²⁷ Ze munu hoy kara, ḅay haṅa náa ḍo ḅa ngud puu ḅay tul nzoḅ mbjw larimbuori key ya le, mu se maambii mú vāa ḅo-ḅoy, le, titire sji ká mù mgbaka ḍekre ku na, mu mgbúḍa nzi-ē, le, mù zinj lari ká ḍi ká maa naa. Lēē, mù puoke tul-a ndāw, tul-i ndāw síḍi bele.»

18

Nzoḅ ve ze ḅa nḡerenzob le?
(Mrk 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Ká ìil saḅ sieke ku na leḍ nduoḅal Zezuri soro ḅa lakun-ē í vbi ni ḅay mii: «Ká sakra nzoḅri ká Nḡerewuru re mbay ká tul-rì na wāa, nzoḅ ve ze ḅa nḡerenzob le?» ² Báyii le, Zezu ḍi leḍ mbjw ká ndji munu hā ni ví ḍo sikḍa ḅari ³ a ḅaa mii: «Mī ḅaa ha rì ta-taṅ ḅa tusue kji: zadka ì suo kér ḅay baari a í ḍiṅ tul-rì ḅay ḍoko munu ká ledri ká ndji key na ya le, ì ti ḍoko sakra nzoḅri ká Nḡerewuru re mbay ká tul-rì na ya. ⁴ Nzoḅ ká ḍiṅ tul-e munu ká leḍ ká ndji key na le, nzoḅke na ku ze, í kóko ni ḅa nzoḅ ká mba tul kji-eri ká *puoruo Nḡerewuru. ⁵ A nzoḅ ká mgba leḍ mbjw, munu ká leḍ key na ḅa sùo-ē ḅay tul-i le, ka mgba mī ìi kji sùo-i zu.»

* 17:20 17.20 Báy nzaa gerek le, ḅa para tún ya, roo le, Zezu ḅaa ḅay se tul para mutarde ká ngōḅ maa para tún.

Hanja nzoɓ ɗaa feyɗa ba fe ka ndaya (Mrk 9.42-48; Luk 17.1-2)

6 Roo le, nzoɓ ka ula leɗ mbijw ka ndji mini ka sakra leɗri ka do key ka i ɗaa law-ri bo tul-i na ha ni ɗaa feyɗa le, sin bawda tisaw do sol nzoɓri a vbu ni ha ni riŋ a bo tigbaa maambii na, ndaɗ mba hanja ni kaw bay kumnun a ula leɗ na. 7 Koko seke fe minake ze do bay tusiri key, bay tul feri ka do di a ɗaa ha nzoɓri ɗaa feyɗa na le! Ba tusue, fekeri na a ɗoko baŋguɔ. Roo le, koko seke fe ba taa nzoɓ ka do ba ngud puu ka ɗaa ha nzoɓri ɗaake feyɗa.

8 Zafka ba nduo-ɔ mase bal-a ze ɗaa ha mu ɗaa feyɗa le, mu kun ni gbaɗ mu vbu biŋ bo bisuy. Seke bay nduo-ɔ mbijw, mase bay bal-a mbijw se zaɗ kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba seke bay nduo sidi bele, mase bal-a sidi bele ha ri vbu mu bo bil huu ka ru-ruma ya baŋguɔ. 9 A ze bo, ba nun-a ze ɗaa ha mu ɗaa feyɗa laa le, mu ngokɗo ni mu naa ni a mu vbu ni biŋ bo bisuy. Seke bay nun-a mbijw ɗaru se zaɗ kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba seke bay nun-ari sidi bele ha ri vbu mu bo zaɗ koko seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya.

Law bay ka se tul baɗu ka zee (Luk 15.3-7)

10 I nze bay suo-ri ndaw ro! I im leɗ mbijw mini ka sakra ku-eri key na ya, bay ji le, mi ɗaa ha ri ta-taŋ: leɗ nzaaɗri ka nulue ka i ko-kom ba tul-ri na, i do pol Baa ka nulue bay namri riw bele bay tul-ri.

11 [Bi *Vu Nzoɓ na, mi vi tusiri key bay yaana nzoɓri ka i ze-zee.] 12 Wa, i ker mina ka bil law-ri le? Zafka nzoɓ mbijw do bay baɗu ba isoɗ mbijw, roo mbijw vi zee ka sakra ku-eri le, ka ti poŋ hayri ka sin toɓo mbijw ɗare toɓo mbijw ku do tul kuo, bay vaa nzaa taa hay ka zee na ku ya le woo? 13 Mi ɗaa ha ri ba tusue: zafka'a ziŋ baɗu be ka zee mbijw na le, ba fe suoriya be ngji bamba tasiri mba tul nzoɓ haŋri ka sin toɓo mbijw ɗare toɓo mbijw ka i zee ya na. 14 Do faa mbijw munu ndaw, Baa baari ka kaw nulue na, ka hii bay hanja leɗ mbijw ka ndji ka sakra ku-eri key na ka zee ya.

Faa leke bay ka sakra nzoɓ mbika lawri

15 «Zafka yu-ɔ ɗaa kaaya ziŋ mu le, mu se mu vaa ziŋ ni, bo bay ki sidi ki hoy, le, mu kie ni kaaya ka'a ɗaa ziŋ mu na. A ze bo, zafka yu-ɔ na laa bay bo le, mu ya ni ba yu-ɔ ro zu. 16 Ze bo, zafka'a hii bay laa bay bo na ya le, mu yi mu vaa nzaa nzoɓ ki mbijw mase sidi munu ha ri se ziŋ mu, bay hanja bo, hayri riw bele ka i leke na, i leke ka nun nzoɓ bay nasikeri sidi mase

sayri munu* . 17 Zafka'a hii bay laa bay bari ya le, mu vaa ɗaa bayke ka zaɗ mbu ki nzoɓ mbika lawri. A ze bo, zafka'a hii bay laa bay bari na ya roɓay laa le, mu ko ni ba nzoɓ ka tuu Ngerewuru ya, mase ba nzoɓ ndaya munu ka nzoɓ yaana larimbua.

18 «Mi ɗaa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: feri riw bele ka i haa faake ka tusiri key na, a ba fe ka Ngerewuru a haa faake ka nulue ndaw, a feri riw bele ka i poŋ faake ka tusiri key laa le, a ba fe ka Ngerewuru poŋ faake ka nulue ndaw pi. 19 Mi ɗaa ha ri ta-taŋ na roɓay mi: zafka nzoɓri sidi ka sakra baari zuo ziŋ ki bay tul fe ji ji ka tusiri key bay ɗaake nzaa bay kere le, Baa ka kaw nulue na, a hanja ri feke. 20 Tusueke le, zaɗ ka nzoɓri sidi, mase say i zuo ziŋ ki ka di bay riŋ-i le, bi na mi do ziŋ ri mbijw hoy.»

Faa ndaka buma ka sakra ki

21 Bayji le, Piyer soro ba lakun Zezu a vbi ni bay mi: «Mbay, wa, zafka yu-i ɗaa kaaya ziŋ mi le, mi ndaka buma ziŋ ni faa bal ba mina le? Wa, a seke kpuru faa bal ba toɓo say le?» 22 Le, Zezu yiŋra bay bay ha ni mi: «U-uu munu ya. Mi ɗaa ha mu: Kpuru faa bal ba toɓo say hoy ya, roo le, kpuru faa bal ba sin toɓo say ba toɓo say.

23 «Sie ka Ngerewuru re mbay ka tul nzoɓri na, ka'a ɗaa fe munu ba mbay ka hii kjiŋa bol feri ka nzoɓ peɗ feri kpa. 24 Zafka'a tii saw kjiŋa bol feri na bayji le, i mgba nzoɓ peɗ be mbijw munu ka mbol be do tul-e ba sak isoɗ soɗ duo zaɗ duo ka mba kjiŋa. 25 Munu ka'a maa puo mbol be na ya bayji le, mbay tul-e na mbi nzi-ε bay hanja ri mgba ni i hie ni, may be ndaw, vi-eri ndaw, feziŋa feri riw bele ndaw, roo bay poŋ larike i puoeri mbol na bay. 26 Bayji le, nzoɓ peɗ na vi huku pol-e gburuk a koɗ ni mi: "Mu ha law-a ka huo mu lom ka tul-i, le, mbol bori ka do tul-i na, mi puo mu ngid ngid bele bay." 27 Le, mbay tul-e na ko nun sie be a naa mbol ka tul-e a poŋ ni se zaɗ seɗ be.

28 «Fale ka nzoɓ peɗ na tji ka zaɗe na ku bayji le, ka vaa dar baw peɗ be mbijw munu gbukru ka mbol be do tul-e ba nun lari ka ndji hoy. Le, ka vi mgba sol-e a fuu vede a baa ha ni mi: "Mu puo mi mbol bi ka do tul-a na!" 29 Bayji le, baw peɗ be na huku siri gburuk ka pol-e a koɗ ni mi: "Mu ha law-a ka huo mu lom ka tul-i, le, mi puo mu mbol bo na bay." 30 Le, ka hii puu bayke ya, a mgba ni bo hul sal kpuru maa bay hanja ni puo mbol ka do tul-e na.

* 18:16 18.16 Kjiŋa bol kusol ba sidi ke 19.15. † 18:24 18.24 Lari ka nzoɓ peɗ a puo mbay tul-e na, ba lari peɗ mbiimbam duo fale ndebe. ‡ 18:28 18.28 Lari ka nzoɓ peɗ a puo ku-ε na, ba lari peɗ nam mbijw.

³¹ «Zadka baw ped be hawri ko fe ka kal na bayji le, i daa sie ngji bamba tasiri ha ri se i vaa kji fal feru riw bele ka kal na ha mbay tul-ri. ³² Bayji le, mbay tul-ri na di nzoɓ ped be na ha ni vi a baa ha ni mii: “Bo nzoɓ ped ka mu mgbor bamba! Bi na, mi naa bay mbol bi na ka tul-a riw bele ba fal, bay ji le, mu kod mi bay haɗa mi daa munu ziɗ mu. ³³ A bo na wa, mu maa bay koka nun sie baw ped bo na munu ka mi daa ziɗ mu na ku ya le woo?” ³⁴ Lee, law mbay tul-e na faa ni gbururu gbururu ha ri mba ni i vbu ni bo hul sal ka nduo nzoɓ piri nzoɓri kpuru maa bay haɗa ni puo mbol ka tul-e na ngid bele ndaw ro!

³⁵ «Be ze, baari hoy kara, nzoɓ haɗa haɗa ka sakra baari ka nda buma bay bil wara law-e riw bele ziɗ yu-e ya le, Baa ka kaw nulue na, a daa faa mbijw munu ka mbay daa ziɗ nzoɓ ped be na ndaw pi.»

19

Bay ka se tul nii may nzoɓ (Mrk 10.1-12)

¹ Zadka Zezu fere nzoɓri bay beri key na o munu bayji le, ka zol ka kudu zad ka Galele a se zad ka do nzaa mbii Zurdɗ ka fi kelu ka bil kudu zad ka Zude. ² Lee, ruo nzoɓri ngji bamba i se fal-e, le, ka vaa sem bari.

³ Bayji le, Farizi haneri soro ba lakun-e bay nzaa nzi-e ze i vbi ni bay mii: «Ka bil *bol kusol naari na wa, wara nzoɓ do bay faa ka bay nii may be bay tul bay ji ji hoy kara mgbum le?» ⁴ Lee, Zezu yinjra bay bay ha ri mii: «Waa, bay ka i daa do bil mbede Ngerewuru na i kji i ko ya hoy le woo? Bay tiikake lew hoy na, Nzoɓ Daa Feri Riw Bele na daa wara nzoɓ bay may nzoɓ zeb*.” ⁵ Sawke mini ze, “wara nzoɓ a pon bi-e bay mi-e, bay kaw ziɗ may be; le, bari sidɗ bele reb na, i vi ba nzoɓ ka mbijw.” ⁶ Be mini ze, i ba nzoɓ ka sidɗ mbaa, roo le, i ba nzoɓ ka mbijw. Munu zu le, nzoɓri ka Ngerewuru siɗ ri zuo kji na, ndad bay haɗa nzoɓ ka wal sakra bari ya.»

⁷ Lee, *Fariziri vbi ni bay mii: «A munu ku waa bay ji ndaw roo, *Moze mbi nzi-e ha wara nzoɓ daa mbede nii may be na ha ni ndaw roo, a nii ni zol le?» ⁸ Lee, Zezu yinjra bay bay mii: «Bay tul law ngonɗ baari ze, Moze ha faa ha ri niike may baari. Roo le, bay tiikake na do munu ya. ⁹ Mi baa ha ri: zadka nzoɓ do bay may ka mayke nzaa wara kji ya, roo wara na nii ni a yaa may kji le, warake ku na daa nun pie.» ¹⁰ Bayji le, led nduoɓal-eri baa ha ni mii: «Zadka simsed wara nzoɓ do

munu bay tul may be le, yaaɗa may ya na ndad mba di.» ¹¹ Lee, ka yinjra bay bay ha ri mii: «Warari riw bele na i maa bay yaaɗa ker bay ni key ya, roo le, ba bari ka Ngerewuru ha ri hurusuoke hoy ze, i maa yaaɗa bayke. ¹² Nzoɓ haneri yaa may ya, bay ji le, ndijw ri hu-hu bay maa bari ka mbonke ri hoy; a nzoɓ hawri le, i yaa may ya, bay ji le, i ba nzoɓri ka i lo gum-ri lo; a nzoɓ kiri laa le, i yaa may ya, bay ji le, i koro suo-ri i daa ped ha reke mbay Ngerewuru ka tul nzoɓri na se ba pola. Nzoɓ ka maa bay yaaɗa bay key le, ka yaa.»

Zezu sam fe zuo tul ledri (Mrk 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bayji le, nzoɓri vi bay ledri ha Zezu bay haɗa ni ka daa nduo-e bo tul-ri a daake nzaa bay kere. Roo le, led nduoɓal-eri ha ri. ¹⁴ Lee, Zezu baa ha ri mii: «I ala ledri ha ri vi luo-i bo, i ha ri ya, bay ji le, Ngerewuru re mbay ka tul bari ka i do munu ka ledri key.» ¹⁵ Fale ka daa nduo-e bo tul-ri na, ka pon ri a zol ka zad ku.

Baka bay ka se tul feziɗa (Mrk 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Bayji le, led kuban mbijw munu soro ba lakun Zezu a vbi ni bay mii: «Mbay, fe kere ji kji ndaw roo, mi daa bay zinke kumnun ka do banguo na le?» ¹⁷ Lee, ka yinjra bay bay ha ni mii: «Bay ji roo, mu vbi mi bay ka se tul fe kere le?» Nzoɓ mbijw kekke hoy ze ba nzoɓ kere. Zadka mu hii bay ziɗ kumnun ka do banguo na le, mu daa vu mbom ka bo tul *bol kusol ka *Moze ha ri na ndaw ro! Lee, led kuban na yi a vbi ni mii: «Waa, bol kusol taa haakeri le?» ¹⁸ Lee, Zezu yinjra bay bay mii: «Mu ti ika nzoɓ ya, mu ti daa nun pie ya, mu ti ri-riiba ya, mu ti kud bay zuo nzaa nzoɓ ya, ¹⁹ mu daa vu mbom bo tul baa-ka bay maa-ɗa, roo mu hii ku-o munu ka suo-o bo kji*.»

²⁰ Bayji le, led kuban na baa ha ni mii: «Bol kusolkeri ku riw bele na, mi do tul-e bay zadɗ. Waa, haɗa ji roɓay ze puo mi bay le?» ²¹ Lee, Zezu baa ha ni mii: «Zadka mu hii bay vi ba nzoɓ kere munu ka Ngerewuru ba nzoɓ kere na le, mu se mu vaa hie fe bori riw bele ka mu doke na, a mu pon larike ha nzoɓ kukuri, le, mu doke bay feziɗa taa tusuakeri ka nulue. Fale ro le, mu yi mu se fal-i bay.» ²² Zadka led kuban na laa bayri na munu bayji le, ka zol mgbirin, bay ji le, ka do bay feziɗari ngji bamba.

* 19:4 19.4 Tiika saw fe 1.27. † 19:5 19.5 Tiika saw fe 2.24. ‡ 19:7 19.7 Kijna bol kusol ba sidike 24.1-3. § 19:19 19.19 Tji kele 20.12-16; Kijna bol kusol ba sidike 5.16-20. * 19:19 19.19 Soro ped daa Leviri 19.18.

²³ LEE, Zezu baa ha led nduoɓal-eri mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: bay haŋa nzoɓ feziŋa diŋ tul-e ha Ngerewuru re mbay ka tul-e na, zadɛ ngon bamba. ²⁴ Mi baa ha ri na roɓay: bay haŋa zambal ka nduo lu zoy a tji ka nun-e na, do ngon bamba tasiri. Roo le, haŋa nzoɓ feziŋa diŋ tul-e ha Ngerewuru re mbay ka tul-e na, do ngon bamba tasiri kal di roɓay†.» ²⁵ Zadka led nduoɓal-eri laa bayke na munu bayji le, tuku ri ha ri baa mii: «A munu ku waa, nzoɓ ve ze a maa bay zin pam na bay le?» ²⁶ Bayji le, Zezu gedɛ kom ba luo-ri a baa ha ri mii: «Fe key na, nzoɓri ze faake mba ri, roo le, Ngerewuru na fe ka mba ni mba na mbjw tiya.»

²⁷ LEE, Piyer mbi bay a baa ha ni mii: «Mu ko, buru na buru pon feri riw bele, a buru se fal-a. A key waa, fe ji ze a doko bay tul buru na le?» ²⁸ Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue ki: zadka bi *Vu Nzoɓ mi kaw tul karingaw rin dika bay sew ka feri riw bele a vi ba fie na, baari ka tul-ri duo fal-e sidi ka i ton fal-i na, i kaw tul karingaw mbayri ndaw bay reke tul saw kani led Izaraylri ka duo fale sidi na. ²⁹ Nzoɓ haŋa haŋa ka pon hul feri, mase yu-eri bay tini-eri, mase bi-e bay mi-e, mase vi-eri mase waa feri bay tul-i le, Ngerewuru a haŋa ni kiri faa bal ba isod sod, a do bay kumnun ka do banguo. ³⁰ Roo le, nzoɓri ngji bamba ka i do pola timbedɛ key na, i doko fal. A nzoɓri ngji bamba ka i do fal timbedɛ key na, i doko pola.»

20

Law bay ka se tul nzoɓ waa

¹ Sie ka Ngerewuru re mbay ka tul nzoɓri ka tusiri key na, do munu ba nzoɓ waa mbjw munu ka tji tibie piedɛ a faa nzoɓri ha ri vaa daa ped ka waa be. ² Bayji le, ka sin tul bay zin nzoɓ pedri na, bay haŋa ped nam mbjw le, ka puo ri larike maa di. Fale ku roo, a pon ri ha ri se waa na bay.

³ Zadka sie so ndji bayji le, ka tji a vaa zin nzoɓ kiri ka i kaw kaa taŋ daa ped. ⁴ Ka baa ha ri mii: «I se waa bi na, bo i vaa daa ped ka di, le, mi puo ri lani ped baari na bay zadɛ.» ⁵ LEE, nzoɓkeri na i zol i se waa na. Zadka sie vi do law tul bayji le, nzoɓ waa na tji a daa munu na roɓay, roo sie ka fere suo-e na kara, ka daa munu ndaw. ⁶ A zadka sie daa nduo-e bo tul vay puu der bayji le, ka tji na roɓay a vaa zin nzoɓ kiri ka i do kaa gor a baa ha ri mii: «Daa mina

roo i do zad ni key banguo ha saw sie kal ri gor hoy taŋ daa ped le?» ⁷ I yinjra bay bay ha ni mii: «Buru kaw taŋ daa ped, bay ji le, nzoɓ mbjw ha buru ped ya.» Ka yji a baa ha ri mii: «Munu zu le, i se waa bi i vaa daa ped ka di.»

⁸ Zadka, zad ba law na bayji le, nzoɓ waa na baa ha nzoɓ koro fe feri mii: «Mu di nzoɓ pedri na mu puo ri lani bari. Mu tii sawke saa tul bari ka i daa ped ka fal key, roo, mu tije tul nzoɓ hayri ka i daa ped ka pola na bay.» ⁹ LEE, bari ka i tii ped bay sie ka daa nduo-e bo tul vay puu der na i vi. Bayji le, nzoɓ haŋa haŋa le, zin lari ped nam mbjw. ¹⁰ Fale ku le, nzoɓri ka i daa ped bay titire dekɛ na laa ro i vi. LEE, i ker ka bil law-ri i baa mii, bari zin lari ngi-ngji wuruk wuruk kal tul-e taa ku-i bari na ku. Roo le, nzoɓ haŋa haŋa le, ka ha ni lani ped nam mbjw na ndaw.

¹¹ Zadka i zin lari na bayji le, i nguri suo-ri i baa bay zin nzoɓ waa na ¹² i baa mii: «Bari ka i daa ped ka fal buru key saw sie mbjw hoy maa, mu puo ri maa ki bay buru ka buru daa ped bay tibie piedɛ hoy, buru taa ka di podɔ podɔ ka bisie biribin le?» ¹³ Bayji le, nzoɓ waa na yinjra bay bay ha nzoɓ mbjw ka sakra bari ku mii: «Nzoɓ buo-i, mi daa ba bukru ze zin mu ya. Waa, naa sin tul bay ka bay haŋa ni puo mu lari ped nam mbjw ya le woo? ¹⁴ Munu zu le, mu yaa lani ped bo, mu se zad sed bo. Be ka'a daa ped ka fal key mgbada na, mi hii bay puo ni maa ki bay taa bo ku. ¹⁵ Waa, mi do bay faa ka bay daa fe ka law-i hii bay lani bi na ya le woo? Mase, mu daa kpere bay ba ka mi ba nzoɓ law kere na le?»

¹⁶ Fale le, Zezu sin tul law bay na a baa mii: «Nzoɓri ka i ko ri ba nzoɓ ka i do fal na, sieke le, i doko pola, a nzoɓri ka i ko ri ba nzoɓri ka i do pola laa le, i yji i do fal.»

Zezu baa bay se tul hud be (Mrk 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Zezu bay led nduoɓal-eri ka duo fale sidi na i se faa i tji zad ka hil ba Zuruzalem. Bayji le, sed bari ka faa ku na, ka faa ri do fi mbjw a baa bay zin ri mii: ¹⁸ «I laa key, naa seri ba Zuruzalem na ro vay. Ba zad ka i pon mi bi *Vu Nzoɓ bo nduo *ngerenzob fe poyri bay *nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri ka di. Bari na, i daa bay hud bo tul-i, ¹⁹ a i pon mi bo nduo nzoɓri ka i tuu Ngerewuru ya ha ri sie mi, i ndaka mi bay ndoy don, a i ber mi do tul puu say hud. Ndeke di nam sayke le, mi tji saa lu hud.»

† 19:24 19.24 Fe ka Zezu baa bayke ka zad ni key na, tuku led nduoɓal-eri, bay ji le, Ziŋri ker mii, nzoɓ ka do bay feziŋa ngi-ngji na, feziŋa be na kie mii, ka ba nzoɓ ka'a rii law Ngerewuru, roo puoruo Ngerewuru kara ba taa be ndaw pi. Roo le, Zezu kie ri mii, ker bay bari do bay faake ya.

Vbiw máy Zebede bay tul vi-eri
(Mrk 10.35-45)

²⁰ Báyyi le, máa vu Zebederi na soro báyyi vi-eri ba lakun Zezu, a dɪŋ tul-e ká saw bal-e bay vbika ni fe. ²¹ LEE, Zezu vbi ni bay mii: «Fe ɷi ze mù hii le?» LEE, máy na yɷɷɷra báyyi bay ha ni mii: «Vu-iri ká tul-rɷi sidi ká mù kɔ ri key na, sieke ká mù réke mbay na, mu ha nzoɔb mbɷw ka káw tunduo hodɔ ɔo, a nzoɔb mbini ka káw tunduo gel ɔo laa.» ²² LEE, Zezu yɷɷɷra báyyi bay ha vi-eri na mii: «Fe ká ɷi vbi key na, ɷi kɔ ya hoy. Sekε fe ká ɔo bil kobo ká Ngerewuru a haɷa mɷ nzo na waa, ɷi maa ká bay nzɔkɔ ndaw le?» LEE, ɷi yɷɷɷra báyyi bay ha ni mii: «Ūu! Buru ma-maa.» ²³ Zezu yɷɷɷra báyyi bay ha ri mii: «Ba tusue, seke fe ɔi ká ɔo bil kobo na ɷi kókɔ na kɷi. Roo le, káw tunduo hodɔ ɔi, báyyi káw tunduo gel ɔi na, ba bay ɔi ya. Zadkeri ku na ɔo bay tul nzoɔbri ká Baa Ngerewuru leke bay tul-ri.»

²⁴ Zadka ɔie leɔ nduoɔbal-eri ká tɔŋ duɔ na, ɷi laa bayke na munu báyyi le, law-ri se ri bay tul yɷ kɷiri ká tul-ri sidi na. ²⁵ Báyyi le, Zezu dɷi ri riw bele a ɔaa ha ri mii: «ɷi kɔ ndaw mii, mbayri ká ɷi re mbay ká tul nzoɔbri ká tusiri key na, ɷi re tul puori ngo-ngoŋ ha nzoɔbri hɷe bol nzaa-ri. A ɔari ká ɷi ba nzoɔb rewpuori na kara, ɷi ha nzoɔbri ɔaa fe báyyi hɷurusuɔ. ²⁶ Roo le, fe ká mini key na ɔo nun haɷa ni ka ɔo sakra ɔaari ya. Zadka nzoɔb hii bay vika ɔa bawda nzoɔb ká sakra ɔaari le, ka ɔaa sɔo-ε ɔa nzoɔb ɔaa pedɔ ha ri. ²⁷ Mase zadka nzoɔb mbɷw hii bay ɔoko pola ɔekre ká sakra ɔaari le, ndaɔ bay haɷa ni ka vi ɔa koy ɔaari. ²⁸ Be ze, ɔi *Vu Nzoɔb na mɷ vike tusiri key bay haɷa nzoɔbri ɔaa pedɔ ha mɷ ya. Roo le, mɷ vi bay ɔaa pedɔ ha nzoɔbri a mí mbi sɔo-i ha huɔ bay puoke tul nzoɔbri ngɷi ɔamba.»

Zezu mgbudɔ nun rawri ba sidi
(Mrk 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Zadka Zezu báyyi leɔ nduoɔbal-eri ɷi zol saa Zeriko na báyyi le, ruɔ nzoɔbri se fal-ε ngɷi ɔamba tasiri. ³⁰ LEE, rawri tul-ri sidi kaw lafaa. Zadka ɷi laa mii, Zezu ze kal wáyy na báyyi le, ɷi tii saw guu fe beley beley mii: «Mbay, *vu bulu David, kóɔ ngɔo hoy mu kɔ nun sie buru!» ³¹ Báyyi le, ruɔ nzoɔbri ɔaa bay ngo-ngoŋ zɷi ri bay gbɷ nzaa-ri. Roo le, ɷi guu fe mgba mgba ɔa pola pola roɔbay mii: «Mbay, vu bulu David, kóɔ ngɔo hoy mu kɔ nun sie buru!» ³² LEE, Zezu sii bal-ε zik a ɔo a dɷi ri ha ri vi luo-ε a vbi ri bay mii: «Fe ɷi ze ɷi hii bay haɷa mɷ ɔaa ha ri le?» ³³ LEE, ɷi yɷɷɷra báyyi bay ha ni mii: «Mbay, mu ɔaa ha nun buru kɔ-kóm.» ³⁴ Báyyi le, Zezu kɔ nun sie ɔari,

a zaa nun-ri, le, ká zadε ku hoy nun-ri na mgbudɔ gberε ha ri kɔ-kóm a ɷi se fal-ε.

21

Zezu ri ngerεpuo ká Zuruzalem
(Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40; Zaa 12.12-19)

¹ Zadka Zezu báyyi leɔ nduoɔbal-eri ɷi tɔŋ dɷi ya deɔ báyyi ngerεpuo ká Zuruzalem, a ɷi tɷi dɷi ya báyyi Befaze, ɔa puo ká ɔo lakun kuo Oliviye báyyi le, ka pie leɔ nduoɔbal-eri sidi ha ri se pola ² a ɔaa ha ri mii: «ɷi se puo ká ɔo pol-ri ku. Zadka ɷi tɷi dɷi le, zadε ku hoy ɷi kókɔ maasoba mbɷw ɔa máake ká ɷi taa ni ɔo, ká vi-ε ɔo lakun-ε, le, ɷi hína ni ɷi vike ri ha mɷ. ³ Zadka nzoɔb vbi ri bay le, ɷi ɔaa ha ni mii: «Ngerembay ze se sieke,» le, ká zadε ku hoy, nzoɔbke na a pɔŋ ha ri zɔlke ɷi vike ri ha mɷ.»

⁴ Feke ku na tɷi mini ha bay ká Ngerewuru ɔaa ká pieɔke lew báyyi faa nzoɔb yaɷa bay saa nzi-ε na, ɔo munu báyyi zadε. Bayke na ze ɔo key: ⁵ «ɷi ɔaa ha nzoɔbri ká *Siɔŋ* na mii:

“ɷi kɔ, mbay ɔaari na vi ɔa luo-rɷi vuku.

Ka ɔa nzoɔb siika sɔo ya, a kaw tul maasoba,

ɔa vu maasoba ze ka kaw tul-e.”»

⁶ Báyyi le, leɔ nduoɔbal-eri zol ɷi vaa ɔaa munu ká a ɔaa ha ri na. ⁷ ɷi faa máa maasoba báyyi vi-ε na ɷi vike ri. ɷi laɔa maagari ɔari zuo tul-ri, le, Zezu hil a kaw dɷi. ⁸ Ruɔ nzoɔbri laɔa maagari ɔari zuo faa ká pol-ε bay haɷa ni ka se tul-ε a kál, a nzoɔb haɷri laa le, ɷi kuɔ nzaa tɔy vay puuri ɷi laɔa zuo faa riɔ riɔ bay ɔaaake mbay ɔo tul-ε.

⁹ Báyyi le, ruɔ nzoɔbri ká ɷi se pol Zezu, báyyi ɔari ká ɷi se fal-ε na, ɷi guu fe gɷrum gɷrum báyyi nzaa-ri ɔa siya mii:

«Hozana! Naa pisiri vu bulu David!

Ndaɔ bay haɷa Ngerewuru ka sáɷ fe zuo tul nzoɔb

ká vi báyyi riŋ Ngerembay!

Hozana! Naa pisiri Ngerewuru ká kaw nulue!»

¹⁰ Zadka Zezu tɷi Zuruzalem na báyyi le, nzoɔbri riw bele ká bil puo na, ɷi se tul kɷi hali hali ɷi ɔaa mii: «Ledban key na waa, ka ɔa nzoɔb ve le?» ¹¹ LEE, ruɔ nzoɔbri yɷɷɷra báyyi bay mii: «Ba Zezu, nzoɔb yaɷa bay saa nzaa Ngerewuru ká uru saa Nazareɔ, puo ká kuɔu zad ká Galele.»

Zezu nii nzoɔb fe hieri ká bil hul kani
Ngerewuru

(Mrk 11.15-19; Luk 19.45-48; Zaa 2.13-22)

* 21:5 21.5 Siɔŋ na ɔa ngerεpuo ká Zuruzalem. † 21:5 21.5 Zakari 9.9.

¹² Báyji le, Zezu se bil mgbaj ká *hul kani Ngerewuru do di a nii nzoob dáf fe híeri báy bari ká i se di báy híe fe na riw bele. Ka kira tutakra bari nzoob kúu kị lariri, báy karingaw nzoob hie kay bederi zuo nzari nzari. ¹³ Fale le, ka baa ha ri mii: «Igerewuru baa ta-taj ká bil mbede be mii: “Hul bi na i dika ba hul d’aa nzaa bay kere.” Roo le, baari na, i do fére ni ba puy nzoob riibari!»

¹⁴ Lee, rawri báy nzoob kpederi, i soro ba lakun-ε ká bil mgbaj hul kani Ngerewuru na, le, ka vaa ri. ¹⁵ Roo le, zadka *ngerenzob fe poyri báy nzoob fére nzobri *bol kusol Zibri ko fe kere ká’a d’aa, roo báy ledri ká i d’aa fe báy nzaa-ri gürum gürum ká bil mgbaj hul kani Ngerewuru mii: «Hozana! Naa pisiri vu bulu David» na le, law-ri faj ri bamba, ¹⁶ ha ri vbi Zezu mii: «Bayri ká ledri baa ku na waa, mù la-laa kị zu le?» Lee, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Mi la-laa na kị. Bay ká do bil mbede Ngerewuru na waa, i kị ya robay le woo? Bayke baa mii: “Feri ká mù d’aa na ha ledri báy led nzaa wanri hoy kara, i mgbudá nzaa-ri i pisi mù*.”»

¹⁷ Fale ku báyji le, Zezu poj ri a tji ká bil ngerepuo na, a se Betani a vaa naa di.

*Zezu fad puu nzum
(Mrk 11.12-14,20-24)*

¹⁸ Zezu tji tibie a yji a se ba ngerepuo ká Zuruzalem. Zadka a se faa koob robay na, kon se ni. ¹⁹ Lee, ka mbi nun-ε a ko puu nzum mbijw munu ká do lakun faa a to a se saw-ε. Roo le, ka ko ba vayke hoy. Báyji le, ka baa ha puu nzum na mii: «Bo na mù ti líe mbáa wým.» Ká zadε ku hoy le, puu nzum na huó wúo riw bele.

²⁰ Zadka led nduobal-eri ko munu na báyji le, tuku ri ha ri kaw yer i vbi ni mii: «Daa mina ndaw roo, puu nzum key na huó wúo saa zadε hoy key le?» ²¹ Lee, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-taj ba tusue kị: zadka i do báy mbika law, roo i máy bay ká di ya le, i máa d’aa fe munu ká mù d’aa zih puu nzum key hoy ya, roo le, i máa bay baa ha kuo ká do key na mii: “Mu mụy báy saw-a ká zad ni key a mú zo bo maambii,” le, feke na a doko munu na kị. ²² Zadka i d’aa law-ri bo tul Ngerewuru le, ferri riw bele ká i vbi ká bil nzaa bay kere na, ka’a d’aa ha ri.»

*Nzob ve ze mbi nzaa ha Zezu d’aa fe le?
(Mrk 11.27-33; Luk 20.1-8)*

²³ Zezu se bil mgbaj ká *hul kani Ngerewuru do di, a fere nzobri fe ká di. Zadka’a do fére nzobri fe na báyji le,

*ngerenzob fe poyri báy ngere Zibri i soro i vi lakun-ε i vbi ni bay mii: «A ve ze mbi nzaa ha mù ndaw roo mù d’aa ke fe niri key le? Mase, nzoob ve ze ha mù faake le?» ²⁴ Lee, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Bi kara, mù vbika ri bay mbijw hoy bay kóko ndaw. Zadka i yinjra báy bayke ha mli le, bi kara mù kie ri nzoob ká mbi nzaa ha mù d’aa ke fe niri key na. ²⁵ D’aa tul nzobri nduo mbii ká Zaa d’aa na waa, uru saa luu Ngerewuru mase, uru saa luu nzobri hoy le?»

Lee, i tii saw máy bay ká sakra kị mii: «Naa báari mina ro le? Zadka náa yinjra báy bay ha ni mii, uru saa luu Ngerewuru le, a yji a vbi naari mii, bay ji ndaw roo, náa dáari law naari bo tul bay ká Zaa baa na ya le? ²⁶ A zadka náa baari mii, uru saa luu nzobri le, ruo nzobri úru i d’aa so tul naari, bay ji le, nzobri riw bele ko Zaa na ba nzoob yaana bay saa nzaa Ngerewuru.»

²⁷ Báyji le, i yinjra báy bay ha ri mii: «Buru ko ya.» Lee, ka yinjra báy bay ha ri mii: «Munu zu le, nda-ndad! Bi hoy kara, mli ti kie ri nzoob ká mbi nzaa ha mù d’aa ke fe niri key na ya ndaw.»

Law bay ká se tul ledri ká sidí

²⁸ Zezu mbi bay robay a baa mii: «I ker mina ve ká bil law-ri le? Nzoob mbijw do báy led warari ba sidí. Báyji le, ka baa ha ngere led na mii: “Vu-i, vuri key na mu se waa bi, bo mú vaa d’aa ped ká di.” ²⁹ Lee, led na yinjra báy bay ha ni mii: “Mi hii ya.” Fale le, law-ε nzaa ni ha ni suo kér bay be, a se waa na a vaa d’aa ped ká di.

³⁰ «Báyji le, baa ledri na vaa vbi nzoob vbiele na faa mbijw munu ndaw. Lee, led na baa ha bi-ε mii: “Mbay bi, mli hi-hii, mli séke,” roo le, ka se ya wým. ³¹ Waa, sakra ledri ká sidí key na, nzoob ha ze d’aa law hiiya bi-ε na le?» Lee, *ngerenzob fe poyri báy ngere Zibri na, i yinjra báy bay ha ni mii: «Ba ngere led.» Báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-taj ba tusue kị: Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul *nzoob yaana larimbuori báy máy d’aa nun pieri na pola ha ri. ³² Zaa Batis na vi luori, a fere ri d’aa fe ká do báy zadε ká nun Ngerewuru. Roo le, i d’aa law-ri bo tul bay be na ya. Ba nzoob yaana larimbuori báy máy d’aa nun pieri na ze i d’aa law-ri bo tul bay be. A fale ká i ko fe d’aa nzobkeri na ku hoy kara, i fere bil law-ri bay d’aa law-ri bo tul bay be na ya.»

Law bay ká se tul nzoob pedri ká law-ri ndaya

(Mrk 12.1-12; Luk 20.9-19)

‡ 21:12 21.12 Lari ká i d’aa ke ped ká bil hul kani Ngerewuru na, ba lari ka do bof. Be ze, nzoob kúu kị lariri na, ped bari ba kúu lari ká nzobri d’aa ke ped nam báy nam, báy taa hay ká i d’aa ke ped ká bil hul kani Ngerewuru.

§ 21:13 21.13 Ezay 56.7. * 21:16 21.16 Simri 8.3.

³³ «Ì te suku-rì í láake law bay kí ro. Ngerenzob wáa mbjw munu mgba wáa a maa para puuri do dí, a te kpan gbi gbi kiri dí gbuk, a tie luó mbjw do dí bay dúoke lere puu na, roó a mbuo fe ga-gaŋ do bil wáa há nzoó kórokeri kaw dí†. Fale le, ka pɔŋ pedke zuo nduo nzoó pedkeri ká'a fãa ri na, bay haŋa bo few hóro lere puu na vi le, i wál taa beri a í pɔŋ taa bari. Fale ku roó, a zol a se varu.

³⁴ «Zadka few hóro lereke na vi báyii le, nzoó wáa na pie lef káw beri ba luó nzoó pedkeri na bay yaŋa lereke ká do bay tul-e na. ³⁵ Roo le, nzoó pedkeri na i mgbam lef káw beri i ndaka nzoó mbjw wɔb wɔb, í mgba nzoó mbje i i ni, a í vbuku nzoó ndeke dí sayke báy tisawri i i ni.

³⁶ «Báyii le, nzoó wáa na pie lef káw be taa kíri kal nzoó polari ku roóbay. LEE, nzoó pedkeri na daa zinj ri ndaya faa mbjw munu ká i daa zinj nzoó polari na ku. ³⁷ Laa le, nzoó wáa na pie vi-e kí ro ba luori; a ker ká bil law-ε mii, i hje vu beri na. ³⁸ Roo le, zadka nzoó pedkeri na mbi nunri i ko vu nzoó wáa ká se vuku na báyii le, i baa bay ká sakra kí mii: “Í ko, nzoó ká'a mgbaka fe pile na zu! Náa séri náa wáa iri ni, a bo náa pɔjri fe pile na ba taa naari.” ³⁹ Ro, í wáa mgba ni í vbu ni bo fal wáa na a í i ni.

⁴⁰ «A munu ku wãa, zadka nzoó wáa na vi le, fe jì ndaw roó a daa zinj nzoó pedkeri na le?» ⁴¹ LEE, í yijra báy bay há ni mii: «Ka'a ika nzoó ndayakeri na taŋ kóko nun sie bari. Roóbay a yaŋa wáa na a daa nduo ndúo nzoó kíri, bay haŋa few hóro lereke na vi le, i séke báy taa be na há ni.»

⁴² Báyii le, Zezu baa ha ri mii: «Bay ká do bil mbede Ngerewuru na wãa, í kíri ya hoy le?

“Tisaw ká nzoó mbúo hulri vbu bo bisuy na,

yji a vi ba tisaw kere ká kal tul tisaw hãwri pavbaɔ,

a ba tisaw tigbãa hul taa tusueke.

Feke ku na ba ped daa Ngerembay,

a ba fe ká ndaɔ bamba bay kóko‡.”

⁴³ «Sawke mini ze, mii baa ha ri ta-taŋ: fe kereri riw bele ká í dõke í ba nzoó taa Ngerewuru na, Ngerewuru a yaŋa saa nduo-rì a há saw nzoó kíri ká i daa fe ká do báy zadε a rii law-ε. ⁴⁴ [Nzoó ká lie fo tul tisaw key na le, a gur sùo-ε ruk ruk. A zadka tisaw na ze toɔo fo tul nzoó laa le, a rɛŋ ni rɛnene.»]

⁴⁵ Zadka *ngerenzob fe poyri báy *Fariziri laa law bayri key ká Zezu baa na

ku báyii le, i ko í baa mii, ka baa bay se tul bari zu. ⁴⁶ Ro ze, i nzaa faa bay mgbaka ni, roo le, i hje ruo nzoóberi, bay jil le, ruo nzoóberi na i ko Zezu ba nzoó yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru.

22

Law bay ká se tul nam suoriya yaŋa kí

(Luk 14.15-24)

¹ Zezu mbi law bay kí na roóbay, a bãake bay há nzoóberi ká i do láa bay be na mii: ² «Sie ká Ngerewuru re mbay ká tul nzoóberi ká tusiri key na do munu ba mbay ká daa bawda fe sum suoriya yaŋa máy há vi-e, ³ a dí nzoóberi ká bay haŋa ri vi zadε. Zadka namke na vi báyii le, ka pie lef káw beri wáa dí nzoóberi ká'a dí ri pola na bay haŋa ri vi sɔ fe sum suoriya na. Roo le, nzoóberi na i hii vika ya. ⁴ LEE, mbay na pie lef káw be kíri roóbay a baa mii: “Í wáa baa há nzoóberi ká mii dí ri pola na mii: “Timbedε key na, mii leke fe sum suoriya bi na zuo zeb zeb ro. Nday biri báy vuy biri ká ngɔb ndaɔ ndaɔ na, mii i ri ro. A ferri riw bele na, mii leke zuo zeb zeb ro. I vi bo, í sɔ fe sum suoriya yaŋa kí na.” ⁵ Báyii le, nzoóberi ká'a dí ri na, i ker se tul díw be na mbjw ya. Nzoó háa háa le, mbi faa a se zad seɔ be. Nzoó ni zol a se wáa be, a nzoó nu zol a se zad fere nun lari be laa. ⁶ A nzoó hãwri laa le, i mgba lef káw beri na, í dara ri mbolon mbolon a i i ri. ⁷ Zadka mbay na laa bayke munu báyii le, law-ε fãa ni puu-u há ni mbi nzi-ε, a pie nzoó yum beri ha ri wáa i ri, a í nzud puo bari báy huu kpoy kpoy. ⁸ Fale ku báyii le, mbay na baa há lef káw be kíri mii: “Fe sum suoriya yaŋa kí na, mii leke zuo zeb zeb ro. Roo le, bari ká mii dí ri na, fe daa bari maa bay haŋa ri vi ya. ⁹ Munu zu le, í se báy wad faari a í dí nzoóberi riw bele ká í zinj ri na ha ri vi sɔ fe sum bawda suoriya na.” ¹⁰ Báyii le, lef káwri na i se báy wad faari, í mbu nzoóberi riw bele ká i zinj ri na: nzoó law ndayari ndaw, nzoó law kereri ndaw pi. Be ze, há bil hul fe sum suoriya na mbaa ba nzoóberi mer mer.

¹¹ «Báyii le, mbay na nduo a se hula, a ko nzoóberi ká i kaw nzaa tutakra fe sum na. LEE, ka ko wãa nzoó mbjw ká nduo gari séke zad suoriya yaŋa kí na ya hoy, kal a kaw dí ndaw. ¹² LEE, mbay na wáa vbi ni mii: “Nzoó buo-i, daa mina ndaw roó, mù nduo mú vi zad suoriya yaŋa kí na key, taŋ ndúo gari yaŋa kí na le?” LEE, zad bay

† **21:33** 21.33 Ká zad ni key na, fe ká nzoó wáa maa na, Kuori ko feke ya. Lef Izarayelri ze dí ba viye. Ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a do zuɔa ká i dí ba rezin. Ba fe pay bari ká i sɔ lereke, a i dáake him ndaw. Ká bil *Mbede Ngerewuru* na, zadka i baa bay se tul viye le, hãne ba fe ká i maa do bil wáa, a hãne laa le, ba lef Izarayelri kí sùo-rì ká Ngerewuru ko-kóm ba tul-ri a hii bay haŋa lere bari do dí. ‡ **21:42** 21.42 Simri 118.22.

zee ledban na sel. ¹³ Be nu ku ro, mbay na baa ha led kaw beri mii: "I mgba ni i siŋ bal-eri bay nduo-eri, i vbu ni bo zad ka sii ndun ka kele. Ba zad ka nzobri reke rew bay mbii nun-ri mgobo mgobo, a i su sere-ri ngɛr ngɛr ka di." ¹⁴ Bayji le, Zezu siŋ tul law bay na a baa mii: «Ijgerewuru di nzobri ngji bamba, roo le, nzobri ka'a nan ri na, i ngji ya nzekre hoy.»

Vbiw Fariziri ka se tul larimbuo

(Mrk 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Bayji le, *Fariziri vaa mbu i nzaara faa bay nzaa nzaa Zezu bay faa vbiwri. ¹⁶ Falɛ ku bayji le, i pie nzob haneri ka i ba led nduobal-ri, bay Zib haneri ka i zuo fal Mbay *Eroɔf na ha ri vaa baa ha Zezu mii: «Mbay, buru ko ndaw, bo na mu baa suo bay, a mu fere nzobri tusue bay ka se tul fe daa ka rii law Ngerewuru. Mu yaa ker bay nzob mu daake fe ya, bay ji le, bo na mu baa bay zih nzob tan naa nun nzob. ¹⁷ Munu zu le, mu tina ker bay bo ha buru laa. Waa, *bol kusol naari ha faa bay hana nzob puo larimbuo ha Mbay Sezar mase, ha faa ya le?»

¹⁸ Bayji le, Zezu ko ker bay bari ka ndaya na a baa ha ri mii: «Baari nzob nzaa ruo bayri! Waa, bay ji ndaw roo, i nzaa nzaa- i bay mgbaka mi bay bay le?» ¹⁹ Lari ka i puoke larimbuo na, i kie mi ha mi ko.» Lee, i tina lari na mbij i kie ni. ²⁰ Bayji le, Zezu yi i vbi ri mii: «Tul nzob, bay rih nzob ka i vbie do lari key na waa, ba nzob ve zu le?» ²¹ Lee, i yijra bay bay ha ni mii: «Ba Mbay Sezar.» Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Munu zu le, feri ka do bay tul Mbay Sezar le, i ha Sezar, a feri ka do bay tul Ngerewuru laa le, i ha Ngerewuru.»

²² Zadka Fariziri laa bay ka Zezu baa ha ri munu na bayji le, tuku ri ha ri kaw yer a i pon ni i zol yoron yoron.

Vbiw Sodusiri ka se tul tji saa luɔ hud'

(Mrk 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Bayji le, bay bil namke ku na *Sodusiri soro i vi luɔ Zezu. Ba bari Sodusiri na ze i ker i baa mii, nzob hu le, ti tji saa luɔ hud' ya. ²⁴ Ro, i vi vbi Zezu mii: «Mbay, *Moyze baa mii, zadka nzob hu tan mbonj nzob le, ndad bay hana yu-e ka yaa may pile be na a mbonke nzob, a koro ke mjiiri yu-e ka hu na* . ²⁵ Bayji le, nzob bay yu-eri tul-ri tonɔ say i do sakra buru. Ngeɛ led ka yaa may na hu tan mbonke nzob, a pon may pile na ha tonɔ fal-e. ²⁶ Nzob ndeke di sidike na vi hu a pon may pile na ha nzob ndeke di sayke. Nzob ndeke di sayke na kara feke do zih ni munu na ndaw, ha bari ka tul-ri tonɔ say na, i yaa

mayke na a i hu tan mbonke nzob bay zad bari riw bele. ²⁷ Ka fal hud' bari ku riw bele na, may na kara vi hu ndaw. ²⁸ A munu ku waa, sieke ka nzobri tji saa luɔ hud' na, nzob ve ka sakra bari ka tul-ri tonɔ say ku na, may na a ba taa be le, bay ji le, bari ka tul-ri tonɔ say riw bele na, i yaa ni yaa bay zad bari.» ²⁹ Lee, Zezu yijra bay bay ha ri mii: «Baari na i wuru faa, bay ji le, bay ka do bil mbede Ngerewuru na, i laa ya ndaw, a i ko hurusuo Ngerewuru ya ndaw pi. ³⁰ Tusueke le, sie ka nzobri tji saa luɔ hud' na, warari bay mayri i ti yaŋa ki ya, roo le, i doko munu ba led nzaaped Ngerewururi ka nulue. ³¹ A bay ka se tul tji nzobri saa luɔ hud' na waa, i kji bayke ka Ngerewuru baa do bil mbede be ha ri na ya hoy le woo? Fal hud' *Abaraham ndaw, Izak ndaw, roo bay *Zakoɔ ndaw na, bole di di ndaw roo Ngerewuru baa mii: ³² "Mi ba Ngerewuru Abaraham, Ngerewuru Izak, a mi ba Ngerewuru Zakoɔ ndaw†." Munu zu le, Ngerewuru na ba Ngerewuru nzob kaw bay kumnunri bo, ka ba Ngerewuru nzob hudferi ya.» ³³ Ruɔ nzobri ka i laa bay fe fere Zezu na tuku ri ha ri kaw yer riw bele.

Bol kusol ka kal taa hawri riw bele

(Mrk 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Zadka *Fariziri laa mii, Zezu mgba nzaa *Sodusiri na bayji le, i mbu tul ki, ³⁵ le, nzob mbij ka sakra bari ka ba nzob fere nzobri *bol kusol Zibri na soro ba lakun Zezu bay nzaa nzi-e bay bay, ze a vbi ni mii: ³⁶ «Mbay, ka bil *mbede bol kusol naari na waa, bol kusol taa ha za ze kal taa hawri riw bele le?» ³⁷ Lee, Zezu yijra bay bay ha ni mii: «"Ngerembay Ngerewuru bo na, mu hii ni bay bil law-ari riw bele ndaw, bay para nun suo-ori riw bele ndaw, roo bay ker bay bori riw bele ndaw pi.» ³⁸ Be key ze ba titire bol kusol ka kal taa hawri riw bele. ³⁹ A bol kusol ndeke di sidike ka ndad bamba tasiri a rii bol kusol taa titireke ndaw na ze do key: "Mu hii ku-ɔ munu ka suo-ɔ bo kiS." ⁴⁰ Bol kusol niri ka sid'i key na, mbu fe fere mbede bol kusol *Moyze bay taa *nzob yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele.»

Bay ka se tul Krisi, vu bulu Mbay David'

(Mrk 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Nam mbijw munu *Fariziri mbu ki. Zadka Zezu ko ri na bayji le, ka vbi ri bay mii: ⁴² «I ker bay mina ze ka bil law-ri le? *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na waa, ka ba vu bulu ve le?» Lee, i yijra bay bay ha ni mii: «Ka ba vu bulu Mbay *David'»

* 22:24 22.24 Kijna bol kusol ba sidike 25.5-6. † 22:32 22.32 Tji kele 3.6. ‡ 22:37 22.37 Kijna bol kusol ba

sidike 6.5. § 22:39 22.39 Soro ped daa Leviri 19.18.

43 Báyji le, Zezu yji a vbi ri bay mii: «A munu ku waa, daa mina ndaw roo, Mbay David ká baa bay báy faa Tem Ngerewuru na di ni ba Ngerembay le? Mbay David na baa mii:

44 “Ngerewuru Ngerembay baa ha Ngerembay bi mii:

‘Mu vi káw tunduo hofo bi, kpuru maa báy haña mi haw yum ká tul nzoɔ tul ngani bori

ha ri do ba fe daa bal-a zuo di*.’”

45 «A zadka Mbay David di Krisike na ba Ngerembay na waa, daa mina roo a yji a ba vu bulu Mbay David ndaw le woo?»

46 Lee, nzoɔ mbjw ká’a yinjra báy bay ha ni na tiya. Uru saa namke ku na nzoɔ mbjw ká’a zinj faa bay vbika ni bay na ti mbaa.

23

Bay ká se tul nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri báy Fariziri

(Mrk 12.38-39; Luk 11.43,46; 20.45-46)

1 Fale ká Zezu baa bay zinj *Fariziri na, ka baa bay ha ruo nzoɔri báy leɗ nduobaleri mii: 2 «Nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri báy Fariziri na, ba ped bari ká bay tina saw bay *bol kusol Ngerewuru munu ká *Moze daa ká pola lew na. 3 Munu zu le, feri riw bele ká i baa bayke ha ri na, i daa vu mbom ka bo di. Roo le, fe daa bari na i mboro ya, bay ji le, feri ká i fere na, i daa feke ya. 4 Bari na i siñ soɓa ká hii bamba tasiri i daa bo tul kija nduo nzoɔri, roo le, vu nduo-ri ngeden mini hoy kara, i hii záake ya*.

5 Feri riw bele ká i daa na, i daa bay kieke sùo-ri ká nun nzoɔri hoy. Be ze, vu ɓol huo ká i siñ do nzaa pol-ri báy puu nduo-ri na, taa bari ngooɓ kal taa nzoɔ hawri, i nduo gari ká i tun nzi-e báy sal ha ni pie yul na, kal taa nzoɔ hawri ndaw†. 6 I hii káw zad káw riñ dika ká zad fe sum suoriya luyeri, i hii zad káw riñ dika ká do pola ká bil *hul mbú kɔ bari ndaw. 7 I hii haña nzoɔri hii soko korma korma ha ri ká zad ruo ká nun nzoɔri, a i hii haña nzoɔri di ri ba “mbay, mbay” ndaw pi.

8 «Roo le, baari na i ha nzoɔri di ri ba “mbay” ya, bay ji le, mbay baari mbjw hoy kekkele, a baari riw bele na i ba yu kɔ. 9 I di nzoɔ mbjw mini ká tusiri key ba “baa” ya, bay ji le, Baa baari mbjw hoy kaw nulue. 10 I ha nzoɔri di ri ba “gan bi” ya ndaw, bay ji le, gan tul-ri mbjw hoy ba *Krisi, nzoɔ ká Ngerewuru waa bay pie ni vi na.

11 Nzoɔ ká ba ngerenzoo ká tul-ri ká sakra baari na, a daa sùo-ε ba nzoɔ ped baari, bay ji le, 12 nzoɔ ha ha ká ura tul-e ba siya le, Ngerewuru a mgbaka diñ siri, a nzoɔ ha ha ká diñ tul-e ba siri laa le, Ngerewuru a ura ba siya.»

Zezu daa bay bo tul nzoɔ nzaa ruo bayri

(Mrk 12.40; Luk 11.39-52; 20.45-47)

13 «Koko seke fe ba taa baari *nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri báy *Fariziri ká i ba nzoɔ nzaa ruo bayri! Nzoɔri ká i hii bay haña Ngerewuru re mbay ká tul-ri na, i gbakra faake ha ri. Baari kɔ sùo-ri hoy kara, i hii bay haña Ngerewuru re mbay ká tul-ri ya, a nzoɔri ká i hii bayke hoy kara i haa ri faake.»

14 «Baari nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri báy Fariziri: koko seke fe ba taa baari! Baari nzoɔ nzaa ruo bayri! I ko nun sie máy pileri ya, i duku mjiri feziña bari rududu bele, be nu ku hoy kara i daa nzaa bay kere pi-pie ká nun nzoɔri bay kieke sùo-ri ba nzoɔ kereri. Sawke mini ze, bay ká Ngerewuru a kún bo tul-ri na, a ngón bamba tasiri kal taa nzoɔ hawri roɓay.]]

15 «Baari nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri báy Fariziri: koko seke fe ba taa baari! Baari nzoɔ nzaa ruo bayri! I haari báy zadri riw bele, báy faa bil mbiiri, báy tusiri buo di di i nzaa nzoɔri ká i ba Ziɓ ya ha ri vi ba nzoɔ kóɗ Ngerewuru. A zadka i zinj nzoɔ mbjw le, i daa ha ni vi ba nzoɔ ká ndaya ká maa bay koko seke fe, mba ri faa bal ba siɗi roɓay ká bil huu ka ru-ruma ya na!»

16 «Baari rawri ká i nda faa pol nzoɔri na: koko seke fe ba taa baari! I baa mii: “Zadka nzoɔ haa huɗ báy riñ *hul kani Ngerewuru le, ba fe ya báy. A zadka’a haa huɗ báy riñ lari ká nduy ziriiri ziriiri ká do bil hul kani Ngerewuru na ro le, be ndaw roo, i baa mii ndaɗ bay daa báy, bay ji le, nzoɔke mbi sùo-ε a háake huɗ ba tusue.” 17 Baari ká i ba koko, i ba raw! Ba lari ká nduy ziriiri ziriiri na mase, hul kani Ngerewuru ká daa ha lari na vi ba fe ká do hoɗ ba taa Ngerewuru na ze ndaɗ mba mbini na ya le woo? 18 I baa na roɓay mii: “Zadka nzoɔ haa huɗ báy riñ *tutakra fe poy Ngerewuru le, ba fe ya roɓay. A zadka’a haa huɗ báy riñ fe haña hoy ká bo tul tutakra fe poy na ku ro le, be ndaw roo, i baa mii ndaɗ bay daa báy, bay ji le, nzoɔke mbi sùo-ε a háake huɗ ba tusue.” 19 Baari rawri! Fe haña

* 22:44 22.44 Simri 110.1. * 23:4 23.4 Bol kusol Ngerewuru kie nzoɔri faa daa fe ká ri law Ngerewuru. Roo le, Fariziri daa zad saɓmakeri boɗ boɗ nde tul-e, a daa ha daa vu mbom bo tul fekeri riw bele na, vi ba bawda soɓa ká tul Ziɓri. † 23:5 23.5 Ká bil vu ɓol huɗri ká Ziɓri siñ do nzaa pol-ri báy puu nduo-ri na, i daa vay mbede ká Bay Ngerewuru hañeri do di i daa nduo di. Sal ká Ziɓri tünke gari bari pie yul na, i daa i kieke mi, bari nduo kiyaw kiyaw a bari ri law Ngerewuru.

hoy mase, tutakra fe poy Ngerewuru ka daa ha fe haɲa hoy na vi ba fe ka do boɔf ba taa Ngerewuru na ze ndaɔf mba mbini na ya le woo? ²⁰ Be ze, nzoɔf ka haa huɔf baɲ riɲ tutakra fe poy na, ka haa huɔf baɲ riɲ tutakra fe poy baɲ fe haɲa hoyri riw bele ka zuo di zu. ²¹ Nzoɔf ka haa huɔf baɲ riɲ hul kaɲi Ngerewuru na, ka haa huɔf baɲ riɲ hul kaɲi Ngerewuru baɲ riɲ Ngerewuru ka kaw bil-e zu. ²² A nzoɔf ka haa huɔf baɲ riɲ nulue laa le, ka haa huɔf baɲ riɲ karingaw kaw Ngerewuru, roo baɲ riɲ Ngerewuru nzoɔf kaw di na.»

²³ «Baari nzoɔf feɔe nzoɔfri bol kusolri baɲ Fariziri: koko seke fe ba taa baari! Baari nzoɔf nzaa ruo bayri! Vay feri ka baɔe fu buɲ buɲ ka riɲ-ε ba *mante*, mase *ante*, mase *kumɛ* na, duo le, i naa mbɲw ha Ngerewuru baɲ zaɔe zaɔe. Roo le, fe ka do bil bol kusol ka do nun daa, munu ka ba daa fe ka do baɲ zaɔe ka nun Ngerewuru ndaw, koko nun sie nzoɔfri ndaw, roo doko tul Bay Ngerewuru ndaw na, i yɲiɲra daake. Be ze, ba feri ka ndaɔf bay daa nun-ri bo di taɲ yɲiɲra bie fe haɲri. ²⁴ Baari rawri ka i nda faa pol nzoɔfri! Mbii baari ka fe hoy ka ndɲi do di na i du-duo roo i nzo, roo le, i tɲu zambal baɲ kukre malak ba bil-ri taɲ koke!»

²⁵ «Baari nzoɔf feɔe nzoɔfri bol kusolri baɲ Fariziri: koko seke fe ba taa baari! Baari nzoɔf nzaa ruo bayri! Fal tunguo toy baɲ tunguo ngaw ze i waa ha ni *taɲ kad kad, roo le, fe ka mbaa bil-e ka i su i nzo na, i zɲi baɲ faa riiba baɲ koko nun fe. ²⁶ Bo Farizi, nzoɔf nun raw! Mu waa bil tunguo toy baɲ tunguo ngaw pola ha ni ka taɲ kad kad ro le, fal-ε kara a taɲ kad kad baɲ.»

²⁷ «Baari nzoɔf feɔe nzoɔfri bol kusolri baɲ Fariziri: koko seke fe ba taa baari! Baari nzoɔf nzaa ruo bayri! I riɲ tupalri ka i roɲ baɲ por ha ni puu kpaɲ kpaɲ a ndaɔf ka fal-ε kele key hoy, roo le, bil-e ka nziya na ba huɔru huɔf nzoɔfri baɲ fe puɲkeri ka kɲiri boɔf boɔf. ²⁸ Baari hoy kara i do faa mbɲw munu ndaw. Ka nun nzoɔfri ka kele na, i ko ri ba nzoɔfri ka i daa fe baɲ zaɔe ka nun Ngerewuru, roo le, ka bil law-ri nziya na, nzaa ruo bayri baɲ fe daa kaɲayari ze mbaa di nzi nzi.»

Bay ka'a mgbaka tul nzoɔf feɔe nzoɔfri bol kusolri baɲ Fariziri
(Luk 11.47-51)

²⁹ «Baari *nzoɔf feɔe nzoɔfri bol kusolri baɲ *Fariziri, baari nzoɔf nzaa ruo bayri, koko seke fe ba taa baari. Baari na i mbuo tupal *nzoɔf yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru baɲ kere, a i daa tupal nzoɔfri ka i daa fe baɲ zaɔe ka nun Ngerewuru na vur vur ³⁰ a i baɲ mii: “Ba fe ka buɔu do

zɲi bulu buɔu ka pieɔke lew na le, buɔu ti zuo zɲi ri baɲ daa sim nzoɔf yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru na zuo siri ya.” ³¹ Be ze, baɲ bay baɲ baari kɲi i koke suo-ri mii, i ba vu bulu nzoɔfri ka i i nzoɔf yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru. ³² Munu zu le, i se nun-ri ba pola i oɔo bie peɔf ka bulu baari tii saɲ daake na! ³³ Baari soɲri! Mjiri kuotolri! I daa mina i tɲi duɔ ka bil koko seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya ka'a tɲi tul-ri na le woo? ³⁴ I laa key: mɲ pie baɲ nzoɔf yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw, nzoɔf nun nzemri ndaw, roo baɲ nzoɔfri ka i feɔe ri *bol kusolri Ngerewuru ndaw pi. I ika nzoɔf haɲeri, a i ber nzoɔf haɲeri ha ri hu ka tul puu say huɔf. I ndaka nzoɔf haɲeri baɲ ndoy doɲ ka bil *hul mbɲ kɲi baari, roo i nii ri puo baɲ puo munu ka bulu baari daa na, ³⁵ bay haɲa bay sim nzoɔfri riw bele ka baari Ziɔri i i ri gor hoy taɲ kaɲaya ka i daa zɲi nzoɔf na, ka mba tul-ri, tii saɲke saa tul sim *Abel ka ba nzoɔf fe daa baɲ zaɔe, kpuɔu tɲike tul-e taa Zakari, vu Baraki ka i i ni ka sikɔa *hul kaɲi Ngerewuru baɲ zaɔf ka *tutakra fe poy bo di na. ³⁶ Mi baɲ ha ri ta-taɲ ba tusue kɲi: bay sim nzoɔf niri key riw bele na, a mgbaka tul saɲ nzoɔfri ka timbeɔe key.»

Zezu re suo-ε bay tul nzoɔfri ka Zuruzalem

(Luk 13.34-35)

³⁷ «Zuruzalem, Zuruzalem! Baari nzoɔfri ka Zuruzalem ka i i *nzoɔf yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru, a i vbuku nzoɔfri ka Ngerewuru pie ri ha ri na baɲ tisawri i i ri. Waɲ, faa bal ba mina ze, mɲ hii bay mbɲ nzoɔf baari na do saɲ bal-i, munu ka maɲ kaɲ mbɲke vi-eri do saɲ bal-ε a guɔa tul-ri baɲ taɲ bar-ε na le! Roo le, baari na i hii puu bayke ya. ³⁸ I ko, Ngerewuru a poɲ hul kaɲi baari na bavbaw ha ri. ³⁹ Mi baɲ ha ri ta-taɲ: uɔu saa vuri key na, i ti koko mɲ mbaa kpuɔu maa baɲ sieke ka i baɲ mii: “Ndaɔf bay haɲa Ngerewuru ka sam fe zuo tul nzoɔf ka vi baɲ riɲ Ngerembay!”»

24

Zezu baɲ bay hul kaɲi Ngerewuru ka'a ɔie

(Mrk 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Zezu tɲi saa *hul kaɲi Ngerewuru. Zada'ka do zol baɲji le, leɔf nduoɔbal-eri soro ba lakun-ε i kie ni hulri ka i mbuo ba gama ka do bil mgbaj hul kaɲi Ngerewuru na bay haɲa ni ka ko. ² Baɲji le, Zezu mbi bay a baɲ ha ri mii: «Fe niri riw bele key

na waa, i ko-ko kij zu le? Mi baa ha ri ta-
tañ ba tusue kij: tisaw ka i mbúoke hulri
key na, ti tónj mbjw kay tul kij ka zadf ni
key ya. Nzobri gáy ri riw bele zuo siri.»

Fe sekere ká'a tji

(Mrk 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Zezu se a kaw tul kuo ká riñ-ε ba
Oliviye. Zadka'a kaw di na báyii le, lef
nduo-bal-eri kij ro i soro ba lakun-ε i do fi
mbjw i vbi ni mii: «Mu baa ha ñuru laa,
sie ha ndaw roo, fe niri key na a vika le?
Róbay, fe ji ndaw roo a kál a kie ñuru nam
ká mù yji, mase sie óro bie nam ká tusiri
key na le?» ⁴ Lee, Zezu yjiñra báyy bay ha ri
mii: «I nze báyy sùo-ri bay hana nzob mbjw
mini kara ka úla ri ya, ⁵ bay ji le, nzobri vi
ngji bamba báyy riñ-i i baa mii: “Ba bi ze
mi ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay
pie ni vi yaa nzobri na.” I úla nzobri ngji
bamba. ⁶ I láa bay soro ruyri ká nzobri ruu
kij ká lakun-ri, a i laa soro ruyri ká nzobri
ruu kij di di ndaw. Roo le, i ha sùo-ri ka
to ya, bay ji le, ndad bay hana fe niri key
na ka tji pola ndaw ro! Roo le, ba sie óro
bie nam ká tusiri key na ya róbay. ⁷ Nzobri
ká saw puo ñari mbjw, i úru bay rúu zinj
nzobri ká saw puo krij bof. Nzobri ká
bil puoruo mbjw, i úru bay rúu zinj nzob
puoruo krij. Kon luye a líe báyy zadf zadf
ndaw, tusiri a lánj yik yik báyy zadri ndaw
pi. ⁸ Fe nuri riw bele ku na, a doko munu
ba tiika nduo ká se máy nzob bay hana ni
ka mbonj. ⁹ I mgbaka ri i daa nun-ri tuo sie
a i i ri. Saw nzobri riw bele ká tusiri key
na i fuy ri bay tul-i. ¹⁰ Sieke ku na, nzobri
ngji bamba i pón mbika law ñari; i mbika
tul kij a i fuy kij. ¹¹ Nzobri ká i di sùo-ri ba
*nzob yaanja bayri saa nzaa Ngerewuru na
i ngji bamba, i tji i úla nzobri ngji bamba.
¹² Káaya nzobri ká i daa ká yaa zadf ba
pola pola na, a daa ha fal ini nzobri ngji
bamba a húoke ñen ñen. ¹³ Roo le, nzob ká
mga ngo-ngoñ kpuru tji sie óro bie nam
na, Ngerewuru a yaanja ni. ¹⁴ Bay Kere
ni ká se tul Ngerewuru ká re mbay ká tul
nzobri na, i ka-káake báyy zadri riw bele ká
tusiri key bay hana saw nzobri riw bele i
laa bayke. Fale ku ndaw roo, óro bie nam
na a vi báyy.»

Bawda bie ká'a tji tul nzobri

(Mrk 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ «Baari na i kóko nzob ká i di ba “Fe
Im ká maa baa ya” ká Daniyel, nzob yaanja
bay saa nzaa Ngerewuru baa bayke piédke
lew na. Fe Imke ku na a doko siya ká *zadf
ká tañ kadanj ká bil *hul kani Ngerewuru.
(Nzob ká kji mbede key na le, ka laa sawke
ta-tañ!) ¹⁶ Zadka i ko munu na báyii le,
ñari ká i kaw kuđu zadf ká Zude na, ndad

bay hana ri dúu ba tul kuori. ¹⁷ Nzob ká'a
mgbaka taram ká tul hul siya na*, ka ti di
bay vaa faa fe ñeri ká hula ya ndaw, ¹⁸ a
nzob ká'a doko waa na ti yji se puo bay
mbika maagari be ya ndaw pi. ¹⁹ Namkeri
ku na, máyri ká i doko bil, báyy máyri ká
ledri áw wán ñari na, i kóko seke fe ngji
bamba. ²⁰ I kódf Ngerewuru bay hana ñul
baari na, ka do báyy few lew tedf ya ndaw,
mase báyy nam mgbaka taram naari Zibri
ya ndaw pi! ²¹ Ká bil namke ku na, kóko
seke fe ká'a tji tul nzobri na, a kál tul
zadf pavbad: úru saa nam ká Ngerewuru
dáake tusiri kpuru tji vuri key na, krij kóko
seke fe ká mini na nzob ko ya róbay, roo bil
namri ká'a vi vuku hoy kara, nzob ti kóko
krij seke fe ká mini mbáa mbanj. ²² Zadka
Ngerewuru mbi nzi-ε bay yjiñra namkeri
ku na ba fal ya le, nzob mbjw mini kara,
ti káw báyy kumnun ya. Roo le, namkeri
ku na ka yjiñra ba fal bay tul nzob ñeri
ká'a nan ri zuo bof. ²³ Zadka nzob baa
ha ri mii: “I ko-kóm i ko *Krisi, nzob ká
Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri
na, ka do zadf ni key,” mase, “ka do lew,”
le, i daa law-ri ka bo di ya. ²⁴ I ko, nzobri
ká i di sùo-ri ba Krisi, báyy nzobri ká i
di sùo-ri ba *nzob yaanja bayri saa nzaa
Ngerewuru na, i tji i daa bawda fe sanri
báyy ñeri ká mba kóko bay úlake nzobri. Ze
faa do di le, nzobri ká Ngerewuru nan ri
zuo bof ba taa be na hoy kara, i úla ri
ndaw. ²⁵ I laa key, mi baa bayke ha ri ro.»

Vu Nzob a yji a vi

²⁶ «Munu zu le, zadka nzobri baa ha ri
mii: “I ko, *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa
bay pie ni vi na, do bil law kor,” le, i se
di ya. Mase, i baa ha ri mii: “Krisi myu
sùo-ε do key,” le, i daa law-ri ka bo tul bay
ñari na ku ya, ²⁷ bay ji le, munu ká mbam
sie yela ha nzobri ko haranj saa fi tji sie
kpuru tji fi riñ sie na, sieke ká bi *Vu Nzob
mi vi na, a doko faa mbjw munu ndaw.
²⁸ Nzobri riw bele i kóko ni, bay ji le, zadf
ká huđ fe bo di na, zadf na ku ze tamiri
mbjw kij ká di.»

Sie yji Vu Nzob

(Mrk 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ «Ba vaa hoy ká fal kóko seke fe ká
bil namkeri ku na, sie a doko guu ndaw,
few ti hie mbáa ndaw, mbaymawri gáy saa
tumbam ndaw, roo hirusuori ká tumbam
kara i lánj yik yik ndaw pi. ³⁰ Be nu ku
báyii le, fe ká'a kie vika bi *Vu Nzob na a
tji ká tumbam. Ká sieke ku na, saw nzobri
riw bele ká tusiri key na i réke sùo-ri, le, i
kóko mi bi Vu Nzob ká mi vi saa nulue ká
bil sii mbam báyy bawda hirusuo, báyy riñ
dika. ³¹ Báyii le, bawda tjiw a mgbaka báyy

* 24:17 24.17 Zibri na, zadka i daa hul le, i daa tul-e aa rad rad do di ba zadf mgbaka taram ñari.

zadɛ gŭrum gŭrum, le, mŭ piɛ leɗ nzaapedɛ ɓiri ká nulue ha ri se báy tŭw zadri ká nŭn ká tusiri key, ɓay haŋa ri mbuɓ nzoɓ ɓiri ka mŭ nan ri zuo ɓodɛ ɓa taa ɓi na, saa fi mbje mgba gbɔ zad ká fi mbini.»

Fe fére ká se tul puu nzum
(Mrk 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² «I laa mára ɓay ká se tul puu nzum na, a í fére fe ká dí! Zadka ì kó roo nzaa tɔykeri luɔ vay a do rék rek le, ì kó ta-taŋ mii, nzaa bura mbam do di ya ro zu. ³³ Do faa mbjw munu ndaw, zadka ì kó fe niri key na riw bele tji le, ì kó ndaw mii, ɓi *Vu Nzoɓ na mŭ do di ya deɓ ɓay ví; mŭ do faa hul ro. ³⁴ Mi ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusue kŭ: nzoɓri ká timbeɗe key na, i ti huka riw bele ya hoy ze fe niri riw bele key na a tji. ³⁵ Tumbam báy tusiri na a kál hɔn bele. A roo le, ɓay ɓiri na ti kál ya mghaŋ.»

Ngerewuru huɔ-ε hoy kó sieke
(Mrk 13.32-37; Luk 17.26-30,34-36)

³⁶ «Bay ká se tul namke mase saw sieke ká ɓi *Vu Nzoɓ mŭ yji ɓay ví na, nzoɓ mbjw mini kara kó ya. Leɗ nzaapedɛ Ngerewururi ká nulue ya ndaw, ɓi Vu Nzoɓ kara ya ndaw; ɓa Báa huɔ-ε hoy ze kó. ³⁷ Fe ká kal báy sewke taa *Noe na, sieke ká ɓi Vu Nzoɓ mŭ vika na, a doko faa mbjw munu ndaw. ³⁸ I kó, báy bil sewke taa Noe ká pola lew ká mbii yaa zad ya roɓay na, nzoɓri sɔ fe í nzo fe, máyri báy wari i yaa kŭ, mase i ha vu ɓariri kara yaa kŭ kpuru maa báy nam ká Noe ndúoke bil hul tumbii na. ³⁹ Nzoɓri máy bay ká tul sùo-ri kpuru maa báy mbii ká ví yaa zad mgbari, a faa ri riw bele. Nam ká ɓi Vu Nzoɓ mŭ yji mŭ ví na kara, a doko faa mbjw munu ndaw. ⁴⁰ Be mini ze, wari sidfi ká i doko waa na, i mbika nzoɓ mbini, a í poŋ nzoɓ mbje mgbami. ⁴¹ A máyri sidfi ká i do naŋ fe na, i mbika nzoɓ mbini, a í poŋ nzoɓ mbje mgbami. ⁴² Munu zu le, ì káw báy nzaa ɓal-ri kekeke, ɓay ji le, nam ká Ngerembay ɓaari a vike na ì kó ya. ⁴³ I kó báy kere ndaw ro! Zadka nzoɓ puo kó saw sie ká nzoɓ riiba a vike bil hul be ɓa suŋ na le, a káw báy nzaa ɓal-ε kekeke ɓo, ka ti poŋ faa ha nzoɓ riiba haw faa hul be a faa fe ɓeri ya. ⁴⁴ Sawke mini ze, ɓaari hoy kara ì káw báy nzaa ɓal-ri kekeke, ɓay ji le, saw sie ká ì ker ya na ndaw roo, ɓi Vu Nzoɓ na mŭ vike báy.»

Leɗ káw ká do tul pedɛ be, báy be ká do tul pedɛ be ya
(Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Munu ku waa, leɗ káw ha ze do báy nun nzem, a do tul pedɛ be báy zadɛ le? Be key na, ɓaa káw be poŋ pedɛ zuo nduo-ε a ha ni kó-kóm ɓa tul leɗ káw hawri, ɓay haŋa ni ka leke ri fe sum ɓari báy zadɛ

zadɛ báy nam nam. ⁴⁶ Suoriya a ɓa taa leɗke ká ɓaa káw be yji a ví zŭn ni ká zadɛ dɛaa ped ká mini key. ⁴⁷ Mi ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusue kŭ: be na, ɓaa káw be a poŋ ped kóro fe ɓeri riw bele zuo nduo-ε. ⁴⁸ Roo le, zadka'a ɓa leɗ káw ká ndaya le, a kér ɓay ká bil law-ε mii: "Baa káw ɓi mgba roy ká ɓay vika." ⁴⁹ Ro, a tii saw ɓodɛ ɓaw ped ɓeri na a sɔ a nzo zŭn koy himri ndaw. ⁵⁰ Báyii le, báy nam ká'a ker ya na, ɓaa káw be na a ví tji tul-e mbuda báy saw sie ká'a kó ya. ⁵¹ Leε, ka'a mgbaka ni a dɛara ni kó seke fe ngji ɓamba, a dɛa ni kaw zad kóko seke fe zŭn nzoɓ hawri ká i ɓa nzoɓ nzaa rúo bayri. Ba zad ká nzoɓri réke rew báy mbii nun-ri mgbobo mgbobo, a í sɔ sere-ri ngɛr ngɛr ká dí.»

25

Law bay ká se tul máy tikdiri ká tul-ri duo

¹ Zezu ɓaa mii: «Sieke ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzoɓri ká tusiri key na, a doko munu ɓa máy tikdiri ká tul-ri duo, ká i faa huu ndele ɓari a í tŭjke ɓay vaa suo nun nzoɓ máy fie. ² Nzoɓ ndeɓeri ká sakra ɓari ku na i ɓa kòkòri, a nzoɓ ndeɓekeri laa le, i ɓa nzoɓ nun nzemri. ³ Bari ká i ɓa kòkòri na, i faa huu ndele ɓari munu hoy taŋ mgbaka num kŭ do nduo-ri. ⁴ A ɓari nzoɓ nun nzemri na laa le, i faa huu ndele ɓari do nduo-ri báy num kŭ kek. ⁵ Munu ká nzoɓ máy fie na ví vaa ya na ɓayji le, ɓari riw bele ká tul-ri duo na, i duku nam gbaru gbaru, a í zuo nam ráɗ bele.

⁶ «Maa báy nzaa zadɛ buo báyii le, i ɓaa ɓay belɛn mii: "Nzoɓ máy fie na se vuku ro, ì tji í suo nun-ε!" ⁷ Báyii le, ɓari máy tikdiri riw bele na i tuma saa tul nam a í tii saw léke huu ndele ɓari. ⁸ Leε, ɓari kòkòri na i goŋ máy nun nzemri na mii: "I ha ɓuru num ɓaari na ndji ha ɓuru dɛa zúo bil huo huu ndele ɓuru ká do ruma key woo!" ⁹ Báyii le, máy nun nzemri na yjira báy bay ha ri mii: "Uwaa, num ɓuru na ngji maa haŋa náa donri kŭ ya. I se luɔ nzoɓ dɛɓkeri na i vaa hie." ¹⁰ Zadka kóko máy tikdiri na i zol bay vaa hie num na báyii le, nzoɓ máy fie na ví tji ká fal-ri. Leε, ɓari máy nun nzemri ká i giyaŋ ni kekeke na, i nduo zŭn ni mbjw hoy í se hul suoriya ygaŋa kŭ na, le, i dar faa gbak ɓo tul-ri.

¹¹ «Fale ku ndji ndaw roo, ɓari kòkòri ká ndeɓe na i ví í dŭ nzoɓ máy fie na mii: "Mbay, Mbay, mgbúda faa ha hawri!" ¹² Leε, ka'a yjira báy bay ha ri mii: "Mi ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusue kŭ: mŭ kó ri ya."

¹³ «Munu zu le, ì káw báy nzaa ɓal-ri kekeke, ɓay ji le, namke báy saw sieke na ì kó ya.»

Law bay ká se tul lef káwri ká tul-ri say

(Luk 19.11-27)

14 Zezu baa na roḅay mii: «Sie yji bi *Vu Nzob na, a ḁoko munu ba nzoḅ mbjw ká ḁo séke fa varu, le, ka dí lef káw ɓeri a pɔŋ feziŋa ɓeri zuo nduo-ri. 15 Lef káw ɓe ká mbjw na, ka ɓaɓa lari ká nduy zíriri zíriri ngj-ngji zuo bawda ɓol ɓa ndeɓe ha ni. Nzob ndeke dí sídike le, ka ɓaɓa zuo ɓol ɓa sídǐ ha ni, a nzoḅ ndeke dí sayke laa le, ka ɓaɓa zuo ɓol ɓa mbjw ha ni* . Nzob haɓa le, ka ha ni lari maa ɓáy tul hɔrusuo-ε. Fale ku ndaw roɔ, a uru a zol faa varu ɓe na. 16 Uru saa namke ku hoy le, lef káw ɓe haɓa ká yaɓa ɓol lari ɓa ndeɓe na, se a vaa fere nun lari na, a zinj kǐ ɓol ndeɓe zuo tul-e. 17 Nzob haɓa ká yaɓa ɓol lari ɓa sídǐ na kara ɗaa faa mbjw munu na ndaw, a zinj mbiike ɓa ɓol sídǐ a ɗaa zuo tul-e ndaw. 18 Roo le, nzoḅ taa haɓa ká yaɓa ɓol lari ɓa mbjw na, se a vaa tie luo a mbeɗe lari ɓaa gaŋ ɓe na díɓ díɓ ɗo dí.

19 «Zadka bole dí maa fe na ɓáyji le, ɓaa gaŋ ɓari na yji a vi a tii saɓa kjiŋa fal fe ɓeri na zinj ri. 20 Nzob haɓa ká yaɓa lari ɓol ndeɓe na soro ɓa lakun ɓaa gaŋ ɓe ɓáy ɓol lari kǐ ɓa ndeɓe zuo tul-e a ɓaa ha ni mii: “Mbay, mu ko, mù ha mǐ ɓol lari ɓa ndeɓe, le, mǐ zinj kǐ ɓa ndeɓe zuo tul-e.” 21 Lεε, ɓaa gaŋ ɓe na ɓaa ha ni mii: “Nɗaɗ ɓamba, mù ɓa lef káw kere, mù ɗo tul fe ká mǐ ɗaa zuo nduo-ɔ na ɓáy zaɗe. Munu ká fe ká ndji ká mǐ ɗaa zuo nduo-ɔ ká mù ɗaa ha ni tii suku na, timbeɗe key mǐ pɔŋ feri ngj-ngji ro zuo nduo-ɔ. Mu ví káw ɓil suoriya zinj mǐ.” 22 ɓáyji le, ɓe ká'a yaɓa ɓol lari ɓa sídǐ na soro a vi lakun ɓaa gaŋ ɓe na ndaw a ɓaa ha ni mii: “Mbay, mu ko, mù ha mǐ ɓol lari ɓa sídǐ, le, mǐ zinj mbiike ɓol sídǐ zuo tul-e.” 23 Lεε, ɓaa gaŋ ɓe na ɓaa ha ni mii: “Nɗaɗ ɓamba, mù ɓa lef káw kere, mù ɗo tul fe ká mǐ ɗaa zuo nduo-ɔ na ɓáy zaɗe. Fe ká ndji ká mǐ ɗaa zuo nduo-ɔ ká mù ɗaa ha ni tji suku na, timbeɗe key na mǐ pɔŋ feri ngj-ngji ro zuo nduo-ɔ. Mu ví káw ɓil suoriya zinj mǐ.” 24 ɓáyji le, ɓe ká'a yaɓa ɓol lari ɓa mbjw na soro a vi lakun ɓaa gaŋ ɓe a ɓaa ha ni mii: “Mbay, mǐ ko ndaw, ɓo na mù ɓa nzoḅ ká mù yjŋ ɓamba tasiri. Bo na mù hii bay zinj fe ká ɓil peɗ ku-ori: fe ká mù ru ya na, mù vbie; a fe ká mù mii ɓare ya kara, mù mbu zuo tul kǐ. 25 Mǐ ɗaa hje ngji ɓamba, ze mǐ vaa tie luo mǐ mbeɗe lari ɓo na ɗo dí. Mu ko, ɓe ze ɗo key. Mu yaɓa fe ɓo na.” 26 ɓáyji le, gaŋ tul-e na ɓaa ha ni mii: “Bo lef káw ká mù ndaya, a mú ɓa lay! Munu ká mù ko mǐ ɓa nzoḅ ká mù ru fe ya, a le, mǐ vbie feke, a mǐ mii ɓara fe ya, a le, mǐ mbu feke zuo tul kǐ,

waɓa, 27 ɗaa mina mù ha lari ɓi na ha nzoḅ kǐ kpa a ɗaake peɗ, ze sie yji ɓi le, mǐ zinj mbiike zuo tul-e ya le?” 28 ɓáyji le, ɓaa gaŋ ɓe na ɓaa ha nzoḅ peɗ ɓeri na mii: “I naa ɓol lari na ká nduo-ε i ha nzoḅ taa haɓa ká ɗo ke ɓáy ɓol duo na ka nde tul-e tay ɓe, 29 ɓay ji le, nzoḅ haɓa haɓa ká ɗo ɓáy fe na, i haɓa ni kǐ nde tul-e, le, ka kaw ɓil ndaɗi. Roo le, nzoḅ ká ti ɓáy fe ya na, haɓa ká ndji hoy ká'a ɗo ke na kara, i naa ɗoɗ ɓay pɔŋ ni.” 30 A ɓe lef káw ká ɓa nzoḅ ká gor na, i mbi ni i vbu ni ɓo zaɗ ká sii nduj ká kele. Ba zaɗ ká nzoḅri réke rew ɓáy mbii nun-ri mgboɓo mgboɓo, a i su sere-ri ngɛr ngɛr ká dí.»

Vu Nzob a vi kún sal bay

31 «Zadka ɓi *Vu Nzob mǐ yji ɓáy riŋ ɗika mbay ɓáy lef nzaapedri riw bele ká nulue na ɓáyji le, mǐ káw tul karingaw riŋ ɗika ɓi. 32 Saɓa nzoḅri riw bele i mbu kǐ ká pol-i, le, mǐ kéle ri ha ri ɗo ɓoɗ ɓoɗ, munu ká nzoḅ kɔro fe hol kéleke sakra baɗuri ɓáy vuyri ɗo ɓoɗ ɓoɗ. 33 Mǐ ɗaa baɗuri ɗo tundo hoɗo ɓi, a vuyri laa le, ɗo tundo gel ɓi. 34 ɓáyji le, ɓi ká mǐ ɓa mbay na mǐ ɓaa ha nzoḅri ká i ɗo tundo hoɗo ɓi na mii: “Baari ká ɓaa saŋ fe zuo tul-ri na, i vi yaɓa fe kere puuroo ká'a leke bay tul-ri ɓáy titire ɗaa tusiri ká piɗ lew hoy na ɓa taa ɓaari, 35 ɓay ji le, zadka kon se mǐ na, i ha mǐ fe suŋ mǐ su, kon mbii hoy se mǐ kara, i ha mǐ mbii mǐ nzo ndaw. Mǐ ɓa varu nzoḅ na, i mgba mǐ ɓa sùo-ri, 36 mǐ se tigɓa-a hoy kara, i ha mǐ gari mǐ nduo ndaw, sùo-i ká se mǐ na, i ko-kóm ɓa tul-i ndaw, roɔ, hul sal ká mǐ naa dí kara, i vaa ko mǐ ndaw pi.” 37 ɓáyji le, ɓari nzoḅ fe ɗaa ɓáy zaɗeri na, i yjŋra ɓáy bay mii: “Mbay, sie haɓa ndaw roɔ buru ko mù ká kon se mù, roɔ buru ha mù fe suŋ mǐ su; mase sie haɓa ndaw roɔ kon mbii se mù, roɔ buru ha mù mbii mù nzo le? 38 Mase sie haɓa ndaw roɔ, buru ko mù ɓa varu nzoḅ, roɔ buru mgba mù ɓa sùo buru; mase sie haɓa ndaw roɔ, mù se tigɓa-a hoy, roɔ buru ha mù gari mù nduo le? 39 Sie haɓa ndaw roɔ, buru ko mù ɓáy sem, mase mù naa hul sal ndaw roɔ, buru vaa ko mù le?” 40 ɓáyji le, ɓi ká mǐ ɓa mbay na mǐ yjŋra ɓáy bay ha ri mii: “Mǐ ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusue kǐ: sie haɓa haɓa ká i ɗaa fe niri key na zinj nzoḅ mbjw ká ɓa lef ká ndji hoy ká sakra yu-iri le, ɓa ɓi ze i ɗaa feke key na zinj mǐ ndaw ku.”

41 «Fale le, ɓi ká mǐ ɓa mbay na mǐ ɓaa ha nzoḅri ká i kaw tundo gel ɓi na mii: “I zól ká nzaa-i dí dí ɓa lew, baari ká faɗi Ngerewuru mgba ri! I zól i se ɓil huu ká ru-ruma ya ɓaŋguo ká i leke ɗo bay tul ngeretemndaya ɓáy lef nzaaped ɓeri,

* 25:15 25.15 Bil ɓol mbjw na, lari ká dí maa lari peɗ mbiimbam duo fale ndeɓe.

42 Bay ji le, zadka kon se mi na, i ha mi fe sum mi su ya; kon mbii se mi kara, i ha mi mbii mi nzo ya ndaw. 43 Mi ba varu nzoɓ, le, i mnga mi ba suo-ri ya; mi se tigbaa-i hoy kara, i ha mi gari mi nduo ya ndaw; suo-i se mi, mase mi naa hul sal kara, i vaa ko mi ya ndaw pi.” 44 Lee, i yinjra bay bay mii: “Mbay, sie ha ndaw roo, buru ko kon ka se mu, mase kon mbii ka se mu, mase mu ba varu nzoɓ, mase tigbaa-a ka do hoy, mase suo-o ka se mu, mase hul sal ka mu naa di na roo, buru vaa so mu ya le?” 45 Bayji le, bi ka mi ba mbay na, mi yinjra bay bay ha ri mii: “Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: zadka i daa fe niri key na zinj nzoɓ mbijw ka ba led ka ndji hoy ka sakra yu-iri ya le, ba bi ze i daa feke key na zinj mi ya ndaw ku.” 46 Bari nzoɓkeri key na, Ngerewuru a haɗa ri ko seke fe ka do banɗuɓ kpafara na. Roo le, nzoɓ fe daa bay zadari na, i kaw bay kumnun banɗuɓ.»

26

Zudas bay mbay Zibri leke bay bay mgbaka Zezu

(Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2; Zqa 11.45-53)

1 Zadka Zezu fere nzoɓri bay beri key na o riw bele bayji le, ka baa ha led nduoɓal-eri mii: 2 «I ko ndaw, ton nam sidi hoy ro bay daa *nam suoriya tji saa bil koy na, le, bi *Vu Nzoɓ na i pon mi bo nduo nzoɓri ha ri ber mi do tul puu say hud.» 3 Bayji le, *ngerenzob fe poyri bay ngerere Zibri mbu ki ka bil boro mbay ngerenzob fe poy luye ka ba Kayif, 4 ro, i nzaa faa ba law bay mgbaka Zezu bay ika ni. 5 Roo le, i baa mii: «Ndaɗ bay mgbaka ni ka sie nam fe sum suoriya ya, ka ruo nzoɓri uru i daa so tum naari.»

May mbijw daa num zuo tul Zezu
(Mrk 14.3-9; Zqa 12.1-8)

6 Zezu na do Betani luo nzoɓ ka i di ni ba Simon nzoɓ kpjiri. 7 Bayji le, may mbijw munu soro a vi lakun-e. Ka mnga guma ka i daa bay tisaw ka riɗ-ε ba *alabastre* ka num mbaa di. Numke ku na bare fu buy buy ka larike kara ngon bamba. Zadka Zezu kaw nzaa fe sum na, may na vaa kuna num na tololo zuo tul-e. 8 Zadka led nduoɓal-eri ko feke na munu bayji le, law-ri se ri ha ri baa mii: «Bay ji ndaw roo, ka fie num na mini key zuo bisuy gor hoy le? 9 Ba fe ka nzoɓ hie ba pola zu le, a zinj larike ngji bamba a pon larike ha nzoɓ kukuri!» 10 Zadka Zezu ko ker bay bari na munu bayji le, ka baa ha ri mii: «Mina ze i yoklo may key na mini le? Fe ka'a daa zinj mi key na, ba fe kere ka ndaɗ bamba tasiri. 11 I ko, nzoɓ kukuri na i doko zinj ri banɗuɓ kpafara, roo le, bi na, mi ti doko

zinj ri banɗuɓ ya. 12 May na kuna num ka bare fu buy buy na zuo tul-i, roo bay haɗa ri voroke mi bay. 13 Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: zadri riw bele ka tusiri key ka i ka-kaa Bay Kere key ka di na, i loko soro fe ka may key daa na, bay haɗa nzoɓri kerke bay se tul-e.»

Zudas hii pon Zezu bo nduo ngerenzob fe poyri

(Mrk 14.10-11; Luk 22.3-6)

14 Bayji le, nzoɓ mbijw ka sakra led nduoɓal Zezuri ka duo fale sidi, ka riɗ-ε ba Zudas Iskariyod na, se luo *ngerenzob fe poyri 15 a baa ha ri mii: «Zadka mi pon Zezu bo nduo-ri le, fe ji ze i haɗa mi le?» Lee, i faa lari rom ba sin say i ha ni. 16 Uru saa sieke ku na bayji le, Zudas tii saw nzaa faa bay koko saw sie ka'a maa bay pon Zezu bo nduo-ri.

Zezu su fe sum suoriya tji saa bil koy zinj led nduoɓal-eri

(Mrk 14.12-21; Luk 22.7-14,21-23; Zqa 13.21-30)

17 Titire nam ka i daake suoriya maapa ka tan fe hew fe na bayji le, led nduoɓal Zezuri soro ba lakun-e i vbi ni bay mii: «Zad haɗa ze mu hii bay haɗa buru se di buru vaa leke fe sum suoriya tji saa bil koy na ka di le?» 18 Lee, ka yinjra bay bay ha ri mii: «I se ngerepuo ka Zuruzalem ka luo nzoɓ mbijw munu i baa ha ni mii: “Mbay baa mii: “Bi na, saw sie bi ton di ya deb hoy ro, le, ka bil hul bo key ze mi daa fe sum suoriya nam tji saa bil koy na bay led nduoɓal-iri ka di.” » 19 Bayji le, led nduoɓal Zezuri daa munu ka'a mbi nzi-ε ha ri, ro i leke fe sum suoriya tji saa bil koy na.

20 Zadka sie riɗ bele na, Zezu kaw nzaa fe sum bay led nduoɓal-eri ka duo fale sidi na. 21 Zadka i do suna fe bayji le, ka mbi bay a baa mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzoɓ mbijw ka sakra baari na, a mbika tul-i.» 22 Lee, bayke ku na daa ha led nduoɓal-eri daake sie ngji bamba tasiri, i tii saw vbika ni bay mbijw mbijw bay zad bari riw bele mii: «Mbay, ba bi ya na maa?» 23 Bayji le, Zezu yinjra bay bay mii: «Nzoɓ ka mbu nduo fe sum zinj mi na, ba be ze a mbika tul-i. 24 Bi *Vu Nzoɓ na, mi huka munu ka i baa bayke do bil mbede Ngerewuru se tul-i. Roo le, koko seke fe taa minake ze a doko bay tul nzoɓ ka mbi tul bi Vu Nzoɓ na le! Nzoɓke ku na, mbonj ni ya ndaɗ mba mbonj ni.» 25 Bayji le, Zudas be ka'a pon ni bo nduo nzoɓri na vbi ni mii: «Mbay, ba bi ya na maa!» Lee, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Ba bo ya mina le?»

Zezu báyy leđ nduobal-eri kaw nzaa fe sım law mbıw
(Mrk 14.22-26; Luk 22.14-20; 1Kö 11.23-25)

²⁶ Zadfka i dö sırja fe na báyyi le, Zezu mbi maapa a daa taamböl hã Ngerewuru ndaw roo, a haw a hã leđ nduobal-eri a baá ha ri mii: «İ yaa i sų; be ni key na ba naysuo-i zu.» ²⁷ Fale ku le, ka yji a mbi kobo a daa taamböl hã Ngerewuru, roo a ha ri a baá mii: «İ yaa i nzo báy zadf baarı riw bele. ²⁸ Be ni key na ba sim sũo-i zu. Ba sim bi ká'a úo zuo siri bay sínke *sáka kuni ká Ngerewuru saa zinj nzoabri ngji bamba bay haņa ni ndáke buma feyaa nzoabri. ²⁹ Mi baá ha ri ta-taņ: tii saņwke saa vuri key na, mi ti nzoöo mbii lere puu key na zinj ri mbáa kpuru maa báy nam ká mi nzoöke taa fe zinj ri báy nam ká Baa a réke mbay ká tul nzoabri na.» ³⁰ Fale ká i di sim nam suoriya i písike Ngerewuru na báyyi le, i zol i vaa kaw tul kuo ká riņ-e ba Olivıye.

Zezu baá bay ká tul máy bay Pıyer
(Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34; Zqa 13.36-38)

³¹ Báyyi le, Zezu baá hã leđ nduobal-eri mii: «Bil suņ key na, feri ká'a tji tul-i na, a haņa ri dũu riw bele i poņ mi, bay ji le, Ngerewuru baá dö bil mbede be mii: "Mi ika nzoö kóro badũ, le, kuđu badũri na, i zékre kji kperke kperke báy zadf riw bele*." ³² Roo le, zadfka mi tji saa luö huf na, mi vaa giyanj ri ká kuđu zadf ká Galele.» ³³ Lee, Pıyer mbi bay a baá hã ni mii: «Ze nzoö hawri riw bele poņ mü hõy kara, bi na, mi ti põņ mü ya mgan.» ³⁴ Báyyi le, Zezu yijnra báy bay hã ni mii: «Mi baá hã mü ta-taņ ba tusue kji: ká bil suņ ká dö key na, pola roo bay haņa tuo ka-káa le, mü máy bay ká tul-i faa bal ba say mii, mü kö mü ya.» ³⁵ Lee, Pıyer yijnra báy bay hã ni mii: «Ze bay haņa mü hu na zinj mü hõy kara, mi ti máy bay ká tul-a ya.» Lee, leđ nduobal-e hawri riw bele na i baá faa mbıw munu ndaw.

Zezu daa nzaa bay kere ká Gesemane
(Mrk 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Fale ku báyyi le, Zezu faj leđ nduobal-eri a tjikey zadf mbıw munu ká i di ba Gesemane. Ká zadf ku na, ka baá ha ri mii: «İ káw zadf ni key, ká mi náa sũo-i ndji bay vaa daa nzaa bay kere.» ³⁷ Báyyi le, ka naa Pıyer báy vu Zebederi ká tul-ri sidĩ na ha ri se zinj ni. A le, ka tii saņ wkoó síe, a law-e se ni riı fe ká se bay mji-miira mini, ³⁸ ro a baá ha ri mii: «Mi kö seke fe ká bil law-i maa huf. I káw zadf ni key zinj mi báy nzaa bal-iri kekeke.»

³⁹ Fale ká'a ala ri a se di ndji munu ba pola na báyyi le, ka guba siri mbuka a kod Ngerewuru mii: «Baa, zadfka faa dö di le, fe seke ká'a daa mi key na, mu hã ni ka dö di di zinj mi, roo le, mu daa fe munu ká law-a ze hii bo, munu ká law-i ze hii ya.»

⁴⁰ Fale ku le, ka yji a se luo leđ nduobal-eri ká say na, le, ka zinj ri ká tul nam. Ro, a tuma ri a baá hã Pıyer mii: «İ maa káw siya zinj mi saņ sie mbıw ya hõy le woo? ⁴¹ I káw báy nzaa bal-iri kekeke i daa nzaa bay kere, ká bay líe bo bil nzaa úla. Ká bil law nzoö na, law hiıya daa kere ze mbaa di gbay gbay, roo le, hũrusuo-e maa ya.» ⁴² Ka naa sũo-e na robay faa bal ba sidike, a vaa kod Ngerewuru mii: «Baa, zadfka fe seke ká'a daa mi key na, faa náake ká bay haņa mi kö na tiya le, mu daa fe ká law-a ze hii.» ⁴³ Báyyi le, ka yji a vi zinj leđ nduobal-eri na robay ká tul nam, bay ji le, nam hii nun-ri dik dik báy. ⁴⁴ Ka naa sũo-e ba kji na robay, a vaa kod Ngerewuru ndeke di faa bal ba sayke, a daa nzaa bay kere faa mbıw munu ká'a daa ká polari na. ⁴⁵ Fale ku le, ka yji a vi zinj leđ nduobal-eri a baá ha ri mii: «İ na-nam robay i mgba țaram sũo-ri keke? Saņ sie ká i põņke bi *Vu Nzoö bo nduo nzoö feyari na vi ro. ⁴⁶ I úru siya náa séri! I kö-kóm i kö nzoö ká'a mbika tul-i na dö key.»

Ngere Zibri mgba Zezu

(Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53; Zqa 18.3-12)

⁴⁷ Zadfka Zezu dö baá bay köö báy na báyyi le, Zudas ká ba nzoö mbıw ká sakra leđ nduobal-eri ká duo fale sidĩ tji báy ruo nzoabri budf budf. I vi báy maamiiri báy puuri gbiri gbiri dö nduo-ri. Nzoökeri ku na, ba *ngerenzoö fe poyri báy ngere Zibri ze pie ri. ⁴⁸ Zudas, nzoö mbika tul Zezu na, ka leke bay zinj ruo nzoabri a baá mii, fe ká beri daa bay haņa ri kóke ni na ze dö key: «Nzoö ká mi mgba ni girik mi aw nzi-e le, ba be ká i hii na zu. I mgba ni.» ⁴⁹ Vi Zudas ká munu na báyyi le, ka soro kod hõy ba lakun-e a baá hã ni mii: «Soko woo Mbay,» le, ka mgba ni girik a aw nzi-e. ⁵⁰ Báyyi le, Zezu yijnra báy bay mii: «Nzoö buo-i, fe ká mü vi bay daake na, mu daa.» Ro, nzoö hawri daa so tul Zezu kuruk i mgba ni.

⁵¹ Lee, nzoö mbıw ká sakra bari ká i dö zinj Zezu na, naa maamiı be hiyaw saa ngole, a teke suku leđ káw ngerenzoö fe poy luye na mbekedf bo disuy. ⁵² Báyyi le, Zezu baá hã ni mii: «Mu yijnra maamiı bo na ka nduo ngole, bay ji le, nzoöri riw bele ká i ru-ruy báy maamiı na, i huka huf maamiı ndaw. ⁵³ Mü ker mii, zadfka mi kod Baa bay haņa ni ka pie báy leđ nzaapedri ká nulue ha ri vi so mi le, ká zadf ku hõy

na, ka ti pié báy kudu bari nggii hɔ̃ɔ̃ hɔ̃ɔ̃ zad' duɔ fal-ε sidi há m̀i ya k̃i le woo? 54 A zad'ka'a daa munu ku na waa, a daa mina há bay ká se tul fe ká'a t̃i ká do bil mbede fe na, a doko munu báy zad'ε le? 55 Fale ku le, Zezu baa há ruo nzoɔri na mii: «I t̃i báy maamiiri báy puuri gbiri gbiri bay mgbaka ñi r̃i fe ká m̃i ba dombirim nzoɔ le woo! Namri riw bele na, m̃i kaw bil *hul k̃ani Ngerewuru bay fére r̃i fe, le, i mgbá m̃i ya. 56 Roo le, fe niri riw bele key na t̃i mini há bay ká *nzoɔ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru daa do bil mbede pola na, do munu báy zad'ε.» Be nu ku báyii le, led' nduobal-eri riw bele poɔ̃ ni, a i zuo d̃ul had' bele.

Zezu do pol nzoɔ kún sal bay luyeri

(Mrk 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; Zaa 18.13-14,19-24)

57 Nzoɔri ká i mgbá Zezu na, i séke ni luo Kayif ká ba *ngerenzob fe poy luye. Ká zad'ε ku na, *nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri, báy ngere Zibri mb̃u k̃i ká d̃i. 58 Lεε, Piyer na dii fal Zezu d̃i báy salke a se daka daka kpuru a t̃i nzaa mgb̃an ngerenzob fe poy luye na. Ka r̃i i kaw bil mgb̃an z̃in nzoɔ k̃oɔ zad'ri bay k̃oɔ, waa, fekeri ku na a kál mina le? 59 Báyii le, ngerenzob fe poyri báy kudu nzoɔ kún sal bay luye ká luo Zibri na, i nzaa faa bay kúf bay zuo nzaa Zezu, bo bay dáake bay huf' bo tul-e, a i i ni. 60 Báyii le, nzoɔ kúf bayri vi nggii bamba i kud' bay zuo nzi-ε, roo le, i z̃in bay mb̃iw mini ká mgbá tul-e ya. Laa le, w̃arari sidi t̃i 61 i baa mii: «Ledban key na baa mii: beri maa biε *hul k̃ani Ngerewuru key na wukluk wukluk, a nam say le, beri mbúo do zad'ε.» 62 Báyii le, ngerenzob fe poy luye na, uru siya a baa há Zezu mii: «Bay niri ká nzoɔ niri mbi bo tul-a key na waa, mù ti ỹinra báy bay mb̃iw ya hoy le?» 63 Roo le, Zezu mgbá nzi-ε do d̃i. Báyii le, ngerenzob fe poy luye na mbi bay a baa há ni mii: «Báy rin Ngerewuru Nzoɔ Káw Báy Kumnun na, mù haa huf' mù ỹinrake báy vbiw ká m̃i vbi mù key na há ñuru laa. Waa, mù ba *Krisi, Vu Ngerewuru, nzoɔ ká Ngerewuru waa bay pié ni ví yaa nzoɔri na le?» 64 Zezu ỹinra báy bay há ni mii: «Be k̃i ze mù baa ku. Roo le, m̃i baa ha r̃i ta-taɔ̃: úru saa vuri key na, bi *Vu Nzoɔ na i k̃oɔ m̃i kaw tundo hoɔo Ngerewuru Nzoɔ Hurusuo. Roɔbay, i k̃oɔ m̃i ká m̃i ví saa nulue ká bil sii mbam.» 65 Báyii le, ngerenzob fe poy luye na go gari fe k̃i s̃uò-ε t̃ir a baa há *nzoɔ kún sal bay luyeri na mii: «I k̃o i k̃o mbáa, ka t̃iiri Ngerewuru! Náa vbikari nzoɔ nasi bay k̃iri bay dáake mina báy le? Ngerewuru ká'a t̃iiri ni na,

i laa s̃uò-r̃i k̃i riw bele ro! 66 Waa, i ker mina le?» Lεε, i ỹinra báy bay mii: «Bay mgbá tul-e, a daa fe ká maa huf'.» 67 Fale ku báyii le, i sa-sami zuo nun-ε, a i boɔf ni; nzoɔ h̃aneri nda hala nun-ε i vbike nzi-ε mii: 68 «Bo ká mù d̃i s̃uò-ɔ̃ ba Krisi na, nzoɔ ve ze nda mù key le? Baa há ñuru laa!»

Piyer may bay ká tul Zezu

(Mrk 14.66-72; Luk 22.56-62; Zaa 18.15-18,25-27)

69 Piyer kaw mgb̃an ká kele, le, led' may mb̃iw munu ká ba led' káw soro ba lakun-ε a baa há ni mii: «Bo kara mù se z̃in Zezu, ledban ká kudu zad' ká Galele na ndaw.» 70 Lεε, Piyer may bayke ká nun nzoɔri riw bele a baa mii: «Bay bo ká mù baa key na, mù taá láa kpuy.» 71 Fale ku le, ka se nun-ε ba nzaa k̃oɔ munu, le, led' may k̃i ká ba led' káw ko ni a baa há nzoɔri ká i do zad'ε na mii: «Ledban key na, ka se sed' z̃in Zezu ká Nazared' na mb̃iw hoy!» 72 Lεε, Piyer ỹi i may bay ba k̃i na roɔbay, a haa huf' mii: «Ledban key na, mù ko ni ba mb̃iw ya mgb̃an!» 73 Fale ku nd̃ii hoy le, nzoɔri ká i do zad'ε ku na, i soro ba lakun-ε i baa há ni mii: «Ba tusue, mù ba nzoɔ mb̃iw ká sakra bari ku, bay i le, nzoɔri bay bo na r̃i taa bari ndaw.» 74 Báyii le, Piyer t̃i saw haa huf' zuo tul-e mii: «Mi hu mak mak! Ledban key na, ká nun Ngerewuru le, mù ko ni ya!» Lεε ká zad'ε ku hoy, tuo ka-káa koɔroɔ. 75 Zad'ka'a laa káa tuo na báyii le, ka ker se tul bay ká Zezu baa há ni pola mii: «Pola roɔ bay haɔa tuo ka-káa le, mù may bay ká tul-i faa bal ba say m̃i, mù ko m̃i ya na.» Báyii le, ka t̃i báy m̃ii m̃iiri mgbobo mgbobo.

27

I mgbá Zezu se pol Pilad'

(Mrk 15.1; Luk 23.1-2; Zaa 18.28-32)

1 Báy tibie pied' na, *ngerenzob fe poyri báy ngere Zibri riw bele na i mbi nzaa-ri i daa bay huf' bo tul Zezu. 2 Báyii le, i ha ri mgbá ni i s̃in ni i séke ni há Pilad' nzoɔ réke tul puo ká kudu zad' ká Zude.

Zudas i s̃uò-ε

(Pef 1.18-19)

3 Lεε, Zudas ká mbi tul Zezu na laa soro bay huf' ká i daa bo tul Zezu na báyii le, kér bay i ni ba huf' há ni f̃aa lari rom ká s̃in say ká i há ni pola bay mb̃ike tul Zezu na, a ỹike a ṽaa z̃inke *ngerenzob fe poyri báy ngere Zibri 4 a baa ha ri mii: «Bi na, mù daa feyaa, bay i le, mù mbi tul nzoɔ ká bay mb̃iw mgbá tul-e ya ha ri daa bay huf' bo tul-e.»

† 26:53 26.53 Ká Rom na, kudu nzoɔ ỹumri mb̃iw le, tul nzoɔri ká d̃i ba isof' soɔf' duɔ zad' yie.

Lɛɛ, i yjiŋra báyy bay ha ni mii: «Bay buru ti dī ya! Ba ped' bo zu.»⁵ Báyyi le, Zudas mii lari na zāy zuo bil *hul kani Ngerewuru na, a zol a vaa daa sal taa sol-e a hu taa puu tenj renj.

⁶Lɛɛ, ngerenzob fe poyri faa lari na njm do nduo-ri i baa mii: «Lari key na, *bol kusol naari haa faa ka bay daa zuo bil guma lari ka bo bil hul kani Ngerewuru key, bay ji le, ba lari sim.»⁷ Fale ku le, i sinj tul bay i faa larike na, i vaa hieke waa nzo mbuo pay, i fere waake na ba zad' voro hud' nzoob tul puori.⁸ Sawke mini ze, kpuru tji vuri key hoy kara, i di waake na ba waa sim.⁹ Be ze ha bay ka Zeremi nzoob yaana bay saa nzaa Ngerewuru baa ka piedke lew na do munu bay zad'e. Ka baa mii: «I yaa lari rom ka sinj say ka led Izarayelri ker mii, a maa hie nzoobke na,¹⁰ i faa i ha bay hieke waa nzoob mbuo pay na, munu ka Ngerembay mbi nzi-e ha ni na*.»

Ze zu do pol Pilad'

(Mrk 15.2-5; Luk 23.3-5; Zaa 18.33-38)

¹¹Báyyi le, Ze zu do pol Pilad' nzoob réke tul puo ka kuđu zad' ka Zude. Lɛɛ, ka vbi ni mii: «Bo kji ze, mu ba mbay Zibri kélé?» Lɛɛ, Ze zu yjiŋra báyy bay ha ni mii: «Be kji ze mu baa ku.»¹² Zadka *ngerenzob fe poyri báyy ngeré Zibri i daa bay bo tul-e na, ka fere nzaa-ri mgbud ya.¹³ Báyyi le, Pilad' baa ha ni mii: «Bayri riw bele ka i daa bo tul-a key na waa, mu la-la na kji zu le?»¹⁴ Roo le, Ze zu fere bay mbijw mini kara ha ni ya, a ha bayke ku na tuku nzoob réke tul puo na ha ni kaw yer.

I kuŋ bay hud' bo tul Ze zu

(Mrk 15.6-15; Luk 23.13-25; Zaa 18.39-19.16)

¹⁵Ka bil mbiimbamri mbijw mbijw riw bele na, zadka *nam suoriya tji saa bil koy vi báyyi le, nzoob réke tul puo tina nzoob mbijw ka naa hul sal ka nzoobri hii bay be na banquo munu munu ha ri.¹⁶ Lɛɛ, bil namke ku na nzoob mbijw munu, ka bay fe daa ndaya be yaa zad' kpol kpol na, naa hul sal; rinj-e ba Ze zu-Barabas.¹⁷ Báyyi le, Pilad' vbi ruo nzoobri ka i mby tul kji ka di na mii: «Nzoob ha ze i hii bay ha ni mii tina ni ha ri le? Ze zu-Barabas mase, Ze zu ka i di ni ba *Krisi, nzoob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoobri na le?»¹⁸ Ka vbi ri munu, bay ji le, ka ko ndaw, ba fe daa sere ze i ponje Ze zu nduo nduo-e.¹⁹ Bay namri ka Pilad' kaw tul karingaw kún sal bay na, may be pie nzaa ped' ha ni mii: «Koko ka mu daa suo-o nduo bil bay ledban ni key ka bay mbijw kara mba tul-e ya na, bay ji le, sunje na, mi ko seke fe ngji bamba bay

lom bay tul-e.»²⁰ Ro, *ngerenzob fe poyri báyy ngeré Zibri i daa bay nduo law ruo nzoobri ba pola pola bay ha ni vbi nzoob réke tul puo na ha ni ka tina Barabas ze ha ri, a i i Ze zu.²¹ Báyyi le, nzoob réke tul puo na mbi bay a vbi ri ro bay mii: «Sakra nzoobri ka sidí key na waa, nzoob ve ze i hii bay ha ni mii tina ni ha ri le?» Lɛɛ, i yjiŋra báyy bay gbaw mii: «Barabas!»²² Báyyi le, Pilad' yji a vbi ri mii: «A ku waa, Ze zu ka i di ni ba Krisi na, ha ji ze mi daa zinj ni le?» Lɛɛ, i yjiŋra báyy bay ha ni báyy zad' bari riw bele mii: «Ber ni do tul puu say hud!»²³ Lɛɛ, Pilad' yji a vbi ri mii: «Kaaya ji roo ka daa le?» Lɛɛ, i guu fe báyy nzaa-ri gurum mba mba ba siya mii: «Ber ni do tul puu say hud!»²⁴ Zadka Pilad' ko ka kér bay bari kal tul-e pvbad, a fe guu bari kara se ba pola pola báyyi le, ka yaa mbii a sjeke nduo-e ka nun ruo nzoobri na a baa ha ri mii: «Bay hud' ledban key na ka mba tul-i ya, mi naa nduo-i ka di. Ba bay baari kji ro zu.»²⁵ Lɛɛ, ruo nzoobri riw bele baa mii: «Ndad' bay ha ni bay sim be na, ka bo tul buru báyy vu bururi.»²⁶ Báyyi le, Pilad' tina Barabas na ha ri; ka ha ri nda Ze zu báyy ndoy don rad' rad' ndaw roo, a ponj ni ha ri vaa ber ni do tul puu say hud' báyy.

Nzoob yumri sie Ze zu

(Mrk 15.16-20; Zaa 19.2-3)

²⁷Báyyi le, nzoob yum Piladri suu Ze zu i séke ni bil boro mbay nzoob réke tul puo, le, kuđu nzoob yumri riw bele na mby kji i kiri ni.²⁸ I mba ni i nan gari beri a i nduo ni maagari mbay ka sji ngaw ngaw.²⁹ Fale ku le, i kanj ngatukru ba taguba mbay ndaw roo, i mbi guba tul-e. I daa ngasikri nduo nduo hodó be, a i huku siri ka pol-e i sie ni mii: «Soko woo, mbay Zibri!»³⁰ I sa-sami tof tof zuo nun-e, a i yaa ngasikri na saa nduo-e, i zódke tul-e rad' rad'.³¹ Zadka i sie ni kpuru maa ri na báyyi le, i naa maagari mbay ka i nduo ni na, i yji i nduo ni gari beri ndaw roo, i séke ni bay ber ni do tul puu say hud'.

I ber Ze zu do tul puu say hud'

(Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43; Zaa 19.17-27)

³²Zadka i tji ka bil ngerepuo na báyyi le, i dar nzoob mbijw munu gbukru ka rinj-e ba Simon, nzoob ka Sirén. Lɛɛ, nzoob yumri i mba ni i haa ni yaa puu say hud' Ze zu na a so. ³³Lɛɛ, i tji zad' ka rinj-e ba Golgota, mairake le baa mii, zad' tunguo tul.³⁴ Ka zad'e ku ze, i ha Ze zu him ka i zukri bay zodi bay ha ni ka nzo. Roo le, zadka Ze zu puu horob a lie a ko le, ka hii bay nzoko ya a ponj.³⁵ Fale ka i ber ni do tul puu say hud' na báyyi le, i faa gari beri i

* 27:10 27.10 I kji Zeremi 32.6-15; 18.2; 19.1; Zakari 11.12-13.

ɔ́aa ɔ́ji ɔ́ji roo í leke k̄i. ³⁶ Lɛɛ, í kaw siri ká zadɛ ku a í koro ni kek. ³⁷ Robay, ká bay k̄ieke bay huɔf ká í ɔ́aa bo tul-e na, í ɔ́aa mbede í ber do tul puu say huɔf ká siya mii: «Be key na, ka ba Zezu, mbay Zíbrí.» ³⁸ Báyyi le, í ber dombirimí sídí do lakun-e. Nzoɔ mbini do tul puu say huɔf k̄i ká tunduo hoɔfo be, a nzoɔ mbjɛ laa le, do tul puu say huɔf k̄i ká tunduo gel be. ³⁹ Nzoɔri ká í kal ká zadɛ ku na, í rad ni í téke tul-ri boko boko ⁴⁰ í baa mii: «Bo ká mù hii gbúr *hul k̄ani Ngerewuru, a nam say hoy le, mù mbúo k̄i do zadɛ na, zadka mù ba Vu Ngerewuru k̄i le, mu yaa súo-o bo k̄i, a mú d̄i saa tul puu say huɔf na ku h̄a ɔ́uru ko!» ⁴¹ Ngerenzob fe poyri báy *nzoɔ fére nzoɔri bol kusolri, báy ngere Zíbrí kara, í sie ni faa mbjw munu ndaw mii: ⁴² «Ka yaa nzoɔ h̄awri, roo le, ka maa bay yaɔɔa súo-ɛ be k̄i ya! Zadka 'a ba mbay leɔ Izarayelri k̄i le, ka d̄i saa tul puu say huɔf na timbede key h̄a ɔ́uru ko! Be ro le, ɔ́uru ɔ́aa law ɔ́uru bo tul-e báy! ⁴³ Be na ka ɔ́aa law-ɛ bo tul Ngerewuru. Munu zu le, nda-ndad! Ngerewuru h̄i ni le, ka yaa ní ká tul puu say huɔf na h̄a ɔ́uru ko! Waa, ka baa mii, beri ba Vu Ngerewuru na ya le woo?» ⁴⁴ Báyyi le, dombirimí ká í ber ri do lakun-e na kara, í rad ni faa mbjw munu ndaw pi.

Huɔf Zezu

(Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49; Zaa 19.28-30)

⁴⁵ Báy síe ká do law tul na, fe guɔa nun síe h̄a zad do gbukru kpuru maa báy síe ká fere súo-ɛ. ⁴⁶ Maa báy síe ká fere súo-ɛ na báyyi le, Zezu baa bay báy bawda kusol-e beɔeɔ mii: «Eli, Eli, Lema Sabatani,» báy nzaa bay naari le, baa mii: «[Ngerewuru bi! Ngerewuru bi! Bay j̄i ndaw roo mù poɔ m̄i le?» ⁴⁷ Nzoɔ h̄anerí ká í do zadɛ ká í laa kusol-e ká mgba beɔeɔ na í baa mii: «Í ko ní ká 'a d̄i *Eli ku!» ⁴⁸ Ká zadɛ ku hoy le, nzoɔ mbjw ká sakra ɔ́ari ku na d̄uu a v̄aa mbi vay gari ká nzo mbii nzo, a ɔ́on mbii fe s̄juke zuo d̄i, a siɔ do nzaa ngasikri, roo a zuɔa h̄a Zezu bay haɔa ni ka nzo. ⁴⁹ Roo le, nzoɔ h̄awri baa mii: «Giyaj náa kóri! Eli na a ví yaɔɔa ni le, náa kókorí báy!» ⁵⁰ Báyyi le, Zezu ɔ́aa fe beɔeɔ ba k̄i, le, law-ɛ ví tuo. ⁵¹ Be nu ku báyyi le, gari ká kuɔ bil *hul k̄ani Ngerewuru na saka tár saa siya kpuru mgba siri gbaa*. Tusiri laɔ yik yik ndaw, tisawri kara saka henɔeɔ henɔeɔ ndaw, ⁵² tupalri kara mgbuɔa do

hoy nduo nduo h̄a ruo nzoɔri ká í ba taa Ngerewuru, roo í hu na, í t̄ji saa luɔ huɔf. ⁵³ Í zol saa tupal ɔ́ari na, a fal t̄ji Zezu saa luɔ huɔf na, í se Zuruzalem, ngerepuo ká do boɔf ba taa Ngerewuru na h̄a nzoɔri nḡi-nḡi ko ri. ⁵⁴ Zadka ngerenzob yum báy nzoɔ yum h̄awri ká í koro Zezu na, í ko tusiri ká laɔ báy ferí riw bele ká t̄ji munu na báyyi le, h̄je ɔ́aa ri nḡji bamba tasiri í baa mii: «Ledban key na, ka ba Vu Ngerewuru ba tusue!» ⁵⁵ Máy h̄anerí ká í d̄ii fal Zezu saa kuɔu zad ká Galele lew ká í ɔ́aa ped h̄a ní na, í do d̄i d̄i í ko ferí ká kal na deke. ⁵⁶ Ká sakra ɔ́ari ku na, Mari ká puo be do Madala do d̄i ndaw, Mari máa Zak báy Zezeɔ ndaw, roo báy máa vu Zebederi ndaw pi.

I ɔ́aa Zezu bo luɔ huɔf

(Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56; Zaa 19.38-42)

⁵⁷ Zadka zad ba lów na báyyi le, nzoɔ feziɔa mbjw munu riɔ-ɛ ba Zezeɔ ká puo be do Arimate ví. Be kara ka ba leɔ nduoɔbal Zezu ndaw. ⁵⁸ Be na, ka uru a se luɔ Pilad a v̄bi ní huɔf Zezu na. Lɛɛ, Pilad mbi nzi-ɛ ha ri mbi huɔf Zezu na í h̄a ní. ⁵⁹ Báyyi le, Zezeɔ mbi huɔf na a kaa báy gari fie ká ndad bamba a *taɔ kad kad, ⁶⁰ a v̄aa ɔ́aa ní bo huo tisaw fie ká 'a kperɛ ba taa be Zezeɔ k̄i súo-ɛ do ba táw na. Fale ku roo, a ha ri giri bawda maa tisaw, a mb̄iike d̄ib do d̄i a zol. ⁶¹ Báyyi le, Mari ká puo be do Madala báy Mari taa mbjwke na, í kaw siri ká nzaa tupal na í ko-kóm ba baɔi.

Nzoɔ koro tupalri

⁶² T̄ji nzaaruo *nam mgbaka taɔam Zíbrí na báyyi le, *nggerenzob fe poyri, báy *Fariziri í se mbjw hoy luɔ Pilad ⁶³ í baa mii: «Mbay, ɔ́uru ker se tul bay ká nzoɔ úla nzoɔri key baa báy káw báy kumnun be koɔ roɔbay mii: beri hu, ze bo ɔ́aa nam say le, beri t̄ji saa luɔ huɔf bay kaw báy kumnun. ⁶⁴ Munu zu báyyi le, mu mbi nzaa-a h̄a nzoɔ yumri koro tupal na kekeke kpuru mgba nam ndeke d̄i sayke bay haɔa leɔ nduoɔbal-eri, í ví í ri huɔf be na í v̄aa baa h̄a nzoɔri mii: «Ka t̄ji saa luɔ huɔf» na ya. Kúɔf bay ká mini key na, a kál taa pola ká mii, beri ba nzoɔ ká Ngerewuru waa bay píe ní vi na pavɔad roɔbay.» ⁶⁵ Báyyi le, Pilad yijira báy bay ha ri mii: «Í ko, nzoɔ koro koro na ze í kaw ku. Í ha ri se í v̄aa koro tupal na munu ká law-r̄i hii.» ⁶⁶ Báyyi le, í se í v̄aa r̄ji nzaa huo tisaw na gb̄erekeɔ

† 27:49 27.49 Í k̄i 2 Mbayri 2.1-12. Eli, nzoɔ yaɔɔa bay saa nzaa Ngerewuru ká piedke lew na, ka ba nzoɔ ká hu ya, roo le, Ngerewuru mbi ni. Zíbrí na í ker í ko mii, zadka nzoɔ taa Ngerewuru do bil bawda kóko seke fe roo a d̄i Eli le, Eli na a ví sóko ni. ‡ 27:51 27.51 Gari ká kuɔ zad ká taɔ kadɔɔa báy zad ká taɔ kadɔɔa bamba tasiri ká bil hul k̄ani Ngerewuru na, zadka Zezu hu ká tul puu say huɔf, a naa bay feyaa ká tul nzoɔri na báyyi le, garike na saka tár saa siya kpuru mgba siri gbaa, kie mii faa do hoy ká timbede bay haɔa nzoɔri soro ba lakun Ngerewuru taɔ h̄je.

do di, i daa nzoɔ kóro zadri na kaw nzi-ε kekeke.

28

Zezu tji saa luɔ huɔ

(Mrk 16.1-10; Luk 24.1-12; Zaa 20.1-10)

¹ Bá y tiika nam dimasi ká fal *nam mgbaka ɕaram Zifri na bá yji le, Mari ká puo be do Madala bá y Mari taa kji na, i se i vaa piyeɲ tupal na. ² Bá yji le, ká zadε ku na tusiri laɲ yik yik, le, leɔ nzaaped Ngerembay vi saa nulue a giri bawda maa tisaw ká i riike nzaa huɔ na bo fi mbjw a kaw tul-e. ³ Ka nduy ndá w ndá w munu ba mbam ká sie, a gari beri puu zedeɔe munu ká sari ha ⁴ nzoɔ yumri ká i koro tupal ká i ko ni na, hje daa ri i to kpak kpak, i zuo siri raɔ munu ba nzoɔ huderu. ⁵ Bá yji le, leɔ nzaaped Ngerewuru ká nulue na mbi bay a ba ha hja má yri na mii: «I daa hje ya, bay ji le, mi ko ndá w, Zezu ká i ber ni do tul puu say huɔ na, be ze i nzaa ni key. ⁶ Ka ti zaɔ ni ya; ka tji saa luɔ huɔ a kaw bá y kumnun munu ká a ba bayke ha ri pola na. I vi i ko zaɔ ká i daa ni bo di na. ⁷ I se ba vaa i vaa ba ha hja leɔ nduoɔ bal-eri mii: “Zezu na tji saa luɔ huɔ. Ka se bay vaa gyaɲ ri ká kuɔ zaɔ ká Galele. Be ze ba zaɔ ká i kóko ni ká di.” Be ze ba bay ká mi hii bay ba ha ri zu.»

⁸ Bá yji le, má yri na i zol saa tupal ku na koɔ hoy bá y nun hje ndá w, bá y bawda suoriya ndá w pi. I duu i vaa ba bayke hja leɔ nduoɔ bal Zezuri na. ⁹ Leε, zaɔe ku hoy Zezu suo nun-ri a ba mii: «Soko baari wool!» Leε, i soro ba lakun-ε i huku siri i mba bal-ε i ruo ni. ¹⁰ Bá yji le, Zezu ba ha ri mii: «I daa hje ya! I se i vaa ba ha hja yu-iri ha ri se kuɔ zaɔ ká Galele. Zaɔe ku ze i kóko mi ká di.»

Nzoɔ yumri lo soro feru ká kal

¹¹ Zaɔka má yri na i se faa koɔ roɔ bay na, nzoɔ yum hãneri ká sakra nzoɔ kóro tupalri na i se bil ngerε puo i vaa kji fal feru ká kal na riw bele hja *ngerenzob fe poyri.

¹² Zaɔka ngerenzob fe poyri laa munu na bá yji le, i mbu kji bá y ngerε Zifri, a i leke bay zuo bil kji riw bele, ro i faa lari wuruk wuruk hja nzoɔ yumri na i ba ha ri mii:

¹³ «I ba ha hja nzoɔri mii: “Sunje ká buru nam bá y ze, leɔ nduoɔ bal Zezuri vi rii huɔ be na serere i zolke!” ¹⁴ A zaɔka nzoɔ réke tul puo laa bayke le, buru kji buru léke law-ε, bay náake bay ká tul-ri bá y.»

¹⁵ Zaɔka nzoɔ yumri na yaa lari na bá yji le, i daa faa mbjw munu ká i kjeke ri. Be ze hja bayke na yaake zaɔ kpol kpol ká sakra Zifri kpuru tji vuri.

Zezu tina suo-ε hja leɔ nduoɔ bal-eri
(Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49; Zaa 20.19-23; Peɔ 1.6-8)

¹⁶ Bá yji le, leɔ nduoɔ bal-eri ká duɔ fale mbjw na, i zol i se kuɔ zaɔ ká Galele ká tul mboro ká Zezu ba bayke pola ha ri. ¹⁷ Zaɔka i ko ni na bá yji le, i huku pol-e i ruo ni. Roo le, nzoɔ hãneri ma y bay ká tul-e roɔ bay. ¹⁸ Bá yji le, Zezu soro ba lakun-ri a ba ha ri mii: «Ba Ngerewuru hja mi hurusuo ká tul feru riw bele, ká nulue ndá w, ká tusiri key ndá w pi. ¹⁹ Munu zu le, i se bá y saw puo nzoɔri boɔ boɔ riw bele, a i daa ha ri vi ba leɔ nduoɔ bal-eri, bo i daa tul-ri nduo mbii bá y riɲ Ba ndá w, riɲ leɔ ndá w, roo riɲ Tem Law Pie ndá w, ²⁰ a i fére ri daa vu mbom bo tul feru riw bele ká mi fere ri na. A le, bi na, mi saɔ ziɲ ri bá y namri riw bele kpuru maa bá y roo bie nam ká tusiri key.»

Marki Bay kere Ngerewuru ka Marki daa mbede

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Tiika kew bay ka bil mbede key na hii baá mii, bayri ka do bil mbede ni na, ba Bay Kere ka se tul Zezu Krisi Vu Ngerewuru. Nzoɔ daa mbede key na baá bay se tul fe sanri ka Zezu daa na mba bay baá beri, bay hana nzoɔri ko mii, Zezu na do bay hurusuo ka uru saa luɔ Ngerewuru. Ka vbie soro bayri ɔoɔ ɔoɔ a kɔike fal feri ka kal bay toɔnoke toɔnoke ya, roo le, ka kele ped haneri ka Zezu daa ka kudu zad ka Galele, varu be ka a se ngerewuru Zuruzalem ndaw, roo koko seke fe be, hud be, bay tji be saa luɔ hud ka Zuruzalem ndaw pi.

Ndji bay ndji le, nzoɔri ka i kɔina mbede key na, i koko Zezu ba Vu Nzoɔ ka ko seke fe a poɔ sɔo-ε ha hud bay yaɔnake nzoɔri ngji bamba. Zadka i ber Zezu do tul puu say hud, ka ngerenzob yum ka Rom ka koro ni baá mii: «Ledban key na ba Vu Ngerewuru ba tusue kɔ» na, be ze ba zad ker bay ka bamba na zu. Be ze, tji Zezu saa luɔ hud na, daa ha nzoɔri ko ta-taɔ mii, bay ka ngerenzob yum baá na do bay zadε.

Maa bayri ka do bil-e

Tiika Bay Kere ka se tul Zezu Krisi: 1.1-13

Pedri ka Zezu daa ka kudu zad ka Galele: 1.14-9.50

Varu ka i se kudu zad ka Galele kpuru tji Zuruzalem: 10

Jro bie namri ka Zezu daa ka Zuruzalem: 11-15

Tji Zezu saa luɔ hud: 16.1-8

Tji Zezu ka nun nzoɔri bay zoli be ba nulue: 16.9-20

Kaa bay Zaa Batis

(Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Zaa 1.19-28)

¹ Tiika Bay Kere ka se tul Zezu *Krisi, Vu Ngerewuru na ze do key: ² Ka piedke lew ka bil mbede Ezay nzoɔ yaɔna bay saa nzaa Ngerewuru na, Ngerewuru baá ha Zezu Krisi mii:

«Mu ko key! Bi na, mi pie led nzaaped fi ha ni se pol-a bay leke faa bo.

³ I laa kusol nzoɔ mgba belen ka bil law kor mii:

I leke faa Ngerembay bay kere!

I leke ha ni ka do sikfa kparak kparak*!»

⁴ Bayji le, Zaa se bil law kor a daa tul nzoɔri nduo mbii, a ka-kaa ha nzoɔri mii: «I suo ker bay baari, bo i daa tul-ri nduo mbii, le, Ngerewuru a ndaka buma ka tul feyaa baari zih ri.» ⁵ Nzoɔri ka ngerewuru ka Zuruzalem bay nzoɔ vu puo hawri ka kudu zad ka Zude riw bele na, i se luo-ε. Zadka i se i vaa naa nzaa-ri ka tul feyaa bari na bayji le, ka daa tul-ri nduo mbii Zurde.

⁶ Zaa na nduo gari ka i kan bay sɔy zambal, a sin bil-e bay sal bil huɔ. Tazala bay num zoro ka bisuy ze ba fe sum be. ⁷ Ka ka-kaa ha ruo nzoɔri a baá mii: «Nzoɔ ka a vi fal-i vuku na hurusuo-ε kal tul-i pavbaɔ. Mi maa huɔku siri bay hina sal dikon be ya. ⁸ Bi na, mbii ze mi daa tul-ri nduo di, roo le, be na a daa ri nduo bil Tem Law Pie.»

Zaa daa tul Zezu nduo mbii

(Mat 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Bil sewke ku na, Zezu uru saa puo ka Nazared, kudu zad ka Galele. Leε, Zaa daa tul-e nduo mbii Zurde. ¹⁰ Zadka Zezu tji saa mbii na bayji le, ka zadε ku hoy ka ko nulue mgbudá gberere do hoy, le, Tem Law Pie di za munu ka bedε pie di a vi kaw tul-e koro. ¹¹ Leε, ka laa kusol nzoɔ mgba belen ka nulue mii: «Mu ba vu-i; mi ko mu ba nzoɔ nun-i. Ba bo na ze sɔo-i rii mi bamba ka tul-a.»

¹² Bayji le, ka zadε ku hoy Tem Law Pie ha Zezu se bil law kor ¹³ a kaw di nam sin nin, le, *Satan vaa lie law-ε ka di. Ka kaw sakra nay bisuyri, le, led nzaaped Ngerewururi vi tina fe sum ha ni su.

Zezu di led nduobal-eri nin

(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Ka bil sewke ku na i mgba Zaa bo hul sal. Falε na ku bayji le, Zezu se kudu zad ka Galele a ka-kaa Bay Kere Ngerewuru ka di ¹⁵ a baá mii: «Nam ka Ngerewuru tuu na vi ro. Saw sie ka a vi reke mbay ka tul nzoɔri na ton di mbaa ro! I suo ker bay baari i daa law-ri bo tul Bay Kere Ngerewuru.»

¹⁶ Bayji le, ka se nzaa kporo maambii ka Galele. Leε, ka ko Simon bay yu-ε Andere ka i ba nzoɔ sɔo mbii, i do vbuka basan bari bo mbii bay sɔo. ¹⁷ Leε, Zezu baá ha ri mii: «I se fal-i, le, mi hana ri vi ba nzoɔ nzaa nzoɔri laa ro.» ¹⁸ Zadε ku hoy le, i poɔ basan bari na, a i se fal Zezu.

¹⁹ Zadka Zezu se ndji ba pola na bayji le, ka ko Zak vu Zebede, bay yu-ε Zaa ka i kaw bil tuo bari i do leke nun basan bari. ²⁰ Ka zadε ku hoy le, ka di ri. Leε, i poɔ baá bari Zebede bay nzoɔ ped bari ri kaw bil tuo na a i se fal Zezu.

* 1:3 1.3 Malasi 3.1; Ezay 40.3.

Zezu nii temndaya
(Luk 4.31-37)

²¹ Báyyi le, Zezu báyy lef nduo-bal-eri i uru i se ngerepuo ká Kapernayum. Ká bil *nam mgbaka tarám Zibri na, Zezu se a nduo bil *hul mbú kị Zibri, a tii saw fere nzofri fe. ²² Lee, nzofri ká i laa bay be na, tuku ri ha ri kaw silili bay tul gosi fe fere fe, bay ji le, ka fere ri fe báyy hurusuo ká uru saa luo Ngerewuru bo, ka fere ri fe munu ká *nozob fere nzofri bol kusolri na ku ya.

²³ Ká zadε ku ká Zezu dfo fere fe na báyyi le, nozob mbijw munu ká temndaya dfo tul-e tji tul-ri ká bil hul mbú kị bari na a baa bay belen mi: ²⁴ «Bo Zezu ká Nazared, bay ji kị gbađ roo, mù nzaake fal buru mini key le? Waa, mù vi bay bise uru le woo? Mù ba ve le na, mù ko ta-tan: mù ba nozob ká mù tan kadan ká Ngerewuru pie mù vi!» ²⁵ Lee, Zezu yiw temndaya na a baa ha ni mi: «Mu mgba nzaa-a dfo di; mù tji ká tul ledban na key!» ²⁶ Ká zadε ku hoy le, temndaya mgba nozob na, a lan ni yik yik, a guu fe belen, roo a tji ká tul-e. ²⁷ Báyyi le, nzofri riw bele ká i dfo zadε ku na, zadε bay zee ri sel ha ri vbi bay ká sakra kị mi: «Haa ji zu le? Ba fe fere fie báyy hurusuo kélε? Ledban key na, ka mbi nzi-ε ha temndayari hoy kara, i hie ni mgbum ya!» ²⁸ Feke ku na daa ha rin Zezu mgba yaa zadε kpol kpol ká kufu zadε ká Galele riw bele.

Zezu vaa nozob suoseremri
(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Zadka Zezu báyy lef nduo-bal-eri tji saa *hul mbú kị Zibri na báyyi le, i se bil hul Simon báyy Andere. Lee, Zak báyy Zaa su ri. ³⁰ Zadka i ri hula na, nzofri baa bay máa fay Simon ha ni, bay ji le, sùo-ε zan bid bid ha ni naa siri. ³¹ Báyyi le, Zezu soro ba lakun máy na, a mgba nduo-ε a ura ni ha ni kaw siya. Ká zadε ku hoy le, sùo zana be na pon ni, le, máy na ha fe sum ha Zezu báyy lef nduo-bal-eri. ³² Zadka sie rin ha zadε dfo pira pira báyyi le, nzofri faa nozob suoseremri riw bele báyy bari ká temndayari dfo tul-ri na, a i séke ri ha Zezu. ³³ Nzofri ká ngerepuoke riw bele mbú kị ba faa hul bari na. ³⁴ Lee, Zezu vaa nzofri ngji bamba ká kịri sem bari bođ bođ na. Ka nii temndayari ngji bamba ndaw, a haa ri faa baa bay, bay ji le, temndayari na ko ni ko.

Zezu ka-káa ká kufu zadε ká Galele
(Luk 4.42-44)

³⁵ Tifie pied, ká nzaaru sil o ya báyy hoy le, Zezu uru a tji saa hula a se ba zadε ká dfo bisuy kolok a daa nzaa bay kere ká di. ³⁶ Lee, Simon báyy nozob buo-eri i vaa nzaara ni kpuru kpuru. ³⁷ Zadka i zin ni

báyyi le, i baa ha ni mi: «Nzofri riw bele i nzaara mù.» ³⁸ Báyyi le, Zezu yjinra báyy bay ha ri mi: «Naa séri zadε kị ba vu puori ká dfo lakun naari. Do nun ha ja mù vaa ka-káa Bay Kere ká di; sawke mini ze mù vike.» ³⁹ Be ze, ka se puo báyy puo ká kufu zadε ká Galele riw bele, a ka-káa bay ká bil *hul mbú kị Zibri ká di, a nii temndayari ndaw.

Zezu vaa nozob kpiri
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Nozob mbijw munu ká kpiri dfo sùo-ε vi luo Zezu a huku siri a kođ ni mi: «Zadka mù hii le, mù maa bay ha ja sùo-i key na ka duo mgberen.» ⁴¹ Báyyi le, Zezu ko nun sie be a ndada nduo-ε a zaa ni a baa ha ni mi: «Mi hi-hii! Sùo-o na, ka duo mgberen ha mù.» ⁴² Ká zadε ku hoy le, kpiri na o ha sùo-ε dfo báyy kere. ⁴³ Lee, pola roo bay ha ja ni zol na, Zezu baa bay ngg-ngon zin ni mi: ⁴⁴ «Koko ká mu baa bayke ha nozob! Roo le, mu se mù vaa kie sùo-o ha *nozob fe poy Ngerewuru ka ko. Fale ku ro le, *fe poy ká *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ká di ha nzofri ká kpiri dfo sùo-ri ká i vaa le i puo na, mu puo. Be ndaw roo, a kie nzofri riw bele ha ri ko mi, sùo-o na vaa báyy kere kad kad báyy.»

⁴⁵ Roo le, ledban na zol a vaa kị bay feri ká kal na ha nzofri riw bele ha bayke yaa zadε kpol kpol. Sawke mini ze, Zezu zin faa ká bay séke ngerepuori na mbaa; ro a kaw nzaa zadε ngeren. Be nu ku hoy kara, nzofri tji bay zadri bođ bođ i vi luo-ε.

2

Zezu nda buma tul feyaa nozob ká sùo-ε hu wúo

(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Namri kal ká fale ku ndji roo, Zezu yji a se Kapernayum na báyy. Lee, zadka nzofri laa mi ka dfo puo na báyyi le, ² ruo nzofri mbú kị ngji bamba tasiri ká luo-ε ha zadε toko bal ká faa hul ká kele kara tiya. Lee, Zezu ka-káa Bay Kere ha ri. ³ Báyyi le, nzob haneri i vike báyy nozob mbijw ká sùo-ε hu wúo luo Zezu; warari ba nin ze i sof ni. ⁴ Zadka i tji luo-ε na báyyi le, i zin faa ká bay séke báyy nozob suoserem na ha ni ya bay tul ruo nzofri. Ze i hil tul hul ká siya i vuo maa báyy zadε káw Zezu. Báyy faa ká i vuo na, i dirake nozob ká sùo-ε hu wúo na báyy hii be zaa bo pol Zezu. ⁵ Zadka Zezu ko law-ri ká i daa bo tul-e na munu báyyi le, ka baa ha nozob ká sùo-ε hu wúo na mi: «Vu-i, feyaa bori na mi nda bumake zin mù ro.» ⁶ Nozob fere nzofri *bol kusol haneri ká i kaw zadε ndaw na, zadka i laa bay ká Zezu baa na báyyi le, i ker bay ká bil law-ri mi: ⁷ «Bay ji ndaw roo, ledban key na baa bay munu a tirike rin Ngerewuru le woo?

Nzob ve ze maa bay ndáka buma tul feyaa nzobri le? Ba Ngerewuru huo-ε hoy ya le woo!»⁸ Zadka i do kér bayke munu hoy le, ká zadε ku na Zezu ko kér bay bari a baa ha ri mii: «Bay ji ndaw roo kér bay ká mini key na do bil law-ri le?»⁹ Bay haa ze báake se ya bay baa ha nzob ká sùo-ε hu wúo na le? «Mi nda buma feyaa bori na zinj mù,” mase, “Uru siya mú mbi hii bo mú se-sed” le?¹⁰ Roo le, mi hii bay haa ri ko, bi *Vu Nzob na, mi do báy hurusuo ká tusiri key bay ndáka buma ká tul feyaa nzobri!»¹¹ Báyji le, ka baa ha nzob ká sùo-ε hu wúo na mii: «Mi baa ha mù, úru siya mú mbi hii bo a mú se puo!»

¹² Ká zadε ku hoy le, ledban na uru siya, a mbi hii be, a zol ká nun ruo nzobri. Zóli be na tuku nzobri riw bele ha ri pisi Ngerewuru i baa mii: «Fe ká do mini key na, buru ko ba mbijw ya mgbanj!»

Zezu di Levi

(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Fale ku le, Zezu yji ba kji a se nzaa kporombii ká Galele. Lεε, ruo nzobri vi luo-ε, a le, ka fere ri fe. ¹⁴ Kali be na báyji le, ka ko Levi ká ba vu Alfe kaw hul yaana larimbuo*. Lεε, ka baa ha ri mii: «Mu se fal-i!» Báyji le, Levi na uru siya a se fal-ε.

¹⁵ Fale ku le, Zezu se hul Levi a kaw nzaa fe sum zinj ni. Lεε, *nzob yaana larimbuori báy nzobri ká soro bay bari mba ndaya ká *Fariziri di ri ba nzob feyari na, i ngji bamba kaw nzaa fe sum zinj Zezu báy led nduo-bal-eri, bay ji le, nzobri ká i se fal Zezu ngji bamba na, ruokeri ba kiji nzobri ká mini key. ¹⁶ Zadka *nzob fére nzobri bol kusolri ká i ba Fariziri na, i ko Zezu kaw nzaa fe sum zinj nzob yaana larimbuori báy nzobri ká Fariziri di ri ba nzob feyari na báyji le, i vbi led nduo-bal-eri mii: «Bay ji ndaw roo, ka su fe zinj nzob yaana larimbuori báy nzobri ká soro bay bari mba ndaya mini key le?»¹⁷ Báyji le, Zezu laa bay bari na a baa ha ri mii: «Nzobri ká sùo-ri do báy kere báy na, i se sie nzob hana sawpuu vaa nzob ya. Roo le, nzob suoseremri ze se sie nzob hana sawpuu. Mi vi bay dika nzobri ká i ker mii, bari ba nzob dáa fe báy zadεri na ya, roo le, mi vi bay tul nzobri ká i ko sùo-ri ba nzob feyari.»

Vbiw ká se tul sanj sùo

(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Ká sewke ku na, led nduo-bal Zaa Batisri báy led nduo-bal *Fariziri i sanj sùo-ri i su fe ya. Báyji le, nzobri vi vbi Zezu bay mii: «Waa, bay ji ndaw roo, led nduo-bal Zari báy led nduo-bal Fariziri sanj sùo-ri, a poɲ led nduo-bal-ari máa i daa munu ya

le?»¹⁹ Lεε, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Nam ká nzob yaa máy fie na, zadka nzob máy fie na do zinj ri ko báy le, nzobri ká a di ri vi zad suorija yaana kji na, i sanj sùo-ri i su fe ya mina le? Munu ya mgbanj! Zadka nzob máy fie do zinj ri ko rɔbay na, i ti sanj sùo-ri ya. ²⁰ Roo le, namri ká a ví vuku na, i náa nzob máy fie ká sakra bari; namke na ku ndaw roo, i sanj sùo-ri báy.

²¹ «Nzob mbijw ti kúɲ gari fie a saa do tul táw gari ya. Zadka nzob daa munu le, nzaa gari fieke na, a hana táw gari na goɔo tir tir ha goɔo garike ku na mba taa pola ku rɔbay. ²² Rɔbay nzob mbijw ti aɲ him fie zuo táw bol huori ya. Zadka nzob daa munu le, him na a lon a fuo bol huori na, ha him ndaw, bol ndaw na ba fe ká bie sidí bele. Munu zu le, ndad bay aɲ him fie zuo bol huo fieri.»

Zezu baa bay ká se tul nam mgbaka taram Zibri

(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Nam mbijw munu ká ba *nam mgbaka taram Zibri na, Zezu báy led nduo-bal-eri i saka báy bil waa fe payri. Lεε, báy sed bari ku na, led nduo-bal-eri ti saw háw tul fe pay na bay suna. ²⁴ Báyji le, *Fariziri ko munu ro i vbi Zezu mii: «Mu ko, bay ji ndaw roo led nduo-bal-eri daa fe ká *bol kusol naari haa faa daake ká sie nam mgbaka taram na le?»²⁵⁻²⁶ Lεε, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «I kji mbede ká baa bay se tul fe dáa *David báy nam ká zad ngon zinj ni na ya wum kji le woo? Zadka kon i David báy nzob beri na, ka se bil *hul kani Ngerewuru ká i daa báy huo, a faa maapari ká i ha ba fe tunduo ha Ngerewuru ká nzob fe poyri huo-ri hoy ze maa bay suna na a su a ha nzob beri na su zinj ni ndaw. Sewke na Abiyatar ze ba *nggerenzob fe poy luye.»[†] ²⁷ Zezu baa ha ri na rɔbay mii: «Igerewuru daa nam mgbaka taram bo bay tul nzobri, bo nzob do bay tul nam mgbaka taram ya. ²⁸ Munu zu le, bi *Vu Nzob na, nam mgbaka taram kara mi ba mбайke.»

3

Zezu vaa nzob ká nduo-ε hu wúo

(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Fale ku le, Zezu yji a se bil *hul mbijw kji Zibri ba kji rɔbay. Lεε, nzob mbijw ká di ku na nduo-ε hu wúo. ² Báyji le, *Fariziri ká i do zadε ku na i ngga Zezu zii bay kóko waa, ká a vaa ledban na ká sie nam mgbaka taram na le? I ko ni munu, bay ji le, i nzaa faa bay daa bay bo tul-ε. ³ Báyji le, Zezu baa ha nzob ká nduo-ε hu wúo na mii: «Uru siya mú vi ká nun ruo nzobri ku

* 2:14 2.14 Matije Levi ba nzob ká mbijw hoy. † 2:25-26 2.25-26 I kji 1 Samiyel 21.1-6.

riw bele.»⁴ Fale ku le, ka vbi bari ká i kó ni na mii: «Bol kusol naari na baa mina le? Ndadf bay d'áa fe kere mase ndadf bay d'áa ndaya ze ká síe nam mgbaka taram na le? Ndadf bay y'ana nzoɓ mase ndadf bay p'ɔɗ nzoɓ hã ni hu le?» LEE, i hii bay f'ere nzi-ε ya.⁵ Báyji le, Zezu kó-kóm rie fale gbuk báy law f'aa. Law-ε kara se ni mgbuk mgbuk bay tul law-ri ká ngon na. Ze a baa hã ledban na mii: «Ndáfa nduo-ɔ!» LEE, ledban na ndadfa nduo-ε na, le, nduo-ε na vaa báy kere.⁶ Zadka Fariziri kó Zezu ká vaa ledban na ku báyji le, i tji saa bil hul mbuj kji i vaa zinj Zif hãneri ká i zuo fal Mbay *Erođ, a i nzaa faa bay ika Zezu.

Ruo nzobri vi pol Zezu

⁷ Báyji le, Zezu báy ledf nduoɓal-eri i naa s'uo-ri ká zadε ku i se ba nzaa kporombii ká Galele. LEE, ruo nzobri ngji bamba i se fal-ε. I uru saa kuɓo zadf ká Galele ndaw, kuɗu zadf ká Zude ndaw,⁸ ngerepuo ká Zuruzalem ndaw, tusiri Idume ndaw, tusiri ká nzaa mbii Zurdε fi kelu ndaw, roo zadf ká do maa báy ngerepuo Tir báy Sidon ndaw na; i vi luo-ε, bay ji le, i laa bay soro ferri riw bele ká Zezu d'áa na.⁹ Munu ká nzobri ruo ngji bamba na, Zezu baa hã ledf nduoɓal-eri bay haɗa ri mgbá tuo i sin do fi mbijw hã ni, bay haɗa nzobri i tođ ni ya.¹⁰ Tusueke le, munu ká'a vaa nzob suoseremri ngji bamba na, nzobri riw bele ká sem d'aa nun-ri tuo sie na, i takra i tođ fal bal kji mbör mbör ba luo-ε bay zaa s'uo-ε.¹¹ A zadka temndayari kó ni na báyji le, i ví naa pol-e gbáy i d'aa fe beley beley mii: «Mù ba Vu Ngerewuru!»¹² Roo le, Zezu baka ri ngó-ngon bay haɗa ri baa bay be hã nzobri tuu ni ya.

Zezu nan nzob ndáy nzaapedri duo fale sidf

(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Fale ku le, Zezu se a hil tul kuo a kaw d'i, roo a d'i nzobri ká law-ε hii, le, i vi luo-ε.¹⁴ Ka nan ri ba duo fale sidf ká sakra bari ku a d'i ri ba *nzob ndáy nzaapedri bay haɗa ri do zinj ni ndaw, bay pie ri ha ri ka-káa Bay Kere,¹⁵ a ha ri hirusuo ká bay niike temndayari ndaw pi.¹⁶ Nzobri ká duo fale sidf ká'a nan ri na ze do key: Simon (be ká Zezu d'i ni ba Piyer),¹⁷ Zak báy yu-ε Zaa ká i ba vu Zebede (ká Zezu tuu riɗ ha ri ba *Buanzeze*, sawke baa mii, i do munu ba mbam ká yjw),¹⁸ Andere ndaw, Filiḅ ndaw, Batelemi ndaw, Matiye ndaw, Toma ndaw, Zak vu Alfe ndaw, Tade ndaw, Simon ká hii nzob feri a ru-ruy bay tul-ri ndaw,¹⁹ roo Zudas Iskariyod, be ká'a mbika tul Zezu ndaw pi.

Hirusuo Zezu báy hirusuo Satan maa kji ya

(Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Fale ku le, Zezu báy ledf nduoɓal-eri i d'i saa tul kuo i se hula. Báyji le, ruo nzobri mbuj kji ngji bamba mer mer ha ri zinj faa suna fe ya.²¹ Zadka nzob ini Zezuri laa bayke na báyji le, i mbi faa i se bay vaa su Zezu bay zólke, bay ji le, i ker i baa mii: «Tul-e fe-ferε.»

²² LEE, *nzob fere nzobri bol kusolri ká i uru saa Zuruzalem i vi zadε na i baa mii: «Belzebul ká ba ngeretemndaya do tul-e! Ba mbay tul temndayari na ze hã ni hirusuo bay haɗa ni niike temndayakeri na ku.»²³ Báyji le, Zezu d'i ri a baa bay báy faa law bay ha ri mii: «Waa, *Satan a d'aa mina a nii Satan le?»²⁴ Zadka puoruo mbijw, roo nzobkeri te bil kji le, puoruoke ku na ti séke sedf ya.²⁵ A zadka nzob iniri te bil kji s'uo-ri le, i b'ie kji.²⁶ Do faa mbijw munu ndaw, zadka Satan ruu zinj s'uo-ε, roo teke bil kji do puoruo be na le, hirusuo-ε ti tiika ya hã puoruo be na gbuj.

²⁷ «I kó, nzob mbijw maa bay ri hul nzob hirusuo bay f'aa fe beri ya, roo le, ndadf bay sin ni pola ndaw roo, a f'aa ferri ká bil hul be na báy.²⁸ Mi baa ha ri ta-tañ ba tusue kji: feyaa nzobri riw bele báy tjiiri Ngerewuru riw bele ká nzobri d'aa na, Ngerewuru a máa ndáka bumake zinj ri.²⁹ Roo le, nzob ká tjiiri Tem Law Pie na, ka ti ndáka bumake zinj ni ya mgbaj. Bay feyaa be na do tul-e banɗu.»³⁰ Zezu baa bay key mini ha ri, bay ji le, nzob fere nzobri bol kusolri baa mii: «Temndaya do tul-e.»

Máa Zezu báy yu-eri

(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Báyji le, máa Zezu báy yu-eri i ví do faa hul ká kele, i pie nzob bay haɗa ni vaa d'i Zezu ká hula ha ri.³² LEE, ruo nzobri kaw saw bal Zezu i kiri ni gbuk a i baa hã ni mii: «Mu laa key! Máa-ɗa báy yu-ori i do kelu i vbi bay bo bay kóko mù.»³³ Báyji le, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Nzob ve ze ba máa, mase nzob veri ze i ba yu-iri le?»³⁴ Fale ku le, ka kó-kóm ba tul ruo nzobri ká i kiri ni gbuk na a baa mii: «I kó! Máa báy yu-iri na ze do key.³⁵ Nzob ká d'aa law hiiya Ngerewuru ze ba yu-i, mase tinãa, mase máa.»

4

Law bay ká se tul nzob mii para fe pay

(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Zezu tii saw fere nzobri fe ba kji roɓay ká nzaa maambii ká Galele. Ruo nzobri ngji bamba mbuj kji mer mer i kiri ni hã ni hil a kaw bil tuo ká tul maambii, a p'ɔɗ ruo nzobkeri riw bele kaw siri ká nzaa

maambii na. ² Ka fere ri ferri ngiji bamba báy faa law bayri mii: ³ «Te suku-rì í laa key! Nzob pay mbijw munu tji a se wáa be bay mii para fe pay. ⁴ Zadka'a do mii para fe pay na báyi le, pare haneri tof kporon kporon zuo lafaa. LEE, nduyri vi í re. ⁵ A pare haneri laa le, gay zuo tul tisaw ká siri laa tul-e ndji munu hoy. LEE, fe paykeri na uru vbububu, bay ji le, siri laa tul tisawke na laa hoy. ⁶ A zadka sie zan báyi le, vi nzun vay fe paykeri na ha ni huó wúo, bay ji le, saw-e bar siri ngiji ya. ⁷ A pare haneri gay zuo bil ngatukururi ndaw, le, ngatukururi na uru a kpan tul fe paykeri na ha ri lie mbijw ya. ⁸ Roo le, pare haneri gay zuo tusiri kere, le, fe paykeri na tji báy kere a gan a lie báy kere. Haneri daa para ba sin say, hawri daa para ba sin yie, a bil-eri laa le, daa para ba ike mbijw.» ⁹ Fale ku le, Zezu baa ha ri mii: «Nzob ká do báy suku bay láake le, ka laa.»

Bay ji roo Zezu mbi law bayri a baa ke bay le?

(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Zadka Zezu naa súo-e báy ruo nzobri na báyi le, nzobri ká i do lakun-e báy led nduobal-eri ká duo fale sídì na, í vbi ni bay hanja ni ka tina saw law bayri na ha ri laa. ¹¹ LEE, ka yinjra báy bay ha ri mii: «Baari na, fe ká do zad muni ká se tul faa ká Ngerewuru réke mbay ká tul nzobri na ka ha ri ko. Roo le, nzob hawri na, i laa bayke báy faa law bayri kji hoy, ¹² bay hanja bo,

“I ko báy nun-ri kji, roo le, i ko ba bađi munu hoy;

I laa bayke báy suku-ri kji, roo le, i ko sawke ya*.

Zadka i laa bayke báy kere le, i súo ker bay bari

í vi luo Ngerewuru ha ni nda buma ká tul feyaa bari na!”»

Zezu tina saw law bay ká tul para fe pay miike

(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Fale le, Zezu baa ha ri mii: «Í laa saw law bay na key ya wum le woo? A waa, í daa mina ndaw roo bay láa saw law bay hawri riw bele le? ¹⁴ Nzob mii para fe pay na do munu ba nzob kaa Bay Ngerewuru. ¹⁵ A nzob haneri laa le, i do munu ba lafaa ká para fe pay gay zuo di. Zadka i laa bayke na báyi le, *Satan vi kod hoy a naa bay na ká i ru do bil law-ri na hon ba fal. ¹⁶ Do faa mbijw munu ndaw, nzob haneri do munu ba tul tisaw ká para fe pay gay zuo di, le, saw-e bar siri ya. Bari na, zadka i laa Bay Ngerewuru na, i yaa kod hoy báy suoriya. ¹⁷ LEE, i ha Bayke na bar saw ká

bil law-ri ya; i do tul Bayke na bole di ndji hoy. Zadka fe seke, mase fe daa nun tuo sie tji tul-ri bay tul Bay Ngerewuru na le, i pon mbika law-ri na yak. ¹⁸ Nzob haneri robay, i do munu ba para fe pay ká gay zuo bil ngatukururi. Nzobkeri ku na, i laa Bay Ngerewuru na kji, ¹⁹ roo le, ker bay ferri ká tusiri key, mase kon fezinari ká ula ri, mase kon ferri bođ bođ ká do bil law-ri na, kpan Bayke na ha pare mbijw tiya. ²⁰ A nzob bil-eri laa le, i do munu ba para fe pay ká gay zuo tusiri kere. Ba nzobri ká i laa Bay Ngerewuru i yaa bo law-ri, a í lie lereke do di. Lereke haneri ba sin say, hawri ba sin yie, a bil-eri laa le, ba ike mbijw.»

Law bay ká se tul huu ndele

(Luk 8.16-18)

²¹ Fale le, Zezu baa ha ri mii: «Waa, nzob a mbika huu ndele a daa sii roo, a daa tunguo guba di, mase a daa sii saw ngon dokro le? Uwaa, munu ya! Waa, ndad bay daa sii tutakra ya le woo? ²² Tusueke le, ferri riw bele ká do lanzon na, namke vi le, a tji do zad hie gbay gbay ká nun nzobri. A ferri riw bele ká do zad muni kara, feke na a tji do kele gbay gbay ha nzobri ko. ²³ Nzob ká do báy suku láa bay le, ka laa.» ²⁴ Ka baa ha ri na robay mii: «Bay ká í laa na, i ko báy kere ndaw ro! Faa mbijw munu ká í lie fe ha nzobri na, be ndaw ze Ngerewuru a lieke fe ha ri; ze fe kji kara a daa nde di ha ri robay. ²⁵ Tusueke le, nzob ká do báy fe na, Ngerewuru a hanja ni kji nde tul-e. Roo le, nzob ká doke ya na, hay ká ndji ká'a doke na kara, ka'a naa dođ a pon ni.»

Réke mbay Ngerewuru do munu ba mjiri ká tji súo-e

²⁶ Zezu baa ha ri na robay mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri na do munu ba nzob ká ru mjiri ká bil waa. ²⁷ Zadka rukake o báyi le, nzobke zol a se puo. Sun báy bisie, ze ka na-nam mase ka kaw siya nzokdo hoy kara, fe pay na tji a ngon ha nzob waa na ko ngonke ya wum. ²⁸ Tusiri na uru fe pay súo-e. Titire le, fe pay na daa vay; fale le, ka daa tul; roo a huu báy kere. ²⁹ Zadka fe pay na ngon báyi le, nzobke na vi báy mii a vbieke, bay ji le, few vbie fe pay na vi ro.»

Réke mbay Ngerewuru do munu ba para tunj

(Mat 13.31-32,34; Luk 13.18-19)

³⁰ Zezu baa ha ri na robay mii: «Fe ji roo naa mgbakari bay lieke réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri ká tusiri key na le? Mase báy faa law bay ji ndaw roo, naa daari ha ri láake bay ká se tul-e na le? ³¹ Réke

* 4:12 4.12 Ezay 6.9-12. † 4:12 4.12 Ezay 6.9-10.

mbay Ngerewuru na do munu ba para tun.³ Ka sakra mjiiriri riw bele ka tusiri key na, parake na ngob ya kakalke,³² roo le, zadka i mii ni na, ka tji a vi ngob mbaa fe pay hawri riw bele. Nzaa toykeri na ngob bamba ha nduyeri maa kaw temke i daa kpan bari do di.»

³³ Be mini ze, Zezu fere ri Bay Ngerewuru bay faa kjiri law bayri ka mini key ngji bamba ha nzoabri, maa bay zad hirusuo-ri ka bay hana ri laake baykeri na. ³⁴ Bay ka'a baa ha ri tan mbika law bay ya na, tiya, roo le, zadka bay led nduoal-eri huor-hoy i kaw na, ka tina saw baykeri riw bele ha ri laa.

Zezu ha nzaa zuu kuj nzed
(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Namke ku ka ba law na, Zezu baa ha led nduoal-eri mii: «Naa seri ba nzaa kporombii ka fi kelu.» ³⁶ Lee, i pon ruo nzoabri kaw zad ku, i kaw bil tuo ka Zezu kaw di a i se zij ni. Bawda tuo hneri do lakun-e taa be ndaw. ³⁷ Bayji le, zuu bura uru bivbid a tii saw kuuka ha mbii nda tuo paw paw a kal a mbaa bil tuo na. ³⁸ Roo le, Zezu daa fe ged e tul-e a na-nam ka tigbaa tuo na. Lee, led nduoal-eri tuma ni i guuke fe ha ni mii: «Mbay, hud ka'a ika naari key na wa, mu ko ba fe ya le woo?» ³⁹ Bayji le, Zezu uru saa tul nam a baa bay ngo-ngon zij zuu bay mbii na mii: «Pon! Mgba nzaa-a!» Lee, nzaa zuu na kuj nzed ha zad do ndin. ⁴⁰ Fale ku le, ka baa ha led nduoal-eri mii: «Daa mina roo, i ba toko mini key le? Wa, i daa law-ri bo tul-i ya bay le?» ⁴¹ Hje daa ri ngji bamba ha ri baa bay ka sakra kj mii: «Nzo ni key na wa, ba nzo ve ndaw roo, zuu bay mbiiri kara daa vu mbom bo tul-e mini key le?»

5

Zezu vaa nzo ka temndaya do tul-e
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Bayji le, Zezu bay led nduoal-eri i tji nzaa kporombii ka fi kelu ka tusiri nzo Gerazari. ² Zezu di saa bil tuo, le, ka zad ku hoy, nzo mbjw munu tji saa zad ka tupalri do di a suo nun-e. Ledbanke ku na, temndaya do tul-e ³ ha ni daa puo ka tupalri. Nzo mbjw maa bay mgbaka ni bay sij ni ya. Sal lari kara maa bay sinke ni ya. ⁴ Tusuke le, faa bal ngi-ngji ze i sij nduo-e bay bal-e bay sal lari, le, ka mjira sal larikeri na mgbad mgbad riw bele. Nzo mbjw mini ka maa bay mgbaka ni na tiya. ⁵ Bangu kpadara, sun bay bisie na, ka hari sakra tupalri bay kuori a guu

fe belen belen, a yiw suo-e bay tisawri ha ni tji nu.

⁶ Zadka ledban na ko Zezu ka se lew vuku na bayji le, ka duu a se luo-e a vaa huku pol-e ⁷ a guu fe belen a baa mii: «Zezu, Vu Ngerewuru ka nulue siya, fe ji ze do sakra naa le woo? Mi kod mu bay rin Ngerewuru, mu fere tul-i ya!» ⁸ Ledban na baa munu, bay ji le, Zezu mbi nzi-e bay hana temndaya na ka tji ka tul-e. ⁹ Bayji le, Zezu vbi ledban na a baa mii: «Rin-a ba ji le?» Lee, ka yinra bay bay ha ni mii: «Rin-i ba Ngj-ngji, bay ji le, buru temndayari na buru ngji bamba.» ¹⁰ Robay, ledban na kod ni a naa pol-e mgbaa, bay hana ni ka nii temndayari na ha ri zol di di ka zad na ku ya.

¹¹ Ka zad ku na kudu mbel puori ngji bamba i do suna fe di ya bay han ku. ¹² Bayji le, temndayari ka i do tul ledban na, i kod Zezu i baa mii: «Nii buru se tul mbelri na ku bay hana buru ri tul-ri!» ¹³ Lee, ka pon faa ha ri, ze temndayari na tji ka tul ledban na i duu i vaa ri tul mbelri na. Kudu mbelri ka tul-ri maa isof sof duo zad sid ni, i zuo dul vbuubu bay takra i tji nzaa ngen i zof kirim kirim zuo maambii ha mbii ya ri riw bele.

¹⁴ Nzo ko roo mbel puori na, zadka i ko munu bayji le, i haw dul i vaa daa bayke nda zad ka ngerepuo bay vu puori ka do bisuy. Lee, nzoabri se riw bele i ko fekeri ka kal na. ¹⁵ Zadka i tji luo Zezu na bayji le, i ko ledban ka temndayari ngi-ngji do tul-e pola na kaw di, gari do suo-e, a do bay kere. Lee, hje daa ri. ¹⁶ Bayji le, nzoabri ka i ko temndayari ka tji ka tul ledban a i ri tul mbel puori na, i kji bayke ha nzoabri laa. ¹⁷ Zadka i laa bayke munu na bayji le, i tii saw kod Zezu bay hana ni ka zol ka tusiri bari.

¹⁸ Fale le, Zezu hil a kaw bil tuo na, le, nzo ka temndayari do tul-e pola ka'a vaa ni na vbi ni bay hana ni ka pon faa ha beri do zij ni. ¹⁹ Roo le, Zezu ha ni faa ya a baa ha ni mii: «Yi mu se puo ka luo nzo ini bori, a mu kj fal fer riw bele ka Ngerembay daa zij mu bay faa law kere be na ha ri laa.» ²⁰ Bayji le, ledban na uru a zol kj na laa, a tii saw ka-kaa bay fer riw bele ka Zezu daa zij ni na ha nzoabri ka tusiri Dekapol*. Nzoabri riw bele ka i laa bayke na i kaw yer.

Vu Zayrus bay may ka sim tji ni
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Zezu yji bay tuo na robay a se nzaa kporombii ka fi kelu. Lee, ruo nzoabri ngji bamba mbu kj i kiri ni gbuk ka nzaa

‡ 4:31 4.31 Bay nzaa gerek le, ba para tun ya, roo le, Zezu baa bay se tul para mutarde ka ngob maa para tun.

* 5:20 5.20 Tusiri Dekapol na, ngerepuori ba duo do di.

kporombii na ku. ²² Báyji le, mbay tul *hul mbú kị Zíbrí mbjw munu ká riŋ-ε ba Zayrus tji zadε na ku. Zadka'a kɔ Zezu na báyji le, ka kii a naa pol-ε ²³ a kɔf ni mii: «Mbay! Vu-i ká ba lef máy nzoɔ naa siri ba huf. Kóf nguo hoy, mu vi đaa nduo-ɔ bo tul-e bo há sùo-ε ka vaa a káw báy kumnun há m̀.»

²⁴ Zadka Zezu laa bay be na munu báyji le, ka uru a se zih ni. Ruɔ nzobri ngji bamba se fal-ε i mbuo ni luo luo. ²⁵ Lεε, ká zadε ku na, máy mbjw do di ku ká sim tji ni đaa mbiimbam duo fale sidi ro. ²⁶ Báy faa haari be ká luo nzoɔ haŋa sawpuu vaa nzobri boɔf boɔf ngji bamba na, ka kóke sekε fe ká nduo-ri bamba, a ɔie lari be riw bele. Roo le, sawpuukeri ku na so ni mbjw ya, há sim na tji ni ba pola pola. ²⁷ Zadka lef máy na laa soro bay ká se tul Zezu na báyji le, ka ri sakra ruɔ nzobri, a ɔu kpuru a tji ká fal-ε a zaa gari be, ²⁸ bay ji le, ka baa ká bil law-ε mii: «Zadka mi zaa gari beri kị hoy le, sùo-i na a vaa.» ²⁹ Ká zadε ku hoy, sim ká tji ni na nzi-ε kuŋ nzed há ni kɔ mii, sùo beri vaa báy kere.

³⁰ Lεε, ba vaa hoy Zezu kɔ mii, hirusuo tji saa sùo beri, a fere nun-ε ká sakra ruɔ nzobri a vbi ri mii: «A ve ze zaa gari bi le?» ³¹ Báyji le, lef nduoɔal-eri yjira báy bay há ni mii: «Ruɔ nzobri ká i mbuo mù luo luo key na, mù kɔ ya roɔ, mú baa mii, a ve ze zaa sùo-ɔ le, na le woo?» ³² Roo le, Zezu kɔ-kóm rie ni bay kóko nzoɔ ká đaa fe na ku. ³³ Lεε, lef máy na hje đaa ni há ni to đek đek, bay ji le, fe ká đaa há sùo-ε vaa na ka kɔ kɔ. Ka vi huku siri ká pol Zezu, a baa sùo bay ká bil law-ε riw bele há ni. ³⁴ Báyji le, Zezu yjira báy bay há ni mii: «Vu-i máyke, law-a ká mù đaa bo tul-i na, há sùo-ɔ na vaa mù. Mu se báy kere đekeke; suoserem bo na ti đaa m̀ mbã.»

³⁵ Zadka Zezu do baa bay kɔɔ robay na báyji le, nzoɔ nzaaped haŋeri vi saa puo mbay Zayrus i baa há Zayrus na mii: «Vu-ɔ na hu-hu. Waa, bay ji ndaw roɔ mù yɔklo mbay Zezu na háy le?» ³⁶ Zezu laa bay haari ka i baa na, roo le, ka đaa law-ε bo di ya; ka baa há mbay tul hul mbú kị Zíbrí na mii: «Há hje ka đaa mù ya; mu đaa law-a ka bo tul-i!» ³⁷ Zezu poŋ faa há nzoɔ mbjw su ni ya. Roo le, ba Piyer báy Zak báy yu-ε Zaa hu-ri hoy ze i su ni. ³⁸ Zadka i tji puo mbay tul hul mbú kị Zíbrí na báyji le, Zezu kɔ nzobri ká i kaw zad huf ká i do boɔf sùo-ri i reke rew i nda saa nzaa belen belen. ³⁹ Lεε, ka ri a se hula a baa ha ri mii: «Bay ji ndaw roɔ i đara sùo-ri, i re-rew mini key le? Lef máy tikdi na hu ya, roo le, ka na-nam.» ⁴⁰ Báyji le, haari na i sie ni sie hoy. Lεε, Zezu ha ri tji kele riw bele, a há baa lef báy máa lef, roɔ báy lef nduoɔal-eri ká say na ri zih ni i se

zad ká lef máy tikdi na naa di. ⁴¹ Báyji le, Zezu mgba nduo-ε a baa há ni mii: «*Talita Kum.*» Bay nzaa bay naari le, baa mii: «Máý tikdi, mi baa há mu, úru siya.» ⁴² Ká zadε ku hoy le, lef máy tikdi ká do bay mbiimbam duo fale sidi na uru siya a tii saw se-seɔ. Zadka i kɔ feke na, zad bay zee ri sel ha ri kaw yer. ⁴³ Lεε, Zezu baa bay ngo-ngon mii: «I há bay key na ka tji ká nzaa-ri há nzoɔ mbjw ka laa ya.» Fale ku roɔ a baa ha ri mii: «I há ni fe sım há ni su!»

6

Nzoɔ Nazaredri đaa law-ri bo tul Zezu ya

(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Zezu uru ká zadε na ku a se puo ká'a ngon ká di, le, lef nduoɔal-eri su ni. ² Zadka *nam mgbaka taŋam Zíbrí vi báyji le, Zezu se *hul mbú kị haari Zíbrí a tii saw fére nzobri fe. Lεε, nzobri ngji bamba ká i laa fe fére be na tuku ri ha ri baa mii: «Hay! Fe fére beri key na, uru saa háa le? Nun nzem key na, a ve ze há ni le? Mase a ve roɔ há ni hirusuo đaa kịri fe sanri ká mini key le? ³ Waa, ka ba nzoɔ saka puu, vu Mari na ya le? Ka ba yu Zak báy Zoze báy Zud báy Simon ya le? Tini-eri ti sakra naari key ya le woo?» Feke ku na đaa ha ri đaafe law-ri bo tul Zezu ya. ⁴ Lεε, Zezu baa bay ha ri mii: «Nzoɔ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru na, i hje ni báy zadri riw bele, roo le, ba nzoɔ puo mboŋ niri báy nzoɔ saw kaŋi beri báy nzoɔ ini beri hu-ri hoy ze i hje ni ya.» ⁵ Sawke mini ze, Zezu maa đaa fe san ká puo mboŋ ni ya, roo le, ka đaa nduo-ε bo tul nzoɔ suoserem haŋeri a vaa ri. ⁶ Law-ri ká i hii đaa bo tul-e ya na tuku ni há ni kaw yer.

Zezu pie lef nduoɔal-eri sidi sidi bay haŋa ri ka-kaa bay be

(Mat 10.5-15; Luk 9.1-6)

Fale ku le, Zezu se puori ká kiri Nazared kor a fere fe ká di. ⁷ Ka di lef nduoɔal-eri ká duo fale sidi, a tii saw pie ri sidi sidi, a ha ri hirusuo ká tul temndayari. ⁸ Pola roɔ bay pie ri na, ka baa ha ri mii: «I mgba fe mbjw do nduo-ri báy seɔ varu baari ya, káw hoy ze i mgba. I se báy fe sım ya ndaw, bol ya ndaw, i đaa lari ka nduo tul gari baari ya ndaw. ⁹ I nduo gari ka káý tul kị ya. I ndaa dikon ze ka do bal-ri.» ¹⁰ Ka baa ha ri na robay mii: «Zadka i se puo mbjw, roɔ nzoɔ di ri bay haŋa ri kaw zih ni ká puo be na le, i káw di kpuru maa báy zól baari. ¹¹ Zadka i se puo mbjw munu, roɔ nzoɔ puokeri hii bay mgbaka ri báy kere ya, mase i hii bay láa bay baari ya le, i

tji ká puoke ku, a í nda kusal puoke ká bal-ri kuñ kuñ bay bákake ri se tul fe kaaya ká i daa na.»¹² Báyji le, leđ nduobal-eri zól í se ka-káa bay haña nzobri suo kér bay bari.¹³ I nni temndayari ngji bamba ndaw, a í daa num zuo tul nzob suosereMRI ngji bamba ha ri vaa ndaw pi.

Bay hud' Zaa Batis
(Mat 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁴ Soro bay Zezu mgba a yaa bay zadri riw bele ha bayke todo a bo suku Mbay *Erod'. Nzob haneri baa bay ká tul Zezu mi: «Ba Zaa Batis ká tji saa lu hud! Sawke mini ze, ka do bay hursuo ká bay daa fe sanri.»¹⁵ Nzob hawri baa mi:

«Ba *Eli*» Nzob kiri bod robay baa mi: «Ba nzob yaña bay saa nzaa Ngerewuru mbijw ká do munu ká nzob mbijw ká ba nzob yaña bay saa nzaa Ngerewuru naari ká piedke lew.»¹⁶ Zadka Mbay Erod' laa bayke munu na báyji le, ka baa mi: «Ba Zaa Batis ká mi ha ri kuñ tul-e na; ba be na ze ka tji saa lu hud' ku le!»¹⁷ Tusueke le, zadka Zaa kaw bay kumnun kob bay na, Mbay Erod' mbi nzi-e ha ri mgba Zaa í sin ni bay sal lari í daa ni bo hul sal, bay ji le, Mbay Erod' ká yaa Erodiade ká ba may yu-e Filió na,¹⁸ Zaa baa ha ni banquo mii, ka do bay faa ká bay koró may yu-e na ba taa be ya.¹⁹ Ba fe ká daa ha law Erodiade faj ni ká tul Zaa a hii bay ika ni, roo le, ka maa daa munu ya bay tul Erod'²⁰ ká hie ni, a ko ni ba nzob fe daa bay zad' ká do bod ba taa Ngerewuru, ze a koró ni. Zadka Mbay Erod' laa bay Zaa na, law-e nzaa ni. Be nu ku hoy kara, ka hii láa bay be na mgbum.

²¹ Báyji le, nam mbijw munu na Erodiade zinj faa. Namke ku na ba nam mbonja Mbay Erod' ká'a daake fe sum ha nzobri. Ka di ngere beri bay ngerenzob yumri bay ngerenzob réke tul puori ká kudú zad' ká Galele.²² Báyji le, vu Erodiade ká ba leđ may tikdi na ri a se bil hul fe sum bari na a nda-nday. Leé, nday ká'a nda na rii law Mbay Erod' bay nzobri ká'a di ri kaw zinj ni na. Báyji le, Mbay Erod' baa ha ni mi: «Vbi mi fe ká law-a hii, le, mi haña mù.»²³ Ka haa hud' ká di mi: «Fe ká mù vbika mi na, mi haña mù na kji. Ze ba na tafele puoruo bi hoy kara, mi haña mù!»²⁴ Báyji le, leđ may tikdi na zól ká nzaa Mbay Erod' na, a se lu mi-e a vbi ni mi: «Haa ji ze mi vbika le woo?» Leé, mi-e na yinjra bay bay ha ni mi: «Mu se mú vbi ni tul Zaa Batis ze ha mi.»²⁵ Leé, leđ may tikdi na takra a yji bay tul bal-e nzek, a se lu mbay na a baa ha ni mi: «Mi hii bay haña mù ha mi tul Zaa Batis ká zad' ni key kod hoy ka bo bil patinza ha mi.»²⁶ Zadka Mbay Erod' laa

bayke munu báyji le, sùo-e rii ni ya. Roo le, ka hii bay béđ leđ may tikdi na ya, bay tul hud' ká'a haa ká nun ruo nzobri ká'a di ri kaw zinj ni na.²⁷ Zad' ku hoy, ka mbi nzi-e a pie nzob yum mbijw ká koró zad' na bay haña ni se a vaa kuñ tul Zaa Batis a vike. Leé, nzob yum na se bil hul sal na a kuñ tul Zaa Batis²⁸ a daa bo bil patinza a vike ha leđ may tikdi na, le, leđ may tikdi na yaa a séke ha mi-e na.²⁹ Zadka leđ nduobal Zaa ri laa bayke munu báyji le, i vi mbi hud' be na í voro.

Zezu hol nzobri ba isod' sod' duo zad' ndebe

(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Zaa 6.1-14)

³⁰ Nzob ndáy nzaaped' Zezuri yji saa zad' ka-káa Bay Kere, í se luo-e í kji fal ferri riw bele ká í daa bay fe ká í fere nzobri na ha ni.³¹ Nzobri ká í vi luo-e a í zól na í ngji bamba tasiri ha Zezu bay leđ nduobal-eri i zinj faa ká bay suna fe kara ya. Sawke mini ze, Zezu baa ha leđ nduobal-eri na mi: «Í vi zinj mi, bo náa vaa káwri zad' ká do kolok í mgba taram sùo-ri ká di ndji.»

³² Báyji le, i tji í zól huo-ri hoy í vaa hil bil tuo í se ba zad' ká do kolok na.³³ Roo le, nzobri ngji bamba ko Zezu bay leđ nduobal-eri ká í kaw bil tuo í zól vaw na. Leé, i tji bay puo puo riw bele, i duu fal kji bay bal-ri í tji zad' na ku pola ha Zezu bay leđ nduobal-eri na.

³⁴ Zadka Zezu tji saa bil tuo, a ko ruo nzobri ká í mbu kji mer mer na ku báyji le, ka ko nun sie bari, bay ji le, nzobkeri ri baduri ká nzob koró ri tiya. Leé, Zezu tii saw fére ri fe ngji bamba.

³⁵ Zadka sie ton ndji bay rin na báyji le, leđ nduobal-eri soro ba lakun-e í baa ha ni mi: «Sie kal ro, a zad' ni key na ba bil law kor ze do key.³⁶ Ha nzobri key na í se puori bay vu puori ká kiri naari key í vaa hie fe sum í su.»³⁷ Leé, Zezu yinjra bay bay ha ri mi: «Baari kji ze í ha ri fe sum ha ri su.» Báyji le, leđ nduobal-eri vbi ni mi: «Úwaa, mù hii bay haña buru vaa hie maapa ha nzobri su le? Fe sumke ku na a máa lari ped' nam isod' sod' sidí!»³⁸ Leé, Zezu baa ha ri mi: «Í do bay maapa ba mina le? I se í vaa ko!» Zadka i se í vbi bay í laa na báyji le, i yji í baa ha ni mi: «Buru do bay maapa ba ndebe bay sjiri ba sidí.»³⁹ Fale ku le, Zezu mbi nzi-e ha leđ nduobal-eri bay haña ri ha nzobri kaw siri bay kuduke kuduke ká tul suy pame.⁴⁰ Leé, nzobri kaw bay kewke kewke. Kewke taa sin ndebe ndebe ndaw, isod' sod' ndaw pi.⁴¹ Báyji le, Zezu yaa maapa ká ndebe bay sji ká sidí na, a ura nun-e ba siya a daa taambol ha

* 6:15 6.15 Eli na ba nzob yaña bay saa nzaa Ngerewuru ká bay be do bil Mbede Ngerewuru ká piedke.

Ngerewuru, roo a haw maapa na a ha led nduo-bal-eri bay haŋa ri leke nzoŋri na. Ka leke ri sji ka sidi na ndaw ka sakra bari riw bele. ⁴² Bari riw bele na i su mbaa bil-ri maa bay zad kon bari. ⁴³ Lee, led nduo-bal-eri na i faa bie maapa bay sji na mbaa bucu ba duo fale sidi. ⁴⁴ Bari ka i su maapa na, warari maa isod sod duo zad ndebe (5.000).

Zezu se tul maambii

(Mat 14.22-33; Zqa 6.15-21)

⁴⁵ Fale ku ndji hoy le, Zezu ha led nduo-bal-eri hil i kaw bil tuo i zol pola ha ni bay seke ba nzaa kporombii ka fi kelu ba ngerepuo Besayda. Zadka i zol na, Zezu ton fal kob bay baa ha ruo nzoŋri zol faa puo. ⁴⁶ Fale ka'a ha nzoŋri zol na bayji le, ka se tul kuo bay daa nzaa bay kere. ⁴⁷ Zad sii bayji le, tuo na do bil law mbii, le, Zezu hu-e hoy ze do siri. ⁴⁸ Nzaa faa nzaaruo na led nduo-bal Zezuri zih faa ka bay hila tuo na mbaa, bay ji le, zuu kuu ngji bamba a suo nun-ri. Zadka Zezu ko munu na bayji le, ka se tul mbii takam takam ba luo-ri, ton ndji munu hoy bay haŋa ni kal ri. ⁴⁹ Zadka i ko ni ka'a se tul mbii na munu bayji le, i ko i baa mii ba wuru, ro i guu fe gurum gurum. ⁵⁰ Tusueke le, i ko ni bay zad bari riw bele, a i to kpak kpak. Roo le, ka zad ku na Zezu baa ha ri mii: «Ba bi ki zu, i sinj law-ri, i ha hie ka daa ri ya!» ⁵¹ Fale ku roo a hil a kaw zih ri ka bil tuo na, le, nzaa zuu na vi kuj nzed. Feke ku na tuku ri ngji bamba tasiri ha ri kaw yer. ⁵² Tusueke le, fe sanj ka Zezu daa bay maapa na, fe koko bari maa bay koko sawke ya.

Zezu vaa nzoŋri ka Zenezared

(Mat 14.34-36)

⁵³ Zezu bay led nduo-bal-eri tuo maambii i tji fi kelu ka zadri ka kiri Zenezared kor, a i sinj tuo na do nzaa kporombii. ⁵⁴ Zadka i tji saa bil tuo na munu hoy le, nzoŋri ko ba Zezu. ⁵⁵ Zad ka'a do di ka nzoŋri laa bay be na, i duu bay tul puori riw bele, a i tii saw faa nzoŋ semri bay hiike i seke ha ni. ⁵⁶ Zadri riw bele ka Zezu se di, ka ba vu puori ka do bisuy, mase puori, mase ngerepuori kara, nzoŋri vi bay nzoŋ sem bari i daa zuo zad aake ka nun ruo, a i kod Zezu bay haŋa ni ka ponj faa ha ri zaa nzaa gari be fi siri hoy. Lee, bari riw bele ka i zaa nzaa gari be na, i vaa bay kere.

7

Zezu baa bay ka se tul fe saw puo

(Mat 15.1-9)

¹ *Fariziri bay nzoŋ fere nzoŋri *bol kusol haneri ka i uru saa Zuruzalem na, i vi mbu ki i kiri Zezu. ² Bayji le, i ngaa

led nduo-bal Zezu haneri ka i su fe tanj sje nduo-ri *tanj kad kad munu ka Zibri daa ba fe saw puo bari na ya. ³ Tusueke le, Fariziri bay Zib haneri riw bele na, i daa vu mbom bo tul fe fere bulu bari ka i yaa; i sje nduo-ri tanj kad kad roo i su fe bay. ⁴ Zadka i uru saa zad fe hie hoy kara, i sje nduo-ri tanj kad kad munu ka bol kusol bari kie na roo, i su fe bay. I daa vu mbom bo tul fe saw puo haneri bod bod ngji bamba, munu ka faa waa kobo bay tasa bay suna.

⁵ Bayji le, Fariziri bay *nzoŋ fere nzoŋri bol kusolri na i vbi Zezu bay mii: «Bay ji ndaw roo led nduo-bal-ari daa vu mbom bo tul fe saw puo ka bulu naari daa na ya le? I sje nduo-ri bay faake munu ka bulu naari fere naari na ya hoy i su fe!» ⁶ Lee, Zezu yinjra bay ha ri mii: «Bay ka Ezay yaa saa nzaa Ngerewuru se tul-ri na do bay zad. I ba nzoŋ nzaa ruo bayri munu ka'a daa do mbede mii:

“Nzoŋri key na i daa mbay bo tul-i bay nzaa-ri hoy,
roo le, bil law-ri do di di zih mi.

⁷ Ruo ka nzoŋri key ruo mi na do ba fe ka gor hoy,
bay ji le, feri ka i fere nzoŋri na ba fe saw puo nzoŋri ki hoy bo,
ba Bay bi ya*.”

⁸ «Baari na, i ponj bol kusol Ngerewuru bo fi mbij i daa vu mbom bo tul fe saw puo nzoŋri hoy.» ⁹ Fale le, ka baa ha ri mii: «Baari na i ko faa tunj bol kusol Ngerewuru na ngerej, bay mgbaka fe saw puo baari ka i fere nzoŋri na ngo-ngonj.» ¹⁰ Tusueke le, bol kusol ka Ngerewuru ha *Moyze na baa mii: “Mu daa vu mbom ka bo tul baa-ka bay maa-ja.” Robay, “Nzoŋ ka fad mi-e bay bi-e le, do nun ika ni.” ¹¹ Roo le, baari na i fere fe saw puo baari mii, zadka nzoŋ do bay fe bay sokoke bi-e bay mi-e, roo a baa mii, beri ti haŋa ri ya, bay ji le, ba korban, bayke baa mii, ba fe ka beri kor do bod bay haŋa Ngerewuru, le, ¹² i ponj faa ha nzoŋke ku na bay haŋa ni ka so nzoŋ mbonj niri na mbaa. ¹³ Bay faa fe fere saw puo baari ka i suo i fere ki mini key na, i ponjke Bay Ngerewuru do fi mbij. Robay, i daa feri ngji bamba ka ri kiŋe be niri key ndaw.»

Fe ka daa ha nzoŋ siike ndin ndin

(Mat 15.10-20)

¹⁴ Bayji le, Zezu di ruo nzoŋri na robay a baa ha ri mii: «Baari riw bele na, i te suku-ri i laake bay bi key na bay kere i tuu sawke ta-tan!» ¹⁵ Fe mbij ka nzoŋ su se bil-e ka daa ha ni siike ndin ndin ka nun Ngerewuru na, tiya. Roo le, fe ka tji saa bil law nzoŋ ze daa ha ni siike ka nun

Ngerewuru. ¹⁶ [Nzob ká do báy suku bay láake le, ka laa.>]

¹⁷ Zadka Zezu poŋ ruo nzobri a riì hula báyii le, leɗ nduoɓal-eri vbi ni saŋ law bayke ká'a ɓaa ha ri na. ¹⁸ Lee, ka ɓaa ha ri mi: «Baari kara, i ɗa láa bay key na kpuy le woo? Fe sum mbjw mini ká nzob sɔ se ɓil-e na ti ɗáa ha nzob siike ndiŋ ndiŋ ká nun Ngerewuru ya, ¹⁹ bay ji le, fe key na kal a se ɓil-e ɓo, ɓo ɓil wara law-e ya; fale le, ka niike mjiiri riw bele ɓa kele.» Be ze báy faa bayri key na, Zezu ɓaa mi, fe sumri riw bele na ɓa fe kere ká maa bay sɔna. ²⁰ Lee, ka ɓaa na roɓay mi: «Ba fe ká tji saa ɓil wara law nzob, ze ɗaa ha nzob siike ká nun Ngerewuru, ²¹ bay ji le, ká ɓil wara law nzob ká nziya ze kér bay kaayari ká ha nzob ɗáake fe kaayari na tji saa ɗi: kér bay riiba ndaw, ika nzob ndaw, ɗáa nun pie ndaw, ²² kóko nun fe ndaw, ɗáa law mgboro ndaw, úla nzob ndaw, taka mgbay bapibi ndaw, ɗáa sere ndaw, raŋa kji ndaw, siika sùo ndaw, roo fe ɗáa kóko ndaw pi. ²³ Feyqakeri riw bele key na uru saa ɓil law nzob, roo a ɗaa ha ni siike ndiŋ ká nun Ngerewuru.»

Máy ká ɓa Ziɓ ya ɗaa law-e ɓo tul Zezu (Mat 15.21-28)

²⁴ Fale ku le, Zezu uru ká zadɛ na ku, a se tusiri ká do ɗi ya báy ngerepuo Tir. Ka tji puoke ku a riì a se hul mbjw munu a hii bay haŋa nzob mbjw kara ka kó zad káw ɓe ya, roo le, faa muu sùo-e tiya. ²⁵ Zadɛ ku hoy, máy mbjw munu ká temndaya do tul vi-e ká ɓa leɗ máy tikdi na laa soro bay Zezu, le, ka vi a naa pol-e. ²⁶ Máyke ku na ka ɓa Ziɓ ya, i mboŋ ni ká Fenisi ká tusiri Siri. Lee, ka kod Zezu bay haŋa ni ka nii temndayari ká do tul vi-e na. ²⁷ Roo le, Zezu yiŋra báy bay ha ni mi: «Ála leɗri ha ri sɔ fe ha ɓil-ri mbaa pola ndaw ro, bay ji le, do ndadɗ ɓamba bay mbika fe sum ká do bay tul leɗri a vbu ha vu váyri ya.» ²⁸ Báyii le, máy na yiŋra bay bay ha ni mi: «Zadɛ kji na zu, Mbay. Roo le, vu váyri ká i naa saŋ tutakra na, i dam bum fe sum ká gay saa nzaa leɗri siya na i su.» ²⁹ Lee, Zezu ɓaa ha ni mi: «Mu se puo. Báy faa bay ká mù yiŋra báy kere na, temndaya na tji ká tul vu-o na ro.» ³⁰ A zadka máy na yiì a se puo báyii le, ka ko vi-e na ká temndaya tji ká tul-e a poŋ ni naa hii.

Zezu ha mbiki laa bay

³¹ Zezu uru ká tusiri Tir a yiì báy faa ká tji Sidon, a kal báy tusiri Dekapol, roo a se ɓa nzaa maambii ká Galele. ³² Lee, nzobri vi báy mbiki ká ɗa ɓaa bay kpuy na ha ni, a i kod ni bay haŋa ni ka ɗaa nduo-e ɓo tul mbiki na a vaa ni. ³³ Báyii le, Zezu mgba ni a tjiike ká sakra ruo nzobri, a ɗaa vu nduo-eri nduo suku mbiki na, roo a sa-sami a

ɗaa nda rim-e. ³⁴ Fale ku roo, a uru nun-e ɓa siya, a yaa omi fɔn a ɓaa ha leɗban na mi: «Efata.» Báy nzaa bay naari le, ɓaa mi: «Suk-ari ka laa bay.» ³⁵ Ká zadɛ ku hoy suk-eri na vuo ndaw, a rim-e kara tan báy kere ha ni ɓaa bay yororo yororo. ³⁶ Báyii le, Zezu baka nzobri ká i do zadɛ na bay haŋa ri ɓaa bayke ha nzob mbjw ya. Roo le, ɓangoo ká'a ɓaa munu ha ri na hoy kara, i ɗaa ha bayke se ɓa pola pola. ³⁷ Law nzobri naa wól a tuku ri ha ri kaw yer i ɓaa mi: «Feri riw bele ká'a ɗaa na ndadɗ ɓamba! Ka ha mbikiri laa bay ndaw, a nzobri ká i ɓaa bay ya hoy kara, i ɓaa bay *tan kad kad ndaw pi.»

8

Zezu hol nzobri isod sɔɗ duo zad niŋ (Mat 15.32-39)

¹ Bil sewke ku na, ruo nzobri ngji ɓamba mbu kji ɓa kji roɓay ká luo Zezu, roo le, fe sum tiya. Báyii le, Zezu ɗi leɗ nduoɓal-eri a ɓaa ha ri mi: ² «Mi ko nun sie nzobri key, bay ji le, ɓa nam say ro i do zinj mi a i ti báy fe sum ya. ³ Zadka mi ha ri zol tan sɔna fe le, i lie kon ká faa, bay ji le, ruokeri ká sakra ɓari ku na i uru faa ɗi ɗi.» ⁴ Lee, leɗ nduoɓal-eri ɓaa ha ni mi: «Úwaa! Zad ha ndaw roo ɓuru séke ɗi bay zinj fe sum haŋe ha nzobri sɔ mbaa ɓil-ri ká ɓil law kor key le?» ⁵ Báyii le, Zezu vbi ri mi: «Maapa ɓa mina ze i ɗóke le?» Lee, i yiŋra báy bay ha ni mi: «Ba tono say.»

⁶ Ro, Zezu mbi nzi-e ha ruo nzobri kaw siri. Fale le, ka yaa maapa ká tono say na a ɗaa taambol ha Ngerewuru, roo a haw a ha leɗ nduoɓal-eri bay haŋa ri leke ruo nzobri na. Lee, i yaa i leke ri na. ⁷ I do báy vu sji haŋeri ndaw. Báyii le, Zezu ɗaa taambol ha Ngerewuru bay tul sjiikeri na, a ɓaa ha leɗ nduoɓal-eri bay haŋa ri leke nzobri na roɓay. ⁸ Lee, nzobri riw bele sɔ mbaa ɓil-ri siɓ siɓ maa bay zad kon ɓari. A ɓie maapakeri báy sjiiri ká sad na, leɗ nduoɓal-eri faa mbaa buɗu ɓa tono say. ⁹ Nzobri ká i do zadɛ na, i maa isod sɔɗ duo zad niŋ (4.000). Fale ku roo Zezu poŋ faa ha ri zol, le, ¹⁰ ká zadɛ ku hoy, báy leɗ nduoɓal-eri na, i hil i kaw ɓil tuo i se ɓa tusiri Dalamanuta.

Fariziri vbi Zezu bay haŋa ni ɗaa fe sanj (Mat 16.1-4)

¹¹ Farizi haŋeri vi luo Zezu i tii saŋ máy bay zinj ni bay nzaake nzi-e. Ze i vbi ni bay haŋa ni ka ɗaa fe sanj mbjw ha ɓari ko mi, hurusoo-e na uru saa luo Ngerewuru. ¹² Báyii le, Zezu yaa bawda omi fɔn a ɓaa mi: «Bay ji kji roo, nzobri ká timbeɗe key vbi bay kóko fe sanj le? Mi ɓaa ha ri ta-tan ɓa tusue kji, fe sanj mbjw mini kara mi ti

hanja ri ko ya!»¹³ Fale ku le, ka pon ri a hil a kaw bil tuo zinj leɗ nduoɓal-eri i yiɗi a i se ba nzaa maambii ka fi kelu.

Fe fere kaaya Fariziri bay nzoɓ Eroɗri (Mat 16.5-12)

¹⁴ Bayji le, leɗ nduoɓal-eri yjinra faa maapa na sel. I do bay maapa mbijw munu hoy ka bil tuo.¹⁵ Lee, Zezu baka ri a baa mii: «I nze bay suo-ri! I koro suo-ri ka tul fe fere kaaya *Fariziri bay nzoɓ Eroɗri ka do munu ba fe hew fe na.»¹⁶ Bayji le, leɗ nduoɓal-eri tii saw may bay ka sakra ki, bay ji le, i do bay maapa ya.¹⁷ Munu ka Zezu ko fe ka i baa bayke na, ka baa ha ri mii: «Bay ji ndaw roo i may bay ka sakra ki mii, i do bay maapa ya le? Waa, i ko ya bay le woo? I ko tanje ya bay le? Nun-ri mgbuda ka di ya bay dorɔ zu le?»¹⁸⁻¹⁹ I do bay nun bay koke fe, le, i ko ya! I do bay suku bay laa bay, le, i laake ya! Waa, mina le woo? Maapa ka ndebe ka mi haw ha nzoɓri ka isod soɗ duo zad ndebe (5.000) ha ri su na waa, i yi-yjinra le? Waa, i faa bie mbaa buɗu mina le?»²⁰ Lee, i yjinra bay bay ha ni mii: «Mbaa buɗu duo fale sidi.»²⁰ Zezu vbi ri roɓay mii: «Zadka mi haw maapa ba tonɔ say bay tul nzoɓri ka isod soɗ duo zad niɗ (4.000) na waa, i faa bie mbaa buɗu dorɔɔ dorɔɔ ba mina le?»²¹ Lee, i yjinra bay bay ha ni mii: «Ba tonɔ say.»²¹ Bayji le, Zezu vbi ri roɓay mii: «Waa, i ko ya bay le woo?»

Zezu mgbuda nun raw

²² Fale ku le, Zezu bay leɗ nduoɓal-eri i tji Besayda. Lee, nzoɓri suu nzoɓ raw mbijw munu ka di, i vike ha Zezu i kod ni bay hanja ni ka zaa ni bo a vaa.²³ Bayji le, ka mba nduo raw na a tji ke ni saa bil puo a seke nzaa zad. Fale le, ka daa mbii samɗi do nun raw na, a daa nduo-eri bo tulle a vbi ni mii: «Mu ko fe le?»²⁴ Lee, raw na ura nun-e ba siya a baa mii: «Mi ko nzoɓri, roo le, i ri puuri ka se-seɗ.»²⁵ Fale ku roɓay le, Zezu daa nduo-eri ba ki bo tul nun nzoɓ raw na. Bayji le, raw na ko-kom ba sikda, le, nun-e na tan ha ni ko zad bay kere kad kad.²⁶ Fale ku ka bay hanja raw na ka zol na bayji le, Zezu baa ha ni mii: «Mu se bil puo ya.»

Piyer ko Zezu ba Krisi

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Fale ku le, Zezu bay leɗ nduoɓal-eri, i zol ba vu puori ka do di ya bay ngerepuo Sezare-Filib. Zadka i se faa bay na bayji le, Zezu vbi ri bay mii: «Waa, nzoɓri baa bay mina ze se tul-i le?»²⁸ Lee, i yjinra bay bay ha ni mii: «Nzoɓ haneri baa mii, mu ba Zaa Batis. Nzoɓ kiri boɗ baa mii, mu ba *Eli. Nzoɓ hawri roɓay baa mii, mu ba nzoɓ yaanja bay saa nzaa Ngerewuru

mbijw munu.»²⁹ Bayji le, Zezu vbi ri mii: «A baari ki na waa, i baa mii, mi ba nzoɓ ve le?» Piyer yjinra bay bay ha ni mii: «Mu ba *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi.»³⁰ Be nu ku ro, Zezu baka ri ngon-ngoɗ bay hanja ri baa bayke na ha nzoɓ mbijw ya.

Zezu baa bay hud be bay tji be saa lu hud

(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Fale ku le, Zezu tii saw fere leɗ nduoɓal-eri fe mii: «Bi *Vu Nzoɓ na, do nun hanja mi ko seke fe ngji bamba. Ngere Zibri bay *ngere nzoɓ fe poyri bay *nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri na i tun mi ngereɗ a i i mi, a ndeke di nam sayke le, mi tji saa lu hud.»³² Zezu baa bayke ta-tan ha ri. Lee, Piyer mba ni a tji ke ngereɗ ba nzaa zad a tii saw baa bay zinj ni bay tul bayri ka a baa na.³³ Bayji le, Zezu fere nun-e a ko leɗ nduoɓal-eri a yiw Piyer mii: «Satan, mu zol ka lakun-i di di ba lew, bay ji le, ker bay bo na do ba ker bay nzoɓri hoy bo, do ba ker bay ta Ngerewuru ya.»

³⁴ Fale ku le, Zezu di ruo nzoɓri bay leɗ nduoɓal-eri a baa ha ri mii: «Nzoɓ ka hii bay seke fal-i le, ka pon suo-e yaklad ha mi, a mbi puu say hud be, a sob a seke fal-i.»³⁵ Tusueke le, nzoɓ ka hii bay koro kumnun be na, kumnun taa tusueke na, ka ti zinj ya. Roo le, nzoɓ ka a pon suo-e yod bay tul-i, mase bay tul Bay Kere na, a zinj kumnun taa tusueke.³⁶ A zadka nzoɓ zinj feri ka tusiri key riw bele, roo a zinj kumnun taa tusueke ya na waa, ba feziɗa ji ki zu le woo!³⁷ Fe ji ndaw roo, nzoɓ a maa bay hanja Ngerewuru a suoke kumnun taa tusueke na le?³⁸ Tusueke le, nzoɓ ka daa sahoɗ bay tul-i, bay tul bay biri ka nun nzoɓri ka timbede key ka i pon Ngerewuru i daa fe kaaya na, bi Vu Nzoɓ na, sieke ka mi vika bay rin dika ka Baa ha mi bay leɗ nzaapeɗ Ngerewuri ka nulue na, mi daa sahoɗ bay tul nzoɓke ndaw.»

9

¹ Roɓay ka baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzoɓ haneri ka sakra bari ka i do zad ni key na, i ti huka ya kpuru bay koko nam ka Ngerewuru a vi reke mbaɗ bay hurusuo-e na bay nun-ri ndaw roo i hu bay.»

Suu Zezu fere do boɗ ka tul kuo

(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Fale ka daa nam yie na, Zezu ha Piyer, Zak bay Zaa se zinj ni tul kuo ka gan zenlen ka do nzaa zad a i kaw di hu-ri. Bayji le, ka zad ku na, suu Zezu fere gbay ka nun-ri.³ Gari beri nduy ziri ri a puu kpa kpa. Nzoɓ mbijw ka tusiri key ka maa bay waa gari ha ni puu do munu na, tiya.

4 Báyyi le, *Eli báy *Moyze tji ri mbudfa í do loko soro zinj Zezu. ⁵ LEE, Piyer mbi bay a baa há Zezu mii: «Mbay, do ndad bamba bay hanja náa káwri zad ní key. Há buru daa hul pudí ba say. Mbijw ba taa bo, mbijw ba taa Moyze, a mbijwke laa le, ba taa Eli.» ⁶ Tusueke le, ka ko bay báa ya, bay ji le, hje daa ri zikiki. ⁷ Báyyi le, sii mbam ví guba tul-ri gbukru, le, ká bil sii mbamke ku na kusol mgba belen ká dí mii: «Be key na ka ba Vu-i; mĩ ko ni ba nzoɓ nun-i. I laa bay be!» ⁸ Zafɛ ku hoy le, lef nduoɓal Zezuri ko-kóm rie ri gbuk, roo le, i ko nzoɓ mbijw mbáa, ba Zezu huɔ-e hoy ze do zinj ri.

⁹ Zafka í do díra saa tul kuo na, Zezu mbi nzi-ε ha ri mii: «Feri ká í ko key na, í baa bayke há nzoɓ mbijw ya kpuru maa báy nam ká bí *Vu Nzoɓ mĩ tjiike saa luɔ huɔ.» ¹⁰ LEE, lef nduoɓal-eri daa vu mbom bo tul bay ká'a baa ha ri na, roo le, i may bay zinj kji mii: «Tji saa luɔ huɔ ká fal huɔ be na waa, bayke baa mina zu le?»

¹¹ Fale ku le, lef nduoɓal-eri vbi ni bay mii: «Bay ji ndaw roɔ, *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri baa mii, “Do nun hanja Eli ka vi pola ndaw roɔ, *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay píe ni na, ka vi báy” le?» ¹² LEE, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Ba tusue kji, do nun hanja Eli na ka vi pola ndaw roɔ, bay léke feri riw bele há ni do báy zadɛ zeb zeb. Roo le, mĩ vbika ri bay: “Waa, bay ji ndaw roɔ mbede Ngerewuru baa mii, do nun hanja Vu Nzoɓ na ka káko seke fe ngji bamba, a í tunj ni ngerenj le?” ¹³ Mĩ baa ha ri ta-taɗ: nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru mbijw munu ká Eli na vi ro, le, nzoɓri dara ni munu ká law-ri hii, munu ká mbede Ngerewuru baa bayke pola se tul-e na.»

Zezu nii temndaya ká do tul lef mbijw (Mat 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Zafka Zezu báy lef nduoɓal-eri ká say i vi dí ya báy lef nduoɓal-ε hawri báyyi le, i ko ruo nzoɓri ngji bamba ká i kiri lef nduoɓal-ε hawri na, báy nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol haneri ká i do may báy zinj kji. ¹⁵ Zafka ruo nzoɓri ko Zezu na báyyi le, tutu ri a í dɔu ba luɔ-ε bay hii soko há ni.

¹⁶ Báyyi le, Zezu vbi lef nduoɓal-ε hawri na mii: «Fe ji ndaw roɔ í máyke bay zinj kji munu le?» ¹⁷ LEE, nzoɓ mbijw ká sakra ruo nzoɓri ku na yjinra báy bay há ni mii: «Mbay, mĩ vi báy vu-i há mù, bay ji le, temndaya do tul-e a yoklo ni ngji bamba há ni taa baa bay kpuy. ¹⁸ Zafri riw bele ká temndaya mbi ní ká dí na, ka daa ni nda siri gbay há mbii nzi-ε tji fũka fũka ndaw, a sɔ sere ngér ngér a bo kpamgban ndaw pi. Ze mĩ kod lef nduoɓal-ari bay hanja ri nii temndayake na, le, faake mba

ri.» ¹⁹ Báyyi le, Zezu baa há ruo nzoɓri mii: «Baari nzoɓ law ngo-ngori! Waa, nam tɔɗ ba mina báy roɔ bay hanja mĩ kaw zinj ri roɓay le? Nam tɔɗ ba mina báy roɔ mĩ iki law-i ká tul-ri le? Mgba leɔ na ba lie há mĩ.» ²⁰ LEE, i mgba leɔ na í séke há ni. Zafka temndaya mbi nun-ε a ko Zezu báyyi le, ka mgba leɔ na a laɗ ni yik yik, a daa ni bo siri gbirik. Leɔ na giri siri mgbelen mgbelen, a mbii nzi-ε kara tji fũka fũka ndaw pi. ²¹ Báyyi le, Zezu vbi baa leɔ na a baa mii: «Fe ni key na, daa ni nam mina ro le?» LEE, baa leɔ na baa há ni mii: «Daa ni báy tɔy be kji hoy kpuru tji timbede key. ²² Banɗo na, temndaya na mbi ni bo huu ndaw, bo mbii ndaw bay ika ni. Roo le, zafka hurusuo-ɔ maa daa fe le, mu ko nun sie buru a mú so buru.» ²³ Báyyi le, Zezu baa há ni mii: «Mina roɔ mú baa mii: “Zafka hurusuo-ɔ maa daa fe le,” na le? Nzoɓ ká daa law-ε bo tul-i le, fe mbijw ti mbaka ni ya.» ²⁴ LEE, ká zadɛ ku hoy, baa leɔ na re belen a baa mii: «Mĩ daa law-i bo tul-a; mu so mĩ ká tul mbika law-i ká ngji ya!»

²⁵ Zafka Zezu ko nzoɓri ká i dɔu í nde tul ruo nzoɓri ká i kiri ni na báyyi le, ka yjw temndaya na a baa há ni mii: «Bo temndaya ká mù haa leɔ key há ni taa baa bay kpuy, a laa bay ya ndaw key na, mĩ baa há mù, tji ká tul leɔ na mú yji mú vi mbáa wjw.» ²⁶ LEE, temndaya na laɗ ni yik yik a guu fe belen, a tji saa tul leɔ na, a poɗ ni naa siri kparak ri nzoɓ ká hu-hu há nzoɓri ká i ngji bamba do zadɛ na i baa mii: «Ka hu-hu!» ²⁷ Ro, Zezu mgba nduo-ε a ura ni há ni do siya zekre.

²⁸ Zafka Zezu báy lef nduoɓal-eri i ri i se hula í do huɔ-ri hoy na báyyi le, i vbi ni bay mii: «Daa mina ndaw roɔ, buru maa bay nii temndaya ni key na ya le?» ²⁹ LEE, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Kjiri temndaya ká mini key na, báy faa nzaa bay kere kji hoy ze nzoɓ a niike ni.»

Zezu baa bay huɔ be báy tji be saa luɔ huɔ ba kji roɓay

(Mat 17.22-23; Luk 9.43b-45)

³⁰ Fale ku le, Zezu báy lef nduoɓal-eri tji saa hula na ku í zol, í kal báy kuɔf zad ká Galele. Zezu hii bay hanja nzoɓri ko zad kaw be ya, ³¹ bay ji le, ka do fére lef nduoɓal-eri fe. Ka baa ha ri mii: «Bi *Vu Nzoɓ na, i mgbaka mĩ í poɗ mĩ bo nduo nzoɓri, le, i ika mĩ. Fale daa nam say le, mĩ tji saa luɔ huɔ.» ³² Báyyi le, lef nduoɓal-eri laa saw bayke na tan ya, a í daa hje ká bay vbika ni.

Nzoɓ ve ze ba ngerenzob le?

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Zezu báy lef nduoɓal-eri i tji Kapernayum i ri i se hula. Zafka i ri i

hula na báyii le, Zezu vbi ri bay mii: «Fe ji ndaw roo i may bayke zinj kị ká faa ku le?»³⁴ Lee, i do silili, bay ji le, ká faa na i may bay ká sakra kị bay kóko waa, nzoɓ ve ze ká sakra ɓari roo, ba ngerenzob le?³⁵ Báyii le, Zezu kaw siri a di lef nduoɓal-eri ká duo fale sidí na a ɓaa ha ri mii: «Nzoɓ ká hii bay ɗoko pola le, ndaɗ bay haɗa ni ka ɗo ba ɓro fal, a ɓa nzoɓ ɗaa ped' ha nzoɓri riw bele.»³⁶ Fale ku le, ka mgba leɗ mbijw ká ndji munu, a ɗaa ni do sakra ɓari, roo a mbi ni a mbuɔ ni a ɓaa ha ri mii:³⁷ «Nzoɓ ká mgba leɗ mbijw munu ká leɗ key na ɓa sùo-ε bay tul-i le, ɓa bi kị sùo-i ze ka mgba m̄ ɓa sùo-ε ku. A nzoɓ ká mgba m̄ ɓa sùo-ε le, ɓa bi hoy ze ka mgba m̄ ya, roo le, ka mgba nzoɓ ká pie m̄ vi na ndaw.»

Nzoɓ ká ruu zinj naari ya le, ka ɓa nzoɓ fal nɗan naari

(Luk 9.49-50)

³⁸ Zaa mbi bay a ɓaa ha Zezu mii: «Mbaya, ɓuru ko nzoɓ mbijw ká nii temndayari báyi riɗ-a, le, ɓuru nzaa faa bay háa ni, bay ji le, ka se-seɗ zinj naari ya.»³⁹ Roo le, Zezu ɓaa mii: «I haa ni ya. Nzoɓ ká ɗaa fe saɗ báyi riɗ-i na, ti ɓaa bay kaaya zinj m̄ ɓa vaa ya,⁴⁰ bay ji le, nzoɓ ká ruu zinj naari ya na, ka ɓa nzoɓ fal nɗan naari.⁴¹ A nzoɓ ká'a káa mbii tunɗuɔ tɔy mbijw ha ri nzo, bay ɓaa ká i ɓa nzoɓ *Krisi le, m̄ ɓaa ha ri ta-taɗ ɓa tusue kị: nzoɓke ku na a zinj fe tundoɓ be.»

Haɗa nzoɓ ɗaa feyɗa ɓa fe ká ndaya
(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Nzoɓ ká ula leɗ mbijw ká ndji mini ká sakra leɗri ká ɗo key ká i ɗaa law-ri ɓo tul-i na ha ni ɗaa feyɗa le, siɗ bawda tisaw ɗo sol nzoɓke a vbu ni ɓo maambii na ndaɗ mba haɗa ni kaw báyi kumnun a ula leɗ na.⁴³ Zafka ɓa nduo-ɔ ze ɗaa ha mu ɗaa feyɗa le, mu kuɗ ni ɓo ɓisuy. Séke báyi nduo mbijw se zad' kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba séke báyi nduo-ɔ sidí bele se zad' kóko seke fe ká ɓil huu ká ruma ya ɓanɗuɔ.⁴⁴ [Ba zad' ká kayri hu ká di ya ndaw, huu kara ruma ká di ya ndaw ɓanɗuɔ.]⁴⁵ A zadka ɓa ɓal-a ze ha mu ɗaa feyɗa le, mu kuɗ ni ɓo ɓisuy. Séke kpede báyi ɓal mbijw se zad' káw kumnun taa tusueke na, ndaɗ mba séke báyi ɓal-a sidí bele ha ri vbu mu ɓo zad' kóko seke fe ká ɓil huu ká ru-ruma ya.⁴⁶ [Ba zad' ká kayri hu ká di ya ndaw, huu kara ruma ká di ya ɓanɗuɔ ndaw.]⁴⁷ Robay, zadka ɓa nun-a ze ɗaa ha mu ɗaa feyɗa le, mu nɗoɗko ni mú naa ni. Séke báyi nun-a mbijw ɗaru ha Ngerewuru re mbay ká tul-a na, ndaɗ mba séke báyi nun-ari sidí bele ha

ri vbu mu ɓo zad' kóko seke fe ká ɓil huu ká ru-ruma ya.⁴⁸ Ba zad' ká kayri hu ká di ya ndaw, huu kara ruma ká di ya ɓanɗuɔ ndaw.⁴⁹ Kóko seke fe ká nzoɓri riw bele ko na ha ri vi ndáɗom munu ká tom ɗaa ha fe sɗm ndaɗ.⁵⁰ Tom na ɓa fe kere, roo le, zadka ráake tji na waa, fe ji ze i ɗáake ha ni yi a raa ɓa kị báyi le? Ndaɗ bay haɗa ɓaari kị ze i ɓa tom ráake, a i kaw ɗeɗeke ká sakra kị.»

10

Nzoɓ ti kúɗ sakra nzoɓ yaɗa kiri ya
(Mat 19.1-12; Luk 16.18)

¹ Zezu uru ká zad'e ku a se ɓa kuɗu zad' ká Zude ká nzaa baa Zurdɛ fi kelu. Roo nzoɓri mbu kị ɓa kị robay ká luo-ε. Lee, ka tii saw fere ri fe munu ká'a ɗaa ɓanɗuɔ na.² Báyii le, Farizi haɗeri soro ɓa lakun-ε bay nzaa nzi-ε ze i vbi ni bay mii: «Ká ɓil *bol kusol naari na waa, waa nzoɓ ɗo báyi faa ká bay nii may be le?»³ Lee, Zezu yi a vbi ri mii: «Bol kusol ji ze *Moyze ha ri le?»⁴ I yjiɗa báyi bay ha ni mii: «Moyze pɗɗ faa ha nzoɓ bay haɗa ni ka ɗaa mbede nii may be na ndaw roo a nii ni zól báyi*»⁵ Báyii le, Zezu ɓaa ha ri mii: «Bay tul law nɗoɗo ɓaari ze Moyze mbiɓe bol kusol na ku a ɗáake mbede ha ri.⁶ Roo le, zadka Ngerewuru ɗaa feri riw bele báyi tiikake lew hoy na, ka ɗaa waa nzoɓ báyi may nzoɓ zeb.⁷ «Sawke mini ze, waa nzoɓ a pón bi-ε báyi mi-ε bay káw zinj may be,⁸ le, ɓari sidí bele reɓ na, i vi ɓa nzoɓ ká mbijw*» Be mini ze, i ɓa nzoɓ ká sidí mbáa, roo le, i ɓa nzoɓ ká mbijw.⁹ Munu zu le, nzoɓri ká Ngerewuru siɗ ri zuo kị na, ndaɗ bay haɗa nzoɓ ka wál sakra ɓari ya.»¹⁰ Fale ká Zezu báyi leɗ nduoɓal-eri i yi i se hula na, leɗ nduoɓal-eri vbi ni bayri ɓa kị se tul bay ká'a ɓaa ha nzoɓri na ku.¹¹ Lee, Zezu ɓaa ha ri mii: «Zadka nzoɓ nii may be zól, roo a yaa may kị le, ka ɗaa kaaya zinj may be na a ɗaa nun pie.¹² Do faa mbijw munu ndaw, may nzoɓ ká zól saa hul waa, roo a yaa waa kị le, ka ɗaa nun pie ndaw.»

Zezu sam fe zuo tul leɗri
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Nzoɓri vi báyi leɗri ha Zezu bay haɗa ni ka ɗaa nduo-ε ɓo tul-ri, roo le, leɗ nduoɓal-eri haa ri.¹⁴ Zadka Zezu ko munu na báyii le, law-ε se ni a ɓaa ha leɗ nduoɓal-eri na mii: «I ála leɗri ha ri vi luo-i ɓo, i haa ri ya, bay ji le, Ngerewuru re mbay ká tul ɓari ká i do munu ká leɗri key.¹⁵ M̄ ɓaa ha ri ta-taɗ ɓa tusue kị: nzoɓ ká yaa Ngerewuru ɓa law-ε ha ni re mbay ká tul-e munu ká leɗ na ya le, ka ti ɗoko sakra

* 10:4 10.4 Kijina bol kusol ba sidíke 24.1-3. † 10:8 10.8 Tiika saw fe 2.24.

nzobri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya wúm.»¹⁶ Fale ku le, ka fãa ledri na a mbuo ri do nduo-e, roo a daa nduo-e bo tul-ri.

Bay ká se tul nzob feziŋa
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Zadka Zezu se faa báy na báyii le, nzob mbjw munu dŋu a vaa huku pol-e a vbi ni mii: «Mbay kere, haŋa ji ze m̄ dáa roo bay zĩŋke kumnun ká do baŋguo na le?»¹⁸ Lee, Zezu baa haŋa ni mii: «Bay ji roo mù d̄i m̄i ba nzob kere le? Ngerewuru k̄i hu-e hoy ze ba nzob kere bo, nzob k̄i mbjw mini ká nde ni nde na, tiya. ¹⁹ Mu ko bol kusolri ká Ngerewuru haŋa nzobri ká baa mii: “Mù ti ika nzob ya, mù ti dáa nun pie ya, mù ti ri-riiŋa ya, mù ti kúf bay zuo nzaa nzob ya, mù ti úla nzob mú yaa fe be ya, roo mù dáa vu mbom bo tul baa-ka báy máa-ŋa.”²⁰ Báyii le, nzob na baa haŋa ni mii: «Mbay, bol kusolkeri ku na, báy kuban bi k̄i hoy m̄i do tul-e riw bele t̄i vuri.»²¹ Lee, Zezu jri ni a hii ni a baa haŋa ni mii: «Fe mbjw puo mù. Mu se mú vaa hie fe ñori riw bele ká mù d̄oŋe na, bo mú p̄ŋ larike haŋa nzob k̄kuri. Munu ndaw roo, mù ñoko báy feziŋa taa tusuekeri ká nulue. Fale ro le, mu ȳi mú se fal-i báy.»²² Zadka nzob na laa bay ká Zezu baa munu na báyii le, ka siŋ tunun-e mbid mbid a zol ngbirin, bay ji le, ka do báy feziŋari ngji bamba.

²³ Báyii le, Zezu ko-kóm rie fal-e gbuk a baa haŋa led nduoŋal-eri mii: «Do ngon bamba bay haŋa nzob feziŋari ñin tul-ri haŋa Ngerewuru re mbay ká tul-ri!»²⁴ Bayri ká a baa na yoklo ker bay led nduoŋal-eri. Roo le, Zezu baa na roŋbay mii: «Vu-iri, do ngon bamba bay haŋa nzob ka haŋa Ngerewuru re mbay ká tul-e!»²⁵ Haŋa zambal nduo luo zoy a t̄i ká nun-e na do ngon bamba tasiri. Roo le, haŋa nzob feziŋa ñin tul-e haŋa Ngerewuru re mbay ká tul-e na, do ngon bamba tasiri kal d̄i roŋbay.»²⁶ Bayri ká Zezu baa na, tuku led nduoŋal-eri ha ri kaw yer i vbi k̄i bay mii: «A munu ku waa, nzob ve ze a máa bay zĩŋ pam na báy le?»²⁷ Zezu jri ri a baa ha ri mii: «Ba fe ká mba nzobri, roo le, mba Ngerewuru ya, bay ji le, Ngerewuru na fe ká mba ni mba na, mbjw tiya.»

²⁸ Báyii le, Piyer mbi bay a baa haŋa ni mii: «Mu ko, ñuru na ñuru p̄ŋ feri riw bele bay séke fal-a.»²⁹ Lee, Zezu baa haŋa ni mii: «M̄i baa ha ri ta-taŋ ba tusue k̄i. Nzob ká p̄ŋ hul be, mase yu-eri báy tini-eri, mase bi-e báy mi-e, mase vi-eri, mase waa be bay tul-i, mase bay tul Bay Kere na

le, ³⁰ Ngerewuru a haŋa ni k̄iri soŋ soŋ kal tul-e taa hay ká vuri key. A haŋa ni hulri ndaw, yu-eri ndaw, tini-eri ndaw, mi-eri ndaw, vi-eri ndaw, waa-eri ndaw, roo báy dáa nun tuo sieri kara ndaw ká bil sew ká náa káwri d̄i timbede key. Fale le, ká bil sew ká a vi vuku na, ká a haŋa ni kumnun ká do baŋguo. ³¹ Roo le, nzobri ngji bamba ká i do pola timbede key na, i ñoko fal. A nzobri ká i do fal timbede key na, i ñoko pola.»

Zezu baa bay huf be báy t̄i be saa luo huf na roŋbay

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Zadka Zezu báy led nduoŋal-eri i se faa i t̄i zad ká bil ba Zuruzalem na, ka se pol-ri, le, law led nduoŋal-eri to, a nzobri ká i toŋ fal-ri na kara h̄e daa ri ndaw. Báyii le, ka fãa led nduoŋal-eri ká duo fale sid̄i na a d̄oŋe fi mbjw a baa bay feri ká a t̄i tul-e na ha ri ³³ mii: «I laa key, náa séri ba Zuruzalem na ro v̄y. Ba zad ká i p̄ŋ m̄i bi *Vu Nzob na bo nduo *ngersenzoŋ fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri ká d̄i. Bari na i dáa bay huf bo tul-i i p̄ŋ m̄i bo nduo nzobri ká i tuu Ngerewuru ya. ³⁴ Bari key na i sie m̄i, i sa-sam̄i zuo nun-i, i ndaka m̄i báy ndoy doŋ a i i m̄i. Fale ká ndeke d̄i nam sayke le, m̄i t̄i saa luo huf.»

Vbiw Zak báy Zaa

(Mat 20.20-28)

³⁵ Fale le, vu Zebederi ká ba Zak báy Zaa, i soro ba lakun Zezu i baa haŋa ni mii: «Mbay, fe ká ñuru vbika mù key na, ñuru hii bay haŋa mù dáa feke haŋa ñuru.»³⁶ Lee, Zezu vbi ri mii: «Waa, fe ji ze i hii bay haŋa m̄i dáa ha ri le?»³⁷ I baa haŋa ni mii: «Sieke ká mù káw ba mbay báy rin d̄ika na, mu ha ñuru káw lakun-a, nzob mbjw ka káw tunduo hoŋo bo, a nzob mbini ka káw tunduo gel bo laa.»³⁸ Báyii le, Zezu baa ha ri mii: «Fe ká i vbi key na, i ko ya hoy. Seke fe ká do bil kobo ká Ngerewuru a haŋa m̄i nzo na waa, i maa ká bay nzoko ndaw, mase i maa ká bay nduo bil-e ká i dáa m̄i nduo d̄i na ndaw le?»³⁹ Lee, i baa haŋa ni mii: «Ū! Buru ma-maa.» Báyii le, Zezu baa ha ri mii: «Ba tusue k̄i, baari na, fe seke ká do bil kobo ká m̄i nzoko na i nzoko ndaw, a i nduo bil kóko seke fe ká i dáa m̄i nduo d̄i na ndaw. ⁴⁰ Roo le, káw tunduo hoŋo bi, mase káw tunduo gel bi na, ba bay bi ya. Zadkeri ku na do bay tul nzobri ká Ngerewuru leke bay tul-ri.»

⁴¹ Zadka bie led nduoŋal-eri ká toŋ duo na, i laa bayke na munu báyii le, law-ri se

‡ **10:19** 10.19 Tji kele 20.12-16; Kĩŋja bol kusol ba sid̄ike 5.16-20. **§ 10:26** 10.26 Fe ká Zezu baa bayke ká zad ni key na, tuku led nduoŋal-eri, bay ji le, Ziŋri ker mii, nzob ká do báy feziŋa ngi-ngji na, feziŋa be na kie mii, ka ba nzob ká a rii law Ngerewuru, roo puoruo Ngerewuru kara ba taa be ndaw pi. Roo le, Zezu kie ri mii, ker bay bari do báy faake ya.

ri ká tul Zak báy Zaa. ⁴² Báyyi le, Zezu dí ri riw bele a baa ha ri mii: «Í kò ndaw, nzobri ká i kò ri ba mbay nzobri ká tusiri key na, i re tul puori ngo-ngon ha nzobri hie bol nzaa-ri. A bari ká i ba nzob repuori na kara i ha nzobri daa fe báy hurusuo. ⁴³ Roo le, fe ká mini key na i ha ni do sakra baari ya. Zadka nzob hii bay vika ba bawda nzob ká sakra baari le, ka daa sùo-ε ba nzob dáa ped ha ri. ⁴⁴ Mase zadka nzob mbjw hii bay doko pola dekre ká sakra baari le, ndad bay hana ni ka vi ba koy baari riw bele. ⁴⁵ Tusuke le, bi *Vu Nzob na mi vi tusiri key bay hana nzobri daa ped ha mi ya. Roo le, mi vi bay daa ped ha nzobri a mi mbi sùo-i ha huf bay puoke tul nzobri ngji bamba.»

Raw ko-kóm

(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Zezu báy led nduoal-eri tji ngerepuo Zeriko. Zadka i do kál Zeriko báy ruo nzobri na báyyi le, raw mbjw ká ba vu Time ká rin-ε ba Batime kaw lafaa a gon fe. ⁴⁷ Zadka' a laa mii, ba Zezu ká Nazared ze do kali ku na báyyi le, ka tii saw guu fe belen mii: «Zezu *vu bulu David, kócf nguo hoy mu ko nun sie bi!» ⁴⁸ Lee, nzobri ngji bamba i gbu ni bay hana ni ka pon nzi-ε. Roo le, ka guu fe mgba mgba ba pola pola robay mii: «Vu bulu *David, mu ko nun sie bi!» ⁴⁹ Báyyi le, Zezu sii bal-ε zik a do a baa mii: «Di ni ha mi.» Lee, i di Batime nzob raw na i baa ha ni mii: «Sin law-a mú úru siya, Zezu dí mù!» ⁵⁰ Báyyi le, raw na vbu maagari be gbukra bo siri, a zo zakra zakra a se ba luo Zezu. ⁵¹ Lee, Zezu vbi ni mii: «Fe ji ze mu hii bay hana mi daa ha mu le?» Báyyi le, raw na yinjra bay bay ha ni mii: «Mbay, mu daa ha mi ko-kóm ba ki robay.» ⁵² Lee, Zezu baa ha ni mii: «Mu se bay kere, law-a ká mu daa bo tul-i na vaa mu ro.» Ká zadε ku hoy le, ka ko-kóm a mbi faa fal Zezu na.

11

Zezu se Zuruzalem

(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Zaa 12.12-19)

¹ Zezu báy led nduoal-eri i ton di ya báy ngerepuo ká Zuruzalem, a i do di ya báy vu puori ká rin-ri ba Befaze báy Betani ká do lakun kuo Oliviye. Báyyi le, ká zadε ku na Zezu pie led nduoal-eri sidi ha ri se pola ² a baa ha ri mii: «Í se puo ká do pol-ri ku. Zadka i tji di le, zadε ku hoy i zinj vu maasoba mbjw ká i taa ni do di ká nzob kaw tul-e ba mbjw ya robay, le, i hina ni i vike ha mi. ³ Zadka nzob vbi ri mii: “Bay

ji roo i daa munu le,” le, i baa ha ni mii: “Ngerembay ze se sieke; ndji hoy le a pieke ha mu báy.”»

⁴ Báyyi le, led nduoal-eri ká sidi na, i zol i vaa zinj vu maasoba ká i sin ni do faa hul ká kele ká lakun faa na i hina ni. ⁵ Nzob haneri ká i do di na, i vbi ri bay mii: «Fe ji ze i daa munu le? Bay ji ndaw roo i hina vu maasoba na key le?» ⁶ Lee, i yinjra bay bay ha ri munu ká Zezu baa ha ri pola na. Ro, nzobkeri ku na ala ri ha ri zólke, ⁷ le, i se báy vu maasoba na ha Zezu, i laba maagari bari zuo tul-e, le, Zezu hil a kaw di. ⁸ Báyyi le, nzobri ngji bamba i laba maagari bari zuo faa ká pol-e bay hana ni ka se tul-e a kál, a nzob hawri laa le, i laba nzaa toy vay puuri ká i kud ká bil waa. ⁹ Bari ká i se pol Zezu báy bari ká i se fal-ε na, i guu fe gürum gürum báy nzaa-ri ba siya mii:

«Hozana! Naa pisiri Ngerewuru!

Ndad bay hana Ngerewuru ka sam fe zuo tul nzob

ká vi báy rin Ngerembay!

¹⁰ Ndad bay hana Ngerewuru ka sam fe zuo tul nzob

ká'a pie ni vi re mbay ká puoruo bulu naari David na!

Hozana! Naa pisiri Ngerewuru ká kaw nulue!»

¹¹ Zezu tji Zuruzalem a kal a rii bil *hul kani Ngerewuru. Ka ko-kóm rie fal-ε gbuk a ngaa feru riw bele ká kal na. Fale ku le, ka tji a se ba Betani báy led nduoal-eri ká duo fal-ε sidi na, bay ji le, sie ti mbaa ro.

Zezu fad nzum

(Mat 21.18-19)

¹² Nzaaruo ki ká ba tibie na, Zezu báy led nduoal-eri i tji saa Betani i se faa, le, kon se ni. ¹³ Lee, ka mbi nun-ε a ko puu nzum mbjw munu báy vayke ka do lew. Ka se saw-ε bay zinj lereke hane bay suna. Zadka'a se saw-ε na báyyi le, lereke mbjw tiya; ba vayke hoy, bay ji le, ba few lieke ya báy. ¹⁴ Báyyi le, Zezu baa ha puu nzum na mii: «Nzob mbjw ti suna lere bo mbaa mgbay.» Lee, led nduoal-eri laa bay ká'a baa na.

Zezu nii nzob fe hieri ká bil hul kani Ngerewuru

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Zaa 2.13-22)

¹⁵ Fale ku le, Zezu báy led nduoal-eri i tji Zuruzalem, le, ka rii a se bil mgbay ká *hul kani Ngerewuru do di a tii saw nii nzob dab fe hieri báy bari ká i se di bay hie fe na. Ka kira tutakra bari nzob kpu ki lariri báy karingaw nzob hie kay

* **11:9** 11.9 Báy tiikake na, Hozana na baa mii, «[Ngerewuru, mu vi so buru!» Báy sewke taa Zezu laa le, bayke baa mii, «Naa pisiri Ngerewuru!»

bederi zuo nzari nzari. ¹⁶ Ka ala faa ha nzoɔ mbijw kal bay soɔa be ka bil hul kani Ngerewuru na ya. ¹⁷ Fale ku roo, ka fere nzoɔri fe a baa mii: «]Ngerewuru baa tatan ka bil mbede fe mii: “Hul bi na i dika ba hul daa nzaa bay kere nzoɔri ka saw puo bari bod bod riw bele*,” roo le, baari na i fere ni ba puy nzoɔ riibari.»

¹⁸ Zadka *ngerenzob fe poyri bay *nzoɔ fere nzoɔri bol kusolri laa bayke na munu bayji le, i nzaa faa bay ika Zezu. Tusueke le, hje daa ri, bay ji le, fe ka'a fere ruo nzoɔri na tuku ri riw bele ha ri kaw yer. ¹⁹ Zadka zad ba law na bayji le, Zezu bay lef nduoɔal-eri i tji saa ngerepuo na ku i zol.

Nzum ka Zezu fad ni na huɔ wɔɔ
(Mat 21.20-22)

²⁰ Nzaaruɔ ki ka Zezu bay lef nduoɔal-eri i do kal faa ba tibie pied na, i ko puu nzum na huɔ wɔɔ tji saw-ε. ²¹ Bayji le, law Piyer ker se tul bay ka Zezu baa ha puu nzum pola na a baa ha Zezu mii: «Mbay, mu ko-kom mu ko! Puu nzum ka mu fad ni na huɔ wɔɔ do ku!» ²² Lee, Zezu mbi bay a baa ha lef nduoɔal-eri mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki. I daa law-ri ka bo tul Ngerewuru! ²³ Zadka nzoɔ baa ha ku key na mii: “Mu muɔ ka zad ni key a mu zo bo maambii,” roo nzoɔke may bay ka bil law-ε ya, a daa law-ε bo tul fe ka'a baa bayke na le, Ngerewuru a hanja ni feke na. ²⁴ Sawke mini ze, mi baa ha ri: feri riw bele ka i vbi bay nzaa bay kere na, ndad bay daa law-ri bo di i baa mii, i zinj feke na ro, le, Ngerewuru a hanja ri feke na. ²⁵ Robay, zadka i do siya i daa nzaa bay kere, roo i ko ka i do bay bay zinj nzoɔ le, ndad bay hanja ri nda buma ka zinj ni. Be ndaw roo, Baa baari ka kaw nulue na, a ndaka buma ka tul fe kayaya baari na zinj ri ndaw bay. ²⁶ [Roo le, zadka i nda buma zinj nzoɔri ka i daa kayaya zinj ri na ya le, Baa baari ka nulue na ti ndaka buma zinj ri ka tul fe kayaya baari na ya ndaw pi.»]

Bay faa ve ze Zezu daake fe le?
(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Zezu bay lef nduoɔal-eri i yji i se Zuruzalem ba ki roɔbay. Zadka Zezu haari bil mgbaj ka *hul kani Ngerewuru do di na bayji le, *ngerenzob fe poyri bay *nzoɔ fere nzoɔri bol kusolri, roo bay ngere Zibri ndaw na, i vi luo-ε ²⁸ i vbi ni bay mii: «A ve ze mbi nzaa ha mu ndaw roo mu daake fe niri key le? Mase, nzoɔ ve ze ha mu faa daake le?» ²⁹ Lee, Zezu yjinra bay bay ha ri

mii: «Mi vbika ri bay mbijw hoy bay koko. Zadka i yjinra bay bayke ha mi le, mi kie ri nzoɔ ka mbi nzaa ha mi daake fe niri key na. ³⁰ Daa tul nzoɔri nduo mbi ka Zaa daa na waa, uru saa luo Ngerewuru mase, uru saa luo nzoɔri hoy le? I yjinra bay bayke ha mi laa.» ³¹ Bayji le, i tji saw may bay ka sakra ki mii: «Naa baari mina ro le? Zadka naa yjinrari bay bay ha ni mii, uru saa luo Ngerewuru le, a yji a vbi naari mii, bay ji ndaw roo naa daari law naari bo tul bay ka Zaa baa na ya le? ³² A zadka naa yjinrari mii, uru saa luo nzoɔri le, a doko mina le?» Tusueke le, i daa hje ruo nzoɔri, bay ji le, nzoɔri riw bele ko Zaa ba nzoɔ yaana bay saa nzaa Ngerewuru tusueke. ³³ Bayji le, i yjinra bay bay ha Zezu mii: «Buru ko ya.» Lee, ka yjinra bay bay ha ri mii: «Munu zu le, nda-ndad! Bi hoy kara, mi ti kie ri nzoɔ ka mbi nzaa ha mi daake fe niri key na ya ndaw.»

12

Law bay ka se tul nzoɔ pedri ka law-ri ndaya

(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Fale ku le, Zezu tii saw baa bay ha ri bay faa law bay a baa mii: «Nzoɔ mbijw munu mgbaw waa a maa para puuri do di, a te kpan gbi gbi kiri di gbuɔ, a tie luo mbijw do di bay duoke lere puu na, roo a mbuo fe ga-gan do bil waa ha nzoɔ koroɔkeri kaw di*. Fale le, ka poɔ pedke zuo nduo nzoɔ pedkeri ka'a faa ri na, bay hanja bo few horo lere puu na vi le, i wal taa feri a i poɔ taa feri. Fale ku roo a zol a se varu. ² Zadka few horo lereke na vi bayji le, nzoɔ waa na pie lef kaw be mbijw se luo nzoɔ pedkeri na bay yaana lereke ka do bay tul beri na. ³ Roo le, nzoɔ pedkeri na i mgbaw lef kaw be na, i ndaka ni wob wob, i nii ni zol nduo-ε hoy soli tan hanja ni fe. ⁴ Lee, nzoɔ waa na pie lef kaw be ki roɔbay se luo-ri. Bayji le, be na, i ndaka tul-e wob wob ndaw, a i raf ni. ⁵ Nzoɔ waa na pie lef kaw be ki roɔbay. Bayji le, be na, i i ni. Ka yji a pie lef kaw be kiri ngji bamba, le, i dara ri faa mbijw munu ndaw: i ndaka nzoɔ haneri, a i i nzoɔ hawri. ⁶ Lee, nzoɔ waa na ti bay lef kawri mbaa, ba vi-e ka'a ko ni ba nzoɔ nun-ε ro ze ton. Ka pie ni ba ɔro fal ba luo-ri, a ker ka bil law-ε mii, i hje vu beri na. ⁷ Roo le, zadka nzoɔ pedkeri na mbi nun-ri i ko vu nzoɔ waa na bayji le, i baa bay ka sakra ki mii: “I ko, nzoɔ ka'a mgbaka fe pile na zu! Naa seri naa vaa iri

† **11:17** 11.17 Ezay 56.7; Zeremi 7.11. * **12:1** 12.1 Ka zad ni key na, fe ka nzoɔ waa maa na, Kuori ko feke ya. Leɔ Izarayelri ze di ba vije. Ba vay fe ka uo a lie goriyo goriyo a do zuɔba ka i di ba rezin. Ba fe pay bari ka i su lereke, a i daake him ndaw. Ka bil Mbede Ngerewuru na, zadka i baa bay se tul vije le, hane ba fe ka i maa do bil waa, a hane laa le, ba leɔ Izarayelri ki suo-ri ka Ngerewuru ko-kom ba tul-ri, a hii bay hanja lere bari do di.

ni bo, náa pónri fe pile na ba taa naari.”

⁸ Ro, í vǎa mgba leđ na í i ni, a í vbu ni bo fal wáa na.» ⁹ Báyyi le, Zezu vbi ri bay mii: «A munu ku wǎa, nzoɓ wáa na a dáa mina le? Ka’a vǎa ika nzoɓ pedkeri na, a ha wáa na ha nzoɓ k̄iri. ¹⁰ Bay ká do bil mbede Ngerewuru key na wǎa, í k̄ji ya báy le? Bayke ba mii:

“Tisaw ká nzoɓ mbúo hulri vbu bo bisuy na,

ȳji a vi ba tisaw kere ká kal tul tisaw hǎwri pavbađ,

a ba tisaw tigbǎa hul taa tusuke.

¹¹ Feke ku na ba ped dáa Ngerembay, a ba fe ká ndađ bamba bay kóko.”»

¹² Báyyi le, *ngerenzob fe poyri báy nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol Zifri, roo báy ngerɛ Zifri ndǎw na, i nzaa faa bay mgbaka Zezu, bay ji le, i ko ndǎw, law bay ká’a baa na, ka túnje ri tunj. Ro, í pɔnj ní í zol, bay ji le, i h̄je ruo nzoɓri.

Fe Ngerewuru báy fe Mbay Sezar (Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Fale ku le, i pie Farizi haneri báy Zif haneri ká i zuo fal Mbay *Erod ha ri kaw lakun Zezu bay nzaa nzi-ε báy faa vbiw.

¹⁴ Ze í vbi ni mii: «Mbay, ūuru ko ndǎw, bo na mù baa sùo bay. Mù yǎa kér bay nzoɓ mù dáake fe ya, bay ji le, bo na mù baa bay zinj nzoɓ tanj náa nun nzoɓ, a mú fere nzoɓri tusue bay ká se tul fe dáa ká rii law Ngerewuru. Mu baa ha ūuru laa. Wǎa, *bol kusol naari h̄i faa bay hanja nzoɓ puo larimbuo ha Mbay Sezar mase, ha faa ya le? Ndađ bay puo larimbuo ha ní mase, ndađ bay puo ha ni ya le?»

¹⁵ Leε, Zezu ko bay huo bari na ndǎw a vbi ri mii: «Wǎa, bay ji ndǎw roo, i nzaa nzaa-i bay mgbaka mí báy bay le? I mbi lari na mbjw i víke ha mí ko.» ¹⁶ Báyyi le, i mbi lari na í víke ha ní, le, ka vbi ri mii: «Tul nzoɓ, báy rinj nzoɓ ká i vbie do lari key na wǎa, ba nzoɓ ve zu le?» Leε, i ȳinjra báy bay ha ni mii: «Ba Mbay Sezar.» ¹⁷ Báyyi le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Munu zu le, ferí ká do bay tul Mbay Sezar le, i ha Sezar, a ferí ká do bay tul Ngerewuru laa le, i ha Ngerewuru.» Leε, bay ká’a ȳinjra ha ri na tuku ri ha ri kaw yer.

Vbiw ká bay tul t̄ji nzoɓri saa luɔ huđ (Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Fale ku le, Sadusi haneri i vi luo Zezu bay vbika ni bay. Ba bari *Sadusiri na ze i ker í baa mii, nzoɓ hu le, ti t̄ji saa luɔ huđ ya. Báyyi le, i vbi ni bay mii: ¹⁹ «Mbay,

*Moyze daa *bol kusol do bil mbede ha naari mii, zadka nzoɓ do báy yu-ε, roo a hu a pɔnj máy fe tanj mbonke nzoɓ le, ndađ bay hanja yu-ε na ka yǎa máy pile na, a mbonke nzoɓ a k̄oroke mjiri yu-ε ká hu na. ²⁰ Be ze, nzoɓ báy yu-eri tul-ri tonɔ say, le, ngerɛ leđ na yǎa máy a hu tanj mbonke nzoɓ. ²¹ Tonjo fal-ε nzoɓ ndeke d̄i sidfike yǎa máy pile fe na, a hu tanj mbonke nzoɓ na roɓay. Leđ ndeke d̄i sayke na kara do munu na ndǎw. ²² Nzoɓri ká tul-ri tonɔ say na, i yǎa máyke na yǎa riw bele, i hu tanj mbonke nzoɓ. Ká fal huđ bari ku riw bele na, máy na kara vi hu ndǎw. ²³ A munu ku wǎa, sieke ká nzoɓri t̄ji saa luɔ huđ na, nzoɓ ve ká sakra bari ku na, máy na a bá taa be le, bay ji le, bari ká tul-ri tonɔ say riw bele na, i yǎa ni yǎa báy zad bari riw bele.» ²⁴ Ro, Zezu baa ha ri mii: «Baari na i wuru faa; a wǎa i ko feke ko le woo? Bay ji le, bay ká do bil mbede Ngerewuru na, i laa ya ndǎw, a i ko hurusuo Ngerewuru ya ndǎw pi. ²⁵ Tusueke le, sie ká nzoɓri t̄ji saa luɔ huđ na, warari báy máyri i ti yǎanja k̄i ya, roo le, i doko munu ba leđ nzaaped Ngerewuru ká nulue. ²⁶ A bay ká se tul nzoɓri ká i t̄ji saa luɔ huđ na wǎa, i k̄ji bay ká do bil mbede ká Moyze daa na ya le? Zadka Moyze baa bay se tul puu ká gbúda ká huu se d̄i ká bil law kor na, Ngerewuru baa ha ni mii: “Mí ba Ngerewuru *Abaraham, Ngerewuru Izak, a mí ba Ngerewuru *Zakoɓ ndǎw.” ²⁷ Munu zu le, Ngerewuru na ba Ngerewuru nzoɓ káw báy kumnunri bo, ka ba Ngerewuru nzoɓ huđeri ya. Baari na, i wuru faa mak mak ba tusue.»

Ngerɛ bol kusol (Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Nzoɓ mbjw munu ká ba *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ká laa máy bay bari a ko Zezu ká ȳinjra báy bay báy zađe ha *Sadusiri na báyyi le, ka soro ba lakun-ε a vbi ni mii: «Bol kusol ha ze ba ngerɛke kal hǎwri riw bele le?» ²⁹ Leε, Zezu baa ha ni mii: «Mu ko, *bol kusol ká ba ngerɛke kal hǎwri riw bele na ze do key: “Izarayelri, i te suku-r̄i i laa!

Ngerembay Ngerewuru naari na, be huo-ε kekkek hoy ze ka ba Ngerembay.

³⁰ Ngerembay Ngerewuru bo na, mù h̄ii ni báy bil law-ari riw bele ndǎw, para nun sùo-ori riw bele ndǎw, kér bay fori riw bele ndǎw,

† 12:11 12.11 Simri 118.22-23. ‡ 12:26 12.26 T̄ji kele 3.2-6. § 12:27 12.27 Nzoɓri ká i ba taa Ngerewuru, munu ká Abaraham ndǎw, Izak ndǎw, roo Zakoɓ ndǎw na, ze i hu na hu hoy kara, para nun sùo-ri na kaw báy kumnun baŋguo. Be ze, Ngerewuru na ba Ngerewuru bari baŋguo. * 12:30 12.30 K̄inja bol kusol ba sidfike 6.4-6. † 12:31 12.31 Soro ped dáa Leviri 19.18.

roo báy hürusuo-ori riw bele ndaw pi.*.”

³¹ Bol kusol ndeke di sidfike ze do key “Mù hii kù-ò munu ká sùo-ò bo kù†.” Bol kusol kù ká kal be niri ká sidfí key na tiya.»

³² Báyii le, nzoò fére nzoòbri bol kusol na baa ha Zezu mii: «Mbay, zadε ze. Bay ká mù baa na ba sùo bay kù! Ngerewuru huoe keklek hoy ze ba Ngerewuru bo, wuru kù ká nde ni nde na tiya. ³³ Munu zu le, nzoò haa haa le, ka hii Ngerewuru báy bil law-eri riw bele, kér bay ñeri riw bele ndaw, roo báy hürusuo-eri riw bele ndaw pi. Ka hii kù-ε munu ká sùo-ε be kù. Daa fekere ku na kal haña *fe poy ká i tay báy huu ha Ngerewuru, báy fe poy hawri riw bele na.» ³⁴ Zadka Zezu laa bay ká’a yijra bay faake na báyii le, ka baa ha ni mii: «Mù do di ya bay haña Ngerewuru ka re mbay ká tul-a.» Fale ku le, nzoò mbijw zinj faa bay vbika ni bay na mbaa.

Krisi báy David
(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Zezu do fére nzoòbri fe ká bil *hul kani Ngerewuru. Báyii le, ka vbi ri mii: «Daa mina roo *nzoò fére nzoòbri bol kusolri baa mii, *Krisi, nzoò ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoòbri na, ka ba vu bulu Mbay *David le woo? ³⁶ I ko, Mbay David ká Tem Law Pie nda faa pol-e na baa sùo-ε kù mii: “Ngerewuru Ngerembay baa ha Ngerembay bi mii:

‘Mu vi káw tunduo hofo bi kpuru maa báy haña mi haw yum ká tul nzoò tul ngani ñori ha ri do ba fe daa bal-a zuo di?’.”

³⁷ Mbay David kù sùo-ε na di Krisike na ba Ngerembay. A munu ku waa, daa mina roo Krisi na a yji a ba vu bulu Mbay David ndaw le woo?» Leε, roo nzoòbri ngji bamba laa bay Zezu na báy suoriya.

Fe daa qaaya nzoò fére nzoòbri bol kusolri
(Mat 23.1-36; Luk 20.45-47)

³⁸ Zezu fere nzoòbri fe a baa mii: «Ì nze báy sùo-rí bay tul *nzoò fére nzoòbri bol kusolri ká i hii bay ndúo maagari ká pi-pie yul bay háarike ha nzoòbri hii soko korma korma ha ri ká zad ruo ká nun nzoòbri, ³⁹ i nzaa zad káw rin ñika ká do pola ká bil hul mbú kùri báy zad kaw ngereri ká nam fe sum suoriya bay kaw di. ⁴⁰ I yaa fe máy sieri kpakla kpakla riw bele, roo i yji i daa nzaa bay kere pi-pie bay haña nzoòbri ko le, i pisike ri. Nzoòkeri ku na, Ngerewuru a daa ri ko seke fe ngji bamba.»

Máy sie mbijw ha fe tunduo ha Ngerewuru
(Luk 21.1-4)

⁴¹ Fale ku le, Zezu kaw siri maa báy zad búo lari ká bil *hul kani Ngerewuru, a ko nzoòbri ká i vi bay daa lari zuo bil huo fe ha Ngerewuru. Nzoò feziñari ngji bamba vi daa lari ngi-ngji zuo di. ⁴² Leε, máy sie mbijw munu ká ba kuku vi daa soli sidfí hoy ká ba vu lari nzik nzik na zuo di. ⁴³ Báyii le, Zezu di led nduo-bal-eri a baa ha ri mii: «Ì ko key! Mi baa ha ri ta-tañ ba tusue kù, máy sie key ká kuku bamba na, ka ha lari kal nzoò hawri riw bele ká i vi daa lari ñari zuo bil huo fe key, ⁴⁴ bay ji le, nzoò hawri riw bele na, i wal feziña ñari ká maa ri mgbak mgbak na i ha. Roo le, máy key ká ferri riw bele puo ni na, ka ha fe ká’a doke bay hólke sùo-ε na lof bele ha Ngerewuru.»

13

Zezu baa bay ká se tul bie hul kani Ngerewuru
(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Zadka Zezu tji saa bil *hul kani Ngerewuru na, led nduo-bal-ε mbijw munu baa ha ni mii: «Mbay, mu ko-kóm mu ko bawda tisaw kereri ká ndaf ku! Mu ko hulri ká i ura ndaf key ku!» ² Leε, Zezu baa ha ni mii: «Mù ko bawda tisaw kereri ká i úrake hulri na kù zu le? Nam hane le, tisawkeri key na ti tón mbijw káw tul kù ya. Nzoòbri gáy ri riw bele zuo siri.»

Feri ká’a kál pola roo óro bie nam ká tusiri a vika
(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Zezu se a kaw tul kuo ká rin-ε ba Oliviyee, ká do maa báy *hul kani Ngerewuru. Báyii le, Piyer, Zak báy Zaa, roo Andere ndaw na, ñari huo-ri ze i kaw zinj ni fi mbijw i vbi ni bay mii: ⁴ «Mu baa ha ñuru laa, sie haa ndaw roo fe niri key na a vika le? Roobay, fe ji ndaw roo a kál a kie ñuru nam ká fe niri riw bele a vike na le?» ⁵ Báyii le, Zezu tii saw baa bay ha ri mii: «Ì nze báy sùo-rí bay haña nzoò mbijw mini kara ka úla ri ya. ⁶ Nzoòbri vi ngji bamba báy rin-i i baa mii: “Ba bi ze mi ba *Krisi, nzoò ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoòbri na.” I úla nzoòbri ngji bamba. ⁷ Zadka i láa soro bay ruyri ká nzoòbri ruu kù ká lakun-rí, a i laa soro ruyri ká nzoòbri ruu kù di di ndaw na le, i ha sùo-rí ka to ya, bay ji le, ndaf bay haña fe niri key na ka tji ndaw roo! Roo le, ba sie óro bie nam ká tusiri key ya roobay. ⁸ Nzoòbri ká saw puo ñari mbijw, i úru bay rúu zinj nzoòbri ká saw puo kùri ñod. Nzoòbri ká bil puoruo mbijw,

ì úru bay rúu zìj nzoò puoruo k̄iri. Tusiri a lán yik yik báy zadf zadf ndaw, kón luye a líe báy zadri ndaw pi. Fekeri ku na a ðoko munu ba tiika nduo ká se máy nzoò bay haña ni ka mbonj. ⁹ Roo le, baari na, ì kò sùo-rì báy kere ndaw rò! Nzoòri mgbaka r̄i bay pɔŋ r̄i bo nduo nzoò kún sal bayri, ì ndaka r̄i báy ndoy ðɔŋ ká bil *hul mbú k̄i Zibri ndaw. I f̄aá r̄i bay ðáa r̄i kaw pol nzoò réke tul puori ndaw, pol mbay luyeri ndaw bay tul-i, a le, ká zadf ku na ì báa nasi bay ká se tul-i na ha ri. ¹⁰ Do nun ka-káa Bay Kere ha nzoòri ká s̄aw puo ðari bof bof na riw bele ha ri laa pola ndaw rɔɔ, órɔ ðie nam ká tusiri na ka vi báy. ¹¹ A zadka ì mgbá r̄i bay ðáa r̄i kaw pol nzoò kún sal bayri le, ì ha law-r̄i ka nzaa r̄i bay tul bayri ká ì vaa báa na ku ya. Ká zadf ku hoy, ì báa bay ká Ngerewuru ha r̄i. Bayke ku na, ti uru saa luò-r̄i ya, roo le, ba Tem Law Pie ze a ðáa baykeri na zuo nzáa-r̄i ha r̄i baá báy. ¹² Namke ku na, yu k̄iri mbika tul k̄i ha ri ì ri ndaw, báa ledri ðáa munu zìj vu ðari ndaw, a ledri kara ì úru zìj nzoò mbónj r̄i ha ri ðaa bay huf bo tul-r̄i ndaw. ¹³ Nzoòri riw bele ì f̄ȳj r̄i bay tul-i. Roo le, nzoò ká mgbá ngɔ-ngɔŋ kpuru t̄ji gb̄yke le, Ngerewuru a yaña ni.»

Fe seke a ðáa nzoòri ká Zude
(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)

¹⁴ «Namke ku na ì kóko nzoò ká ì ði ni ba “Fe Ìm ká maa báa ya” kaw zadf ká’a maa káw ði ya. (Nzoò ká k̄ji mbede key na le, ka laa s̄awke ta-tañ!) Zadka ì kò munu na báyji le, ðari ká ì kaw kudu zadf ká Zude na, ndadf bay haña ri ðúu ba tul kuori. ¹⁵ Nzoò ká’a mgbaka t̄aram ká tul hul siya na*, ka ti ði bay vaa mbika fe ká hula ya ndaw, ¹⁶ a nzoò ká’a ðoko wáa na ti ȳji se puo bay mbika maagari ðe ya ndaw pi. ¹⁷ Namkeri ku na, máyri ká ì ðoko bil, báy máyri ká ledri áw wan ðari na, ì kóko seke fe nḡji ðamba. ¹⁸ Ì kódf Ngerewuru bay haña ferri key na, ka t̄ji báy few lew tedf ya! ¹⁹ Ká bil namkeri ku na, kóko seke fe ká’a t̄ji tul nzoòri na, a kál tul zadf pavbað. Uru saa nam ká Ngerewuru ðáake ferri riw bele kpuru t̄ji vuri key na, k̄iri kóko seke fe ká mini na nzoò kò ya rɔɔbay, rɔɔ bil namri ká’a vi vuku hoy kara, nzoò ti kóko k̄iri seke fe ká mini mbáa mgbañ. ²⁰ A zadka Ngerembay mbi nzi-ε bay ȳj̄ra namkeri ku na ba fal ya le, nzoò mb̄jw mini kara ti káw báy kumun ya. Roo le, namkeri ku na ka ȳj̄ra ba fal bay tul nzoò ðeri ká’a nan ri zuo bof ba taa ðe. ²¹ Zadka nzoò baá ha r̄i mi: “Ì kò-kóm ì kò *Krisi, nzoò ká Ngerewuru waa bay píe ni ví ya nzoòri na, ka ðo zadf ni key” mase “ka ðo

lew,” le, ì ðaa law-r̄i ka bo ði ya, ²² bay ji le, nzoòri ká ì ði sùo-rì ba Krisi, báy nzoòri ká ì ði sùo-rì ba *nzoò yaña bayri saa nzaa Ngerewuru na, ì t̄ji ì ðaa fe sanri báy ferri ká mba kóko bay úlake nzoòri. Ze faa ðo ði le, nzoòri ká Ngerewuru nan ri zuo bof ba taa ðe na hoy kara, ì úla ri ndaw. ²³ Munu zu le, baari na, ì nze báy sùo-r̄i! Mì baá bayke riw bele ha r̄i ro.»

Sie ȳji Vu Nzoò

(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ «Ká bil namkeri ku, ká fal kóko seke feke ku na, sie a ðoko guu ndaw, few ti híe mbáa ndaw, ²⁵ mbaymawri tiika s̄aw gáy saa tumbam ndaw, rɔɔ h̄urusuori ká ì ðo tumbam kara ì lán yik yik ndaw pi. ²⁶ Báyji le, nzoòri kóko m̄i bi *Vu Nzoò ká m̄i ví saa nulue ká bil s̄i mbam báy bawda h̄urusuo, báy rinj ðika. ²⁷ Bi na, m̄i píe ledf nzaapedf ðiri ha ri se báy t̄jw zadri ká niñ ká tusiri key bay mbú nzoòri ká m̄i nan ri zuo bof ba taa ði na, saa fi mb̄je mgbá gb̄y zadf ká fi mbini.»

Fe fére ká se tul puu nzum

(Mat 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ «Ì laa máa bay ká se tul puu nzum na, a ì fére fe ká ði! Zadka ì kò rɔɔ nzaa t̄ykeri luò vay a ðo rék rek le, ì kò ta-tañ mii, nzaa bura mbam ðo ði ya ro zu. ²⁹ Do faa mb̄jw munu ndaw, zadka ì kò fe niri key na t̄ji le, ì kò ndaw mii, bi *Vu Nzoò na, m̄i ðo ði ya ðef bay ví; m̄i ðo faa hul ro. ³⁰ Mì baá ha r̄i ta-tañ ba tusue k̄i: nzoòri ká timbede key na, ì ti huká riw bele ya hoy ze fe niri riw bele key na a t̄ji. ³¹ Tumbam báy tusiri na a kál h̄on bele. A roo le, bay ðiri na ti kál ya mgbañ.»

Ngerewuru huò-ε hoy kò sieke

(Mat 24.36-44)

³² «Bay ká se tul namke mase s̄aw sieke ká bi *Vu Nzoò m̄i ȳji bay ví na, nzoò mb̄jw mini kara kò ya. Ledf nzaapedf Ngerewururi ká nulue ya ndaw, bi Vu Nzoò kara ya ndaw; ba Báa huò-ε hoy ze kò. ³³ Munu zu le, ì kò sùo-rì báy kere ndaw rò! Ì káw báy nzaa ðal-r̄i kekeke, bay ji le, namke ká’a vika na ì kò ya. ³⁴ Do munu ba nzoò ká ðo séke ba varu ká’a pɔŋ fe ðeri zuo nduo ledf káw ðeri. Nzoò haña haña le, ka ha ni pedf ká maa bay haña ni ka ðaa. Ka baka nzoò kóro faa hul bay haña ni ka káw báy nzaa ðal-e. ³⁵ Munu zu le, ì káw báy nzaa ðal-r̄i kekeke, bay ji le, nam ká ngerenzòò puo a ȳji a vi na, ì kò ya. Kò ya le, ka’a vika báy nzaa láw, mase báy nzaa zadf buo, mase báy tuo ká ka-káa, mase báy t̄ibie kara, ì kò ya ndaw. ³⁶ Zadka’a t̄ji tul-r̄i mbuðá le, kóko ká’a zìj

* 13:15 13.15 Zibri na, zadka ì ðaa hul le, ì ðaa tul-e aa radf radf ðo ði ba zadf mgbaka t̄aram ðari.

rì ká tul nam! ³⁷ Bay ká mǐ ɓaa ha rì key na, mǐ ɓaa ha nzoɓri riw bele: ì káw ɓáy nzaa ɓal-rì kekeke!»

14

Mbayri nzaa faa ɓay mgbaka Zezu
(Mat 25.1-5; Luk 22.1-2; Zqa 11.45-53)

¹ Nam tòn sidi hoy ro ɓay haɗa ri ɗaa *nam suoriya tji saa bil koy ɓáy *nam suoriya maapa ká i ɗaa taɗ fe hew fe na ɓáyji le, *ngerenzob fe poyri ɓáy nzoɓ fére nzoɓri *ɓol kusol Zibri i nzaa faa ɓa law ɓay mgbaka Zezu ɓay ika ni. ² Lɛɛ, i ɓaa ha kɔ mii: «Nɗaɗ ɓay mgbaka ni ká sie nam fe sɓm suoriya ya, ká ruo nzoɓri mgbaka i uru zinj naari.»

Máy ká ɗaa num zuo tul Zezu
(Mat 26.6-13; Zqa 12.1-8)

³ Zezu na ɗo Betani luo nzoɓ ká i ɗi ni ɓa Simɔn nzoɓ kpɔri. Zaɗka 'a kaw nzaa fe sɓm na ɓáyji le, máy mbijw riɔi tul-ri ká hula ɓáy guma ká i ɗaa ɓáy tisaw ká riɗ-ɛ ɓa *alabastre* ká num mbaa ɗi. Numke ku na riɗ-ɛ ɓa *nar* ká ɓare fu búy búy, a taɗ kaɗara ká larike ngon ɓamba. Ro, a haw nzaa guma numke na a kuna tololo zuo tul Zezu. ⁴ Lɛɛ, nzoɓ haɗeri ká i kaw ɗi na, law-ri se ri ha ri ɓaa ɓay ká sakra kɔ mii: «Úwaa! Bay ji ndaw roo máy key na ɓie num na munu le? ⁵ Ba fe ká nzoɓ hie ɓa pola zu le, a zinj larike maa lari ped mbiimbam mbijw bay haɗa nzoɓ kɔkuri.» Ze, i ɓaa ɓay zinj máy na ngon-ngon. ⁶ ɓáyji le, Zezu ɓaa ha ri mii: «Ì pón ni ɗekeke! Bay ji ndaw roo i yoklo ni mini key le? Fe ká 'a ɗaa zinj mǐ key na, ɓa fe kere ká ndaɗ ɓamba tasiri. ⁷ Iko, nzoɓ kɔkuri na, i ɗoko zinj ri ɓanguo kpaɗara. Ze ɓo ì hii ɗaa kere zinj ri le, faa ɗo hoy i ɗaa. A roo le, ɓi na, mǐ ti ɗoko zinj ri ɓanguo ya. ⁸ Máy na, fe ká maa ɗaa ni ze ka ɗaa. Ka kuna num ká ɓare fu búy búy na zuo tul-i pola ndaw roo ɓay haɗa ri worokey mǐ ɓáy. ⁹ Mǐ ɓaa ha ri ta-taɗ ɓa tusue kɔ: zaɗri riw bele ká tusiri key ká i ka-káa Bay Kere ká ɗi na, i loko soro fe ká máy key ɗaa na, ɓay haɗa nzoɓri kërke ɓay se tul-e.»

Zudas hii bay mbika tul Zezu
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ ɓáyji le, Zudas Iskariyod, ɓe ká 'a ɓa nzoɓ mbijw ká sakra leɗ nduoɓal-eri ká ɗuo fale sidi na se luo *ngerenzob fe poyri bay léke faa ɓay pón Zezu ɓo nduo-ri. ¹¹ Zaɗka i laa ɓayke na munu ɓáyji le, i ɗaa suoriya i waa zinj ni ɓay haɗa ni lari. Ro, Zudas tii saw nzaa faa ɓay kóko saw sie ká 'a máa ɓay pónke Zezu ɓo nduo-ri na.

Zezu sɔ fe sɓm nam suoriya tji saa bil koy zinj leɗ nduoɓal-eri
(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Zqa 13.21-30)

¹² Titire nam ká i ɗáake suoriya maapa ká taɗ fe hew fe na, ɓa nam ká i ike baɗuri i púoke fe ha Ngerembay i ɗáake fe sɓm suoriya tji saa bil koy. Lɛɛ, leɗ nduoɓal Zezuri vbi ni bay mii: «Zaɗ haɗa ze mù hii haɗa ɓuru se ɗi ɓúru vaa leke fe sɓm suoriya tji saa bil koy na ha mù le?» ¹³ ɓáyji le, Zezu pie leɗ nduoɓal-eri sidi a ɓaa ha ri mii: «Ì se ngerɛpuo ká Zuruzalem. Ká zaɗe ku na ì zinj wara nzoɓ mbijw soɓ tinay mbii, le, ì se fal-ɛ. ¹⁴ Hul ká 'a ri ɗi na, ì ɓaa ha nzoɓ hulke na mii, "Mbay ɓaa mii, waa, bil hul ká ɓeri káw ɗi ɓáy leɗ nduoɓal ɓeriri bay suna fe sɓm suoriya tji saa bil koy na ɗo haɗa le?" ¹⁵ Lɛɛ, ka 'a kɔ ri hul káɗ tul kɔ mbijw ká bil-e aa raɗ raɗ ká i leke feri riw bele zeb zeb zuo ɗi ɓáy zaɗe ro na. Zaɗe ku na ze, ì léke fe sɓmri na ká ɗi bay haɗa náa súri.» ¹⁶ ɓáyji le, leɗ nduoɓal-eri na i zol i tji ngerɛpuo i vaa zinj feri riw bele ɓáy zaɗe munu ká Zezu ɓaa ha ri na. Ze ì leke fe sɓm suoriya na ká ɗi.

¹⁷ Zaɗka sie riɗ bele na, Zezu ɓáy leɗ nduoɓal-eri ká ɗuo fale sidi na i se ì tji bil hulke na. ¹⁸ A zaɗka i kaw nzaa tutakra fe sɓm, i ɗo suna fe na ɓáyji le, Zezu ɓaa ha ri mii: «Mǐ ɓaa ha ri ta-taɗ ɓa tusue kɔ: nzoɓ mbijw ká sakra ɓaari ká sɔ fe zinj mǐ key na, a mbika tul-i.» ¹⁹ ɓáyji le, leɗ nduoɓal-eri ɗaa sie riw bele ì tii saw vbi na bay mbijw mbijw ɓáy zaɗ ɓari riw bele mii: «Ba ɓi ya na maa?» ²⁰ Lɛɛ, Zezu yjiɗra ɓáy ɓay ha ri mii: «Ba nzoɓ mbijw ká sakra ɓaari ká ɗuo fale sidi key ká mbu nduo fe sɓm zinj mǐ. ²¹ Ba tusue, ɓi *Vu Nzoɓ na, mǐ huka munu ká i ɓaa ɓayke ɗo bil mbede Ngerewuru se tul-i. Roo le, kóko seke fe taa minake ze a ɗoko bay tul nzoɓ ká mbi tul ɓi Vu Nzoɓ na le! Nzoɓke ku na, mbonj ni ya ndaɗ mba mbonj ni.»

Zezu ɓáy leɗ nduoɓal-eri kaw nzaa fe sɓm law mbijw
(Mat 26.26-30; Luk 22.14-20; 1Kɔ 11.23-25)

²² Zaɗka i ɗo suna fe na ɓáyji le, Zezu mbi maapa a ɗaa taambol ha Ngerewuru ndaw roo, a haw a ha leɗ nduoɓal-eri a ɓaa ha ri mii: «Ì yaɗ; ɓe ni key na, ɓa naysuo-i zu.» ²³ Fale ku le, ka yi a mbi koɓo, a ɗaa taambol ha Ngerewuru, roo a ha ri nzo ɓáy zaɗ ɓari riw bele. ²⁴ Ka ɓaa ha ri mii: «Be ni key na ɓa sim suo-i zu. Ba sim ɓi ká 'a úo zuo siri bay sinke *sáka kuni ká Ngerewuru saa zinj nzoɓri ngji ɓamba. ²⁵ Mǐ ɓaa ha ri ta-taɗ ɓa tusue kɔ: mǐ ti nzoɓo mbii lere puu na mbáa,

kpuru maa bay nam ka mi nzoko taa fie ziji ri bay nam ka Ngerewuru a reke mbay ka tul nzofri na.»²⁶ Fale ka i di sim nam suoriya i pisike Ngerewuru na bayji le, i zol i vaa kaw tul kuo ka rin-ε ba Oliviye.

Zezu baa bay ka tul may bay Piyer
(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Zaa 13.36-38)

²⁷ Bayji le, Zezu baa ha led nduo-bal-eri mii: «Baari na i pon mi riw bele munu ka i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii: «Mi ika nzob koro badu, le, baduri na i zekre ki kperke kperke bay zad zad riw bele*.”²⁸ Roo le, zadka mi tji saa lu huf na, mi vaa gijanj ri ka kudu zad ka Galele.»²⁹ Bayji le, Piyer baa ha ni mii: «Ze nzob hawri riw bele pon mu hoy kara, bi na mi ti pon mu ya.»³⁰ Lee, Zezu yijira bay bay ha ni mii: «Mi baa ha mu ta-tan ba tusue ki: vuri, ka bil suj key na, pola roo bay hana tuo ka-kaa ba sidi le, bo na mu may bay ka tul-i faa bal ba say mii, mu ko mi ya.»³¹ Roo le, Piyer gedε bayke bay hurusuo mii: «Ze bay hana mi hu na ziji mu hoy kara, mi ti may bay ka tul-a ya!» A le, led nduo-bal-ε hawri riw bele na i baa faa mbij munu ndaw.

Zezu daa nzaa bay kere ka Gesemane
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Fale ku le, Zezu bay led nduo-bal-eri i tji zad mbij munu ka rin-ε ba Gesemane. Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «I kaw zad ni key, a bi le, mi seke bay vaa daa nzaa bay kere.»³³ Zezu ha Piyer bay Zak bay Zaa i se ziji ni. Lee, law-ε tii saw seke ni ri fe ka se bay mi-miira mini key, a hie daa ni zikiki.³⁴ Ka baa ha ri mii: «Mi ko seke fe ka bil law-i maa huf. I kaw zad ni key bay nzaa bal-ri kekeke.»³⁵ Ka se ndji munu ba pola a kii rad a naa siri a kod Ngerewuru bay hana bo, zadka faa do di le, seke fe ka a doko bay tul-e na ka daa ni ya.³⁶ Ka baa mii: «Baa, fe ka mba mu mba na tiya. Fe seke ka a daa mi key na, mu ha ni ka do di di ziji mi, roo le, mu daa fe ka law-a ze hii bo, fe ka law-i ze hii ya.»

³⁷ Fale ku le, ka yi a se lu led nduo-bal-eri ka say na, le, ka ziji ri ka tul nam. Ro, a tuma ri a baa ha Simon Piyer mii: «Simon, mu na-nam le woo? Mu maa kaw siya saw sie mbij ya hoy le woo?»³⁸ I kaw bay nzaa bal-ri kekeke i daa nzaa bay kere, ka bay lie bo bil nzaa ula. Ka bil law nzob na law hiya daa kere ze mbaa di gbay gbay, roo le, hurusuo-ε maa ya.»

³⁹ Ka naa suo-ε na robay a vaa kod Ngerewuru munu ka a daa pola na bay.⁴⁰ Bayji le, ka yi a vi ziji led nduo-bal-eri na robay ka tul nam, bay ji le, nam hii nun-ri

dik dik bay. Lee, i ko bay ka bay yijira ha ni ya.⁴¹ Zadka a yi saa zad daa nzaa bay kere faa bal ba sayke na bayji le, ka baa ha ri mii: «I na-nam robay i mgba taran suo-ri kele? Maa ro; saw sie ka i ponke bi *Vu Nzob bo nduo nzob feyari na vi ro.⁴² I uru siya naa seri! I ko-kom i ko nzob ka a mbika tul-i na do key.»

I mgba Zezu

(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Zaa 18.3-12)

⁴³ Zadka Zezu do baa bay kob bay na bayji le, Zudas ka ba nzob mbij ka sakra led nduo-bal-eri ka duo fal-ε sidi na, tji bay ruo nzofri ka i vi bay maamiiri bay puuri gbiri gbiri do nduo-ri. Ba *ngerenzob fe poyri bay *nzob fere nzofri bol kusolri bay ngere Zibri ze pie ri se.⁴⁴ Zudas, nzob mbika tul Zezu na, ka leke bay ziji ruo nzofri a baa mii, fe ka beri daa bay hana ri koke ni na ze do key: «Nzob ka mi mgba ni girik mi aw nzi-ε le, ba be ka i hii na zu. I mgba ni i koro ni ha ni se ziji ri.»⁴⁵ Vi Zudas ka munu hoy le, ka soro ba lakun-ε a baa ha ni mii: «Mbay!» Lee, ka mgba ni girik a aw nzi-ε.⁴⁶ Ro, nzob hawri daa so tul Zezu kuruk i mgba ni.⁴⁷ Lee, nzob mbij ka sakra bari ka do zadε na, naa maami haa a teke suku led kaw ngerenzob fe poy luye na mbeked bo bisuy.⁴⁸ Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «I tji bay maamiiri bay puuri gbiri gbiri bay mgbaka mi ri fe ka mi ba dombirim nzob le woo!»⁴⁹ Namri riw bele na mi do ziji ri mi fere ri fe ka bil *hul kani Ngerewuru, le, i mgba mi ya. Roo le, fekeri tji munu bay hana bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka do munu bay zadε.»⁵⁰ Be nu ku bayji le, led nduo-bal-eri riw bele pon ni, a i zuo dul had bele.⁵¹ Lee, led kuban mbij munu rie gari nam hoy do suo-ε a seke fal Zezu. Bayji le, i lie mgbaka ni.⁵² Roo le, ka pon gari nam be na ba nduo-ri a duu suo-ε hoy nduodi.

Ngere Zibri kuj bay bo tul Zezu

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Zaa 18.13-14,19-24)

⁵³ I se bay Zezu ka lu *ngerenzob fe poy luye, le, i mbu ngerenzob fe poyri riw bele, ngere Zibri bay *nzob fere nzofri bol kusolri ndaw ka di.⁵⁴ Lee, Piyer na dii fal Zezu di bay salke daka daka kpuru a tji bil mgban ngerenzob fe poy luye na. Ka zadε ku na, ka kaw a nuu huu ziji nzob koro zadri.

⁵⁵ Bayji le, ngerenzob fe poyri bay kudu nzob kuj sal bay luye ka lu Zibri na riw bele, i nzaa faa bay daa bay bo tul Zezu bay ika ni. Roo le, i ziji bay mbij ka bay

dáa bo tul-e ya. ⁵⁶ Tusueke le, nzobri ng̃ji bamba i kud̃ bay zuo nzaa Zezu, le, bay bari na zuo k̃i ya. ⁵⁷ Báyyi le, nzob h̃neri uru í kud̃ bay zuo nzi-ε mii: ⁵⁸ «Buru laa bay ká nzi-ε mii, beri bíe *hul k̃ani Ngerewuru ká nzob mbuo báy nduo-ε. A nam say hoy le, beri dáa k̃i ká nduo nzob dáa ya.» ⁵⁹ Roo le, ká tul bay na ku hoy kara, bay bari zuo k̃i ya w̃m. ⁶⁰ Báyyi le, ngerenzob fe poy luye na uru siya ká sakra nzobri a vbi Zezu mii: «Bay niri ká nzob niri mbi bo tul-a key na w̃a, mù ti ỹinjra báy bay mb̃jw ya hoy le?» ⁶¹ Lεε, Zezu mgba nzi-ε d̃o dí a baa bay mb̃jw ya. Báyyi le, ngerenzob fe poy luye na vbi ni bay ba k̃i r̃obay mii: «W̃a, mù ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ní vi ỹa nzobri na le? Ngerewuru ká nzobri pisi ni na w̃a, mù ba vi-e le woo?» ⁶² Lεε, Zezu ỹinjra báy bay h̃a ni mii: «Zad̃e zu; m̃i ba b̃e na k̃i, le, bí *Vu Nzob na baari riw bele na, í kóko m̃i kaa tundo hođo Ngerewuru Nzob H̃urusuo. R̃obay, í kóko m̃i ká m̃i ví saa nulue ká ñil síi mbam.» ⁶³ Báyyi le, ngerenzob fe poy luye na g̃o gari be k̃i s̃uo-ε tír a baa mii: «Káy! Náa vbikari nzob nasi bay k̃iri bay dáake mina báy le?» ⁶⁴ Bay niri ká'a baa a t̃jirike Ngerewuru na, í la-laa. W̃a, í ker mina le?» Lεε, nzobri riw bele na dáa bay bo tul-e í baa mii: «Bay mgba tul-e, a dáa fe ká maa hud̃.» ⁶⁵ Be nu ku ro, nzob h̃neri tii s̃aw s̃a-s̃am̃i zuo nun-ε, í siñ nun-ε báy vay gari, í nda ní gúk guk í baa h̃a ni mii: «Baa h̃a ñuru laa; kie ñuru nzob ká nda mù key!» Ro, nzob kóro zad̃ri na, í nda hala nun-ε kp̃áy kp̃áy.

M̃y bay Piyer ká tul Zezu

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Zqa 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Piyer kaw ñil mgbañ k̃ob hoy le, led̃ m̃y mb̃jw munu ká sakra led̃ káw *ngerenzob fe poy luye na t̃ji ñil mgbañ na. ⁶⁷ Zad̃ka' a ko Piyer d̃o ñju huu báyyi le, ka ng̃aa ni zii a baa h̃a ni mii: «Bo kara mù se z̃inj Zezu, led̃ban ká Nazared̃ na nd̃aw.» ⁶⁸ Lεε, Piyer m̃y a baa mii: «M̃i k̃o ya. Bay ká mù baa key na, m̃i t̃ja láa kpuy.» Fale ku le, ka uru a t̃ji saa nzaa mgbañ na nd̃ji munu, [le, tuo ka-káa.] ⁶⁹ Roo le, led̃ m̃y na k̃o ni a tii s̃aw báa bay na r̃obay h̃a nzobri ká í d̃o zad̃e na mii: «Led̃ban key na, ka ba nzob mb̃jw ká sakra bari ku.» ⁷⁰ Lεε, Piyer ỹji a m̃y bay ba k̃i r̃obay. Fale ku nd̃ji hoy le, nzobri ká í d̃o zad̃e na, í baa h̃a ni mii: «Ba tusue, mù ba nzob mb̃jw ká sakra bari ku, bay ji le, mù ba nzob ká kud̃u zad̃ ká Galele.» ⁷¹ Báyyi le, Piyer tii s̃aw háa hud̃ mii: «M̃i hu mak mak! Led̃ban ká í baa bay be h̃a m̃i key na, ká nun Ngerewuru le, m̃i k̃o ni ya!»

⁷² Lεε, ká zad̃e ku hoy, tuo ka-káa faa bal ba sid̃ike. Lεε, Piyer ker se tul bay ká Zezu baa h̃a ni pola mii: «Pola r̃oo bay haña tuo ka-káa ba sid̃i le, mù m̃y bay ká tul-i faa bal ba say mii, mù k̃o m̃i ya na.» Báyyi le, ka t̃ji báy rew b̃ođok b̃ođok.

15

Zezu kaw pol Pilad̃

(Mat 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Zqa 18.28-38)

¹ Báy tibie píed̃ hoy, *ngerenzob fe poyri báy ngere Zibri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, r̃oo báy kud̃u nzob kúñ sal bay luye ká luo Zibri bele na, í mb̃u k̃i bay mbika nzaa-ri bay dáa fe z̃inj Zezu. Báyyi le, í ha ri mgba ni í siñ ni í séke ni h̃a Pilad̃. ² Ro, Pilad̃ vbi Zezu mii: «Bo k̃i ze, mù ba mbay Zibri kéle?» Lεε, Zezu ỹinjra báy bay h̃a ni mii: «Be k̃i ze mù baa ku.» ³ Fale le, ngerenzob fe poyri dáa bayri ng̃ji bamba zuo tul-e. ⁴ Báyyi le, Pilad̃ ỹji a vbi ni bay r̃obay mii: «Mù ti ỹinjra báy bay ya le? Bayri riw bele ká í dáa bo tul-a key na w̃a, mù la-laa k̃i ze le?» ⁵ Lεε, ka ỹinjra báy bay mb̃jw h̃a ni ya, h̃a bayke ku na tuku Pilad̃ h̃a ni kaw yer.

I k̃uj bay hud̃ bo tul Zezu

(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Zqa 18.39-19.16)

⁶ Ká ñil mbiimbamri mb̃jw mb̃jw riw bele na, zad̃ka *nam suoriya t̃ji saa ñil koy vi báyyi le, ruo nzobri ṽaa vbi Pilad̃ h̃a ni tina nzob mb̃jw ká hul sal ha ri. ⁷ A le, sewke ku na, nzob mb̃jw riñ-ε ba Barabas naa hul sal báy nzobri ká í t̃ji ká tul nzob rewpuori, a í i nzob mb̃jw. ⁸ Báyyi le, ruo nzobri se luo Pilad̃, a í tii s̃aw vbika ni feri ká'a dáa bañguo ha ri na. ⁹ Lεε, Pilad̃ ỹinjra báy bay ha ri mii: «W̃a, í hii bay haña m̃i tina Zezu, mbay baari Zibri na ha ri le?» ¹⁰ Ka vbi ri munu, bay ji le, ka ko nd̃aw, ba fe dáa sere ze *ngerenzob fe poyri p̃oñjke Zezu nduo nduo-ε. ¹¹ Báyyi le, ngerenzob fe poyri na, í suru tigb̃aa ruo nzobri bay haña ri kod̃ Pilad̃ h̃a ni ka tina Barabas ze ka h̃a bari. ¹² Lεε, Pilad̃ mbi bay a vbi ruo nzobri ba k̃i mii: «W̃a, h̃a ji ze í hii bay haña m̃i dáa z̃inj nzob ká í d̃i ni ba mbay Zibri na le?» ¹³ Báyyi le, í dáa fe báy nzaa-ri ba k̃i g̃óm̃ í baa mii: «Ber ni d̃o tul puu say hud̃!» ¹⁴ Lεε, Pilad̃ vbi ri mii: «A ku w̃a, k̃ayaa ji r̃oo ka dáa le?» Báyyi le, í guu fe báy nzaa-ri g̃urum mgba mgba ba siya mii: «Ber ni d̃o tul puu say hud̃!» ¹⁵ Munu ká Pilad̃ hii bay dáa fe h̃a s̃uo ruo nzobri rii ri na, ka tina Barabas ha ri, a h̃a nzob ỹum beri nda Zezu báy ndoy d̃oñ rad̃ rad̃. Fale ku nd̃aw r̃oo, a p̃oñ ni ha ri ṽaa ber ni d̃o tul puu say hud̃ báy.

Nzob yumri sie Zezu
(Mat 27.27-31; Zaa 19.2-3)

¹⁶ Nzob yumri na i seke bay Zezu ka bil boro mbay nzob reke tul puo na, a i di kuɗu nzob yumri riw bele na mbu ki ziŋ ri ka di. ¹⁷ I nduo ni maagari mbay ka sji hola hola. I kan ngatukru ba taguɗa mbay roo i mbi guɗa tul-e. ¹⁸ Fale ku roo i tii saŋ hii soko ha ni mii: «Soko woo, mbay Zifri!» ¹⁹ Ro i zoɗ tul-e bay ngasikri raɗ raɗ, i sa-sami toɗ toɗ zuo nun-e; i huku siri ka pol-e, i diŋ tul-ri munu ka i kawke pol mbay. ²⁰ Zadka i sie ni kpuru maa ri na bayji le, i naa maagari mbay ka sji hola hola na, i yi i nduo ni gari beri ndaw roo, i tji ke ni ba nzaa zaɗ bay ber ni do tul puu say huɗ.

I ber Zezu do tul puu say huɗ
(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Zaa 19.17-27)

²¹ Nzob mbijw, puo be do Sirɛn, riŋ-e ba Simɔn, ka ba baa Alezandere bay Rufusi, uru saa puo bisuya a do kali bay faa na ku. Bayji le, nzob yumri mgbani i haa ni ya puu say huɗ Zezu na a soɓ. ²² Lee, i seke ni ba zaɗ ka riŋ-e ba Golgota, mɗrake le baa mii, zaɗ tunɗuo tul. ²³ Ka zaɗe ku na, i hii bay haŋa ni him ka i zukri bay fe zoŋke ka i di ba mir na ha ni nzo. Roo le, ka nzo ya. ²⁴ Fale ku le, i ber ni do tul puu say huɗ, a i leke ki gari beri i ɗaa dii dii bay koko fe ka nzob haŋa haŋa a ziŋ.

²⁵ Saŋ sie ka i berke ni do tul puu say huɗ na, maa bay sie ka uru ndji ba siya. ²⁶ Mbede huɗ ka i ber do tul-e na, kie nzobri bay huɗ ka i ɗaa bo tul-e. Mbedeke ku na baa mii: «Mbay Zifri.» ²⁷ I ber dombirimri siɗi do tul puu say huɗri ndaw ka lakun Zezu. Nzob mbini do tul puu say huɗ ki ka tunduo hoɗo be, a nzob mbije laa le, do tul puu say huɗ ki ka tunduo gel be. ²⁸ [Be munu roo, bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka do munu bay zaɗe. Bayke baa mii: «Nzobri kji ni do sakra dombirimri.»] ²⁹ Nzobri ka i kal ka zaɗe ku na, i raɗ ni i teke tul-ri ɓoko ɓoko i baa mii: «Hge! Bo ka mu hii gbur *hul kani Ngerewuru, a nam say hoy le, mu mbuo ki do zaɗe na, ³⁰ mu ya sa suo-o bo ki, a mu di saa tul puu say huɗ na ku ha buru ko!» ³¹ Ngerenzob fe poyri bay *nzob fere nzobri hol kusolri, i sie ni faa mbijw munu na ndaw ka sakra ki mii: «Ka ya nzob hawri, roo le, ka maa bay yaŋa suo-e be ki ya!» ³² Ndad bay haŋa be *Krisi, mbay *Izarayel na, ka di saa tul puu say huɗ na timbede key ha buru ko! Zadka buru ko ro le, be roo buru ɗaa law buru bo tul-e bay!» A nzobri ka i ber ri do tul puu say huɗ ka lakun Zezu na, i raɗ ni ndaw.

Huɗ Zezu
(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Zaa 19.28-30)

³³ Bay sie ka do law tul na, fe guɗa nun sie ha zaɗ do gbukru kpuru maa bay sie ka fere suo-e. ³⁴ Sie ka fere suo-e na bayji le, Zezu baa bay bay hawda kusol-e beŋe mii: «*Eloy, Eloy, lama sabatani!*» Bay nzaa bay naari le, baa mii: «Ngerewuru bi! Ngerewuru bi! Bay ji ndaw roo mu poŋ mi le?» ³⁵ Nzob haneri ka i do zaɗe ka i laa kusol-e ka mgbani beŋe na i baa mii: «I laa! Ka di *Eli!» ³⁶ Bayji le, nzob mbijw ka sakra bari ku duu a vaa doŋ mbii fe sjuke zuo vay gari ka nzob mbii nzo, a siŋ do nzaa ngasikri, roo a zuɗa ha Zezu bay haŋa ni ka nzo a baa mii: «I giyaŋ naa kori! Wa, Eli na a vi ɗira ni saa tul puu say huɗ na le?» ³⁷ Bayji le, Zezu ɗaa fe beŋe, le, law-e vi tuo.

³⁸ Be nu ku le, gari ka kiji bil *hul kani Ngerewuru na saka tar saa siya kpuru mgbani siri gbaa. ³⁹ Zadka ngerenzob yum ka do pol Zezu ka a koro ni na ko kiji huɗ ka Zezu hu na bayji le, ka baa mii: «Ledban key na ba Vu Ngerewuru ba tusue ki!»

⁴⁰ May haneri i do zaɗe ku ndaw, i do di di i ko feri ka kal na deke. Ka sakra bari ku na, Mari ka puo be do Madala ndaw, Mari maa Zeze bay ba leɗ kuban ndaw, roo Salome ndaw pi. ⁴¹ Bari na ze i se fal Zezu i ɗaa ped ha ni bay namri ka a doke kuɗu zaɗ ka Galele na. May kiji ngi- ngiji ka i uru saa Galele i se ziŋ Zezu kpuru se ngerewuru Zuruzalem na, i do zaɗe ku ndaw.

I ɗaa Zezu bo luɗ huɗ
(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Zaa 19.38-42)

⁴² Nam ka Zezu hu na ba nam ka do pol *nam mgbaka taran Zifri, ka i lekeke fe sum bay tul namke na. Munu ka zaɗ ba law ro na bayji le, ⁴³ Zeze ka puo be do Arimate na vi. Be na ka ba ngerɛ Zifri ka bil kuɗu nzob kiji sal bay luye, ka i hje ni bamba. Be kara ka giyaŋ nam ka Ngerewuru a vi reke mbay ka tusiri key na nzokɗo. Bayji le, ka mgbani suo-e ngo- ngon ba wara nzob, a se luɗ Pilad a vbi ni huɗ Zezu bay voro. ⁴⁴ Zadka Pilad laa mii, Zezu hu-hu na bayji le, tuku ni, ze a di ngerenzob yum a vbi ni mii: «Zezu na hu bole di di ro le?» ⁴⁵ Zadka a laa bay ka nzaa ngerenzob yum ka baa ha ni mii, Zezu hu ro na bayji le, ka poŋ faa ha Zeze mbi huɗ na. ⁴⁶ Bayji le, Zeze be a vaa hie gari pie ka ndad bamba a vike a ɗira huɗ Zezu saa tul puu say huɗ a kaarike ni. Fale ku le, ka mbi a vaa ɗaa bo huɗo tisaw ka i kpere ba luɗ huɗ ba taw, roo a ha ri

giri bawda maa tisaw, a mbiike dif do di.
⁴⁷ Lee, Mari ka puo be do Madala bay Mari
 maa Zoze na, i ko zad ka i daa hud Zezu
 na bo di.

16

Zezu tji saa luu hud

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Zqa 20.1-10)

¹ Zadka *nam mgbaka taram Zibri kal na bayji le, Mari ka puo be do Madala, bay Mari maa Zak, roo bay Salome ndaw na, i se i vaa hie numri ka bare fu buy buy bay seke bay daa zuo tul hud Zezu. ² Tibie ka sie dimasi ka sie tji mbuu na bayji le, mayri na i se ba tupal, ³ le, i baa bay ka sakra kji mii: «A waa, a ve ze a giri maa tisaw ka mbii nzaa hu na ba zad kji a pon faa ha naari le?» ⁴ Zadka i mbi nun-ri i ko-kom ba badi na bayji le, i ko bawda maa tisaw na giri bo fi mbjw ro. ⁵ Bayji le, i se i rii luu hud na, le, i ko led kuban mbjw ka nduo maagari ba pie kaw fi hodo. Lee, hje daa ri ngji bamba. ⁶ Bayji le, led kuban na baa ha ri mii: «I hje ya! I nzaa Zezu ka Nazared, be ka i ber ni do tul puu say hud. Ka tji saa luu hud a kaw bay kumnun; ka ti zad ni ya. I ko-kom i ko zad ka i daa ni bo di na ze do key. ⁷ I se bo i vaa baa ha Piyer bay led nduo bal Zezu hawri mii, ka se bay vaa giyan ri ka kudu zad ka Galele. Be ze ba zad ka i koki ni ka di munu ka'a baa ha ri pola na!»

⁸ Bayji le, mayri na i tji saa luu hud na, i duu di di bay tupal na, bay ji le, hje daa ri ngji bamba a i to dek dek. Hje ka daa ri na ha ri baa bayke ha nzo mbjw ya.

Zezu zih Mari ka Madala

(Mat 28.9-10; Zqa 20.11-18)

⁹ [Fale ka Zezu tji saa luu hud ba tibie pied ka sie dimasi na bayji le, ka tji tul Mari ka Madala pola, be ka'a nii temndayari ton say ka tul-e. ¹⁰ Mari na se a kji bayke na ha bari ka i do zih ni ka i daa sie i kaw bay rew. ¹¹ Lee, zadka i laa bayke ka'a baa mii, Zezu kaw bay kumnun ka beri ko ni bay nun beri na bayji le, i daa law-ri bo tul bay be na ya.

Zezu zih led nduo bal-eri ka tul-ri sidi

(Luk 24.13-35)

¹² Fale ku le, Zezu kie suo-e bay faa kji bod, a tji tul led nduo bal-eri ka tul-ri sidi ka i do seke ba vu puo ka bisuy. ¹³ Bari na, i yji i kji bayke ha led nduo bal-e hawri. Lee, i daa law-ri bo tul bay bari na ya ndaw.

Zezu zih led nduo bal-eri ka tul-ri duo fale mbjw

(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Zqa 20.19-23; Ped 1.6-8)

¹⁴ Fale ku bayji le, Zezu tji tul led nduo bal-eri ka duo fale mbjw ka i kaw nzaa tutakra bay suna fe. Ka uru zih ri bay law-ri ka i daa bo tul-e ya ndaw, bay law-ri ka ngon ka i do tul bay baa bari ka mii, bari ko ni bay kumnun ro na ya ndaw pi. ¹⁵ Bayji le, ka baa ha ri mii: «I se bay zadri riw bele ka tusiri key, i ka-kaa Bay Kere ha nzo bari riw bele. ¹⁶ Nzo b ka daa law-e bo tul-i, a daa tul-e nduo mbii le, Ngerewuru a yaana ni. A nzo b ka daa law-e bo tul-i ya laa le, Ngerewuru a daa bay bo tul-e. ¹⁷ Lee, bari ka i daa law-ri bo tul-i na, fe sanri ka i daa ha nzo bari ko na ze do key: i nii temndayari bay rin-i ndaw; i baa nzaa fieri ndaw. ¹⁸ Zadka i mgba soy bay nduo-ri, mase i nzo sawpuu hud kara, feke ti daa ri seke mbjw ya; i daa nduo-ri bo tul nzo b suosremri, le, i vaa bay kere kiyaw kiyaw ndaw.»

Zezu se ba nulue

(Luk 24.50-53; Ped 1.9-11)

¹⁹ Fale ka Ngerembay Zezu baa bay munu ha ri na bayji le, Ngerewuru naa ni se nulue a ha ni kaw tundo hodo be. ²⁰ Lee, led nduo bal-eri se i ka-kaa Bay Kere bay zadri riw bele. Ngerembay sad zih ri bay pedri ka i daa. Bay faa fe daa sanri na, nzo bari ko mii, bay bari na ba tusue kji.]

Luku Bay kere Ngerewuru ka Luku daa mbede ke

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na baa ha nzofri mii, Zezu ba Nzob Yaana Nzofri ka Ngerewuru waa bay pie ni ha ni ya led Izarayelri. Ba led Izarayelri huo-ri hoy ya, roo le, ka ba nzob yaana saw nzofri riw bele. Soro bay feri ka Luku daa do bil mbede key na, ruokeri do maa ki bay bay ka do bil mbede Matiyee bay mbede Marki. Roo le, bay faa nzaara sawke le, nzob daa mbede key na, daa bay kiri ngi-ngii zuo di, munu ka soro bay mbona Zezu ka'a tina bay nzi-e lem lem, kuban ka hu ka Zezu ha ni yi a kaw bay kumnun ndaw, soro bay ka se tul Zase ndaw, roo soro bay nzofri ka Zezu zii ri ka faa Emayus ndaw pi. Robay, ka daa law bay kiri zuo di ndaw, munu ka law bay ka se tul nzob law kere ka Samari, bay law bay ka se tul led ka tii, roo a yi a vi zuo zii bi-e.

Zezu na ko nun sie nzofri. Ka daa law kere zii nzob semri, zii nzofri ka i do bil koko seke fe ndaw, nzofri ka i daa nun-ri tuo sie ndaw, roo nzob kukuri ndaw pi. Ka bil mbede key riw bele na, nzob maa bay zii suoriya ka tul vi Zezu Nzob Yaana Nzofri ndaw, ka tul yum ka'a haw ka tul hirusuo ngeretemndaya ndaw pi.

Maa bayri ka do bil-e

Mbona Zaa Batis bay taa Zezu: 1-2

Ped daa Zaa Batis: 3

Ped daa Zezu, bay kaa bay be ka ku du zad ka Galele: 4.1-9.50

Uru saa ku du zad ka Galele kpuru mgba Zuzusalem: 9.51-19.27

Bay Zezu ka baa zii nzob tui ni ngerenjri ka Zuzusalem: 19.28-20.47

Bie ka a boko tul Zuzusalem, bay sie yi Vu Nzob: 21

Koko seke fe Zezu, tii be saa lu huf, bay zol be ba nulue: 22-24

Luku hii soko ha Tiyofil

¹ Soko bo Tiyofil ka mu ba nzob luye. Nzofri ngii bamba i nzaa faa i daa mbede i kiike feri ka kal ka sakra buru na bay za de. ² Nzofri ka i ko fekeri bay nun-ri titire dekere ka i vi ba nzob ka-kaa Bay Kere na, i kii fal fekeri bay nzi-e riw bele ha buru laa. ³ Be mini ze, bi kara mi ko ba fe ka ndad bamba bay daa mbede ki bay kiike feri ka kal bay nzi-e lem lem na ha mu bo Tiyofil nzob luye, bay yi le, mi vbi saw fekeri ka kal bay titire dekere na riw

bele, mi ko bay za de ta-tan ngid bele. ⁴ Mi daa mini key bay hanja mu ya bay ka i fere mu pola na ka ba suo bay.

Led nzaaped ka nulue baa bay mbona Zaa Batis

⁵ Sew ka *Erod re mbay ka tusiri Zibri ka ku du zad ka Zude na bayyi le, nzob mbijw munu ba *nzob fe poy, ri-e ba Zakari. Ka sakra nzob fe poyri na, ka kaw zii ku du nzob taa Abiyari. Ri ngi may be ba Elizabeth, vu bulu *Aron, ngerenzob *fe poy ka piedke lew. ⁶ Bari sidi bele na, i ba nzofri ka i daa fe bay za de ka nun Ngerewuru, i daa vu mbom bo tul *bol kusol Ngerembay i hie bol nzi-e bay za de riw bele. ⁷ Lee, i mbon led ya, bay yi le, Elizabeth na se suo. Bari sidi bele na i di taw bamba ro.

⁸ Nam mbijw munu ku du nzob Zakari i do daa ped bari ka pol Ngerewuru, le, Zakari kara do daa ped be ka pol-e ndaw.

⁹ Munu ka ba fe saw bari nzob fe poyri na, i daa dji dji i naake ni do bof bay hanja saw sie daa nzaa bay kere na vi le, ka nduo a se bil hul kani Ngerembay, a uu fe ha bare fu buy buy ha Ngerewuru.

¹⁰ Zadka saw sie ka'a do uuke fe ka bil hula na vi bayyi le, ruo nzofri riw bele mbu tul ki i kaw kele i daa nzaa bay kere.

¹¹ Bayyi le, led nzaaped Ngerembay mbijw ka nulue tii tul Zakari a do pol-e ka fi hodo *tutakra uu fe na. ¹² Zadka Zakari ko ni na bayyi le, ha hie daa ni a to gbala gbala.

¹³ Bayyi le, led nzaaped ka nulue na baa ha ni mii: «Zakari, mu hie ya, bay yi le, fe ka mu kod Ngerewuru bayke na to do bo suk-e. Elizabeth ka ba may bo na, a mbon led wara nzob, le, mu tuu ri-e ba Zaa.

¹⁴ Ka'a ba fe bawda suoriya bo, a nzofri ngii bamba i daa suoriya bay tul mbona be ndaw, ¹⁵ bay yi le, a ba bawda nzob ka nun Ngerewuru. Ka ti nzoko him yinke ya ndaw, him hay ka yin ya kara ka ti nzoko ya ndaw. Tem Law Pie ze a mbaa bil law-e gbay gbay bay dol be ka'a doke bil mi-e kob hoy na. ¹⁶ Be na, a hanja led Izarayelri ngii bamba tasiri yi i se fal Ngerembay Ngerewuru bari na. ¹⁷ Ka'a seke pol Ngerembay bay leke faa be. Fe daa beri bay ker bay beri, a doko bay hirusuo munu ka taa *Eli, nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru. Ka'a leke law baa ledri bay vu bari bay hanja ri zuo zii ki mbijw hoy ndaw, a leke law nzob mbaka nzaari, a ha ri ya nun nzem nzob fe daa bay za de ri ka nun Ngerewuru ndaw pi. Ka'a daa munu a lekeke law nzofri ha ri doke di ya bay vika Ngerembay.»

¹⁸ Bayyi le, Zakari yi a vbi led nzaaped ka nulue na mii: «Waa, mi daa mina roo mi ko bay ka mu baa ha mi key na ba suo

bay le? Bay ji le, bi na, mĩ dī taw ro, a mǎy bi kara ba ngeremay ndaw pi.»¹⁹ LEE, lef nzaaped ká nulue yijra bay bay ha ni mii: «Bi na, mĩ ba Gabiriyel, nzoɓ ɗoko pol Ngerewuru bay ɗaa ped ha ni. Ze ka pie mĩ bay haɗa mĩ vi baa Bay Kere key na ha mu. ²⁰ Ze mu laa: timbeɗe key na kusol-a a mbii gban, mu ti mǎa baa bay ya kpuru maa bay nam ka fekere a vi na ndaw roo, mu baa bay na bay, bay ji le, mu ɗaa law-a bo tul bay ka mĩ baa ha mu na ya. Roo le, feri ka mĩ baa bayke ha mu na, sewke vi le, a ɗoko munu.»

²¹ Bayji le, sieke ku na, ruo nzoɓri ka i kaw kele na, i giyan Zakari na kurum a ha law-ri nzaa-ri bay tul kaw ka'a kaw bil *hul kani Ngerewuru ha bole di bamba na. ²² Zadka'a tji saa di na bayji le, ka zinj faa ka bay baa bay zinj ri ya, a ɗaa ba nduo-e hoy ze ha ri a kaw ba mbiki. LEE, nzoɓri ko i baa mii: «Fe tina nun ha Zakari ka bil hul kani Ngerewuru.»

²³ Zadka nam ped Zakari o na bayji le, ka yji a se puo. ²⁴ Fal namkeri ku na bayji le, mǎy be Elizabeth na ya fa bil, a muɗ bilke ku na ba few ndebe a baa mii: ²⁵ «I ko fe ka Ngerembay ɗaa zinj mi na ze ɗo key: timbeɗe key na ka ɗaa nun-e bo tul-i, a naa fe ka ɗaa sahoɗ bo nun-i ka sakra nzoɓri.»

Lef nzaaped ká nulue baa bay mbona Zezu

²⁶ Bil ka'a ɗo ndeke di few yieke na bayji le, Ngerewuru pie lef nzaaped ká nulue ka riɗ-e ba Gabiriyel se puo ka Nazared kudu zad ka Galele, ²⁷ luo mǎy tikdi mbijw ka riɗ-e ba Mari. Ka ba mǎy mbana nzoɓ mbijw munu ka riɗ-e ba Zezeb ka ba vu bulu Mbay *David. ²⁸ Lef nzaaped ká nulue na nduo a se zad ka Mari kaw di a baa ha ni mii: «Soko woo, bo ka Ngerewuru ɗaa law kere zinj mu! Bo na, Ngerembay sad zinj mu.» ²⁹ Zadka Mari laa bayke na ku bayji le, bil law-e nzaa ni ha ni baa ka bil law-e mii: «Kiri soko ji ze mini key le?» ³⁰ Bayji le, lef nzaaped ká nulue na baa ha ni mii: «Mari, mu hje ya, bay ji le, Ngerewuru ɗaa law kere zinj mu. ³¹ Mu ko, mu yaɗa bil bay mbón lef wara nzoɓ, le, mu tuu riɗ-e ba Zezu. ³² Ka'a ba bawda nzoɓ, i ɗika ni ba Vu Ngerewuru ká nulue siya. Ngerembay Ngerewuru na, a ɗaa ni kaw tul karingaw mbay ka saw kani bul-e David. ³³ Ka'a reke mbay ka tul lef Izarayelri banɗo kpadara wum. Puoruo be na, gbuke ti tiika ya.»

³⁴ Bayji le, Mari vbi lef nzaaped ká nulue na mii: «Fe key na waa, a ɗoko mina zu le? Bay ji le, mĩ naa zinj wara nzoɓ ya bay.» ³⁵ LEE, lef nzaaped ká nulue na yijra bay bay ha ni mii: «Tem Law Pie a vi kaw tul-a, a hurusuo Ngerewuru

ka nulue siya na a guba tul-a bay tem be rididi. Sawke mini ze, lef ka ɗo boɗ ba taa Ngerewuru ka mu mbón ni na, i ɗika ni ba Vu Ngerewuru. ³⁶ Robay, mu ko, Elizabeth ka ba nzoɓ ini bo ka'a di taw, ka i di ni ba maa suo na, ka ɗo bil ba few yie ro. Bilke ku na a mbón ba lef wara nzoɓ, ³⁷ bay ji le, Ngerewuru na, fe mbijw mini kara mba ni ya.» ³⁸ Bayji le, Mari baa ha ni mii: «Mi ba lef kaw Ngerembay. Ndad bay haɗa ni ka ɗaa zinj mi munu ka mu baa ka nzaa-a ku.» Fale ku bayji le, lef nzaaped ká nulue na poɗ ni a zol.

Mari se luo Elizabeth

³⁹ Bil namke ku hoy na, Mari uru vad a se ba puo ka ɗo lakun kuori ka tusiri Zuda, ⁴⁰ a nduo a se bil hul Zakari a vaa hii soko ha Elizabeth. ⁴¹ Zadka Elizabeth laa kusol Mari ka hii soko ha ni na bayji le, lef ka naa bil-e na uru ndururu ndururu, le, Elizabeth na kara Tem Law Pie mbaa bil law-e gbay gbay, ⁴² a ha ni baa bay bay bawda kusol-e belen mii: «Bo na, fe sami Ngerewuru ɗo tul-a ka sakra mǎy ku-ri. Lef ka ɗo bil-a hoy kara, fe sami ɗo tul-e ndaw! ⁴³ Mǎa Ngerembay bi ka vi bay koko mi key na waa, law kereke uru bay haɗa roo, a vi tul-i mini key le, ⁴⁴ bay ji le, zadka kusol soko bo toɗo bo suk-i na, lef ka ɗo bil-i na uru ndururu ndururu bay bawda suoriya. ⁴⁵ Suoriya ba taa bo ka mu ɗaa law-a bo tul bay ka Ngerembay baa ha mu na, bay ji le, fekere na a ɗoko bay zad.»

Sim ka Mari di

⁴⁶ Bayji le, Mari baa mii: «Mi sii gay Ngerembay!»
⁴⁷ Bil law-i ɗaa suoriya ngji bamba bay tul Ngerewuru, Nzoɓ Yaɗa mi.
⁴⁸ Bi ka mĩ ba lef kaw be taa mǎyke hoy ka mi diɗi tul-i na, ka ɗaa nun-e bo tul-i.
 Sawke mini ze, tii sawke vuri key kpuru vaw na,
 nzoɓri riw bele i baa mii, bawda suoriya ba taa bi,
⁴⁹ bay ji le, Ngerewuru Nzoɓ Hurusuo na
 ɗaa feri ka ndad bamba tasiri zinj mi.
 Riɗ-e taɗ kaɗaɗ,
⁵⁰ a ko nun sie nzoɓri ka i hje ni na mbiimbam bay mbiimbam banɗo.
⁵¹ Hurusuo nduo-e na ɗaa feri ka ngon bamba tasiri.
 Ka nii nzoɓ siika suori na ha ri duu kperke kperke.
⁵² Ka nii mbayri ka tul karingaw mbay bari,
 a yji a ura tul nzoɓri ka i diɗi tul-ri.
⁵³ Ka ha nzoɓ konri fe kereri ngji bamba ha bil-ri vbiɗa kpad kpad,

a ha nzob feziŋari zol nduo-ri hoy soli.
54-55 Ka ví so nzob ped' beri ká i ba led' Izarayelri na.

Ka ker se tul Abaraham báy vu bul-eri,
a mgba ini zinj ri banɔo kpadara
munu ká'a waa na,
fo ka yinjra ri ya.»

56 LEE, Mari na kaw zinj Elizabeth maa few
say ndaw roo, a yji a se puo báy.

Mbonja Zaa Batis

57 Zadka nam maa bay haɔa Elizabeth
mboɔ na báyii le, ka mboɔ ba led' wara
nzob. 58 Zadka nzob tul kpaɔɔ beri báy
nzob ini beri ko bawda law kere ká
Ngerembay daa zinj ni na báyii le, i daa
suoriya zinj ni mbjw hoy.

59 Zadka led' na daa nam ndeke di tonɔ
sidike na báyii le, i vi bay *kújŋ ngori be,
i hii bay túu riɔ bi-ε Zakari ze bo tul-e.
60 Roo le, mi-ε mbi bay a baa ha ri mii: «U-
uu, munu ya. I túu riɔ-ε ba Zaa.» 61 Bari
riw bele ká i do zadε na, i yinjra báy bay
ha ni mii: «Úwaa, bo na, nzob ini bo haɔa
roo, i tuu riɔ-ε mini key le?» 62 I yji i fere
kóm bom ba luo bi-ε bay kóko waa, riɔ jji
ze ka hii bay túu ha ni le? 63 Báyii le, Zakari
yji a vbi ri tutakra daa mbede. LEE, ka vbie
fe do di mii: «Zaa ze ba riɔ-ε.» Zadka i ko
munu na báyii le, bari riw bele na, zad' bay
zee ri sel. 64 Zadε ku hoy, kusol Zakari na
vuo bolon ha ni baa bay ba kji, a tii saw
pisi Ngerewuru.

65 Báyii le, nzob tul kpaɔɔ bari riw bele
ká i do zadε na, hje daa ri zikiki. A nzobri
riw bele ká i daa puo ká lakun kuori ká
kuđu zadke ká Zude na, i lo soro feri ká
kal na. 66 Bari riw bele ká i laa bayke na,
i korɔ do bil law-ri i baa mii: «Led' key na
waa, a doko mina le?» Tusueke le, nduo
Ngerembay do tul led' na.

Sim ká Zakari di

67 Zakari, baa led' tupen na, Tem Law Pie
mbaa bil law-ε gbay gbay ha ni tinake bay
ká'a yaa saa nzaa Ngerewuru na mii:

68 «Mi pisi Ngerembay Ngerewuru naari
led' Izarayelri,

bay jji le, ka ko-kóm ba tul nzob taa
beri, a ví yaa naari.

69 Ka ha naari Nzob Yaɔa Nzob ká ba
Nzob Hurusuo

ká tji saa saw bulu naari, Mbay David'
ká ba nzob ped' be,

70 munu ká'a baa bayke pied' lew hoy
báy faa nzob yaɔa bay saa nzi-eri
ká'a nan ri do bood na.

71 Nzob Yaɔa Nzob ká'a pie ni ha naari
na,

a yaɔa naari saa nduo nzob tul ngani
naari,

báy bari riw bele ká i hii daa seke zinj
naari.

72 Sawke mini ze, ka kieke bawda law ini
be ha bulu naari,
a kerke banɔo se tul sáka kuni ká tan
kadaj ká'a sáake zinj ri pola na.

73 Ba bay ká'a waa zinj bulu naari *Abara-
ham,

74 bay jji le, ka hii bay yaɔa naari saa
nduo nzob tul ngani naari

bay pónj faa do hoy bo, náa daari ped'
ha ni tan hje,

75 báy law ká *tan kad' kad' bo,
náa dori báy zadε nzedem ká nun-ε
báy namri riw bele ká náa káwri báy
kumnun na.

76 Bo ká mù ba led' tupen na,
i dika mù ba nzob yaɔa bay saa nzaa

Ngerewuru ká nulue siya,
bay jji le, mù seke pol Ngerembay bay

léke faa be,

77 bay haɔa nzob taa beri ko i baa mii,
a ndáka buma ká tul feyaa bari a
yáake bari.

78 Be ze ba fe bawda law kere be ká'a
hanake sie tji,

a so bil law naari nzar.

79 Zad' tanake na,

a tán ká bil law nzobri ká i do bil sun
ká tem huɔ do tul-ri,

a kie naari faa ká bay haɔa náa séri
báy law dekeke.»

80 Báyii le, led' na ngon ba pola pola, a
nze kpay kpáy báy ker bay. Ka kaw bil law
kor kpuru maa báy nam ká'a tinake sùo-ε
ká zad' hie ká nun led' Izarayelri.

2

Bay mbonja Zezu

(Mat 1.18-25)

1 Ká bil sewke ku na, Mbay Sezar Ogus
ká Rom mbi nzi-ε ha nzobri riw bele ká bil
puo beri bood' bood' bay haɔa ri daa riɔ-ri do
bil mbede kija nzobri. 2 Daa riɔ nzobri
do bil mbede ke ku na ba titireke robay ká
Kirinis ba ke nzob réke tul nzobri ká tusiri
Siri. 3 Be ze nzobri riw bele i seke puu puo
bári bári bay daa riɔ-ri do bil mbede kija
nzobri na. 4 Zezeb hoy kara uru saa puo ká
Nazared' ká kuđu zad' ká Galele bay seke
ba kuđu zad' ká Zude. Ka se puo ká riɔ-ε ba
Betelehem, ba puo ká i mboɔ Mbay *David'
ká di, bay jji le, ka ba *vu bulu David'. 5 Ka
se báy Mari ká ba máy mbana be ká do
bil na bay vaa daa riɔ-ri ndaw. 6 Zadka i
kaw Betelehem ko robay na, nam mboɔa
be na maa 7 ha ni mboɔ led' pol be ba led'
wara nzob. Ka kaa ni báy gari a daa ni bo
bil gbokro fe sum ndayri ká zadε na ku,
bay jji le, hul nam varuri na, zad' nam ti di
ya.

Led' nzaaped' ká nulue tji tul nzob koro
baduri

8 Di ya báy Betelehem na, nzoḅ kóro baḍuri naa wáa í kóro baḍu bari ba sun ká dí. 9 LEE, leḍ nzaaped Ngerembay ká nulue tji tul-ri mbuḍa ha zaḍ hie ri gberere, a kiri ri gbuk ḍo sikḍa. Báyii le, hie ḍaa ri ngji bamba tasiri ha ri to kpak kpak. 10 LEE, leḍ nzaaped ká nulue na baa ha ri mii: «Í hje ya, bay ji le, m̄ vi báy bawda bay suoriya ká ba Bay Kere fie ha ri. Bayke ku na, a ḍoko bay tul nzobri riw bele. 11 Bil sun ká vuri key na, i mboḅ Nzob Yaana Nzobri ká bil puo *David ha ri. Be na ka ba Ngerembay a ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na. 12 Fe ká bay hanja ri kóke ba súo bay na ze ḍo key: leḍ tupenke ku na, i kaa ni báy gari, i ḍaa ni bo bil gbokro fe sum ndayri. Be ze ba zaḍ ká i zih ni ká dí.» 13 Zaḍe ku hoy ruo leḍ nzaapedri ká nulue tji gikiki, i zuo tul leḍ nzaaped taa mbjwke na, i pisi Ngerewuru í baa mii:

14 «Rih díka ba taa Ngerewuru ká kaw nulue siya!

Dekeke taa be ḍo tusiri key bay tul nzobri ká'a hii ri.»

Nzob kóro baḍuri se bay kóko Zezu

15 Zaḍka leḍ nzaapedri ká nulue pon nzob kóro baḍuri kaw zaḍe, i yji báy tul ba-ri nzek ba nulue na báyii le, nzob kóro baḍuri na, i baa bay ká sakra kji mii: «Munu zu le, náa séri kpuru ba Betelehem, bo náa vaa kóri fe ká kal ká dí, fe ká Ngerembay ha náa láari bayke na.» 16 Báyii le, i takra í zol fal kji ba váake, le, i vaa zih Mari ndaw. Zezeb ndaw, a í zih leḍ tupen ká naa bil gbokro fe sum ndayri na ndaw pi. 17 Zaḍka i ko leḍ tupen na báyii le, i baa bay feri ká leḍ nzaaped ká nulue baa se tul leḍ key na ha nzobri laa. 18 Bari riw bele ká i laa bay ká nzob kóro baḍuri baa na, tuku ri ha ri kaw yer bay tul bayri na ku. 19 Be Mari laa le, koro bay feri na ku ḍo bil law-ε koḅ, a ker bay ká dí ngji bamba. 20 Zaḍka nzob kóro baḍuri ḍo yji ba zaḍ káw bari na báyii le, i ḍaa rih díka bo tul Ngerewuru, i pisi ni bay tul feri riw bele ká i laa bayke a i ko báy nun-ri na ḍo maa báy zaḍe munu ká leḍ nzaaped ká nulue baa bayke pola ha ri laa na.

21 Zaḍka nam tano sídī maa báyii le, i kuḅ ngori leḍ tupen na ndaw roo, i tuu riḅ-ε ba Zezu. Ba rih ká leḍ nzaaped ká nulue tuu pola ḍoḍ ndaw roo, mi-ε ḍo bil be báy.

I kie leḍ tupen ká bil hul kani Ngerewuru

22 Zaḍka nam maa bay hanja máa led na ka tji kele na báyii le, Zezeb báy Mari i mbi faa bay séke ngerepuo Zuruzalem

bay ḍaa *fe poy se tul-e bay tul mbona be munu ká *bol kusol *Moyze baa. I mbi leḍ tupen na í séke bay kie ni ha Ngerembay 23 faa mbjw munu ká i ḍaa bayke ḍo bil *mbede bol kusol Ngerembay mii: «Leḍ polri riw bele ká i ba leḍ warari na, i ḍaa ri zuo boḍ ba taa Ngerembay*,» 24 bay puo fe ha Ngerembay munu ká i baa bayke ḍo bil mbede bol kusol Ngerembay mii: «I mgbaka beḍe pieri ba sídī, mase i faja vu kay beḍeri ba sídī ndaw roo, bay hanja Ngerewuru báy.»

25 Báyii le, nzob mbjw munu kaw Zuruzalem, riḅ-ε ba Simeon. Nzobke ku na ba nzob fe ḍaa báy zaḍe, a hje Ngerewuru. Ka giyan nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi huol law leḍ Izarayelri. Be na, Tem Law Pie saḍ zih ni 26 a baa ha ni pola hoy mii: «M̄ ti huka ya kpuru bay kóko *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na báy nun-a ndaw ro.» 27 LEE, Tem Law Pie suru ni ha ni se bil *hul kani Ngerewuru. Zaḍka Zezeb báy Mari i mbi Zezu í séke ni bil hul kani Ngerewuru bay ḍaa fe ká bol kusol baa na báyii le, 28 Simeon na ya ni a mbuo ni ḍo nduo-ε a pisike Ngerewuru mii:

29 «Mbay, fe ká mù waa na mù ḍaa ro. Timbeḍe key na, bi ká m̄ ba nzob ped bo

na,
mu ala m̄ ha m̄ se báy law huoke dekeke,

30 bay ji le, m̄ ko Nzob Yaana Nzobri ká mù pie ni na báy nun-i.

31 Nzob Yaana Nzobri key na, mù leke faake ká pol saw nzobri riw bele.

32 Be na, a bá zaḍ taja bay hanja saw nzobri boḍ boḍ ká tusiri key tuu mù, a ḍaa rih díka bo tul nzob bori ká i ba leḍ Izarayelri.»

33 Bay ká Simeon baa se tul leḍ na ha zaḍ bay zee baa leḍ báy máa led na sel.

34 Báyii le, Simeon sam fe zuo tul-ri, roo a baa ha mi-ε Mari na mii: «Jgerewuru naa leḍ ni key na ha ni ḍo ba fe leḍi nzobri ká i tun bay be ngereḅ, a ba fe uru siya nzobri ngji bamba ká *Izarayel ká i yaa bay be. Be na a yji a ba fe kie law hiya Ngerewuru, roo le, nzobri tuj ni ngereḅ.

35 Be munu ndaw roo, a vbidake ker bay nzobri ngji bamba ká ḍo zaḍ muni na ba zaḍ taje. A bo ká mù ba mi-ε na, kóko seke fe bo a ḍoko munu ba mii ká i mbi i vbieke wara law-a.»

36 LEE, nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru mbjw munu ba máy nzob ḍo dí, riḅ-ε ba Anna. Ka ba vu Fanuyel, a ba saw kani Azer. Ka ba máy ká mbiimbam

* 2:23 2.23 Tji kele 13.2, 12, 15.

be ngji bamba ro. Báy máy tikdí be hoy na, ka yaa wára, a daa mbiimbam tóno say zinj ni. ³⁷ Fale ku rɔɔ wára na hu, a pɔŋ ni kaw ba máy sie. Ka kaw ba máy sie kɪ kpuru a ngónke, a daa mbiimbam sɪŋ tóno sidí pɛre niŋ. Ka se-sef dí ya báy hul kani Ngerewuru banɔɔ, a mbi bal-ε tɔ zad kɪ ya. Ka daa ped hɔ Ngerewuru suŋ báy bisie, a saŋ sùo-ε a dáake nzaa bay kereri. ³⁸ Lεε, be na kara, ka ví zinj ri ká saw sieke na ku ndaw, a tii saw písi Ngerewuru. Ka baa bay ká se tul led piyeŋ na hɔ nzobri riw bele ká i giyan mii, Ngerewuru a yaŋa nzobri ká Zuruzalem na.

³⁹ Zadka Mari báy Zezeb daa fekeri na báy zadε riw bele faa mbjw munu ká bol kusol Ngerembay baa na báyii le, i yji í se kuđu zad ká Galele, puo bari ká Nazaref. ⁴⁰ Led na ngon ba pola pola a nze kpay kpay báy kér bay. Nun nzem mbaa law-ε, le, Ngerewuru daa law kere zinj ni.

Varu ká Zezu se báy led be ká mbiimbam be ba duo fale sidí

⁴¹ Nzob mbón Zezuri na, i se Zuruzalem báy mbiimbam mbjw riw bele bay daa suoriya tji saa bil koy. ⁴² Zadka Zezu na daa mbiimbam duo fale sidí na báyii le, i sùu ni se Zuruzalem zad suoriya munu ká ba fe saw puo bari ká i daa banɔɔ na. ⁴³ Zadka nam suoriya na ɔ báyii le, i yji faa puo, le, vu bari Zezu na kaw Zuruzalem kɔb. Lεε, nzob mbón niri na i kɔ ya. ⁴⁴ Bari na i ker í baa mii, ka se zinj nzobri ká i ba baw sef varu bari. Lεε, i se-sef nam mbjw, a fale le, i tii saw nzáara ni ká sakra nzob ini bariri ndaw, nzob buo bari ndaw pi. ⁴⁵ Zadka i nzaara ni kpuy, í zinj ni ya na báyii le, i yji í se Zuruzalem na rɔbay bay nzáara ni ká dí. ⁴⁶ Ndeke dí nam sayke na báyii le, i zinj ni ká bil *hul kani Ngerewuru. Ka kaw sakra nzob fére nzobri fe, a te suk-e kie a láake bay bari. Lεε, ka yji a vbi ri bay ká tul bay bari na. ⁴⁷ Bari riw bele ká i laa bay be na, tuku ri ha ri kaw yer bay tul bay nun nzem be ká tji saa nzi-ε ndaw, báy bay ká'a yjinra báy kere do dí ha ri ndaw pi. ⁴⁸ Zadka mi-ε báy bi-ε i mbi nun-ri i kɔ ni na báyii le, zad bay zee ri sel. Lεε, mi-ε baa hɔ ni mii: «Vu-i, bay ji ndaw rɔɔ, mù daa fe mini key zinj buru le? Mu kɔ, búru baa-ka buru nzaara mù báy rɛw yeŋ yeŋ.» ⁴⁹ Lεε, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Bay ji rɔɔ, i nzaara m̄ le? Ped ká Baa pɔŋ zuo nduo-i na ndaf bay hanɔ m̄ m̄gba sawke. Waa, i kɔ ya hoy le woo!» ⁵⁰ Lεε, bay be ká'a baa ha ri na, vu law-ri ya.

⁵¹ Báyii le, ka yji zinj ri a se Nazaref a daa vu mbom bo tul-ri. Lεε, mi-ε na koro fekeri na ku riw bele do bil law-ε. ⁵² Zezu na ngon ba pola pola, num nzem be kara

se ba pola pola ndaw, a vi ba nzob law kere ká nun Ngerewuru ndaw, nun nzobri ndaw pi.

3

Káa bay Zqa Batis

(Mat 3.1-12; Mrk 1.1-8; Zqa 1.19-28)

¹ Fekeri ku na do báy mbiimbam duo fale ndebeke ká Mbay Tiber Sezar kere mbay ká tusiri Rom kɔb rɔbay. Sewke ku na, Pɔs Pilaf báke nzob réke tul puori ká kuđu zad ká Zude. *Erof re tul puori ká kuđu zad ká Galele. Yu-ε Filiβ re tul puori ká tusiri Iture báy Tarakonik. A Lizaniyas laa le, re mbay ká tusiri Abilen. ² Ká sakra Zibri laa le, Anasi báy Kayif i ba *ngerenzob fe poyri. Sewke ku na Ngerewuru hɔ bay tɔdɔ bo suku Zqa ká ba vu Zakari ká do bil law kor. ³ Lεε, Zqa tii saw séke báy puori riw bele ká kiri mbii Zurdε a ka-káa hɔ nzobri mii: «Í suo kér bay baari bo, í daa tul-ri nduo mbii, le, Ngerewuru a ndáka buma ká tul feyaa baari zinj ri.»

⁴ Be mini ze, hɔ bay ká Ezay nzob yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru baa pola do bil mbede be na, do munu báy zadε. Bayke baa mii:

«Í láa kusol nzob m̄gba beŋ ká bil law kor mii:

I léke faa Ngerembay báy kere;

I léke hɔ ni ka do sikda kparak kparak!

⁵ Kporori riw bele na i léke maa kɪ gbay gbay;

Kuori báy mbori riw bele i gáy ri gburruru zuo siri,

Faa ráakeri na i ndada ri do sikda kparak kparak,

Faari ká ba kpro kara i léke hɔ ni maa kɪ ruy ruy ndaw.

⁶ Lεε, nzobri riw bele i kóko faa ká Ngerewuru leke

a yáake nzobri na.»

⁷ Báyii le, ruo nzobri vi luo Zqa bay hanɔ ni ka daa tul-ri nduo mbii, le, ka baa ha ri mii: «Baari mjiri kuotolri! A ve ze fere ri dúu here Ngerewuru ká'a tji báy nam kún sal bay na le? ⁸ Í daa ped ká do báy zadε ká kie súo kér bay baari na ndaw rɔ! I baa sùo-ri hoy mii: “Buru ba vu bulu Abaraham” na munu ya, bay ji le, m̄ baa ha ri: tisawri ká do key hoy kara, Ngerewuru maa bay fére ri ha ri vi ba vu bulu Abarahamri! ⁹ Timbedε key hoy kara, tikal do saw puuri ro. Puu haa haa ká lie ndaya le, Ngerewuru a kún ni báy sawke nzed a vbu ni bo huu.»

¹⁰ Báyii le, ruo nzobri vbi ni bay mii: «A munu ku waa, buru daa mina báy sùo buru le woo?» ¹¹ Lεε, ka yjinra báy bay ha

ri mii: «Nzob ká dɔ báy gari ndúo dɔ sùo-ε ɓa sifɔ le, ka wál mbjw a ha yu-ε hay ká tike ya. A nzob ká dɔ báy fe sɔm na, ndadɔ ɓay haɲa ni ka dɔa faa mbjw munu na ndaw.»

¹² Báyyi le, nzob yaɲa larimbuo haɲeri laa ro, i vi luo Zaa ɓay haɲa ni ka dɔa tul-ri nduo mbii, ze i vbi ni mii: «Mbay, a ɓuru na waa, ɓuru dɔa mina báy sùo ɓuru le woo?» ¹³ Lεε, ka yjɲra báy ɓay ha ri mii: «Ì yaa fe kɔ ka kal tul fe ká *bol kusol fere ri na ya.»

¹⁴ Báyyi le, nzob yɔmri laa ro i vi vbi ni ɓay mii: «A ɓuru na waa, ɓuru dɔa mina báy sùo ɓuru le woo?» Lεε, ka yjɲra báy ɓay ha ri mii: «Baari na, ì yaa fe nzob báy hɔrusuo ya ndaw, ì dɔa ɓay gɔɔ ka ɓo tul nzob ya ndaw. Fe ká i púoke ri ká ɓa fe tunduo ɓaari na, ì dɔa law-ri ka ɓo dɔ ɓo, ì nzaa kɔ ka nde tul-e ya.»

¹⁵ Lεε, nzobri riw bele ká i dɔ zadε ku na, ì dɔa law-ri nzokdɔ te tul Zaa ì ker ì ɓaa mii, kɔ ya le, Zaa ze ɓa *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa ɓay pie ni vi yaa nzobri na. ¹⁶ Báyyi le, Zaa mbi ɓay a ɓaa ha ri riw bele mii: «Bi na, mbii ze mɔ dɔa tul-ri nduo dɔ, roo le, nzob ká a vi fal-i vuku na, hɔrusuo-ε kal tul-i pavbaɔ. Mɔ maa ɓay hina sal dikon ká ɓal-ε ya. Be na, a dɔa ri nduo bil Tem Law Pie báy huu. ¹⁷ Fe veke naɲ dɔ nduo-ε kek, ka a vekeke naɲ ɓe na taɲ pedede, a faa paɲe a dɔa zuo bil pul ɓe. Roo le, mbuyke na, ka a nzúɲ báy huu ká se a ru-ruma ya ɓaɲguo.»

¹⁸ Be mini ze, Zaa ɓaa ɓay báy nzaa ɓoko kɔri ɓod ɓod ngjɔ ɓamba, a káake káa Bay Kere ha nzobri. ¹⁹ Báyyi le, Zaa yjw Eroɔ nzob réke tul puori ká kuɔu zad ká Galele, ɓayji le, ka yaa Eroɔɔiade ká ɓa máy yu-ε, a dɔa fe kaayari ngjɔ ɓamba ɓod ɓod ndaw. ²⁰ Lεε, Eroɔ dɔa fe kaaya kɔ mbjw rɔɓay nde tul-e taa haɲri, a ha ri mgba Zaa ɓo hul sal.

I dɔa tul Zezu nduo mbii
(Mat 3.13-17; Mrk 1.9-11)

²¹ Fale ká Zaa dɔa tul nzobri nduo mbii riw bele na, Zezu kara ha ni dɔa tul-e nduo mbii ndaw. Zadka Zezu dɔ bil mbii kɔɔ a dɔ dɔa nzaa ɓay kere na báyyi le, nulue mgbuɔa bolonɲ ²² ha Tem Law Pie dɔ zaa munu ká beɔɔe pie a vi mgba tul-e kɔkro a kaw dɔ. Báyyi le, kusol nzob mgba belen ká nulue mii: «Mù ɓa vu-i; mɔ ko mù ɓa nzob nun-i. Ba ɓo na ze sùo-i rii mɔ ɓamba ká tul-a.»

Saw bulu Zezu Krisi
(Mat 1.1-17)

²³ Zadka Zezu tii saw dɔa ped na, ka dɔa mbiimbam maa sɲ sayri munu. Ká

bil kér ɓay nzobri le, i ɓaa mii, ka ɓa vu Zezeɓ. Zezeɓ ɓa vu Heli, ²⁴ Heli ɓa vu Mataɔ, Mataɔ ɓa vu Levi, Levi ɓa vu Melsi, Melsi ɓa vu Zanay, Zanay ɓa vu Zezeɓ, ²⁵ Zezeɓ ɓa vu Matatiyas, Matatiyas ɓa vu Amos, Amos ɓa vu Nayum, Nayum ɓa vu Esli, Esli ɓa vu Nagay, Nagay ɓa vu ²⁶ Mat, Mat ɓa vu Matatiyas, Matatiyas ɓa vu Semey, Semey ɓa vu Zosek, Zosek ɓa vu Zoda, ²⁷ Zoda ɓa vu Yohana, Yohana ɓa vu Reza, Reza ɓa vu Zorobabel, Zorobabel ɓa vu Salasiyel, Salasiyel ɓa vu Neri, Neri ɓa vu ²⁸ Melsi, Melsi ɓa vu Adi, Adi ɓa vu Kosam, Kosam ɓa vu Elmamad, Elmamad ɓa vu Er, Er ɓa vu ²⁹ Zezu, Zezu ɓa vu Eliyezer, Eliyezer ɓa vu Zorim, Zorim ɓa vu Mataɔ, Mataɔ ɓa vu Levi, Levi ɓa vu ³⁰ Simeɲ, Simeɲ ɓa vu Zuda, Zuda ɓa vu Zezeɓ, Zezeɓ ɓa vu Zonam, Zonam ɓa vu Eliyakim, Eliyakim ɓa vu ³¹ Meleya, Meleya ɓa vu Mena, Mena ɓa vu Matata, Matata ɓa vu Natan, Natan ɓa vu *David, David ɓa vu ³² Zese, Zese ɓa vu Obeɔ, Obeɔ ɓa vu Boaz, Boaz ɓa vu Salmɲ, Salmɲ ɓa vu Naason, Naason ɓa vu ³³ Aminadaɓ, Aminadaɓ ɓa vu Admɲ, Admɲ ɓa vu Arni, Arni ɓa vu Esrom, Esrom ɓa vu Fares, Fares ɓa vu Zuda, Zuda ɓa vu ³⁴ *Zakoɓ, Zakoɓ ɓa vu Izak, Izak ɓa vu *Abaraham, Abaraham ɓa vu Tara, Tara ɓa vu Nakor, Nakor ɓa vu ³⁵ Seruk, Seruk ɓa vu Rago, Rago ɓa vu Falek, Falek ɓa vu Eber, Eber ɓa vu Sala, Sala ɓa vu ³⁶ Kaynam, Kaynam ɓa vu Arfazad, Arfazad ɓa vu Sem, Sem ɓa vu *Noe, Noe ɓa vu Lamek, Lamek ɓa vu ³⁷ Matusala, Matusala ɓa vu Enok, Enok ɓa vu Zared, Zared ɓa vu Maleleyel, Maleleyel ɓa vu Kaynan, Kaynan ɓa vu ³⁸ Enos, Enos ɓa vu Sed, Sed ɓa vu *Adam, Adam ɓa vu Ngerewuru.

4

Ngeretemndaya lie law Zezu
(Mat 4.1-11; Mrk 1.12-13)

¹ Yji Zezu saa mbii Zurdε na báyyi le, Tem Law Pie mbaa bil law-e gbay gbay, a nda faa pol-e ha ni se bil law kor. ² Lεε, ká bil namri ká sɲ niɲ na, ngeretemndaya lie law-e ká dɔ. Bil namkeri ku na, munu ká mbii fe sɔm tɔɔɔ ɓo bil-e ya wjɔm, kpuru maa báy ɔro ɓie nam na báyyi le, kon piri law-ε. ³ Báyyi le, ngeretemndaya na ɓaa ha ni mii: «Zadka mù ɓa Vu Ngerewuru le, mu mbi nzaa-a ha tisaw key na, ka fere vi ɓa maapa ha mu sɔ náa ko.» ⁴ Lεε, Zezu yjɲra báy ɓay ha ni mii: «I dɔa dɔ bil mbeɔe Ngerewuru mii: «Fe sɔm kɔ mbjw hoy ze, nzob a káwke báy kumnun ya, roo le, ɓayri riw bele ká tji

* 4:4 4.4 Kjiɲa bol kusol ba sifike 8.3.

saa nzaa Ngerewuru na ze, nzob a káwke báy kumnun taa tusuke*.”»

⁵ Fale ku báyii le, ngeretemndaya na sùu ni a séke tul kuo ká siya. Ká zadε ku hoy, ka kie ni puoruori riw bele ká tusiri key hā ni kó⁶⁻⁷ a baa hā ni mii: «Hurusuo báy feɛɛakeri riw bele ku na, i ɔ́aa zuo nduo-i. Ze, nzob hā hā ká m̄ hii le, m̄ hāna ni munu ká law-i hii. Ze ɔ́o, zadka m̄ huku pol-i le, fe niri riw bele ká m̄ kó key na, m̄ hāna m̄ ɔ́a taa ɔ́o.»⁸ Báyii le, Zezu yinra báy bay hā ni mii: «I ɔ́aa ɔ́o bil mbede Ngerewuru mii: “Ngerembay Ngerewuru ɔ́o na, ɔ́e huo-ε k̄i hoy ze m̄ huku pol-e m̄ ruo ni, a m̄ m̄i sùo-ɔ́ hā ni*.”»⁹ Rɔ́bay, ngeretemndaya na sùu ni se Zuruzalem a hā ni ɔ́o tul *hul k̄ani Ngerewuru ká siya zenleɛ ndaw rɔ́o, a baa hā ni mii: «Zadka m̄ ɔ́a Vu Ngerewuru le, mu zo ɔ́o siri náa kó,¹⁰ bay j̄i le, mbede Ngerewuru baa mii: “Ngerewuru a mbika nzi-ε hā leɔ́ nzaapeɔ́ ɔ́eri ká nulue ha ri kɔ́o m̄.”»¹¹ Rɔ́bay, i ɔ́aa ɔ́o bil mbede Ngerewuru mii: “I yaana m̄ báy nduo-ri zan bay hāna tisaw mbj̄w kara ka nda bal-a yaɛ*.”»¹² Lεε, Zezu yinra báy bay hā ni mii: «I ɔ́aa ɔ́o bil mbede Ngerewuru mii, “Ngerembay Ngerewuru ɔ́o na, m̄ ti lie law-ε yaɔ́.”»¹³ Fale ká ngeretemndaya nzaara faari k̄ire ɔ́oɔ́ riw bele ká bay lie law Zezu na báyii le, ka poɛ ni a zol a baa mii: «Nam k̄i ɔ́o ku, náa kóko zinj k̄i báy.»

Zezu tii saw ɔ́aa ped ɔ́e

(Mat 4.12-17; Mrk 1.14-15)

¹⁴ Báyii le, Zezu ȳi a se kuɔ́u zad ká Galele, le, hurusuo Tem Law Pie mbaa bil law-ε gbay gbay. Lεε, nzobri lo soro bay ɔ́e ká kuɔ́u zadke na ku riw bele. ¹⁵ Ka fere nzobri fe ká bil *hul mbj̄ k̄i Zibri ɔ́oɔ́ ɔ́oɔ́ ká'a se ɔ́i, le, nzobri riw bele pisi ni.

I tunj Zezu ngeren ká Nazareɔ́

(Mat 13.53-58; Mrk 6.1-6)

¹⁶ Zezu ȳi a se Nazareɔ́, ɔ́a puo ká i hol ni ká ɔ́i. Ká bil *nam mgbaka t̄aram Zibri na, ka nduo a se bil *hul mbj̄ k̄i ɔ́ari munu ká'a ɔ́aa ɔ́anguo kpadara na. Ka uru siya bay k̄inja Bay Ngerewuru,¹⁷ le, i mbi mbede Ezay nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru hā ni. Ka hina bil mbedeke na ku yeɛre, a nzaara zad k̄injake a zinj. Báyii le, bay ká'a k̄i na ze ɔ́o key:

¹⁸ «Tem Ngerembay ɔ́o tul-i;

Ka náa m̄ ɔ́o ɔ́oɔ́ bay hāna m̄ ka-káa Bay Kere

hā nzob k̄ukuri.

Ka pie m̄ bay hāna m̄ ka-káa t̄i saa bil seke fe

hā nzobri ká i naa hul salri,

Hā r̄awri kó-kóm ndaw,

Rɔ́o, nzobri ká i mgbá nzaa-ri na,

m̄ t̄ina ri ká ɔ́i hā law-ri huo.

¹⁹ Ka pie m̄ bay hāna m̄ ka-káa mbiimbam

ká Ngerembay ɔ́aake law kere zinj nzobri*.»

²⁰ Zadka Zezu k̄i bay na ɔ́o báyii le, ka kaa mbede na n̄im ɔ́o ɔ́i, a zuɔ́a hā nzob kóro hul mbj̄ k̄i na, a ȳi a kaw siri bay fére nzobri fe. Lεε, nzobri riw bele ká i kaw bil hul mbj̄ k̄i ku na, i mbj̄ kóm yim ɔ́a luo-ε. ²¹ Fale ku báyii le, ka t̄i saw ɔ́aa bay ha ri mii: «Vuri key na, bay ká i ɔ́aa ɔ́o bil mbede Ngerewuru key na, feke t̄i a ɔ́o báy zadε ro. Feke ɔ́o munu maa báy bay ká i laa báy k̄injake ku.»²² Bari riw bele ká i ɔ́o ɔ́i a i laa bay ɔ́e na, i baa bay ɔ́e báy kere. Bay kere ká t̄i saa nzi-ε na tuku ri riw bele ha ri baa mii: «Waa ɔ́e key na, ka ɔ́a vu Zezeb ya le woo?»²³ Lεε, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Máyeke tiya, baari na, i séke kp̄uri i baa sim bay ɔ́aa nzobri na hā m̄ m̄i: “Bo nzob hāna sawpuu váa nzob na, mu vaa sùo-ɔ́ sùo-ɔ́ hā buru kó!” I ɔ́aa hā m̄ rɔ́bay mii: “Fe sanri riw bele ká m̄ ɔ́aa ká Kapernayum ká i baa bayke hā buru laa na, ɔ́e ze m̄ ɔ́aa ká saw puo ɔ́o ndaw key!”»²⁴ Báyii le, Zezu ȳi a baa na rɔ́bay mii: «Mi baa ha ri ta-tan ɔ́a tusue k̄i: nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru ká i yaa bay ɔ́e báy kere ká saw puo ɔ́e na, mbj̄w tiya. ²⁵ M̄i baa ha ri: sew ká *Eli ɔ́aake nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru rɔ́bay, ká mbam ɔ́o ya ɔ́a mbiimbam say báy few yie hā kon luye lie gbiɔ́ ɔ́o puoruori riw bele na, máy sieri nḡi bamba ɔ́o tusiri *Izarayel. ²⁶ Ze munu hoy kara Ngerewuru pie Eli se luo máykeri na ya, roo le, ka pie ni se luo máy si mbj̄w munu ká kaw vu puo ká riɛ-ε ɔ́a Sereɔ́ta ká tusiri Sidon. ²⁷ Rɔ́bay, sewke ká Elize ɔ́a nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru na, nzob kp̄iriri nḡi bamba ɔ́o tusiri Izarayel. Lεε, kp̄iri na duo ká sùo nzob mbj̄w mini ká sakra ɔ́ari nzob kp̄iriri na ku ya. Roo le, ɔ́a Naaman ká ɔ́a nzob ká tusiri Siri huo-ε hoy ze, kp̄iri na duo ká sùo-ε.»

²⁸ Lεε, ɔ́ari riw bele ká i kaw hul mbj̄ k̄i na, zadka i laa bayke na munu báyii le, law-ri f̄a ri puu-u,²⁹ i uru gbaw i ɔ́aa so tul-e, a i nii ni t̄i saa bil puo ɔ́ari na, a i se zinj ni kp̄uru se tul kuo ká puo ɔ́ari ɔ́o ɔ́i na bay súru ni saa suku ɔ́a siri hā ni lie. ³⁰ Roo le, Zezu kal ká sakra ɔ́ari ku hiyaw a zol.

† 4:8 4.8 K̄inja bol kusol ba sidike 6.13. ‡ 4:11 4.11 Simri 91.11-12. § 4:12 4.12 K̄inja bol kusol ba sidike 6.16.

* 4:19 4.19 Ezay 61.1-2.

Zezu nii temndaya saa tul nzob ká Kapernayum

(Mrk 1.21-28)

³¹ Fale ku báyii le, Zezu se Kapernayum, puo ká kuđu zadf ká Galele. Ká bil *nam mgbaka taram Zibri na, ka fere nzofri fe ká dí. ³² Fe ká'a fere ri na tuku ri ha ri kaw silli, bay ji le, bay be na do báy hurusuo ká uru saa luo Ngerewuru. ³³ Ká bil *hul mbú kǐ na, nzob mbjw munu temndaya do tulle. Ka tii saw dǎa fe ba siya fókoko fókoko mii: ³⁴ «Óy! Bo Zezu ká Nazaredf, bay ji kǐ gbad roo mù nzaake fal buru le? Wǎa, mù vi bay bǐe buru le woo? Mù ba ve le na, mì ko ta-taj; mù ba nzob ká mù taj kađan ká Ngerewuru pie mù vi!» ³⁵ Báyii le, Zezu yjw temndaya na a baa ha ni mii: «Mu mgba nzaa-a do dí; mú tǐi ká tul ledban na key!» Báyii le, temndaya na mbi ni nda siri gbirik ká nun ruo nzofri riw bele, roo a tǐi ká tul-e taj dǎa seke mbjw zinj ni, ³⁶ a ha nzofri riw bele ká i kaw zadf na, feke tuku ri, ha ri baa bay ká sakra kǐ ba lie ba lew mii: «Kǐri bay ni key na wǎa, do mina zu le? Zezu na mbi nzi-e báy wǎa, báy hurusuo ha temndayari, le, i tǐi i dǔu!» ³⁷ Báyii le, soro bay be yǎa zadf riw bele ká kuđu zadf ke ku.

Zezu vaa nzob suoseremri ngǐi bamba
(Mat 8.14-17; Mrk 1.29-34)

³⁸ Tǐi Zezu saa *hul mbú kǐ Zibri na ku báyii le, ka se bil hul Simon. Lee, máa fay Simon na, suoserem sùo zaŋa se ni, a ha sùo-e mbi huu bid bid naa dí. Lee, i vbi Zezu bay haŋa ni vaa ni. ³⁹ Ro, ka soro sùo-e ba lakun máy na a dǐj ba tul-e, a mbi nzi-e a yjw suoserem sùo zaŋa na. Báyii le, suoseremke huo ni, a poŋ ni kaw báy kere. Zadf ku hoy le, máa fay Simon na uru siya a daa fe sǔm ha ri sǔ.

⁴⁰ Zadfka sie riŋ sǐw na báyii le, nzofri riw bele ká i do báy nzob suoseremri ká kǐre bođ bođ na, i faa ri i séke luo Zezu. Lee, ka daa nduo-e bo tul-ri mbjw mbjw a vaa ri. ⁴¹ Temndayari kara tǐi saa tul nzob semri ngǐi bamba ndǎw i guu fe beleŋ beleŋ i baa mii: «Bo na mù ba Vu Ngerewuru!» Roo le, Zezu yjw ri a haa ri faa baa bay, bay ji le, bari temndayari na i ko ndǎw, be na, ka ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yǎa nzofri na.

Zezu ka-káa ká kuđu zadf ká Zude
(Mrk 1.35-39)

⁴² Zadfka nzaaruo sil na báyii le, Zezu tǐi saa bil puo, a se ba zadf ká do bisuy kolok. Lee, ruo nzofri tii saw nzáara ni. Zadfka i zinj ni na báyii le, i hii bay kún ni kaw zinj ri ká'a mgbaka a zol ká lakun-ri. ⁴³ Roo le, Zezu baa ha ri mii: «Do nun haŋa mì se tul puo kǐri ndǎw, bay ka-káa Bay Kere

ká se tul Ngerewuru ká re mbay ká tul nzofri na. Sawke mini ze, Ngerewuru pie mì bayke.» ⁴⁴ Fale ku báyii le, ka se a ká-káa bay ká bil *hul mbú kǐ Zibri bođ bođ ká kuđu zadf ká Zude.

5

Simon Piyer báy bǎw pedf beri, i se fal Zezu

(Mat 4.18-22; Mrk 1.16-20)

¹ Nam mbjw munu, zadfka Zezu do nzaa bawda maambii ká riŋ-e ba Zenezaredf na, ruo nzofri nzuy kǐ nzidf nzidf, i kiri ni gbuk do sikda bay láa Bay Ngerewuru. ² Zadfka'a mbi nun-e a ko-kóm na báyii le, ka ko tuori ba sidi do nzaakon, le, nzob sùo mbiiri dí saa bil tuori na, i do wáa basan bari. ³ Ze, Zezu hil a kaw bil tuo taa mbjwke ká ba taa Simon, a vbi ni bay haŋa ni ka sùru nzaa mju tuo na ndji ká nzaakon ba zadf kǐ ha beri. Báyii le, ka mgba zadf káw a kaw dí ká bil tuo na, roo a fere ruo nzofri fe.

⁴ Zadfka'a baa bayri na o báyii le, ka yǐi a baa ha Simon mii: «Mu sùru nzaa mju tuo na mak ba zadf díke, a bo báy nzob buo-ori i vbuku basan baari vbi mbi i sùoke mbii, a i kuó báy sǐri vi kele.» ⁵ Lee, Simon yinjra báy bay ha ni mii: «Úwaa! Mbay, buru na buru suo mbii ba sunj kǐ hoy kpuru ha nzaaruo sil tul buru koy koy, le, buru mbi fe mbjw vbeŋ ya mgban! Roo le, munu ká mù mbi nzaa-a bay haŋa mì daa na, mì vbúku basanri na zúo mbii ba kǐ mì ko.»

⁶ Fale ká i se i vbuku basan bari na ku báyii le, sǐri tađ dí tusuru, a i tii saw gódo basankeri na. ⁷ Lee, i kaa nduo-ri i díke bǎw kǐni bari ká i kaw bil tuo kǐ na bay haŋa ri vi bo, i so bari. Báyii le, bari ku na, i vi i mgba sǐri na zinj ri mbaa bil tuo bari na gbay gbay sidi bele, a ha mbii mgba gar tuori na fedefé ri i fe ká se bay ri-riŋ mini key. ⁸ Zadfka Simon Piyer na ko munu báyii le, ka huku pol Zezu gburok a baa mii: «Mbay, mu soro sùo-ko ká lakun-i ba fal, bay ji le, mì ba nzob feyǎa.»

⁹ Simon na, hje daa ni zikiki, bǎw kǐni be haŋri ká i do zinj ni na hoy kara, hje daa ri munu ndǎw bay tul sǐri ká i mgba ngǐi bamba tasiri na. ¹⁰ Zak báy Zǎa ká i ba vu Zebederi, ká i ba bǎw kǐni Simonri na hoy kara, hje daa ri ndǎw pi. Lee, Zezu baa ha Simon mii: «Mu daa hje ya. Tii sawke vuri key na, mù bá nzob séke kǐni nzofri laa ro!» ¹¹ Lee, i yǐi saa bil maambii na báy tuo bari i ví daa daa nzaakon i tǐi kele, i poŋ fe bariri riw bele ba fal a i se fal Zezu.

Zezu vaa nzob mbjw ká kpǐri do sùo-e
(Mat 8.1-4; Mrk 1.40-45)

¹² Nam mbjw munu ká Zezu kaw ngerepuo mbjw munu na, nzob mbjw ká kpjri zuo sùo-ε kpurukud' dfo puoke na ku. Zadka'a mbi nun-ε a kó Zezu na báyii le, ka ví huku pol-e mgbu a dñj tul-e ká saw bal-ε a kod' ni mii: «Mbay, zadka mù hii le, mù maa bay haña sùo-i key na ka duo mgberenj.» ¹³ Báyii le, Zezu ndad'a nduo-ε a zaa ni a baa hà ni mii: «Mì hi-hii! Sùo-ɔ na ka duo hà mù!» Lεε, ká zadε ku hɔy kpjri na ɔ ká sùo-ε. ¹⁴ Falε ku le, Zezu mbi nzi-ε a baa hà ni mii: «Kokɔ ká mu baa bayke hà nzob! Roo le, mu se mú vaa kíe sùo-ɔ hà *nzob fe poy Ngerewuru. Falε ku ro le, *fe poy ká *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ká dñi hà nzobri ká kpjri dfo sùo-ri ká i vaa le i puo na, mu puo. Be ndaw rɔɔ, a kíe nzobri riw bele ha ri kó mii, sùo-ɔ na vaa báy kere kad' kad' báy.»

¹⁵ Falε be nu ku na báyii le, soro bay fe d'aa Zezu na yaa zad' mbiki mbiki, a hà ruo nzobri mbuo ni luo luo bay láa bay be ndaw, bay haña ni ka vaa ri ká tul sem bari ndaw pi. ¹⁶ Lεε, Zezu na, naa sùo-ε ba zad'ri ká dfo kolok a d'aa nzaa bay kere.

Zezu vaa nzob ká sùo-ε hu wũ
(Mat 9.1-8; Mrk 2.1-12)

¹⁷ Nam mbjw munu, Zezu dfo fére nzobri fe. Lεε, *Fariziri báy *nzob fére nzobri bol kusolri ká i ví báy puo puo saa kuđu zad' ká Galele ndaw, kuđu zad' ká Zude ndaw, rɔɔ ngerepuo ká Zuzusalem kara ndaw na, i kaw zadε ku. Hurusuo Ngerembay dfo tul Zezu bay haña ni vaaake nzob semri. ¹⁸ Báyii le, nzob hãneri sof nzob mbjw munu ká sùo-ε hu wũ báy hii be i víke, a i nzaa faa bay mbika ni i riike se hula, bo i vaa d'aa ni ka naa pol Zezu. ¹⁹ Roo le, i zinj faa ká bay kálke ya bay tul ruo nzobri. Báyii le, i mbi ni i hílke tul hul ká siya, i nzuo faa ká tul-e siya, a i d'ira ni báy hii be zaa ká sakra ruo nzobri na, i d'aa ni bo pol Zezu. ²⁰ Zadka Zezu kó law-ri ká i d'aa bo tul-e na báyii le, ka baa hà nzob ká sùo-ε hu wũ na mii: «Nzob buo-i, feyaa bori na, mĩ nda bumake zinj mù ro.»

²¹ Zadka nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri, i laa bayke na báyii le, i tii saw kér bay ká bil law-ri i baa mii: «Ledban key na ka ba nzob ve kji ndaw rɔɔ, a baa bay a tñirike rinj Ngerewuru mini key le? Nzob ve ze maa bay ndáka buma tul feyaa nzobri le? Ba Ngerewuru huo-ε hɔy ya le woo!» ²² Lεε, munu ká Zezu kó kér bay bari kó na, ka yinjra báy bay ha ri mii: «Bay ji ndaw rɔɔ kér bay ká mini key na dfo bil law-ri le? ²³ Bay haa ze báake se ya le? “Mĩ nda buma feyaa bori na zinj mù,” mase, “úru siya mú se-sed” le? ²⁴ Munu zu le, nda-ndad! Mì hii bay haña rĩ kó mii, bi *Vu Nzob na, mĩ dfo báy hurusuo ká tusiri

key bay ndáka buma ká tul feyaa nzobri!» Báyii le, ka baa hà nzob ká sùo-ε hu wũ na mii: «Mì baa hà mù, úru siya mú mbi hii bo a mú se puo!» ²⁵ Zadε ku hɔy le, ledban na uru siya vad' ká nun ruo nzobri riw bele, a mbi fe nam be a séke puo. Zól be ku na, ka pisi Ngerewuru. ²⁶ Nzobri ká i dfo zadε na, feke tuku ri riw bele ha ri pisi Ngerewuru na ndaw. Hje d'aa ri ha ri báake bay mii: «Vuri key na, fe ká ba hje zikiki ká ndad' kóko laa ro, buru kó!»

Zezu dñi Levi

(Mat 9.9-13; Mrk 2.13-17)

²⁷ Falε ku báyii le, Zezu tji kelε, le, ka kó nzob yaaña larimbuo mbjw ká rinj-ε ba Levi kaw hul yaaña larimbuo. Lεε, Zezu baa hà ni mii: «Mu se fal-i.» ²⁸ Báyii le, Levi na uru siya, a pɔnj fe bəri riw bele ya a se fal-ε.

²⁹ Falε ku le, Levi d'aa fe sum ngji bamba tasiri ká bil puo be bay tul Zezu. Lεε, *nzob yaaña larimbuori báy nzob hawri ruo ngji bamba i ví kaw nzaa fe sum zinj ri ndaw. ³⁰ Lεε, *Fariziri báy nzob fére nzobri *bol kusol bari na, law-ri se ri ha ri baa bay zinj led' nduo bal Zezuri i vbi ri mii: «Mina rɔɔ, i sù i nzɔ zinj nzob yaaña larimbuori báy nzobri ká soro bay bari mgba ndaya mini key le?» ³¹ Báyii le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Nzobri ká sùo-ri dfo báy kere báy na, i se síe nzob haña sawpuu vaa nzob ya. Roo le, nzob suosremri ze se síe nzob haña sawpuu. ³² Mì ví bay dika nzobri ká i ker mii, bari ba nzob d'aa fe báy zad'eri na ya, roo le, mù ví bay tul nzobri ká i kó sùo-ri ba nzob feyaa, ze bay haña ri suo kér bay bari.»

Vbiw ká se tul sánj sùo

(Mat 9.14-17; Mrk 2.18-22)

³³ Báyii le, nzob hãneri vbi Zezu mii: «Banguo na led' nduo bal Zaa Batisiri i sanj sùo-ri i sù fe ya i d'áake nzaa bay kere. Led' nduo bal *Fariziri kara i d'aa munu na ndaw. Waa, d'aa mina ndaw rɔɔ led' nduo bal-ari na i sù i sù mgbum le?» ³⁴ Lεε, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Waa, nam ká nzob máy fie ya máy be na, i máa bay haña nzobri ká a dñi ri ví zad' suoriya yaaña kji na, ha ri sanj sùo-ri i sù fe ya ká nzob máy fie na dfo zinj ri kób rɔbay na le woo? Munu ya mgbanj! ³⁵ Roo le, namri ká a ví vuku na, i náa nzob máy fie ká sakra bari. Be ro le, i sanj sùo-ri báy.»

³⁶ Lεε, Zezu mbi law bay mbjw a báake bay ha ri mii: «Nzob mbjw ti goko nzaa gari fie, a bóke nun kanj gari ya. Zadka nzob d'aa munu le, gari fie ká i go na, a d'oko báy kere mbáa ndaw, a nzaa gari fie ká i búoke nun kanj gari na kara ti mgbaka kji báy táw gari na báy kere ya ndaw pi. ³⁷ Rɔbay, nzob mbjw ti án him fie zuo táw

bol huori ya. Zafka nzoɓ ɗaa munu le, him fie na a lón a fuo bol huori na, ha him na kii zuo bisuy, a bol huori kara, a ɗie ndaw. ³⁸ Roo le, ndad bay an him fie zuo bol huori fieri. ³⁹ Ndaw roɓay, nzoɓ ka nzo taw him nzo ro na, ti hii bay nzoɓo him fie ya, bay ji le, nzoɓri ɓaa mii, "Taw him na ze ndad."»

6

Ze zu ba mbay tul nam mgbaka taram
(Mat 12.1-8; Mrk 2.23-28)

¹ Nam mbijw munu ka ɓa *nam mgbaka taram Zibri na, Ze zu bay led nduoɓal-eri i saka bay bil wa'a fe payri. Leɛ, led nduoɓal-eri haw tul fe pay haneri, i uri bay nduo-ri a i su. ² Bayji le, Farizi haneri ka i do i ko ri na i vbi bay mii: «Bay ji ndaw roɓ i ɗaa fe ka *bol kusol naari haa faa ɗaake ka sie nam mgbaka taram na le?»

³⁻⁴ Bayji le, Ze zu mbi bay a ɓaa ha ri mii: «Waa, i kji mbede ka ɓaa bay se tul fe ɗaa *David na ya le? David na, zafka kon i ni bay nzoɓ beri na, ka se bil *hul kani Ngerewuru ka i ɗaa bay huɔ, a faa maapari ka i ha ɓa fe tundo ha Ngerewuru na a su, roɓ a ha nzoɓ beri su ndaw. Bay faa bol kusol naari le, maapakeri ku na, ɓa nzoɓ fe poyri huori hoy ze i do bay faa ka bay suɗa.» ⁵ Roɓay, Ze zu ɓaa ha ri mii: «Bi *Vu Nzoɓ na mi ɓa mbay tul nam mgbaka taram.»

Ze zu vaa nzoɓ ka nduo-ε hu wɔ
(Mat 12.9-14; Mrk 3.1-6)

⁶ Nam mgbaka taram kji mbijw munu na, Ze zu ri a se bil *hul mbijw kji Zibri mbijw, a tii saw fere nzoɓri fe ka di. Leɛ, wara nzoɓ mbijw ka nduo hodo be hu wɔ do di. ⁷ Leɛ, *nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri bay *Fariziri ka i do zadε ku na, i ngaa Ze zu zii bay kɔko waa, ka'a vaa nzoɓ ka sie nam mgbaka taram na le? I ɗaa munu, bay ji le, i nzaa faa bay zii bay hane ka bay ɗaake bay bo tul-e. ⁸ Roo le, Ze zu ko ker bay ka do bil law-ri, a ɓaa ha nzoɓ ka nduo-ε hu wɔ na mii: «Uru siya mu do bay zad ganja bo ka nun ruo nzoɓri riw bele.» Leɛ, ledban na uru siya a do bay zad ganja be na. ⁹ Fale ku bayji le, Ze zu fere nun-ε ɓa luori a ɓaa ha ri mii: «Mi vbi ri: waa, *bol kusol naari na ɓaa mina le? Ndad bay ɗaa fe kere mase ndad bay ɗaa ndaya ze ka sie nam mgbaka taram na le? Ndad bay yaaɗa nzoɓ mase ndad bay ɗie ni le?» ¹⁰ Fale ku le, Ze zu ko-kom ɓa nun-ri mbijw mbijw riw bele, roɓ a mbi bay a ɓaa ha ledban na mii: «Ndaɗa nduo-ɔ!» Leɛ, ka ndaɗa nduo-ε,

le, nduo-ε na vaa bay kere. ¹¹ Roo le, nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri bay Fariziri na, law-ri faa ri gbururu gbururu, a i tii saw may bay ka sakra kji bay koko fe ka i maa bay ɗaa zii Ze zu.

Ze zu nan nzoɓ nday nzaapedri duo fal-ε sidi

(Mat 10.1-4; Mrk 3.13-19)

¹² Bayji le, ka bil namkeri ku na, Ze zu se a hil tul kuo bay ɗaa nzaa bay kere ka pol Ngerewuru. Ka ɗaa nzaa bay kere kpuru ha nzaaru sil ni koy koy. ¹³ Zafka nzaaru sil na bayji le, ka di nzoɓri riw bele ka i se fal-ε na, a nan ri ɓa duo fale sidi ka sakra ɓari ku a di ri ɓa nzoɓ nday nzaapedri: ¹⁴ Simon ka Ze zu di ni ɓa Piyer bay yu-ε Andere, Zak bay Zaa ndaw, Filiɓ bay Batelemi ndaw, ¹⁵ Matiye bay Toma ndaw, Zak vu Alfe bay Simon be ka hii nzoɓ beri a ru-ruy bay tul-ri ndaw, ¹⁶ Zud vu Zak ndaw, roɓ Zudas Iskariyod, be ka'a fere su-ε a vi ɓa nzoɓ mbika tul Ze zu ndaw pi na.

Ze zu fere ruo nzoɓri fe, a vaa nzoɓ suoseremri

(Mat 4.23-25)

¹⁷ Ze zu bay led nduoɓal-eri i di saa tul kuo, a i taa i do zad ka do ray munu. Zafε ku na, i zii led nduoɓal-eri ngii ɓamba ka di, a ruo nzoɓri kara ngii ɓamba tasiri uru saa kuɗu zad ka Zude riw bele ndaw, ngerepuo Zuzuzalem ndaw, bay puori ka do nzaa maambii ka Tir bay Sidon ndaw pi. ¹⁸ Bari na, i vi bay laa bay ka nzi-ε ndaw, bay hana suori ka se ri na kara ka vaa ha ri ndaw. Bari ka temndayari ɗaa nun-ri tuo sie na kara, i vaa kiyaw kiyaw ndaw pi. ¹⁹ Ruo nzoɓri riw bele ka i do zadε ku na, i nzaa faa zaa ni, bay ji le, hursuo tii saa lu-ε a vaa nzoɓri riw bele.

Suoriya bay koko seke fe

(Mat 5.1-12)

²⁰ Fale na ku bayji le, Ze zu fere nun-ε ɓa luori led nduoɓal-eri a ɓaa mii:

«Suoriya ɓa taa ɓaari nzoɓ kukuri ka i ko mii, i se sie Ngerewuru; ɓaari na, puoruo Ngerewuru ɓa taa ɓaari†.»

²¹ Suoriya ɓa taa ɓaari ka kon Ngerewuru ɗaa ri timbede key;

ɓaari na, Ngerewuru a hana konke maa ri siɓ siɓ bay.

Suoriya ɓa taa ɓaari ka i kaw bay rew timbede key;

ɓaari na, Ngerewuru a hana ri zay suori bay.

* 6:3-4 6.3-4 I kji 1 Samiyel 21.1-6. † 6:20 6.20 Zafka i ɓaa mii: «Puoruo Ngerewuru ɓa taa nzoɓ» na, ɓayke ɓaa mii, nzoɓke ku na do bay fe samiri ngi-ngii ka vi bay faa ka Ngerembay reke mbay ka tul-e. Ba fe ka nzoɓke ɗoke do ro bo, ɓa fe ka'a gi-giyaɗ bay zii ka lu Ngerewuru lew ya.

22 Zadka nzobri fuy ri, mase i tuj ri ngerej, mase i rad ri, mase i baa bay baari ndaya bay tul-i ka mi ba *Vu Nzob na le, suoriya ba taa baari. 23 Zadka fekeri ku tji tul-ri na, i zay suo-ri i zo zakra zakra, bay ji le, fe tunduo baari ngji bamba do nulue giyan ri. Be munu ndaw ze, bulu bari daake seke zinj *nzob yagna bayri saa nzaa Ngerewuru pola. 24 Roo le,

Koko seke fe ba taa baari nzob fezinari ka i se sie Ngerewuru ya;

baari na, i zinj fe taa baari na doɔ ro.

25 Koko seke fe ba taa baari ka i kaw bil ndadi badak

ka kon Ngerewuru ti bil law-ri ya;

baari na, kon a ika ri bay.

Koko seke fe ba taa baari ka i kaw bay nzaa sere sem nzoke timbede key;

baari na, i doko bil sie, a i re-rew bay.

26 Koko seke fe ba taa baari

ka nzobri riw bele baa bay baari bay kere.

Be munu ndaw ze, bulu bari daake zinj nzobri

ka i di suo-ri ba nzob yagna bayri saa nzaa Ngerewuru pola na.»

I hii nzob tul ngani baari

(Mat 5.38-48; 7.12a)

27 «Roo le, baari ka i laa mi key na, mi baa ha ri: I hii nzob tul ngani baari, i daa kere zinj nzobri ka i fuy ri. 28 I sam fe ka zuo tul nzobri ka i fad ri, i daa nzaa bay kere bay tul nzobri ka i daa fe seke zinj ri. 29 Zadka nzob nda hala nun-a fi mbijw le, mu fere fi mbini ha ni ka nda ndaw. Zadka nzob mbi maagari bo le, mu haa ni faa bay hanja ni ka mbi vu gari fi siya bo ya ndaw. 30 Nzob haa haa ka vbi mu fe le, mu ha ni. A zadka nzob mbi fe ka ba fe bo le, mu yji mu vbi ni bayke ya. 31 Fe ka i hii bay hanja nzobri daa ha ri na, i daa faa mbijw munu ka zinj ri.

32 «Zadka i hii nzobri ka i hii ri hoy na waa, bay ji ndaw roo i giyan bay hanja nzobri pisi ri ka di le? Yji! Nzob feyari hoy kara, i hii nzobri ka i hii ri! 33 Zadka i daa kere zinj nzobri ka i daa kere zinj ri hoy na waa, bay ji ndaw roo i giyan bay hanja nzobri pisi ri ka di le? Nzob feyari na hoy kara, i daa faa mbijw munu na ndaw. 34 A zadka i ha nzob kpa a fe baari ka i daa law-ri bo di, i ker i baa mii, hurusuo-e maa bay yijra feke ha ri na waa, bay ji ndaw roo i giyan bay hanja nzobri pisi ri ka di le? Nzob feyari hoy kara, i kpa a fe munu ka sakra ki, roo i ker bay yijra ha ki faa mbijw munu ka i kpa a feke na ka sakra ki. 35 I daa munu ya, roo le, i hii nzob tul ngani baari, i daa kere zinj ri, a i kpa a ri fe i giyan ha ri yijra bay feke ha ri ya. Zadka i daa munu le, fe tunduo baari a

ngiina bamba tasiri, a i ba vu Ngerewuru ka nulue siya, bay ji le, ka daa kere zinj nzob may nunri ndaw bay nzob mgborori. 36 I ha law kere ka mbaa bil law-ri faa mbijw munu ka law kere mbaa bil law Baa baari Ngerewuru na.»

I kunj bay ka zuo tul ku-i baari ya

(Mat 7.1-5)

37 «I kunj bay ka zuo tul ku-i baari ya, le, Ngerewuru a kunj bay zuo tul-ri ya. I daa bay bo tul ku-i baari ya, le, Ngerewuru a daa bay bo tul-ri ya. I nda buma ka zinj ku-i baari, le, Ngerewuru a ndaka buma zinj ri. 38 I ha fe ha ku-i baari, le, Ngerewuru a hanja ri fe. Ka a kuna fe mbaa bil bol baari tan lieke a iki do di a lan yik yik ha ni mbaa di gbay gbay. Faa mbijw munu ka i lie fe ha nzobri na, be ki ndaw ze Ngerewuru a lieke fe kere beri ha ri.»

39 Robay, Zezu mbi law bay mbijw munu a baa ha ri mii: «Raa a daa puu nduo nduo raw ku-e, a i seke sed le? A ku waa, i ti lie sidi bele wuruk zuo luo ya le? 40 Nzob ka fere fe na, ka ti kal tul gan be ka fere ni fe na ya, roo le, nzob fere fe haa haa ka daa ped beri bay kere ha ni o riw bele na, a doko munu ba gan be.

41 «Waa, bay ji ndaw roo, mu gedde kom ba bum suy ka bo nun yu-o, a mu ko kparan ka bo nun-a ku ya wum hoy le? 42 A ku waa, mu daa mina roo, mu baa ha yu-o mii: “Yu-i, giyan ha mi mbi bum suy ka bo nun-a ku na ya hoy le? Bo nzob nzaa ruo bay! Kparan ka bo nun-a na, mu mbi pola a mu ko zad ka ta-tan ndaw roo, mu ko faa mbika bum suy ka bo nun yu-o na ku bay.»

Koko puu bay lereke

(Mat 7.16-20; 12.33-35)

43 «Puu kere na ti lie lereke ndaya ya. A puu ka ndaya na ti lie bay kere ya ndaw.

44 Puu haa haa kara, i ko ni bay lere be, lere be. Nzob ti horo lere nzum saa puu ngatukru ya. Mase, nzob ti horo tavoko saa kuriku ya. 45 Nzob kere na, fe kere ka uru saa bil law-e na, tji kele. A nzob ndaya na laa le, fe ndaya ka do bil law-e na, tji kele ndaw. Nzob haa haa le, fe ka mbaa bil law-e gbay gbay na ndaw roo, tji ka nzi-e bay.»

Bay ka se tul hulri ka sidi

(Mat 7.24-27)

46 Zezu baa ha nzobri na robay mii: «Bay ji ndaw roo, i di mi mii “Mbay, Mbay,” a i daa fe ka mi baa ha ri na ya le woo? 47 Mi kie ri, nzob ka ri nzob ka vi luo-i a laa bay bi a daake ped. 48 Nzobke ku na do munu ba nzob ka tii saw mbuo hul be. Ka tie luo di di kpoko a zinj tisaw, roo a leke tigbaa hul na do di bay mbuo. Zadka mbam to

a ha mbii yaa zad remlen remlen a nda hul na paw paw hoy kara, hul na lan sùo-ε ndji ya, bay ji le, nzoɔ d'aa hul key na leke tigbaa hulke bay kere. ⁴⁹ Roo le, nzoɔ ka laa bay bi a d'ake ped ya na, ka ri nzoɔ ka d'aa hul be do tusiri bina tan leke tigbaa hulke. Zadka mbam to ka mbii yaa zad remlen remlen a nda han hul na paw paw na bayji le, zadε ku hoy hulke ku na haw wuruk zuo siri a biε ruk ruk bele.»

7

Zezu vaa leɔ kaw ngerenzob yum ka Rom

(Mat 8.5-13)

¹ Fale ka Zezu baa bay be o riw bele ha ruo nzoɔri ka zadε ku na bayji le, ka zol ka di, a se Kapernayum. ² Lee, ngerenzob yum mbjw munu ka Rom do bay leɔ kaw ka'a hii ni bamba naa sem ka di. Semke na d'aa ni ha huɔ be ton ndji mini. ³ Zadka ngerenzob yum na laa soro bay Zezu na bayji le, ka di ngerε Zib haneri, a pie ri se lu Zezu bay hanja ni ka vi bo, a vaa leɔ kaw feri na ha feri. ⁴ Lee, bari na i se lu Zezu i koɔ ni kpuru kpuru i baa mii: «[Ngerenzob yum key na, ndaɔ bay hanja mu so ni, ⁵ bay ji le, ka hii saw naari Zibri bamba. Ba be ze ka d'aa *hul mbu kji naari key.»

⁶ Bayji le, Zezu uru siya a se zin ri. Zadka i se i ton di ya deb bay puo be na bayji le, ngerenzob yum na pie nzoɔ buo-eri ha ri baa ha Zezu mii: «Mbay, mu yoklo sùo-ε gor hoy ya, bay ji le, bi hoy mi maa bay hanja mu d'aa tul-a nduo bil hul bi ya. ⁷ Sawke mini ze, mi ko sùo-i maa bay seke luo-ε sùo-i ya. Roo le, mu baa bay mbjw bo, ha sùo leɔ kaw bi na ka vaa. ⁸ Mi baa munu, bay ji le, bi hoy kara mi do bay gan tul-iri ka mi d'aa bol nzaa-ri, a mi do bay nzoɔ yum biri ka i d'aa bol nzaa-i ndaw. Zadka mi baa ha nzoɔ mbjw mii: “Mu se,” le, ka se na kji. A mi baa ha nzoɔ kji mii: “Mu vi,” le, ka vi. A mi yi mi baa ha leɔ kaw bi mii: “Daa fe key,” le, ka d'aa feke.» ⁹ Zadka Zezu laa baykeri na munu bayji le, tuku ni ha ni fere kom ba lu ruo nzoɔri ka i se fal-ε na a baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-tan: ka tusiri *Izarayel riw bele na, kiri d'aa law bo tul-i mini key na, mi zin ka di ya mban!»

¹⁰ Zadka nzoɔri ka ngerenzob yum pie ri na, i yi i tji puo na bayji le, i ko leɔ kaw ka sùo-ε se ni na vaa bay kere.

Zezu tuma vu may sie ka hu na ha ni kaw bay kumnun

¹¹ Fale ku bayji le, Zezu zol a se ba puo mbjw munu ka riε-ε ba Nayi. Lee, leɔ nduoɔbal-eri bay ruo nzoɔri ngji bamba, i se faa zin ni mbjw hoy. ¹² Zadka i se di ya

deb bay nzaa puo na bayji le, nzoɔri mbi huɔ bay hiike dukuku, i tjiε saa bil puo ba zad voro huɔ. Ka ba leɔ wara nzoɔ kekkek a ba vu may sie. Lee, nzoɔri ka puoke ku na ngji bamba tasiri, i mgba ni i se zin ni ba zad voro huɔ na. ¹³ Zadka Ngerembay mbi nun-ε a ko may sie na munu bayji le, ka ko nun sie be a baa ha ni mii: «Mu re-rew ya!» ¹⁴ Bayji le, ka soro ba lakun huɔ na a zaa danji huɔ na, le, nzoɔ sob huɔri na i sii bal-ri zik i do. Lee, Zezu mbi bay a baa ha huɔ na mii: «Kuban, mi mbi nzaa-i ha mi. Uru siya!» ¹⁵ Lee, huɔ na kaw siri a tii saw baa bay. Fale ku le, Zezu mgba ni a d'aa nduo nduo mi-ε. ¹⁶ Feke ku na mbi hie ha nzoɔri riw bele ka i do zadε ku, ha ri pisi Ngerewuru i baa mii: «Bawda nzoɔ yaaja bay saa nzaa Ngerewuru mbjw kji laa ro tji sakra naari ka vuri key!» Roɔay, «[Ngerewuru vi bay sokɔ nzoɔ feri.» ¹⁷ Bayke ku na yaa zad kpol kpol ka kuɔ ka Zude riw bele ndaw, bay puori riw bele ka i kiri Zude ndaw pi.

Zezu baa bay se tul Zaa Batis
(Mat 11.2-19)

¹⁸ Leɔ nduoɔbal Zaa ri vaa lo soro feri ka kal na riw bele ha ni laa. Bayji le, ka di nzoɔri sid i ka sakra bari ku, ¹⁹ a pie ri ba lu Ngerembay bay hanja ri vbi ni mii: «Waa, ba bo ze mu ba *Krisi, nzoɔ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɔri na mase, buru Zibri na buru gijan nzoɔ kji bay le?» ²⁰ Zadka nzoɔkeri tji lu Zezu na bayji le, i baa ha ni mii: «Zaa Batis pie buru ba luo-ε bay vbika mu bay koko, waa, ba bo ze mu ba Krisi, nzoɔ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɔri na mase, buru Zibri buru gijan nzoɔ kji bay le?»

²¹ Bayji le, ka bil saw sieke ku na, Zezu vaa nzoɔri ngji bamba ka suosrem bari boɔ boɔ. Ka vaa nzoɔri ka tul feri ka se ri ndaw, a nii temndayari ka tul nzoɔri ndaw, roo a mgbuda nun rawri ngji bamba ha ri ko zad ndaw pi. ²² Lee, Zezu yjinra bay bay ha leɔ nduoɔbal Zaa ri na mii: «I yi i se bo, i vaa kji fal feri ka i ko bay nun-ri, i laa bay suku-ri ndaw key na ha Zaa laa. Rawri ko-kom *tan kaɔ kaɔ ndaw, nzoɔ kpederi se siya kiyaw kiyaw ndaw, nzoɔri ka kpri do sùo-ri kara, kpri bari na o a pon sùo-ri duo mgberε ndaw, mbikiri laa bay ndaw, nzoɔri ka i hu hoy kara, i tuma i kaw bay kumnun ndaw, roo i ka-kaa Bay Kere ha nzoɔ kukuri ndaw pi. ²³ Nzoɔ ka d'aa law-ε bo tul-i a pon mbika law-ε ya le, suoriya ba taε be.»

²⁴ Zadka leɔ nzaaped Zaa ri zol bayji le, Zezu tii saw baa bay se tul Zaa ha ruo nzoɔri mii: «Zadka i se bil law kor bay laa kaa bay Zaa ka kaa na waa, fe ji ze i vaa ko le? Waa, i se i vaa ko nzoɔ ka do tul bay be

ya munu ká ngasikri ká zuu kila ri mgbaya mgbaya le? Munu ya! ²⁵ A waa ba fe ji ki roo i se i vaa ko le? I se i vaa ko nzoḅ ká nduo gari nduy ziriiri ziriiri le? Kúy! Nzoḅri ká i nduo gari ká nduy mgbilik mgbilik a i kaw ñil ndadí na, ñil puo mbay luyeri ze ba zad káw bari. ²⁶ A ku waa, fe ji ki roo i se i vaa ko le? I se i vaa ko nzoḅ yaana bay saa nzaa Ngerewuru le? Nda ndad! Roo le, mi baa ha ri: be Zaa na, ka ba nzoḅ yaana bay saa nzaa Ngerewuru taa hoyke ya, ²⁷ bay ji le, be Zaa na, Ngerewuru baa bay se tul-e ká ñil mbede be mii:

“Bi na, mi pie led nzaaped ñi ha ni vi do pol-a

bay haña ni ka léke faa bo pola ha mu*.”

²⁸ «Mi baa ha ri ta-taḅ: sakra nzoḅri ká máyri mbon ri ká tusiri key na, nzoḅ mbjw mini ká kal tul Zaa kal na tiya. Ze munu hoy kara, nzoḅ ká ndji ká ñil sew ká Ngerewuru tii saw réke mbay ká tul nzoḅri na, nzoḅke do bay fe sami mba tul-e taa Zaa Batis na pavbad.»

²⁹ Tusueke le, nzoḅri riw bele bay *nzoḅ yaana larimbuori ká i laa bay Zaa na i ko mii, Ngerewuru ba nzoḅ ká daa fe bay zadé. Ro, i ha Zaa daa tul-ri nduo mbii. ³⁰ Roo le, *Fariziri bay *nzoḅ fére nzoḅri bol kusolri na, i tunj fe ká Ngerewuru hii bay haña ri daa na ngeren i ha Zaa daa tul-ri nduo mbii ya. ³¹ Zezu baa roḅay mii: «Nzoḅ ve ndaw roo, mi mgbaka bay lieke nzoḅri ká timbede key le? Waa i ri nzoḅ veri le? ³² I ri ledri ká i kaw kaa i guu fe ká sakra ki mii:

“Buru ul tjuw ha ri, le, i nda-nday ya!

Buru di sim rew hudri ha ri kara, i re-rew ya ndaw!”

³³ I ko, Zaa Batis na vi, a sanj sùo-e a su maapa ya ndaw, a nzo him ya ndaw. Leé, baari na i baa mii: “Temndaya ze do tul-e.”

³⁴ A ñi *Vu Nzoḅ ká mi vi na laa le, mi su fe ndaw, a mi nzo him ndaw, le, baari na i baa mii, mi ba nzoḅ fe sum luye ndaw, mi ba nzoḅ buo him ndaw, a mi mgba buo zinj nzoḅ yaana larimbuori bay nzoḅri ká soro bay bari mgba ndaya ndaw, le ji maale. ³⁵ Roo le, nun nzem taa Ngerewuru na, nzoḅri ko ba fe ká do bay zadé bay faa vi-eri riw bele ká i yaa bayke.»

Zezu nda buma zinj máy feyaa

³⁶ Nam mbjw munu Farizi mbjw munu di Zezu bay haña ni su fe zinj ni. Leé, ka se ñil puo be na a kaw nzaa fe sum zinj ni mbjw hoy. ³⁷ Leé, máy mbjw munu ká soro bay be mgba ndaya na do ñil puoke na ku. Zadka'a laa mii, Zezu kaw nzaa fe sum ká ñil puo Farizike na bayji le, ka mbi guma num ká i daa bay tisaw ká riñ-e ba

alabastre ká num ká bare fu buy buy mbaa di, ³⁸ a vi doke fal Zezu ká saw bal-e. Ka re-rew ha mbii nun-e zuu zuo bal Zezu, a nzun bay suy tul-e, roo a aw bal-eri a daa num ká bare fu buy buy na zuo di. ³⁹ Leé, Farizi ká di Zezu na ko munu bayji le, ka ker bay ká ñil law-e a baa mii: «Zadka ledban key na ba nzoḅ yaana bay saa nzaa Ngerewuru taa tusueke le, a kóko kiri máy ká zaa ni na key, a kóko ni ba máy nzoḅ fe daa yaa.»

⁴⁰ Bayji le, Zezu mbi bay a baa ha Farizi na mii: «Simon, mi baa bay mbjw ha mu laa.» Leé, Simon yinjra bay ha ni mii: «Mbay, baa ha mi laa.» ⁴¹ Leé, Zezu baa mii: «Nzoḅri sidi kpaalari, le, i yinjra ha nzoḅke ya bay. Nzoḅ mbjwke na, mbol ká do tul-e ká bay haña ni puo na maa lari ped mbiimbam sidi. A nzoḅ sidike na laa le, maa lari ped few sidi. ⁴² Munu ká i do bay fe mbjw ká bay puoke mbol bari ya na, ka ha mbol bari na sidi bele do tul-e. A ku waa, nzoḅ taa ha roo, a kóko ni ba nzoḅ nun-e mba nzoḅ haw le?»

⁴³ Leé, Simon yinjra bay bay ha ni mii: «Mi ko le, nzoḅ ká yaa mbol do tul-e ba bawdake ngi-ngii ká a puo riw bele.» Zezu baa ha ni mii: «Mù yinjra bay zadé.»

⁴⁴ Fale ku bayji le, ka fere nun-e ba luu máy na a baa ha Simon mii: «Mù ko máy key na ko le? Bi na, mi vi ñil puo bo, le, mù ha mi mbii waa ñal-i ya. Roo le, be na, ka waa ñal-i bay mbii nun-e, roo a nzun bay suy tul-e. ⁴⁵ Bo na, mi mgba mi girik ya. Roo le, máy key na, bay vi ñi ká ñil hule key na, ka aw ñal-iri banjuo a poñ nzi-e ya roḅay. ⁴⁶ Bo na, mi kuna num zuo tul-i ya. Roo le, be na, ka daa num ká bare fu buy buy zuo ñal-iri. ⁴⁷ Sawke mini ze, mi baa ha mu: feyaa ñeri ká ngii bamba na, Ngerewuru nda bumake zinj ni ro. Bay tul buma ká a nda zinj ni na ku ze, mi na kie hii ká a hii ni ngii bamba. Roo le, nzoḅ ká feyaa be ndji ká Ngerewuru nda bumake zinj ni na, nzoḅke a hii ni ndji na laa.» ⁴⁸ Leé, Zezu yi a baa ha máy na roḅay a baa mii: «Feyaa ñori na o ká tul-a ro.»

⁴⁹ Bayji le, bari ká i kaw nzaa fe sum zinj Zezu na, i tii saw kér bay ká ñil law-ri, i baa mii: «Nzoḅ ni key waa, ka ba nzoḅ ve roo, nzoḅ feyari hoy kara ka nda buma zinj ri mgbum key le?» ⁵⁰ Fale ku le, Zezu baa ha máy na mii: «Law-a ká mù daa bo tul-i na yaa mu ro. Mu se bay kere ñekeke.»

8

Máyri ká i su Zezu

¹ Fale ku bayji le, Zezu se bay ngerepuori bay vu puori, a ka-kaa Bay Kere ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tusiri key na ha

ri. ² Leɗ nduoɓal-eri ká duo fale sidí na, i se zinj ní báy máy hãneri ká Zezu ní temndayari saa tul-ri, a vaa sem ɓari na. Máykeri na ze riŋ-ri do key: Mari ká i dī ní ɓa Mari ká puo ɓe do Madala, ká Zezu ní temndayari ɓa tɔɔ say saa tul-e ndaw, ³ Zani ká ɓa máy Suza, ɓe ká'a ɓa nzob kóro feri ká ɓil puo mbay *Erod ndaw, roo Suzan báy máy hãwri ndaw pi. Máykeri key na, i se zinj Zezu báy leɗ nduoɓal-eri, a i so ri báy fe kere ɓari.

*Law ɓay ká se tul para fe pay miike
(Mat 13.1-9; Mrk 4.1-9)*

⁴ Nzobri ká ngerɓuori mbijw mbijw na i ví mbu kǐ mer mer ká luɔ Zezu. Báyyi le, ka mbi law ɓay key na a ɓaa ha ri mi: ⁵ «Nzob pay mbijw munu tji a se waa ɓay mi para fe pay ɓe. Zafka'a do mi para fe pay na báyyi le, pare hãneri toɗ kporon kporon zuo lafaa. Leɛ, nzobri se tul-e ndaw, a nduyri kara ví re ndaw. ⁶ A pare hãneri laa le, gay zuo tul nzekre. Zafka fe paykeri na tji báyyi le, huɔ wũ, ɓay ji le, saw-e huɔ ya. ⁷ A pare hãneri gay zuo sakra ngatukruri ha ri uru maa kǐ vbububu, hã ngatukruri kpaŋ tul fe paykeri na. ⁸ Roo le, pare hãneri gay zuo tusiri kere, le, fe paykeri na uru ɓay kere a ɗaa para ɓay kere. Sawke mbijw le, ɗaa para ɓa isodri munu kal tul-e taa hayri ká'a mi na.» Leɛ, Zezu ɓaa na roɓay mi: «Nzob ká do ɓay suku ɓay láake le, ka laa.»

*Bay ji Zezu mbi law bay, a ɓaa le?
(Mat 13.10-17; Mrk 4.10-12)*

⁹ Fale ku báyyi le, leɗ nduoɓal Zezuri vbi ni bay haŋa ni tina saw mǎra law bay ká'a ɓaa na ku. ¹⁰ Leɛ, ka yinjra báy ɓay ha ri mi: «Baari na, Ngerewuru mgbuda nun-ri ha ri kóke feri ká do zad muni ká se tul faa ká'a réke mbay ká tul nzobri. Roo le, nzob hãwri na, mi ɓaa ɓay ha ri báy faa law bayri bay haŋa ɓo
“i ko báy nun-ri, roo le, i ko sawke ya;
i laa báy suku-ri, roo le, i laa ɓa láake kǐ hoy*.”»

*Zezu tina saw maa law bay ká se tul mi
para fe pay
(Mat 13.18-23; Mrk 4.13-20)*

¹¹ Zezu ɓaa mi: «I ko saw mǎra law bay key na ze do key: Para fe pay na do munu ɓa Bay Ngerewuru. ¹² Nzob hãneri do munu ɓa lafaa ká para fe payri gay zuo dī. Bari na, i laa Bay Ngerewuru na, roo le, ngeretemndaya ví naa bayke ká i laa ɓo law-ri na hɔn ɓa fal bay haŋa ɓo, i ɗaa law-ri ɓo tul bayke na ku hã Ngerewuru yãake ri ya. ¹³ Nzob hãneri do munu ɓa para fe pay ká gay zuo tul nzekre. I laa Bay Ngerewuru, a i ya ɓay suoriya, roo

le, i hã bayke na ɓar saw ká ɓil law-ri ya. I ɗaa law-ri ɓo tul Bayke na ku bole dī ndji hoy. Zafka fe líe law tji tul-ri le, i poŋ mbika law ɓari na yak. ¹⁴ A para fe pay hãneri ká gay zuo sakra ngatukruri na, do munu ɓa ɓari ká i laa Bay Ngerewuru, roo le, i poŋ faa hã kér ɓay feri ɓoɗ ɓoɗ, mase feziŋa, mase kon feri ká tusiri key na kpaŋ faake hã lereke ngon ya. ¹⁵ Para fe pay hãneri ká gay zuo tusiri kere na do munu ɓa nzobri ká law-ri puu kpaŋ kpaŋ a do hoy bay yaŋa ɓay. Bari na i laa Bay Ngerewuru i koro do ɓil law-ri i do tul-e ɓanɔ; ze i lie lerekeri do dī.»

*Law ɓay ká se tul huu ndele
(Mrk 4.21-25)*

¹⁶ «I ko, nzob mbijw ti ɗaa huu taa huu ndele, roo a mbi suna a guɓake, mase a ɗaa sii saw ngon ɗokro ya. Roo le, i ɗaa huu ndele na sii siya bay haŋa ɓo, nzobri ká ri hula na, i kóke zad. ¹⁷ Tusuke le, feri riw bele ká do lanzon na, namke ví le, a tji do zad hie gbay gbay ká nun nzobri. A feri riw bele ká do zad muni kara feke na a tji do kele gbay gbay hã nzobri ko. ¹⁸ I nze báy sùo-ri báy faa láa bay ɓaari ká i laa na! Tusuke le, nzob ká do ɓay fe na, Ngerewuru a haŋa ni kǐ nde tul-e. Roo le, nzob ká ɗóke ya na, hay ká ndji ká'a ker se tul-e bay zinj na kara, ka'a náa ɗoɗ a poŋ ni.»

*Nzob ini Zezu taa tusukeri
(Mat 12.46-50; Mrk 3.31-35)*

¹⁹ Maa Zezu báy yu-eri i ví bay kóko ni. Roo le, i zinj faa ká bay séke kpuru se luɔ-e ya, bay ji le, ruɔ nzobri ngǐ ɓamba, i mbuo ni luɔ. ²⁰ Leɛ, i ɓaa hã Zezu na mi: «Maa-ŋa báy yu-ori i do kelu i hii bay kóko mù.» ²¹ Leɛ, Zezu yinjra báy ɓay hã nzobri riw bele mi: «Maa báy yu-iri na, ɓa ɓari ká i laa Bay Ngerewuru a i ɗaake ped.»

*Zezu hã nzaa zuu bura kuɗ nzed
(Mat 8.23-27; Mrk 4.35-41)*

²² Nam mbijw munu, Zezu báy leɗ nduoɓal-eri, i hil i kaw ɓil tuo. Leɛ, Zezu ɓaa ha ri mi: «Naa séri ɓa nzaa kporombii ká fi kelu.» Leɛ, i zol na kǐ. ²³ Zafka tuo se tul mbii koɓ roɓay na, Zezu na-nam. Báyyi le, ká zadɛ ku hoy zuu bura uru bivbid a tii saw kúuka ká tul maambii na hã mbii ɗaa bay mbaa ɓil tuo na. Leɛ, tuo na tɔŋ ndji bay fére ri te mbii ha ri zinj ɓie. ²⁴ Báyyi le, leɗ nduoɓal-eri soro ɓa lakun-e i tuma ni i gúuke fe mi: «Mbay! Mbay! Náa hũkari!» Leɛ, Zezu na tuma a uru siya, a ɓaa bay ngɔ-ngon zinj zuu báy mbiiri ká nda tuo paw paw na ha ri mgba nzaa-ri. Leɛ, zad do ndinj; zuu na kuu ya ndaw, mbii na kara nda tuo mbaa ndaw pi. ²⁵ Fale ku le, Zezu

* 8:10 8.10 Ezay 6.9-10.

baa ha lef nduobal-eri mii: «Mbika law baari na do ha le?» Bayji le, hje daa ri zikiki, a tuku ri ha ri kaw yer i vbi bay ka sakra ki mii: «Ledban key na wa, ka ba nzoɔ ve roo, a mgbazaa zuu bay mbiiri kara kek kek ha ri daa vu mbom bo tul-e mini key le?»

Zezu vaa ledban ka temndaya do tul-e (Mat 8.28-34; Mrk 5.1-20)

²⁶ Zezu bay lef nduobal-eri na i tji fi kelu ka tusiri nzoɔ Gerazari ka do maa bay kuɗu zad ka Galele. ²⁷ Zadka Zezu di a do siri na bayji le, ledban mbijw munu ka ngerepuoke ku, ka temndayari ngi-ngji do tul-e na suo nun-e. Ba dje lew hoy na, ka nduo gari ya ndaw, a naa hula ya ndaw, roo le, zad nam be ba tupalri. ²⁸ Zadka a mbi nun-e a ko Zezu na bayji le, ka huku pol-e gburuk a giuke fe beɔen beɔen bay bawda kusol-e mii: «Zezu, Vu Ngerewuru ka nulue siya, fe ji ze do sakra naa le woo? Mi kod mu, mu fere tul-i ya!» ²⁹ Ka baa munu, bay ji le, Zezu mbi nzi-e bay hana temndaya ka tji ka tul-e. Tusuke le, ledban key na temndayakeri na i mgbazaa ni faa bal ngi-ngji. Ze i sin nduo-eri bay bal-eri bay sal lari bay koro ke ni kek hoy kara, ka mjira salri na mgbad mgbad ha temndaya na ku ni a seke bil law korri. ³⁰ Bayji le, Zezu yi a vbi ni mii: «Rin-a ba ji le?» Ka yinra bay bay ha ni mii: «I di mi ba ngi-ngji.» Ka baa munu, bay ji le, temndayari ngi-ngji do tul-e. ³¹ Lee, bari temndayakeri na, i kod Zezu bay hana ni ka mbi nzi-e a nii bari zuo *luo zad baw ka gbyuke tiya na ya. ³² Zade ku na kuɗu mbel puori ngji bamba do suna fe ka han ku. Bayji le, temndayari na, i kod Zezu bay hana ni ka pon faa ha bari se bari ri tul mbel puori na ku. Lee, Zezu na pon faa ha ri. ³³ Bayji le, temndayari na tji ka tul ledban na, i duu i vaa ri tul mbelri na. Kuɗu mbelri riw bele ku na, i zuo dul vbububu bay takra, i tji nzaa ngen i zof kirim kirim zuo maambii ha mbi ya ri riw bele. ³⁴ Zadka nzoɔ koro mbel puori ko feri ka kal na munu bayji le, i haw dul i vaa daa bayke nda zad ka ngerepuo bay vu puori ka do bisuy. ³⁵ Bayji le, nzoɔbri tji fal ki buɗ buɗ, i se bay vaa koko fe ka kal na. Zadka i tji luu Zezu na bayji le, i zin ledban ka temndayari do tul-e pola ka i tji saa di na. Gari do suo-e a kaw saw bal Zezu a do bay kere. Lee, hje daa ri. ³⁶ Bari, nzoɔbri ka i ko feke ka kal na, i lo soro fe ka Zezu daa a vaa ke ledban ha temndayari tji saa tul-e na ha ri laa. ³⁷ Bayji le, nzoɔbri riw bele ka tusiri Geraza na, i kod Zezu bay hana ni ka zol ka zad bari, bay ji le, hje daa ri ngji bamba tasiri. Lee, Zezu hil a kaw bil tuo bay zol. ³⁸ Bayji le, ledban ka

temndayari tji saa tul-e na kod Zezu bay hana ni ka pon faa ha bari do zin ni. Roo le, Zezu baa ha ni bay hana ni zol a baa mii: ³⁹ «Mu yi mu se puo, bo mu lo soro feri riw bele ka Ngerewuru daa zin mu na ha ri laa.» Lee, ledban na uru a vaa hari bil ngerepuo na bele, a vaa ka-kaa bay feri riw bele ka Zezu daa zin ni na ha ri laa.

Vu Zayrus bay may ka zaa nzaa gari Zezu

(Mat 9.18-26; Mrk 5.21-43)

⁴⁰ Zadka Zezu yi saa nzaa kporombii ka fi kelu na bayji le, ruo nzoɔbri ya ni bay kere, bay ji le, bari riw bele na i giyan ni. ⁴¹ Bayji le, nzoɔbri mbijw munu ba mbay tul *hul mbu ki Zibri, rin-e ba Zayrus vi a huku saw bal Zezu gburuk, a kod ni bay hana ni ka se puo be, ⁴² bay ji le, ka do bay lef mbijw kekkek, ba lef may tikdi ka mbiimbam be maa duo fale sidi do di ya bay huka.

Zadka Zezu uru a se ba badi na bayji le, nzoɔbri mbuo ni luu luu. ⁴³ Lee, may mbijw do di ku, ka sim tji ni daa mbiimbam duo fale sidi ro. Be na ka bie fe bari riw bele ka luu nzoɔbri hana sawpuu vaa nzoɔbri, roo le, nzoɔbri mbijw ka a maa bay vaa ni na tiya. ⁴⁴ Bayji le, ka soro a se bay fal Zezu, a zaa nzaa gari be ka fi siri. Zade ku hoy le, sim ka tji ni na, nzi-e kun nzed. ⁴⁵ Lee, Zezu vbi nzoɔbri a baa mii: «A ve zaa mi key le?» Ruo nzoɔbri riw bele ka i do zafe na, i may tul-ri. Lee, Piyer baa ha ni mii: «Mbay, ruo nzoɔbri ka i kiri mu i mbuo mu luu luu key na, mu ko ya le woo?» ⁴⁶ Roo le, Zezu gefe bayke a baa ha ni mii: «Nzoɔbri zaa mi, bay ji le, mi ko hurusuo tji saa suo-i.» ⁴⁷ Zadka lef may na ko ba be ki suo-e bayji le, ka vi bay hje a to dek dek, a huku saw bal Zezu gburuk, a ki bay feri na ka nun ruo nzoɔbri riw bele. Ka ki bay fe ka daa ha ni zaa ke Zezu, bay faa ka daa ha suo-e vaa ke ka zafe ku na ndaw. ⁴⁸ Lee, Zezu baa ha ni mii: «Vu-i mayke, law-a ka mu daa bo tul-i na, ha suo-o na vaa mu. Mu se bay kere dekeke ro.»

⁴⁹ Zadka Zezu do baa bay koɔ roɔbay na bayji le, nzoɔbri nzaaped mbijw uru saa puo mbay Zayrus, a vi zin ni a baa ha ni mii: «Vu-o na hu-hu! Mu yoklo Mbay Zezu na gor mbaa.» ⁵⁰ Zadka Zezu laa bayke munu na bayji le, ka mbi nzi-e ha Zayrus mii: «Ha hje ka daa mu ya! Mu daa law-a ka bo tul-i, le, vu-o na a vaa bay kere.» ⁵¹ Zadka i tji puo Zayrus na bayji le, Zezu ha faa bay hana nzoɔbri mbijw kara, ka ri zin ni se hula ya. Roo le, ba Piyer bay Zaa bay Zak, roo baa lef bay maa lef ze i se zin ni. ⁵² Lee, nzoɔbri riw bele, i re-rew, i re suo-ri bay tul hud led na. Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «I re-rew ya. Ka hu ya, roo le, ka na-nam.»

⁵³ LEE, bari na, i sie ni sie hoy, bay ji le, i ko ba huf na ki. ⁵⁴ Bayji le, Zezu mgba nduo led na, a baa bay bay bawda kusol-e mii: «Má y tiki, úru siya!» ⁵⁵ Fale ku le, tem sùo led na yi a vi di ha ni tuma, a uru siya ka zadé ku hoy. LEE, Zezu mbi nzi-ε bay ha ri ha ni fe sy. ⁵⁶ Bayji le, bi-ε bay mi-ε na zad bay zee ri sel ha ri kaw yer. Roo le, Zezu baa ha ri bay ha ri baa bay fe ka kal na ha nzo mbjw ya.

9

Zezu pie led nduo bal-eri ka duo fale sidi (Mat 10.5-15; Mrk 6.7-13)

¹ Zezu mbjw led nduo bal-eri ka duo fale sidi na, a ha ri hirusuo nii temdayari riw bele, a i vaa nzo semri ndaw. ² Fale ku le, ka pie ri bay ha ri vaa ka-kaa bay ka se tul réke mbay Ngerewuru ka tul nzo bri, a i vaa nzo semri. ³ Ka baa ha ri mii: «I mgba fe mbjw do nduo-ri bay sed varu baari ya. I mgba kaw ya ndaw, bol ya ndaw, fe sum ya ndaw, lari ya ndaw, nzo mbjw ka do bay gari ba sidi ya ndaw pi. ⁴ Ze bo, puo ha ha ka i se di, roo nzo mgba ri naa lu-ε bay kere le, i kaw di kpu ru maa bay zol baari. ⁵ A puo ha ha ka i se di roo, nzo bkeri hii bay mgbaka ri bay kere ya le, i tji ka puoke ku na i nda kusal puoke ka bal-ri ku b bay bakake ri se tul fe ka ya ka i daa na.»

⁶ LEE, bari led nduo bal-eri na i zol i se bay tul puori riw bele, i ka-kaa Bay Kere ha nzo bri, a i vaa nzo semri bay zadri riw bele.

Ker bay zukri Erof

(Mat 14.1-12; Mrk 6.14-29)

⁷ Soro bay ferri riw bele ka kal na to do bo suku *Erof ka ba nzo réke tul puori ka kudu zad ka Galele na. LEE, ka ko bay ka bay ker mbaa, bay ji le, nzo b haneri baa mii, Zaa Batis tji saa lu huf. ⁸ Nzo b kiji baa mii: «Ba *Eli ze tji.» Nzo b hawri bod ro bay baa mii: «Nzo b ya na bay saa nzaa Ngerewuru mbjw munu ka piedad lew ze tji a kaw bay kumun.» ⁹ Roo le, Erof na baa mii: «Zaa na, mi ha ri kun tul-e. Waa, led banke ku na ka ba nzo ve roo, mi laa soro bay fe daa beri riw bele mini key le?» Ze ka nzaa faa bay koko Zezu.

Zezu hol nzo bri ba isof sod duo zad ndebe

(Mat 14.13-21; Mrk 6.30-44; Zaa 6.1-14)

¹⁰ LEE, *nzo b nday nzaapedri na, i yi i vi kji fal ferri riw bele ka i daa na ha Zezu laa. Ka faa ri zuo fal-ε, a zolke ba zad ki bod ka do di ya bay ngerepuo ka ri-ε ba Besayda. ¹¹ Zadka ruo nzo bri laa mii, ka do di ya bay Besayda na bayji le, i se fal-ε wuu wuu. Zadka i tji lu-ε na, ka mgba ri

bay kere, a baa bay ka se tul réke mbay Ngerewuru ka tul nzo bri na ha ri, a vaa bari ka i se sie ha na sem bari vaa.

¹² Zadka zad ba law bayji le, led nduo bal-eri ka duo fale sidi na, i soro i vi lakun-ε i baa ha ni mii: «Aa lu nzo bri key na ha ri zol i se bil puori bay vu puori, bo i zi n fe sum i sy, a i zi n zad nam kara i naa di, bay ji le, zad ka naa kawri di timbede key na ba bil law kor ze do key.» ¹³ Roo le, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Baari ki ze, i ha ri fe sum ha ri sy.» LEE, i yijira bay bay ha ni mii: «Maapa ba ndebe bay siri ba sidi hoy ze do key. Waa, mu hii bay ha na bu ru se, bu ru vaa hie fe sumri bay tul ruo nzo bri na key riw bele le?» ¹⁴ I baa munu, bay ji le, warari hoy tul-ri maa isof sod duo zad ndebe ka zadé ku (5.000). LEE, Zezu baa ha led nduo bal-eri na mii: «I mgba kudu nzo bri maa si n ndebe ndebe ha ri kaw tul ki zukum zukum.» ¹⁵ LEE, i laa nzi-ε i ha nzo bri riw bele kaw siri. ¹⁶ Bayji le, Zezu ya maapa ka ndebe bay sji ka sidi na, a ura nun-ε ba siya a daa taambol ha Ngerewuru bay tul fe sumri na, roo a haw a ha led nduo bal-eri leke ruo nzo bri na. ¹⁷ Bari riw bele na, i sy ha fil-ri mbaa maa bay zad kon bari, a bieri ka ton ka i faa na mbaa budu ba duo fale sidi.

Zezu ba Krisi

(Mat 16.13-19; Mrk 8.27-29)

¹⁸ Nam mbjw munu, Zezu daa nzaa bay kere ka nzaa zad, le, led nduo bal-eri do zi n ni. LEE, ka vbi ri bay mii: «Waa, ruo nzo bri baa bay mina ze se tul-i le?» ¹⁹ I yijira bay bay ha ni mii: «Nzo b haneri baa mii, mu ba Zaa Batis, nzo b kiji bod baa mii, mu ba *Eli. Nzo b hawri ro bay baa mii, mu ba nzo b ya na bay saa nzaa Ngerewuru mbjw munu ka pola lew ka tji saa lu huf a kaw bay kumun.» ²⁰ Bayji le, ka yi i vbi ri mii: «A baari ki na waa, i baa mii mi ba nzo ve le?» Piyer yijira bay bay ha ni mii: «Mu ba *Krisi, nzo b ka Ngerewuru waa bay pie ni vi ya nzo bri na.»

Zezu baa bay huf be bay tji be saa lu huf

(Mat 16.20-28; Mrk 8.30-9.1)

²¹ Bayji le, Zezu baka ri ngo-ngo bay ha ri baa bayke na ha nzo mbjw ya. ²² Ka baa ha ri na ro bay mii: «Bi *Vu Nzo b na, do nun ha na mi ko seke fe ngji bamba. Ngerε Zi bri bay *ngerε nzo b fe poyri bay *nzo b fere nzo bri bol kusolri na, i tun mi ngeren a i i huf, a ndeke di nam sayke le, mi tji saa lu huf mi kaw bay kumun.»

²³ Fale ku le, ka baa ha nzo bri riw bele mii: «Nzo b ka hii bay seke fal-i le, ka pon sùo-ε yaklak ha mi, a mbi puu say huf be a sof nam bay nam a seke fal-i. ²⁴ Tusueke

le, nzoɔ ká hii ɓay kóro kumnun ɓe na, kumnun taa tusueke na, ka ti zinj ya. Roo le, nzoɔ ká ɓon sùo-ε yodɔ ɓay tul-i na, a zinj kumnun taa tusueke. ²⁵ A zadka nzoɔ zinj feri ká tusiri key riw bele, roo a daa sùo-ε ɓo ɓisuy, mase a ɓie ká ɗi na waa, ɓa feziŋa ji kɔ zu le woo! ²⁶ Tusueke le, nzoɔ ká daa sahoy ɓay tul-i ɓáy tul ɓay ɓiri na, ɓi Vu Nzoɔ na, sieke ká mɔ vika ɓáy riŋ ɗika ɓi ndaw, riŋ ɗika taa ɓaa ndaw, roo riŋ ɗika taa leɗ nzaaped Ngerewururi ká nulue ndaw na, mɔ daa sahoy ɓay tul nzoɔke ndaw. ²⁷ Mi ɓaa ha ri ta-taŋ ɓa tusue kɔ: nzoɔ haŋeri ká sakra ɓari ká i ɗo zad ni key na, i ti huká ya kpuru ɓay kóko nam ká Ngerewuru a ví réke mbay na ɓáy nun-ri ndaw roo i hu ɓáy.»

Leɗ nduoɓal Zezuri ko riŋ ɗika ɓe ká tul kuo

(Mat 17.1-8; Mrk 9.2-8)

²⁸ Falɛ ku maa nam tɔno sidiri munu ká fal ɓay ɓeri na ku ɓáyji le, Zezu na ha Piyer, Zaa ɓáy Zak se zinj ni i hil tul kuo mbjw munu ɓay daa nzaa ɓay kere ká ɗi. ²⁹ Zadka a ɗo daa nzaa ɓay kere koɔ roɓay na, nun-ε fere ɗo ɓoɗ, a gari ɓeri kara fere a puu rak rak ndaw. ³⁰ Lɛɛ, ká zadɛ ku hoy nzofiri sidɔ tji i ɗo loko soro zinj Zezu. Ba *Moyze ɓáy *Eli ³¹ ká i tji i ɗo sikɗa riŋ ɗika. I lo soro zinj Zezu se tul huɗ ɓe ká a huká ká ngerepuo Zuruzalem, a ɗroke ped ɓe ká Ngerewuru ha ni. ³² Lɛɛ, Piyer ɓáy ɓaw seɗ ɓeri na, i zuo nam ráɗ. Roo le, zadka i tuma na ɓáyji le, i ko riŋ ɗika Zezu ɓáy nzofiri ká sidɔ ká i ɗo zinj ni na. ³³ Zadka nzofikeri ɗo zól ɓay pónj Zezu na ɓáyji le, Piyer ɓaa ha ni mii: «Mbay, ɗo ndaɗ ɓamba ɓay haŋa náa káwri zad ni key. Ha ɓuru daa hul puɗi ɓa say. Mbjiw ɓa taa ɓo, mbjiw ɓa taa Moyze, a mbjiwke laa le, ɓa taa Eli.» Tusueke le, ɓay ká a ɓaa na ɗo ni nduj munu hoy. ³⁴ Zadka Piyer ɗo ɓaa ɓay fekeri na munu koɔ roɓay na, sii mbam ví guɓa tul-ri gbukru. Zadka Piyer ɓáy ɓaw seɗ ɓeri, i ko sii mbam ká ví guɓa tul-ri gbukru na ɓáyji le, hje daa ri. ³⁵ Ká ɓil sii mbamke ku na, kusol mgba ɓeleŋ ká ɗi mii: «Be key na, ka ɓa Vu-i ká mɔ naa ni ɗo ɓoɗ. I laa ɓay ɓe.» ³⁶ Falɛ ká kusol ɓaa ɓay ha ri na ɓáyji le, i ko Zezu huo-ε hoy ze ɗo. Bil namkeri ká Zezu ɗo zinj ri roɓay na, i mju fekeri rik rik, i lo soro fe ká i ko ɓáy nun-ri na ha nzoɔ mbjiw ya.

Zezu vaa leɗ ká temndaya ɗo tul-e

(Mat 17.14-18; Mrk 9.14-27)

³⁷ Nzaaruoke taa ruo na ɓáyji le, Zezu ɓáy leɗ nduoɓal-eri ká say na, i ɗi saa tul kuo, le, ruo nzofiri vi fal kɔ yaw yaw i suo nun-ε. ³⁸ ɓáyji le, ká ɓil ruo nzofikeri ku na, wára nzoɔ mbjiw tii saw ɗaa fe

ɓeleŋ mii: «Mbay! Mi koɗ mɔ, mu daa nun-a ka ɓo tul vu-i ká ɓa leɗ wára nzoɔ mbjiw kekkek hoy key na ha mɔ, ³⁹ ɓay ji le, temndaya mbjiw mgba ni ha ni guu fe ɓa vaa munu hoy, a laŋ ni ngɔ-ngɔŋ yik yik a ha mbii nzi-ε tji fúka fúka. Temndayake ku na ɗara ni ko seke fe ngji ɓamba, a zólɔ ɓe ká tul-e kara ngɔŋ ɓamba tasiri. ⁴⁰ Lɛɛ, mɔ koɗ leɗ nduoɓal-ari ɓay haŋa ri nii temndayake na, roo le, faake mba ri.»

⁴¹ ɓáyji le, Zezu yinjra ɓáy ɓay a ɓaa mii: «Baari nzoɔ law ngɔ-ngɔri ká law-ri ndaya! Waa, nam tɔŋ ɓa mina ɓáy roo ɓay haŋa mɔ kaw zinj ri roɓay le? Nam tɔŋ ɓa mina ɓáy roo mɔ iki law-i ká tul-ri le? Mgba vu-o na ɓa líe ha mɔ.» ⁴² Zadka leɗ na soro ɗi ya deɓ ɓa lakun Zezu munu ɓáyji le, temndaya na mbi ni a ɗaa ni nda siri gbirik, a laŋ ni ngɔ-ngɔŋ yik yik. ɓáyji le, Zezu yiw temndaya na ha ni tji, a ha leɗ na kaw ɓáy kere, a ɗaa ni nduo ndúo bi-ε. ⁴³ Lɛɛ, ɓari riw bele ká i ɗo zadɛ na, feke tuku ri ɓay tul bawda hurusuo Ngerewuru.

Zezu ɓaa ɓay huɗ ɓe ɓáy tji ɓe saa luɔ huɗ ɓa kɔ roɓay

(Mat 17.22-23; Mrk 9.30-32)

Zadka nzofiri kaw yer ɓay tul feri riw bele ká Zezu daa roɓay na ɓáyji le, ka ɓaa ha leɗ nduoɓal-eri mii: ⁴⁴ «Baari na, ɓayri ká mɔ ɓaa ha ri timbeɗɗe key na, i mgba ɓayke ɓáy kere ndaw ro! Bi *Vu Nzoɔ na, i pónj mɔ ɓo nduo nzofiri.» ⁴⁵ Lɛɛ, i laa ɓayke na taŋ ya. Saw ɓayke na mju ri mju ɓay haŋa ɓo i laa taŋ ya, roo le, i daa hje ɓay vbika Zezu ɓayke na.

Nzoɔ ve ze ɓa ngerenzob le?

(Mat 18.1-5; Mrk 9.33-37)

⁴⁶ ɓáyji le, leɗ nduoɓal Zezuri tii saw máy ɓay ká sakra kɔ ɓay kóko waa, nzoɔ ve ze ká sakra ɓari roo ɓa ngerenzob le? ⁴⁷ Lɛɛ, Zezu ko kér ɓay ɓari ká ɓil law-ri na, ro, a mgba leɗ mbjiw a ɗaa ni ɗo lakun-ε ⁴⁸ a ɓaa ha ri mii: «Nzoɔ ká mgba leɗ key na ɓa sùo-ε ɓay tul-i le, ɓa ɓi kɔ sùo-i ze ka mgba mɔ ɓa sùo-ε ku. A nzoɔ ká mgba mɔ ɓa sùo-ε le, ka mgba nzoɔ ká pie mɔ vi ze ɓa sùo-ε ndaw. Tusueke le, nzoɔ ká ɓa leɗ ndji ká sakra ɓaari riw bele na, ɓa ɓe ze, ka ɓa ngerenzob.»

Nzoɔ ká ruu zinj Zezu ya na, ɓa nzoɔ fal ngan ɓe

(Mrk 9.38-40)

⁴⁹ ɓáyji le, Zaa mbi ɓay a ɓaa mii: «Mbay, ɓuru ko wára nzoɔ mbjiw ká nii temndayari ɓay riŋ-a, le, ɓuru nzaa faa ɓay háa ni, ɓay ji le, ka se fal-a zinj ɓuru ya.» ⁵⁰ Roo le, Zezu yinjra ɓáy ɓay ha ni mii: «I haa ni ya, ɓay ji le, nzoɔ ká ruu zinj ri ya le, ɓa nzoɔ fal ngan ɓaari zu.»

Puo mbijw ká Samari hii bay yajana Zezu ba sùo-ε ya

⁵¹ Zadka namri tòn dī ya bay haɲa Zezu zol a se ba nulue na báyii le, law-ε te bay séke Zuruzalem. ⁵² Báyii le, ka pie nzoɓ nzaapedri se pol ha ni ndaw ɗo, a se fal-ri báy. Bari nzoɓ nzaapedri na, i tji puo mbijw munu ká do kuɗu zad ká Samari bay léke zad nam beri riw bele ha ni. ⁵³ Roo le, nzoɓ puokeri ku na, i hii bay yajana ni bay kere ya, bay ji le, ka mbi nun-ε ndoy ba Zuruzalem. ⁵⁴ Zadka leɗ nduoɓal-eri ká ba Zak báy Zaa ko feke na munu báyii le, i vbi ni mii: «Mbay, waa, mu hii bay haɲa buru mbi nzaa buru ha huu ka úru saa nulue a duku ri le?» ⁵⁵ Báyii le, Zezu feɛ nun-ε ba luo-ri a uru zinj ri. ⁵⁶ Fale ku le, i zol i se puo kɔ.

Séke fal Zezu na ba fe vbem ya (Mat 8.19-22)

⁵⁷ Zadka i se faa koɓ roɓay na, waja nzoɓ mbijw munu baa ha Zezu mii: «Zadri riw bele ká mu séke dī na, m̄ séke fal-a n̄m n̄m.» ⁵⁸ Leɛ, Zezu baa ha ni mii: «M̄nri na, luɔ nam bari do dī, a nduyri hoy kara kpanj nam bari do dī ndaw. Roo le, bi *Vu Nzob na, zad ká bay haɲa m̄ daa tul-i nduo dī bay mgbaka taram sùo-i ká dī na tiya.»

⁵⁹ Zezu baa ha waja nzoɓ kɔ boɗ mii: «Se fal-i.» Leɛ, nzoɓ na baa ha ni mii: «Mbay, mu pónj faa ha m̄ se mí vaa vóro baa ndaw ɗo, mí yji mí se fal-a báy.» ⁶⁰ Leɛ, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Pónj ha bari ká i do munu ba nzoɓ huɗeri na i vóro huɗ kɔ, roo le, bo na, mu se mú vaa ka-káa bay ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tusiri key na.»

⁶¹ Waja nzoɓ kɔ boɗ roɓay yji a baa ha ni mii: «Mbay, bi na m̄ séke fal-a kɔ. Roo le, mu pónj faa ha m̄ se mí vaa daa soko ha nzoɓ ini biri ndaw ɗo, mí yji mí se fal-a báy.» ⁶² Leɛ, Zezu mbi law bay a baa ha ni mii: «Nzoɓ haɲa ha ká mbi kpaɲa nday a do pa-pay, ɗo a feɛ nun-ε ba fal-ε le, ka maa daa peɗ ha réke mbay Ngerewuru se ba pola ká tusiri key ya.»

10

Zezu pie leɗ nduoɓal-eri sinj tɔno say

¹ Fal fekeri ku báyii le, Ngerembay nan leɗ nduoɓal-ε k̄iri boɗ boɗ ba sinj tɔno say, a mgbá ri sidi sidi a pie ri ha ri se pol ha ni ká bil ngerepuori báy zadri riw bele ká be kɔ sùo-ε a séke dī. ² Ka baa ha ri mii: «Fe payri na nḡji bamba, a nḡɔɲ maa vbie, roo le, nzoɓ peɗkeri nḡji ya. Munu zu le, i kóɗ Ngerembay ká ba ngerenzob wáa na, ha ni ka pie báy nzoɓ peɗkeri ka nḡji maa fe ha ri zúɔ tul nzoɓ haɲri roɓay. ³ I se! M̄ pie ri munu ba vu baɗuri ká i do sakra

váy koyri. ⁴ I mgbá vu ɓol lari, mase ɓol séke varu ka do nduo-ri ya ndaw, a i faja dikon ɓal-ri ya ndaw pi. I tja i do faa i daa soko ha nzoɓ mbijw ya. ⁵ Zadka i tji puo, ɗo i se bil puo nzoɓ mbijw munu le, i sám fe zúɔ dī pola i baa mii: “Dekeke ka do bil puo key.” ⁶ Zadka nzoɓ law lom naa bil puo key na le, law dekeke taa baari na a doko tul-e. A zadka nzoɓ law lom ti dī ya le, fe sami baari na a yji a ví do tul-ri kɔ hoy. ⁷ Leɛ, i káw bil puoke na ku. Feri ká i ha ri na i s̄u ndaw, a i nzo zinj ri ndaw, bay ji le, nzoɓ peɗ na do báy faa ká bay zinj fe tunduo peɗ be. I h̄gari báy faa hulri lem lem ya.

⁸ «Roɓay, puo haɲa ha ká i tji dī, ɗo nzoɓri mgbá ri báy kere le, feri ká i ha ri na i s̄u. ⁹ I vaa nzoɓ semri ká bil puoke ku a i baa ha nzoɓ puokeri mii: “Saw sie ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tul nzoɓri na, tòn dī mbáa ká lakun-ri ro.” ¹⁰ Roo le, zadka i tji puo mbijw munu, ɗo nzoɓ puokeri mgbá ri báy kere ya le, i tji i se faa buo i baa mii: ¹¹ “Kusal puo baari ká mbuolɔ ɓal buru na hoy kara, buru nda kuɓ kuɓ zuo tul-ri. Roo le, do nun haɲa ri ko ndaw ro: saw sie ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tul nzoɓri na, tòn dī mbáa ro.” ¹² M̄ baa ha ri ta-tan: nam kúnj sal bay na, bay ká i kúnj ɓo tul nzoɓ puokeri ku na, a nḡɔɲ kal taa hay ká i daa ɓo tul nzoɓ ndayari ká Sodom na pavbaɗ roɓay.»

Puori ká tunj bay Zezu ngeren (Mat 11.20-24)

¹³ «Baari, nzoɓri ká Korazin, kóko seke fe ba taa baari! Baari, nzoɓri ká Besayda, kóko seke fe ba taa baari ndaw, bay ji le, fe sanri ká m̄ daa báy hurusuo Ngerewuru ká sakra baari na, ba fe ká m̄ daa ká bil ngerepuo ká Tir báy Sidon se munu le, ba d̄je lew hoy nzoɓ puokeri ku na, i daa sie a i kaw bil s̄je, i súoke k̄er bay bari ká tul fe daa yja bari na. ¹⁴ Sawke mini ze, nam ká Ngerewuru a kúnj sal bay na, bay ká'a kúnj ɓo tul-ri na a kál taa hay ká'a kúnj ɓo tul nzoɓri ká Tir báy Sidon na pavbaɗ roɓay. ¹⁵ A baari nzoɓri ká Kapernayum, waa i ker i baa mii, i faja ri kpuru se nulue lew le woo? Munu ya mgbaj! Ngerewuru a yjinra ri kpuru ha ri se puo nzoɓ huɗeri ká zad baw.» ¹⁶ Leɛ, ka baa ha leɗ nduoɓal-eri roɓay mii: «Nzoɓ ká laa bay baari le, ka laa bay bi ndaw zu. A nzoɓ ká tunj ri ngeren le, ka tunj m̄ ngeren ndaw. A nzoɓ ká tunj m̄ ngeren na, tunj nzoɓ ká pie m̄ vi na ngeren ndaw.»

Leɗ nduoɓal Zezu ká sinj tɔno say na i yji i vi

¹⁷ Báyii le, bari ká Zezu pie ri sinj tɔno say na i yji i ví zinj ni báy bawda suoriya i baa mii: «Mbay, taambol rin-a ze buru

mbike nzaa buru ha temndayari kara, i daa vu mbom bo tul buru.»¹⁸ Báyji le, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Mí kó *Satan lie saa nulue gbáy ba suke munu ká mbam sie yela.¹⁹ I laa bay bi key: mí ha ri hurusuo bay hana ri tódke tul soyri báy ndáyri ndaw, a i kálke tul hurusuo nzoɓ tul ngani naari riw bele. Fe mbjw mini kara ti daa ri seke ya.²⁰ I daa suoriya bay tul temndayari ká i daa vu mbom bo tul-ri ku hoy ya, roo le, i daa suoriya bay tul riñ-ri ká Ngerewuru daa do bil mbede pam be ká nulue.»

Zezu zay sùo-ε

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ká zadε ku hoy, Tem Law Pie ha suoriya mbaa bil law Zezu gbay gbay ha ni baake bay mii: «Báa, bo ká mù ba Ngerembay nulue ndaw, Ngerembay tusiri key ndaw na, mí pisi mù bay tul fe niri key ká mù mpu nzoɓ nun nzemri báy nzoɓ fe kókori, a mú mgbuda nun nzoɓri ká i kó fe ngji ya na ha ri kó. Ba tusue, taambol Báa, bay ji le, bo na mù hii bay hana ni ka do munu.»

²² Fale le, Zezu baa mii: «Feri riw bele na, Báa pɔɔ zuo nduo-i. Nzoɓ mbjw mini ká tuu mí mii, a ve ze ba Vi-e le na, tiya. Ba Báa huo-ε hoy ze tuu mí. Rɔɔbay, nzoɓ mbjw mini ká tuu Báa na tiya ndaw; ba bi ká mí ba Vi-e huo-i hoy báy nzoɓri ká mí hii bay mgbuda nun-ri ha ri tuu ni na ze, i tuu ni.»

²³ A fale ku le, Zezu fere nun-ε ba luolef nduobal-eri a baa ha ri huo-ri hoy mii: «Suoriya ba taa nzoɓri ká i kó fe ká i kó báy nun-ri na.²⁴ Ba tusue kji, mí baa ha ri: *nzoɓ yaɔɔa bayri saa nzaa Ngerewuru báy mbayri ká pola lew ngji bamba i daa kon bay kóko fe ká i kó key, roo le, i kó feke na báy nun-ri ya. I daa kon bay láa bayri ká i laa key, roo le, i laa bayke na ya.»

Law bay ká se tul nzoɓ law kere ká Samari

²⁵ Nzoɓ mbjw munu ká ba *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri na uru siya a vbi Zezu bay, bay nzáake nzi-ε a baa mii: «Mbay, fe ji ze mí daa ndaw rɔɔ bay káwke báy kumnun banguc le?»²⁶ Lεε, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Bay ji ze i daa do bil *mbede bol kusol naari na le? Waa, mù kji mú laa bayke mina le?»²⁷ Lεε, ledban na yjinra báy bay ha ni mii: «[Jgerembay Ngerewuru bo na, mù hii ni báy bil law-ari riw bele ndaw, báy para nun sùo-ri riw bele ndaw, báy hurusuo-ri riw bele ndaw, rɔɔ báy kér bay ñori riw bele ndaw pi. Rɔɔbay, mù hii ku-ɔ munu ká sùo-ɔ bo kji* .»

²⁸ Báyji le, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Nda ndad! Mú yjinra bay na ha mí báy kere. Fe niri key na, mù daa munu banguc le, mù káw báy kumnun banguc.»²⁹ Roo le, nzoɓ ká fere nzoɓri bol kusolri na hii nzaa nasi bay be. Ro, a vbi Zezu mii: «Nzoɓ ve ze ba baw ku-i le?»

³⁰ Báyji le, Zezu yji a mbi bay a baa ha ni mii: «Nzoɓ mbjw munu uru saa Zuruzalem a se ba Zeriko. Báyji le, ka tji sakra nzoɓ riibari. Lεε, i mgba ni i ndaka ni wɔɔ wɔɔ i nan gari beri, báy fe hawri i pɔɔ ni bo gbelen ba hud a i zol.³¹ Lεε, faake ku na, *nzoɓ fe poy Ngerewuru mbjw munu se di ndaw. Zadka'a vi dar ledban na gbukru na báyji le, ka mbi nun-ε mari bo zad kji, a to faa kuj pola a kal.³² Rɔɔbay, nzoɓ ped Ngerewuru mbjw munu ba nzoɓ ká saw kani Levi kji hoy kara daa faa mbjw munu na ndaw. Zadka'a vi di ya deb báy zad nam ledban na báyji le, ka mbi nun-ε mari bo zad kji, a to faa kuj faa pola a kal na rɔɔbay.³³ Roo le, nzoɓ mbjw munu ká kudu zad ká Samari se varu báy faa na ku ndaw. Ba nzoɓri ká Zibri kó ri ba fe ya. Zadka'a vi dar ledban na ku gbukru a mbi nun-ε a kó ni na báyji le, ka kó nun sie be,³⁴ a soro ba lakun-ε a mgba ni a waa nyo-eri na báy mbii feru kad kad, a kuna num zuo di, rɔɔ a kuo báy vay gariri. Fale ku le, ka mbi ni bo tul maasoba be kji sùo-ε, a séke hul nam varuri a daa ni varu báy kere.³⁵ Nzaaruoke ku báyji le, ka nduo bil bol be a faa lari vay ba sidi, a ha nzoɓ kóro faa hul varuri na a baa ha ni mii: "Mu yaa lari na key bo, mú daake ledban key na báy kere ha mí. Ze bo mú ñie lari kji bay tul-e hoy kara, yji bi le, bi kji sùo-i mí púo mù mbol fe hayri ká mù ñie bay tul-e ká fal-i na báy."»

³⁶ Lεε, Zezu vbi ni bay mii: «Ká sakra nzoɓri ká say key na waa, nzoɓ ve ze ba baw nzoɓ ká tji saa sakra nzoɓ riibari na le woo?»³⁷ Nzoɓ ká fere nzoɓri bol kusolri na yjinra báy bay mii: «Ba nzoɓ ká kó nun sie ledban na.» Báyji le, Zezu baa ha ni mii: «Mu se mú daa faa mbjw munu ká be na ndaw.»

Zezu se luolef Marte báy Mari

³⁸ Zadka Zezu báy led nduobal-eri i se faa kɔɔ rɔɔbay na, i tji púo mbjw munu. Lεε, may mbjw ká riñ-ε ba Marte mgba ni ba bil hul be a daa ni varu.³⁹ Lεε, yu-ε ká riñ-ε ba Mari na do di ndaw, a kaw siri ká saw bal Ngerembay Zezu a laa bay be.⁴⁰ Roo le, Marte na yoklo sùo-ε báy ped fe karari ngji bamba tasiri. Ndi munu hoy le, ka vi zji Zezu a vbi ni mii: «Mbay, yu-i na pɔɔ ped fe karari daa mí faw huo-i hoy

* 10:27 10:27 Kjinja bol kusol ba sidike 6.5; Soro ped daa Leviri 19.18.

na w̄a, mù kò ɓa fe kere zu le? Mu ɓaa h̄a ni ɓo, ka vi a s̄o m̄i.» ⁴¹ L̄eɛ, N̄gerembay ȳiɲra ɓáy ɓay h̄a ni m̄i: «Marte, ɓo na, mù h̄a law-a n̄z̄aa mù ɓa lie ɓa lew, mú yòklo s̄uò-ɔ ɓay tul feri ɲḡii ɓamba tasiri. ⁴² Roo le, fe mb̄jw h̄oy ze ndad ɓamba tasiri. Fe ká Mari kò ɓa fe kere a naa a ɗaa nun-ɛ ɓo d̄i na, nzoɓ ti ȳaɲa saa nduo-ɛ ya.»

11

Zezu fere leɗ nduoɓal-eri faa ɗáa nzaa ɓay kere

(Mat 6.9-13; 7.7-11)

¹ Nam mb̄jw munu Zezu ɗo ɗáa nzaa ɓay kere ká zad̄ h̄aɛ munu. Zadka'a ɗaa nzaa ɓay kere ɔ na ɓáyji le, leɗ nduoɓal-ɛ mb̄jw ká sakra nzoɓ h̄awri vbi ni m̄i: «Mbay, mu fére ɓuru ɗáa nzaa ɓay kere munu ká Zaa fere leɗ nduoɓal-eri na.»

² L̄eɛ, Zezu ɓaa ha ri m̄i: «Zadka i ɗaa nzaa ɓay kere na, i ɓaa m̄i: “B̄aa ɓuru,

Ndad̄ ɓay haɲa nzoɓri riw bele i tuu mù ɓo huò-ɔ k̄i h̄oy mù ɓa N̄gerew̄uru.

Ndad̄ ɓay haɲa mu ví re mbay ká tusiri key.

³ Mu h̄a ɓuru ɲgaw, ɓo ɓuru re maa ɓuru nam ɓáy nam

⁴ Mu nda buma tul fe ɗáa yaa ɓuru, ɓay ji le, ɓuru kara ɓuru nda buma z̄iɲ nzoɓri riw bele ká i ɗaa kaaya z̄iɲ ɓuru na. Mu h̄a ɓuru se ɓil nzaa úla ya.”»

⁵ Ka ɓaa ha ri na roɓay m̄i: «Munu ká nzoɓ mb̄jw ká sakra ɓaari key se luò nzoɓ buò-ɛ mb̄jw munu ɓa nzaa zad̄ buò a ɓaa h̄a ni m̄i: “Nzoɓ buò-i, mu kpaa m̄i maapa ɓa say ⁶ h̄a mi séke h̄a nzoɓ buò-i h̄aɛ ká uru saa varu a t̄ji tul-i ká m̄i ɗo ɓáy fe mb̄jw ká nduo-i ɓay ɗáa h̄a ni ya.” ⁷ L̄eɛ, nzoɓ buò-ɛ na naa hula geɲgeɲ, a ȳiɲra ɓáy ɓay h̄a ni m̄i: “Mu yòklo m̄i ya. H̄a mi naa ɗeɗeɗe m̄i ú. Faa hul ɓi kara dar v̄ukru ɗo d̄i ro, a ɓúru vu-iri kara ɓuru naa hii ɗoɗ ndaw. M̄i maa ɓay úru siya ɓay f̄aa maapari na h̄a mù ya.” ⁸ Ku w̄a, nzoɓ a ɗáa fe munu ndaw le? M̄i ɓaa ha ri ta-taɲ: ze ka'a úru siya ɓay haɲa ni fe ɓay ɓá ká'a ɓa nzoɓ buò-ɛ na ya h̄oy kara, ka'a úru a h̄a ni feri riw bele ká'a se sieke na mgbum ɓay náake sahoý ká'a ɗoko tul-e.

⁹ «Bi na, m̄i ɓaa ha ri: i vbi N̄gerew̄uru fe, le, a haɲa ri. I nzaa fe, le, ka'a mbika ɓo pol-ri ha ri ɓáy. I nda faa hul, le, ka'a mgbúɗa ha ri, ¹⁰ ɓay ji le, nzoɓ h̄aa h̄aa ká vbi ni fe le, a haɲa ni; a nzoɓ ká nzaa fe le, a mbika ɓo pol-e h̄a ni. Ze, nzoɓ ká nda faa hul le, a mgbúɗa h̄a ni.

¹¹ «W̄a, ɓaa leɗ h̄aa ká sakra ɓaari key ká vi-e vbi ni ɓ̄ji le, ka'a mbika kuotol ze

ɓo nduo-ɛ h̄a ni le? ¹² Mase, ka vbi ni ɓara kay le, ka'a mbika ndáy ze ɓo nduo-ɛ h̄a ni le? ¹³ ɓaari ká i ɓa nzoɓ law ndayari le, i ko faa haɲa fe kereri h̄a vu ɓaari ku ya roɔ, maa ɓay B̄aa ɓaari ká kaw nulue ze, ti haɲa Tem Law Pie h̄a nzoɓri ká i vbi ni na ya le wool!»

Zezu ɓáy Belzebul

(Mat 12.22-30; Mrk 3.22-27)

¹⁴ Nam mb̄jw munu Zezu ɗo nii temndaya ká tul ledban ká temndaya mbii kusol-e gban h̄a ni ɓaa ɓay ya. Zadka temndaya na t̄ji saa tul-e na, poɲ ni h̄a ni t̄i s̄aw ɓaa ɓay h̄a ruò nzoɓri ká i ɗo zad̄e ku na tuku ri ha ri kaw yer. ¹⁵ Roo le, nzoɓ h̄aɲeri ká d̄i ku ɓaa m̄i: «B̄a *Belzebul ká ɓa mbay tul temndayari na ze h̄a ni h̄urusuo ɓay haɲa ni niike temndayakeri na ku!» ¹⁶ Nzoɓ h̄awri ká d̄i ku roɓay, i hii ɓay n̄z̄aa nzi-e. Ze, i vbi ni ɓay haɲa ni ka ɗaa fe saɲ mb̄jw ha ri kóke h̄urusuo-ɛ na uru saa luò N̄gerew̄uru le, ɓari kò.

¹⁷ Munu ká Zezu kò kér ɓay ɓari kò ro na, ka ɓaa ha ri m̄i: «Puoruo taa h̄aa h̄aa ká nzoɓkeri te ɓil k̄i na, a ɓie, a hulri ká d̄i kara a h̄aw wukluk wukluk. ¹⁸ A munu ku waa, zadka *Satan ruu z̄iɲ s̄uò-ɛ s̄uò-ɛ na w̄a, puoruo ɓe a ɗoko ɓáy kere ɓanguo mina le? M̄i ɓaa munu, ɓay ji le, i ɓaa m̄i, Belzebul ze h̄a m̄i h̄urusuo h̄a m̄i niike temndayari. ¹⁹ A zadka m̄i nii temndayari ɓáy faa h̄urusuo Belzebul na w̄a, h̄urusuo ve ze nzoɓ ɓaari na, i niike temndayari na ku le? Fe ɗaa nzoɓ ɓaari k̄i kie m̄i, ɓay ɓaa ɓaari *Fariziri na ɗo ɓáy zad̄e ya. ²⁰ A ze ɓo, ɓa h̄urusuo N̄gerew̄uru ze, m̄i niike temndayari le, ɓe nu ku na kie m̄i, sie ká N̄gerew̄uru t̄i s̄aw réke mbay ká tul nzoɓri na, t̄i sakra ɓaari ro.

²¹ «Zadka nzoɓ h̄urusuo f̄aa fe ruy ɓeri zuò s̄uò-ɛ roɔ a k̄oro ke faa hul ɓe le, feziɲa ɓeri riw bele na ɗo k̄ununu. ²² Roo le, zadka nzoɓ ká h̄urusuo-ɛ kal taa ɓe na t̄ji tul-e le, a mgbaka ni veɓ a nan fe ruy ɓeri ká'a ɗaa law-ɛ ɓo d̄i na, a leke feziɲa ɓeri riw bele ká'a f̄aa na yaa yaa h̄a nzoɓri.

²³ «Nzoɓ ká zuò z̄iɲ m̄i ya le, ɓa nzoɓ ká t̄j̄m m̄i ɲgereɲ zu. A nzoɓ ká s̄o m̄i ɓay f̄aa nzoɓri ha ri se fal-i ya le, ka ɓa nzoɓ ká ɗaa h̄a nzoɓri zekre k̄i kad̄ kad̄.»

Ȳi temndaya faa ɓal ba sid̄ike

(Mat 12.43-45)

²⁴ «Zadka temndaya mb̄jw t̄ji saa tul nzoɓ na ɓáyji le, ka zol a h̄ari ɓil law kor ɓa lie ɓa lew, a nzaara zad̄ ɓay ɗáa puo ká d̄i. Zadka'a nzaara kpuy a z̄iɲ ya na ɓáyji le, ka ɓaa ká ɓil law-ɛ m̄i: “M̄i ȳi ɓay séke bol nduoɓal-i ká hul nam ɓi ká m̄i t̄ji saa d̄i pola na.” ²⁵ Zadka'a ȳi saa lew, a vi d̄i na ɓáyji le, ka kò ɓil hul na ká i f̄aa kereɲ kereɲ, a i leke feri zuò d̄i ɲḡay

ngay. ²⁶ Ro, a yji nzek a vaa faa temndaya kiji tul-ri tano say ka law-ri ndaya kal tul-e taa be ku robay, a vike ri zuo bil hulke na, a i daa puo ka di. Be nu ku laa le, ledbanke na kaw bay kere ya ngji bamba tasiri kal taa pola ku robay.»

²⁷ Zadka Zezu do baa bay fekeri munu hoy le, may mbijw munu ka do sakra ruo nzoברי na, baa bay bay bawda kusol-e belej mii: «Suoriya ba taa may ka mbon mu, a aw mu wan.» ²⁸ Bayji le, Zezu yjinra bay bay ha ni mii: «Munu na ki. Roo le, nzoברי ka i laa Bay Ngerewuru, a i daa vu mbom bo di na ma, suoriya ba taa bari.»

Zezu hii daa fe san ha nzoברי ka timbede key ya

(Mat 12.38-42)

²⁹ Zadka ruo nzoברי mbu ki mer mer ka luu Zezu na bayji le, ka mbi bay a baa mii: «Nzoברי ka timbede key na, i ba nzoברי law ndayari, ze i vbi fe san ze bay koko. Roo le, fe san ki bod ka bay daa nde tul-e taa hay ka Ngerewuru daa ka tul *Zonas na, tiya. ³⁰ Do faa mbijw munu ka Zonas do ba fe kie fe ha nzoברי ka ngerewuru ka *Ninive ko na, bi *Vu Nzoברי na hoy kara, mi doko ba fe kie fe ha nzoברי ka timbede key. ³¹ Sew ka Salomon re mbay ka tul led Izarayelri na, may mbijw munu ka ba mbay ka tul nzoברי ka fi hodona, uru faa di di ka gbuzad, a vi bay laa bay nun nzem Mbay Salomon. Sawke mini ze, nam ka Ngerewuru a vi kunj sal bay zuo tul nzoברי na, may na a uru zin nzoברי ka timbede key, a daa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzoברי ka do pol-ri ka i ko ni bay nun-ri key na, ka kal tul Salomon pavbad robay. ³² Robay, nam ka Ngerewuru a vi kunj sal bay zuo tul nzoברי na, nzoברי ka bil ngerewuru ka Ninive na, i uru zin nzoברי ka timbede key i daa bay zuo tul-ri, bay ji le, nzoברי ka Ninive na, zadka i laa kaa bay Zonas na bayji le, i suo ker bay bari ka tul fe daa ya bari. Mi baa ha ri: nzoברי ka do pol-ri key na, ka kal tul Zonas pavbad robay.»

Nun nzoברי do munu ba huu ndele be

(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ «Nzoברי mbijw ti daa huu taa huu ndele, roo a mbi sii lanzon, mase a mbi tunguo gufa di ya. Roo le, huu ndele na, i daa huu taa di, roo i daa sii siya bay haña bo, nzoברי ka i ri hula na, i koke zad. ³⁴ Nun-ari na do munu ba huu ndele ka suo-o. Zadka nun-ari do bay kere le, suo-ori riw bele a tan kad kad. Roo le, zadka nun-ari ba sem le, suo-ori riw bele, a doko bil sunj tilo. ³⁵ Munu zu le, i nze bay suo-ri bay haña zad tana ka hie ka bil law-ri na, ka fere a ba sunj tilo ya. ³⁶ Zadka bil law-ari riw bele do bil zad tana, roo fe ka bay sii di sii ndji tiya le, suo-ori riw bele na, a tan

kad kad, a hie gbie munu ka huu ndele ha mu koke zad bay kere.»

Zezu daa bay bo tul Fariziri bay nzoברי fere nzoברי bol kusolri

(Mat 23.1-36; Mrk 12.38-40)

³⁷ Zadka Zezu do baa bay kob bay na bayji le, Farizi mbijw munu di ni bay haña ni se puo be a su fe. Lee, Zezu se zin ni a vaa kaw nzaa fe sun na. ³⁸ Bayji le, Farizi na ngaa fe daa be, le, tuku ni, bay ji le, ka sje nduo-e *tan kad kad munu ka *bol kusol bari kie na ya hoy, a kal a kaw nzaa fe sun. ³⁹ Lee, Ngerembay baa ha ni mii: «Aa! Baari *Fariziri, i do munu ba tunguo toy bay tunguo ngaw ka i waa fal-e ki hoy ha ni tan kad kad. Roo le, bil law-ri ka nziya na, law riiba bay law mgoro ze mbaa di dororo. ⁴⁰ Baari kokori! Ngerewuru ka daa fal fe ka kele na, ka daa bil-e ka nziya nday ya le woo? ⁴¹ Munu zu le, fe ka do bil tunguo toy bay tunguo ngaw baari na, i ha nzoברי kukuri. Be ndaw roo, feri riw bele a tan kad kad bay tul-ri bay.»

⁴² «Baari Fariziri, koko seke fe ba taa baari, bay ji le, vay feri ka bare fu buy buy ka rin-e ba mante, mase ruu, mase kiji vay nay ji ji hoy kara, duo le, i naa mbijw ha Ngerewuru bay zad fe, roo le, daa fe ka do bay zad fe ka nun Ngerewuru bay mgbaka ini zin ni na, i pon fal-e tan daake. Be ze, ba feri ka ndaf bay daa nun-ri bo di tan yjinra bie fe hawri.»

⁴³ «Baari Fariziri, koko seke fe ba taa baari, bay ji le, i hii bay kawl zad kaw rin dika ka do pola ka bil hul mbu kiji, a i hii bay haña nzoברי hii soko korma korma ha ri ka nun nzoברי riw bele ka zad ruo.»

⁴⁴ «Koko seke fe ba taa baari, bay ji le, baari na i do munu ba tupalri ka gol maa ki ruy ruy ka nzoברי ko zafe ya, ka nzoברי ka i se tul-e kara, i ko ba tupalri ya.»

⁴⁵ Bayji le, nzoברי fere nzoברי bol kusol mbijw munu ka sakra nzoברי hawri ka i do zad fe ku na vbi ni bay mii: «Mbay, bay ka mu baa mini ku na, mu rad buru key ndaw zu wa, mu ko ya lo!»

⁴⁶ Lee, Zezu yjinra bay bay mii: «Baari *nzoברי fere nzoברי bol kusolri na kara ndaw: koko seke fe ba taa baari, bay ji le, i daa soba ka hii bamba tasiri bo tul nzoברי bay haña ri sob. A baari ki suo-ri na, vu nduo-ri ngeden mini hoy kara i hii zaake ya. ⁴⁷ Koko seke fe ba taa baari! Baari na i mbuo tupal *nzoברי yaña bayri saa nzaa Ngerewuru ka bulu baari i ri na vur vur. ⁴⁸ Be ze i kiekon suo-ri ba nzoברי ka i hii bay fe daa bulu baari zin ri, bay ji le, bari na, i i nzoברי yaña bayri saa nzaa Ngerewuru, a baari laa ro ze, i ba nzoברי leke tupalkeri na vur vur. ⁴⁹ Sawke mini ze, Ngerewuru

fere nzobri fe báy faa nun nzem be ta-tañ mii: “Mí píe nzob yaña bayri saa nzaa-i, báy *nzob ndáy nzaapedri ha ri se luo nzob niri na key. LEE, bari nzobkeri na, i ika nzo hãneri a í daa nun nzob hãneri tuo sã ngji bamba.”⁵⁰ Ze, bay sim nzob yaña bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele ká i i ri ká píedke báy sew ká Ngerewuru dáake tusiri kpuru tji vuri na kara, ka’a daa bayke zuo tul nzobri ká timbede key:⁵¹ tii sawke saa tul sim *Abel kpuru tjiike tul-e taa Zakari ká i i ni ká sikká zad ká *tutakra fe poy bo dí báy *hul kãni Ngerewuru na. Mí baa ha ri ta-tañ: bay sim nzob niri key riw bele na, a doko tul saw nzobri ká timbede key.

⁵² «Kókó seke fe ba taa baarì nzob fére nzobri bol kusolri, bay ji le, baari na, i mbi lakerere mgbúda faa hul nun nzem ká bay tul pam na do nduo-ri. LEE, baari kji sùo-ri kara, i nduo dí ya, a nzobri ká i hii bay ndúo dí hoy kara, i haa ri faake.»

⁵³ Fal bay ku báyii le, Zezu uru ká zadé ku a zol. LEE, nzob fére nzobri bol kusolri báy Fariziri na, law-ri fã ri ha ri tii saw úru zinj ni báy bay gal bay tul bayri na ku, ro í vbi ni bayri kije bof bof ngji bamba⁵⁴ í nzaake nzi-ε bay láa bay kji bof ká’a tji saa nzi-ε.

12

Zezu bo lef nduobal-eri bay tul nzob nzaa rúo bayri

(Mat 10.26-27)

¹ Ká bil namkeri ku na, ruo nzobri mbuj kji mer mer ká luo Zezu a í tof fal bal kji mbór mbór. LEE, Zezu tii saw baa bay zinj lef nduobal-eri pola mii: «Í kóro sùo-ri ká tul fe hew fe *Fariziri ká ba nzaa rúo bay bari na. ² Feri riw bele ká do lanzon na, a tji do zad hie gbay gbay; a feri riw bele ká do zad muni kara, nzobri kókó riw bele. ³ Sawke mini ze, feri riw bele ká i baa bayke ká zad muni na, nzobri láa bayke ká bisie biribij. Bayri riw bele ká i ngu-ngurike ká sakra kji ká bil hul nam baari na hoy kara, i doko sikká puo ndaw roo, i ka-káake ba siya ha nzobri laa báy.»

Ngerewuru huo-ε hoy ze ba nzob ká ndad hie ni

(Mat 10.28-31)

⁴ «Baari nzob buo-iri, mí baa ha ri: nzobri ká i i naysuo nzob, a fale le, i maa bay daa fe mbij zinj ni mbaa na, ndad bay hie ri ya. ⁵ Mí kie ri nzob ká ndad hie ni: i hie Ngerewuru ká maa bay ika naysuo nzob, a fale le, ka do báy hirusuo bay vbuka ni bo bil zad kókó seke fe ká bil huu ká ru-ruma ya banquo na. Ba tusue mí baa ha ri: be na ze ka ba nzob ká ndad hie ni.

⁶ «Tjitiri na waa, i fã ri ba ndebe ndaw roo, i hie báy vu lari sidí hoy ya le? Be nu ku hoy kara, Ngerewuru yinjra fal-ri mbij ya. ⁷ A suy tul-ri kara, Ngerewuru kji báy nzi-ε lem lem riw bele. Munu zu le, i daa hie ya, bay ji le, ká nun Ngerewuru na, i kal tul tjitiri wuruk wuruk kal robay!»

Kie sùo ba nzob taa Kriki ká nun nzobri (Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ «Mí baa ha ri ta-tañ: nzob hã hã ká baa ta-tañ ká nun nzobri mii, beri ba taa bi le, bi *Vu Nzob kara mí baa ta-tañ ká pol lef nzaaped Ngerewururi ká nulue ndaw mii, ka ba taa bi. ⁹ Roo le, nzob ká baa ta-tañ ká nun nzobri mii, beri kó mí ya le, bi Vu Nzob na kara mí baa ta-tañ ká nun lef nzaaped Ngerewururi ndaw mii, mí kó ni ya. ¹⁰ A nzob hã hã ká’a baa bay, a tujke bi Vu Nzob na, Ngerewuru a ndaka bumake zinj ni. Roo le, nzob ká tjiiri Tem Law Pie na, ka ti ndaka bumake zinj ni ya.

¹¹ «Zadka i mgbã ri i seke bay daa bay bo tul-ri ká bil *hul mbuj kji Zifiri, mase pol mbayri báy nzob réke tul puori kara, i hã law-ri ka nzaa ri ká dí bay tul bayri ká i baa bay yañake sùo-ri, mase bayri ká i baa ká zadé na ku ya, ¹² bay ji le, ká zadé ku hoy ze Tem Law Pie a fére ri bayri ká bay hanja ri baa na.»

Law bay ká se tul nzob feziña ká ba kòko

¹³ Ká bil ruo nzobri ku na, nzob mbij munu mbi bay a baa hã Zezu mii: «Mbay, mu baa hã yu-i, bo búru kji búru leke kji fe pile ká baa búru pon na saa sikká.» ¹⁴ Báyii le, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Bo ledban ni key! Nzob ve ze daa mí kaw ba nzob daa bay, mase nzob wál fe baari ha ri le?» ¹⁵ Fale ku báyii le, ka yji a baa hã nzobri riw bele ká i do zadé na mii: «Í nze báy sùo-ri! Kókó nun fe taa ji ji hoy kara, i kóro sùo-ri ká dí, bay ji le, báy faa zinj ferri na i ti zinj káw báy kumnun taa tusueke ká dí ya. Ze feziñakeri ngji na bamba hoy kara, be ze ba faake ya.»

¹⁶ Robay, Zezu baa bay báy faa law bay ha ri a baa mii: «Nzob feziña mbij munu, fe payri do waa be ngji bamba. ¹⁷ LEE, ka ker bay ká bil law-ε a baa mii: “Mí daa mina kji ro zey le, bay ji le, zad ká bay hanja mí daa fe pay biri riw bele zuo dí na tiya.”

¹⁸ Robay, ka yji a baa mii: “Mí kó ro! Fe ká mí daa na ze do key: mí gódo pul biri riw bele zuo bisuy, mí kan kiji ba bawdake bawdake kal tul-e taa polari na ku robay, a mí fã para fe pay biri báy fe kere biri riw bele zuo dí. ¹⁹ Fale ku le, mí baa hã sùo-i mii: ‘Mu naa dekeke ro! Mú do báy feziñari ngji bamba tasiri ká bay hanja mú káwke báy mbiimbam mbiimbam maa fe ro. Munu zu le, mu mgbã tarã sùo-o, mú

su mú nzo, a mú dáake suoriya.' " 20 Ro, Ngerewuru baa ha ni mii: "Bo kóko nzo! Bil suŋ ká vuri key kị na, mĩ mgbaka mù bay náa para nun sùo-ɔ na. Ku w̄a, ferí ká mù leke zuo báy zadε zeb zeb na, a bá taa ve ro le?" 21 Mĩ baa ha ri: a doko faa mbjw munu ndaw bay tul nzo ká mbu feziŋari ngi-ngi ba taa be ká tusiri key, roo le, ká luo Ngerewuru ká nulue na, ka do báy feziŋa mbjw ká dī ya.»

Hā law-rì ka nzāa rì ya
(Mat 6.25-34)

22 Fale ku le, Zezu baa ha lef nduo bal-eri mii: «Sawke mini ze, mĩ baa ha ri: i ha law-rì ka nzāa rì bay tul fe sũm ká i se sieke bay káwke báy kunnun na ya, mase bay tul gari ká i nduo na kara ya ndaw, 23 bay jì le, káw báy kunnun baari na kal tul fe sũmri ndaw, a sùo-rì kara kal tul gari ká i nduo na ndaw pi. 24 I mbi nun-rì i kó gambereri ká i haari tumbam siya ku. Bari na, i ru fe ya ndaw, i vbie fe pay ya ndaw, a i do báy pul mase dura kóro fe kere bari mbjw ya ndaw pi. Roo le, Ngerewuru hol ri! A baari na, Ngerewuru kó-kóm ba tul-rì, bay jì le, i kal tul bari nduyri na ku ro bay.

25 «Ká sakra baari key na w̄a, nzo b ve ze báy faa law-ε ká nzaa ni na, a máa bay dáa nam kị nde tul nam káw báy kunnun be na le woo? 26 Munu ká i maa bay dáa vu fe ndjì mini key ya w̄a, bay jì roo, i ker bay se lie se lew bay tul fe hawri ká tòn na le? 27 I békle fukri ferí ká do mbju ká bil wáari ku i kó. I daa ped ya ndaw, i kanj gari ya ndaw, roo le, mĩ baa ha ri ta-taŋ: Mbay Salomon kị ká ba nzo b riŋ dika ká a kaw bil feziŋa badak na hoy kara, ka nduo gari nduy mba fukri fe niri key na ya. 28 Ferí ká fuu do mbju ká bil wáari ká do vuri key, ká ruo le, i f̄a ri zuo huu hoy le, Ngerewuru kó-kóm ba tul-ri a ha ri fuu mbju ba gama ku ya roo, maa bay baari ze, ka ti haŋa rì gari ká i se sieke na ya le woo? Aa, baari ká mbika law baari ndjì na!

29 «Munu zu le, i yoklo sùo-rì banquo bay tul ferí ká i suŋa ya ndaw, bay tul ferí ká i nzo kó ya ndaw, 30 bay jì le, nzo b ri ká tusiri key ká i tuu Ngerewuru ya ze i nzaa ferí ká mini key banquo. Roo le, baari na, i do báy Baa ká kó ferí ká i se sieke na. 31 I nzaa faa ha Ngerewuru ze ka re mbay ká tul-rì, roo a haŋa rì fe niri ká i se sieke na nde dī báy.»

Fe fere ká se tul feziŋa
(Mat 6.19-21)

32 «Baari vu bađu biri na, i hje ya, bay jì le, Baa baari ká kaw nulue na do báy suoriya bay haŋa rì kaw bil puoruo be. 33 I hie ferí ká i d̄oke a i pón larike ha

nzo b kukuri. I nzaa bol lari ká go-godo ya i daa feziŋa baari ka zúo dī, a i kóro ka do nulue. Be ze ba zad ká nzo b koro feziŋa be do dī le, hie ya banquo kpadara. Ba zad ká riibari maa bay sóro i vi lakun-ε ya ndaw, ndereri kara nde fe ká dī ya ndaw pi. 34 Tusueke le, zad ká feziŋa baari do dī na, zadε na ku ndaw ze law-rì kara te dī nzo kdo.»

Káw báy nzaa bal kekeke

35 «Baari na, ndad bay haŋa rì siŋ tul gari ped baari báy sal huo, i ha huu ndele baari hie, roo i giyanke nam vi Ngerembay na. 36 I do munu ba lef káwri ká i kaw i giyan baa káw bari ká se ba zad yaŋa kị. Zadka a yji saa dī a ví a nda bufaa hul na báyji le, i do dī ya bay mgbuda faa ha ni i mgbá ni báy kere. 37 Suoriya a bá taa lef káwri ká baa káw bari vi zinj ri ká i kaw báy nzaa bal-ri kekeke! Mĩ baa ha ri ta-taŋ ba tusue kị: ba baa káw bari na kị sùo-ε ze, a nduo gari ped be a siŋ báy sal huo, a ha ri kaw nzaa tutakra fe sũm, roo a vi sùo-ε bay léke ri báy nzi-ε nzi-ε báy. 38 Zadka baa káw bari na vi báy nzaa zad buo, mase báy zad ká do d̄inj hoy a vi zinj ri ká i kaw báy nzaa bal-ri kekeke na le, suoriya a bá taa bari. 39 I kó báy kere ndaw ro! Zadka nzo b puo kó saw sie ká nzo b riiba a vike bil hul be na le, ka ti pón faa ha nzo b riiba haw faa hul be, a f̄a fe beri ya. 40 Munu zu le, baari hoy kara, i káw báy nzaa bal-rì kekeke, bay jì le, saw sie ká i ker ya na ndaw roo, bi *Vu Nzo b na mù vike báy.»

Lef káw ká do tul ped be, báy be ká do tul ped be ya

(Mat 24.45-51)

41 Piyer vbi Zezu mii: «Mbay, law bay ká mù baa key na, mù baa ha ŋuru huo ŋuru hoy mase, mù baa ha nzo b ri w bele le?»

42 Leε, Ngerembay yinjra báy bay ha ni mii: «Lef káw ha ze do báy nun nzem, a do tul ped be báy zadε le? Be key na, baa káw be a pón ped ká bil hul beri zuo nduo-ε ha ni kó-kóm ba tul-e, a ha lef káw hawri fe sũm bari báy zadε zadε báy nam nam. 43 Suoriya a bá taa ledke ká baa káw be yji a ví zinj ni ká zad dáa ped ká mini key. 44 Mĩ baa ha ri ta-taŋ ba tusue kị: be na, baa káw be a pón ped kóro fe beri riw bele zuo nduo-ε. 45 Roo le, zadka lef káwke na ker ká bil law-ε mii, baa káw beri na mgbá roy ká bay vika na, ka ti saw bód lef káw hawri ká i ba máyri báy w̄arari, roo a gibla fe sũm, a dekdε him kpuru ha ni daa ni se tiika tiika. 46 Báyji le, báy nam ká a ker ya na, baa káw be na a ví tji tul-e mbuda báy saw sie ká a kó ya. Leε, ka a mgbaka ni a dara ni kó seke fe ngi bamba, a daa ni kaw zad kóko seke fe zinj nzo b hawri ká i do tul ped bari báy zadε ya na. 47 I kó, lef

káw ká kò law hiiya bǎa káw ðe kò, rɔɔ a leke sùò-ε ya, a ðaa law hiiya ðe ya ndáw na, i ndáka ni ng̃ji ðamba tasiri. ⁴⁸ Roo le, lef káw ká kò law hiiya bǎa káw ðe ya, rɔɔ a ðaa fe kǎaya ká'a máa ðay haŋa ri nda ni na, i ndáka ni na k̃i, roo le, i ndáka ni nd̃ji munu hɔy. Nzob ká Ngerewuru ha ni fe ng̃ji ðamba na, a vbika ni fale ng̃ji ðamba. A nzob ká'a pɔŋ ferì ng̃ji-ng̃ji zuo nduo-ε na, a vbika fe k̃iri ng̃ji-ng̃ji zuo tul-e taa hǎwri.»

Téke bil k̃i ká ðay tul Zezu
(Mat 10.34-36)

⁴⁹ Zezu ðaa na rɔɔbay mii: «Mì vi tusiri key ðay ðaa huu ðo ðí. Mì kaw báy kér ðay ng̃ji ðamba kpuru ha m̃ tii saw haŋa huu se. ⁵⁰ Do nun haŋa ri ðaa m̃ nduo bil kóko seke fe. Law-i kara mbi huu bid bid kpuru maa báy pedke ká'a ókoke báy zadé. ⁵¹ Wǎa, i ker i ðaa mii, m̃ vi ðay haŋa ðekeke ka ðo tusiri key le? Munu ya. Mì ðaa ha ri: ði na m̃ vi ðay haŋa téke bil k̃i ka ðo. ⁵² I kò, tii sawke vuri key na, nzob iniri ká tul-ri ndeðe na, i téke bil k̃i. Nzob saykeri, i téke bil k̃i zinj nzob sidikeri; a nzob sidikeri laa le, i téke bil k̃i zinj nzob saykeri. ⁵³ Bǎa lef, a ðie zinj vi-e ká ða lef wǎa nzob; a vi-e na kara, a ðie zinj bi-ε ndáw. Mǎa lef, a ðie zinj vi-e ká ða lef máy tikd̃i; a vi-e na kara, a ðie zinj mi-ε ndáw. Mǎa fay, a ðie zinj máy vi-e; a máy vi-e na kara, a ðie zinj máa fay ðe ndáw pi.»

Kóko faa ndáy saw ferì ká ðo timbedé key

(Mat 16.2-3)

⁵⁴ Zezu ðaa rɔɔbay ha ruo nzobri mii: «Zadka i kò sii mbam uru, a ðo fi zad̃ riŋ síe le, ká zadé ku hɔy i ðaa mii, mbam na tɔ vuku. Lεε, mbam na ví tɔ munu ká i ðaa na. ⁵⁵ A zadka i kò zuu ká kuu a uru saa fi hodó na i ðaa mii, zad̃ a zǎŋ. Lεε, zad̃ zaŋ na k̃i. ⁵⁶ Uwaa, ðaari nzob nzaa ruo ðayri! Baari na, i kò faa ndáy saw fe ká kie fe ká tumbam báy tusiri key na tie nun-ri ðamba. Wǎa, ðaa mina rɔɔ, i maa ndáy saw fe ká kie ferì ká ðo timbedé key ya le?»

I léke ðay ká sakra k̃i

(Mat 5.25-26)

⁵⁷ «Wǎa, ðay j̃i ndáw rɔɔ, i mbi nzaa-ri sùò-ri ðay tul fe hayri ká ðo báy zadé ðay ðaa na ya le? ⁵⁸ Zadka nzob ðaa ðay zinj mù, rɔɔ ðo báy k̃i i se mbjw hɔy ða zad̃ fón ðay le, mu ðaa hurusùò-ɔ riw bele ka tunj k̃i ha ðo báy k̃i i léke ðayke ká sakra k̃i ká faa ku hɔy, ðo ha ni ka pón mù. Munu ya le, ka'a ðaa kpuru ha mù se nzaa nzob kúnj sal ðay. A nzob kúnj sal ðay na, a ðaa mù nduo ndúo ðomay mgbaka nzobri ha

ni suru mù yod̃ ðo hul sal. ⁵⁹ Mì ðaa ha mù ta-taŋ; mù ti t̃ji ká zadé ku ya kpuru maa báy haŋa mù puo mbol ðori na ku ng̃id̃ bele ndáw rɔ!»

13

I suo kér ðay ðaari

¹ Ká sewke ku na, nzob hǎneri ví lo soro ferì ká Pilad̃ ðaa zinj nzob hǎneri ká i uru saa kudú zad̃ ká Galele ha Zezu laa. Nzobkeri ku na, zadka i ðo púo *fe poy ðari ká *hul k̃ani Ngerewuru na, Pilad̃ ha nzob yum ðeri i ri, ha simke zukri k̃i báy fe poy ðari na mbjw hɔy. ² Lεε, Zezu yj̃nra báy ðay ha ri mii: «Kò ya le, i ker i ðaa mii, nzobkeri ku na i ðaa feyaa kal tul nzob Galele hǎwri riw bele, ze i kóke seke fe ng̃ji ðamba tasiri munu ku. ³ Uwaa, munu ya! Mì ðaa ha ri: zadka i suo kér ðay ðaari ká tul fe kǎaya ya le, ðaari hɔy kara i zinj ðie riw bele munu ká ðari na ndáw. ⁴ Mase, i kér se tul nzobri ká tul-ri duo fale tonɔ síd̃i ká i kaw saw hul ká gaŋ p̃r̃r̃e ká Silowe, rɔɔ hulke haw a r̃ŋ ri r̃ŋene na. Kò ya le, i ker i ðaa mii, nzobkeri ku na ðay mgbá tul-ri kal tul nzob hǎwri riw bele ká Zuruzalem na ku. ⁵ Uwaa, munu ya. Mì ðaa ha ri: zadka i suo kér ðay ðaari ká tul fe kǎaya ya le, ðaari hɔy kara i zinj ðie riw bele munu ká ðari na ndáw.»

⁶ Fale le, Zezu mbi law ðay key ndáw a ðaa ha ri mii: «Nzob mbjw munu maa nzum ðo wǎa ðe. Fale ká bole ði maa fe ká'a vi ðay hóro lereke báyji le, ka zinj mbjw ya. ⁷ Lεε, ka ðaa ha nzob kóro wǎa na mii: “Mu kò, ða mbiimbam say ro, m̃ vi ðay hóro lere puu na key, le, m̃ zinj lereke mbjw ya. Mu kunj ni nzed̃ ða fal! Bay j̃i ndáw rɔɔ ka ðo a ðie zad̃ gor hɔy le?” ⁸ Roo le, nzob kóro wǎa na yj̃nra báy ðay ha ni mii: “Mbay, pón ni ha ni ðo munu ká sew ni ha mi kò, ðo ha mi tie saw-ε, a mí ðaa m̃j̃ri ferì ka zúo ði mí kò ndáw rɔ!» ⁹ Zadka kǎy rɔɔ, ka lie le, nda-ndad̃, mu pón ni. A ðo munu ya le, mu ha ri kunj ni mgbum.”»

Zezu vaa máy mbjw ká síe nam mgbaka t̃ram

¹⁰ Nam mbjw munu ká ða *nam mgbaka t̃ram Zifri na, Zezu fere nzobri fe ká bil *hul mbj̃ k̃i mbjw munu. ¹¹ Lεε, máy mbjw munu ðo ði ku, ká temndaya ðo tul-e a r̃a ni te konɔŋ ha ni zinj faa ká ðay ndad̃a sùò-ε kparok ya. Suoseremke ku na ðaa ni ða mbiimbam duo fale tonɔ síd̃i ro. ¹² Zadka Zezu mbi nun-ε a kò ni na báyji le, ka ði ni ha ni vi luo-ε a ðaa ha ni mii: «Tinǎa, suoserem ðo na ɔ ká tul-a ro.» ¹³ Fale ku rɔɔ a ðaa nduo-ε ðo tul-e. Lεε, zadé ku hɔy, máy na ndad̃a sùò-ε kparok a tii saw pisi Ngerewuru.

¹⁴ Báyyi le, mbay tul hul mbú kị na law-ε faa ni puu-u, bay ji le, Zezu vaa nzoɔb ká sie nam mgbaka t̄aram. Ka mbi bay a ɓaa ha ruo nzoɔbri mii: «Bil namri ká yie na ɓa nam ká nzoɔb a dáake ped. Ze bil namkeri na ku ze, ɓa nam ká i vike báy sem ká do sùo-rĩ na ha ni vaa ɓo, ɓa nam mgbaka t̄aram roo i vi ha ni daa ped ká dī ya.» ¹⁵ Lee, Ngerembay yjĩra báy bay ha ni mii: «Baari nzoɔb nzaa ruo ɓayri! Sakra ɓaari key na w̄a, nzoɔb ha ha hina nday ɓe, mase maasoɓa ɓe ká diki a kuɔ ni ha ni vaa nzo mbii ká sie nam mgbaka t̄aram na ya le?» ¹⁶ I ko, máy key ká ɓa saɓ kani bulu naari *Abaraham ká *Satan mgbani a sinj ni mbiimbam duo fale tonɔ sidi ro timbeɗe key na w̄a, ndad bay hina salkeru na ká bil nam mgbaka t̄aram na ya le?»

¹⁷ Zadka Zezu ɓaa ɓayri na mini key báyyi le, sahoɓ se nzoɔb tul n̄gani ɓeri riw bele. Roo le, ruo nzoɔbri riw bele daa bawda suoriya bay tul feri ká ndad ɓamba tasiri ká Zezu daa na.

Law bay ká se tul para t̄un ká ngɔɓ ya (Mat 13.31-32; Mrk 4.30-32)

¹⁸ Zezu ɓaa mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzoɔbri ká tusiri key na w̄a, riĩ ji le? W̄a, fe ji roo mi mgbaka bay lieke le?» ¹⁹ Réke mbay Ngerewuru na do munu ɓa para t̄un* mbijw ká nzoɔb mii do bil waa ɓe. Lee parake t̄i a ngɔɓ a vi ɓa puu ha nduyri vi daa kpan ɓari do nzaa toykeri.»

Law bay ká se tul fe hew fe (Mat 13.33)

²⁰ Zezu ɓaa na roɓay mii: «Ha ji roo mi mgbaka bay lieke réke mbay Ngerewuru ká tul nzoɔbri ká tusiri key na le?» ²¹ Réke mbay Ngerewuru na do munu ɓa fe hew fe ká máy nzoɔb wal ndji, a zukri báy s̄um ɓa kantoy say, roo ha ni hew kpuru a mbaa fe fedede.»

Law bay ká se tul faa hul ká aa ya hiyaw

(Mat 7.13-14,21-23)

²² Zadka Zezu se nun-ε ɓa Zuruzalem na báyyi le, ka taɓ ká ngerepuori báy vu puori a fere nzoɔbri fe. ²³ Lee, nzoɔb mbijw vbi ni bay mii: «Mbay, nzoɔbri ká i zinj pam na w̄a, i ngji ya hoy le?» Báyyi le, Zezu yjĩra báy bay ha nzoɔbri riw bele mii: ²⁴ «I daa h̄urusuo-rĩ tunj kị bay ndúo báy faa hul ká aa ya hiyaw, bay ji le, mi ɓaa ha ri ta-tan: nam hane le, nzoɔbri ngjiɓa ɓamba, i nzaara faa bay ndúo dī, le, i ti máa ya. ²⁵ Sieke ku na, zadka ngerenzoɔb puo a úru siya a dar faa hul gbak do dī na báyyi le, ɓaari ká i doko kele na, i tiika saɓ ndáka faa hul i ɓáake bay ha ni mii:

“Mbay, mgbúɗa faa ha ɓuru!” Lee, ka’a yjĩra báy bay ha ri mii: “Mi ko zad ká i uru saa dī ya.” ²⁶ Zadka i laa bayke na munu báyyi le, i tiika ɓaa ha ni mii: “Buru na, buru s̄u fe, a buru nzo fe zinj mi. Lee, ɓo na mi fere ɓuru fe ká faa buori ká bil puo ɓuru.” ²⁷ Báyyi le, ngerenzoɔb puo na a ɓaa ha ri ɓa kị mii: “Mi ko zad ká i uru saa dī ya. I zól ká nzaa-i ɓa lew, ɓaari nzoɔb fe daa kaɓayri!” ²⁸ Zadka i kóko bulu ɓaari *Abaraham báy Izak báy *Zakob roo báy *nzoɔb yaɓa ɓayri saa nzaa Ngerewuru riw bele ká i káw bil *puoruo Ngerewuru, láa ká Ngerewuru vbuku ri zuo kele na, ká zadɗe ku na i réke rew báy mbii nun-rĩ mgbobo mgbobo, a i s̄u sere-ri nḡer nḡer! ²⁹ Nzoɔbri úru saa fi gel báy fi hodo, roo fi t̄i sie báy fi riñ sie i mgbazad káw ká nzaa fe s̄um ká puoruo Ngerewuru. ³⁰ I ko, ká sakra nzoɔb h̄aneri ká i laa Bay Ngerewuru ká fal nzoɔb h̄awri na, sieke le, i doko pola. A nzoɔbri ká i laa bayke pola ha nzoɔb h̄awri na, sieke le, nzoɔb h̄aneri ká sakra ɓari ku na i yji i do fal.»

Zezu se nun-ε ɓa Zuruzalem (Mat 23.37-39)

³¹ Ká sieke ku na, Farizi h̄aneri soro i vi luo Zezu i ɓaa ha ni mii: «Mu zól ká zad ni key na ɓa puo kị, bay ji le, Mbay *Erod nzaa faa bay ika mu.» ³² Lee, Zezu yjĩra báy bay ha ri mii: «I se i vaa ɓaa ha mbay huɔ na mii: “Vuri báy ruo na, mi mi temndayari ká tul nzoɔbri, mi vaa nzoɔb suosremri, a ndeke dī nam sayke na, mi daa ped ɓi na o báy zadɗe bele.” ³³ Ndad bay hanja mi se nun-i ɓa pola vuri ndaw, ruo ndaw, ruo h̄aw kara ndaw, bay ji le, ká Zuruzalem hoy ɓa zad ká nzoɔb yaɓa bay saa nzaa Ngerewuru, maa huka ká dī ɓo, ká zad kị ya!

³⁴ «Zuruzalem, Zuruzalem! Baari nzoɔbri ká Zuruzalem ká i i *nzoɔb yaɓa ɓayri saa nzaa Ngerewuru, a i vbuku nzoɔbri ká Ngerewuru pie ri ha ri na báy tisawri i i ri. W̄a, faa ɓal ba mina ze, mi hii bay mbú nzoɔb ɓaari na do saɓ ɓal-i munu ká máa kay mbúke vi-eri do saɓ ɓal-ε a guba tul-ri báy tay bar-ε na le! Roo le, ɓaari na i hii puu bayke ya. ³⁵ Nda ndad! Ngerewuru a pón hul kani ɓaari na ha ri. Mi ɓaa ha ri ta-tan: i ti kóko mi mbáa kpuru maa báy sieke ká i ɓaa mii: “Ndad bay hanja Ngerewuru ka s̄um fe zúo tul nzoɔb ká vi báy riñ Ngerembay!”»

14

Zezu vaa nzoɔb báy nam mgbaka t̄aram Zibri

* 13:19 13.19 Báy nzaa gerek le, ɓa para t̄un ya, roo le, Zezu ɓaa bay se tul para mutarde ká ngɔɓ maa para t̄un.

† 13:35 13.35 Simri 118.26.

¹ Nam mbjw ká ba *nam mgbaka taram Zifri na, Zezu se luo mbay *Fariziri mbjw munu ká'a dī ni bay haŋa ni sū fe. Lɛɛ, bari ká i kaw zadɛ na i ŋgaa Zezu zii bay kóko. ² Báyii le, nzoɔ mbjw munu ká fe nduo ni na tji a do pol Zezu. ³ Lɛɛ, Zezu mbi bay a vbi *nzoɔ fére nzoɔbri bol kusolri báy Fariziri mii: «Báy faa *bol kusol naari na, vaa nzoɔ suosereɛm ká bil nam mgbaka taram na, ndad' bay dáa mase ndad' bay dáa ya le?» ⁴ Báyii le, i do tul kji silili. Lɛɛ, Zezu mgbá nzoɔ suosereɛm na a vaa ni, roo a poŋ faa hā ni zol. ⁵ Fale ku le, ka baa ha ri mii: «Ká sakra baari key na waa, nzoɔ ve ze, vi-e mase nday be lie bo luo mbii ká sie nam mgbaka taram le, ka'a séke ba vaa bay vaa kuo ni tji kele ya le?» ⁶ Lɛɛ, i ko faa yjira báy bay do tul bay key na hā ni ya.

Law bay ká se tul dīŋ tul báy siika sùo

⁷ Zezu ko faa ká nzoɔbri ká i dī ri dīw fe sūm na, i nzaarake zad' káw kereri bay káw dī ká pol nzoɔ hawri. Báyii le, ka mbi law bay key na a baa ha ri mii: ⁸ «Zadka i dī mù bay haŋa mù se mú vaa sū fe ká zad' yaŋa kji na le, mu mgbá zad' káw kere ká do pola mú káw dī ya roɔbay, bay ji le, ko ya le, sakra nzoɔbri ká i dī ri bay haŋa ri sū fe na, nzoɔ hane ká dī ku a kál tul-a do dī. ⁹ Zadka mù mgbá zad' káw kere mú kaw dī pola, roo nzoɔ ká dī ri dīw sūm na ví báa hā mù mii: "Mu pón zad' káw key na hā nzoɔ ni," le, mù úru báy sahoý deŋ deŋ, mú vaa kaw óro fal ká mgbada. ¹⁰ Ze, ndad' bay dáa munu ya. Zadka i dī mù bay haŋa mù vaa sū fe, roo mù se dī le, mu vaa mgbá zad' káw ká óroke mgbada ká fal, mú káw dī, bay haŋa bo zadka nzoɔ dika mù na ví le, ka baa hā mù mii: "Mba, mu sóro ba pola ba zad' káw kere key." Be munu ndaw roo, a bá fe riŋ dika bo ká nun nzoɔbri riw bele ká i kaw nzaa fe sūm zii mù na báy. ¹¹ Tusuke le, nzoɔ hā hā ká ura tul-e ba siya na, Ngerewuru a mgbaka dīŋ ba siri. A nzoɔ ká dīŋ tul-e ba siri laa le, ka'a úru do siya.»

¹² Fale ku le, Zezu baa hā nzoɔ ká'a dī ni dīw sūm na a baa mii: «Zadka mù leke fe sūm, mú dī nzoɔ ba bisie mase tilaw le, mu dī nzoɔ buo-ori ya ndaw, yu-ori ya ndaw, nzoɔ ini bori ya ndaw, mase nzoɔbri ká i ba nzoɔ feziŋa ká tul kpaŋ bo ya ndaw, ká ko ya le, i dika mù dīw suo bole taa bo ká i sū na. ¹³ Roo le, zadka mù leke fe sūm ruo na, ndad' bay haŋa mù dī nzoɔ kükuri ndaw, nzoɔbri ká sùo-ri hu wúo ndaw, nzoɔ kpederi ndaw, roo nzoɔ rawri ndaw pi. ¹⁴ Zadka mù daa munu le, mù doko báy suoriya. Ze i maa bay puo mù ferri na suo bole taa bo na ku ya hoy kara, sieke ká nzoɔ fe dáa báy zad'eri ká nun Ngerewuru

i tji saa luo huf na, Ngerewuru a puo mù mbolke báy.»

Law bay ká se tul fe sūm ruo
(Mat 22.1-10)

¹⁵ Zadka i kaw nzaa fe sūm ruo na, nzoɔ mbjw munu ká sakra bari ká laa bay ká Zezu baa na báyii le, ka baa hā ni mii: «Suoriya a bá taa nzoɔ ká'a káw nzaa fe sūm ká bil *puoruo Ngerewuru.» ¹⁶ Ro, Zezu mbi law bay mbjw a baa hā ni mii: «Nzoɔ mbjw munu dī nzoɔbri ŋgii bamba tasiri, a leke fe sūm ŋgi-ŋgii bay haŋa ri. ¹⁷ Zadka saw sie suŋa fe na maa báyii le, ka pie led' káw be hā ni vaa baa hā nzoɔbri ká'a dī ri na mii, "I vi ro, bay ji le, fe sūm na i leke o bele ro." ¹⁸ Báyii le, bari riw bele ku na, i baa bay toŋ fal kji fal kji i tii saw báa bay bay náake sùo-ri. Nzoɔ mbjwke na baa hā led' káw na mii: "Mí hie waa mbjw, ze ndad' bay haŋa mí se mí vaa ko. Mí kod' mù, mu se mú baa hā báa káw bo na, ka hā law-ε ka huo lom ká tul-i." ¹⁹ Nzoɔ kji yji a baa hā ni roɔbay mii: "Mí hie ndayri ba duo, ze mí séke bay vaa lie ri bay kóko. Mí kod' mù, mu se mú baa hā báa káw bo na, ka hā law-ε ka huo lom ká tul-i." ²⁰ Nzoɔ kji roɔbay yji a baa hā ni mii: "Mí ya may timbede key roɔbay. Sawke ze mí maa bay séke ya." ²¹ Báyii le, led' káw na yji a vaa baa baykeri hā báa káw be. Lɛɛ, law-ε fāa ni puu-u a baa hā led' káw be na mii: "Mu se ba vaa ba faa buori ku báy faa hayri ká woro zad' ká bil puo na key bo, mú fāa nzoɔ kükuri ndaw, nzoɔbri ká sùo-ri hu wúo ndaw, nzoɔ rawri ndaw, roo nzoɔ kpederi ndaw bo, mú ha ri vi zii mù mbjw hoy." ²² Fale ku ndji le, led' káw na ví baa bayke hā ni mii: "Mbay, ferri ká mù mbi nzaa-a ká dī hā mí na, mí daa ro, roo le, zad' tòn hā roɔbay." ²³ Báyii le, báa káw be na baa hā ni mii: "Mu tji mù se báy bufaari ká bod' bod' báy bufaa wáari ku bo, mú haa nzoɔbri riw bele ká mù zii ri na ha ri vi i nduo bil hule key bo, hā bil hul bi ka mbaa ba nzoɔbri mer mer. ²⁴ Mí baa ha ri ta-taŋ: nzoɔbri riw bele ká mí dī ri dīw sūm pola na, nzoɔ mbjw mini ká sakra bari na ti mbika sūmke na nda nzi-ε kpáy ya."»

Fe ká do nun dáa bay báke led' nduobal Zezu

(Mat 10.37-38)

²⁵ Ruo nzoɔbri ŋgii bamba tasiri, i se faa zii Zezu mbjw hoy. Lɛɛ, ka fere kóm ba luo-ri a baa ha ri mii: ²⁶ «Nzoɔ ká vi luo-i roo, a poŋ fal bi-e ya ndaw, mi-e ya ndaw, may be ya ndaw, vi-eri ya ndaw, yu-ε warakeri báy maykeri ya ndaw, roo sùo-ε be kji sùo-ε kara ya ndaw na le, ka maa bá led' nduobal-i ya. ²⁷ Nzoɔ ká soɔ puu say

hud' be a séke fal-i ya le, ka maa bá lef' nduo'bal-i ya.

²⁸ «Waa, ká sakra baari key na, zadka nzo' hii bay mbúo hul ga-gañ le, ka káw siri pola a kji suy larike riw bele a ko ká'a máa báy' d'aa pedke ha ni ɔ bele roo, a tii saw' d'aa pedke na báy' ya le woo! ²⁹ Munu ya roo, ka tii saw' d'aa ped' hulke na le, larike a óko ba tigbaa hul na ku hoy riw bele, a ha ni zinj faa d'aa sùo hulke na ya. LEE, nzo'bri riw bele ká i kóko tukjiri ped' be na, i tiika saw' síe ni ³⁰ i baa mi, "Ledban ni key na tii saw' úra hul be, le hurusuo-ε maa d'aa pedke na ɔ ya!"

³¹ «Mase, zadka mbay mbijw hii bay séke bay vaa ru-ruy zinj mbay kji le, ka káw siri a békle pola a ko waa, nzo' b'eri ká isod' duo zad' duo (10.000) ku na, i ruu zinj nzo' tul ngani b'eri ká isod' duo zad' sin' sidí (20.000) ká i vi vuku bay rúu zinj b'eri na kji zu le? ³² Zadka'a ko roo, ka maa bay rúu zinj nzo' tul ngani b'eri na ya le, ka pie nzaaped' ba vaa ha mbay ku-ε ká do dí dí ko' b' bay ku na, bay vbika ni bay ferí ká bay d'aa bay haña d'ekéke ka d'óke sakra bari na. ³³ Be mini ze, nzo' b' haa ha ká sakra baari key ká poñ fe b'eri riw bele ya le, ka maa bá lef' nduo'bal-i ya.»

Tom ká ráake tji

(Mat 5.13; Mrk 9.50)

³⁴ «Tom na ba fe kere, roo le, zadka ráake tji na waa, fe ji ndaw' roo bay d'aaake ha ni yji a raa ba kji báy' le? Fe ká bay d'aaake ha ni ndadke na tiya. ³⁵ Ka ti d'aa fe bay sóke tusiri ya, a ba mji ri fe ká ndad' tusiri ya ndaw'. 'Ba fe ká bay kúna zuo bisuy munu hoy. Nzo' b' ká do báy' suku bay láake le, ka laa!»

15

Law bay ká se tul badu ká zee

(Mat 18.12-14)

¹ Nzo' b' yaña larimbuori báy' nzo' b' k'iri ká soro bay bari mgba ndaya i soro ba lakun Zezu riw bele bay láa bay be ká'a d'ó báake. ² LEE, *Fariziri báy' *nzo' b' fére nzo'bri bol kusolri, i nguri bay ká sakra kji i baa mi: «Ledban ni key na, ka yaa nzo'bri ká soro bay bari mgba ndaya, a su fe zinj ri!»

³ Báyyi le, Zezu mbi law bay key a baa ha ri mi: ⁴ «Nzo' b' ve ká sakra baari key ká do báy' badu ba isod' mbijw, roo zee mbijw ká sakrake le, ka ti poñ hayri ká sin' t'ono mbijw pa'e t'ono mbijw na do zad' d'ol bari ká bisuy, bay vaa nzáa taa hay ká zee na ku kpuru, a zinj ni ya le woo? ⁵ A zadka'a zinj hay ká mbijw ká zee na le, ka mbi ni a daa ni bo tul kpa'a nduo-ε báy' suoriya a tji ke puo. ⁶ Zadka'a tji puo na báyyi le, ka dí nzo' b' buo-eri báy' nzo' b' tul kpañ b'eri

a baa ha ri mi: "I daa suoriya ka zinj mi, bay ji le, badu bi ká zee na mi zinj ni ro." ⁷ Do faa mbijw munu ndaw, mi baa ha ri: suoriya ká'a d'oko nulue bay tul nzo' b' feyaa mbijw ká suo k'ér bay be ká tul feyaa be na, a mbaka tul suoriya bay tul nzo'bri ká sin' t'ono mbijw pa'e t'ono mbijw ká i ko sùo-ri ba nzo'bri ká i d'aa fe báy' zad'e, a i se síe sùo k'ér bay bari ya na.»

Law bay ká se tul máy' ká lari be zee

⁸ «Mase, máy' haa ze d'ó báy' lari ba sak duo roo to'ɔ sak mbijw a zee le, ka ti d'aa huu taa huu ndele, a f'áake bil hul be d'aka d'aka a nzaarake kpuru a zinj ya le woo? ⁹ Zadka'a nzaara kpuru a zinj na báyyi le, ka dí nzo' b' buo-eri báy' nzo' b' tul kpañ b'eri a baa ha ri mi: "I daa suoriya ka zinj mi, bay ji le, lari bi ká zee na mi zinj ro." ¹⁰ Munu zu le, mi baa ha ri: d'ó faa mbijw munu ba máy' ká zinj lari be ká mbijw ká'a daa suoriya na, lef' nzaaped' Ngerewururi ká nulue na i daa suoriya bay tul nzo' b' feyaa mbijw ká suo k'ér bay be ká tul feyaa be.»

Law bay ká se tul lef' ká tji

¹¹ Zezu baa na ro'bay mi: «Nzo' b' mbijw munu d'ó báy' lef' w'arari ba sidí. ¹² LEE, nzo' b' vbiele na baa ha bi-ε mi: "Baa, feziña b'eri ká'a d'oko bay tul-i na mu wál taa bi ha mi timbede key." Báyyi le, bi-ε na wal feziña b'eri na ha ni báy' yu-ε sidí bele. ¹³ Fale ku daa nam ndji hoy le, nzo' b' vbiele na mbijw fe b'eri na ngid' bele a hie a zol se tusiri kji ká dí, a vaa b'ie larikeri na v'eb v'eb riw bele bay tul ferí ká law-ε hii. ¹⁴ Fale ká'a b'ie lari b'eri na ɔ riw bele báyyi le, kon luye lie gbi' b' o tusirike na ku riw bele ha fe s'um tii saw' puo nduo-ε. ¹⁵ Báyyi le, ka se a vaa zinj nzo' b' mbijw munu ká tusirike ku a nduo tul-e. LEE, nzo' b' ke na pie ni se waa b'eri ha ni vaa ko'ɔ mbel puo'ri ká dí. ¹⁶ Ká zad'e ku na, pa'a puuri ká mbelri su na hoy kara, ka re sùo-ε bay suña mbaa bil-e, roo le, nzo' b' mbijw mini kara ha ni su ya. ¹⁷ Báyyi le, ka tii saw' k'ér bay ká bil law-ε a baa mi: "Nzo' b' ped' baari ba mina ze i kaw bil ndad' badak i su fe, roo mi huka hud' kon ká zad' ni key mgbum le? ¹⁸ Bi na mi yji bay séke luo baa, a mi vaa baa ha ni mi: "Baa, mi daa feyaa zinj Ngerewuru ndaw, a mi daa feyaa zinj mù ndaw. ¹⁹ Mi maa bay haña mù dí mi ba vu-ɔ mbáa ro. Ze munu hoy kara, mu daa zinj mi munu ká mù d'aaake zinj nzo' b' ferí na." ²⁰ Ro, a uru siya a se ba luo bi-ε na.

«Zadka'a tji lew hoy ká bi-ε mbi nun a ko ni na báyyi le, law-ε naa ni páy' bay tul vi-e na ha ni d'uu a suo nun-ε a vaa mgba ni girik a aw nzi-ε. ²¹ LEE, vi-e na baa ha ni mi: "Baa, mi daa feyaa zinj Ngerewuru, a mi daa feyaa zinj mù ndaw. Mi maa bay haña mù dí mi ba vu-ɔ mbáa

ro.” ²² Ro, bi-ε na ɓaa ha leɗ káw ɓeri mii: “I se ɓa vaa ɓo, i vaa mbi maagari kere ká pie yururu i vaa nduo ni, i ɗaa ngama ka nduo nduo-ε, a i ɗaa dikon ka zuo ɓal-ε. ²³ I se i vaa mgba vu nday ká ngob ndab ndab i vi i ha ni. A ɓo, náa súri náa ɗáakeri suoriya, ²⁴ bay ji le, vu-i key ká ɗo ɓa sondori nzoɓ huɗe na, ka yi i a vi ha m̄ ziji ni ɓáy kumnun roɓay. Be na, ka ze-zee, roɔ a yi ha m̄ ziji ni ɓa k̄ roɓay.” Báyji le, i tii saw záy sùo-ri.

²⁵ «Lee, ngerε leɗ na tòn ɓa wáa koɓ roɓay. Zafka'a uru saa wáa a tòn ɗi ya deb ɓáy puo na báyji le, ka laa gire fe hanri ndaw, gire nday ká nzoɓri nda riŋma riŋma ndaw pi. ²⁶ Ro, a ɗi leɗ káw mbijw munu ká sakra nzoɓ haɓwri a vbi ni saw feke. ²⁷ Lee, ɓe na ka yiŋra ɓáy bay ha ni mii: “Yu-ɔ na ze yi i a vi ze, ɓaa-ka i vu nday ká ngob ndab ndab, bay ji le, ka ziji vi-e ká zee na ɓáy kere.” ²⁸ Zafka ngerε ɓe na laa ɓayke na munu báyji le, ka ɗaa here a hii bay ndúo se ɓil puo bi-ε na ya. Ro ze bi-ε na tji a vi koɗ ni bay haɓa ni ka se puo. ²⁹ Lee, ka yiŋra ɓáy bay ha bi-ε na mii: “Mu ko, mbiimbam ɓa mina m̄ kaw ziji mù key mí ɗaa peɗri ngji ɓamba ha mù, a mí mba nzaa-a ɓa mbijw ya mgban. Lee, ɓi na máa mù ha m̄ vu vuy mbijw mini kara, bay haɓa m̄ i ɓo búru nzoɓ buo-iri, búru ɗáake suoriya ya. ³⁰ Roo le, vu-ɔ ká ɗo key ká'a faa feziŋa ɓori a vaa ɓie veɓ veɓ bay tul maɓ nun pieri, a yi i a vi le, ɓe na máa mù i vu nday ká ngob ndab ndab ha ni le!” ³¹ Lee, bi-ε na yiŋra ɓáy bay ha ni mii: “Vu-i, ɓo na mù kaw ziji m̄ ɓanɓuo tji vuri key. Ze ferri riw bele ká m̄ ɗóke na ɓa fe ɓo zu. ³² Roo le, ɗo nun haɓa náa ɗáari suoriya, a náa záyri sùo naari, bay ji le, yu-ɔ ká ɗo ɓa sondori nzoɓ huɗe na, ka yi i a vi ɓáy kumnun roɓay. Be ká'a ze-zee na, ka yi ha m̄ ziji ni ɓa k̄ roɓay.”»

16

Law bay ká se tul nzoɓ kóro fe ká ɓa nzoɓ fe ɗáa law

¹ Zezu ɓaa ha leɗ nduoɓal-eri mii: «Nzoɓ mbijw munu ɓa nzoɓ feziŋa, le, ka ɗo ɓáy nzoɓ kóro fe. Báyji le, i vi ɓaa ha ni mii, nzoɓ kóro fe ɓe na ɓie feziŋa ɓeri ɓamba. ² Lee, nzoɓ feziŋa na ɗi ni a ɓaa ha ni mii: “Bay ji ze, mí laa se tul-a yaɓ yaɓ mini key le? Mu kji fal fe ɓiri ká m̄ poŋ zuo nduo-ɔ na ha m̄ ko, bay ji le, ɓo na, mù máa bay kóro fe ɓiri na mbáa ro.”

³ «Báyji le, nzoɓ kóro fe na yi i a ker bay ká ɓil law-ε a ɓaa mii: “Gaŋ tul-i a náa m̄ ká ɓil peɗ ɓi key na waa, m̄ ɗáa mina ɓáy sùo-i ro zey le? Peɗ pay na m̄ ko faake ya, ze goŋ fe kara a ɓá sahoɓ ɓi ɓamba tasiri ndaw.” ⁴ Ka ker kpuru a ɗaa “O-oo! M̄

ko fe ká m̄ ɗáa ro! Zafka m̄ ti ɓil peɗ ɓi na mbáa le, fe ɗáa kere ɓiri ká m̄ ɗáa ziji nzoɓri na ndaw roɔ, i mgbáke m̄ ɓa sùo-ri ɓáy.”

⁵ «Báyji le, ka ɗi nzoɓri riw bele ká mbol gan ɓe ɗo tul-ri na ha ri vi fal k̄ fal k̄ a ɓaa bay ziji ri. Ka vbi nzoɓ ká vi titire ɗekre na mii: “Bo na, mbol ká ɗo tul-a bay haɓa mù puo gan ɓi na waa, ɓa mina le?” ⁶ Ka yiŋra ɓáy bay ha ni mii: “M̄ puo ni guma num ɓa isof soɗ ɗuo zaf niŋ (4.000).” Báyji le, nzoɓ kóro fe na yi i a ɓaa ha ni mii: “Mbeɗe mbol ɓo na ze ɗo key. Káw siri ɓa vaa mú bumra, a mú ɗaa ɓa isof soɗ ɗuo zaf sidi (2.000) ka ɗo ɗi.”

⁷ «Fale ku le, ka vbi nzoɓ ndeke ɗi sidike na mii: “Bo na, mbol ɓo ɓa mina ze bay haɓa mù puo le?” Lee, ka ɓaa ha ni mii: “M̄ puo ni ɓol naŋ isof sidi ɓáy siŋ ndebe (250).” Lee, nzoɓ kóro fe na ɓaa ha ni mii: “Mbeɗe mbol ɓo na ze ɗo key. Mu ɗaa ɓa isof sidi (200) ka ɗo ɗi.”

⁸ «Nzoɓ kóro fe ká fe ɗáa ɓe roɗ roɗ na, zafka gan tul-e ko nzem ká'a nze munu na báyji le, ɓe k̄ sùo-ε ka pisi ni. Tusueke le, nzoɓ tusiriri key na i nze ká tul fe ɓari ká tusiri key na mba leɗ zaf tarari ká i ker bay ká se tul puoruo ɓari ká nulue.»

⁹ Báyji le, Zezu ɓaa ha ri mii: «Bi hoy kara, m̄ ɓaa ha ri ta-taŋ: feziŋa hayri ká tusiri key ká ɗo ɓáy zaɗe ya na, i faa i mgbáke buo bay haɓa ɓo, zafka fekeri ti nduo-ri mbáa le, i mgbaka ri ha ri kaw zaf káw kere ká ɗo ɓanɓuo kpaɗara na ɓáy. ¹⁰ Nzoɓ ká ɗaa vu mbom ɓo tul ferri ká ndji na, a ɗáa vu mbom ɓo tul bawda ferri ndaw pi. A nzoɓ ká ɗaa vu mbom ɓo tul fe taa ndji ndji ya na, ka ti ɗaa vu mbom ɓo tul bawda ferri ya ndaw pi. ¹¹ Ku waa, zafka i ɗaa vu mbom ɓo tul feziŋa ká tusiri key ká ɗo nduo-ri ku ya waa, nzoɓ ve roɔ a haɓa ri feziŋa taa tusue na ha ri koro le? ¹² A zafka i ɗaa vu mbom ɓo tul feziŋa nzoɓ k̄ ká ɗo nduo-ri ku ya waa, nzoɓ ve k̄ roɔ a haɓa ri fe taa hay ká ɗo bay tul-ri k̄ sùo-ri le? ¹³ Leɗ káw mbijw maa bay ɗáa peɗ ha ɓaa gan ɓeri sidi ya, bay ji le, a ɓm nzoɓ mbijwke, a hii nzoɓ sidike, mase a zuo ziji nzoɓ ni, a tuŋ bay nzoɓ ɓo. I maa bay séke fal Ngerewuru ndaw, roɔ fal feziŋari ká tusiri key ndaw buruk sidi bele ya.»

Bayri ɓoɗ ɓoɗ ká Zezu ɓaa

(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mrk 10.11-12)

¹⁴ *Fariziri ká i ɗo zaɗe ká i laa ɓayri ká Zezu ɓaa riw bele na, i sie ni sie hoy, bay ji le, i ɓa nzoɓ taka kon lariri. ¹⁵ Lee, Zezu ɓaa ha ri mii: «Baari na, i hii bay ɗáa sùo-ri ɓa nzoɓ fe ɗáa ɓáy zaɗeri ká nun nzoɓri, roo le, Ngerewuru na ko fe ká ɓil law-ri. Ferri ká nzoɓri ko ɓa bawda fe na, Ngerewuru ko ɓa fe ɓm ká nun-ε.

¹⁶ «Sew ká nzoŋbri h̄je *bol kusol ká *Moyze ɗaa báy mbeferi ká *nzoŋ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru ɗaa ndaw na, ɗo kpuru mgba sewke taa Zaa Batis. Tii sawke báy sewke taa Zaa Batis na, i ka-káa Baye Kere ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tul nzoŋbri. Nzoŋbri riw bele i nzaa faa kpuru i nduo i se ɗi. ¹⁷ Bay haŋa tumbam báy tusiri kal na ngon bamba na k̄j, roo le, bay haŋa vu fe ká nd̄ji ká i vbie ɗo ðil bol kusolke ká kal na ngon kal tul-e rɔbay.

¹⁸ «Wara nzoŋ haŋa haŋa ká nii máy be a yaa máy k̄j na, warake ku na ɗaa nun pie. A nzoŋ ká yaa máy ká wara nii ni na, ka ɗaa nun pie ndaw.»

Law bay ká se tul nzoŋ feziŋa báy Lazar

¹⁹ «Nzoŋ mb̄jw munu ba nzoŋ feziŋa, a nduo gari lari ká nd̄y mgbilik mgbilik a ndaɗ bamba ɗo s̄o-ε, a kaw ðil ndaɗi báy nam nam. ²⁰ Lee, nzoŋ mb̄jw munu ká ba nzoŋ k̄ku, riŋ-ε ba Lazar s̄o-ε te n̄o gb̄or gb̄or riw bele na, ka naa faa hul nzoŋ feziŋa na. ²¹ Ka re s̄o-ε bay ɗam bum ngaw ká gay saa tutakra nzoŋ feziŋa siya zuo siri na bay réke h̄ ðil-e ka mbaa. A le, váyri kara i vi sel n̄okeri ká ɗo s̄o-ε na.

²² «Báyji le, nzoŋ k̄ku na ví hu. Lee, leɗ nzaapeɗ Ngerewururi ká nulue i ví s̄u para nun s̄o-ε na, i vaa h̄ ni kaw zaɗ káw kere ká lakun *Abaraham ká nulue. Fale le, nzoŋ feziŋa na ví hu ndaw, h̄ nzoŋbri mbi ní i vaa voro ní. ²³ Báyji le, nzoŋ feziŋa na kaw zaɗ kóko seke fe ká zaɗ baw a ura nun-ε ba siya a ko-kóm ɗi ɗi mak, le, ka ko Abaraham báy Lazar ká i kaw lakun k̄j. ²⁴ Ro, a re beley a baa mii: “Baa Abaraham, kóɗ nguo h̄y, mu ko nun síe ði! Mu pie Lazar h̄ ni ka ɗaa vu nduo-ε nduo mbii, a tóɗo bo kusol-i ká hu kurum kurum key h̄ ni ka hu lom h̄ m̄, bay ji le, m̄ ko seke fe nḡji bamba tasiri ká ðil huu na key.”

²⁵ «Báyji le, Abaraham ȳjira báy bay h̄ ni mii: “Vu-i! Mu k̄er se tul káw bo ká ðil ndaɗi báy káw báy kumnun bo ká tusiri koŋ rɔbay na mú ko. A Lazar na laa le, kaw ðil seke ferri nḡji bamba. Timbeɗe key na, law-ε hu ni ká zaɗ ni key, a p̄n̄ mù bo laa ro ze, mù kaw ðil seke fe ku. ²⁶ Rɔbay, mu ko bawda luɔ ká gb̄uke tiya ɗo sakra naari. Ze, nzoŋbri ká i h̄i bay úru saa luɔ buru key, i se luo-r̄i lew na, faa tiya. Bari ká i h̄i bay úru saa luo-r̄i lew, a i vi luɔ buru lie key na kara faa tiya ndaw.” ²⁷ Be nu ku ro, nzoŋ feziŋa na ȳjira báy bay h̄ ni mii: “Baa Abaraham, munu zu le, kóɗ nguo h̄y, m̄ ɗaa síe ká pol-a bay haŋa mù pie Lazar h̄ ni ka se ðil puo baa, ²⁸ bay ji

le, yu-iri, tul-ri ndebe i kaw ɗi ku. Ka se bo a vaa baa taŋa saw ferri ká t̄ji tul-i key na bay haŋa bari na kara i vi zaɗ kóko seke fe key na ya.”

²⁹ «Lee, Abaraham ȳjira báy bay h̄ ni mii: “Yu-ori na, mbeɗe ká *Moyze ɗaa báy taa *nzoŋ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru kara ɗo nduo-ri ɗi ku. Ndaɗ bay haŋa ri laa bay bari.” ³⁰ Báyji le, nzoŋ feziŋa na baa mii: “Uwaa, baa Abaraham, i ti yaŋa bayke ya. Roo le, zaɗka nzoŋ t̄ji saa sakra nzoŋ huferi a se luo-ri le, i s̄o k̄er bay bari ká tul fe ɗaa bari!” ³¹ Lee, Abaraham baa h̄ ni mii: “Zaɗka i laa bay Moyze báy taa nzoŋ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru ká i ɗaa ɗo mbeɗe na ku ya le, nzoŋ t̄ji saa sakra nzoŋ huferi h̄y a vaa baa ha ri kara, i ti yaŋa bayke ya.”»

17

Bay ká se tul feyga báy ndaka buma z̄j k̄j

(Mat 18.6-7,21-22; Mrk 9.42)

¹ Zezu baa h̄ leɗ nduoŋal-eri mii: «Fe ká'a ɗaa h̄ nzoŋ ɗaa feyga na, ti laɗ ya. A roo le, kóko seke fe a ɗoko tul nzoŋ ká ɗaa h̄ k̄-ε ɗaa feyga na! ² Siŋ bawda tisaw ɗo sol nzoŋke a vbu ni bo maambii na ndaɗ mba haŋa ni kaw báy kumnun a ula leɗ mb̄jw ká nd̄ji ká sakra leɗri ká ɗo key na h̄ ni ɗaa feyga. ³ Munu zu le, i nze báy s̄o-r̄i!

«Zaɗka yu-ɔ ɗaa feyga le, mu vaa baa bayke z̄j ni. Ze bo, ka suo k̄er bay be ká tul feyga be na le, mu nda bumake z̄j ni. ⁴ Ze, ka ɗaa feyga z̄j ni mu faa bal ba t̄no say ká ðil nam mb̄jwke na ku h̄y, roo a suo k̄er bay be, a ví vbi mù law huoke munu ðanguo le, mu nda bumake ka z̄j ni.»

⁵ Báyji le, *nzoŋ ndáy nzaapeɗri baa h̄ Ngerembay mii: «Mu h̄ mbika law buru ka nḡji ba pola pola.» ⁶ Lee, ka ȳjira báy bay mii: «Zaɗka mbika law baari nḡoŋ ya maa para t̄j ká nd̄ji h̄y le*, i máa baa h̄ puu ká ɗo ku bay haŋa ni ka muɓ báy saw-ε a zo bo maambii a bár saw ká ɗi, le, a ɗaa vu mbom bo tul-r̄i.»

Peɗ ɗaa leɗ káw Ngerewuru

⁷ «Munu ká nzoŋ mb̄jw ká sakra baari ɗo báy leɗ káw mb̄jw ka'a p̄n̄ peɗ payri, mase peɗ kóro ndayri zuo nduo-ε, roo leɗ káw na uru saa waa a vi le, ka'a baa h̄ ni mii: “Vi ba vaa mú káw nzaa fe s̄um key” le? ⁸ Uwaa, ka ti baa munu ya, roo le, a baa h̄ ni mii: “Suo gari bori, mú léke s̄o-ori dem dem, a mú kára fe s̄umri na h̄ m̄ s̄u a mí nzo fe zuo ɗi ndaw roo, mu s̄u taa bori a mú nzo zuo ɗi báy.” ⁹ Leɗ káw ká ɗaa fe

* 17:6 17.6 Báy nzaa gerek le, ba para t̄j na, roo le, Zezu baa bay se tul para mutarde ka nḡoŋ maa para t̄j.

báy zadε maa báy nzaa ká ganj tul-e mbi hā ni na wāa, ƒa fe ka'a ƒāa taambol hā ni roƒbay le woo? U-uu, munu ya! ¹⁰ Baari hōy kara ƒo faa mbjw munu ndaw, zadka i ƒāa feri riw bele ká m̄ mbi nzaa-i ká ƒi ha ri na, ndaƒ bay haña ri ƒaa mii: "Buru ƒa leƒ káwri hōy, ze búru ƒaa peƒ ká ƒo nun haña ƒuru ƒāa."»

Zezu vaa nzobri ká kp̄ri zuo s̄o-ri

¹¹ Zezu se ƒa Zuzuzalem, a kal báy faa ká ƒo sakra kuƒu zad ká Samari báy Galele. ¹² Zadka'a tji puo mbjw munu báyji le, nzobri ƒuo ká kp̄ri zuo s̄o-ri na, i suo nun-ε i ƒāa a i ƒo ƒi ngeren, ¹³ i ƒāa bawda kusol-ri ƒo siri mii: «Zezu, Mbay ƒuru, kóƒ nguɔ hōy, mu ko nun sie ƒuru key!» ¹⁴ Lee, zadka'a mbi nun-ε, a ko ri na báyji le, ka ƒaa ha ri mii: «I se ƒo i vāa kie s̄o-ri hā nzob fe poyri ha ri ko.» Zadka i zol i se faa na báyji le, kp̄ri ƒari na o hā s̄o-ri duo mgberen. ¹⁵ Nzob mbjw ká sakra ƒari na, zadka'a ko kp̄ri ká o ká s̄o-ε na báyji le, ka yji báy tul ƒal-ε nzek, a pisi Ngerewuru báy bawda kusol-e ƒelen ƒa siya, ¹⁶ a huku siri gburuk ká saw ƒal Zezu a hāke ni taambol. Nzofke ku na, ka ƒa nzob ká Samari ká Zibri ko ri ƒa fe ya. ¹⁷ Báyji le, Zezu mbi ƒay a ƒaa mii: «ƒari na wāa, kp̄ri o ká s̄o-ri báy zad ƒari ƒuo riw bele ya le? Wāa, nzob tɔno mbjwkeri na, i ƒo zad hāa le? ¹⁸ Roo, i poŋ ƒa nzob tul puo key hōy yji a ví ƒāa taambol hā Ngerewuru key le?» ¹⁹ Fale ku báyji le, Zezu ƒaa hā ni mii: «Úru siya a mú se zad seƒ ƒo. Law-a ká mú ƒāa ƒo tul-i na yāa mù ro.»

Sie hāa Ngerewuru a ví réke mbay le?
(Mat 24.23-28,37-41)

²⁰ Nam mbjw munu, *Fariziri vbi Zezu bay mii: «Sie hāa ndaw roo, Ngerewuru a ví réke mbay ká tusiri key le?» Lee, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Réke mbay Ngerewuru na a vika báy faa kóko báy nun gbak gbak ya. ²¹ Roƒbay, nzob ti ƒāa mii: "Ka ƒo key!" mase, "Ka ƒo lew!" ya, bay ji le, i ko, réke mbay Ngerewuru na ƒo sakra ƒaari timbeƒe key ro.»

Sie hāa roo, Vu Nzob a ví tusiri key le?

²² Fale ku báyji le, Zezu ƒaa hā leƒ nduoƒal-eri mii: «Bil namri ká'a vika na, i ƒāa kɔn kóko ƒi *Vu Nzob nam mbjw munu hōy ká sakra nam ƒeri na ku, roo le, i ti kóko ni báy nun-ri ya báy. ²³ Nzobri ƒāa ha ri mii: "Vu Nzob na ƒo key," mase "ka ƒo lew." Lee, i se ƒi ya, i ƒúu fal-ri ya. ²⁴ I ko, munu ká mbam sie yela a taŋ zad gberere saa fi hoƒo kp̄uru mgba fi gel na, sieke ká ƒi Vu Nzob m̄ ví na, a ƒoko faa

mbjw munu ndaw. ²⁵ Roo le, pola roo bay haña m̄ ví na, ƒo nun haña ƒi Vu Nzob m̄ ko seke fe ngji ƒamba tasiri, a nzobri ká timbeƒe key kara i túj m̄ ngeren.

²⁶ «Nam ká ƒi Vu Nzob m̄ vika na, a ƒoko faa mbjw munu báy feri ká kal báy sewke taa *Loƒ na. ²⁷ Sewke ku na, nzobri s̄u fe i nzo fe, máyri báy wārari i yāa k̄i kp̄uru maa báy nam ká Noe ndúoke ƒil hul tumbii na. Fale ku le, mbii ví yāa zad remlen remlen, a ƒie nzobri mburuk mburuk riw bele. ²⁸ Sie ví ƒi Vu Nzob na, a ƒoko faa mbjw munu báy fe ká kal báy sewke taa *Loƒ na. Nzobri s̄u fe i nzo, i hie fe zinj k̄i ƒa lie ƒa lew, i paa wáari a i ƒāa hulri. ²⁹ Roo le, nam ká Loƒ t̄iƒe saa puo ká Soƒom na, Ngerewuru pie báy huu báy tisawri ká mbi huu gay saa nulue zuo siri, a se bilam bilam a ƒie ri riw bele. ³⁰ Namke ká ƒi Vu Nzob m̄ yji mí t̄i ká nun nzobri na, a ƒoko faa mbjw munu ndaw.

³¹ «Namke ku na, nzob ká mgba ƒaram ká tul hul siya na†, ze fe ƒeri ƒo ƒil hula kara, ka ti ƒi a se ƒi ƒay vāa ƒāa ya. A nzob ká ƒo wāa kara, ti yji a se puo ya ndaw. ³² I k̄er se tul máy Loƒ ká ƒere kóm w̄ri, a zinj huƒ na i ko. ³³ Nzob ká'a nzaa faa kóro kumnun ƒe na, a ƒoko báy kumnun taa tusueke ya. Roo le, nzob ká'a pón s̄o-ε yod na, a kóro kumnun taa tusueke. ³⁴ Mi ƒaa ha ri ta-taŋ: ká ƒil sunke ká ƒi Vu Nzob m̄ ví na, nzobri siƒi i naaŋa hii zinj k̄i mbjw. Lee, i mbika nzob mbini, a i poŋ nzob mbje mgbami. ³⁵ A máyri siƒi ká i ƒoko ƒúu fe ká nzaa ōn mbjw na, i mbika nzob mbini, a i poŋ nzob mbje mgbami. ³⁶ [Wārari siƒi ká i ƒoko wāa na, i mbika nzob mbini, a i poŋ nzob mbje mgbami.] ³⁷ Báyji le, leƒ nduoƒal-eri vbi ni mii: «Mbay, zad hāa roo, fe niri key na a kál ká ƒi le?» Lee, ka yjinra báy bay ha ri mii: «Zad ká huƒ fe ƒo ƒi na, zadε na ku ze ƒamiri mb̄u k̄i ká ƒi.»

18

Law bay ká se tul máy sie báy nzob kún sal bay

¹ Fale ku le, Zezu mbi law bay key a ƒaa ha ri bay kieke ri ƒāa nzaa bay kere ƒanguo, i hā s̄o-ri ƒāa ká ƒi ya. ² Ka ƒaa ha ri mii: «Puo mbjw munu na, nzob kún sal bay ƒo ƒi, le, ka hie Ngerewuru ya ndaw, a ko nzob ƒa fe ya ndaw pi. ³ Lee, ká puoke ku na, máy sie mbjw munu ƒo ƒi ku ndaw, a se luo-ε ƒanguo kpaƒara bay haña ni ka ƒāa bay ƒe báy zadε hā ni a ƒaa mii: "Mu ndáƒa faa bay búru nzob tul ngani ƒi na hā m̄." ⁴ Lee, nzob kún sal bay na hii bay kún sal bay ƒe na hā ni ya munu

† 17:31 17.31 Zibri na, zadka i ƒāa hul le, i ƒāa tul-e aa raƒ raƒ ƒo ƒi ƒa zad mgbaka ƒaram ƒari.

munu banquo kpadara. Ro, a ker ká bil law-ε mii: “Ba tusue kɪ, m̃ h̃je Ngerewuru ya ndaw, m̃ kɔ nzob ba fe ya ndaw, ⁵ roo le, munu ká máy ni key na yoklo m̃ bamba na, m̃ ndáda faa bay be na h̃a ni. Munu ya le, ka ‘a vi luo-i banquo kpadara h̃a tul-i wura wɔb wɔb gor hoy.”»

⁶ Fale ku báyii le, Ngerembay baa h̃a nzobri ká zadε ku mii: «Ì laa bay ká nzob kúnj sal bay ká ndaya baa key na ta-tañ! ⁷ Waa, Ngerewuru a dáa mina a ndada faa bay nzob taa beri ká i re h̃a ni sunj báy bisie na ya le woo? Waa, a pónj h̃a fale di le? ⁸ M̃i baa ha ri ta-tañ: ka ‘a ndáda faa bay bari na ba vaa hoy ha ri. Ku waa, zadka bi *Vu Nzob m̃ ỹi m̃i vi tusiri key na waa, m̃ zinj nzobri ká i kaw tul mbika law bari na k̃i zu le?»

Law bay ká se tul Farizi báy nzob mbú larimbuo

⁹ Rɔbay, Zezu mbi law bay key a baa bay tul nzobri ká i kɔ sùo-ri ba nzob fe dáa báy zadεri, a i kóke k̃i-bari ba fe ya na. ¹⁰ Ka baa mii: «Nzobri sidi, i se bil *hul kani Ngerewuru bay dáa nzaa bay kere. Nzob mbini ba Farizi, a nzob mbje laa le, ba nzob yaanja larimbuo. ¹¹ Báyii le, Farizi na naa sùo-ε ngeren-ε a do siya a dáa nzaa bay kere ká bil law-ε, a k̃ijike fe dáa beri mii: “Ngerewuru bi, m̃ h̃a m̃ taambol, bay ji le, m̃ do munu ba bie nzob hawri ku ká i ba nzob riibari ya ndaw, nzob dáa ndayari ya ndaw, nzob dáa nun pieri ya ndaw, mase m̃ do munu ba nzob yaanja larimbuo ká do key na ya ndaw pi. ¹² Bi na, bil dimasi mbjw mbjw riw bele na, m̃ san sùo-i m̃i s̃u fe ya faa bal ba sidi sidi, a feri riw bele ká m̃i zinj na, duo le, m̃ naa mbjw h̃a m̃i.” ¹³ Báyii le, nzob yaanja larimbuo na laa roo naa sùo-ε a do di di huo-ε, a hii bay úra nun-ε ba siya ba luo Ngerewuru ya, roo le, ka nda law-ε zad zad a báake bay h̃a Ngerewuru mii: “Ngerewuru bi, mu h̃a law-a ka huo lom ká tul-i, bi ká m̃i ba nzob feyaa na.” ¹⁴ Lεε, Zezu baa mii: «M̃i baa ha ri ta-tañ: nzob mbú larimbuo key na, Ngerewuru naa bay ká tul-e h̃a ni ỹi a se puo báy law huoke. Roo le, nzob taa haw ká ba Farizi na, bay do tul-e báy, bay ji le, nzob haa haa ká ura tul-e ba siya le, Ngerewuru a mgbaka tunj siri, a nzob ká d̃inj tul-e laa le, ka ‘a úra do siya.»

Zezu sam fe zuo tul ledri

(Mat 19.13-15; Mrk 10.13-16)

¹⁵ Lεε, nzobri f̃aa led̃ tuperi hoy kara i vieke luo Zezu bay hanja ni ka dáa nduo-ε

bo tul-ri. Zadka led̃ nduo-bal-eri kɔ munu na báyii le, i haa ri. ¹⁶ Roo le, Zezu ha ri soro báy led̃ tuperi na ba lakun-ε a baa mii: «Ì ála ledri ha ri vi luo-i bo, i haa ri ya, bay ji le, Ngerewuru re mbay ká tul bari ká i do munu ká ledri key. ¹⁷ M̃i baa ha ri ta-tañ ba tusue k̃i: nzob ká yaa Ngerewuru ba law-ε h̃a ni re mbay ká tul-e munu ká led̃ na ya le, ka ti doko sakra nzobri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya w̃m.»

Soro bay ká se tul feziŋa

(Mat 19.16-30; Mrk 10.17-31)

¹⁸ Báyii le, mbay Ziɓ mbjw munu vbi Zezu mii: «Mbay kere, fe ji ze m̃i dáa ndaw roo bay zinke kumnun ká do banquo na le?» ¹⁹ Lεε, Zezu ỹi a baa h̃a ni mii: «Bay ji roo, m̃i di m̃i ba nzob kere le? Ngerewuru k̃i huo-ε hoy ze ba nzob kere bo, nzob k̃i mbjw mini ká nde ni nde na, tiya. ²⁰ Mu kɔ, bol kusolri ká Ngerewuru h̃a nzobri na baa mii: “M̃i ti dáa nun pie ya, m̃i ti ika nzob ya, m̃i ti ri-riiba ya, m̃i ti kúf bay zuo nzaa nzob ya, roo m̃i dáa vu mbom bo tul baa-ka báy máa-ŋa *.” ²¹ Báyii le, led̃ban na ỹinjra báy bay h̃a ni mii: «Bol kusolkeri ku na, báy kuban bi k̃i hoy m̃i do tul-e riw bele t̃ji vuri.» ²² Fale ká Zezu laa bay be na munu báyii le, ka ỹinjra báy bay h̃a ni mii: «Fe mbjw puo m̃i rɔbay, Fe bori riw bele ká m̃i dóke na, mu se mú vaa f̃aa mú hie, a mú pónj larike mú léke nzob kukuri. Munu ndaw roo, m̃i doko báy feziŋa taa tusuekeri ká nulue báy. Fale ro le, mu ỹi mú se fal-i báy.» ²³ Zadka led̃ban na laa bayke na munu báyii le, ka sinj tunun-ε mbid mbid, bay ji le, ka do báy feziŋari ng̃ji bamba tasiri. ²⁴ A zadka Zezu kɔ ni ká ‘a sinj tunun-ε mbid mbid na báyii le, ka baa mii: «Do ngonj bamba bay hanja nzob feziŋari d̃inj tul-ri h̃a Ngerewuru re mbay ká tul-ri! ²⁵ Bay hanja zambal ka nduo luo zoy a t̃ji ká nun-ε na do ngonj bamba tasiri. Roo le, hanja nzob feziŋa d̃inj tul-e h̃a Ngerewuru re mbay ká tul-e na, do ngonj bamba tasiri kal di rɔbay.» ²⁶ Báyii le, bari ká i do zadε ká i laa bayke na i baa mii: «A munu ku waa, nzob ve ze a máa bay zinj pam na báy le?» ²⁷ Lεε, Zezu ỹinjra báy bay mii: «Fe ká nzobri maa dáa ya na, Ngerewuru maa dáa.»

²⁸ Báyii le, Piyer baa h̃a Zezu mii: «Mu kɔ, buru na buru pónj fe bururi riw bele ká buru dóke na bay séke fal-a.» ²⁹ Lεε, Zezu baa ha ri mii: «M̃i baa ha ri ta-tañ ba tusue k̃i: nzob ká pónj hul be, mase máy be, mase ỹu-eri, mase nzob mbónj niri, mase

* **18:20** 18.20 T̃ji kele 20.12-16; K̃ijina bol kusol ba sidi ke 5.16-20. † **18:26** 18.26 Fe ká Zezu baa bayke ká zad̃ ni key na, tuku led̃ nduo-bal-eri, bay ji le, Ziɓri ker mii, nzob ká do báy feziŋa ng̃i-ng̃ji na, feziŋa be na kie mii, ka ba nzob ká ‘a rii law Ngerewuru, roo puoro Ngerewuru kara ba taa be ndaw pi. Roo le, Zezu kie ri mii, k̃er bay bari do báy faake ya.

vi-eri bay tul réke mbay Ngerewuru na le,
³⁰ Ngerewuru a haña ni fe k̄iri nḡji ðamba
 ká ðil sew ká náa káwri ði timbede key,
 roo ká ðil sew ká'a ví vuku na, ka'a haña
 ni kumnun ká ðo ðanḡo na.»

Zezu baa bay kóko seke fe ká'a t̄ji tul-e
 (Mat 20.17-19; Mrk 10.32-34)

³¹ Fale ku báyii le, Zezu f̄aa lef̄ nduobal-
 eri ká duo fale síd̄i na ha ri ðo fi mb̄jw ðoð,
 a baa bay ha ri mii: «Ì laa key, náa séri
 ba Zuruzalem na ro v̄ȳ. Ká zad̄e ku na,
 bayri riw bele ká *nzob yaña bayri saa
 nzaa Ngerewuru ðaa ðo ðil mbede ká se
 tul-i ði *Vu Nzob na, a ðoko báy zad̄e. ³² I
 p̄oñ m̄ ðo nduo nzobri ká i tuu Ngerewuru
 ya. Bari na i sie m̄ i rad̄ m̄, a i s̄a-s̄ami zuo
 nun-i. ³³ I ndáka m̄ báy ndoy ðoñ a i i m̄.
 Ndeke ði nam sayke le, m̄ t̄ji saa luo huð.»
³⁴ Roo le, bay ká Zezu baa na, lef̄ nduobal-
 eri laa tañ ya mḡbañ. S̄aw bayke ku na
 m̄u ri m̄u ha ri ko fe ká'a baa bayke na
 ya.

Zezu mgbuða nun raw ha ni k̄o zad̄
 (Mat 20.29-34; Mrk 10.46-52)

³⁵ Zadka Zezu se a ðo ði ya deð báy
 puo ká Zeriko na báyii le, raw mb̄jw munu
 kaw lafaa a goñ fe. ³⁶ Zadka'a laa gire ðal
 nzobri ká mḡba rið rið ká i kal faa na báyii
 le, ka v̄bi bay mii: «S̄aw seð baar̄i key na
 wa, ða j̄i k̄i zu maale?» ³⁷ L̄e, i baa ha ni
 mii: «Zezu ká Nazareð na ze kal faa key
 v̄ȳ.» ³⁸ Zadka'a laa bayke na munu báyii
 le, ka guu fe beñeñ mii: «Zezu, *vu bulu
 David, kóð nḡuo hoy mu k̄o nun sie ði!»
³⁹ L̄e, nzobri ká i se pola na, i uru z̄iñ ni
 bay haña ni ka p̄oñ nzi-e. Roo le, ka guu
 fe mḡba mḡba ba pola pola robay mii: «Vu
 bulu *David, kóð nḡuo hoy mu k̄o nun sie
 ði!» ⁴⁰ Báyii le, Zezu s̄ii ðal-e zik a ðo a
 mbi nzi-e bay haña ri mḡba ni i vieke ha
 ni. Zadka raw na soro a vi lakun Zezu na
 báyii le, Zezu v̄bi ni mii: ⁴¹ «Fe j̄i ze m̄ h̄i
 bay haña m̄ ðaa ha mù le?» L̄e, raw na
 ȳiñra báy bay ha ni mii: «Mbay, mu ðaa
 ha m̄ k̄o-kóm ða k̄i robay.» ⁴² L̄e, Zezu ȳji
 a baa ha ni mii: «Mu k̄o-kóm ða k̄i. Law-a
 ká mù ðaa ðo tul-i na vaa mù ro.» ⁴³ Báyii
 le, ká zad̄e ku hoy ka k̄o-kóm a se fal Zezu
 na a pisi Ngerewuru. Ruo nzobri riw bele
 ká i ko feke na, i pisi Ngerewuru ndaw.

19

Zezu báy Zase

¹ Zadka Zezu t̄ji Zeriko na, ka saka báy
 faa ðil puo. ² L̄e, nzob mb̄jw ká ba nzob
 feziña ká riñ-e ba Zase ká ba nḡere tul
 *nzob yaña larimbuori na ðo ði. ³ Be na,
 ka nzaa faa bay kóko, wa Zezu na ba nzob
 ve k̄i gbað le? Roo le, munu ká'a ba goy
 nzob ðamba tasiri na, ka z̄iñ faa ká bay

kóko ni ya bay tul ruo nzobri. ⁴ Ro, a ðuu
 pola a vaa hil tul puu ká ba *sikom̄or* a kaw
 ði bay kóko Zezu ká'a kál báy faa ká ðo
 s̄aw puu na ku. ⁵ Zadka Zezu ví t̄ji s̄aw
 puu na ku báyii le, ka ura nun-e ba siya a
 baa ha ni mii: «Zase, mu ði ba vaa, bay
 j̄i le, vuri key na, ndað bay haña m̄ naa
 ðil puo ðo.» ⁶ L̄e, Zase na takra a ði saa
 tul puu na, a mḡba ni báy suoriya. ⁷ Báyii
 le, nzobri riw bele ká i ðo zad̄e i ko feke
 na i nḡu-nḡuri i baa mii: «Daa mina roo,
 ledban key se a vaa naa luo nzob feyga ká
 mini key le?» ⁸ L̄e, Zase soro a ví ðo pol
 Ngerembay a baa ha ni mii: «Mbay, mu
 ko, fe biri na, m̄ w̄al saa sikða bay haña
 nzob k̄ukuri. Ze, zadka m̄ ya fe nzob ða
 bukru laa le, m̄ haña ni k̄i niñ nde tul-e
 taa mb̄jwke na ku.» ⁹ Báyii le, Zezu baa
 ha ni mii: «Vuri key na, pam ðo ðil puo
 key ro, bay j̄i le, ledban ni key na ka ða
 vu bulu *Abaraham ndaw. ¹⁰ Tusueke le,
 ði *Vu Nzob na, m̄ ví bay nzaa nzobri ká
 i ze-zee na bay yaña ri.»

Law bay ká se tul mbay báy nzob ped̄
 beri

(Mat 25.14-30)

¹¹ Zezu mbi law bay mb̄jw robay a baa
 ha nzobri ká i ví laa bay beri na. Munu
 ká'a t̄oñ ði ya deð báy Zuruzalem na,
 nzobri ker mii, réke mbay Ngerewuru na a
 t̄ji tul-r̄i koð munu hoy. ¹² L̄e, ka baa mii:
 «Nzob mb̄jw munu ká s̄aw ðe ba mbay se
 ba varu faa ðike bay haña ri mbi ni ba
 mbay ndaw roo, a ȳji a ví s̄aw puo ðe na
 báy. ¹³ Pola roo bay z̄l na, ka ði nzob ped̄
 beri ká duo. Nzob f̄aa ha le, ka ha ni lari
 maa báy lari ped̄ few say a baa ha ri mii:
 “Lari ká m̄ ha ri key na, i ðaake fe hieri
 kpuru maa báy ȳji ði.” ¹⁴ Roo le, nzob puo
 beri na, i tun ni nḡereñ a i pie nzob nzaa
 pedri se fal-e bay baa ha nḡeredomayri
 mii: “Ledbanke ku na ðuru h̄i bay haña
 ni ka ba mbay ðuru ya.”

¹⁵ Zadka nḡeredomayri ðaa ni kaw ba
 mbay, ká'a ȳji a ví s̄aw puo ðe na báyii le,
 ka ha ri ði nzob ped̄ beri ká'a ha ri lari
 pola na bay kóko wa, nzob mb̄jw le, z̄iñ
 m̄iike ba mina mina le? ¹⁶ Báyii le, nzob
 titire ðekre na vi a baa mii: “Mbay, lari
 ká mù ha m̄ na, m̄ z̄iñ k̄i ða duo zuo tul-
 e robay.” ¹⁷ L̄e, mbay na baa ha ni mii:
 “Ndað ðamba, leð ped̄ kere! Munu ká mù
 ðaa vu mbom ðo tul vu fer̄i ká nd̄ji mini
 na, m̄ haña mù re tul nḡerepuori ða duo
 ro.” ¹⁸ Báyii le, nzob ndeke ði síd̄i vi a
 baa ha ni mii: “Mbay, lari ká mù ha m̄ na,
 m̄ z̄iñ k̄i ða ðeðe zuo tul-e.” ¹⁹ L̄e, mbay
 na baa ha ni mii: “Bo na kara m̄ haña mù
 re tul nḡerepuori ða ðeðe.” ²⁰ L̄e, nzob
 ped̄ k̄i ȳji a ví a baa ha ni mii: “Mbay, mu
 ko, lari ká mù ha m̄ na ze ðo key; m̄ kuo

báy vay gari luk luk mí dāa m̄ju. ²¹ Mí dāa h̄jē, báy j̄i le, ɓo na, mù ɓa nzob ká mù ȳj̄n ɓamba tasiri, a mú dāa ped ndaw ɗoo mú z̄ij̄ fe ya ndaw, mù ru fe ndaw ɗoo mú mb̄ju zuo tul k̄j̄ ya ndaw pi.” ²² Báyj̄i le, mbay na ɓaa h̄j̄ ni mii: “Bo leɗ káw ká mù ndaya! Báy bay ɓo ká mù ɓaa ká nzaa-a ku na, m̄i dáake bay ɓo tul-a. Mù kó m̄i ɓa nzob ká m̄i nḡoŋ ɓamba tasiri, ká mí dāa ped ndaw ɗoo, mí z̄ij̄ fe ká d̄i ya ndaw, mí ru fe ndaw ɗoo, mí z̄ij̄ lereke ká d̄i ya ndaw pi. ²³ A munu ku waa, dāa mina mù h̄j̄ lari ɓi na h̄j̄ nzob k̄j̄ kpaa a dáake ped, ze síe ȳj̄i ɓi le, m̄i z̄ij̄ m̄b̄ike zúo tul-e ya le?” ²⁴ Fale ku báyj̄i le, ka ɓaa h̄j̄ nzobri ká i d̄o zad̄e ku na mii: “Lari ká d̄o nduo-e na, ì naa ì h̄j̄ nzob taa hay ká d̄óke ɓa duo na.” ²⁵ [Lēē, i ɓaa h̄j̄ ni mii: “Mbay, ɓe na ka d̄o báy lari ɓa duo ro!”] ²⁶ Báyj̄i le, ka ɓaa ha ri mii: “Mí ɓaa ha ri: nzob ká d̄o báy fe na, Ngerewuru a hanja ni k̄j̄ nde tul-e. Roo le, nzob ká d̄óke ya na, hay ká nd̄ij̄ ká a d̄óke na kara, ka’a náa d̄od̄ a poŋ ni. ²⁷ A bay ká se tul nzob tul nḡani ɓiri ká i h̄ii bay hanja m̄i re mbay ká tul-ri ya na, ì mgba ri i vieke h̄j̄ m̄i, a ì vbere ri ká nun-i key h̄j̄ mi kó.”»

Zezu t̄ji Zuruzalem

(Mat 21.1-11; Mrk 11.1-11; Zqa 12.12-19)

²⁸ Fale ká Zezu ɓaa bay mini báyj̄i le, ka nda faa pol h̄j̄ nzobri bay séke Zuruzalem. ²⁹ Zadka’a t̄oŋ d̄i ya deb̄ bay t̄ji puo Befaze báy Betani ká d̄o d̄i ya báy kuo ká riŋ-e ɓa Oliviye na, ka pie leɗ nduoɓal-eri síd̄i ha ri se pola a ɓaa ha ri mii: ³⁰ «Ì se puo ká d̄o pol-r̄i ku. Zadka ì t̄ji d̄i na, ì z̄ij̄ vu maasoɓa mb̄jw ká i taa ni d̄o d̄i, ká nzob kaw tul-e ba mb̄jw ya ɗoɓay. I hina ni ì víke h̄j̄ m̄i. ³¹ A zadka nzob vbi r̄i mii: “Bay j̄i ɗoo, ì hina ni le,” le, ì ɓaa h̄j̄ ni mii: “Ngerembay ze se síeke.”»

³² Lēē, ɓari ká’a pie ri se na, ì z̄ij̄ fer̄i riw bele munu ká’a m̄bi nzi-e ká d̄i ha ri na. ³³ Zadka i d̄o hina vu maasoɓa na munu báyj̄i le, ɓaa gaŋkeri na vbi ri bay mii: «Bay j̄i ndaw ɗoo, ì hina vu maasoɓa na key le?» ³⁴ Lēē, ì ȳj̄j̄ra báy bay mii: «[Jgerembay ze se síeke.» ³⁵ Fale ku le, ì se báy vu maasoɓa na h̄j̄ Zezu. Ro, ì dāa maagari ɓari zuo tul-e ì h̄j̄ Zezu hil a kaw d̄i. ³⁶ Zóli ɓari na báyj̄i le, nzobri laɓa maagari ɓari zuo faa ká pol-e bay hanja ni ka se tul-e a kál. ³⁷ Munu ká’a d̄o d̄i ya deb̄ bay Zuruzalem báy faa ká uru saa tul kuo Oliviye na báyj̄i le, ruo leɗ nduoɓal-eri riw bele dāa bawda suoriya, a ì t̄i saw p̄isi Ngerewuru báy bawda kusolri bay tul fe saŋri riw bele ká i kó báy nun-ri na ³⁸ ì ɓaa mii:

«Ndad̄ bay hanja Ngerewuru ka s̄am fe zuo tul mbay

ká vi báy riŋ Ngerembay!

Law lom báy riŋ d̄ika ɓa taa Ngerewuru ká kaw nulu!»

³⁹ Báyj̄i le, Farizi haŋeri ká i d̄o sakra ruo nzobri na ì ɓaa h̄j̄ Zezu mii: «Mbay, mu úru z̄ij̄ leɗ nduoɓal-ari na ha ri mgba nzaa-ri.» ⁴⁰ Lēē, Zezu ȳj̄j̄ra báy bay ha ri mii: «Mí ɓaa ha ri ta-tan, zadka ɓari key na ì mgba nzaa-ri le, tisawri ká d̄o key kara, ì gúu fe ɓelen ɓelen!»

Zezu re rew bay tul nzobri ká Zuruzalem

⁴¹ Zadka Zezu t̄oŋ d̄i ya deb̄ báy Zuruzalem ká’a m̄bi nun-e a kó puoke na báyj̄i le, ka re-rew bay tul nzobkeri ⁴² a ɓaa mii: «Aa! Baari nzobri ká Zuruzalem, m̄i re-rew bay tul-ri! Ba fe ká ì laa saw bay fe ká’a máa hanja ri káwke d̄ekeke timbeɗe key na zu! Roo le, timbeɗe key na fekeri ku na f̄umra nun-ri ḡib̄li. ⁴³ Tusuke le, namri ká’a ì vuku na, nzob tul nḡani ɓaari t̄ji tul-ri bay kiri puo ɓaari gbuk d̄o sikda, a ì nduo zad̄ ȳj̄a ȳj̄a ⁴⁴ ì ɓie puo ɓaari na kpukd̄u kpukd̄u, hulri ndaw, ɓaari nzob puori ndaw pi. I ti p̄oŋ tisaw hulri mb̄jw hanja kay tul k̄j̄ ha ri ya, bay j̄i le, sew ká Ngerewuru vi bay ȳj̄aŋa ri na, vu law-ri ya.»

Zezu kaw hul kaŋi Ngerewuru

(Mat 21.12-17; Mrk 11.15-19; Zqa 2.13-22)

⁴⁵ Báyj̄i le, Zezu se bil mgban ká *hul kaŋi Ngerewuru d̄o d̄i a t̄i saw n̄i nzob dáɓ fe híeri ká d̄i ⁴⁶ a ɓaa ha ri mii: «[Jgerewuru ɓaa ká bil mbede fe mii: “Hul ɓi na a ɓá hul dáa nzaa bay kere!” Roo le, ɓaari na ì fere ni ɓa p̄uy nzob riɓari.»

⁴⁷ Zezu fere fe báy namri riw bele ká bil hul kaŋi Ngerewuru. Ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, ɗoo báy ngere Zibri ndaw na, ì nzaa faa bay ika ni. ⁴⁸ Roo le, ì kó faa ká bay z̄inke ni ya, bay j̄i le, ruo nzobri riw bele te suku-ri kie bay láake bay ɓe.

20

Ngere tul Zibri vbi bay kóko saw h̄urusuo Zezu

(Mat 21.23-27; Mrk 11.27-33)

¹ Nam mb̄jw munu ká Zezu d̄o fére nzobri fe a ka-káa Bay Kere ká bil mgban ká *hul kaŋi Ngerewuru d̄o d̄i na, *ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, ɗoo báy ngere Zibri ndaw na, ì ví ² vbi ni bay mii: «Mu ɓaa h̄j̄ ɓuru laa, w̄j̄a, a ve ze m̄bi nzaa h̄j̄ mù ndaw ɗoo

mù dáake fe niri key le? Mase, nzoɓ ve ze ha mù faa dáake le?»³ LEE, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Bi kara, mi vbika ri bay mbijw bay kóko. I baa ha mi laa: ⁴ dáa tul nzoɓri nduo mbii ká Zaa daa na waa, uru saa luu Ngerewuru mase, uru saa luu nzoɓri hoy le?»⁵ Ro, i tii saw may bay ká sakra kji mii: «Náa báari mina ro le? Zadka náa yijirari bay bay ha ni mii, “uru saa luu Ngerewuru” le, a yi i vbi naari mii, bay ji ndaw roo náa dáari law naari bo tul bay ká Zaa baa na ya le?»⁶ A zadka náa baari mii, “uru saa luu nzoɓri” le, ruo nzoɓri riw bele na, i vbuku naari bay tisaw bay ika naari, bay ji le, bari na, i ko Zaa ba nzoɓ yaaña bay saa nzaa Ngerewuru.»⁷ Bayji le, i yijira bay bay ha Zezu mii: «Dáa tul nduo mbii taa Zaa na, buru ko zad ká uru saa di ya.»⁸ LEE, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Munu zu le, nda-ndad! Bi hoy kara mi ti kie ri nzoɓ ká mbi nzaa ha mi dáake fe niri key na ya ndaw.»

Law bay ká se tul nzoɓ pedfri ká law-ri ndaya

(Mat 21.33-46; Mrk 12.1-12)

⁹ Fale ku le, Zezu mbi law bay key a tii saw baake bay ha nzoɓri mii: «Nzoɓ mbijw munu mba waa a maa para puuri do di*. Fale le, ka pon pedke zuo nduo nzoɓ pedkeri ká'a faa ri na, bay haña bo few hóro lere puu na vi le, i wál taa bari, a i pon taa bari. Fale ku roo, a zol a se varu bay dáa nam ngi-ngji. ¹⁰ Zadka few hóro lereke na vi bayji le, nzoɓ waa na pie led káw be mbijw se luu nzoɓ pedkeri na bay haña ni ka vaa yaa lereke haneri ká do bay tul bari na a vike ha bari. Roo le, nzoɓ pedkeri na i ndaka led káw be na wɔb wɔb, a i nii ni zol nduo-ε hoy soli tan haña ni fe. ¹¹ LEE, nzoɓ waa na pie led káw be kji na roɓay. LEE, be na kara, i mba ni i ndaka ni wɔb wɔb ndaw, i rad ni a i nii ni zol nduo-ε hoy soli. ¹² Bayji le, nzoɓ waa na yi i pie led káw be kji ndeke di sayke. LEE, be na, i ha ni nuɔ mgbarmi mgbarmi, a i nii ni tji kele. ¹³ Bayji le, nzoɓ waa na ker ká bil law-ε a baa mii: “Key waa, mi dáa mina ro zey le? Vu-i ká mi ko ni ba nzoɓ nun-i na, mi pie ni se luu-ri. Ko ya le, i hje ni.” ¹⁴ Roo le, zadka nzoɓ pedkeri na i mbi nun-ri i ko vu nzoɓ waa na bayji le, i baa bay ká sakra kji mii: “I ko, nzoɓ ká'a mgbaka fe pile na zu! Náa iri ni, a bo náa ponri fe pile na ba taa naari.” ¹⁵ Ro i vaa mbi ni i vbu ni mgbirin bo fal waa na a i i ni.

«A munu ku waa, fe ji ze nzoɓ waa na a dáa zinj ri le?»¹⁶ Ka'a vaa ika nzoɓ pedfri na, a ha waa na ha nzoɓ kiji.»

Zadka nzoɓri laa baykeri na munu bayji le, i baa mii: «Feke ti doko munu ya mban!»¹⁷ Roo le, Zezu ko ri zii a baa ha ri mii: «A munu ku waa, bay ni ká do bil mbede Ngerewuru na, märke baa mina le?»

“Tisaw ká nzoɓ mbúo hulri vbu bo bisuy na,

yi i vi ba tisaw kere ká kal tul tisaw hawri pavbad,

a ba tisaw tigbaa hul taa tusueke.”

¹⁸ Nzoɓ haña haña ká lie bo tul tisaw key na le, a gur sùo-ε ruk ruk. A zadka tisaw na ze toɗo bo tul nzoɓ laa le, a reñ ni reñene.»

Ngereri ngakla Zezu bay tul puo larim-buo

(Mat 22.15-22; Mrk 12.13-17)

¹⁹ Ká saw sieke ku hoy *ngerenzob fe poyri bay nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol Zibri na, i nzaa faa bay mgbaka Zezu, bay ji le, i ko ndaw, law bay ká'a baa na ka tunke ri tun. Roo le, i hje ruo nzoɓri. ²⁰ Ro ze, i tii saw ngaña Zezu a i pie nzoɓri ká i daa sùo-ri ba nzoɓ kereri ha ri se luu-ε bay vbika ni bay, bo zadka i zinj bay hane boɗ ká nzi-ε le, i pon ni bo nduo nzoɓ réke tul puo bari ká do bay hirusuo bay dáake bay bo tul-ε. ²¹ Ro, i vbi ni bay mii: «Mbay, buru ko ndaw, bay bori ká mù baa, bay fe fére bori ká mù fere nzoɓri na do bay zadε. Mù naa nun nzoɓ mbijw ya, roo le, mù fere nzoɓri tusue bay ká se tul fe dáa ká ri law Ngerewuru. ²² Mu baa ha buru laa. Waa, bol kusol naari ha faa bay haña nzoɓ puo larimbua ha Mbay Sezar mase, ha faa ya le?»

²³ LEE, Zezu ko kér bay bari ká i hii nzáake nzi-ε na a baa ha ri mii: ²⁴ «I mbi lari na mbijw i kie mi ha mi ko.» Bayji le, ka baa mii: «Tul nzoɓ, bay rin nzoɓ ká i vbie do lari key na waa, ba nzoɓ ve zu le?» LEE, i yijira bay bay ha ni mii: «Ba Mbay Sezar!»²⁵ Bayji le, ka baa ha ri mii: «Munu zu le, nda-ndad! Feri ká do bay tul Mbay Sezar le, i ha Sezar, a feri ká do bay tul Ngerewuru laa le, i ha Ngerewuru!»²⁶ Bay ká'a baa ká nun ruo nzoɓri na, i zinj kaaya mbijw ká di ká bay mgbake nzi-ε ya. Roo le, bay ká'a yijira na tuku ri riw bele ha ri kaw silili.

Sadusiri nzaa nzaa Zezu bay tul tji nzoɓri saa luu hud

(Mat 22.23-33; Mrk 12.18-27)

* **20:9** 20.9 Ká zad ni key na, fe ká nzoɓ waa maa na, Kuori ko feke ya. Led Izarayelri ze di ba viye. Ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a do zuba ká i di ba rezin. Ba fe pay bari ká i sù lereke, a i dáake him ndaw. Ká bil Mbede Ngerewuru na, zadka i baa bay se tul viye le, hane ba fe ká i maa do bil waa, a hane laa le, ba led Izarayelri kji sùo-ri ká Ngerewuru ko-kóm ba tul-ri a hii bay haña lere bari do di. † **20:17** 20.17 Simri 118.22.

²⁷ Sadusi hãneri soro í vi luo Zezu. 'Ba ñari *Sadusiri na ze í ñaa mií, nzob hu le, ti tji saa luo huđ ya. Ro, í vbi Zezu ñay ²⁸ mií: «Mbay, *Moyze ñaa *bol kusol ño bil mbede ha naari mií, nzob ká yaa máy ká'a ño báy yu-e, roo a hu tañ mbonke nzob le, ndad' ñay haña yu-e na ka yaa máy pile na a mbonke nzob, a kòroke mijiri yu-e ká hu na. ²⁹ Be ze, nzob báy yu-eri tul-ri tònɔ say, le, ngerɛ leđ na yaa máy a hu tañ mbonke nzob. ³⁰ Lee, tònɔ fal-ε nzob ndeke ñi sídike yaa máy pile na a hu tañ mbonke nzob. ³¹ A nzob ndeke ñi sayke na kara, yaa máy na ndaw a hu tañ mbonke nzob. 'Bari ká tul-ri tònɔ say na, i yaa máyke na báy zad' ñari riw bele, í hu tañ mbonke nzob. ³² A fale ku le, máy na kara ví hu ndaw. ³³ A munu ku waa, sieke ká nzobri tji saa luo huđ na, nzob ve ká sakra ñari ká tul-ri tònɔ say ku na, máy key na a bá taa be le, ñay ji le, ñari ká tul-ri tònɔ say na, i yaa ni yaa báy zad' ñari riw bele.»

³⁴ Báyii le, Zezu yinjra báy ñay ha ri mií: «Nzobri ká timbede key na, máyri báy warari i yaa kji. ³⁵ Roo le, sew ká'a ví vuku na, nzobri ká Ngerewuru ko ri maa ñay haña ri tji saa luo huđ í kaw báy kumnun na, yãña kji ti tiika mbãa. ³⁶ Bari na, i ti huka mbãa; i máa kji gbáy báy leđ nzaaped' Ngerewururi ká nulue. I ña vu Ngerewururi, ñay ji le, ka tina ri saa bil huđ ha ri kaw báy kumnun. ³⁷ A ñay ká se tul tji saa luo huđ na, Moyze kji fal ñayke ká bil mbede be ta-tañ báy ñol ká'a ño pol puu ká gbúda ká hu se ñi ká bil law kor na, a ñi Ngerembay mií, "Mí ña Ngerewuru *Abaraham, Ngerewuru Izak, a mí ña Ngerewuru *Zakob ndaw." ³⁸ Munu zu le, Ngerewuru na ña Ngerewuru nzob káw báy kumnunri ño, ka ña Ngerewuru nzob huđeri ya, ñay ji le, nzob taa ñeri riw bele ká i hu na, ka ko ri ña nzobri ká i kaw báy kumnun ñay tul-e.»

³⁹ Fale ku báyii le, nzob fére nzobri bol kusol hãneri mbi ñay í ñaa ha ni mií: «Mbay, mu ñaa ñay ndad' ñamba.» ⁴⁰ I ñaa munu, ñay ji le, i zinj faa ká ñay vbika ni ñay kji mbãa.

Krisi báy David'

(Mat 22.41-46; Mrk 12.35-37)

⁴¹ Lee, Zezu vbi ri a ñaa mií: «Daa mina roo i ñaa mií, *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa ñay pie ni ví yaa nzobri na, ka ña vu bulu Mbay *David' le woo? ⁴² Mbay David' kji sùo-ε ñaa ta-tañ ká bil Mbede Simri mií: "Ngerewuru Ngerembay ñaa ha Ngerembay ñi mií:

'Mu ví káw tunduo hođo ñi ⁴³ kpuru maa báy haña mi haw yum

ká tul nzob tul ngani ñori ha ri ño ña fe ñaa ñal-a zuo ñi.'»

⁴⁴ A zadka Mbay David' ñi Krisike na ña Ngerembay na waa, ñaa mina Krisi na a yji a ña vu bulu Mbay David' ndaw le woo?»

Fe ñaa ngereri ká ño báy zad'ε ya
(Mat 23.1-36; Mrk 12.38-40)

⁴⁵ Zadka zuo nzobri riw bele i ño í laa ñay ká Zezu fere ri na báyii le, Zezu ñaa ha leđ nduobal-eri mií: ⁴⁶ «I nze báy sùo-ri ñay tul *nzob fére nzobri bol kusolri ká i hii ñay nduo maagari ká pi-pie yul ñay hãarike ha nzobri hii soko korma korma ha ri ká zad' ruo ká nun nzobri, í nzaa zad' káw riñ ñika ká ño pola ká bil hul mbú kji báy zad' kaw ngereri ká nam fe sum suoriya ñay kaw ñi. ⁴⁷ Bari na, i ko nun sie máy sieri ya, a í sù fe ñari ká i ño ke na veñ veñ bele, roo í yji í ñaa nzaa ñay kere pi-pie, í ñabke sùo-ri ká nun ruo nzobri. Bari na, seke fe ká ño ñay tul-ri na, a ngón ñamba tasiri kal tul nzob hãwri.»

21

Máy sie ká mbi fe ha Ngerewuru
(Mrk 12.41-44)

¹ Zezu kaw bil *hul kani Ngerewuru, a ko-kóm rie fal-ε gbuk, le, ka ko nzob feziñari ká i ví ñaa fe haña hoy ñari zuo bil huo fe. ² Báyii le, ka ko máy sie mbij munu ndaw ká kuku ñamba ví ñaa soli sídi hoy zuo bil huo fe na. ³ Lee, ka ñaa mií: «Mí ñaa ha ri ta-tañ ña tusue kji: máy sie key ká kuku ñamba na, ka ha lari kal nzob hãwri riw bele, ⁴ ñay ji le, ñari ku riw bele na, i wal feziña ñari ká maa ri mgbak mgbak na í ha. Roo le, máy key ká ferri riw bele puo ni na, ka ha fe ká'a se sieke ñay hólke sùo-ε na lođ bele ha Ngerewuru.»

Bie ká'a bóko tul hul kani Ngerewuru
(Mat 24.1-2; Mrk 13.1-2)

⁵ Nzob hãneri ño ñaa ñay se tul *hul kani Ngerewuru ká tisawkeri ndad' ñamba tasiri, báy ferri ká ndad' ñamba ká i fãa í ha Ngerewuru ñay lékeke hul kanike na. Roo le, Zezu ñaa ha ri mií: ⁶ «Ferri ká i ko key na, bil namri ká'a ví vuku na, tisaw mbij mini kara ti tón kay tul kji ya. Nzobri gáy ri riw bele zuo siri.»

Kóko seke fe báy bie ká'a tji tul nzobri
(Mat 24.3-14; Mrk 13.3-13)

⁷ Báyii le, i vbi ni ñay mií: «Mbay, fe niri key na waa, sie haña ndaw roo a tji le? Mase, fe ji ndaw roo a kál a kie buru nam ká fe niri key na a tji le?»

⁸ Lee, Zezu yinjra báy ñay a ñaa mií: «Ì nze báy sùo-ri ha nzob ka úla ri ya, ñay ji le, nzobri ví ngji ñamba báy riñ-i í ñaa mií: "Ba ñi ze, mí ña *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa ñay pie ni ví yaa nzobri

na.” Mase, ì báa mii: “Ba sewke na ro zey.” Roo le, ì se fal-ri ya. ⁹ Zadka ì laa soro ruyri ká nzoḡri ruu k̄i, báy úru ká nzoḡri uru z̄iḡ k̄i na le, ì ḡ s̄uò-r̄i ka to ya, ḡy j̄i le, ndaḡ ḡa ḡaḡa fe niri key na ka t̄i ndaḡ ro. Roo le, ḡa síe óró ðie nam ká báy váake ká tusiri key ya roḡay.»

¹⁰ Fale ku le, ka ȳi a ḡaa ha ri mii: «Nzoḡri ká saḡ puo ḡari mb̄jw, ì úru ḡay r̄úu z̄iḡ nzoḡri ká saḡ puo k̄iri ḡoḡ. Nzoḡri ká ḡil puoruo mb̄jw, ì úru ḡay r̄úu z̄iḡ nzoḡ puoruo k̄iri. ¹¹ Tusiri a lán s̄uò-ε ḡamba tasiri yik yik ndaḡ, kon luye a líe ḡo puori ḡoḡ ḡoḡ ndaḡ, ḡuḡ duku mburuk kara a ika nzoḡri báy zaḡ zaḡ ndaḡ. Feri ká ḡa fe ḡe ḡḡi ḡamba tasiri báy fe saḡri kara ì t̄i ká tumbam ndaḡ pi.

¹² «Roo le, pola roḡ ḡay ḡaḡa fe niri key na ka t̄i le, nzoḡri ì mgbaka ri, a ì ḡaa nun-r̄i tuo síe. Ì f̄aa r̄i ḡay v̄aa kún̄ ḡay ḡo tul-r̄i ká ḡil *ḡul mb̄j k̄i Z̄ibri ḡay v̄aa ḡaa r̄i zuo ḡul sal, ì f̄aa r̄i ḡay ḡaa r̄i kaw pol nzoḡ réke tul puori ndaḡ, pol mb̄y luyeri ndaḡ ḡay tul-i. ¹³ Be ze ḡa faa ká ḡay ḡaḡa r̄i ḡáake nasi ḡay ḡi na ha ri. ¹⁴ Roo le, ḡay ká ì báa ḡay yaḡaḡe s̄uò-r̄i, ì k̄er ḡayke ká ḡil law-r̄i pola a ì ḡa law-r̄i ka nzaa r̄i ká ḡi ya, ¹⁵ ḡay j̄i le, ḡi k̄i ze m̄i ḡaḡa r̄i ḡayri ká'a t̄i saa nzaa-r̄i, báy k̄iri nun nzem ḡay ḡaḡa nzoḡ tul ḡḡani ḡaari mb̄jw mini kara ti z̄iḡ faa ká ḡay ȳiḡra báy ḡay ha r̄i ya ndaḡ, ì ti z̄iḡ faa ká ḡay t̄uḡ ḡaykeri ḡgeren̄ ya ndaḡ pi. ¹⁶ Báa ḡaari báy máa ḡaari ndaḡ, ȳu ḡaari báy nzoḡ ini ḡaari ḡawri ndaḡ, roḡ nzoḡ buo ḡaari ndaḡ na, ì mgbaka r̄i ì p̄oḡ r̄i zuo nduo nzoḡ tul ḡḡani ḡaari ha r̄i ì ruo nzoḡri ká sakra ḡaari ku. ¹⁷ Nzoḡri riw bele na, ì f̄ȳj̄ r̄i ḡay tul-i. ¹⁸ Roo le, s̄ȳy tul-r̄i mb̄jw mini kara ti m̄u a zee ya. ¹⁹ Ì mgbaka ḡḡo-ḡḡoḡ, ḡe ndaḡ roḡ ḡgerew̄yuru a yaḡaḡe r̄i báy.»

B̄ie ká'a ḡóko tul ḡgerew̄yuru ká Zuruzalem

(Mat 24.15-21; Mrk 13.14-19)

²⁰ «Zadka ì ko nzoḡ ȳumri kiri Zuruzalem ḡbuk le, ḡe ndaḡ roḡ, ì kóko mii, ḡie Zuruzalem na t̄oḡ nd̄iḡ ḡoy ro. ²¹ A le, ḡari ká ì káw kuḡu zaḡ ká Zude na, ndaḡ ḡay ḡaḡa r̄i ḡúu ḡa tul kuori, a ḡari ká ì káw ḡil puo ká Zuruzalem na, ndaḡ ḡay ḡaḡa r̄i naa s̄uò-r̄i ḡgeren̄ ḡi ḡi, a ḡari ká ì kaw wu puori ḡoy kara, ndaḡ ḡay ḡaḡa r̄i ȳi ì se Zuruzalem na ya, ²² ḡay j̄i le, ḡa namri ká ḡgerew̄yuru a ḡaḡa nzoḡri ko seke fe a ḡálake s̄uò-ε, ḡay ḡaḡa ḡayri riw bele ká ì ḡaa ḡo ḡil mbeḡe ḡgerew̄yuru na ka ḡo munu báy zaḡe. ²³ Namkeri ku na, máyri ká ì ḡoko ḡil, báy máyri ká ledri áw w̄an ḡari na, ì kóko seke fe ḡḡi ḡamba, ḡay j̄i le, bawda kóko seke fe a t̄i tul nzoḡri ká kuḡu zaḡ key ḡa ḡe ḡe ḡgerew̄yuru ḡo tul

nzoḡri ku. ²⁴ Ì ika nzoḡri ḡḡi ḡamba báy maami ndaḡ, ì mgbaka r̄i mgbam ḡay ḡaa r̄i zuo tul puori ḡoḡ ḡoḡ riw bele, roḡ nzoḡri ká ì tuu ḡgerew̄yuru ya na, ì t̄oḡ ḡil puo ká Zuruzalem na ḡuḡa ḡuḡa k̄puru maa báy nam ká ḡgerew̄yuru tuu na ka maa.»

S̄ie ȳi Vu Nzoḡ

(Mat 24.29-31; Mrk 13.24-27)

²⁵ «Feri ká'a k̄ie ri ha ri kóke na ze ḡo key: Síe a f̄ere ḡo ḡoḡ ndaḡ, few báy m̄baymawri kara ì f̄ere ì ḡo ḡoḡ ndaḡ. Saḡ puo nzoḡri ḡoḡ ḡoḡ ká tusiri key na, ì réke s̄uò-r̄i ḡuri ḡuri, a ì ḡḡuri s̄uò-r̄i ḡay tul maambiiri ká ḡire mgbaka ḡb̄uksu ḡb̄uksu. ²⁶ Nzoḡri lie zuo siri raḡ báy ḡe ḡay tul fer̄i ká'a t̄i ká tusiri key, ḡay j̄i le, ḡurusuori ká tumbam na, ì lán̄ yik yik. ²⁷ Fal fekeri ku báȳi le, ì kóko m̄i ḡi *Vu Nzoḡ ká m̄i vi ká ḡil s̄i m̄bam ḡay bawda ḡurusuo báy riḡ ḡika. ²⁸ Zadka fekeri na t̄i saḡ t̄i na báȳi le, ì siḡ law-r̄i, ì úra tul-r̄i ḡaḡ ḡa siya, ḡay j̄i le, nam ká ḡgerew̄yuru a náake sal koy feȳa saa sol-r̄i na, t̄oḡ ḡi mb̄aa ro.»

Fe f̄ere ká se tul puu nzum

(Mat 24.32-35; Mrk 13.28-31)

²⁹ Fale ku le, Zezu mbi law ḡay key a ḡaa ha ri mii: «Ì ko-kóm ì ko puu nzum báy puu ḡawri riw bele ká ḡo ku. ³⁰ Zadka ì ko nzaa t̄oykeri t̄i saḡ luu vay le, ì ko mii, nzaa bura m̄bam ḡo ḡi ya ro zu. ³¹ Do faa mb̄jw munu ndaḡ, zadka ì ko fe niri key na t̄i le, ì ko ndaḡ mii, sieke ká ḡgerew̄yuru a réke m̄bay ká tusiri key na ḡo ḡi ya ḡeḡ ḡay vi ro zu. ³² M̄i ḡaa ha r̄i ta-taḡ ḡa tusue k̄i: nzoḡri ká timbeḡe key na, ì ti huka riw bele ya ḡoy ze fe niri riw bele key na a t̄i. ³³ Tumbam báy tusiri na a kál ḡoḡ bele. A roo le, ḡay ḡiri na ì kál ya m̄ḡaḡ.»

Ì káw báy nzaa ḡal-r̄i kekeke

³⁴ «Ì nze báy s̄uò-r̄i ndaḡ ro! Munu ya le, k̄er ḡay ḡaari a ḡii diḡ diḡ ḡay tul fe s̄um luye, mase ḡay tul fe nzoḡko luye, mase ḡay tul k̄er ḡay fer̄i ká tusiri key. Munu le, nam kún̄ sal ḡay na, a t̄i tul-r̄i mb̄oḡ ḡa vaa munu ḡoy. ³⁵ Tusueke le, munu ká ḡbana mgbaka fe na, namke ku na a mgbaka nzoḡri ká tusiri key riw bele r̄em faa mb̄jw munu ndaḡ. ³⁶ Ì káw báy nzaa ḡal-r̄i kekeke, a ì ḡaa nzaa ḡay kere ḡaḡuḡo ḡay ḡaḡa ḡo, zadka namke vi le, ì z̄iḡ ḡurusuo ḡay kálke tul fe sekeri riw bele ká'a t̄i, ḡay ḡoko z̄ékre ká pol ḡi *Vu Nzoḡ na.»

³⁷ Bisie le, Zezu fere nzoḡri fe ká ḡil *ḡul k̄ani ḡgerew̄yuru ḡaḡuḡo k̄paḡara. A tilaw laa le, ka se a v̄aa naa tul kuo ká riḡ-ε ḡa Oliviyi. ³⁸ Ruo nzoḡri riw bele vi luu-ε ká ḡil ḡul k̄ani ḡgerew̄yuru ḡa t̄ibie piḡḡ ḡay láa ḡay ḡe.

22

Zibri leke bay ká sakra kị bay mgbaka Zezu

(Mat 26.1-5; Mrk 14.1-2; Zaa 11.43-53)

¹ Nam suoriya maapa ká i d'aa tañ fe hew fe ká i d'í ba *nam suoriya tji saa bil koy na, tòn d'í mbáa ro. ² Ngerenzob fe poyri báy nzoɓ fere nzoɓri *bol kusol Zibri i n'zaa faa bay ika Zezu, roo le, i d'aa hje nzoɓri ká i úru zinj ri.

Zudas hii bay mbika tul Zezu

(Mat 26.14-16; Mrk 14.10-11)

³ Báyyi le, *Satan nduo bil law Zudas ká i d'í ni ba Iskariyod ká ba nzoɓ mbijw ká sakra led' nduoɓal-eri ká duo fale sidi na. ⁴ Ro, a se a vaa leke bay zinj *ngerenzob fe poyri báy ngere tul nzoɓri ká i korɔ *hul kani Ngerewuru na, bay zinj faa bay pónj Zezu bo nduo-ri. ⁵ Báyyi le, i d'aa suoriya a i waa zinj ni bay haña ni lari. ⁶ Lee, ka hii bayke zinj ri; ro a tii saw n'zaa faa bay kóko saw sie ká'a máa bay pónj Zezu bo nduo-ri tañ haña ruo nzoɓri ko bayke.

Zezu ha led' nduoɓal-eri leke fe sum suoriya tji saa bil koy

(Mat 26.17-25; Mrk 14.12-21; Zaa 13.21-30)

⁷ Nam mbijw ká sakra namri ká i d'áake fe sum suoriya maapa ká tañ fe hew fe ká i ike baduri bay d'áake fe sum suoriya tji saa bil koy na vi báyyi le, ⁸ Zezu pie Piyer báy Zaa a baa ha ri mii: «I se i vaa léke fe sum suoriya tji saa bil koy na, bo náa súri.» ⁹ Báyyi le, i yji i vbi ni bay mii: «Zad' hañ ze mù hii bay haña buru se búru vaa léke fe sumri na ká d'í ha mù le?» ¹⁰ Lee, ka baa ha ri mii: «I ko, zadka i nduo ngerepuo na le, zadε ku hoy i zinj wara nzoɓ mbijw ká sof tinay mbii, le, i se fal-e i nduo bil puo ká'a se ba bad'i na, ¹¹ a i baa ha nzoɓ hulke na mii: "Mbay hii kóko, waa, bil hul ká ñeri káw d'í báy led' nduoɓal ñeriri bay sunja fe sum suoriya tji saa bil koy na do hañ le?" ¹² Lee, ka'a kie ri hul káy tul kị mbijw ká bil-e aa rad rad ká i leke ferri riw bele zeb zeb zuo d'í. Zadε ku na ze, i léke fe sumri na ká d'í.» ¹³ Báyyi le, i se i vaa zinj ferri riw bele báy zadε munu ká Zezu baa ha ri na, ro i leke fe sum suoriyake na ká d'í.

Zezu báy led' nduoɓal-eri kaw n'zaa fe sum law mbijw

(Mat 26.26-30; Mrk 14.22-26; 1Kɔ 11.23-25)

¹⁴ Zadka saw sieke na vi báyyi le, Zezu báy *nzoɓ ndáy nzaapedri i vi a i kaw n'zaa fe sum zinj kị mbijw hoy. ¹⁵ Lee, ka baa ha ri mii: «Bi na, m̃ re sùo-i ngi-ngji bay sunja fe sum suoriya tji saa bil koy na key zinj ri pola ndaw roo, bay kóko seke fe báy. ¹⁶ Mi baa ha ri ta-tañ: m̃ ti sunja fe sum

key na zinj ri mbáa kpuru maa báy nam ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzoɓri ha ri ko saw fe ká'a d'aa na *tañ kad' kad' ndaw ro.»

¹⁷ Fale ku le, ka mbi koɓo mbijw munu, a d'aa taambol ha Ngerewuru bayke, roo a baa ha ri mii: «I yaa koɓo na key i d'aa tud' n'zaa kị. ¹⁸ Mi baa ha ri ta-tañ: tii sawke saa vuri key na, m̃ ti nzoɓo mbii lere puu na mbáa, kpuru maa báy nam ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzoɓri na vi ndaw ro.» ¹⁹ Fale ku le, ka yji a mbi maapa, a d'aa taambol ha Ngerewuru ndaw roo, a haw a ha ri a baa mii: «Be ni key na ba naysuo-i [ká m̃ pɔñ bay tul-ri. I d'aa mini key ñanguo bo, i kérke bay se tul-i.» ²⁰ Fale ká i sù maapa riw bele na báyyi le, ka mbi koɓo a d'aa faa mbijw munu ndaw, a baa mii: «Kobo key na ba *sáka kuni fie ká Ngerewuru sinj zinj ri báy faa sim bi ká'a úo zuo siri bay tul-ri.» ²¹ I ko, nzoɓ ká'a mbika tul-i na kaw n'zaa fe sum key zinj m̃. ²² Ba tusue, bi *Vu Nzoɓ na m̃ huká munu ká Ngerewuru leke faake pola. Roo le, kóko seke fe taa minake ze a d'oko bay tul nzoɓ ká mbi tul-e le!»

²³ Báyyi le, led' nduoɓal-eri tii saw vbika bay ká sakra kị ba lie ba lew mii: «A ve ndaw roo, a bá nzoɓ d'aa fe mini key ká sakra naari key le?»

Ped' d'aa ngerenzob

²⁴ Led' nduoɓal-eri tii saw máy bay ngɔ-ngɔñ bay kóko waa, nzoɓ ve ze ká sakra ñari roo, i kóko ni ba ngerenzob le? ²⁵ Lee, Zezu baa ha ri mii: «Mbayri ká saw nzoɓri ká tusiri key na, i re tul nzoɓri ngɔ-ngɔñ. A nzoɓ réke tul puori na, i d'aa ha nzoɓri d'í ri ba nzoɓ d'aa kere zinj nzoɓri. ²⁶ Roo le, kịri fe d'aa ñari ká mini key na ti d'oko sakra ñaari ya. Nzoɓ ká'a bá ngerenzob ká sakra ñaari na, ka d'aa sùo-e ba led' ká ndji. A nzoɓ ká'a réke tul-ri na, do nun haña ni ka d'aa sùo-e ba nzoɓ d'aa ped' ha ri. ²⁷ Ku waa, a ve ze ba ngerenzob le? Nzoɓ ká kaw n'zaa fe sum, mase nzoɓ ká d'aa ped' ha kị-eri le? Waa, ba nzoɓ ká kaw n'zaa fe sum ya le? Roo le, bi na, m̃ do sakra ñaari key ba nzoɓ d'aa ped' ha ri. ²⁸ Baari na, i ba nzoɓri ká i mgbá law-ri ngɔ-ngɔñ zinj m̃ bay tul ferri ñod ñod ká tji tul-i a lie m̃. ²⁹ Sawke mini ze, m̃ ha hurusuo réke mbay ha ri faa mbijw munu ká Báa ha m̃, ³⁰ bay haña bo, i káw n'zaa tutakra fe sum bi ká bil puoruo bi i sù a i nzo. Roɓay, i káw tul karingaw mbayri bay réke tul saw kani led' Izarayelri ká duo fale sidi na.»

Zezu baa bay zinj Piyer ká'a máy bay ká tul-e

(Mat 26.31-35; Mrk 14.27-31; Zaa 13.36-38)

³¹ Báyyi le, Zezu baa mii: «Simōn, Simōn, mu laa key! *Satan vbi bay baari bay mbaka ri munu ka i mbakake para fe pay bay faa mbuyke zuo bisuy. ³² Roo le, bi na, mi daa nzaa bay kere bay tul-a, bay hanja fal mbika law bo na ka huo ya. Ze bo zadka mu yji mu vi leke faa bo le, mu hanja hirusuo ha yu-ori.» ³³ Lee, Piyer baa ha ni mii: «Mbay, mi do di ya bay seke hul sal zin mu ndaw, bay huka zin mu ndaw pi.» ³⁴ Báyyi le, Zezu yjinra bay bay ha ni mii: «Piyer, mi baa ha mu ta-tan, vuri key na, tuo ti ka-kaa ya kob hoy le, bo na mu may bay ka tul-i faa bal ba say mii, mu ko mi ya.»

Zezu baa bay ha lef nduo-bal-eri bay tul fe seke

³⁵ Fale ku le, Zezu baa ha ri mii: «Zadka mi pie ri tan bol lari ka nduo-ri ndaw, bol varu ndaw, roo tan dikon ndaw na waa, fe ji ze puo nduo-ri le?» Lee, i yjinra bay bay ha ni mii: «Fe puo buru mbijw ya.» ³⁶ Báyyi le, Zezu baa ha ri mii: «Timbede key na, fe ka bay hanja ri daa na ze do key: nzob ka do bay bol lari le, ndaf bay hanja ni ka mbi do nduo-e. Do faa mbijw munu ndaw, nzob ka do bay bol varu na, ka mbi do nduo-e. A nzob ka ti bay maamii ya laa le, ndaf bay hanja ni ka mbi maagari be, a hie bo a ponj larike a vaa hieke. ³⁷ Mi baa ha ri ta-tan: bay ni ka do bil mbede Ngerewuru na, do nun hanja mi daa ha ni o bay zadfe ngid'ele. Bayke baa mii: "Be na, i daa ni bokō zin dombirimri mbijw hoy*." Tusueke le, bayri ka i daa do bil mbede Ngerewuru se tul-i na, a oko bay zadfe riw bele.» ³⁸ Báyyi le, lef nduo-bal-eri baa ha ni mii: «Mbay, mu ko, maamiiri sidí do key!» Lee, ka yjinra bay bay mii: «Be nu ku na, maa ro.»

Zezu kod Ngerewuru ka tul kuo Oliviyi (Mat 26.36-46; Mrk 14.32-42)

³⁹ Zezu tji saa hula a se ba tul kuo ka rin-ε ba Oliviyi, munu ka'a se banjwo kpadara. Lee, lef nduo-bal-eri se fal-ε. ⁴⁰ Zadka'a tji zadfe ku bayyi le, ka baa ha ri mii: «I daa nzaa bay kere, be ropie i lie bo bil nzaa ula ya bay.» ⁴¹ Fale ku le, ka soro ka lakun ri ndji, di munu ka tisaw ka nzob mbi a vbu mari bo zad'ki, roo a huku siri a tii saw kod Ngerewuru ⁴² a baa mii: «Baa, zadka law-a hii le, mu naa fe seke ka'a daa mi key. Roo le, mu daa fe ka law-a ze hii bo, law-i hoy ze hii ya.»

⁴³ [Báyyi le, lef nzaaped Ngerewuru mbijw uru saa nulue a vi ha ni hirusuo. ⁴⁴ Munu ka'a ko suo-ε maa hud na bayyi le, ka naa saw bal Bi-ε mgbaa a kod ni, ha

torom ka tji saa suo-ε zuo siri na, do munu ba goro sim.]

⁴⁵ Fale ka'a kod Ngerewuru ku na, ka uru siya a se luo lef nduo-bal-eri na roban. Lee, ka zin ri ka tul nam, bay yi le, ker bay i ri ba hud. ⁴⁶ Báyyi le, ka vi tuma ri a baa ha ri mii: «Kúy! Nam ji ze munu le? Uru siya a i daa nzaa bay kere, be ropie i lie bo bil nzaa ula ya bay.»

Ngere Zibri mgba Zezu

(Mat 26.47-56; Mrk 14.43-50; Zaa 18.3-11)

⁴⁷ Zadka Zezu do baa bay kob hoy na bayyi le, ruo nzobri tji terere. Zudas ka ba nzob mbijw ka sakra lef nduo-bal-eri ka duo fal-ε sidí na nda faa pol-ri. Ka soro ba lakun Zezu bay mgbaka ni girik. ⁴⁸ Lee, Zezu baa ha ni mii: «Zudas, bay faa mgbaka mi girik munu ze mu hii mbike tul-i, bi ka mi ba *Vu Nzob na bay ponj mi bo nduo nzobri na key le?»

⁴⁹ Zadka lef nduo-bal-eri ko fe ka vi zin Zezu na munu bayyi le, i vbi ni bay mii: «Mbay, buru nda ri bay maamii buru key le?» ⁵⁰ Lee, nzob mbijw ka sakra bari ku na mbi maamii, a teke suku lef kaw *ngerenzob fe poy luye na fi hodo mbeked bo bisuy. ⁵¹ Báyyi le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Ála! Maa ro!» Fale ku le, ka zaa suku lef kawke na munu le, rji do zadfe.

⁵² Ro, a mbi bay a baa ha ngerenzob fe poyri bay mbay nzob koro *hul kani Ngerewuru, bay ngere Zibri ka i vi bay mgbaka ni na, a baa ha ri mii: «I tji bay maamiiri, bay puuri gbiri gbiri bay mgbaka mi, ri fe ka mi ba dombirim nzob le woo! ⁵³ Namri riw bele ka mi do zin ri ka bil hul kani Ngerewuru na, i nzaa faa mgbaka mi ya, roo le, nam ka vuri na ba nam ka i zin hirusuo taa sur ro bay mgbaka mi key.»

May bay Piyer ka tul Zezu

(Mat 26.57-58,69-75; Mrk 14.53-54,66-72; Zaa 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Zadka i mgba Zezu na, i suu ni i seke ni luo *ngerenzob fe poy luye. Lee, Piyer na dii fal-ε bay salke daka daka di di. ⁵⁵ Báyyi le, nzobri mberε huu do mbanj i kaw di. Lee, Piyer kaw sakra bari ndaw. ⁵⁶ Zadka Piyer kaw fi huu na bayyi le, lef may mbijw munu ka ba lef kaw ko ni, a ngaa ni zii a baa mii: «Ledban key na hajari zin Zezu ndaw.» ⁵⁷ Lee, Piyer may a baa ha lef may na mii: «Mi ko ni ya.»

⁵⁸ Fale ku ndji hoy le, nzob ki ko ni a baa mii: «Bo na, mu ba nzob mbijw ka sakra bari ku.» Lee, Piyer yjinra bay bay ha ni mii: «Hay! Ba bi ya!» ⁵⁹ Saw sie kal maa mbijw munu le, nzob ki gedε bayke a ba

mii: «Ba tusue! Ledban key na h̄ari zin Zezu, bay ji le, ka ba nzoɓ ká kuɗu zad ká Galele.» ⁶⁰ LEE, Piyer yi a baa mii: «Bay ɓo ká mù baa key na, mù ɗa láa kpuy!» A le, ká zadɛ ku h̄oy ká Piyer ɗo baa bay koɓ h̄oy le, tuo ka-káa konɗɗ. ⁶¹ Báyii le, Ngerembay Zezu fere nɗ-ε a ko ni mbji. Zadka nun Piyer báy Zezu zuo k̄i munu báyii le, ka ker se tul bay ká Zezu baa h̄a ni pola mii: «Vuri key na, mù máy bay ká tul-i faa ɓal ɓa say, roo tuo a ka-káa báy na.» ⁶² Zadɛ ku h̄oy le, Piyer ɗi báy mbii m̄iri mgobo mgobo.

I rad Zezu

(Mat 26.67-68; Mrk 14.65)

⁶³⁻⁶⁴ Báyii le, nzoɓri ká i mgba Zezu ká i korɔ ni na, i sie ni i siɗ nun-ε báy vay gari i nda ni, roo i vbi ni bay mii: «Nzoɓ ve ze nda mù key le? Baa h̄a ɓuru laa!» ⁶⁵ Ro, i rad ni sim nzaari nḡi bamba ɓoɗ ɓoɗ roɓay.

Zezu kaw zad f̄ɔɗ bay Zibri

(Mat 26.59-66; Mrk 14.55-64; Zqa 18.19-24)

⁶⁶ Nzaaruo sil báyii le, ngere Zibri báy *ngerenzoɓ fe poyri, báy *nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri, i mb̄u k̄i i h̄a Zezu se zin ri pol kuɗu nzoɓ kún sal bay luye ɓari Zibri. ⁶⁷ LEE, i vbi Zezu bay mii: «Mù ɓa *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzoɓri na le? Mu baa h̄a ɓuru laa.» LEE, ka yinjra báy bay ha ri mii: «Zadka m̄i baa ha ri kara, i ti yaɗa bayke ya. ⁶⁸ Ze, m̄i vbi ri bay h̄oy kara, i ti yinjra h̄a m̄i ya ndaw. ⁶⁹ Roo le, úru saa vuri key na, bi *Vu Nzoɓ na m̄i káw tunduo hodo Ngerewuru Nzoɓ Hurusuo.» ⁷⁰ Báyii le, ɓari riw bele ká i ɗo zadɛ ku na, i baa mii: «Munu le, ɓo na, mù ɓa Vu Ngerewuru k̄i waa?» LEE, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Be k̄i ze i baa ku. M̄i ɓa ɓe na k̄i.» ⁷¹ Báyii le, i baa mii: «Káy! Náa vbikari nzoɓ nasi bay k̄iri bay ɗáake mina báy le, bay ji le, naari s̄uo naari k̄i náa láari bay ɓeri na ká nzi-ε!»

23

Zezu kaw pol Mbay Pilad

(Mat 27.1-2,11-14; Mrk 15.1-5; Zqa 18.28-38)

¹ Báyii le, ɓari kuɗu *nzoɓ kún sal bay luyeri riw bele ká i mb̄u tul k̄i na, i uru i s̄uo Zezu i séke ni pol Pilad ká ɓa nzoɓ réke tul puo. ² Ká zadɛ ku na i tii saw guo ni i baa mii: «Ledban key na, ɓuru zin ni ká zad úla nzoɓ ɓururi, a ɗaa h̄a tul nzoɓri nḡɔɗ a haa ri bay haɗa ri puo larimbuo h̄a Mbay Sezar ya. Ka baa m̄i, ɓeri k̄i ze ɓeri ɓa *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ɓeri ví yaa nzoɓri na, ɓa mbay ɓuru Zibri.»

³ Báyii le, Pilad vbi Zezu mii: «Bo k̄i ze, mù ɓa mbay Zibri kéle?» LEE, Zezu yinjra báy bay h̄a ni mii: «Be k̄i ze mù baa ku.» ⁴ Báyii le, Pilad baa h̄a *ngerenzoɓ fe poyri, báy ruo nzoɓri mii: «M̄i ko bay mb̄w ká bay ɗaa ɓo tul ledban key na ya.» ⁵ Be nu ku báyii le, nzoɓri geɗe bayke nḡɔɗ kpuru kpuru i baa mii: «Fe fere ɓe na ɗaa h̄a nzoɓri ɗi bay ɓie tusiri ɓuru riw bele, tii sawke saa kuɗu zad ká Galele, a ɗiike kuɗu zad ká Zude riw bele, kpuru mini key roo a víke ledban ni key.» ⁶ Báyii le, ka vbi ri bay mii: «Ledban key na, ka ɓa nzoɓ ká Galele k̄i kéle?»

Zezu kaw pol Eroɗ

⁷ Zadka Pilad laa mii, Zezu vi saa kuɗu zad ká Galele, ɓa tusiri ká *Eroɗ re mbay ká ɗi na báyii le, ka pie ni se luo-ε, bay ji le, sieke ku na, Eroɗ ɗo Zuruzalem. ⁸ Zadka Eroɗ ko Zezu ku na báyii le, s̄uo-ε rii ni nḡi bamba, bay ji le, ɓa pied ká lew h̄oy ka laa soro bay ɓe, a hii bay kóko ni, a ɗaa law-ε te tul haɗa ni ka ɗaa fe saɗ mb̄w munu h̄a ni ko. ⁹ Báyii le, Eroɗ na vbi ni bayri nḡi bamba. LEE, Zezu fere nzi-ε mgbuɗ ya. ¹⁰ Ngerenzoɓ fe poyri báy *nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri ká i ɗo zadɛ na, i ɗaa bayri ká ndaya ndaya zuo tul-e. ¹¹ Fale le, Eroɗ báy nzoɓ yum ɓeri na, i sie ni i luo mbúo ká tul-e, i nduo ni maagari mbay ká nduy mgbilik mgbilik, roo i pieke ni h̄a Pilad ɓa k̄i roɓay. ¹² Ká ɓil namke ku h̄oy, Pilad báy Eroɗ i p̄ɗ tul nḡani ɓari ká pola na, a i ví ɓa nzoɓ buo k̄i.

I kun bay huɗ ɓo tul Zezu

(Mat 27.15-26; Mrk 15.6-15; Zqa 18.39-19.16)

¹³ Pilad mb̄u *ngerenzoɓ fe poyri, báy ngere Zibri báy ruo nzoɓri ¹⁴ a baa ha ri mii: «I víke báy ledban key na h̄a m̄i i baa mii, ka ula nzoɓri a ɗaa h̄a tul-ri nḡɔɗ. Nda ndad! Roo le, zadka m̄i vbi ni baykeri ká pol-ri le, mù zin k̄aya mb̄w ká i ɗáake bay ɓo tul-e na ya. ¹⁵ *Eroɗ kara zin k̄aya ɓe ya ndaw. Sawke mini ze, ka pieke ni h̄a m̄i roɓay. Ledban key na, ka ɗaa k̄aya mb̄w ká maa bay haɗa ni zinke huɗ ya! ¹⁶ Munu kara, m̄i haɗa ri zoɗ ni báy ndoy ɗɔɗ. Fale le, m̄i p̄ɗ ni.» ¹⁷ [Baɗguo, ká ɓil nam fe s̄um *nam suoriya ɗi saa ɓil koy na, Pilad tina nzoɓ mb̄w saa hul sal h̄a ruo Zibri, bay ji le, ɓa fe saw puo ɓari.] ¹⁸ Báyii le, ruo nzoɓri ɗaa fe báy nzaari ḡom riw bele mii: «I ledban na key, a i tina Barabas h̄a ɓuru!» ¹⁹ Be Barabas na, ka ɓa nzoɓ ká i mgba ni ɓo hul sal, bay ji le, ka suru tigbaa nzoɓri ha ri ɗi ká ɓil ngerepuo ká Zuruzalem, a i nzoɓ mb̄w ká ɗi.

²⁰ Munu ká Pilad hii bay p̄ɗ Zezu na, ka baa bay ɓa k̄i roɓay h̄a ruo nzoɓri. ²¹ Roo

le, i dāa fe báy nzaa-ri gürum kpürü mii: «Ber ni! Ber ni ber maa! Ber ni do tul puu say hud!»

²² LEE, Pilad mbi bay faa bal ba sayke a baa mii: «A ku waa, kaaya ni roo ka dāa le? Mi zinj fe mbijw ká bay haña ni zinjke hud ya. Munu kara, mi haña ri nda ni báy ndoy doŋ. Falé le, mü pónj ni.» ²³ Be nu ku báyji le, i gedé bayke i giuke fe ba pola pola bay haña ni ber Zezu do tul puu say hud. LEE, fe gúu bari na kal tul Pilad, ²⁴ ro ha ni mbi nzi-e ká dī, a pónj faa ha ri bay haña ri dāa fe ká law-ri hii. ²⁵ Be ze, nzoob ká t̄-t̄ji a i nzoob ká i mgba ni bo hul sal na, Pilad tina ni munu ká law-ri hii, a pónj Zezu na mää nduo nduo nzoob yumri, bay haña ri dāa fe zinj ni munu ká law ruo nzoobkeri hii.

I ber Zezu do tul puu say hud

(Mat 27.32-44; Mrk 15.21-32; Zqa 19.17-27)

²⁶ Zadka i séke Zezu ba zad' ika ni na, i dar nzoob mbijw ká Sirēn ká uru saa puo bisuy, riŋ-ε ba Simōn. LEE, nzoob yumri mgba ni i haa ni yaa puu say hud Zezu a sob a séke fal-ε.

²⁷ Báyji le, ruo nzoobri se fal-ε ngji bamba. Májri kara se fal-ε i re-rēw báy mbii nun-ri mgbofo mgbofo, a i nda law-ri zad' zad' bay tul-e. ²⁸ LEE, Zezu fere nun-ε ba luo-ri a baa ha ri mii: «Máj Zuzalemri! I re-rēw bay tul-i ya! Roo le, i re bay tul-r̄i báy tul vu baar̄i maa, ²⁹ bay ji le, namri ká'a ví vuku na, nzoobri baa mii, suoriya ba taa máa suori ká i mbonj nzoob ba mbijw ya, ká led' gw wān bari ya. ³⁰ Namke ku na, nzoobri tiika saw réke sù-ri bay haña kuo ka tódó a rēŋ ri, mase mboro ka guba tul-ri gbukru a púd ri. ³¹ I ko, zadka i dāa fe mini key zinj pam puu na waa, fe jiri ze i dāa zinj puu huoke na ro le?»

³² Ro, i vi báy dombirimri sidí zinj Zezu bay ika ri zinj ni. ³³ Zadka i t̄jike ri zad' ká riŋ-ε ba Tunquo Tul na báyji le, nzoob yumri ber Zezu do tul puu say hud ká dī. Dombirimri na, i ber ri sidí bele ndaw. Nzoob mbini do tul puu say hud k̄j ká tunduo hodo be, a nzoob mbje laa le, do tul puu say hud k̄j ká tunduo gel be. ³⁴ LEE, Zezu baa mii: «Bāa! Mu nda buma zinj ri, bay ji le, fe ká i dāa ku na, i ko ya.» Ro, nzoob yumri fāa gari beri i dāa d̄ji d̄ji roo i leke k̄j. ³⁵ Nzoobri do zadé na ku, a i ko ferri ká kal na. A bari ngere Zibri laa le, i sie Zezu i baa mii: «Zadka'a ba *Krisi, nzoob ká Ngerewuru naa ni bay pie ni ví yaa nzoobri na le, ka yaa sù-ε be k̄j sù-ε munu ká'a yaa nzoob hawri na hā buru ko!» ³⁶ Nzoob yumri kara i sie ni ndaw, i soro ba lakun-ε, a i hā ni mbii fe síuke ³⁷ i baa mii: «Zadka mù ba mbay Zibri le, mu

yaa sù-ε sù-ε hā buru ko!» ³⁸ Mbede hud ká Pilad ha ri ber do tul-e na baa mii: «Be key na, ka ba mbay Zibri.» ³⁹ LEE, sakra dombirimri ká sidí ká i ber ri do tul puu say hud na, nzoob mbini lof Zezu a baa mii: «Mù ba Krisi, nzoob ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzoobri na ya le woo! Mu yaa sù-ε sù-ε k̄j, a mú yaa buru ndaw!» ⁴⁰ Báyji le, nzoob taa haw uru zinj k̄j-ε na a baa hā ni mii: «Mù hje Ngerewuru ya le woo! Bay ká i kuŋ bo tul-a na do munu ká taa be ndaw. ⁴¹ Taa náa le, do báy zadé, bay ji le, náa zinj ze kaaya náa ká maa báy ped' dāa náa. Roo le, be na, ka dāa fe kaaya mbijw ya.» ⁴² Ro, a fere nun-ε ba luo Zezu a baa hā ni mii: «Zezu, zadka mù ví réke mbay na le, mu kér se tul-i.» ⁴³ LEE, Zezu baa hā ni mii: «Mù baa hā mù ta-taŋ ba tusue k̄j: vuri key na, mù káw zinj m̄ ká zad' káw ndad' ká luo Ngerewuru.»

Hud' Zezu

(Mat 27.45-56; Mrk 15.33-41; Zqa 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Maa báy sie ká do law tul na báyji le, fe guba nun sie hā zadri riw bele do gbukru kpürü maa báy sie ká fere sù-ε. LEE, gari kúnj bil *hul kani Ngerewuru na saka saa sikda tār. ⁴⁶ Báyji le, Zezu dāa fe belej a baa mii: «Bāa! M̄i pónj omi bi bo bil nduo-!» Fal bay na ku báyji le, law-ε ví tuo. ⁴⁷ Zadka ngerenzob yum ko ferri ká kal na munu báyji le, ka pisi Ngerewuru a baa mii: «Ba tusue, ledban key na, ka ba nzoob ká bay ti tul-e ya.»

⁴⁸ Ruo nzoobri ká i ví do zadé bay kóko ferri ku na, zadka i ko ferri ká kal na munu báyji le, i dāa sie i nda law-ri zad' zad', a i yjike faa puo. ⁴⁹ Nzoobri riw bele ká i ba nzoob buo Zezu, báy máyri ká i su Zezu saa kuđu zad' ká Galele na, i do dī dī i ko ferri ká kal na deke.

I dāa Zezu bo luo hud'

(Mat 27.57-61; Mrk 15.42-47; Zqa 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nzoob mbijw munu riŋ-ε ba Zezeb ká puo be do Arimate ká ba puo Zibri. Ka ba nzoob ká law-ε ndad' bamba, a ba nzoob fe dāa báy zadé a gijay nam ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tusiri key na nzokdo. Be na, ka ba nzoob mbijw ká sakra kuđu nzoob kúnj sal bay luye ká luo Zibri, roo le, bay ká i kuŋ bo tul Zezu, báy fe ká i dāa zinj ni na, ka hii zinj ri ya. ⁵² Báyji le, ka uru a se luo Pilad a vbi ni hud' Zezu na bay voro. ⁵³ Zadka Pilad hii zinj ni na báyji le, ka se a vaa mbi hud' Zezu na a kaari báy gari pie ká ndad' bamba, a dāa bo huo tisaw ká i kperε ba luo hud' ba taw ká i dāa hud' bo dī ba mbijw ya báy. ⁵⁴ Ba nam ped' ndebe ká saw sie tōŋ ndji hoy bay haña *nam mgbaka taram Zibri ka t̄ji na. ⁵⁵ Májri ká

i se Zuzu saa kuɗu zadf ká Galele na, i se fal Zezeb ɓa zadf luɔ huɗf ɓay kóko tupal ndaw, ɓay kóko fe ká i d'áa ɓáy huɗf Zezu ndaw pi. ⁵⁶ Zadka i ko zadf na ɓáyji le, i yji i se puɔ, i leke numri ɓáy vay ferri ká ɓare fu búy búy ɓay d'áa zuo tul huɗf Zezu na. Fale ku le, i mɓa ɗaram sùo-ri ká nam mɓaka ɗaram na, munu ká *bol kusol ɓari Zibri ɓaa na.

24

Zezu tji saa luɔ huɗf

(Mat 28.1-10; Mrk 16.1-8; Zqa 20.1-10)

¹ Tiɓie piɛɗf ká nzaaruɔ sie dimasi do ɗi ya ɓay sil na, máyri na tji i se ɓa tupal ɓáy numri ká i zuu ká ɓare fu búy búy na. ² Zadka i tji tupal na ɓáyji le, i ko maa tisaw ká i mɓiike nzaa luɔ huɗf na giri ɓo fi mɓiw. ³ Lee, i ri i se ɗi, le, i ko huɗf Ngerembay Zezu na ya. ⁴ Zadka i ko ɓay ɓaa mbáa na, nzobri sidí, gari ɓari nduy zíriri zíriri tji ri, ⁵ ha hje ɗaa ri ngji ɓamba ha ri ɗin tul-ri ɓa siri. ɓáyji le, nzobkeri ɓaa ha ri mii: «Bay ji roo i nzaa nzobf ká kaw ɓáy kumnun ká sakra nzobf huɗferi le?» ⁶ Zezu ti zadf ni ya; ka tji saa luɔ huɗf a kaw ɓáy kumnun. I kér se tul ɓay ká a ɓaa ha ri ɓáy ɗol ɓe ká a ɗóke kuɗu zadf ká Galele na. ⁷ Ka ɓaa mii: ɓeri *Vu Nzobf na, do nun haɗa ri poɗ ɓeri ha nzobf feyɗari mɓa ɓeri, i ɓer ɓeri do tul puu say huɗf. Ndeke ɗi nam sayke le, ɓeri tji saa luɔ huɗf.»

⁸ ɓáyji le, máyri na i ker se tul ɓay ká Zezu ɓaa ha ri pola na. ⁹ Zadka i yji saa tupal na ku ɓáyji le, i ɓaa ɓayke ha leɗ nduɔɓal-eri ká ɗuo fale mɓiw ɓáy nzobf haɗri ká i do zinj ri na riw bele. ¹⁰ Máyri ká i ɓaa ɓayke ha *nzobf ndáy nzaapedri na, ɓa Mari ká puo ɓe do Madala, Zani ndaw, Mari máa Zak ndaw, roo ɓáy máy haɗri ká i do zadf zinj ri ku ndaw pi. ¹¹ Roo le, ɓari nzobf ndáy nzaapedri na, i laa ɓay ɓaa máyri na ɓa lom hoy, ze i ɗaa law-ri ɓo tul ɓay ɓari na ya. ¹² ɓáyji le, Piyer uru siya a ɗuu a se tupal na, a ɗuu kóm ɓa ɓil luɔ huɗf na, le, ka ko gari ká i káarike Zezu hoy zuo ɗi. Fale ku le, ka yji a se puɔ, le, law-ɛ nzaa ni ɓay tul fe ká kal na.

Zezu kie sùo-ɛ ha leɗ nduɔɓal-eri ká faa Emayus

(Mrk 16.12-13)

¹³ Namke ku hoy, leɗ nduɔɓal-eri sidí se ɓa puo ká riɗ-ɛ ɓa Emayus. Puoke ku na ɗi ɓáy Zuzalem maa sal faa ɗuo fale sidí. ¹⁴ I do loko soro ferri riw bele ká kal na. ¹⁵ Zadka i do ɓaa ɓayri na ku, i máyke kji ɓáyji le, Zezu kji sùo-ɛ soro ɓa lakun ri a se zinj ri. ¹⁶ I ko ni kji, roo le, fe guɓa nun-ri gɓiɓli ha ri ko ni ɓa Zezu ya. ¹⁷ ɓáyji le, Zezu vbi ri ɓay a ɓaa mii: «Soro ji ropie toɗo law-ri roo, i lo i séke

faa mini key le?» Zadka i laa vbiw ɓe na ɓáyji le, i sii ɓal-ri zik i ɗa, i do ɓáy kér bay. ¹⁸ Lee, nzobf mɓiw ká sakra ɓari ká riɗ-ɛ ɓa Kiliopas ɓaa ha ni mii: «Nzobri riw bele ká ngerepuo ká Zuzalem key laa ɓay key, waɓ ɓo mu do ha roo, mu laa ɓay ferri ká kal ká ɓil namri ká sie ni key ya le?» ¹⁹ Lee, Zezu vbi ri mii: «Bay jiri le?» Lee, i ɓaa ha ni mii: «Bay ferri ká kal ká tul Zezu ká Nazareɗf ká a ɓa nzobf yaɗa ɓay saa nzaa Ngerewuru, ká do ɓáy hurusuo ɗáa fe ndaw, ɓaa ɓay ká nun Ngerewuru ɓáy nun nzobri riw bele ndaw na. ²⁰ Ngerenzobf fe poyri ɓáy ngere naari Zibri poɗ ni ha ri ɗaa ɓay huɗf ɓo tul-e i ɓer ni do tul puu say huɗf. ²¹ Be ze ɓuru ɗaa law ɓuru te ɗi nzokof mii, ka a tina leɗ Izarayelri saa nduo nzobf tul ngani ɓururi. Fekeri kal ɓa nam say ro vuri. ²²⁻²³ Máyri ká sakra ɓuru leɗ nduɔɓal-eri key i tji piɛɗf i se tupal, le, i zinj huɗf Zezu ya. Ze i yji i ví ɓaa mii, leɗ nzaapedri ká nulue ví tji tul-ri i ɓaa ha ɓari mii, Zezu kaw ɓáy kumnun. Bayke ku na ha ɓuru kaw yer. ²⁴ Nzobf haɗeri ká sakra ɓuru key na i se tupal na, le, i zinj ferri riw bele munu ká máyri ɓaa na, roo le, ɓe Zezu na i ko ni ɓáy nun-ri ya.»

²⁵ ɓáyji le, Zezu ɓaa ha ri mii: «Nzobf law tiyari! ɗaa mina i ɗaa law-ri ɓo tul ɓayri riw bele ká *nzobf yaɗa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓaa na vaa ya le woo! ²⁶ Do nun haɗa *Krisi, nzobf ká Ngerewuru waa ɓay pie ni ví ya nzobri na, ka ko seke fe mini key ndaw roo, a zinj riɗi ɗika ká luɔ Ngerewuru na. Waɓ, i ko ya le woo!» ²⁷ Fale ku le, Zezu mbi ɓay a ɓaa ha ri laa ɓay ferri riw bele ká do ɓil mbede Ngerewuru ká se tul-e na, tii sawke saa ɓil mbede *Moyze a séke kpuru tji ɓil mbede nzobf yaɗa ɓayri saa nzaa Ngerewuru riw bele.

²⁸ Zadka i se ɗi ya ɓáy puo ká i se ɓa ɓaɗi na ɓáyji le, Zezu mbi nun-ɛ tim ri nzobf ká a séke ɓa zadf kji. ²⁹ Lee, i kunj ni ɓay haɗa ni kaw zinj ri, ɓay ji le, ɓa tilaw ká sie ti mbáa. Zadka a ri i kaw zinj ri ká hula, ³⁰ a kaw nzaa fe sɗm zinj ri na ɓáyji le, ka mbi maapa a ɗaa taambol ha Ngerewuru, roo a haw ha ri. ³¹ Be nu ku roo, nun-ri ví taɗ ha ri ko ni ɓa Zezu na kji, roo le, ka zee ká sakra ɓari ku rik.

³² ɓáyji le, i ɓaa ɓay ká sakra kji mii: «Zadka a ví ɓaa ɓay ha ɓuru laa, a tina ɓay ferri ká do ɓil mbede Ngerewuru ká law ɓuru mbi ɓa huo ká ɗi ha ɓuru ká faa na, law ɓuru vi huo mɓalal ká ɗi. Waɓ do munu ya le woo?» ³³ I uru kodf hoy i yji i se Zuzalem i vaa zinj leɗ nduɔɓal-eri ká ɗuo fale mɓiw ɓáy ɓari haɗri ká i mɓu kji na. ³⁴ Lee, ɓari ká i mɓu kji na i ɓaa ha ri mii: «Ngerembay tji saa luɔ huɗf kji ɓa

tusue! Simōn kō ni báy nun-ε!»³⁵ Báyyi le, bari ká tul-ri sídī na kara, i kji fal ferī ká Zezu dfaa zīn ri ká faa, báy faa ká'a háwke maapa na, be rōo i kóke ni ba Zezu báy.

Zezu tji sakra lef nduo-bal-eri

(Mat 28.16-20; Mrk 16.14-18; Zqa 20.19-23; Pef 1.6-8)

³⁶ Zadka i dfo baa bay kōb báy na báyyi le, Zezu kji sūo-ε tji sakra bari mbuḍa a baa ha ri mii: «Dekeke ka sáf zīn ri.»³⁷ Báyyi le, hje dfaa ri ha ri to dek dek i ker i baa mii, kō ya le bari kō wūru. ³⁸ Lεε, Zezu vbi ri a baa mii: «Mina rōo law-ri nzaa ri munu le? Mina rōo i may bay ká bil law-ri munu le?»³⁹ I kō nduo-iri báy bal-iri key i kō, ba bi kji ze mī kaw key! Zaa sūo-i i kō. Wūru ti báy naysuo báy hūru munu ká i kō mī key ya.»⁴⁰ Zadka'a baa bay na munu ha ri báyyi le, ka kie ri bol kol nyo ká dfo nduo-eri báy bal-eri na ha ri kō. ⁴¹ Lεε, suoriya mbaa bil law-ri a dfaa ha ri yāake bay be na ya a i kaw yer. Lεε, Zezu vbi ri bay mii: «I dfo báy fe sūm le?»⁴² Lεε, i víke báy sji túoke mbjw ha ni. ⁴³ Ze, ka yaa a sū ká nun-ri ku.

⁴⁴ Fale ku le, ka baa ha ri mii: «Bay ferī ká mī baa ha ri báy dfo bi ká mī dfo zīn ri kōb rōbay na ze dfo key: Do nun haḅa bayri riw bele ká i baa se tul-ri ká dfo bil mbede Ngerewuru ká *Moyze dfaa, báy taa nzoḅ yāaḅa bay saa nzaa Ngerewuru ndaw, rōo báy Mbede Simri ndaw na, o báy zadε.»⁴⁵ Ze a ha nun-ri ví taḅ bay haḅa ri láake bay ká dfo bil mbede Ngerewuru,⁴⁶ a baa ha ri mii: «Bay ká mbede Ngerewuru baa na ze dfo key: *Krisi, nzoḅ ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzoḅri na, dfo nun haḅa ni ka kō seke fe a hu, a ndeke dī nam sayke le, a tji saa luḅ huf a kaw báy kummun. ⁴⁷ Ndad bay haḅa ri ka-káa Bay Kereke báy zadri riw bele báy riḅ-e: tii sawke saa ngerεpuo Zuruzalem key, a se báy saw puo nzoḅri boḅ boḅ riw bele, bay haḅa ri suo kér bay bari ká tul feyaa bari bo, ha Ngerewuru ka nda buma ka zīn ri. ⁴⁸ Baari na, i ba nzoḅ bay nasi bay fe niri na key. ⁴⁹ A le, fe ini ká Baa waa zīn ri pola na, bi kji sūo-i mī pieke ha ri báy*. Ze i káw ngerεpuo na key kpuru bo, i zīn hurusuo ká'a úru saa nulue na ndaw rō.»

Zezu se ba nulue

(Mrk 16.19-20; Pef 1.9-11)

⁵⁰ Fale ku le, Zezu tji saa Zuruzalem a se zīn ri dī ya báy Betani. Ká zadε ku na, ka ura nduo-ε a sām fe zuḅ tul-ri. ⁵¹ Zadka'a dfo sām fe ha ri munu na, Ngerewuru naa ni ká sakra bari a ha ni se luo-ε ká nulue. ⁵² A bari laa le, i ruo ni. Fale le, i yji i se

Zuruzalem báy bawda suoriya. ⁵³ Nam báy nam na i kaw bil *hul kani Ngerewuru a i pisi ni.

* 24:49 24.49 Fe ini ká Zezu a pieke na, ba Tem Law Pie.

Zaa Bay kere Ngerewuru ka Zaa daa mbedeke

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na kie Zezu ba Bay Ngerewuru ka do banguo, be ka'a «vi yaa suo zinj nzoɓ, a daa puo zinj naari» (1.14). Bay fe daa sanri ka ba fe ka kie fe, bay feri ka'a fere nzoɓri bay nzi-e lem lem se tul fe sanjkeri ndaw na, nzoɓ daa mbede key na, ha naa kori mii, hurusuo Zezu bay bawda rinj mgbaka na uru saa luo Ngerewuru. Ka kji fal oro bie soro ka Zezu lo zinj led nduɓal-eri ka bil sunj ka i mgbaɓe ni, roo a baa bay se tul mgbaka ka i mgba Zezu, vbiwri ka i vbi ni, hud be ka tul puu say hud, bay tji be saa luo hud.

Mbede key na do boɗ bay taa Matiye, Marki, kakalke le, ba hayri ka kuɗu zad ka Zude bay Galele. Mbii, mase maapa, mase nzoɓ koro baɗuri, ka ba feri ka Zibri ko ba vaa na, Zezu mbi a kieke nzoɓri tusue bay ka se tul-e kji suo-e a baa mii: «Nzoɓ ka kon mbii se ni le, ka vi luo-i a nzo mbii» (7.37). Roɓay, ka baa mii: «Bi na, mi ba nzoɓ koro baɗu taa tusueke» (10.11).

Nzoɓ daa mbede key na, kji fal feri key na riw bele bay haɗa ri ko mii, Zezu ba Krisi, Vu Ngerewuru, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na. Zadka i daa law-ri bo tul-e le, i kaw bay kumnun bay faa be.

Maa bayri ka do bil-e

Zezu ba Bay Ngerewuru: 1.1-18

Zaa Batis bay titire led nduɓal Zezuri: 1.19-51

Peɗri ka Zezu daa ka zad ruo: 2-12

Bayri ka Zezu baa ha led nduɓal-eri pola roo bay huka: 13-17

Koko seke fe bay hud Zezu: 18-19

Tji Zezu saa luo hud bay nzoɓri ka'a tji tul-ri: 20-21

Zezu Krisi ba Bay

¹ Pola ndaw roo bay haɗa feri riw do na, be ka i di ni ba Bay na do doɗ ro. Ka do zinj Ngerewuru, a ba Ngerewuru. ² Bay na do zinj Ngerewuru bay tiika saw feri hoy. ³ Bay faa be na, Ngerewuru daake feri riw bele; fe ka'a daa bay faa be ya na, mbij tiya. ⁴ Be na, saw kaw bay kumnun uru saa luo-e. A kaw bay kumnunke ku na ba

zad taja ka daa ha nun nzoɓri mgbuɗa ka di. ⁵ Zad tajakke ku na hie banguo ka bil sunj tilo, le, sunj tilo na yaa bay zad taja na ya*.

⁶ Ngerewuru pie led nzaaped be ka rin-e ba Zaa†. ⁷ Lee, be na, ka vi ba nzoɓ bay nasi zad taja na, bay haɗa nzoɓri riw bele i laa bayke bo, i daake law-ri bo tul bay zad tajakke na. ⁸ Be Zaa kji suo-e na, ka ba zad taja ya, roo le, ka vi bay baa bay nasi zad taja na. ⁹ Zad tajakke ku na, ba zad taja taa tusueke. Ka'a vi tusiri key a hie kad kad ka bil law nzoɓri riw bele.

¹⁰ Be ka i di ni ba Bay na, ka do tusiri key. Ze Ngerewuru daa tusirike na bay faa be hoy kara, nzoɓri ka tusiri key na i tuu ni ya. ¹¹ Ka vi saw puo be, le, nzoɓri yaa ni ba suo-ri ya. ¹² Roo le, bari riw bele ka i yaa ni i daa law-ri bo tul-e na, ka ha ri faa bay haɗa ri vi ba vu Ngerewururi. ¹³ I vika ba vu Ngerewuru munu ka i mbonke nzoɓ ya: bay faa sim ya ndaw, faa law hiiya nzoɓ ya ndaw, roo le, ba Ngerewuru kji ze ha mbonja fieke na.

¹⁴ Be ka i di ni ba Bay na, ka vi yaa suo zinj nzoɓ a daa puo zinj naari. Law kere bay tusue bay mbaa bil law-e gbay gbay. Buru na, buru ko rinj dika be. Ba rinj dika led mbij hoy kekkek ka uru saa luo Ngerewuru. ¹⁵ Zaa baa nasi bay ka se tul-e mii: «I ko, ba nzoɓ key ze mi baa bay be mii: "Nzoɓ ka'a vi fal-i vuku na, ka mba mi pavbaɗ, bay ji le, ka do pola doɗ ndaw roo, i mbon mi bay."»

¹⁶ Naari riw bele na, Ngerewuru ha naari law kere be, ba fe sami ka kay tul kji tul kji ba pola pola. ¹⁷ Pola lew na, ka ha naari *bol kusol bay faa *Moyze. Roo le, timbede key na, ka ha naari law kere bay tusue bay bay faa Zezu *Krisi. ¹⁸ Nzoɓ mbij mini ko Ngerewuru bay nun-e ya. Roo le, be ka'a a leɗ mbij hoy kekkek, a ba Ngerewuru kji suo-e, a kaw lakun Bi-e na ze daa ha naa tuikeri ni.

Zaa Batis baa nasi bay Zezu

(Mat 3.1-12; Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18)

¹⁹ Nam mbij munu, ngeredomay Zibri ka Zuruzalem pie nzoɓ fe poyri bay *Leviri ha ri se luo Zaa bay vbika ni bay, bay koko wa, be na ka ba ve le? ²⁰ Zadka i se luo-e na bayji le, ka gbir ya a yinjra bay bay tatan ha ri mii: «Bi na, mi ba *Krisi, nzoɓ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na ya*.»

²¹ Lee, i vbi ni na roɓay mii «Mu ba nzoɓ ve kji le? Wa, mu ba *Eli leS?» Zaa yinjra bay bay mii: «U-uu, mi ba be ya.»

* 1:5 1.5 Nday bay haneri baa mii: «sunj tilo na mba tul bay zad taja na ya.» † 1:6 1.6 Ba Zaa Batis. ‡ 1:20 1.20 Bay nzaa gerek le, nzoɓ key na ba Krisi, a bay nzaa ebora laa le, ba Mesi. § 1:21 1.21 I kji Malasi 4.5-6; 3.23-24; Mat 11.14; 17.10-16.

I yji i vbi ni na rɔbay mii: «A waa, mù ɓa nzoɓ yaaŋa ɓay saa nzaa Ngerewuru ká Ngerewuru waa ɓayke na le?» Ka yjinra ɓáy ɓay ha ri mii: «Ba ɓi ya.»

²² Ro, i vbi ni ɓay mii: «A key waa, mù ɓa nzoɓ ve kɔ gbaɗ le woo? Mu yjinra ɓáy ɓayke ha ɓuru vaa ɓaa ha nzoɓri ká i pie ɓuru na. A ɓo kɔ sùo-ɔ na waa, mù ɓaa ɓay mina kɔ ze se tul-a na le?» ²³ Lee, Zaą yjinra ɓáy ɓay ká Ezay nzoɓ yaaŋa ɓay saa nzaa Ngerewuru ɓaa pola lew na mii: «Bi na, mi ɓa ɓe ká ɓaa ɓay ɓelen ká ɓil law kor mii: “I léke faa Ngerembay ha ni ka ɗo sikfa kparak kparak na!”»

²⁴ Ká sakra nzoɓ nzaapedri ká i pie ri ɓa luɔ Zaą na, Farizi haŋeri ká i ɗo ɗi na, ²⁵ i vbi ni ɓay key mii: «Munu ká mù ɓa Krisi ya ndaw, mú ɓa Eli ya ndaw, a mú ɓa nzoɓ yaaŋa ɓay saa nzaa Ngerewuru ká ɓuru giyan ni ya ndaw na waa, ɓay ji kɔ ndaw roɔ, mù ɗaa tul nzoɓri nduo mbii le?» ²⁶ Lee, Zaą yjinra ɓáy ɓay ha ri mii: «Bi na, mbii ze mi ɗaa tul-ri nduo ɗi, roo le, nzoɓ mbijw ɗo sakra ɓaari ku ká i ko ni ya. ²⁷ Be ká'a ví fal-i vuku na, ka kal tul-i pavbaɗ. Sal dikon ká ɓal-ε hoy kara, mi maa ɓay hina ya.»

²⁸ Fe niri riw bele key na kal ká Betani ká nzaa kporombii Zurdę ká fi kelu. Zaɗe ku ze, Zaą ɗaa tul nzoɓri nduo mbii ká ɗi.

Zezu ɓa Vu Baɗu Ngerewuru

²⁹ Nzaaruo kɔ na ɓáyji le, Zaą ko Zezu ká se vuku ɓa luɔ-ε na ro a ɓaa mii: «I ko, ɓe key na ka ɓa *Vu Baɗu Ngerewuru ká a náa feyaa nzoɓri ká tasiri key na zu. ³⁰ Ba ɓe na ke key ze, mi ɓaa ɓay ɓe pola mii, “nzoɓ ká'a ví fal-i vuku na, ka kal tul-i pavbaɗ, ɓay ji le, ka ɗo pola ɗɗɗ ndaw roɔ i mbón mi ɓáy.” ³¹ Kpuru tji timbeɗe key na, ka ɓa nzoɓ ve kara, ɓi na mi ko ya. Roo le, mi ví ɗaa tul nzoɓri nduo mbii ɓay haŋa leɗ Izarayelri tiiuke ni ɓa ɓe ká Ngerewuru waa ɓay ɓe na.»

³² Zaą ɓaa nasi ɓay ká se tul-e mii: «Mi ko Tem Ngerewuru ɗi saa nulue munu ká beɗe pie a kaw tul-e kokro. ³³ Ka ɓa nzoɓ ve kara, mi ko ya ɓáy, roo le, Ngerewuru ká pie mi ha mi ɗaa tul nzoɓri nduo mbii na ɓaa ha mi mii: “Mu kóko Tem Ngerewuru ɗi a kaw tul nzoɓ mbijw. Ba ɓe ze a ɗaa nzoɓri nduo ɓil Tem Law Pie.” ³⁴ Bi na, mi ko fekero na ɓáy nun-i, a mi ɓaa nasi ɓayke ha ri mii: ɓe na, ka ɓa Vu Ngerewuru.»

Titire leɗ nduoɓal Zezuri

* 1:21 1.21 I kji Kjiŋa bol kusol ɓa sicike 18.15. † 1:23 1.23 Ezay 40.3. ‡ 1:29 1.29 I kji Tji kele 12.1-28.

§ 1:42 1.42 ɓáy nzaa aramri le, ɓa Sefas, a ɓáy nzaa gerek laa le, ɓa Piyer. Zaɗka Zezu ha riŋ fie key na ha Simon na, ka ha ni ped kɔ ɓoɗ ro ze ɓay ɗaa. * 1:51 1.51 I kji Tiika saw fe 28.10-22.

³⁵ Nzaaruo kɔ na, Zaą ɓáy leɗ nduoɓal-eri ká tul-ri siɗi na, i ɗo zaɗ ɗol ɓe ká pola na ku rɔbay. ³⁶ Zaɗka'a mbi nun-ε a ko Zezu ká ɗo kali na ɓáyji le, ka ɓaa mii: «I ko, ɓe na ka ɓa *Vu Baɗu Ngerewuru!» ³⁷ Leɗ nduoɓal Zaąri ká siɗi na, i laa munu ɓáyji le, i uru i toŋ fal Zezu na.

³⁸ Zaɗka Zezu fere kóm a ko ri na ɓáyji le, ka vbi ri ɓay mii: «Haą ji ze i nzaa le?» Lee, i yji i vbi ni ɓay mii: «*Rabi*,» (márake ɓaa mi gaŋ tul-i), «Mù naa zaɗ haą le?» ³⁹ Lee, Zezu yjinra ɓáy ɓay ha ri mii: «I vi le, i kóko ɓáy.» ɓáyji le, i se zinj ni i ko zaɗ nam ɓe, a i kaw zinj ni kpuru maa ɓáy huu mgbang ká taa korok.

⁴⁰ Leɗ nduoɓal Zaąri ká i laa ɓay Zezu a i toŋ fal-ε na, nzoɓ mbijwke ɓa Andere, yu Simon Piyer. ⁴¹ Fale ku le, Andere vaa zinj yu-ε na a ɓaa ha ni mii: «Buru zinj *Mesi, nzoɓ ká Ngerewuru waa ɓay pie ni ví yaa nzoɓri na!» (Mára saw rinke le, ɓa Krisi). ⁴² Lee, ka su Simon na a séke ni luɔ Zezu. Zaɗka Zezu mbi nun-ε a ko ni na, ka ɓaa mii: «Bo na, mù ɓa Simon vu Zaą, i ɗika mù ɓa Sefas.» (Mára saw rinke le, ɓa Piyer.)

⁴³ Nzaaruo kɔ na ɓáyji le, Zezu hii ɓay séke ɓa kuɗu zaɗ ká Galele, ze a vaa zinj Filiɓ a ɓaa ha ni mii: «Mu se fal-i.» ⁴⁴ (Filiɓ na ɓa nzoɓ ká Besayda, puo ɓe ɓáy Andere ɓáy Simon Piyerri mbijw hoy.) ⁴⁵ Lee, Filiɓ na vaa zinj Nataniyel a ɓaa ha ni mii: «Nzoɓ ká *Moyze ɓaa ɓay se tul-e ɗo ɓil *mbeɗe bol kusol ká *nzoɓ yaaŋa ɓayri saa nzaa Ngerewuru kara ɓaa ɓay se tul-e ndaw na, ɓuru zinj ni ro! Ba Zezu, vu Zezeb ká puo ká Nazareɗ.» ⁴⁶ ɓáyji le, Nataniyel ɓaa ha ni mii: «Waa, fe kere a úru saa Nazareɗ na ku ndaw zu le?» Lee, Filiɓ yjinra ɓáy ɓay ha ni mii «Mu vi le, mù kóko ɓáy.»

⁴⁷ Zaɗka Zezu mbi nun-ε a ko Nataniyel ká vi ɓa luɔ-ε na ɓáyji le, ka ɓaa ɓay se tul-e mii: «I ko key, ɓe na, ka ɓa leɗ *Izarayel taa tusuke, ká fe úla nun nzoɓ mbijw kara ti sùo-ε ya.» ⁴⁸ Nataniyel na kaw yer a yji a vbi ni mii: «Daa mina ndaw roɔ mù tuu mi taŋ mini key le?» Lee, Zezu yjinra ɓáy ɓay ha ni mii: «Mi ko mù ɗɗɗ ɓáy káw ɓo ká saw puu nzum ku hoy roɔ, Filiɓ ɗi mù ɓáy.» ⁴⁹ ɓáyji le, Nataniyel ɓaa ha ni mii: «Mbay, ɓo na mù ɓa Vu Ngerewuru a mú ɓa mbay leɗ Izarayelri!» ⁵⁰ Zezu yjinra ɓáy ɓay ha ni mii: «Mù ɗaa law-a ɓo tul-i ɓay kóko ká mi ko mù ká saw puu nzum ku na le? Mù kóko fe kereri ngji ɓamba tasiri kal taa ɓe ni key na ɓáy.» ⁵¹ Lee, ka

baa na roʔbay mii: «Mì baa ha rì ta-taŋ ba tusue kɪ: Ì kóko nulue mgbudá ðolon ha lef nzaaped Ngerewururi hílke ba luo-ε, Ì dírake vi luo-i bí *Vu Nzob na*.»

2

Zezu se zad' yaana kɪ ká Kana

¹ Fale ká ndeke dí nam sayke na, nam suoriya yaana kɪ do bil ngerɛpuo ká Kana ká kudu zad ká Galele. Maa Zezu do zadε ku ndaw, ² le, ì dí Zezu báy lef nduoɓal-eri ba zad' yaana kɪke na ku ndaw pi. ³ Báyyi le, him puo nzobri*, le, maa Zezu vi baa ha ní mii: «Him na ti mbáa ro.» ⁴ Roo le, ka yinjra báy bay ha ni mii: «Maa, waa ba ðo ndaw roo, mù kɛ mɛ fe ká mɛ dáa le woo? Nam bí na tɔŋ roʔbay.» ⁵ Báyyi le, mi-ε na yji a baa ha nzob dáa pedri mii: «Fe ká'a baa ha rì na, ì daa.»

⁶ Zadε ku na durari ká ì daa báy tisaw ba yie zuo dí; ba durari ká Zifri daa mbii zuo dí bay wáake sùo-ri *taŋ kad' kad' munu ká ba fe saw puo bari. Bil durake mbjw le, maa tɔy mbii sídì ya le, sayri munu. ⁷ Ro, Zezu baa ha nzob dáa pedri na mii:

«Ì dán' mbii mbaa durari na key.» Ze, ì daŋ mbii na ha ni mbaa dí dɔrɔɔ dɔrɔɔ. ⁸⁻⁹ Fale ku le, Zezu yji a baa ha ri mii: «Ì ví kaa mbii key na ì séke há nzob mbika tul ped' nam suoriya na.» Lεε, ì kaa mbii ká fere sùo-ε ba him na ì séke ha ni. Be na, ka kɔ zad' ká uru saa dí ya, roo le, nzob dáa pedri ká ì kaa mbiike na maa, ì kɔ. Zadka nzob mbika tul ped' nam suoriya na lie mbii ká fere sùo-ε na báyyi le, ka kaw yer, a dí wára nzob may na ¹⁰ a baa ha ni mii: «Mára sawke ká ba tusue le, ì haŋa him ká ndad' bamba na ha nzobri nzo maa ri gulay gulay pola ndaw roo, ì ha ri hay ká raa ya na báy. Roo le, him ká ndad' bamba tasiri na, ðo mù kɔro do kpuru tji timbedε key!»

¹¹ Be ze ba fe saŋ ká Zezu daa titire dekɛ ká Kana ká kudu zad ká Galele. Ka kɛ ri ha ri kɔ riŋ díka be, ze lef nduoɓal-eri dáake law-ri ðo tul-e. ¹² Fale ku le, ka se ngerɛpuo ká Kapernayum báy mi-ε, yu-eri ndaw, roo lef nduoɓal-eri ndaw a ì kaw dí nam haneri munu.

Zezu nii nzob dáb fe híeri ká hul kani Ngerewuru

(Mat 21.12-13; Mrk 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Munu ká *nam suoriya Zifri ká ba *nam suoriya tji saa bil koy tɔŋ dí ya deb na, Zezu uru a se ngerɛpuo Zuzuzalem. ¹⁴ Zadka'a rii a se bil mgban ká *hul kani

Ngerewuru do dí na, ka zinj nzobri ká ì do báy ndayri ká bay hi-hie ndaw, baduri ndaw, roo bederi ndaw. Ka zinj nzobri ká ì ba nzob kyu kɪ vu lariri ká nzaa tutakra bari na kara ndaw pi.

¹⁵ Báyyi le, Zezu daa ndoy doŋ báy sal, a niike ri báy badu bari báy ndayri na riw bele zuo fal hul kani Ngerewuru. Ka mii vu lari nzob kyu kɪ lariri na, a kira tutakra bari na zuo sirí. ¹⁶ Ka yji a baa ha nzob dáb bederi na mii: «Ì faa fe baari na ì tji ke tji ká zad' ni key ba kele! Ì daa hul Baa na ba hul fe hie ya!» ¹⁷ Zadka lef nduoɓal-eri kɔ munu na báyyi le, ì ker se tul bay ká ì daa do bil mbede Ngerewuru ká baa mii, «Kon hul ðo na dáa mɛ lok lok!»

¹⁸ Báyyi le, ngerɛ Zifri vbi ni bay mii: «Fe saŋ ji ndaw roo, mù dáa bay kieke buru mii, Ngerewuru ha mù faa bay daa fe mini key na le?» ¹⁹ Lεε, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Zadka ì nduku hul kani ni key le, nam say le, mù úra ba kɪ.»

²⁰ Lεε, ngerɛ Zifri yinjra báy bay ha ni mii: «Úwaa, hul ká buru daa mbiimbam sín riŋ pɛre yie ndaw roo, o key le, ðo mù baa mii, nam say hoy le, mù úra ba kɪ kele?»

²¹ Tusueke le, hul kani ká Zezu baa bayke na, ka baa se tul sùo-ε ká'a huka a daa nam say le, a tji saa luɔ huf. ²² Fale ká Zezu tji saa luɔ huf a kaw báy kumnun na, lef nduoɓal-eri ker se tul baykeri ká'a baa ha ri na, a ì daa law-ri ðo tul bay ká do bil mbede Ngerewuru, báy bay ká tji saa nzaa Zezu na ndaw.

Zezu kɔ bil law nzobri riw bele

²³ Zadka Zezu do Zuzuzalem bay daa *nam suoriya tji saa bil koy na báyyi le, bil namkeri ku na, nzobri ngji bamba daa law-ri ðo tul-e bay tul fe saŋri ká'a daa.

²⁴ Roo le, Zezu daa law-ε ðo tul-ri ya, bay ji le, ka kɔ kér bay bari riw bele. ²⁵ Ka se síe nzob ká bay haŋa ni ka tina saw ferí ká tul nzobri ha ni ya. Be kɪ sùo-ε na, ka kɔ fe ká do bil law nzobri ká nziya na ngid bele.

3

Zezu báy Nikodem

¹ Nzob mbjw munu ká sakra *Fariziri riŋ-ε ba Nikodem a ba ngerɛdomay Zifri.

² Ka vi luo Zezu ba saŋ a baa ha ni mii: «Mbay, buru kɔ le, ba Ngerewuru kɪ ze pié mù bay haŋa mù ba nzob fére buru fe, bay ji le, fe saŋri ká mù daa na, nzob ká Ngerewuru sad' zinj ni ya le, ka ti maa bay daa ya.» ³ Lεε, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Mì baa ha mù ta-taŋ ba tusue kɪ:

* **2:3** 2.3 Ba him ká yjn ya ká Zifri nzo ká nzaa fe sɔm baŋguo. † **2:17** 2.17 Simri 69.10. * **3:3** 3.3 «Mbonja ká báy faa Tem.» Báy nzaa gerek le, maa bay ba sídì ze do dí: mbón' nzob ba kɪ, mase, mbonja taa hay ká uru saa nulue.

zadka i mbon̄ nzoḅ ɓa k̄i ya le*, nzoḅke ku na ti máa ɓay ɗoko sakra nzoḅri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya.»

⁴ Báyyi le, Nikodem na ȳi a vbi ni ɓay mii: «Waa, nzoḅ ɗi t̄aw ɗɗɗ ro key le, a ɗaa mina ndaw roo a ȳi ha ri mbon̄ ni ɓa k̄i le? Waa, nzoḅ a máa ɓay ȳi a rīi ɓil mi-ε ha ri mbon̄ ni ɓa siɗi roḅay le?» ⁵ Lee, Zezu ȳinjra ɓáy ɓay ha ni mii: «M̄i ɓaa hā mù ta-taŋ ɓa tusue k̄i: zadka, i mbon̄ nzoḅ ɓáy faa mbii ɓáy Tem Ngerewuru ya le†, nzoḅke ku na ti máa ɓay ɗoko sakra nzoḅri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya. ⁶ Nzoḅ ká i mbon̄ ni ɓáy faa naysuo le, ka ɗo ɓa naysuo, a nzoḅ ká i mbon̄ ni ɓáy faa Tem laa le, ɓa Tem Ngerewuru k̄i ze hā ni kaw ɓáy kumnun. ⁷ Bay ká m̄i ɓaa hā mù mii, ɗo nun haŋa ri mbon̄ rīi ɓa k̄i na, ndaɗ ɓay haŋa mu káw yer ká ɗi ya. ⁸ I ko, zuu kuu munu ká law-ε hii, le, mù laa gire, roo le, mù ko zad ká uru saa ɗi ya ndaw, zad ká se ɓa ɓaɗi ya ndaw pi. Ze mbon̄ taa Tem Ngerewuru ká mbon̄ nzoḅ na kara, ɗo faa mb̄jw munu ndaw.»

⁹ Báyyi le, Nikodem ɓaa hā ni mii: «Feké ku na a ɗoko mina zu le?» ¹⁰ Lee, Zezu ȳinjra ɓáy ɓay hā ni mii: «Bo ká mù ɓa nzoḅ fére fe ká riŋ-a mgba ɓamba ká tusiri *Izarayel na waa, mù ko saw fer̄i na key ya le? ¹¹ M̄i ɓaa hā mù ta-taŋ ɓa tusue k̄i: ɓuru ɓaa ɓay fer̄i ká ɓuru ko ta-taŋ na ha ri, a ɓuru ɓaa nasi ɓay fe ká ɓuru ko ɓáy nun ɓuru, roo le, i hii ɓay yaŋa nasi ɓay ɓuru na ya. ¹² Zadka i ɗaa law-rīi ɓo tul fer̄i ká ɗo tusiri key ká m̄i ɓaa ɓayke ha ri na ya waa, i ɗaa mina ndaw roo ɓay ɗaa law-rīi ɓo tul fer̄i ká nulue ká m̄i ɓaa ɓayke ha ri na le? ¹³ Nzoḅ mb̄jw mini kara uru ká tusiri key a se nulue a se saw fer̄i ká ɗi ya ɓáy. ɓa ɓi *Vu Nzoḅ huo-i ká m̄i uru saa nulue m̄i vi tusiri key, a m̄i maa ɓay t̄ina saw fer̄i ha ri laa. ¹⁴ Pola lew na *Moyze zuu fe ɓa soy a siŋ mgbaŋra puu a ura ni ɗo siya ká ɓil law kor‡. ɗo faa mb̄jw munu ndaw, ɓi Vu Nzoḅ na i siŋ m̄i i ura m̄i ɗo siya ¹⁵ ɓay haŋa nzoḅ hāa hāa ká ɗaa law-ε ɓo tul-i le, ka káw ɓáy kumnun ká ɗo ɓaŋguo. ¹⁶ I ko, Ngerewuru hii nzoḅri ká tusiri key nḡii ɓamba, a hā Vi-e ká ɓa leɗ mb̄jw hoy kekkek, ɓay haŋa ɓo nzoḅ hāa hāa ká ɗaa law-ε ɓo tul-e le, ka ti ɓie ya, roo le, a káw ɓáy kumnun ká ɗo ɓaŋguo na. ¹⁷ Tusueke le, Ngerewuru pie Vi-e vi tusiri key ɓay ɗaa ɓay ɓo tul nzoḅri ya, roo le, ɓay haŋa nzoḅri yāa suo-ri ɓáy faa ɓe. ¹⁸ Nzoḅ ká ɗaa law-ε ɓo tul-e le, ɓay ti tul-e mb̄aa. A nzoḅ ká ɗaa law-ε ɓo tul-e ya laa le, ɓay ɗo tul-e ɓaŋguo, ɓay ji le, ka ɗaa law-ε ɓo tul Vu Ngerewuru ká ɓa leɗ mb̄jw kekkek na ya. ¹⁹ Faa ɗaa ɓayke na ze ɗo

key: zad taŋa vi tusiri key, roo le, nzoḅri hii sun̄ tilo a i tun̄ zad taŋa na ngeren̄, ɓay ji le, peɗ ɗaa ɓari ndaya. ²⁰ Nzoḅ hāa hāa ká ɗaa fe ká ndaya na, ka ɓm̄ zad taŋa na ɓm̄ a ɗuu ni ɗuu, ɓay ji le, ka ɗaa h̄ie ɓay peɗ ɗaa ndaya ɓeri na a t̄ji a ɗo zad h̄ie gbari gbari. ²¹ Roo le, nzoḅ ká ɗaa fe ɓáy faa tusue ɓay na, ka vi zad taŋa ɓay haŋa nzoḅri ko ta-taŋ mii, peɗ ɗaa ɓeri na, ɓa fe ká'a zuoke ziŋ Ngerewuru.»

Zaa Batis ɓaa nasi ɓay

²² Fale ku le, Zezu ɓáy leɗ nduoḅal-eri uru i se ɓa zad k̄i ká kuɗu zad ká Zude a kaw ɗi ziŋ ri nam maa fe, a ɗaa tul nzoḅri nduo mbii. ²³ Zaa kara ɗo ɗaa tul nzoḅri nduo mbii ká Enon; zadε ku na ɗo ɗi ya ɓáy Salim, ɓa zad ká mbiiri nḡii ɓamba ɗo ɗi. Ruo nzoḅri vi luo-ε, le, ka ɗaa tul-ri nduo mbii. ²⁴ Ká ɓil sewke ku na, i mgba Zaa naa hul sal ya ɓáy.

²⁵ Báyyi le, leɗ nduoḅal Zaa haŋeri tii saw máy ɓay ziŋ Zib mb̄jw munu se tul waa suo ká ɓa fe saw puo ɓari na. ²⁶ Ro, i se luo Zaa a i ɓaa hā ni mii: «Mbay, nzoḅ ká ɗo ziŋ mù ká nzaa kporombii Zurdε ká fi kelu ká mù ɓaa nasi ɓay ɓe hā ɓuru na, timbeɗε key na, ka ɗaa tul nzoḅri nduo mbii hā nzoḅri riw bele se ɓa luo-ε.» ²⁷ Báyyi le, Zaa ȳi a ɓaa ha ri mii: «Zadka Ngerewuru hā fe hā nzoḅ ya le, nzoḅ mb̄jw mini kara maa ɓay ziŋ ya. ²⁸ Bi na, m̄i ɓa *Krisi ya, roo le, m̄i ɓa nzoḅ ká Ngerewuru pie m̄i vi pola hā ni. ɓaari k̄i suo-rīi na, i maa ɓay ɓaa nasi ɓay ká m̄i ɓaa na. ²⁹ I ko, waa nzoḅ máy na, máy ɓe ɗo ɓay tul-e. Roo le, nzoḅ buo nzoḅ máy na, ɗo ɗi ya ká lakun-ε ɓay láa ni ndaw, a ɗo ɓáy bawda suoriya ɓay láa kusol nzoḅ máy na. ɓi na, m̄i ɗo munu ɓa nzoḅ buo nzoḅ máy na. Zadka ruo nzoḅri se fal Zezu na, suoriya mbaa ɓil law-i gbay gbay. ³⁰ Ndaɗ ɓay haŋa riŋ-ε ka mgba ɓa pola pola, a ɓi laa le, m̄i ȳi ɓa fal. ³¹ Be ká uru saa nulue na ka kaw tul fer̄i riw bele. Nzoḅ ká uru saa tusiri key na, ka ɓa taa tusiri a ɓaa ɓay fer̄i ká'a ko ká tusiri key. A nzoḅ ká uru saa nulue a vi laa le, [ka kaw tul fer̄i riw bele,] ³² a ɓaa nasi ɓay fe ká'a ko ɓáy nun-ε ndaw, a laa ɓáy suk-e ndaw pi. Roo le, nzoḅri riw bele yāa nasi ɓay ɓe na. ³³ A roo le, nzoḅ ká yāa nasi ɓay ɓe na, ka hii ɓayke ɗo ɗi mii, Ngerewuru ɓaa tusue ɓay na k̄i. ³⁴ Tusueke le, nzoḅ ká Ngerewuru pie ni na, ka nday bol nzaa Ngerewuru, ɓay ji le, Ngerewuru hā Tem ɓe mbaa ɓil law-ε gbay gbay. ³⁵ ɓaa naari na, hii Vi-e a poŋ faa ɗaa fer̄i riw bele zuo nduo-ε. ³⁶ Nzoḅ ká ɗaa law-ε ɓo tul Vi-ε na le, ka kaw ɓáy kumnun ká ɗo ɓaŋguo. A nzoḅ ká ɗaa vu mbom ɓo tul-e ya le, ka

† 3:5 3.5 I k̄ii Ezekiel 36.25-27. ‡ 3:14 3.14 I k̄ii Ruo ɓari 2.4-9.

ti káw báy kumnunke na ya, roo le, here Ngerewuru do tul-e banɔuo.»

4

Zezu báy máy ká Samari

¹⁻³ *Fariziri laa mii, Zezu daa ha hã nzoɓri vi ba leɗ nduoɓal-eri, a daa nzoɓri nduo mbii mba Zaa. (Tusueke le, Zezu kɔ sùo-ε daa tul nzoɓri nduo mbii ya, roo le, leɗ nduoɓal-eri ze daa tul nzoɓri nduo mbii.) Zadka Zezu laa mii, soro feri ká'a daa na toɗɗo bo suku Fariziri na báyyi le, ka uru ká kuɗu zad ká Zude a zol, a yji ba kuɗu zad ká Galele.

⁴ Roo le, ká bay haɗa ni se kuɗu zad ká Galele na, a kál báy faa ká bo kuɗu zad ká Samari. ⁵ Báyyi le, ka tji puo mbijw ká riɗ-ε ba Sikar ká do di ya deɓ báy waa ká bulu ɓari *Zakoɓ ha vi-e Zezeb ká pola lew na*. ⁶⁻⁸ Ká zadε ku na, luɔ mbii ká Zakoɓ tie pola lew na do di. Munu ká Zezu haari a taɗa bamba na báyyi le, ka taɗa a kaw nzaa luɔ mbii na. A leɗ nduoɓal-eri laa le, i se ba ɓil puɔ bay hie fe sum. Be nu ku le, maa báy sie ká do law tul ro zu.

Báyyi le, máy mbijw munu ká kuɗu zad ká Samari na vi bay daɗ mbii. Leε, Zezu baa ha ni mii: «Máyy, ha mĩ mbii mi nzo.» ⁹ Báyyi le, máy na do yer a yjiɗa báy bay ha ni mii: «Daa mina roo bo ká mĩ ba Zif le, mù gón mĩ mbii bay nzoko, ɓi ká mĩ ba máy ká Samari na le woo!» (Ka baa munu, bay ji le, Zifri báy *nzoɓri ká Samari na zuo kɔ ɓari tiya.) ¹⁰ Leε, Zezu yjiɗa báy bay ha ni mii: «Zadka mù ko fe law kere ká Ngerewuru mɓa zih nzoɓri, a mú tuu nzoɓ ká goɗ mù mbii nzoko na le, bo kɔ sùo-ɔ ze mù gón ni mbii na pola, le, a haɗa mù mbii ká uo yaw yaw ká bay haɗa mù káwke báy kumnun ká do banɔuo na.»

¹¹ Báyyi le, máy na yji a vbi ni mii: «Mbay, luɔ mbii le di bamba, a bo le, mù ti báy fe daɗ mbii ya; waa, mù daa mina ndaw roo bay zih mbii ni key ká uo yaw yaw na bay nzoko le? ¹² Luɔ mbii key na bulu ɓuru Zakoɓ ze ha ɓuru. Ba luɔ mbii ká be kɔ ka nzo, báy vi-eri báy fe hól ɓeri kara ndaw pi. Waa, bo na mù mba tul bulu ɓuru Zakoɓ na le woo?»

¹³ Báyyi le, Zezu yjiɗa báy bay ha ni mii: «Nzoɓ haɗa haɗa ká nzo mbii ká luɔ mbii key na le, kon mbii kɔ a seke ni báy. ¹⁴ Roo le, nzoɓ ká nzo mbii ká mĩ haɗa ni na le, kon mbii kɔ ti seke ni mbãa mɓan, bay ji le, mbii ká mĩ haɗa ni na, a doko munu ba mbii ká uo suɔ suɔ ká ɓil law-ε bay haɗa

ni káwke báy kumnun ká'a doko banɔuo na.»

¹⁵ Leε, máy na baa ha hã Zezu mii: «Mbay, ze bo munu zu le, mu ha mĩ mbiike na bay haɗa kon mbii kɔ ka se mĩ mbãa ndaw, a mí se sie yji vi zad ni key bay daɗ mbii kɔ na mbãa ndaw pi.»

¹⁶ Zezu yji a baa ha ni mii: «Mu se mú vaa di wara bo, a bo báy kɔ, i yji i vi.» ¹⁷ Leε, máy na yjiɗa báy bay ha ni mii: «Mĩ ti báy wara ya.» Leε, Zezu baa ha ni mii: «Bay bo do báy zadε. Wara bo tiya munu ká mù baa, ¹⁸ roo le, mù ya wara zad ndebe, a haɗ ká mù káwke timbeɗe key kara, ba wara bo ya ndaw. Bo na, mù baa sùo bay kɔ ze ha mĩ.»

¹⁹ Báyyi le, máy na yjiɗa báy bay ha ni mii: «Mbay, mĩ ko le, mù ba nzuɔ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru. ²⁰ Bulu ɓururi na, i rùo Ngerewuru ká tul kuo ká kuɗu zad ká Samari key, roo le, ɓaari Zifri kɔ i gedε mii, zad ká bay rúo Ngerewuru ká di na ba Zuruzalem.» ²¹ Báyyi le, Zezu yjiɗa báy bay ha ni mii: «Máyy, mu daa law-a ká bo tul bay ká mĩ baa ha mù key. Nam ká'a ví vuku na, zad rúo Baa Ngerewuru a doko ba kɔ-kii; nzoɓ ti seke sie seke tul kuo key ya ndaw, ká Zuruzalem ya ndaw pi. ²² Baari nzoɓri ká kuɗu zad ká Samari na, nzoɓ ká i ruo ni na i ko sawke taɗ ya. A ɓuru Zifri laa le, nzoɓ ká ɓuru ruo ni na, ɓuru ko sawke ta-taɗ, bay ji le, pam na vi báy faa Zifri. ²³ A le, nam a ví vuku, ze namke na vi ro, ká nzoɓ rúo Baa taa tusuekeri na, i rúo ni báy faa Tem ndaw, báy faa tusue bay ndaw pi. Nzoɓri ká i ruo ni mini key na ze ka hii. ²⁴ Ngerewuru na ba Tem, a le, nzoɓri ká i ruo ni na, ka hii bay haɗa ri ruo ni báy faa Tem ndaw, báy faa tusue bay ndaw pi.»

²⁵ Báyyi le, máy na baa ha ni mii: «Mĩ ko le, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaɗ nzoɓri, ɓe ká i di ni ba *Krisi na a vika. Zadka'a vi le, ka'a tina saw feri *taɗ kaɗ kaɗ riw bele ha naari.» ²⁶ Leε, Zezu yjiɗa báy bay ha ni mii: «Ba ɓi kɔ ze mĩ do baa bay zih mù key.»

²⁷ Ká zadε ku na, leɗ nduoɓal-eri ví zih ni, le, tuku ri ha ri kaw yer bay tul máy ká Samari ká'a do baa bay zih ni na kra. Be nu ku hoy kara, nzoɓ mbijw ká sakra ɓari ká'a maa bay vbika ni bay mii, fe ji ze ɓeri vbi, mase bay ji kɔ ɓeri baa zih máy na ku kara, tiya ndaw. ²⁸ Báyyi le, máy na poɗ tinay mbii be na bo nzaa luɔ mbii, a yji a se ɓil puɔ a vaa baa ha nzoɓri mii: ²⁹ «I vi i ko leɗban ká kɔ fal fe daa ɓiri riw bele

* 4:5 4.5 I kɔ Tiika saw fe 33.19. † 4:20 4.20 Nzoɓri ká tusiri Samari na, i daa hul do tul kuo ká riɗ-ε ba Garizim na, do kor zad ká tusiri Samari, bay ji le, Zifri nii ri ká sakra ɓari. ‡ 4:22 4.22 Nzoɓri ká tusiri Samari na, mbeɗeri riw bele ká i daa ká fal Moyze na, i tuɗ ɓayke ngeren. Be mini ze, faa ká bay haɗa ri tũke Ngerewuru ba pola munu ká Zifri na, tiya.

ká mǐ ɗaa ká pola lew key na zɪŋ mǐ. Waa, a bá Kriŋi, nzoɓ ká Ngerewuru waa ɓay pié ni ví yaa nzoɓri na zu le woo?»³⁰ LEE, nzoɓri tji ká bil puo yir a í se ɓa luu Zezu na.

³¹ Sawa sieke ku na leɗ nduoɓal-eri koɗ ni mii: «Mbay, mu su fe!»³² Roo le, ka yijira ɓáy ɓay ha ri mii: «Fe sum bi ɗo ɗi ku ká ɓay haɗa mǐ su, roo le, ɓaari na i ko fe sumke ya.»³³ Bayji le, leɗ nduoɓal-eri vbi kɪ ɓay ɓa lie ɓa lew mii: «A ku waa, nzoɓ haɗe vi ɓáy fe sum ha ni su le woo?»³⁴ LEE, Zezu ɓa ha ri mii: «Fe sum bi na ɓa ɗaa law hiiya nzoɓ ká pié mǐ, a mǐ ɗaa peɗ ká'a pɔŋ zuo nduo-i na ha ni ɔ ɓáy zaɗe.»³⁵ Baari na i ɓaa mii: «Few niŋ ndaw roo, a ɓá few vbie fe pay ɓáy.» A bi le, mǐ ɓaa ha ri: i mbi nun-ri i ko wáari ká ɗo ku. Para fe paykeri ngɔŋ riw bele, a ɗo ɗi ya ɓay vbie ro! Do faa mbijw munu ɓa nzoɓri ká i ɗo ɗi ya ɓay ɗaa law-ri ɓo tul-i.³⁶ Nzoɓ ká vbie fe pay na, ka zɪŋ fe tundo-ε ro; ka mbu fe paykeri ká ɓa nzoɓri na, ɓay haɗa ri káw ɓáy kumnun ká ɗo ɓaŋguo na. Be mini ze, nzoɓ ká ru fe, ɓáy nzoɓ ká vbie fe pay na, i ɗaa suoriya zɪŋ kɪ mbijw hoy,³⁷ bay ji le, sim bay ɓaa nzoɓri ká ɓaa mii, «nzoɓ mbijw ru fe, a nzoɓ kɪ laa le, vbi-vbieke» na ɓa tusue ɓay na kɪ.³⁸ Mǐ pié ri ha ri vbie fe pay ká zaɗ ká i ru fe ká ɗi ya. Nzoɓ kɪri ze i ru fe, roo ɓaari na i vbie fe pay bari na ɓáy.»

³⁹ Nzoɓri ngji ɓamba ká bil kuɗu zaɗ ká Samari na, i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu ɓay tul ɓay ká máy na ɓaa ha ri mii: «Ka kji fal fe ɗaa ɓiri ká pola lew riw bele ha mǐ na.»⁴⁰ Sawke mini ze, zaɗka nzoɓkeri ku vi luu Zezu na, i koɗ ni ɓay haɗa ni ka káw zɪŋ ri. Ze, Zezu kaw zɪŋ ri nam siɗi.⁴¹ Nzoɓri ngji ɓamba tasiri i ɗaa law-ri ɓo tul-e ɓay tul ɓay ká'a ɓaa ha ri na.⁴² I ɓaa ha máy na mii: «Timbeɗe key na, ɓuru ɗaa law ɓuru ɓo tul Zezu ɓay tul bayri ká mù kji ha ɓuru hoy ya, roo le, ɓa fe ká ɓuru laa ɓáy suku ɓuru kɪ, a ɓuru ko ta-taŋ mii, ɓa ɓe na kɪ ze ka ɓa Nzoɓ Yaana Nzoɓri ká tasiri key.»

⁴³ Zaɗka Zezu ɗaa nam siɗi zɪŋ ri ká zaɗe ku na, ka uru a se ɓa puo ɓe ká kuɗu zaɗ ká Galele.⁴⁴ Tusueke le, Zezu ɓaa ta-taŋ sùo-ε kɪ mii, nzoɓ yaana ɓay saa nzaa Ngerewuru na, i ɗaa mbay ɓo tul-e ká tasiri ɓe ya.⁴⁵ Roo le, zaɗka'a tji kuɗu zaɗ ká Galele na, nzoɓkeri yaa ni ɓáy kere, bay ji le, ɓari kara i se zaɗ *nam suoriya tji saa bil koy ká Zuruzalem na ndaw, a i ko fe saŋri riw bele ká Zezu ɗaa ká ɗi na.

Zezu vaa vu ngeredomay

* 5:2 5.2 Betesda: ká bil taw mbede haŋeri ká piedke na, i ɗaa ɓa Bezada.

⁴⁶ Zezu ɓáy leɗ nduoɓal-eri i yji ɓa kɪ í se Kana ká ɗo kuɗu zaɗ ká Galele ká'a fere mbii ha ni vi ɓa him ká ɗi na. Ká zaɗe ku na, ngeredomay mbijw ɗo ɗi ká sùo vi-e se ni naa puo ká Kapernayum.⁴⁷ Zaɗka'a laa mii Zezu vi saa kuɗu zaɗ ká Zude a ɗo kuɗu zaɗ ká Galele na bayji le, ka se luo-ε a koɗ ni ɓay haɗa ni ka se a vaa vaa vi-e ká ɗo ɗi ya ɓay huka na.⁴⁸ LEE, Zezu ɓaa ha ni mii: «Zaɗka i ko fe saŋri ɓáy ferri ká ndaf kóko ya le, i ti ɗaa law-ri ɓo tul-i ya.»⁴⁹ Bayji le, ngeredomay na yijira ɓáy ɓay ha ni mii: «Mbay, kóɗ nguu hoy mu se puo bi ɓa vaa ká vu-i na a huka.»⁵⁰ LEE, Zezu ɓaa ha ni mii: «Mu zól mú se puo; vu-ɔ na vaa ro.» Ngeredomay na ɗaa law-ε ɓo tul ɓay ká Zezu ɓaa ha ni na a zol faa puo.

⁵¹ Zaɗka'a se faa kóɓ roɓay na bayji le, nzoɓ peɗ ferri i suo nun-ε i ɓaa ha ni mii: «Vu-ɔ na vaa ɓáy kere!»⁵² Bayji le, ngeredomay na vbi ri ɓay mii: «Maa ɓáy saw se mina ndaw roo leɗ na vaa ku le?» LEE, i yijira ɓáy ɓay ha ni mii: «Lie ku na, maa ɓáy sie ká fere sùo-ε, ze suo zaŋa ɓe na ɔke.»⁵³ LEE, bi-ε ko ro, ɓa saw sieke ká Zezu ɓaa ha ni mii, vu-ɔ na vaa ro na zu. Bayji le, ɓe ɓáy nzoɓ ini ferri riw bele na, i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu.⁵⁴ Be ze ɓa fe saŋ ndeke ɗi ba siɗike ká Zezu ɗaa ká fal yji ɓe saa kuɗu zaɗ ká Zude, a vi kuɗu zaɗ ká Galele na.

5

Zezu vaa nzoɓ ká sùo-ε hu wúo

¹ Fal ferri ku na, Ziɓri ɗaa nam suoriya ɓari, le, Zezu uru a se ɓa ngerepuo Zuruzalem na roɓay.² Ká Zuruzalem na, faa kóko mbijw ɓa faa kál baɗuri ɗo ɗi. Di ya ɓáy faake ku na, ɗaŋa ɗo ɗi ká i mbuo fe i puɗ ɓa tem zaɗ ndebe ɗo ɗi. Riŋ zaɗke ku na i ɗi ɓáy nzaa eboro ɓa *Betsda*.³ Temri ká i puɗ ɗo lakun mbiike ku na, nzoɓ semri ngji ɓamba tasiri i naa ɗi raɗ raɗ; nzoɓ raŋri ndaw, nzoɓ kpeɗeri ndaw, roo nzoɓri ká sùo-ri hu wúo ndaw pi. [Bari na, i naa i gijaŋ mbii ká'a lan],⁴ bay ji le, bil nam haŋeri ku na, leɗ nzaa peɗ taa Ngerembay ɗi a ví ɗo bil mbii na a laŋ. LEE, nzoɓ sem ká ɗi titire ɗekre, a ɗo bil mbii ká laŋ ku na le, semke na ɗo mina mina hoy kara, suo nzoɓke na a vaa ɓáy kere.]

⁵ Nzoɓ mbijw ká ɗi ku na, sùo-ε se ni naa ɗi ɗaa mbiibam siŋ say paŋe tɔno siɗi ro.⁶ Zaɗka Zezu mbi nun-ε ká'a ko ni naa sem bole ɗi ɓamba na bayji le, ka vbi ni mii: «Waa, mù hii ɓay haɗa sùo-ɔ vaa le?»⁷ Nzoɓ sem na yijira ɓáy ɓay ha ni mii: «Mbay, zaɗka mbii na laŋ le, nzoɓ mbijw ká bay mbika mǐ a ɗaa mǐ nduo ɗi na tiya.

Zadka m̄ nzaa faa bay séke dī le, nzoɓ k̄i ví kuɲ pol-i gbaɗ a ɗo dī pola ɗoɗ ha m̄i.»

⁸ Báyyi le, Zezu baa ha ni mii: «Úru siya mú mbi hii ɓo a mú se-sed!» ⁹ Ká zadε ku hoy le, sùo ledban na vaa ni kiyaw kiyaw, a mbi hii ɓe a se-sed.

Feke ku na kal ká sie nam mgbaka ɗaram Zifri. ¹⁰ Báyyi le, ngeredomay Zifri baa ha nzoɓ ká sùo-ε vaa ni na mii: «Vuri key na ɓa nam mgbaka ɗaram ká nzoɓ ɗaa pedf ya. Bol kusol ɓuru na ha faa ká bay haɲa nzoɓ soɓ hii ká bil nam key na ya.» ¹¹ Lεε, ka yijira bay bay ha ri mii: «Nzoɓ ká vaa m̄i key na baa ha m̄i mii: “Mbi hii ɓo mú se-sed.”» ¹² Báyyi le, i vbi ni mii: «A wɔa nzoɓ ve k̄i ze baa ha mù le?» ¹³ Roo le, nzoɓ ká ha sùo-ε vaa ni na, ɓa nzoɓ ve kara ka k̄o ya, bay ji le, Zezu zee rik ká sakra ruo nzoɓri ká i ɗo zadε na.

¹⁴ Falε ku báyyi le, Zezu ȳi a zinj nzoɓ ká sùo-ε vaa ni na ká bil *hul kaɲi Ngerewuru a baa ha ni mii: «Mu laa, timbedε key na mù vaa kiyaw kiyaw. Roo le, mu ɗaa feyaa na mbãa. Munu ya le, fe ká ndaya kal tul-e taa hay key na a ɗaa mù bay.»

¹⁵ Báyyi le, ledban na zol a vaa baa ha ɓari ká i ba ngeredomay Zifri na mii, ɓa Zezu ze vaa ɓeri. ¹⁶ Saɲke mini ze, ngeredomay Zifri ɗaa nun-ri ɓo tul Zezu ler ler, bay ji le, ka ɗaa fe niri key na ká sie nam mgbaka ɗaram ɓari. ¹⁷ Ro, Zezu yijira bay bay ha ri mii: «Bãa Ngerewuru ɗaa pedf ɓa pola pola kpuru t̄i timbedε key roɓay, a ɓi kara m̄i ɗo ɗaa pedf.» ¹⁸ Bay tul bayke na ku ze ngeredomay Zifri nzaarake ni mba taa pola na ku roɓay bay ika ni. I hii bay ika ni bay tul *bol kusol *nam mgbaka ɗaram Zifri ká a tunj na ku hoy ya, roo le, ka ȳi a baa mii, Ngerewuru ɓa Bãa ɓeri, ɓe ze a mgba sùo-ε a lieke ni.

Vu Ngerewuru ɗaa fe ká Bi-ε hii

¹⁹ Báyyi le, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «M̄i baa ha ri ta-tan ɓa tusue k̄i: ledf na maa ɗaa fe mbjw bay tul-e ɓe k̄i sùo-ε ya. Fe ká Bi-ε ɗaa na ndaw roo, ka ɗaa bay. Feri riw bele ká Bi-ε ɗaa na, ɓe na kara ɗaa faa mbjw munu ndaw. ²⁰ I ko, Bãa ledf na ko Vi-e ɓa nzoɓ nun-ε, a kie ni ferri riw bele ká'a ɗaa sùo-ε k̄i. Ka'a kie ni pedri ká bay ɗaa roɓay mba hay ká i ko key na, le, i káw yer. ²¹ Munu ká Bãa tina nzoɓri saa luɗ huf a ha ri kaw bay kumnun na, Vi-e kara ha kumnun ha nzoɓri ká'a hii faa mbjw munu ndaw. ²² Roɓay, Bãa Ngerewuru na kuɲ bay ɓo tul nzoɓ mbjw ya, roo le, ka poɲ pedfke zuo nduo Vi-e bay haɲa ni ka kúnjke bay ka ɓo tul nzoɓ, ²³ bay haɲa nzoɓri riw bele i ɗaa mbay ka ɓo tul Vi-e na munu ká i ɗaaake mbay ɓo tul Bi-ε na.

Nzoɓ ká ɗaa mbay ɓo tul Vi-e na ya le, ka ɗaa mbay ɓo tul Bi-ε ká pie ni na ya ndaw.

²⁴ «M̄i baa ha ri ta-tan ɓa tusue k̄i: nzoɓ ká laa bay ɓi, a ɗaa law-ε ɓo tul nzoɓ ká pie m̄i le, ka ɗo bay kumnun ká ɗo ɓanguo na. Nzoɓke ku na i ti ɗaa bay ɓo tul-e ya, roo le, ka kal nzaa huf na ro a kaw bay kumnun.

²⁵ «M̄i baa ha ri ta-tan ɓa tusue k̄i: nam a ví vuku, ze namke na vi ro, ká hudri láa kusol Vu Ngerewuru, a nzoɓri ká i laa kusol-e na laa le, i káw bay kumnun. ²⁶ Munu ká Bãa ledf ɗo bay hurusuo k̄i sùo-ε ká bay haɲa nzoɓ kaw bay kumnun na, ka ha hurusuo ke ha ledf na bay haɲa ni ka ha nzoɓri kaw bay kumnun faa mbjw munu na ndaw. ²⁷ Roɓay, ka ha faa ha ledf na bay haɲa ni ka kuɲ sal bay ka zuo tul nzoɓri, bay ji le, ka ɓa *Vu Nzoɓ. ²⁸ I ha bay key na ka tuku ri ya, bay ji le, nam a vika, ká hudri riw bele ká i naa bil luɗ huf na, i láa kusol Vu Ngerewuru ²⁹ a i t̄i saa dī. Bari nzoɓ hayri ká i ɓa nzoɓ ɗaa pedf kereri na, a haɲa ri t̄i i kaw bay kumnun. Roo le, ɓari nzoɓ hayri ká pedf ɗaa ɓari ndaya ɓanguo na, i t̄i saa luɗ huf bay haɲa ri ɗaa bay huf ɓo tul-ri. ³⁰ Bi na, m̄i maa bay ɗaa fe mbjw bay tul gaɲ sùo-i ya. M̄i kuɲ sal bay zuo tul nzoɓri, roo le, kúnj sal bay ɓi na ɗo bay zadε ndaw, bay ji le, m̄i nzaa faa bay fe ká law-i ze hii ya, roo le, bay ɗaa fe ká law Ngerewuru ká pie m̄i ze hii.»

Nasi bayri ká kie Zezu ba Vu Ngerewuru

³¹ Zezu baa mii: «Zadka ɓa ɓi ze m̄i baa nasi bay ɓi sùo-i le, nasi bayke na ɗaa fe ya. ³² Roo le, ɓa nzoɓ k̄i ɓoɗ ze baa nasi bay ɓi na. Ze, m̄i ko ndaw, nasi bay ká'a baa se tul-i na ɓa tusue bay. ³³ Baari na i pie nzaapedf ɓa luɗ Zaa[†], le, nasi bay ɓe na ɗo ɓa tusue k̄i. ³⁴ I ko, ɓi na, nasi bay nzoɓ ze m̄i se sieke ya, roo le, m̄i baa mini bay haɲa ri ɗaaake law-r̄i ɓo tul-i i zinjke pam. ³⁵ Zaa na ɗo munu ɓa huu ndele ká i ɗaa huu taa dī ká'a hie kadf kadf, a le, baari na i ɗaa suoriya ká bil zadf taja ɓa na bole dī ndji munu hoy. ³⁶ A roo le, ɓi na, nzoɓ nasi bay ɓi ká kal tul-e taa Zaa na ɗo ku: ɓa pedri ká Bãa poɲ zuo nduo-i bay haɲa m̄i ɗaa o. Pedri ká m̄i ɗaa na ɓaa nasi bay se tul-i mii, ɓa Bãa ze pie m̄i. ³⁷ A Bãa Ngerewuru k̄i sùo-ε ká pie m̄i na, baa nasi bay ɓi. Baari na, i laa kusol-e ba mbjw ya ndaw, i ko nzaa pol-e ba mbjw ya ndaw, ³⁸ a bay ɓe ɗaa puo ká bil law-r̄i ya ndaw, bay ji le, i ɗaa law-r̄i ɓo tul nzoɓ ká'a pie ni na ya.

³⁹ «Ì békle ɓil mbede Ngerewuru ɓanguo, bay ji le, i ker i baa mii, i zinj

† 5:33 5.33 Ba Zaa Batis. I kji Zaa 1.19-27.

káw báy kumnun ká dō banjwo ná ká dí. Ba mbedeke ná ku ze baa nasi bay biri ná ká dí. ⁴⁰ Ze munu hoy kara ì hii bay vika luo-i bay zinj káw báy kumnun ná ya.

⁴¹ «Mì nzaa rinj dika ká luo nzoɓ ya, ⁴² roo le, m̄ tuu rì ta-tañ a mí ko law ini Ngerewuru ti bil law-rì ya. ⁴³ Bi ná, m̄ vi báy rinj Bãa, le, ì hii bay mgbaka m̄ ba sùo-rì ya. A roo le, zadka nzoɓ k̄j ká vi báy rinj-ε be k̄j, le, be ze ì mgbá ni ba sùo-rì. ⁴⁴ Baari ná, ì hii zinj rinj dika ká luo nzoɓ k̄j ba lie ba lew, a ì hii nzáa rinj dika ká uru saa luo Ngerewuru hu-o-ε ya. Waa, ì doko zad haa ndaw roo, ì dāa law-rì ɓo tul-i le?»

⁴⁵ «Baari ná, koko ká ì kér ì baa mi, ɓi ze m̄ dāa bay ɓo tul-rì ká pol Bãa. Ba *Moyze ká ì dāa law-rì te tul-e nzokdō ná ze, a dāa bay ɓo tul-rì. ⁴⁶ Zadka ì dāa law-rì ɓo tul bay ká Moyze dāa dō bil mbede ɓe le, ì dāa law-rì ɓo tul-i, bay jì le, mbede ká'a dāa ná, ka bāake bay se tul-i zu. ⁴⁷ Roo le, munu ká ì dāa law-rì ɓo tul fe ká'a dāa dō bil mbede ná ya waa, ì dāa mina ndaw roo, ì dāa law-rì ɓo tul bay biri ná le woo?»

6

Zezu ha fe sum ha ruo nzoɓri

(Mat 14.13-21; Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Fale ku ná báyii le, Zezu tuo maambii ká Galele ká ì dí ba maambii ká Tiberiyad ndaw ná a se fi kelu. ² Ruo nzoɓri nḡj̄i bamba tasiri tɔŋ fale, bay jì le, ì ko fe sanri ká'a dāa a vāake nzoɓ sēmri. ³ Lee, Zezu báy leɗ nduoɓal-eri ì hil tul mboro ì kaw dí. ⁴ Nam suoriya Zibri ká ba *nam suoriya t̄j̄i saa bil koy ná tɔŋ dí mbāa ro.

⁵ Zezu ko-kóm a ko ruo nzoɓri nḡj̄i bamba tasiri ká ì vi ba luo-ε, ze a baa ha Filiɓ mi: «Zad haa ndaw roo, náa hieri fe sum ká dí bay haŋa nzoɓri key ná ì s̄y le?»

⁶ Ka vbi bay munu bay kóko waa, Filiɓ a ȳj̄nra báy bay mina ze ha ni le, bay jì le, ka ko fe ká be k̄j a vāa dāa ná ro. ⁷ Lee, Filiɓ ȳj̄nra báy bay ha ni mi: «Í! Ze lari ped nam isod sod sidi hoy kara, ɓuru ti hie fe sum ká'a máa bay haŋa ruo nzoɓri key ná ì zinj nd̄j̄i nd̄j̄i ì s̄y ya hoy!» ⁸ Lee, leɗ nduoɓal-ε k̄j ká rinj-ε ba Andere, ȳȳ Simon Piyer ná baa ha ni mi: ⁹ «Leɗ kuban mb̄j̄w munu ze dō báy maapa ba ndebe*, a s̄j̄iri ba sidi. A ku ná waa, a máa ruo nzoɓri ná key le?» ¹⁰ Báyii le, Zezu baa mi: «Í ha nzoɓri riw bele káw siri ɓaw.» Zafε ku ná, suyri luo buɗum ká dí bamba; ze ì kaw tul suy ná. W̄arari ká ì dō zadε ku ná, tul-ri maa isod sod dō zad ndebe (5.000).

¹¹ Báyii le, Zezu yaa maapa ná a dāa taambol ha Ngerewuru, roo a ha leɗ nduoɓal-eri leke nzoɓri ká ì kaw siri ná. Ka ȳj̄i a dāa faa mb̄j̄w munu báy s̄j̄iri ná ndaw, a ha ri s̄y maa ri s̄b s̄b munu ká law-ri hii. ¹² Zadka ì s̄y maa zad kon ɓari riw bele ná báyii le, Zezu baa ha leɗ nduoɓal-eri mi: «Í mb̄y ɓieri ká tɔŋ ná ká'a mgbaka a ɓie gor hoy.» ¹³ Lee, maapa ká ndebe ká ì s̄y ká ɓie tɔŋ ná, ì faa mbaa buɗu ba duo fal-ε sidi.

¹⁴ Zadka nzoɓri ko fe san ká Zezu dāa ná báyii le, ì tii saw bāa mi: «Ba tusue k̄j, leɗban key ná, ka ba mb̄y yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru ká'a vika tasiri key†.» ¹⁵ Munu ká Zezu ko ká ì hii bay mgbaka ni báy h̄rusuo bay haŋa ni ka ba mbay ɓari ná, ka naa s̄uo-ε ba k̄j robay a vāa kaw tul mboro hu-o-ε.

Zezu se-seɗ ká tul mbii

(Mat 14.22-33; Mrk 6.45-52)

¹⁶ Zadka zad dō pira pira ná báyii le, leɗ nduoɓal-eri se nzaa maambii ¹⁷ ì hil bil tuo ì kaw dí, a ì tii saw tuo mbii ba Kapernayum ká dō nzaa kporombii ká fi kelu. Be nu ku le, zad sii dɔɗ roo zu, roo le, Zezu vāa zinj ri ya robay. ¹⁸ Lee, bawda zuu kuu bivbid bivbid, a laŋ mbii ná kpuksu kpuksu.

¹⁹ Zadka leɗ nduoɓal-eri hila tuo ì se maa sal faa ndebe mase yieri munu báyii le, ì mbi nun-ri ì ko Zezu ká se-seɗ ká tul mbii a vi ba luo-ri vuku. Lee, h̄je dāa ri zikiki. ²⁰ Roo le, Zezu baa ha ri mi: «Ba ɓi k̄j zu, ì ha h̄je ka dāa r̄i ya!» ²¹ Ro ze, ì hii bay mbika ni kaw bil tuo ɓari ná, le, zadε ku hoy tuo ná t̄j̄i nzaakon ká ì hii séke ba ɓadi ná kpedere.

²² Nzaaruo k̄j báyii le, ruo nzoɓri ká ì tɔŋ ká nzaa kporombii ká fi kelu ná ì nzaa Zezu. ì ko ndaw ká tuo mb̄j̄w hoy ze dō nzaa mbii ná ku ba t̄aw. Ze tuoke ku ná Zezu hil a kaw dí zinj leɗ nduoɓal-eri ya, roo le, ɓari hu-o-ri hoy ze ì kaw dí a ì z̄lke. ²³ Lee, tuo k̄j̄ri uru saa nḡerepuo ká Tiberiyad, ì vi dí ya ká lakun zad ká Zezu dāa taambol ha Ngerewuru, roo a ha fe sum ha nzoɓri ká dí ná. ²⁴ A zadka ruo nzoɓri ko Zezu ya ndaw, leɗ nduoɓal-eri ya ndaw ná báyii le, ì uru ì hil ì kaw bil tuori ku ná, a ì se ba Kapernayum bay nzāara ni.

Zezu ba ngaw ká ha nzoɓ káwke báy kumnun

²⁵ Zadka ì t̄j̄i fi kelu ì zinj Zezu ná báyii le, ì vbi ni mi: «Mbay, sie haa ze m̄ vi zad ni key le?» ²⁶ Zezu ȳj̄nra báy bay ha ri mi: «M̄i baa ha r̄i ta-tañ ba tusue k̄j: ɓaari ná

* 6:9 Maapa key ná ba maapa ká ì dāa báy sum *orge*. *Orge* ná, ba para fe pay ká nzoɓ k̄kuri dāake maapa ì s̄y.

† 6:14 6.14 ì k̄j̄i K̄j̄in ba kulol ba sidi ke 18.15-18; Mat 11.3.

ì nzaara mì bay maapa ká ì sù maa rì sif sif hɔy ɓo, ì nzaara mì bay kóko saw fe san ká mì daa na ya. ²⁷ Ndaɗ bay daa ped ɲɔŋ bamba bay tul fe sùm ká'a ɓie gor hoy ya, roo le, bay tul fe sùm ká'a haɲa nzoɓri káwke báy kumnun ká do baɲɔu na. Fe sùmke ku na, ɓi *Vu Nzob ze mì haɲa rì. Ba ɓi kɛ ze ɲgerewuru Baa ha mì hɔrusuo daa fe ká káeke mi, ka hii bayke zɪɲ mì.»

²⁸ A báyyi le, i vbi ni bay mii: «Pedri ká ɲgerewuru hii bayke na waa, ɓuru daa mina ndaw roo, bay daa le?» ²⁹ Lee, Zezu yɪɲra báy bay ha ri mii: «Ped ká ɲgerewuru giyaɲ bay kóko ká luo-rì na, ɓa daa law-rì ɓo tul-i ɓi ká'a pie mì vi na.»

³⁰ Báyyi le, i yɪi i vbi ni na roɓay mii: «Fe san yi ndaw roo mù daa ha ɓuru ko, a ɓuru kóke bay ɓo na ɓa sùo bay le? Waa, fe yi ndaw roo mù daa le? ³¹ Bulu ɓururi ká pola lew na, i sù fe ká i dɪ ɓa manne ká ɓil law kor munu ká mbede ɲgerewuru ɓaa mii: “Ka ha ri sù fe sùm ká uru saa nulue?” ³² Roo le, Zezu ɓaa ha ri mii: «Mì ɓaa ha ri ta-taɲ ɓa tusue kɛ: ɓa *Moyze ze ha ri fe sùm ká uru saa nulue na ya, roo le, ɓa Baa ze ha ri ɲgaw taa tusueke ká uru saa nulue na. ³³ Tusueke le, ɲgaw ká ɲgerewuru ha na, ɓa ɓe ká uru saa nulue a vi tusiri key, a ha nzoɓri káw báy kumnun ká do baɲɔu na.»

³⁴ Báyyi le, i ɓaa ha ni mii: «Mbay, mu ha ɓuru ɲgaw key na baɲɔu kpaɗara.» ³⁵ Lee, Zezu ɓaa ha ri mii: «Bi ze mì ɓa ɲgaw káw báy kumnun ká do baɲɔu na. Nzob ká vi luo-i le, kon ti seke ni mbãa, a nzob ká daa law-ε ɓo tul-i le, kon mbii kara ti seke ni mbãa ndaw. ³⁶ Roo le, ɓi na mì ɓaa ha ri ro: I ko mì báy nun-rì, le, ì daa law-rì ɓo tul-i ya. ³⁷ Nzobri riw bele ká Baa ha mì na, i vika luo-i. A nzob ká vi luo-i le, mì ti nii ni do kele ya, ³⁸ bay yi le, mì vi saa nulue bay daa law hiiya ɓi ya, roo le, bay daa law hiiya nzob ká pie mì vi na. ³⁹ Law hiiya nzob ká pie mì na ze do key: nzoɓri ká'a ha mì na, ka hii bay haɲa mì poɲ nzob mbɪw mini kara ka ɓie ya, roo le, sie óro ɓie nam na, mì tina ri saa luo huf. ⁴⁰ Tusueke le, law hiiya Baa na ɓa haɲa nzoɓri riw bele tuu mì ɓa Vi-e, a ì daa law-rì ɓo tul-i ɓo ì kaw báy kumnun ká do baɲɔu na. Sie óro ɓie nam na, mì tina ri saa luo huf.»

⁴¹ Zadka Zezu ɓaa mii, «mì ɓa ɲgaw ká uru saa nulue» na, Zibri ɲguri bay ká sakra kɛ ⁴² i ɓaa mii: «Be key na, ka ɓa Zezu, vu Zezeɓ na ya lo? ɓuru tuu bi-ε báy mi-ε ta-taɲ. Waa, daa mina ndaw roo, ka ɓaa mi, ɓeri uru saa nulue le?» ⁴³ Lee, Zezu yɪɲra báy bay ha ri mii: «Ì pón nzaa

nduo ɲguri sùo ká sakra kɛ. ⁴⁴ Zadka Baa ká pie mì na dɪ nzob ya le, nzob mbɪw mini kara ti vika luo-i a daa law-ε ɓo tul-i ya. A nzob ká vi luo-i le, sie óro ɓie nam na, mì tina ni saa luo huf. ⁴⁵ Pola lew na, *nzob yaɲaɲa ɓayri saa nzaa ɲgerewuru daa do ɓil mbede ɲgerewuru mii: “Bari riw bele na, ɲgerewuru ze a fére ri fe\$.” Ze nzob haɲa ká laa bay Baa, a ya fe fére ɓe na le, a vika luo-i. ⁴⁶ Nzob mbɪw mini kara ko Baa na báy nun-ε ya, roo le, ɓi huoi ká mì uru saa luo-ε ze, mì ko ni. ⁴⁷ Mì ɓaa ha ri ta-taɲ ɓa tusue kɛ: nzob ká daa law-ε ɓo tul-i na, ka do báy kumnun ká do baɲɔu na. ⁴⁸ Bi na, mì ɓa ɲgaw káw báy kumnun. ⁴⁹ Bulu ɓaari ká i sù fe ká i dɪ ɓa manne ká ɓil law kor na, i hu riw bele. ⁵⁰ Roo le, nzoɓri ká i re ɲgaw ni key ká uru saa nulue na, i ti huka ya mɓaɲ. ⁵¹ Bi na, mì ɓa ɲgaw ká do báy kumnun ká uru saa nulue. Zadka nzob re ɲgaw ni key na le, a káw báy kumnun ká do baɲɔu na. ɲgaw ká mì haɲa na, ɓa naysuo-i. Mì ha munu bay haɲa nzoɓri ká tusiri key na, ì káwke báy kumnun.»

⁵² Zadka Zibri laa munu na báyyi le, i uru báy roɗi goɗoɗo ká sakra kɛ mii: «Úwaa! Ledɓan key na waa, naysuo-ε taa minake ze a haɲa ɓuru sù le woo?» ⁵³ Lee, Zezu yɪɲra báy bay ha ri mii: «Mì ɓaa ha ri ta-taɲ ɓa tusue kɛ: zadka ì ya naysuo-i ɓi Vu Nzob ì sù ya ndaw, a ì nzo sìm sùo-i na ya ndaw le, ì ti ɗoko báy kumnun ya. ⁵⁴ Nzob ká sù naysuo-i, a nzo sìm sùo-i na le, ka do báy kumnun ká do baɲɔu na. Sie óro ɓie nam na, mì tina ni saa luo huf. ⁵⁵ Tusueke le, naysuo-i na ɓa fe sùm taa tusueke, a sìm sùo-i na ɓa mbii nzoko taa tusueke. ⁵⁶ Nzob ká sù naysuo-i, a nzo sìm sùo-i ndaw na, nzoɓke ku na zuo zɪɲ mì, a ɓi hoy kara mì zuo zɪɲ ni ndaw. ⁵⁷ Baa ká pie mì na, ka kaw báy kumnun. Ba ɓe ze, ka ha mì kaw báy kumnun. Do fa mbɪw munu ndaw, nzob ká sù naysuo-i, a nzo sìm sùo-i na le, mì haɲa ni kaw báy kumnun na ndaw. ⁵⁸ ɲgaw ni key na, ɓa ɲgaw ká uru saa nulue. Ngawke ku na do ɓod' báy fe sùm ká bulu ɓaari sù ká ɓil law kor na. Ze ɓari ká i sù na hoy kara i hu riw bele. Roo le, nzob ká re ɲgaw ni key na, a káw báy kumnun ká do baɲɔu.» ⁵⁹ Be ze ɓa bay ká Zezu fere nzoɓri ká *hul mbú kɛ ká Kapernayum.

Nzobri ɲgii bamba poɲ fal Zezu

⁶⁰ Zadka ruo nzoɓri ká i se fal Zezu na, i laa bay fe munu báyyi le, ì daa «!i!» a ì ɓaa mii: «Bay ká ɲɔŋ key na waa, nzob ve ze a máa láake le?» ⁶¹ Lee, Zezu ko ndaw ká led' nduoɓal-eri do ɲguri sùo-ri se tul

bayke na, ze ka ba ha ri mii: «Bay ká m̀i baa na tuo law-r̀i tuo le woo? ⁶² A ku na, zadka bi *Vu Nzob m̀i úru saa tusiri key, mí ỳji ba zad ká m̀i uru saa d̀i pola na waa, ì k̀er bay mina ká d̀i le? ⁶³ Tem Ngerewuru ze ha nzob kaw báy kumnun. Hurusuo nzob ti dáa fe mbjw ya. Bayri ká m̀i baa na, ba kumnun taá tusueke ká uru saa luo Tem Ngerewuru, ⁶⁴ roo le, nzob hãneri ká sakra baar̀i d́aa law-ri bo tul-i ya.» (Ká ba tusue le, titire hoy Zezu ko nzobri ká i d́aa law-ri bo tul-e ya na ndaw, a ko nzob ká'a mbika tul-e na ndaw pi.) ⁶⁵ Ka baa róbay mii: «Be ze m̀i baa ha r̀i pola mii: zadka Baa ha faa ha nzob ya le, nzob mbjw mini kara ti vika luo-i, a d́aa law-ε bo tul-i ya.» ⁶⁶ Zade ku hoy le, nzobri ngi-nggi ká i se fal-ε na, i naa s̀u-o-ri yóron yóron a i se fal-ε mbáa. ⁶⁷ Ro, Zezu vbi led nduo-bal-eri ká duo fale sidi na mii: «Baari hoy kara ì hii bay náa s̀u-o-r̀i ndaw le woo?» ⁶⁸ Báyji le, Simõn Piyer yjindra báy bay ha ni mii: «Mbay, buru na buru séke luo nzob ve báy le woo? Bay bo na d́aa ha nzob káwke báy kumnun ká do banjo.» ⁶⁹ A buru laa le, búru d́aa law buru bo tul-a, a búru tuu mù ba Nzob ká Tan Kadãnj ká Ngerewuru pie mù vi.» ⁷⁰ Lee, Zezu yjindra báy bay ha ri mii: «Baar̀i ká tul-r̀i duo fale sidi na, ba bi ze m̀i nan r̀i ya le woo? Roo le, nzob mbjw ká sakra baar̀i na ba vu ngeretemndaya.» ⁷¹ Ka baa bay munu se tul Zudas Iskariyod, vu Simõn. Ze, ka ba na led nduo-bal-ε kara, be k̀i ze namke vi le, a mbika tul-e.

7

Nam ká Zezu a tina s̀u-o-ε na vi ya báy

¹ Fale ku le, Zezu hãari báy puori bof bof ká kudu zad ká Galele. Ka hii bay séke kudu zad ká Zude ya, bay ji le, ngeredomay Zibri ká d̀i i nzaa faa bay ika ni. ² Lee, *nam suoriya hul pudí Zibri na tòn d̀i mbáa*. ³ Ro, yu Zezuri baa ha ni mii: «Mu zól ká zad ni key mú se kudu zad ká Zude bay haña bo, nzobri ká i se fal-a na i ko fe sanri ká mù d́aa na. ⁴ Zadka nzob hii bay haña riñ-ε mgbale, ka ti mu s̀u-o-ε ya, a séke ba zad hie a d́aa fe sanri ha nzobri riw bele ko. A munu ká mù d́aa k̀iri fe sanri mini key na, mu d́aa bo ha nzobri riw bele ko.» ⁵ (Tusueke le, yu Zezuri kara, i d́aa law-ri bo tul-e ya.)

⁶ Báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Nam bi na vi ya báy. A baar̀i le, namri riw bele na, ì se munu ká law-r̀i hii. ⁷ Baar̀i na, nzob tukeleri key ti fúy r̀i ya. A bi le, i fúy m̀i, bay ji le, fe d́aa bari ká ndaya na, m̀i baa bayke ba kele ta-tãnj ha ri. ⁸ Ze, baar̀i na ì

zól i se zad suoriya na. A bi le, m̀i ti séke d̀i ya báy, bay ji le, nam bi na vi ya báy.» ⁹ Fal bay ká'a baa munu ha ri na báyji le, ka tãa a kaw kudu zad ká Galele.

Zezu se zad suoriya ká Zuruzalem

¹⁰ Fal zól yu-eri ká i zól i se ba zad suoriya ká Zuruzalem na báyji le, ka uru a zól ba baad ndaw, roo le, ka se ba baad ba muni. ¹¹ Báyji le, ngeredomay Zibri ká i do zad suoriyake ku na, i nzaara ni i vbi bay be mii: «Waa, ledban na do zad haa zey le?» ¹² Ruo nzobri hoy kara soro bay Zezu do nzaa-ri yaa yaa, i máyke bay zin k̀i ba lie ba lew. Nzob hãneri baa mii: «Ledban na ba nzob law kere.» A nzob k̀iri laa le, baa mii: «U-uu, mbjw ya! Ka ula nzobri!» ¹³ A le, nzob mbjw mini kara maa bay áa nzi-ε bay baa k̀er bay be ba kele ha nzobri laa ya, bay ji le, i d́aa hie bay ngeredomay Zibri.

¹⁴ Zadka nam suoriyake na kal mgbale sikda báyji le, Zezu se bil mgbãnj ká hul kãni Ngerewuru do d̀i, a tii saw fere nzobri fe ká d̀i. ¹⁵ Zadka ngeredomay Zibri laa fe fere be munu na báyji le, zad bay zee ri sel ha ri baa mii: «Ledban key na fere mbede Ngerewuru ya waa, d́aa mina ndaw roo, ka tuu faa fere nzobri fe mini le?» ¹⁶ Lee, Zezu yjindra báy bay ha ri mii: «Feri ká m̀i fere nzobri na uru saa luo-i ya, roo le, uru saa luo Ngerewuru ká pie m̀i. ¹⁷ Nzob ká mbi s̀u-o-ε bay d́aa law hiiya Ngerewuru ba tusue na, zadka fe fere bi na uru saa luo Ngerewuru le, ká'a kóko; ze uru saa luo-i hoy kara a kóko ndaw. ¹⁸ Nzob ká baa bay ká uru saa luo-ε be k̀i s̀u-o-ε na, ka nzaa riñ dika be s̀u-o-ε hoy zu. Roo le, nzob ká nzaa riñ dika nzob ká pie ni na laa le, ka baa s̀u-o bay, fe úla nun nzob mbjw kara ti s̀u-o-ε ya. ¹⁹ Baar̀i na, *Moyze ha r̀i *bol kusol k̀i, roo le, nzob mbjw mini ká sakra baar̀i kara d́aa vu mbom bo d̀i ya. Waa bay ji ndaw roo, ì nzaa faa bay ika m̀i le?»

²⁰ Báyji le, ruo nzobri uru báy ródí zin ni i baa mii: «Bo key na waa, mù ba nzob bala le woo! A ve ze nzaa faa bay ika mù ká zad ni key le?» ²¹ Lee, Zezu yjindra báy bay ha ri mii: «Bi na, m̀i d́aa fe san mbjw munu hoy báy nam mgbaka tãram. Ze, baar̀i riw bele ká ì ko na, zad bay zee r̀i sel. ²² Ì k̀er i ko. Moyze mbi nzi-ε bay haña vu baar̀i ká ì mbon ri na, i d́aa nam tòn sidi le ì kuñ ri ngori. (Tusueke le, ba Moyze ze mbi nzi-ε ya, roo le, ba bulu naari.) Ze, ba nam mgbaka tãram hoy kara, i kuñ ledri ngori mgbum. ²³ Baar̀i na, ì kuñ ledri ngori báy nam mgbaka tãram bay haña bol kusol Moyze ka d́oke báy zafe. A waa,

* 7:2 7.2 I k̀iji Soro ped d́aa Leviri 23.34; Nehemi 8.14-18; Kijina bol kusol ba sidike 16.13-15. † 7:14 7.14 Nam suoriyake na, d́aa nam tòn sidi. ‡ 7:21 7.21 I k̀iji Zaa 5.1-15.

bay ji ndaw roo, bi maa, mi vaa nzob ha suo-e nduo kiyaw kiyaw bay nam mgbaka taram le, law-ri faa ri ka tul-i le? ²⁴ I bekle fe daa nzob bay faake ndaw roo, i kun bay ka bo tul-e bay, bo i ko fe ka do nun-ri ka kele key hoy i mbike bay ka bo tul nzob ya.»

Nzobri may ki bay ka tul Zezu

²⁵ Zadka nzob haneri ka Zuruzalem ko Zezu na bayji le, i kaw yer i baa mii: ²⁶ «Ledban ni key ze, i nzaa faa bay ika ni ya le woo? I ko ka'a do baa bay ka nun ruo nzobri, laa ka ngeredomay Zibri daa fe mbjw zinj ni ya ku na! Bari na, i ko ni ba *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na ba tusue ro zu le woo? ²⁷ Ze, Krisi na, zadka'a vika na, nzob mbjw ti koko zad ka'a uru saa di ya. Roo le, ledban ni key na, buru ko zad ka'a uru saa di na ta-taj.»

²⁸ Bayji le, Zezu ka do fere nzobri fe ka bil mgbaj ka *hul kani Ngerewuru do di na, baa bay ba siya belej mii: «Baari na i ko mi ko ndaw, i ko zad ka mi uru saa di ndaw kele? Bi na, mi vi bay tul gan suo-i hoy ya. Roo le, nzob ka pie mi na, ba nzob ka maa bay daa law bo tul-e. Baari na i tuu ni ya, ²⁹ roo le, mi tuu ni tuu, bay ji le, mi uru saa luo-e. Ba be ki ze ka pie mi vi.»

³⁰ Zadka ngeredomay Zibri laa bay ka Zezu baa na bayji le, i nzaa faa bay mgbaka ni. Roo le, nzob mbjw daa nduo-e zaa ni ya, bay ji le, nam be na vi ya bay. ³¹ Ka sakra ruo nzobri na, nzobri ngji bamba daa law-ri bo tul-e i baa mii: «Zadka Krisi a vika na, a daa fe sanri kal taa ledban ni key na le woo?»

³² Bayri ka ruo nzobri baa se tul Zezu na tuo bo suku *Fariziri. Ro, *ngerenzob fe poyri bay Fariziri, i pie nzob koro hul kani Ngerewururi bay hana ri vaa mgba Zezu. ³³ Bayji le, Zezu baa mii: «Bi na, mi kaw zinj ri ndji munu hoy, roo mi yji ba luo nzob ka pie mi na. ³⁴ I nzaara mi, roo le, i ti zinj mi ya, bay ji le, zad ka mi doko di na, i maa bay seke di ya.»

³⁵ Bayji le, ngeredomay Zibri vbi bay ka sakra ki mi: «Ka'a seke ba zad haa ndaw roo a baa mii, naa ti zinjri beri mbaa ku le? Ka'a seke luo nzob naari ka i kaw sakra Gerekre bay fere ri fe le? ³⁶ Ka baa mii, naa nzaarari beri, roo le, naa ti zinjri beri ya ndaw, zad ka beri doko di kara, naa maari bay seke di ya ndaw pi. Waa, bay be ku na, bil-e do mina zu le?»

³⁷ Ro bie nam suoriyake ka ba nam ka kal taa hawri riw bele na, Zezu uru a do siya ka sakra ruo nzobri a baa bay belej ba siya mii: «Nzob ka kon mbii se ni le, ka vi luo-i a nzo. ³⁸ Munu ka i daa do bil

mbede Ngerewuru na, nzob ka daa law-e bo tul-i na le, mbii kaw bay kumnun na, a tji a uo suo suo ba ngjinjake saa bil law-e.» ³⁹ (Zezu baa bay key na se tul Tem Law Pie ka Ngerewuru a hana nzobri ka i daa law-ri bo tul-e. Ka bil sewke ku na, Ngerewuru ha nzobri Tem Law Pie ya bay, bay ji le, Zezu na hu a tji saa luo hud'a kaw bay rin dika Bi-e ya bay.)

⁴⁰ Zadka ruo nzobri laa bay ka Zezu baa na bayji le, nzob haneri baa mii: «Ledban key na ka ba tusue nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru ka buru gijan ni na.» ⁴¹ Nzob hawri baa mii: «Ka ba Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na.» Roo le, nzob kiri may bay zinj ri mii: «Lee, Krisi a uru saa ku du zad ka Galele ndaw pi zu le woo! ⁴² Mbede Ngerewuru baa mii, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri na, a ba nzob ka saw bulu Mbay *David, ka'a uru saa Betelehem, puo ka David kaw di pola lew na^S.» ⁴³ Ro, ruo nzobri rof ki ba lie ba lew, i teke bil ki bay tul Zezu. ⁴⁴ Nzob haneri ka sakra bari ku na hii bay mgbaka ni, roo le, nzob mbjw daa nduo-e zaa ni ya.

⁴⁵ Bayji le, nzob koro hul kani Ngerewururi ka ngerenzob fe poyri bay Fariziri pie ri bay mgbaka Zezu na, i yji i vi zinj ri. Lee, ngereri na vbi ri mii: «Bay ji ndaw roo, i mba ni i vike ya le?» ⁴⁶ Lee, nzob koro hul kani Ngerewururi na yinjra bay ha ri mii: «Buru ko nzob baa bay munu ka ledban nu ku ba mbjw ya mgbaj!» ⁴⁷ Bayji le, Fariziri uru zinj ri mii: «Uu! Baari hoy kara, i yaa nzaa ula be ndaw kele? ⁴⁸ Waa ka sakra buru Fariziri bay ngere Zibri na, nzob mbjw ka daa law-e bo tul-e na, do di ku le woo? ⁴⁹ A ruo nzobri key ka i daa law-ri bo tul-e na, i tuu *bol kusol *Moyze na ya. I ba nzobri ka bebi Ngerewuru mba tul-ri.»

⁵⁰ Bayji le, Nikodem ka ba Farizi mbjw munu, be ka'a se luo Zezu pola ba sun na baa ha ri mii: ⁵¹ «Lee, bol kusol naari na ha naari faa bay daa bay bo tul nzob tan laa bay ka nzi-e ya ndaw, tan koko fe ndaya ka'a daa na ya mgbum le woo?» ⁵² Ro, Farizi hawri bay ngere Zibri na, i yinjra bay bay ha ni mii: «Aa! Bo kara, mu ba nzob ka ku du zad ka Galele ndaw le woo? Mu bekle bil mbede Ngerewuru bay kere le, mu ti zinj nzob mbjw ka ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru ka uru saa Galele na ya!»

⁵³ [Fale ku le, nzob haa haa le, uru a zol faa puo.

8

¹ Ro, Zezu uru a se ba tul kuo ka rin-e ba

Oliviye.]

Máy ká daa nun pie

² [Nzaaruo kí ká tibie piéd na, Zezu yíi a se bil mgbaj ká *hul kani Ngerewuru do dí, le, ruo nzobri riw bele soro ba lakun-ε. Ka kaw siri a tii saw fére ri fe. ³ Báyji le, nzob fére nzobri *bol kusol Zibri háy *Fariziri, i dar máy daa nun pie mbíw munu ká waja nzob do naaja zinj ni na gbukru i mgbá ni i víke luo-ε, i daa ni do pol nzobri riw bele, ⁴ i baa há Zezu mii: «Mbay, máy key na, buru dar ni gbukru ká a do daa nun pie, ze búru mgbá ni. ⁵ Ká bil bol kusol *Moyze le, kíri máyri ká mini key na, ndač bay haña buru vbúku ri háy tisaw a búru i ri. A waja, bo na, mù baa taa bo mina ze ká dí le?» ⁶ I baa munu i nzaake nzi-ε, bo bay zinj faa le, i daake bay ka bo tul-e. Roo le, Zezu sol siri a đinj tul-e a tii saw vbie fe háy vu nduo-ε do siri.]

⁷ Munu ká ngeredomay Zibri gefe ni kpan háy vbiw banquo ba pola pola na báyji le, Zezu ura tul-e a ndača sùo-ε a baa ha ri mii: «Nzob ká sakra baari ku ká daa feyaa ba mbíw ya le, ka mbi tisaw a vbúke ni pola bo náa kóri!» ⁸ Fale ku le, ka sol siri a đinj tul-e ba kí a tii saw vbie fe do siri na robay.]

⁹ Zadka i laa bay na munu báyji le, kér bay bari daa bay bo tul-ri sùo-ri, ha ri náake sùo-ri i zól yorón yorón háy zad bari. Uru saa ngereri kpuru mgbá tul ledri na, i ponj Zezu huo-ε hoy háy máy na do. ¹⁰ Báyji le, Zezu uru siya a ndača sùo-ε a vbi ni mii: «Máy, nzobri ká i daa bay bo tul-a na, i do zad ha le? Waja, nzob mbíw daa bay bo tul-a ya wum kí le?» ¹¹ Lee, máy na yinjra háy bay há ni mii: «Mbay, mi ko nzob mbíw ya.» Roo, Zezu baa há ni mii: «Bi kara mi daa bay bo tul-a ya ndaw. Mu se zad sed bo, a roo le, mu daa feyaa mbáa.»]

Zezu ba zad taja

¹² Zezu mbi bay a baa ba kí há ruo nzobri mii: «Bi na, mi ba zad taja nzobri ká tusiri key. Nzob ká se fal-i le, a doko háy zad taja bay káwke háy kumnun, bo ka ti seke sed ká bil sun na mbáa mgbaj.»

¹³ Báyji le, *Fariziri yinjra háy bay há ni mii: «Bo kí mù baa nasi bay bo sùo-ɔ. Bay bo na daa fe mbíw ya.» ¹⁴ Zezu yinjra háy bay ha ri mii: «Ze mi baa nasi bay bi sùo-i hoy kara, bay ká mi baa na ba sùo bay. I ko, bi na, mi ko zad ká mi vi saa dí ndaw, a mi ko zad ká mi seke ba bađi ndaw pi. Roo le, baari na, i ko zad ká mi uru saa dí ya, a i ko zad ká mi seke ba bađi ya ndaw. ¹⁵ Baari na, i kunj bay bo tul nzob munu ká nzobri daa zinj kí. Bi na, mi daa bay bo tul

nzob mbíw ya. ¹⁶ Ze bo, ba bi ze mi kunj sal bay laa le, kúnj sal bay bi na, do háy zadε, bay ji le, mi do huo-i ze mi kunj sal bay na ya, roo le, Baa ká pie mi na do zinj mi. ¹⁷ I daa do bil *mbede bol kusol baari kí mii: “Zadka nzobri sidi roo nasi bay bari maa kí le, nasi bayke na daa ped*.” ¹⁸ Bi na, mi baa nasi bay bi sùo-i kí, a Baa ká pie mi na kara baa nasi bay bi na ndaw.»

¹⁹ Báyji le, Fariziri vbi ni bay mii: «Waja, baa-ka do zad ha le?» Lee, Zezu yinjra háy bay ha ri mii: «Baari na, i tuu mi ya, a i tuu Baa ya ndaw. Zadka i tuu mi le, i tuuka Baa na ndaw.» ²⁰ Be ze ba bayri ká Zezu fere nzobri ká bil *hul kani Ngerewuru ká zad búo lari. Roo le, nzob mbíw mgbá ni ya, bay ji le, nam be na vi ya háy.

Zezu baka ngeredomay Zibri

²¹ Zezu baa há ngeredomay Zibri na robay mii: «Mi zól, le, i nzaara mi kpuy a i hu ká bil feyaa baari. Zad ká mi seke ba bađi na, baari na, i maa bay seke dí ya.» ²² Báyji le, ngeredomay Zibri vbi bay ká sakra kí mii: «Munu ká a baa mii, buru maa bay seke zad ká beri seke dí ya na ku waja, ka a ika sùo-ε sùo-ε le woo?»

²³ Lee, Zezu yinjra háy bay ha ri mii: «Baari na, i ba nzobri ká tusiri key, roo le, bi na, mi uru saa nulue. Baari na, i ba nzob taa tusiriri key, roo le, bi na, mi ba nzob taa tusiri key ya. ²⁴ Be mini ze, mi baa ha ri mii, i huka ká bil feyaa baari. Zadka i daa law-ri bo tul-i mii, mi ba nzob ká mi do banquo na ya le, i huka ká bil feyaa baari.»

²⁵ Báyji le, i yíi i vbi ni bay mii: «Waja, bo na mù ba ve le?» Lee, Zezu yinjra háy bay ha ri mii: «Mi baa bayke banquo háy tiikake hoy ha ri. ²⁶ Mi do háy bayri ngji bamba bay baa ndaw, bay daa bo tul-ri ndaw pi. Roo le, nzob ká pie mi na baa sùo bay, a bayri ká mi laa ká luo-ε na, mi baa há nzobri ká tusiri key.»

²⁷ Bay ká Zezu baa se tul Bi-ε na, i laa ya. ²⁸ Lee, ka baa ha ri mii: «Zadka i sinj mi bi *Vu Nzob i ura mi do siya le, i kóko mi ba nzob ká do banquo ndaw, a i ko mi ba nzob ká mi daa fe mbíw háy tul ganj sùo-i ya ndaw pi. Bay ká Baa fere mi hoy ze mi baa. ²⁹ Nzob ká pie mi na ka do zinj mi, bo ka ponj mi do huo-i ya, bay ji le, banquo na, mi daa fe ká ri law-ε.» ³⁰ Zadka Zezu do baa bay munu na báyji le, nzobri ngji bamba daa law-ri bo tul-e.

Bay ká se tul vu Abaraham taa tusukeri

³¹ Zezu baa bay há Zibri ká i daa law-ri bo tul-e na mii: «Zadka i do tul bay bi ká mi fere ri na háy zadε banquo le, i ba led

* 8:17 8.17 Kijja bol kusol ba sidike 19.15.

nduo-bal-i taa tusuekeri. ³² I tuukake tusue bay na, le báy faa tusue bayke na, i tjiike saa bil koy feyaa.»

³³ Báyyi le, ngeredomay Zibri yjinra báy bay ha ni mii: «Buru na, buru ba vu bulu *Abaraham, buru ba koy nzob ba mbjw ya mgban. Waa, daa mina ndaw roo mu baa mii, buru tji saa bil koy feyaa na le woo?» ³⁴ Lee, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzob ha haa ka daa feyaa na, ka ba koy feyaa. ³⁵ Koy nzob na ti daa puo a kaw di banquo kpadara ya, roo le, nzob ka ba led bil puo na, a kaw di wum banquo. ³⁶ Zadka Vu Ngerewuru tina ri saa bil koy feyaa na le, i kaw bay tul-ri ba tusue ki. ³⁷ Mi ko ndaw, baari na, i ba vu bulu Abaraham. Be nu ku hoy kara, i nzaara mi bay ika mi, bay ji le, bay bi na ri bil law-ri ya. ³⁸ Bi na, mi baa bay fe ka Baa kie mi, a baari laa le, i daa fe ka baa baari baa ha ri.»

³⁹ Báyyi le, i yjinra báy bay ha ni mii: «Baa buru na ze ba Abaraham.» Lee, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Uwaa, zadka i ba vu Abaraham taa tusuekeri le, i daa feri munu ka'a daa. ⁴⁰ I ko, fe ka mi daa na, mi baa tusue bay ka uru saa luu Ngerewuru ha ri, be nu ku hoy kara, i nzaara faa bay ika mi. Fe daa ka munu na, Abaraham daa ba mbjw ya! ⁴¹ Baari na, fe daa baari ri fe daa baa baari.»

Báyyi le, i yjinra báy bay ha ni mii: «Buru na, buru ba led mbanari ya. Baa buru mbjw ki hoy ba Ngerewuru.» ⁴² Lee, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Uwaa, zadka Ngerewuru ba baa baari ba tusue le, i kko mi ba nzob nun-ri, bay ji le, mi uru saa luo-e ze mi vi. Bi na, mi vi bay tul gan suo-i ya, roo le, ba be ze ka pie mi. ⁴³ Bay ji ndaw roo, bay ka mi baa key le, i taa laa kpuy le woo? Bay ji le, i maa bay laa bay bi key na ya. ⁴⁴ Baari na, baa baari ba ngeretemndaya, ze i hii daa fe ka law baa baari hii. Be na, ka ba nzob ika nzob bay tiikake lew hoy. Ka ba nzob ka'a baa suo bay ya, bay ji le, suo bay mbjw mini kara ti luo-e ya. Zadka'a baa bay kud bay beri na, ba fe ka do bil naysuo-e ka tii ni tii ro, bay ji le, ka ba nzob kud bay, a ba baa nzob bay bayluri. ⁴⁵ Bi na, mi baa tusue bay. Be ze, i hii bay daake law-ri bo tul-i na ya! ⁴⁶ Nzob ve ka sakra baari key roo, a maa bay zii faa bay daa bay feyaa bo tul-i le? A waa, daa mina ndaw roo, mi baa tusue bay ha ri le, i daa law-ri bo tul-i ya le? ⁴⁷ Nzob ka ba taa Ngerewuru na, ka laa bay be, roo le, baari na, i laa bay be ya, bay ji le, i ba taa be ya.»

⁴⁸ Báyyi le, Zibri yjinra báy bay ha ni mii: «Yi! Bay buru do bay zadé. Mu ba nzob

ka Samari ya lo? Bo na, temndaya do tul-a!» ⁴⁹ Lee, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Uwaa, temndaya do tul-i ya, roo le, mi daa mbay bo tul Baa. A baari laa le, i tjiiri mi. ⁵⁰ Bi na, mi nzaa riij dika bi suo-i ya, le, nzob mbjw do di ku ze nzaa faa bay daa riij dika bo tul-i. Ba fe ze, a kiiij sal bay bay zadé. ⁵¹ Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzob ka daa vu mbom bo tul bay bi le, ka ti huka ya mgban.»

⁵² Báyyi le, Zibri yjinra báy bay ha ni mii: «Timbede key na, buru ko ta-tan ro! Bo na, temndaya do tul-a! Abaraham na hu, a *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru kara, i hu ndaw. Waa, ba mina ndaw roo, bo na, mi baa mii: "Nzob ka daa vu mbom bo tul bay bo le, ka ti huka ya mgban" le? ⁵³ Bulu buru Abaraham na hu ro, waa, bo na, mi mba tul-e mba le woo? Nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru kara, i hu ndaw! Waa, mi mgba suo-o ba ji zu le?»

⁵⁴ Lee, Zezu yjinra báy bay mii: «Zadka mi daa riij dika bo tul-i ki suo-i le, riij dika bi na do ba fe ka gor hoy. Nzob ka daa riij dika bo tul-i na, be ze ba Baa. Be ki ze i di ni ba Ngerewuru baari. ⁵⁵ Be nu ku hoy kara, i tuu ni ya, a bi le, mi tuu ni tuu. Zadka mi baa mii: "Mi tuu ni ya" le, mi ba nzob kud bay munu ka baari ndaw. Roo le, mi tuu ni a mi daa vu mbom bo tul bay beri. ⁵⁶ Bulu baari Abaraham na, zadka'a ker bay se tul nam vika bi na le, ka daa suoriya. Zadka'a ko munu na, suoriya mbaa bil law-e gbay gbay.»

⁵⁷ Báyyi le, Zibri yjinra báy bay ha ni mii: «Uwaa, bo laa ka mi daa mbiimbam siij ndebe ya bay key na le, mi ko Abaraham kereij ro key le woo!» ⁵⁸ Lee, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: pola roo bay haari ri mbon Abaraham na, mi do doo ro zu.» ⁵⁹ Zadka ngeredomay Zibri laa munu na báyyi le, i uru i faa tisawri bay vbukuke ni. Roo le, Zezu mu suo-e ka sakra ruo nzofri, a tji saa zad *hul kani Ngerewuru na.

9

Zezu vaa nzob raw mbjw munu

¹ Zadka Zezu se faa na báyyi le, ka ko nzob mbjw ka ba nzob raw ka'a tjiike saa wuru. ² Báyyi le, led nduo-bal-eri vbi ni bay mii: «Mbay, bay ji ndaw roo ledban ni key na, i mbon ni ba raw le? Waa, bay tul feyaa ka be ki suo-e ka daa, mase bay tul feyaa nzob mbon niri le?»

³ Lee, Zezu yjinra báy bay mii: «Do bay tul feyaa be ya ndaw, bay tul feyaa nzob mbon niri ya ndaw, roo le, ka ba raw munu bay haari ped daa Ngerewuru ka tinake suo-e ba kele. ⁴ Munu ka ba fisie bay na,

ndaɗ bay haɗa náa dáari ped ká nzoɓ píe mĩ daa zuo nduo-i na ha ni ɔ báy zadɛ. Sunj do di mbáa ro ká nzoɓ ti máa bay dáa ped ya. ⁵ Zadka mù do tusiri key koɓ roɓ bay na, mù ba zad' tana nzoɓri ká tusiri key ha nun-ri mgbuda.»

⁶ Fale ká Zezu baa bayri na munu báyyi le, ka sa-sami bo siri, a zukri báy vu nduo-ɛ ha ni ba boɗo, roo a daa nɗu tul nun nzoɓ raw na ⁷ a baa ha ni mii: «Mu se mú vaa waa nun-a báy mbii daɗa Silowe.» (Mára saw rinke baa mii, «ka pie mĩ.») Báyyi le, nzoɓ raw na se a waa nun-ɛ munu ká Zezu baa ha ni na. Yi fe saa di na báyyi le, ka ko zad' *taɗ kad' kad'.

⁸ Zadka'a tji puo na, nzoɓ tul kpan ɓeri báy nzoɓri ká i ko ni ba nzoɓ goɗma pola na i daa: «Wúy! Waa, ba ledban ni key ká kaw siri a goɗ fe na ya le woo?» ⁹ Nzoɓ haɗeri baa mii: «Ba ɓe kɛ.» A nzoɓ haɗri laa le, baa mii: «U-uu, ba ɓe ya, roo le, ba rii kɛ hoy zu.» A le, nzoɓ raw na baa sùo-ɛ kɛ mii: «Ba ɓi na kɛ zu.» ¹⁰ Báyyi le, i yji i vbi ni bay mii: «Daa mina ndaw roo nun-a mgbuda ha mù ko-kóm le?» ¹¹ LEE, ka yjinra báy bay ha ri mii: «Ledban ká i di ni ba Zezu na ze daa boɗo ndji a daa nɗu tul nun-i ha mĩ a baa mii: "Mu se daɗa Silowe mú vaa waa nun-a." Ze, mĩ se di mí vaa waa nun-i na, le, mĩ ko zad' taɗ kad' kad'.» ¹² Báyyi le, i vbi ni bay mii: «Waa ledbanke do zad' haɗa le?» LEE, ka yjinra báy bay ha ri mii: «Mĩ ko ya.»

Fariziri vbi ledban ká nun-ɛ ko zad'

¹³ Báyyi le, i sùu ledban ká ba raw pola na i víke ni ha *Fariziri. ¹⁴ LEE, nam ká Zezu daa boɗo a mgbúfake nun nzoɓ raw ku na, ba *nam mgbaka taram Zibri. ¹⁵ Be mini ze, Fariziri kara vbi ledban na bay kóko waa, fe ji ze daa ndaw roo ha ni ko zad' key le? LEE, ka baa ha ri mii: «Ka daa boɗo ndji nɗu tul nun-i, ze mĩ se mí vaa waa, le, timbeɗe key na mĩ ko zad'.»

¹⁶ Báyyi le, Farizi haɗeri baa mii: «Nzoɓ ká daa fe mini key na, ka ba taa Ngerewuru ya, bay ji le, ka daa vu mbom bo tul nam mgbaka taram na ya.» Roo le, nzoɓ haɗri baa mii: «Úwaa, zadka nzoɓ ba nzoɓ feyaa na waa, a daa mina ndaw roo a maa bay dáa kɛri fe sanri ká mini key le?» Ro, i téke ɓil kɛ. ¹⁷ Báyyi le, Fariziri na i yji i vbi raw ká ko zad' ba kɛ bay mii: «A bo kɛ waa, mù baa bay mina ze se tul nzoɓ ká mgbuda nun-a na le?» LEE, ka yjinra báy bay mii: «Ka ba nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru.»

¹⁸ Ngeredomay Zibri hii bay yaɗa bay ká mii, ledban key na pola ka ba raw, a timbeɗe key ka ko zad' ro na ya. Be nu ku báyyi le, i di nzoɓ mbón niri na ¹⁹ i vbi ri bay mii: «Waa, ba vu baari ba tusue kɛ le?»

Baari kɛ sùo-ri ze i baa mii, i mbonj ni ba raw le? Waa, daa mina kɛ ndaw roo, ka ko zad' ká timbeɗe key le?»

²⁰ LEE, nzoɓ mbón niri na yjinra báy bay ha ri mii: «Ba fe ká buru ko ta-taɗ, ka ba vu buru ká buru mbonj ni ba raw saa wuru kɛ. ²¹ Roo le, fe ká daa roo ka kóke zad' timbeɗe key na buru ko ya, a nzoɓ ká daa roo ha nun-ɛ ko zad' na kara, buru ko ni ya ndaw pi. I vbi ni ɓe kɛ i laa, ka ba led' mbáa; ka'a máa yjinra báy bayke ha ri laa.» ²² I baa munu, bay ji le, i daa hje ngeredomay Zibri. Ká ba tusue le, ngeredomay Zibri leke bay zuo ɓil kɛ pola bay haɗa bo, nzoɓ haɗa ká di Zezu ba *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaɗa nzoɓri na le, i nii ni tji ká *hul mbú kɛ ɓari Zibri na. ²³ Be mini ze, nzoɓ mbón niri na ɓaake bay mii: «I vbi ni i laa; ka maa bay yjinra báy bayke ha ri laa.»

²⁴ Báyyi le, Fariziri na i yji a i di nzoɓ raw ká ko zad' na faa ɓal ba sidike i vbi ni bay mii: «Mu haa huɗ ba tusue ká nun Ngerewuru. Buru ko ndaw, nzoɓ ká vaa mù key na ka ba nzoɓ feyaa.» ²⁵ LEE, ka yjinra báy bay mii: «Ka ba nzoɓ feyaa, mase, ka ba nzoɓ feyaa ya hoy kara, mĩ ko ya. Roo le, mĩ ko fe mbjw ta-taɗ: pola na mĩ ba nzoɓ raw, a timbeɗe key le, mĩ ko zad'.»

²⁶ Báyyi le, i yji i vbi ni bay na roɓ bay mii: «Fe ji kɛ ka daa ha mù le? Ka daa mina ndaw roo, a mgbúfake nun-a na ha mù le?» ²⁷ LEE, ka yjinra báy bay ha ri mii: «Úwaa, bay ni key na, mĩ baa ha ri ro, ze i hii bay yaɗa bay ɓi na ya. Waa, bay ji ndaw roo, i hii bay haɗa mĩ ɓon fal bay key na ba sidi ha ri roɓ bay le? A waa, i hii bay vika ba led' nduobal-eri ndaw pi le woo?» ²⁸ Báyyi le, i rad ni i baa ha ni mii: «Bo kɛ ze mù ba led' nduobal-ɛ, a buru le, buru ba led' nduobal *Moyze! ²⁹ Buru na, buru ko le, Ngerewuru baa bay ha Moyze, roo le, nzoɓ ni key na, zad' ká'a vi saa di hoy kara, buru ko ya!»

³⁰ LEE, nzoɓ raw ká ko zad' na yjinra báy bay ha ri mii: «Be kɛ zu woo! Be kɛ ze tuku nzoɓri ku: nzoɓ ká mgbuda nun-i na waa, i ko zad' ká'a uru saa di ya wjw le woo! ³¹ Buru ko le, Ngerewuru laa nzaa báy kere nzoɓ feyaari ya, roo le, ka laa nzaa bay kere nzoɓri ká i hje ni a i daa law hiiya ɓe. ³² Ba dje lew hoy kpuru ti vuri key na nzoɓ laa mii, nzoɓ mgbuda nun nzoɓ raw ká tjikey saa wuru na ba mbjw ya mbanj. ³³ Zadka nzoɓ ni key na uru saa luu Ngerewuru ya le, ka'a máa bay dáa fe mbjw ya.» ³⁴ Báyyi le, i yjinra báy bay ha ni mii: «Bo ká i mbón mù ká ɓil feyaa kɛ key le, mù hii bay fére buru fe le woo?» Ro, i nii ni tji saa hul mbú kɛ ɓari na.

Raw ká báy faa tem

³⁵ Zadka Zezu laa mii, i nii nzoɔ raw ká vaa na báyii le, ka se a vaa zinj ni a baa ha ni mii: «Waa, mù daa law-a bo tul *Vu Nzoɔ na le?» ³⁶ Lee, nzoɔ raw na yjinra báy bay ha ni mii: «Mbay, ka ba ve le? Mu baa ha mĩ bo, mi daa law-i ka bo tul-e na maa!» ³⁷ Báyii le, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Nzoɔ ká mù kɔ ni báy nun-a, a mù do baa bay zinj ni key ku na, ba be kɔ zu.» ³⁸ Lee, nzoɔ raw na yji a huku pol-e a baa ha ni mii: «Mbay, mù daa law-i bo tul-a!»

³⁹ Báyii le, Zezu baa ha ni mii: «Bi na, mĩ vi tusiri key bay haña kéle fe ka do; bay haña nzoɔ rawri kɔ zad, a nzoɔbri ká i dɛ sùo-ri ba nzoɔ nun-rĩ na, i vi ba nzoɔ raw.» ⁴⁰ Farizi haneri ká i do lakun-e ká i laa baykeri na, i vbi bay mii: «Úwaa, waa, buru kara buru ba nzoɔ rawri ndaw le woo?» ⁴¹ Lee, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Zadka ì ba nzoɔ raw, a i kɔ fal feyaa baarĩ ká ì daa na ya le, nzoɔ ti daa bay bo tul-rĩ ya. Roo le, munu ká ì baa sùo-rĩ mii, ì kɔ zad ta-tan na, bay feyaa baarĩ na mgha tul-rĩ banquo.»

10*Zezu ba nzoɔ kóro badu taa tusueke*

¹ Zezu baa mii: «Mĩ baa ha rĩ ta-tan ba tusue kɔ: nzoɔ ká rii báy faa kpan baduri na ya, roo a hil tul kpan ká zad kɔ le, nzoɔke ku na ba nzoɔ riiba ndaw, a ba dombirim nzoɔ ndaw pi. ² Roo le, nzoɔ ká rii báy faa kpanke na le, ka ba nzoɔ kóro baduri na. ³ Nzoɔ ká kóro faa kpan na, mgbuda faake ha nzoɔ kóro badu na. Zadka nzoɔ kóro badu na dɛ baduri le, baduri na i laa kusol-e. Badu hayri ká i ba taa beri na, ka dɛ ri báy rin-ri rin-ri, a tji ke zinj ri kele. ⁴ Zadka'a ha ri tji kele riw bele na báyii le, ka nda faa pol-ri, le, baduri na, i mbi fal-e, bay ji le, i laa kusol-e laa. ⁵ A nzoɔ ká uru ká zad kɔ boɔf ba varu nzoɔ na, i ti mbika fal-e ya, roo le, i dũu ni dɛ dɛ, bay ji le, i laa ba kusol-e na ya. ⁶ Zezu baa law bay key na ha ri, roo le, saw fe ká'a baake bay key ha ri na, i kɔ ya.»

⁷ Báyii le, Zezu baa ha ri na robay mii: «Mĩ baa ha rĩ ta-tan ba tusue kɔ: bi na, mĩ ba faa kpan rii baduri na. ⁸ Nzoɔbri riw bele ká i vi pola ha mĩ na, i ba nzoɔ riibari ndaw, a i ba dombirim nzoɔ ndaw pi. A le, baduri na i laa kusol-ri ya. ⁹ Ba bi kɔ ze mĩ ba faa hul. Nzoɔ ká rii báy faa hul ká mĩ do dɛ na le, Ngerewuru a yaana ni. Ka'a máa bay rii dɛ a tji saa dɛ munu ká law-e hii, a zinj fe sumri ká bay hólke sùo-e. ¹⁰ Nzoɔ riiba na ka vi bay rii ri ndaw, bay

ika ri ndaw, roo bay bíe ri ndaw pi. A roo le, bi na, mĩ vi bay haña baduri kaw báy kumnun ndaw, a i kaw bil ndadɛ hoɔɔk hoɔɔk ndaw pi.

¹¹ «Bi na, mĩ ba nzoɔ kóro badu taa tusueke. Nzoɔ kóro badu tusueke na, ka pon sùo-e yak ha hud bay tul badu beri. ¹² Nzoɔ ká kóro baduri bay zinjke lari hoy na, zadka váy koy ví zinj ri le, ka haw dũl a pon baduri na ha váy koy ví zinj ri, a ruu haneri a mgbam ri a bere ri kperke kperke, bay ji le, i ba taa be ya. ¹³ Nzoɔke ku na haw dũl a dũu, bay ji le, ka ba nzoɔ pedɛf lari hoy bo, bay baduri na mgha law-e ya.

¹⁴⁻¹⁵ «Bi na, mĩ ba nzoɔ kóro badu taa tusueke. Munu ká Baa tuu mĩ, a bi kara mĩ tuu Baa ndaw na, do faa mbijw munu ndaw, mĩ tuu badu biri, a bari kara i tuu mĩ ndaw. Lee, mĩ pon sùo-i yak ha hud bay tul-ri. ¹⁶ Mĩ do báy badu kɔri boɔf do ku ká i do bil kpan key ya. Bari na hoy kara, Ngerewuru hii bay haña mĩ vike ri a mí nda faa pol-ri. I láa dɛw bi i mbú kɔ kuduke mbijw, a nzoɔ kóro ri hoy kara, a bá mbijw hoy ndaw. ¹⁷ Baa kɔ mĩ ba nzoɔ nun-e, bay ji le, mĩ pon sùo-i yak ha hud bay haña bo, mi yji mí káw báy kumnun ba kɔ. ¹⁸ Nzoɔ mbijw ti náa kumnun bi na ya, roo le, mĩ ha báy law hiya bi kɔ. Mĩ do báy hirusuo ká bay haña ba kɔ. Be ze, ba fe ká Baa mbi nzi-e bay haña mĩ daa.»

¹⁹ Bay tul bayri ká'a baa munu na, Zibri téke bil kɔ kɔ bay. ²⁰ Ruo nzoɔbri ká bil-e ku i baa mii: «Be na, temndaya do tul-e a daa ni ba bala! Waa, bay ji ndaw roo ì laa bay be na le woo?» ²¹ Nzoɔ hayri baa mii: «Nzoɔ ká temndaya do tul-e na ti baa bay mini key ya. Waa, nzoɔ ká temndaya do tul-e na, a máa bay mgbuda nun nzoɔ rawri ndaw pi le woo*?»

Ngeredomay Zibri tun Zezu ngereɔ

²² Ká bil ngerepuo ká Zuruzalem na, i daa nam suoriya ká bay tul hul Ngerewuru. Ba few lew ted. ²³ Zezu hari bil mghan ká *hul kani Ngerewuru do dɛ ká zad ká i dɛ ba boro Mbay Salomon. ²⁴ Báyii le, Zibri kiri ni i vbi ni bay mii: «Sie ha ndaw roo, mù haña law buru nda siri key le? Mu baa ha buru laa mgbum, waa, mù ba *Krisi, nzoɔ ká Ngerewuru waa bay pie ni ví ya nzoɔbri na le?»

²⁵ Lee, Zezu yjinra báy bay ha ri mii: «Bay key na, mĩ baa ha rĩ pola ro, ze ì daa law-rĩ bo dɛ ya. Fe sanri ká mĩ daa báy hirusuo Baa na, baa nasi bay ká se tul-i. ²⁶ Roo le, ì daa law-rĩ bo tul-i ya, bay ji le, ì ba badu taa biri ya. ²⁷ Badu biri na i laa kusol-i, a bi laa le, mĩ tuu ri, le, i mbi fal-i. ²⁸ Mĩ ha ri kumnun ká do banquo. I ti huka

* 10:21 10:21 I kɔ tji kele 4:11; Zaa 9:32-33.

ya mgbaj, a nzob mbijw mini kara ti náa ri saa nduo-i ya. ²⁹ I kó, Baa ká daa bacfuri zuo nduo-i na, ka do báy hürusuo kal ferri riw bele. Nzob mbijw mini kara maa bay náa ri ká nduo-ε ya. ³⁰ Buru Baa na buru bo nzob ká mbijw.»

³¹ Be nu ku báyyi le, ngeredomay Zibri faa tisawri ba kị bay ikake ni. ³² Báyyi le, Zezu baa ha ri mii: «Mì daa fe kereri ngji bamba tasiri báy hürusuo Baa ha ri kó báy nun-ri gbak gbak. Waa, bay fe taa haą ká sakrake key ndaw roo, i hii bay vbuka mi báy tisaw bay ika mi bayke bay le?» ³³ Lee, Zibri na yinjra báy bay ha ni mii: «Buru hii bay ika mù bay tul fe kere bori ká mù daa ya, roo le, bay tul Ngerewuru ká mù tjiiri ni. Bo ká mù ba nzob hoy le, mù hii daa sùo-o ba Ngerewuru le woo!»

³⁴ Báyyi le, Zezu yinjra báy bay mii: «I daa do bil *mbede bol kusol† baari kị mii: “Ngerewuru baa mii, i do munu ba ngerewururi.”‡ ³⁵ Buru ko ndaw, fe ká mbede Ngerewuru hii bayke na, nzob ti máa bay bumra ya. Zadka bari nzobri ká Ngerewuru ha ri bay be na, ka di ri ba ngerewururi le, ³⁶ bi ká a náa mù do boof a pie mi vi tusiri key na, daa mina ndaw roo, i baa mii, mi tjiiri Ngerewuru, bay dika ká mi di sùo-i ba Vu Ngerewuru le? ³⁷ Zadka mi daa fe kereri ká Baa pon zuo nduo-i na ya le, do nun haą ri daa law-ri bo tul-i ya. ³⁸ Roo le, zadka mi daa fekeri, ze i daa law-ri bo tul-i ya hoy kara, ndaf bay daa law-ri bo tul fe sanj ká mi daa na. Be ndaw roo, i kókoke ta-tanj mii, bi na mi do bil law Baa, a Baa kara do bil law-i.»

³⁹ Be nu ku báyyi le, ngeredomay Zibri nzaa faa robay bay mgbaka ni, roo le, ka tji saa nduo-ri yoron, ⁴⁰ a se ba nzaa kporombii Zurdę ká fi kelu ba kị, a kaw zad ká Zaą na daa tul nzobri nduo mbii ká di pola. ⁴¹ Nzobri ngji bamba tasiri vi luo-ε i baa mii: «Zaą daa fe sanj mbijw ya, roo le, bayri riw bele ká a baa se tul ledban ni key na do ba tusue kị.» ⁴² Be mini ze, ká zadę ku na nzobri ngji bamba daa law-ri bo tul Zezu.

11

Huf Lazar

¹ Nzob mbijw ká Betani riņ-ε ba Lazar naa sem. Puoke ku na tini-ε Mari báy Marte i kaw di ndaw. ² (Ba be Mari ká daa num ká baje fu büy büy zuo bal Zezu, roo a nzun báy suy tul-e na. Ba yu-ε Lazar ze naa báy sem,) ³ ze tini-eri ká sidí na, i pie nzob mbijw se luo Zezu a baa ha ni mii: «Mbay, nzob buo ká mù hii ni bamba na ka naa báy sem.»

⁴ Zadka Zezu laa bayke na munu báyyi le, ka baa mii: «Semke ku na ni mbika huf ha ni ya, roo le, a bá fe riņ dika Ngerewuru, a ba faa ká bay tınake riņ dika Vu Ngerewuru ba kele ndaw.» ⁵ Zezu kó Marte báy Mari, roo tinam bari Lazar ndaw na ba nzob nun-ε. ⁶ Ze munu hoy kara, zadka a laa mii, Lazar naa sem na, ka kaw zadę ku a daa nam sidí ká di robay. ⁷ Fale ku roo a baa ha led nduo-bal-eri mii: «Naa yjiri bo náa séri kuđu zad ká Zude.» ⁸ Lee, led nduo-bal-eri yinjra báy bay ha ni mii: «İi! Mbay, bo ká Zibri nzaara mù timbede key bay vbuku mù báy tisaw bay ika mù key le, daa mina ndaw roo, mù hii bay yji bay séke di robay le woo?»

⁹ Báyyi le, Zezu baa ha ri mii: «Ka bil nam mbijw na waa, saw sie ba duo fale sidí ya le? Nzob ká se-sef ká bisie na, ka ti teke ngud puu ya, bay ji le, ka ko zad *tan kad kad. ¹⁰ Roo le, nzob ká se-sef ká bil suj tilo na, a teke ngud puu, bay ji le, ka do bil zad taja ya.»

¹¹ Fal bayri ku báyyi le, Zezu baa ha ri mii: «Nzob buo naari Lazar na, ka nana, le, mi séke bay vaa túma ni.» ¹² Lee, led nduo-bal-eri yinjra báy bay ha ni mii: «Mbay, zadka a na-nam zu le, sùo-ε a vaa ni báy.» ¹³ Tusueke le, Zezu hii bay baa mii, Lazar na hu-hu, roo le, led nduo-bal-eri ker i baa mii, Zezu baa bay se tul nam taa hoyke ká nzobri naa. ¹⁴ Báyyi le, Zezu baa ta-tanj ha ri mii: «Lazar na fe daa ni.» ¹⁵ Munu ká mi do zadę ká di lew ya na, mi do báy suoriya ká tul-ri, bay ji le, be mini ndaw roo, i ngónke ká bil mbika law baari na báy. A roo le, náa séri ba lakun-ε kị ndaw ro!

¹⁶ Báyyi le, Toma ká i di ni ba led ndoņo na, baa ha led nduo-bal hawri mii: «Naari hoy kara, náa séri bo náa vaa húri zin ganj tul naari na mbijw.»

Zezu ba nzob túma nzob ha ni kaw báy kumnun

¹⁷ Zadka Zezu do di ya def báy puo na báyyi le, ka laa mii, i daa huf Lazar na bo huo tisaw daa nam riņ ro. ¹⁸⁻¹⁹ Zibri ngji bamba se luo Marte báy Mari ká Betani bay haą ri nzaa boko bay tul huf tinam bari na, bay ji le, Betani na do di ndji maa sal faa sayri munu hoy báy Zuruzalem.

²⁰ Zadka Marte laa mii, Zezu do di ya def báy puo na, ka sùo nun-ε, roo le, Mari na kaw puo. ²¹ Lee, Marte baa ha Zezu mii: «Mbay, ba fe ká mù do zad ni key zu le, yu-i na ti huka ya. ²² Roo le, mi ko ndaw, ze timbede key kara, ferri riw bele ká mù vbika Ngerewuru na ká a haąa mu.»

† **10:34** 10.34 Zadka Zezu baa mii «mbede bol kusol baari» na, bayke baa mii, *Mbede saka kuni ká piedke*. ‡ **10:34** 10.34 Simri 82.6.

²³ Báyyi le, Zezu baa ha ni mii: «Tinãa, yu-
o na a túma a kaw báy kumnun ha mù.»

²⁴ LEE, Marte yjijra báy bay ha ni mii: «Mi
ko le, sie ɔɔ biɛ nam ká nzobri tji saa luɔ
hud' na, a túma a kaw báy kumnun báy.»

²⁵ Báyyi le, Zezu baa ha ni mii: «Bi na, mi
ba nzob túma nzob huɗeri ha ri kaw báy
kumnun ká do banɔo. Nzob ká ɗaa law-ε
bo tul-i na, ze ka hu na hu hoy kara a káw
báy kumnun ká do banɔo. ²⁶ A nzob ká
kaw báy kumnun, roɔ a ɗaa law-ε bo tul-i
le, ka ti huka ya mɓanɓ. Waa, mù ɗaa law-
a bo tul bayke na kji zu le?» ²⁷ LEE, Marte
na yjijra báy bay ha ni mii: «Zaɗe zu,
Mbay, mi ɗaa law-i bo tul-a. Mi ko le, mù
ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay pie
ni vjãa nzobri na; mù ba Vu Ngerewuru,
be ká'a ví tusiri key na.»

²⁸ Falɛ ká Marte baa bay na munu báyyi
le, ka yji a vaa zinj yu-ε Mari a ɗakla bay
zinj ni mii: «Gaŋ tul-i do kew a hii bay haŋa
mù se.»

²⁹ Zaɗka Mari laa munu báyyi le, ka uru
ba vaa a se luɔ Zezu na. ³⁰ LEE, Zezu ri bil
puɔ ya koɓ báy, roo le, ka do zaɗ ká Marte
zinj ni ká ɗi pola na. ³¹ Zaɗka roɔ Zibri ká
i kaw zinj Mari bay haŋa ni nzaa boko na,
i ko ká'a uru ba vaa a tji na báyyi le, i uru
i dii fal-e. I ker i baa mi, ko ya le, ka se ba
tupal bay vaa réke hud' na.

³² Zaɗka Mari tji zaɗ ká Zezu do ɗi na, a
mbi nun-ε a ko ni báyyi le, ka vaa vbu sù-
ε gbirik bo pol-e a baa ha ni mii: «Mbay,
ba fe ká mù do zaɗ ni key zu le, yu-i na ti
huka ya.» ³³ Zaɗka Zezu ko ni ká'a re-rew
mɓoɓo mɓoɓo, roɔ a ko Zibri ká i su ni i
re-rew munu ndaw na báyyi le, law-ε fuu ni
mgbuk mgbuk ha ni zinj faa káw báy kere
ya. ³⁴ Ro, a vbi ri mii: «Waa, i ɗaa ni bo
huo tisaw ká zaɗ haɗa le?» LEE, i yjijra báy
bay ha ni mii: «Mbay, mù vi le, mù kóko
báy.» ³⁵ Mbii nun Zezu gay ɓoɗok ɓoɗok.
³⁶ Báyyi le, Zibri baa mii: «I ko ká'a hii ni
ku ya!» ³⁷ Roo le, nzob haŋeri ká sakra bari
ku na baa mii: «Be ká'a mɓuɗa nun nzob
raŋ na waa, ka maa bay ɗaa ha Lazar na
hu ya na ya le woo?»

Zezu ha Lazar yji a kaw báy kumnun

³⁸ Law Zezu fuu ni mgbuk mgbuk ba kji a
se ba tupal. Luɔ hudke ku na ba huo tisaw
ká i mbii faake báy tisaw kji. ³⁹ Báyyi le,
Zezu baa mii: «I sùru tisaw na ba fal.» Roo
le, Marte ká ba tinam nzob hud' na baa ha
ni mii: «Mbay, hud' na a fujja ndaya, bay
ji le, ka ɗaa nam ninj ká bil huo tisaw key
ro.» ⁴⁰ Báyyi le, Zezu yjijra báy bay mii:
«Waa, mi baa ha mù mii, zaɗka mù ɗaa
law-a bo tul bay bi le, mù kóko riŋ ɗika
Ngerewuru na ya le?»

⁴¹ Zaɗka i suru tisaw na, Zezu ura nun-ε
ba siya a ɗaa nzaa bay kere mii: «Baa, mi

ha mù taambol bay tul nzaa bay kere bi ká
mù laa na. ⁴² Mi ko na, mù láa mi banɔo,
roo le, mi baa munu bay tul ruɔ nzobri ká
i kiri mi key na i ko bo, i ɗaa ke law-ri bo
ɗi mii, ba bo kji ze mù pie mi.»

⁴³ Fal bayri na ku báyyi le, ka ɗaa fe beɗen
ba siya mii: «Lazar, mu tji keɗe!» ⁴⁴ Zaɗe
ku hoy le, hud' na tji báy zaɗ bal-eri báy
nduo-eri ká i kari báy gari na, roɔ nun-ε
kara, i kari báy vay gari ndaw. LEE, Zezu
baa ha ri mii: «I hina gariri ká sù-ε na, i
poŋ ni ha ni se.»

*Ngeredomay Zibri nzaa faa bay ika
Zezu*

(Mat 26.1-5; Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Ruɔ Zibri ká sakra bari ká i vi luɔ Mari
na, zaɗka i ko fe ká Zezu ɗaa na munu
báyyi le, i ɗaa law-ri bo tul-e. ⁴⁶ Roo le,
nzob haŋeri ká sakra bari ku na, i se luɔ
*Fariziri a i kji fal feri ká Zezu ɗaa na ha ri.

⁴⁷ Báyyi le, Fariziri báy *ngerenzob fe poyri
ɗi-ɗiw ha *nzob kún sal bay luyeri mbu kji
i baa ha ri mii: «Waa, náa ɗaari mina ro
zey le? Ledban ni key na, ka ɗaa fe sanri
ngji bamba!» ⁴⁸ Zaɗka náa poŋri ni, roɔ ka
ɗaa fe munu banɔo le, nzobri riw bele i
ɗaa law-ri bo tul-e. A le, ngeredomayri ká
Rom na i vika i biɛ hul kaŋi naari, a i biɛ
saw puo naari!»

⁴⁹ Báyyi le, nzob mbjw ká sakra bari ká
riŋ-ε ba Kayif, be ká'a ba ngerenzob fe poy
luye ká bil sewke ku na, mbi bay a baa ha
ri mii: «Baari na, i ko fe mbjw ya!» ⁵⁰ I
kér i ko báy kere! Do ndaɗ bamba bay tul
naari, bay haŋa nzob mbjw hoy ka hu bay
tul ruɔ nzobri, bo ha saw Zibri riw bele
na i biɛ ya. ⁵¹ (Tusuke le, ka baa bay key
na báy tul gaŋ sù-ε ya, roo le, munu ká'a
ba ngerenzob fe poy luye ká bil sewke ku
na, ka baa bay fe ká'a ví vuku, bayke se
tul Zezu ká'a huka bay tul saw puo Zibri.
⁵² Ká'a huka bay tul saw puo Zibri hoy ya,
roo le, bay mbu vu Ngerewururi riw bele
ká i bere kji na, ka do tul kji mbjw hoy.)

⁵³ Uru saa bil namke ku na ngeredomay
Zibri mbi nzaa-ri bay ika Zezu. ⁵⁴ Sawke
ze, Zezu poŋ nzaa kie sù-ε ká sakra ruɔ
Zibri, a naa sù-ε ká zaɗe ku a se puo
mbjw munu ká riŋ-ε ba Efrayim ká do ɗi
ya báy law koɔ, a kaw ɗi báy led nduoɓal-
eri.

⁵⁵ Nam suoriya Zibri ká ba *nam suoriya
tji saa bil koy do ɗi na na báyyi le, ruɔ
nzobri uru báy tjiw zaɗri ɓoɗ ɓoɗ i se ba
Zuruzalem pola bay waa sù-ri munu ká
ba fe saw puo bari ká i ɗaa banɔo na.
Be ndaw roɔ bay gyanke nam suoriya na
báy. ⁵⁶ Báyyi le, bari na i nzaara Zezu, a
i vbi bay ká sakra kji ba lie ba lew ká bil
mɓan ká *hul kaŋi Ngerewuru do ɗi na
mii: «A waa, i ker mina le? I ko ku na waa,

le, ka'a vika zad' suoriya na key zu le?»⁵⁷ I baa munu, bay ji le, ngerenzob fe poyri bay Fariziri, i mbi nzaa-ri ka tul Zezu pola hoy mii, zadka nzob ko zad' ka'a do di le, ndad' bay hanja ni ka baa ha buru bo, ha ri vaa mgba ni.

12

Mari daa num zuo bal Zezu
(Mat 26.6-13; Mrk 14.3-9)

¹ Ton nam yie ba pola roo, bay hanja *nam suoriya tji saa bil koy na ka maa bayji le, Zezu se ba Betani ka luo Lazar be ka'a hu ka Zezu tuma ni ha ni kaw bay kumnun na. ² Ka zad'e ku na, i daa fe sum bay doye ni, a le, Marte leke sumke ha ri su. Lazar le, kaw zinj nzobri ka i kaw zinj Zezu ka nzaa tutakra fe sum na. ³ A Mari laa le, mbi num ka rin-e ba nar ka bare fu buy buy, a tan kad' kad' ka larike ngon bamba na ba tasa nay mbij munu a daa zuo bal Zezu. Fale le, ka nzun bay suy tul-e ha bara numke ku na yaa zad' ka bil hula kpol kpol riw bele.

⁴ Ro, Zudas Iskariyod, be ka'a ba nzob mbij munu ka sakra lef' nduo-bal-eri ka'a mbika tul-e na mbi bay a baa mii: ⁵ «Uwaa, bay ji ndaw roo, i bie fe munu le? Num key na larike ngji bamba wuruk wuruk! Ba fe ka i hie ba pola zu le, larike a maa lari ped' mbiimbam mbij bay sokoke nzob kukuri!» ⁶ Ka baa munu, bay ji le, ba bay ze ka ker se tul nzob kukuri ya, roo le, ka ba nzob riiba. Munu ka'a ba nzob koro lari bari ka i mby zuo tul kji na, ka mbi hiyaw hiyaw munu banquo.

⁷ Bayji le, Zezu baa mii: «Pon may na dekeke ha ni daa fe be. Be ze ba fe ka ndad' bamba bay hanja ni ka daa. Bay tul nam hud' bi ze, ka koroke num na do kpuru tji vuri key. ⁸ Baari na, nzob kukuri i doko zinj ri banquo kpadara, roo le, bi na, mi ti doko zinj ri banquo ya.»

⁹ Zadka ruo Zibri laa mii, Zezu do Betani bayji le, i tji vbubu bu bay tul Zezu kji hu-e hoy ya, roo le, bay tul Lazar ka'a tuma ni saa luo hud' ha ni kaw bay kumnun na. ¹⁰ A ro ze, *ngerenzob fe poyri mbi nzaa-ri bay ika Lazar na ndaw, ¹¹ bay ji le, bay tul-e na ze, Zibri ngji bamba i naake su-ri, a i daa law-ri bo tul Zezu.

Nzobri daa mbay bo tul Zezu
(Mat 21.1-11; Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Nzaaru kji na bayji le, ruo nzobri ka i do zad' *nam suoriya tji saa bil koy ka Zuruzalem na, i laa mi, Zezu se vuku.

¹³ Ze, i fed' nzaa toy vay mgbal kandawri roo i soko nun-e, i guu fe i baake bay mii: «Hozana! Naa pisiri Ngerewuru! Ndad' bay hanja Ngerewuru ka sam fe zuo tul nzob

ka vi bay rin Ngerembay! Ndad' bay hanja Ngerewuru ka sam fe zuo tul Mbay lef' Izarayelri!»

¹⁴ Lee, Zezu zinj vu maasoba, a kaw tul-e munu ka mbede Ngerewuru baa bayke pola mii:

¹⁵ «Baari nzobri ka *Sign na*, I daa hie ya.

I ko, mbay baari na se vuku.

Ka kaw tul vu maasoba!»

¹⁶ Ka sieke ku na, lef' nduo-bal-eri laa saw fekeri na ku riw bele ya bay. Roo le, fal hud' be bay tji be saa luo hud' na, zadka lef' nduo-bal-eri ker se tul fe ka kal ka tul-e na bayji le, i ko mii, fekeri na kal munu ka mbede Ngerewuru baa bayke pola na.

¹⁷ Bari riw bele ka i do zinj Zezu bay nam ka'a dika Lazar ha ni tji saa luo hud' a kaw bay kumnun na, i lo soro fekeri na banquo.

¹⁸ Sawke mini ze, ruo nzobri suo nun-e, bay ji le, i laa mii, ba be kji ze ka daa fe san na key. ¹⁹ Bayji le, *Fariziri baa bay ka sakra kji ba lie ba lew mii: «I ko, naa maa daari fe mbij mbaa! Nzobri riw bele dii fal-e!»

Gerekri nzaa faa bay koko Zezu

²⁰ Ka sakra nzobri ka i vi Zuruzalem bay ruo Ngerewuru ka bil nam suoriyake ku na, nzob haneri ka i ba Gerekri do di ndaw pi. ²¹ Bari na, i soro i vaa zinj Filib ka ba nzob ka Besayda kud'u zad' ka Galele i kod ni mii: «Ijgere, buru hii bay koko Zezu.» ²² Lee, Filib na se a vaa baa bayke ha Andere. Fale le, bari sid'i bele i vaa baa bayke na ha Zezu.

²³ Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Nam ka Ngerewuru a hanja rin dika bi *Vu Nzob kie su-o-e ba kele na vi ro. ²⁴ Mi baa ha ri ta-tan ba tusue kji: zadka para nan* ka nzob ru na hu ya le, a doko ba be kji mbij hoy. Roo le, zadka'a hu a tji ro le, parake na a hui do ngedede bay. ²⁵ Nzob ka hii kumnun be na, a doko bay kumnun taa tusueke ya. A nzob ka ngor tul fe ka tusiri key ya le, a koro kumnun taa tusueke ka'a doko banquo. ²⁶ Zadka nzob hii bay daa ped' ha mi le, ka se fal-i. Zad' ka mi doko di na, ka'a doko di zinj mi ndaw. A zadka nzob daa ped' ha mi le, Baa a daa mbay bo tul-e.»

Zezu baa bay ka se tul hud' be

²⁷ Zezu baa mii: «Timbede key na, law-i nzaa mi. A key wa, mi baa mina ro zey

* 12:15 12.15 Sign na ba Zuruzalem. † 12:15 12.15 Zakari 9.9. ‡ 12:24 12.24 Bay nzaa gerek le, ba ble ka ba para fe pay ka do tusiri Izarayel.

le? Mi baa mii: Baa, mu naa mi ka bil fe seke ka'a tji tul-i key na le woo? Munu ya mgbaj, bay ji le, bay tul fe sekeke na key ze, mi vike tusiri key. 28 Mi baa mii: Baa, mu kie rin dika bo na ha nzobri ko!»

Bayji le, kusol mgba saa nulue belen mii: «Mi kie rin dika bi na ro, le, mi kie ba ki robay.» 29 Lee, ruo nzobri ka i do zadε i laa kusol ka mgba na i baa mii: «Ba mbam ze yiw ku.» A nzob hawri laa le, i baa mii: «Ba led nzaaped ka nulue ze vi baa bay ha ni!»

30 Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Kusol ka mgba na, bay tul-i ya, roo le, bay tul-ri zu. 31 Timbedε key na, ba saw sie ka Ngerewuru a daa bay bo tul nzob tukeleri key. Timbedε key na Ngerewuru a nii ngeretemndaya ka ba nzob reke mbay ka tusiri key na do kele. 32 Bi na, zadka i sin mi i ura mi do siya le, mi faa nzobri riw bele zuo fal-i.» 33 (Zezu baa bayri na munu, a kieke kiri hudf taa jike ze ka'a huka.)

34 Lee, ruo nzobri yinjra bay bay ha ni mii: «Mbedε *bol kusol kie buru mii, *Krisi, nzob ka Ngerewuru waa bay pie ni vi ya nzobri na a kaw bay kummun banquo. A waa, daa mina ndaw roo, mu baa mii, i sin *Vu Nzob i ura ni do siya le woo? Waa, Vu Nzobke na ba ve le woo?»

35 Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Zad taja na do sakra baari key bole, a di ndji munu hoy. Be ze zadka zad taja do robay na, i se bil-e bay haña sunj tilo ka guba tul-ri ya. I ko, nzob ka se-sef ka bil sunj tilo na, ka ko zad ka'a se ba badf ya. 36 Zadka zad taja do robay na, i daa law-ri ka bo tul-e. Be ndaw roo, i vike ba led zad tanjari na bay.»

Law ngono Zibri

Fale ka Zezu baa bayri munu bayji le, ka naa suo-e, a muu di di bay zad kaw bari. 37 Ze ka daa fe sanji ngji bamba ha ri ko bay nun-ri hoy kara, i daa law-ri bo tul-e ya. 38 Be mini ze, bay ka Ezay nzob yajaja bay saa nzaa Ngerewuru baa na, do munu bay zadε. Bayke baa mii:

«Aa! Mbay, waa, nzob ve ze daa law-ε bo tul bay ka buru ka-kaake na le?

Waa, nzob ve ndaw roo mu kie ni hurusuo- o na ba kele ha ni ko leS?»

39 Bari na, i maa bay daa law-ri bo di ya. I ko, Ezay nzob yajaja bay saa nzaa Ngerewuru baa pola lew se tul-ri mii:

40 «Ngerewuru ha nun-ri fumra ghibli, a mbii gosi fe koko bari, bay haña bo nun-ri ka ko fe ya, a law-ri kara ka vuo ya ndaw, bo i suo ker bay bari i vi luo-e bay haña ni ka vaa ri ya*.»

41 Ezay na baa munu, bay ji le, ka ko rin dika Zezu, a baa bay se tul-e. 42 Ze ka sakra ngeredomay Zibri hoy kara, nzobri ngji bamba i daa law-ri bo tul-e. Roo le, bay tul *Fariziri na, i hii bay baa bayke ba kele ya, bay ji le, i hii bay haña ri nii ri tji ka *hul mbu ki bari Zibri na ya. 43 I hii bay ndad ka nun nzobri mba ndad ka nun Ngerewuru.

Zezu baa bay ka se tul kuj sal bay

44 Bayji le, Zezu baa ta-tan ba siya belen mii: «Nzob ka daa law-ε bo tul-i na, ka daa law-ε bo tul-i hoy ya, roo le, ka daa law-ε bo tul nzob ka pie mi vi na ndaw. 45 Nzob ka tuu mi na, tuu nzob ka pie mi na ndaw. 46 Bi na, mi vi tusiri key munu ba zad taja, bay haña nzobri riw bele ka i daa law-ri bo tul-i na, i do bil sunj tilo na mbaa.

47 «Zadka nzob laa bay bi, roo a daa vu mbom bo di ya le, ba bi ze mi daa bay bo tul-e ya. Tusueke le, mi vi bay yajaja nzobri ka tusiri key bo, mi vi bay daa bay bo tul nzobri ya. 48 Nzob ka tunj mi ngeren a yaa bay bi ya laa le, bayke ka mi fere nzobri na ku ze, a daa bay bo tul-e ka sie oro bie nam na. 49 I ko, bay ka mi baa na, mi baa bay hurusuo-i huo-i ya, roo le, Baa ka pie mi na mbi nzi-ε suo-ε ki ha mi, bay tul feri ka mi baa, bay feri ka mi fere nzobri na. 50 Ze mi ko le, bayke ku na ha nzobri kaw bay kummun ka do banquo. Be mini ze, feri ka mi baa bayke na, mi baa munu ka Baa baa ha mi.»

13

Zezu waa bal led nduobal-eri

1 Ton nam mbijw hoy bay haña *nam suoriya tji saa bil koy na ka maa bayji le, Zezu ko ndaw, nam ka bay alake tusiri key bay seke luo Bi-e na vi ro. Ka hii nzob taa beri ka tusiri key banquo. Ka hii ri kpuru maa bay hudf be.

2 Zezu bay led nduobal-eri i do reke ngaw. Bayji le, ngeretemndaya daa bay zuo bil law Zudas vu Simon Iskarjiodf ha ni mbi tul-e. 3 Zezu na ko ka Ngerewuru daa feri riw bele zuo nduo-e, a vi saa luo-e na, ka'a yji ba luo-e na ndaw pi. 4 Bayji le, ka uru siya ka nzaa fe sum na a naa maagari be, a daa bo fi mbijw a mbi vay gari a sinke puu si-e. 5 Fale ku le, ka kaa mbii zuo bil tunguo, a tii saw waa ke bal led nduobal-eri, a nzun bay vay gari ka'a sinke puu si-e na.

6 Zadka'a tji tul Simon Piyer na bayji le, Simon Piyer baa ha ni mii: «Mbay, uwaa, le, mu waa bal-i ndaw le woo!» 7 Lee, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Bo na, fe ka mi

ɗaa key na mù ko saŋke taŋ ya báy, roo le, bìl nam haŋe le, mù kóko báy.»⁸ Báyyi le, Piyer baa ha ni mii: «U-uu, mù ti waa ñal-i na ya mgbaj!» LEE, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Zadka mi waa ñal-a na ya le, náa ti zúo zinj kị mbáa mgbaj.»

⁹ Báyyi le, Simon Piyer baa ha ni mii: «Mbay, munu zu le, mu waa ñal-i hoy ya, roo le, mu waa nduo-i ndaw, tul-i ndaw pi.»¹⁰ LEE, Zezu baa ha ni mii: «Nzob ka sùo mbii na sùo-ε *taŋ kad kad ro bo, ka se síe sùo mbii mbáa, a waa ba ñal-ε hoy. Baari na, sùo-rí taŋ kad kad ro, roo le, ba baari riw bele ya.»¹¹ (Zezu baa munu, bay ji le, ka ko nzob ka'a mbika tul-e na ro. Saŋke mini ze, ka baa mii: «Baari na, sùo-rí taŋ kad kad riw bele ya.»)

¹² Fale ka'a waa ñal-ri a mbi gari be a nduo na báyyi le, ka yji a kaw nzaa fe sum zinj ri a baa ha ri mii: «Fe ka mi ɗaa zinj ri key na waa, i ko saŋke ko kị zu le?»¹³ I ko, baari na, i di mi ba Gaŋ tul-rí báy Mbay baari. I di mi báy zadε kị, bay ji le, mi ba be na kị.¹⁴ Ze, munu ka i di mi ba Mbay báy Gaŋ tul-rí ka mi waa ñal-rí na, baari kara, ndad bay haŋa ri waa ñal kị na ndaw.¹⁵ Mi ɗaa ba fe kie kị ha ri bay haŋa baari kara, i ɗaa faa mbijw munu ka zinj kị ndaw.¹⁶ Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue kị: led kaw ka mba tul baa kaw be na tiya. Ze led nzaaped ka mba tul nzob ka pie ni na kara tiya ndaw pi.¹⁷ Zadka i laa bay fekeri key na a i ɗaake ped báy zadε le, i ɗoko báy suoriya.

¹⁸ «Mi baa bay key na bay tul-rí riw bele ya. Nzobri ka mi nan ri na, mi tuu ri tuu. Roo le, ndad bay haŋa bay ka i ɗaa ɗo bil mbede Ngerewuru na, ka ɗo munu báy zadε. Bayke baa mii: "Nzob ka buru kị búru sù fe mbijw na, fere a ba nzob tul ngani bi*." ¹⁹ Mi baa ha ri timbedε key pola ndaw roo, bay haŋa feke ka tji báy. Be ndaw roo, zadka feke na tji le, i ɗaa law-rí bo tul-i mii: 'Bi na, mi ɗo banguo. ²⁰ Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue kị: nzob ka yaa nzob ka mi pie na, ka yaa mi ndaw zu. A nzob ka yaa mi na, ka yaa nzob ka pie mi vi na ndaw.»

Zezu baa bay se tul Zudas ka'a mbika tul-e
(Mat 26.20-25; Mrk 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Fale ka Zezu baa bayri munu na báyyi le, law-ε fuu ni mgbuk mgbuk, a baa ha led nduo-bal-eri mii: «Mi baa ha ri ta-taŋ ba tusue kị: nzob mbijw ka sakra baari na a mbika tul-i.»

²² Báyyi le, i ko-kóm ba nun kị ba lie ba lew i vbi bay mii, waa, ba nzob ve kị ze ka baa bay se tul-e ku le? ²³ LEE, nzob

mbijw ka sakra led nduo-bal-eri ka Zezu hii ni bamba na kaw lakun-e. ²⁴ Ro, Simon Piyer te taŋ nun-ε zima ha ni bay haŋa ni ka vbi Zezu, waa, ba ve ze ka baa bay se tul-e le? ²⁵ Led nduo-balke ku na, fere nzi-ε ba luo Zezu a vbi ni mii: «Mbay, waa, ba ve kị zu le?» ²⁶ LEE, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Mi ɗaa ngud maapa nduo vay náy. Ze, nzob ka mi ha ni le, ba be na kị zu.»
Ro, Zezu mbi ngud maapa na a ɗaa nduo di a ha Zudas vu Simon Iskariyod. ²⁷ Zadε ka Zudas yaa ngud maapa na ku báyyi le, *Satan nduo bil law-ε. Báyyi le, Zezu baa ha ni mii: «Fe ka mi hii bay ɗaa le, mu ɗaa kod kị hoy.»²⁸ (Bari ka i kaw nzaa fe sum zinj ni na, nzob mbijw mini kara ko saŋ fe ka'a baa bay ha ni na ya. ²⁹ Munu ka Zudas ba nzob koro lari bari na, nzob haŋeri ker mii, Zezu pie ni bay haŋa ni ka waa hie fe haŋe bay tul nam suoriyake, mase, bay haŋa ni ka ha fe haŋeri ha nzob kukuri.)³⁰ Ka zadε ka'a yaa ngud maapa na ku hoy le, ka tji a zol. LEE, zad sii ro zu.

Zezu ha bol kusol fie ha led nduo-bal-eri

³¹ Zadka Zudas mbi faa a zol na báyyi le, Zezu mbi bay a baa mii: «Timbedε key na, riŋ dika ka bo tul bi *Vu Nzob na, tina sùo-ε ɗo kele ro, a Ngerewuru kara zinj riŋ dika báy faa bi na. ³² [Munu ka Ngerewuru zinj riŋ dika báy faa bi na.] waka ya hoy le, ka'a ɗaa riŋ dika bo tul-e ndaw. ³³ Baari vu-iri ka mi ko ri ba nzob nun-i na, mi kaw zinj ri ndji ro bay. Munu ka mi baa ha Zibri pola na, mi baa ha ri timbedε key ndaw: i nzaara mi, roo le, i maa bay seke zad ka mi seke di ya. ³⁴ Timbedε key na mi ha ri *bol kusol fie: i hii kị ba lie ba lew. Munu ka mi hii ri na, i hii kị ba lie ba lew. ³⁵ Zadka i hii kị ba lie ba lew le, be ndaw roo nzobri riw bele i kóko mii, i ba led nduo-bal-iri na báy.»

Zezu baa bay ka tul may bay Piyer

(Mat 26.31-35; Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Báyyi le, Simon Piyer vbi ni bay mii: «Mbay, waa, mù seke ba zad ha le?» LEE, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Zad ka mi seke di timbedε key na, mù maa bay seke di ya báy. Roo le, nam haŋe le, mù seke di báy.»³⁷ Báyyi le, Piyer vbi ni mii: «Mbay, bay ji ndaw roo, mi maa bay seke fal-a timbedε key ya le? Mi ɗo di ya bay pón sùo-i ha hud bay tul-a!»³⁸ LEE, Zezu yinjra báy bay ha ni mii: «Waa, mù ɗo di ya ba tusue bay pón sùo-ɔ ha hud bay tul-i kị le? Mi baa ha mù ta-taŋ ba tusue kị: pola roo bay haŋa tuo ka-kaa le, mù may bay faa ñal ba say mii, mù ko mi ya.»

* 13:18 13.18 Simri 41.9.

14

Zezu ba faa séke ba luu Bi-ε

¹ Zezu baa ha leɗ nduoɓal-eri mii: «I ha law-ri ka nzaa-ri ya. I daa law-ri bo tul Ngerewuru, a i daa law-ri ka bo tul-i. ² Ka bil puo Baa na, zad kawri do di mgbirik mgbirik. Zadka do munu ya le, mi ti baa bayke ha ri ya. Tusueke le, mi seke bay leke zad bay tul-ri. ³ Zadka mi se roo, mi leke zad na le, mi yi bay vi faa ri bay haɗa baari hoy kara, i vaa kaw di zinj mi mbij hoy ndaw pi. ⁴ Zad ka mi seke ba badi na, i ko faake ko.»

⁵ Bayji le, Toma vbi ni bay mii: «Mbay, zad ka mu seke ba badi na, buru ko ya. Waa, buru daa mina ndaw roo, buru ko faake le?» ⁶ Leε, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Bi na, mi ba faa ndaw, mi ba tusue bay ndaw, a mi ba kaw bay kumnun ndaw pi. Bay faa bi na roo, nzoɓ a seke luu Baa bo, faa ki boɗ ka nzoɓ a kálke a se luu Baa na tiya. ⁷ Zadka i tuu mi tuu le, i tuuka Baa ndaw. Uru saa timbeɗe kpuru vaw na, i tuu ni ndaw, a i ko ni ndaw pi.»

⁸ Bayji le, Filib baa ha ni mii: «Mbay, mu kie buru Baa na ha luu buru ka nda siri.» ⁹ Leε, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Filib, waa, daa mina ndaw roo, mi kaw zinj ri bole di key le, mu tuu mi ya koɓ bay key le woo? Nzoɓ ka tuu mi le, ka tuu Baa ndaw zu. Waa, daa mina ndaw roo, mu baa mii: “Kie buru Baa” na le woo? ¹⁰ Waa, mu ker mu baa mii, mi do bil law Baa, a Baa kara do bil law-i na ya le? Bayri ka mi baa ha ri na, uru saa bil law-i ya. Ba Baa ka do bil law-i na ze daa ha ped beri na o bay zadε bay faa bi. ¹¹ Zadka mi baa mii, mi do bil law Baa, a Baa kara do bil law-i ndaw na, i daa law-ri ka bo di. Ze, i daa law-ri bo tul bay biri ka mi baa na ya nguɔ kara, i daa law-ri ka bo tul-i bay tul fe sanri ka Baa daa bay faa bi na. ¹² Mi baa ha ri ta-taɗ ba tusue ki: nzoɓ ka daa law-ε bo tul-i na, a daa feri ka mi do daake na ndaw. Ka a daa bawda fe kal fekeri key na kara ndaw, bay ji le, mi se ba luu Baa, ¹³ a fe ji ji ka i vbi bay rin-i na, mi daa feke na ha ri bay haɗa rin dika Baa ka tina suu-ε ba kele bay faa bi ka mi ba Vi-ε na. ¹⁴ Mi baa ha ri na roɓay, zadka i vbi mi fe bay rin-i le, mi daa feke na ha ri.»

Zezu waa bay pie bay Tem Law Pie

¹⁵ Zezu baa ha leɗ nduoɓal-eri mii: «Zadka i hii mi le, i daa vu mbom ka bo tul bol kusol-iri. ¹⁶ Leε, mi vbika Baa bay haɗa ni ka pie bay nzoɓ ki ka ba Nzoɓ Sokɔ ri

ha ni ka kaw zinj ri banɗo kpaɗara. ¹⁷ Ba Tem baa tusue bay ka nzoɓ tukeleri key maa bay yaaɗa ni ya, bay ji le, i maa bay kóko ni ya ndaw, a i maa bay tuuka ni ya ndaw pi. Roo le, baari na, i tuu ni tuu, bay ji le, ka sad zinj ri a do bil law-ri.

¹⁸ «Mi ti pon ri ba leɗ selri ya, mi yi bay vi zinj ri bay. ¹⁹ Ndi mu munu hoy le, nzoɓri ka tusiri key na ti kóko mi mbaa. Roo le, baari na, i kóko mi ba ki bay, bay ji le, mi kaw bay kumnun, a baari hoy kara i kaw bay kumnun na ndaw. ²⁰ Zadka namke vi le, i kóko mii, mi do bil law Baa, a baari laa le, i do bil law-i, ze bi kara mi do bil law-ri.

²¹ «Nzoɓ ka koro bol kusol-iri, a daa vu mbom bo di le, nzoɓke ku na hii mi zu. Baa na a hii nzoɓ ka hii mi, a bi kara mi hii nzoɓke a mi kie suu-i ha ni ndaw.»

²² Bayji le, Zud, (be ka i di ni ba Zudas Iskariyod ya) na vbi ni bay mii: «Mbay, waa, daa mina ndaw roo, mu kie suu-i ha buru hoy, a mu kie suu-i ha nzoɓ tukeleri key ya le?» ²³ Leε, Zezu yinjra bay bay ha ni mii: «Zadka nzoɓ hii mi le, a daa vu mbom bo tul bay bi. Baa a hii ni, a buru sidɗi bele na, buru seke bay vaa daa puo zinj ni. ²⁴ Roo le, nzoɓ ka hii mi ya na, ka daa vu mbom bo tul bay biri ya zu. Bayri ka i laa ka nzaa-i na, uru saa bil law-i ya, roo le, uru saa luu Baa ka pie mi na. ²⁵ Bay fe niri key na, mi baa ha ri bay nam ka mi doke zinj ri ku hoy. ²⁶ Roo le, Nzoɓ Sokɔ Nzoɓ ka ba Tem Law Pie ka Baa a pie bay rin-i na, a fere ri feru riw bele, a tuma law-ri ka tul feru riw bele ka mi baa ha ri na.

²⁷ «Dekeke ka sad zinj ri. Ba dekeke taa bi ze mi ha ri. Mi ha ri munu ka nzoɓ tukeleri key ha ri ya. I ha law-ri ka nzaa-ri ya, a i ha hie ka daa ri ya ndaw. ²⁸ I laa bay ka mi baa ha ri ro mii: “Mi zol, roo le, mi yi bay vi zinj ri bay” na. Zadka i hii mi le, i daa suoriya bay tul zol bi ka ba luu Baa, bay ji le, Baa na mba tul-i. ²⁹ Mi baa bay fe niri key na ha ri pola roo fekeri na ka ti bay, bay haɗa bo, zadka fekeri na ti le, i daake law-ri bo tul bay biri na. ³⁰ Mi ti baa bayri ngji bamba zinj ri mbaa, bay ji le, ngeretemndaya, nzoɓ reke mbay ka tusiri key na se vuku. Ka maa daa fe mbij zinj mi ya, ³¹ roo le, ndad bay haɗa nzoɓri ka tusiri key na, i ko mii, mi hii Baa, a mi daa fe munu ka a mbi nzi-ε ha mi. I uru siya bo, naa zolri ka zad ni key.»

15

Zezu ba suu puu taa tusueke

* 15:1 15.1 Ka zad ni key na, Zezu mbi fe ka Ziɓri di ba viye na a baaɗe bay se tul-ε ki suu-ε bay nzoɓri ka i ba taa be. Viye na, ba vay fe ka uo a lie goriyo goriyo a do zuba ka i di ba rezin. Ba mjiɓi fe pay leɗ Izarayelri ka i sere keke ndaw, i daake him ndaw pi. Munu ka Kuori ko feke key ya na, nzoɓ nday bayri vbie puu i suoke bol viye.

¹ Zezu baa ha led nduobal-eri robay mii: «Bi na, mi ba suo puu taa tusueke, a Baa laa le, ba nzob koro^{*}. ² Nzaa toyke ha ha ka mgbajra mi, roo lereke tiya le, ka kud ba fal. A nzaa toyke ha ha ka lie lereke do di laa le, ka fed bay ha ja ni ka lie lereke zuba zuba do di. ³ Baari na, law-ri *tan kad kad bay faa bay bi ka mi fere ri na. ⁴ I mbuol mi, munu ka bi kara mi mbuol ri na. Munu ka nzaa toy suo puu do bod bay tul-e a lie ya na, baari hoy kara, zadka i mgbajra mi ya le, i ti lie bay tul gan suo-ri ya. ⁵ Bi na, mi ba suo puu, a baari laa le, i ba nzaa toykeri. Nzob ha ha ka mgbajra mi, ka bi kara mi mgbajra ni le, ka'a lie lereke zuba. Tusueke le, zadka mi tiya le, i ti maa bay daa fe mbjw ya. ⁶ Nzob ka mbuol mi ya le, i vbuka ni ba fal, munu ka nzaa toy puu ka i kud, le, huokurum kurum a i faa i daa huu taa di ha ni se. ⁷ Zadka i mbuol mi, roo bay bi daa puo ka bil law-ri le, i vbi fe ka law-ri hii, le, i zinj feke na. ⁸ Zadka i lie lereke zuba, roo nzobri ko i baa mii, i ba led nduobal-iri taa tusuekeri le, rin dika Baa na a tina suo-e ka nun nzobri riw bele.

⁹ «Munu ka Baa hii mi na, bi kara mi hii ri ndaw. Ndad bay ha ja ri do bil law ini bi na banjo. ¹⁰ Zadka i daa vu mbom bo tul bol kusol-i bay zadle le, i doko bil law ini bi faa mbjw munu ka mi daa vu mbom bo tul *bol kusol Baa, a mi do bil law ini be na. ¹¹ Mi baa bay feri key na ha ri bay ha ja suoriya bi na ka mbaa bil law-ri. Be ndaw roo, suoriya baari na a doko bay zadle nzedem bay. ¹² Bol kusol-i na ze do key: I hii ki faa mbjw munu ka bi kara mi hii ri na. ¹³ Nzob ka mbi suo-e ha hud bay tul nzob buo-eri na, ka hii ri ba tusue ki. Ze, law ini hay ka mini ka kal be ni key na, tiya. ¹⁴ Zadka i daa bol kusol-i le, i ba nzob buo-iri.

¹⁵ «Mi ti dika ri ba led kawri mbaa, bay ji le, led kaw na ko ker bay baa kaw be ya. Roo le, mi di ri ba nzob buo-iri, bay ji le, mi ha ri ko feri riw bele ka Baa fere mi na. ¹⁶ Baari ze i naa mi ya, roo le, bi ze mi nan ri, a mi pie ri ha ri se bay ha ja bo i lie lereke. Ba lereke ka'a doko banjo kpadara. Be ze feri riw bele ka i vbi Baa bay rin-i na, ka'a ha ja ri. ¹⁷ Munu zu le, fe ka mi mbi nzaa-i ka di bay ha ja ri daa na ze do key: I hii ki.»

Nzob tukeleri fuy Zezu bay led nduobal-eri

¹⁸ Zezu yi a baa ha led nduobal-eri mii: «Zadka nzob tukeleri key fuy ri le, i ko, i fuy mi bi ze pola ndaw zu. ¹⁹ Zadka i ba taa tukele key le, bari ka tukele key na i hii ri, bay ji le, i ba taa be. Roo le, baari

na, i ba taa tukele key na ya, bay ji le, bi ze mi nan ri ka sakra nzob tusiri key. Be mini ze, bari na i fuyke ri bayke. ²⁰ I ker se tul bay ka mi baa ha ri na: led kaw ka mba tul baa kaw be na tiya. Zadka nzobri daa nun-i tuo sie le, i daa nun-ri tuo sie ndaw. A zadka i daa vu mbom bo tul bay biri laa le, i daa vu mbom bo tul bay baari na ndaw. ²¹ I daa fe kayari riw bele zinj ri bay tul-i, bay ji le, Baa ka pie mi na i tuu ni ya. ²² Zadka mi vi ya, a mi baa bay pola ha ri ya ndaw le, bay feyaa ti mgbaka tul-ri ya. Roo le, timbede key na, faa yam suo-ri ka tul feyaa bari na tiya. ²³ Nzob ka fuy mi le, fuy Baa na ndaw zu. ²⁴ Feri ka ba hje zikiki ka nzob mbjw maa bay daa ya na, zadka mi daa ka sakra bari ya le, bay feyaa ti mgbaka tul-ri ya. Roo le, timbede key i ko fekeri bay nun-ri hoy kara, i ton ba fuy mi a i fuy Baa kara ndaw. ²⁵ Feri key na ti mini bay ha ja bay ka i daa do bil *mbede bol kusol bari mii: "I fuy mi gor tan bayke" na, ka do munu bay zadle†.

²⁶ «Nzob Soko Nzob na a vika. Ba Tem baa tusue bay ka uru saa luo Baa. Zadka mi pie ni saa luo Baa ha ni vi le, ka'a baa nasi bay bi na ha ri. ²⁷ A baari kara i baa nasi bay bi, bay ji le, i kaw zinj mi bay tiikake hoy.»

16

¹ Zezu baa ha led nduobal-eri na robay mii: «Mi baa bay feri key na ha ri, bay ha ja bo, sieke ka fekeri ti le, ka ba ndaw taka ri ha ri ponke mbika law baari na ya. ² I nii ri ti ka *hul mbu ki baari. Sieke ka'a vi ka nzobri ika ri na, i ker i baa mii, bay kiri ped bari ka mini key na, bari daa ped ha Ngerewuru zu. ³ I daa munu, bay ji le, i tuu Baa ya ndaw, i tuu mi ya ndaw pi. ⁴ Mi baa munu ha ri bay ha ja bo, zadka sieke vi bay ha ja ri daa fekeri na le, i kerke se tul bay ka mi baa ha ri pola na.»

Ped ka Tem Law Pie a daa

Zezu baa mii: «Bay key na, mi baa ha ri bay tiikake ya, bay ji le, mi do zinj ri. ⁵ Timbede key na mi seke ba luo nzob ka pie mi vi na. A le, nzob mbjw ka sakra baari ka vbi mi bay mii, "mu se ba zad ha le" na, tiya. ⁶ Roo le, bay tul bay niri ka mi baa ha ri na, i daa sie i kaw mbonj. ⁷ Ze munu hoy kara, mi baa tusue bay ha ri: do ndad bamba bay tul-ri bay ha ja mi zol. Zadka mi zol ya le, Nzob ka'a vi soko ri na ka ti vika ya. Roo le, zadka mi zol ro le, mi pie ni ha ri bay.

⁸ «Be na, zadka'a vi le, a haw nzob tukeleri rem ka tul feyaa ndaw, ka tul fe ka do bay zadle nzedem ndaw, roo ka tul kunj sal bay Ngerewuru ndaw pi. ⁹ Ka'a ha ja

† 15:25 15.25 Simri 35.19; 69.5.

nun-ri tanj ha ri ko sùo-ri ba nzob feyaari, bay ji le, i hii bay d'aa law-ri bo tul-i ya. ¹⁰ Ka'a hanja nun-ri tanj ha ri ko zad' h'aa ze fe ka do bay zad'e na do di le, bay ji le, mi zol ba luo Baa. A le, i ti k'oko mi mb'aa. ¹¹ Ka'a hanja nun-ri tanj se tul k'uj sal bay Ngerewuru, bay ji le, ngeretemndaya ka ba nzob reke mbay ka tusiri key na, bay m'ba tul-e ro.

¹² «Mi do bay bayri ngji bamba bay b'aa ha ri robay, roo le, fekeri kal tul h'urusuo-ri timbede key. ¹³ Ze, zadka be ka'a ba Tem b'aa tusue bay na vi le, ka'a ndaka faa pol-ri ka bil tusue bayri riw bele. Ka'a b'aa bay bay tul gan s'uo-e ya, roo le, bayri riw bele ka'a laa ka luo Ngerewuru na ka'a b'aa ha ri. Ka'a b'aa bay ferri ka'a vi vuku ha ri ndaw. ¹⁴ Be key na, a d'aa rin d'ika bo tul-i, bay ji le, ka'a ya'ana fe ka luo-i ndaw roo, a baa bayke ha ri bay. ¹⁵ Ferri riw bele ka ba taa Baa na, ba taa bi ndaw. Be mini ze, mi baa ha ri mii, ka'a ya'ana fe ka luo-i ndaw roo, a baa bayke ha ri bay.»

Daa sie a fere ba suoriya

¹⁶ Zeku baa na robay mii: «Ndi munu le, i ti k'oko mi mb'aa, a fale ndji laa le, i yi i ko mi ba ki robay.» ¹⁷ Bayji le, led' nduo-bal-e haneri vbi bay ka sakra ki mii: «A ku waa, bayke baa mina zu le? Ndi munu le, buru ti k'oko beri mb'aa, a fale ndji le, buru yi buru ko beri ba ki na robay! Roo a yi a baa mii, fekeri a d'oko munu, bay ji le, beri se ba luo Baa beri. ¹⁸ "Ndi munu" ka'a baa na waa, bayke hii b'aa mina ki zu le? Buru ko sawke tanj ya!»

¹⁹ Zeku ko ka i hii bay vbika ni bay na bayji le, ka baa ha ri mii: «Ndi munu le, i ti k'oko mi mb'aa, a fale ndji le, i yi i ko mi ba ki na robay. A waa, bay tul bayri na key ze i vbike vbiw ka sakra ki ku le? ²⁰ Mi baa ha ri ta-tanj ba tusue ki: baari na, i reke rew, a i nguri s'uo-ri, roo le, nzobri ka tukele key na i zay s'uo-ri. Baari na i d'aa sie, le, d'aa sie baari na a fere ba suoriya. ²¹ I ko, zadka nduo se may nzob bay hanja ni mbonj le, ka d'aa sie, bay ji le, saw sie k'oko seke fe na maa ro. Roo le, zadka led' na tji le, ka yinjra k'oko seke feke na kpod, a kaw bay suoriya, bay ji le, ka mbonj nzob vi tusiri key. ²² Baari hoy kara do faa mbijw munu ndaw. Timbede key na i d'aa sie, roo le, mi yi bay k'oko ri ba ki bay. Sieke ku na suoriya a mb'aa bil law-ri gbay gbay, le, nzob mbijw mini kara a maa bay naa suoriya baari na ya. ²³ Zadka namke vi le, i ti vbika mi vbiw mb'aa ro. Mi baa ha ri ta-tanj ba tusue ki: ferri riw bele ka i vbika Baa bay rin-i na, ka'a hanja ri. ²⁴ Kpuru tji timbede key na, i vbi fe bay rin-i ya. I vbi fe, le, i zin feke. Be ndaw roo suoriya baari

na a mb'aa bil law-ri gbay gbay, a do bay zad'e nzedem bay.

²⁵ «Mi baa bayri key na riw bele ha ri bay faa law bay. Saw sieke vi le, mi ti mbika law bayri mini key na bay b'aa bayri zin ri mb'aa. Bay ka se tul Baa na, mi b'aa ta-tanj ha ri. ²⁶ Sieke ku na, fe ka i hii na, i vbika Baa bay rin-i. Mi baa ha ri mii, mi d'aa n'aa bay kere ka pol Baa bay tul-ri na munu ya. ²⁷ Baa ki s'uo-e na hii ri, bay ji le, baari na, i hii mi, a i d'aa law-ri bo di mii, mi uru saa luo Ngerewuru. ²⁸ Ba tusue, mi uru saa luo Baa mi vi tusiri key. Timbede key na, mi zol ka tusiri key bay yi ba luo Baa.»

²⁹ Led' nduo-bal-eri baa ha ni mii: «U-hu! Timbede key na, mi baa bay ta-tanj ha buru tanj law bay. ³⁰ Timbede key buru ko ndaw, bo na, mi ko ferri riw bele. Vbiwri ka nzobri hii bay vbika mu kara, mu ko pola ro. Be mini ze, buru d'aa key law buru bo tul-a mii, mi uru saa luo Ngerewuru.» ³¹ Bayji le, Zeku yinjra bay bay ha ri mii: «Timbede key ndaw roo, i d'aa law-ri bo di le woo? ³² I ko, nam a vi vuku, ze namke na vi ro, i zekre ki kperke kperke bay zad' baari, a i ponj mi huo-i. Roo le, mi do huo-i ya, bay ji le, Baa do zin mi. ³³ Mi baa bayri key na riw bele ha ri, bay hanja ri do bay dekeke bay faa zuo zin mi. Baari na, i k'oko seke fe tukele key. Roo le, i m'ba law-ri ng'o-ng'o. Bi na, mi haw yim ka tukele key.»

17

Zeku d'aa n'aa bay kere bay tul nzob beri

¹ Fale ka Zeku baa bayri munu na bayji le, ka ura nun-e ba siya a baa mii:

«Baa, namke na vi ro. Tina rin d'ika Vu-o ba kele, bay hanja bo Vu-o na ka tinake rin d'ika bo na ba kele ndaw.

² Tusueke le, mu ha ni h'urusuo ka tul nzobri riw bele, bay hanja ni ka ha kaw bay kumnun ka do banjuo na ha nzobri riw bele ka mu ponj ri zuo nduo-e na.

³ Kaw bay kumnun ka do banjuo na, ba hanja ri tuu mu bo huo-o hoy mu ba Ngerewuru tusue ndaw, a i tuu nzob ka mu pie ni, be ka'a ba Zeku *Krisi. ⁴ Mi ha ri ko rin d'ika bo ka tusiri key, mi d'aa ped' ka mu ponj zuo nduo-i ha ni o bay zad'e ngid. ⁵ Ze timbede key na Baa, mu ha mi se mi kaw zin mu, a mu ha mi rin d'ika ka mi d'oke lakun-a pola d'od ndaw roo tusiri do bay na.

⁶ Mi ha nzobri ka mu nan ri ka tusiri key, a mu d'aa ri zuo nduo-i na i tuu mu. I ba nzob taa fori ka mu ponj ri zuo nduo-i, i d'aa vu mbom bo tul bay bo. ⁷ Timbede key na i ko mii, ferri riw

bele ká mù hã mĩ na, uru saa luo-ɔ, ⁸ bay ji le, ðayri ká mù ðaa hã mĩ na, mĩ ðaa ha ri, le, i yãa ðayke na a í kò mii, mĩ uru saa luo-ɔ ða tusue kị, a í ðaa law-ri ðo ði mii, ða ðo kị ze mù pie mĩ. ⁹ Mĩ ðaa nzaa ðay kere ká pol-a ðay tul-ri. Mĩ ðaa nzaa ðay kere ðay tul nzoɓ tukeleri key ya, roo le, ðay tul nzoɓri ká mù pɔŋ ri zuo nduo-i na, bay ji le, i ða nzoɓ taa ðori. ¹⁰ Nzoɓri riw bele ká i ða taa ði na, i ða taa ðo, a nzoɓri riw bele ká i ða taa ðo na, i ða taa ði ndaw, le, riŋ ðika ði mgbã ká sakra ðari. ¹¹ Ndjii munu le, mĩ ti ðoko tusiri key mbãa, ðay ji le, mĩ séke ða luo-ɔ. Roo le, ðari na i tɔŋ ká tusiri key. Bãa, ðo ká mù ðo ðoɔf mú taŋ kaɗaŋ na, mu kóro ri ðáy faa hurusuo-ɔ, hurusuo ká mù hã mĩ na, ðay haŋa ri zúo zinj kị ða nzoɓ ká mbjw hoy munu ká naa. ¹² Zaɗka mĩ ðo zinj ri ká tusiri key rɔɓay na, mĩ koro ri ðáy faa hurusuo ká mù hã mĩ na. Mĩ koro ri hã nzoɓ mbjw mini kara ðie ya, roo le, ða nzoɓ mbjw munu ze ðie ðáy tul gaŋ sùo-e, ðay haŋa ðay ká ðo ðil mbede ðo na ka ðo munu ðáy zaɗe.

¹³ Timbede key na mĩ séke ða luo-ɔ, ðe ze mĩ ðaa ðayri mini key na riw bele ðáy ðol ði ká tusiri key rɔɓay, ðay haŋa suoriya taa ði na, ka mbaa ðil law-ri gbay gbay a ðo ðáy zaɗe nzedem. ¹⁴ Mĩ ha ri ðay ðo na. Ze nzoɓ tukeleri na fuy ri, ðay ji le, i ða taa ðari ya, munu ká ði kara mĩ ða taa ðari ya ndaw. ¹⁵ Mĩ ðaa nzaa ðay kere ðay haŋa mĩ naa ri ká tusiri key ya, roo le, mu kóro ri ðay tul ngerstemndaya. ¹⁶ I ða nzoɓri ká tukele key ya, munu ká ði hoy kara, mĩ ða taa tukele ya ndaw pi. ¹⁷ Mu ðaa ri zúo ðoɔf ða taa ðo ðáy faa tusue ðay. ðay ðo na ða tusue ðay. ¹⁸ Munu ká mù pie mĩ vi tusiri na, ði kara mĩ pie ri se tusiri na ndaw. ¹⁹ Mĩ mbi sùo-i mĩ ðaa ðo ðoɔf hã mù ðay tul-ri, ðay haŋa ðo ðari kara, i mbi sùo-ri í ðaa ðo ðoɔf ða tusue hã mù ndaw.

²⁰ Bay tul ðari key hoy ze mĩ ðáake nzaa ðay kere ká pol-a ya. Roo le, ðay tul nzoɓri riw bele ká i ðaa law-ri ðo tul-i ðáy faa káa ðay ðari. ²¹ Mĩ ðaa nzaa ðay kere ðay haŋa ri zuo zinj kị mbjw munu ká ðo Bãa, mù ðo ðil law-í, a ði kara mĩ ðo ðil law-a ndaw na. Be ndaw roo ðari kara, i zúo zinj naa mbjw hoy ðay haŋa nzoɓri ká tusiri key kò i ðaa mii, ða ðo kị ze mù pie mĩ. ²² Riŋ ðika ká mù hã mĩ na, mĩ suo mí ha ri ðay haŋa ri vi ða nzoɓ ká mbjw munu ká naa. ²³ Mĩ ðo ðil law-ri munu ká ðo ðo ðil law-i. Be ndaw roo, i vika ða nzoɓ ká mbjw kị hoy

hã nzoɓri ká tusiri key na, i kò le, i ðaa mii, ða ðo kị ze mù pie mĩ, a mú hii ri munu ká mù hii mĩ na.

²⁴ Bãa, nzoɓri ká mù hã mĩ na, mĩ hii ðay haŋa zaɗ ká mĩ káw ði na, i káw ði zinj mĩ ndaw, ðo í kò riŋ ðika ði ká mù hã mĩ na, ðay ji le, mù hii mĩ pola ðoɔf ndaw roo tusiri ðo ðáy. ²⁵ Bãa, ðo ká mù ðaa fe ðo ðáy zaɗe nzedem na, nzoɓri ká tukele key na i tuu mù ya, roo le, ði na mĩ tuu mù tuu, a nzoɓ ðori na i kò ta-taŋ mii, ða ðo kị ze mù pie mĩ. ²⁶ Mĩ ðaa ha ri tuu mù, le, mĩ ðaa ha ri tuu mù ða pola pola na rɔɓay, ðay haŋa ro law ini ká mù ðóke ðay tul-i na, ka ðo ðil law-ri, a ði kara mi ðo ðil law-ri ndaw.»

18

I mgbã Zezu

(*Mat 26.47-56; Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53*)

¹ Fale ká Zezu ðaa ðayri na ku riw bele báyii le, ka fãa leɗ nduoɓal-eri zuo fal-e a túoke nduo mbii ká riŋ-e ða Sedgro a í tji fi kelu. Lee, zaɗe ku na wáa ðo ði, ze Zezu ðáy leɗ nduoɓal-eri í se ði. ² Zudas nzoɓ ká ða nzoɓ mbika tul-e na, kò zaɗ na ku ta-taŋ ndaw, ðay ji le, ða zaɗ ká Zezu ðáy leɗ nduoɓal-eri í mbj kị ká ði ðanguo kpaɗara.

³ Báyii le, ðe Zudas na, ka se wáa na ku ðáy kuɗu nzoɓ yumri ðáy nzoɓ kóro zadri ká *ngerenzob fe poyri ðáy *Fariziri hã ni na. Bari na i fãa fe yumri zuo sùo-ri; í se ðáy huu ndeleri ndaw, huu mbɔnri ndaw roo í tji ke tul-ri bay.

⁴ Lee, feri ká a tji tul Zezu na, ka kò riw bele ro. Ze a soro ða luo-ri a vbi ri ðay mii: «Wãa, a ve ze ì nzaa ni le?» ⁵ I yjiŋra ðáy bay hã ni mii: «Buru nzaa Zezu ká Nazareɗ.» Lee, Zezu ðaa ha ri mii: «Ba ði kị ze mĩ ðo key.» Lee, Zudas ká ða nzoɓ mbika tul-e na, ðo zinj nzoɓri na ku ndaw. ⁶ Zaɗka Zezu ðaa ha ri mii: «Ba ði na kị ze mĩ ðo key» na báyii le, i yji í naa tigbãa ri tud tud ða fal, í lie raɗ zuo siri.

⁷ Lee, Zezu yji a vbi ri ðay ða kị na rɔɓay mii: «Wãa, a ve ze ì nzaa ni le?» I yjiŋra ðáy bay hã ni mii: «Buru nzaa Zezu ká Nazareɗ.» ⁸ Lee, Zezu yjiŋra ðáy bay mii: «Mĩ ðaa ha ri ro, ða ði na kị zu. Ze ða ði kị ze ì nzaa mĩ laa le, ì pón faa hã nzoɓri key na i se zaɗ seɗ ðari.» ⁹ Zezu ðaa munu ðay haŋa ðay ká a ðaa zinj Bi-e pola mii: «Nzoɓri ká mù hã mĩ na, nzoɓ mbjw mini kara zee ya» na *, ðayke ðo munu ðáy zaɗe.

¹⁰ Báyii le, Simɔŋ Piyer ká ðo ðáy maamii na, ka naa hãr a teke suku leɗ káw ngerenzob fe poy luye na fi hodo mbekeɗ

bo bisuy. Rinj leđ káwke ku na ba Malkus. ¹¹ Ro, Zezu baa ha Piyer mii: «Mu yjinra maamii bo na ka nduo ngole. Kóko seke fe ká Baa leke bay haña ni ka tji tul-i na waa, mi maa bay kóko ya maale?»

I sùu Zezu í séke ni pol Anasi

¹² Ro, kuđu nzoɓ yumri báy ngerɛ tul-ri, báy nzoɓ kóro zadri ká i ba Zibri na, i lie Zezu ruđ í mgba ni í sinj ni ndaw roo, ¹³ í sùu ni titire í séke luo Anasi, be ká'a ba fay Kayif. Kayif na ba *ngerenzob fe poy luye ká bil sewke na ku. ¹⁴ Ba be na ze ka ha nzaa boko ha ngeredomay Zibri mii: «Do ndad ñamba bay haña nzoɓ mbjw hoy ka hu bay tul ruo nzoɓri†.»

Piyer may bay ká tul Zezu

(Mat 26.69-70; Mrk 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Báyyi le, Simɔn Piyer báy leđ nduoɓal Zezu kɪ munu dii fal-ɛ. Be leđ nduoɓalke ku na, *ngerenzob fe poy luye ko ni ta-tañ. Be mini ze, ka riike bil mgbañ ngerenzob fe poy luye na zinj Zezu mbjw hoy. ¹⁶ Roo le, Piyer na kaw faa kòko ká kele. Lɛɛ, leđ nduoɓal Zezu ká ngerenzob fe poy luye ko ni ta-tañ na tji a vaa baa bay zinj leđ máy ká koro faa kòko ká kele na, a ha Piyer na ri zinj ni.

¹⁷ Báyyi le, leđ máy ká koro faa kòko ká kele na baa ha Piyer mii: «Bo na waa, mù ba leđ nduoɓal leđban na key ndaw ya le woo?» Lɛɛ, ka yjinra báy bay ha ni mii: «Hay! Ba bi ya.»

¹⁸ Munu ká ted hu-huo na báyyi le, leđ káwri báy nzoɓ kóro zadri, i kiri sie huu ká i faja na í do njuke. Lɛɛ, Piyer kara kaw zinj ri a do nju huu na ndaw pi.

Ngerenzob fe poy vbi Zezu bay

(Mat 26.59-66; Mrk 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Báyyi le, *ngerenzob fe poy luye na tii saw vbika Zezu bay ká se tul leđ nduoɓal-eri, báy fe fére ká'a fere nzoɓri na.

²⁰ Lɛɛ, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Mi baa bay ká nun ruo nzoɓri riw bele ta-tañ. Mi fere nzoɓri fe ñanguo ká bil hul mbjw kɪri mase, ká bil *hul kani Ngerewuru ká ba zadri ká Zibri mbjw kɪ ká dí ñanguo, bo mi baa bay ká zad muni ya. ²¹ Waa, bay ji ndaw roo, mù vbi mi bay mini le? Mu vbi nzoɓri ká i laa bayke na. Bari na, fe ká mi fere nzoɓri na i laa ta-tañ.»

²² Zadka Zezu baa bay munu le, nzoɓ kóro zad mbjw munu ká do lakun-ɛ na nda hala nun-ɛ kpađ a baa ha ni mii: «Waa, i yjinra báy bay munu munu ze ha ngerenzob fe poy luye le woo?» ²³ Lɛɛ, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Zadka mi baa bay na báy zadɛ ya le, mu baa. A ze

bo, zadka bay ká mi baa na do báy zadɛ le, bay ji ndaw roo, mù nda mi munu le?»

²⁴ Báyyi le, Anasi ha ri sùu ni báy sal ká do sùo-ɛ koɓ, í séke ni ha Kayif ká ba ngerenzob fe poy luye na.

Piyer may bay ká tul Zezu na roɓay

(Mat 26.71-75; Mrk 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Báyyi le, saw sieke ku na, Simɔn Piyer kaw nju huu ká zadɛ na ku koɓ. Lɛɛ, i vbi ni mii: «Bo na waa, mù ba leđ nduoɓal leđban na key ndaw ya le woo?» Roo le, Piyer may bay a baa mii: «Hay! Ba bi ya.»

²⁶ Roɓay, nzoɓ mbjw munu ká sakra leđ káw *ngerenzob fe poy luye na ba nzoɓ ini nzoɓ ká Piyer kuñ basuk-e na vbi ni bay mii: «Waa, ba bo ze mi ko mù báy Zezu ká bil waa na ku ya le?» ²⁷ Báyyi le, Piyer may bay na ba kɪ roɓay mii, ba ñeri ya. Lɛɛ, ká zadɛ ku hoy, tuo ka-káa kɔnɔn.

I mgba Zezu se pol Pilad

(Mat 27.1-2,11-14; Mrk 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Tibie pied na, ngeredomay Zibri sùu Zezu saa luo Kayif í séke ni boro mbay nzoɓ réke tul puo. Roo le, bari Zibri na i ri di ya, bay haña bo, i zaa fe ká *bol kusol bari di ba fe jm na ya, bo i maa suña fe sum suoriya tji saa bil koy na. ²⁹ Sawke mini ze, Pilad ká ba nzoɓ réke tul puo na tji a vaa zinj ri ká kele a vbi ri bay mii: «Bay ji ze í daa bo tul leđban na key le?»

³⁰ Báyyi le, i yjinra báy bay ha ni mii: «Zadka'a ba dombirim nzoɓ ya le, ñuru ti mgbaka ni bay dáa ni nduo nduo-o ya.»

³¹ Lɛɛ, Pilad yjinra báy bay ha ri mii: «Munu zu le, baari kɪ ze í yaa ni í vaa kuñ bay bo tul-e sùo-ri báy faa bol kusol-ri na.»

Báyyi le, Zibri yjinra báy bay ha ni mii: «I pɔn faa ha ñuru bay haña ñuru i nzoɓ ya.» ³² Be mini ze, ferri key kal mini bay haña bay ká Zezu baa se tul kɪri huđ ká'a huka na, ka do munu báy zadɛ‡.

³³ Báyyi le, Pilad ri i se bil hul be a di Zezu a vbi ni bay mii: «Bo kɪ ze mù ba mbay Zibri kéle?» ³⁴ Lɛɛ, Zezu yi a vbi ni bay mii: «Bay ká mù baa key na waa, uru saa bil law-a kɪ mase, mù laa ká nzaa nzoɓ kɪri le?» ³⁵ Báyyi le, Pilad yjinra báy bay ha ni mii: «Waa, ñi na mi ba Zib maale? Saw ñori báy *ngerenzob fe poyri ze i pɔn mù nduo nduo-i. Waa, fe ji ze mù daa le?»

³⁶ Lɛɛ, Zezu yjinra báy bay mii: «Hurusuo nzoɓ ká tusiri key ze dáa mi kaw mbay ya. Zadka mi re mbay ká tusiri key le, nzoɓ ñiri máa bay ru-ruy ká tul-i ha mi tuo bo bil nduo Zibri key ya. Roo le, hurusuo-i na uru saa luo nzoɓ ká tusiri key ya.»

† 18:14 18.14 Zaa 11.49-50. ‡ 18:32 18.32 Mat 20.19.

³⁷ Báyji le, Pilad' baa ha ni mii: «Waa, mù ba mbay le woo?» Lee, Zezu yinjra báy bay mii: «Be kí ze mù baa ku, mì ba mbay. Bi na, i mbón mì a mí vi tusiri key bay báa nasi bay ká se tul tusue bay. Nzob ha ha ká hii tusue bay na, ka te suk-e a láake bay bi key.» ³⁸ Báyji le, Pilad' vbi ni mii: «Tusue bay ze ba ji le?»

I kuj bay hud' bo tul Zezu

(Mat 27.15-31; Mrk 15.6-20; Luk 23.13-25)

Fal bayri na ku báyji le, Pilad' tji ba kí a se a vaa zinj Zibri a baa ha ri mii: «Mì zinj kaaya mbjw ká bay dáake bay hud' bo tul ledban key na ya. ³⁹ Roo le, munu ká ba fe saw puo baari ká mì tina nzob mbjw saa hul sal ha ri banquo báy *nam suoriya tji saa bil koy na, i hii bay haña mì tina Zezu, mbay baari Zibri na ha ri le?»

⁴⁰ Be nu ku báyji le, i baa bay báy nzaa-ri gürum mii: «U-uu, be ya! Barabas ze buru hii!» Be Barabaske ku na ka ba dombirim nzob.

19

Pilad' daa bay hud' bo tul Zezu

¹ Be nu ku báyji le, Pilad' ha ri mgba Zezu i nda ni báy ndoy don raf raf. ² Ro, nzob yumri kan ngatukru ba taguba mbay, roo i mbi guba tul-e a i nduo ni maagari mbay ká sji hola hola. ³ I soro ba lakun-e i baa mii: «Soko woo, mbay Zibri!» Ro, i nda hala nun-e kpad' kpad'.

⁴ Báyji le, Pilad' tji ba kí a baa ha Zibri mii: «I láa mì key! Mì mgbaka Zezu na bay vike kele key bo, bay haña ri kò mii, mì zinj fe kaaya mbjw ká bay haña mì dáake bay hud' bo tul ledban na ku ya.» ⁵ Báyji le, Zezu tji báy taguba ngatukru, báy maagari mbay ká sji hola hola na. Lee, Pilad' baa ha ri mii: «I kò nzob na ká do ku.»

⁶ Zadka *ngerenzob fe poyri báy nzob kóro zadri mbi nun-ri i kò ni munu báyji le, i daa fe báy nzaa-ri gürum i baa mii: «Ber ni! Ber ni ber máa ka do tul puu say hud!» Báyji le, Pilad' baa ha ri mii: «I yaa ni sùo-ri bo, i ber ni do tul puu say hud na, bay ji le, mì kò fe mbjw ká bay dáake bay hud' bo tul-e ya.»

⁷ Báyji le, Zibri yinjra báy bay ha ni mii: «Buru na, buru do báy *bol kusol mbjw. Báy faa bol kusolke ku na, do nun haña ni ka zinj hud', bay ji le, ka dí sùo-e ba Vu Ngerewuru.»

⁸ Zadka Pilad' laa bayke na munu báyji le, hje daa ni zikiki ba pola pola. ⁹ Lee, ka yji a se hula na robay, a vbi Zezu mii: «Mù uru saa ha le?» Roo le, Zezu yinjra báy bay mbjw ha ni ya.

¹⁰ Báyji le, Pilad' baa ha ni mii: «Waa, bi kí mì baa bay ze mù fere nzaa-i ya ku le?»

Mù kò mú baa mii, mì do báy hirusuo ká bay tina mù saa hul sal ndaw, bay haña ri ber mù do tul puu say hud' ndaw na waa, mù kò munu ya le?»

¹¹ Lee, Zezu yinjra báy bay a baa ha ni mii: «Ba Ngerewuru ze ha mù hirusuo. Zadka Ngerewuru ha mù hirusuo key na ya le, mù ti mbaka tul-i báy hirusuo mbjw ya. Sawke mini ze, nzob ká pon mì nduo nduo-o na, bay mgba tul-e kal mù robay.»

¹² Uru saa zad'e ku na, Pilad' nzaa faa bay pon Zezu. Roo le, Zibri baa bay báy nzaa-ri gürum mii: «Zadka mù tina ledban na ku le, mù ti bá nzob taa Mbay Sezar ya. Nzob ha ha ká dí sùo-e ba mbay na, ka ba nzob tul ngani Mbay Sezar.»

¹³ Zadka Pilad' laa baykeri na munu báyji le, ka mgba Zezu na a tji ke ni kele, a vaa kaw tul karingaw mbay ká zad' fón bay. (Rin zadke ku na, ba zad' bódó tisaw, báy nzaa eborole, i dí ba Gabata.) ¹⁴ Namke ku na ba nam léke fe sum suoriya tji saa bil koy ká maa báy saw sie ká do law tul. Báyji le, Pilad' baa ha Zibri mii: «I kò mbay baari na ká do ku.»

¹⁵ Roo le, i tii saw baa bay báy nzaa-ri gürum gürum mii: «I ni! I ni bo i ber ni do tul puu say hud!» Lee, Pilad' baa ha ri mii: «Waa, mbay baari na kí ze, i hii bay haña mì ber ni do tul puu say hud ku le?» Báyji le, ngerenzob fe poyri yinjra báy bay ha ni mii: «Buru do báy mbay kí bof ká nde Sezar ya.» ¹⁶ Báyji le, Pilad' pon Zezu nduo nduo-ri bay haña ri ber ni do tul puu say hud na.

I ber Zezu do tul puu say hud'

(Mat 27.32-44; Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43)

Ro, i uru i lie Zezu na rud' i mgba ni ¹⁷ i ha ni sof puu say hud' be sùo-e, a tji ke saa ngerpuo bay séke ba zad' ká rin-e ba Tunguo Tul. (Báy nzaa eborole, i dí ba Golgota.) ¹⁸ Ká zad'e ku na ze, nzob yumri ber Zezu do tul puu say hud' ká dí, a i ber nzob kiji sídí do lakun-e ndaw. I ber nzob mbjw do tul puu say hud' ká fi hodó be, a i ber nzob ndeke dí sídíke do tul puu say hud' ká fi gel, a i ha Zezu do síkda.

¹⁹ Báyji le, Pilad' mbi nzi-e ha ri daa mbede do gbokro i ber do fi tul-e ká tul puu say hud' na. Bay ká i vbie do gbokroke na baa mii: «Zezu ká Nazared', mbay Zibri.» ²⁰ Munu ká zad' ber Zezu na do dí ya báy ngerpuo na báyji le, Zibri ngji bamba kji fe na, bay ji le, fe ká i kji na, i daa báy nzaa eborole ndaw, nzaa lat'e ndaw, roo báy nzaa gerek ndaw pi.

²¹ Zadka ngerenzob *fe poy Zibri ká i do dí i kji fe na ku munu báyji le, i pie ha Pilad' mii: «Mù ti daa ba "Mbay Zibri" ya. Roo le, mù daa mii, "Be kí ze ka dí sùo-e ba

Mbay Zibri.”» ²² Lee, Pilad yijira bay bay mii: «Fe ka mi daa na, a doko bay zadε munu.»

²³ Fale ka nzoɓ yumri ber Zezu do tul puu say na bayji le, i faa gari be i leke ki bay zadε fari nin be. Roo le, i mbi maagari be ka taɗ saake a do wuu na i daa bo ²⁴ i baa bay ka sakra ki mii: «Naa goɗɗori maagari na key ya, roo le, naa daa ri dji dji bay koko waa, nzoɓ ve ze a ba taa be le.» Feri key na kal mini bay haɗa bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka o bay zadε ngidε bele. Bayke na baa mii:

«I leke gari biri ka sakra ki,
a i mbi maagari bi i daake dji dji*»
Be ze, ba fe ka nzoɓ yumri na i daa.

²⁵ Di ya bay puu say huf Zezu na, mi-ε do di, yu mi-ε ndaw, Mari ka ba may Kolopas ndaw, roo bay Mari ka puo be do Madala ndaw pi. ²⁶ Bayji le, Zezu mbi nun-ε a ko mi-ε na, a di ya bay lakun mi-ε ku na, leɗ nduoɓal-ε ka'a hii ni bamba na do di ndaw pi. Zezu na baa ha mi-ε mii: «Mgba ni ka ba vu-o.» ²⁷ Fale ku le, ka baa ha leɗ nduoɓal-ε na ku mii: «A bo laa le, mu ko ni ba maa-ɗa.» Uru saa zadε na ku bayji le, leɗ nduoɓal-ε na, suu maa Zezu na a zolke faa puo, a koro ni bay kere.

Huf Zezu

(Mat 27.45-56; Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Fale ku bayji le, Zezu ko ndaw mii, peɗ ka Ngerewuru poɗ zuo nduo-ε bay haɗa ni ka daa na, ka daa o bay zadε ngidε bele ro. Ze a baa mii: «Kon mbii i mi!» Ka baa munu bay haɗa bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka do munu bay zadε. ²⁹ Ka zadε ku na, i daa mbii fe sjuke do suna sii di. Bayji le, nzoɓ yumri mbi vay gari ka nzo mbii nzo, i daa nduo mbii fe sjuke na, a i daa tun zaa puu ka i di ba izoɓ, roo i ndaɗa ba nzaa Zezu bay. ³⁰ Zadka Zezu aw mbii fe sjuke na bayji le, ka baa mii: «Feri riw bele na o ngidε bele ro!» Fale ku le, ka diɗi tul-e mgbura, le, law-ε vi tuo.

Nzoɓ yum tun gar Zezu

³¹ Namke ku na ba nam peɗ ndebe ka i lekeke fe sum bay tul nam mgbaka taram fari Zibri. Nam mgbaka taramke ku na do boɗ, a ba bawda nam suoriya. Sawke mini ze, ngeredomay Zibri hii bay haɗa huf nzoɓ ka do siya ka tul puu say huf ka bil namke na ku ya. Be ze, i vbi Pilad bay haɗa ni ka gur bal-ri ha ri hu ba vaa bo, i dira ri saa tul puu say huf na. ³² Bayji le, nzoɓ yumri na i se ba zadε ka puu say

huf do di na. Lee, i gur bal nzoɓ titireke, roo i gur bal nzoɓ ndeke di sidike ka i ber ni do lakun Zezu na. ³³ Zadka i tji tul Zezu na bayji le, i ko ni ba huf ro. Sawke mini ze i gurke bal-ε na ya. ³⁴ Roo le, nzoɓ yum mbijw munu ka sakra nzoɓ hawri vaa tun gar-ε wuf bay nzaw be. Lee, ka zadε ku hoy sim bay mbii tji a zuu zuo siri. ³⁵ Nzoɓ ka ko fekeri bay nun-ε na, ba nzoɓke na ze baa nasi bay fekeri; a nasi bay be ka'a baa na ba suo bay. Bay ka'a baa na, ka ko ba suo bay, bay haɗa bo faari hoy kara i daa law-ri ka bo di ndaw. ³⁶ Feri key na tji mini bay haɗa bay ka do bil mbede Ngerewuru na, ka o bay zadε nzedem. Bayke baa mii: «Hurusuo-ε mbijw mini kara ti haw ya[†]» ³⁷ Robay, i daa do bil mbede Ngerewuru ka zadε ki boɗ mii: «Nzoɓri fere kom ba luo nzoɓ ka i tun gar-ε bay nzaw na[‡]»

I daa Zezu bo luo huf

(Mat 27.57-61; Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Fal feru na ku bayji le, Zezeɗ ka puo be do Arimate na, vaa vbi Pilad faa bay mbika huf Zezu. (Be na, ka ba leɗ nduoɓal Zezu ba muni, bay ji le, ka daa hje ngeredomay Zibri.) Lee, Pilad poɗ faa ha ni. Ro, a se a vaa mbi huf Zezu na. ³⁹ Nikodem, be ka'a nduo tul Zezu ba sun pola na ka vi ndaw. Ka vi bay sum vay fe ka bare fu buy buy ka i di ba mir, a hay ka i di ba aluwe kara ndaw. Hiike laa le, maa danday tom mbijw. ⁴⁰ Bayji le, fari sidi bele na, i mbi huf Zezu, i kaari bay vay gari a i daa vay feru ka bare fu buy buy na tii di tul tul munu ka Zibri daa banɗo bay huf nzoɓ roo i voro na. ⁴¹ Di ya bay zadε ka i ber Zezu do tul puu say huf na, waa mbijw do di. Ka bil waake ku na, huo tisaw ka i kperε ba luo huf fie ka i daa huf bo di ba mbijw ya robay na, do di[§]. ⁴² Ka zadε ku ze, i daa huf Zezu bo di, bay ji le, saw sie ton ndii hoy bay haɗa *nam mgbaka taram Zibri na ka tji. Robay, zadε do di ya bay zadε puu say huf na.

20

Zezu tji saa luo huf

(Mat 28.1-8; Mrk 16.1-12)

¹ Tibie peɗ ka sie dimasi ka zadε do dilo dilo robay na bayji le, Mari ka puo be do Madala tji a se ba tupal na. Zadka'a tji di na bayji le, ka ko maa tisaw ka i mbiike nzaa luo huf na giri bo fi mbijw. ² Bayji le, ka duu a vaa ziji Simoɗ Piyer bay leɗ nduoɓal ki, be ka Zezu hii ni bamba na a baa ha ri mii: «I mbi huf Ngerembay na

* 19:24 19.24 Simri 22.18. † 19:36 19.36 Tji kele 12.46; Ruo fari 9.12. ‡ 19:37 19.37 Zakari 12.10. § 19:41 19.41 Ka bil korke ku na, zadε ba tisawri riw bele. Ze, i kperε tisawri kperε ndaw roo, i daa huf nzoɓ bo di bay. Bil sewke ku na, fari Zibri voro huf do tusiri buo ya.

saa luo huf, le, buru ko zad ka i daa ni bo di ya.»

³Ro, Piyer bay lef nduoƒal Zezu haw na, i uru vad i duu ba tupal na. ⁴Bari sidi bele na, i duu maa ki reb reb, roo le, lef nduoƒal-ε haw na duu a kal Piyer likid, a tji tupal na kpedere pola. ⁵Zadka'a duu kom bay koko bil luo huf na bayji le, ka ko gari ka i kaarike Zezu na zuo, roo le, ka rii a se di ya. ⁶Lee, Simon Piyer ka uru saa fal a vi na maa, rii a se bil luo huf na a ko gari ka zuo, ⁷roo gari ka i kaarike tul Zezu na zuo bay gari haw na mbij ya. Roo le, garike ku na gim zuo zad ki bod. ⁸Bayji le, lef nduoƒal Zezu ka tji tupal titire dekere na, rii a se bil luo huf na ndaw. Lee, ka ko feke na, a daa law-ε bo tul tji Zezu na. ⁹Tusuke le, bay ka do bil mbede Ngerewuru ka baa mi: «Zezu a tji saa luo huf a kaw bay kumnun» na, lef nduoƒal Zezuri laa ya bay doru zu. ¹⁰Fale ku bayji le, lef nduoƒal-eri ka tul-ri sidi na, i yji faa puo.

Zezu baa bay zinj Mari ka puo be do Madala

(Mat 28.9-10; Mrk 16.9-11)

¹¹Bayji le, Mari na yji a vi do nzaa luo huf na bay rew mgbofo mgbofo. Bay rew ka'a re bay mbi nun-ε mgbofo mgbofo ku na, ka dinke tul-e bay koko bil luo huf na. ¹²Lee, ka ko lef nzaapedri ka nulue tul-ri sidi, nduo gari ka ba pie kpaa kpaa, a i kaw bil luo huf ka Zezu bo di na. Nzoƒ mbij kaw fi tul-e, a nzoƒ mbini laa le, kaw fi bal-e.

¹³Bayji le, i vbi Mari bay mii: «Tinam buru, mina roo mu re-rew maale?» Lee, ka yinjra bay bay ha ri mii: «I mbi huf Ngerembay bi na i zolke doƒ ha mi ko zad ka i daa ni bo di ya.» ¹⁴Fal bayri ka'a baa na ku bayji le, ka fere nun-ε ba fal, le, ka ko Zezu ka do yol ku, roo le, ka ko ni ba Zezu na ya. ¹⁵Ro, Zezu vbi ni bay mii: «Tina, mina roo mu re-rew maale? Waa, a ve ze mu nzaa ni le?»

Mari na ker ka bil law-ε a mgba mii, ko ya le, ba nzoƒ ka koro waa na ku, ze a baa ha ni mii: «Zadka ba bo ze mu mbi huf Zezu na le, mu kie mi zad ka mu daa ni bo di na ha mi vaa mbi ni.» ¹⁶Bayji le, Zezu baa ha ni mii: «Mari!» Lee, ka fere kom ba luo-ε a baa ha ni bay nzaa eboro mii: *Raboni!* (Mara ke baa mii: «Gan bi!») ¹⁷Lee, Zezu baa ha ni mii: «Mgba mi ya, bay ji le, mi se luo Baa ka nulue ya robay. Roo le, mu se mu vaa baa ha yu-iri mii, mi se ba luo Baa ka ba Baa baari ndaw, roo luo Ngerewuru bi ka ba Ngerewuru baari ndaw.» ¹⁸Ro, Mari ka puo be do Madala na se a vaa baa bayke ha lef nduoƒal-eri

mii: «Mi ko Ngerembay!» Fale le, ka kji fal bayri ka'a baa ha ni na ha ri laa.

Zezu tji tul lef nduoƒal-eri
(Mat 28.16-20; Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹Ba tilaw ka sie dimasike ku na, lef nduoƒal Zezuri mby ki i kaw hula i dar faakeri gbak gbak do fi, bay ji le, i daa hje bay ngeredomay Zibri. Bayji le, Zezu tji sakra bari mbuda a baa ha ri mii: «Dekeke ka sad zinj ri!»

²⁰Fal bayri ka'a baa na ku bayji le, ka kie ri bol kol nyo ka do nduo-eri bay gar-ε. Zadka lef nduoƒal-eri ko Ngerembay bari na bayji le, suoriya mbaa bil law-ri gbay gbay. ²¹Lee, Zezu baa ha ri ba ki na robay mii: «Dekeke ka sad zinj ri! Munu ka Baa pie mi na, fi kara mi pie ri ndaw.»

²²Fal bayri na ku bayji le, ka nda omi pud zuo tul-ri a baa mii: «I yaa Tem Law Pie na ba bil law-ri. ²³Nzobri ka i naa bay feyaa bari ka tul-ri na, bayke mgba tul-ri mbaa. A bari ka i naa bay feyaa ka tul-ri ya laa le, bayke mgba tul-ri banjo kpadara.»

Toma ko Zezu ba Ngerembay be

²⁴Bayji le, Toma ka ba nzoƒ mbij ka sakra lef nduoƒal-eri ka duo fale sidi ka i di ni ba lef ndoƒo na, ka do sakra bari bay nam ka Zezu tji tul-ri na ku ya. ²⁵Lee, lef nduoƒal Zezu hawri baa ha ni mii: «Buru ko Ngerembay bay nun buru!» Roo le, Toma na yinjra bay bay ha ri mii: «Zadka mi ko bol kol nyo ka do nduo-eri na ya, mi daa vu nduo-i nduo bol kol nyo ke na ku ya ndaw, a mi daa nduo-i nduo bol kol nyo ka gar-ε ku na ya ndaw le, mi ti daa law-i bo di ya mgban.»

²⁶Daa nam tonɔ sidi ka fale na ku bayji le, lef nduoƒal Zezuri mby ki i kaw hula ba ki. Haw ku bayji le, Toma na kaw zinj ri ndaw ro. Faa hulri ka i dar gbak gbak do di na hoy kara, Zezu tji sakra bari na mbuda a baa ha ri mii: «Dekeke ka sad zinj ri!»

²⁷Fale ku le, ka fere nun-ε ba luo Toma a baa ha ni mii: «Mu zuda vu nduo-ɔ ba key mu ko nduo-iri key, a mu zuda nduo-ɔ mu daa nduo bol kol nyo ka gar-i key! Pon nzaa may bay bo, a mu daa law-a bo tul-i.»

²⁸Lee, Toma yinjra bay bay ha ni mii: «Mbay bi! Ngerewuru bi!»

²⁹Zezu baa ha ni mii: «Bay koko ka mu ko mi key ndaw roo, mu daa law-a bo tul-i le? Suoriya ba taa nzobri ka i ko mi ya hoy a i daa law-ri bo tul-i.»

Mara bay mbede key

³⁰Zezu daa kiri fe sanri bod bod ngji bamba ka nun lef nduoƒal-eri ka i daa bayke do bil mbede ni key ya. ³¹Roo le, feri ka i daa do bil mbede ni key na, bay

hana ri d'aaake law-ri bo tul Zezu, a i ko ni ba *Krisi, nzoɔ ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɔbri na ka ba Vu Ngerewuru. A zadka i d'aa law-ri bo tul-e le, i káw báy kumnun báy faa be.

21

Zezu tji tul leɗ nduoɔbal-eri ká nzaa maambii

¹ Fal feri na ku báyii le, Zezu kie sùo-ε ba kɔ hɔ leɗ nduoɔbal-eri ká nzaa maambii ká Tiberiyad. Faa ká'a kieke sùo-ε na ze ɗo key: ² Simon Piyer ndaw, Toma ká i ɗi ni ba leɗ ndoɔɔ ndaw, Nataniyel ká puo be ɗo Kana ká kuɗu zad ká Galele ndaw, vu Zebederi ndaw, roo báy leɗ nduoɔbal Zezu kɔri ká tul-ri sidi na, i ɗo zinj ri mbijw hoy. ³ Ro, Simon Piyer baa ha ri mii: «Mi séke bay sáa basan.» Leɛ, i baa hɔ ni mii: «Buru hoy kara buru séke zinj mù ndaw.» Ro ze, i zol i vaa kaw bil tuo, le, bil sunje ku na i suo mbii kpuy i mgba sji mbijw vben ya.

⁴ Nzaa faja ruo ká zad faja hie na báyii le, Zezu tji nzaa kporombii, roo le, leɗ nduoɔbal-eri ko ni ba be ya. ⁵ Leɛ, ka baa ha ri mii: «Nzoɔ buo-iri, le, i mgba sji mgba kɔ zu le woo?» Leɛ, i yinjra bay bay hɔ ni mii: «Kúy! 'Buru zinj fe mbijw ya!»

⁶ Báyii le, Zezu baa ha ri mii: «Munu le, i mbi basan baari na i vbu ba laa bil tuo ká fi hoɗo ku i ko, i mgbaka fe.» Leɛ, i vbu basan bari na. Ro ze, sjiiri tab ɗi tusuru ha ri taa kúo saa bil mbii ba kele na kpuy. ⁷ Báyii le, leɗ nduoɔbal ká Zezu hii ni bamba na baa hɔ Piyer mii: «Ba Ngerembay!»

Zadka Simon Piyer laa mii, «Ba Ngerembay» na báyii le, munu ká'a ɗo sùo-ε hoy na, ka mbi gari be a nduo a sinj tul-e hãr, a zo bo mbii. ⁸ Bie leɗ nduoɔbal Zezuri ká i kaw bil tuo na, i kuo basan bay sjiiri ká tab ɗi tusuru na i séke ba nzaa kporombii. Zadɛ ɗo ɗi ya, ɗi maa ika nduo isoɗri munu hoy. ⁹ Zadka i tji saa bil tuo na báyii le, i ko sie huu ɗo ká i d'aa sji bo tul-e, báy maapa. ¹⁰ Leɛ, Zezu baa ha ri mii: «Sjiiri ká i mgba na i wál haneri i vike hɔ mii.»

¹¹ Báyii le, Simon Piyer na hil a kaw bil tuo, a vaa kuo basan ká bawda sjiiri mbaa ɗi tusuru na a tjiike kele. Sjiikeri riw bele na ba isoɗ báy sinj ndebe pare say. Ze munu hoy kara basan na goɗo ya. ¹² Leɛ, Zezu baa ha ri mii: «I vi bo i sù fe key.» Ká sakra leɗ nduoɔbal-eri ku na, nzoɔ mbijw mini ká maa bay vbika bay mii, «Mù ba ve le» na tiya, bay ji le, bari na i ko ndaw mii, be na ka ba Ngerembay.

¹³ Báyii le, Zezu soro ba lakun-ri a mbi maapa na, a leke ri a yji a mbi sji na a leke ri faa mbijw munu na ndaw. ¹⁴ Uru saa nam ká Zezu tjiike saa luɔ huɗ na, be

ni key na ba kie sùo faa bal ba sayke ro, ka tjiike tul leɗ nduoɔbal-eri key.

Zezu vbi Piyer bay

¹⁵ Falɛ ká i sù feri na ku báyii le, Zezu fere nun-ε ba luo Simon Piyer a vbi ni bay mii: «Simon vu Zaa, waa, mù ko mɔ ba nzoɔ nun-a mba nzoɔ niri key le?» Leɛ, ka yinjra báy bay hɔ ni mii: «Uu, Ngerembay, mù ko ndaw, mù hii mù.» Leɛ, Zezu baa hɔ ni mii: «Munu zu le, hól baɗu biri hɔ mii.»

¹⁶ Falɛ ku le, Zezu vbi ni bay faa bal ba sidike mii: «Simon vu Zaa, waa, mù ko mɔ ba nzoɔ nun-a le?» Leɛ, ka yinjra bay bay hɔ ni mii: «Uu, Ngerembay, mù ko ndaw, mù hii mù.» Leɛ, Zezu baa hɔ ni mii: «Munu zu le, nda faa pol baɗu biri hɔ mii.»

¹⁷ Báyii le, Zezu yji a vbi ni bay ndeke ɗi faa bal ba sayke mii: «Simon vu Zaa, waa, mù ko mɔ ba nzoɔ nun-a le?» Vbiw ndeke ɗi faa bal ba sayke ká Zezu vbi Piyer mii, «Mù ko mɔ ba nzoɔ nun-a le?» na báyii le, law Piyer kuɔ mbii gbaɗ ro a hɔ ni yinjra báy bay hɔ Zezu mii: «Mbay, bo na mù ko feri riw bele. Mù ko ndaw, mù hii mù.» Leɛ, Zezu baa hɔ ni mii: «Munu zu le, hól baɗu biri hɔ mii. ¹⁸ Mi baa hɔ mù ta-tan ba tusue kɔ: zadka mù ba kuban roɔbay na, mù sinj tul gari bo báy sal bil sùo-ɔ kɔ, a mú séke zad ká law-a hii. Roo le, zadka mù ɗi taw na, mù ndáɗa nduo-ɔ kparak bay hana nzoɔ kɔ ro ka sinj sal bil bo na hɔ mù, a kuo mù a séke zad ká law-a hii ya.» ¹⁹ (Báy faa bayri key na, Zezu kieke faa ká Piyer a húkake bay d'aaake riɔ ɗika bo tul Ngerewuru.) Falɛ ku le, ka baa hɔ Piyer mii: «Mu se fal-i.»

²⁰ Báyii le, Piyer fere kóm ba fal-ri, le, ka ko leɗ nduoɔbal ká Zezu hii ni bamba na dii fal-ri. Ba be ká'a d'aa nzi-ε hula basuku Zezu ká nzaa fe sùm a ɗakla bay mii: «Mbay, waa, a ve kɔ ze a mbika tul-a le» na. ²¹ Zadka Piyer ko Zaa na munu báyii le, ka baa hɔ Zezu mii: «Mbay, a be na waa, fe ji kɔ ze a tji tul-e le?»

²² Zezu yinjra báy bay hɔ ni mii: «Ze mɔ hii bay hana ni kaw báy kumnun kpuru maa báy nam yji bi hoy kara, bay bo ti ɗi ya. Bo na, mu se fal-i.» ²³ Be nu ku báyii le, soro bayke nda nzaa nzoɔbri haran haran ká sakra nzoɔ mbika lawri mi, leɗ nduoɔbal-ε ke ku na ti hu-huɗ mbáa. Tusueke le, Zezu baa munu ya, roo le, ka baa mii: «Ze mɔ hii bay hana ni kaw báy kumnun kpuru maa báy nam yji bi hoy kara, bay bo ti ɗi ya.»

²⁴ Ba leɗ nduoɔbal-ε taa mbijwke ká baa bay nasi fekeri na ze, ka d'aa bay fekeri key na ɗo mbede. A bay nasi beri ká'a baa na, buru ko ba sùo bay.

Sinj tul bay

²⁵ Zezu daa k̄iri feri bod bod nḡji bamba tasiri. Zafka náa vb̄eri fekeri báy nzi-ε lem lem riw bele d̄o bi mbede le, m̄i ker mí k̄o le, ká bil tusiri key riw bele na, zaf ká bay d̄áa mbedekeri zuo d̄i na, a tiika ya mgbaj.

Ped nzoɓ ndáy nzaapedri

Bay ká se tul feri ká dɔ bil mbede ni key

Mbede key na Luku ɗaa a kjiike fal feri ká Ngerembay ɗaa ká fal zól be ba nulue, bay haɗa leɗ nduɓal-eri zinjke hɗurusuo í maa káake káa Báy Kere ha sɗaw nzoɓri ɓoɗ ɓoɗ ká tusiri key báy faa Tem Law Pie ká'a pieke ha ri.

Bari leɗ nduɓal Zezuri ká í ba nzoɓ ndáy nzaapedri na, í ɓaa nasi bay tji Zezu saa luɔ huɗ na ha nzoɓri ká Zuruzalem. Roo le, zadka nzoɓ kúnj sal bay luyeri ká dɔ í ɗaa nun-ri tuo síe bay tul káa Bay Kere na báyyi le, nzoɓ mbika lawri tji ɗul saa Zuruzalem na í vaa kaw zad kji ká kuɗu zad ká Zude ndaw, kuɗu zad ká Samari ndaw, kpuru tji ngerepuo Antiyos. Zadkeri riw bele ku na, í ka-káa Bay Kere ká se tul Zezu Krisi ká dɔ.

Ká bil feri ká kal ku na, ɓaa bay se tul Piyer, Zak, Zaa, Zak yu Zezu, roɔ kakalke le, ɓaa bay se tul Pol ze ngji. Nzoɓ ɗaa mbede key na kji fal varuri ká Pol se, ká'a ɗaa ha mbu tul kji nzoɓ mbika lawri dɔ kuɗu zad ká Azi ndaw, Maseduwan báy Akayi ndaw, roɔ ká zad kji ri ndaw pi na. Mbede key na, roɔ bie soro bay Pol ká naa hul sal ká Rom. Be nu ku hoy kara Bay Ngerewuru, báy ped ɗaa Tem Law Pie na, nzoɓ tɔ mgbaka naa hul sal ya.

Maa bayri ká dɔ bil-e

Uru saa nam zól Zezu ba nulue kpuru tji nam pantekod: 1-2

Baa nasi bay Zezu, báy ɗaa nun nzoɓ mbika lawri tuo síe: 3-8

Pol suo kér bay be: 9

Titire nzoɓ mbika lawri ká í ba Ziɓ ya: 10-12

Titire varu ká Pol se: 13-14

Mbu kji nzoɓ ndáy nzaapedri ká Zuruzalem: 15

Varu ndeke dɔ ba sidike ká Pol se: 16-18

Varu ndeke dɔ ba sayke ká Pol se: 19-21

Pol naa hul sal ká Zuruzalem, roɔ í soro ni se Rom: 22-28

Luku ɓaa bay se tul mbede key

¹ Nzoɓ buɔ-i Tiyoɓil, mbede key na ndeke dɔ sidike ro zey. Mbede ká mɔ ɗaa ha mu ká pola na, mɔ kjiike fal feri riw bele ká Zezu tii sɗaw ɗaa, báy fe féferi ká'a fere nzoɓri, ² báy tiikake kpuru tji nam ká Ngerewuru mbi ni se nulue. Pola roɔ bay haɗa ni se nulue na, báy faa hɗurusuo Tem Law Pie na ka kijke nzoɓri ká'a nan ri ba *nzoɓ ndáy nzaapedri na fe ká bay ɗaa. ³ Fal huɗ be na, ka yiɓi a ví tji tul-ri báy

kumnun, a kije sùo-ε faa ɓal ngji-ngji ha ri ko ta-tan mii, ɓa be na kji. Ká bil namri ká siɗ niɗ na, ka tji tul-ri a ɓaa bay ká se tul réke mbay Ngerewuru ká tul nzoɓri na ha ri. ⁴ Nam mbjw munu ká'a mbu kji zinj ri na, ka ɓaa ha ri mii: «Í zól ká Zuruzalem ya, roo le, í giyanj fe ká Baa waa zinj ri na. Be ze ɓa fe ká mɔ ɓaa bayke pola ha ri. ⁵ Tusueke le, Zaa na ɗaa tul nzoɓri nduo mbii. Roo le, ɓaari na, nam tòn ngji ya hoy ro bay haɗa mɔ ɗaa ri nduo bil Tem Law Pie.»

Zezu se ba nulue

⁶ Báyyi le, *nzoɓ ndáy nzaapedri mbu kji ká luɔ Zezu í vbi ni bay mii: «Mbay, waa ká bil sew ni key ze mu léke puoruo *Izarayel na le?» ⁷ Lee, ka yiɗra báy bay ha ri mii: «Bay ká se tul namke báy sewke na, Baa Ngerewuru huɔ-ε kji hoy ze tuu namke ɓo, ɓa bay ɓaari ya. ⁸ Roo le, zadka Tem Law Pie a dɔ a kaw tul-ri na, í zinj hɗurusuo, le, í ba nzoɓ nasi bay bi ká ngerepuo Zuruzalem key, báy kuɗu zad ká Zude báy Samari riw bele kpuru tji gbɔ tusiri.» ⁹ Fale ká'a ɓaa baykeri na munu báyyi le, ká zadɛ ku hoy Ngerewuru naa ni ká nun-ri ká sakra ɓari ku ba nulue. Lee, í ko-kóm wuam ɓa fal-ε kpuru ha sii mbam ví guba tul-e gbukru ha ri ko ni mbaa.

¹⁰ Zadka í dɔ í ko-kóm wuam ɓa fal-ε ká'a se ba nulue vaw na báyyi le, nzoɓri sidɔ nduo gari ɓa pie kpaɗa kpaɗa tji tul-ri mbuɗa, ¹¹ í vbi ri bay mii: «Baari Galeleri, bay ji ndaw roɔ, í dɔ í ko-kóm wuam ɓa nulue le? Be Zezu ká Ngerewuru naa ni ká sakra ɓaari haɗ ni zol ba nulue vaw na, ká'a yiɓi faa mbjw munu ká í ko ni báy zólɔ be ba nulue vaw na.»

Nzoɓ mbika lawri giyanj Tem Law Pie

¹² Nzoɓ ndáy nzaapedri dɔ saa tul kuo ká riɗ-ε ɓa Oliviye, a í yiɓi í se Zuruzalem. Kuo ke ku na dɔ dɔ ya báy Zuruzalem. Sal faake dɔ dɔ munu ɓa hɗari bil puɔ ká nzoɓri se ká síe *nam mgbaka taram Zibri na. ¹³ Zadka í tji puɔ na báyyi le, í hil í se bil hul káɗ tul kji ká dɔ siya ká ba zad mbu kji ɓari ɓanɗu na. Riɗ nzoɓkeri na ze dɔ key: Piyer ndaw, Zaa ndaw, Zak ndaw, Andere ndaw, Filiɓ ndaw, Toma ndaw, Batelemi ndaw, Mاتي ndaw, Zak vu Alfe ndaw, Simɔn be ká'a hii nzoɓ ɓeri a ru-ruy bay tul-ri ndaw, roɔ Zud vu Zak ndaw pi. ¹⁴ Bari riw bele báy máyri, báy Mari máa Zezu ndaw, roɔ báy yu Zezuri ndaw na, í zuɔ zinj kji mbjw í mbu kji ɓanɗu kpaɗara í ɗaa nzaa bay kere.

Matiyas suo bol Zudas

¹⁵ Nam mbjw munu ká nzoɓ mbika lawri riw bele mbu kji maa isod báy siɗi sidɔ na, Piyer uru siya ká sakra yu-eri a ɓaa

ha ri mii: ¹⁶ «Yü-iri, do nun haɗa bay ka Tem Law Pie ha *David' baa ka bil mbede Ngerewuru na, ka do munu bay zadɛ. David na baa bayke pola hoy se tul Zudas, be ka'a nda faa pol nzoɓri ha ri mɓa Zezu na. ¹⁷ Be na, pola na i kji ni ziŋ buru *nzoɓ ndáy nzaapedri, a kaw ziŋ buru mbjw a daa peɗ ziŋ buru. ¹⁸ Roo le, ledbanke ku na faa lari ka i ha ni bay tul fe kaaya be na a hieke waa. Ka bil waa ke na, ka lie kparafal bo siri, le, bil-e saka a ha kara bil-e ti zuo siri gberem. ¹⁹ Bayke ku na, nzoɓri ka Zuruzalem riw bele laa ha ri tuuke riŋ waa ke bay nzaa bay bari mii, *Hakeledama*. Bay nzaa bay naari le, baa mii, "waa sim."» Lee, Piyer baa ha ri na roɓay mii: ²⁰ «Ka bil Mbede Simri na David baa mii:

"Ndaɗ bay poŋ puo be ha ni do ba pile kivbiw.

Ndaɗ bay haɗa nzoɓ mbjw kara ka daa puo ka di ya*."

Roɓay, ka baa mii:

"Ndaɗ bay haɗa nzoɓ ki boɗ, ze ka suo bol peɗ be*."»

²¹⁻²² «Munu zu le, naa naari nzoɓ mbjw ka sakra naari key na, ha ni ka suo bol-e a zuo ziŋ buru nzoɓ ndáy nzaapedri bo, a baa nasi bay ti Ngerembay Zezu saa luɗ huɗ na. Nzoɓke ku na, do nun haɗa ni ka ba nzoɓ ka do ziŋ buru bay namri riw bele ka Ngerembay Zezu doke sakra naari, ti sawke bay namri ka Zaa daake tul nzoɓri nduo mbii kpuru ti sieke ka Ngerewuru mbi Zezu ka sakra naari ha ni se nulue.»

²³ Bayji le, i nan nzoɓri sidi i daa ri do pol-ri: nzoɓ mbjwke riŋ-e ba Zezeb Barsabas, be ka i di ni ba Zustus. A nzoɓ sidike laa le, riŋ-e ba Matiyas. ²⁴ Fale le, bari riw bele na, i daa nzaa bay kere i baa mii: «Mbay, bo ka mu ko bil law nzoɓri riw bele na, mu kie buru nzoɓri ka sidi key, waa, nzoɓ haɗa ze mu naa ni ²⁵ ha ni ba nzoɓ ndáy nzaaped, a suo bol peɗ Zudas ka'a poŋ pedke a se ba zad' taa haɗ ka ba taa be na le?» ²⁶ Bayji le, i daa dji dji bay naa nzoɓ mbjw ka sakra bari. Lee, dji dji na toɗo bo tul Matiyas ha ni nde tul nzoɓ ndáy nzaaped haɗri ka toŋ duo fale mbjw na.

2

Tem Law Pie vi tul nzoɓ mbika lawri

¹ Zadka *nam suoriya pantekoɗ vi bayji le, nzoɓ mbika lawri riw bele mby ki ka zad' mbjw. ² Lee, zadɛ ku hoy, giri fe mɓa saa nulue vbububu rii zuu bura, a yaa bil hul ka i kaw di na kpol kpol. ³ Bayji le, i ko rjm feri ti rii rjm huu, wal a do tul-ri mbjw mbjw riw bele. ⁴ Lee, Tem Law Pie

yaa bil law-ri kpol kpol bele, ha ri tii saw baa nzaa kji boɗ boɗ, munu ka Tem Law Pie ha ri baa na.

⁵ Bil puo ka Zuruzalem na, Zibri ka i hje Ngerewuru ka i uru saa saw puori ka tusiri key boɗ boɗ riw bele na i do di. ⁶ Zadka i laa giri fe ka mɓa na bayji le, i duu giriri i vi di bay ruo, le, zad' bay zee ri sel, bay ji le, nzoɓ haɗa haɗa hoy kara laa bay ka i baa na bay nzaa mbon ni mbon ni. ⁷ Bayji le, i kaw yer, i dakla bay ka sakra ki mii: «Waa, nzoɓ niri ka i baa bay key na, i ba Galeleri riw bele ya le?» ⁸ Uwaa, daa mina ndaw roo, naa laari bayri ka i baa bay nzaa mbon naari mbjw mbjw riw bele mini key le? ⁹ Sakra naari key na, nzoɓ haneri uru saa Parte ndaw, Medes ndaw, Elam ndaw, Mesopotami ndaw, Zude ndaw, Kapados ndaw, Pon ndaw, Azi ndaw, ¹⁰ Firizi ndaw, Pamfili ndaw, Ezifte ndaw, tusiri Libi ka do lakun Sirɛn ndaw, roo bari ka i vi saa ngerewu ka Rom, ¹¹ Zibri bay nzoɓri ka i fere suo-ri i vi ba nzoɓ kof Ngerewuru ndaw, Keredri ndaw, Arabiri ndaw na, i baa mii, daa mina roo naa laari bay fe daa Ngerewuru ka ndaɗ bamba tasiri bay nzaa mbon naari boɗ boɗ mini key le woo?» ¹² Bari riw bele na, i kaw yer ha ker bay i ri ba huɗ, ha ri baa bay ka sakra ki mii: «Sawke mina maa le?» ¹³ Bayji le, nzoɓ haneri sie ri i baa mii: «Him ze daa ri,»

Kaa bay Piyer

¹⁴ Bayji le, Piyer bay nzoɓ ndáy nzaaped haɗri ka duo fale mbjw na, i uru i do siya. Lee, Piyer mbi bay a baa bay bawda kusol-e ha nzoɓri mii: «Baari Zibri, bay baari riw bele ka i kaw Zuruzalem na, i te suku-ri i laake bay biri ka mi baa ha ri key na ta-taŋ. ¹⁵ Nzoɓri ka i ko ri key na, ba him ze daa ri munu ka i ker ka bil law-ri ku ya, bay ji le, sie ka do key na, ba saw sie toɗo mbjw tibie hoy roɓay. ¹⁶ Roo le, fe ka daa ri key na, ba fe ka Zuyel nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru baa bayke pola. ¹⁷ Ngerewuru baa ha ni mii:

"Sie oɗo bie namri ka tusiri key na, mi haɗa Tem Law Pie bi yaa bil law nzoɓri riw bele.

Vu baari taa warakeri bay maykeri na, i yaɗa bay saa nzaa-i i baa ha nzoɓri. Led kuban baari na, mi haɗa fe tina nun ha ri,

a ngereri hoy kara i koko fe bay lom. ¹⁸ Ba tusue ki, sieke ku na, mi haɗa Tem Law Pie bi yaa bil law nzoɓ peɗ biri taa warakeri bay maykeri, a i baake bay ka i yaa saa nzaa-i na.

¹⁹ Mi daa feri ka mba koko ka tumbam suku,

* 1:20 1.20 Simri 69.25. † 1:20 1.20 Simri 109.8.

ɓáy fe sanri ká kɛ fe ká tusiri key.
I kóko sim ndaw, huu ndaw, zuu huu ndaw.

²⁰ Síe a fére sùo-ε do guu,
few hoy kara a fére sùo-ε ba sɛ munu
ká sim

pola roo bay haɗa nam Ngerembay
ká ba bawda nam suoriya na ka vi ɓáy.

²¹ Báyii le, nzoɓ haɗa haɗa ká kod
Ngerembay le,

Ngerewuru a yaɗa ni*.”

²² «Baari Izarayelri, i laa bay niri key na
ɓáy kere! Zezu ká Nazared na, ka ba nzoɓ
ká Ngerewuru kɛ ni ba nzoɓ ped fe ɓáy
faa fe sanri, ɓáy ferri ká mba kóko, roo ɓáy
ferri ká ba fe kɛ fe ká Ngerewuru daa ɓáy
faa fe ká sakra baari, munu ká i ko ɓáy
sùo-ri ta-taɗ ndaw ro na. ²³ Nzoɓ key na,
i poɗ ni bo nduo ngeredomay baari. Ze
baari nzoɓ feyaari kɛ i mɓa ni i ber ni do
tul puu say hud, i i ni munu ká Ngerewuru
mbi nzi-ε ká dɛ pola a leke bay haɗa ni ka
do munu. ²⁴ Roo le, Ngerewuru tina ni saa
luo hud ha ni kaw bay kumnun, a mjiira
sal hud be, bay ji le, hud maa bay mgbaka
ni naa bil luo ya, ²⁵ munu ká *David baa
bay se tul-e mii:

“Mɛ ko Ngerembay do zɛɗ mɛ baɗɗo
kpaɗara;

ka kaw lakun-i bay haɗa sùo-i ka to ya.

²⁶ Sawke mini ze, bil law-i do ɓáy suoriya,
bay biri ká mɛ baa na, mɛ záyke sùo-i,
a naysuo-i kara a doko ɓáy kere;

mɛ daa law-i te tul-a nzokdo,
Ngerembay,

²⁷ bay ji le, mù ti pón mɛ do zad baw
ya.

Bi ká mɛ do hod ba taa bo na,
mù ti pón faa haɗa naysuo-i puɗ mbuduk
mbuduk ya.

²⁸ Mu daa haɗa mɛ ko faa hayri ká haɗa mɛ káw
ɓáy kumnun.

Munu ká mù do zɛɗ mɛ na, suoriya mbaa
bil law-i gbay gbay†.”

²⁹ «Baari yu-iri, mɛ kɛ ri bay ká se tul
David ká ba bulu kadok naari na ha ri laa
ta-taɗ. Bay ká David baa key na, ka baa
se tul-e be kɛ sùo-ε ya, bay ji le, David na
hu ha ri voro ni, a luo hud be hoy kara
do sakra naari key tɛ vuri ɓáy. ³⁰ Roo
le, zadka’a kaw bay kumnun bay na, ka
ba nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru.
Ka ko ndaw mii, Ngerewuru waa bay, a
háake hud mii, nzoɓ mbɛw ká saw kaɗi
beri a káw tul karingaw mbay beri a suo
bol beri. ³¹ Be ze, munu ká David ko fe
ká’a tɛ na, zadka’a baa mii: “Ngerembay
ti pón beri do zad baw ya, a naysuo beri
kara ti puɗ mbuduk mbuduk ya ndaw” na,
ba bay ká’a baa se tul tɛ *Krisi saa luo hud.

³² Ba be Zezu na key ze Ngerewuru tina

ni saa luo hud, ze buru riw bele buru ba
nzoɓ nasi bayke. ³³ Baa Ngerewuru na mbi
ni kaw tunduo hodɔ be ká nulue, a ha ni
Tem Law Pie ká’a waa bayke na. Be ze,
Zezu haɗa Tem Law Pie na yaa bil law buru
kpol kpol munu ká i ko a i laa bay suku-
ri ndaw key ku. ³⁴ Tusueke le, ba David
ze Ngerewuru mbi ni se nulue ya, roo le,
David na baa mii:

“Ngerewuru Ngerembay baa ha
Ngerembay bi mii:

‘Mu vi káw tunduo hodɔ bi, ³⁵ kpuru

maa bay haɗa mɛ haw yum

ká tul nzoɓ tul ngani bori

ha ri vi ba fe daa bal-a zuo dɛ.”

³⁶ «Be mini ze, ndad bay haɗa baari led
Izarayelri riw bele i ko ta-taɗ mii, be Zezu
key ká i ber ni do tul puu say hud na, ba
be na kɛ ze Ngerewuru waa a pie ni vi yaa
nzoɓri, a daa ni kaw ba Ngerembay.»

³⁷ Zadka nzoɓri laa bay Piyer na bayji
le, law-ri kuɗ mbii ghad ha ri vbi Piyer bay
nzoɓ ndáy nzaaped hawri mii: «Yu bururi,
waa, buru daa mina le?» ³⁸ Lee, Piyer
yiɗra bay bay ha ri mii, «I suo kɛr bay
baari bo, ha ri daa tul-ri nduo mbii bay
riɗ Zezu Krisi. Be ndaw roo, Ngerewuru
a ndáka buma ká tul feya baari zin ri
ɓáy. Be roo, i zinke fe ini Tem Law Pie
ká Ngerewuru waa bay haɗa ri na bay.
³⁹ Tusueke le, fe inike ká Ngerewuru waa
na, do bay tul-ri ndaw, vu baari ndaw, roo
bay tul bari riw bele ká i do dɛ dɛ mak
mak, bari ká Ngerembay Ngerewuru naari
a dika ri bay haɗa ri vi luo-ε na.»

⁴⁰ Bayji le, Piyer baa bay kɛri ngii bamba
a bakake ri ndaw, a bo ri ndaw mii: «I
tɛ ká sakra nzoɓ ndayari key bo, i ha
Ngerewuru ka yaa ri.» ⁴¹ Nzoɓri ngii
bamba ká sakra bari na, i ya bay be na
ha ri daa tul-ri nduo mbii. Namke ku na,
nzoɓri maa isod sod duo zad say (3.000)
nde tul nzoɓ mbika law hawri.

Zad káw nzoɓ law mbɛwri

⁴² Nzoɓ mbika lawri na i mɓa sùo-ri
ngoo-ngooɗ baɗɗo kpaɗara: i mbu tul kɛ
bay láa fe fére ká *nzoɓ ndáy nzaapedri
fere ri ndaw, i zuo zɛɗ kɛ mbɛw hoy ndaw,
i sɛ fe zɛɗ kɛ mbɛw hoy ndaw, a i daa nzaa
bay kere zɛɗ kɛ mbɛw hoy riw bele ndaw pi.
⁴³ Hɛ mɓa nzoɓri riw bele, bay ji le, nzoɓ
ndáy nzaapedri na, i daa fe ká mba kóko
ngii bamba bay fe sanri. ⁴⁴ Bari riw bele
ká i vi ba nzoɓ mbika lawri na, i mbu tul
kɛ ká zad mbɛw baɗɗo, i daa law mbɛw
zɛɗ kɛ ká tul fe bari riw bele. ⁴⁵ I hie zad
bani bay fe kereri ká i doke na, i wal larike
ha kɛ riw bele maa bay zad fe ká nzoɓ haɗa
haɗa le, se sieke na. ⁴⁶ Báɓ namri riw bele

* 2:21 2.21 Zuyel 2.28-32. † 2:28 2.28 Simri 16.8-11.

na, i mbɔ kɪ ɓaŋɔɔ kpaɗara ká bil mɓaŋ ká *hul kaŋi Ngerewuru do dɪ. I sɔ fe zɪŋ kɪ mbɔw hɔy ká faa hul kɪ. Fe sɔm ká i sɔ zɪŋ kɪ mbɔw na, i sɔ báy suoriya ndaw ɓáy law ká *taŋ kad kad ndaw pi. ⁴⁷ I pisi Ngerewuru, i ndaɗ ká nun nzoɓri riw bele. Bayji le, ɓáy namri riw bele na, nzoɓri ká Ngerewuru yaa ri na, ka ɗaa ri nde tul nzoɓ mbika law haŋri.

3

Góm ká uru a se-seɗ

¹ Nam mbɔw munu ká sie fere sùo-ε maa saw sie say ká ɓa saw sie ɗaa nzaa bay kere Zibri na báyii le, Piyer ɓáy Zaa se ɓa *hul kaŋi Ngerewuru bay ɗaa nzaa bay kere. ² Lee, wara nzoɓ mbɔw munu ká i mboŋ ni ɓa góm saa wuru na, i soɓ ni ha ni kaw faa rii ɓa hul kaŋi Ngerewuru ká i dɪ ɓa Faa Kere na, bay haŋa ni goŋ fe ká luo nzoɓri ká i do rii ɓa baɗi. ³ Zaɗka ledɓan na ko Piyer ɓáy Zaa ká i do rii ɓa baɗi na báyii le, ka goŋ ri lari. ⁴ Lee, Piyer ɓáy Zaa siɗi bele i ko-kóm ɓa nun-ε, ro Piyer ɓaa ha ni mi: «Mu ko ɓuru key.» ⁵ Báyii le, ledɓan na ko-kóm kaɓa ɓa luo-ri a gɪyaŋ bay zɪŋ fe ká nduo-ri. ⁶ Lee, Piyer ɓaa ha ni mi, «Mi do ɓáy lari ká nduo-i key bay haŋa mù ya. Roo le, fe ká m̄ ɗóke na, m̄ haŋa mù: Uru siya mù se-seɗ ɓáy riŋ Zezu *Krisi ká Nazared!» ⁷ Ro, a mɓa nduo hoɗo be a ura ni do siya. Zaɗe ku hɔy, ɓal-eri ɓáy para nun ɓal-eri ŋoŋ kpaŋ do dɪ ha ni. ⁸ Lee, ka uru vad a do siya a tii saw se-seɗ, a rii bil hul kaŋi Ngerewuru zɪŋ *nzoɓ ndáy nzaapedri na a se-seɗ ɓáy kere, a zo zakra zakra ɓáy suoriya a pisi Ngerewuru. ⁹ Ruo nzoɓri riw bele ká i ko ni se-seɗ na, i pisi Ngerewuru ndaw. ¹⁰ Zaɗka i ko ni ɓa be ká a kaw faa hul kaŋi Ngerewuru ká i dɪ ɓa Faa Kere a goŋ fe na báyii le, zaɗ bay zee ri sel ha ri kaw yer bay tul fe ká kal ká tul-e na.

Piyer tina saw fe ɗaa ɓari

¹¹ Ledɓan na poŋ fal Piyer ɓáy Zaa ya; nzoɓri riw bele ká zaɗ bay zee ri na, i uru i ɗuu giriri ɓa luo-ri i vaa kiri ri ká bil pál ká i dɪ ɓa pál Salomɔŋ. ¹² Zaɗka Piyer ko munu báyii le, ka ɓaa ha ruo nzoɓri mi: «Baari Izarayelri! Bay ji roo, fe key na tuku ri mini key le? Bay ji roo, i ko-kóm ɗeke ɓa tul ɓuru rii fe ká hɔrusuo ɓuru, mase law ɓuru ká ɓuru ɗaa bo tul Ngerewuru na ze ha ledɓan na seke seɗ key le?» ¹³ Ngerewuru *Abaraham, Ngerewuru Izak ɓáy *Zakoɓ, Ngerewuru bulu naari na, ka ɗaa riŋ ɗika bo tul nzoɓ peɗ be ká ɓa Zezu, ká ɓaari kɪ sùo-ri i poŋ ni bo nduo ŋgeredomayri i tun ni

ŋgeren ká pol Pilad; ze ɓa fe ká a mbi nzi-ε ká dɪ a hii bay poŋ ni. ¹⁴ Be ká a ɓa Nzoɓ ká Taŋ Kadaf, a ɓa Nzoɓ Fe ɗaa Báy Zaɗe na, ɓaari kɪ ze i tun ni ŋgeren a i vbi Pilad bay haŋa ni ka tina nzoɓ mbɔw ká ɓa dombirim nzoɓ ku ze ka ha ri. ¹⁵ Be mini ze, ɓaari na i ɗaa ha ri i mbay nzoɓ haŋa nzoɓri kaw ɓáy kumnun, roo le, Ngerewuru tina ni saa luo huɗ ha ni kaw ɓáy kumnun. ɓuru na, ɓuru ɓa nzoɓ bay nasike. ¹⁶ Ledɓan ká i ko ni key i tuu ni ndaw na, ka se-seɗ ɓáy faa hɔrusuo riŋ Zezu ká ha ni hɔrusuo, ɓáy faa ɗaa law bo tul-e. Be ze, ɓa faa ɗaa law bo tul Zezu ká ɗaa ha sùo ledɓan key na vaa ni kiyaw kiyaw, munu ka i ko ɓáy nun-ri riw bele key ku.

¹⁷ «Yu-iri, fe kaayari ká i ɗaa zɪŋ Zezu na, ɓa fe ká i ko sawke ya, ŋgeredomay ɓaari hɔy kara ko sawke ya ndaw. ¹⁸ Roo le, be ze ɗaa ha bay ká Ngerewuru ɓaa ɓáy faa nzoɓ yaŋa bayri saa nzi-ε riw bele pola lew mi, *Krisi a kóko seke fe na, bayke do munu ɓáy zaɗe. ¹⁹ Munu zu le, i suo kér bay ɓaari, a i fére sùo-ri ɓa luo Ngerewuru bay haŋa ni ka bumra feyaa ɓaari na ɓa fal. ²⁰ Be ndaw roo, Ngerembay a poŋ saw sie ha ri ha bil law-ri huɔ lom, a pie Zezu, nzoɓ ká a naa ni vi yaa nzoɓri na ha ri. ²¹ Timbeɗe key na, do nun haŋa Zezu Krisi ka káw nulue, kpuru maa ɓáy nam ká Ngerewuru a lékeke ɓal feri riw bele ɓa fie, munu ká a ɓaa ɓayke peɗ lew hɔy ɓáy faa nzoɓ yaŋa bayri saa nzi-ε ká i do boɗ ɓa taa be na. ²² Tusueke le, *Moyze nzoɓ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru na ɓaa mi: “Ngerembay, Ngerewuru ɓaari na, a pie nzoɓ yaŋa bay saa nzi-ε mbɔw munu ká ɓi ká sakra ɓaari na ha ri. Bay feri riw bele ká a ɓaa ha ri na, i laa i ɗaa feke. ²³ Nzoɓ haŋa haŋa ká laa bay nzoɓ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru key na ya le, i náa ni ká sakra nzoɓ Ngerewururi i i ni.” ²⁴ Tii sawke saa tul Samiyel na, *nzoɓ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele ɓaa bay feri ká tɪ ká bil namri ká náa ɗori dɪ vuri key na suo bol kɪ bol kɪ. ²⁵ Fe ká Ngerewuru waa ɓáy faa nzoɓ yaŋa bayri saa nzi-ε na do bay tul-ri. Kuni ká a saa zɪŋ bulu ɓaari na, i do bil-e ndaw. Ka ɓaa ha Abaraham mi: “Mi sɔm fe zuo tul saw nzoɓri riw bele ká tusiri key ɓáy faa saw bo.” ²⁶ Be mini ze, Ngerewuru pie Zezu ká ɓa nzoɓ peɗ be na se luo ɓaari Zibri titire ɗekre bay sɔm fe zuo tul-ri ha nzoɓ haŋa haŋa ká sakra ɓaari na ka suo kér bay be ká tul fe ɗaa kaaya feri.»

4

* 3:23 3.23 Kɪŋja bol kusol ba siɗike 18.15,18-19. † 3:25 3.25 Tiika saw fe 22.18.

Piyer báyy Zaa kaw pol nzoɓ kúnj sal bay luyeri

¹ Zafka Piyer báyy Zaa i do fáa bay ha nzoɓri koɓ báyy na báyyi le, nzoɓ fe poyri báyy mbay tul nzoɓri ká i kóro *hul kani Ngerewuru báyy *Sadusiri ví zinj ri ká dí. ² Sùo-ri ri ri ya bay tul bay ká i fere nzoɓri mii, Zezu tji saa luo huɗ, bayke faa mii, nzoɓri ká i hu na i máa tji saa luo huɗ munu ndaw. ³ Báyyi le, i mgbá ri i vbuku ri zuo hul sal kpuru tji tibié, bay ji le, sie ti mbáa. ⁴ Ze munu hoy kara, nzoɓri ngji bambá ká i laa bay ká i ka-káake ha ri na, i faa law-ri bo tul Zezu. Namke ku na, warari ká i mbi law-ri na i nde tul nzoɓ mbika law hawri ká pola, ha ri maa isof soɗ duo zaɗ ndebe (5.000).

⁵ Tibieke na báyyi le, ngeredomay Zibri báyy ngereri, roo báyy *nzoɓ fére nzoɓri bol kusolri ndaw na, i mbu kji ká bil ngerepuo ká Zuruzalem. ⁶ Anasi ká ba *ngerenzob fe poy luye, Kayif ká ba fay be ndaw, Zaa báyy Alezandere ndaw, roo báyy nzoɓ ini be hawri na riw bele i kaw zaɗ bay na ku ndaw. ⁷ Báyyi le, i ha Piyer báyy Zaa ví do pol-ri i vbi ri bay mii, «Baari na, bay faa hurusuo ve, mase bay rinj nzoɓ ve ze i vaa ke nzoɓ na ku le?» ⁸ Lee, Tem Law Pie ká mbaa bil law Piyer na ha ni fáake bay ha ri mii: «Baari mbay buru Zibri báyy ngereri ká *Izarayel, ⁹ vuri key na i vbi buru bay tul fe kere ká buru faa zinj góm mbjw ká uru siya a se-seɗ, a i hii bay kóko, waa, sùo-ε na vaa ni mina le? ¹⁰ Munu báyyi le, baari riw bele báyy leɗ Izarayelri riw bele na, ndaɗ bay haɗa ri ko ta-taɗ ndaw ro! Sùo leɗban ká vaa na, vaa báyy faa rinj Zezu *Krisi ká Nazareɗ ká baari kji i ber ni do tul puu say huɗ, ká Ngerewuru tina ni saa sakra nzoɓ huɗeri. ¹¹ Ba be Zezu ká mbede Ngerewuru baa bay se tul-e mii:

“Tisaw ká baari nzoɓ mbúo hulri i vbu bo bisuy na,
yji a vi ba tisaw kere ká kal tul tisaw hawri pavbaɗ

a ba tisaw tigbaa hul taa tusueke*!”

¹² Nzoɓ kji boɗ ká pam a úru saa luo-ε na, tiya. Ká ba tusue le, rinj nzoɓ kji boɗ ká sakra nzoɓri riw bele ká tusiri key ká Ngerewuru ha naari bay haɗa náa zinjkeri pam na, tiya.»

¹³ Zafka ngeredomayri laa bay ká Piyer báyy Zaa baa báyy nun wara nzoɓ na ku báyyi le, tuku ri ha ri kaw yer, bay ji le, i ko Piyer báyy Zaa na ba nzoɓri ká i se zaɗ fe fére ya, i ba nzoɓ hoykeri munu hoy, roo le, i ko ndaw, bari na i ba baw seɗ Zezu. ¹⁴ Robay, munu ká i ko leɗban ká sùo-ε vaa ni ká do zinj ri ká zaɗe ku na báyyi le, i ko

faa ká bay yjinra báyy bay do tul bay bari na ya. ¹⁵ Ro, i mbi nzaa-ri bay haɗa ri tji saa luo nzoɓ kúnj sal bay luye bari na, i tii saw may kji bay ká sakra kji mii: ¹⁶ «Fe ji ze náa dáari zinj nzoɓ niri key na le, bay ji le, fe saɗ ká i faa na do zaɗ hie ha nzoɓri ká Zuruzalem ko riw bele! Náa maari bay máyri bayke ya. ¹⁷ Munu báyyi le, bay haɗa bayke ka yaa zaɗ ba pola pola ká sakra nzoɓri ya le, náa háari ri a náa baari ha ri mii, zafka i yji i baa bay báyy rinj Zezu na roɓay ha nzoɓri ba kji le, buru faa zinj ri se se.»

¹⁸ Báyyi le, i dí ri i haa ri bay haɗa ri baa bay, mase i fére nzoɓri fe báyy rinj Zezu na mbáa. ¹⁹ Zafka Piyer báyy Zaa laa bayke na ku báyyi le, i yjinra báyy bay ha ri mii: «Baari kji i kér sùo-ri i ko, hje *bol kusol Ngerewuru, báyy hje bol kusol-ri laa na waa, haɗa ze ndaɗ mba haw ká nun Ngerewuru le? ²⁰ Buru na, buru maa bay mgbaka sùo buru bay fáa bay fe ká buru ko báyy nun buru, báyy fe ká buru laa báyy suku buru na ya.» ²¹ Báyyi le, nzoɓ kúnj sal bay luye Zibri haa ri ba kji ndaw roo, i poɗ ri ha ri zol báyy. I ko faa ká bay faa fe zinj ri ya, bay ji le, nzoɓri riw bele pisi Ngerewuru bay tul fe saɗ ká kal na. ²² Nzoɓ ká sùo-ε vaa ni key na, mbiimbam mbonja be kal sinj ninj.

Nzaa bay kere nzoɓ mbika lawri

²³ Zafka i poɗ Piyer báyy Zaa ha ri zol na báyyi le, i se luo nzoɓ bariri, i baa bay ferri ká *ngerenzob fe poyri báyy ngereri baa zinj ri na. ²⁴ Zafka i laa bayke báyyi le, i mbu nzaa-ri mbjw hoy riw bele, i faa nzaa bay kere ha Ngerewuru mii: «Mbay tul ferri riw bele, bo kji ze mù faa tumbam, mú faa tusiri báyy mbiiri báyy ferri riw bele ká do dí. ²⁵ Ba bo Ngerewuru kji ze, mù baa bay báyy faa Tem Law Pie bo ha bulu buru *David piɗe lew, be ká'a ba nzoɓ pef bo na mii:

“Bay ji roo, saw puo nzoɓri boɗ boɗ law-ri se ri búbu bu búbu bu,

ha ri uru báyy siika sùo-ri mini le?

Bay ji roo, nzoɓri leke sùo-ri i uru buduru buduru gor hoy le?

²⁶ Mbayri ká tusiri key i mbu kji, a ngeredomayri kara i uru bay rúu zinj Ngerembay báyy Krisi, be ká'a naa ni do boɗ ba nzoɓ pef be†.”

²⁷ «Ba tusue, Ngerewuru buru, ká bil puo ni key na, *Eroɗ báyy Pqs Pilad i mbu kji zinj saw nzoɓri ká i ko mù ya báyy leɗ Izarayelri na, i leke bay ká sakra kji bay faa fe zinj Zezu, nzoɓ ká taɗ kadaɗ ká mù naa ni do boɗ ba nzoɓ pef bo na. ²⁸ Be ze, fe ká mù leke pola báyy faa hurusuo-ε báyy law hiiya bo na, i faa o báyy zaɗe. ²⁹ Timbede

key na, fe seke ká i hii bay d'aa zinj buru na, mu ko. Mu haɓ buru nzoɓ ped ɓori na hurusuo haɓ buru káake káa bay ɓo na bay nun w'ara nzoɓ. ³⁰ Mu d'aa nduo-ɔ ka ɓo tul buru haɓ buru v'aae nzoɓ suoseremri, ɓúru d'aa ke saŋri bay feri ká mba kóko bay riŋ Zezu, nzoɓ ká taŋ kaɗaŋ ká mù naa ni ɗo ɓoɗ ɓa nzoɓ ped ɓo na.»

³¹ Zaɗka i d'aa nzaa bay kere ɔ na báyii le, zaɗ ká i mbuɓ kɪ ká dɪ na laŋ yik yik, Tem Law Pie vi mbaa ɓil law-ri riw bele, a i ka-káa Bay Ngerewuru bay nun w'ara nzoɓ.

Nzoɓ mbika lawri mgba ini zinj kɪ

³² Ruɔ nzoɓri riw bele ká i mbi law-ri na, i d'aa law-ri bay k'ér bay ɓari maa kɪ, i ɗo ɓa nzoɓ ká mbɔw hoy. Nzoɓ mbɔw ká sakra ɓari ker mii, fe ɓeri na ɓa taa ɓeri huɔ ɓeri hoy ya, roo le, ɓari riw bele na i ko fe ɓari ɓa fe kɪ riw bele. ³³ Nzoɓ ndáy nzaapedri na ɓaa nasi bay tɪi Ngerembay Zezu saa luɔ huɗ na bay bawda hurusuo, le, Ngerewuru sam fe zuɔ tul nzoɓ mbika lawri riw bele. ³⁴ Nzoɓ mbɔw ká sakra ɓari ká fe puo nduo-ɛ puo na, tiya. Tusueke le, ɓari ká i ɗo bay w'aari, mase hulri na, i hie i poŋ larike i faa, ³⁵ i vike haɓ *nzoɓ ndáy nzaapedri, roo i leke ká sakra ɓari nzoɓ mbika lawri na, maa bay tul fe ká nzoɓ haɓ haɓ le, se sieke na. ³⁶ Nzoɓ mbɔw ká riŋ-ɛ ɓa Zezeb, ká nzoɓ ndáy nzaapedri dɪ ni ɓa Barnabas (saw riŋke le, ɓa nzoɓ d'aa w'ara ɓo ɓil law nzoɓ), saw kaŋi ɓe ɓa Levi, ká i mboŋ ni ká Sipir na, ³⁷ ka hie w'aa ɓe mbɔw a poŋ larike a faa a vieke haɓ nzoɓ ndáy nzaapedri.

3

Ananiyas bay máy ɓe Safira

¹ Nzoɓ mbɔw riŋ-ɛ ɓa Ananiyas bay máy ɓe Safira, i hie w'aa ɓari mbɔw. ² Báyii le, Ananiyas wal nzaa larike ndɪi. Máy ɓe kara zuɔ zinj ni ká dɪ ndaw. Ro, a seke bay ɓie larike na a haɓ *nzoɓ ndáy nzaapedri a ɓaa mii: «Bele zey.» ³ Leɛ, Piyer vbi ni mii: «Ananiyas, sawke mina roo, mù haɓ *Satan mbaa ɓil law-a haɓ mù ɓaa bay baylu haɓ Tem Law Pie, a mú koɔo lari w'aa ɓo na, mú vike mini key hoy le? ⁴ Pola roo bay haɓa mù hie w'aa ɓo na w'aa, ɓa taa ɓo ya le? Ze, mù hie hoy kara, ɓa bay ɓo zu, mù d'aa ke fe munu ká law-a hii na ya le? W'aa, d'aa mina roo, mù mbi nzaa-a sùo-ɔ, roo mú d'aa fe mini key le? Ba nzoɓ ze mù ɓaa bay baylu haɓ ni ya, roo le, ɓa Ngerewuru!» ⁵ Zaɗka ɓayke toɗo ɓo suku Ananiyas na báyii le, ka lie gb'ay ɓa huɗ. Nzoɓri riw bele ká i laa ɓayke na, hɛ d'aa ri zikiki. ⁶ Ro, leɗ kubanri uru i mbi ni i kaa ni bay gari i vaa voro ni.

⁷ Bole dɪ ya waka ká d'aa saw sie say na báyii le, máy ɓe vi riɪ hul ká Piyer ɗo dɪ na taŋ kóko fe ká kal na. ⁸ Leɛ, Piyer vbi ni mii: «Baa haɓ mi laa! Lari w'aa ká i hie na w'aa, bele hoy zey le?» Leɛ, máy na yinjra bay bay mii: «Bele larike kɪ zu.» ⁹ Báyii le, Piyer ɓaa haɓ ni mii: «Sawke mina roo, i haɓ law-ri maa kɪ bay lie Tem Ngerembay le? Mu ko, nzoɓri ká i voro waa-ka na, i ɗo faa hul ku. I mbika mù munu na ndaw.» ¹⁰ Zaɗe ku hoy le, ka lie gb'ay ɓa huɗ ká pol Piyer. Ro ze, leɗ kubanri na i yɪi i vaa d'aa tul-ri tuŋ huɗ Safira na, i mbi ni i vaa voro ni ɗo lakun w'ara. ¹¹ Nzoɓ mbika lawri riw bele ká i mbuɓ tul kɪ, bay nzoɓ haɓri ká i laa ɓayke na, hɛ d'aa ri zikiki.

Nzoɓ ndáy nzaapedri d'aa fe saŋri

¹² Nzoɓ ndáy nzaapedri na d'aa fe saŋri bay feri ká mba kóko ngi-ngɪi ká sakra nzoɓri. Nzoɓ mbika lawri mbuɓ kɪ riw bele ɓanguɔ ká ɓil boro Mbay Salomon. ¹³ Ze nzoɓri ɓaa bay ɓari bay kere i pisike ri ɓamba hoy kara, nzoɓ mbɔw ká a ndeke tul-ri nde na, tiya, bay ɪi le, hɛ d'aa ri. ¹⁴ Be nu ku hoy kara, ruɔ nzoɓri ngɪi ɓamba, máyri bay w'arari i mbi law-ri haɓ Ngerembay a i nde tul kɪ ɓa pola pola. ¹⁵ Feke ku na d'aa haɓ nzoɓri faa nzoɓ suoseremri saa hula bay fe nam ɓari, i d'aa ri zuɔ bufaa buo leɗeɗe bay haɓa ɓo, zaɗka Piyer ɗo kál faa na báyii le, tem ɓe ka guɓa tul nzoɓ haɓeri. ¹⁶ Ruɔ nzoɓri ngɪi ɓamba tasiri, i uru bay puo bay puo ká ɗo lakun Zuzuzalem ndaw i vike bay nzoɓ suoseremri bay nzoɓ haɓri ká temndayari ɗo tul-ri, le, i vaa riw bele.

I faa nzoɓ ndáy nzaapedri zuɔ hul sal

¹⁷ Báyii le, *ngerenzob fe poy luye bay ɓari riw bele ká i kaw zinj ri ká i ɓa *Sadusiri na, i d'aa sere zinj *nzoɓ ndáy nzaapedri. ¹⁸ Ro, i faa ri i d'aa ri zuɔ hul sal ká puoke na. ¹⁹ Báyii le, leɗ nzaaped taa Ngerembay uru saa nulue ɓa suŋ, a vi mgbuɗa faa hul sal na ha ri tɪi kele a ɓaa ha ri mii: ²⁰ «I se i káw *hul kaŋi Ngerewuru, i ka-káa bay feri riw bele ká se tul káw bay kumnun key na haɓ nzoɓri laa.» ²¹ Zaɗka nzoɓ ndáy nzaapedri laa bay key na báyii le, i zol i se hul kaŋi Ngerewuru ɓa tibie piɛɗ hoy, a i tii saw fere nzoɓri fe. Báyii le, ngerenzob fe poy luye bay nzoɓri ká i kaw zinj ni na, i dɪ ngere Zibri riw bele ká i ɓa nzoɓ kún sal bay luyeri ha ri vi bay fón bay, roo i pie nzaaped haɓ nzoɓri ká i koɔo hul kaŋi Ngerewuru vaa dɪ nzoɓ ndáy nzaapedri ká ɓil hul sal. ²² Zaɗka i se hul sal na báyii le, i zinj ri ya. Leɛ, i yɪi bay fal-ri nzek i ɓaa haɓ *nzoɓ kún sal bay luyeri na mii: ²³ «Zaɗka ɓuru tɪi nzaa hul sal na, faa hul mgba ɗo dɪ gbukru, a nzoɓ kóro faa hul salri na kara i ɗo dɪ

kek. Roo le, zadka i mgbuɗa faa hul ha ɓuru se hula na le, ɓuru ko sùo nzoɓ mbjw ya.» ²⁴ Zadka mbay nzoɓri ká i koro hul kaɓi Ngerewuru bay ngerenzob fe poyri laa bayke na bayji le, i ker bay ka di kpuy. Fe ka tji tul nzoɓ ndáy nzaapedri bay fe ka'a kali na i ko ya ki wum. ²⁵ Lee, nzoɓ mbjw munu tji tul-ri a ɓaa ha ri mii, «i laa key! Nzoɓri ká i ɓaa ri zuo hul sal na, i do bil hul kaɓi Ngerewuru a i do fere nzoɓri fe.» ²⁶ Bayji le, nzoɓri ká i koro hul kaɓi Ngerewuru bay mbay ɓari na, i se i zinj ndáy nzaapedri na, i ɓaa ri i vike ha ri. I mgbá ri bay hurusuo ya, bay ji le, i daa hje sùo-ri bay nzoɓri ká i vbuku ri bay tisawri.

²⁷ Fale ká i ɓaa ri i vike ri do pol nzoɓ kún sal bay luyeri na bayji le, ngerenzob fe poy luye na tii saw vbika ri bay mii: ²⁸ «Pola na waa, ɓuru haa ri bay haɓa ri fere nzoɓri fe bay riɗ nzoɓ na key ya le woo! A ze i ko fe fere ɓaari na bayke yaa Zuruzalem kpol kpol riw bele, i hii bay haɓa bay huɗ nzoɓ key na ka ɓo tul ɓuru zu!»

²⁹ Bayji le, Piyer bay nzoɓ ndáy nzaaped hawri na, i yinjra bay bay ha ri mii: «Daa vu mbom ɓo tul Ngerewuru ndaf mba daa ɓo tul nzoɓ! ³⁰ Baari na, i ɓer Zezu do tul puu say huɗ i i ni, roo le, Ngerewuru ká bulu naari koɗ ni na ze tina ni saa luɗ huɗ. ³¹ Ba ɓe na ki ze Ngerewuru mbi ni ha ni kaw tunduo hodo ɓe ka ɓa zad kaw luye, a daa ni kaw ɓa mbay tul nzoɓri, a ɓa Nzoɓ Yaana Nzoɓri, bay mgbuɗa faa ha Izarayelri suo ker bay ɓari ka tul feyaa ɓari ha Ngerewuru ka nda buma zinj ri. ³² Buru ndaw, Tem Law Pie ká Ngerewuru ha ni mbaa bil law nzoɓri ká i daa vu mbom ɓo tul-e ndaw na, ɓuru ɓa nzoɓ bay nasike.»

³³ Zadka nzoɓ kun sal bay luyeri laa bayke na bayji le, law-ri ɓaa ri puu-u, i hii bay ika nzoɓ ndáy nzaapedri na. ³⁴ Bayji le, nzoɓ mbjw ká sakra ɓari ku ɓa Farizi, riɗ-ε ba *Gamaliyel, a ɓa nzoɓ fere nzoɓri *bol kusol ká nzoɓri riw bele hii bay ɓe ɓamba na do di. Ka uru siya ká sakra nzoɓ kún sal bay luyeri na, a vbi ri bay haɓa ri tina nzoɓ ndáy nzaapedri na tji kele ndji ndaw ro! ³⁵ Fal tji ɓari na, ka ɓaa ha nzoɓ kún sal bay luyeri na mii: «Baari Izarayelri! I nze bay sùo-ri bay tul ferri ká i hii bay daa zinj nzoɓri key na! ³⁶ I ker i ko! Bole di ɓamba ya roɓay ze Tedas tji a ɓaa mii, ɓeri ɓa nzoɓ luye laa ro! Ze a ɓaa nzoɓri maa isod nin zuo fale. Lee, nzoɓri i ni a ha nzoɓri riw bele ká i se fal-ε na, i ɓere ki kad kad ha fe ka'a hii bay daa na do ɓa fe ka gor hoy. ³⁷ Ká fal ɓe Tedas ká bil sewke ká i daake riɗ nzoɓri do bil mbede na bayji le, Zudas, nzoɓ ká

kud'u zad ká Galele tji. Be hoy kara ka ɓaa nzoɓri ngji maa fe zuo fal-ε a seke. Lee, nzoɓri i ni na ndaw, a ha nzoɓri riw bele ká i se fal-ε na, i ɓere ki kad kad. ³⁸ Munu zu le, timbede key na mi ɓaa ha ri: i yoklo sùo-ri ká tul nzoɓri key na mbaa! Ala ri ha ri zol! Zadka fe daa ɓari na uru saa luɗ nzoɓ hoy le, a ɓie bay, ³⁹ a ze ɓo, zadka uru saa luɗ Ngerewuru le, i ti maa ɓie ya. Koko ká i ru-ruy zinj Ngerewuru!»

Bayji le, ɓari nzoɓ kún sal bay luyeri na, i yaa ker bay Gamaliyel ⁴⁰ i di nzoɓ ndáy nzaapedri ha ri nda ri bay ndoy, a i haa ri ɓaa bay bay riɗ Zezu. Fale ku roo i ala ri ha ri zol bay. ⁴¹ Lee, nzoɓ ndáy nzaapedri zol ká zad fon bay na ku bay suoriya, bay ji le, Ngerewuru ko ri ɓa nzoɓri ká i maa koko seke fe bay tul riɗ Zezu. ⁴² Nam bay nam ká bil hul kaɓi Ngerewuru bay bil hul nzoɓri na, i fere ri fe ɓanɗo i ka-kaa Bay Kere mii, Zezu ɓa *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa a pie ni vi yaa nzoɓri na.

6

I nan nzoɓ soko nzoɓri ba tɔno say

¹ Bil sewkeri ku na, munu ká ruo nzoɓ mbika lawri ngji ɓa pola pola na, nzoɓ mbika lawri ká i uru saa puo ki ká i ɓaa nzaa gerek na, i nguri sùo-ri bay tul Zibri ká i ɓaa nzaa eboru, bay ji le, nam bay nam na, zadka i do wál fe sum na le, i ker se tul may sieri ká i ɓaa nzaa gerek na ya. ² Bayji le, *nzoɓ ndáy nzaapedri ká duo fale sidi na, i di nzoɓ mbika lawri riw bele ha ri mbu ki i ɓaa ha ri mii: «Bay haɓa ɓuru pon ka-kaa Bay Ngerewuru, roo ɓuru yji ɓuru ɓa nzoɓ léke fe sumri na, ɓa fe ká do bay faake ya. ³ Sawke mini ze, yu ɓururi, i nan warari ba tɔno say ká sakra ɓaari ká nzoɓri ko simeɗ ɓari do bay kere, ká Tem Law Pie mbaa bil law-ri, a i do bay nun nzem ndaw na, ɓo ha ɓuru pon pedkeri key na ka zuo nduo-ri ha ri daa. ⁴ A ɓuru na le, ped daa ɓuru a ɓa daa nzaa bay kere bay ka-kaa Bay Ngerewuru ha nzoɓri laa.»

⁵ Bayji le, bay ká i ɓaa na, nzoɓ mbika lawri hii do di riw bele. Ze i naa Etjen ká mbika law ɓe ngji ɓamba, ká Tem Law Pie mbaa bil law-ε na. I naa Filiɓ ndaw, Prokor ndaw, Nikanor ndaw, Timon ndaw, Parmenas ndaw, roo Nikola ká uru saa puo ká Antiyos, ɓe ka'a fere sùo-ε a vi ɓa nzoɓ kóɗ Ngerewuru na. ⁶ Fale ku bayji le, i ɓaa ri i kie ri ha nzoɓ ndáy nzaapedri ha ri daa nduo ɓo tul-ri, i daa nzaa bay kere bay tul-ri. ⁷ Be nu ku laa le, Bay Ngerewuru yaa zad ɓa pola pola. Ká bil ngerepuo ká Zuruzalem na, ruo nzoɓ mbika lawri ngji ɓa pola pola, a nzoɓ fe poyri kara ngji ɓamba i daa law-ri ɓo tul Zezu.

I mgbá Etjen

⁸ Etjen na fe sãmi Ngerewuru do tul-e ha ni do bay hurusuo daa feri ka mba koko, bay fe sanri ngji bamba ka sakra nzoɓri. ⁹ Roo le, Zib haneri ka i di *hul mbu ki bari ba «koyri ka i ponj» ka i uru saa puo ka Sirn bay Alezandere, roo bay kuɗu zad ka Silisi bay Azi ndaw na, i tii saw may bay zinj Etjen. ¹⁰ Roo le, i maa bay mgbaka ni bay bay ya, bay ji le, Tem Law Pie ze ha ni nun nzem baa bay. ¹¹ Bayji le, i puo nzoɓ haneri puo ndaw roo, ha ri kuɗ bay zuo nzi-e mii: «Bay kaaya ka'a baa a daake bay bo tul *Moyze bay Ngerewuru na, buru laa ka nzi-e.» ¹² Be ze, i suru tigbaa nzoɓri bay ngere Zibri, roo bay *nzoɓ fere nzoɓri bol kusolri ndaw na, ha law-ri faa ri ha ri daa so tul Etjen i mgbani ni i seke ni luo *nzoɓ kunj sal bay luyeri. ¹³ I vi bay nzoɓri ka i kuɗ bay zuo nzi-e mii: «Ledban key na baa bay kaaya bangoo se tul hul kani key ka do boɗ ba taa Ngerewuru ndaw, se tul *bol kusol Moyze ndaw pi. ¹⁴ Buru laa bay ka nzi-e mii, Zezu ni ka Nazareɗ na, a bie zad ni key wukluk wukluk ndaw, a fere fe nduo puo ka Moyze ha naari na ha ni do boɗ ndaw pi.» ¹⁵ Bayji le, nzoɓri riw bele ka i kaw zad kunj sal bay luye na, i mbu kom yim ba tul Etjen, le, i ko nun-e ri ni nun led nzaaped Ngerewuru ka nulue.

7

Etjen tina saw bay ka pol nzoɓ kunj sal bay luyeri

¹ Bayji le, *ngerenzob fe poy luye vbi Etjen mii, «Bay ni ka i daa bo tul-a key na wa, ba tusue ki le?» ² Lee, Etjen yinjra bay bay mii: «Baari yu-iri bay baari, i laa bay bi key na bay kere! Ngerewuru Nzoɓ Riŋ Dika na tji tul baa naari *Abaraham, bay sewke ka'a doke tusiri ka Mesopotami kob ka'a zol a vaa daa puo ka Saran ya bay na, ³ Ngerewuru baa ha ni mii: «Mu zol ka tusiri bo, mu ponj nzoɓ ini bori mu se tusiri ka mi kie mu*.» ⁴ Bayji le, Abaraham na zol a ponj nzoɓ Kalderi a vaa daa puo ka Saran na. Zadka bi-e hu ka Saran na bayji le, Ngerewuru ha ni se tusiri ni ka i kaw di timbeɗe key. ⁵ Ka kaw tusiri nzoɓri, le, zad ruka fe be tiya. Zad taa ndjiike mini kara tiya, roo le, Ngerewuru waa zinj ni mii, beri hanja ni tusirike na ba taa be, bay vu bul-eri. Ze Abaraham ti bay led ka bil sewke ku na ya hoy kara, ⁶ bay ka Ngerewuru baa ha ni na ze do key: «Saw bori kaw tusiri nzoɓri. I daa ha ri vi ba koy i daa nun-ri tuo sie mbiimbam isod ninj. ⁷ Roo le, nzoɓ puokeri ka i ha ri kaw ba koy na, bi ki ze mi daa bay bo tul-ri. Fale le, i tji i vi kaw tusiri ni key na, a i ruo mi ka di*.» ⁸ Be nu

ku na bayji le, Ngerewuru sinj tul bay ka'a waa zinj Abaraham na, a ha ni kunj ngori bay kieke *saka kuni ka'a saa zinj ni na. Be ze, zadka Abaraham mboj Izak daa nam tonɔ sidi na, ka kunj ngori be. Izak mboj *Zakob a kunj ngori be. Zakob hoy kara, zadka'a mboj ledri duo fale sidi na, ka kunj ngori bari ndaw. Ba bari na ku ze, i ba saw bulu naari.

⁹ «Vu Zakobri ka i ba saw bulu naari na, i daa sere zinj tonɔ fal-ri ka ba Zezeb, i mgbani i hie ni ha ni ba koy ka tusiri Ezibte. Roo le, Ngerewuru sad zinj ni, ¹⁰ a tina ni saa bil koko seke fe beri riw bele. Ka ha ni nun nzem ha fe daa be kara ri law *Farawon ka ba mbay ka Ezibte na. Be ze, ka hake Zezeb kaw ba nzoɓ reke bil puo be, bay tusiri Ezibte riw bele.

¹¹ «Bayji le, kon luye lie bo tusiri Ezibte na riw bele bay tusiri bulu naari ka *Kanaa ndaw. Konke na daa ha nzoɓri ko seke fe ngji bamba tasiri, ha bulu naari zinj fe sum ndji mini ka bay sokoke su-ri ya. ¹² Zadka Zakob laa bay soro fe pay ka do tusiri Ezibte na bayji le, ka pie vi-eri ka ba bulu naari na se di faa bal ba mbijw. ¹³ Ndeke di faa bal ba sidike ka i se na bayji le, Zezeb kie su-ε ha yu-eri ko ni. Be nu ku ndaw roo, Farawon koke saw nzoɓ ini Zezebri na bay. ¹⁴ Bayji le, Zezeb pie nzaa ped bay hanja ri vaa di bi-e Zakob bay nzoɓ ini be hawri ka tul-ri sinj tonɔ say pare ndebe na ha ri vi kaw tusiri Ezibte. ¹⁵ Be ze, Zakob na vi kaw Ezibte kpuru ndaw roo, a hu ka di bay. Bulu naari taa hawri kara, i hu ka di ka fal huɗ be na ndaw. ¹⁶ Huɗ bari na nzoɓri i seke Sikam ka Kanaa, i vaa voro do luo huɗ ka Abaraham hie pola lew zinj vu Emori na.

¹⁷ «Bay ka Ngerewuru waa zinj Abaraham pola lew na, zadka namke tonj di ya deɓ bay vi bayji le, saw naari mboj ki i sie ba pola ka ka tusiri Ezibte. ¹⁸ Fale ku le, mbay ki ka ba fie ka laa soro bay Zezeb ya na tii saw reke puo ka di. ¹⁹ Mbayke ku na ko bulu naari bay nun sje, a ula ri a daa nun-ri tuo sie a haa ri faa hanja ri ponj vu bari ka ba led tupeŋri ha ri hu. ²⁰ Sewke ku na, i mboj *Moyze ka ndaɗ led bamba ka nun Ngerewuru. I hol ni ka bil hul bi-e few say. ²¹ Zadka i zinj faa korɔ ni mbaa i ponj ni na bayji le, vu Farawon ka ba led may tikdi na vaa zinj ni a mbi ni, a hol ni ba vu bil-e. ²² Ze Moyze na, i fere ni nun nzem nzoɓ Ezibteri riw bele ha ni ko. Ka ngon bay bay ndaw, bay fe daa beri ndaw pi.

²³ «Zadka Moyze daa mbiimbam sinj ninj na bayji le, ka mbi nzi-e bay seke bay vaa koko yu-eri ka i ba led Izarayelri

* 7:3 7.3 Tiika saw fe 12.1. † 7:7 7.7 Tiika saw fe 15.13-14.

na. ²⁴ Zafka'a se na báyyi le, ka ko leɗ Eziɓte mbjw munu ká ɗo ɗáa ɓay zinj leɗ *Izarayel na. Ze a yaa tul leɗ Izarayel ká ku-ε nda ni na, a nda ni a i ni a vbiɗake gbaa ndaake. ²⁵ Ka ker ká bil law-ε mii, yu ɓeriri i kóko ɓeri ɓa nzoɓ ká Ngerewuru a tinake ri saa bil koy. Roo le, i ko munu ya. ²⁶ Nzaaruoke na báyyi le, ka yji a se luori na robay, le, ka zinj leɗ Izarayelri siɗi ká i ɗo ndáka kji. Ka ví ɗo mgbaka ri here ɓáy kusol ɓay huoke ɓay huoke law-ri a ɓaa mii: "Yu-iri, ɓaari ká i ɓa nzoɓ ini na, ɗaa mina i nda kji munu le?" ²⁷ Báyyi le, nzoɓ hay ká nda yu-ε ngji ɓamba na tunj Moyze ngereŋ a ɓaa mii: "Nzoɓ ve ze náa mù ɓa mbay, mase nzoɓ kún sal ɓay tul ɓuru le? ²⁸ Waa, mù hii ɓay ika mi munu ká mù ike nzoɓ ká Eziɓte ká lie na ndaw le woo!" ²⁹ Zafka Moyze laa ɓayke na báyyi le, ka naa sùo-ε a tji ɗul a vaa kaw tusiri Madian. Ka kaw ɗi kpuru, a mboŋ leɗ warari ɓa siɗi ká ɗi.

³⁰ «Zafka mbiimbam kal sijn ninj na báyyi le, Moyze ɗo bil law kor ká lakun kuo ká Sinay. Leε, leɗ nzaaped ká nulue mbjw tji tul-e ká bil rjm huu ká ɗo puu ká gbúɗa. ³¹ Zafka Moyze mbi nun-ε a ko fe ká tji na, tuku ni ha ni kaw yer, ze a soro ɓa pola ɓay kóko feke na. Báyyi le, ka laa kusol Ngerembay ká ɓaa ha ni mii: ³² "Mi ɓa Ngerewuru bul-ari. Mi ɓa Ngerewuru Abaraham, Ngerewuru Izak, a mi ɓa Ngerewuru Zakoɓ ndaw^S." Báyyi le, hje ɗaa Moyze ha ni to kpak kpak, a hii ɓay ko-kóm ɓa huu na mbáa. ³³ Leε, Ngerembay ɓaa ha ni mii: "Mu nán dikon ká bal-a, ɓay ji le, zad ká mù ɗo ɗi key na ɓa zad ká ɗo ɓoɗ ɓa taa bi. ³⁴ Nzoɓ ɓiri ká i kaw tusiri Eziɓte na, mù ko seke fe ɓari ko. Réke sùo ɓari na, mi la-laa, ze mi ɗi mi vi ɓay yaaŋa ri. Timbeɗe key na, mu vi ha mi pie mù se Eziɓte*."

³⁵ «Moyze taa mbjwke ká leɗ Izarayelri tunj ni ngereŋ i ɓaa mii, nzoɓ ve ze naa ni ɓa mbay, mase nzoɓ kún sal ɓay tul ɓari le na, ɓa ɓe na kji ze Ngerewuru pie ni ɓa mbay ndaw, nzoɓ tina ri saa bil koy ndaw, ɓáy faa leɗ nzaaped ká nulue ká tji tul-e ká bil rjm huu ká ɗo puu ká gbúɗa ká'a so ni na. ³⁶ Ba ɓe Moyze na ze, ka tina leɗ Izarayelri saa bil koy ká tusiri Eziɓte ɓáy faa fe saŋri, ɓáy feri ká mba kóko ká tusiri Eziɓte ndaw, ká lakun Maambii Sje ndaw, ká bil law kor mbiimbam sijn ninj ndaw pi. ³⁷ Ba ɓe na key robay ze ka ɓaa ha leɗ Izarayelri mii: "Ngerewuru a pie nzoɓ yaaŋa ɓay saa nzi-ε mbjw munu ká bi, ká sakra ɓaari na ha ri[†]." ³⁸ Zafka

leɗ Izarayelri mbjw kji ká bil law kor na, ɓe Moyze key na robay ze ka ɗo zinj ri. Ka ɗo sikɗa bulu naari ɓáy leɗ nzaaped Ngerewuru ká ɓaa ɓay zinj ni ká tul kuo Sinay. Be Moyze na ze yaa ɓay ká luu Ngerewuru ká ɓa ɓay káw ɓay kunnun na ha bulu naari, le, i suo i ɓaa ha naari. ³⁹ Roo le, bulu naari hii ɓay ɗáa vu mbom ɓo tul ɓay ɓe na ya, i tunj ni ngereŋ i ɗaa law-ri ɓo tul yji ɓa tusiri Eziɓte, ⁴⁰ i ɓaa ha *Aron mii: "Daa wururi ha ɓuru ha ri nda faa pol naari, ɓay ji le, Moyzeke ká tina naari saa tusiri Eziɓte na, náa kóri zad ká'a se ɓa ɓaɗi ya[‡]." ⁴¹ Ká bil namke ku na, i zuu lari i ɗaa ni rii vu nday ɗo i puo ɓa wuru ɓari, a i ɗaa suoriya ɓay tul fe ká i ɗaa ɓáy nduo-ri ɗo na. ⁴² Báyyi le, fe ɗáa ɓari na ɗaa ha law Ngerewuru fere ɓir ká tul-ri, a poŋ ri ha ri ruo mbaymawri ká tumbam, munu ká'a ɓaa ɓayke ká bil mbeɗe nzoɓ yaaŋa ɓayri saa nzi-ε mii:

"Baari Izarayelri, waa, ɓa ɓi ze i vbie fe hol i puoke fe ha mi ɓáy mbiimbam ká náa ɗaari sijn ninj ká bil law kor na le?"

U-uu, ɓa ɓi ya.

⁴³ Zafri riw bele ká i se ɗi na, i soɓ fe ká i puɗ ɓa hul wuru ɓaari ká ɓa Molok, ɓáy wuru mbaymaw Refan ká i ɗaa ɓáy nduo-ri na.

Wurukeri key na i ɗaa i puo fe ha ri.

Sawke mini ze, mi vbuku ri mi ha nzoɓri vi ɗaa ri

i zólke ɗi ɗi mak mak ɓáy Babilon^S."

⁴⁴ «Zafka bulu naari ɗo bil law kor ɓáy na, *hul kaŋi Ngerewuru ká i ɗaa ɓáy huɔ na ɗo sakra ɓari a kie ri mii, Ngerewuru ɗo zinj ri. Hulke ku na, i ɗaa munu ká Ngerewuru mbi nzi-ε a kie Moyze faa ɗáake ha ni ɗaa munu ká'a ko ɓáy nun-ε. ⁴⁵ Hulke ku na, vu bulu naari poŋ ha vu ɓari. A ɓari na laa le, i soɓ i séke fal *Zozuye ká nda faa pol-ri kpuru i tjiike tusiri ká Ngerewuru nii saw nzoɓri ká i kaw ɗi na pol-ri. Hulke ku na ɗo kpuru tji sewke ká *David réke mbay. ⁴⁶ Be David na ka rii nun Ngerewuru, a vbi ni faa ɓay ɗáa hul ha ɓe ká'a ɓa Ngerewuru Zakoɓ na, ka ɗaa puo ká ɗi. ⁴⁷ Roo le, ɓa vi-ε Salomon ze ɗaa hul ha ni. ⁴⁸ Be nu ku hoy kara, Ngerewuru ká nulue siya ká'a ɓa Ngerε Tul Feri Riw Bele na, kaw bil hul ká nzoɓ ɗaa ɓáy nduo-ε na ya, munu ká Ngerembay ɓaa ha nzoɓ yaaŋa ɓay saa nzi-ε mii:

⁴⁹ "Nulue siya ɓa zad réke mbay ɓi, a tusiri key ɓa zad toko bal-i.

‡ 7:28 7.28 Tji kele 2.14. § 7:32 7.32 Tji kele 3.6. * 7:34 7.34 Tji kele 3.5,7-8,10. † 7:37 7.37 Kjiŋa bol kusol ba siɗike 18.15. ‡ 7:40 7.40 Tji kele 32.1. § 7:43 7.43 Amos 5.25-27.

Wḗa, k̄iri hul j̄i r̄obay, ì d̄aa bay haṅa m̄i le?

Wḗa, zad' haṅa ze ì d̄aa ba zad' mgbaka ṭaram bi le?

⁵⁰ Fe niri key na wḗa, ba bi ze, m̄i d̄aa riw bele ya le*?"

⁵¹ «Baari nzoḅ tul nḡoṅori ká law-r̄i mbii diḅ diḅ, ká suku-r̄i t̄ji s̄uy ì laa bay ya nd̄aw na! I tuṅ Tem Law Pie ngeren̄ baṅguo! Baari na ì do munu ká bulu baari na ũo! ⁵² Nzoḅ yaṅa bayri saa nzaa Ngerewuru na, nzoḅ taa haṅa ze bulu baari na laḍ' d̄aa nun-ε tuo sie le? Bari na, i ì nzoḅri ká i vi pola ì ka-káa bay se tul vika Nzoḅ Fe Daa Báy Zade na. Ba be na ze, timbeḍe ì mbi tul-e ì i ni. ⁵³ Baari ká ì yaṅa *bol kusol Ngerewuru báy faa led' nzaapedri ká nulue na, ì d̄aa vu mbom bo tul bol kusol key na ya!»

I i Etjen

⁵⁴ Zadka *nzoḅ kún sal bay luyeri laa bayke na munu báyyi le, law-ri faṅa ri puu-u, ì s̄y sere-ri nḡér nḡér ká tul Etjen. ⁵⁵ Roo le, Etjen ká Tem Law Pie mbaa bil law-ε na ko-kóm ba nulue, le, ka ko riṅ d̄ika Ngerewuru báy Zezu ká do siya ká tundo hoḍo Ngerewuru ⁵⁶ a faa mii: «Ì laa key! M̄i ko nulue mgbuda do hoy, m̄i ko *Vu Nzoḅ do siya ká tundo hoḍo Ngerewuru!» ⁵⁷ Zadka ì laa bayke munu báyyi le, ì guu ni góm ì d̄aa nduo-ri mbii basuku-ri ì takra ì d̄uu vbubuḅa ba tul-e, ⁵⁸ ì mgbana ì t̄jike ni saa bil nḡerepuo na ngeren̄ ba nzaa zad' nd̄aw roo, ì t̄ji saḅ vbuku ni báy tisaw bay ika ni báy. Nzoḅ nasi bay huḍ' beri na, ì nan gari bari ì ha led' kuban mbjw munu ká riṅ-ε ba Sol ha ni koroo. ⁵⁹ Zadka ì do vbuku ni koḅ r̄obay na, Etjen d̄aa nzaa bay kere a faa mii: «Ŋgerembay Zezu! Mu yaṅa q̄mi bi ba luo-ɔ!» ⁶⁰ Fale ku báyyi le, ka huku siri mgbu a d̄aa nzaa bay kere r̄obay báy bawda kusol-e mii: «Mbay, mu d̄aa bay feyaṅa key na ka bo tul-ri ya!» Fal bay na ku báyyi le, q̄mi be t̄ji ha ni haw sadak. **8**

¹ Bay ká se tul huḍ' be na, Sol na hii zin ri nd̄aw.

Sol d̄aa nun nzoḅ mbika lawri tuo sie

Namke ku na, bawda fe d̄aa nun tuo sie t̄ji tul nzoḅ mbika lawri ká Zuruzalem ha ri d̄uu ì zekre k̄i kperke kperke, ì se bil puori ká kuḍu zad' ká Zude báy Samari, le, bele ba nzoḅ ndáy nzaapedri huo-ri hoy ze ì t̄n̄ ká d̄i. ² Nzoḅ haṅeri ká ì ba nzoḅ h̄je Ngerewuru na ì mbi huḍ' Etjen na ì v̄aa voro, ì re huḍ' be na bamba báy mbii nun-ri mgbobo mgbobo. ³ Sol laa le, nzaa faa báy hurusuo bay biε nzoḅ mbika lawri, a

se báy hula ngebre ngebre a faṅa máyri báy w̄arari ká ì ba nzoḅ mbika lawri na ngid' bele, a d̄aa ri zuo hul sal.

Filib ka-káa Bay Kere ká Samari

⁴ Báyyi le, bari ká ì zekre k̄i na ì se báy zad' zad', ì ka-káa Bay Kere ha nzoḅri laa. ⁵ Filib na se nḡerepuo mbjw munu ká kuḍu zad' ká Samari, a ka-káa bay *Krisi, nzoḅ ká Ngerewuru waa a pie ni vi yaṅa nzoḅri na ha nzoḅri laa. ⁶ Zadka ruo nzoḅri riw bele laa bay Filib, a ì ko fe saṅri ká'a d̄aa na báyyi le, ì te suku-ri kie ba luo-ε. ⁷ Ka ha temndayari t̄ji saa tul nzoḅ bala haṅeri nḡji bamba. T̄ji bari na, ì guu fe belen̄ belen̄. Ka ha nzoḅri ká s̄uo-ri hu w̄uo báy nzoḅ kpederi nḡji bamba vaa keḅre keḅre, ⁸ ha nzoḅri zay s̄uo-ri bamba tasiri ká bil nḡerepuo na ku.

⁹ Nzoḅ mbjw ká riṅ-ε ba Simon kaw bil puoke ku, a ba nzoḅ fe d̄aa mgbj, ha *nzoḅri ká Samari na ì kaw yer. Ka ko s̄uo-ε ba nzoḅ luye ¹⁰ ha bari riw bele, t̄ji saa tul ledri k̄puu t̄ji tul nḡereri na, ì te suku-ri kie bay láa bay be na ì faa mii: «Be ni key na ba hurusuo taa Ngerewuru ká ì d̄i ni ba "Hurusuo Nḡjike".» ¹¹ I te suku-ri riw bele bay láa bay be, bay j̄i le, ba pied' lew hoy, ka d̄aa fe ha ri kaw yer bay tul fe d̄aa mgbj beri na.

¹² Roo le, zadka ì d̄aa law-ri bo tul Bay Kere ká Filib ka-káake se tul Zezu Krisi, báy réke mbay Ngerewuru ká tul nzoḅri na báyyi le, máyri báy w̄arari na ha ri d̄aa tul-ri nduo mbii. ¹³ Be Simon k̄i s̄uo-ε kara d̄aa law-ε bo tul bay na ku, a ha ri d̄aa tul-e nduo mbii na. Fale ku le, ka zol mb̄aa a r̄ji tul Filib baṅguo. Fe saṅri báy feri ká mba kóko ká Filib d̄aa ká'a ko na tuku ni ha ni kaw yer.

¹⁴ Báyyi le, *nzoḅ ndáy nzaapedri ká ì kaw Zuruzalem na ì laa mii, nzoḅri ká kuḍu zad' ká Samari na, ì yaṅa Bay Ngerewuru. Ro, ì pie Piyer báy Z̄a ha ri se luo-ri. ¹⁵ Zadka ì t̄ji Samari na báyyi le, ì v̄aa mbj nzoḅ mbika law fieri na, ì d̄aa nzaa bay kere ká tul-ri bay haṅa Tem Law Pie ka vi yaṅa bil law-ri, ¹⁶ ba j̄i le, Tem Law Pie vi yaṅa bil law nzoḅ mbjw ká sakra bari ku na ya r̄obay; ì d̄aa tul-ri nduo mbii báy riṅ Ngerembay Zezu hoy. ¹⁷ Báyyi le, Piyer báy Z̄a d̄aa nduo-ri bo tul-ri ha Tem Law Pie vi yaṅa bil law-ri. ¹⁸ Zadka Simon ko mii, Tem Law Pie yaṅa bil law nzoḅ báy faa d̄aa nduo bo tul nzoḅ ká nzoḅ ndáy nzaapedri d̄aa na báyyi le, ka wal lari a ha Piyer báy Z̄a ¹⁹ a faa ha ri mii, «Ha m̄i hurusuo na key nd̄aw bo, nzoḅ haṅa haṅa ká m̄i d̄aa nduo-i bo tul-e le, Tem Law Pie ka yaṅa bil law-ε munu na nd̄aw.»

²⁰ LEE, Piyer ɓaa ha ni mii: «Mu ɓie ɓáy lari ɓo na kpukdu kpukdu, ɓay ji le, mù ker ká ɓil law-a mii, fe ini Ngerewuru na, mù maa hie ɓáy lari. ²¹ Peɗ ká ɓuru ɗaa na, ɓay ɓo ti ɓil-e ya, ɓay ji le, ɓo na, mù ɗo sikɗa ká nun Ngerewuru ya. ²² Mu suo kér ɓay ɓo ká tul fe ɗáa kaaya ɓo, mú koɗ Ngerewuru ɓay haɗa ɓo, faa ɗo ku le, ka nda buma ziŋ mù ká tul kɪri kér ɓay ɓo ká mini key na, ²³ ɓay ji le, mù kò mù le, law-a zoŋ bak bak ɓamba, a feyaa kara siŋ mù koɗok ndaw.» ²⁴ Zadka Simɔn laa ɓayke na munu ɓáyji le, ka ɓaa ha Piyer ɓáy Zaa mii: «Baari kara, i ɗaa nzaa ɓay kere ha Ngerembay ɓay tul-i, ɓay haɗa ɓay ká i ɓaa ziŋ mù key na, ka tji tul-i munu na ya.»

²⁵ Fale ká Piyer ɓáy Zaa ɓaa nasi ɓay Zezu Krisi i ka-káa Bay Ngerembay ha ri ká zadɗe ku na ɓáyji le, i mbi faa ɓay yji ɓa Zuzuzalem. Seɗ ɓari ká faa na, i ka-káa Bay Kere ha nzoɓri ká ɓil puo hawri ngji ɓamba ká kuɗu zad ká Samari.

Filib ziŋ domay mbijw ká uru saa Etiyopi

²⁶ Leɗ nzaapeɗ Ngerembay mbijw munu tji tul Filib a ɓaa ha ni mii: «Uru siya mù se nun-a mak ɓa fi hoɗo, mú mbi faa ká nzoɓri se ɗi ɓamba ya ká uru saa Zuzuzalem a se ɓa Gaza na mú kò.» ²⁷ Ká zadɗe ku hoy Filib uru a se faa na, le, ka kò leɗban mbijw munu ká tusiri Etiyopi. Ba nzoɓ ká i lo gum-e lo a ɓa leɗ káw mbay ká ɓa máy nzoɓ ká riŋ-e ɓa Kandas, a ɓa nzoɓ kóro feziŋa mbay na riw bele. Leɗbanke ku na, ka se Zuzuzalem ɓay kóɗ Ngerewuru ká ɗi. ²⁸ Yji ɓe ɓa puo na ka kaw ɓil puupusu ɓe, a ɗo kjiŋa mbede ká Ezay nzoɓ yaɗa ɓay saa nzaa Ngerewuru ɗaa. ²⁹ LEE, Tem Law Pie ɓaa ha Filib mii: «Mu se nun-a ɓa pola ɓa lakun puupusu ku.» ³⁰ ɓáyji le, Filib ɗuu nun-e ɓa pola a tji zad na, le, ka laa kusol nzoɓ ká Etiyopi ká ɗo kjiŋa mbede Ezay nzoɓ yaɗa ɓay saa nzaa Ngerewuru na. Ro, a vbi ni mii: «Fe ká mù kji key na waa, mù kò sawke kò kji le?» ³¹ LEE, ka yjiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Zadka nzoɓ kie mi ya na waa, mù ɗáa mina mí kò sawke le?» ɓáyji le, ka ɓaa ha Filib hil a kaw ziŋ ni. ³² Bay ká'a kji ká ɓil mbede na ze ɗo key:

«I mgba ni i kuo ni, munu ká i mgba baɗu i kuo ni

i séke ɓa zad ika ni.

Munu ɓa vu baɗu ká i mgba ni ɓay mún suyke

ká'a aa nzi-e a re-rew ya na;

ɓe na kara, ka mgbuɗa nzi-e a ɓaa ɓay mbijw ya.

³³ I ɗaa sahoɗ ɓo tul-e, a i ɗaa ɓay ɓe ɓáy zadɗe ya.

Ku waa, vu bul-eri ɗo haɗa ɓáy roo, nzoɓ a ɓaa ɓay se tul-ri le,
ɓay ji le, i kuŋ nam ɓe gak ká tusiri key*!»

³⁴ LEE, nzoɓ ká Etiyopi na vbi Filib mii: «Mí koɗ mù, mu ɓaa ha mù laa. Nzoɓ yaɗa ɓay saa nzaa Ngerewuru ni key na ɓaa ɓay se tul ve le? Se tul ɓe kji sùo-e mase, se tul nzoɓ kji le?» ³⁵ ɓáyji le, Filib mbi ɓay ká'a kji ká ɓil mbede na, a tii saw ɓaa Bay Kere ká se tul Zezu na ha ni. ³⁶ Munu ká i se nun-ri ɓa pola ɓáy na, i tji zad mbijw ká mbii ɗo ɗi. ɓáyji le, nzoɓ ká Etiyopi na vbi Filib mii: «Mu kò, mbii ze ɗo key! Waa, fe ji ze haa faa ɓay haɗa mù ɗaa tul-i nduo mbii na le?» ³⁷ [LEE, Filib yjiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Zadka mù ɗaa law-a ɓo tul Zezu kji le, náa ɗáa.» Nzoɓ ká Etiyopi na yjiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Mí ɗaa law-i ɓo tul-e ɓa tusue kji. Mí kò Zezu *Krisi na ɓa Vu Ngerewuru.»] ³⁸ Nzoɓ ká Etiyopi na ɗaa ɓáy puupusu na. Fale ku le, ɓe ɓáy Filib na i ɗi saa ɗi sidi bele i ɗaa ɗo ɓil mbii ha Filib ɗaa tul-e nduo mbii. ³⁹ Zadka i tji saa mbii na ku ɓáyji le, Tem Ngerembay mbi Filib na a zéeke serere ha nzoɓ ká Etiyopi na kò sùo-e mbáa. Ze munu hoy kara, ka mbi bufaa ɓe ɓáy bawda suoriya ká ɓil law-e. ⁴⁰ A Filib na le, tji ká Azot lew kpedere. Fale le, ka se puo ɓáy puo a ka-káa Bay Kere ha nzoɓri kpuru a tji ke ngerepuo ká Sezare.

9

Sol suo kér ɓay ɓe

¹ Sewke ku na Sol ɗaa nun nzoɓri ká i se fal Ngerembay na tuo sie ɓanɗu, law-e nze mgbuk mgbuk a hii ɓay ika ri. Ka se luo *ngerenzoɓ fe poy luye ² a vbi ni mbede ɓay séke *hul mbú kji Zibri ká ɗo ngerepuo Damas ɓay haɗa ri kóke ni. Mbedeke ku na ɓaa mii, zadka ɓeri ziŋ wara nzoɓ, mase máy nzoɓ ká mbi Faa Ngerembay le, ɓeri mgba ri ɓeri séke ri Zuzuzalem. ³ Zadka'a zol a se ɗi ya deɓ ɓay tji Damas na ɓáyji le, zadɗe ku hoy zad hie gberere saa nulue a kiri ni gbuk. ⁴ LEE, ka lie raɗ ɓo siri, a laa kusol nzoɓ ká ɗi ni mii: «Sol! Sol woo! Sawke mina roo, mù ɗaa nun-i tuo sie munu le?» ⁵ ɓáyji le, ka yjiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Mbay, waa, mù ɓa ve le?» LEE, Ngerembay yjiŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Mí ɓa Zezu ká mù ɗaa nun-i tuo sie na. ⁶ Uru siya mù se ɓil ngerepuo na ku, le, i kie mù fe ká ɗo nun haɗa mù ɗaa na.» ⁷ LEE, warari ká i se ziŋ Sol na, i ɗaa i ɗo tul kji silili i laa kusol nzoɓ ká mgba na, roo le, i kò nzoɓ mbijw ya. ⁸ Sol na uru saa siri, le, ka kò zad mbijw ya ha ri mgba nduo-e mgba i kuo ni i séke Damas.

9 Nam ká say na, ka kɔ zad' ya, a sɔ fe ya ndaw, a nzo mbii ya ndaw pi.

10 Lɛɛ, nzoɓ mbɔw munu ká mbi fal Ngerembay, riŋ-ɛ ɓa Ananiyas kaw Damas. Báyyi le, Ngerembay tina nun ha ni a dɛ ni mii: «Ananiyas!» Lɛɛ, ka hii nzi-ɛ mii: «Mbay, mɛ do key bay láa bay ɓo.» 11 Lɛɛ, Ngerembay ɓaa ha ni mii: «Uru siya mú se faa ká ɓo bil puɔ ká i dɛ ɓa Faa Ká Do Kparak, mú nzaa nzoɓ mbɔw ká riŋ-ɛ ɓa Sol ká uru saa Tars, a kaw bil puɔ ká Zudas ku, a do dáa nzaa bay kere. 12 Zadka'a do dáa nzaa bay kere na, fe tina nun ha ni. Ba ɓo Ananiyas ze mù riɪ tul-e bay dáa nduo-ɔ ɓo tul-e, ɓo ha ni kɔ zad' ba kɪ rɔɓay.» 13 Báyyi le, Ananiyas yinjra bay bay ha ni mii: «Mbay, mù laa bayri ngi-ngɔ ká nzoɓri ɓaa se tul ledban na ká daa ndaya ziŋ nzoɓ taa ɓori ká Zuruzalem na. 14 Ka vi zad' ni key bay mbede ká uru saa luɔ ngerenzɔɓ fe poyri bay mgbakake nzoɓri ká i dɛ riŋ-a.» 15 Lɛɛ, Ngerembay ɓaa ha ni mii: «Mu se, bay ji le, ɓi kɪ ze mù naa ledban na key bay haŋa ni ka daa riŋ-i nda zad' ká saw nzoɓri ɓod' ɓod' ndaw, pol mbayri ndaw, roɔ sakra led' Izarayelri ndaw pi. 16 Bi kɪ ze, mù kɛ ni kóko seke feri riw bele ká'a kóko bay tul-i na bay.»

17 Zadka Ananiyas zol a tɔi puɔ na báyyi le, ka riɪ a se tul Sol ká hula a daa nduo-ɛ ɓo tul-e a ɓaa ha ni mii: «Yɔ-i Sol, Ngerembay Zezu ká tɔi tul-a ká faa bay ví ɓo ká Damas na, ɓe kɪ ze ka pie mù bay haŋa mù kɔ zad' ba kɪ ndaw, bay haŋa Tem Law Pie ka mbaa bil law-a ndaw pi.» 18 Báyyi le, ká zadɛ ku hoy, feri gay kpebre kpebre saa nun Sol munu ká hoy feri a zuɔ siri ha ni kɔ-kóm ɓa kɪ rɔɓay. Lɛɛ, ka uru siya a ha ri daa tul-e nduo mbii. 19 Fale ku le, ka sɔ-sum ha hɔrusuo-ɛ yɔi a vi dɛ ɓa kɪ.

Sol ka-káa bay ká se tul Zezu ká Damas

Sol na daa nam haneri ziŋ nzoɓ mbika lawri ká Damas. 20 Ba vaa hoy le, ka tii saw ka-káa ká bil *hul mbɔ kɪ Zibri mii, Zezu na ɓa Vu Ngerewuru. 21 Nzoɓri riw bele ká i laa bayke na, tuku ri ha ri kaw yer í vbi kɪ bay mii, «Waa, ɓa ledban ni key ká daa nun nzoɓri ká i dɛ riŋ Zezu na tuo sie ká Zuruzalem ya le? Ba ɓe ká'a vi bay mgbaka nzoɓri bay séke ri ha *ngerenzɔɓ fe poyri na ya le woo?» 22 Báyyi le, Sol ziŋ hɔrusuo ɓa pola pola a káake káa bay a kɛ nzoɓri fe mii, Zezu ɓa *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa a pie ni ví yaa nzoɓri na. Lɛɛ, Zibri ká i kaw Damas na, i kɔ faa ká bay yinjra bay bay ha ni mbáa.

23 Fale ká'a daa nam haneri na báyyi le, Zibri mbɔ kɪ í mbi nzaa-ri bay ika ni. 24 Roo le, bayke tɔɔɔ ɓo suku Sol. Nzoɓri ká Damas koro faari ká tɔi saa ngerepuo na riw bele, sunj bay bisie bay ika ni. 25 Báyyi

le, nam mbɔw munu ɓa sunj, nzoɓri ká i mbi lawri bay faa Sol na, i mbi ni í daa ni ɓo bil buɔ í hilke kóko dudu, í dɛrake ni ɓo fal kóko na ha ni zol.

Sol yɔi a se Zuruzalem

26 Sol na yɔi a se Zuruzalem a nzaa faa bay zuɔ ziŋ nzoɓ mbika lawri ká dɛ. Roo le, ɓari riw bele na i daa hɛ ɓe, bay ji le, i kɔ ni ɓa nzoɓ mbika law taa tusueke ya. 27 Báyyi le, Barnabas sùu ni a séke luɔ *nzoɓ ndáy nzaapedri, a kɔi bay fe ká Ngerembay daa ziŋ Sol ká faa bay faa ká Ngerembay ɓáake bay ziŋ ni na. Ka ɓaa ha ri na rɔɓay mii, Sol ka-káa bay ká se tul Zezu bay nun wara nzoɓ ká Damas. 28 Uru saa sieke ku na, Sol na zuɔ ziŋ ri mbɔw a haari ziŋ ri, a ka-káa bay riŋ Zezu bay nun wara nzoɓ ká Zuruzalem. 29 Ka ɓaa bay a may bay ziŋ Zibri ká i ɓaa nzaa gerek ndaw. Báyyi le, ɓari ku na i nzaa faa bay ika ni. 30 Zadka bayke tɔɔɔ ɓo suku nzoɓ mbika lawri ká i kɔ Sol ɓa yu ɓari na báyyi le, i sùu ni í séke Sezare í ha ni kal kpuru a se Tars.

31 Be nu ku laa le, nzoɓ mbika lawri riw bele ká i mbɔ tul kɪ ká kuɔu zad' ká Zude, Galele ndaw, roɔ bay Samari ndaw na, i yaa omi fuɔ a i kaw dɛkeke. Bari na i ha hɔrusuo ha kɪ í hɛ Ngerembay ɓanɔa, a í ngɔike ɓa pola pola bay faa Tem Law Pie ká so ri na.

Piyer vaa Ene

32 Bil sewke ku na Piyer se bay puori riw bele bay kɔ-kóm. Lɛɛ, nam mbɔw munu na ka se bay kóko nzoɓ mbika lawri ká i kaw Lida, 33 le, ka ziŋ ledban mbɔw ká riŋ-ɛ ɓa Ene naa hii suoserem mbiimbam tɔno sidi ro, bay ji le, ɓal-ɛ hu wú. 34 Ro, a ɓaa ha ni mii: «Ene, Zezu *Krisi vaa mù ro. Uru siya mú léke fe nam ɓo.» Zadɛ ku hoy le, ledban na uru siya. 35 Zadka nzoɓri ká Lida bay nzoɓri ká Sarɔn riw bele kɔ nzoɓ ká sùo-ɛ vaa ni na báyyi le, i suo kɛr bay ɓari í daa law-ri ɓo tul Ngerembay.

Tabita kaw bay kumnun ɓa kɪ rɔɓay

36 Lɛɛ, may mbɔw munu kaw sakra nzoɓ mbika lawri ká Zope, riŋ-ɛ ɓa Tabita. (Bay nzaa gerek le, ɓa *Dorkas*, sawke le, ɓa kidana.) Be na, ka daa ped' kereri ngɔi ɓamba a mɓa ini ziŋ nzoɓ kɔkuri. 37 Sewke ku na sùo-ɛ se ni ha ni hu. Fale ká i suo ni mbii huɔ ɔ riw bele báyyi le, i mbi ni i vaa daa ni ɓo bil hul kɔy tul kɪ ká do siya. 38 Munu ká Lida do dɛ ya deɓ bay Zope na, zadka nzoɓ mbika lawri ká Zope laa mii, Piyer do Lida na báyyi le, i pie warari ɓa sidi bay haŋa ri vaa kóɔ Piyer ha ni ka vi kof' hoy ziŋ ri ɓo, ka mɓa roy ya. 39 Piyer na uru ɓa vaa hoy a se ziŋ ri. Zadka'a tɔi dɛ na báyyi le, i sùu ni í séke bil

hul káy tul kɪ ká do siya. Mày sieri riw bele i vi kiri ni báy rew i kie ni ngamasiri báy gari hawri ká'a sɔa ha ri báy káw ɓe báy kumnun roɓay na. ⁴⁰ Báyyi le, Piyer tina nzoɓri riw bele ká i kaw hula na tɪi kele, a huku siri a ɗaa nzaa ɓay kere. Fale ku le, ka uru a ko-kóm ɓa huɗ na a ɓaa hɔ ni mii: «Tabita, úru siya!» Leɛ, ka mgbuɗa nun-ɛ a ko Piyer a uru a kaw. ⁴¹ Ro, Piyer na mgba nduo-ɛ a sɔ ni hɔ ni uru siya. Fale le, ka ɗi nzoɓ mbika lawri báy máy sieri na, a kie ri Tabita ká yji a kaw báy kumnun na. ⁴² Bayke ku na, nzoɓ Zoperi riw bele laa hɔ nzoɓri ngji bamba ɗaa law-ri ɓo tul Ngerembay. ⁴³ Leɛ, Piyer na kaw Zope a ɗaa nam maa fe ká ɓil puo Simɔn ká ɓa nzoɓ gbáa huɔ.

10

Piyer se puo Korney ká ɓa nzoɓ yum

¹ Nzoɓ mbjw munu riŋ-ɛ ɓa Korney kaw Sezare. Ka ɓa ngerenzɔɓ yum ká puoruo Rom ká'a re tul nzoɓ yumri ɓa isɔɗ. Kuɗu nzoɓ yumkeri ku na i ɗi ri ɓa «nzoɓ yumri ká Itali.» ² Ledbanke ku na ɓa nzoɓ ká hje Ngerewuru a koɗ ni báy nzoɓ ini ɓeri riw bele. Ka mgba ini ngji ɓamba zinj nzoɓ kɔkuri ká i ɓa Zibri, a ɗaa nzaa ɓay kere hɔ Ngerewuru ɓanguɔ kpaɗara. ³ Nam mbjw munu ká sie fere sùo-ɛ na báyyi le, fe tina nun hɔ ni ko leɗ nzaaped Ngerewuru mbjw munu ta-taŋ riɪ tul-e ká hula a ɗi ni mii: «Korney!» ⁴ Leɛ, Korney ko leɗ nzaaped na báy hje a ɓaa hɔ ni mii: «Mbay, mina le?» Báyyi le, leɗ nzaaped ká nulue na ɓaa hɔ ni mii: «Nzaa ɓay kere ɓo ká mù ɗaa na, Ngerewuru la-laa, a ini ká mù mgba zinj nzoɓ kɔkuri kara ka ko ndaw, ze a kërke se tul-a. ⁵ Munu zu le, timbeɗe key na, mu pie wàrari ha ri se Zope i vaa nzaa Simɔn ká i ɗi ni ɓa Piyer na hɔ ni vi. ⁶ Ka naa hul Simɔn, ɓe ká'a ɓa nzoɓ gbáa huɔ na. Hul ɓe ɗo nzaa maambii ler.» ⁷ Fale ká leɗ nzaaped ká nulue ɓaa ɓayke hɔ ni a zol na báyyi le, Korney ɗi leɗ káw ɓeri ɓa siɗi, a ɗi nzoɓ yum mbjw ká hje Ngerewuru ká sakra ɓari ku ká'a kaw tul-ri na, ⁸ a kji fal feri ká kal na riw bele ha ri laa. Fal ɓayri ká'a kji na báyyi le, ka pie ri se Zope na.

⁹ Nzaaruoke ká i se faa roɓay ká i tɔŋ ɗi ya deɓ báy Zope na báyyi le, Piyer hil a ɗo tul hul siya ɓay ɗáa nzaa ɓay kere báy sie ká ɗo law tul. ¹⁰ Leɛ, kon se ni hɔ ni hii ɓay sɔŋa fe. Zadka i ɗo ɗáa fe sɔm ɓay haŋa ni sɔ na báyyi le, ka ko fe tina nun hɔ ni. ¹¹ Leɛ, ka ko nulue mgbuɗa ɗo hoy gberere, hɔ ni ko fe riɪ gari a aa gboronj ká i siŋ sal ɗo tɔwke niŋ bele uru saa ɗi a ɓo siri. ¹² Ká ɓil feke ku na, kiri nayri ɓoɗ ɓoɗ riw bele ɗo ɓil-e, nayri ká

ɓal-ri niŋ niŋ ndaw, feri ká i koro siri báy ɓil-ri ndaw, roɔ báy kiri nduyri ɓoɗ ɓoɗ ndaw pi. ¹³ Leɛ, ka laa kusol nzoɓ ɓaa hɔ ni mii: «Piyer, úru siya ɓo mú i mú sɔ!» ¹⁴ Báyyi le, Piyer yjiŋra báy bay hɔ ni mii: «Úwaa! Mbay, fe ká Zibri haa sɔŋake i ko ɓa fe ká ndaya, mase ɓa fe ɓm ká mini key na, mɪ mbi ɓo nzaa-i ba mbjw ya mgbaŋ.» ¹⁵ Ndeke ɗi ba siɗike na, ka laa kusol nzoɓ ɓaa hɔ ni mii: «Fe ká Ngerewuru ɓaa ta-taŋ mii, ɓa fe kere na, koko ká mu ko ɓa fe ɓm.» ¹⁶ Feke ku na vi mini faa ɓal ba say, le, ká zadɛ ku hoy i kuo feke na i yji ke ɓa nulue ɓa kɪ.

¹⁷ Zadka Piyer kaw a ker se tul saw fe ká tina nun hɔ ni na kpuy báyyi le, nzoɓri ká Korney pie ri na, i vbi faa ká se ɓa hul Simɔn na kpuru, i vaa tɪi ɗi i ɗo faa hul, ¹⁸ i ɗi ɗiw i vbi bay mii: «Zad ni key ze Simɔn ká i ɗi ni ɓa Piyer na naa ɗi le?» ¹⁹ Leɛ, Piyer na ɗo kër bay saw fe ká tina nun hɔ ni na ɓanguɔ. Báyyi le, Tem Law Pie ɓaa hɔ ni mii: «Áy, mu ko, nzoɓri ɓa say i ɗo key i vbi bay ɓo. ²⁰ Mu úru siya mú ɗi mú vaa zinj ri ɓo, mú se zinj ri taŋ máy bay, bay ji le, ɓa ɓi kɪ ze mɪ pie ri.» ²¹ Báyyi le, Piyer ɗi a zinj ri a ɓaa ha ri mii: «Nzoɓ ká i nzaa ni na, ɓa ɓi zu. Wɔa, sawke mina roɔ i vi key le?» ²² Leɛ, i yjiŋra báy bay hɔ ni mii: «Korney ká ɓa ngerenzɔɓ yum na ze pie ɓuru vi luo-ɔ key. Be na, ka ɓa nzoɓ fe ɗáa báy zadɛ ká'a ruo Ngerewuru, ká Zibri riw bele ɓaa bay ɓe báy kere na. Ngerewuru pie leɗ nzaaped ɓe mbjw saa nulue se luo-ɛ a ɓaa bay zinj ni. Ze a pie ɓuru bay haŋa mù se luo-ɛ ɓo, bay ká mù ɗóke na, mu ɓaa hɔ ni laa.»

²³ Báyyi le, Piyer ha ri vi naa zinj ni. Nzaaruoke na, ka uru a se zinj ri. Yu-ɛ haneri ká i ɓa nzoɓ mbika law ká i kaw Zope na, i su ni i se zinj ni ndaw. ²⁴ Ndeke ɗi nam siɗike na, i tɪi Sezare. Pola roɔ bay haŋa ri tɪi Sezare na, Korney ɗi nzoɓ ini ɓeri báy nzoɓ buo-ɛ hayri ká i ɓa ɓaw soro ɓe na ha ri kaw i giyaŋ ri. ²⁵ Zadka Piyer ɗo riɪ ɓa hula na báyyi le, Korney suɔ nun-ɛ a huku siri mgbuɔ a ɗiŋ tul-e ká pol-e. ²⁶ Roo le, Piyer ura ni ɗo siya a ɓaa hɔ ni mii: «Mu ɗo báy zadɛ ganja ɓo, bay ji le, ɓi kara mɪ ɓa nzoɓ munu ká ɓo na ndaw.» ²⁷ Leɛ, seɗ ɓari ɓa hula na, ka lo soro zinj ni, roɔ i tɪi ke tul nzoɓ ruori ká i mby kɪ na. ²⁸ Báyyi le, ka ɓaa ha ri mii: «Baari na i ko ndaw, Zib haŋa haŋa kara, i haa ni bay haŋa ni se luo nzoɓ hayri ká i ɓa Zib ya, mase bay riɪ bil hul ɓari ya ndaw. Roo le, Ngerewuru kie mɪ hɔ mɪ ko mii, ɗo nun haŋa mɪ ko nzoɓ mbjw mini ɓa nzoɓ ká ndaya, mase ɓa nzoɓ ɓm ya. ²⁹ Sawke mini ze, zadka i pie hɔ mɪ na, mɪ vi taŋ máy bay. Timbeɗe key na, mɪ hii bay kóko, wɔa, bay

ji ndaw roo i pie ha mi vi le?»

³⁰ Lee, Piyer yiinra bay bay ha ni mii: «Nam niŋ ro vuri, ka sie fere suò-ε a do mini ka timbede key ka mi do daa nzaa bay kere ka bil hul bi na, nzoɔ mbijw munu nduo gari nduy ziriri ziriri tji tul-i mbuda a baa ha mi mii: ³¹ «Korney, nzaa bay kere bo ka mu daa na, Ngerewuru la-laa, a ini ka mu mgba zinj nzoɔ kukuri kara, ka ko ndaw, ze a kerke se tu-a. ³² Mu pie nzoɔbri ha ri se Zope i vaa nzaa Simon ka i di ni ba Piyer na ha ni vi. Ka naa hul Simon, be ka'a ba nzoɔ gbaa huɔ ka hul be do nzaa maambii ler na.» ³³ Zade ku hoy mi pie nzoɔbri vaa nzaa mu, le, mu daa bay kere mu vi na ki. Timbede key na, buru riw bele buru do pol Ngerewuru bay laa bayri riw bele ka Ngerewuru hii bay haŋa mu baa ha buru laa na.»

Piyer ka-kaa bay ka bil puo Korney

³⁴ Bayji le, Piyer mbi bay a baa mii: «Ba tusue, timbede key na mi ko le, Ngerewuru naa nun nzoɔ ya, ³⁵ roo le, saw nzoɔ haŋa ha ka hje ni a daa fe bay zade na, ka ya ni bay kere. ³⁶ Be na, ka ha nzoɔbri vaa ka-kaa bay be ha led Izarayeli. Ba Bay Kere ka se tul dekeke ka do sakra be bay nzoɔbri bay faa Zezu *Krisi ka ba Ngerembay tul nzoɔbri riw bele. ³⁷ Fal namri ka Zaa ka-kaa Bay Ngerewuru a daa tul nzoɔbri nduo mbii na, fe ka tji ka kuɔu zad ka Galele bay Zude riw bele na, ba fe ka baari hoy kara i ko ndaw. ³⁸ Ngerewuru naa Zezu ka Nazared do boɔ a ha Tem Law Pie mbaa bil law-ε a ha ni hirusuo. Ka se bay zad a daa fe kereri ndaw, a vaa nzoɔ hayri ka i do bil koy ngeretemndaya riw bele ndaw, bay ji le, Ngerewuru do zinj ni. ³⁹ Buru na, buru ba nzoɔ nasi bay feri riw bele ka'a daa ka puo Zibri bay ngerepuo ka Zuruzalem. Be na, i ber ni do tul puu say huɔ i i ni. ⁴⁰ Roo le, ndeke di nam sayke na, Ngerewuru tina ni saa luɔ huɔ ha ni kaw bay kumnun. Ka kie suò-ε ⁴¹ ha nzoɔbri riw bele ya, roo le, ka tji tul buru ka Ngerewuru naa buru pola ba nzoɔ nasi bay fekeri na. Fale ka Ngerewuru tina ni saa luɔ huɔ ha ni kaw bay kumnun na, buru su fe zinj ni ndaw, a buru nzo zinj ni ndaw pi. ⁴² Be ki ze, ka mbi nzi-ε ha buru bay haŋa buru ka-kaa bay ha nzoɔbri mii, ba beri ki ze, Ngerewuru naa beri a daa beri kaw ba nzoɔ kún sal bay ka tul nzoɔ kaw kumnunri bay nzoɔ huɔferi. ⁴³ Nzoɔ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru riw bele i baa nasi bay be mii, nzoɔ haŋa ha ka daa law-ε bo tul-e le, bay faa rin-ε na ndaw roo, Ngerewuru a ndakake buma ka tul feyaa be zinj ni bay.»

Tem Law Pie yaa bil law nzoɔbri ka i ba Zib ya

⁴⁴ Zadka Piyer do baa bay munu koɔ hoy le, Tem Law Pie vi yaa bil law nzoɔbri riw bele ka i laa bay be na. ⁴⁵ Feke ku na daa ha nzoɔ mbika lawri ka i ba saw Zib ka i se zinj Piyer na, tuku ri bay tul Tem Law Pie ka Ngerewuru ha ni yaa bil law nzoɔbri ka i ba Zib ya na, ⁴⁶ bay ji le, i laa bayri ka i baa bay nzaa bayri boɔ boɔ i pisike Ngerewuru. Bayji le, Piyer mbi bay a baa ha ri mii: ⁴⁷ «Baari ka i zinj Tem Law Pie munu ka buru Zibri key na waa, nzoɔ ve ze a haa ri faa ka bay haŋa ri daa tul-ri nduo mbii na bay le?» ⁴⁸ Bayji le, ka mbi nzi-ε ha ri bay haŋa ri daa tul-ri nduo mbii bay rin Zezu *Krisi. Fale le, i koɔ ni bay haŋa ni ka kaw zinj ri nam maa fe ndji ro.

11

Piyer kji fal ped' daa beri

¹ Lee, *nzoɔ ndáy nzaapedri bay nzoɔ mbika lawri ka i kaw kuɔu zad ka Zude na i laa mii, nzoɔbri ka i ba Zib ya na, i yaa Bay Ngerewuru ndaw. ² Zadka Piyer yji a vi Zuruzalem na bayji le, beri ka i ba saw Zibri na, i mbi bay i baa zinj ni: ³ «Bo na, mu se luɔ nzoɔbri ka ba Zib ya mu su fe zinj ri!» ⁴ Lee, Piyer tii saw kijnja fal feri ka kaal na bay nzi-ε lem lem a baa ha ri mii:

⁵ «Bi na, mi do puo ka Zope. A zadka mi do daa nzaa bay kere na bayji le, fe tina nun ha mi ko fe ri ri gari a aa gboron ka i sin sal do tiwke niŋ bele, uru saa nulue a vi bo siri ka pol-i. ⁶ Lee, nun-i hu di sji sji a mi do bekle, le, mi ko fe holri ka bal-ri niŋ niŋ ka tusiri key, nay bisuyri ndaw, feri ka i koro siri bay bil-ri ndaw, roo nduyri ka i se siya ndaw pi. ⁷ Robay, mi laa kusol nzoɔ baa ha mi mii, «Piyer, uru siya bo mu i mu su!» ⁸ Lee, mi yiinra bay bay mii, «Uwaa! Mbay! Fe ka Zibri haa sijnake i ko ba fe ka ndaya, mase ba fe im ka mini key na, mi mbi bo nzaa-i ba mbijw ya mgban!» ⁹ Ndeke di ba sidike na, mi laa kusol nzoɔ ka uru saa nulue mii, «Fe ka Ngerewuru baa ta-tan mii, ba fe kere na, koko ka mu ko ba fe im.» ¹⁰ Feke ku na vi mini faa bal ba say, le, i yiinrake riw bele ba nulue. ¹¹ Zade ku hoy le, warari ka say ka i pie ri saa Sezere na i vi do faa hul ka mi naa di na. ¹² Lee, Tem Law Pie baa ha mi bay haŋa mi se zinj ri tan may bay. Bayji le, yu-iri ka tul-ri yie ka i ko ri key na, i su mi i se zinj mi mbijw hoy se Sezere na, a buru kiri buru se bil hul Korney ka pie ha mi na. ¹³ Ledban key na tina saw bay feri ka'a ko ka bil hul be ha buru laa. Led nzaaped' ka nulue na tji tul-e a baa ha ni mii, «Mu pie nzoɔ ha ni se Zope, a vaa nzaa Simon ka i di ni ba Piyer na ha ni vi. ¹⁴ Be na, a kie mu bayri ka bay haŋa mu zinke pam, bo bay nzoɔ bori riw bele.» ¹⁵ Zadka mi ti saw baa bay

ha ri munu na báyyi le, Tem Law Pie dī a ví yaa bil law-ri riw bele, munu ká'a dī a ví yaa bil law naari ká titire na. ¹⁶ Lee, mī ker se tul bay ká Ngerembay ɓaa pola mii, "Zaa na ɗaa tul nzoɓri nduo mbii, roo le, ɓaari na, mī ɗaa ri nduo bil Tem Law Pie." ¹⁷ Munu ká Ngerewuru ha ri fe ini ɓe ká ɓa Tem Law Pie munu ká'a ha naari ká náa ɗaari law naari ɓo tul Ngerembay Zezu *Krisi na waa, mī ɓa ve ndaw roo, mī tuj fe ɗaa Ngerewuru na ngerej le?"

¹⁸ Fal bay ká Piyer ɓaa ha ri na báyyi le, law-ri nda siri fuo a i pisi Ngerewuru mii: «Ba tusue kī, ɓari ká i ɓa Zib ya na hoy kara, Ngerewuru ha ri faa ha ri suo kér bay ká tul feyaa ɓari, ɓo i ɗo ɓáy kumnun taa tusueke na.»

Nzobri ká Antiyos yaa Bay Ngerewuru
¹⁹ Sewke ká i ike Etjen a i tii saw ɗaa nun nzoɓ mbika lawri tuo sie ha ri ɗuu saa Zuruzalem na, nzoɓ mbika lawri na zekre kī kperke kperke i ɗuu kpuru i tji Fenisi ndaw, tukudfu mbii Sipir ndaw, Antiyos ndaw, i ka-káa Bay Kere ká se tul Zezu ha Zibri huo-ri kī hoy. ²⁰ Roo le, ká sakra nzoɓ mbika lawri na, nzoɓ haneri ká puo ɓari ɗo Sipir ɓáy Sirɛn na, i vi Antiyos i tii saw ɓaa bay Bay Kere ká se tul Ngerembay Zezu ha nzoɓri ká i ɓa Zib ya na ndaw. ²¹ Ngerembay sam fe zuo dī ha nzoɓri ngji bamba suo kér bay ɓari i ɗaa law-ri ɓo tul-e. ²² Lee, soro bay fe ká kal na, toɗo ɓo suku nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kī ká Zuruzalem ha ri naa Barnabas, i pie ni kpuru se Antiyos. ²³ Zadka'a tji dī a ko law kere ká Ngerewuru ɗaa zinj ri na báyyi le, ka ɗaa suoriya a ɓo ri riw bele bay hanja ri kaw tul mbika law ɓari ká tul Ngerembay na nggo-ngon ɓangoo. ²⁴ Barnabas na ɓa nzoɓ law kere ká Tem Law Pie yaa bil law-ε kpol kpol, a ɓa nzoɓ ká ɗaa law-ε nzokɗo te tul Zezu. Be ze ɗaa ha nzoɓri ngji bamba zuo zinj Ngerembay i nde tul nzoɓ hawri ká pola.

²⁵ Fale ku le, Barnabas na zol a se Tars bay nzaa Sol ká dī. ²⁶ Zadka'a zinj ni na báyyi le, ka yji zinj ni se Antiyos a i kaw dī. Maa mbiimbam mbjw na, ɓari sidī bele i mbu kī zinj nzoɓ mbika lawri ká zad mbu kī ɓari. I fere nzoɓri fe ngji bamba ká dī. Ká bil puo ká Antiyos na ze i tii saw túu riŋ ha nzoɓ mbika lawri ɓa «nzoɓ Krisiri.»

Nzoɓ mbika lawri mgba ini zinj yu ɓari ká Zude

²⁷ Sewke ku na nzoɓ yaanja bay saa nzaa Ngerewuru haneri uru saa Zuruzalem i vi Antiyos. ²⁸ Nzoɓ mbjw ká sakra ɓari ku ká riŋ-ε ɓa Agabus uru siya a ɓaa bay ɓáy faa Tem Law Pie ha ri mii, kon luye a lie ɓo zadri riw bele. [Tusueke le, konke ku na, lie ɓo zad bay sew ká Kolod réke

mbay.] ²⁹ Zadka nzoɓ mbika lawri laa bayke ku báyyi le, i siŋ tul bay mbjw hoy bay hanja nzoɓ haa haa le, ka ha fe ká maa tul hurusuo-ε bay pieke ɓo i sóke yu ɓari ká i kaw kuɗo zad ká Zude na. ³⁰ Be ze ɓa fe ká i mbu, i ɗaa zuo nduo Barnabas ɓáy Sol ha ri vaa ɗaa zuo nduo *ngere tul pedri ká Zuruzalem.

12

Led' nzaaped' ká nulue tina Piyer saa hul sal

¹ Ká bil sewke ku na, mbay *Eroɗ tii saw ɗaa nun nzoɓ mbika law haneri tuo sie. ² Ka ha ri i Zak yu Zaa ɓáy maami. ³ Zadka'a ko fe ɗaa ɓe na rii law Zibri ɓamba báyyi le, ka ha ri mgba Piyer ndaw. (Ba *nam suoriya maapa ká i ɗaa taŋ fe hew fe na.) ⁴ Fale ká'a mgba Piyer na báyyi le, ka vaa ɗaa ni ɓo hul sal, a ha nzoɓ yumri ɓa niŋ niŋ korɔ ni i suo kī ɓáy namri riw bele. Ka ker bay tina ni ká nun nzoɓri ká fal *nam suoriya tji saa bil koy bay kún bay ɓo tul-e. ⁵ Be ze i korɔ Piyer na ká bil hul sal, roo le, nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kī na i ɗaa nzaa bay kere ngon-ngon ɓangoo bay tul-e.

⁶ Nam ká Eroɗ ker bay tina ni ká nun nzoɓri na, ká bil sunke ku na Piyer ká i siŋ ni ɓáy sal lari na, na-nam ká sakra nzoɓ koro niri ká sidī na. Nzoɓ yumri ɗo faa hul ká kele i korɔ ni ndaw. ⁷ Báyyi le, zadɗe ku hoy led' nzaaped' Ngerembay ká nulue tji kpedere a ha zad hie kad kad ká bil hul sal na. Lee, led' nzaaped' ká nulue na laŋ ni a tuma ni a ɓaa ha ni mii: «Uru siya ɓa vaal!» Báyyi le, sal lariri ká i siŋke nduo-eri na nzuma yoron zuo siri. ⁸ Lee, led' nzaaped' ká nulue na ɓaa ha ni mii: «Mu siŋ sal huo bil-a, a mú nda dikon ɓo ɗo ɓal-a.» Lee, Piyer na ɗaa munu. Led' nzaaped' ká nulue ɓaa ha ni na roɓay mii: «Mu nduo maagari ɓo ká yururu na a mú vi fal-i.» ⁹ Báyyi le, Piyer tji saa hul sal a se fal-e. Fe ká led' nzaaped' ká nulue ɗaa zinj ni na, nun-ε mgbuɗa ká dī ya ɓáy, a ko ɓa fe ká tina nun ha ni hoy. ¹⁰ I kal nzoɓ yum ká ɗo titire ɗekre, roɓay i kal nzoɓ ndeke dī sidike i tji faa koko dudu ká i ɗaa ɓáy lari na, le, faa na mgbuɗa suo-ε hoy ɓolon ká pol-ri ha ri tji. Zadka i tji i se faa ká se ɓa bil puo na báyyi le, zadɗe ku hoy, led' nzaaped' ká nulue na poŋ ni ká dī a zol. ¹¹ Zadka nun Piyer taŋ ká tul fe ká kal na, ka ɓaa mii: «Timbeɗe key na mī ko ro: ɓa Ngerembay kī ze pie led' nzaaped' ɓe ha ni ví tina mī saa nduo Eroɗ, ɓáy fe kaayari riw bele ká Zibri giyan bay ɗaa zinj mī na.»

¹² Zadka nun Piyer taŋ ká tul suo-ε na, ka zol a se ɓa puo Mari máa Zaa ká i dī ni ɓa Marki. Ba zad' ká nzoɓri mbu kī ruo

bamba í ðo ðáa nzaa bay kere ká ðí. ¹³ Ka nda faa hul ká keɛ, le, leɔ káw mbjw ká ba máy nzoɔ ká riŋ-ε ba Rod soro a se bay kóko. ¹⁴ Lεε, ka laa kusol Piyer ha sùo-ε rii ni ngji bamba tasiri, a poŋ mgbuɔa faa na, a ðuu a vaa ba a nzoɔri mii: «Piyer ðo faa hul ká keɛ ðí ku!» ¹⁵ Báyii le, í ba ha ha ni mii: «Bala ze ðáa mù le woo?» Lεε, ka geɔe a ba ha ri mii: «Ba sùo be kɔ.» I yjira báy bay ha ni mii: «Munu le, ba wuru be zu.» ¹⁶ Báyii le, Piyer nda faa hul na baŋguo. Zadka í ví mgbuɔa faa hul í ko ba be na báyii le, tuku ri riw bele. ¹⁷ Ro, Piyer ura nduo-ε a laŋ bay haŋa ri poŋ roɔ nzaa, roo a kji fal fe ká Ngerembay ðaa a tinake ni saa hul sal na ha ri laa. A yi a ba ha ri mii: «Í vaa ba bayke ha Zak báy yu naari ha ri laa.» Fale ku le, ka ti a se zad kɔ.

¹⁸ Nzaaru sil na báyii le, nzoɔ yumri se tul kɔ hali hali hoi kóko zad ká Piyer na ti ba baɔi. ¹⁹ Eroɔ hoi kara ha ri nzaara ni kpuy í zinj ni ya. Fale ká'a vbi nzoɔ yumri ká í koro Piyer na báyii le, ka mbi nzi-ε ha nzoɔ yum bəri í bari nzoɔ koro faa hul sal na. Ro, a zol saa kuɔa zad ká Zude a se ngerɛpuo Sezare bay káw ðí ndi.

Hud' Mbay Eroɔ

²⁰ Báyii le, law *Eroɔ na zoŋ ká tul nzoɔri ká Tir báy Sidon. Lεε, í tud tul kɔ í mbu nzaa-ri mbjw hoy bay zinj ni. Fale ká í vaa zinj Balatus ká ba nzoɔ koro bil puo Mbay Eroɔ í leke bay zinj ni na báyii le, í vaa vbi Eroɔ bay haŋa ðekeke ka ðo sakra bari, bay ji le, báy faa puoro be roo, í zinjke fe sum í sù bay. ²¹ Nam ká Eroɔ tuu ha ri na ví báyii le, ka nduo gari mbay be a kaw tul karingaw mbay a baka ri bay. ²² Lεε, ruo nzoɔri sii gay be báy nzaa-ri góm í ba mii: «Ba nzoɔ ze ba bay ku ya, roo le, ba wuru!» ²³ Ká zadε ku hoy leɔ nzaaped Ngerembay ká nulue nda ni rib bo siri, bay ji le, mbay ká ðo bay ðaa bo tul Ngerewuru na, ka ðaa bo tul-ε be kɔ sùo-ε. Ze kayri sù bil-ε ha ni hu. ²⁴ Be nu ku ro, Bay Ngerewuru na ya zaɔ ba pola pola, ha nzoɔ mbika lawri ngji ba pola pola. ²⁵ A Barnabas báy Sol na le, zadka ped bari ká í pie ri bay haŋa ri vaa ðaa ká Zuruzalem na o báyii le, í yi í se Antiyos, a í ðaa Zaa ká í ðí ní ba Marki na bo fal-ri ha ni se zinj ri mbjw hoy.

13

Tem Law Pie ha ri naa Barnabas báy Sol ðo bod'

¹ Ká sakra nzoɔ mbika lawri ká í mbu tul kɔ ká Antiyos na, *nzoɔ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru báy nzoɔ fere nzoɔri fe í kaw ðí. Riŋ nzoɔkeri na ze ðo key: Barnabas ndaw, Simeon, be ká í ðí ní ba

Nizer ndaw, Lusiyus, be ká'a ba nzoɔ ká Siren ndaw, Manahen, be ká í hoi ni ngji Mbay *Eroɔ mbjw hoy ndaw, roo Sol ndaw pi. ² Nam mbjw munu ká í mbu tul kɔ bay ruo Ngerembay, a í saŋ sùo-ri í sù fe ya na báyii le, Tem Law Pie ba ha ri mii: «Í naa Barnabas báy Sol í ðaa ri ðo bod' ha mi bay tul ped ká mɔ ðí ri bayke.» ³ Fale ká í saŋ sùo-ri í sù fe ya, a í ðaa nzaa bay kere na báyii le, í ðaa nduo-ri bo tul Barnabas báy Sol na roo, í poŋ ri zol báy.

Barnabas báy Sol í se ba Sipir

⁴ Barnabas báy Sol ká Tem Law Pie pie ri mini na, í mbi faa í se ba Selusi ká ðo nzaa maambii. Ká zadε ku ze, í hila ri ká ðí ha ri se tukuɔu mbii ká Sipir. ⁵ Zadka í tji tukuɔu mbii ká Sipir na, í ðí í se puo ká Salamin í tii saŋ ka-káa Bay Ngerewuru ká bil *hul mbu kɔ Zibri. Zaa-Marki ðo zinj ri mbjw a so ri.

⁶ Í haari tukuɔu mbii na riw bele, kpuru í tji ke puo ká Pafos. Báyii le, ká zadε ku na í zinj nzoɔ fe ðaa mgbii mbjw munu, riŋ-ε ba Bar-Zezu. Ka ba Zib, a ðaa sùo-ε ba nzoɔ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru. ⁷ Ka kaw lakun Serziyus Polus, be ká'a ba nzoɔ réke tul puo ká tukuɔu mbii, a ba nzoɔ fe kóko ndaw. Báyii le, be Serziyus Polus na, ka ðí Barnabas báy Sol, bay ji le, kon láa Bay Ngerewuru se ní ngji bamba. ⁸ Lεε, nzoɔ fe ðaa mgbii ká ba Bar-Zezu (ká riŋ-ε báy nzaa gerek ba *Elimas*) na, ka geɔe bay zinj ri kpaŋ bay háa faa ha nzoɔ réke tul puo na, ka mbi law-ε ya. ⁹ Báyii le, Sol (ká í ðí ní ba Pol) ká Tem Law Pie ya bil law-ε kpol kpol na ko ní ba siya ba tiya a ba ha ni mii: ¹⁰ «Bo vu ngeretemndaya! Bo nzoɔ law ndaya ká mù ba nzoɔ úla nzoɔ, ká mù ba nzoɔ tul ngani fe kereri riw bele. Faa Ngerembay ká ðo sikɔa ká mù mgha mú ra ðo fi mbjw na waa, sie ha roo mù pón nzaa nduo fe ðaa bo na le?» ¹¹ Timbeɔe key na, mu laa key! Nduo Ngerembay a mgbaka mù ha mù ra, le, mù ti kóko zad mbaa bole a ðí maa fe.» Zadε ku hoy le, nun Elimas sii nduj ha ni ko zad ya. Ka far zad far roo, a nzaara nzoɔ bay haŋa ni kuo ní báy. ¹² Zadka nzoɔ réke tul puo na ko fe ká tji tul Elimas na báyii le, ka ðaa law-ε bo tul Zezu, bay ji le, fe ká Pol báy Barnabas fere ní se tul Ngerembay na, tuku ní ha ní kaw yer.

Pol báy Barnabas í se Antiyos ká tusiri Pisidi

¹³ Báyii le, Pol báy baw sed bəri í se í vaa kaw bil bawda tuo ká Pafos, í se ba Perze ká tusiri Pamfili. Lεε, Zaa-Marki poŋ ri ká zadε na ku a yi ba Zuruzalem. ¹⁴ Pol báy Barnabas na laa le, í uru ká Perze na í se nun-ri ba Antiyos ká tusiri Pisidi. Zadka í tji ðí na báyii le, í se bil *hul mbu kɔ

Zifri ká ðil nam mgbaka t̄aram í kaw ði.
 15 Fale ká í k̄ji ðay hañeri ká ðo ðil *mbede bol kusol báy taa *nzob yãña ðayri saa nzaa Ngerewuru ɔ riw bele na, mbay hul mbú k̄iri ðaa ha ri mii: «Baari yu bururi, timbede key na, zadka í ðo báy ðay ká ðay ðókoke nzofri le, í ðaa.»

16 Báyi le, Pol uru siya a ura nduo-ε ha zad ðo ndin roo a ðaa mii: «Baari led Izarayelri, báy ðaari ká í ða Ziɓ ya ká í h̄je Ngerewuru na, í laa ðay ði key na báy kere! 17 Ngerewuru led Izarayelri key na nan bulu naari ða nzob taa ðeri. Báy ðol ðari ká í ðóke tusiri Ezibte na, ka ðaa ha ri nḡji ða pola pola, roɔbay, báy nduo hodó ðe na, ka t̄nake ri báy h̄rusuo-ε saa ði. 18 Maa mbiimbam siñ niñ na, ka iki law-ε ká tul-ri a k̄roke ri ká ðil law kor. 19 Fale ku roo, a ha led Izarayelri í saw nzofri ká ða t̄no say ká í kaw tusiri *Kanaa na, a p̄on zadε ku na ha ri ða tusiri ðari. 20 Fekeri riw bele ku na, bole ði maa mbiimbam isod̄ niñ báy siñ ndebe munu. Fale ku le, ka ha nzob ðaa ðayri kaw tul-ri kpuru t̄ji ðil sewke ká Samiyel ðáke nzob yãña ðay saa nzaa Ngerewuru.»

21 «Báyi le, led Izarayelri na í vbi mbay ðay haña ni ka káw tul-ri. Leε, Ngerewuru ha ri Sawul ká ða vu Kis ká saw k̄ani ðe ða Bezame ha ni re tul-ri maa mbiimbam siñ niñ. 22 Roɔbay, fale ká'a tunj Sawul nḡeren na báyi le, ka yií a naa *David ða mbay a ðaa nasi ðay ðe mii: «Mí ko David, vu Zese ða w̄ara law-i. ðe ze, a ðaa ferí riw bele ká mí h̄ii na ha ni ɔ báy zadε.» 23 Nzob mb̄iw ká saw David na ze Ngerewuru ðaa ni kaw ða Nzob Yãña Nzob ðay tul led Izarayelri munu ká'a waa na. ðe ze ða Zezu. 24 Pola roo ðay haña Zezu vi na, Zãa Batis ka-káa ðay haña led Izarayelri riw bele í suo k̄er ðay ðari ðo, í ha ri ðaa tul-ri nduo mbii. 25 Zadka Zãa ðo ði ya báy ɔro ðie nam ðe na báyi le, ka ðaa mii: «Baari na w̄a í ðaa mii, mí ða ve le? Mí ða nzob ká í giyan ni na ya. Roo le, í láa mí key: nzob ká'a ví fal-i vuku na, sal dikon ká ðal-ε hoy kara mí maa ðay hina ya.»

26 «Yu-iri, ðaari ká í ða vu bulu *Abraham, báy ðaari ká í ða Ziɓ ya ká í kod̄ Ngerewuru na, ða naari k̄i ze Ngerewuru pie báy ðay pam key na ha naari. 27 Tusueke le, nzofri ká Zuruzalem báy mbay ðari na, Zezu ða ve le na í ko ya. Bay ká í k̄ji se tul-e ká ðil mbede nzob yãña ðayri saa nzaa Ngerewuru báy ðil nam mgbaka t̄ramri riw bele na kara, í laa saw ðayke tan ya. Roo le, báy faa ðay huf ká í ðaa ðo tul Zezu na ha ðay ká nzob yãña ðayri saa nzaa Ngerewuru ðaa se tul-e na, ðo munu báy zadε. 28 Ze í zinj

k̄aaya mb̄iw ká ðay ðáake ðay huf ðo tul-e ya na hoy kara, í vbi Pilad̄ ðay haña ni p̄on faa ha ri í ni. 29 Fale ká Zezu ðaa ferí riw bele ɔ, munu ká í ðaa ðayke ðo ðil mbede Ngerewuru se tul-e na, í ðira ni saa tul puu say huf í v̄a ðaa ni ðo ðil luɔ huf. 30 Roo le, Ngerewuru tina ni saa luɔ huf ha ni kaw báy kumnun. 31 Leε, ðil namri ká nḡji maa fe ká fal t̄ji ðe saa luɔ huf na, Zezu t̄ji tul ðari ká í su ni saa kuɔu zad̄ ká Galele kpuru t̄ji Zuruzalem na. ðari na, í ða nzob nasi ðay ðe ðay ðaa ðay ká se tul-e na ha led Izarayelri.

32 «Buru kara, ðuru vi ka-káa Bay Kere key na ha ri ko mii: fe ká Ngerewuru waa zinj bulu naari pola lew hoy ðay ðaa na, 33 ka ðaa timbede ðay tul naari ká náa ðari vu ðari, a t̄nake Zezu saa luɔ huf ha ni kaw ðay kumnun munu ká'a ðaa ðo ðil sim ndeke ði sid̄ike ká ðil Mbede Simri na mii:

“Bo na mù ða Vu-i;

úru saa vuri key na mí ða Bãa-ka*.”

34 «Roɔbay, Ngerewuru ðaa ðayke pola lew hoy mii, ðeri t̄ina ni saa luɔ huf ha naysuo-ε ka p̄unj mbuduk mbuduk ya. Ka ðaa mii:

“Ba tusue k̄i!

Mí s̄am fe s̄ami kere ði ká tan kad̄ kad̄ ká'a ðoko w̄um na zuo tul ri, munu ká mí waa zinj David na.”

35 Sawke mini ze, Ngerewuru ha David ðaa ðayke ðo zad̄ k̄i roɔbay mii:

“Mù ti p̄on faa ha naysuo nzob ká ðo ðod̄ ða taa ðo na, p̄unj mbuduk mbuduk ya.”

36 ðe David na, zadka'a kaw báy kumnun báy na, ka ðaa ped̄ ká law Ngerewuru hii na ha ni ɔ báy zadε; fale ku le, ka ví hu ha ri mbi ni í voro ni ðo lakun bul-eri ha naysuo-ε p̄unj mbuduk mbuduk. 37 Roo le, nzob ká Ngerewuru tina ni saa luɔ huf na, naysuo-ε p̄unj mbuduk ya.

38-39 «Yu-iri, í ko báy kere ndaw ro! Taambol Zezu na ze ðuru ka-káa ðay ká se tul Ngerewuru ká'a ndáka buma ká tul feyãa ðaari zinj ri. Taambol Zezu na, nzob ha ha ká ðaa law-ε ðo tul-e le, feyãa ðeri riw bele na Ngerewuru a náa ká tul-e ða fal. Feke ku na, *bol kusol *Moyze maa ðay ðaa ya. 40 Munu zu le, í nze báy s̄u-ri ðay haña fe ká nzob yãña ðayri saa nzaa Ngerewuru ðaa ðayke na, ka t̄ji tul-ri ya. Í ðaa mii: 41 “Baari nzob sie Ngerewuru na, í káw yer a í ðie, ðay ji le, fe ká mí ðaa ká ðil sewke ká í kaw báy kumnun na, í tí ðaa law-ri ðo ði ya. Ze í ha ri ko saw ðayke na hoy kara, í tí yãña ya.”

Zifri ká Antiyos yqa Bay Kere Krisi ya

* 13:33 13.33 Simri 2.7. † 13:34 13.34 Ezay 55.3. ‡ 13:35 13.35 Simri 16.10. § 13:41 13.41 Abakuk 1.5.

⁴² Zaɔka Pol báy Barnabas t̄i saa zaɔ mbú k̄i Zifri na báyii le, nzoɔfri koɔf ri ɔay haɲa ri ȳi í vi báy nam mgbaka t̄aram taa fal na ɔay báa ɔay se tul ɔay taa mbjwke na ku báy ha ri laa. ⁴³ Fal mbú k̄i ká nzoɔfri zekre k̄i na báyii le, Zifri báy nzoɔfri ká i ɔa Ziɔ ya ká i fere s̄u-ri í ruo Ngerewuru na, i nḡii ɔamba se fal Pol báy Barnabas. Leɛ, Pol báy Barnabas na ɔo ri bay haɲa ri ɔaa law-ri ɔo tul law kere ká Ngerewuru ɔaa ziɲ ri na, í r̄ji tul-e ɔaɲguo kpaɔara.

⁴⁴ Ká ɔil nam mgbaka t̄aram taa k̄i na, ruo nzoɔfri ká ɔil ngerepuo riw bele, i vi mbú k̄i bay láa Bay Ngerembay. ⁴⁵ Zaɔka Zifri ko ruo nzoɔfri na báyii le, i ɔaa sere ziɲ Pol í tunj bay ɔe ngeren̄ í raɔf ni, a í mgbá nasi zuo tul-e. ⁴⁶ Báyii le, Pol báy Barnabas i ɔaa bay báy nun w̄ara nzoɔ ha ri mii: «Ba ɔaari k̄i ze Ngerewuru hii bay haɲa ri laa bay ɔe pola. Roo le, í tunj bayke ngeren̄, a í ko s̄u-ri mii, i maa bay ziɲ kumnun ká ɔo ɔaɲguo na ya. Munu zu le, nda-ndad! Timbeɔe key na, ɔuru fére s̄u ɔuru ɔa luo nzoɔfri ká i ɔa Ziɔ ya ro. ⁴⁷ Tusueke le, fe ká Ngerembay mbi nzi-e ká ɔi há ɔuru na ze ɔo key:

“M̄i ɔaa mù kaw ɔa zaɔf taɲa ká saɲ nzoɔfri riw bele,
 bay haɲa ɔo mu se mú ka-káa bay pam na
 kpuru mú t̄iike gb̄u tusiri na há nzoɔfri laa*.”»

⁴⁸ Zaɔka nzoɔ ɔayri ká i ɔa Ziɔ ya na, i laa bayke munu báyii le, i ɔaa suoriya a í pisi Ngerewuru bay tul bay ɔe. Bari riw bele ká Ngerewuru nan ri pola ɔo bay ziɲ kumnun ká ɔo ɔaɲguo na, i vi ɔa nzoɔ mbika lawri.

⁴⁹ Be ku roo, Bay Ngerembay ȳake zaɔf kpol kpol ká ɔil tusiri ɔari riw bele. ⁵⁰ Roo le, Zifri na, i ɔaa bay zuo ɔil law máy feziɲari ká i ruo Ngerewuru báy ngeren̄ puori ha ri suru tigb̄aa nzoɔfri ha ri ɔaa nun Pol báy Barnabas tuo sie, ɔo i niike ri ká tusiri ɔari na. ⁵¹ Be ze, Pol báy Barnabas na, i nda s̄im siri ká ɔal-ri kuɔ kuɔ zuo tul-ri, í zol a í se ɔa Ikoniyum. ⁵² Roo le, ɔari nzoɔ mbika lawri ká i t̄on̄ na, suoriya báy Tem Law Pie mbaa ɔil law-ri.

14

Pol báy Barnabas se Ikoniyum

¹ Zaɔka Pol báy Barnabas i t̄i Ikoniyum na báyii le, i kal i se *hul mbú k̄i Zifri munu ká i ɔaa ɔaɲguo. Bay ɔari ká i ɔaa na ȳin ɔamba tasiri há Zifri báy nzoɔfri ká i ɔa Ziɔ ya ká i nḡii ɔamba tasiri na, i vi ɔa nzoɔ mbika lawri. ² Roo le, Zifri ká i hii bay ɔaa law-ri ɔo tul Zezu ya na, i suru tigb̄aa nzoɔ h̄awri ká i ɔa Ziɔ ya ha

ri ker bay ndaya se tul Pol báy Barnabas. ³ Be nu ku hoy kara, Pol báy Barnabas kaw Ikoniyum bole ɔi ɔi. Bari na, bay law-ri ká i ɔaa ɔo tul Ngerembay nḡo-nḡon̄ na, i káake káa Bay Kere Ngerembay ɔay nun w̄ara nzoɔ. Ngerembay k̄i s̄u-ɛ ɔo fal-ri a so ri, há nzoɔfri ko bay ká i ka-káake se tul law kere ɔe ká'a mgbá ziɲ ri na ɔa tusue bay, a ha ri h̄urusuo ɔaa fe saɲri báy feri ká mba kóko na. ⁴ Báyii le, nzoɔfri ká ɔil ngerepuoke ku na i te ɔil k̄i. Nzoɔ h̄awri i ɔa nzoɔ taa Zifri, a nzoɔ h̄awri laa le, i ɔa nzoɔ taa *nzoɔ ndáy nzaapedri. ⁵ Ro, Zifri báy nzoɔfri ká i ɔa Ziɔ ya, báy mbay ɔari mbú nzaa-ri mbjw hoy bay ɔaa seke ziɲ Pol báy Barnabas í hii bay v̄buku ri báy tisawri. ⁶ Leɛ, zaɔka Pol báy Barnabas laa bayke na báyii le, i ɔuu ɔa puo ká Listere nd̄aw, Derbe nd̄aw báy vu puo h̄awri ká kiri ri ká tusiri Likayoni nd̄aw pi. ⁷ Ká ɔil puokeri ku na, i ka-káa Bay Kere ká ɔi há nzoɔfri laa.

Pol báy Barnabas ɔo Listere

⁸ Bil puo ká Listere na, leɔban mbjw munu ká ɔal-ɛ hu w̄u ká i mbonke ni saa w̄uru há ni se-seɔf ya na kaw ɔi. ⁹ Leɛ, ka laa bay ká Pol ɔo báa. Báyii le, Pol ko-kóm ɔa nun-ɛ deke, le, ka ko law-ɛ ká'a ɔaa ɔo tul Ngerembay na maa haɲa s̄u-ɛ ka vaa. ¹⁰ Ro, a ɔaa bay há ni báy bawda kusol-e mii: «Úru siya mú ɔo sikɔa!» Leɛ, leɔban na uru siya vaɔf a se-seɔf. ¹¹ Ruo nzoɔfri ká i ɔo zaɔe í ko fe ká Pol ɔaa na báyii le, i ɔaa bay ɔelen̄ báy nzaa Likayoni mii: «Be ni key na, ɔa w̄ururi ro ze i fere s̄u-ri ɔa nzoɔfri í ɔi í vi luo naari key!» ¹² Be ze, í t̄uuke riɲ-ri ɔa riɲ w̄uru ɔari. I ɔi Barnabas ɔa Zus, a Pol laa le, i ɔi ni ɔa Ermes, bay yi le, ka ɔa nzoɔ mbika tul bay. ¹³ Báyii le, ngerenzob *fe poy w̄uru ɔari Zus, ká hul be ɔo ɔi ya báy nzaa ngerepuo deɔ na, se a v̄aa ɔaa bawda ɔaa ndayri ká i ɔew ri báy fukri puuri ɔo sol-ri, roo a vikeri zaɔf ɔol Pol báy Barnabas, bay yi le, ɔe báy ruo nzoɔfri na, i hii bay ika ndayri bay puoke fe há Pol báy Barnabas ɔa w̄uru ɔari.

¹⁴ Zaɔka Barnabas báy Pol ká i ɔa *nzoɔ ndáy nzaapedri na, i ko munu báyii le, k̄er bay i ri ɔa huɔf ha ri goɔo gari ɔari tir tir, í takra í r̄ii sakra ruo nzoɔfri ¹⁵ í ɔaa bay ɔelen̄ ha ri mii: «Baari nzoɔfri woo! Bay yi roo, í ɔaa fe mini key le? Buru na, ɔuru ɔa nzoɔ munu ká ɔari na nd̄aw. Bay Kere ká ɔuru ví ka-káake ha ri na, ɔuru ɔoke ri bay haɲa ri ala w̄uru ɔari key ká i puo gor hoy na, í fere s̄u-ri ɔa luo Ngerewuru Nzoɔ Káw Báy Kumnun ká ɔaa tumbam nd̄aw, tusiri nd̄aw, maambiiri nd̄aw, roo báy feri riw bele ká ɔo ɔil-e na. ¹⁶ Pola lew na, ka

poŋ faa ha sɔw puo nzoɓri ɓoɗ ɓoɗ ɗaa fe munu ka law-ri hii. ¹⁷ Be nu ku hoy kara, Ngerewuru kie fe kereri ɓanɓuɔ kpaɗara ha nzoɓri ko mii, ɓeri ɗo key. Ka ha mbam to ha ri ndaw, a ha ri ziŋ fe pay ɓáy fewke fewke riw bele ndaw, a ha fe sum maa ri sib sib ndaw, a ha suoriya mbaa bil law-ri gbay gbay ndaw pi.»

¹⁸ Ze nzoɓ ndáy nzaapedri ɓaa munu hoy kara, ngon zin ri ɓamba bay haŋa nzoɓri poŋ ɗaa fe poy ha ri. ¹⁹ Báyyi le, zadɛ ku hoy Zibri ka i uru saa Antiyos ka tusiri Pisidi ɓáy Ikoniyum na, i tji>Listere i ɗaa bay zuɔ bil law ruo nzoɓ puokeri ku na ha ri se fal-ri i vbuku Pol ɓáy tisawri bay ika ni. Fale ku roo, i kuɔ ni saa bil ngerepuo na i ɗaa ni ɓo nzaa zad i ker mii ka hu-hu. ²⁰ Roo le, zadka nzoɓ mbika lawri kiri tul-e gbuku na, ka uru siya a se bil ngerepuo na ɓa kji. Nzaaruoke na báyyi le, ɓe ɓáy Barnabas na i zol mbjw hoy i se puo ka Derbe.

Pol ɓáy Barnabas yji i se Antiyos ka Siri

²¹ Pol ɓáy Barnabas na i ka-káa Bay Kere ka bil puo ka Derbe, le, nzoɓri ngji ɓamba yaa ɓayke na, i vi ɓa leɗ nduɓal Zezu. Fale ku le, *nzoɓ ndáy nzaapedri na, i yji i se>Listere ndaw, Ikoniyum ndaw, roo i se Antiyos ka tusiri Pisidi ndaw. ²² Nzoɓ mbika lawri ka puokeri ku na, Pol ɓáy Barnabas ɗaa wara ɓo bil law-ri, i ɓo ri bay haŋa ri kaw tul mbika law ɓari ngo-ngon, i ɓaa ha ri mii: «Náa kókori seke feri ɓoɗ ɓoɗ pola ndaw roo, náa séri bil *puoruo Ngerewuru na ɓáy.» ²³ Zad mbuj kji mbjw mbjw riw bele ka nzoɓ mbika lawri mbuj tul kji ka di na, Pol ɓáy Barnabas nan nzoɓri bay haŋa ri ɓa *jgere tul pedri. Fale ka i sanj sùo-ri i sɔ fe ya i ɗaa nzaa bay kere bay tul-ri na, i poŋ ri zuɔ bil nduo Ngerembay, nzoɓ ka i ɗaa law-ri zuɔ tul-e na.

²⁴ Fale ku roo, i kal ɓáy tusiri Pisidi i tji kuɗu zad ka Pamfili. ²⁵ Ka bil kuɗu zadke ku na, i ka-káa Bay Kere ka Perze, roo i se Atali ka ɗo nzaa maambii na ɓáy. ²⁶ Ka zadɛ ku na, i ri i kaw bil bawda tuo bay yji ɓa Antiyos ka Siri. Ba ngerepuo ka nzoɓ mbika lawri pie ri saa di i poŋ ri zuɔ bil law kere Ngerewuru bay tul ped ka i vaa ɗaa ha ni o timbeɗe key na. ²⁷ Zadka i tji Antiyos na báyyi le, i di nzoɓ mbika lawri ha ri vi mbuj kji, i kji fal feri riw bele ka Ngerewuru ɗaa ɓáy faa ɓari na ha ri laa. Kakalike le, faa ka Ngerewuru mgbuda ha nzoɓri ka i ɓa Zib ya, ka i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu ndaw na, i kji fale ha ri laa. ²⁸ Pol ɓáy Barnabas kaw zin nzoɓ mbika lawri na bole di maa fe.

15

Mbuj kji ka Zuruzalem

¹ Báyyi le, nzoɓ haŋeri ka i uru saa Zude i vi Antiyos na, i ti sɔw fére yu ɓari fe i ɓaa ha ri mii: «Zadka i kuŋ ngori ɓaari munu ka *bol kusol *Moyze fere nzoɓri na ya le, i ti zin pam na ya.» ² Bay ɓari ka i ɓaa na, Pol ɓáy Barnabas may zin ri kpuru i ndorke kji ɓa pola ha nzoɓ mbika lawri mbuj nzaa-ri bay haŋa Pol ɓáy Barnabas ɓáy nzoɓ haŋeri ka sakra ɓari na, i uru i se Zuruzalem luo *nzoɓ ndáy nzaapedri ɓáy *jgere tul pedri ɓo, i léke ɓayke.

³ Fale ka nzoɓ mbika lawri su ri ɗo faa i wada ri na báyyi le, ɓari na i se nun-ri ɓa pola i kal ɓáy Fenisi, Samari ndaw, i kji ke fal feri ka Ngerewuru ɗaa ha nzoɓri ka i ɓa Zib ya na féreke sùo-ri ɓa luo Ngerewuru. Bayke ku na mbi bawda suoriya ha yu ɓari riw bele. ⁴ Zadka i tji Zuruzalem na báyyi le, nzoɓ mbika lawri ka i mbuj tul kji ndaw, nzoɓ ndáy nzaapedri ndaw, roo ngere tul pedri ndaw na, i mgba ri ɓa sùo-ri ɓay kere. Lée, Pol ɓáy Barnabas kji fal feri riw bele ka Ngerewuru ɗaa ɓáy faa ɓari na ha ri laa. ⁵ Roo le, nzoɓ haŋeri ka i ɓa *Fariziri ka i vi ɓa nzoɓ mbika lawri na, i uru siya i ɓaa ha ri mii, ɗo nun haŋa nzoɓri ka i ɓa Zib ya na, i kuŋ ngori ɓari ndaw, a i ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusol Moyze ndaw pi.

⁶ Báyyi le, nzoɓ ndáy nzaapedri ɓáy ngere tul pedri mbuj tul kji bay béke sɔw ɓayke na bay kóko. ⁷ Fal bay ka i may bole di ɓamba ka sakra kji na báyyi le, Piyer uru siya a ɓaa ha ri mii: «Baari yu-iri, i ko ndaw mii, bole di ɓamba ro, Ngerewuru náa mi ka sakra ɓaari bay haŋa mi ka-káa Bay Kere ha nzoɓri ka i ɓa Zib ya na, i laa i dáake law-ri ɓo tul Zezu. ⁸ Robay, Ngerewuru ka ɓa nzoɓ kóko bil law nzoɓ na, ha Tem Law Pie mbaa bil law nzoɓri ka i ɓa Zib ya na, faa mbjw munu ka'a ha ni mbaa bil law naari key na ndaw. ⁹ Be ze, Ngerewuru na, ka sakra ɓari ɓay naari na, náa nun kji tiya. Ka waa feyaa ɓari ha law-ri *taŋ kaɗ kaɗ, bay tul law-ri ka i ɗaa ɓo tul Zezu. ¹⁰ Munu ku waa, ɗaa mina roo timbeɗe key na i lie Ngerewuru i hii bay ɗaa soɓa ka hii ɓamba mini key ɓo tul nzoɓ mbika lawri ka i ɓa Zib ya na le? Ba soɓa ka mba tul bulu naari ndaw, tul naari ndaw pi. ¹¹ Náa kóri ta-taŋ, ɓa law kere Ngerembay Zezu ka ha ze náa zin kerri pam, faa mbjw munu ka ɓari na ndaw.»

¹² Nzoɓri riw bele ka i mbuj kji na i kaw ndin. Lée, i te suku-ri bay láa bay ka Pol ɓáy Barnabas ɓaa ha ri se tul fe sanri ɓay feri ka mba kóko ka Ngerewuru ɗaa ɓáy faa ɓari ka sakra nzoɓri ka i ɓa Zib ya na. ¹³ Zadka i ɓaa bay na o riw bele báyyi le,

Zak mbi bay a ɓaa mii: «Yu-iri, ì te suku-rì í laa bay bi key ro!»¹⁴ Simɔn Piyer na kji fal faa ká Ngerewuru kóke kóm ɓa tul saw nzoɓri ká i ɓa Zib ya ɓáy tiikake na, bay nán nzoɓ hɔneri ká bil-e bay haɗa ri ɓa nzoɓ taa ɓeri.¹⁵ LEE, bay ká Simɔn Piyer ɓaa na, do faa mbjw munu ká Ngerembay ɓaa ɓáy faa nzoɓ yaɗa bayri saa nzi-e pola lew mii:

¹⁶ “Fale ku le, mǐ yji bay ɗáa hul *David ká haw zuo siri na do zadɛ ɓa kji.

Zadɛ ɓeri ká ɓie na mǐ léke do siya.

Mǐ léke ni do sikɗa ɓáy zadɛ,

¹⁷ bay haɗa nzoɓri riw bele ká i tɔn fal na,

i nzáake fal-i;

bay haɗa saw nzoɓri riw bele ká mǐ dǐ ri ɓa nzoɓ taa ɓi na,

i nzáa mǐ, ɓi ká mǐ ɓa Ngerembay.

¹⁸ Be ze ɓa bay ká Ngerembay, ɓe ká'a ha nzoɓri ko fe niri key ɓa dje lew hoy na ɓaa*.”

¹⁹ «Sawke mini ze, mǐ ker mii, nzoɓri ká i ɓa Zib ya ká i fere sùo-ri ɓa luu Ngerewuru na, nzoɓ ka yólkɔ ri faake ya.

²⁰ Roo le, ndadɛ bay haɗa náa ɗári mbede ɓo, náa vbikeri ri bay haɗa ri mɓa sùo-ri ká tul náyri ká nzoɓri púoke fe ha wuru ɓari ndaw, ká tul ɗáa nun pie ndaw, ká tul suna nayri ká i piri sol-ri ká sim ndij ɓa ɓadi na ndaw pi.²¹ Tusueke le, ɓa dje lew ɓáy saw bulu nzoɓri kpuru tji vuri key na, i ka-káa bol kusol Moyze ɓáy ngerepuo mbjw riw bele. A nam mgbaka taramri riw bele na, Zibri kji bol kusolke ku na ká *hul mbj kji ɓari.»

I ɗaa mbede ha yu ɓari ká Antiyos

²² Báyji le, *nzoɓ ndáy nzaapedri, ɓáy *ngere tul pedri, roo ɓáy ɓari nzoɓ mbika law hawri riw bele na, i mbi nzaa-ri mbjw hoy bay nan nzoɓri ká sakra ɓari ha ri se zinj Pol ɓáy Barnabas se Antiyos. LEE, i naa Zud (ká i dǐ ni ɓa Barsabas) ɓáy Silas ɓari sidǐ bele ká nzoɓ mbika lawri hje ri i ɗaa vu mbom ɓo tul-ri na.²³ I ɗaa mbede nduo nduo-ri bay haɗa ri séke. Bay ká do bil mbedeke na ze do key:

«Buru nzoɓ ndáy nzaapedri ɓáy ngere tul pedri ká ɓuru ɓa yu ɓaari na, ɓuru ɗaa mbede ni key na ha ri, ɓaari yu ɓururi ká i ɓa saw Zib ya ká i kaw Antiyos ndaw, Siri ndaw, roo Silisi ndaw na, ɓuru hii soko ha ri.

²⁴ Buru laa mii, yu ɓuru hɔneri ká i uru saa luu ɓuru key, ká ɓuru mbi nzaa ɓuru munu ha ri ya na, i se luu-ri i vaa fere kér bay ɓaari ɓáy faa bay ɓari, i yólkoke ri.²⁵ Sawke mini ze, ɓuru mbi nzaa ɓuru mbjw hoy, ɓuru nan nzoɓri

ká sakra ɓuru key bay haɗa ri se zinj nzoɓ taa ɓururi ká ɓa Barnabas ɓáy Pol na ha ri se luu-ri.²⁶ Pol ɓáy Barnabas na, i ɓa nzoɓri ká i poɗ sùo-ri ha huf bay tul riɗ Ngerembay naari Zezu *Krisi.²⁷ Be ze, ɓuru pie Zud ɓáy Silas se luu-ri.

ɓari na, i ɓaa bayke ɓáy nzaa-ri munu ká do bil mbede ni key na ha ri laa ndaw.

²⁸ Tusueke le, Tem Law Pie ndaw, ɓuru ndaw na, ɓuru mbi nzaa ɓuru bay haɗa ri soɓa ká hii ɓamba na ya. Roo le, feri ká do nun haɗa ri ɗaa na ze do key:²⁹ i mɓa sùo-ri ká tul náyri ká i púoke fe ha wuru ɓari ndaw, ká tul ɗaa nun pie ndaw, ká tul suna nayri ká i piri sol-ri ká sim ndij ɓa ɓadi na ndaw pi. Zadka i mɓa sùo-ri bay tul fe niri key na le, i káw ɓáy kere. ɓuru poɗ ri zuo bil nduo Ngerewuru ro.»

Pol ɓáy Barnabas ɓáy nzoɓ ndáy nzaapedri se Antiyos

³⁰ Báyji le, nzoɓ mbika lawri ká Zuruzalem na, i poɗ faa ha Pol ɓáy Barnabas ɓáy nzoɓ nzaapedri ká i nan ri na ha ri se ɓa Antiyos. Zadka i tji dǐ na báyji le, i mbu nzoɓ mbika lawri riw bele i ha ri mbede ká i pieke ri na.³¹ Zadka i kji mbedeke a i laa bayke na báyji le, i ɗaa suoriya bay tul wara ká'a ɗaa ɓo bil law-ri.³² LEE, Zud ɓáy Silas ká i ɓa *nzoɓ yaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru sùo-ri na, i ɓo yu ɓari ngji ɓamba, i gol ri ha ri ngon ká bil mbika law ɓari.³³ Fale ká i kaw zinj ri bole dǐ maa fe na báyji le, yu ɓari ká Antiyos na poɗ ri ha ri yji i se Zuruzalem ɓáy ɗekeke, i vaa zinj nzoɓri ká i pie ri na.³⁴ [Roo le, Silas kuj sùo-e a kaw fal ká Antiyos koɓ.]³⁵ Be nu ku le, Pol ɓáy Barnabas kaw Antiyos. ɓari ɓáy nzoɓ hawri ngji ɓamba i fere nzoɓri fe i ka-káa Bay Ngerembay ha ri.

Pol ɓáy Barnabas wal kji

³⁶ Bole dǐ maa fe na báyji le, Pol ɓaa ha Barnabas mii: «Naa se náa vaa ko yu naari ká tul puo tul puo ká náa káari káa Bay Kere Ngerembay ká dǐ pola na náa ko waa, i kaw mina zu le?»³⁷ LEE, Barnabas hii do dǐ, a hii bay haɗa Zaa ká i dǐ ni ɓa Marki na se zinj ri.³⁸ Roo le, Pol ko rii ni ya, a hii bay haɗa ni se zinj ri ya, bay ji le, varu ɓari ká i se pola na ka poɗ ri ká Pamfilii, a zol tan ɔro ɓie ped na zinj ri.³⁹ Báyji le, i ndor kji ɓáy bayke na ku kpuru i walke kji ha nzoɓ ha ha le, mbi faa sed ɓe a se. Barnabas mɓa Marki uu gar-e i hil bawda tuo i se ɓa tukufu mbii Sipir.⁴⁰ A Pol laa le, mɓa Silas uu gar-e. Fale ká nzoɓ mbika lawri poɗ ri zuo bil law kere Ngerembay na báyji le, i zol⁴¹ i se ɓáy zadɛ zadɛ ká tusiri Siri ndaw, Silisi ndaw, i gol nzoɓ mbika lawri

ká i mɔy tul kɔ́ báy zadri ɓoɔ ɓoɔ na ha ri
ngɔɔ́ ká tul mbika law ɓari.

16

*Pol báy Silas mɓa Timote ha ni se zinj
ri*

¹ Fale ku le, Pol uru a se Derbe, ɔɔ a kal a se>Listere báy. Nzoɔ mbika law mɔy munu riŋ-e ɓa Timote kaw ɔ́. Mi-e ɓa Zib ká ɔ́aa law-e ɓo tul Zezu, a bi-e laa le, ɓa Gerek. ² Yu-eri ká ɓil *Krisi ká i kaw>Listere báy Ikoniyum na, i ɓaa ɓay ɓe báy kere. ³ Pol hii ɓay haŋa ni ka se varu na zinj ni. Be ze, a sùu ni ha ri vaa kunj ngori ɓe, ɓa fe saw ɓari Zibri, ɓay ji le, Zibri ká tusirike ku na, i ko riw bele mii, bi-e ɓa Gerek. ⁴ Báyyi le, i se nun-ri ɓa pola. Bil puori ká i kal ɔ́ na, i mɔy nzoɔ mbika lawri i ɓaa ɓay feri ká *nzoɔ ndáy nzaapedri báy *ngereɔ tul pedri mbi nzaari ká ɔ́ ká Zuruzalem na ha ri laa, a i ɓo ri ɓay haŋa ri ɔ́o tul ɓay ká i mbi nzaari ká ɔ́ na. ⁵ Be nu ku ro ha nzoɔ mbika lawri ká i mɔy tul kɔ́ báy zadri ɓoɔ ɓoɔ na, i ngɔɔ́ ká ɓil mbika law ɓari, a i ngɔ́ike nam báy nam ɓa pola pola.

*Tem Law Pie kie Pol zad ɓay haŋa ni se
ɔ́*

⁶ Pol báy Silas i kal báy tusiri Firizi ká kuɔu zad ká Galasi munu hoy, ɓay ji le, Tem Law Pie ha faa ká ɓay haŋa ri se ka-káa Bay Kere Ngerewuru ká kuɔu zad ká Azi ya. ⁷ Zadka i vi ɔ́ ya deɓ báy tusiri Misi na báyyi le, i nzaa faa bay séke tusiri Bitini, roo le, Tem taa Zezu ɔ́ɔ faa ha ri ya na roɓay. ⁸ Ze i saka báy tusiri Misi i kal i se Toras ká ɓa puo ká ɔ́o nzaa maambii. ⁹ Ká ɓil puoke ku na, fe tina nun ha Pol ɓa sunj. Ka ko nzoɔ ká kuɔu zad ká Maseduwan ɔ́o pol-e a koɔ́ ni mii: «Mu tuo mbii mú vi Maseduwan key ɓo, mú so ɓuru!» ¹⁰ Fal fe ká tina nun ha Pol na, zadɛ ku hoy le, ɓuru nzaa faa ɓay úru ɓúru se kuɔu zad ká Maseduwan na, ɓay ji le, ɓuru ko ta-taŋ mii, Ngerewuru ze ɔ́ ɓuru ɓay haŋa ɓuru vaa ka-káa Bay Kere na ha nzoɔri ká ɔ́.

Pol báy Silas se ɓa Filib

¹¹ Uru ɓuru saa Toras na, ɓuru kaw ɓil bawda tuo, ɓúru se ndoy maa tukudu mbii ká Somotaras. Nzaaruoke na, ɓuru tji Neyapoli. ¹² Uru saa zad nu ku le, ɓuru se Filib ká ɓa puo ká ɔ́o titire zad ká ɓil kuɔu zad ká Maseduwan. Puoke ku na, nzoɔri ká ngerepuo Rom ze i leke i kaw ɔ́. Buru ɔ́aa nam maa fe ndji ká ɔ́. ¹³ Zadka *nam mɓaka taram Zibri na vi báyyi le, ɓuru tji saa puoke na, ɓúru se nzaa nduo mbii, ɓúru ker ɓúru ɓaa mii, ko ya le, ɓuru zinj zad ɔ́aa nzaa ɓay kere Zibri ká ɔ́. Zadka ɓuru tji ɔ́ na, ɓuru kaw siri zinj máyri ká i

mɔy kɔ́ ká ɔ́ a ɓúru ɓaa ɓay ha ri. ¹⁴ Lee, máy mɔy ká sakra ɓari ku riŋ-e ɓa Lidi; ɓa máy ká ɔ́aɓ gari kere ká ɓa sje hola hola, a uru saa ngerepuo ká Tiyatir, a ɓa máy ká ruo Ngerewuru. Be na, ka laa ɓay ɓuru, le, Ngerembay mɓuda ɓil law-e ha ni te suk-e kie a ya ɓay ká Pol ɓaa na. ¹⁵ Báyyi le, ka ha ɓuru ɔ́aa tul-e nduo mbii báy nzoɔ ɓil puo ɓeri riw bele. Fale ku le, ka ɔ́ ɓuru a ɓaa mii: «Zadka i ko mɔ ɓa nzoɔ ká mɔ zuo zinj Ngerembay ɓa tusue le, i vi puo ɓi i káw ɔ́.» Ro, a koɔ́ ɓuru kpuru, ha ɓuru hii ɔ́o ɔ́ ha ni.

I mɓa Pol báy Silas zuo hul sal

¹⁶ Nam mɔy munu ká ɓuru se ɓa zad ɔ́aa nzaa ɓay kere na, leɔ́ máy tikɔ́ mɔy, ɓa leɔ́ káw ká wuru mbuma ɔ́o tul-e, dar ɓuru gbukru ká faa. Be na, ka ɓa nzoɔ kóko fe ha nzoɔri. Báy faa fe kóko ɓe na, ɓaa kaw ɓeri zinke lari wuruk wuruk. ¹⁷ Ze, a tii saw séke fal ɓuru Polri, a guu fe ɓelen ɓelen a ɓaa mii: «Nzoɔri key na, i ɓa leɔ́ peɔ Ngerewuru ká nulue siya! I ka-káa i kieke ri faa ká ɓay haŋa ri zinke pam!» ¹⁸ Ka ɔ́aa munu namri maa fe, kpuru ha fe guu ɓe na kal law Pol gberen ha ni fere nun-e ɓa luo leɔ́ máy tikɔ́ na, a ɓaa ɓay zinj wuru mbuma na mii: «Báy riŋ Zezu *Krisi, mɔ mbi nzaa-i ha mù: tji ká tul-e!» Lee, zadɛ ku hoy, wuru mbuma na tji ká tul leɔ́ máy tikɔ́ na. ¹⁹ Zadka ɓaa káw ɓeri ko ká ɓari ti zinj lari báy faa ɓe na mbáa báyyi le, i mɓa Pol báy Silas, a i kuo ri ká nun ruo nzoɔri, i séke ri pol domay kunj sal ɓayri. ²⁰ I séke ri pol nzoɔ réke tul puori i ɓaa ha ri mii: «Nzoɔ niri key na, i zukri kér ɓay nzoɔri ká puo naari key ɔ́o maŋ! Bari na i ɓa Zibri ²¹ a i fere nzoɔri fe saw puo kɔ́ ká naari Romri náa ɔ́ori báy faa ká ɓay yaŋa ya ndaw, ɓay ɔ́aa ya ndaw pi.» ²² Ro, ruo nzoɔri ká i ɔ́o ɔ́ na, i uru báy ɓay gingin ɓay ɔ́aa fe zinj ri. Lee, nzoɔ réke tul puori na mɓa ri, i goɔ́ gari ɓari ká sùo-ri tir tir a i mbi nzaa-ri ɓay haŋa ri ndaka ri báy ndoy. ²³ Fal ndam ká i nda ri kpuru maa hud na báyyi le, i vaa ɔ́aa ri zuo hul sal a i mbi nzaa ha nzoɔ kóro faa hul sal na koro ri kekeke. ²⁴ Zadka nzoɔ kóro faa hul sal na ko ká i mbi nzaa ha ni na báyyi le, ka ha ri rii i se ɓil hul sal ká nziya a vaa ɔ́aa foɔ zuo ɓal-ri.

²⁵ Nzaa zad buo ɔ́in na báyyi le, Pol báy Silas i ɔ́aa nzaa ɓay kere a i ɔ́ sim i písike Ngerewuru, le, ɓaw nam hul sal ɓari na laa kusol-ri ká mɓa na. ²⁶ Zadɛ ku hoy, tusiri laŋ yik yik tji tigbaa hul sal na, ha faa hulri riw bele mɓuda ɔ́o hoy baŋtaŋ baŋtaŋ. Salri ká i sinke nzoɔ naaŋa hul salri na kara hina riw bele basak zuo siri. ²⁷ Zadka nzoɔ kóro faa hul sal na tuma saa

nam a ko faa hul salri ká do hoy banɗan banɗan na báyii le, ka naa maamii be saa ngole bay ikake sùo-ε, bay yi le, ka ker mii, nzoɔ naaɗa hul salri na, i tji i zekre kji kad kad riw bele ro. ²⁸ Ro, Pol di ni báy bawda kusol-e a baa ha ni mii: «Mu ɓie sùo-ɔ ya! Buru do key riw bele báy!»

²⁹ Báyii le, nzoɔ kóro faa hul sal na vbi huu a takra a séke bil hul sal na, le, sùo-ε to deɓ deɓ riw bele a vaa hũkuke pol Pol báy Silas. ³⁰ Fale le, ka tina ri a vbi ri bay mii: «Mbay ɓiri woo! Fe yi ndaw roo mi daa bay haɗa Ngerewuru yaake mi le?» ³¹ Leε, Pol báy Silas yinjra bay bay ha ni mii: «Mu daa law-a ɓo tul Ngerembay Zezu, le, Ngerewuru a yaɗa mu, ɓo báy nzoɔ ini ɓori riw bele.» ³² Fale ku le, i baa Bay Ngerembay ha ni, báy nzoɔri riw bele ká i kaw bil puo be na. ³³ Ká sunke ku hoy na, nzoɔ kóro hul sal na faa ri a vaa waa nuɔ ɓari na ha ri. Ká zaɗe ku hoy ndaw ze, ka ha ri daa tul-e nduo mbii, báy nzoɔ bil puo ɓeri riw bele. ³⁴ Fale le, ka yinjra ri vi bil puo be, a nzaa fe sum ha ri su. Be báy nzoɔ ini ɓeri riw bele na, i daa bawda suoriya bay tul law-ri ká i daa ɓo tul Ngerewuru.

³⁵ Zadka nzaaruo sil na báyii le, nzoɔ réke tul puori pie domay mgbaka mgbamri na ha ri vaa baa ha nzoɔ kóro faa hul sal na mii, «Mu ɓon nzoɔ niri key na ha ri zól.» ³⁶ Leε, nzoɔ kóro faa hul sal na, vaa baa ha Pol mii: «Nzoɔ réke tul puori pie nzaaped ha mi bay haɗa mi ɓon ri zól. Munu ze le, faa do hoy, i tji i se zad sed ɓaari báy dekeke ro!» ³⁷ Roo le, Pol baa ha nzoɔ mgbaka mgbamri na mii: «Hay! Buru na, buru ba led bil puo ká Rom. Be nu ku hoy kara i mgbá ɓuru, i ndaka ɓuru ká nun ruo nzoɔri taɗ fón bay hoy, a i daa ɓuru zuo hul sal. Leε, timbeɗe key roo, i hii bay tina ɓuru ba muni hoy le? Munu ya mgbay! Ndad bay haɗa ɓari nzoɔ réke tul puori kji i vi sùo-ri ndaw roo, i tina ɓuru báy!» ³⁸ Báyii le, nzoɔ mgbaka mgbamri na, i yi i vaa ziɗ nzoɔ réke tul puori na i baa bayke ha ri. Zadka i laa mii, Pol báy Silas i ba led bil puo ká Rom na báyii le, hje daa ri ha ri to yer yer bay tul fe ká i daa ziɗ ri na. ³⁹ Ro, i vi sùo-ri kji i vbi Pol báy Silas law huoke i tina ri, roo i kod ri bay haɗa ri tji saa puo ɓari na i zól. ⁴⁰ Tji saa hul sal na, Pol báy Silas se puo Lidi, i ko yu ɓari i daa wara ɓo bil law nzoɔ mbika lawri riw bele na ndaw roo, i ɓon ri i zól báy.

17

Pol báy Silas se Tesalonik

¹ Pol báy Silas i kal báy faa ká tji Amfipoli báy Apoloni, a i tji Tesalonik ká Zibri do

báy *hul mbú kji ká di. ² Leε, Pol kal a se hul mbú kji Zibri na munu ká a daa tii ni tii banɗuɔ na. Ká bil nam mgbaka taramri ká say na, ka may bay ká se tul bay ká do bil mbeɗe Ngerewuru ziɗ nzoɔri ká i do zaɗe na ku. ³ Ka tina saw Bay Ngerewuru, a kjeke ri ha ri ko ta-taɗ mii: *Krisi, nzoɔ ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɔri na, do nun haɗa ni ko seke fe a hu, roo a tji saa luɔ hud. Ka baa mii: «Be Zezu ni key ká mi baa bay be ha ri na, be kji ze ka ba Krisi.» ⁴ Báyii le, Ziɓ haɗeri ká i laa bay be na, bayke haw ri rem a i zuo ziɗ Pol báy Silas. Roo, nzoɔ haɗeri ká i ngji ɓamba ká i ba Gerekre i ruo Ngerewuru, báy ruo máyri ká nun-ri nze-nze na i zuo ziɗ ri ndaw.

⁵ Roo le, Ziɓ haɗri na i daa sere ziɗ ri. Ro, i se faa buo i vaa mbú nzoɔ haɗeri ká gor munu ha ri tji hiyaw hiyaw i fere kér bay nzoɔri ká bil ngerepuo na. I se vbuɓufu i ri bil puo Zason, i nzaara Pol báy Silas bay mgbaka ri i séke pol ruo nzoɔri. ⁶ Leε, i ziɗ ri ya. Ze i mgbá Zason báy nzoɔ mbika law haɗeri i kuɔ ri, i séke luɔ nzoɔ réke tul puo ká bil ngerepuo na ku, i guu fe ká tul-ri goɗoɗo goɗoɗo i ɓaake bay mii: «Nzoɔ niri key na i yoklo kér bay nzoɔri riw bele ká tusiri key, ze timbeɗe key ndaw roo i vi zad ni key, ⁷ le, be Zason na ka mgbá ri báy kere ba luɔ-e! Bari riw bele key na, i daa fe i tunje *bol kusol Mbay Sezar, bay yi le, i baa mii, mbay kji ɓod do ku, riɗ-e ba Zezu.» ⁸ Báyii le, bay ɓari ká i baa na, fere kér bay ruo nzoɔri, báy nzoɔ réke tul puori na. ⁹ Ze i ha Zason báy nzoɔ mbika law haɗri na, i puo mbol bay ká nzoɔ réke tul puori daa ɓo tul-ri na ndaw roo, i ɓon ri ha ri zól báy.

Pol báy Silas se Bere

¹⁰ Zad sii báyii le, Pol báy Silas na yu ɓariri ha ri se ba Bere. Zadka i tji di na, i kal i se *hul mbú kji Zibri. ¹¹ Zaɗe ku na, i ziɗ nzoɔri ká i nze kal Zibri ká Tesalonik, ɓari na i yaa Bay Ngerewuru báy kere. Nam báy nam na, i bekle mbeɗe Ngerewuru bay kóko, waa, bay ká Pol baa na do báy zaɗe kji ze le? ¹² Nzoɔ haɗeri ká sakra ɓari ku ngji ɓamba i daa law-ri ɓo tul Zezu. Ká sakra Gerekre na, máy feziɗari, báy warari ngji ɓamba daa law-ri ɓo tul Zezu ndaw.

¹³ Roo le, zadka Zibri ká Tesalonik laa mii, Pol do ka-káa Bay Ngerewuru ká Bere na báyii le, i vi i yoklo ruo nzoɔri ha kér bay ɓari fere. ¹⁴ Báyii le, yu Polri mgbá roy ya, i uru kod hoy i su Pol ba nzaa maambii bay haɗa ni ka mbi tuo a zól. Leε, Silas báy Timote ze i ton fal. ¹⁵ Bari nzoɔri ká i su Pol na, i se ziɗ ni kpuru i tji Aten. Yi ɓari ba puo na báyii le, Pol pie ri bay haɗa

ri vǎa ɓaa ha Silas ɓáy Timote, ɓo, zadka faa ɗo ɗi le, i vǎa zinj ɓeri ká lew ɓa vaa.

Pol kaw Aten

¹⁶ Zadka Pol kaw Aten, a giyaŋ vika Silas ɓáy Timote na ká báyii le, ka kɔ wuru ɓariri ká i ɗaa yaa ɓil puoke ku kpol kpol. 'Be ze ɗaa ha law-ε mbike huu ɓay tul wururi ká i kof na. ¹⁷ Báyii le, ká ɓil *hul mbú kɔ Zíɓri na ka may ɓay zinj Zíɓri ɓáy nzoɓri ká i ɓa Zíɓ ya ká i ruy Ngerewuru na. Nam ɓáy nam na, ka se kaa a ɓaa ɓay zinj nzoɓri ká'a zinj ri ká ɗi. ¹⁸ Nzoɓ fére nzoɓri nun nzem haŋeri ká i ɓa nzoɓ fal ngan Epikuri ɓáy Esitokiri ɓaa ɓay zinj ni ndaw. Nzoɓ haŋeri ɓaa mii: «Bay ji na ro ze, nzoɓ roɗi nu na ɓaa ku le?» Nzoɓ haŋri laa le, ɓaa mii: «Rii fe ká'a ka-káa ɓay ká se tul wuru puo kɔri.» I ɓaa munu, ɓay ji le, Pol ka-káa ɓay ká se tul Zezu ɓáy tji nzoɓri saa luɔ huf. ¹⁹ Ro, i sùu ni ɓo pol-ri, i séke ni zad fɔŋ ɓay ká tul ku Aropaze, roɔ i vbi ni ɓay mii: «Bay fe fére fie ká mù fere nzoɓri na, ɓuru máa ɓay láa sawke ká nzaa-a ya le, ²⁰ ɓay ji le, ɓay ɓori ká mù ɓaa ká toɗo ɓo suku ɓuru na ɓa ɓay fie, ze ɓuru hii ɓay láa saw ɓayke.» ²¹ Tusueke le, nzoɓ Atenri riw bele, ɓáy nzoɓ varuri ká i naa zinj ri na, i mbi saw sie i kaw ɓa láa ɓa ɓay, a i lo soro ɓay fie na ku hoy.

²² Báyii le, Pol uru a ɗo siya ká sakra ɓari ká i ɗo Aropaze na, a ɓaa ha ri mii: «Baari nzoɓri ká Aten na, m̄ kɔ ri le, i ɓa nzoɓri ká i puo wururi ɓof ɓof ɓamba ɓáy faa feri ɓof ɓof riw bele. ²³ Zadka m̄ haari ɓil puo baari ká mi bekle zadri ɓof ɓof ká i puo wuru baari ká ɗi na, *tutakra fe poy baari kara mi kɔ mbjw ká ɗi ká i vbie fe ɗo ɗi mii, "Tisaw key na, ɓa taa wuru ká nzoɓ kɔ sawke ya." Nda ndad! Munu zu le, timbeɗe key na, fe ká i kɔ sawke ya a i ruo ni na, mi vi ɓay tina sawke ha ri laa. ²⁴ Ngerewuru ká ɗaa tusiri ɓáy feri riw bele ká ɗo ɗi na, ka ɓa Mbay nulue ndaw, Mbay tusiri key ndaw pi. 'Be na ka kaw ɓil hul ká nduo nzoɓ ɗaa ya. ²⁵ Ka se sie haŋa nzoɓ ɗaa fe ha ni ya, ɓay ji le, fe mbjw puo ni ya; ɓe kɔ ze ka ha nzoɓri riw bele kumnun ndaw, omi ndaw, a ha ri feri riw bele ndaw pi. ²⁶ Ngerewuru ɗaa nzoɓ mbjw pola. 'Báy faa nzoɓke na, ka hake saw nzoɓri tji ɓof ɓof riw bele, a ɗaa ri kaw tusiri key, a tuu ri sewke ká i káwke ɗi ɓáy faa tablemke tablemke munu ká'a waa ká ɓil law-ε pied lew hoy na. ²⁷ Ka ɗaa munu, a hii ɓay haŋa ri nzaara ni i kaa torom, i nzaa faa i mamke zad kpuru, kɔ ya le i zinj ni. Tusueke le, Ngerewuru na ɗo ɗi ya ká sakra naari key, ²⁸ ɓay ji le, taambol ɓe na ze náa káwkeri ɓáy kumnun, a náa séri náa dáari fe. Náa ɗori munu ká nzoɓ mbika tul sim baari

haŋeri ɓaa mii: "Náa ɓári vi-eri." ²⁹ Munu ká náa ɓari vi-eri na, koko ká náa kéri mii, Ngerewuru ɗo munu ɓa wuru ká nzoɓri ɗaa ɓáy lari ká nduy ziriri ziriri, mase lari pie, mase tisaw, ká i ker ɓay tul-ri ku hoy i fel na ku ya. ³⁰ Sew ká nzoɓri ɗaa fe ɗaa mbúo taŋ kóko sawke na, Ngerewuru kɔ fal fe ɗaa kaayake ku na mbáa. A roo le, timbeɗe key na, ka ɗi nzoɓri riw bele ɓáy zad zad riw bele ɓay haŋa ri suo kér ɓay ɓari ká tul fe ɗaa yaa ɓari. ³¹ Tusueke le, ka tuu nam ká'a kúnke sal ɓay zuo tul nzoɓri riw bele ká tusiri key ɓáy zadɗe ɓáy faa nzoɓ ká'a naa ni na. 'Ba fe ká'a ha nzoɓri riw bele kɔ ta-taŋ ɓáy nam ká'a tina ni saa sakra nzoɓ huɗeri ha ni kaw ɓáy kumnun.»

³² Zadka i laa ɓay tji nzoɓ saa luɔ huf ká Pol ɓaa ɓayke na báyii le, nzoɓ haŋeri sie ni. A nzoɓ haŋri laa le, i ɓaa ha ni mii: «Nam kɔ kara, ɓuru láa ɓay ɓo na ɓáy!» ³³ 'Be mini ze Pol zólke ká sakra ɓari na. ³⁴ 'Be nu ku hoy kara, nzoɓ haŋeri zuo zinj ni i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu. Sakra ɓari ku na, Deni ká ɓa nzoɓ mbjw ká sakra *nzoɓ kún sal ɓay luyeri ká tul kuo Aropaze ndaw, máy mbjw ká riŋ-ε ɓa Damaris ndaw, roɔ ɓáy nzoɓ haŋri na, i ɗo ɗi ndaw pi.

18

Pol ka-káa Bay Kere ká Korɗe

¹ Fale ku báyii le, Pol uru ká Aten a se ɓa Korɗe. ² Zadka'a tji ɗi na báyii le, ka zinj Zíɓ mbjw munu riŋ-ε ɓa Akilas. Puo ká i mboŋ ni ká ɗi na ɗo kuɗu zad ká Pɔn. Ka vi saa tusiri Itali timbeɗe roɓay ɓáy máy ɓe Prisil, ɓay ji le, Mbay Sezar ká riŋ-ε ɓa Kolod na mbi nzi-ε ha Zíɓri riw bele ha ri tji saa ɓil ngerepuo ká Rom. Pol na se a vǎa kɔ ri. ³ Munu ká ped ɗaa ɓari maa kɔ mbjw hoy ɓa ped sáa huɗeri i ɗaa ɓa hul puɗi na, ka ɗaa puo zinj ri, a i ɗaa ped zinj kɔ mbjw hoy. ⁴ 'Báy ɓil nam mgbaka ɗaramri mbjw mbjw riw bele na, Pol se *hul mbú kɔ Zíɓri, a fere nzoɓri ɓay ká se tul Zezu *Krisi, a nzaa faa ha Zíɓri ndaw, Gerekti kara ndaw ya ɓayke.

⁵ Leɛ, zadka Silas ɓáy Timote uru saa kuɗu zad ká Maseduwan i vi Korɗe na báyii le, ka ɗaa sùo-ε nduo ɓil 'Bay Ngerewuru kɔ hoy riw bele, a ka-káa a ɓaake nasi ɓay ha Zíɓri mii, Zezu ɓa Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa ɓay pie ni vi yaa nzoɓri na. ⁶ Roo le, Zíɓri na tuŋ ɓay ɓe na ngereŋ i rad ni. Munu ká i ɗaa ngon zinj ni na, ka uru a taa nduo-ε ká tul-ri a kpuo kusal ká gari ɓe, a ɓaa ha ri mii: «Zadka i wuru faa le, ɓa ɓay baari ro zu. A ɓi le, ɓayke ti tul-i ya. Tii sawke vuri key na, mi séke ɓa luɔ nzoɓri ká i ɓa Zíɓ ya laa ro.»

⁷ Tji saa hul mbú kɪ na ku báyii le, ka se puo ledɓan mbjw ká riŋ-ε ɓa Titiyus Zus-tus. Be na, ka ɓa nzoɓ ká ruo Ngerewuru ká hul fe báy hul mbú kɪ Zifri huu kɪ nik na. ⁸ Lee, Krispus ká ɓa mbay tul hul mbú kɪ báy nzoɓ ini ɓeri riw bele na, i ɗaa law-ri ɓo tul Ngerembay. Lee, nzoɓri ngji ɓamba ká Korɓte ká i laa ɓay ká Pol ɓaa na, i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu ndaw, ha ri ɗaa tul-ri nduo mbii.

⁹ Báyii le, nam mbjw munu fe tina nun ha Pol ɓa sun, le, Ngerembay ɓaa ha ni mii: «Mu ɗaa hje ya! Roo le, mu ɓaa ha nzoɓri ɓanguo ha nzaa-a ka hú mù ká ɗi ya, ¹⁰ bay ji le, mi sad zinj mù. Nzoɓ mbjw mini kara ti ɗaa nduo zaa suo-o bay ɗaa fe seke zinj mù ya, bay ji le, bil ngerewu key na, nzoɓri ká i ɓa taa ɓiri na, i ngji ɓamba ɗo ɗi ku.» ¹¹ Be ze ha Pol káwke Korɓte na mbiimbam mbjw báy few yie, a fere nzoɓri Bay Ngerewuru.

¹² Báy sew ká Galion kaw ɓa nzoɓ réke kuɗu zad ká Akayi na, Zifri uru i mbu nzaa-ri i ɗaa so tul Pol i mgba ni, i séke ni zad fón bay ¹³ i ɓaa ha Galion mii: «Ledɓan key na ka nzaa faa bay haɗa nzoɓri ruo Ngerewuru ha ni se maa bay *bol kusol *Moyze ya.» ¹⁴ Zadka Pol aa nzi-ε bay yinjra bay bay na báyii le, Galion ɓaa ha Zifri mii: «Baari Zifri, i laa bay ɗi key! Ba fe huɗ, mase ɓa fe kaaya roo, nzoɓke ɗaa le, mi iki law-i mi laa bay ɓaari na. ¹⁵ Roo le, munu ká ɓa may bay ká se tul bayri, mase riŋri, mase bol kusol ɓaari kɪ hoy na, ɓa peɗ ɓaari ro zu! Kiri bayri ká mini key na, mi ti kún sal bayke ya.» ¹⁶ Fale ku le, Galion na nii ri saa zad fón bay na. ¹⁷ Ro, ɓari riw bele na i ɗaa so tul Sosten ká ɓa mbay tul hul mbú kɪ Zifri na i mgba ni, i tii saw ndaka ni ká nzaa faa zad fón bay na. Roo le, fe nuri riw bele ku na, Galion ɗaa fe mbjw ká ɗi ya.

Pol yji a se Antiyos ká tusiri Siri

¹⁸ Pol na kaw Korɓte bole ɗi maa fe. Fale ku le, ka waɗa yu-eri, roo fe báy Prisil báy Akilasri i hil i kaw bil bawda tuo bay séke tusiri Siri. Pola roo bay káw bil tuo na, ka suu tul-e ká Sankere, bay ji le, ka hii ɓo ɓie bay ká a mbi nzi-ε ká ɗi ha Ngerewuru na. ¹⁹ Zadka i tji Efez na, Pol poŋ ɓaw sed ɓeri ká ɗi, a kal a se *hul mbú kɪ Zifri, a may bay zinj ri ká ɗi. ²⁰ I kod ni bay haɗa ni ka sóro nam fe ndji, a káw zinj ɓari nam maa fe roo a zól báy. Roo le, ka hii zinj ri ya. ²¹ Zadka'a poŋ ri bay zól na báyii le, ka waɗa ri mii: «Zadka Ngerewuru hii le, mi yji bay vi káw zinj ri báy.» Lee, ka kaw bil bawda tuo saa Efez a se ɓa Sezare. ²² Zadka i tji Sezare na báyii le, ka ɗi saa bil bawda tuo na, roo a kal a se Zuruzalem bay hii soko ha nzoɓ mbika lawri ká i mbu

tul kɪ ká ɗi. Fale ku roo a zol a se Antiyos ká tusiri Siri. ²³ Zadka'a kaw Antiyos bole ɗi maa fe ndji na báyii le, ka yji a se kuɗu zad ká Galasi, báy Firizi a ha hurusuo ha nzoɓ mbika lawri riw bele ká ɗi.

Apolos kaw Efez báy Korɓte

²⁴ Zif mbjw munu riŋ-ε ɓa Apolos, saw puo fe ɓa Alezandere vi Efez. Ka ɓa nzoɓ rji bay, a ko bay ká ɗo bil mbede Ngerewuru taŋ ɓamba tasiri. ²⁵ Ka ɓa nzoɓ ká i fere ni Faa Ngerembay Zezu, roo fe na ka suo a ka-káa bay a fere nzoɓri bay ká se tul Zezu báy zadɗe. Bay fe kara zaŋ suo ndaw, roo le, ɗaa tul nduo mbii ká Zaa ɗaa hoy ze ka ko. ²⁶ Ka tii saw ɓaa bay bay nun wara nzoɓ ká bil *hul mbú kɪ Zifri. Zadka Prisil báy Akilas laa bay fe na báyii le, i mgba ni ɗo fi mbjw i tina saw bay ká se tul Faa Ngerewuru ká'a ko taŋ ya bay na kad kad ha ni laa.

²⁷ Munu ká'a waa bay séke kuɗu zad ká Akayi na, yu-eri ká i ɓa nzoɓ mbika lawri na ha ni hurusuo i ɗaa mbede ha ni séke ha nzoɓ mbika lawri ká ɗi, ha ri mgba ke ni ɓa suu-ri báy kere. Zadka'a tji ɗi na báyii le, nzoɓri ká i vi ɓa nzoɓ mbika lawri báy faa law kere Ngerewuru na, ka so ri ngji ɓamba, ²⁸ bay ji le, ka may bay zinj Zifri ká zad ruo, a mba tul-ri, a kie ri fe báy faa bay ká ɗo bil mbede Ngerewuru na ha ri ko mii, Zezu ɓa *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na.

19

Pol kaw Efez

¹ Zadka Apolos kaw Korɓte roɓay na, Pol se báy zad zad ká bil kuɗu zad ká Azi kpuru a tji ke Efez. Lee, ka zinj nzoɓ mbika law haɗeri ká ɗi, ² a vbi ri bay mii: «Zadka i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu na waa, i zinj Tem Law Pie zinj zu le?» Lee, i yinjra báy bay ha ni mii: «Bay ká se tul Tem Law Pie na, toɗo ɓo suku buru ya báy.» ³ Báyii le, Pol vbi ri mii: «Waa, ɗaa tul nduo mbii taa ha ze, i ɗaa ri nduo ɗi le?» Lee, i yinjra báy bay ha ni mii: «ɗaa tul nduo mbii taa Zaa ze, i ɗaa tul buru nduo ɗi.» ⁴ Báyii le, ka ɓaa ha ri roɓay mii: «ɗaa tul nduo mbii ká Zaa ɗaa nzoɓri nduo ɗi na, bay tul nzoɓri ká i suo kér bay ɓari ká tul fe ɗaa yaa ɓari, roo le, Zaa na ɓaa ha ri bay haɗa ri ɗaa law-ri ɓo tul nzoɓ ká'a vi fal-ε vuku. Be ze ɓa Zezu.» ⁵ Zadka i laa bayke na munu báyii le, i ha ri ɗaa tul-ri nduo mbii báy riŋ Ngerembay Zezu. ⁶ Lee, zadka Pol ɗaa nduo ɓo tul-ri na, Tem Law Pie vi tul-ri, ha ri tii saw ɓaa nzaa bay kiri ɓoɗ ɓoɗ, i ɓaa bay ká i yaa saa nzaa Ngerewuru na ha nzoɓri. ⁷ Nzoɓkeri ku riw bele na, tul-ri maa duo fale siɗi.

⁸ Bá y káw Pol ká Efez na, ka se *hul mbú kị Zíbri ɓaŋguo. Ká ɓil few ká say na, ka ɓaa ɓay ɓáy nun wàra nzoɔ, a ka-káa ɓay ká se tul réke mbay Ngerewuru, a nzaa faa ɓay haŋa nzoɔbri yaa ɓayke na ɓa sùo ɓay. ⁹ Roo le, nzoɔ ɓaŋeri ká ɔi ɓa nzoɔ law ŋgoŋori, í mbii suku-ri í ɔaa law-ri ɓo tul ɓay ká'a ɓaa na ya, a í ɓaa ɓay kaaya se tul Faa Ngerembay ká nun ruo nzoɔbri ká í mbú tul kị na. ʼBe ze Pol náake sùo-ε a poŋ ri, a ɓaa nzoɔ mbika lawri a fere ri fe nam ɓáy nam ká ɓil hul fe fere ká Tiranus fere nzoɔbri fe ká ɔi. ¹⁰ Pol ɔaa peɔf key na munu ɓa mbiimbam sidi ɓa nzoɔbri ká kuɔɔ zaɔf ká Azi riw bele, Zíbri ɓáy Gerekre kara laa Bay Ngerembay na.

Vu Seviri nzaa faa ɓay nii temndayari

¹¹ Ngerewuru ɔaa fe saŋri ká ŋgoŋ ɓamba ɓáy faa Pol. ¹² Be mini ze, nzoɔbri vaa ɓaa vay gari be ɓáy gari ndúo ɔo sùo-ε kara ndaw, í seke ɓay vaa ɔaa taa sùo nzoɔ suosereŋri ɓo ha sùo-ri ka vaa; a nzoɔ ɓayri ká temndayari ɔo tul-ri na kara, temndayakeri na tii ndaw pi.

¹³ Bá yji le, Zíb ɓaŋeri ká í se ɓáy zaɔf ɓay nii temndayari na, í nzaa faa ɓay nii temndayari saa tul nzoɔbri ɓáy riŋ Ngerembay Zezu na ndaw. I ɓaa ha temndayari mii: «Báy riŋ Zezu ká Pol káake káa na, ɓuru ɓaa ha ri, í tii ká tul-ri!» ¹⁴ Nzoɔbri ká í ɔaa fe key na, tul-ri toŋo say, í ɓa vu Seviri ká ɓa ngerenzob *fe poy ká luo Zíbri. ¹⁵ Bá yji le, temndaya yijira ɓáy ɓay ha ri mii: «Zezu na, mii tuu ni tuu; a Pol kara, ɓa ve le na, mii ko-ko. Waa, ɓaari na í ɓa nzoɔ veri le?» ¹⁶ Ro, nzoɔ ká temndaya ɔo tul-e na ɔo kuruk ɓo tul-ri a mba ri ɓáy hurusuo riw bele. Ka ɔara ri mboloŋ mboloŋ ha ri tii ɔul saa hula nduoɔi nduoɔi ɓáy nuo mbisi mbisi. ¹⁷ Zíbri ɓáy Gerekre riw bele ká í naa Efez ká í laa ɓayke na, hie ɔaa ri riw bele ha ri ɔaa riŋ ɔika ɓo tul riŋ Ngerembay Zezu. ¹⁸ Bá yji le, nzoɔbri ká í ɔaa law-ri ɓo tul Zezu na, í vi ŋgii ɓamba tasiri í naa nzaari, í kii ɓay fe ɔaa kaaya ɓari riw bele ɓa kele. ¹⁹ Lee, nzoɔ ɓaŋeri ŋgii ɓamba ká ɓil-ri ku ká í ɔaa fe ɔaa mgbii na, í ɓaa mbeɔe mgbii ɓari í vike ha ri tay ɓáy huu kpólók kpólók ká nun ruo nzoɔbri riw bele. Zadka í ɔaa suy larike riw bele na, maa lari peɔf nam isoɔf soɔf ɔo zaɔf sín ndebe. ²⁰ Be mini ze, ɓáy faa hurusuo Ngerembay na, ɓay be yaake zaɔf ɓáy hurusuo ɓa pola pola.

²¹ Fal fekeri na ku bá yji le, Pol waa ká ɓil law-ε ɓay seke ɓa kuɔɔ zaɔf ká Maseduwan ɓáy Akayi, roo ɓay kál ɓay seke Zuruzalem ɓáy. Ka ɓaa mii: «Zadka mii se Zuruzalem na le, ɔo nun haŋa mii se ti mbijw mí ko Róm.» ²² Bá yji le, ka pie

Timote ɓáy Erasi, ká í ɓa nzoɔ soko ni na ha ri se kuɔɔ zaɔf ká Maseduwan na. Roo le, ɓe na, ka kaw kuɔɔ zaɔf ká Azi nam maa fe roɓay.

Bawda ɓay ɓo ɓil puo ká Efez

²³ Ká ɓil sewke ku na, bawda ɓay uru ɓay tul Faa Ngerembay. ²⁴ Nzoɔ mbijw munu ɓa nzoɔ tóo fe suku riŋ-ε ɓa Demeterus ɔaa vu hulri ri bawda hul wuru ɓari ká í ɔi ɓa Artemis. Demeterus ɓáy nzoɔ peɔf ɓeri na, í zii fe ká ɔi ɓamba. ²⁵ Bá yji le, nam mbijw munu, ka mbú nzoɔ peɔf ɓeri ɓáy nzoɔ fe tóo ku-eri riw bele ɔo tul kị mbijw hoy, a ɓaa ha ri mii: «Baari yu-iri, í ko ndaw, taambol peɔf na key ze, náa tjiikeri suku. ²⁶ Roo le, ɓaari na, fe ká ledban ni ká ɓa Pol ɔaa na, í ko ndaw, í laa ɓayke ɓáy suku-ri ndaw. Ka ɓaa mii, wuru ká nzoɔbri ɔaa ɓáy nduo-ri na ɓa Ngerewuru taa tusuke ya. Be mini ze, ka zii faa a gur hurusuo ruo nzoɔbri ha ri hie fekeri na mbáa. ʼBa zaɔf ni ká Efez key huoe hoy ya, roo le, toŋ ndii hoy ɓay haŋa ni yaa kuɔɔ zaɔf ká Azi riw bele. ²⁷ Do munu le, ɓa peɔf naari hoy ze a ɓie ya, roo le, bawda riŋ ɔika hul wuru Artemis na hoy kara, nzoɔbri káko ɓa fe ya ndaw, a riŋ ɔika ɓe Artemis ká nzoɔbri koɔf ni ká kuɔɔ zaɔf ká Azi ɓáy zaɔf riw bele ká tusiri key na hoy kara, a yji ɓa fal ndaw pi.»

²⁸ Zadka í laa ɓayke na munu bá yji le, law-ri ɓa ri puu-u, í tii saw ɔaa fe beleŋ beleŋ mii: «Artemis, wuru Efezri na ngob mba wuru haŋri riw bele!» ²⁹ Bay tul fe giu ɓari na, law nzoɔbri ká ɓil ngerepuo riw bele nzaa ri ha ri se tama tama. I mba Gayus ɓáy Arisitak ká í ɓa ɓaw seɔf Pol ká í ɓa nzoɔ ká kuɔɔ zaɔf ká Maseduwan na, í takra í se fal kị buɔf buɔf riw bele í vaa mbú tul kị ká zaɔf mbú kị luye. ³⁰ Pol na hii ɓay ɔoko sakra ruo nzoɔbri sùo-ε, roo le, nzoɔ mbika lawri haa ni. ³¹ Nzoɔ ɓaŋeri ká í ɓa nzoɔ réke tul kuɔɔ zaɔf ká Azi ká í ɓa nzoɔ buo Pol kara, í pie nzoɔ ɓa luo-ε ɓay koɔf ni ha ni ka mbi ɓal-ε nda zaɔf mbú kị luye na ya. ³² Ká zaɔf mbú kị ruo na, feri nduo kị ɔo maŋ. Nzoɔ ɓaŋeri guu fe kire ɓoɔ, nzoɔ haŋri guu fe kire ɓoɔ ndaw, a ruokeri laa le, í ko saw fe ká í mbúke kị na ya. ³³ Bá yji le, nzoɔ ɓaŋeri ká sakra ruo nzoɔbri na ɓaa saw ɓayke ha nzoɔ mbijw ká riŋ-ε ɓa Alezandere ká Zíbri suru ni ɔo pola na. Lee, ka ura nduo-ε a laŋ ká pol ruo nzoɔbri ɓay haŋa ri taɔ ɓo, a ɓaa ɓay ha ri laa. ³⁴ Roo le, zadka í ko ni ɓa Zíb na bá yji le, í ɔaa fe ɓáy nzaari-riw bele goŋm maa saw sie sidi í ɓaa mii: «Artemis, wuru Efezri na, ngob mba wuru haŋri riw bele!»

³⁵ Falε ku bá yji le, nzoɔ ɔaa mbeɔe ká ɓil ngerepuo na zii faa a ha ruo nzoɔbri

do ɗeɗeɗe a ɓaa ha ri mi: «Baari nzoɓri ka Efez! Nzoɓri riw bele ko ngerɗepuo naari ka Efez na ɓa puo ka korɔ hul wuru Artemis ka ɓa wuru luye! I ko Efez ɓa puo ka puu wuruke ɗoɗo saa tumbam a do di na ya le wool! ³⁶ Feke ku na, faa ka bay hanja nzoɓ mayke bayke na tiya. Munu zu le, do nun hanja ri kaw ɗeɗeɗe, i daa fe bay takra pod' pod' ya. ³⁷ Nzoɓ niri ka i faa ri i vike ri key na, i faa feri ka bil hul wururi ya ndaw, i tjiiri wuru naari ya ndaw pi. ³⁸ Zadka Demeterus bay nzoɓ ped' feri hii bay daa bay ɓo tul nzoɓ le, nam fon bay, bay nzoɓ fon bayri do di ku ka i daa bayke na. Be ze ɓa zad' ka i seke di i daa bay ɓo tul nzoɓ. ³⁹ Zadka i hii bay daa bay ki ɓod le, i leke bayke bay faake bay faa *bol kusol puo ka zad' mbu ki ruo na. ⁴⁰ Feri ka kal ka vuri key na, nzoɓri ka Rom i mgbaka i daa bay ɓo tul naari, bay ji le, buru maa bay ɓaa saw bay mbu kije na ta-tan ha ri ya bayke ya.»

⁴¹ Fal bay nzoɓ daa mbede na ku bayji le, ka ha ruo nzoɓri zol faa puo.

20

Pol se a ko nzoɓ mbika lawri ka Maseduwan

¹ Zadka law nzoɓ puori bay ker bay ɓari nda siri na bayji le, Pol mbu nzoɓ mbika lawri a huo law-ri. Fale ku roo, a wada ri a zol ɓa kuɗu zad' ka Maseduwan na bay. ² Ka se bay zad' zad' ka bil kuɗu zad' na key, a ɓo nzoɓ mbika lawri bay bayri ngi bamba, roo a kal a se tusiri Gres ³ a daa few say ka di. Zadka' a do di ya bay mbika tuo bay seke ɓa tusiri Siri na, ka laa bay Zibri ka i kuma ni bay daa fe zinj ni. Be ze ha ni mbi nzi-e bay yi bay faa kuɗu zad' ka Maseduwan na. ⁴ Nzoɓri ka i se zinj ni na ze rinj ri do key: Sopater, nzoɓ ka Bere vu Pirus ndaw, Arisitak bay Sekundus ka i ɓa nzoɓri ka Tesalonik ndaw, Gayus ka Derbe ndaw, Timote ndaw, roo Tisik bay Torofim ka i ɓa nzoɓri ka kuɗu zad' ka Azi na ndaw pi. ⁵ Bari na i se pol i vaa giyan buru ka nzaa maambii ka Toras. ⁶ Buru na, buru kaw Filih, buru daa *nam suoriya maapa ka i daa tan fe hew fe na ndaw roo, buru hil buru kaw bil bawda tuo buru zol bay. Fale ka daa nam ndebe na bayji le, buru zinj ki ka Toras. Zade ku ze, buru daa nam tonɔ say ka di.

Pol vaa led' kuban ka lie ɓa huɗ ka Toras

⁷ Fal nam mgbaka taram na, buru mbu ki zinj nzoɓ mbika lawri bay daa law mbijw zinj ki. Lee, Pol ɓaa bay ha ri. Munu ka'a zol ruo na, ka ɓaa bay ngi-ngji zinj ri kpuru nzaa zad' buo. ⁸ Bil hul kay tul ki ka buru mbu ki ka di na, i daa huu ndeleri zuo di

gbqa. ⁹ Bayji le, led' kuban mbijw munu rinj-e ɓa Utik kaw fontere. Zadka Pol do ɓaa bay bole di di koɓ roɓay na, ka duku nam a kal nam saw, a lie saa tul hul kay tul ki ndeke di sayke na gbay nda siri. I se bay vaa ura ni, le, i mgbani ɓa huɗ yek. ¹⁰ Bayji le, Pol di a dinj a mbi ni mgbolka do nduo-e a ɓaa ha nzoɓri mi: «I ha law-ri ka nzaa ri ya, bay ji le, omi be ton do di roɓay.» ¹¹ Fale ku le, ka hil a se siya ɓa ki, a haw maapa a su zinj ri. Ka lo soro zinj ri ki kpuru, ha nzaa faa nzaaru ndaw roo, a uru a zol bay. ¹² Lee, i suu led' kuban na bay kumndun ɓa puo. Kuu kumndun be na, daa ha law nzoɓri riw bele nda siri ha ri kaw bay bawda suoriya.

Uru Pol saa Toras ɓa Mile

¹³ Fal fekeri na ku bayji le, buru uru buru vaa kaw bil bawda tuo, buru se pola buru se Asos. Ba zad' ka Pol waa bay zinj buru ka di, ze a hil a kaw bil bawda tuo na zinj buru. Ka mbi nzi-e ka di munu, bay ji le, ka hii bay seke bay faa kele. ¹⁴ Zadka buru zinj ki ka Asos na bayji le, ka hil a kaw bil bawda tuo zinj buru, a buru kiri buru se ɓa puo ka Mitilen. ¹⁵ Uru saa zad' nu ku na, buru se bay bil maambii kpuru tji nzaaruoke buru tji di ya bay tukuɗu mbii Kiyo. Nzaaruoko ki na, buru tji tukuɗu mbii Samos, a nzaaruoke taa ki na bayji le, buru tji puo ka Mile ka do nzaa maambii. ¹⁶ Tusueke le, Pol mbi nzi-e pola hoy bay taa ka Efez na ya, bay ji le, ka hii bay mgbaka roy ka kuɗu zad' ka Azi ya, ze a nzaa faa a takra a hii bay tji Zuruzalem pola ndaw roo, *nam suoriya pantekod na vi bay.

Pol wada ngerɗe tul pedri ka i vi saa Efez

¹⁷ Zadka buru kaw Mile roɓay na, Pol pie nzaaped' ha ri vaa di *ngerɗe tul pedri ka tul nzoɓ mbika lawri ka i mbu tul ki ka Efez na bay hanja ri vi. ¹⁸ Zadka i tji luo-e na bayji le, ka ɓaa ha ri mi: «Baari na, i ko simsed' bi bay dol bi ka mi doke sakra ɓaari, bay titire nam ka mi vike kuɗu zad' Azi key na ndaw. ¹⁹ Mi dinj tul-i mi daa ped' ha Ngerembay bay mbii nun, a mi ko seke fe ngi-ngji bay tul Zibri ka i leke bay bay daa fe zinj mi. ²⁰ I ko ndaw, bayri ka'a ɓa kere ɓaari na, mi muu ri mbijw ya. Mi ka-kaake riw bele ha ri, a mi fere ri fe ka zad' ruo ndaw, ka bil hul ɓaari ndaw pi. ²¹ Banguɔ na, mi di Zibri bay ɓari ka i ɓa Zib ya ndaw na, bay hanja ri suo ker bay ɓari ka tul fe daa kaaya ɓari, i fere suori ɓa luu Ngerewuru, a i daa law-ri ɓo tul Ngerembay naari Zezu.»

²² «Timbede key na, mi seke ɓa Zuruzalem ro munu ka Tem Law Pie ha mi daa, tan koko fe ka'a tji tul-i ka di. ²³ Roo

le, mĩ kɔ le, báy puo puo na, Tem Law Pie baka mĩ mii, dáa mĩ ɔo hul sal, báy kóko seke fe na, ɔo giyan mĩ. ²⁴ Bi na, káw kumnun, mase huɔ hɔy kara ɔaa fe mbjw ya. Roo le, fe ká mgba law-i ngɔ-ngɔn bay ɔaa na, ɔa ɔro ɔie peɔ ká Ngerembay Zezu pɔn zuo nduo-i bay haɲa mĩ ɔaa. Peɔke na ɔa ka-káa Bay Kere ká se tul law kere Ngerewuru.»

²⁵ «Zadka mĩ ɔo sakra ɔaari na, mĩ fere ri bay ká se tul réke mbay Ngerewuru. Roo le, timbeɔe key na, mĩ kɔ le, ká sakra ɔaari na, nzoɔ ti kóko mĩ mbáa wum. ²⁶ Be ze, mĩ ɔaa ha ri vuri key ta-taɲ: zadka nzoɔ mbjw ká sakra ɔaari key wuru faa le, bayke ti tul-i ya, ²⁷ bay ji le, feri riw bele ká Ngerewuru leke bay ɔaa na, mĩ ka-káake ha ri mí mɔu ri mbjw ya. ²⁸ I nze báy sùo-ri, kakalke le, bay tul nzoɔ mbika lawri riw bele ká Tem Law Pie pɔn ri zuo nduo-ri, bay haɲa ri nda faa pol-ri munu ká nzoɔri kɔroke fe hol ɔari. I kɔ-kóm ɔa tul nzoɔ mbika lawri ká i mɔy tul kɔ ká i vi ɔa taa Ngerewuru báy faa sim Vi-e ká uo ká tul puu say huɔ na. ²⁹ Mĩ kɔ le, zadka mĩ zól mí pɔn ri na, nzoɔ law mgbɔrɔri ká i ɔo munu ɔa váy koyri na, i vi sakra ɔaari i ndor fal-ri kpuru bay ɔaa seke zinj ri. ³⁰ Nzoɔ haɲeri ká sakra ɔaari kɔ hɔy kara, i úru bay kúɔ bay gbaɔ gbaɔ bay úlake nzoɔ mbika lawri bay ɔa ri zuo fal-ri. ³¹ Munu zu le, i káw báy nzaa ɔal-ri kekeke. I ha law-ri ka kér se tul ɔol ɔi ká sakra ɔaari ká mĩ ɔaa mbiimbam say báy bay ká mĩ fere ri mbjw mbjw riw bele sun báy ɔisie ɔanɔuo báy mbii nun-i na.

³² «Timbeɔe key le, mĩ ala ri zuo bil nduo Ngerewuru bay haɲa ni ka kɔro ri báy law kere ɔe. Ka ɔo báy hurusuo ká bay haɲa ri ngɔn ɔa pola pola ndaw, bay haɲa fe kereri ká'a kɔro bay haɲa nzoɔ taa ɔeri riw bele na, i zinj ndaw. ³³ Kon lari ɔaari, mase feziɲa ɔaari, mase gari ɔaari na, dáa mĩ mbjw ya. ³⁴ ɔaari hɔy kara i kɔ ndaw, nduo-i kɔ ze mĩ ɔaa ke peɔ bay tul fe ká puo mĩ ndaw, bay tul nzoɔri ká i ɔo zinj mĩ ndaw pi. ³⁵ Bi na, feri riw bele ká mĩ ɔaa na, mĩ kieke ri bay haɲa ri ɔaa mini key ndaw, i sóke nzoɔri ká hurusuo-ri tiya, i kérke bay se tul bayri ká Ngerembay Zezu kɔ sùo-ɛ baa mii: “Mbika fe bay haɲa nzoɔ na ɔa suoriya ɔamba, mba yaɲake.”»

³⁶ Zadka Pol ɔaa ɔayri na munu ɔ riw bele báyi le, ka huku siri gburuk zinj ri riw bele, a ɔaa nzaa bay kere. ³⁷ Báyi le, ɔari riw bele na i haw rew sadak, i mgba ke nduo-e zudufu i ul suk-e. ³⁸ I ɔaa sie ngji ɔamba bay tul bay ká'a baa mii, i ti kóko nun ɔeri mbáa wum na. Fale ku le, i su ni kpuru i séke nzaa bawda tuo ndaw roo, i pɔn ni ha ni zol báy.

21

Pol yi a se Zuruzalem

¹ Zadka ɔuru pɔn kɔ báy mbii nun, ɔuru kaw bil bawda tuo na báyi le, ɔuru se ndoy maa tukuɔu mbii Kos. Nzaaruoke ku na ɔuru uru ɔuru se tukuɔu mbii Rode. Úru saa zad nu ku na, ɔuru se puo ká Patara. ² Lee, ɔuru zinj bawda tuo ká ɔi ká se nun-ɛ ɔa Fenisi, ɔuru hil ɔuru kaw ɔi a ɔuru zol. ³ Zadka ɔuru ɔo sikɔa maambii na, ɔuru kɔ tukuɔu mbii Sipir ɔo ɔa nduo gel, a ɔuru se nun ɔuru mak ɔa tusiri ká Siri, ɔuru tɔi puo ká Tir. Buri ɔira ká ɔi, bay ji le, ɔa zad ká i ɔa sobari saa bil bawda tuo ká ɔi. ⁴ Ká Tir na ɔuru zinj nzoɔ mbika lawri ká ɔi, a ɔuru kaw zinj ri nam tonɔ say. Lee, Tem Law Pie suru ri ha ri ɔaa ha Pol bay haɲa ni ka se Zuruzalem ya. ⁵ Roo le, zadka ɔuru ɔaa nam ɔa tonɔ say na báyi le, ɔuru uru ɔuru mbi faa, le, ɔari riw bele báy máy ɔariri báy vu ɔariri na, i su ɔuru kpuru ha ɔuru tɔi saa bil ngerepuo na. Zadka ɔuru kɔri ɔuru tɔi nzaa maambii na báyi le, ɔuru huku siri ká nzaa kporo, ɔuru ɔaa nzaa bay kere ká ɔi. ⁶ Fale ká ɔuru waɔa kɔ mbjw mbjw riw bele na ndaw roo, ɔuru pɔn kɔ ɔuru hil ɔuru kaw bil bawda tuo na. A ɔari na laa le, i yi faa puo ɔari.

⁷ Buri uru ká Tir na, ɔuru se báy bawda tuo ɔa pola kpuru tɔi Tolemay. Zadka ɔuru tɔi ɔi na, ɔuru hii soko ha yu ɔururi a ɔuru kaw zinj ri nam mbjw. ⁸ Nzaaruoke na, ɔuru uru ká zad nu ku ɔuru se kpuru, ɔuru tɔi ngerepuo ká Sezare. Buri se luo Filib ká ɔa nzoɔ káa Bay Kere, ɔuru naa luo-ɛ. Ba ɔe ká sakra nzoɔri ká tonɔ say ká i nan ri ká Zuruzalem na. ⁹ Be na, ka ɔo báy leɔ máy tikɔiri ɔa niɲ ká i ya bay saa nzaa Ngerewuru i baa ha nzoɔri. ¹⁰ Buri kaw ɔi kpuru nam ɔuru maa fe báyi le, nzoɔ yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru mbjw, rin-ɛ ɔa Agabus uru saa kudu zad ká Zude a ví zinj buru ká ɔi. ¹¹ Lee, ka mbi sal bil huo Pol a sinke ɔal-eri báy nduo-eri kɔ sùo-ɛ a baa mii: «I kɔ, bay ká Tem Law Pie tina máake na ze ɔo key: nzoɔ sal bil huo key na Zibri ká Zuruzalem i sin ni faa mbjw munu ká mĩ sin ɔal-iri báy nduo-iri key, i ala ni ɔo nduo nzoɔri ká i tuu Ngerewuru ya.» ¹² Zadka ɔuru laa bayke munu na báyi le, ɔuru kɔri ká ɔuru ɔo zadɛ na, ɔuru kof Pol bay haɲa ni ka se Zuruzalem ya. ¹³ Roo le, Pol yinjra báy bay ha ɔuru mii: «Bay ji ndaw roo, i re-rew i ɔaa ha law-i kun mbii gbaɔ mini key le? Bay tul rin Ngerembay Zezu na, mĩ ɔo ɔi ya bay haɲa ri sin mĩ sin hɔy ya, roo le, huɔ hɔy kara mĩ ɔo ɔi ya bay huka ká Zuruzalem.» ¹⁴ Munu ká ɔuru zinj faa ká bay mbaka tul-e ya na, ɔuru pɔn nzaa

kóɗ ni búru ɓaa mi: «Nɗaɗ ɓay haɗa Ngerɛmbay ka ɗaa munu ka law-ɛ hii.»

¹⁵ Fal namri ká kal na ku báyyi le, ɓuru leke fe ɓururi a ɓúru uru ɓúru zol ɓa Zuruzalem. ¹⁶ Nzoɓ mbika law haɗeri ká Sezare su ɓuru se puo Manasɔn ká ɓa nzoɓ ká Sipir, a ɓa nzoɓ mbika law ka pied' lew hoy, a ha ɓuru naa luo-ɛ.

¹⁷ Zadka ɓuru tji Zuruzalem na, yu ɓururi ká ɗi i mɓa ɓuru báy suoriya.

¹⁸ Nzaaruoke na báyyi le, Pol se zinj ɓuru se puo Zak, ká *ngere tul pedri riw bele ɗo mbú kɪ ká ɗi. ¹⁹ Pol ɗaa soko ha ri, a kji fal feri riw bele ká Ngerewuru ɗaa ká sakra nzoɓri ká i ɓa Zib ya báy nzi-ɛ lem lem báy faa ped' ɓe na ha ri laa. ²⁰ Zadka i laa ɓayke na báyyi le, i pisi Ngerewuru i ɓaa mi: «Yu ɓuru, mù kɔ nzoɓri ɓa mina mina ká sakra Zibri key ze i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu le! Roo le, ɓari riw bele na, i ɓa nzoɓri ká i nduo ká tul *bol kusol *Moyze.

²¹ Bari na, i laa ɓay ká se tul-a mi, mù fere Zibri riw bele ká i kaw sakra nzoɓri ká i ɓa Zib ya na, ha ri poɗ bol kusol Moyze, a mú ɓaa ha ri ɓay haɗa ri kuɗ ngori vu ɓariri mbáa ndaw, ɓay haɗa ri ɗaa fe saw puo naari mbáa ndaw pi. ²² Náa ɗaari mina ro le, bay ji le, vika ɓo key na, i laa ɓayke ɓa tusue! ²³ Munu zu le, mu ɗaa fe ká ɓuru ɓaa ha mù. Ká sakra ɓuru key na, nzoɓri ká i mbi nzaa-ri ha Ngerewuru na, i ɓa niɗ.

²⁴ Bo na, mu se zinj ri mú sán sùo-ɔ zinj ri, roo mú puo feri riw bele ká ɓay haɗa ri síuke tul-ri. Be mini ndaw roo, nzoɓri riw bele na, i kóko mù ɓa nzoɓ ká mù ɗo tul fe saw bulu naari mú ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusol Moyze ɓanguo. Be roo i kóko bay ɓaa nzoɓri ká i ɓaa se tul-a na ɓa kúɗ bay hoy báy.

²⁵ A bay ká se tul nzoɓri ká i ɓa Zib ya ká i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu na, ɓuru mbi nzaa ɓuru pola, ɓuru pie báy mbeɗe ha ri ɓay haɗa ri mɓa sùo-ri ká tul náyri ká nzoɓri puoke fe ha wuru ɓari ndaw, ká tul sim ndaw, ká tul nayri ká i piri sol-ri ká simke ndiɗ ɓa ɓaɗi ndaw, roo bay tul ɗaa nun pi ndaw na.»

²⁶ Báyyi le, nzaaruoke na, Pol se zinj nzoɓri ká niɗ ku na, i tii saw ɗaa fe saw puo Zibri. Fale le, ka se bil *hul kaɗi Ngerewuru bay haɗa nzoɓ fe poyri kɔ nam ká i ɔroke ɗaa fe saw puo na. Ba nam ká ɓari nzoɓ fe poyri puoke fe bay tul-ri mbijw mbijw riw bele.

I mɓa Pol ká bil hul kaɗi Ngerewuru

²⁷ Zadka nam ká tonɔ say na toɗ deɓ bay haɗa ɔro ɓie nam sán sùo-ri maa báyyi le, Zibri ká i uru saa kúɗu zad' ká Azi na, i kɔ Pol ɗo bil *hul kaɗi Ngerewuru. Lee, ɓari na i suru tigbaa ruo nzoɓri riw bele i mɓa ni ²⁸ i ɗaake fe ɓeleɗ ɓeleɗ mi: «Nzoɓri ká *Izarayel, i ví ɔ ɓuru! I kɔ ledban ni

key, ka se báy zadri riw bele a ka-káa bay a úlake nzoɓri riw bele se tul led' Izarayelri ndaw, se tul *bol kusol *Moyze ndaw, se tul hul kaɗi ni key ndaw pi. Ka ɗaa kpuru ha nzoɓri ká i ɓa Zib ya hoy kara, i ví bil hul kaɗi Ngerewuru, i ɓieke zad' ká ɗo ɓoɗ ɓa taa ɓe na.»

²⁹ (I ɓaa munu, bay ji le, ká pola na i kɔ Torofim ká ɓa nzoɓ ká Efez na ɗo zinj Pol mbijw hoy ká bil ngerepuo na ku. I ker i ɓaa mi, Pol ha ni ri i se bil hul kaɗi Ngerewuru na.) ³⁰ Báyyi le, nzoɓri ká bil ngerepuo ku na riw bele uru gbaw, a i ɗuu báy zadri riw bele nzal nzaal ɓa tul-e. Imbu so tul Pol na i mɓa ni i kuo ni i tjiike ni saa hul kaɗi Ngerewuru na ɓa zad' kɪ ngereɗ, a i ɗar faa hul ɓa vaa hoy gbukru gbukru ɗo ɗi. ³¹ Zadka i ɗo nzaa faa bay ika ni na báyyi le, bay toɗɔ ɓo suku ngereɗ yum ká Rom ká ɗo Zuruzalem mi: «Nzoɓri riw bele ká bil puo ká Zuruzalem na, i se tul kɪ hali hali.» ³² Zaɗe ku hoy le, ka nan nzoɓ yumri báy ngere tul nzoɓ yumri zuo tul-e a ɗúuke ɓa luo ruo nzoɓri na. Zadka ruo nzoɓri kɔ ngere tul nzoɓ yumri báy yumri na báyyi le, i poɗ nzaa ɓoɗ Pol na.

³³ Báyyi le, ngere tul nzoɓ yumri soro ɓa lakun-ɛ a mɓa ni, a mbi nzi-ɛ ha ri siɗ ni báy sal lari ɓa siɗi. Fale le, ka vbi ri mi: «Ka ɓa ve le? Mase fe ji ze ka ɗaa le?» ³⁴ Nzoɓ haɗa haɗa kara ɗaa fe báy nzi-ɛ ɓeleɗ ɓeleɗ i láake kɪ ya, le, ngere tul nzoɓ yumri mbi nzaa ha ri mɓa Pol na i tjiike ni ká sakra ruo nzoɓri ɓa zad' káw nzoɓ yumri ká siya, bay ji le, ka zinj faa ká bay láa saw ɓayke ɓa tusue ya bay tul nzoɓri ká i se tul kɪ hali hali na. ³⁵ Zadka i tji báy Pol na kpedere ká saw sólo ká bay hil ɓa siya na báyyi le, nzoɓ yumri mbi ni zúruru, bay ji le, ruo nzoɓri nzuu kɪ nzid' nzid'.

³⁶ Ruo nzoɓri ká toɗ bol-ri na, i ɗaa fe ɓeleɗ ɓeleɗ i ɓaa mi: «I ni i kɪ ha ɓuru!»

Pol ɓaa bay ká bay yqanake sùo-ɛ

³⁷ Tòɗ ndji mini key ká bay haɗa Pol se bil hul ká siya na báyyi le, Pol vbi ngere tul nzoɓ yumri na mi: «Lee, mù ti poɗ faa ha mɓi ɓaa bay ɓi key ndji ha mù laa ya le?» Lee, ngere tul nzoɓ yumri na yjinra bay bay ha ni mi: «Yee, mù kɔ nzaa gereɗ ndaw zey kéle?» ³⁸ Munu le, mù ɓa nzoɓ ká tusiri Ezifte ká uru zinj nzoɓ réke tul puori ká timbeɗe key ká a ha nzoɓ ika nzoɓri se bil law kor ɓa isod' duo zad' niɗ na ya (4.000).» ³⁹ Pol yjinra báy bay ha ni mi: «Mi ɓa Zib ká i mboɗ mi ká Tars ká tusiri Silisi. Mi ɓa led' bil puo ká bil ngerepuo ká Tars na key kɪ. Mi kod' mù, mu poɗ faa ha mɓi ɓaa bay ha ruo nzoɓri key na i laa.» ⁴⁰ Ngere tul nzoɓ yumri ha Pol ɗo tul sólo ká siya zeleɗ, a laɗ nduo-ɛ ɓa luo ruo nzoɓri ha ri tɗa sém riw bele. Zadka

nzaa roɗi kuɗ na báyyi le, Pol mbi bay báy nzaa eboro mii:

22

¹ «Baari yù-iri báy bàari, i laa bay bi ká m̄ b́aa ha ri timbede key bay yaɗanke sù-o-i na.» ² Zafka ruo nzoɓri laa mii, ka baa bay báy nzaa eboro na báyyi le, zaf do kununu. Ro, Pol mbi bay a baa ha ri mii: ³ «Bi na, m̄ ba Zif ká i mbónj m̄ ká Tars ká tusiri Silisi. Roo le, i hól m̄ ká Zuruzalem key, a m̄ kaw saw bal *Gamaliyel ha ni fere m̄ *bol kusol bulu naari na báy zafe ngid bele. M̄ pɔɗ sù-o-i báy kɛr bay bi riw bele ha Ngerewuru muni ká baari riw bele ká vuri key ndaw. ⁴ M̄ daa nun nzoɓri ká i mbi Faa Ngerembay Zezu tuɔ sie ha ri hu, m̄ m̄gba warari báy máyri, m̄ sinj ri mí daa ri zuo hul sal. ⁵ Ngerenzob *fe poy luye báy *nzoɓ kúnj sal bay luyeri riw bele kara, i naa hoɗo bay bi mii, m̄ baa sùo bay. M̄i ya mbede ká nduo-ri bay séke ha yù baari Zifri ká Damas, a mí se d̄i bay mgbaka nzoɓ mbika lawri bay sinj ri báy sal lari, bay fáa ri bay víke ri Zuruzalem bay dáa ri se-se.

⁶ «Munu ká m̄ se faa koɓ roɓay, a mí do d̄i ya deb̄ báy Damas, báy síe ká do law tul na báyyi le, zafe ku hoy zaf hie gberere saa nulue a kiri m̄ gbuk. ⁷ M̄i lie raf̄ bo siri, le, m̄i laa kusol nzoɓ ká d̄i m̄ mii: “Sol! Sol woo! Bay ji ndaw roɔ, mù daa nun-i tuɔ síe muni le?” ⁸ Lee, m̄ yijira báy bay ha ni mii: “Mbay, waa, mù ba ve le?” Báyyi le, ka yijira báy bay ha m̄ mii: “M̄i ba Zezu ká Nazaref̄ ká mù daa nun-i tuɔ síe na zu.” ⁹ Nzoɓri ká i do zinj m̄ na, i ko zaf ká hie, roo le, kusol nzoɓ ká baa bay zinj m̄ na i laa ya. ¹⁰ Báyyi le, m̄i vbi ni mii: “Mbay, waa, mù daa mina ro zey le?” Lee, ka yijira báy bay ha m̄ mii: “Uru siya mú se Damas, le, i kie m̄ ferri riw bele ká m̄i leke bay haɗa mù vaa daa na báy.” ¹¹ Munu ká m̄i ko zaf ya bay tul zaf ká hie gberer̄ ká nun-i na, baw sed̄ birri m̄gba nduo-i m̄gba roɔ i kuɔ m̄i séke Damas na báy.

¹² «Lee, nzoɓ mbjw do Damas ku riɗ-e ba Ananiyas, ba fa nzoɓ h̄je Ngerewuru, a daa vu mbom bo tul bol kusol naari báy zafe ngid bele, ha Zifri riw bele ká Damas baa bay be báy kere. ¹³ Ka vi zinj m̄i a baa ha m̄ mii: “Yù-i Sol, mu m̄gbuɗa nun-a mú ko-kóm.” Zafe ku hoy m̄i ura nun-i mí m̄gbuɗa, le, m̄i ko zaf a mí ko ni. ¹⁴ Báyyi le, ka baa ha m̄ mii: “Ngerewuru bulu naari na náa mù pied̄ lew hoy do boɗ, bay haɗa mù ko law h̄iya be, bo mú ko Zezu, ká be huɔ-e hoy ba nzoɓ fe daa báy zafe nzedem na, bay haɗa mù laa bay ká nzi-e. ¹⁵ Tusueke le, mù bá nzoɓ nasi bay be bay ka-káa bay ferri ká mù ko báy nun-a,

a mú laa báy suk-a na ká nun nzoɓri riw bele. ¹⁶ A timbede key na waa, ha ji roɔ mù giyan báy le? Mu úru siya mu d̄i riɗ Ngerembay ha ri daa tul-a nduo mbii ha Ngerembay ka waa feyga fori riw bele ká bil law-a ha mù.”

¹⁷ «Fale ká bole d̄i maa fe na báyyi le, m̄i yji mí se Zuruzalem. Zafka m̄i se bil *hul kani Ngerewuru, a mí do daa nzaa bay kere na, fe tina nun ha m̄i. ¹⁸ M̄i ko Ngerembay, le, ka baa ha m̄ mii: “Mu úru ba vaa mú tji saa bil ngerewuru ká Zuruzalem key, bay ji le, bay ka mù baa se tul-i na, nzoɓkeri ti yaɗa ya.” ¹⁹ Lee, m̄i yijira báy bay ha ni mii: “Mbay, bari na i ko ta-tan, ba bi k̄i ze m̄i se bil *hul mbú k̄i bariri, mí m̄gba nzoɓri ká i daa law-ri bo tul-a, mí daa ri zuo hul sal, a mí nda ri ndaw. ²⁰ Zafka i m̄gba Etjen ká ba nzoɓ nasi bay bo, i i ni na kara m̄i do zafe, mí h̄ii bayke zinj ri, a mí koɔ gari bari nzoɓ ika niri na.” ²¹ Báyyi le, Ngerembay baa ha m̄ mii: “Uru siya mú se, bay ji le, ba bi k̄i ze, m̄i pie mù d̄i d̄i se luɔ nzoɓri ká i ba Zif ya.”»

Pol báy ngerɛ tul nzoɓ yumri

²² Ruɔ nzoɓri te suku-ri kpuru, i laa bay ká tji ká nzi-e ká a baa mii, Ngerewuru pie berri ba luɔ nzoɓri ká i ba Zif ya. “Be nu ku ro, i tii saw baa bay báy nzaa-ri riw bele gbaw mii: «Nzoɓ ká mini na, ndaf̄ bay haɗa ni ka ti tusiri key ya! M̄gba ni i i ni, ká maa bay káw kumun ya!» ²³ Ro, i yjw fe i nan gari bari i vbuku ba siya, roɔ i fáa siri i mii ba tul-ri ndaw. ²⁴ Be ze ha ngerɛ tul nzoɓ yumri na mbi nzi-e bay haɗa ri m̄gba Pol i séke ni bil hul káw nzoɓ yumri ká do siya kávbaw ndaw roɔ, bay vbika ni bay báy ndoy bay kóko saw fe ká ruɔ nzoɓri gúuke fe mini ká tul-e na. ²⁵ Roo le, zafka i m̄gba Pol i sinj ni bay ndáka na báyyi le, ka vbi ngerɛ tul nzoɓ yumri ká do pol-e na mii: «Nzoɓ ká nzoɓ réke tul puo ká Rom ko ni ba led̄ bil puo na waa, baari do báy faa bay ndáka ni tan bay ká i daa bo tul-e hoy le?» ²⁶ Zafka ngerɛ tul nzoɓ yumri laa bay ká Pol baa muni na báyyi le, ka duu a se luɔ ngerɛ tul-e a baka ni mii: «Mu daa mina báy sù-o key le? Ledban na, i ko ni ba led̄ bil puo ká Rom!» ²⁷ Lee, zafe ku hoy ngerɛ tul nzoɓke na uru a vi luɔ Pol, a vbi ni bay mii: “Mu baa ha m̄i laa! Waa, mù ba led̄ bil puo ká Rom k̄i le?” Pol yijira báy bay ha ni mii: «U-uu, be k̄i zu.» ²⁸ Báyyi le, ngerɛ tul nzoɓ yumri na mbi bay a baa ha ni mii: «Bi na, mí fáa lari ngj-ngji mí puo ndaw roɔ, ha ri ko m̄i ba led̄ bil puo ká Rom báy.» Lee, Pol yijira báy bay ha ni mii: «Bi le, báy mboɗa bi hoy, i ko m̄i ba led̄ bil puo ká Rom.» ²⁹ Zafe ku hoy nzoɓri ká i h̄ii bay vbika ni bay báy

ndoy na, i naa sùo-ri ká lakun-ε. A ngerε tul nzoɔ yúmri na, zadka'a kɔ Pol ɓa leɔ ɓil puɔ ká Róm na báyii le, h̄je ɔaa ni nḡji ɓamba, ɓay ji le, ka ha ri mgba ni i sin̄ ni ɓáy sal lari.

Pol kaw pol nzoɔ kún sal ɓay luyeri ká luo Zíbri

³⁰ Ngerε tul nzoɔ yúmri na hii ɓay kóko, ɓay ji k̄i rɔɔ Zíbri ɔáake ɓay ɓo tul Pol le! Sɔwke mini ze, nzaaruoke na báyii le, ka ha ri hina sal lari ká i sin̄ke ni, a m̄bi nzi-ε h̄je *ngerenzɔɔ fe poyri ɓáy *nzoɔ kún sal ɓay luyeri riw bele ha ri mb̄j̄ k̄i. Fale ku rɔɔ, a sùu Pol a víke ni a ɔaa ni ɔo pol-ri.

23

¹ Pol na kɔ-kóm ɓa luo nzoɔ kún sal ɓay luyeri a ɓaa ha ri mii: «Ȳu-iri, ɓáy kér ɓay ká *taɲ kad' kad' ze, m̄ seke simseɔ ká sɔw ɓal Ngerewuru kpuru t̄ji vuri key.» ² Lεε, ngerenzɔɔ fe poy luye ká ɓa Ananiyas m̄bi nzi-ε h̄je nzoɔri ká i kaw lakun Pol na nda tinzi-ε wɔɔ ɔo ɔi. ³ Báyii le, Pol ɓaa h̄je ni mii: «Bo ká mù ɔo m̄nu ha toy kere ká ɓo tupal h̄oy na, Ngerewuru a ndáka tinzaa-a ɓáy. Mù kaw ɓay kún sal ɓay ɓo tul-i m̄nu ɓáy faa *bol kusol naari na, roo le, mù wad tul bol kusolke na mù ha ri nda m̄i.» ⁴ Lεε, nzoɔri ká i kaw ɔi ya ɓáy lakun-ε deɔ ni a ɓaa h̄je ni mii: «[Ngerenzɔɔ *fe poy luye taa Ngerewuru zu waa, mù raɔ ni le woo!» ⁵ Báyii le, Pol ȳiɲra ɓáy ɓay ha ri mii: «Ȳu-iri, m̄i kɔ ni ɓa ngerenzɔɔ fe poy luye le, m̄i ti ɓáa m̄nu ya, ɓay ji le, m̄i kɔ ndaw, i ɔaa ɔo ɓil mbede Ngerewuru mii: “Mbay tul nzoɔ ɓori na, mù ti ɓáa ɓay kaaya se tul-e m̄nu ya*.”»

⁶ Pol na kɔ ndaw, nzoɔri ká i ɓa nzoɔ kún sal ɓay luyeri na, nzoɔ h̄neri ɓa *Sadusiri, a nzoɔ h̄wri ɓa *Fariziri. Sɔwke mini ze, ka ɓaa ɓay ɓelen ɓa siya ha ri mii: «Ȳu-iri, ɓi na m̄i ɓa Farizi, a m̄i ɓa vu ɓil Fariziri! Bay tul ɔaa law nzokɔo te tul t̄ji nzoɔri saa luo huɔ na ze, i ɔáake ɓay ɓo tul-i ká vuri ká pol-ri key!» ⁷ Zadka'a ɓaa ɓay key na m̄nu báyii le, Fariziri ɓáy Sadusiri na, i may k̄i ɓayke ká zaɔ mb̄j̄ k̄i h̄je nzoɔri téke ɓil k̄i. ⁸ (I may k̄i ɓay, ɓay ji le, Sadusiri kɔ i ɓaa mii, nzoɔ huɔeri ti t̄ji saa luo huɔ kpay ya mgbaɲ. Leɔ nzaapedri ká nulue ɓáy temri kara tiya ndaw. Roo le, Fariziri na i ɔaa law-ri ɓo tul fe niri na key riw bele.) ⁹ M̄y ɓayke ku na ngɔɲ ɓamba tasiri h̄je zaɔ ɔo giɲgiɲ. Nzoɔ fére nzoɔri bol kusol h̄neri ká i ɓa Fariziri na, i uru siya i ɓaa ɓay ɓáy ngóɲke h̄je nzoɔri mii: «Ledban key na ɓuru zin̄ kaaya ɓe mb̄j̄ ya! Kɔ ya le, tem, mase leɔ nzaaped ká nulue ze ɓaa ɓay h̄je ni.» ¹⁰ M̄y ɓay ɓari na ngɔɲ ɓamba tasiri h̄je ngerε tul nzoɔ yúmri na

ɔaa h̄je a ɓaa mii, kɔ ya le, i mgbaka Pol na i goɔ ni mbede mbede. Sɔwke ze, ka h̄je kuɔu nzoɔ yúmri se i v̄a mgba Pol ká sakra ɓari na, a i se zin̄ ni ɓil hul káw nzoɔ yúmri ká ɔo siya na rɔɓay.

¹¹ Sunke ku na báyii le, Ngerembay t̄ji tul Pol a ɓaa h̄je ni mii: «Sin̄ law-a, ɓay ji le, nasi ɓay ɓi ká mù ɓaa h̄je nzoɔri ká Zuruzalem key na, ɔo nun hanja mù ɔaa m̄nu ká Róm ndaw.»

I leke ɓay mgbaka Pol ɓay ika ni

¹² Zadka nzaaru sil h̄je sie t̄ji na báyii le, Zíbri mb̄j̄ k̄i i s̄y m̄jiri zuo nduo k̄i i ɓaa mii: «Náa s̄j̄ri fe ya ndaw, náa nzóri mbii ya ndaw, kpuru maa ɓay ika Pol ndaw rɔ.» ¹³ Nzoɔri ká i leke ɓay ika ni na i kal sin̄ niɲ. ¹⁴ Ro, i v̄a zin̄ *ngerenzɔɔ fe poyri ɓáy ngerε Zíbri i ɓaa ha ri mii: «Buru na, ɓuru m̄bi nzaa ɓuru ɓuru s̄y m̄jiri zuo nduo k̄i ɓay s̄ɲa fe ya kpuru ɓo, ɓuru i Pol na ndaw rɔ. ¹⁵ M̄nu zu le, ɓaari ɓáy *nzoɔ kún sal ɓay luyeri na, i pie nzaaped timbede key h̄je ngerε tul nzoɔ yúmri h̄je ni ka tina Pol a víke ni pol-ri key m̄nu ri i fe ká i hii ɓay békle fe ɔaa ɓeri lem lem ɓáy zaɔε. A ɓuru le, pola rɔɔ ɓay hanja ni ka vi le, ɓuru ɔo ɔi ya ɓay ika ni.»

¹⁶ Zadka vu tinam Pol laa ɓay ká i leke ɓay ika ni-e na m̄nu báyii le, ka zol a v̄a ri i bil hul káw nzoɔ yúmri na, a ɓaa ɓayke h̄je ni. ¹⁷ Báyii le, Pol ɔi ngerenzɔɔ yum mb̄j̄w m̄nu a ɓaa h̄je ni mii: «Mu sùu leɔ kuban key na mù seke ni luo ngerε tul nzoɔ yúmri, ɓay ji le, ka ɔo ɓáy ɓay h̄ne ɓay ɓáa h̄je ni.» ¹⁸ Lεε, ka sùu leɔ kuban na ɓo pol-e a seke ni luo ngerε tul-e a ɓaa h̄je ni mii: «Pol, nzoɔ ká naa hul sal na ɔi m̄i, a koɔ m̄i ɓay hanja m̄i sùu leɔ kuban key na, m̄i víke luo-ɔ h̄je ni ɓaa ɓay h̄je ni laa.» ¹⁹ Báyii le, ngerε tul nzoɔ yúmri mgba leɔ kuban na ɓáy nduo-ε, a t̄j̄ke ni ɓa nzaa zaɔ nd̄ji, a v̄bi ni ɓay mii: «Bay ji rɔɔ, mù vi ɓay ɓáa h̄je m̄i le?» ²⁰ Lεε, leɔ kuban na ȳiɲra ɓáy ɓay h̄je ni mii: «Zíbri sin̄ tul ɓay ɓay kóɔ mù ɓo, ruo báyii le, mu tina Pol h̄je ni se zaɔ kún sal ɓay luye m̄nu ká i hii ɓay békle fal ɓay ɓe lem lem h̄je ni ɔo ɓáy zaɔε na. ²¹ Roo le, ɓo na, mu hii puu ɓay ɓari na ya, ɓay ji le, nzoɔri kal sin̄ niɲ ká sakra ɓari ku i m̄y sùo-ri ɓay ɔaa fe seke zin̄ ni. Bari na, i s̄y m̄jiri zuo nduo k̄i ɓay s̄ɲa fe ya ndaw, ɓay nzokɔ mbii ya ndaw kpuru ɓay ika Pol na ndaw rɔ! Timbede key na, i giyan̄ kekeke ɓay láa nzaa-a k̄i h̄oy.»

²² Ngerε tul nzoɔ yúmri na baka leɔ kuban na ngɔ-ngɔɲ ɓay hanja ni ka ɓaa ɓay key na h̄je nzoɔ mb̄j̄w ka laa ya. Fale ku le, ka poɲ ni h̄je ni zol.

* 23:5 23.5 T̄ji kele 22.28.

I soro Pol se Sezare

²³ Fale ku le, ngerɛ tul nzoɓ yumri na ɗi ngerenzob yumri sidi a baa ha ri mii: «I léke sùo-rì í mbù nzoɓ yumri ba isocɗ sidi, nzoɓ piriri ba siŋ tɔno say ndaw, ɗoo nzoɓ nzawri ba isocɗ sidi ndaw, a i ɗo ɗi ya bay séke ba Sezare sun key báy huu mgbaj ká'a taa korok. ²⁴ I léke piriri ha Pol ka séke báy kere ɗeɗeɗe ha fe mbijw kara ka zaa sùo-ɛ ya, a se luo Felis ká ba nzoɓ réke tul puo.» ²⁵ Ka ɗaa mbede bay pie ha Felis. Bay ká'a ɗaa ɗo bil mbede ke na ze ɗo key:

²⁶ «Bi Kolod Liziyas, mi ɗaa mbede key ha mù bo Felis, nzoɓ réke tul puo ká mù ba nzoɓ luye na, mi hiike soko ngi-ngji ha mù.

²⁷ Ledban ká m̄ pie ni ha mù na, Zibri mgbá ni í hii ika ni. Zadka m̄ laa mii, ka ba led bil puo ká Rom na báyii le, m̄ ɗa nzoɓ yum biri mi séke mi yáake tul-e, a mi naa ni saa nduo-ri. ²⁸ Munu ká m̄ hii bay kóko saw fe ká Zibri ɗáake bay bo tul-e na, mi mgbá ni mí séke ni luo nzoɓ kúnj sal bay bari na. ²⁹ Lee, bay ká i ɗaa bo tul-e na ɗo bay tul *bol kusol bari k̄i hoy bo, ba bay ká maa ɗáake bay huɗ bo tul-e ya ndaw, bay haŋa ni ka náake hul sal ya ndaw pi. ³⁰ Zadka m̄ laa mii, Zibri siŋ tul bay bay ika ni na, mi pie ni ba vaa munu hoy ha mù, a mi baa ha bari ká i ɗaa bay bo tul-e na mii, i se luo-o k̄i ndaw ɗoo, i vaa baa bay bari na ha mù laa báy. Soko ro zu.»

³¹ Báyii le, nzoɓ yumri na i ɗaa fe ká'a baa ha ri na. I sùu Pol ká sunke ku hoy í séke ni kpuru í t̄iike puo ká Antipatis. ³² Nzaaruoke na, bari nzoɓ yumri ká i se báy bal-rì na í yji faa puo, a i pɔn nzoɓ piriri se zinj Pol nun-ri ba pola. ³³ Zadka bari nzoɓ piriri na i t̄ji Sezare báyii le, i vaa zuda mbede na nduo nduo nzoɓ réke tul puo a i ɗaa Pol nduo nduo-ɛ. ³⁴ Zadka'a k̄ji mbede na o riw bele na báyii le, ka vbi Pol bay mii: «Mù ba nzoɓ ká kuɗu zad ká ha le?» Zadka'a laa mii, ka ba nzoɓ ká tusiri Silisi na báyii le, ³⁵ ka baa ha ni mii: «Zadka nzoɓ ɗáa bay bo tul-ari na, i vi ɗoo m̄ ɗáa bay bo na báy.» Lee, ka mbi nzi-ɛ bay haŋa ri korɔ Pol ɗo bil boro mbay ká bil pile mbay *Erod.

24

Zibri ɗaa bay bo tul Pol

¹ Fale ká ɗaa nam ndebe na báyii le, Ananiyas ká ba *ngerenzob fe poy luye na se Sezare. Ngerɛ Zib haneri bay nzoɓ mbijw ká riŋ-ɛ ba Tertulus ká ko *bol kusol Romri báy zadɛ a ba nzoɓ yaŋa tul nzoɓ na, i se zinj ni í vaa kie sùo-ri ká pol Felis nzoɓ réke tul puo na bay ɗáa bay bo tul Pol. ² Zadka'a ɗi Pol vi na báyii le, Tertulus

tii saw ɗáa bay bo tul-e a baa mii: «Bo Felis ká mù ba Mbay luye, taambol bo ze ɗeɗeɗe ɗóke tusiri buru key ha buru kaw báy law pie kpala kpala. Taambol nun nzem bo k̄i ze, mù lékeke feri ká tusiri buru na ha ni ɗo ba fie. ³ Bay tul feri riw bele ká buru zinj báy namri riw ndaw, báy zadri riw bele ndaw na, buru ɗáake law buru bo tul-a. ⁴ Roo le, buru hii bay kúnj mù kaw bole ɗi bamba ya. Bay buru ndji ɗo ku, buru hii bay haŋa mù laa zinj buru. Mbay nzoɓ law kere, mu iki law-a bo mú laa hay ká ndji key zinj buru.

⁵ «Buru na, buru zinj ledban key na ba nzoɓ ɗoko law nzoɓ, a wal nzoɓri kperke kperke ká sakra Zibri riw bele ká tusiri key. Be na, ka ba nzoɓ ndáka faa pol ha Zibri fere k̄er bay bari í se fal nzoɓ ká Nazared na. ⁶ Ka nzaa faa kpuru, bay ɗáa bie bo tul *hul kani Ngerewuru buru ká taŋ kaɗaŋ na, le, buru mgbá ni ká ɗi. [Buru hii bay kúnj bay bo tul-e munu ká bol kusol buru kie, ⁷ roo le, Liziyas ngerɛ tul nzoɓ yumri na, t̄ji tul buru hiyaw a ví naa ni báy wara h̄ar saa nduo buru, a yaa tul-e. ⁸ Fale ku le, ka mbi nzi-ɛ ha yuru nzoɓ ɗáa bay bo tul-eri na, ha buru vi pol-a k̄i ndaw ɗoo.] Bo k̄i mù vbi ni bay le, mù kóko feri riw bele ká buru ɗáake bay bo tul-e na ba sùo bay.» ⁹ Zibri riw bele na, i mbù nzaa-ri zuo tul bay na í baa mii, ba tusue, zadɛ k̄i zu.

Pol fɔŋ bay be ká pol Felis bay yaŋake sùo-ɛ

¹⁰ Báyii le, nzoɓ réke tul puo na kaa nduo-ɛ ha Pol bay haŋa ni baa bay be na, le, Pol baa ha ni mii: «Mi ko mù ba nzoɓ kúnj sal bay ká tusiri key mbiimbam ngji bamba ro. Sawke mini ze, mi ɗaa law-i bo tul-a báy law kere mi ɗóke pol-a key bay ɗáake saw bay bi ká bay yaŋake tul-i na ha mù laa zinj m̄.

¹¹ «Kal nam duo fale sidi ya robay ze m̄ se Zuruzalem bay rúo Ngerewuru ká ɗi. Bo k̄i mù maa bay békle saw bayke mù ko. ¹² Bi na, i zinj m̄ ba mbijw mini ká bil *hul kani Ngerewuru, mase bil *hul mbù k̄i Zibri, mase ká bil ngerɛpuo, ká mí ɗo máy bay zinj nzoɓ, mase mí mbù nzoɓri ha ri uru báy bay ya ndaw pi. ¹³ Bari key na, i maa bay zinj fe ká i ɗáake bay bo tul-i timbedɛ key na ya. ¹⁴ Roo le, m̄ ko fe ɗáa biri key na ká pol-a: Bi na, mi ɗaa ped ha Ngerewuru bulu buru mi séke Faa Ngerembay ká bari na í baa mii, ba faa bie k̄er bay nzoɓri. Mi ɗaa law-i bo tul bayri riw bele ká i ɗaa ɗo bil *mbede bol kusol ndaw, báy taa *nzoɓ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw pi. ¹⁵ Mi ɗaa law-i nzokɗo te tul Ngerewuru munu ká bari na ku, a mi ko mii, be na a haŋa nzoɓ fe

ɔ́aa báy zaɔferi báy nzoɔ fe ɔ́aa k̄ayari na riw bele t̄ji saa luɔ huɔ. ¹⁶ S̄awke mini ze, m̄i ɔ́aa h̄urusuo-i tun̄ k̄i, bay k̄aw báy k̄er bay k̄a tan̄ kaɔ k̄a pol Ngerewuru ndaw, pol nzoɔri ndaw pi.

¹⁷ «Fale k̄a ɔ́aa mbiimbam nḡii maa fe k̄a m̄i ti Zuruzalem ya na, m̄i ȳji saa ɔ́i m̄i se bay haɗa fe k̄a nzoɔ mbika lawri m̄bu na ha nzoɔri k̄a i ba saw ɔ́iri ndaw, bay puo fer̄i ha Ngerewuru ndaw pi. ¹⁸ S̄awke mini ze, m̄i ɔ́oke ɔ́il hul k̄ani Ngerewuru m̄i ɔ́o ɔ́aa peɔkeri, ze i vi z̄in̄ m̄i k̄a ɔ́i. Roo le, m̄i san̄ s̄uo-i m̄i puo fe, a m̄i ɔ́aa fe saw puo Z̄ibri na pola ndaw roɔ m̄i ri ɔ́i báy. Ruɔ nzoɔri ɔ́o z̄in̄ m̄i ya ndaw, fe ndúo k̄i kara ti ɔ́i ya ndaw pi. ¹⁹ Roo le, Z̄iɔ haɗeri k̄a kuɔu zaɔ k̄a Azi na i ɔ́o zaɔɔ. Zaɔka i ɔ́o báy fe haɗe k̄a bay ɔ́aa z̄in̄ m̄i le, ba ɔ́ari k̄i ze, ɔ́o nun haɗa ri ɔ́o pol-a bay ɔ́aa bay ɔ́o tul-i. ²⁰ Mase, báy nam k̄a m̄i k̄awke pol nzoɔ k̄in̄ sal bay luye Z̄ibri na, ɔ́ari k̄a i ɔ́o zaɔ ni key na, ndaɔ ɔ́aa haɗa ri ba bay fe k̄aya k̄a m̄i ɔ́aa na ha mu laa. ²¹ Fe mb̄jw h̄oy k̄a m̄i ɔ́aa k̄a namke ku na, ba bay k̄a m̄i ba bay bawda kusol-i gbarara gbarara k̄a sakra ɔ́ari m̄i: “Bay tul ɔ́aa law nzokɔo te tul t̄ji nzoɔri saa luɔ huɔ na ze, i ɔ́aa bay ɔ́o tul-i k̄a pol-r̄i k̄a vuri key!”»

²² Báyii le, Felis, nzoɔ réke tul puo k̄a ko Faa Ngerembay maa fe na, ka f̄on̄ bay Pol na ya, a ha nzoɔri zol a ba ha ri m̄i: «Zaɔka Liziyas, nger̄e tul nzoɔ ȳumri na vi ndaw roɔ, m̄i mbika nzaa-i bay tul bay ɔ́ari na báy.» ²³ Fale ku báyii le, ka mbi nzi-ε ha nger̄enzob̄ ȳum bay haɗa ni ka k̄oro Pol ha ni ka naa ɔ́il hul sal k̄a nziya ya, a ha faa ha nzoɔ buo-eri k̄a i h̄ii bay víke bay fer̄i ha ni na ya ndaw pi.

Pol ba bay bay yaɗake s̄uo-ε k̄a pol Felis

²⁴ Nam kal maa fe ndaw roɔ, Felis vi báy máy ɔ́e Dursil k̄a ba Z̄iɔ. Ka pie nzaaped̄ ha ri v̄aa ɔ́i Pol, a laa bay ɔ́eri k̄a se tul ɔ́aa law ɔ́o tul Zezu *Krisi. ²⁵ Roo le, zaɔka Pol t̄i saw ɔ́aa bayri k̄a se tul simsed̄ k̄a ɔ́o báy zaɔɔ ndaw, mgbaka s̄uo k̄a tul fe ɔ́aa ndaya ndaw báy nam k̄in̄ sal bay Ngerewuru k̄a’i vi ndaw na, Felis ɔ́aa h̄e a ba ha ni m̄i: «Mu se mgbum ro. Ze, zaɔka m̄i z̄in̄ faa le, m̄i pie ha ri v̄aa ɔ́i mu ba k̄i báy.»

²⁶ Roɔ bay, ka ɔ́aa law-ε nzokɔo te tul Pol a ker m̄i, ko ya le, a haɗa ɔ́eri lari. S̄awke mini ze, ka pie nzaaped̄ ha Pol vi luo-ε baɗguo bay sorori z̄in̄ ni.

²⁷ Fale k̄a mbiimbam kal siɔi mini na báyii le, i tina Felis i ha Porsiyus Fetus suo bol-e ba nzoɔ réke tul puo. Felis k̄a h̄ii bay ɔ́aa fe k̄a rii law Z̄ibri na, ka poɗ Pol naa hul sal na roɔ bay.

25

Pol h̄ii bay séke luɔ Mbay Sezar ha ni ɔ́aa bay ɔ́e

¹ Zaɔka Fetus t̄ji zaɔ k̄a’a réke mbay k̄a ɔ́i, a ɔ́aa nam say k̄a fale na ku báyii le, ka uru k̄a Sezare a se ba Zuruzalem. ² Zaɔka’a t̄ji ɔ́i na báyii le, *nger̄enzob̄ fe poɔri báy nger̄e Z̄ibri mbi rin̄ Pol i séke nzaa Fetus ³ i koɔ ni bay haɗa ni ka ɔ́aa fe k̄a law-ri h̄ii ɔ́o, a ȳin̄ra Pol vi Zuruzalem ba k̄i, bay ji le, ɔ́ari na i leke bay z̄in̄ k̄i pola bay haɗa nzoɔri mu faa i i ni. ⁴ Roo le, Fetus ȳin̄ra báy bay ha ri m̄i: «Pol na i koɔ ni ɔ́o Sezare k̄a lew. A ɔ́i kara m̄i ȳji bay séke ɔ́i k̄a timbeɔɔ key. ⁵ Ndaɔ bay haɗa nger̄eri k̄a sakra ɔ́ari key i se z̄in̄ m̄i mb̄jw h̄oy. Ze zaɔka leɔban na ɔ́aa fe k̄a k̄aya le, i ɔ́aa bay ɔ́o tul-e.»

⁶ Fetus na ɔ́aa nam t̄ono siɔi, mase duɔri munu k̄a sakra ɔ́ari roɔ a ȳji a se Sezare na báy. Nzaaruoke báyii le, ka t̄ji a v̄aa kaw zaɔ f̄on̄ bay a mbi nzi-ε bay haɗa ri v̄aa mgbay Pol i víke ni ha ni ka k̄aw pol-e. ⁷ Zaɔka i mgbay Pol i víke ni na báyii le, Z̄ibri k̄a i uru saa Zuruzalem na, i uru vbubuɔ i vi kiri ni i t̄i saw ɔ́aa bawda bayri nḡii baɔba ɔ́oɔ z̄uo nzi-ε, roo le, i maa bay k̄oko fe k̄a i ɔ́aa bay ɔ́o tul-e na ya. ⁸ Báyii le, Pol mbi bay k̄a bay yaɗake tul-e na a ba m̄i: «M̄i ɔ́aa fe mb̄jw k̄a bay haɗa bay ka mgbake tul-i ya. M̄i ɔ́aa fe mí waɔke *bol kusol Z̄ibri ya ndaw, m̄i ɔ́aa fe mí ɔ́eke *hul k̄ani Ngerewuru ya ndaw, a mí tun̄ Mbay Sezar nger̄eri ya ndaw pi.»

⁹ Báyii le, Fetus k̄a h̄ii bay ɔ́aa fe k̄a rii law Z̄ibri na ka vbi Pol bay m̄i: «W̄a, mu ɔ́o báy law h̄iia k̄a bay séke Zuruzalem bay haɗa m̄i v̄aa ɔ́aa bay ɔ́ari k̄a zaɔ f̄on̄ bay na ku ti mb̄jw ha mu le?» ¹⁰ Leɔ, Pol ȳin̄ra báy bay ha ni m̄i: «M̄i ɔ́o zaɔ f̄on̄ bay Mbay Sezar key. Zaɔ ni key ze, ba zaɔ k̄a ɔ́o nun haɗa ri ɔ́aa bay ɔ́i na k̄a ɔ́i. M̄i ɔ́aa k̄aya nd̄ii mini kara z̄in̄ Z̄ibri ya, ɔ́o s̄uo-ɔ kara mu ko ta-tan̄ ndaw. ¹¹ Zaɔka m̄i ɔ́aa fe k̄aya k̄a maa bay haɗa m̄i z̄in̄ huɔ le, m̄i ti máy bay huɔ ɔ́i na ya. Roo le, zaɔka bay fer̄i k̄a i ɔ́aa ɔ́o tul-i na ba k̄iɔ h̄oy bay le, nzoɔ mb̄jw mini kara ɔ́o báy faa k̄a bay mgbaka m̄i bay ɔ́aa m̄i ɔ́o nduo-ri na ya. Munu le, m̄i séke báy bay ɔ́i key na ba zaɔ áake ha Mbay Sezar k̄a Rom ze ka ɔ́aa.»

¹² Báyii le, Fetus m̄bu k̄i z̄in̄ nzoɔ haɗa nzaa ɔ́oko ɔ́eri k̄a zaɔ f̄on̄ bay na. Fale k̄a i ba bay z̄in̄ k̄i na báyii le, ka ȳin̄ra báy bay ha Pol m̄i: «Zaɔka mu h̄ii báy haɗa Mbay Sezar ze ka ɔ́aa bay ɔ́o le, mu séke pol-e k̄a lew.»

Pol kaw pol Mbay Agiripa

¹³ Fale ká nam kal maa fe na báyyi le, Mbay *Agiripa báy Berenis i se Sezare bay hii soko há Fetus. ¹⁴ Munu ká i ɔ́aa namri ká ɔ́i ng̃ii maa fe na báyyi le, Fetus tina fe ɔ́aa Pol na há Mbay Agiripa a ɔ́aa há ni mii: «Mì ɔ́o báy nzoɔ mbjw munu ká zad ni key ká Felis pɔɔ ni naa hul sal. ¹⁵ Zadka mì se Zuruzalem na báyyi le, *ng̃erenzoɔ fe poyri báy ng̃ere Zibri mbi riɲ-ε i séke nzaa-i, i vbi mì bay haɲa mì ɔ́aa bay huf ɔ́o tul-e. ¹⁶ Lee, mì yjɲra báy bay ha ri mii: «Saw ɔ́uru Rɔmri na ɔ́uru ɔ́aa fe munu ya. Nzoɔ ká i mbi riɲ-ε i séke nzaa nzoɔ ɔ́aa bayri le, ɔ́uru há ni ɔ́o zad fɔɔ bay ká nun nzoɔri ká i ɔ́aa bay ɔ́o tul-e na bay haɲa ni ka tina saw feri ká i ɔ́aa ke bay ɔ́o tul-e na, há nzoɔ ɔ́aa bayri na i laa. ʼBo munu ya le, ɔ́uru ti pɔɔ ni ɔ́o bil nduo nzoɔri gor hoy ya.» ¹⁷ Bari na i vi zɲ mì ká zad ni key, le, mì mɔba roy ya. Nzaaruoke ku hoy le, mì se zad fɔɔ bay na, a mì mbi nzaa-i bay haɲa ri mɔba ledban na i vike ni. ¹⁸ A le, nzoɔri ká i ɔ́aa bay ɔ́o tul-e na i vi. Lee, mì ker mì ɔ́aa mii, i ɔ́aa bawda bay ɔ́o tul-e. ¹⁹ Roo le, i may bay zɲ ni se tul fe saw puo ɔ́ari ká ɔ́a faa kóɔ Ngerewuru ɔ́ari, a i may bay zɲ ni se tul nzoɔ mbjw munu ká riɲ-ε ɔ́a Zezu ká hu ká Pol ɔ́aa mii, ka kaw báy kumnun timbeɔe key na. ²⁰ Bi na, mì ko faa békle k̄iri bayri ká mini key na ya. Sawke mini ze, mì vbi Pol mii, zadka ʼa ɔ́o báy law hiiya le, ka se Zuruzalem ɔ́o há mì ɔ́aa bay ɔ́e na ká ɔ́i. ²¹ Roo le, Pol hii bay séke báy bay ɔ́e na ká zad áake, a hii bay haɲa mì koro ni ɔ́o hul sal há Mbay Sezar ká Rɔm ze ka ɔ́aa bay ɔ́e. Báyyi le, mì mbi nzaa-i bay haɲa ri koro ni kpuru maa nam ká mì pieke ni bay haɲa ni ka se luo Mbay Sezar na.»

²² Báyyi le, Agiripa yjɲra báy bay há Fetus mii: «Bi hoy kara, mì hii bay láa bay ledban na ku ndaw.» Lee, Fetus yjɲra báy bay há ni mii: «Ruo le, mù láa bay ɔ́e na báy.»

²³ Nzaaruoke na báyyi le, Agiripa báy Berenis i tji báy nzoɔri tururu ká nun nzoɔri, i ri bil bawda *hul mbj k̄i, báy ng̃erenzoɔ yumri ndaw, báy ng̃ereri ká bil ng̃erepuo ndaw pi. Lee, Fetus mbi nzi-ε ha ri tina Pol i mɔba ni i vike ni pol-ri. ²⁴ Báyyi le, Fetus mbi bay a ɔ́aa mii: «Bo Mbay Agiripa, báy ɔ́ari riw bele ká i kaw zad ni key zɲ ɔ́uru na, i ko ledban ni key. Ruo Zibri riw bele ká Zuruzalem báy zad ni key na, i vi ɔ́e bay ɔ́e ká luo-i mii, ɔ́o nun haɲa ni ka káw báy kumnun mbáa. ²⁵ Bi na, mì zɲ fe mbjw mini ká bay ɔ́aa ke bay huf ɔ́o tul-e ya. Munu ká ɔ́e k̄i sùo-ε hii bay haɲa Mbay Sezar ká Rɔm ze ka ɔ́aa bay ɔ́e na, mì mbi nzaa-i bay pieke ni se luo-ε. ²⁶ Roo le, mì ko bay mbjw ká bay ɔ́aa ke mbeɔe se tul-e bay pieke ni há Mbay

Sezar ká Rɔm ya. Sawke mini ze, mì ɔ́i ni há ni ɔ́o pol-ri key, kakalke le, ká pol ɔ́o Mbay Agiripa, bay haɲa ɔ́o, fal békle bay ɔ́e na le, mì kóko faa ɔ́aa mbeɔe ke na báy. ²⁷ Tusueke le, bay haɲa mì pie báy nzoɔ ká naa hul sal tan ɔ́aa mbeɔe ká kie saw fe ɔ́aa ɔ́eri há Mbay Sezar ká Rɔm na, mì ko ɔ́a fe ɔ́aa mbúo hoy.»

26

Pol fɔɔ bay ká bay yaɲake sùo-ε ká pol Mbay Agiripa

¹ Báyyi le, Mbay *Agiripa ɔ́aa há Pol mii: «Mì pɔɔ faa há mù bay haɲa mù ɔ́aa bay ɔ́ori na há ɔ́uru laa.» Lee, Pol ura nduo-ε a tii saw ɔ́aa bay bay yaɲake sùo-ε a ɔ́aa mii: ² «Mbay Agiripa, sùo-i ri mì ɔ́amba vuri key bay haɲa mì ɔ́o pol-a mì ɔ́aa bay feri riw bele ká Zibri ɔ́aa ke bay ɔ́o tul-i na há mù laa. Sùo-i ri mì ɔ́amba bay haɲa mì ɔ́aa bay yaɲa sùo-i ká pol-a. ³ Bay ji le, mù ko fe saw puo Zibri na báy zad ɔ́e riw bele, a mù ko may bay ɔ́ari na kara ndaw. ʼBe ze, mì koɔ mù bay haɲa mù iki law-a mú láake bay ɔ́i key.»

⁴ «Bi na, báy kuban ɔ́i hoy na, Zibri riw bele ko simseɔ ɔ́iri. I ko ɔ́o bil ká ɔ́a ɔ́je ká sakra nzoɔ ɔ́iri ká puo ɔ́i ndaw, ká Zuruzalem ndaw pi. ⁵ I ko mì ɔ́a ɔ́je ká lew hoy ká mì zuo zɲ *Fariziri, ká ɔ́uru k̄iri ɔ́uru yjɲ ká tul fe saw bulu naari ká bay mɔbaka mba nzoɔ háwri. ʼBari na, i ko ndaw, zadka i hii le, i máa ɔ́aa bayke na há mù. ⁶ Timbeɔe key na, i há mì vi zad fɔɔ bay ni key, bay ji le, mì ɔ́aa law-i nzokɔo te tul bay ká Ngerewuru waa zɲ bulu naari. ⁷ Bayke ku na, saw k̄ani naari ká duo fale sidi bele na, i ɔ́aa law-ri ɔ́o ɔ́i i giyaɲ bay kóko feke i ɔ́aa ke ped há Ngerewuru sun báy bisie ɔ́anguo. Agiripa Mbay luye, bay law-i ká mì ɔ́aa nzokɔo te tul bay ká Ngerewuru waa na ze, Zibri ɔ́aa ke bay ɔ́o tul-i. ⁸ Kúy! ʼBay haɲa Ngerewuru tina nzoɔ hudeɔri saa luo hud na waa, ɔ́aa mina ndaw roo, ɔ́ari Zibri na i ko ɔ́a fe ká bay ɔ́aa law ɔ́o ɔ́i ya le woo!»

⁹ «Bi na hoy kara, pola lew na mì nzaa faari ɔ́oɔ ɔ́oɔ mì ɔ́aa hirusuo-i tun k̄i bay haɲa riɲ Zezu ká Nazareɔ na ka gb̄y. ¹⁰ ʼBe ze ɔ́a fe ɔ́aa ɔ́i ká Zuruzalem. Zadka *ng̃erenzoɔ fe poyri há mì faa na, mì mɔba nzoɔ mbika lawri ng̃ii ɔ́amba zuo hul sal. A zadka i kuɲ bay huf ɔ́o tul-ri kara, mì hii bayke zɲ ri ndaw. ¹¹ Mì haɲi báy bil hul mbj k̄iri riw bele mì ɔ́aa ri ko seke fe, a mì nzaa faa bay haɲa ri may bay ká tul mbika law ɔ́ari. Law f̄aa ɔ́i na nda siri ká tul-ri ya báy, há mì ɔ́aa nun-ri tuo síe kpuru mì t̄iike bil ng̃erepuori ká zad k̄i.»

Pol ɔ́aa bay ká se tul sùo k̄er bay ɔ́e ká pol Mbay Agiripa

¹² «Be mini ze, mǐ yaa mbede ká nduo *ngerenzoɔ fe poyri, mǐ séke Damas báy bol kusol-ri ká i hǎ mǐ. ¹³ *Agiripa Mbay luye, zadka mǐ se faa roɔɔay, ká síe ɔo law tul na báyii le, mǐ kɔ zad' taɲa uru saa nulue a hie mba síe a kiri mǐ báy báw sed' biri gbuk riw bele. ¹⁴ Báyii le, ɓuru riw bele na, ɓuru lie rad' zuo siri, le, mǐ laa kusol nzoɔ ká ɔi mǐ báy nzaa eboro mii: «Sol! Sol woo! Sǎwke mina roɔ, mǐ ɔaa nun-i tuo síe munu le? Do ngɔɲ ɓamba ɓay haɲa mu ruu zɲ mǐ munu ká nday ruu bǎa gaɲ be.» ¹⁵ Lee, mǐ yɲɲra báy ɓay hǎ ni mii: «Mbay, wǎa, mǐ ɓa ve le?» Báyii le, Ngerembay na yɲɲra báy ɓay hǎ ni mii: «Mǐ ɓa Zezu ká mǐ ɔaa nun-i tuo síe na. ¹⁶ Mu úru siya mú ɔo síkɔa, ɓay ɲi le, mǐ tɲi tul-a mini ɓay náa mú hǎ mǐ vi ɓa nzoɔ ped' bi. Mǐ ɓá nzoɔ nasi ɓay bi, mú ɓaa ɓay ferǐ ká mǐ kɔ ká timbede key, roɔ báy fe kǐri ká mǐ kǐe mǐ hǎ mǐ kɔ ndǎw na. ¹⁷ Mǐ kóro mǐ ká sakra Zǐfri báy ɓay saw nzoɔ hǎwri ká mǐ píe mǐ se luo-ri na. ¹⁸ Mǐ píe mǐ ɓay haɲa mú se luo-ri mú vǎa mgbúɔa nun-ri, mú tǐna ri saa ɓil suɲ ha ri vi zad' taɲa, a mú tǐna ri saa nduo *Satan ká re mbay ká tul-ri ha ri vi luo Ngerewuru, ɓay haɲa ɓo, ɓari na kara báy faa law-ri ká i ɔaa ɓo tul-i na, mǐ ndǎke buma ká tul feyǎa ɓari ha ri vi ɓa nzoɔ taa ɓiri a i ɔo sakra nzoɔ hǎwri ká Ngerewuru nan ri a ɔaa ri zuo ɓoɔ na.»

Pol ɓaa ɓay ped' ɔaa ferǐ ká pol Mbay Agiripa

¹⁹ «Be ze, Mbay *Agiripa, fe ká uru saa nulue ká'a tɲi tul-i na, mǐ tun' ngeren y. ²⁰ Roo le, titire na mǐ ka-káa 'Bay Kere ká Damas báy Zuruzaalem, roɔ báy puori riw bele ká kuɔu zad' ká Zude ndǎw, a mǐ se luo saw nzoɔri ká i tuu Ngerewuru ya na ndǎw pi. Mǐ ka-káake ha ri ɓay haɲa ri suo kér ɓay ɓari ká tul fe ɔaa yaa ɓari, i fére sùo-ri ɓa luo Ngerewuru, a i ɔaa hǎ fe ɔaa ɓari na ka kǐe nzoɔri mii, i suo kér ɓay ɓari ká tul fe ɔaa yaa ɓari na. ²¹ Sǎwke mini ze, Zǐfri mgbáke mǐ ká ɓil *hul kǎni Ngerewuru, a i nzaa faa ɓay ika mǐ. ²² Roo le, Ngerewuru so mǐ a koro mǐ hǎ mǐ kaw kpuru tɲi vuri, a mǐ ɓaa nasi ɓay ɓe hǎ nzoɔri riw bele, nzoɔ luyeri ndǎw, nzoɔ hǎykeri ndǎw pi. 'Bay ká mǐ ɓaa na, ɔo munu báy taa hǎy ká *Moyze báy *nzoɔ yaaɲa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓaa na. I ɓaa ɓay ferǐ ká'a vi fal-ri na ²³ mii, ɔo nun haɲa nzoɔ ká Ngerewuru waa ɓay píe ni vi yaa nzoɔri na a kóko seke fe. Be kǐ ze a ɓá titire nzoɔ ká'a tɲi saa luo hul, a ka-káa ɓay zad' taɲa ká hǎ pam hǎ naari Zǐfri báy saw nzoɔri ká i ɓa Zǐf ya.»

I zɲ kqaya Pol mbɲw ya

²⁴ Munu ká Pol ɓaa ɓay munu ɓay yaaɲake sùo-ε na báyii le, Fetus kun' nzaa ɓay ɓe a ɓaa ɓay ɓeler' mii: «Pol, ɓa ɓala ro ze ɔaa mǐ key ya! Fe kóko ɓo ká mǐ kɔ ɓamba na mbi mǐ ɓa ɓala ro!»

²⁵ Báyii le, Pol yɲɲra báy ɓay hǎ ni mii: «Fetus, ɓo ká mǐ ɓa mbay luye na, mu kɔ, ɓa ɓala ze ɔaa mǐ ya. Bayri ká mǐ ɓaa na ɓa tusue ɓay, a ɓa ɓay ká ɔo báy faake. ²⁶ Mbay *Agiripa na kɔ saw fekeri key na ta-taɲ. 'Be ze hǎ mǐ maa ɓaa ɓaykeri key na báy nun wǎra nzoɔ ká pol-e. Mǐ kɔ ku na, ka kɔ fe niri key na riw bele, ɓay ɲi le, ɓa ferǐ ká kal ká zad' hie ɓo, ká zad' muni ya. ²⁷ Mbay Agiripa, ɓay ká *nzoɔ yaaɲa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ɓaa na, mǐ ɔaa law-a ɓo ɔi kǐ le? Mǐ kɔ ku na, mǐ ɔaa law-a ɓo ɔi na kǐ.»

²⁸ Báyii le, Mbay Agiripa na yɲɲra báy ɓay hǎ Pol mii: «Vu ɓay ɓo ká ndɲi key hoy, mǐ hii ɓay haɲa mǐ fere sùo-i mǐ vi ɓa nzoɔ *Krisi le?»

²⁹ Lee, Pol yɲɲra báy ɓay hǎ ni mii: «Bole ɔi ya hoy, mase bole a ɔi ndɲi hoy kara, mǐ koo' Ngerewuru ɓay haɲa ni fére mǐ, ɓo báy nzoɔri riw bele ká i laa ɓay ɓi vuri key na ha ri ɔo munu ká ɓi key, roo le, sal lari ká i sínke mǐ na, ka sɲ ri ya.»

³⁰ Báyii le, Mbay Agiripa na uru siya, roɔ nzoɔ réke tul puo ndǎw, Berenis ndǎw, báy nzoɔri ká i kaw zɲ ri na, i uru siya gbaw. ³¹ Zadka i naa sùo-ri na, i ɓaa ɓay ká sakra kǐ mii: «Ledban ni key na ɔaa fe mbɲw ká maa hul ya ndǎw, maa naaɲa hul sal ya ndǎw pi.» ³² Lee, Mbay Agiripa ɓaa hǎ Fetus mii: «Ledban ni key na, ɓa fe ká'a mbi nzi-ε ɓay haɲa Mbay Sezar ká Róm ze ka ɔaa ɓay ɓe ya le, a ndád ɓay tǐna ni ká ɓil hul sal na.»

27

Pol ká naa hul sal na i soro ni ɓa Róm

¹ Zadka Fetus mbi nzi-ε ɓay haɲa ɓuru kaw ɓil bawda tuo ɓúru se tusiri Itali na báyii le, i poɲ Pol báy nzoɔ hǎnerǐ ká i naa hul sal na zuo ɓil nduo ngerenzoo yum ká riɲ-ε ɓa Zuliyus. 'Be na, ka re tul nzoɔ yumri ɓa isoo' ká tul kuɔu nzoɔ yumri ká i ɔi ri ɓa nzoɔ yumri ká puoroo Mbay Sezar. ² Báyii le, ɓuru hil ɓúru kaw ɓil bawda tuo ká uru saa Adaramiti a se ɓa puori ká ɔo nzaa kporombii ká kuɔu zad' ká Azi ɓúru zol. Arisitak, ká ɓa nzoɔ ká Tesalonik ká kuɔu zad' ká Maseduwǎn na se zɲ ɓuru mbɲw hoy. ³ Nzaaruoke na, ɓuru ɲa ká Sidon. Lee, Zuliyus ɔaa law kere zɲ Pol a poɲ faa hǎ ni ɓay haɲa ni ka se ɓil puo ká luo nzoɔ buo-eri ha ri so ni ká tul ferǐ ká'a se síeke. ⁴ Uru saa zad' nu ku báyii le, ɓuru hil ɓúru kaw ɓil bawda tuo ɓúru kal báy lakun tukuɔu mbii ká Sipir ɓúru lafa báy

nzaakonɗ ká zuu kuu dī ngjji ya, bay ji le, zuu kuu ngjji bamba ká bil mbii a suɔ nun buru. ⁵ Fale ku le, buru tuo maambii ká do dī ya báy kuɗu zad ká Silisi báy Pamfli, búru tji Mira ká do kuɗu zad ká Lisi.

⁶ Zad nu ku báyyi le, ngerenzob yum na zinj bawda tuo kji ká uru saa Alezandere, a do dī ya bay séke ba tusiri Itali, ze a ha buru hil zinj ni mbjw hoy búru zol. ⁷ Buru daa nam ngjji maa fe, búru se báy bil mbii na daka daka búru tja ká dī podɔ podɔ kpuru ndaw roo, búru tji búru ko tul puo ká Sinide ká do pol buru dil. Munu ká zuu kuu a suɔ nun buru ká buru nzaa faa kpuy, búru zinj faa séke ba pola ya na báyyi le, buru yji búru raa búru se nun buru ba tukuɗu mbii Kered búru tji tjiw zad ká dī ká riŋ-ε ba Salmone. Fale le, buru kal búru raa báy bawda tuo na, búru se báy nzaakonɗ ká fi mbje. ⁸ Buru kaa torom ká nzaakonɗ na ku kpuru ndaw roo, búru tjiike zad mbjw munu ká riŋ-ε ba Zad Dol Tuori búru tja ká dī. Zafɛ ku na do dī ya báy ngerɛpuo ká Laze.

⁹ Munu ká namri kal ngjji bamba na, se-seɗ ba pola báy bawda tuo na ba huf, bay ji le, few varu kere na kal báy nam ká Zibri sánke suo-ri i sɗ fe ya na. Sawke mini ze, Pol baka nzoɓ ped tuori a baa ha ri mii: ¹⁰ «Yu-iri woo! Mi ko ku na, zadka náa zolri timbeɗe key báy faa mbii le, a ba bie naari. Tuo báy sobari ká zuo bil-e na a bie riw bele, a naari nzoɓri ká náa káwri bil-e kara, a ba huf naari ndaw.» ¹¹ Roo le, ngerenzob yum ká koro Pol na, daa law-ε bo tul nzoɓ mgbaka ngon bawda tuo báy ngere tul nzoɓ bawda tuo hoy, a hii bay daa law-ε bo tul bay ká Pol baka ri na ya. ¹² Munu ká Zad Dol Tuori ká bil fewri key, ba zad kere ká bay káw dī ya na báyyi le, ruo nzoɓ hãneri ká sakra buru mbi nzaa-ri bay haɗa buru nzáara faa bo, zadka buru zinj faa le, buru se nun buru ba pola búru tji Finez. Puoke ku na ba zad dol kere ká tukuɗu mbii Kered ká nzoɓri do dī i ko-kóm ba zad riŋ sie ká labil-e fi gel ndaw, ká labil-e fi hoɗo ndaw pi. Be ze, i hii bay haɗa buru kiji búru káw dī báy fewri ká zuu kúuke ndaw, mbam toke ndaw pi.

Zuu bura kuu a laɗ bawda tuo ká bil maambii

¹³ Nam mbjw munu ká zuu uru saa fi hoɗo a tii saw kúuka perere na báyyi le, nzoɓ bawda tuori na ker i baa mii, fe ká bari mbi nzaa bari ká dī na, fe ká'a hiyaɗ faake hiyaɗ na tiya. Ro, nzoɓ ped bawda tuori na kuo fe ká mgbá bawda tuo do zad mbjw na i daa bo bil-e, i ha buru se nun buru ba pola maa báy nzaakonɗ ká tukuɗu mbii ká Kered na. ¹⁴ Waka ya hoy le, zuu bura uru ginjinj saa fi zad tji sie labil-e fi

gel. Ba zuu ká uru saa tul kuori ká tukuɗu mbii ká Kered ká i dī ba zuu ká uru saa fi zad tji sie labil-e fi gel. Zuu ke kuu ginjinj, ¹⁵ a mbi nzaa bawda tuo na mari ba zad kji ha bawda tuo na uma seɗ kpuy. Báyyi le, buru kaw munu hoy ro ha zuu ká uru a séke munu ká law-ε hii. ¹⁶ Zuu na kuo buru ha buru kal ká labil vu tukuɗu mbii fi mbje ká zuu kuu dī ngjji ya ká riŋ-ε ba Koda, ha buru yaa omi ndji ká dī. Buru kaa torom ndaw roo, búru zinj faa búru mbi vu tuo ká i siŋ do fal bawdake na, búru daa bo bil-e. ¹⁷ Zadka i mbi vu tuo na bo siya báyyi le, i kaari bawda tuo na báy sal lari kpifdik kpifdik ha ni ngon kpan kpan. Robay, i leke tuo báy fe pedkeri riw bele, i daa do bay haɗa zuu ka kúo ri ngjji ya, bay ji le, i hje i baa mii, bawda tuo na a daa dikud ká do dī ya báy Libi. Be munu ndaw roo, zuu na kuo buru a séke munu ká law-ε hii báy.

¹⁸ Munu ká bawda zuu kuu bivbid bivbid ha mbii laɗ bawda tuo beɗna beɗna na báyyi le, nzaaruoke ku na i tii saw faa sobari i vbuku zuo maambii. ¹⁹ Ndeke dī nam sayke na, i nan fe ped bawda tuo hãneri báy nduo-ri kji i vbuku zuo maambii. ²⁰ Lee, ká bil namri ká kal maa fe na, buru ko nun sie ya ndaw, mbaymawri ya ndaw pi. Bawda zuu na kuu baɗuɔ a ha law buru kuj mbii gbad, búru baa mii, buru hu-huka ro bo, buru ti tji suku mbaa.

²¹ Munu ká i sɗ fe ya nam maa fe na báyyi le, Pol uru siya ká sakra bari a baa ha ri mii: «Yu-iri! Ba fe ká i laa bay bi ká mĩ baa ha ri pola, a i uru saa tukuɗu mbii Kered ya na le, a doko báy kere hoy bo, náa ti dokori bil kóko seke feri mini key ya ndaw, náa ti bieri ya ndaw pi. ²² Timbeɗe key na, mĩ kod ri bay haɗa ri siŋ law-ri, bay ji le, nzoɓ mbjw ká sakra baari key na ti huka ya. Roo le, bawda tuo hoy ze a bie. ²³ Mĩ baa ha ri munu, bay ji le, Ngerewuru ká mĩ ba nzoɓ taa be mĩ daa ped ha ni na, pie led nzaaped ká nulue tji tul-i sunɛ ²⁴ a baa ha mĩ mii: “Pol, mu hje ya! Do nun haɗa mu baa bay mú yãake suo-o ká pol Mbay Sezar. Mu ko, nzoɓri riw bele ká i kaw bil bawda tuo zinj mù key na, Ngerewuru daa kere zinj ri báy faa bo, bay haɗa ri kaw báy kumnun.” ²⁵ Sawke mini ze, yu-iri, ndad bay haɗa ri siŋ law-ri, bay ji le, mĩ daa law-i bo tul Ngerewuru. Bay ká'a baa ha mĩ na, fekeri a doko munu na kji. ²⁶ Roo le, do nun haɗa bawda tuo na ka daa dikud ká do lakun tukuɗu mbii ká zad hãne munu.»

Nzoɓri tji saa bil bawda tuo ká bie

²⁷ Ndeke dī nam duo fale niŋke ká ba sun na báyyi le, bawda zuu na kuo buru ba lie ba lew baɗuɔ ká law sikda Maambii Mediterane. Maa báy nzaa zad buo báyyi

le, nzoɓ pef bawda tuori na tul-ri loŋ ri wúy ha ri ker mii, ɓari tònŋ dī ya ɓáy tusiri. ²⁸ ɓáyji le, i mbi sal i siŋ fe hiike haŋe do dī í vbu ɓo mbii í kuɔ vi kele í lie í ko le, ɓa tunduo gbarak gbarak siŋ sidí. Robay, zadka í se ndji ɓa pola na, í lie na robay. Lieke taa ɓe nu ku ɓáyji le, tunduo gbarak gbarak ɓa duo fale ndeɓe hoy ro. ²⁹ Lee, i ɗaa hje ɓay bawda tuo ká a ɗar tisawri, ze í ɗaa fe hiiikeri ká ɓa niŋ ká mgba bawda tuo do zad mbijw ká zuo ɓil bawda tuo na, í siŋ sal do dī, roo í vbuku zuo tigbaa mbii, ɓo zadka faa do dī le, fekeri na ka mgba bawda tuo na ka do zad mbijw ha ɓari giyanke nzaaru ká'a sil.

³⁰ Lee, nzoɓ pef bawda tuori na i nzaa faa bay dú, ze í mbi vu tuo ká do ɓil bawda tuo na, í ɗaa ɓo mbii rii fe ká í hii bay siŋ fe hiiikeri do nzaa mju tuo ngɔɔke í vbuku zuo mbii. ³¹ Zadka Pol ko munu ɓáyji le, ka ɓaa ha ngerenzob yum ɓay nzoɓ yumri mii: «Nzoɓ niri key na, í kaw ɓil bawda tuo naari key ya le, í ti zín faa ká bay yaana sùo-ri ya.» ³² ɓáyji le, nzoɓ yumri na kud sal ká í siŋke vu tuo na, í poŋ ha ni toɗo ɓo mbii a kal. ³³ Ndji munu ká bay haŋa nzaaru sil na ɓáyji le, Pol ɓo nzoɓri riw bele bay haŋa ri su fe. Ka ɓaa ha ri mii: «Vuri key na, ɓa nam duo fale niŋke ro, ze mbii fe sum toɗo ɓo ɓil-ri ya, a í giyan kekeke munu taŋ suŋa fe. ³⁴ Saŋke mini ze, mi kod ri bay haŋa ri su fe. Be ze ɓa fe ká'a haŋa ri hurusuo a í káwke ɓay kùora. I ko, suy tul nzoɓ mbijw mini ká sakra ɓaari key hoy kara ti zeeke gor ya.» ³⁵ Fal bay ká Pol ɓaa ha ɓuru munu na ku ɓáyji le, ka mbi maapa a ɗaa taambol ha Ngerewuru ká nun nzoɓri riw bele, roo a haw a tii saŋ suŋa. ³⁶ Be nu ku ɓáyji le, ɓari riw bele na, í siŋ law-ri ngo-ngonj í su fe. ³⁷ ɓuru riw bele ká ɓuru kaw ɓil bawda tuo na, tul ɓuru maa isod sidí ɓay siŋ tonɔ say paɗe yie. ³⁸ Zadka í su fe maa ri siɓ siɓ na ɓáyji le, í ɗaa ɓol para fe payri ká zuo ɓil bawda tuo na, í vbuku zuo mbii bay poŋ bawda tuo na ka hii ya.

³⁹ Zadka nzaaru sil na ɓáyji le, tusiri ká ɓuru do dī na zee nzoɓ pef bawda tuori na sel. Roo le, zadka í bekle zad le, í ko dikudí do zad raa mbii ká gulma munu. Be ze, ɓa zad ká í hii í ɓaa mii, zadka faa do ku le, ɓari vaa ɗaa tuo na ka daa dī. ⁴⁰ Ro ze, í kud sal fe hiike ká mgba bawda tuo do zad mbijw na í poŋ zuo mbii, í hina salri ká í siŋke ngónke na ha ni do zadɗe. Fale ku le, í mbi bawda gari í ɗaa ɓo siya ká nzaa mju bawda tuo bay haŋa zuu ka sùru ɓuru kpuru, ha ɓuru vaa daa dikudí ká nzaakonj. ⁴¹ Zadka ɓuru do séke ɓa pola robay na, bawda tuo ví daa dikudí ká tigbaa mbii ndoko a taɗa a do dī ha nzaa mju-e nduo dikudí malak ha faa zad lan

sùo-e tiya. A saŋ tigbi-e na laa le, zuu ɗaa mbii ndaka dī suku suku ha ni nan nzari nzari zuo mbii.

⁴² ɓáyji le, nzoɓ yumri na hii bay ika nzoɓ naana hul salri na bay haŋa nzoɓ mbijw mini ká sakra ɓari ka uo mbii a tii dful ya. ⁴³ Roo le, ngerɗe tul nzoɓ yumri ká hii bay haŋa Pol tii saa ɓil maambii ɓay kummun na, haa faa bay tul feri ká í hii bay ɗaa na. Ka mbi nzi-e ha nzoɓri ká í uo mbii uo na, í zóɗ zuo mbii pola í uo í tii kele. ⁴⁴ Ka yi a mbi nzi-e ha nzoɓ hayri ká í tòn na, bay haŋa ri ɗaa puuri ɓay fe bawda tuo haŋeri ká nan zuo tul mbii temlen, roo í mgba í tiike kele. Faake mini ze, nzoɓri riw bele ká kaw ɓil bawda tuo na, í tii yoronj ɓay kere ha fe mbijw kara ɗaa ri ya.

28

Pol ɗaa fe ɓay hurusuo Ngerewuru ká Malte

¹ Zadka ɓuru tii yoronj saa ɓil huɗ, a ɓuru do tukudú mbii na ɓáyji le, í ɓaa ha ɓuru mii, ɓuru do tukudú mbii ká riŋ-e ɓa Malte. ² Nzoɓ puokeri ku na í yaɗa ɓuru ɓay bawda law kere. Munu ká mbam to ká ted huɔ ndik ndik na, í mberɗe huu ha ɓuru kiri ɓuru kaw nzi-e na riw bele bay nju. ³ ɓáyji le, Pol vaa ɗaa nzaa wawri a ví ɗaa zuo huu, le, kuɔtol naa dī a tii bay ram huu na, a te nduo-e man do dī. ⁴ Zadka nzoɓ puori ko soy ká te nduo-e a do dī man na ɓáyji le, í ɓaa bay ká sakra kɔ mii: «Ba tusue kɔ, ledban key na ɓa nzoɓ ika nzoɓ! Ze ka tii na saa ɓil huɗ ká ɓil maambii hoy kara, nasi yaɗa ni ya robay.»

⁵ Pol veke soy na ha ni gay zarak ɓo huu, le, bole se ni ndji ya. ⁶ Bari key na, í giyan waka munu í ɓaa mii, nduo-e na a mbáa, mase a lie gbay ɓa huɗ ká zadɗe ku hoy. Lee, í giyan kurum kpuy, ha sùo-ri ya ri, le, í ko fe mbijw mini kara kal ká sùo-e ya. ɓáyji le, í yi í suo nzaa-ri í ɓaa mii: «Be ni key na ɓa wuru ro ze do key ya!»

⁷ Zadɗe ku na do dī ya ɓay waa mbay tukudú mbiike ká riŋ-e ɓa Pubiliyus. Be na, ka yaɗa ɓuru bay kere, a ha ɓuru naa luɔ-e nam say ɓay suoriya. ⁸ Lee, ɓaa Pubiliyus na naa bay sem bay tul sùo-e ká mbi huu bid bid ndaw, a zo-zóbi sim ndaw. Lee, Pol rii a se tul-e a ɗaa nzaa bay kere, roo a ɗaake nduo-e ɓo tul-e a vaa ni. ⁹ Fale ku le, nzoɓ suosrem hawri riw bele ká í naa tukudú mbiike na í ví luɔ-e í vaa ndaw. ¹⁰ ɓáyji le, í ɗaa feri kɔɗe ɓod ɓod í ɗaake riŋ dika ɓo tul ɓuru. Robay, zadka ɓuru do poŋ ri bay zól na ɓáyji le, í ha ɓuru feri ɓod ɓod ká'a sóko ɓuru bay faa varu ɓuru.

Pol bay ɓaw sed beri tii Rom

¹¹ Fale ká buru kaw tukudú mbiike few say na báyyi le, buru hil bawda tuo mbjw ká i daa riŋ ɓo tul-e ɓa «Wuru Ndɔŋɔri», ká uru saa Alezandere a dɔ tukudú mbiike na báy few lew tedri. ¹² Báyyi le, buru se búru tji ngerepuo ká Sirakus, búru kaw dɔ nam say. ¹³ Úru saa zad' nu ku báyyi le, buru se báy nzaakon kpuru búru tji Reziyo. Nzaaruoke ku na, zuu kuu saa fi hodó, a suru buru ha buru daa nam sidí hoy búru tji Puzole. ¹⁴ Ká puoke ku na, buru zinj yu buru nzoɓ mbika law haneri ká i kod' buru bay haŋa buru kaw zinj ri nam tonɔ say. 'Be ze, ɓa saw soro bay varu buru ká buru tji ke Rom na.

¹⁵ Munu ká yu bururi ká Rom laa mii, buru dɔ dɔ ya báy puɔ na báyyi le, i uru i suɔ nun buru. Nzoɓ haneri suɔ nun buru kpuru, i zinj buru ká zad' fe hie ká Apiyus. A nzoɓ hawri laa le, i zinj buru ká zad' ká i dɔ ɓa Zad' Káw Varuri Ba Say. Zadka Pol mbi nun-ɛ a ko ri munu na báyyi le, ka daa taambol ha Ngerewuru, a zinj hurusuo. ¹⁶ Zadka buru tji Rom na, i mbi nzaa-ri ha Pol bay haŋa ni ka mbi hul mbjw a naa dɔ, ɓe báy nzoɓ yum ká korɔ ni na.

Pol tina saw bay vi be ha Zibri ká Rom

¹⁷ Ndeke dɔ nam sayke ká Pol kaw Rom na, ka dɔ ngere Zibri. Zadka'a dɔ ri vi mbjw tul kɔ na báyyi le, ka ɓaa ha ri mii: «Yu-iri! Bi na, Zibri ká Zuruzalem, i mgba mɔ i daa mɔ ɓo bil nduo nzoɓri ká Rom tan fe ká mɔ daa zinj saw naari led' Izarayelri ndaw, mɔ daa fe mɔ ɓe ke fe saw bulu naari ya ndaw pi. ¹⁸ Fale ká nzoɓri ká Rom vbi mɔ saw fe daa biri na, i hii bay pón mɔ tji saa hul sal na, bay ji le, i zinj fe mbjw ká luo-i ká bay haŋa mɔ zinke hud' ya. ¹⁹ Leɛ, Zibri na tun bayke ngereŋ. Sawke mini ze, mɔ zinj faa bay daa fe kɔ ɓod' mbáa, a mɔ ker mba bay séke báy bay bi na ɓa zad' áake bay haŋa Mbay Sezar ze ka daa. Roo le, mɔ dɔ báy bay ká bay daa ɓo tul saw nzoɓ biri ya. ²⁰ Bay tul saw fe niri key ze, mɔ dɔ ke ri bay haŋa ri ko, a mɔ ɓaa bayke ha ri laa. I siŋ mɔ báy sal lari, bay ji le, mɔ daa law-i ɓo tul nzoɓ ká Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzoɓri na. A led' Izarayelri riw bele kara daa law-ri nzokɔ te tul-e i giyan ni bay kóko ni báy nun-ri.»

²¹ Báyyi le, Zibri yinjra báy bay ha ni mii: «Buru na, buru zinj mbede mbjw ká uru saa Zude ká ɓaa bay se tul-a na ya. Roɓay, yu bururi ká i uru saa lew i vi na, i vi kji fal fe daa ɓori ká kaaya na ya, mase i ɓaa bay ndaya se tul-a ha buru laa ya ndaw. ²² Roo le, buru na buru hii bay kóko kér bay ɓori, bay ji le, buru ko ndaw, báy zadri riw bele na nzoɓri ɓaa bay kaaya se tul kudú nzoɓri ká i se fal Zezu.»

Pol kie saw bay Zezu ha Zibri ká Rom

²³ Báyyi le, i leke bay zinj kɔ i tuu nam mbjw munu bay vi zinj Pol ká hul nam ɓe. Leɛ, namke ku na i vi ngji ɓamba i zinj ni ká dɔ. Úru saa tibie kpuru mgba law na, Pol tina saw bay ká se tul réke mbay Ngerewuru na ha ri laa. Báy faa kjiŋa *mbede bol kusol *Moyze báy taa *nzoɓ yaaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru na, ka tinake saw bayri ká se tul Zezu ha ri, a nzaa faa bay haŋa ri ko bay ká'a ɓaa na ɓa suɔ bay. ²⁴ Leɛ, Zib haneri yaa bay ɓe ká'a ɓaa ha ri na báy kere, a nzoɓ hawri laa le, i hii puu bayke ya. ²⁵ Zól Bari na, i te bil kɔ i zuɔ zinj kɔ ya ɓanguo. Ro, Pol mbi bay a ɓaa ha ri mii: «Bay ká Tem Law Pie ɓaa ha bulu naari báy faa Ezay nzoɓ yaaŋa bay saa nzaa Ngerewuru na dɔ báy zadɛ. Ka ɓaa mii:

²⁶ «Úru siya mɔ se luo led' Izarayelri key na mɔ ɓaa ha ri mii, 'Baari na, i láa báy suku-ri kɔ, roo le, i ti kóko sawke ya. I kóko báy nun-ri kɔ, roo le, i kóko ɓa ɓadɔ munu hoy!'

²⁷ Tusueke le, law nzoɓ niri key na vi dɔ tidɔ:

i mbii suku-ri diɓ diɓ báy vay,
i um nun-ri sji sji dɔ dɔ,
bay haŋa ɓo nun-ri ka ko fe ya,
suku-ri ka laa bay ya ndaw,
a law-ri kara ka vuo ya ndaw,
ɓo i suo ker bay ɓari i vi luo-i ha mi
vaa ri ya *.”

²⁸ Pol ɓaa ha ri na roɓay mii: «Mɔ hii bay haŋa ri ko báy kere ndaw ro! Nzoɓri ká i ɓa Zib ya na, Ngerewuru pie báy bay ká se tul pam na ha ri. Bari na, i láa bayke i yaa.» ²⁹ [Zadka Pol ɓaa bayke munu ha ri na báyyi le, Zibri may bay ngi-ngji ká sakra kɔ i zólke.]

³⁰ Fal fekeri ku na, Pol kaw mbiimbam sidí roɓay ká bil hul few ká'a mgba ká Rom na. Bari riw bele ká i vi bay kóko ni na, ka mgba ri báy kere ɓa suɔ-ɛ. ³¹ Ka ka-káa bay ká se tul réke mbay Ngerewuru, a fere ri bay ká se tul Ngerembay Zezu *Krisi báy nun wara nzoɓ. Nzoɓ mbjw mini kara haa ni faake ya.

Romri **Mbede ká Pol daa ha nzo** **mbika lawri ká Rom**

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Pol daa mbede key na ha nzo mbika lawri ká bil ngerewu luye ká Rom. Ka daa ha ri bay haña ri láake Bay Kere ká'a ka-káake báy kom ká'a waa bay vaa kóko ri.

Titire dekere le, Pol faa bay ká di mi, nzoñri ká i ba Zib, báy bari ká i ba Zib ya na, i ba nzoñ feyğari riw bele. Robay, faa ká bay haña Ngerewuru náake bay ká tul-ri báy faa daa bol kusol na tiya. Roo le, Ngerewuru na daa law kere, a naa bay ká tul nzoñri ká i daa law-ri bo tul Zezu. Feke ku na daa ha nzoñri vi ba nzoñ fieri. Báy faa Tem Law Pie ká i dōke na daa ha nzoñri káwke dekere ndaw, i báke nzoñ háw yum ká tul feyğari ndaw pi. A bari Zibri ká i tuñ Kriñ ngeren na hoy kara, i maa vi ba nzoñ fieri ndaw, roo le, do nun haña ri suo keri bay bari, i daa lawri bo tul Zezu na ndaw ro!

Ndeke di sidike na, Pol fere ri fe ká maa báy simsed nzoñ mbika lawri: simsed ká sakra kị ndaw, ká pol nzoñ rewpuori ndaw, roo zinj nzoñri riw bele ndaw pi. Bay ká sinj tul bayri ká zad ni key na ba hii Ngerewuru ndaw, baw ku-ori ndaw pi. Jro bie bay ká bil mbede key na ba soko ká Pol kị sùo-e hii ha nzoñ mbika law hañeri ká Rom; robay, ka daa rinj dika bo tul Ngerewuru.

Maa bayri ká do bil-e

Nzoñri riw bele se sie zinj pam: 1.1-3.20
Daa law bo tul Zezu Kriñ ba faa zinj pam:
3.21-4.25

Vi ba nzoñ fieri ká bil Kriñ: 5-8

Fe ká Ngerewuru leke bay tul led
Izarayelri: 9-11

Nzaa boko ká se tul simsed nzoñ mbika
lawri: 12-15

Waa bay varu Pol báy soko beri: 16

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol ká mĩ ba koy ped Zezu *Kriñ, mĩ daa mbede key na ha ri. Bi na, Ngerewuru di mĩ ha mĩ ba nzoñ ndáy nzaapede be, a náa mĩ do bood bay haña mĩ ka-káa Bay Kere be. ² Ba Bay Kereke ká'a waa pied lew hoy do bil mbede be báy faa nzoñ yaña bayri saa nzi-e. ³ Bayke ku na ka faa se tul Vi-e, Ngerembay naari Zezu Kriñ. Munu ká Vi-e ví ya sùo zinj nzoñ na, i mboñ ni ká saw kani Mbay *David. ⁴ Roo le, báy faa Tem Law Pie ká tan kadāñ na, Ngerewuru daa ni kaw ba Vi-e báy

hurusuo luye, báy nam ká'a tinae ni saa sakra nzoñ hudferi. ⁵ Báy faa be Zezu na, Ngerewuru dáake law kere zinj mĩ ha mĩ báke nzoñ ndáy nzaapede, mĩ ka-káa Bay Kere ha saw nzoñri bood bood riw bele bay haña ri daa law-ri bo tul Zezu i dáake vu mbom bo tul-e ha ni ka do ba fe rinj dika be. ⁶ Baari kara i do sakra nzoñ niri key ndaw, baari ká Rom ká Ngerewuru di ri ha ri ba taa Zezu Kriñ na. ⁷ Be ze, baari nzoñ mbika lawri riw bele ká i kaw Rom, ká Ngerewuru ko ri ba nzoñ nun-e, a di ri ha ri do bood ba taa be na, mĩ daa mbede ni key ha ri. Ndad bay haña law huoke báy dekeke Baa naari Ngerewuru báy Ngerembay Zezu Kriñ ka sadf zinj ri.

Pol daa kon kóko nzoñ mbika lawri ká Rom

⁸ Pola dekere le, mĩ daa taambol ha Ngerewuru bi báy faa Zezu *Kriñ bay tul-ri riw bele, bay ji le, zadri riw bele ká tusiri key na, i lo soro bay mbika law baari ká di. ⁹ Bi na, mĩ daa nzaa bay kere bayguo kpadara bay tul-ri. Ngerewuru ká mĩ daa ped ha ni báy bil law-i riw bele, a mĩ ka-káa Bay Kere Vi-e na, ka ba nzoñ bay nasi bi. ¹⁰ Ká bil nzaa bay kere biri bayguo na, mĩ kod ni bay haña bo, zadka do báy faa law hiiya be le, ka pój faa ha mĩ bo, be ni key na mi se mĩ vaa ko ri ro. ¹¹ Tusueke le, kon kóko ri daa mĩ ngji bamba, bay haña mĩ ha ri fe ini ká Tem Law Pie ha mĩ na, ha ri ngónke ká bil mbika law. ¹² Ba be nu ku hoy ya, roo le, bay haña naari riw bele na, náa sóri kị: bi na, mĩ zinj hurusuo báy faa mbika law baari, a baari kara i zinj hurusuo báy faa mbika law bi.

¹³ Yu-iri, mĩ hii bay haña ri ko, mĩ waa faa bal ngji bamba bay séke luo-ri, roo le, kpuru tji timbede key kara, fe kaka mĩ báy. Ped káa Bay Kere ká mĩ kaa na, mĩ hii bay haña lereke ka do di ká sakra baari munu ká saw nzoñ hañri dōke. ¹⁴ I ko, ba ped ká do bay tul-i bay haña mĩ se luo nzoñri riw bele: nzoñ fe kóko bay nzoñri ká i ko fe ya ndaw, nzoñ fe kóko luyeri báy nzoñri ká i ko fe ya tuk tuk ndaw pi. ¹⁵ Sawke mini ze, kon séke luo-ri bay vaa ka-káa Bay Kere ha ri ká Rom na kara daa mĩ lok lok. ¹⁶ Tusueke le, káa Bay Kere ká mĩ kaa na, sahoñ ndji mini kara se mĩ ká di ya, bay ji le, ba hurusuo Ngerewuru ká bay yañake nzoñri riw bele ká i daa law-ri bo tul Zezu. Pola dekere le, do bay tul Zibri, roo bay tul nzoñri ká i ba Zib ya na báy. ¹⁷ Bay Kere key na kie faa ká Ngerewuru naa bay ká tul nzoñ ha ni do báy zadf nzedem ká nun-e. Ba fe ká do báy faa daa law bo tul Zezu Kriñ kị hoy, munu ká i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mi: «Nzoñ ká do báy zadf nzedem ká nun Ngerewuru báy

faa law-ε ká'a dāa ɓo tul-e na, a káw báy kumnun*.»

Bay ká mgbá tul nzobri

¹⁸ Tusueke le, Ngerewuru kie here ɓe ká uru saa nulue a ɗo tul feyqari báy fe kaayari riw bele ká nzobri ɗaa na, bay ji le, bay fe ɗaa kaaya bari ku na ze i hiyenke faa tuuka tusue bay na. ¹⁹ Here Ngerewuru ɗo tul-ri, bay ji le, faa ká maa haɗa ri tũuke ni na ɗo ta-taɗ. Ngerewuru kɔ sũo-ε kie ri faake. ²⁰ Ba ɗɛ lew ká'a ɗaa tusiri na, ze nzob kɔ ni báy nun ya hoy kara, feri ká'a ɗaa na kie ni ta-taɗ: kie hɔrusuo-ε ká ɗo baɗɗo, roo a kie ɓa ɓe kɔ huo-ε hoy ze ka ɓa Ngerewuru. Be ze, nzobri ká i kɔ feri ká'a ɗaa na kɔ roo, i tuu ni ya le, faa yám sũo-ri tiya. ²¹ Ze i tuu na Ngerewuru tuu hoy kara, i ɗaa mbay ɓo tul-e ya ndaw, a taambol ká ɓa fe ɗaa ha ni na hoy kara, i ɗaa ya ndaw. Mbii bay ɗaa bari na vi ɓa fe ká gor hoy, a nun nzem ká tiya na, ɗaa ha law-ri ɗo tidi. ²² I ɗi sũo-ri ɓa nzob nun nzemri, a roo le, i ɓa kòkòri. ²³ Riɗ ɗika ká ndad bay ɗaa ɓo tul Ngerewuru Nzob Hu-Huɗ Ya na, i poɗ a i ɗaa ɓo tul feri ká i ɗaa riɗi feri ká ti ɗoko baɗɗo ya: nduyri, mase nayri ká bal-ri nin nin, mase feri ká i koro siri báy nzaa law-ri kara ndaw pi. ²⁴ Saɓke mini ze, Ngerewuru náake nduo-ε ká tul-ri ha ri ɗaa fe ɓmri munu ká kɔnke ɗo bil law-ri, i ɗaake fe ɗaa saho ká sakra kɔ. ²⁵ Tusue bay ká se tul Ngerewuru na, i poɗ i suo báy bay baylu. I kof feri ká Ngerewuru ɗaa i ɗaa ped ha ri, a i poɗ Nzob ɗaa Feri Riwele, ɓe ká ndad bay piɗi ni baɗɗo na. Amem! ²⁶ Saɓke mini ze, Ngerewuru náake nduo-ε ká tul-ri ha ri ɗaa fe ɗaa saho ká ká kɔnke ɗaa ri na: máy bari ɗaa fe ká ɗo nun ɗaa ya. I poɗ naaɗa zɨɗ waa bari, a i fere i naa zɨɗ kɔ. ²⁷ Waɗari kara i ɗaa faa mbɨw munu ndaw. Kɔn naaɗa zɨɗ kɔ ze mgbá law-ri ngirivbil ha ri poɗ naaɗa zɨɗ máy bari. Bari na, i ɗaa fe ɗaa saho ká sakra kɔ, a i zɨɗke fe tundo ká maa báy fe ɗaa kaaya bari na. ²⁸ Faa tuuka Ngerewuru ká i kɔ ɓa fe ya na, ɗaa ha Ngerewuru naa nduo-ε ká tul-ri ha ri ɗaa fe ɗaa bala, a i ɗaa fe ká maa bay ɗaa ya. ²⁹ Fe kaayari báy fe ɗaa gaɗri ɓoɗ ɓoɗ riw bele na mbaa law-ri: taka kɔn fe ndaw, law mgbɔro ndaw, kòkò nun fe ndaw, ika huɗ ndaw, ɗaa roɗi ndaw, ɗaa law ndaw, taka mgbáy bapibi ndaw, roo raɗa kɔ ndaw. ³⁰ I ɓa nzob ɓaa bay kaaya se tul nzob ndaw, nzob tul ngani Ngerewuru ndaw, nzob ngákla bayri ndaw, nzob siika sũo-ri ndaw, nzob ndaka giriri ndaw, nzob nzaa bayri ndaw, roo, i ɓa nzob ɗi fe ká tul nzob mbɔɗri ri kara ndaw pi. ³¹ I ɓa nzobri ká

i ɗo taɗ nun nzem ndaw, nzob bay mgbá mbii yari ndaw, roo i ɓa nzob law ngɔɗri báy nzob kòkò nun sie nzob yari ndaw pi. ³² Nzobkeri ku na, i kɔ faa ká Ngerewuru a kɨnke sal bay ká tul fe niri key na ta-taɗ: nzobri ká i ɗaa fe mini na, i maa bay zɨɗ huɗ. Ze munu hoy kara, i ɗaa nun-ri ɓa pola pola. Robay, zadka i kɔ nzob kɔri ɗo ɗaa fe niri na key le, i hii bayke zɨɗ ri ndaw.

2

Kɨɗ sal bay Ngerewuru ɗo báy zadɛ

¹ Bo ká mù ɗaa bay ɓo tul ku-ori na waa, mù ɓa ve le? Zadka mù ɗaa bay ɓo tul ku-ori, roo mù ɗaa feke faa mbɨw munu ká bari na ndaw le, ɓo kɔ sũo-ɔ ze mù ɗaa bay ɓo tul-a zu. Ká pol Ngerewuru na faa yám sũo-ɔ tiya. ² Náa kòri ndaw mii, Ngerewuru ká ɗaa bay ɓo tul nzob fe ɗaa munuri ku na, ka ɗaa báy zadɛ. ³ Bo ká mù ɗaa bay ɓo tul nzob fe ɗaa munuri, roo mù yɨi mù ɗaa faa mbɨw munu ká bari ndaw na waa, mù kɔ ku le, bay Ngerewuru ti mgbaka tul-a ya zu le? ⁴ Mase mù ker mù ɓaa mii, fe ɗaa ɓo key na Ngerewuru a ndake buma zɨɗ mù kɔ hoy bay tul law kere ɓe na le woo? Bawda law kere ɓe, báy iki law ɓe, báy law-ε ká faa ni ɓa vaa ya na waa, mù kɔ ɓa fe ká nun-a ya kɔ hoy le? Law kere Ngerewuru ká'a ɗaa ha mù yɨi mù suo kér bay ɓo na waa, mù kɔ munu ya hoy le woo? ⁵ Báy faa law ngɔɗo ɓo ká mù hii bay saoke kér bay ɓo ya na, ɓe ze mù mbúke bawda here Ngerewuru ɗo tul-a, báy nam ká'a kɨke here ɓe, báy kɨɗ sal bay ɓe ká ɗo báy zadɛ na. ⁶ Bil namke ku na, nzob haɗa ha le, Ngerewuru a púo ni fe ká maa báy ped ɗaa beri: ⁷ bari ká i geɗe tul fe ɗaa kereri baɗɗo, i nzaake faa bay haɗa Ngerewuru ka ɗaa riɗi ɗika ɓo tul-ri ndaw, ka ɗaa mbay ɓo tul-ri ndaw, roo a ha ri ɓa nzob hu-huɗ yari ndaw na ze, ká'a haɗa ri káw báy kumnun ká ɗo baɗɗo na. ⁸ Roo le, bari ká i ɗi ká tul Ngerewuru, i tun tusue bay, a i se fal fe ɗaa kaayari baɗɗo na, Ngerewuru a kie ri law faa ɓe báy here ɓe ká tul-ri mbiki mbiki. ⁹ Namke ku na, kòkò sie báy ɗoko bil huɗ a ɗoko tul nzobri riw bele ká i ɓa nzob fe ɗaa gaɗri. Do bay tul Zibri pola ɗekre, roo bay tul nzobri ká i ɓa Zib ya na báy. ¹⁰ A roo le, nzobri riw bele ká i ɓa nzob fe ɗaa kereri na, Ngerewuru a haɗa ri riɗi ɗika ndaw, a ɗaa mbay ɓo tul-ri ndaw, roo a ha ri ɗeɗeɗe ndaw pi. Ka'a ɗaa zɨɗ bari Zibri pola ɗekre, roo bay tul bari ká i ɓa Zib ya na báy, ¹¹ bay ji le, Ngerewuru naa nun nzob mbɨw ya.

* 1:17 1.17 Abakuk 2.4.

¹² Nzobri riw bele ká i dǎa feyǎa taŋ kóko *bol kusol *Moyze na, i zǐŋ bíe báy faa bol kusol na ya. A nzobri riw bele ká i kó bol kusol na kó, rɔɔ í dǎa feyǎa na, Ngerewuru a dǎa bay bo tul-ri báy faa bol kusol na ku. ¹³ I kó, ba nzobri ká i laa bol kusol na ba láake hoy ze, Ngerewuru naa bay ká tul-ri a kó ri ba nzobri ká i dǎo báy zadɛ nzedɛm ká nun-ɛ ya, roo le, ba bari huor-ri ká i dǎa fe ká bol kusol hii na ze, ka kó ri ba nzobri ká i dǎo báy zadɛ nzedɛm ká nun-ɛ. ¹⁴ Nzobri ká i ba Zib ya, ká i kó bol kusol Moyze ya na, zadka bari kǐ i dǎa fe ká bol kusolke hii báy law-ri le, fe dǎa bari kie mii, fe ká bol kusol hii bayke na i kó báy tul-ri. ¹⁵ Zadka i dǎa munu le, fe dǎa bari kie mii, fe ká bol kusol hii na, Ngerewuru dǎa dǎo bil law-ri ro. Ká bil wara law-ri na kie bay nasike ndaw, a kér bay bari kara, hane le kie ri mii, fe dǎa bari dǎo báy zadɛ, a hane laa le kie ri mii, fe dǎa bari dǎo báy zadɛ ya. ¹⁶ Be ze ba fe ká'a tǐi báy nam ká Ngerewuru a kún sal bay báy faa Zezu *Krisi zuo tul feri riw bele ká mǔ bil law nzobri. Ba bay ká dǎo bil káa Bay Kere ká mǐ kaa na.

Zibri kara bay mǔba tul-ri

¹⁷ Bo ká mù ba Zib, ká mù dǎa law-a bo tul *bol kusol *Moyze, a mú nda giri sùo-ɔ bay tul Ngerewuru bo; ¹⁸ bo ká mù ba nzob kóko law hiiya Ngerewuru, a bol kusol na kara kie mù fe kere ká bay hana mù kele; ¹⁹ bo ká mù kó sùo-ɔ ba nzob ndáka faa pol rawri, a mú kó sùo-ɔ ba zad tana bay tul nzobri ká i dǎo bil suŋ tilo; ²⁰ bo na nzobri ká i kó fe ya tuk tuk na, mù kó sùo-ɔ ba nzob fére ri fe, a nzobri ká i dǎo munu ba ledri báy na, mù kó sùo-ɔ ba nzob fére ri fe, bay jǐ le, báy faa bol kusol Ngerewuru na, mù baa mii mù kó feri riw bele báy zadɛ ndaw, a mú kó tusue bay ndaw pi: ²¹ Nda-ndad! Roo le, bo ká mù fere nzob hawri fe na, dǎa mina ndaw rɔɔ mù fere sùo-ɔ fe ya le? Bo ká mù baa mii, nzob ka ri-riiba ya na waa, dǎa mina ndaw rɔɔ mù yǐi mú ri-riiba na le? ²² Bo ká mù baa mii, nzob dǎa nun pie ya na waa, dǎa mina ndaw rɔɔ mù yǐi mú dǎa nun pie na báy le? Bo ká mù ǐm wuru feri na waa, dǎa mina ndaw rɔɔ, mù ri bil hul kǎni bari, a mú ɣa fekeri ká dǐ robay le woo? ²³ Mú nda giri sùo-ɔ bay tul bol kusol Ngerewuru ká mù dǎke, roo le, mù bíe riŋ-ɛ bay jǐ le, mù dǎa vu mbom bo dǐ ya, ²⁴ munu ká i dǎa dǎo bil mbede be mii: «Bay tul fe dǎa kǎaya baarǐ Zibri na ze, nzobri ká i ba Zib ya na i Ǖirike Ngerewuru*».

²⁵ Bo ká mù ba Zib, ká mù kuŋ ngori bay kǐeke sùo-ɔ ba taa Ngerewuru na, zadka

mù dǎa vu mbom bo tul bol kusol Moyze na le, ngori bo na ba fe tusue kǐ. Roo le, zadka mù dǎa vu mbom bo dǐ ya le, dǎo munu ba fe ká mù kuŋ ngori ya báy. ²⁶ A zadka nzob kuŋ ngori ya, rɔɔ a dǎa fe ká bol kusol hii bayke na le, Ngerewuru a kóko ni ba nzob ká kuŋ ngori na ndaw zu ya le woo? ²⁷ Nzob ká dǎa fe ká bol kusol hii bayke báy zadɛ taŋ *kún ngori na, fe dǎa kere nzobke ku na ze a dǎa bay bo tul-a, bo ká mù dǎo báy bol kusol ndaw, mú kuŋ ngori ndaw, roo le, mù dǎa vu mbom bo dǐ ya na. ²⁸ I kó, Zib taa tusueke na, bay tul naysuo-ɛ ká kele key hoy ya, a ngori taa tusueke kara, ba hay ká dǎo naysuo ká kele key ya ndaw. ²⁹ Roo le, Zib taa tusueke na, ba be ká Ngerewuru fere bil law-ɛ, a ngori taa tusueke na ba taa hay ká Tem Ngerewuru dǎa dǎo bil law nzob, bo ba hay ká i dǎa dǎo naysuo ká kele munu ká bol kusol baa bayke na ya. Kǐri Zib ká mini key na, Ngerewuru ze pisi ni bo, ba nzob ya.

3

¹ Zadka dǎo munu na waa, ká bay bá Zib na ndadǐke ba jǐ kǐ zu le? Kún ngori na waa, kereke ba jǐ kǐ le? ² Ndadǐkeri na dǎo ngǐ-ngǐi, bay jǐ le, pola dǎkre le, ba bari Zibri na ze Ngerewuru pɔŋ bay be zuo nduo-ri. ³ Zib hǎneri dǎo tul bay bari báy zadɛ ya ba tusue kǐ. A ku na waa, bay tul fe dǎa bari ká munu ku na ze, Ngerewuru a doke tul bay be na mbǎa ro le? ⁴ Ǔ-uu, munu ya! Ze nzobri riw bele i ba nzob kúf bay hoy kara, Ngerewuru dǎa fe maa báy tusue bay, munu ká i dǎa dǎo bil mbede be mii:

«Bo Ngerewuru, ndad bay hana nzobri kó mù ba nzob

ká bay bǎa bo dǎo báy zadɛ.

Ze nzob dǎa bay bo tul-a hoy kara, mù tǐi bil-e yoronj*»

⁵ Zadka fe dǎa kǎaya naari na dǎa hǎ nzobri kó mii, Ngerewuru dǎa fe báy zadɛ na waa, náa báari mina ro le? Ngerewuru ká hǎ náa kóri seke fe bay tul fe kǎaya naari na waa, ka dǎa fe báy zadɛ ya zu le? (Be ni key na, mù baa sim bay bǎa nzobri ro.) ⁶ Fe dǎa be dǎo báy zadɛ. Zadka Ngerewuru ba nzob ká fe dǎa be dǎo báy zadɛ ya le, ka'a máa bay kún sal bay zuo tul nzobri ká tusiri key ya. ⁷ Kó ya le, nzob hǎneri bǎa hǎ mǐ mii: «Zadka kúf bay buru ze dǎa hǎ nzobri kóke sùo bay Ngerewuru na *taŋ kad kad, a kǐeke riŋ dǐka be ndaw na waa, bay jǐ ndaw rɔɔ, bay mǔba tul buru munu ká nzob feyǎari báy le woo?» ⁸ A waa, bay jǐ ndaw rɔɔ náa baarǐ mii, náa dǎari fe ndaya bo hǎ fe kere

* 2:24 2.24 Ezay 52.5; Ezekiyel 36.22. * 3:4 3.4 Simri 51.6.

na ka tji a se ba pola pola ya le, munu ká nzoɓ haɗeri kúɗke ɓay zuo nzaa-i mii, ɓa bi ze mi ka-káa ɓayri na munu ku! ʔay ká mgba tul nzoɓkeri ku na ɗo ɓáy zaɗe.

Nzoɓri riw bele i ɓa nzoɓ fe ɗáa yaa

⁹ A munu ku waa, náa ɓáari mína ro le? Naari Zibri na waa, náa mbári tul nzoɓ haɗri na mba ro le woo? ʔ-uu munu ya! Mi ɓaa ha ri ro mii: Zibri, ɓáy saw nzoɓ kɗiri hoy kara, ɓari riw bele na i ɗo ɓil feyaa, ¹⁰ munu ká i ɗaa ɗo ɓil mbede Ngerewuru mii:

«Nzoɓ ká ɗo ɓáy zaɗe ká nun Ngerewuru na, tiya; mbɗiw kara tiya.

¹¹ Nzoɓ nun nzem, tiya ndaw. Nzoɓ ká nzaa Ngerewuru nzaa kara, mbɗiw tiya ndaw.

¹² Nzoɓri riw bele fere fal-ri ha Ngerewuru, i wuru faa i zekre kɗi kperke kperke. Nzoɓ ká ɗaa fe kere na, tiya; mbɗiw kara tiya[†].

¹³ Kusol ɓay ɓaa ɓari tji ndud ndud munu ká luɗ tupal ká ɗo hoy nduo. Nzaa riim-ri ɗo ɓa nzaa riim úla nzoɓ[‡]; ɓay ká tji ká nzaa-ri na kara ɗo munu ɓa pom soy[§].

¹⁴ I ɓa nzoɓri ká nzaa-ri zoŋ bak bak ɓa nzaa faɗi.*

¹⁵ I nduo kiyaw kiyaw ɓay ɗáa sim nzoɓ zuo siri.

¹⁶ Zadri riw bele ká i kal di na, i ɓie feri i ɗaa ha nzoɓri ko seke fe.

¹⁷ Káw ɓáy kere ɗeɗeɗe na, i ko faake ya[†].

¹⁸ Hiɗe Ngerewuru ndji kara ti ɓil law-ri ya[‡].»

¹⁹ Náa kóri mii, feri riw bele ká *bol kusol ɓaa ɓayke na, ɓaa ha ɓari Zibri ká i ɗo ɓil bol kusolke na, ɓay haɗa nzoɓ mbɗiw ká'a máa áa nzi-ɛ a ɓaa ɓay bay yámke sùo-ɛ yam na tiya, a nzoɓri riw bele ká tusiri key na i ko sùo-ri ɓa nzoɓri ká ɓay mgba tul-ri ká pol Ngerewuru. ²⁰ Tusueke le, nzoɓ ká'a máa haɗa Ngerewuru naa ɓay ká tul-e a ko ni ɓa nzoɓ ká ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ ɓáy faa ɗáa bol kusol na, mbɗiw tiya, ɓay ji le, ped' ɗáa bol kusol na kie nzoɓ ha ni ko mii, ka ɗaa feyaa.

²¹ A roo le, timbede key na, Ngerewuru kie naari faa ká'a náake ɓay ká tul nzoɓ ha ni ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ. Ka ɗaa feke na ɓáy faa ɗáa bol kusol ya; ɓa fe ká *mbede bol kusol ɓáy mbede nzoɓ yaaɗa ɓayri saa nzi-ɛ ɓaa nasi ɓayke pola. ²² Ngerewuru naa ɓay ká tul nzoɓri ha ri ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ ɓay law-ri ká i ɗaa ɓo tul Zezu *Krisi. Ka ɗaa feke

ku na ɗo ɓay tul nzoɓri riw bele ká i ɗaa law-ri ɓo tul-e. Ze i ɓa na Zib, mase Zib ya hoy kara, náa nun kɗi tiya, ɓay ji le, ²³ nzoɓri riw bele ɗaa feyaa a i rókke riŋ ɗika Ngerewuru. ²⁴ Roo le, Ngerewuru ɗaa law kere ziŋ ri a naa ɓay ká ɗo ɓáy hoy ha ri ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ ɓáy faa Zezu Krisi ká tina ri saa ɓil koy feyaa. ²⁵⁻²⁶ Ba ɓe na kɗi ze, Ngerewuru ha ni ɗo ɓa vuy *fe poy, ha sim ɓe puo mbol feyaa nzoɓri, ɓay haɗa ɓo ɓáy faa huɗ ɓe na, ka ndáke buma ziŋ nzoɓri ká i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu Krisi. Be mini ze, Ngerewuru kieke sùo-ɛ ɓa nzoɓ ká ɗo ɓáy zaɗe nzedem. Pola na, ka iki law-ɛ ká tul nzoɓri ká i ɗaa feyaa. Roo le, timbede key ká ɓáy faa huɗ Krisi na, ka naa ɓay feyaa ká tul nzoɓri ha ri ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ. Be ze, ka kieke sùo-ɛ ɓa nzoɓ ká ɗo ɓáy zaɗe nzedem ndaw, a ɓa nzoɓ náa ɓay ká tul nzoɓri ká i ɗaa law-ri ɓo tul Zezu Krisi ndaw.

²⁷ A ku na waa, faa ndáka giri sùo nzoɓri na ɗo haɗa ɓáy le woo? Faake mbɗiw tiya, ɓay ji le, haɗa ɓay naa ká tul nzoɓ ha Ngerewuru ko ni ɓa nzoɓ ká ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ na, ɗo ɓáy faa mbika law ɓo, ɓáy faa ɗáa vu mbom ɓo tul bol kusol ya. ²⁸ I ko, naari na, náa kóri ta-taŋ mii: Ngerewuru naa ɓay ká tul nzoɓ ha ni ɓo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ ɓay law-ɛ ká'a ɗaa ɓo tul Zezu Krisi ɓo, ɓay vu mbom ká'a ɗaa ɓo tul bol kusol na ya. ²⁹ I ker i ko ku na waa, Ngerewuru na ɓa Ngerewuru Zibri kɗi huo-ri hoy le woo? Waa, ka ɓa Ngerewuru saw nzoɓ kɗiri ndaw ya le? Ba tusue kɗi, ka ɓa Ngerewuru saw nzoɓ kɗiri ndaw, ³⁰ ɓay ji le, Ngerewuru na mbɗiw hoy. Ba ɓe kɗi ze ka naa ɓay ká tul Zibri ha ri ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ ɓáy faa mbika law ɓari; ɓa ɓe na ndaw ze ka naa ɓay ká tul saw nzoɓ kɗiri ha ri ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ ɓáy faa mbika law ɓari. ³¹ Waa, náa búmrari ndaɗi bol kusol na ɓáy faa ɗáa law ɓo tul Zezu Krisi ro na le? ʔ-uu munu ya! Roo le, naari na, náa kieri tusue ndaɗi bol kusol na.

4

Mbika law Abaraham

¹ I kér se tul bulu naari *Abaraham na i ko. Waa, fe ji ze Ngerewuru ɗaa ɓay tul-e le? ² Zadka ped' ɗáa kere Abaraham na ɗaa ha Ngerewuru kóke ni ɓa nzoɓ ká ɗo ɓáy zaɗe nzedem ká nun-ɛ na le, ka'a máa ndáka giri sùo-ɛ ká di. Roo le, ka maa ɗaa munu ká pol Ngerewuru ya, ɓay ji le, ³ mbede Ngerewuru ɓaa ta-taŋ mii: «Abaraham na ɗaa law-ɛ ɓo tul

† 3:12 3.12 Simri 14.1-3; 53.2-4; Ezekiyel 7.20. ‡ 3:13 3.13 Simri 5.10. § 3:13 3.13 Simri 140.4. * 3:14 3.14 Simri 10.7. † 3:17 3.17 Ezay 59.7-8. ‡ 3:18 3.18 Simri 3.2.

Ngerewuru, be ze Ngerewuru kiike fal mbika law be, a kóke ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε*.»⁴ I kó, nzob ká daa ped na, a yaana lari ped be. Larike ku na do ba fe haña ká hoy hoy ya; ba fe ká do bay tul nzob pedke.⁵ Roo le, nzob ká daa law-ε bo tul ped daa be ya, roo a daa law-ε bo tul Ngerewuru ká nda buma zij nzob feyaa le, Ngerewuru kii fal mbika law be, a naa bay ká tul-e a kóke ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε.

⁶ Be mini ze, Mbay *David baa bay suoriya nzob ká Ngerewuru ko ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε tan kija fal ped daa beri. Ka daa do bil mbede mii:

⁷ «Nzobri ká Ngerewuru nda buma zij ri ká tul fe daa kaaya bari, a bumra feyaa bari na, suoriya ba taa bari.

⁸ Nzob ká Ngerewuru kii fal feyaa be ya na, suoriya ba taa be†.»

⁹ Suoriyake ku na waa, do bay tul Zibri ká i ba nzob *kún ngori huo-ri hoy mase, bay tul saw nzobri ká i kunj ngori ya ndaw le? I kéri i kó, náa baari timbede key mii: «Igerewuru kii fal mbika law Abaraham, a kóke ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε.»¹⁰ Waa, feke ku na kal báy sew ji zu le? Pola do ndaw roo Abaraham kunj ngori báy mase, ká fal le? Pola do hoy bo, ká fal ya!¹¹ Kún ngori Abaraham na ba fe ká'a daa ká fal law-ε ká'a daa bo tul Ngerewuru bay kieke mii, Ngerewuru ko ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε báy faa mbika law. Be mini ze, ha Abaraham na vike ba baa bari riw bele ká i daa law-ri bo tul Zezu *Krisi, ká Ngerewuru ko ri ba nzobri ká i do báy zadé nzedem ká nun-ε tan haña ri kunj ri ngori.¹² Ka ba baa nzobri ká i kunj ngori ndaw pi. Ba bari ká i kunj ngori ká naysuo kele key hoy ya, roo le, ba bari ká mbika law bari do munu ká baa naari Abaraham doke pola ndaw roo, i kunj ni ngori báy na.

Ngerewuru waa fe bay tul nzobri ká i daa law-ri bo tul-e

¹³ Tusuke le, Ngerewuru waa zij *Abaraham báy vu bul-eri bay haña ri tusiri na ba taa bari. Bay vu mbom ká Abaraham daa bo tul *bol kusol ze Ngerewuru wáake bay zij ni ya, roo le, munu ká Abaraham daa law-ε bo tul-e na, be ze ha Ngerewuru wáake bay zij ni a kóke ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε.¹⁴ Zadka fe kereri ká Ngerewuru waa na do bay tul nzobri ká i daa vu mbom bo tul bol kusol na le, daa law bo tul-e na do ba fe ká gor hoy; waa bay be na

kara, daa fe mbijw ya ndaw pi.¹⁵ Tusuke le, bol kusol ká nzobri wad na ngakla here Ngerewuru. Roo le, zad ká bol kusol ti di ya na, wad tul bol kusol hoy kara ti di ya ndaw.

¹⁶ Be mini ze, fe ká Ngerewuru waa na, do bay tul nzobri ká i daa law-ri bo tul-e, bay haña bo ka ha ri feke na báy law kere be. Fe ká'a waa na do bay tul vu bulu Abaraham riw bele. Do bay tul nzobri ká Ngerewuru ha ri bol kusol na huo-ri hoy ya, roo le, bay tul bari ká i daa law-ri bo tul-e munu ká Abaraham na. Be na ka ba baa naari riw bele,¹⁷ munu ká Ngerewuru baa do bil mbede be mii: «Mi ha mù do ba baa saw puo nzobri bod bod ngji bamba tasiri*.» Abaraham na ba baa naari ká pol Ngerewuru, bay ji le, ka daa law-ε bo tul-e, be ká'a tuma nzob huferi ha ri kaw báy kumnun ndaw, a fe ká tiya na hoy kara, ka daa ha ni do ndaw na.

¹⁸ Bay ká Ngerewuru waa ká nzobri maa bay kéri se di mbáa na, Abaraham daa law-ε te di nzokdo. Be ze, ka vi ba baa saw puo nzobri bod bod ngji bamba tasiri munu ká Ngerewuru waa zij ni mii: «Vu bul-ari i rúo bamba» naS.¹⁹ Be na, ka daa mbiimbam maa isodri munu, a kó sùo-ε ba nzob ká fumra úy úy; may be *Saara hoy kara di táw a maa bay mbón nzob mbáa ndaw. Be nu ku hoy kara, Abaraham na do tul mbika law be na banjo.²⁰ Bay ká Ngerewuru waa zij ni na, ka may bay ká di ya ndaw, a mbika law be hoy kara huo ya, roo le, mbika law be na ha ni hurusuo ba pola pola ha ni písike Ngerewuru.²¹ Ka ko ká bil law-ε ba tusue kii mii, Ngerewuru do báy hurusuo, a maa bay daa fe ká'a waa na.²² Sawke mini ze, bay faa law-ε ká'a daa bo tul Ngerewuru na, Ngerewuru kóke ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε.²³ Robay, bay ká i daa do bil mbede mii: «Igerewuru kii fal mbika law be, a kóke ni ba nzob ká do báy zadé nzedem ká nun-ε» na* do bay tul-e huo-ε hoy ya.²⁴ Bayke ku na, do bay tul naari ndaw, naari ká Ngerewuru a náa bay ká tul naari ha náa dori báy zadé nzedem ká nun-ε. Ba naari ká náa daari law naari bo tul be ká'a tina Ngerembay naari Zezu saa sakra nzob huferi na.²⁵ Ka pon ni ha huf bay tul feyaa naari, a tina ni saa sakra nzob huferi ha ni kaw báy kumnun, bay haña bo náa bari nzobri ká bay ti tul naari ya, a náa dori báy zadé nzedem ká nun-ε.

5

Naa zúori zij Ngerewuru báy faa Zezu

* 4:3 4.3 Tiika saw fe 15.6. † 4:8 4.8 Simri 32.1-2. ‡ 4:17 4.17 Tiika saw fe 17.5. § 4:18 4.18 Tiika saw fe 15.5. * 4:23 4.23 Tiika saw fe 15.6.

Krisi

¹ Be ze, munu ká Ngerewuru naa bay ká tul naari há náa dori báy zadé nzedem ká nun-ε báy faa mbika law na, dεekeke do sakra naari báy Ngerewuru bay tul fe ká Ngerembay naari Zezu *Krisi daa na. ² Báy faa be ká náa dáari law naari bo tul-e na, náa dori báy faa káw bil bawda law kere Ngerewuru na badak timbede key. Fe ká há naari suoriya na, ba daa law nzokdo bo tul riñ dika ká Ngerewuru a haña naari. ³ Ba be nu ku hoy ya, naari na, ká bil kóko seke fe hoy kara, náa dáari suoriya, bay ji le, náa kóri ndaw, kóko seke fe na daa há náa ikikeri law naari ba pola pola. ⁴ Iki lawke ku na, daa há náa súukeri law naari ká tul fe ká tji tul naari, a síu law ká tul fe ká tji tul naari na, so naari ká tul fe ká náa dáari law naari te dī nzokdo na. ⁵ Fe ká náa dáari law naari te dī nzokdo na, law naari ti sáa ká dí ya, bay ji le, báy faa Tem Law Pie ká Ngerewuru há naari na, ka daa há bawda law ini be mbaa law naari gbay.

⁶ Ba tusue, zadka hurusuo naari tiya dek dek na, Krisi ví hu bay tul nzoḅ fe daa yaari báy nam ká Ngerewuru kji tuu. ⁷ Iko, do ngon bamba tasiri bay haña nzoḅ ya huf ká tul nzoḅ fe daa báy zadé a hu. Ko ya le, nzoḅ hane a yaana huf ká tul nzoḅ law kere a hu. ⁸ Roo le, fe ká kie naari bawda law ini Ngerewuru na ze do key: zadka náa bári nzoḅ feyaa koḅ roḅay na, Krisi ví hu bay tul naari. ⁹ Báy faa huf be na, bay naa ká tul naari ká pol Ngerewuru timbede key, waa, boḅ báy roo maa bay here Ngerewuru ze ka ti yaana naari ká dí ya le woo? ¹⁰ Pola lew ká náa bári nzoḅ tul ngani Ngerewuru báy na, ka daa há náa zuori ziji ni báy faa huf Vi-e. A munu ku na waa, boḅ báy roo, timbede ká náa zuori ziji ni ro key le, ka ti yaana naari báy faa Vi-e ká kaw báy kummun na ya le woo? ¹¹ Na roḅay, naari na, náa ndákari giri sùo naari ká bil Ngerewuru báy faa Ngerembay naari Zezu Krisi ká daa há náa zuori ziji ni timbede key na.

Krisi kal tul Adam pavbad

¹² Báy faa nzoḅ mbijw ká ba *Adam na, feyaa ví yaake zad kpol kpol ká tusiri key, a há feyaake ku na ví daa huf bo tul nzoḅri riw bele, bay ji le, nzoḅri riw bele daa feyaa. ¹³ Pola roo bay haña Ngerewuru há *bol kusol há *Moyze na, feyaa do tusiri key ro. Roo le, munu ká bol kusol tiya roḅay na, Ngerewuru kji fal fe daa yaa nzoḅri ya. ¹⁴ Ze munu kara, báy bil sewke taa Adam kpuru tji taa Moyze na, huf re mbay ká tul nzoḅri banjuo kpadara. Ze nzoḅri daa kaaya munu ká Adam ya hoy kara, huf re mbay ká tul-ri.

Adam na mgba a lieke be Krisi ká'a vika

¹⁵ Roo le, fe daa kaaya *Adam báy fe kere ká Ngerewuru há hoy hoy báy law kere be na, do boḅ boḅ. Ba tusue, fe daa kaaya nzoḅ mbijw ká ba Adam na daa há nzoḅri ngji bamba zinke huf. Roo le, law kere Ngerewuru báy fe haña be ká'a há nzoḅri ngji bamba hoy hoy báy faa nzoḅ mbijw ká ba Zezu *Krisi na, kal fe daa Adam na ku pavbad. ¹⁶ A fe haña hoy ká Ngerewuru há báy faa law kere be na, ɔro bie pedke do boḅ báy ɔro bie ped feyaa Adam. Kúñ sal bay bo tul feyaa nzoḅ ká mbijw ká ba Adam na, daa há bay mgba tul nzoḅri. A ze fe daa kaaya nzoḅri ngji na bamba hoy kara, fe haña hoy ká Ngerewuru há báy law kere be na, daa há bay naa ká tul nzoḅri ha ri do báy zadé nzedem ká nun-ε. ¹⁷ Ba tusue, báy faa fe daa kaaya nzoḅ ká mbijw ká ba Adam na, huf réke mbay ká tul nzoḅri. Roo le, báy faa nzoḅ mbijw ká ba Zezu Krisi na, náa zinjkeri fe kere ká mba kjiña fale: nzoḅri riw bele ká i do bil bawda law kere Ngerewuru báy fe haña hoy ká naa bay ká tul nzoḅ na, i káw báy kummun i re mbay ká tul feyaa báy huf báy faa Zezu Krisi.

¹⁸ Be mini ze, fe daa kaaya nzoḅ mbijw na, daa há bay mgba tul nzoḅri riw bele. Ze do faa mbijw munu ndaw, fe daa nzedem nzoḅ ká mbijw na daa há bay naa ká tul nzoḅri riw bele ha ri kaw báy kummun. ¹⁹ Faa mbijw munu ká wad tul *bol kusol nzoḅ mbijw na daa há nzoḅri ngji bamba vike ba nzoḅ feyaa na, daa vu mbom nzoḅ ká mbijw na, a daa há bay naa ká tul nzoḅri ngji bamba ha ri do báy zadé nzedem ká nun Ngerewuru.

²⁰ Bol kusol ká Ngerewuru há *Moyze na, ví daa há fe daa kaaya nzoḅri séke ba pola pola. Roo le, zad ká feyaa nzoḅri ngji ká dí ba pola pola na, law kere Ngerewuru hoy kara yji a ngji bamba tasiri ká dí roḅay. ²¹ Be ze, do faa mbijw munu ká feyaa re mbay ká tul nzoḅri ha ri ziji huf na, law kere Ngerewuru ká naa bay ká tul nzoḅri ha ri do báy zadé nzedem ká nun-ε na, re mbay ká tul naari há náa káwri báy kummun ká do banjuo báy faa Zezu Krisi, Ngerembay naari.

6*Zúo ziji Krisi báy faa huf be*

¹ A munu ku waa, náa báari mina ro le? Náa dokori bil feyaa na banjuo ndaw roo, bay haña Ngerewuru ká daake law kere ziji naari ba pola pola mgbum le woo? ² U-u, munu ya. Bay ká se tul feyaa na, náa bári nzoḅ huféri ká dí, bay ji le, hurusuo-ε re mbay ká tul naari mbáa. Waa, náa dáari mina ndaw roo, bay yji bay ví doko bil feyaa na báy le? ³ Naari riw bele na, i

dáa tul naari nduo mbii há náa zúokeri zinj Zezu *Krisi mbjw hoy ká bil huf be. Wáa, ì kó munu ya le? ⁴ Munu zu le, tul naari ká ì dáa nduo mbii na kie mii, náa húri zinj Zezu Krisi ndaw, a í voro naari zinj ni ndaw, bay haña bo munu ká Báa Ngerewuru tina ni saa sakra nzoḅ huferi báy bawda rinj díka be a há ni kaw báy kumnun na, do faa mbjw munu ndaw, naari hoy kara náa viri ba nzoḅ fie bay séke simsed fie ndaw pi.

⁵ Munu ká náa zuori zinj Krisi ká bil huf be na, náa kóri ba tusue, náa zúori zinj ni mbjw hoy báy faa tji be saa luḅ huf ndaw. ⁶ Náa kóri báy kere ndaw ro! Sim dol naari ká piedke ká náa dōkeri bil feyaa koḅ báy na, ì ber ni báy Krisi mbjw hoy do tul puu say huf, bay haña Ngerewuru ka díeke hurusuo feyaa ká do bil law naari, bo há náa bári koy feyaa na mbáa, ⁷ bay ji le, nzoḅ ká hu ro na, feyaa do báy hurusuo ká tul-e mbáa. ⁸ Be mini ze, zadka náa húri zinj Krisi na, náa kóri ndaw, náa káwri báy kumnun zinj ni. ⁹ Náa kóri ta-tañ, Krisi ká tji saa sakra nzoḅ huferi na, huf ti ika ni mbáa ndaw, a ti báy hurusuo ká tul-e mbáa ndaw pi. ¹⁰ Huf be na, ka hu báy feyaa na faa bal ba mbjw hoy ba gbúke, a díeke hurusuo feyaa. A le, káw báy kumnun be ká timbede key na, ka kaw bay dáa rinj díka bo tul Ngerewuru. ¹¹ Baari hoy kara do faa mbjw munu ndaw: bay ká se tul feyaa na, ì kó sùo-rì ba nzoḅ huferi ká dí, bay ji le, feyaa re mbay ká tul-rì mbáa. A bay ká se tul káw báy kumnun na laa le, ì kó sùo-rì ba nzoḅri ká ì kaw báy kumnun bay dáa rinj díka bo tul Ngerewuru báy faa zúo zinj Zezu Krisi.

¹² Be mini ze, ì pónj sùo-rì há feyaa re mbay ká tul-rì bay haña rì dáake kon fe kaaya ká do bil law-rì na mbáa. ¹³ Ì pónj faa há nzaa wáw sùo-rì ka ba fe ped kaaya bay dáake feyaa mbáa. Roo le, ì mbi sùo-rì há Ngerewuru munu ká nzoḅri ká ì tji saa luḅ huf a í kaw báy kumnun. Ì mbi sùo-rì báy yore há ni munu ba fe ped kere ká bay dáake fe ká do báy zadē nzedem a rii law-ε. ¹⁴ Tusueke le, feyaa na ti réke mbay ká tul-rì mbáa, bay ji le, timbede key na, ba sew ká law kere Ngerewuru ro re mbay ká tul-rì, bo ba sew *bol kusol *Moyze na mbáa.

Tji saa bil feyaa bay vi ba nzoḅ ped Ngerewuru

¹⁵ A ku na wáa, náa dáari mina ro le? Náa dáari fe dáa yaa na ba pola pola, bay ji le, timbede key na, náa dōri bil sew law kere Ngerewuru ro bo, náa dōri bil sewke taa *bol kusol na mbáa ro le? U-uu, munu ya. ¹⁶ Baari hoy kara ì kó ta-tañ ndaw mii, zadka ì mbi sùo-rì ì dáake ped há

nzoḅ bay dáa vu mbom bo tul-e le, ì tji koy nzoḅ ká ì dáa vu mbom bo tul-e na. Dáa vu mbom bo tul feyaa ká kuḅ rì ha rì se ba zad huf ze ndad mase, dáa vu mbom bo tul Ngerewuru ká ha rì se ba zad fe dáa ká báy zadē a rii law-ε na ze ndad le? ¹⁷ Taambol há Ngerewuru! Pola na, ì ba koy feyaa. Roo le, timbede key na ì yaa tusue bay ká ì fere rì na, a í dáa vu mbom bo dí báy bil wára law-rì riw bele. ¹⁸ Ngerewuru tina rì saa bil koy feyaa, a ha rì vi ba koy ped be bay dáa fe ká do báy zadē nzedem ká rii law-ε.

¹⁹ Mí baa sim bay báa nzoḅri mini bay haña rì láake bay bi key na báy kere, bay ji le, haña rì laa bay se bamba. Pola na, ì mbi sùo-rì báy yore ded ì báke koy fe dáa ìm báy fe ndúo kiji bay dáake fe kaayari. Ze, do faa mbjw munu ndaw, timbede key kara, ì mbi sùo-rì na báy yore ded ba koy fe dáa ká do báy zadē nzedem bay séke simsed ká *tañ kad kad a rii law Ngerewuru.

²⁰ Pola ká ì ba koy feyaa báy na, fe ká bay haña rì dáa do báy zadē nzedem na bay baari mbjw ti bil-e ya. ²¹ A ku waa, fe ji ze ì zinj ba lere ped ká dí ká mbi sahoj ha rì timbede key le? Tusueke le, pedkeri ku na mbi huf hoy ze ha rì. ²² Roo le, timbede key na Ngerewuru tina rì saa bil koy feyaa, a ha rì vi ba koy ped be ro. A le, lere ped ká ì zinj ká dí na, ba simsed ká tañ kad kad a rii law-ε, bo ì káwke báy kumnun ká do banjuc. ²³ Tusueke le, lere feyaa na ba huf, roo le, fe haña hoy ká Ngerewuru há báy faa zúo zinj Ngerembay naari Zezu *Krisi na, be ze ba káw báy kumnun ká do banjuc kpadara.

7

Tji saa bil bol kusol

¹ Yü-iri, mí baa bay zinj rì munu ba nzoḅri ká ì kó *bol kusol ko báy kere ro. Zadka nzoḅ kaw báy kumnun báy le, bol kusol do báy hurusuo ká tul-e ro bay. Ba fe ká ì kó ta-tañ. ² Máj nzoḅ ká yaa wára na, zadka wára kaw báy kumnun báy le, bol kusol na sinj ri koḅ ro bay. A ze bo, zadka wára na hu ro le, faa do hoy há ni báy. ³ Be mini ze, zadka wára kaw báy kumnun koḅ báy, roḅ ka tji a yaa wára kji le, be na, ì díka ni ba máy nun pie. A ze bo, zadka wára na hu ro le, bol kusol ká sinj ri na naa ká tul-e. Ze ka yaa na wára kji hoy kara, ka ba máy dáa nun pie ya.

⁴ Yü-iri, do faa mbjw munu ndaw, baari na ì zúo zinj Zezu *Krisi ká bil huf be, ze bay ká se tul bol kusol na, ì vi ba nzoḅ huferi ká dí, bay ji le, ka do báy hurusuo ká tul-rì mbáa. Timbede key na, ì do bay tul nzoḅ kji, be ká Ngerewuru tina ni

saa sakra nzoɓ huɗeri, bay haɗa lere ped naari ka do di bay kere ba taa be. ⁵ Pola ka naa dori bil fe daa naysuo koɓ roɓay na, bol kusol ka haa fe mii: «Daa fe key ya» na, daa ha kon daa feyaa ka do bil law naari na, suru naari a daa ped ka suo naari, bay haɗa bo, feyaa na ka mbi huɗ ha naari. ⁶ Roo le, bay ka se tul bol kusol ka mɓa naari ba koy pola na, naa baari nzoɓ huɗeri ka di ro, bay ji le, ka do bay hirusuo ka tul naari mbaa. Munu zu le, timbede key na, naa maari daa ped ha Ngerewuru bay nduo ped fie bay faa hirusuo Tem be ka re mbay ro bo, bay faa tajw nduo ped bol kusol ka re mbay ka tul naari na mbaa.

Bol kusol kie feyaa

⁷ A ku waa, *bol kusol na ba feyaa le? U-uu, munu ya. Bol kusol na ze kie mi fe ka ba feyaa. A bo munu ya le, bol kusol ka baa mii: «Mu ti koko nun fe ya» na, mi ti koko ya. ⁸ Bay faa bol kusol key na, feyaa na daa ha mi koke kiri koko nun feri boɗ boɗ ka bil law-i. Ba tusue, zadka bol kusol tiya le, feyaa do ba fe huɗe. ⁹ Pola ka bol kusol tiya bay na, ker bay bi do bay kere. A roo le, zadka bol kusol na vi ti bayji le, feyaa na laa ro ze vi do bay kumnun a ha mi vi ba nzoɓ huɗe. ¹⁰ Be mini ze, bol kusol ka'a ba faa haɗa mi kawke bay kumnun na, yi a ha mi se ba zad huɗ. ¹¹ Bay faa bol kusol na, feyaa zinj faa a ulake mi, a bay faa bol kusolke ku na ndaw ze, mi zinke huɗ. ¹² Be ze, bol kusol ki suo-e na taɗ kaɗaɗ, a bay ka do bil-e na kara taɗ kaɗaɗ ndaw, a do bay zaɗe nzedem, roo a ba kere. ¹³ A ku waa, bol kusol ka ba fe kere na, a yi a vi ba fe saw huɗ bi roɓay le woo? U-uu, munu ya. Roo le, ba feyaa na ki ze mbi bol kusol ka ba fe kere na ha ni vi ba fe saw huɗ bi. Be ze bay faa bol kusolke na, feyaa tinake saw kaaya bay law mɓoro beri ka kal tul zad na taɗ gbay gbay ba kele.

Ruy ka bil naysuo

¹⁴ Naa kori mii, *bol kusol na uru saa luu Ngerewuru, roo le, bi na mi ba nzoɓ naysuo a mi ba koy feyaa. ¹⁵ Tusueke le, fe ka mi daa na mi ko sawke ya, bay ji le, fe ka law-i hii daa na, mi daa ya, roo le, fe ka mi sa-saɗ na, be ki ndaw roo mi yi mi daa bay. ¹⁶ A ze, zadka mi daa fe ka law-i hii ya na le, kie mii mi zuo zinj bol kusol na ndaw, a mi ko ni ba fe kere ndaw pi. ¹⁷ Be ze, feri ka mi daa na, ba bi ze mi daa ya, roo le, ba feyaa ka daa puo ka bil law-i ze ha mi daa. ¹⁸ Mi ko mii, fe kere daa puo ka bil law-i ya, mi hii baa mii, ka bil naysuo-i ya. Tusueke le, kon daa fe kere na do bil law-i, roo le, hirusuo daake ze tiya. ¹⁹ Fe kere ka mi hii daa na, mi daa ya, roo le, fe kaaya ka mi hii daa ya na ndaw roo, mi

daa. ²⁰ Zadka mi daa fe ka law-i hii ya na le, ba bi ki ze mi daa ya, roo le, ba feyaa ka daa puo ka bil law-i ze ha mi daa.

²¹ Fe ka mi ko ɓanguo na ze do key: zadka mi hii bay daa fe kere na, fe kaaya ze mɓa law-i. ²² Ka bil wara law-i le, daa bol kusol Ngerewuru ze ha mi suoriya. ²³ A roo le, mi ko fe ki boɗ ru-ruy ka bil naysu-iri riw bele zinj hay ka ker bay bi zuo zinj ni, a daa mi ba koy feyaa. ²⁴⁻²⁵ Be mini ze, bi na, ka bil ker bay bi le, mi daa vu mbom bo tul bol kusol Ngerewuru, roo le, ka bil fe daa naysuo na, mi do ba koy feyaa. Aa, koko sie hay ka mini key na! Nzoɓ ve ndaw roo a tina mi ka bil fe daa naysuo ni ka kuo mi ba bil huɗ key le? Ngerewuru ki mbjw hoy ze maa. Taambol ha ni bay faa Zezu *Krisi ka ba Ngerembay naari!

8

Kaw bay kumnun bay faa Tem Ngerewuru

¹ Timbede key na bayji le, bay mbjw kara mɓa tul nzoɓri ka i zuo zinj Zezu *Krisi na mbaa. ² Hirusuo Tem Ngerewuru ka ha nzoɓ kaw bay kumnun bay faa zuo zinj Zezu Krisi na, tina mi saa bil hirusuo feyaa bay huɗ. ³ Feke ku na *bol kusol *Moyze maa bay daa ya, bay ji le, naysuo na daa ha hirusuo-e tiya. Roo le, fe ka bol kusol maa bay daa ya na, Ngerewuru ki suo-e ze daa. Ka pie Vi-e vi tusiri key, a yaa suo zinj nzoɓ fe daa yaa, a hu ba vuy *fe poy bay tul feyaa. Be mini ze, Ngerewuru daake bay bo tul feyaa ka do bil naysuo nzoɓ, a ɓieke hirusuo-e. ⁴ Ka daa munu bay haɗa bo, fe ka do bay zaɗe nzedem ka bol kusol hii bay haɗa naa daari na, ka do bay zaɗe nzedem ka suo naari, ha naa seri simsed kere bay faa hirusuo Tem Ngerewuru ro bo, bay faa naysuo na mbaa.

⁵ Tusueke le, nzoɓri ka i se simsed bay faa naysuo na, i daa ker bay bari bo tul fe ka kon naysuoke hii. A roo le, nzoɓri ka i se simsed bay faa hirusuo Tem Ngerewuru na, i daa ker bay bari bo tul fe ka Tem Ngerewuru hii bayke. ⁶ Daa ker bay bo tul fe ka naysuo hii bayke na, ha nzoɓ se ba zad huɗ. Roo le, daa ker bay bo tul fe ka Tem Ngerewuru hii bayke na, ha nzoɓ se ba zad kaw bay kumnun bay dekeke. ⁷ Bari nzoɓri ka i daa ker bay bari bo tul fe naysuo na, i ba nzoɓ tul ngani Ngerewuru a i daa vu mbom bo tul bol kusol-e ya. Tusueke le, bari na i maa bay daa ya. ⁸ Nzoɓri ka i do bil fe daa naysuo na, i maa bay rii law Ngerewuru ya.

⁹ A roo le, baari na, i ba nzoɓri ka i se simsed ka naysuo hii na ya, i daa fe ka Tem Ngerewuru ze hii bayke, bay ji le, be

na, ka dfo bil law-rĩ. Nzoɔ ká dfo báy Tem taa Krisi ya le, ka ɓa taa ɓe ya. ¹⁰ Zadka Krisi dfo bil law-rĩ, ze naysuo-rĩ a zĩj huɗ ɓay tul feyɗa hoy kara, Tem ɓe ha ri kaw báy kumnun, bay ji le, Ngerewuru naa bay ká tul-rĩ a ha ri dfo báy zadɛ nzedem ká nun-ɛ. ¹¹ Ngerewuru tina Zezu saa sakra nzoɔ huɗeri ha ni kaw báy kumnun. A ze, zadka Tem ɓe dfo bil law-rĩ le, ɓe ká'a tina Krisi saa sakra nzoɔ huɗeri ha ni kaw báy kumnun na, a haɗa naysuo-rĩ ká dfo ɓa fe huɗe na, kaw báy kumnun ndaw báy faa hurusuo Temke ká dfo bil law-rĩ na ku.

¹² Be mini ze yu-iri, fe ká dfo nun haɗa náa dáari na dfo dĩ. Roo le, fe ká dfo nun haɗa náa dáari munu ká naysuo hii na, tiya. ¹³ Zadka i daa fe ká kon naysuo ze hii le, i zĩj huɗ. Roo le, zadka i ha kon fe naysuo hu mburuk ká bil law-rĩ báy faa hurusuo Tem Ngerewuru le, i káw báy kumnun. ¹⁴ Nzobri riw bele ká Tem Ngerewuru nda faa pol-ri na, ɓa ɓari kɛ ze i ɓa vu Ngerewuru. ¹⁵ Tem ká Ngerewuru ha ri na, ti dáa ri ɓa koy ha hie se ri ɓa kɛ ya. Roo le, Temke na ha ri vi ɓa vu Ngerewuru, a ha faa ha náa díkeri ni mii: «Aba, Baa*» ¹⁶ Temke sũ-e ɓaa nasi ɓayke ká bil law naari nziiya mii, náa ɓari vu Ngerewururi. ¹⁷ Munu ká náa ɓari vi-eri na, fe kereri ká'a korɔ dfo bay tul nzoɔ ɓeri na, náa zĩjri zĩj Zezu Krisi mbɔjw hoy, bay ji le, zadka náa kóri seke fe zĩj ni mbɔjw na, náa zĩjri riɗ dika kara zĩj ni mbɔjw ndaw pi.

Riɗ dika ká'a doko ɓanɗuɔ

¹⁸ Mi ko le, riɗ dika ká Ngerewuru a tina dfo zadɛ hie ha naari na, zadka mi ker se dfo le, seke fe ká náa kóri timbeɗe key na, ɓa fe ká maa mgbaka bay lieke ya. ¹⁹ Tusueke le, feri riw bele ká'a daa ri na, kon kóko nam ká'a tinake vi-eri ɓa kele daa ri lok lok, ²⁰ bay ji le, fekeri ku na, i zuo fal fe pũkeri ká re mbay ká tul-ri ha ri vi ɓa fe ká gor hoy. Ba fekeri ku na ze, i hii bay doko munu ya, roo le, ɓa Ngerewuru kɛ ze mbi nzi-ɛ ká tul-ri. Ba gbɔke ya báy, roo le, ka ko le, ²¹ nam haɗe na, feri riw bele ká'a daa ri na, a tina ri saa bil hurusuo koy feri ká ɓa pũnke. Lee, ɓari báy vu Ngerewururi na, i káw báy tul-ri i zĩj riɗ dika na mbɔjw hoy.

²² Náa kóri ɓa tusue kɛ, kpuru tɛ timbeɗe key na, feri riw bele ká Ngerewuru daa ri na i ko seke fe, i nguri ngur ngur munu ká maɗ nzoɔ ká ko seke fe bay mbón. ²³ Ba ɓari huɔ-ri hoy ya, roo le, naari ká Tem Ngerewuru dfo bil law naari munu ɓa titire fe ini ká'a ha na, náa nguriri sũo naari ngur ngur báy bil law naari zĩj ri ɓay

giyanke nam ká Ngerewuru a óroke ped ɓe ká sũo naari ngid bele, a daa naari kaw dɛd ɓa vi-eri a ha naari sũo fie ká hu-huɗ ya na. ²⁴ I ko, naari na, náa zĩjri pam ro, roo le, fe ká tòn ká dfo na, náa dáari law naari báy ze te dfo nzokɔ. A waa, nzoɔ ve ze a daa law-ɛ te tul fe ká'a ko báy nun-ɛ ro na le? Zadka'a ko feke ro na, ka ti dáa law-ɛ te dfo mbáa. ²⁵ Ze, munu ká náa kéri nzokɔ se tul fe ká náa kóri báy nun naari ya báy na, náa giyanri kekeke báy iki law.

²⁶ Do faa mbɔjw munu ndaw, munu ká hurusuo naari tiya na, Tem Ngerewuru vi so naari, bay ji le, náa kóri fe ká bay dáake nzaa bay kere báy zadɛ ya. A le, Tem Ngerewuru kɛ sũo-ɛ ze daa nzaa bay kere bay tul naari báy nguri ká nzoɔ maa bay ɓaa báy nzi-ɛ ya. ²⁷ Lee, Ngerewuru ká ɓa nzoɔ békle bil law nzoɔ na, ka ko fe ká Tem hii bay gón na, bay ji le, báy faa ká Ngerewuru hii na, ka dáake nzaa bay kere bay tul nzoɔri ká i ɓa taa ɓe.

²⁸ Náa kóri ɓa tusue mii, nzoɔri ká i hii Ngerewuru ká'a dfo ri bay haɗa ri daa fe báy faa ká'a leke na, feri riw bele ká tɛi tul-ri na, a haɗa fekeri vi ɓa fe kere ha ri. ²⁹ I ko, nzoɔri ká Ngerewuru nan ri pola na, ka mbi nzi-ɛ ha ri bay haɗa ri dfo munu ká Vi-e, bay haɗa ɓo, ká bil ruɔ vi-eri riw bele na, Vi-e na ka ɓa ngere led. ³⁰ Bari ká Ngerewuru nan ri pola na, ka dfo ri ɓa taa ɓe; a ɓari ká'a dfo ri ɓa taa ɓe na, ka naa bay ká tul-ri ha ri dfo báy zadɛ nzedem ká nun-ɛ, a ɓari ká'a naa bay ká tul-ri ha ri dfo báy zadɛ nzedem ká nun-ɛ na, ka daa riɗ dika ɓo tul-ri.

Fe ká'a máa kún sal ini ká Ngerewuru mɓa zĩj naari na tiya

³¹ A munu ku waa, náa ɓari mina ro se tul fe niri key na le? Zadka Ngerewuru ɓa nzoɔ fal ngan naari na waa, nzoɔ ve ze a máa bay kuma naari báy le? ³² I ko, ɓe ká vu bil-e hoy kara ka bed naari ya, a pon ni ɓa vuy *fe poy ha naari riw bele na waa, daa mina ndaw roo, ka ti haɗa naari feri riw bele báy faa Vi-e na ya le woo? ³³ A ku waa, nzoɔ ve ndaw roo a daa bay ɓo tul nzoɔri ká Ngerewuru nan ri a daa ri zuo ɓod ɓa taa ɓe na le? Nzoɔ mbɔjw mini kara tiya. Ba Ngerewuru kɛ ze naa bay ká tul-ri ha ri dfo báy zadɛ nzedem ká nun-ɛ. ³⁴ A ku waa, a ve kɛ ndaw roo a máa bay haɗa bay mɓa tul-ri báy le? Mbɔjw tiya, bay ji le, Zezu *Krisi hu a tɛi saa luɔ huɗ a kaw tundo hodo Ngerewuru, a daa nzaa bay kere bay tul naari.

³⁵ Fe ji kɛ ndaw roo a máa bay kún sal ini ká Krisi mɓa zĩj naari na le? Fe mbɔjw ká'a máa bay kún salke na tiya: ɓa kóko sie ya ndaw, doko bil huɗ ya ndaw, daa

* 8:15 8.15 Báy nzaa aramri le, *Aba* ɓa «Baa.»

nun tuo síe ya ndaw, kon luye ya ndaw, séke tigbaa hoy ya ndaw, fe hudri ká i kiri tul naari gbuk ya ndaw, mase hud maamii hoy kara ya ndaw pi. ³⁶ I daa do bil mbede Ngerewuru mii:

«[J]gerembay, bay tul-a na ze, namri riw bele buru doke ba fe hud, i dara buru munu ka i kúoke baduri i séke ba zad ika ri.»

³⁷ Roo le, ká bil fe niri riw bele ká tji tul naari na, náa bári bawda nzoɓ háw yúmri báy faa húrúsoo nzoɓ ká ko naari ba nzoɓ nun-ε na.

³⁸ Mi ko ba tusue: fe ká'a máa bay kún sal ini ká Ngerewuru mgba zinj naari na, mbjw tiya. Ze ba na hud, mase káw báy kumnun hoy kara daa fe mbjw ya. Led nzaapedri ká nulue, mase temndayari ká re mbay, mase húrúsoo kiri hoy kara, i ti daa fe mbjw ya. Feri ká'a tji timbede key, mase feri ká'a vika vuku hoy kara, ti daa fe mbjw ya ndaw. ³⁹ Wúruri ká tusiri key, mase wúruri ká zad baw hoy kara, i ti daa fe mbjw ya, roo báy ferri riw bele ká Ngerewuru daa ri na hoy kara, i ti daa fe mbjw ya ndaw pi. Fe mbjw ká'a máa bay kún sal ini ká Ngerewuru tina báy faa Zezu Krisi, Ngerembay naari na, tiya.

9

Pol re sùo-ε bay tul led Izarayelri

¹ Báy rinj *Krisi le, bay ká m̃ baa na ba sùo bay k̃i bo, ba kúɗ bay ya. Kér bay ká bil w̃ra law-i báy faa Tem Law Pie kara, baa nasi bayke mii: ² m̃ daa síe ng̃ji bamba tasiri, a law-i kara nze mgbuk mgbuk banɔo bay tul saw biri ká i ba Zibri. ³ M̃i re sùo-i bay haña bi ze, maa le, befi ka mgba tul-i a wálke sakra bi báy Krisi bay tul yu-iri ha ri zinj pam, bari ká i ba saw biri na. ⁴ Bari na, i ba led Izarayelri* ká Ngerewuru nan ri, a daa ri zuo boɗ ha ri vi ba vi-eri. Ka ha ri ko rinj dika be ndaw, a saa kuniri zinj ri ndaw, a ha ri bol kusol ndaw, a kie ri faa rúo ni ndaw, roo a waa ferri ká bay tul-ri ndaw pi. ⁵ I ba vu bulu *Abaraham, Izak, báy *Zakoɓ, a Krisi k̃i sùo-ε ká vi yaa sùo zinj nzoɓ na hoy kara, ba saw bari ndaw. Ngerewuru Nzoɓ Káw Tul Ferri Riwi Bele na, ndad bay písi ni banɔo kpadara! Amem!

⁶ Be ze ba fe baa mii, bay ká Ngerewuru waa na, ba fe ká gor hoy ya. I ko, vu bulu Izarayelri riw bele ze i ba saw *Izarayel taa tusuekeri ya. ⁷ Vu bulu Abarahamri

hoy kara, i ba vi-e taa tusuekeri riw bele ya ndaw, bay ji le, Ngerewuru baa ha Abaraham mii: «Báy faa vi-e Izak ze vu bul-eri i rúoke bamba munu ká m̃ waa bayke zinj m̃ na.» ⁸ Bay key na kie mii, ba nzoɓri riw bele ká i mboɓ ri ká saw Abaraham ze i ba vu Ngerewuru taa tusuekeri ya. Roo le, bari huo-ri ká i mboɓ ri báy faa bay ká Ngerewuru waa na hoy ze, i ba vu bulu Abaraham taa tusuekeri. ⁹ Bay ká Ngerewuru waa bay tul-e na ze do key: «Káy k̃i ká báy bil few ká mini key ká m̃ ỹji bay vi na, *Saara a mbón led w̃ra nzoɓ.» ¹⁰ Ba be nu ku hoy ya, vu Rebikari ká i ba led ndoɓri na, baa bari mbjw hoy ba bulu naari Izak. ¹¹⁻¹² Roo le, pola roo bay haña Rebika mboɓ ri na, Ngerewuru baa ha ni mii: «[J]gere led na a d̃in tul-e ká saw bal nzoɓ vbieleS.» Báy bil sew ká Ngerewuru baa bay ku na le, led ndoɓri na, i mboɓ ri ya báy, a fe kere mase fe kaayari kara, ledkeri ku na i daa ya báy. Ze Ngerewuru na nan nzoɓri a d̃i ri báy faa ká'a leke bo, báy faa ped daa nzoɓ ya, ¹³ munu ká'a baa do bil mbede be mii: «Mi hii Zakoɓ, a mi poɓ *Esaw*.»

Ngerewuru ba mbay tul ferri riw bele, a daa ferri báy zadε

¹⁴ A ku na waa, náa báari mina ro le? Lee, Ngerewuru na ba nzoɓ ká daa fe do báy zadε ya zu le? Munu ya! ¹⁵ Be na, ka baa ha *Moyze mii:

«M̃i daa law kere zinj nzoɓ ká m̃ hii bay daa kere zinj ni,

a mi ko nun síe nzoɓ ká m̃ hii bay kóko nun síe be.»

¹⁶ Feke ku na do bay tul law hiiya nzoɓ ya ndaw, bay tul húrúsoo nzoɓ ya ndaw, roo le, do bay tul Ngerewuru ká ko nun síe nzoɓ munu ká law-ε hii. ¹⁷ Be ze Ngerewuru baa ha mbay *Farawon ká bil mbede be mii: «Bo na, m̃ daa m̃ kaw ba mbay bay tina ke húrúsoo-i ba kele báy faa bo, bay haña rin-ji ka mgba ke ká tusiri key riw bele.» ¹⁸ Be ze, Ngerewuru ko nun síe nzoɓ munu ká'a hii, a ha law ng̃oɓo ha nzoɓ munu ká'a hii.

¹⁹ Ko ya le, nzoɓ hañe a baa ha m̃ mii: «Zadka do munu ku waa, daa mina ndaw roo Ngerewuru daa bay bo tul nzoɓ báy le? A w̃a, ka daa fe ká Ngerewuru k̃i mbi nzi-ε bay haña ni daa na ya le woo?» ²⁰ A bo nzoɓ ká m̃ baa bay munu ku na w̃a, m̃ ba ve ndaw roo, m̃ máy bay zinj Ngerewuru le? I k̃er i ko, suna ká i mbuo na, a baa ha nzoɓ mbúo ni mii: «Bay ji

† 8:36 8.36 Simri 44.2-3. * 9:4 9.4 Led Izarayelri na, i ba vu bulu Zakoɓ. Be Zakoɓ na, Ngerewuru ha ni rinj ba Izarayel. † 9:7 9.7 Tiika saw fe 21.12. ‡ 9:9 9.9 Tiika saw fe 18.10,14. Led w̃ra nzoɓke na ba Izak ká yaa Rebika ba máy be. § 9:11-12 9.11-12 Tiika saw fe 18.10,14. * 9:13 9.13 Malasi 1.2-3. † 9:15 9.15 Tji Kele 33.19. ‡ 9:17 9.17 Tji kele 9.16; i k̃ji Tji kele 7-15.

ndaw roo, mù mbúo mì dō mini key na le woo» na ya. ²¹ Nzob mbúo pay na, maa bay dáa fe báy pay na munu ká law-ε hii: pay taa mbijwke ku na, ka maa bay mbúoke toy ndaa, a poj die a mbúoke suna taa hoyke. § Waa, i ko munu ya le?

²² Ze, zadka Ngerewuru hii bay doko munu ká nzob mbúo pay na waa, bay ji bo ze dō dī le? Ba be kī ze ka hii bay kie nzobri here be báy hurusuo-ε. Be nu ku hoy kara, ka iki law-ε ngi-ngii ká tul nzobri ká i maa bay zīn here be, a i dō dī ya bay zīn die. ²³ Ba be kī ndaw ze ka hii bay kie bawda rin dika be bay tul nzobri ká'a ko nun sie bari. Ba bari ká'a leke ri dō pola bay haña ri zīn rin dika be na. ²⁴ Nzobkeri ku na, ba naari ká Ngerewuru dī naari ká sakra nzobri ká i ba Zib na ku hoy ya, roo le, ká saw nzob kīri kara ndaw pi. ²⁵ Be ze ba fe ká Ngerewuru baa bayke dō bil mbede Oze nzob yaña bay saa nzaa Ngerewuru mii:

«Nzobri ká i ba taa bi ya na mī dika ri ba nzob biri;

a saw nzobri ká pola lew mī hii ri ya na,

mī kóko ri ba nzob nun-i.*

²⁶ A zad ká i baa ha ri ká dī mii:

“I ba nzob biri ya” na,

ká zadε na ku kī ze,

i dika ri ba vu Ngerewuru, Nzob Káw Báy Kumnun.»†

²⁷ A bay ká se tul led Izarayelri na laa le, Ngerewuru baa báy faa Ezay nzob yaña bay saa nzi-ε mii:

«Ze, Izarayelri ruo munu ká dikudi baa hoy kara,

nzobri ká mī yaña ri na, i máa zadε nzekre hoy,

²⁸ bay ji le, Ngerembay a ví dáa fe ká'a baa bay dáa ká tusiri key

hā ni o báy zadε ngid bele ba vaa kod hoy.»‡

²⁹ Do munu ká Ezay baa bayke pola ndaw mii:

«Zadka Ngerewuru, Mbay Tul Feri Riw Bele

koru vu bulu led Izarayel hāneri hā naari ya le,

náa dukuri mburuk mburuk

munu ká nzobri ká Sodom báy Gomor.»§

Led Izarayelri dáa law-ri bo tul Ngerewuru ya

³⁰ A ku waa náa báari mina ro zey le? Bay ká náa báari na ze dō key: nzobri ká i ba Zib ya, ká i nzaa faa bay haña Ngerewuru naa bay ká tul-ri ha ri dō bay zadε nzedem ká nun-ε ya na ze, ka naa bay ká tul-ri báy faa mbika law. ³¹ A bari Zibri ká i nzaa faa bay haña Ngerewuru ka naa bay ká tul-ri ha ri dō bay zadε nzedem ká nun-ε báy faa dáa *bol kusol na laa le, i zīn faake ya wūm. ³² Bay ji kī zu le? Bay ji le, bari na i nzaa faa bay ndád ká nun Ngerewuru báy faa ped dáa bari bo, báy faa dáa law bo tul Zezu *Krisi na ya. Be ze, i téke tisaw i lie munu ká Ngerewuru baa bayke dō bil mbede be mii:

³³ «Bi na, mī dáa tisaw bo puo ká *Sign.

Ba tisaw téke bal nzobri, a dáa ha ri lie.

Roo le, nzob ká dáa law-ε bo tul-e na,

law-ε ti sáa ya mgban.»*

10

¹ Yu-iri, fe ká law-i mgba dī báy bil wara law-iri riw bele, ká mī kod Ngerewuru bayke na, bay haña Zibri ká i ba saw bi na i zīn pam. ² Mī ba nzob bay nasi bari, a mī ko mii bari na i nduo kiyaw kiyaw bay tul Ngerewuru, roo le, nun nzemke ze puo ri. ³ Tusueke le, faa ká Ngerewuru náake bay ká tul nzob hā ni dō bay zadε nzedem ká nun-ε na, i ko ya a i nzaa faake báy tul gan sùo-ri kī hoy. Be mini ze, i dáake vu mbom bo tul faa ká Ngerewuru leke na ya. ⁴ Mī baa mini key, bay ji le, Krisi ká vi na, ka ba óro die fe dáa bol kusol na, bay haña bo nzobri riw bele ká i dáa law-ri bo tul-e na, Ngerewuru ka naa bay ká tul-ri ha ri dō bay zadε nzedem ká nun-ε.

⁵ I ko, bay ká se tul haña bay naa ká tul nzob ha ni dō báy zadε nzedem ká nun Ngerewuru báy faa dáa vu mbom bo tul bol kusol na, *Moyze baa bayke pola hoy mii: «Nzob ká dáa fe ká bol kusol baa báy zadε riw bele na le, a káw báy kunnun báy faa bol kusolke na*.» ⁶ A bay ká se tul haña Ngerewuru naa bay ká tul nzob hā ni dō báy zadε nzedem ká nun-ε báy faa dáa law bo tul Krisi na, ka baa mii: «Mu kér ká bil law-a kī hoy mii, nzob ve ndaw roo a séke nulue le», na ya. (Bayke hii báa mii, bay haña Krisi díra a vi tusiri key.) ⁷ Mu kér mii: «Nzob ve ndaw roo a séke *luo zad baw ká gbūke tiya le», na ya ndaw†. (Bayke hii báa mii, bay tina Krisi saa sakra nzob huferi.) ⁸ A ku na waa,

§ 9:21 9.21 Ezay 29.16; 45.9; Zeremi 18.6. * 9:25 9.25 Oze 2.25. † 9:26 9.26 Oze 2.1. ‡ 9:28 9.28 Ezay 10.22-23. § 9:29 9.29 Ezay 1.9; Tiika saw fe 19.1-29. * 9:33 9.33 Ezay 28.16. «Tisaw» na ba Zezu. Munu ká Zibri hii bay dáa law-ri bo tul Zezu Krisi ya na, Zezu na vi ba ngud puu ká Zibri te a i lie. I hii bay be ya, bay ji le, bari Zibri na i gīyan nzob yaña nzob ká'a tina ri saa bil nduo domay Romri bo, ba Nzob Yaña Nzob hay ká i ber ni dō tul puu say huf na ya. * 10:5 10.5 Soro ped dáa Leviri 18.5. † 10:7 10.7 Kijja bol kusol ba sidike 9.4.

bayke baa mina ro zu le? Bayke baa mii: «Bay Ngerewuru na do di ya deb ka lakuna key hoy, a do nzaa-a ndaw, roo bil law-a ndaw pi?» Bayke ku na ze ba kaa bay daa law bo tul Zezu Krisi ka buru ka-kaake na. ⁹ Ze, zadka nzaa-a tji ta-taj mii, Zezu ba Ngerembay, a mu daa law-a bo tul tina ka Ngerewuru tina ni saa sakra nzoɓ hufferi ha ni kaw bay kumnun na le, Ngerewuru a yaana mu, ¹⁰ bay ji le, nzoɓ ka daa law-e bo tul Zezu Krisi na, Ngerewuru naa bay ka tul nzoɓke ha ni do bay zafe nzedem ka nun-e. A zadka nzaa nzoɓke tji ta-taj na ka ya na. ¹¹ I daa bayke do bil mbede Ngerewuru ndaw mii: «Nzoɓ ha ha ka daa law-e bo tul-e na, law-e ti sa ya mgban S.» ¹² Be mini ze, nzoɓri ka i ba Ziɓ, mase i ba na Ziɓ ya hoy kara, wal sakra bari tiya; Ngerembay ka mbjw key kj ze do bay tul-ri riw bele, a daa kere zinj nzoɓri riw bele ka i kod ni, ¹³ munu ka i daa do bil mbede be mii: «Nzoɓ ha ha ka kod Ngerembay le, Ngerewuru a yaana ni.*»

¹⁴ A ku na wa, nzoɓ ka daa law-e bo tul-e ya ku na, a daa mina ndaw roo a kod ni ha ni ya ni le? A nzoɓ ka laa soro bay be ya na wa, a daa mina ndaw roo a daa law-e bo tul-e le? Zadka nzoɓ mbjw kara se a ka-kaa Bay Kere ka se tul Zezu ha ri ya na wa, nzoɓ a daa mina ndaw roo, a laa bay be na le? ¹⁵ Zadka i pie nzoɓ bay ha na ni wa ka-kaa bayke ya na wa, nzoɓke a daa mina ndaw roo, a se a ka-kaa bayke na le? I daa do bil mbede Ngerewuru mii: «Koko vi nzoɓ kaa Bay Kere Ngerewururi na ba fe suoriya.»

¹⁶ Roo le, ba nzoɓri riw bele ze i ya Bay Kere na key ya. Ezay nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru kj kara re suo-e mii: «Aa! Mbay, wa, nzoɓ ve ze daa law-e bo tul bay ka buru ka-kaake na le?» ¹⁷ Be mini ze, daa law bo tul Zezu Krisi na, vi bay faa laa kaa bay, a kaa bayke ka nzoɓ laa na laa le, ba kaa Bay Kere ka se tul be Krisi.

¹⁸ Lee, mi vbi bay mii: led Izarayelri key na wa, i laa kaa Bay Kere key na ya wum le woo? U-uu, i la-laa na kj, bay ji le, mbede Ngerewuru baa ta-taj mii:

«Kusol-ri ya zad kpol kpol ka tusiri key, a bay bari ka i baa na ku hoy kara, se kpuru a mgbay gbj zad di di ka tusiri key S.»

¹⁹ Mi yi mi vbi bay ba kj na robay mii: le, kaa bay key na wa, led Izarayelri laa sawke taj ya wum ba tusue kj le? U-uu, i laa sawke ta-taj na kj, roo le, i ya bayke

ya. Ngerewuru baa bayke ha ri pola ndaw bay faa Moyze mii:

«Mi sam fe zuo tul nzoɓri ka mu ko ri ba fe ya na

bay ha ja mu ko le, mu daake sere ka zinj ri.

A mi sam fe zuo tul nzoɓri ka mu ko ri ba kɔkɔri,

bay ha ja mu ko le, law-a ka faa mu ka tul-ri*»

²⁰ Ngerewuru yi a baa bay bay faa Ezay nzoɓ yaana bay saa nzi-e mii:

«Nzoɓri ka i nzaa mi ya na, bari ze i zinj mi.

A nzoɓri ka i kod mi ya na, mi tina suo-i ha ri.»

²¹ A bay ka se tul led Izarayelri laa le, Ngerewuru baa mii:

«Bil namri riw bele na,

mi kaa nduo-i bay wa law-i ha nzoɓri ka i ba nzoɓ tjeri,

ka i hii daa vu mbom bo tul-i ya na.»

11

Ngerewuru poŋ fal led Izarayelri ya

¹ Munu zu le, mi vbi bay mii: A munu ku wa, le, Ngerewuru poŋ led Izarayelri ka i ba nzoɓ beri na poŋ kj wum ro zu le woo? U-uu, munu ya, bay ji le, bi kj suo-i kara mi ba led *Izarayel, a mi ba vu bulu *Abaraham ka saw kan Bezame.

² Ngerewuru na, nzoɓ beri ka a nan ri pola do boɗ ba taa be na ka poŋ ri ya. I ker se tul bay ka mbede Ngerewuru baa se tul nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru *Eli na i ko. Be na, ka re suo-e ka pol Ngerewuru bay tul led Izarayelri mii: ³ «[I]gerembay, led Izarayelri na, i nzoɓ yaana bay saa nzaa-ari a i bie *tutakra fe poy bori. Ba bi huo-i hoy ro ze mi ton, ze i nzaa faa bay ika mi*»

⁴ A wa, bay ji ze Ngerewuru yinjra do di ha ni le? Ka yinjra bay bay mii: «Ba bo huo-o ya, roo le, mi koro nzoɓri ba isod duo zad ton say (7.000) ka i huku pol wuru *Baal ya na ba taa bi*» ⁵ Ze timbede key hoy kara, do faa mbjw munu ndaw. Ngerewuru nan nzoɓri ka sakra led Izarayelri maa zafe nzekre hoy bay yaana ri bay faa law kere be. ⁶ Be na, ka nan ri bay faa law kere be bo, bay faa ped daa bari ya, bay ji le, zadka a nan ri bay tul ped daa bari le, ka daa bay tul law kereke na ku mbaa.

⁷ A ku wa, fe ji kj ze kal le? Fe ka led Izarayelri nzaa na, i zinj ya. Ba bari huo-ri ka tul-ri nzekre ka Ngerewuru nan ri na

‡ 10:8 10.8 Kijna bol kusol ba sidike 30.14. § 10:11 10.11 Ezay 28.16. * 10:13 10.13 Zuyel 3.5. † 10:15

10.15 Ezay 52.7. ‡ 10:16 10.16 Ezay 53.1. § 10:18 10.18 Simri 19.5. * 10:19 10.19 Kijna bol kusol ba sidike

32.21. † 10:20 10.20 Ezay 65.1. ‡ 10:21 10.21 Ezay 65.2. * 11:3 11.3 1 Mbayri 19.10-14. † 11:4 11.4 1

Mbayri 19.18.

ku kɔ hɔy ze i zɪŋ. A nzob hawri na laa le, law-ri ngɔŋ ha ri ɕaa laa saw bayke na kpuyɕ, 8 munu ka i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii:

«Ijgerewuru daa ha ker bay bari do tidi, nun-ri fumra ka di gbiibli ndaw, a suku-ri hoy kara mbii dib ka di kpuru tji timbede keyS.»

9 Mbay *David' kara baa ndaw mii:

«Ndaɗ bay haŋa fe ndaɗi bari ka hoɗok hoɗok na ka fere a vi ba ndaw taka ri, a ba gbana mgbaka ri ndaw, roo a ba ngud puu teke bal-ri ndaw ha ri zɪŋke bie ka maa tul-ri.»

10 Ndaɗ bay haŋa nun-ri ka fumra gbiibli ha ri ko zad mbaa; a mu daa ha sobake ka hii ri ha mbol-ri ka te zururu banɕo* .»

Led Izarayelri lie wum ya

11 Ze mi vbi bay na robay mii: le, led Izarayelri ka i hii daa law-ri bo tul Zezu ya, ka i te bal-ri i lie na wa, i li-lie ki wum ki ro zu le woo? U-uu, munu ya! Roo le, bay tul fe daa kaaya bari na ku ze, nzob hayri ka i ba Zib ya na i zɪŋke pam. Feke do munu bay haŋa led Izarayelri ko le, i daake sere zɪŋ ri. 12 Zadka fe daa kaaya bari vi ba fe sami ha nzob hawri ka tusiri key, a ledi bari vi ba fe sami ha nzobri ka i ba Zib ya ku na wa, zadka bari Zibri ki ngid bele i yi i zɪŋ pam na wa, a vi ba bawda fe sami ha nzobri riw bele ya mina le woo!

13 Timbede key na, mi baa bay zɪŋ baari ka i ba Zib ya na ro. Bi na, mi ba nzob nday nzaaped bay tul nzobri ka i ba Zib ya. Munu ka ba ped bi na, mi zay suo-i ka di, 14 a mi hii bay daa ha nzobri ka i ba saw biri na i ko le, i daake sere zɪŋ ri bo ha nzob haneri zɪŋke pam. 15 I ker i ko: zadka Ngerewuru pon fal Zibri a daa ha nzobri ka i ba Zib ya na, i zɪŋ faa i zuo zɪŋ ni na wa, bod bay roo, zadka Ngerewuru a yaŋa ri na, a ba bawda fe kere ka ba kaw bay kumnun nzobri ka i hu na ya le woo? 16 Zadka nzob mbi tul fe sum a ha Ngerewuru le, kie mii, bieri riw bele ku na ba taa be. A ze zadka puu do roo sawke ba taa Ngerewuru le, nzaa toykeri hoy kara ba taa be ndaw.

17 *Led Izarayelri na i do munu ba puu oliviye taa puo ka i kud nzaa toyke haneri ba fal. A baari ka i ba Zib ya na, i do munu ba nzaa toy puu oliviye taa bisuy ka i daa ri rji puu oliviye taa puo ha ri nzo mbiike a i so do di. 18 A munu ka i nzo mbii puu oliviye taa puo na, i ti siika suo-ri ka tul

nzaa toykeri ka i kud ba fal na ku ya. Baari na, i ba nzaa toy puu hoy bo, i ba sawke ya.

19 Ko ya le i baa ha mi mii: «I kud nzaa toy puuri ku na bay haŋa buru rji do bol-ri zu.» 20 Ba tusue ki. Ngerewuru kud Zibri na ba fal bay tul mbika law bari ka tiya. A baari laa le, i so do puu oliviyeke a i do di, bay ji le, i daa law-ri bo Zezu *Krisi. Munu zu le, i nze bay suo-ri i sii suo-ri ya, 21 bay ji le, zadka'a kud nzaa toy puu oliviye taa puo ka ba led Izarayelri ku na wa, maa bay baari ka i ba nzaa toy puu oliviye taa bisuy ka i so do di na, ka ti kud ri ya le?

22 I ko faa ka Ngerewuru ba ke nzob law kere ndaw, a yɪŋ ka tul nzob ndaw na. Ka daa yɪŋ zɪŋ Zibri ka i hii daa law-ri bo tul Zezu ya i lie, a baari laa le, ka daa kere zɪŋ ri. Roo le, ndaɗ bay kaw bil law kere be na ndaw ro! Munu ya le, a kud ri munu ka nzaa toy puu na ndaw. 23 A bari led Izarayelri na, zadka i pon law ngɔŋ bari i yi i vi le, Ngerewuru a daa ri rji zadɛ ka pola na, bay ji le, ka do bay hirusuo ka bay daa ri rji zadɛ ba ki. 24 Tusueke le, baari ka i ba led Izarayelri ya na, i ba nzaa toy puu oliviye taa bisuy ka i daa rji puu oliviye taa puo na. Ba fe ka daake ngɔŋ bamba tasiri ka nzob maa daa ya. Munu ka Ngerewuru daa ped ka ngɔŋ bamba ka nzob maa daa ya na wa, maa bay bari led Izarayelri ka i ba nzaa toy puu oliviye taa puo na, ka ti daa ri rji zadɛ ba ki ya le!

Led Izarayelri riw bele i zɪŋ pam

25 Yu-iri, mi hii bay tina saw fe ka do zad muni pola na, bay haŋa bo i ko le, i dike suo-ri ba nzob nun nzemri ya. Feke na ze do key: Led *Izarayel haneri na i vi ba nzob law ngɔŋ. Ri. Law ngɔŋ bari na a doko munu kpuru maa bay nam ka nzobri riw bele ka i ba Zib ya, ka Ngerewuru nan ri ba taa be na, i vi zɪŋke pam. 26 Be ze, led Izarayelri riw bele i zɪŋke pam munu ka Ngerewuru baa do bil mbede fe mii:

«Nzob Yaŋa Nzobri na a uru saa Siŋ, a naa fe kaaya vu bulu Zakobri.

27 Zadka mi naa feya bari na, a ba tusue kuni ka mi saa zɪŋ ri.»

28 Zadka naa kerri se tul kaa Bay Kere ka Zibri tuŋ ngereŋ na le, i ba nzob tul ngani Ngerewuru bay haŋa bo, baari ka i ba Zib ya na i zɪŋ kereke ka di. Roo le, zadka naa kerri se tul faa ka Ngerewuru nanke ri na laa le, i ba nzob nun-e bay tul bulu bari, 29 bay ji le, Ngerewuru na ha fe le, ka yi a vbiɗa ya, a nzobri ka'a di ri na kara, ka suo ker bayke ya ndaw. 30 Baari na, pola na i mba nzaa Ngerewuru, roo le, timbede key na Ngerewuru ko nun see baari, a daa

‡ 11:7 11.7 I kɔ Rom 9.31; 10.3. § 11:8 11.8 Ezay 29.10; Kɔŋa bol kusol ba sidike 29.3. * 11:10 11.10 Simri 69.23-24. † 11:27 11.27 Ezay 59.20-21.

law kere zinj ri bay tul Zibri ká i mba nzi-ε. ³¹ Zadka mbaka nzaa bari do ba faa ká Ngerewuru kóke nun sie baari na le, a kóko nun sie bari faa mbijw munu ká baari na ndaw, ³² bay ji le, be na ka mgba nzobri riw bele do bil mbaka nzaa bay kieke law kere be ha nzobri riw bele.

³³ Kuu-wuy! Ngerewuru na ba bawda nzob!

Nun nzem be bay fe kóko be na, gbuke tiya!

Feri ká'a mbi nzi-ε ká di na, nzob ká'a máa bay kóko sawke ko na, mbijw tiya!

Feri ká'a leke ká bil law-ε bay dáa na kara, nzob ká'a máa kóko sawke ko na, mbijw tiya ndaw!

³⁴ I daa do bil mbede Ngerewuru mii: «Nzob ve ze ko kér bay Ngerembay na le? Nzob ve ndaw roo, maa bay haña ni nzaa boko le?»

³⁵ «Waa, nzob ve ndaw roo, ha ni fe roo bay haña ni yi a puo ni mbolke le?»

³⁶ Tusuke le, ferri riw bele uru saa luo-ε; ferri riw bele do bay faa hirusuo-ε ndaw,

a ferri riw bele do bay tul-e ndaw pi! Riñ dika ba taa be banquo kpadara.

Amem! Ndad bay haña ni ka do munu na ki!

12

Seke simsed ká rii law Ngerewuru

¹ Yu-iri, munu ká Ngerewuru daa law kere zinj naari na, mi bo ri bay haña ri mbi suo-ri bay yore ded ha ni ba *fe poy ka do bay kumnun bod ba taa be a rii law-ε. Be ndaw roo, a ba tusue rúo Ngerewuru ká uru saa bil law-ri ká do nun haña ri daa na. ² I mboro nduo ped nzob tukeleri ká tusiri key na ya, roo le, i ha Ngerewuru ze ka fere kér bay baari ba fie, a ha ri nun nzem fie ká bay haña bo, i maa kieke fe ká law-ε hii: fe ká ba kere ndaw, a rii law-ε ndaw, roo a do bay zadε nzedem ndaw pi.

³ Bay faa law kere ká Ngerewuru ha mi na, mi baa ha ri riw bele: nzob ha ha le, ka ko suo-ε ba nzob ká bamba ya. Roo le, ka ko suo-ε maa bay faa mbika law ká Ngerewuru ha ni na. ⁴ I ko, suo náa nzob ká mbijw key na, nzaa wawkeri ngji bamba, a ped dáa nzaa wawkeri ká mbijw mbij na kara do bod bod. ⁵ Do faa mbijw munu ndaw, ze náa zuori na bamba hoy kara, náa dori ba suo ká mbijw hoy bay faa zúo zinj Zezu *Krisi. Naari riw bele na, náa zuori zinj ki munu ba nzaa waw suo-ri ká mbijw. ⁶ Náa dori bay fe iniri bod bod ká Ngerewuru ha naari hoy hoy maa bay zad

ped ká'a hii bay haña náa daari. Be ze, zadka nzob mbijw ká sakra naari key, do bay fe ini yaña bay saa nzaa Ngerewuru a baa ha nzobri le, do nun haña ni ka daa maa bay mbika law ká'a dóke na. ⁷ Zadka nzob ki do bay fe ini ká bay dáake ped ha nzobri le, do nun haña ni ka daa pedke na bay zadε ndaw roo! A nzob ká do bay fe ini fere nzobri fe laa le, ka fere ri fe na. ⁸ Nzob ká do bay fe ini daa wara bo bil law nzobri le, ka daa munu na ki. Nzob ká ba nzob haña nzobri fe le, ka daa bay law kere ká puluk. Be ká'a ba nzob ndaka faa pol nzobri le, ka daa bay faake. A nzob ká ba nzob kóko nun sie nzobri laa le, ka daa bay suoriya.

⁹ Ndad bay haña law ini taa tusuke ze ka do sakra baari. I tunj fe kaayari na ngereñ ba fal, a i mgba saw fe kere ze i daa. ¹⁰ I ko ki ba nzob nun ki munu ba yu kiri ká i hii ki, a i daa mbay bo tul ki ba lie ba lew. ¹¹ I nduo kiyaw kiyaw a i daake ped ha Ngerembay bay bil law-ri riw bele bo, i ba lay ya. ¹² I daa suoriya bay tul fe ká Ngerewuru waa zinj ri ká i daa law-ri te di nzokdo na. I iki law-ri ká bil fe sekere ká ti tul-ri, a i daa nzaa bay kere banquo kpadara. ¹³ Yu baari ká bil Krisi ká i se sie fe na i so ri ká di, a i mgba nzobri ká i vi luo-ri na bay kere. ¹⁴ I sam fe zuo tul nzobri ká i daa nun-ri tuo sie. I sam fe ze ka zuo tul-ri bo, i fad ri ya. ¹⁵ I daa suoriya zinj nzobri ká i do bil suoriya, a i re-rew zinj nzobri ká i kaw bay rew. ¹⁶ I zúo zinj ki bay kere ba lie ba lew. I sii suo-ri ya, roo le, i ko nzobri riw bele ba nzob, a i naa nun nzob mbijw ya. I di suo-ri ba nzob nun nzemri ya.

¹⁷ Zadka nzob daa fe seke zinj ri le, i yi i daa fe sekeke na zinj ni ká fal-ε ya, roo le, fe kere ze i daa ká nun nzobri riw bele. ¹⁸ Zadka bay do, roo faa bayke do fi luo-ri le, i daa kpuru i leke bayke, a i káw dekeke ka zinj nzobri riw bele. ¹⁹ Baari nzobri ká mi ko ri ba nzob nun-i na, fe seke ká nzobri daa zinj ri na, i puo mbolke suo-ri ya, roo le, i ala faa ha Ngerewuru ze ka daa here be ka zinj ri munu ká'a baa do bil mbede be mii:

«Mból fe sekere ká nzobri daa zinj ri na, i ala ha mi bi ki, mi vbida gbaa ndaake.

Bi ki ze mi puo mbolke ká'a máa tul nzobke na bay*»

²⁰ Robay, ka yi a baa mii:

«Zadka kon se nzob tul ngani bo le, mu ha ni fe sum ha ni ka su; a zadka kon mbii ze se ni le, mu ha ni mbii ka nzo.

Zadka mu daa munu le, be ndaw roo

‡ 11:34 11.34 Ezay 40.13. § 11:35 11.35 Zof 41.3.
12.20 Sim bayri 25.21-22.

* 12:19 12.19 Kijna bol kusol ba sidike 32.35. † 12:20

bawda sahoj a mgbaka ni báy†.»

²¹ Mu ha fe kaaya na ka mba tul-a ya, roo le, mu háw yum ká tul fe kaaya báy faa fe dáa kere.

13

Dáa vu mbom bo tul nzoɓ rewpuori

¹ Nzoɓ ha ha le, ka daa vu mbom bo tul nzoɓ rewpuori, bay ji le, rewpuo ha ha kara uru saa luo Ngerewuru. Bari ka i kaw tul puori na, ba be kɛ ze ka daa ri kaw tul karingaw mbay. ² Be mini ze, nzoɓ ká tunj ri ngeren le, ka nda puu bay feriká Ngerewuru mbi nzi-ε ká dí na zu. A nzoɓri ká i nda puu bayke na, ba bari kɛ sùo-ri ze i an bay bo tul-ri. ³ Tusueke le, nzoɓri ká i daa fe kere na, i ti dáa hje nzoɓ rewpuori ya, roo le, bari ká i daa fe kaaya ze i hje ri. Waa, mù hii bay haña hje nzoɓ rewpuori mgbamù ya le? Munu zu le, mu daa fe kere, bo ha ri pisi mù ká dí, ⁴ bay ji le, Ngerewuru daa pedke zuo nduo-ri bay haña ri sóke mù ha mù daa fe kere. Ze bo, zadka mù daa fe kaaya laa le, mu ha hje ka mgbamù, bay ji le, hurusuo ká Ngerewuru ha ri na do bay haña ri dáake fe seke zinj nzoɓ fe dáa kaaya. I daa pedke na munu bay kieke here Ngerewuru ká tul nzoɓ fe dáa kaayari. ⁵ Sawke mini ze, ndad bay daa vu mbom bo tul nzoɓ rewpuori. Mu daa munu bay dúuke here Ngerewuru hoy ya, roo le, mu daa báy faa kér bay bo ká bil law-a kɛ ndaw ro!

⁶ Sawke mini ndaw ze, i puoke larimbuo, bay ji le, bari ká i ba nzoɓ rewpuori ká i ha ri puo larimbuo na, ba ped ká Ngerewuru kɛ daa zuo nduo-ri bay haña ri daa báy faake. ⁷ Feri riw bele ká do bay haña ri puo nzoɓri na, i puo ri: i puo larimbuo ha nzoɓ mbú larimbuori, a i puo tul feriká i tuu ha ri na kara ndaw pi. Nzoɓ ká do nun hje ni le, i hje ni; a nzoɓ ká do nun dáa mbay bo tul-e laa le, i daa mbay bo tul-e.

⁸ I ha mbol nzoɓ mbjw kara ka do tul-ri ya. Roo le, mbol mgbaka ini zinj kɛ ze ka do tul-ri banquo. Nzoɓ ká hii yu-eri le, ka daa feriká riw bele ká *bol kusol hii bayke na báy zadε. ⁹ Tusueke le, bol kusolri ká mii: mù ti dáa nun pie ya, mù ti ika nzoɓ ya, mù ti ri-riiba ya, mù ti kóko nun fe ya, roo báy bol kusol hawri riw bele na, mbjw tul-e mbjw hoy ká bil bol kusol ká baa mii: «Mu hii kɛ-ɔ munu ká sùo-ɔ bo kɛ*.» ¹⁰ Nzoɓ ká hii kɛ-ε na, ka ti dáa fe seke zinj ni ya. Be ze, hii kɛ-ɔ na ba dáa feriká riw bele ká bol kusol hii bayke báy zadε nzedem. ¹¹ Bil namri ká náa kawri dí timbedε key na, ndad bay haña náa kóri báy kere ndaw ro! Ba nam túma saa tul nam ro, bay ji le, nam

ká Ngerewuru a yáanake naari ngid bele na, tɔnj dí munu ba nam ká náa mbikeri law naari na ku mbáa ro.

¹² Sunj tilo na do dí ya bay zékere, a ha zad taña laa ro ze do tán. Munu zu le, náa pónri fe dáa kaaya ká bil sunj tilo na riw bele ba fal, a náa fajari fe remri ka zúo sùo naari, a náa rúkeri ruy ká bil zad taña. ¹³ Náa dáari fe ká do báy zadε munu ká nzoɓri dáake fe ká bisie. Náa nzéri báy sùo naari ká tul dáa kon fe kaaya báy koy him, dáa fe imri báy fe dáa sahoj ndaw, roo rof kɛ báy dáa sere ndaw pi. ¹⁴ I ha Ngerembay Zezu *Krisi ze ka re mbay ká tul-ri, a i pón faa ha kon naysuo kúo ri ha ri daa fe ká law-ε hii na mbáa.

14

I mgbamù kɛ báy kere i daa bay bo tul kɛ ya

¹ Nzoɓ ká mbika law be ngon ya na, i mgbamù ni báy kere tan may bay zinj ni ká tul kér bay beri. ² Nzoɓ hane le ko a baa mii, báy faa mbika law beri na, beri maa bay sunja feriká riw bele; a nzoɓ kɛ ká ngon ká bil mbika law ya laa le, ka san náy san a láa ba vaynay kɛ hoy. ³ Nzoɓ ká sɛ feriká riw bele na, ndad bay haña ni ka im nzoɓ san náy na ku ya, a nzoɓ ká san náy san laa le, ka daa bay bo tul nzoɓ ká sɛ feriká riw bele na ya, bay ji le, be na Ngerewuru ya ni báy kere. ⁴ A ku na waa, mù ba ve ndaw roo bay daa bay bo tul nzoɓ ká ba nzoɓ ped bo ya na le? Ze, fe dáa be do báy zadε, mase báy zadε ya hoy kara, ba bay ganj tul-e zu. A le, fe dáa be na a doko báy zadε, bay ji le, Ngerembay ká ba ganj tul-e na, do báy hurusuo ká bay sóko ni ká dí.

⁵ Robay, nzoɓ hane le ker a baa mii, nam haneri ku na do bof ká nun Ngerewuru kal nam hawri; a nzoɓ kɛ laa le ker a baa mii, namri riw bele na maa ba kɛ mbjw hoy. Ndad bay haña nzoɓ ha ha le, ka ko kér bay be ká bil law-ε na ka ta-tan. ⁶ Nzoɓ ká ko nam hane do bof kal nam hawri na, ka daa munu a dáake mbay bo tul Ngerembay. A nzoɓ ká sɛ feriká riw bele na, ka daa munu a dáake mbay bo tul Ngerembay ndaw, a dáake taambol ha ni bay tul fe sumri na. A nzoɓ ká sɛ feriká riw bele ya na kara, ka daa munu bay dáake mbay bo tul Ngerembay, a dáake taambol ha Ngerewuru ndaw pi. ⁷ Tusueke le, nzoɓ mbjw ká sakra naari key ká kaw báy kumnun báy tul ganj sùo-ε na, tiya, a nam hud naari hoy kara, Ngerewuru re mbay ká dí ndaw. ⁸ I ko, zadka náa káwri báy kumnun báy na, náa káwri bay dáa ped ha Ngerembay. A zadka náa húri laa le, náa sékeri bay vaa káwri zinj ni. Ze náa húri

* 13:9 13.9 Soro ped dáa Leviri 19:18; Luk 10.25-37.

na hu, mase náa káwri báy kumnun hoy kara, náa bári taa Ngerembay, ⁹ bay ji le, *Krisi na hu a yji a kaw báy kumnun bay bá Ngerembay ká tul nzoɓ huferi ndaw, nzoɓ káw báy kumnunri ndaw pi. ¹⁰ A ɓo na waa, bay jike roo mù dáake bay ɓo tul yu-ɔ na le? Bay ji kɔ ndaw roo mù ɓmke yu-ɔ na le? I ko, naari riw bele na, náa ɗokori pol Ngerewuru bay haɗa ni ka kuɗ sal bay ɓo tul naari. ¹¹ Ka ɓaa ɗo bil mbede ɓe mii:

«Bi Ngerembay Nzoɓ Káw Báy Kumnun na,
 mɓi ɓaa ta-taɗ ha ri mii:
 nzoɓri riw bele i húku pol-i,
 nzoɓ haɗa haɗa kara a ɓáa ta-taɗ báy nzi-ε mii,
 ɓi na, mɓi ɓa Ngerembay*.»

¹² Be mini ze, nzoɓ haɗa haɗa ká sakra naari key na, a kjiɗa fal fe ɗáa ɓeri sùo-ε kɔ ha Ngerewuru.

Mu ɗaa fe ká'a ɓie mbika law yu-ɔ ya

¹³ Munu zu le, náa ɓonri nzaa nduo ɗáa bay ɓo tul kɔ na ka gbɔ. A roo le, fe ká ɗo nun haɗa ri mbi nzaa-ri ká ɗi na ze ɗo key: i ɗaa fe mbɔw ká'a ɗáa ha yu ɓaari te ɓal-ri ká ɗi, ha ri ɗaa feyaa ya. ¹⁴ Bi le, zúɔ zɔɗ Ngerembay Zezu na ɗaa ha mɓi ko ɓa tusue mii, fe sɔm ká ɓa ɓm ká bay sa-saɗ báy tul gaɗ sùo-ε na mbɔw tiya. A ze ɓo, zadka nzoɓ kɔ ker a ɓaa mii, fe sɔm key na ɓa fe sánke le, feke na vi ɓa fe sánke bay tul-e ɓe kɔ zu. ¹⁵ Bo na, zadka mù ɓie bil law yu-ɔ báy faa fe sɔm ɓo ká mù sɔ na le, mù ɗaa fe báy faa law ini mbáa ro zu. Yu-ɔ ká *Krisi hu bay tul-e na, mu ɗaa ha ni ka zɔɗ ɓie bay tul fe sɔm ɓo hoy ya! ¹⁶ Fe ká i ko ɓa fe kere na, i ɗaa ha ni ka ɓa faa haɗa nzoɓri ɓáake bay ndaya se tul-ri ya, ¹⁷ bay ji le, fe ká Tem Law Pie ha ni mɓa law-ri na ɓa ɗáa fe báy zadε ndaw, káw ɗeɗeɗe ndaw, roo ɗáa suoriya ndaw, ɓo ɓa fe sɔm báy fe nzoko ya. ¹⁸ A nzoɓ ká ɗaa ped ha Krisi báy nduo ped ká mini key na, ka ri law Ngerewuru ndaw, a nzoɓri hoy kara, hii bayke zɔɗ ni ndaw pi.

¹⁹ Munu zu le, náa nzáari faa fe ká'a ɗáa ha ɗeɗeɗe ɗóke sakra naari ndaw, fe ká'a sóko naari ha náa ngónkeri ká bil mbika law ɓa pola pola ndaw pi. ²⁰ Mu ɓie ped Ngerewuru báy faa fe ká mù sɔm hoy ya. Ba tusue kɔ, fe sɔmri riw bele na maa suna, roo le, suna fe haɗe ká'a ɗáa ha nzoɓ haɗri ɗáake feyaa na ɗo ɓa fe ká ndaya. ²¹ Pón suna nà ndaw, nzoko him ndaw, roo báy ferri riw bele na, ndad mba ɗáa ha yu-ɔ lieke ɓo bil feyaa na. ²² Fe ká mù ko ká bil wara law-a ɓa fe kere báy

faa mbika law na, mu kóro ɗo bil law-a ká sakra ɓo báy Ngerewuru. Nzoɓ ká ɗaa fe ká law-ε ruu ni ká ɗi ya na, suoriya ɓa taa ɓe. ²³ A roo le, nzoɓ ká law-ε ruu ni bay tul fe sɔm, roo a mbi feke a sɔ le, bay ɗo tul-e, bay ji le, ka ɗaa báy faa kér bay kere ká uru saa bil wara law-ε na ya. Ferri riw bele ká nzoɓ ɗaa báy kér bay ká uru saa bil wara law-ε ká ruu ni ká ɗi na, ɓa feyaa.

15

I mɓa kɔ bay kere munu ká Krisi ɗaa zɔɗ ri

¹ Naari ká náa ngónri ká bil mbika law ro na, ɓa ped naari ká bay sóko nzoɓri ká i ngón ká bil mbika law ɓari ya báy na, ɓo náa nzáari fe ká ri law naari hoy ya.

² Ndad bay haɗa nzoɓ haɗa haɗa ká sakra naari key na, ka nzaa fe ká'a ndad yu-ε, a sɔ ni ká ɗi ha ni ngónke ká bil mbika law ɓe ɓa pola pola. ³ I ko, *Krisi kɔ sùo-ε kara nzaa faa fe ká ri law-ε hoy ya, roo le, seke fe tɔi tul-e munu ká nzoɓ mbɔw ɓaa bayke ɗo bil mbede Ngerewuru mii: «Tɔiri ká nzoɓri tɔiri mù ɓo Ngerewuru na, yji a zuo tul-i*.» ⁴ Ze ferri riw bele ká i ɗaa bayke ɗo bil mbede Ngerewuru pola na, i ɗaa ɗo bay fereke naari fe, bay haɗa ɓo, báy faa iki law ndaw, ɗaa wara ɓo bil law ndaw ká náa yaari bayke na, náa ɗáakeri law naari nzokɗo ka te tul fe ká Ngerewuru waa bayke bay tul naari na. ⁵ Ndad bay haɗa Ngerewuru ká ɓa nzoɓ ɗáa wara ɓo bil law nzoɓ ndaw, a ha sɔu law ha nzoɓ ndaw na, ka ɗaa ha kér bay ɓaari ka maa kɔ, ha ri káwke báy kere zɔɗ kɔ ɓa lie ɓa lew munu ká Zezu Krisi hii bayke na. ⁶ Be mini ze, ɓaari riw bele na, i pisi ɓe ká'a ɓa ɓaa Ngerembay naari Zezu Krisi báy law máa kɔ ndaw, kusol máa kɔ ndaw pi.

⁷ Munu zu le, i mɓa kɔ bay kere munu ká Krisi mɓa ri báy kere ha ni ɓa fe riɗ ɗika Ngerewuru. ⁸ Mi ɓaa ha ri ɓa tusue: Krisi na vi ɓa nzoɓ ped Zɔɓri bay ɗáake fe ká Ngerewuru waa zɔɗ bulu ɓari na ha ni ka ɔ báy zadε bay kiekie mii, Ngerewuru na ɗo tul bay ɓe. ⁹ Roɓay, ka vi bay haɗa nzoɓri ká i ɓa Zɔɓ ya na, i pisi Ngerewuru bay tul law kere ɓe, munu ká i ɗaa bayke ɗo bil mbede Ngerewuru mii:

«Bi na, mɓi pisi mù ká saw nzoɓri ká i ɓa Zɔɓ ya,

mɓi ɗika sim mí gólke riɗ mɓay ɓo†!»

¹⁰ Roɓay, i ɓaa ɗo bil mbede ɓe mii:

«Baari saw nzoɓri ká i ɓa Zɔɓ ya na,
 i ɗaa suoriya zɔɗ nzoɓri ká Ngerewuru nan ri ɗo ɓodɗ ɓa taa ɓe‡.»

¹¹ I ɗaa ɗo bil mbede na roɓay mii:

* 14:11 14.11 Ezay 45.23. * 15:3 15.3 Simri 69.10.
 ba sifike 32.43; Ezay 66.10.

† 15:9 15.9 Simri 18.50. ‡ 15:10 15.10 Kjiɗa bol kusol

«Baari s̄aw nzoḅri riw bele ká ì ɓa Ziḅ ya na,

ì pisi Ngerembay!

Ndaɗ ɓay haɗa s̄aw nzoḅri riw bele,

ɗi sim i ɗáake riɗ ɗika ɓo tul-e^{§1}!»

¹² Ezay nzoḅ yaɗaɗa bay saa nzaa Ngerewuru ɓaa ndaw mi:

«Vu bulu David* mbjw munu a vika.

Be na, a réke mbay ká tul s̄aw nzoḅri ká i ɓa Ziḅ ya;

le i ɗáa law-ri te tul-e nzokɗo[†].»

¹³ Be ze, ndaɗ ɓay haɗa Ngerewuru ká ɓa nzoḅ haɗa law nzoḅ te tul-e nzokɗo na, ka ha suoriya ka mbaa ɓil law-ri gɓay gɓay, a ha ɗeɗeɗe be ka sáɗ zɪɗ ri ndaw ɓáy faa mbika law ɓaari, ɓay haɗa ri ɓa nzoḅ ɗáa law te tul-e nzokɗo ɓáy faa hurusuo Tem Law Pie.

Pol ɔɔ bie ped[‡] be ká Azi, a waa bay varu kɪ

¹⁴ Yu-iri, ɓi kɪ s̄u-o-i kara m̄ ko mii: ɓaari na law kere mbaa ɓil law-ri gɓay gɓay, i ko s̄aw feri riw bele ndaw, a i maa bay haɗa kɪ nzaa ɓoko ndaw pi. ¹⁵ Ze munu hoy kara, zaɗ haɗe ká ɓil mbeɗe ni ká m̄ ɗaa ha ri key na, m̄ s̄u law-i m̄ tokro tem law-ri ká tul feri ká ì ko pola na. Mi ɗaa munu bay tul law kere ká Ngerewuru ɗaa zɪɗ m̄, ¹⁶ a náa m̄ ɗo ɓoɗ ɓa koy ped[‡] Zezu *Krisi bay tul s̄aw nzoḅri ká i ɓa Ziḅ ya. A ɓi le, m̄ mbi s̄u-o-i m̄ ɗáake ped, a m̄ káake káa Bay Kere Ngerewuru bay haɗa ɓo, nzoḅri ká i ɓa Ziḅ ya na, i vike ɓa nzoḅri ká i ri law Ngerewuru, munu ɓa *fe poy ká ri law-e, i ɓa nzoḅ ká *taɗ kaɗ kaɗ ɓáy faa Tem Law Pie.

¹⁷ Be mini ze, ɓáy faa zúo zɪɗ Zezu Krisi na, m̄ maa ndáka giri s̄u-o-i ká tul ped Ngerewuru ká m̄ ɗaa na. ¹⁸ Tusueke le, zaɗka m̄ uru mi ɓaa bay feri ku na, ɓa ɓi ze m̄ ɗaa ɓáy hurusuo-i ya, roo le, ɓa Krisi ze ɗaa fekeri ɓáy faa ɓi, bay haɗa nzoḅri ká i ɓa Ziḅ ya na, i ɗáake vu mbom ɓo tul Ngerewuru. Ka ɗaa ɓáy faa bay ɓiri ndaw, ped ɗaa ɓiri ndaw, ¹⁹ ɓáy hurusuo Tem Law Pie ká tina s̄u-o-e ɓáy faa fe ɗáa sanri ndaw, ɓáy feri ká mba kóko ndaw pi. Be mini ze, m̄ ka-káa Bay Kere ká se tul Krisi na m̄ séke ɓáy zaɗri riw bele, tii s̄awke saa Zuruzalem kpuru t̄i kuɗu zaɗ ká Iliri. ²⁰ Roo le, m̄ mbi s̄u-o-i m̄ ka-káa Bay Kere Krisi ká zaɗri ká nzoḅri laa ká ɗi ya ɓáy kɪ hoy. Mi ɗaa munu bay kɪ fal ped ká nzoḅ kɪ ɗaa ro na ya. ²¹ Mi hii bay haɗa ni ka ɗo munu ká i ɗaa ɗo ɓil mbeɗe Ngerewuru mii:

«Bari ká nzoḅ ka-káa bay be ha ri ya ɓáy na, i kóko ni;

a ɓari ká i laa soro bay be ya ɓáy na, i láa káa bay be[‡].»

²² Be ze, ɓa fe ká hiyen faa ɓanguo ha m̄ séke luo-ri ya.

²³ Roo le, timbeɗe key na, m̄ ɔɔ bie ped ɓi ká ɓil kuɗu zaɗri key na ro. Munu ká ɓa ɗɛ lew hoy m̄ ɗaa kɔn séke bay vaa kóko ri na, ²⁴ m̄ hii bay séke t̄i tul-ri ɓáy nam ká m̄ kálke ɓa Espay. Tusueke le, kál ɓi ɓa lew na, m̄ ker bay vaa kóko ri ha ri so m̄ ɓáy faa varu ɓi na. Mi naana tul-ri nam maa fe ha s̄ay kóko ri na, ka nda siri nd̄i ndaw roo m̄ kál ɓáy. ²⁵ Timbeɗe key le, m̄ se ɓa Zuruzalem bay tul ped nzoḅ mbika lawri ká i kaw ɗi na, ²⁶ bay j̄i le, nzoḅ mbika lawri ká kuɗu zaɗ ká Maseduwan ɓáy Akayi na, i mbi nzaa-ri bay mb̄j fe bay sókoke nzoḅ k̄kuri ká i ɗo sakra nzoḅ mbika lawri ká Zuruzalem na.

²⁷ Bari na, i uru ɓáy law hiiya ɓari kɪ bay mb̄j fe; a ze munu hoy kara, ɓa ped ká ɗo tul-ri bay haɗa ri ɗaa, bay j̄i le, ɓari ká i ɓa Ziḅ ya na, Ziḅri ká i ɓa nzoḅ mbika lawri ká Zuruzalem na, i so ri ɓáy faa káa Bay Kere ha ri z̄ɪɗke fe s̄ami Ngerewuru zɪɗ ri mbjw hoy. Munu zu le, ɓari ká i ɓa Ziḅ ya na hoy kara, i sóko Ziḅri na ɓáy feziɗa ɓari. ²⁸ Be ze, zaɗka m̄ ɔɔ bie ped key, a m̄ vaa ɗaa fe mb̄j na zuo nduo nzoḅkeri le, m̄ kál ɓáy faa tul-ri ndaw roo m̄ se Espay na ɓáy. ²⁹ Ze, m̄ ko ndaw, zaɗka m̄ t̄i tul-ri le, m̄ t̄i ɓáy bawda fe s̄ami Krisi.

³⁰ Ze yu-iri, fe ká m̄ ɓo ri ká ɗi bay riɗ Ngerembay naari Zezu Krisi ndaw, ɓáy law ini ká Tem Law Pie ha naari ndaw na ze ɗo key: ì ɗaa nzaa bay kere bay tul-i ká pol Ngerewuru, i rúke ruy zɪɗ m̄. ³¹ I ɗaa nzaa bay kere bay haɗa m̄ t̄i ká ɓil nduo nzoḅ law ɲɔɲɔri ká Zude na, bay haɗa ɓo, fe mb̄jri ká m̄ séke ɓa Zuruzalem na, nzoḅ mbika lawri ká ɗi i ya ɓáy suoriya. ³² Be ndaw roo, zaɗka Ngerewuru hii le, m̄ t̄i tul-ri ɓáy bawda suoriya, a m̄ yaa ɔmi ká sakra ɓaari. ³³ Ndaɗ bay haɗa Ngerewuru nzoḅ haɗa ɗeɗeɗe ha nzoḅ na, ka sáɗ zɪɗ ri riw bele. Amem! Ndaɗ bay haɗa ni ka ɗo munu na kɪ.

16

Pol hii soko ha nzoḅ mbika lawri ká Rom

¹ Yu-iri, tinam naari Febe ká ɓa nzoḅ ped Ngerewuru ká sakra nzoḅ mbika lawri ká i mb̄j tul kɪ ká Sankere na, ka se ɓa luo-ri vaw. ² Zaɗka'a se le, m̄ koɗ ri bay haɗa ri mgba ni ɓáy kere bay riɗ Ngerembay naari Zezu *Krisi faa mbjw munu ká ɓaari nzoḅ Ngerewururi i ɗáake zɪɗ kɪ na. I so ni

§ 15:11 15.11 Simri 117.1. * 15:12 15.12 Báy nzaa gerek na, i ɗaa ɓa «vu bulu Izay,» roo le, Izay (Zese) na ɓa ɓaa David. † 15:12 15.12 Ezay 11.10. Ká zaɗ ni key na, Ezay ɗaa bay ká se tul Krisi. ‡ 15:21 15.21 Ezay 52.15.

ká tul feri riw bele ká'a se síeke ká luo-rí, bay jí le, be kí sùo-ε na, ka so nzobri ngj-ngj ndaw, a bi hoy kara ka so mĩ ndaw pi.

³ I hii soko ha Prisol bay waa be Akilas ká i ba baw ped bi ká bil ped Zezu Krisi. ⁴ Bari na, i nzpu sim bari do guma ndaw roo i yake mĩ. Ba bi huo-i hoy ze mĩ yji bay taambol ha ri ya, roo le, ba nzoob mbika lawri ká i mbu tul kí bay zadri bod bod riw bele ká i ba saw Zib ya na kara, i daa munu ndaw. ⁵ I hii soko ha nzoob mbika lawri ká i mbu tul kí ká luo-ri na. I hii soko ha Epanyed ká mĩ hii ni bamba na ndaw. Be na, ka ba titire nzoob ká'a mbi law-ε ha Krisi ká kudu zad ká Azi. ⁶ I hii soko ha Mari ká daa ped bamba bay tul-ri na. ⁷ Andoronikus bay Zuniyas ká i ba nzoob ini bi ká búru k̄iri búru naa hul sal mbjw na, i hii soko ha ri. Bari na, i ba *nzoob ndáy nzaapedri ká nzoobri daa mbay bo tul-ri, a i mbi law-ri ha Krisi pola ha mĩ.

⁸ I hii soko ha Ampilyatus, be ká mĩ ko ni ba nzoob nun-i bay faa law ini Ngerembay. ⁹ I hii soko ha Urbē, be ká'a ba baw ped naari ká bil ped Krisi, roo Estakis ká mĩ hii ni bamba na. ¹⁰ I hii soko ha Apelles; ká bil kóko seke fe hoy kara ka mgba mbika law-ε ngɔ-ngɔn ká tul Krisi na. I hii soko ha nzoob bil hul Aritisobulri ndaw. ¹¹ I hii soko ha nzoob ini bi Erodiōn. I hii soko ha nzoob bil hul Narsiseri ká i daa law-ri bo tul Ngerembay naari. ¹² I hii soko ha Tirifēn bay Tirifoz, bari ká i daa sùo-ri taa tom ká bil ped Ngerembay, roo tināa Persid, be ká'a daa ped bamba ha Ngerembay ndaw na. ¹³ I hii soko ha Rufusi ká daa ped ndad bamba ha Krisi, roo i hii soko ha mi-ε ká do munu ba máa ndaw na. ¹⁴ I hii soko ha Asinkrid ndaw, Felegon ndaw, Ermes ndaw, Patorobas ndaw, Ermes ndaw, roo bay yu-iri riw bele ká i do zinj ri na ndaw pi. ¹⁵ I hii soko ha Filolok bay Zuli, Nere bay tini-ε ndaw, roo i hii soko ha Olimpās bay nzoob taa Ngerewuru riw bele ká i do zinj ri na. ¹⁶ I mgba kí girik girik i úl suku kí, i hii soko lik lik ha kí ba lie ba lew. Nzoob mbika lawri riw bele ká i mbu tul kí i kaw zad ni key na, i hii soko ha ri.

Jɔɔ bie nzaa boko Pol

¹⁷ Yu-iri, mĩ bo ri bay haña ri nze bay sùo-ri bay tul nzoobri ká i daa ha téke bil kí do na. Nzoobkeri ku na i daa ha nzoobri wuru faa kere bay faa fe fere bari ká do bod bay Bay Ngerewuru ká i yaa pola na. Bari na, i mgbanra ri ya, ¹⁸ bay jí le, k̄iri nzoobri ká mini key na, i nzaa bil-ri kí hoy

bo, i daa ped ha Ngerembay naari *Krisi ya. Bay faa nzaa ráa bay bari ndaw, bay bay ká tji rēm rēm ká nzaa-ri ndaw na, i ulake nzoobri ká nun-ri nze ya. ¹⁹ Baari laa le, vu mbom ká i daa bo tul Ngerembay na, nzoobri riw bele kó-kó. Be ze, mĩ dáake suoriya bay tul-ri, a mí hii bay haña ri ba nzoob nun nzemri ká se tul fe daa kere, a i do ba nzoobri ká *tan kad kad se tul fe kaaya. ²⁰ Ngerewuru ká ba nzoob haña dekeke ha nzoob na, waka ya hoy le, ka'a bie hurusuo *Satan ha ri rēn ni bay bal-ri. Ndad bay haña law hooke Ngerembay naari Zezu Krisi ka sáf zin ri!

²¹ Timote ká ba baw ped bi na, ka hii soko ha ri, roo nzoob ini biri ká ba Lusiyus bay Zason roo Sosipater hoy kara, i hii soko ha ri ndaw pi. ²² A bi Tertus ká Pol ha mĩ vbie mbede key kara, mĩ hii soko ha ri bay rin Ngerembay ká mbu naari mbjw hoy na. ²³ Gayus ká yaa mĩ naa hul be na, ka hii soko ha ri ndaw. Ká puo be ze nzoob mbika lawri mbu kí ká di. Erasi, be ká'a ba nzoob kóro lari ká bil ngerepuo key na, ka hii soko ha ri ndaw, yu naari Kartus kara hii soko ha ri ndaw pi. ²⁴ [Ndad bay haña law kere Ngerembay naari Zezu Krisi ka sáf zinj ri riw bele. Ndad bay haña ni ka do munu na kí.]

Rin dika ba taa Ngerewuru kí mbjw hoy

²⁵ Náa dáari rin dika bo tul Ngerewuru! Be na, ka maa bay haña hurusuo ha ri dōke tul mbika law baari, munu ká bayke do bil káa Bay Kere ká mĩ kaa na. Ba káa Bay Kere ká se tul Zezu *Krisi, a kie naari fe ká Ngerewuru daa do zad muni ba dje lew hoy*.

²⁶ A roo le, timbede ka tina feke do zad hie gbay bay faa bay ká *nzoob yaña bayri saa nzaa Ngerewuru daa do bil mbede na, maa bay bol nzaa Ngerewuru Nzoob Káw Banguo, bay haña saw nzoobri riw bele tūuke ni bo, i dáake law-ri bo tul-e a i dáake vu mbom bo tul-e ndaw.

²⁷ Ngerewuru huo-ε ká ba nzoob nun nzem na, rin dika ba taa be mbiimbam bay mbiimbam Banguo bay faa Zezu Krisi. Amem! Ndad bay haña ni ka do munu na kí†.

* 16:25 16:25 Fe ká Ngerewuru daa do zad muni ba dje lew na, ba haña Zibri bay nzoobri ká i ba Zib ya na i zúo zinj kí i vi ba nzoob ká mbjw bay faa daa law bo tul Zezu Krisi. † 16:27 16:27 Rom 16:25-27 key na, taw mbede hāneri i daa do zadri bod bod: fal 16.24, mase fal 14.23, mase fal 15.33.

1 Koręteri Titire mbede ká Pol đaa / ha nzob mbika lawri ká Koręte

Bay ká se tul ferri ká đo bil mbede ni key

Mbede key na Pol đaa ha nzoɓ mbika lawri ká ɓe kɔ ka đaa ri ɗo ngerɛpuo ká Koręte. Bil sewke ku na, Koręte ɓa ngerɛpuo luye ká kuɗu zad ká Akayi. Ba ngerɛpuo ká riŋ-ε mɓa ɓamba bay tul fe hieri ká ɗi, bay tul fe saw puo ɓari Gerekre ndaw, wuru puo ɓari ndaw, ɗo fe ɗaa nun pie ɓari riw bele ndaw pi.

Bay tul ped ɗaa ɓari ká mini key na ze, ɓari ká i ɓa nzoɓ mbika law fieri ká i nɗon ya roɓay na, ɗo nun haŋa ri nzaa faa i se simsed kere ká maa ɓáy káa Bay Kere na ndaw ro! Sawke mini ze, i ɗaa mbede i vbike Pol bay haŋa ni ka ha ri nzaa ɓoko ká se tul yaŋa kɔ ndaw, se tul náy ká i puoke fe ha wɗuri ndaw, se tul fe ká ɗo nun ɗaa ká pol nzoɓ mbika law haŋri ndaw, ɗo se tul fe iniri ɓod ɓod ká Tem Law Pie ha nzoɓri ndaw pi. Pol yiŋra ɓáy bay ha ri, ɗo a tina bay haŋri zuo pol-ri: ɗaa sere ká tul kɔ ká sakra nzoɓ mbika lawri ndaw, fe ɗaa nun pie ɓari ndaw, mɓaka yu-ɔ bay séke ni luo nzoɓ kúnj sal ɓayri ndaw, káw nzaa fe sum Ngerembay ndaw, ɗo tɔi saa luo hud' ndaw pi. Ká ɓil fe niri key riw bele na, Pol hii bay ɓaa mi, simsed nzoɓ mbika lawri na, ɓa law ini.

Maa ɓayri ká ɗo ɓil-e

Téke ɓil kɔ ká ɗo sakra nzoɓ mbika lawri:

1-4

Nzoɓ mbika law haŋeri ká simsed ɓari ndaya: 5-6

Bay ká se tul yaŋa kɔ: 7

Káw ɓáy tul nzoɓ mbika law na, faa tabelemke ɗo ɗi: 8-10

Haŋa ferri ɗo ɓáy zadε zadε ká zad mbɔ kɔ, ɗo law ini: 11-14

Bay ká se tul tɔi saa luo hud': 15

Fe mbɔ, faa varu ká Pol leke, ɗo ɓáy soko ɓe: 16

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol ká Ngerewuru ɗi mɔ ɓáy faa law hiiya ɓe ha mɔ ɓa nzoɓ ndáy nzaaped Zezu *Krisi na, ɓúru yu ɓuru Sosten ɓuru ɗaa mbede key na, ɓúru hiike soko ha ri ² ɓaari nzoɓ mbika lawri ká i mbɔ tul kɔ ká ngerɛpuo ká Koręte. Mi ɗaa mbede key na ha ri ɓaari ká Ngerewuru náa ri ɗo ɓod ɓáy faa zuo zɔŋ Zezu Krisi, a ɗi ri bay haŋa ri kaw ɓa nzoɓ taa ɓeri. Mi ɗaa mbede na ha ɓari riw bele ká i kaw zad kɔri riw bele ká i ruo Zezu Krisi Ngerembay naari,

ɓe ká'a ɓa Ngerembay ɓari ndaw, ɗo Ngerembay ɓuru ndaw pi na. ³ Nɗad bay haŋa law huoke ɓáy ɗeɗe taa ɓaa naari Ngerewuru ɓáy Ngerembay Zezu Krisi ka ɓad zɔŋ ri.

Pol ɗaa taambol ha Ngerewuru

⁴ Mi ɗaa taambol ɓaŋguo ha Ngerewuru bay tul law kere ká'a ɗaa zɔŋ ri ɓáy faa zuo zɔŋ Zezu *Krisi. ⁵ I ko, ɓáy faa ɓe na, Ngerewuru ha ri fe iniri riw bele: hayri ká ɓa gosi ɓaa ɓayri riw bele ndaw, ɗo fe kókorri kara riw bele ndaw pi na. ⁶ Saw bay Krisi ká ɓuru tina ha ri na ɓar saw nɗon kpay kpay ká sakra ɓaari ⁷ ká i kaw i giyaŋ nam Ngerembay naari Zezu Krisi ká'a yɔi a vi na, ha fe ini mbɔw kara ka puo ri ya. ⁸ Ba ɓe na kɔ ze, a haŋa ri ɓar saw nɗon kpay kpay kpuru tɔi ɔro ɓie nam na, bay haŋa ɓo, nzoɓ mbɔw mini kara maa bay ɗaa bay ɓo tul-ri ɓáy nam ká Ngerembay naari Zezu Krisi a yɔi a vi na ya. ⁹ Tusueke le, Ngerewuru ká ɗi ri bay haŋa ri zuo zɔŋ Vi-e Zezu Krisi Ngerembay naari na, ka ɗo tul bay ɓe ká'a waa na.

Téke ɓil kɔ ká ɗo sakra nzoɓ mbika lawri

¹⁰ Yu-iri, mɔ kod ri ɓáy riŋ Ngerembay naari Zezu Krisi: i ha law-ri ka maa kɔ mbɔw ha téke ɓil kɔ ka ti sakra ɓaari ya, i zuo zɔŋ kɔ ɓáy faa kér bay ká mbɔw, i ha nzaa-ri ka maa kɔ. ¹¹ Yu-iri, mɔ ɓaa munu, bay ji le, nzoɓ ini Koloweri vi ɓaa ha mɔ mii, ɗod kɔ ɗo sakra ɓaari. ¹² Bay ká mɔ hii bay ɓaa key na, nzoɓ haŋe ɓaa mii: «Bi mɔ ɓa taa Pol,» nzoɓ kɔ ɓaa mii: «Bi mɔ ɓa taa Apolos,» nzoɓ kɔ ɓod roɓay ɓaa mii: «Bi mɔ ɓa taa Piyeɗ,» a nzoɓ kɔ roɓay ɓaa mii: «Bi mɔ ɓa taa *Krisi.» ¹³ Waa, le Krisi na wal sùo-ε ɓod ɓod ro le? I ɓaa ha mɔ laa, waa, ɓa ɓi Pol ze i ɓer mɔ ɗo tul puu say hud' bay tul-ri le? Mase, i ɗaa tul-ri nduo mbii ɓáy riŋ ɓi Pol na le? ¹⁴ Mi ɗaa taambol ha Ngerewuru, bay ji le, mɔ ɗaa tul nzoɓ mbɔw kara nduo mbii ká sakra ɓaari ku ya, ɓa Krispus ɓáy Gayus huo-ri hoy ze mɔ ɗaa tul-ri nduo mbii. ¹⁵ Be ze, nzoɓ mbɔw mini kara ka ɓaa mii, ɓeri ɗaa tul ɓeri nduo mbii ɓáy riŋ-i na ya. ¹⁶ Aa, ɓa tusue kɔ, nzoɓ ini Estefanasri kara, mɔ ɗaa tul-ri nduo mbii, ɓeri le, mɔ ɗaa tul nzoɓ kɔ nduo mbii kara, mɔ ko mbaa. ¹⁷ Bay ɗaa tul nzoɓri nduo mbii ze Krisi pie mɔ vi bayke ya. Roo le, ka pie mɔ ha mɔ káa Bay Kere ɓe. A káa ɓayke ku na, mɔ kaa ɓáy nzaa ráa bay, mase ɓáy nun nzem nzoɓ ya, bay haŋa ɓo hɗurusuo hud' Krisi ká tul puu say hud' na, ka ɗo ɓa fe ká gɔr hoy ya.

Nun nzem ká tusiri ɓáy nun nzem taa Ngerewuru

¹⁸ Tusueke le, káa bay huf *Krisi ká tul puu say huf na, do ba fe kòkò ká nun nzoɓri ká i se ba faa zad b́ie. Roo le, naari ká náa d'ori faa pam ro na, bayke na do ba h́urusuo Ngerewuru. ¹⁹ I ko, Ngerewuru ba do bil mbede be mii: «Nzoɓri ká i ba nzoɓ nun nzem na, m̀ b́ie nun nzem bari na kpukdu kpukdu, a nzoɓri ká i ba nzoɓ fe kòkòri kara, m̀ haɗa fe kòkò bari na do ba fe ká gor hoy*.» ²⁰ Zadka do muni ku waa, nzoɓ nun nzem na a baá mina roɓay le woo? A waa, nzoɓ ká ko *bol kusol ta-tan na, a baá mina roɓay le woo? Waa, nzoɓ máy bayri ká tusiri key na, i baá mina roɓay le woo? Nun nzem nzoɓ tukeleri key na, Ngerewuru ha ni do ba fe kòkò. ²¹ I ko, bay faa nun nzem Ngerewuru na, nzoɓ tukeleri key i maa bay tuuka ni bay faa nun nzem bari na ya. Sawke mini ze, rii law Ngerewuru bay yaana nzoɓri ká i daa law-ri bo tul-e bay faa káa bay ká nzoɓri ko ba fe kòkò hoy na†. ²² Zibri na, i vbi fe san ze bay kòkò, a Gereki laa le, i nzaa nun nzem. ²³ A naari laa le, náa káari káa Krisi ká i ber ni do tul puu say huf. Ba fe ká do ba ngud puu teke bal Zibri, a nzoɓri ká i ba Zib ya laa le, i ko ba fe kòkò ká nun-ri. ²⁴ Roo le, bari ká diw Ngerewuru di ri na, i ba na Zib, mase i ba na Zib ya kara, Krisi na kie h́urusuo Ngerewuru ndaw, a kie nun nzem be ndaw pi. ²⁵ Fe daa Ngerewuru ká nzoɓri ko ba fe kòkò na, nze mba nun nzem nzoɓri ká tusiri key, a h́urusuo Ngerewuru ká i ko do dek dek na kara kal tul h́urusuo nzoɓri ká tusiri key ndaw.

²⁶ Yu-iri, i kér se tul dol baari ká pola ká Ngerewuru dike ri na i ko. Ká sakra baari na, nzoɓ nun nzemri ngji ya, nzoɓ h́urusuori ngji ya ndaw, a nzoɓ luyeri hoy kara, i ngji ya ndaw pi. ²⁷ Roo le, Ngerewuru nan bari ká nzoɓ tusiriri key ko ri ba kòkò na bay daake sahoi bo nun nzoɓ nun nzemri; a nan bari ká nzoɓ tusiriri key ko ri ba nzoɓri ká h́urusuori tiya dek dek na, bay daake sahoi bo tul nzoɓri ká i do bay h́urusuo; ²⁸ a nan bari ká nzoɓ tusiriri ko ri ba fe vbuka bo bisuy, a i ko ri ba fe im, roo i ko ri ba fe ya na, bay haɗa bari ká nzoɓri ko ri ba nzoɓ luye na, i vi ba nzoɓri ká i do gor hoy. ²⁹ Be ndaw roo, nzoɓ mbjw mini kara maa bay ndaka giri suo-e ká pol Ngerewuru ya. ³⁰ Ba be ki ze, ka ha ri zuo zij Zeku Krisi, a ha náa viri ba nzoɓ nun nzemri. Bay faa be na, Ngerewuru náake bay ká tul naari ha náa d'ori nzedem ká nun-e, a tina

naari saa bil koy feyaa a ha náa d'ori boɗ ba taa be. ³¹ Be ze, muni ká i daa do bil mbede Ngerewuru mii: «Nzoɓ ká hii bay ndaka giri suo-e le, ka nda giri bay tul fe ká Ngerembay daa‡.»

2

Káa Bay Pol ká Korɔte

¹ Yu-iri, zadka m̀ se luo-ri bay ka-káa tusue Bay Ngerewuru ká do zad muni ha ri na, m̀ ba bay bay nzaa ra bay, mase bay nun fe kòkò bi ya, ² bay ji le, m̀ mbi nzaa-i ká di pola hoy bay dol bi ká sakra baari, bay ba bay se tul nzoɓ mbjw hoy ká ba Zeku *Krisi, be ká i ber ni do tul puu say huf. ³ Bi na, zadka m̀ se luo-ri na, h́urusuo-i tiya dek dek, h́ie daa m̀ mi to gba gba. ⁴ Fe ká m̀ fere nzoɓri bay bay ká m̀ ka-káake na, m̀ ba bay faa gosi bayri bay nun nzem bay kúoke nzoɓri ya, roo le, ba h́urusuo Tem Ngerewuru ze daa ha bayke mgbalaw-ri. ⁵ Be ndaw roo, mbika law baari na, a doko tul nun nzem nzoɓ hoy ya, roo le, a doko tul h́urusuo Ngerewuru.

Nun nzem taa Ngerewuru

⁶ A buru na hoy kara, buru ka-káa bay nun nzem na ha nzoɓri ká i ngoɗ ká bil mbika law. Roo le, ba nun nzem ká tusiri key ya ndaw, nun nzem nzoɓ h́urusuori ká i re mbay ká tusiri key, ká i do séke ba zad b́ie ya ndaw pi. ⁷ Nun nzem ká buru ka-káake na, ba nun nzem Ngerewuru ká do zad muni kpuru ti timbede key bay. Ba nun nzem ká Ngerewuru mbi nzi-e ká di pola ndaw roo tusiri do bay na, bay haɗa ni ka do ba fe rin dika naari. ⁸ Nun nzemke ku na, mbay ká tusiri key ká a kòkò sawke ko na, tiya, bay ji le, ba fe ká i ko sawke ko zu le, i ti ber Ngerembay Nzoɓ Rin Dika Luye na do tul puu say huf ya. ⁹ Lee, feke do muni ká i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii:

Fe ká nun nzoɓ ko ya ndaw,
fe ká suku nzoɓ laa ya ndaw,
fe ká nzoɓ ker bayke ndji mini kara ya ndaw na,
feke na ku ze Ngerewuru leke do bay tul nzoɓri ká i hii ni.*

¹⁰ A le, ba naari ze Ngerewuru ha nun naari tan ká di bay faa Tem be, bay ji le, Tem na ar saw feri vbad vbad riw bele, ze kér bay Ngerewuru ká do zad muni na hoy kara, ka ko sawke ndaw. ¹¹ A ku na waa, nzoɓ ve ndaw roo a kòkò kér bay nzoɓ na le? Nzoɓ mbjw ti kòkò ya; ba tem ká do

* 1:19 1.19 Ezay 29.14. † 1:21 1.21 Nzoɓri ká i ber ri do tul puu say huf na, Zibri ker i ba mii, ba nzoɓri ká befi Ngerewuru bo tul-ri. I ba mii, daa law bo tul nzoɓ ká muni ku na ba fe im ká ndaya bamba tasiri. Be ze, daa ha huf Krisi na do ba ngud puu bay tul Zibri. ‡ 1:31 1.31 Zeremi 9.23. * 2:9 2.9 Ezay 64.3; Zeremi 3.16.

bil law nzoŋke na kɪ hoy ze a kɔko. Do faa mbɪw munu ndaw, kɛr bay Ngerewuru na nzoŋ mbɪw mini kara maa kɔko sawke ya; ba Tem Ngerewuru kɪ huo-ε hoy ze ko. ¹² Naari na, Tem ká náa dɔkeri na ba tem nzoŋ tukeleri key ya, roo le, ba Tem ká uru saa luo Ngerewuru, bay haŋa bo náa kɔkeri saw feri riw bele ká Ngerewuru ha naari bay law kere be. ¹³ Be ze, zadka buru baa bay fe niri key ha nzoŋri na, buru baa bay nun nzem nzoŋ ya, roo le, buru baa bay faa feri ká Tem Ngerewuru fere buru. Be mini ze, buru tina saw fe tusue taa Tem Ngerewuru ha nzoŋri ká i do bay Temke na.

¹⁴ Nzoŋ ká do bay Tem Ngerewuru ya na, ka maa bay yaŋa tusue bay ká uru ká luo Temke na ya. Fekeri ku na, nzoŋke ko ba fe kɔko hoy ká nun-ε, a maa bay kɔko sawke ya, bay ji le, nzoŋ ká do bay Tem Ngerewuru ndaw roo, maa bay kɔko sawke bay. ¹⁵ Nzoŋ ká do bay Tem Ngerewuru na, ka maa bay bɛkle saw feri riw bele, le, nzoŋ maa bay bal ni ya. ¹⁶ I daa do bil mbede Ngerewuru mii:

«Nzoŋ ve ze ko kɛr bay Ngerembay le?

Nzoŋ ve ndaw roo maa bay haŋa ni nzaa boko le?»

Roo le, naari na, Tem Ngerewuru ha náa kɔri kɛr bay Krisi.

3

Nzoŋ ped Ngerewuru

¹ Yu-iri, tusueke le, mi maa bay baa bay zɪŋ ri munu ká nzoŋri ká Tem Ngerewuru nda faa pol-ri na ya, roo le, mi baa bay zɪŋ ri munu ba nzoŋri ká i sɪ bay tul-ri, a i ba led tuperi bay faa daa law bo tul *Krisi. ² Sawke mini ze, fe ká mi fere ri na do faa mbɪw munu ba wan ká i ha ledri aw, bo do munu ba ngaw ya, bay ji le, hurusuo-ri maa bay réke ngaw ya bay. Ze timbede key kara i maa ya bay, ³ bay ji le, baari na i do munu ba nzoŋri ká i sɪ bay tul-ri. I ko, zadka daa sere bay rof kɪ do sakra baari na wa, i kie suo-ri ba nzoŋri ká i sɪ bay tul-ri na ya zu le? A ku wa, simsed baari na do munu ba simsed nzoŋ keleri na ya le? ⁴ Zadka nzoŋ baa mii: «Bi mi ba taa Pol» mase «Bi mi ba taa Apolos» na wa, i daa fe munu ká fe daa nzoŋ keleri na ndaw ya le woo?

⁵ Wa, Apolos ba ve le? Mase Pol ba ve le? Buru na buru ba nzoŋ ped Ngerewuru kɪ hoy ká daa ha ri daake law-ri bo tul Zezu. Ká sakra buru key na, nzoŋ ha ha le, ka daa ped ká Ngerembay daa zuo nduo-ε bay haŋa ni ka daa na. ⁶ Buru na buru do munu ba nzoŋ payri. Ze bi na, mi

ru fe zuo siri; Apolos laa le, ba nzoŋ daa mbii zuo di, roo le, Ngerewuru ze daa feke na ha ni tɪi suku. ⁷ Be mini ze, nzoŋ ká ru fe, bay nzoŋ ká daa mbii zuo di na daa fe ya, roo le, ba Ngerewuru kɪ huo-ε ze, ba nzoŋ daa feke na ha ni tɪi a ngɔŋ. ⁸ Nzoŋ ká ru fe bay nzoŋ ká daa mbii zuo tul fe ruka na, i maa kɪ mbɪw hoy. Nzoŋ ha ha le, Ngerewuru a haŋa ni fe tundoŋ be maa bay ped fe ká a daa. ⁹ I ko, buru na buru ba bay ped ká bil ped Ngerewuru, a baari laa le, i do munu ba waa Ngerewuru.

Baari na i do munu ba hul ká Ngerewuru mbuo. ¹⁰ Bay faa law kere ká Ngerewuru daa zɪŋ mi na, mi daake ped munu ba nzoŋ mbuo hul ká ko gosike bay kere, a mi daake tigbaa hul na bay zadε. A timbede key le, nzoŋ kɪ ro ura hul na do tul-e. Roo le, nzoŋ ha ha kara, ka nze bay suo-ε bay tul gosi ura hul na ku ndaw ro! ¹¹ A bay ká se tul tigbaa hul na, nzoŋ mbɪw mini kara ti daa tigbaa hul kɪ nde tul-e taa pola na mbaa, bay ji le, Ngerewuru ha Zezu Krisi do ba tigbaa hulke na do ro. ¹² I ko, nzoŋ haŋeri mbuo hul do tul tigbaa hulke na ku bay lari pie, mase lari sɛ, mase bay tisaw ká larike ngɔŋ bamba. A nzoŋ haŋeri laa le, i mbuo hul na bay puu, mase bay bum suy, mase suy. ¹³ Roo le, nam kún sal bay na, kɪri ped nzoŋ ha ha kara, a tina suo-ε do zad hie gbay gbay, bay ji le, sieke ku na Ngerewuru a lie pedke na bay huu. ¹⁴ Zadka nzoŋ mbuo hul do tigbaa hul ká huu sɪ tul-e ya na le, Ngerewuru a haŋa fe tundoŋ ha nzoŋke na ku. ¹⁵ A zadka hulke ku na huu sɪ tul-e laa le, nzoŋke ti zɪŋ fe tundoŋ be na ya. Be na, a yaŋa suo-ε, roo le, a doko faa mbɪw munu ba nzoŋ ká tɪi saa bil huu soli.

¹⁶ Baari na i ko ta-taŋ mii, i ba *hul kaŋi Ngerewuru, ze Tem Ngerewuru do bil law-ri na wa, i ko munu ya le? ¹⁷ A ze bo, zadka nzoŋ bie hul kaŋike na le, Ngerewuru a bie nzoŋke, bay ji le, hul kaŋike na do bof ba taa be. Ba baari na kɪ ze i ba hul kaŋi be.

¹⁸ Ndad bay haŋa nzoŋ mbɪw mini kara ka ula suo-ε be kɪ suo-ε ya! Zadka nzoŋ mbɪw ká sakra baari ko suo-ε ba nzoŋ nzem ká tusiri key le, ka daa suo-ε ka ba kɔko nzoŋ ndaw roo, a vi ba nzoŋ nun nzem taa tusueke na bay, ¹⁹ bay ji le, nun nzem nzoŋ tusiriri key na, Ngerewuru ko ba kɔko ká nun-ε. I ko, i daa do bil mbede Ngerewuru mii: «Nzoŋ nun nzemri ká tusiri key na, Ngerewuru fere daa law bari na ba ndaw taka ri*.» ²⁰ I baa do bil mbede na robay mii: «Igerembay na ko kɛr bay nzoŋ nun nzemri na ko; ka ko ba fe ká gor hoy!» ²¹ Be mini ze, ndad bay haŋa

nzob mbjw mini kara, ka nda giri sùo-ε bay tul nzob hɔy ya, bay ji le, ferɩ riw bele na ba taa baarɩ. ²² Ze ba na bi Pol, mase Apolos, mase Piyer, mase tusiri key, mase káw báy kumnun, mase hudf, mase ferɩ ká timbede key, mase ferɩ ká'a ví vuku hɔy kara, riw bele na ba taa baarɩ; ²³ a roo le, baarɩ na i ba taa Krisi, a Krisi na laa le, ba taa Ngerewuru.

4

¹ Be mini ze, ndad bay hanja ri ko búru Apolos ba nzob pedf Krisi. 'Buru na Ngerewuru daa tusue bay be ka do zadf muni na zuo nduo buru, bay hana buru fére ri. ² Fe ká ndad bamba tasiri bay hanja nzob pedf Ngerewuru ka daa na, ba daa pedf báy zadf nzedem. ³ A bi na le, ze ba na baarɩ, mase nzobri ká tusiri key hɔy daa bay bo tul-i kara, mǐ ko ba fe mbjw ya. Bi kǐ sùo-i kara mǐ daa bay bo tul-i ya ndaw. ⁴ Ká bil wára law-i na, mǐ ko fe mbjw ká daa bay bo tul-i ya, be nu ku hɔy kie a baa mii, bay ti tul-i ya na munu ya. Nzob ká'a daa bay bo tul-i na, ba Ngerembay. ⁵ Be mini ze, pola ndaw roo, bay hanja nam kúnj sal bay ka vi na, i daa bay mbjw ka bo tul nzob ká tul pedf be ya. A roo le, i giyan hɔ Ngerembay ka vi ndaw ro! 'Be na, ferɩ ká muu sùo-ri ká bil sunj tilo na, a tina ri do zadf hie gbay gbay, roo kér bay ká nzobri muu do bil law-ri na kara, a tina vbad vbad do zadf hie ndaw pi. 'Be ndaw roo, nzob haa haa kara Ngerewuru a písi ni bay tul fe daa be na bay.

Siika sùo nzobri ká Korɛte

⁶ Yú-iri, mǐ mbi fe lie kǐri mǐ báake bay se tul búru Apolos bay hanja ri kóke mára sim bay báa nzobri na ta-tan: «Í hɔ fe dáa baarɩ ka maa báy zadf bay ká i vbie do mbede na bo, i hɔ ni ka kál zadf ya.» 'Be ze, nzob mbjw mini ká sakra baarɩ ka nda giri sùo-ε, a dóke fal nganj nzob a šjirike nzob hɔy ya. ⁷ A bo na waa, a ve ndaw roo hɔ mǐ ko sùo-ɔ bay ká bamba mba nzob hɔwri le woo? Ferɩ ká mù dóke na waa, ba Ngerewuru ze hɔ mù riw bele ku ya le? Zadka do munu na waa, daa mina ndaw roo, mù nda giri sùo-ɔ bay tul fe ká mù dóke na, riw fe ká ba fe ini ká uru saa luo Ngerewuru ya le?

⁸ Baarɩ na kara i baa mii, ferɩ ká i se sieke ká luo Ngerewuru na, i zinj maa ri síb síb ro! Baarɩ na, i dí sùo-ri ba nzob fezinjari ká bil Bay Ngerewuru na ro! Baarɩ na, i ko sùo-ri ba mbayri ro! A buru máa buru ti bil-e mbáa ro ya lo! 'Bi na le, mǐ re sùo-i bay hanja ri ba mbayri na kǐ bay hanja buru hɔy kara, buru re mbay na ka zinj ri ndaw! ⁹ A roo le, bi na, mǐ ko le, riw fe ká Ngerewuru daa buru *nzob ndáy

nzaapedri na do ɔro fal. 'Buru na buru do munu ba nzobri ká i daa bay hudf bo tul-ri ká nun ruo nzobri; buru do ba fe kóm nzobri riw bele: ledf nzaapedri ká nulue ndaw, roo báy nzobri ká tusiri key kara ndaw pi. ¹⁰ 'Buru na i ko buru ba mbúo bay tul *Krisi, roo le, baarɩ na i ko sùo-ri ba nzob nun nzemri ká bil Krisi. 'Buru na i ko buru ba nzobri ká hɔrusuo buru tiya dek dek, a baarɩ laa le, i ko sùo-ri ba nzob hɔrusuori. 'Buru na i im buru, a baarɩ máa, i daa mbay bo tul-ri! ¹¹ Ze kpuru tji timbede key hɔy kara, buru ko seke fe kon ndaw, kon mbii ndaw, roo gari kara puo buru ndaw pi. I ndaka buru ndaw, a búru reke ba puolu puolu ndaw pi. ¹² 'Buru na buru daa pedf búru tja ká dí podf podf ndaw roo, búru zinke fe ká bay hólke sùo buru báy. Zadka nzobri radf buru le, buru sam fe ze zuo tul-ri; zadka i daa nun buru tuo sie le, buru suu law buru ká dí. ¹³ Zadka i raa buru le, buru yinjra báy bay huoke ze ha ri. Kpuru tji timbede key na kara, i ko buru do munu ba tumjiri kída ndaw, a i ko buru ba mjiri hɔy ndaw pi.

Pol ker bay se tul nzob mbika lawri ká Korɛte

¹⁴ Mǐ daa mbede key na ha ri bay dáake sahoj bo nun-ri ya, roo le, bay bóoke baarɩ ká i do munu ba vu-iri ká mǐ ko ri ba nzob nun-i. ¹⁵ I ko, ze nzobri ká i fere ri fe se tul *Krisi na, i ruo na bamba tasiri hɔy kara, baa baarɩ na mbjw hɔy. Tusueke le, ba bi ze mǐ ba baa baarɩ báy faa kaa Bay Kere ká mǐ kaa ha ri dáake law-ri bo tul Krisi. ¹⁶ Munu zu le, mǐ kodf ri bay hanja ri mbóro fe daa bi. ¹⁷ Sawke mini ze, mǐ pieke vu-i Timote ká mǐ ko ni ba nzob nun-i, ká fe daa be do báy zadf ká bil pedf Ngerembay na. 'Be na, a vaa túma law-ri ká tul simsedf bi ká bil Krisi, munu ká mǐ fere nzob mbika lawri báy zadri riw bele.

¹⁸ Nzob haneri ká sakra baarɩ ku na, i ši sùo-ri i ker i baa mii, mǐ ti seke luo-ri bay vaa kóko ri mbáa. ¹⁹ Roo le, zadka law Ngerewuru hii le, ndji hɔy le, mǐ séke luo-ri vaw. 'Be ndaw roo, mǐ kóko bari nzob siika sùori na ku báy. Mǐ kóko ri báy faa bay báa bari na ku hɔy ya, roo le, báy faa fe daa bari ká'a kie hɔrusuo Ngerewuru ká i dóke na ndaw ro! ²⁰ I ko, nzobri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na, ba nzobri ká simsedf bari kie hɔrusuo Ngerewuru bo, ba nzobri ká i baa ba bay hɔy ya. ²¹ A waa, fe ji ze law-ri mgba dí le? I hii bay hanja mǐ se luo-ri báy ndoy, mase law ini báy law huoke le?

5

Dáa nun pie ká do sakra nzoɔ mbika lawri

¹ Mí te suk-i le, mǐ laa bayri ká nzoɔbri baa yaa yaa se tul-rí mii, fe dáa sahoɔ do sakra baari. Mí laa mii, nzoɔ mbijw ká sakra baari ku naa zinj máy bi-ε a do di diki. Ba fe dáa ká nzoɔbri ká i tuu Ngerewuru ya hoy kara, i maa bay dáa ya! ² Be nu ku hoy kara, i nda giri sùo-rí ká di kele! Ba fe ká i dáa sie ká di, a i naa nzoɔ fe dáa sahoɔ ká munu ku na ká sakra baari ba fal. Waa, i ko munu ya wum le woo? ³⁻⁴ A bil le, ze mǐ do sakra baari ya hoy kara, bay faa Tem Law Pie na, mǐ dáa bay bo tul nzoɔbke na doɔf ro bay rin Ngerembay Zezu, ri fe ká mǐ do zinj ri mbijw hoy. I mbu kǐ bay rin Ngerembay naari giri hurusuo-ε ka do zinj ri. Bi hoy kara mǐ zúo zinj ri bay faa Tem Law Pie, ⁵ a bo, i naa nzoɔbke ku na ká sakra nzoɔ mbika lawri, a i pón ni bo nduo *Satan bay hanja fe kon naysuo ká do sùo-ε na ka bíe, a ha tem sùo-ε ka zinj pam bay nam ká Ngerembay a yi a vi. ⁶ A ku waa, fe ndaka giri sùo ba ji bay le woo? I ko, sim bay baa nzoɔbri ká mii: «Fe hew fe ká ndji munu hoy i zukrike sum fe le, dáa ha sum na hew riw bele a do hodoro» na waa, i ko munu ya le woo? ⁷ Munu zu le, i naa fe hew fe ká ba nzoɔ fe dáa yaa na ká sakra baari ba fal, bay hanja bo i vi ba nzoɔbri ká i *taɔ kad kad. Be ndaw roo, i doko ba sum fe fie ká fe hew fe ti di mbaa na bay. Ká ba tusue le, i taɔ kad kad kǐ ro, bay ji le, *Krisi na i i ni ba vuy *fe poy ká tina naari saa bil koy feyaa. ⁸ Be mini ze, náa dáari suoriya tji saa bil koy feyaa na * bay ngaw ká fe hew fe ká ba dáa law, bay law mgboro ti di ya na. Roo le, náa dáari suoriya bay law ká taɔ kad kad bay tusue bay.

⁹ Ká bil mbede ká mǐ dáa ha ri pola na, mǐ baa ha ri mii, i mgba baw ka zinj nzoɔ dáa nun pieri ya. ¹⁰ Roo le, mǐ hii bay baa bay se tul nzoɔbri riw bele ká i ba nzoɔ dáa nun pieri, mase nzoɔbri riibari, mase nzoɔ kóko nun feri, mase nzoɔ puo wururi ká tusiri key ya. Munu zu le, ká bay yam ri na, ndaf bay hanja ri kaw tusiri key mbaa. ¹¹ Tusueke le, mǐ hii bay baa ha ri mii: nzoɔ ká di sùo-ε ba nzoɔ mbika law, roo a ba nzoɔ dáa nun pie ndaw, mase nzoɔ kóko nun fe ndaw, mase nzoɔ puo wururi ndaw, mase nzoɔ tiri nzoɔbri ndaw, mase nzoɔ buo him ndaw, mase kon riiba na, i mgba baw ka zinj ni ya. Nzoɔ ká munu ku na, fe sum hoy kara i san sunake zinj ni. ¹² Dáa bay bo tul nzoɔbri ká i ko Zezu

ya na waa, ba ped bi le woo? U-uu, ba ped bi ya. Waa, ba ped baari nzoɔ mbika lawri ká bay dáa bay bo tul nzoɔbri taa baari ká i mbu tul kǐ na ya le woo? ¹³ Baari na kǐ ze, i naa nzoɔbri law mgboro na ká sakra baari ba fal munu ká mbede Ngerewuru baa na. A bari nzoɔbri ká i ko Zezu ya na, ba Ngerewuru ze a dáa bay bo tul-ri.

6

Faa léke bay nzoɔ mbika lawri

¹ Zadka nzoɔ mbijw ká sakra baari do bay bay zinj yu-ε na waa, dáa mina ndaw roo i pon dáa bayke ká pol nzoɔ Ngerewururi, a i seke ni pol nzoɔ kúnj sal bayri ká i ko Ngerewuru ya hoy ha ri daa bayke na le woo? ² I ko ku na waa, nzoɔ Ngerewururi ti kúnj sal bay bo tul nzoɔbri ká tusiri key ya le woo? A zadka i kúnj sal bay bo tul nzoɔbri tusiriri na waa, dáa mina ndaw roo i maa bay kúnj sal bay ká tul vu feri ká ndj-ndji mini ya le? ³ I ko ku na waa, náa kúnj sal bay bo tul led nzaapedri ká nulue ndaw ya le woo? A munu ku waa, dáa mina ndaw roo náa maari bay kúnj sal bay bo tul fe niri key ya le? ⁴ Zadka i do bay bayri ká munu zinj kǐ na waa, dáa mina ndaw roo i se bay bay baari na ká pol nzoɔbri ká nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kǐ ko ri ba fe ya na, ha ri kúnj sal bay baari na le? ⁵ Mǐ baa munu bay hanja sahoɔ ka se ri. Waa, ká sakra baari ku na, nzoɔ mbijw mini ká ba nzoɔ nun nzem ká maa bay léke bay baari key na tiya kǐ wum le? ⁶ Waa, ba fe kere kǐ bay hanja nzoɔ mbi tul yu-ε, roo a seke ni zad fon bay ká pol nzoɔbri ká i ko Ngerewuru ya na ha ri daa bay bo tul-e le woo?

⁷ Ba tusue kǐ, bay ká do sakra baari ká dáa ha ri seke kpuru se zad fon bay na, kie ledi baari ro. Bay ji ndaw roo, i iki law-ri ká tul fe kaaya ká i dáa zinj ri na ya le? Waa, bay ji ndaw roo i iki law-ri ká tul nzoɔ fe dáa roɔf roɔri na ya le? ⁸ Ba baari kǐ hoy ro ze, i yi i ba nzoɔ fe dáa kaayari, i ba nzoɔ fe dáa roɔf roɔri na, a i dáa fekeri ku na zinj yu baari! ⁹ I ko, nzoɔ fe dáa munuri ku na, ba nzoɔbri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri ya. Waa, i ko munu ya le woo? I úla sùo-ri ya! Nzoɔ dáa nun pieri ndaw, nzoɔ puo wururi ndaw, nzoɔ nzaa máy kǐri ndaw, nzoɔ fere sùo ba máyri ndaw, warari ká i fere i naa zinj kǐ ndaw, ¹⁰ nzoɔbri riibari ndaw, nzoɔ kóko nun feri ndaw, nzoɔ buo himri ndaw, nzoɔ tiri nzoɔbri ndaw, roo bay nzoɔ yaana fe bay hurusuori ndaw na, ba nzoɔbri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri ya. ¹¹ Nzoɔ haneri ká sakra baari

* 5:8 5.8 Nam suoriya tji saa bil koy na ba nam suoriya ká Ziɔri dáa banjo bay kérke bay se tul tji bari saa bil koy ká tusiri Ezibte. I kǐ mbede Tji kele 12.23-27.

hoy kara, pola na i do munu ndaw. Roo le, timbede key na Ngerewuru waa feyaa baari kad kad, a naa ri do bod ba taa be, a naa bay ka tul-ri bay faa rin Ngerembay Zezu *Krisi, bay faa Tem Ngerewuru naari na ndaw.

Suo nzoɔ ba hul kaw Tem Ngerewuru

¹² Nzoɔ haneri ka sakra baari baa mii: «Feri riw bele na faake do hoy bay hana mi daa.» Ba tusue ki, roo le, ferri riw bele na ba fe soko nzoɔ ya. Bi hoy kara, mi maa bay baa mii: «Feri riw bele na faake do hoy bay hana mi daa.» Ba tusue ki, roo le, mi ti daa suo-i ba koy bay tul fe mbij ya. ¹³ I baa ndaw mii: «Fe sum do bay tul bil, ze bil kara do bay tul fe sum.» Ba tusue ki, roo le, Ngerewuru a bie ri sidi bele. Suo nzoɔ na, Ngerewuru daa bay tul nun pie ya. Suo nzoɔ na do ba taa Ngerembay, a Ngerembay laa le, do bay tul suo nzoɔ. ¹⁴ Munu ka Ngerewuru tina Ngerembay saa luɔ hud hɔ ni kaw bay kumnun na, a tina naari kara ndaw saa luɔ hud hɔ naa kawri bay kumnun bay faa hurusuo-e.

¹⁵ I ko ndaw, suo-ri na do ba nzaa waw suo *Krisi. A munu ku waa, mi mbika nzaa waw suo Krisi na bay waa zuoke zinj may daa nun pie na le woo? U-uu, munu ya mgbanj! ¹⁶ Mase, nzoɔ ka zuo zinj may daa nun pie na, bay ki i vi ba nzoɔ ka mbij hoy na waa, i ko munu ya le? I daa do bil mbede Ngerewuru ndaw mii: «Bari ka sidi bele reb na, i vi ba nzoɔ ka mbij.» ¹⁷ Munu zu le, nzoɔ ka zuo zinj Ngerembay na, tem bari zuo ki mbij hoy.

¹⁸ Fe ka ba nun pie na i duu di di. Fe daa yaa hawri riw bele ka nzoɔ daa na, do suo-e kele key hoy. Roo le, nzoɔ ka pon suo-e a ba nzoɔ daa nun pie na, ka daa feyaa a bieke naysuo-e be ki suo-e. ¹⁹ Suo-ri na ba hul kaw Tem Law Pie. Temke ku na Ngerewuru hɔ ni daa puo ka bil law-ri. Waa, i ko munu ya le? Baari na i do ba taa Ngerewuru bo, i do bay tul gan suo-ri ya, ²⁰ bay ji le, Ngerewuru puo bawda mbol ka ba hie zikiki ka tul-ri. Munu zu le, i mbi suo-ri i daake rin dika bo tul Ngerewuru.

7

Yijira bay Pol ka se tul vbiw yaana ki

¹ Timbede key na, mi baa bay se tul vbiw baari ka i daake mbede hɔ mi na. Nzoɔ haneri baa mii, do ndad bamba bay yaana ki ya. ² Zade ki zu, roo le, bay hana nun pie ka yaa zad ya le, ndad bay hana waa nzoɔ haa haa le, ka do bay may be, ze may nzoɔ hoy kara ka do bay waa ka do bay tul-e ndaw. ³ Waa nzoɔ na, ndad bay hana ni ka pon suo-e hɔ may be, ze may nzoɔ hoy

kara, ndad bay hana ni ka pon suo-e hɔ waa munu na ndaw pi. ⁴ May nzoɔ na ti daa fe ka law-e hii bay tul gan suo-e ya: suo may nzoɔ na do bay tul waa, ze waa nzoɔ hoy kara ti daa fe ka law-e hii bay tul gan suo-e ya ndaw pi. Suo waa nzoɔ na do ba taa may be. ⁵ I bed ki suo-ri ya. Zafka i hii bay daa munu bay sanke suo-ri bay daake nzaa bay kere le, i ha law-ri ka maa ki ka di pola ndaw ro! Fale roo le, i yji, i naa zinj ki na bay, bo munu ya le, kon naana zinj ki ka daa ri ka i mba suo-ri ka di ya na, a daa ha ri lieke bo bil ndaw *Satan. ⁶ Bay ni ka mi baa ha ri key na, ba nzaa-i ze mi mbi ha ri ya, roo le, ba nzaa boko ze mi ha ri. ⁷ Tusueke le, mi hii bay hana nzoɔri riw bele i kaw hu-ri munu ka bi key, roo le, nzoɔ haa haa le, do bay fe ini ka Ngerewuru hɔ ni. Nzoɔ ni do bay fe ini daa fe key, a nzoɔ nu laa le, do bay fe ini daa fe kew laa.

⁸ A bari ka may bari tiya, bay may pileri na, mi baa ha ri mii, kereke le, ndad bay hana ri kaw munu hu-ri banɔɔ munu ka bi key ndaw. ⁹ Roo le, zafka i maa bay mgbaka suo-ri ya le, i nzaa nzoɔ i yaa. I ko, kereke le, yaana ki na ndad mba hana mgbay ka se ri a kal tul-ri.

¹⁰ A bari nzoɔ yaana kiri na laa le, mi mbi nzaa-i mini key ha ri. Ba bi hu-ri hoy ze mi mbi nzaa-i na ya, roo le, uru saa luɔ Ngerembay: may nzoɔ na do nun hana ni ka ti ka hul waa ya. ¹¹ A ze bo, ka ti ka hul waa na laa le, ka yaa waa ki ya, mase ka yji a zuo zinj waa be na. A waa nzoɔ laa le, ka ti nii may be ya ndaw.

¹² Bari bieri laa le, bay ka mi baa key na, ba bi ze mi baa bo, ba Ngerembay ya. Zafka waa nzoɔ ba nzoɔ mbika law, a do bay may ka mbi law-e ya, roo waa na hii bay kaw zinj ni banɔɔ le, waa na ti nii ni ya. ¹³ Ze do faa mbij munu ndaw, zafka may nzoɔ ba nzoɔ mbika law, a do bay waa ka mbi law-e ya, roo waa na hii bay kaw zinj ni banɔɔ le, may na ti pon waa be na ya. ¹⁴ Tusueke le, waa nzoɔ ka mbi law-e ya na, taambol may be ka mbi law-e na ze, Ngerewuru daake ni do bod. A ze, may nzoɔ ka mbi law-e ya hoy kara, taambol waa be ka mbi law-e na ze, Ngerewuru daake ni do bod. Ze vu bari hoy kara, i do bod ba taa Ngerewuru, i do munu ba vu nzoɔri ka i mbi law-ri ya na ya. ¹⁵ A ze bo, zafka nzoɔ ba nzoɔ mbika law ya, roo a hii bay pon may be mase waa be le, pon faa hɔ ni ka daa munu. Hɔ ki munu ku na, nzoɔ mbika law ka ba may nzoɔ, mase waa nzoɔ hoy daa munu kara, bay ti tul-e ya, bay ji le, Ngerewuru di ri bay hana ri kaw dekeke zinj ki. ¹⁶ A ze, bo

* 6:16 6.16 Tiika saw fe 2.24.

máy nzoɓ ká mù ɓa nzoɓ mbika law na, ko ya le mù ɗáa ha waa ɓo suo kér ɓay ɓe ha Ngerewuru ya ni le, mù ko-ko le woo? Mase, ɓo wàra nzoɓ ká mù ɓa nzoɓ mbika law na wàa, ko ya le, mù ɗáa ha máy ɓo suo kér ɓay ɓe ha Ngerewuru ya ni le, mù ko-ko le woo?

Mu ɗo zad' ká Ngerewuru ɗi mù ká ɗi na

¹⁷ Ndad' ɓay haɗa nzoɓ haɗa haɗa hoy kara, ka se sɪmsed' munu ɓanguo ɓáy hurusuo ká Ngerembay ha ni maa ɓáy zad' ká Ngerewuru ɗike ni na. 'Be ze, ɓa *bol kusol ká mĩ ha nzoɓ mbika lawri ká zadri riw bele. ¹⁸ Zadka nzoɓ kuɗi ngori ɗɗɗ, roo Ngerewuru ɗi ni le, ka ti bumra bol kol nɔɔ ngori na ya. A zadka nzoɓ kuɗi ngori ya, roo Ngerewuru ɗi ni le, ka ti *kúnj ngori na ya. ¹⁹ Kúnj ngori, mase kúnj ngori ya hoy kara, ɗaa fe mbij ya. Fe ká ndad' ɓamba le, ɓa hie bol kusol Ngerewuru. ²⁰ Ndad' ɓay haɗa nzoɓ haɗa haɗa le, ka káw zad' ká'a ɗo ɗi pola roo Ngerewuru ɗi ni ɓáy na. ²¹ Zadka Ngerewuru ɗi mù na wàa, mù ɓa koy le? Mu kér ɓay ka se ɗi ya, roo le, zadka faa ɗo ɗi ɓay haɗa mù kaw ɓáy tul-a le, nda-ndad', mu ɗaa. ²² Mĩ ɓaa munu, ɓay ji le, koy ká Ngerembay ɗi ni na, ka kaw ɓáy tul-e ɓay ɗáa fe ká rii law Ngerewuru. Do faa mbij munu ndaw, nzoɓ ká kaw ɓáy tul-e ká Ngerembay ɗi ni na, ka vi ɓa koy taa *Krisi. ²³ Baari na, Ngerewuru puo mbol ká ngon' ɓamba tasiri ká tul-ri ha ri vi ɓa nzoɓ taa ɓe. Munu zu le, i ti ɗáa koy táw ferɪ ká i ɗaa ká pola na mbáa. ²⁴ Yu-iri, ndad' ɓay haɗa nzoɓ haɗa haɗa le, ka káw pol Ngerewuru ɓáy zad' ká'a ɗo ɗi pola ndaw roo, ka ɗike ni na.

Nzobri ká i kaw tan yaɗa kɪ, ɓáy máy pileri

²⁵ Bay ká se tul led' kubanri ɓáy led' máy tikɗi na, ɓa bol nzaa Ngerembay ze mĩ ha ri ya, roo le, fe ká mĩ ker kɪ hoy ze mĩ ɓaa ha ri. A munu ká Ngerewuru ɗaa law kere zinj mĩ na, mĩ ɓa nzoɓ ká maa ɓay haɗa ri ɗaa law-ri ɓo tul-i.

²⁶ Bay kóko sie ká náa ɗori ɓil-e timbeɗe key na, ɗo ndad' ɓamba ɓay haɗa nzoɓ ká káw zad' ká'a ɗo ɗi na. ²⁷ Wàa, mù ya máy ro le? Munu zu le, mu naa sùo-ɔ ká ɗi ya. Wàa, mù mbi sùo-ɔ ɓay yaɗa máy ya ɓáy le? Munu zu le, mu nzaa faa yaɗa máy na ya, ²⁸ roo le, zadka mù ya máy na, mù ɗaa feyaa ya. Ze, led' máy tikɗi hoy ya wàra kara, ka ɗaa feyaa ya ndaw. A roo le, ɓari nzoɓ yaɗa kɪri na, i kóko seke fe ká tusiri key. 'Ba fe ká mĩ hii ɓay haɗa ni ka tji tul-ri ya.

²⁹ Yu-iri, i ko, fe ká mĩ hii ɓay ɓaa ha ri na ze ɗo key: nam tòn deb hoy ro. Munu zu le, tii sawke vuri key na, ndad' ɓay haɗa

wàrari ká i ɗo ɓáy máy na, i ha kér ɓay ɓari ka ɗo tul máy ɓari na ɓanguo hoy ya ndaw, ³⁰ a ɓari nzoɓri ká i re ɓáy mbii nuri mgobo mgobo na, ndad' ɓay haɗa ri re ɓa rew hoy ɓanguo ya ndaw, ɓari nzoɓri ká i kaw ɓáy siem na, ndad' ɓay haɗa ri ha kér ɓay ɓari ka ɗo tul káw ɓil suoriya hoy ɓanguo ya ndaw, a ɓari nzoɓri ká i ɓa nzoɓ hie ferɪ na, i kér se tul ferɪ ká i hie, a i ɗóke hoy ya ndaw, ³¹ nzoɓri ká i dam fe kereri ká tusiri key na, i ha kér ɓay ɓari ka ɗo tul fekeri na ku hoy ɓanguo ya ndaw, ɓay ji le, tusiri ká ɗo key na, a kál hɔn ɓáy fekeri.

³² Mĩ hii ɓay haɗa ri kaw ɓáy kér ɓay ya. Nzoɓ ká ya máy ya na, ped' Ngerembay ze mgba law-ε, a mbi sùo-ε a nzaa faa ɓay ndád' ká nun-ε. ³³ Roo le, nzoɓ ká ɗo ɓáy máy na, mbi sùo-ε ɓo ɓil fe tusiri a nzaa faa ɓay ndád' ká nun máy ɓe, ³⁴ ze law-ε waa sidi. Do faa mbij munu ndaw, máy fal kpan, mase led' máy tikɗi na mbi sùo-ε ɓo ɓil ped' Ngerembay. 'Be na, ka nzaa faa a mbi sùo-ε ɓáy zad' ngid' bele ha Ngerembay na. Máy ká ɗo ɓáy wàra na ka mbi sùo-ε ɓo ɓil fe tusiri, a nzaa faa ndád' ka nun wàra. ³⁵ Bay ni ká mĩ ɓaa key na, mĩ ɓaa ɓa ndad' ɓaari ɓo, mĩ hula ɓa ndaw ze ha ri ya. Ze i ya kɪ, mase i kaw buo hoy kara, mĩ hii ɓay haɗa ri se sɪmsed' ká ɓáy faake, a i mbi sùo-ri ɓáy zad' riw bele ha Ngerembay.

³⁶ Náa ɓaari ɓay se tul led' kuban ɓáy led' máy tikɗi ká i mgba mbana zinj kɪ, roo i yi i mbi nzaa-ri ɓay pón kɪ na. Zadka led' kuban ker mii, ɓeri ɗaa fe ɓáy zad' ya zinj máy mbana ɓeri, roo kon yaɗa ni ɗaa ni ɓanguo le, i ya kɪ munu ká i ker na; ɓe led' kubanke na, ka ɗaa feyaa ya. ³⁷ Roo le, zadka ɓa led' kubanke na ze, mbi nzi-ε ká ɓil law-ε bay káw tan máy, roo nzoɓ suru ni ká ɗi ɓáy hurusuo ɓay haɗa ni ka ya máy ya na ya le, ka ɗaa ɓáy kere zu. ³⁸ Munu zu le, led' kuban ká ya máy mbana ɓe na, ka ɗaa nda-ndad', a roo le, nzoɓ ká kaw tan máy na, ka ɗaa fe ndad' ɓamba tasiri.

³⁹ Máy ká ya wàra ká wàra kaw ɓáy kummun ɓáy na, ka káw zinj ni ɓanguo, a zadka wàra na hu ro le, faa ɓe ɗo hoy ɓay haɗa ni ka ya wàra ká law-ε hii. Roo le, wàrake ku na ndad' ɓay haɗa ni ka ɓa nzoɓ mbika law. ⁴⁰ 'Be nu ku hoy kara, zadka'a kaw tan wàra le, a káw ɓay suoriya mba káw ɓáy wàra. 'Be ze ɓa kér ɓay ɓi, a mĩ ko le, Tem Ngerewuru ɗo zinj mĩ.

8

Náy ká i púoke fe ha wururi

¹ Timbeɗe key na, náa kókori fal vbiw ɓaari ká i vbi se tul náyri ká i púoke fe ha

wururi na. Ba tusue ƙi, naari na, náa bári nzoɓ fe kóko riw bele munu ká i ɓaa na. Roo le, fe kóko ke ku na ɗaa ha nzoɓ šiike sùo-e, a law ini na le, ɗaa ha nzoɓ ngónke ká bil mbika law be ɓa pola pola. ² Nzoɓ ká ɗaa sùo-e ɓa nzoɓ fe kóko na, fe ká ɗo ɓay haɗa ni ka ko na, ka ko ya ɓáy. ³ Roo le, nzoɓ ká hii Ngerewuru na, Ngerewuru kara tuu nzoɓke ndaw.

⁴ Munu zu le, náa kóri ɓayri ká se tul vbiw ɓaari ká i vbi na. Waa, náyri ká i púoke fe ha wururi na, maa ɓay sɗa le? Náa kóri ta-taɗ ndaw, wuru na ɓa fe ya ká tusiri key, a Ngerewuru le, mbijw hoy kekkek. ⁵ Ba tusue ƙi, feri ká nzoɓri ɗi ɓa wuru ká i ɗo tumbam, mase tusiri key na i ɗo ɗi ku. Wururi ndaw, mbayri ndaw na, i ngji ɓamba tasiri. ⁶ Be nu ku hoy kara, naari na, náa kóri Ngerewuru na mbijw hoy kekkek, be ká'a ɓa ɓaa nzoɓ ɗaa feri riw bele a náa ɗori ɓay tul-e. Do faa mbijw munu ndaw, Ngerembay na mbijw hoy, be ká'a ɓa Ngerembay Zeku *Krisi ká feri riw bele ɗo ɓáy faa be, a náa káwri ɓáy kumnun ɓáy faa be na.

⁷ Roo le, nzoɓri riw bele ze tuu tusue ɓay na ku ya. Nzoɓ haɗeri ká púo wuru ze tii ri pola na, ɗaa ha timbeɗe key kara, zadka i sɗu náy ká i púoke fe na le, riw fe ká ɓa taa wururi na ɓáy, a ha kér ɓay ɓari ká ngji ya na ɗaa ha law-ri yóko ri ha ri ɗáake ɓay ɓo tul-ri ɓáy faa fe sɗu na. ⁸ Ba fe sɗu ze a ɗaa ha nzoɓ soro ɓa lakun Ngerewuru ya. Ze, zadka náa sɗuri fe hoy kara náa ti zinjri fe ká ɗi ya ndaw, mase náa sɗuri fe ya hoy kara, náa ti zinjri fe ká ɗi ya ndaw pi. ⁹ Roo le, ɓaari na, i nze ɓáy sùo-ri ɓay haɗa káw ɓáy tul-ri ká se tul fe sɗu ɓáy fe nzoɓ na, ka ɓa ngud puu téke ɓal nzoɓri ká i ngon ká bil mbika law ɓari ya na ya. ¹⁰ Tusueke le, zadka nzoɓ ká mbika law-e ngon ya, ká ko mù ɓo ká mù ɓa nzoɓ fe kóko ká mù kaw ɓay sɗa fe ká bil hul wuru ɓari na waa, suru ni ɓay haɗa ni ka sɗu náy ká i púoke fe na ndaw ya le woo? ¹¹ Ze, ɓay tul fe kóko ɓo na, yu-ɔ ká Krisi hu ɓay tul-e na wuruke faa ɓay tul-a. ¹² Zadka mù ɗaa feyaa munu zinj yu-ɔ ká mbika law be ngon ya na, ha kér ɓay be yóko ni na le, mù ɗaa feyaa mù túnke Krisi ká sùo-e. ¹³ Be mini ze, ɓay tul sɗa náy bi ze, a haɗa yu-i lieke ɓo bil feyaa le, mi ti sɗa náy na mbaa ɓay haɗa yu-i ka wuruke faa ya.

9

Faa ká Pol káake káa Bay Kere

¹ Bi na, i ko, mi ɗo ɓáy faa ká ɓay káw ɓáy tul-i. Bi na mi ɓa nzoɓ ndáy nzaaped, a mí ko Zeku Ngerembay naari. ɓaari na i ɓa lere ped fi ká bil ped Ngerembay. ² Ze,

nzoɓ haɗri ko mi ɓa nzoɓ ndáy nzaaped ya kara, ɓaari na ɗo nun haɗ ri ko mi ɓa nzoɓ ndáy nzaaped ɓa tusue ƙi. Tusueke le, ɓáy faa zúo zinj Ngerembay na, ɓaari na ká ze i ɓa nzoɓri ká kie mii, mi ɓa nzoɓ ndáy nzaaped. ³ Bay ká mi ɓaa ɓay yaɗaake tul-i se tul nzoɓri ká i ɗaa ɓay ɓo tul-i na ze ɗo key.

⁴ ɓaari na, i ko ndaw, ɓuru na ɓuru ɗo ɓáy faa ká ɓay yaɗa fe sɗu ɓáy fe nzoɓ ɓa fe tunduo ped ɓuru. ⁵ ɓuru ɗo ɓáy faa ká ɓay ɗoko ɓáy máy ká ɓa nzoɓ mbika law na ha ni su ɓuru munu ká Piyer ɓáy nzoɓ ndáy nzaaped haɗri, roo yu Ngerembayri ndaw i ɗaa na ya le? ⁶ Mase ɓa ɓuru Barnabas hu ɓuru hoy ze ɓuru ɗaa ped ɓay zinj fe ká ɗi ɓay hólke sùo ɓuru le? ⁷ Waa, i laa ba mbijw mii, nzoɓ riw yum hol sùo-e sùo-e ndaw le? Mase, nzoɓ ve ndaw roo paa waa le, ka ti sɗa fe ká bil wáake na ya le? Mase, nzoɓ kóro fe hol haɗ roo, ti nzoɓko waɗke ya le woo?

⁸ I ker i ɓaa mii, ɓay ká mi ɓaa key na, ɓa mbii ɓay ɓaa nzoɓri hoy ya, roo le, *bol kusol *Moyze hoy kara ɓaa ɓayke faa mbijw munu ndaw. ⁹ Mbeɗe bol kusolke na ɓaa mii: «Nday ká ɗo toɗ naɗ ɓay haɗa paɗe ka tji na, mu sin nzi-e ya*» Bay key na waa, Ngerewuru ɓaa se tul ndayri ká hu-ri hoy le woo? ¹⁰ Waa, ka ɓaa ɓay ni key na ɓay tul naari ká ndaw ya le? Tusueke le, i ɗaa ɓay key na ɗo bil mbeɗe ɓay tul naari na ká. Nzoɓ ká pa-pay na, a ɗaa law-e nzoɓko te tul zinj fe payke, a nzoɓ ká nda naɗ na, ka ker nzoɓko se tul zinj paɗe na. ¹¹ Munu ká ɓuru ru mjiiri kere ká ɓa Bay Ngerewuru ɗo bil law-ri na, zadka ɓuru zinj fe haɗe ndji ká nduo-ri ɓay hólke sùo ɓuru ká tusiri key na waa, ɓa fe ká ndaya zu le woo? ¹² Zadka nzoɓ haɗri ɗo ɓáy faa ká ɓay zinj fe hól sùo-ri ká lu-ri na waa, ɓuru na ɓuru ɗo ɓáy faa mba tul nzoɓkeri na ku ya le woo? Roo le, ɓuru na, fe ká i ha ɓuru ɓa fe tunduo na, ɓuru yaa saa nduo-ri ya; ɓuru iki law ɓuru ká ɗi ɓay ɗaa puu ɓo faa káa Bay Kere ká se tul *Krisi na ya. ¹³ I ko ta-taɗ ndaw, nzoɓri ká i ɗaa ped ká bil *hul kaɗi Ngerewuru na, i zinj fe tunduo ɓari ká ɗi i sɗu, a ɓari nzoɓ fe poyri ká i ɗaa ped i puo fe ká *tutakra fe poy laa le, i zinj fe tunduo ɓari ká ɗi i sɗu ndaw. ¹⁴ Do faa mbijw munu ndaw, Ngerembay na mbi nzi-e ɓay haɗa nzoɓ káa Bay Kereri na, i zinj fe i hólke sùo-ri ɓay tul ped káa Bay Kere ká i ɗaa na.

¹⁵ Roo le, bi na, ɓáy faa ká mi ɗóke na, mi yáake fe mbijw ya ndaw, a mí ɗaa mbeɗe key na, ɓay yaɗaake fe ya ndaw pi. Haɗa mi yaa fe saa nduo-ri na, ɗo ndaɗ ɓamba

* 9:9 9.9 Kijna bol kusol ba sidike 25.4.

bay haņa mĩ hu! Ndáka giri ká bay yaņa fe saa nduo-ri ya na, nzoḅ mbjw mini kara ti náa ya. ¹⁶ Bi na, kaa Bay Kere ká mĩ kaa na, mĩ nda giri sùo-i ká dĩ ya, bay ji le, káa Bay Kereke ku na, ba pedf ká do tul-i bay haņa mĩ daa. Ze zadka mĩ daa munu ya le, bíe ka ba taa bi! ¹⁷ Ba fe ká bi kị sùo-i ze, mĩ naa sùo-i bay d́aa pedf na key le, mĩ giyaņ bay zinj fe tundo pedfke na. Roo le, munu ká ba pedf bi kị ká Ngerewuru daa zuo nduo-i bay haņa mĩ daa na, mĩ poņ sùo-i bo dı bay d́aa. ¹⁸ A wa, fe tundo jike ze, mĩ zinj ká bil pedfke na le? Bi ká mĩ ba nzoḅ káa Bay Kere na, fe ká ri law-i ngi-ngii na ba ka-káa Bay Kere hoy hoy ha nzoḅri taņ vbika fe ká do bay tul-i bay haņa mĩ vbi. ¹⁹ Bi na mĩ kaw báy tul-i, a mĩ ba koy nzoḅ mbjw ya. Be nu ku hoy kara, mĩ daa sùo-i ba koy nzoḅri riw bele bay yaņake ruo nzoḅri ngi-ngii ha Krisi. ²⁰ Zadka mĩ do zinj Zibri le, mĩ do munu ba Zibri na ndaw bay yaņake ri ha Krisi. Ze mĩ daa vu mbom bo tul bol kusol Moyze ya hoy kara, zadka mĩ do zinj Zibri na le, mĩ do munu ba nzoḅ ká daa vu mbom bo dı bay yaņake ri ha Krisi na. ²¹ Do faa mbjw munu ndaw, zadka mĩ do zinj nzoḅri ká i ko bol kusol Moyze ya na le, mĩ do munu ká bari na ndaw, taņ kér se tul bol kusolke na, bay yaņake ri ha Krisi. Be nu ku na kie a baa mii, mĩ daa vu mbom bo tul bol kusol Ngerewuru ya na ya, bay ji le, bi na, mĩ hje bol kusol Krisi na. ²² A nzoḅri ká i ngonj ká bil mbika law bari ya na, mĩ do zinj ri ri fe ká mĩ ngonj ká bil mbika law-i ya ndaw, bay yaņake ri ha Krisi. Be mini ze, mĩ nzaa faa mĩ poņ sùo-i ha nzoḅri riw bele bay yaņake ri ha hneri. ²³ Mĩ daa fe niri key na riw bele munu bay haņa káa Bay Kere na ka se ba pola pola bay haņa bo, fe saņi ká'a doko na, mĩ do bil-e ndaw.

²⁴ I ko, nzoḅri ká i faa kị dıl na, i zuo dıl na riw bele, i dıu bay zinj fe tundo ká dı, a le, nzoḅ mbjw hoy mba ku-eri a zinj fe tundoke na. Wa, i ko munu ya le? Munu zu le, baari na i mgba sùo-ri ngõ-ngõņ, i dıu munu na ndaw bay zinj fe tundoke na ndaw ro!

²⁵ Nzoḅ faa kị dıulri riw bele na, i mgba sùo-ri ngõ-ngõņ banuõ. I daa munu bay zinjke fe tundo ká waka ya hoy le, a ndáka siri. A roo le, naari na, náa d́ari law naari nzokdo te tul fe tundo ká'a doko banuõ.

²⁶ Saņke mini ze, mĩ dıu ndoy mĩ daa nun-i ndekde bo tul day na ku bay tji dı na kị. Bi na, mĩ do munu ba nzoḅ ká hũm nduo-e a sii fe le sii úo ya. ²⁷ Bi na, mĩ daa sùo-i ba koy mĩ mgba sùo-i ngõ-ngõņ bay haņa bo, fal káa Bay Kere ká mĩ kaa ha nzoḅ hawri

na, bi kị sùo-i mi róko fe tundoke ya.

10

Fe d́aa led Izarayelri ká bil law kor

¹ Yu-iri, mĩ hii bay túma law-ri se tul fe ká tji tul bulu naari ká i se zinj *Moyze na. Bari riw bele na i se bil sii mbam, a i tuo maambii báy zadf bari riw bele. ² Ká bil sii mbam báy bil maambii na, bari riw bele na i daa tul-ri nduo mbii báy faa zuo zinj Moyze. ³ Bari riw bele na i sũ fe sũm taa mbje ká uru saa luo Ngerewuru, ⁴ a bari riw bele na, i nzo mbii taa mbje ká Ngerewuru ha ni tji saa saņ tisaw nzir nzir. Tisawke ku na, su ri ká faa sedf bari, a le, tisawke na ze ba *Krisi. ⁵ Be nu ku hoy kara, ruo nzoḅri ká sakra bari ku na, i ri law Ngerewuru ya, fe ze ha huf bari zũke mgbirik mgbirik ká bil law kor*. ⁶ Fe niri ká tji key na, do ba fe kie kị ha naari bay haņa náa dori báy kon fe d́aa kaayari munu ká bari ká pola lew na ku ya.

⁷ Koko ká i puo wũruri munu ká nzoḅ hneri ká sakra bari daa ku ya, munu ká i daa bayke do bil mbede Ngerewuru mii: «Ruo nzoḅri kaw siri bay saņa sũm ndaw, bay nzoḅ fe ndaw; fale ku na ndaw roo i uru gbaw i zuo nday i nda ká pol wũru bari na bay!» ⁸ Náa ti poņri sùo naari bay d́aake nun pie munu ká nzoḅ hneri ká sakra bari daa ha nzoḅri ba isodf sodf duo zadf sijn sidf pare say (23.000), i zinjke huf ká bil nam mbjw hoy na ya*. ⁹ Náa ti lieri law Ngerembay munu ká nzoḅ hneri ká sakra bari daa ha sũy tedf ri ha ri zinjke huf ku ya. ¹⁰ Baari na, i ti ngũri sùo-ri munu ká nzoḅ hneri ká sakra bari daa ha led nzaapedf Ngerewuru ví duku ri na ya\$. ¹¹ Fe niri ká tji tul-ri ku na, do ba fe kie kị ha naari. I daa bayke ku na do bil mbede Ngerewuru bay bákake naari ká náa dori dı ya báy óro bie nam na.

¹² Munu zu le, nzoḅ ká ker a baa mii, beri mba fe na, ka ko tul-e báy kere ndaw ro! ¹³ Fe lie law ji ji ká tji tul-ri na, ba fe ká lie nzoḅri riw bele munu ndaw, roo le, Ngerewuru ká kaw tul bay beri ká'a waa na, ka ti poņ faa ha fe lie law na ka kál tul hũrusuo-ri ya. Zadka fe lie law na tji tul-ri le, Ngerewuru a haņa ri hũrusuo ha ri sũuke law-ri, a lékeke faa ha ri tji ke saa bil-e báy.

Mgbaka sùo ká tul puo wũruri

¹⁴ Be mini ze, baari ká mĩ ko ri ba nzoḅ nun-i na, i naa sùo-ri ká bil puo wũruri. ¹⁵ Mĩ baa bay key na zinj ri munu ba nzoḅ nun nzemri. Bay ká mĩ baa key na i kér sùo-ri kị i ko. ¹⁶ Zadka náa káwri nzaa fe

* 10:5 10.5 I kị mbede Tji kele na bay láa soro bay led Izarayelri na. † 10:7 10.7 Tji kele 32.1-6. ‡ 10:8 10.8 Ruo bari 25.1-9. § 10:10 10.10 I kị Ruo bari 16-17.

sum Ngerembay zinj kɛ mbɔw, ká náa nzóri mbii lere puu sũuke bay d'áake taambol ha Ngerewuru na waa, kie a baa mii, náa d'ori bil feke na mbɔw hoy bay faa sim *Krisi ká uo ká tul puu say hud bay tul naari na ya le? A maapa ká náa sũri na kie a baa mii, náa d'ori bil feke ká mbɔw naari mbɔw bay naysuo Krisi na ya le? ¹⁷ Munu ká maapa mbɔw hoy na, bay ruo naari bele hoy kara, náa víri ba sũo ká mbɔw, bay ji le, naari riw bele na náa sũri maapa ká mbɔw na.

¹⁸ I kér se tul leɗ Izarayelri na i ko. Nzobri ká i sũ fe ká i i i púoke *fe poy ha Ngerewuru na waa, i zuo zinj ni ya zu le? ¹⁹ A waa, mi baa mina ro le? Nay ká i i i púoke wururi, mase wururi kɛ sũo-ri na waa, ba fe tusue kɛ zu le? ²⁰ U-uu, munu ya. Roo le, fe ká nzobri ká i tuu Ngerewuru ya i puo na, i puo ha ngeretemndayari bo, i puo ha Ngerewuru ya. Ze, mi hii bay hanja ri zuo zinj temndayari ya. ²¹ Baari na, i d'aa mina bay nzoko fe taa temndayari ndaw, a i nzo taa Ngerembay ndaw sidi bele borok le woo? I d'aa mina i kaw nzaa fe sum Ngerembay i sũ ndaw, a i kaw nzaa fe sum temndayari i sũ ndaw sidi bele borok le woo? ²² A waa, náa ngaklari here Ngerewuru, mase hurusuo naari mba tul-e le?

Feri riw bele ká i d'aa na, i d'áake rin dika bo tul Ngerewuru

²³ Nzob haneri ká sakra baari baa mii: «Feri riw bele na faake do hoy bay hanja mi d'aa.» Ba tusue kɛ, roo le, ferri riw bele na ba fe soko nzob ya. Nzob haneri baa mii: «Feri riw bele na faake do hoy bay hanja mi d'aa,» roo le, ferri riw bele na d'aa ha nzob ngonke ká bil mbika law ya. ²⁴ Ndad bay nzaa faa fe kere ká bay tul-a hoy ya, roo le, i nzaa fe ká bay tul nzob hawri hoy kara ndaw ro!

²⁵ Náyri riw bele ká i hie ká zad fe hie na, i sũ-sũ kɛ hoy tan vbika vbiw se tul-e ha kér bay ka yoklo ri ká di ya, ²⁶ bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii: «Tusiri bay ferri riw bele ká do bil-e na ba taa Ngerembay.» ²⁷ Nzob ká mbi law-e ya na, zadka'a dí ri roo i hii do di i se le, ferri riw bele ká'a ha ri na i sũ tan vbika vbiw se tul-e ha kér bay ka yoklo ri ká di ya. ²⁸ A roo le, zadka nzob baa ha ri mii, náy key na uru saa zad *fe poy zu, le, i sũ ya, bay hanja nzob ká baka mu na ha kér bay be ka yoklo ni ya. ²⁹ Mi baa bay key na bay tul kér bay ká yoklo ri ya, roo le, bay tul kér bay be ká yoklo ni na. Ko ya le, nzob hane vbi mi mii, d'aa mina ndaw roo, fe ká faake do hoy ká mi d'aa na, nzob kɛ a yoklo kér bay bi ká di le? ³⁰ Zadka mi d'aa taambol ha Ngerewuru bay tul fe ká mi sũ na waa,

d'aa mina ndaw roo, nzob a baa zinj mi se tul fe ká mi d'aa taambol ndaw roo mi sũ na le? ³¹ Be ze, ba na fe sum ze i sũ, mase ba fe nzoko ze i nzo, mase fe ji ji hoy i d'aa na kara, i d'aa ferri riw bele bay d'áake rin dika bo tul Ngerewuru. ³² I se simed ká bay d'áake puo bo faa ha Zibri ya ndaw, nzobri ká i ba Gerek ya ndaw, roo nzob mbika lawri ká i mbɔw tul kɛ ya ndaw pi. ³³ I d'aa munu ká bi. Bi na mi d'aa hurusuo-i tun kɛ bay ri law nzobri riw ká bil ferri riw bele; mi nzaa fe kere ká bay tul-i kɛ hoy ya, roo le, bay d'aa fe ká do bay tul nzobri riw bele bay hanja ri zinke pam.

11

¹ I mboro fe d'aa bi munu ká bi hoy kara, mi mboro fe d'aa *Krisi.

Kaw may nzob bay wara nzob ká pol Ngerewuru

² Mi pisi ri, bay ji le, i ker se tul-i bay namri riw bele, a i ton fal fe saw nzob mbika lawri ká mi fere ri na banguo. ³ Roo le, mi hii bay hanja ri laa bay key na bay kere ndaw ro! *Krisi na ba mbay ká tul warari riw bele, wara nzob na ba mbay ká tul may nzob, a Ngerewuru laa le, ba mbay ká tul Krisi. ⁴ Wara nzob ká d'aa fe guba tul-e roo a d'áake nzaa bay kere, mase a ũnake saw bay ká'a yaa ká luo Ngerewuru na le, ka d'aa mbay bo tul Krisi ká ba mbay be na ya zu. ⁵ A le, may nzob ká d'aa nzaa bay kere, mase ka tina saw bay ká'a yaa ká luo Ngerewuru tan kuo tul-e le, ka d'aa mbay bo tul wara ká ba mbay tul-e na ya. Be na, ka do munu ba may ká sũ tul-e tan kpori kpori. ⁶ Zadka may nzob kuo tul-e ya le, ka kúf sũy tul-e na kud! A roo le, munu ká kúf sũy tul, mase sũy tul ba saho may may nzob na le, ka kuo tul-e kuo! ⁷ Wara nzob na ti kuo tul-e ya, bay ji le, be na ka mbi sũo zinj Ngerewuru a ba fe rin dika be. A roo le, may nzob na ba fe rin dika wara nzob. ⁸ Tusueke le, wara nzob na i d'aa ni bay faa may nzob ya, roo le, may nzob ze i d'aa ni bay faa wara nzob*. ⁹ A wara nzob na, i d'aa ni bay tul may nzob ya, roo le, may nzob ze i d'aa ni bay tul wara nzob. ¹⁰ Sawke mini ze, may nzob na ka kuo tul-e bay kieke hurusuo mbay ká bo tul-e, bay hanja leɗ nzaapedri ká nulue i kóke ni. ¹¹ Be nu ku hoy kara ká pol Ngerembay na, may nzob na do bay tul gan sũo-e tan wara nzob ya ndaw, a wara nzob hoy kara do bay tul gan sũo-e tan may nzob ya ndaw pi. ¹² Ze, i d'aa may nzob bay faa wara nzob hoy kara, wara nzob na may nzob ze mbori ni. A ferri riw bele na, sawke uru saa luo Ngerewuru.

* 11:8 11.8 I kɛi Tiika saw fe 2.18-25.

¹³ I kęri sùo-rì kị í kọ, mąy nzoń ká kuo tul-e ya hոy a đaa nzaa ńay kere na wąa, ńay kere kị zu le? ¹⁴ Ká tusiri key na, í kọ ndaw, ńay hańa wąra nzoń pոń suy tul-e pie bululu na ńa fe sahoj; ¹⁵ a mąy nzoń ká pոń suy tul-e pi-pie laa le, ńa fe pisi ni, ńay ńi le, ńa fe ká Ngerewuru ha ńi ńay hańa ni ka pոń munu a púđke tul-e na wąa, í kọ munu ya le? ¹⁶ Zadka nzoń hii ńay mąy ńay key na le, ka laa ńay key na ta-tań: ńuru na, ńuru đo ńay fe saw kị ya ndaw, a mbú kị nzoń mbika lawri hոy kara, i đoke ya ndaw pi.

Ndad ńay suńa fe sụm Ngerembay ńay faake

¹⁷ Bay ká mńi ńaa ha rị key na, ńay pisi rị ká đi ya, ńay ńi le, ká zad mbú kị ńaari na, fe kaayari ze ì đaa mba tul fe kereri. ¹⁸ Titire le, nzońri ńaa ha mńi mii, zadka ì mbú kị ì kaw le, teke bil kị đo sakra ńaari, a le, mńi ya ńayke hańeri ká đi. ¹⁹ Ba tusue kị, teke bil kị na a đoko sakra ńaari na kị, fe ndaw roo ì kókoke nzońri ká ì đo tul ńal-ri ńay zadę ká sakra ńaari na ńay. ²⁰ Roo le, ńaari na, zadka ì mbú kị ì kaw na, ńa fe sụm Ngerembay ze ì sụ ya, ²¹ ńay ńi le, zadka ì kaw nzaa fe sụm na, nzoń hańa hańa hոy kara takra ńay suńa taa be taa be, a ha nzoń hańeri ì kaw ńay kon, a nzoń hańeri laa le, fe nzoń đaa ri tud. ²² Wąa, ì đo ńay hul ká ńay suńa fe ká đi, a ì nzo fe ká đi ya le? Mase, ì hii ńim nzoń mbika lawri ká ì mbú tul kị ha sahoj ka se nzońri ká fe ńari tiya na le woo? Bay ńike kị ńay ze, ì giyan ńay hańa mńi ńaa ha rị le? Wąa, mńi pisi rị ká đi le woo? Munu ya!

²³ I kọ, fe fere ká mńi zinj ká luo Ngerembay a mńi suo mńi fere rị na ze đo key: Ká bil suńke ká ì mbika tul Ngerembay Zezu ńay ika ni na, ka mbi maapa, ²⁴ a fale ká a đaa taambol ha Ngerewuru na ńayji le, ka haw a ńaa ha led nduońal-eri mii: «Be ni key na ńa naysuo-i ká đo bay tul-rì. I đaa mini key ńanguo ńo ì kere bay se tul-i.» ²⁵ Đo faa mbijw munu ndaw, fal fe sụm na ku ńayji le, ka mbi kobo a ńaa ha rị mii: «Kobo key na ńa *sáka kuni fie ká Ngerewuru sinj zinj rị ńay faa sim bi. Nam hańa hańa ká ì nzo fe key le, ì đaa munu ì kere bay se tul-i.» ²⁶ Nam hańa hańa ká ì sụ maapa key, a ì nzo fe key na le, kie a ńaa mii, ì đo ka-káa bay tud Ngerembay ká bay tul naari na kpuru maa ńay nam ká a yị a vi.

²⁷ Be mini ze, nzoń ká sụ maapa, mase ka nzo fe taa Ngerembay na ńay faake ya le, ńay mba tul nzońke na ku, ńay ńi le, ka ńim naysuo Ngerembay ńay sim be. ²⁸ Munu zu le, nzoń hańa hańa ká hii ńay suńa maapa a nzo fe key na le, ndad ńay hańa ni ka bekle bil law-e kị sùo-e a kọ

ndaw ro! Ze ńo, zadka fe mbijw tiya ro le, ka sụ a nzo ńay. ²⁹ A nzoń ká sụ a nzo, roo a kọ sùo Ngerembay ká đi ya le, ka sụ a nzo a đaa fe kaaya, a đaa fe bay ńo tul-e be kị sùo-e. ³⁰ Sawke mini ze, roo nzońri ká sakra ńaari, ì ńake nzoń semri ndaw, ì tńake đek đek ndaw, a ruoke hańeri laa le, ì zinjke tud ndaw pi. ³¹ A roo le, zadka ńaa bekleri bil law naari kị sùo naari le, bay Ngerewuru ti mgbaka tul naari ya. ³² Ze, zadka Ngerembay đaa ńay ńo tul naari, a ha ńaa kóri seke fe ká đi kara, ka đaa ńay kieke naari fe ńo, ńay hańa nam ká a kúnke bay zuo tul nzońri na, ka đaa ńay ka zúo tul naari munu ká a đaa ze zúo tul nzoń tukeleri ya.

³³ Yu-iri, be ze, zadka ì mbú kị bay suńa fe sụm Ngerembay le, ì giyan kị ndaw ro! ³⁴ Ze, zadka kon ì nzoń le, ka sụ fe ká puo be roo a vi ńay. Be ndaw roo, ì ńake bay Ngerewuru mba tul-rì ká zad mbú kị ńaari na ya ńay. A bay ká se tul fe hańri na le, nam ká mńi seke luo-rì ndaw roo, mńi leke ńay.

12

Fe iniri ńod ńod ká Tem Law Pie ha nzońri

¹ Yu-iri, timbede key na ńaa kókoń fal vbiw ńaari ká ì vbi se tul fe ini Tem Law Pie na. Mńi hii ńay hańa rị kọ tusue bay ká se tul fe inikeri na ta-tań. ² ńaari na ì kọ ndaw, zadka ì tuu Ngerewuru ya rońay na, ì pոń sùo-rì ha temndayari kuo rị ha rị se fal wururi ká ńaa ńay ya mgbudu hոy. ³ Sawke mini ze, mńi ńaa ńay hańa bayke ka mba law-ri. Zadka Tem Ngerewuru ze re mbay ká tul nzoń le, nzońke ku na ti ńaa mii: «Fad ká mba Zezu» na ya. A roo le, nzoń ká ńaa mii: «Zezu ńa Mbay» le, ńa hurusuo Tem Law Pie ze ha nzońke ńaa ke bay ku.

⁴ Fe ini Tem na kịre ńod ńod, roo le, Tem Law Pie ká ha na mbijw hոy. ⁵ Nduo pedri na kịre ńod ńod, roo le, Ngerembay ká ńaa đaańi ped ha ni na mbijw hոy. ⁶ Kiri pedri na ńod ńod, roo le, ńa Ngerewuru ká mbijw na kị ze đaa pedri riw bele ká bil law nzońri mbijw mbijw riw bele. ⁷ Nzoń hańa hańa le, ped đaa Tem ká đo bil law-e na tina sùo-e bay sókoke nzońri riw bele. ⁸ Tem Law Pie ha nzoń mbijw bay nun nzem, a nzoń kị laa le, Tem ká mbijw ku na ze ha ni ńaa ke bay ńay gosi fe kóko. ⁹ Tem ká mbijw ku na, ka ha nzoń kị đaa law-e ńo tul Ngerewuru bay đaa fe ká mba kóko, a nzoń kị laa le, ka ha ni fe ini ká bay váake nzoń semri. ¹⁰ Ka ha nzoń kị fe ini đaa fe sańri, a nzoń kị laa le, ka ha ni fe ini tina saw bay ká ì ya saa nzaa Ngerewuru, a nzoń kị rońay, ka ha ni fe ini

ká bay haɲa ni wálke sakra Tem taa tusue báy taa temndayari. Ka ha nzoɓ kɪ fe ini ká bay báake nzaa bay kɪri ká nzoɓ laa ya, a nzoɓ kɪ roɓay le, ka ha ni fe ini ndáy nzaa baykeri na ku. ¹¹ Fekeri riw bele ku na, ba pedf dáa Tem taa mbjwke; ka wal fe inike ku na boɗ boɗ ha nzoɓri mbjw mbjw munu ká law-ε hii.

¹² I ko, *Krisi na do munu ba sùo nzoɓ ká mbjw ká nzaa wáwkeri ngji bamba. Ze nzaa wáwkeri ká boɗ boɗ ngji na bamba hoy kara, i vi ba sùo ká mbjw. ¹³ Naari riw bele na, ze náa bári Zibri, mase Zib ya, náa bári koy nzoɓ, mase nzoɓri ká i kaw báy tul-ri hoy kara, i daa naari nduo bil Tem Law Pie bay haɲa bo náa viri ba sùo ká mbjw, a Tem taa mbjw na key ndaw ze, mbaa bil law naari riw bele. ¹⁴ Be mini ze, nzoɓ na do ba puu sùo-ε ká mbjw hoy kpurun ya, roo le, nzaa wáwkeri boɗ boɗ do fi. ¹⁵ Zadka bal baa mii: «Munu ká m̃ ba nduo ya na, m̃ ba taa sùo ya na waa, bal na ti bá nzaa wáw sùo ya le?» ¹⁶ A zadka suku baa mii: «Munu ká m̃ ba nun ya na, m̃ ti bá taa sùo ya» na waa, suku na ti bá nzaa wáw sùo ya le? ¹⁷ Zadka sùo nzoɓ riw bele ba nun kɪ hoy na waa, ka' a dáa mina a laa bay le? A zadka sùo nzoɓ riw bele ba suku kɪ hoy na waa, ka' a dáa mina a yaa bari fe le? ¹⁸ Tusueke le, Ngerewuru na daa nzaa wáw sùo na mbjw mbjw do báy zadε zadε munu ká law-ε hii. ¹⁹ Zadka sùo nzoɓ riw bele ba nzaa wáw sùo ká mbjw hoy na waa, sùo nzoɓ na do haa báy le woo? ²⁰ Be mini ze, nzaa wáw sùo-ri riw bele ká boɗ boɗ na, i vi ba sùo ká mbjw hoy.

²¹ Be ze, nun ti báa ha nduo mii: «M̃ se síe bo ya.» A tul hoy kara ti báa ha bal mii: «M̃ se síe bo ya» na, munu ya. ²² Roo le, nzaa wáw sùori ká náa kóri ri ba fe ya ká hurusuo-ri tiya na, i do báy pedf dáa bari. ²³ A nzaa wáw sùo hayri ká náa kóri ri ba fe pisi ya na hoy kara, náa kórɔri báy kere mba hawri roɓay. A nzaa wáw sùo hayri ká náa kóri ri ba zadf sahooy na hoy kara, bari na ku ze, náa púdr̃i ri ngji bamba tasiri. ²⁴ A nzaa wáw sùo hayri ká ba zadf sahooy ya na ze, náa ponri do kele. Ba Ngerewuru kɪ ze daa nzaa wáw sùo nzoɓ na zuo kɪ, a daa mbay bo tul nzaa wáw sùokeri ká nzoɓri ko ba fe pisi ya na. ²⁵ Be mini ze, nzaa wáw sùo-ri riw bele na, i ker bay se tul kɪ ba lie ba lew ha téke bil kɪ tiya. ²⁶ Zadka nzaa wáw sùo mbjw ko seke fe le, nzaa wáw sùo hawri riw bele ko seke fe zɪɲ ni. A zadka i daa mbay bo tul nzaa wáw sùo mbjw le, nzaa wáw sùo hawri riw bele ku na, i zay sùo-ri zɪɲ ni.

²⁷ Baari na, i ba sùo Krisi; nzoɓ haa haa le, do munu ba nzaa wáw sùo-ε ká boɗ boɗ na ku. ²⁸ Be mini ze, mbj kɪ nzoɓ

mbika lawri na, Ngerewuru ha nzoɓri pedf dáa bari boɗ boɗ do fi: titire le, ba nzoɓ ndáy nzaapedri; nzoɓ ndeke fi sidikeri ba nzoɓ yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru; nzoɓ ndeke fi saykeri laa le, ba nzoɓ fére nzoɓri fe. A fale ku le, ba bari nzoɓ dáa fe sanri ndaw, bari ká i do báy fe ini vaa nzoɓ semri ndaw, nzoɓ soko nzoɓri ndaw, nzoɓ ndaka faa pol nzoɓri ndaw, roo bari ká i baa nzaa bayri boɗ boɗ ká nzoɓ laa ya na ndaw pi. ²⁹ Náa kóri ndaw, bari riw bele na i ba *nzoɓ ndáy nzaapedri ya ndaw, bari riw bele na, i ba *nzoɓ yaɲa bayri saa nzaa Ngerewuru ya ndaw, bari riw bele na i ba nzoɓ fére nzoɓri fe ya ndaw, bari riw bele na i do báy fe ini dáa fe sanri ya ndaw. ³⁰ Bari riw bele na i ba nzoɓ vaa semri ya ndaw, bari riw bele na i do báy fe ini báa nzaa bay kɪri ká nzoɓ laa ya na ya ndaw, bari riw bele na i ba nzoɓ ndáy saw bayri ká i baa báy nzaa kɪri na ya ndaw pi. ³¹ Baari na, do ndad bamba bay haɲa ri daa kon fe ini hay ká ndad bamba tasiri. A le, timbedε key na, m̃ kic ri faa fe ká kal tul fe ini hawri riw bele.

13

Law ini

¹ Ze, m̃ do báy fe ini báa nzaa bay nzoɓri boɗ boɗ báy nzaa bay ledf nzaapedri ká nulue hoy kara, zadka law ini ti law-i ya le, bay báa biri na do ba fe ká gor hoy munu ba bagum ká i han wɔɓ wɔɓ, mase, tul fe ká i nda kpɔo kpɔo. ² Ze, m̃ do báy fe ini yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru, mase, m̃ ko saw fer̃i riw bele ká Ngerewuru daa do zadf muni, a mí ba bawda nzoɓ fe kóko, mase m̃ do báy mbika law ká bay sóroke kuo do zadf kɪ kara, zadka law ini ti law-i ya le, m̃ do ba fe ká gor hoy. ³ Ze, m̃ fã feziɲa biri bele, mí leke ha nzoɓ kɪkuri, a mí tay sùo-i báy huu hoy kara, zadka law ini ti law-i ya le, fekeri ku na daa fe mbjw ha m̃ ya. ⁴ Nzoɓ law ini na, iki law-ε; nzoɓ law ini na, ba nzoɓ law kere. Ka ba nzoɓ dáa law bo tul fe nzoɓ ya ndaw, ka ba nzoɓ ndaka giri ya ndaw, a ba nzoɓ siika sùo ya ndaw pi. ⁵ Nzoɓ law ini na, daa fe daa sahooy ya ndaw, a daa han ya ndaw, ka ha nun-ε sji ngaw ngaw ká tul nzoɓ ya ndaw, a mgba tul ngani bay ya ndaw pi. ⁶ Nzoɓ law ini na, daa suoriya ká tul fe qaaya ya, roo le, ka záy sùo-ε ká tul tusue bay. ⁷ Nzoɓ law ini na, sju law-ε ká tul fer̃i riw bele, a daa law-ε bo tul Ngerewuru banɲo, a kaw nzokdo bay tul yu-eri, a iki law-ε ká tul fer̃i riw bele.

⁸ Law ini na gbuke tiya. A yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru na gbuke do fi. Báa nzaa bay kɪri ká nzoɓ laa ya na kara a gbj ndaw,

a kóko sɔw ferì na hòy kara a gbù ndàw pi. ⁹ Naari na, náa kóri sɔw ferì ndjì hòy ndàw, a yàaŋa òay saa nzaa Ngerewuru hòy kara, náa yàari ndjì hòy ndàw pi. ¹⁰ A roo le, zadka fe ká òò báy zadɛ nzedem na tji le, fe ká náa kóri ndjì-ndjì hòy na a zékre.

¹¹ Zadka mì tòn led báy na, òay báa bi, kér òay bi báy mbii òay báa bi na, òo munu òa taa led. A roo le, zadka mì vi òa ngerenzòb ro na báyji le, mì pòŋ fal fe òáa ledri na riw bele òa fal. ¹² Timbede key na báyji le, fe ká náa kóri na òo munu òa tem fe ká nzoò kò òo nun-ε kputul key hòy. A le, namke na, náa kókòri fekeri na báy nun naari gbak gbak. Timbede key le, mì kò sɔw fekeri na ndjì-ndjì báy. A namke na vi le, mì kóko ferì riw bele na *taŋ kad kad munu ká Ngerewuru hòy kara kò mì taŋ kad kad.

¹³ Be ze, timbede key na, ferì òa say ze òo key: òáa law òo tul Ngerewuru ndàw, òáa law nzoòkò òo tul fe ndàw, roo law ini ndàw pi. Roo le, ká sakra ferì ká say key na, fe ká ndad òamba kal taa hàwri na, òa law ini.

14

Nzaa boko ká se tul fe ini Tem Law Pie

¹ Be mini ze, ì nzaa faa law ini. Fe iniri ká Tem Law Pie hà na ì òáa konke, kakalke le, òa yàaŋa òay saa nzaa Ngerewuru. ² Tusueke le, nzoò ká òò báy fe ini báa nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na, ka òaa hà nzoòfri ya, roo le, ka òaa hà Ngerewuru. Bayri ká'a òaa na nzoò mbjw mini kara laa sàwke ya. Tusue òay Ngerewuru ká òò zad muni na, ka òaa báy hurusuo Tem Law Pie. ³ Roo le, nzoò ká òaa òay ká'a yàa saa nzaa Ngerewuru na, ka òaa hà hurusuo nzoòfri tun kji òay ngónke ká òil mbika law ndàw, a yjw nzoòfri ndàw, a hà nzaa boko òay húoke law-ri ndàw pi. ⁴ Nzoò ká òaa nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na, ka hà hurusuo hà òe kji sùo-ε, a nzoò ká òaa òay ká'a yàa saa nzaa Ngerewuru na laa le, ka hà hurusuo hà nzoò mbika lawri riw bele ká i mbjw kji. ⁵ Bi na, mì hii òay hàŋa òaari riw bele na, ì òaa nzaa òay kiji ká nzoò laa ya. Roo le, fe ká law-i mgba òi òamba na, òa hàŋa ri òaa òay ká ì yàa saa nzaa Ngerewuru. Tusueke le, nzoò ká òaa òay ká'a yàa saa nzaa Ngerewuru munu ku na, ped òáa òe mba tul nzoò òaa nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na ku báy. A zadka nzoò òaa nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na le, ì hà nzoò kji ká maa òay ndáy sɔw òayke ká'a òaa na ku ka òo òi ndàw ro, òay hàŋa nzoò mbika lawri riw bele ì ngónke ká òil mbika law.

⁶ Be ze, yu-iri, ì kér i kò, zadka mì se luò-ri, roo mì òaa nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na wà, a sòko ri mina le? Roo le, zadka mì se luò-ri, mì tina sɔw fe ká Ngerewuru kie mì, mase mì hà ri tuu tusue òay Ngerewuru, mase mì se báy òay ká mì yàa saa nzaa Ngerewuru, mase mì se báy fe fère hà ri na le, òe ze a sòko ri. ⁷ Do faa mbjw munu òa tjiw báy nzaŋa na, zadka kusol fekeri na mgba báy zadɛ zadɛ ya na wà, nzoò a òáa mina ndàw roo, a laa òa kusol tjiw ze mgba, mase kusol nzaŋa na ze mgba le? ⁸ Zadka nzoò fe úl yjw na ul mgba báy zad kusolke ya na wà, nzoò a òáa mina ndàw roo, a leke sùo-ε òay séke yjw na le? ⁹ Do faa mbjw munu ndàw, zadka ì òaa òay hà nzoò báy nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na wà, nzoò a òáa mina ndàw roo, a laa sàwke na ta-taŋ le? Baykeri ku na kal òa zuu hòy. ¹⁰ Ká tusiri key na, kiji nzaari òod òod òo òi, a bil nzaa baykeri ku na, nzaa ká láa sàwke tiya na, tiya. ¹¹ Roo le, zadka nzoò òaa òay zjw mì báy nzaa ká mì laa ya na le, nzoò ká òaa òay zjw mì ku na, ka òo òa varu bi ndàw, a bi hòy kara, mì òo òa varu òe ndàw pi. ¹² Be ze, munu ká ì òaa kòn fe ini Tem Law Pie na, fe ini ká hà nzoò mbika lawri riw bele ngónke na, ì nzaa faake ngi-ngji.

¹³ Be mini ze, nzoò ká òaa nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na, òo nun hàŋa ni ka vbi Ngerewuru ka hà ni fe ini ndáy sɔw òayke na ku, ¹⁴ òay ji le, zadka mì òaa nzaa òay kere báy nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na le, bil law-i òaa nzaa òay kere, a roo le, kér òay bi òo tidí. ¹⁵ A munu ku wà, mì òáa mina ro le? Mí òaa nzaa òay kere báy nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na ndàw, a mí òaa nzaa òay kere báy kér òay bi kara ndàw pi. Mí òika sim báy nzaa òay kiji ká nzoò laa ya ndàw, a mí òi sim báy kér òay bi hòy kara ndàw pi. ¹⁶ Ba tusue kji, zadka mì òaa taambòl hà Ngerewuru báy nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na wà, nzoò ká kaw òa nzoò láa òay hòy ká zad mbjw kji ká'a laa òay bi ká mì òaa na ya wà, a òáa mina a òaa «Amem» òo tul nzaa òay kere bi na ku le woo? ¹⁷ Ze nzaa òay kere taambòl bi ndad na òamba hòy kara, hà hurusuo hà kji-i ká òil mbika law òe ya.

¹⁸ Mí òaa taambòl hà Ngerewuru òay tul nzaa òay kiji ká nzoò laa ya ká mì òaa mba ri riw bele. ¹⁹ Roo le, ká zad mbjw kji nzoò mbika lawri na, òaa bayri òa ndeòe hà nzoòfri laa ta-taŋ na, ndad mba òaa bayri wuruk wuruk báy nzaa òay kiji ká nzoò laa ya na.

²⁰ Yu-iri, ì òo munu òa ledri báy faa òay òaa òaari na mbáa. Fe ká òa fe kàya na, ì hà law-ri òa law led ká òi, roo le, báy faa mbii òay òaa òaari na, ndad òay hàŋa ri vi

ba ngɔŋɔ nzoɔb ká dɪ. ²¹ I kɔ, Ngerembay
baa do ɓil mbede be mii:

«Bay faa nzoɔbri ká i baa nzaa rɪm bayri,
báy faa nzoɔbri ká i baa nzaa ká nzoɔb laa
ya na,
m̀i b́aa h́a nzoɔb ɓiri na.

Ze munu hoy kara i ti láa bay ɓi ya*.»

²² Be ze, fe ini b́aa nzaa bay k̄iri ká nzoɔb
laa ya na, ba fe k̄ie ká bay tul nzoɔbri ká
i mbi law-ri na ya, roo le, bay tul nzoɔbri
ká i mbi law-ri ya na. A fe ini ýaŋa bay
saa nzaa Ngerewuru na laa le, ba fe fere
ká bay tul nzoɔbri ká i mbi law-ri ya na ya,
roo le, bay tul nzoɔb mbika lawri. ²³ Zadka
nzoɔb mbika lawri riw bele mbu k̄i, roo i
t̄i s̄aw b́aa nzaa bay k̄iri ká nzoɔb laa ya
na riw bele báy zad̄ ɓari, roo nzoɔb ká se
ba sed̄ be hoy, mase nzoɔb ká mbi law-ε
ya hoy r̄i tul-r̄i na ẃa, a b́aa ha r̄i mii,
i ba k̄ɔkɔ nzoɔb ya le woo? ²⁴ Roo le, zadka
nzoɔbri riw bele baa bay ká i ýa saa nzaa
Ngerewuru, roo nzoɔb ká vi ba vi be hoy,
mase nzoɔb ká mbi law-ε ya hoy r̄i i a se
tul-r̄i na le, báy faa bayri ká'a laa na, bay
feyaa be na m̄gba tul-e ha ni dáake bay
ɓo tul-e be k̄i s̄uò-ε. ²⁵ A k̄er bay ɓeri
ká do zad̄ muni na kara, a t̄ina do zad̄
hie gbay gbay ha ni le gburuk, a huku
siri ká pol Ngerewuru a kod̄ ni a baa mii:
«I]gerewuru na do sakra baari ba tusue
k̄i.»

Léke fe báy zad̄ε zad̄ε ká zad̄ mbu k̄i

²⁶ Ȳu-iri, ẃa ńaa náa dáari mina ro le?
Zadka i mbu k̄i le, nzoɔb mb̄jw ká sakra
baari mbi sim a d̄i; a nzoɔb k̄i uru a
fere nzoɔbri fe; a nzoɔb k̄i baa bay fe ká
Ngerewuru ha ni t̄i nun-ε; a nzoɔb k̄i uru a
baa bay báy nzaa bay k̄iri ká nzoɔb laa ya;
a nzoɔb k̄i laa le, uru a nday s̄aw bayke na.
Roo le, ndad̄ bay haŋa fekeri riw bele ku
na, ka s̄o nzoɔb mbika lawri ha ri ngónke
ká ɓil mbika law. ²⁷ Ze ɓo, zadka nzoɔb baa
nzaa bay k̄iri ká nzoɔb laa ya na le, nzoɔbri
sidi mase nḡji bambake le, ka ba say ze
i baa bay na. Rɔbay, i baa bay na báy
tɔŋnoke tɔŋnoke, le, nzoɔb k̄i a ndáy s̄aw
baykeri na ku. ²⁸ A zadka ɓo, nzoɔb ndáy
s̄aw baykeri na mb̄jw tiya le, nzoɔb ká do
báy fe ini b́aa nzaa bay k̄iri ká nzoɔb laa ya
na, ka m̄gba nzi-ε ká zad̄ mbu k̄i, a baa bay
ká ɓil law-ε ndaw, a baa h́a Ngerewuru
ndaw pi.

²⁹ A ɓari nzoɔb ýaŋa bay saa nzaa
Ngerewuru na laa le, nzoɔbri sidi, mase say

ze i baa bay le, nzoɔb h́awri ká i kaw i laa
baykeri na, i békle ɓil baykeri na i kɔ. ³⁰ Ze
nzoɔb k̄i ká kaw roo Ngerewuru h́a fe t̄i
nun nzoɔbke le, nzoɔb ká do b́aa bay ku na,
ka pón̄ nzi-ε. ³¹ Be ndaw roo, baari riw
bele na, bayri ká i ýa saa nzaa Ngerewuru
na, i b́aa báy tɔŋnoke tɔŋnoke bay haŋa
ɓo, baari riw bele na nun-r̄i ka m̄gbúda a
i z̄iŋke h̄yurusuo ká ɓil mbika law. ³² Nzoɔb
ýaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru na, ndad̄
bay haŋa ri daa vu mbom ɓo tul s̄uò-ri báy
faa bay b́aa ɓari, ³³ bay ji le, Ngerewuru
na ba Ngerewuru nzoɔb law lom ɓo, ka ba
Ngerewuru nzoɔb dáa fe nduo k̄i wor wor
ya.

Munu ká zad̄ mbu k̄i nzoɔb mbika lawri
riw bele na, ³⁴ ndad̄ bay haŋa máyri m̄gba
nzaa-ri. I pɔŋ faa ha ri bay haŋa ri baa bay
ká d̄i ya, roo le, i ba nzoɔb dáa vu mbom
munu ká *bol kusol Zibri baa na. ³⁵ Zadka
i h̄ii bay láa s̄aw bay fe haŋeri le, i vbi waa
ɓari ká puo. I kɔ, haŋa máyri nzoɔb baa bay
ká zad̄ mbu k̄i nzoɔb mbika lawri na, ba fe
ká do báy zad̄ε ya†.

³⁶ Ẃa, Bay Ngerewuru na, s̄awke uru
saa luo-r̄i k̄i hoy le? Mase, ba baari huo-r̄i
k̄i hoy ze, bayke t̄i tul-r̄i le woo? ³⁷ Zadka
nzoɔb kɔ s̄uò-ε ba nzoɔb ýaŋa bay saa nzaa
Ngerewuru, mase ka kɔ s̄uò-ε ba nzoɔb ká
do báy fe ini Tem Ngerewuru le, ndad̄
bay haŋa ni ka kɔ mii, bay ká m̀i daa
do ɓil mbede ha r̄i key na, ba bol kusol
Ngerembay. ³⁸ A ze ɓo, zadka nzoɔb tuu
bay key ya le, Ngerewuru kara tuu ni ya
ndaw.

³⁹ Ȳu-iri, be ze i daa kon ýaŋa bay saa
nzaa Ngerewuru, a i haa nzoɔbri faa b́aa
nzaa bay k̄iri ká nzoɔb laa ya na ya. ⁴⁰ Roo
le, ndad̄ bay dáa fekeri riw bele báy faake
faake, roo báy zad̄ε zad̄ε ndaw.

15

T̄i Krisi saa luo huf

¹ Ȳu-iri, timbede m̀i h̄ii bay túma law-r̄i
se tul káa Bay Kere ká m̀i kaa ha r̄i ká i
ýa bayke a i do tul-e na. ² Zadka i m̄gba
bayke ngɔ-ngɔŋ munu ká m̀i ka-káake ha
r̄i na le, i ýa s̄uò-r̄i. Munu ya le, mbika
law baari na do ba fe ká gor hoy.

³ Fe ká m̀i z̄iŋ na, m̀i suo m̀i fere r̄i.
Fe ká ndad̄ bamba tasiri na ze do key:
*Krisi na hu bay tul feyaa naari munu ká
i baa bayke pola do ɓil mbede Ngerewuru
na. ⁴ I voro ni, a le, ndeke d̄i nam sayke

* **14:21** 14.21 Ezay 28.11-12. Ngerewuru na h̄ii bay haŋa nzoɔbri laa bay ɓe ta-taŋ. Be ze a baa bay ha ri báy nzaa ká i la-laa. Roo le, zadka led̄ Izarayelri t̄i ká tul Ngerewuru i h̄ii bay dáa vu mbom ɓo tul bay ɓe ya na, ka h́a nzoɔbri haw yum ká tul-ri ha ri se d̄i d̄i báy s̄aw puo ɓari ká nzoɔbkeri baa nzaa bay k̄i ká i laa ya na. Be ze ká zad̄ ni key na, Pol h̄ii bay b́aa mii, fe ini b́aa nzaa bay k̄iri ká nzoɔb laa ya na, ba fe k̄ie fe ká bay tul nzoɔbri ká i daa law-ri ɓo tul Zezu ya. † **14:35** 14.35 Ze daa r̄i fe ká Pol haa máyri haa ká bay haŋa ri baa bay ká zad̄ mbu k̄i hoy kara, ndad̄ bay haŋa r̄i k̄i Ped̄ 2.18; 21.9; roo 1Kɔ 11.5 ndaw.

na ka tji saa luɔ huɔf, a yji a kaw báy kumnun munu ká i ɔaa báyke ɔo bil mbede Ngerewuru. ⁵ Fal tji be saa luɔ huɔf na, ka tji tul Piyɛ, roɔ a tji tul leɔ nduɔbal-eri ká duɔ fal-e sidi na báy. ⁶ Fale le, ka tji tul yu-eri mbuda kal isɔɔf ndebe. Ruɔ nzoɔ hɛneri ká sakra bari ku na, i kaw báy kumnun báy, roo le, nzoɔ hɛneri ze i hu. ⁷ Fale ku roɔbay na, ka tji tul Zak, roɔ a tji tul *nzoɔ ndáy nzaapedri riw bele báy. ⁸ A fal bari ku riw bele na, ka tji tul-i bi hoy kara ndaw munu ba leɔf tinake.

⁹ Ká ba tusueke kji le, bi na, ká sakra nzoɔ ndáy nzaapedri na, mi tɔn fal, a mi maa bay hana ri di mi ba nzoɔ ndáy nzaapedri ya, bay ji le, mi ɔaa nun nzoɔ mbika lawri tuo sie. ¹⁰ Roo le, báy faa law kere ká Ngerewuru ɔaa zinj mi na, mi ɔo munu ba nzoɔ na kji. A law kere ká a ɔaa zinj mi na, ɔo ba fe ká gor hoy ya. Bi na mi ɔaa ped mba nzoɔ ndáy nzaapedri hawri riw bele. Ká ba tusue kji le, ba bi hoy ya, roo le, ba law kere Ngerewuru ká ɔo zinj mi. ¹¹ Ze ba na bi, mase ba na bari kara, ba káa bay na ku ze buru ka-káake, a ba káa bayke na ku ndaw ze, i ɔaa law-ri bo di ku.

Tji saa luɔ huɔf

¹² Zadka náa káari káa mii, *Krisi tji saa luɔ huɔf ká sakra nzoɔ huɔferi a kaw báy kumnun na waa, ɔaa mina ndaw roɔ, nzoɔ hɛneri ká sakra baari baa mii, nzoɔ ká tji saa luɔ huɔf a kaw báy kumnun na tiya le? ¹³ Zadka ba tusue ká tji saa luɔ huɔf tiya na le, Krisi hoy kara tji saa luɔ huɔf a kaw báy kumnun ya ndaw. ¹⁴ Zadka be Krisi na ka tji saa luɔ huɔf a kaw báy kumnun ya le, káa bay ká buru kaa na ɔo ba fe ká gor hoy ndaw, ɔaa law bo tul-e na hoy kara, ɔo ba fe ká gor hoy ndaw pi. ¹⁵ Roɔbay, zadka ba tusue ká nzoɔ huɔferi ti tji saa luɔ huɔf ya na le, náa bári nzoɔ kúɔf bay zuo nzaa Ngerewuru, bay ji le, náa baari mii, ka ha Krisi tji saa sakra nzoɔ huɔferi a ha ni kaw báy kumnun, roo le, ka ɔaa munu ya. ¹⁶ Zadka ba tusue ká nzoɔ huɔferi tji saa luɔ huɔf i kaw báy kumnun ya le, Krisi hoy kara tji saa luɔ huɔf a kaw báy kumnun ya na ndaw pi. ¹⁷ A zadka Krisi tji saa luɔ huɔf ya le, mbika law baari na ɔo ba fe ká gor hoy ndaw, i ɔo bil feyari banɔuo roɔbay ndaw, ¹⁸ a bari ká i ɔaa law-ri bo tul Krisi roɔ i hu na, i bie ro. ¹⁹ Zadka náa ɔaari law naari nzokɔo te tul Krisi báy káw naari ká tusiri key kji hoy le, náa bári sie bamba tasiri mba nzoɔbri riw bele.

²⁰ Tusueke le, Krisi na tji saa sakra nzoɔ huɔferi a kaw báy kumnun. Be na, ka ba titire nzoɔ huɔferi ká a tji saa luɔ huɔf a kaw báy kumnun. Krisi ká ba titire nzoɔ huɔferi ká tji saa luɔ huɔf na kie mii, nzoɔbri

ká i hu na i tji saa luɔ huɔf a i kaw báy kumnun ndaw pi. ²¹⁻²² Ba tusue kji, munu ká nzoɔbri riw bele hu báy faa zuo zinj nzoɔ ká mbijw hoy ká ba *Adam na, báy faa zuo zinj nzoɔ ká mbijw ká ba Krisi ndaw na ze, nzoɔbri tji ke saa luɔ huɔf bay káw báy kumnun faa mbijw munu ndaw pi. ²³ Roo le, tji saa luɔ huɔfke ku na, nzoɔ ha ha ha le, a ɔoko zaɔ ɔol be ɔol be. Krisi na ba titire nzoɔ ká tji saa luɔ huɔf, roɔ nam ká a yji a vi na, bari ká i ba taa be na i tɔn di báy. ²⁴ Fale ku roɔ, a bá ɔro bie nam ká mgbaɔa na báy. Krisi na a bie hɛrusuo ká kal tul zaɔ na riw bele ndaw, hɛrusuori riw bele ndaw, roɔ báy hɛrusuo temri riw bele ndaw pi. Fale le, ka a pɔn puoruo ha Ngerewuru Báa na. ²⁵ Do nun hana Krisi ka re mbay kpuru maa báy Ngerewuru ká mba tul nzoɔ tul ngani beri riw bele, ha ni to ri ɔo bal-e kek. ²⁶ ɔro bie nzoɔ tul ngani ká a bie ni na ba huɔf. ²⁷ Ba tusue kji, mbede Ngerewuru baa mii:

«Ngerewuru ɔaa ferri riw bele zuo pol-e*» Zadka a baa mii: «Feri riw bele zuo pol-e» na Ngerewuru ká ɔaa ferri riw bele zuo pol Krisi na ti bil-e ya. Be ze ba bay ká ɔo tan kaɔ kaɔ. ²⁸ A zadka ferri riw bele zuo pol Krisi na, be Vu Ngerewuru kji sɔo-e na, a ɔaa sɔo-e bo pol Ngerewuru ká a ɔaa ferri riw bele zuo pol-e na. Be ndaw roɔ, Ngerewuru a reke mbay báy zaɔe riw bele ká tul ferri riw bele báy.

²⁹ I kér se tul nzoɔbri ká i ɔaa tul-ri nduo mbii bay tul nzoɔ huɔferi na i ko. Zadka ba tusue ká huɔfri tji i kaw báy kumnun ya na waa, bay ji ndaw roɔ, i ha ri ɔaa tul-ri nduo mbii bay tul-ri báy le? ³⁰ A naari kji na waa, bay ji ndaw roɔ, náa yjiri sɔo naari ɔo kele báy nam nam ha huɔf roɔbay le woo? ³¹ Yu-iri, báy nam mbijw mbijw riw bele na mi ɔo nzaa huɔf! Mi baa ta-tan munu bay tul ndáka giri sɔo-i ká bay tul-ri, báy zuo zinj kji naari ká bil Zezu Krisi Ngerembay naari na. ³² Mi ru-ruy na ká Efez key zinj nzoɔbri ká i ɔo munu ba nay bisuyri. Zadka mi ker munu ká nzoɔbri ker na waa, ndaɔike ba ji ze mi zinj ká di le? Zadka ba tusue ká huɔfri tji i kaw báy kumnun ya na, náa ɔaari munu ká sim bay báa nzoɔbri baa mii:

«Náa súri a náa nzóri, bay ji le, ruo na náa húkari.»

³³ I úla sɔo-ri ya! Mgbaka báw zinj nzoɔ ká simseɔf be ndaya na bie simseɔf kere. ³⁴ Be mini ze, ndaɔf bay hana ri yji i mgba tul-ri báy kere sɔo-ri kji i ko, a i pɔn ɔaa feyaa na. Tusueke le, nzoɔ hɛneri ká sakra baari ku na tuu Ngerewuru ya. Mi baa munu bay hana sahoj ka se ri.

Sɔo nzoɔ huɔferi ká tji saa luɔ huɔf

³⁵ Ko ya le, nzob hane a vbika bay a baa mii, waa, hudri na i tji i kaw bay kumnun mina le? Waa, bay sùo taa haa ze i tji ke le? ³⁶ Bo kòko nzob! Mjiri ká mù daa zuo luɔ na, zadka'a fere sùo-ε ya le, ti tji ya. ³⁷ Fe ká mù ru ba siri ká ba para nan, mase para fe pay hawri na, ba para fe pay kji hoy ze mù ru bo, ba sùo puu ká'a tji ze mù ru ya. ³⁸ Roo le, ba Ngerewuru ze ha sùo ha parake na munu ká law-ε hii. Mjiri ká bay rin-ri mbijw mbijw na, be kji ze ka ha ri sùo ká maa bay tul-ri tul-ri. ³⁹ Naysuori riw bele na sùo-ri maa kji riw bele ya. Naysuo nzob na do boɔf, taa nayri do boɔf ndaw, taa nduyri do boɔf ndaw, roo taa sjiri kara do boɔf ndaw pi. ⁴⁰ Sùo ká nulue do di ndaw, sùo ká tusiri kara do di ndaw pi. Fe haa haa le, do bay zad nduy be nduy be ká maa bay zad sùo-ε. ⁴¹ Sie do bay zad nduy be ndaw, few dõke bay taa be boɔf ndaw, mbaymawri hoy kara dõke bay taa bari boɔf ndaw pi. Ze ká sakra mbaymawri na ku kara, nduy bari na maa kji riw bele ya, i do boɔf boɔf.

⁴² Zadka Ngerewuru a hanja hudri tji i kaw bay kumnun na kara a doko faa mbijw munu ndaw. Sùo nzob ká bo luɔ na do ba fe huɔe. A zadka'a tji a kaw bay kumnun na laa le, ka ti hu-huɔf mbãa. ⁴³ Sùo nzob ká bo luɔ na, do ba fe vbuka bo bisuy a taa dek dek. A zadka'a tji a kaw bay kumnun na laa le, ká'a doko bay rin dika bay bawda hurusuo. ⁴⁴ Sùo nzob ká bo luɔ na, ba sùo ká tusiri key. A zadka'a tji a kaw bay kumnun laa le, ka do ba sùo nzob ká kaw bay kumnun bay faa Tem Ngerewuru. Munu ká sùo nzob ká tusiri key do di na, sùo nzob ká kaw bay kumnun bay faa Tem Ngerewuru na hoy kara a doko di ndaw pi. ⁴⁵ Mbede Ngerewuru kara baa ndaw mii, titire nzob ká ba *Adam na, Ngerewuru ha ni omi ha ni kawke bay kumnun; a Adam taa fal ká ba *Krisi na, ka ba Tem ká ha nzob kawke bay kumnun ká do banɔuo na. ⁴⁶ Sùo nzob ká kaw bay kumnun bay faa Tem Ngerewuru na do pola ya, roo le, sùo nzob ká tusiri key ze do pola, roo sùo ká kaw bay kumnun bay faa Tem na toɔn di bay. ⁴⁷ Titire nzob ká ba Adam na, Ngerewuru daa ni bay sum siri, a ba nzob ká tusiri key. A Adam taa fal ká ba Krisi na laa le, ka uru saa nulue. ⁴⁸ Nzobri ká i ba taa tusiri key na, i ri nzobri ká Ngerewuru daa ri bay sum siri na. A nzobri ká i ba taa Ngerewuru ká nulue na laa le, i ri nzob ká vi saa nulue. ⁴⁹ Munu ká náa riiri nzob ká Ngerewuru daa ni bay sum siri na, do faa mbijw munu ndaw, náa riiri nzob ká vi saa nulue na ndaw pi.

⁵⁰ Yu-iri, bay ká m̃ hii bay hanja ri laa

na ze do key: sùo nzob ká Ngerewuru daa bay sum siri hoy na, *puoruo Ngerewuru ba taa be ya, a fe ká ba fe huɔe kara maa bay káw bay kumnun ká do banɔuo na ya.

⁵¹ Roo le, m̃ tina fe ká do zad muni na ha ri ko. Náa ti naanari luɔ hud riw bele banɔuo ya, roo le, óro bie nam na, sùo naari riw bele a fere. ⁵² Zadka tjiw mɔba ba óro bie na, ká zadε ku hoy Ngerewuru a hanja nzob hudri tji saa luɔ huɔf. Ká zadε ku na, ba tay nun ká te zima, le, a fere naari riw bele a ha náa kawri ba nzobri ká i ti hu-huɔf mbãa. ⁵³ Tusueke le, do nun hanja fe ká pu-pun na, ka fere a vi ba fe ká pun mbãa ro; a sùo huɔe na ka fere a vi ba sùo ká hu mbãa ndaw. ⁵⁴ Zadka fe punke na a fere a vi ba fe ká pun mbãa ndaw, sùo huɔe na a fere a vi ba sùo ká hu mbãa ndaw na le, bay ká do bil mbede Ngerewuru na a doko munu bay zadε. Bayke baa mii: «Huɔf na ti mbãa ro. Ngerewuru haw yum ká tul-e'.»

⁵⁵ «Bo huɔf, hurusuo háw yum bo na waa, do zad haa ro le woo?»

Bo huɔf, fe rem bori na waa, do zad haa bay le woo?»

⁵⁶ Fe rem huɔf na ba feyaa; a hurusuo feyaa na laa le, uru saa bil *bol kusol. ⁵⁷ Roo le, rin dika ba taa Ngerewuru ká ha náa hawri yum bay faa Ngerembay naari Zezu Krisi.

⁵⁸ Be mini ze, yu-iri, baari ká m̃ ko ri ba nzob nun-i na, i mɔba sùo-ri ngo-ngoɔn a i lan sùo-ri se lie se lew ya. I nduo kiyaw kiyaw banɔuo ká bil ped Ngerembay, bay ji le, i ko ndaw, ped ká i daa bay faa zuo zin ni na do gor hoy ya.

16

Fe mbuj ká bay sókoke nzobri ká Zuruzalem

¹ Timbede key na, m̃ baa bay ká se tul fe mbuj ká bay sókoke nzob mbika lawri ká Zuruzalem. Baari hoy kara do nun hanja ri daa bay faake munu ká m̃ fere nzob mbika lawri ká i mbuj tul kji boɔf boɔf ká kudu zad ká Galasi na. ² Bay nam dimasi mbijw mbijw riw bele na, nzob haa haa le, lari ká'a zin na, ka bo haneri a koro do fi mbijw bay hanja nam ká m̃ tji tul-ri le, nzob ka se sie mbuj fe mbãa ro. ³ Ze zadka m̃ se na le, nzobri ká i nan ri na, m̃ pie ri bay mbede bay nasi do nduo-ri ha ri seke bay fe ká i mbuj na ha nzobri ká Zuruzalem. ⁴ A ze bo, i ko ká maa bay hanja m̃ se ndaw le, bari nzobkeri ku na i seke zin m̃ ndaw.

Feri ká Pol waa bay daa

⁵ Mi ker bay seke kudu zad ká Maseduwan. Fal sed bi na ku ndaw roo m̃ tji

tul-rĩ bay kóko rĩ báy. ⁶ Bi na, mĩ káw zĩj rĩ nam maa fe, ko ya le, mĩ káw zĩj rĩ báy lew ted' riw bele. Zadfka mĩ hii bay séke ɓa ɓadĩ na, ɓaari hoy kara i sóko mĩ ká dĩ.

⁷ Be ni key na, mĩ hii bay kóko rĩ munu hoy mí kál siya ya. Zadfka Ngerembay pɔj faa hã mĩ le, mĩ káw zĩj rĩ nam maa fe ro.

⁸ Roo le, timbede key le, mĩ káw Efez key kpuru maa báy *nam suoriya pantekod, ⁹ bay ji le, faa do hoy hã mĩ bay haɓa mĩ daa ped' Ngerembay ká dĩ, a ze nzob tul ngani biri kara, i ngji ɓamba ká dĩ ndaw.

¹⁰ A zadka Timote se luo-rĩ le, i mgba ni báy kere ká sakra ɓaari hã hje ka daa ni ya, bay ji le, ɓe na ka daa ped' Ngerembay munu ká mĩ daa na ndaw. ¹¹ Hã nzob mbijw ka ndólo ni ya, roo le, i so ni báy faa varu ɓe na hã ni yi báy kere dekeke a ví zĩj mĩ, bay ji le, ɓi ndaw, roo yu-iri ndaw na, ɓuru giyan ni ká zad ni key.

¹² A bay ká se tul yu naari Apolos na, mĩ suru tigbi-e ɓanɓo bay haɓa ni ɓe báy yu naari hawri na i se luo-rĩ. Roo le, timbede key na, kon séke luo-rĩ na daa ni ya báy. Be nu ku le, zadka nam do hoy hã ni le, a se kóko rĩ báy.

Jɔɔ ɓie nzaa ɓoko báy soko Pol

¹³ I káw báy nzaa ɓal-rĩ kekeke i káw tul mbika law ɓaari na ngo-ngon, i mgba sùo-rĩ ɓa wara nzob i do ngo-ngon. ¹⁴ I daa feri riw bele báy law ini.

¹⁵ Yu-iri, mĩ do báy bay mbijw bay ɓókokeri roɓay. Estefanas báy nzob ini ɓeri na i tuu ri ndaw. Baari na i ko ndaw, ɓari na i ɓa titire nzobri ká i mbi law-ri ká kuɗu zad ká Akayi, a i mbi sùo-ri bay daa ped' bay sókoke nzob Ngerewururi. ¹⁶ Nzobri ká munu ku na, i daa vu mbom ka ɓo tul-ri, báy ɓari riw bele ká i daa pedke zĩj ri na.

¹⁷ Vika kóm Estefanas báy Fortunatus, roo Akayikus ndaw na, sùo-i rii mĩ ká dĩ ɓamba. Munu ká i do faa dĩ dĩ zĩj mĩ na, fe ká puo mĩ na i daa hã mĩ, ¹⁸ a i huɔ law-i munu ká i huoke law-rĩ ɓanɓo na. Nzobri ká munu ku na, i ko faa pisi ri ndaw ro!

¹⁹ Nzob mbika lawri ká i mɓu tul kɔ ɓod' ɓod' ká kuɗu zad ká Akayi na, i hii soko ha ri. Akilas báy Prisil báy nzob mbika lawri ká i mɓu kɔ ká ɓil hul ɓari na, i hii soko lik lik ha ri báy riɓ Ngerembay. ²⁰ Yu ɓuru riw bele ká i do zad ni key na i hii soko ha ri. I hii soko hã kɔ ɓa lie ɓa lew, i mgbáke kɔ girik girik.

²¹ Ba ɓi Pol kɔ ze mĩ daa mbede soko key na báy nduo-i ha ri ku. ²² Zadfka nzob hii Ngerembay ya le, fadi ka mgba ni!

Marana tha, Ngerembay ɓuru, vi!

²³ Ndad' bay haɓa law huoke Ngerembay Zezu ka sad' zĩj rĩ riw bele. ²⁴ Baari riw bele ká i zuo zĩj Zezu *Krisi na, mĩ hii ri.

2 Korɔterɪ Mbede ndeke dɪ sidike ká Pol ɗaa / ha nzoɓ mbika lawri ká Korɔte

Bay ká se tul feri ká ɗo bil mbede ni key

Mbede ni key ká ba ndeke dɪ sidike ká Pol ɗaa ha nzoɓ mbika lawri ká Korɔte na kie mii, sakra nzoɓ mbika lawri bay Pol na, bay ɗo dɪ ngɔɔn ɗon ɗon. Nam varu ká Pol suo, bay hɔrusuo ká'a ɗoke ba nzoɓ ndáy nzaaped na yoklo nzoɓ mbika lawri ha láa kɪ ya ɗo sakra bari. Bay faa léke bayri na, i gbúke nzaa láa kɪ ya ká ɗo ha zuo kɪ ɗo sakra nzoɓ mbika lawri bay Pol nzoɓ ndáy nzaaped na. Pol ɗaa mbede ni key a báake saw fe ká ɗaa ká beri báake bay ngɔ-ngɔɔn zɪn ri, roo a báake saw fe ká ɗaa ha ni suoke varu ká'a leke faake na. Ka baa bay suoriya be se tul zuo kɪ be bay bari, roo a kod ri bay ha ni mbu fe bay sókoke nzoɓ mbika lawri ká i ba kɔkuri ká i kaw kuɗu zad ká Zude na. Roɓay, ka baa saw fe ká se tul hɔrusuo ká'a ɗoke ba nzoɓ ndáy nzaaped na. Ka ɗo bay faa ká bay ɗaa fe munu ba nzoɓ ndáy nzaaped, bay jɪ le, ba fe ká Ngerembay kɪ sùo-ε ha ni bay haɲa ni sóke nzoɓ mbika lawri ha ri ngɔnke ba pola pola.

Máa bayri ká ɗo bil-e

Zúo kɪ ká ɗo sakra Pol bay nzoɓ mbika lawri: 1-7

Fe mbu ká bay tul nzoɓ mbika lawri ká kuɗu zad ká Zude: 8-9

Pol baa saw hɔrusuo ká'a ɗoke ba nzoɓ ndáy nzaaped: 10-13

Soko ká Pol hii ha nzoɓ mbika lawri ká Korɔte

¹ Bi Pol, ká Ngerewuru ha mɪ ba nzoɓ ndáy nzaaped Zezu *Krisi bay law hiiya be na, búru yu-i Timote buru ɗaa mbede key na ha ri, baari nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká Korɔte, bay nzoɓ taa Ngerewururi riw bele ká i kaw kuɗu zad ká Akayi riw bele. ² Nɗad bay haɲa law huoke bay ɗeɗeke Baa naari Ngerewuru, bay Ngerembay Zezu Krisi ka sad zɪn ri.

Pol ɗaa taambol ha Ngerewuru

³ Náa písiri Ngerewuru, Baa Ngerembay naari Zezu *Krisi, be ká'a ba nzoɓ kóko nun sie nzoɓri, a ba Ngerewuru nzoɓ huo law nzoɓ ká bil feri riw bele ndaw na. ⁴ Be na, ka huo law buru ká bil kóko seke feri riw bele ká buru ko. Be mini ze, bay faa law buru ká'a huo na, buru hoy kara, buru maa bay huoke law nzoɓri ká i ɗo bil kóko

seke feri bod bod na. ⁵ Ze munu ká buru ko seke feri ngji bamba faa mbjw munu ká Krisi ko na, Ngerewuru huo law buru ngji bamba faa mbjw munu ndaw bay faa zuo zɪn Krisi. ⁶ Lee, kóko seke fe ká buru ko na, ɗaa ha buru huoke law-ri a i zɪnke pam. A law buru ká Ngerewuru huo na, ɗaa ha buru hoy kara buru huoke law-ri, bo i ikike law-ri ká tul kóko seke fe taa mbje ká i ko na faa mbjw munu ká buru ko ndaw. ⁷ Be mini ze, buru ko ta-tan ká bil law buru mii, baari na i ko na seke fe hoy kara, i ɗoko tul mbika law baari, bay jɪ le, munu ká i ko seke fe faa mbjw munu ká buru ko na, law buru ká Ngerewuru huo na, ká'a huo law-ri faa mbjw munu ká'a ɗaa zɪn buru na ndaw.

⁸ Yu-iri, kóko seke fe ká tɪ tul buru ká kuɗu zad ká Azi na, buru hii bay haɲa ri laa ta-tan. Ba ruy ká ngɔɔn bamba tasiri ze zɪn buru, a kal tul hɔrusuo buru pavbaɗ. Law buru saa ha buru ker mii, buru maa bay tɪ ká bil-e bay káw bay kumnun mbáa. ⁹ Buru na buru mɓba mii, ba nam huɗ buru kɪ ze maa. Lee, feke ku na ɗo munu bay haɲa buru ɗáake law buru ka te tul hɔrusuo buru ya, roo le, bay haɲa buru ɗáake law buru bo tul Ngerewuru, nzoɓ tina nzoɓri saa luɔ huɗ ha ri kaw bay kumnun. ¹⁰ Ba be kɪ ze, ka yaa buru saa bil huɗ, ze a yaa buru na roɓay. Ba tusue kɪ, buru ɗaa law buru nzokɗo te tulle, búru baa mii ká'a yaa buru munu ba pola na roɓay. ¹¹ Baari sùo-ri hoy kara, munu ká i ɗaa nzaa bay kere i sóke buru ndaw na, Ngerewuru a láa nzaa bay kere baari bay taa ruo nzoɓri ká i ɗaa bay tul buru, a sámke fe zuo tul buru, a ha nzoɓri ngji bamba i ɗáake ni taambol bay tul buru na.

Pol tina saw bay varu be ká'a suo

¹² I ko, saw ndáka giri sùo buru na ze ɗo key: kɛr bay buru kie buru ta-tan mii, simsed buru ká sakra nzoɓri ká tusiri key, roo kakalke le, ká sakra baari nzoɓ mbika lawri ndaw na, ba simsed ká buru se bay faake ndaw, roo bay law pie ká uru saa luɔ Ngerewuru ndaw pi. Simsedke ku na, buru se bay faa nun nzem nzoɓri ká tusiri key ya, roo le, bay faa law kere Ngerewuru. ¹³⁻¹⁴ Tusueke le, mbede ká buru ɗaa ha ri na, kɛr bay kɪ bod muɗ dɪ bay hay ká i kɪ, a i laa ku na ya. Timbede key na, i laa bayke riw ya bay. Mi ko le, i láa bayke *tan kad kad bay, bay haɲa bo nam ká Ngerembay Zezu a yi a vi na, i ndáka giri sùo-ri bay tul buru munu ká buru hoy kara, buru ndákake giri sùo buru bay tul-ri ndaw na.

¹⁵⁻¹⁶ Bi na, mɪ ɗaa law-i bo tul-ri, be ze mi wáake varu bay séke luɔ-ri pola ndaw

roo, bay kál se kuđu zad ká Maseduwan. Uru saa dɪ ku ndaw roo, m̄i ker bay ȳji báy faa tul-r̄i na robay. Be munu roo, a bá fe s̄ami ká i z̄in ndeke dɪ ba sidfike. A fae ku ndaw roo, m̄i ker bay haɲa r̄i so m̄i báy faa varu b̄i ká m̄i séke ba kuđu zad ká Zude na. ¹⁷ A ku waa, varu ká m̄i waa a m̄i se munu ká m̄i baa ya ku na, m̄i waa ba baylu hoy le? Mase, feri ká m̄i waa ku na waa, m̄i hii bay d̄aa fekeri báy faa nun nzem nzobri hoy, a ha s̄uo bayri ká t̄ji ká nzaa-i na, ȳji a ba kúf bay ndaw le woo? ¹⁸ Bay ká m̄i baa ha r̄i na, s̄uo bay báy kúf bay zukri k̄j ká dɪ ya. Ngerewuru ká do tul bay be na, ka ba nzob bay nasi b̄i. ¹⁹ I ko, Zezu *Krisi Vu Ngerewuru ká búru Silas* báy Timote, buru ka-káa bay be ha r̄i na, s̄uo bay báy kúf bay zukri k̄j ká b̄il bay be ya. Roo le, ka ba nzob ká s̄uo bay k̄j mb̄jw hoy ze do nzi-e banɔuo. ²⁰ Tusueke le, feri riw bele ká Ngerewuru waa na, ba Zezu Krisi k̄j ze d̄aa feke o ngid báy zad̄e. Be mini ze, zadka náa hiiri «Amem,» náa dáakeri riɲ d̄ika bo tul Ngerewuru le, náa dáari báy faa Zezu Krisi. ²¹ Nzob ká d̄aa ha náa zuori z̄in k̄j ká b̄il Zezu Krisi na, be ze ba Ngerewuru. Ba be na k̄j ze ka nan naari zuo bod̄, ²² a te surum do s̄uo naari ba nzob taa be ndaw, roo a ha Tem be ya b̄il law naari kpol kpol bay haɲa bo, náa kóri ka-taɲ m̄i, feri riw bele ká'a waa bay tul naari na, náa z̄inri z̄in na k̄j.

²³ Bi na, m̄i ȳji m̄i se Korɔte ya, bay j̄i le, m̄i hii bay haɲa law-r̄i ka se r̄i ba pola pola ya. Ngerewuru ze ba nzob bay nasi b̄i; ze bo, m̄i kud̄ ba bay laa le, ka ha m̄i hu mak mak. ²⁴ Buru na, bay ká se tul mbika law baari na, buru hii bay réke m̄bay ká tul-r̄i ya, bay j̄i le, i do tul mbika law baari ngo-ngoɲ. A roo le, buru zuo z̄in r̄i mb̄jw hoy ká tul pedke bay haɲa r̄i kaw báy suoriya.

2

¹ Be ze, m̄i mbi nzaa-i bay ȳji se luo-r̄i ha law-r̄i ka se r̄i ba k̄j ya. ² I ko, zadka b̄i k̄j m̄i d̄aa ha law-r̄i se r̄i na waa, nzob ve ndaw roo a haɲa m̄i suoriya báy le? Waa, ba baari na ká m̄i d̄aa ha law-r̄i se r̄i ku na ya le woo? ³ Saɯke mini ze, m̄i dáake mbede na ha r̄i taɲ séke luo-r̄i, bay haɲa bo, zadka m̄i se le, baari ká i d̄aa ha m̄i z̄in suoriya na, i úru i d̄aa ha law-i ka se m̄i ya. Ba tusue k̄j, fe ká m̄i ko ta-taɲ na, zadka m̄i do b̄il suoriya le, baari kara, i d̄aa suoriya riw bele ndaw. ⁴ I ko, mbede ká m̄i d̄aa ha r̄i ku na, m̄i d̄aa báy law-i ká nze mgbuk mgbuk, báy bawda k̄er bay ndaw, roo m̄i

re báy mbii nun-i mgbobo mgbobo ndaw pi. Báy faa mbede ku na, m̄i hii bay haɲa r̄i z̄inke law seke ya, roo le, m̄i hii bay k̄ie r̄i m̄i, mina ze m̄i hii r̄i le.

Ndaka buma z̄in nzob ká d̄aa fe seke z̄in nzob

⁵ Ze nzob haɲe d̄aa na fe seke z̄in nzob k̄j kara, ba b̄i huo-i ze ka d̄aa feke z̄in m̄i ya, roo le, ba baari riw bele zu. Bay r̄ji ba bay ya le, ba ruoke haɲeri. ⁶ Nzobke ku na, ȳjw ká ruo nzobri ȳjw ni ká sakra baari na maa ni mgbak mgbak. ⁷ Be mini ze, timbede key na i nda buma ro ka z̄in nzobke na a i huo law-e, bay haɲa k̄er bay ká i ni bamba na, ka s̄aa law-e ya. ⁸ Munu zu le, m̄i kod̄ r̄i bay haɲa r̄i d̄aa kere ro ka z̄in ni, i k̄ieke ni ha ni ko ta-taɲ m̄i, ka ba nzob nun-r̄i. ⁹ Tusueke le, m̄i d̄aa mbede ku na ha r̄i bay kóko waa, i d̄aa feri riw bele ká m̄i k̄ie r̄i na báy zad̄e zad̄e k̄j zu le? ¹⁰ I ko, zadka i nda buma z̄in nzob ká tul fe d̄aa kaɲaya be le, b̄i kara m̄i nda buma z̄in nzobke na ndaw. A ze m̄i nda na buma z̄in nzob bay tul fe j̄i j̄i hoy kara, ba fe ká m̄i d̄aa ká pol *Krisi bay tul-r̄i. ¹¹ M̄i d̄aa munu bay haɲa *Satan ka z̄in h̄urusuo a kálke tul naari ya, bay j̄i le, naari na, náa kóri k̄er bay kaɲaya be ká'a hula ba ndaw na ta-taɲ.

Nguri s̄uo Pol báy háw ȳm be báy faa Krisi

¹² Zadka m̄i se m̄i t̄ji Toras, bay ka-káa Bay Kere ká se tul *Krisi na, Ngerembay ha m̄i faa báy kere bay haɲa m̄i dáake ped̄. ¹³ A roo le, law-i do k̄jw bay tul ȳj naari Tite* ká m̄i z̄in ni ya. Be mini ze, m̄i wada nzobri ká Torasi na, a m̄i kal bay séke kuđu zad ká Maseduwan.

¹⁴ Taambol ha Ngerewuru ká nda faa pol buru, ha buru haw ȳm ká tul feri riw bele báy faa z̄uo z̄in Krisi! Ka faa buru a dáake ped̄ bay haɲa nzobri t̄iuke Krisi báy zadri riw bele faa mb̄jw munu ba num ká b̄are f̄y báy zadri riw bele. ¹⁵ Tusueke le, ká pol Ngerewuru na b̄ara s̄uo buru f̄y b̄ara Krisi ká sakra nzobri ká'a ya r̄i, báy b̄ari ká i se ba zad̄ b̄ie. ¹⁶ Nzobri ká i se ba zad̄ b̄ie na, i ko buru ba fe ká b̄are f̄y kp̄iri kp̄iri, a se z̄in ri ba zad̄ hud̄; a nzobri ká Ngerewuru ya r̄i na laa le, i ko buru ba fe ká b̄are f̄y búy búy, a se z̄in ri ba zad̄ káw báy kumnun ká do banɔuo. A waa, nzob ve ze maa bay d̄aa fe niri key na le woo? Buru na buru maa bay d̄aa pedke. ¹⁷ I ko, buru na buru do munu ká ruo nzob haɲeri ká i fere Bay Ngerewuru ba faa feziɲa b̄ari hoy ku na

* **1:19** 1.19 Silas na, báy nzaa gerek le, i d̄i ni ba Silvin. lékeke bay ká ngoɲ doɲ doɲ ká do sakra Pol báy nzobri ká Korɔte. Pol giyan ȳji Tite na nzokdo báy k̄er bay m̄i, nzobri ká Korɔte na, i ȳinra báy bay ba kere ze ha b̄eri mase, mina le? Daa r̄i fe ká Pol báy Tite, i waa bay z̄in k̄j ká Torasi. A le, Pol z̄in Tite ká kuđu zad ká Maseduwan.

* **2:13** 2.13 Pol d̄aa mbede a pieke Tite se Korɔte bay Pol giyan ȳji Tite na nzokdo báy k̄er bay m̄i, nzobri ká Korɔte na, i ȳinra báy bay ba kere ze ha b̄eri mase, mina le? Daa r̄i fe ká Pol báy Tite, i waa bay z̄in k̄j ká Torasi.

ya. Roo le, munu ká Ngerewuru kɪ ze pie buru ba nzob ka-káa bay be na, buru ka-káake báy law pie ká nun-ε munu ba nzob pedf Krisi.

3

Nzob pedf kuni fie

¹ A ku na waa, buru tii saw ndáka giri sùo buru ba kɪ ndaw rɔɔ, ha ri kóke buru ba tusue *nzob ndáy nzaapedri na le woo? Mase, ndad' bay haɲa buru daa munu ká nzob haɲeri, a búru séke luo-rɪ báy mbede bay nasi buru, mase buru yaa mbede saa nduo-rɪ rɔɔ, búru séke luo nzob mbika law haɲri na le woo? ² I ko, baari kɪ ze ì ba mbede bay nasi buru ká *Krisi vbie do waa law buru, ha nzobri riw bele i ko, a ì kɪ. ³ Ba fe ká do ta-taɲ. Baari na, ì ba mbede ká Krisi kɪ sùo-ε vbie báy faa pedf ká'a ha buru daa ká sakra baari. Ka vbie mbedeke báy mbii vbie mbede hoy ya, roo le, ka vbie báy Tem Ngerewuru, Nzob Káw báy Kumnun. Rɔbay, ka vbie mbedeke na do tɪ tisaw ya, roo le, ka vbie do bil law nzob.

⁴ Buru na, buru maa bay daa pedke na ku, bay ji le, buru daa law buru nzokdo bo tul Ngerewuru báy faa Krisi. ⁵ Pedf ká buru daa na, ba pedf ká buru maa bay daa báy tul ganj sùo buru ya, roo le, hɪrusuo buru uru saa luo Ngerewuru. ⁶ Ba fe kɪ ze, ka daa ha hɪrusuo buru maa, a ha buru vi ba nzob pedf kuni fie ká'a saa zɪɲ naari na. Kuni fie key na ba fe ká do tul *bol kusol ká i vbie na hoy ya, roo le, ba fe ká do tul Tem Ngerewuru. I ko, bol kusol ká i vbie na hoy kara vi báy huɔ ha nzob, a Tem Ngerewuru laa le, ha nzob kaw báy kumnun. ⁷ Bol kusol ká Ngerewuru kɪ sùo-ε vbie pola lew do tɪ tisaw ha *Moyze na, vi báy riɲ dika a nduy zɪriri zɪriri. Ze riɲ dikake ti doko baɲɲo ya hoy kara, daa ha ledf Izarayelri maa bay gedfe kóm kaa ba badf ya. A bol kusol ká vi báy huɔ ha nzobri kɪ le, do báy bawda riɲ dika ku ya rɔɔ, ⁸ maa bay pedf daa Tem ká ha nzobri kaw báy kumnun ze, riɲ dikake a kál tul-e pavbadf ya le woo? ⁹ Pedf daa bol kusol ká daa bay huɔ bo tul nzobri kɪ le, do báy riɲ dika ku ya rɔɔ, maa bay pedf daa Tem ká ha Ngerewuru ndáke buma zɪɲ nzobri ha ri vi ba nzobri ká i do báy zadef nzedem na, riɲ dikake a kál tul zadf pavbadf ya le woo? ¹⁰ Tusueke le, kuni fie ká Ngerewuru saa zɪɲ nzobri na, riɲ dikake ba hɪe zikiki ha kuni ká piedke na yɪi a ba fe mbáa hoy ro. ¹¹ I ko, bol kusol ká ti doko baɲɲo ya kɪ le, do báy riɲ dika ku ya rɔɔ, maa bay Tem

Ngerewuru ká do baɲɲo ze, riɲ dikake a ngɪɲa bamba ya le woo?

¹² Munu ká buru daa law buru nzokdo te tul feri key na, buru baa bayke báy nun waa nzob ba kele ha nzobri. ¹³ Buru na, buru daa munu ká Moyze puɔf nun-ε puɔf báy vay gari bay haɲa ledf Izarayelri ko riɲ dika ká nduy ká do kali ká nzaa pol-e na ku ya. ¹⁴ Kér bay bari do tidi. Ze kpuru tɪi timbede key hoy kara, zadka i kɪi Mbede *sáka kuni ká piedke ká Ngerewuru ha Moyze na le, vay gari na puɔf nun-ri ha law-ri vuo ya. Kér bay bari do tidi kob, bay ji le, nzob ká zuo zɪɲ Krisi ndaw rɔɔ, Ngerewuru a nzúo vay gari na ha nun-ε mgbuda báy. ¹⁵ Ba tusue, kpuru tɪi vuri key kara, zadka ledf Izarayelri kɪi *mbede bol kusol ká Ngerewuru ha Moyze na le, vay gari na puɔf nun-ri baɲɲo kob rɔbay. ¹⁶ A ze bo, zadka nzob daa law-ε bo tul Ngerembay le, Ngerewuru nzuo vay gari na ká nun-ε a ha nun-ε mgbuda. ¹⁷ I ko, Ngerembay na ze ba Tem, a ze zadf ká Tem Ngerembay do di na, zadef na ku ze ba zadf hina sùo nzobri. ¹⁸ Naari riw bele ká vay gari nzuo ká nun naari ha náa kóri riɲ dika Ngerembay na, náa yaari sùo zɪɲ ni. Ka fere naari a ha náa riiri ni báy riɲ dika ká se nun-ε ba pola nam báy nam. Be ze ba pedf daa Tem Ngerembay.

4

Fezɪɲa luye ká i kɔɔ do bil gbari ká ba fe ká gor hoy

¹ Ngerewuru daa law kere zɪɲ buru, a daa pedf key na zuo nduo buru. Sawke mini ze, law buru sáake ya bayke. ² Buru tuɲ fe daa sahoɲ báy fe daa yaari ká nzobri daa ká zadf muni na ba fal. Buru ula nzobri ya ndaw, a búru daa 'Bay Ngerewuru nduo kɪ ya ndaw pi. Roo le, tusue bay kɪ ze buru baa ba kele, a búru baa bay haɲa nzobri riw kóke buru ba nzob fe daa báy zadef. Ngerewuru ze ba nzob bay nasi buru. ³ A ze bo, Bay Kere ká buru ka-káake na taɲ ya le, do bay tul nzobri ká i se ba zadf bie. ⁴ Bari nzobkeri ku na, i daa law-ri bo tul *Krisi ya, bay ji le, ngeretemndaya ká re mbay ká tusiri key na fɪmra nun-ri gbifil ha ri maa bay kóko zadf taɲa ká ba 'Bay Kere ká se tul riɲ dika Zezu Krisi na ya. 'Ba be ze, ka yaa fe daa Ngerewuru. ⁵ I ko, buru na, káa bay ká buru kaa na, buru kaa se tul sùo buru ya, roo le, bay ká buru ka-káake na baa mii, Zezu Krisi na ba ngere mbay ká tul feri riw. A buru laa le, buru ba koy baari bay tul-e. ⁶ I ko, Ngerewuru baa pola mii: «Zadf taɲa ka tán ká bil suɲ tilo*.» Ze timbede key na, ba be Ngerewuru na kɪ

* 4:6 4.6 Tiika saw fe 1.3.

ze ka h̄a zad̄ taɲa be na taɲ ká bil law buru kad̄ kad̄, bay haɲa buru kóke riɲ d̄ika be ká tina sùo-ε kad̄ kad̄ ká sùo Krisi. S̄awke mini ze, buru káake káa Bay Kere h̄a nzoɓri.

⁷ Roo le, buru na, buru ba nzoɓ naysuo hoy. Ze buru ɲa na d̄ek d̄ek hoy kara, fe kere ká ndad̄ bamba ká buru ka-káake na, Ngerewuru daa d̄o bil naysuo buru munu ba feɲɲa luye ká i koro d̄o bil gbari ká ba fe ká gor hoy na. Ka daa munu bay haɲa nzoɓri kóke bawda h̄urusuo ká kal tul zad̄ na ba taa Ngerewuru bo, ba taa buru ya. ⁸ Nzoɓri gur h̄urusuo buru ruk ruk báy faa kóko seke ferɪ boɔf boɔf, roo le, i ziɲ faa réɲ buru ya; k̄er bay i buru ba huɔf, roo le, law buru s̄a ya. ⁹ Nzoɓri daa nun buru tuo sie, roo le, Ngerewuru p̄ɲɲ buru ya; nzoɓri ndaka buru, roo le, i ziɲ faa ika buru ya nḡɲy. ¹⁰ Ba tusue k̄i, báy namri riw bele na, buru ko seke fe h̄a sùo buru maa huɔf faa mb̄iw munu ká Zezu ko na, bay haɲa bo, nzoɓri riw bele ká i ko buru na i ko mi, Zezu kaw báy kumnun ká sùo buru ndaw. ¹¹ Káw buru ká tusiri key na, buru d̄o bil huɔf banɲuo bay tul Zezu, bay haɲa bo, káw báy kumnun Zezu na ka k̄ie sùo-ε táɲ kad̄ kad̄ ká sùo buru ká d̄o ba fe huɔf na. ¹² Be mini ze, zad̄ka buru ka-káa Bay Kere Krisi na, huɔf daa ped̄ ká tul buru, a baari laa le, h̄urusuo káw báy kumnun Zezu ro ze daa ped̄ ká tul-ri.

¹³ Roɓay, nzoɓ mb̄iw baa ká bil mbede Ngerewuru mi: «Mi ka-káa Bay Ngerewuru, bay yi le, mi daa law-i bo tul-e†.» Do faa mb̄iw munu ndaw, buru na, munu ká buru daa law buru bo tul Zezu na, buru ka-káa bay ká se tul-e. ¹⁴ Buru ko ndaw, Ngerewuru ká tina Ngerembay Zezu saa luɔ huɔf h̄a ni kaw báy kumnun na, ká'a tina buru saa luɔ huɔf a h̄a buru kaw báy kumnun ziɲ Zezu, h̄a náa d̄ori pol Ngerewuru na mb̄iw hoy. ¹⁵ I ko, ferɪ riw bele ká t̄ji tul buru na, ba fe kere ká bay tul-ri, bay haɲa law kere Ngerewuru na ka yaa zad̄ kp̄ol kp̄ol, a h̄a ruo nzoɓri dáake ni taambol, h̄a ni ka d̄o ba fe riɲ d̄ika be.

Káw báy kumnun báy faa daa law bo tul Ngerewuru

¹⁶ S̄awke mini ze, buru h̄a law buru s̄a ya. Ze naysuo buru ɲa d̄ek d̄ek hoy kara, Ngerewuru h̄a p̄ara nun sùo buru ziɲ h̄urusuo nam báy nam banɲuo kpadara. ¹⁷ I ko, bawda kóko seke fe ká buru ko ká timbede key na a kál. A zad̄ka buru ker se tul bawda riɲ d̄ika ká kal ferɪ riw ká d̄o banɲuo ká Ngerewuru a daa d̄o bay tul buru na le, riɪ fe ká kóko seke feke ku na ba fe ya. ¹⁸ Tusueke le, buru daa law buru

bo tul fe ká nzoɓ ko báy nun-ε na ya, roo le, fe ká nzoɓ ko báy nun-ε ya na, be ze buru daa law buru bo d̄i, bay yi le, fe ká nzoɓ ko báy nun-ε na, waka ya hoy le, a kali. A roo le, fe ká nzoɓ ko báy nun-ε ya na d̄o banɲuo kpadara.

5

¹ Sùo ká buru káwke tusiri key na d̄o munu ba hul pud̄i ka'a b̄ie. Ze a b̄ie na hoy kara, buru ko ndaw, Ngerewuru a haɲa buru sùo fie ká nulue. Sùo fieke ku na ba hul ká nduo nzoɓ ze mbuo ya, roo le, ba Ngerewuru k̄i ze mbuo, a ba fe ká'a d̄oko banɲuo. ² A timbede key na, buru re sùo buru bay haɲa Ngerewuru ka mbi sùo ká d̄o banɲuo ká ba hul káw buru ká nulue na, a daa nduo sùo buru munu ba gari fie. ³ Be munu roo, gari fie na nduo sùo buru le, suo buru na a d̄oko hoy hoy ya. ⁴ Ba tusue, sùo buru ká buru káwke tusiri key na, buru re bay fe sekeri ká buru ko ká timbede key. Buru re bay haɲa Ngerewuru ka naa t̄ɲw sùo buru key na ya, roo le, buru hii bay haɲa ni ka fére buru, a h̄a buru sùo fie ká'a d̄oko banɲuo. Be mini ze, sùo buru ká tusiri key ká d̄o ba fe huɔf na, ká'a fére h̄a sùo fie ká'a d̄oko banɲuo na ro re mbay ká tul-e. ⁵ Nzoɓ ká leke faa fe key na, ba Ngerewuru. Ka h̄a buru Tem Law Pie be bay k̄ieke mi, fe kereri riw bele ká'a waa bay tul buru na, buru ziɲ.

⁶ Be ze, buru mɓba law buru ngo-ngon banɲuo. Buru ko ndaw, zad̄ka buru d̄o bil naysuo key le, buru d̄o d̄i d̄i báy zad̄ káw buru ká d̄o lakun Ngerembay. ⁷ Ze munu hoy kara, buru kaw báy faa law buru ká buru daa bo tul Ngerewuru bo, báy faa ferɪ ká buru ko báy nun buru ya. ⁸ Ba tusue, buru na buru mɓba law buru ngo-ngon banɲuo. Tusueke le, ká bil w̄ara law buru na, buru hii bay p̄ɲɲ naysuo key bay zól bay v̄a káw lakun Ngerembay. ⁹ Ze buru d̄o bil naysuo ká tusiri key, mase buru se na luɔ Ngerembay hoy kara, fe ká ndad̄ bamba tasiri ká law buru mɓba d̄i na, ba daa fe ká rii law-e. ¹⁰ I ko, naari riw bele na, náa d̄okori pol *Krisi bay haɲa ni ka kun sal bay ka zúo tul naari bay haɲa nzoɓ h̄a h̄a le, ka ziɲ fe tunduo ká maa báy zad̄ fe daa be, ká ba kere mase, ndaya báy nam ká'a d̄oke bil naysuo ká tusiri key báy na.

Ped̄ daa h̄a nzoɓri zuo ziɲ Ngerewuru báy faa Krisi

¹¹ Buru na, fe ká ba h̄ie Ngerembay na, buru ko bayke ta-taɲ. Be mini ze, buru nzaa faa bay haɲa bayke ka mɓba law nzoɓri. Ngerewuru sùo-ε na tuu buru ta-taɲ. Mi ker mi ko le, ká bil w̄ara law-ri na

Ì tuu mî ta-tan ndaw. ¹² Buru ti tiika saw ndaka giri sùo buru kî sùo buru ká luo-rî ya. Roo le, buru ha rî faa bay haɲa rî nda giri sùo-rî bay tul buru. Be ndaw ɔɔ, ì zîɲ mbii bay ká bay yîɲra ha bari nzoɓri ká i ɗaa riɲ ɗika bo tul fe ká kele hoy taɲ ɗáa riɲ ɗika bo tul fe ká ɗo bil law nziya na. ¹³ Ze ba tusue (munu ká nzoɓ haɲeri baa mii,) buru ba kòko le, ba bay ká ɗo sakra buru báy Ngerewuru bo, bayke ɗo nzaa-rî ya. A ze bo, kér bay buru na ɗo báy zadɛ laa le, ba fe kere ká ɗo bay tul-rî. ¹⁴ I ko, law ini *Krisi na re mbay ká tul buru ha buru ɗáake ped buru na báy faake, bay jî le, buru ko ta-tan mii, be na ka hu bay tul nzoɓri riw bele. Be ze, ha nzoɓri riw bele huke zîɲ ni. ¹⁵ Krisi na hu bay tul nzoɓri riw bele bay haɲa bo, nzoɓri ká i kaw báy kumnun na, i ɗaa ferî báy tul-rî mbáa, roo le, i ɗaa ferî bay tul be ká'a hu ndaw ɔɔ, a tji saa luo hud' a kaw báy kumnun bay tul-rî na.

¹⁶ Be ze, timbedɛ key na, buru ko nzoɓri faa mbijw munu ká nzoɓri ká tusiri key ko na mbáa. Ze, pola lew buru ko na Krisi ba nzoɓ naysuo hoy kara, timbedɛ key buru ko ni munu mbáa. ¹⁷ Be mini ze, nzoɓ ká zuo zîɲ Krisi na, ka vi ba nzoɓ fie. Táw ferî ká piedke lew na zekre kad, a ha fe fieri laa ro ze ví suo bol-e. ¹⁸ Fekeri riw bele ku na, ba fe ɗáa Ngerewuru. Ka ɗaa ha náa zuori zîɲ ni báy faa Krisi. Rɔɔbay, ka ha ped haɲa nzoɓri zuo zîɲ ni na zuo nduo buru. ¹⁹ Tusueke le, báy faa be na, Ngerewuru ha nzoɓri riw bele zuo zîɲ ni, a ndáke buma zîɲ ri taɲ fón fal fe ɗáa kaaya bari. Be na kî ze, ka ɗaa ped haɲa nzoɓri zuo zîɲ ni na zuo nduo buru ha buru ka-káake.

²⁰ Be mini ze, buru na buru ɗaa ped munu ba nzoɓ sùo bol Krisi. Zadka buru kod rî báy riɲ Krisi mii, kóɗ nguo hoy, ì zúo zîɲ Ngerewuru na, rii fe ká Ngerewuru bo rî báy faa buru. ²¹ Krisi na ɗaa feyaa ndji kara ba mbijw ya. Roo le, Ngerewuru ha ni suo bol naari nzoɓ fe ɗáa yaari, bay haɲa bo, báy faa zúo zîɲ Krisi na, Ngerewuru ka ndáke buma zîɲ naari a ha náa víri ba nzoɓri ká i ɗo báy zadɛ nzedem ká nun-e.

6

¹ Munu ká buru ɗaa ped mbijw zîɲ Ngerewuru na, buru bo rî bay haɲa rî poɲ law kere ká Ngerewuru ɗaa zîɲ rî na, ha ni ka ɗo ba fe ká gɔr hoy ya. ² I ko, Ngerewuru baa mii:

Báy bil sew ká mî ɗaa law kere zîɲ nzoɓri na, mî laa rew bo;
A bil namri ká mî yaa nzoɓri na, mî so mù ndaw pi*.

Yü-iri, ì laa key: bil sew ká ɗo key na, ba bil sew ká Ngerewuru ɗaa law kere zîɲ nzoɓri. A bil nam ká ɗo key na, ba bil nam ká Ngerewuru yaake nzoɓri.

³ Buru na, ped Ngerewuru ká buru ɗo ɗáake na, buru hii bay ɗáa puu bo faa ha nzoɓ mbijw báake bay kaaya se tul ped buru na ya. ⁴ Pedri riw bele na, buru ɗaa báy faake bay haɲa nzoɓri kóke buru ba nzoɓ ped Ngerewuru. Ze buru ko seke ferî bod bod, mase nzoɓri ɗaa nun buru tuo sie hoy kara, buru iki law buru banguo kpadara. ⁵ Nzoɓri ndaka buru ndaw, i faa buru zuo hul sal ndaw, i suru tigbaa ruo nzoɓri ha ri ɗaa bay zîɲ buru ndaw pi. Buru ɗaa ped buru ta ká dî poɗo poɗo ndaw, nam hoy kara mgba nun buru ya ndaw, a búru ko seke fe kon ndaw pi. ⁶ Buru kie sùo buru ba nzoɓ ped Ngerewururi báy law buru ká *taɲ kad kad ndaw, báy fe kóko ndaw, báy iki law ndaw, báy law kere ndaw, báy hurusuo Tem Law Pie ndaw, báy law ini taa tusueke ndaw pi. ⁷ Buru baa sùo bay ha nzoɓri ndaw, buru ɗaa pedke na báy hurusuo Ngerewuru ndaw. Fe ɗáa ká ɗo báy zadɛ nzedem na, be ze ba fe rem ká buru mgba búru rúke ruy ndaw, búru yaake tul buru ndaw pi. ⁸ Nzoɓri ɗaa mbay bo tul buru, a nzoɓ haɲeri laa le, i ɗaa sahoj ze bo nun buru. I baa bay kaaya se tul buru, a nzoɓ haɲeri laa le, i baa bay kere ze se tul buru. I ko buru ba nzoɓ kúɗ bayri, a roo le, sùo bay kî ze buru baa. ⁹ I ɗaa rii fe ká i ko buru ba mbijw ya, a roo le, nzoɓri riw bele tuu buru tuu. I ko buru ba nzoɓ huderi, a roo le, buru kaw báy kumnun báy. I ɗaa fe seke zîɲ buru, a roo le, i i buru ya ngüy. ¹⁰ I ɗaa buru ko sie, roo le, buru ɗaa suoriya banguo kpadara. I ko buru ba nzoɓ kükuri, roo le, feziɲa ká se tul káa Bay Kere na buru leke nzoɓri ngji bamba. Nzoɓri ker mii, buru ti báy feziɲa mbijw ya, a roo le, tusueke le, buru ɗo báy ferî riw bele.

¹¹ Baari yu bururi ká Korɔte, buru baa bay ta-tan kî ze ha rî. Buru mgbuɗa bil law buru riw bele ɗo hoy ha rî. ¹² Buru le, buru siɲ law buru ká tul-rî ya, roo le, baari ze ì siɲ law-rî ká tul buru. ¹³ Be ni key na, ì ha mî baa bay zîɲ rî munu ba vu-iri ro: kóɗ nguo, ì pón bil law-rî ka ɗo hoy ha buru faa mbijw munu ká buru hoy kara, buru ɗaa zîɲ rî na!

I zúo zîɲ nzoɓri ká i tuɲ Ngerewuru ngereɲ na ya

¹⁴ Baari na, nzoɓri ká i ko Ngerewuru ya na, ì zúo zîɲ ri ká tul fe ɗaa yaa bari na ya. I ko, fe ká ɗo báy zadɛ nzedem na wa, a ɗaa mina a zuo zîɲ fe kaaya le?

* 6:2 6.2 Ezay 49.8.

Waa, zad tana na a zúo zinj sunj tilo ndaw le? ¹⁵ Waa, *Krisi a zúo zinj ngeretemndaya ndaw le woo? Waa, nzoɔ mbika law báy nzoɔ ká mbi law-ε ya na i máa bay zúo zinj kɔ le? ¹⁶ Waa, *hul kani Ngerewuru a dáa mina a hii bay zinj wururi le? I ko, naari na náa bári hul kani Ngerewuru Nzoɔ Káw Báy Kumnun, munu ká be kɔ ka baa do bil mbede be mii:

Mi dáa puo zinj nzoɔ ñiri, a mi se sakra bari.

Mi bá Ngerewuru bari, a bari laa le, i bá nzoɔ ñiri†.

¹⁷ Sɔwke mini ze, i naa sùo-rì ká sakra nzoɔfri ká i yaa bay bi ya na, bo i mgbɔnra fe dáa bari ya.

Fe ká ba kɔya na i zaa ya.

Be ndaw roo, mi yaaŋa ri báy kere báy‡.

¹⁸ Mi bá baa baari,

a baari laa le, i bá vu-i máykeri báy warakeri.

Bi Ngerembay Nzoɔ Hurusuo Luye ze mi baa bay ku§.

7

¹ Baari yu-iri ká mi kò ri ba nzoɔ nun-i na, bay nuri riw bele ká Ngerewuru waa na do bay tul naari. Munu zu le, náa wáari bil law naari ha ni ka tán kad kad, bo ha em ndji kara ka zaa sùo naari ya ndaw, tem sùo naari ya ndaw pi. Náa mgbári sùo naari ngo-ngoŋ, a bo náa séri simsef ká báy faake, a náa káwkeri bil hie Ngerewuru.

Pol dáa suoriya

² Baari na, i pón bil law-rì ka do hoy ha buru! Buru na, buru dáa kɔya zinj nzoɔ mbjw ya ndaw, buru ha nzoɔ mbjw raw faa be ya ndaw, a búru dáa fe dáa riiba ya ndaw pi. ³ Bay key na, mi baa bay dáake bay bo tul-rì ya. Tusueke le, munu ká mi baa ha ri pola na, buru kò ri ba nzoɔ nun buru ba tusue. Ze ba na hud, mase káw báy kumnun hoy kara, fe ká'a wál sakra naari na tiya. ⁴ Bi na, mi dáa law-i te tul-rì nzokdo, a mi ndáke giri sùo-i bamba tasiri bay tul-rì. Ká bil kóko seke fe bururi riw bele na, mi mgbá law-i ngo-ngoŋ, a suoriya kara mbaa bil law-i gbay gbay ndaw pi.

⁵ Ba tusue, zadka buru tji kuɔu zad ká Maseduwán na, buru zinj faa ká bay mgbaka tarám sùo buru ndji ya. Kóko seke feri boɔf boɔf zinj buru ká ñi: nzoɔfri ruu zinj buru ndaw, roo buru hoy kara, hie do bil law buru ndaw pi. ⁶ A roo le, Ngerewuru ká ba Nzoɔ Huo Law Nzoɔ na, ka huo law buru báy vika Tite ká yi i a ví zinj buru. ⁷ Ba vika be ku hoy ya, roo le, bay law-ε ká i

huo ká'a ví lo soroke ha buru laa. Ka baa mii, kón kóko mi ba kɔ na dáa ri lok lok ndaw, i dáa sie bamba bay tul kɔya baari ndaw, roo i mbi sùo-rì ba nzoɔ fal ngan bi bay yaaŋa tul-i ndaw pi. Sɔwke mini ze, timbede key na mi doke bil suoriya mba taa pola ku robay.

⁸ I ko, ze mbede ká mi dáa pola ha ri na, dáa ha ri dáake sie hoy kara, timbede key na, mi ker bayke mbáa. Titire ká mi laa mii, mbedeke dáa ha ri dáa sie na, yoklo kér bay bi bamba, ⁹ roo le, timbede key na mi dáa suoriya. Sie ká i dáa bay tul mbede bi na ku ze ha mi dáake suoriya na, munu ya, roo le, bay sie ká i dáa na, dáa ha ri suo kér bay baari a i súoke nduo ped baari. Be ze, ba fe suoriya bi. Ba dáa sie ká Ngerewuru hii bayke a kie mii, báy faa mbede ká buru pieke ha ri na, buru dáa fe seke ndji kara zinj ri ya. ¹⁰ I ko, dáa sie ká Ngerewuru mbi a dáake ped na, dáa ha nzoɔ súoke kér bay be a zinke pam, bo ba fe ká ti mbika kér bay ha nzoɔ ya. Roo le, dáa sie munu ká nzoɔ tukeleri key dáa na, mboŋ hud mboŋ. ¹¹ Dáa sie ká Ngerewuru mbi a dáake ped na, i ko lereke na i ko mbáa: mina ze timbede key i mbi sùo-rì bay léke faa bay key bay haŋa bay ka naa ka tul-rì le! Mina ze i tun fe kɔya na ngereŋ le! Mina ze i dáa hie bay tul lere fe kɔyake na le! Mina ze i dáa kón kóko mi ba kɔ na le! Mina ze i mbi sùo-rì bay dáa law hiiya Ngerewuru na le! Mina ze i uru koɔf hoy i dáa bay bo tul nzoɔ fe dáa kɔya na le! Báy faa fe niri riw bele ká i dáa na kie mii, i dáa sùo-rì nduo bil fe kɔyake na ku mbáa. ¹² Be ze, zadka mi dáa mbede ha ri na, mi dáa bay tul nzoɔ tud bay na ku ya ndaw, bay tul nzoɔ ká i tud nun-ε báy bay na ku ya ndaw, roo le, mi dáa bay haŋa ri ko sùo-rì sùo-rì ká pol Ngerewuru mii, mina ze i mbi sùo-rì i do fal buru le! ¹³ Be ze, báy faa fe dáa kere baari na, i hooke law buru bamba tasiri.

Ba law buru ká i dáa ha ni huo hoy ya, roo le, zadka buru ko Tite ká do bil suoriya bay tul law-ε ká i huo na, sùo buru kara yi i a rii buru bamba tasiri robay. ¹⁴ Be mini ze, písi ká mi písi ri ká nun Tite pola na, baari hoy kara i dáa sahoŋ bo nun-i ya. A munu ká buru baa sùo bay ha ri banɔuo na, law kere ká i dáa zinj Tite na kie mii, mi písi ri báy faake! ¹⁵ Zadka Tite na ker se tul mgbaka ká i mgbá ni ba sùo-rì báy hie ndaw, sùo tóko ndaw, roo báy vu mbom ká i dáa bo tul-e na, ka yi i a hii bay baari bamba robay. ¹⁶ Bi na, suoriya mbaa bil law-i bay law-i ká mi dáa bo tul-rì ká tul feri riw bele na.

† 6:16 6.16 Soro ped dáa Leviri 26.11-12; Ezekiyel 37.27.

6.18 2 Samiyel 7.14; Zeremi 31.9.

‡ 6:17 6.17 Ezay 52.11; Ezekiyel 20.34, 41.

8

Bay ká se tul fe haɲa ini

¹ Yü-iri, buru hii bay haɲa ri kɔ law kere ká Ngerewuru ɗaa zɪɲ nzoɓ mbika lawri ká i mbü tul kɪ báy zadri ɓoɗ ɓoɗ ká kuɗu zad ká Maseduwan na. ² Fe lie lawri ɓoɗ ɓoɗ tɪi tul-ri ha ri ɗo bil kóko seke fe, roo le, suoriya ɓari kal tul zad. Ze i ɓa kɔku nzoɓ hoy kara, i mgba ini i kieke law-ri ká ɗo puluk. ³ Mi ɓaa ha ri, i uru ɓáy law hiiya ɓari kɪ i ha fe maa ɓáy zad fe ká ɗo nduo-ri, a i ýji i ha kal tul hurusuo-ri roɓay. Bi sùo-i na, mĩ ɓa nzoɓ bay nasike. ⁴ I koɗ buru ngji ɓamba tasiri bay haɲa buru ha ri faa ɓo, ha ri mbü fe na ndaw, bay pieke ha nzoɓ mbika lawri ká Zuruzalem na. ⁵ Bari na, i ɗaa feke i kálke zadɛ ká buru ker na pavɓaɗ, bay ji le, i mbi sùo-ri pola ha Ngerembay, fale roo, i mbi sùo-ri ha buru ɓáy faa law hiiya Ngerewuru ɓáy.

⁶ Be mini ze, buru koɗ Tite bay haɲa ni ka se luo-ri, a mbü fe ká'a tii pedke pola na a ɓroke ɓie ped law kere na. ⁷ Baari na, i ɗaa feri ngi-ngji báy kere. I ngon ká bil mbika law ndaw, i ɗo ɓáy mbii bay ndaw, fe kóko ndaw, ndúo kiyaw kiyaw ká bil ped Ngerewuru ndaw, roo law ini ká i ɗóke bay tul buru ndaw pi. Ze munu hoy kara, buru hii bay haɲa ri kie sùo-ri ɓa nzoɓ law kereri ká puluk na ndaw.

⁸ Ba nzaa-i ze mĩ mbi ha ri ya, roo le, mĩ lo soro fe ɗaa kere nzoɓ hawri ze ha ri, bay haɲa ɓaari kara i kieke tusue law ini ká ɗo bil law-ri na. ⁹ Baari na, i kɔ law kere Ngerembay naari Zezu *Krisi na ko: ɓe ká'a kaw bil ndaɗi baɗak na, ka ɗaa sùo-ε ɓa nzoɓ kɔku bay tul-ri, bay haɲa ɓo ɓáy faa kɔku ɓe na i zɪɲke fe kereri.

¹⁰ Timbeɗe key na, mĩ haɲa ri kér bay ɓi: ped fe mbü ká i tii saɲke kie ro na, ɗo ndaɗ ɓamba bay haɲa ri séke nun-ri ɓa pola, bay ji le, ɓaari na i ɓa titire nzoɓri ká i ɗaa pedke, a i ɓa titire nzoɓri ká i mbi sùo-ri báy zadɛ i ɗáake. ¹¹ Munu zu le, i ɗaa ped fe mbü key na ɓa pola a i ɓroke ɓie. I mbi sùo-ri báy zadɛ munu ká i mbi nzaa-ri ká ɗi i ɗáake ped ɓáy fe ká ɗo nduo-ri ha ni ka wuo nzaa sure ɓáy kere. ¹² I kɔ, zadka nzoɓ uru ɓáy law hiiya ɓe, roo a mbi fe ha Ngerewuru le, Ngerewuru yaa feke na ɓáy kere, a kóke fe ká nzoɓke ɗóke na ɓo, ka soɗ ni bay tul fe ká ti nduo-ε ya na ya.

¹³ Ba fe ká i ti faja fe ɓaari i ha nzoɓ kɔkuri, a i poɲ sùo-ri kaw ɓa sie ya, roo le, buru ɓaa munu bay haɲa nzoɓ mbika lawri so kɪ ɓa lie ɓa lew, a ɓo ha law-ri ka maa kɪ. ¹⁴ Timbeɗe key na, i kaw bil ndaɗi a i maa bay sóko nzoɓri ká i se sie fe. Be ndaw roo, nam ká fe ti nduo-ri ya, roo ɓari

ze i kaw bil ndaɗi le, i máa bay sóko ri ɓáy. Be munu roo, law-ri a máa kɪ ɓáy, ¹⁵ munu ká i ɗaa ɗo bil mbeɗe Ngerewuru mii:

Sakra nzoɓri ká i vaa faja fe sum na,
nzoɓri ká i faja ngji ɓamba na, fe
sumke kal tul-ri ya,
a ɓari ká i faja ngji ya na, fe sumke na
puo ri ya*.

Tite mbi sùo-ε bay sóko ped fe mbü ká Korɛte

¹⁶ Taambol ha Ngerewuru ká ɗaa ha kér bay ndúo kiyaw kiyaw ɗo bil law Tite bay tul-ri, munu ká buru ndaw. ¹⁷ Zadka buru vbi ni bay haɲa ni se luo-ri na, ka yaa ɓayke. Ba ɓe nu ku hoy ya, roo le, ka uru ɓáy law hiiya ɓe kɪ a mbi nzi-ε bay séke luo-ri. ¹⁸ Buru pie yu buru mbijw ha ni se zɪɲ ni ndaw. Yu ɓuruke ku na nzoɓ mbika lawri ká i mbü tul kɪ báy zadri ɓoɗ ɓoɗ riw bele na, i pisi ni bay tul ped káa Bay Kere ká'a ɗaa. ¹⁹ Roɓay, nzoɓ mbika lawri na, i naa ni bay haɲa ni su buru ɓáy faa varu buru na, bay ɓroke ped law kere ká puluk na ha ni ka ɓa fe riɲ ɗika Ngerembay ndaw, ɓay kieke nzoɓri ká Zuruzalem law hiiya buru ká bay sókoke nzoɓ hawri ndaw pi. ²⁰ Buru ɗaa munu bay haɲa nzoɓ mbijw kara, ka ɓaa bay kaaya se tul buru bay tul bawda lari ká i mbü i poɲ zuo nduo buru na ya. ²¹ Buru nzaa faa ká bay ɗaa pedke ɓáy zadɛ ká nun Ngerembay ndaw, ká nun nzoɓri hoy kara ndaw pi.

²² Buru pie nzoɓ kɪ mbijw ká ɓa yu buru na roɓay ha ni se zɪɲ ɓari ká siɗi ku ndaw. Ba nzoɓ ká buru bekle ni faa ɓal ngi-ngji ká bil pedri ɓoɗ ɓoɗ, le, ka nduo ká ɗi kiyaw kiyaw ɓanguo. Timbeɗe kara ka nduo kal taa pola ku roɓay bay tul law-ε ká'a ɗaa ɓo tul-ri ɓamba tasiri na. ²³ A bay ká se tul Tite laa le, ka ɓa ɓaw seɗ ɓi a ɗaa ped zɪɲ mĩ bay tul-ri. A yu buru hawri ká i su ni na ku laa le, i ɓa leɗ nzaaped nzoɓ mbika lawri ká i mbü tul kɪ báy zadri ɓoɗ ɓoɗ ká ped ɗaa ɓari ɗaa riɲ ɗika ɓo tul *Krisi. ²⁴ Munu zu le, zadka i tɪi tul-ri le, i kie ri mii, i kɔ ri ɓa nzoɓ nun-ri ɓa tusue, bay haɲa ɓo nzoɓ mbika lawri ká i mbü tul kɪ ɓoɗ ɓoɗ ká luo-ri na, i kɔ ta-taɲ ndaw mii, ndáka giri buru ká bay tul-ri na ka ɗo ɓa bay baylu ya.

9

Fe mbü ká bay tul nzoɓ kɔkuri ká Zuruzalem

¹ A bay ká se tul lari ká bay sókoke nzoɓ mbika lawri ká kuɗu zad ká Zude na, ɓa fe ká mĩ ti ɗaa mbeɗe kɪ ha ri mbáa. ² Tusueke le, mĩ kɔ law hiiya ɓaari ndaw, a

* 8:15 8.15 Tɪi kele 16.18.

mí nda giri sùo-i bay tul-rì ká luo nzoŋri ká kuđu zad ká Maseduwān ndāw mii: «Ba kíe hoy nzoŋ mbika lawri ká kuđu zad ká Akayi na, i mbū lari a i dō dī ya bay sókoke yū bari ká kuđu zad ká Zude.» Sùo-rì ká nduo kiyaw kiyaw ká tul fe haŋa ini ku na, dāa wāra ɓo ɓil law ruo nzoŋri ká sakra ɓari ku na ɓamba tasiri. ³ Be ze, mī pieke yū-iri se luo-rì, a mī hii bay haŋa rì mgba sāj larike na, ka dō dō munu ká mī ɓaa hā nzoŋri ká kuđu zad ká Maseduwān pola na, bay haŋa ndāka giri ɓi ká bay tul-rì na ka ɓa bay baylu ya. ⁴ A ze ɓo, munu ya roo, zadka nzoŋ mbika lawri ká kuđu zad ká Maseduwān na i se zinj mī ká luo-rì, roo i vāa zinj fe mbū na maa kī ya koɓ le, a ɓá sahoj ɓuru ɓamba tasiri, a taa ɓaari le, ɓa fe ɓaa bayke mbāa ro! ⁵ Be ze, mī ker mī ɓaa mii, dō ndad ɓamba bay haŋa mī pie yū-iri na se luo-rì pola, bay haŋa ri leke faa fe mbū na, munu ká i waa bayke. Mī hii bay haŋa rì mgba sāj fe mbū na dōd ndāw roo mī se ɓáy, a ɓo hā ni ka dō ta-taŋ ɓa fe haŋa ini ká uru saa ɓil wāra lawri kī ɓo, nzoŋ ka sođ rì sođ ká dī ya.

⁶ I kér i ko! Nzoŋ ká ru fe ndji le, a zinj ɓarake ndji; a nzoŋ ká ru fe ngi-ngji laa le, a zinj ngi-ngji laa. ⁷ Munu zu le, ndad bay haŋa nzoŋ hāa hāa le, ka hā munu ká law-ε hii. Ka'a haŋa ɓáy kér bay ya ndāw, nzoŋ ti sođ ni sođ ya ndāw, bay ji le, Ngerewuru hii nzoŋ ká mbi fe a hā ɓáy suorija. ⁸ I ko, Ngerewuru na dō ɓáy hūrusuo ká bay haŋa rì fe kereri ɓođ ɓođ beɗek beɗek bay haŋa ɓo, i dō ɓáy ferri riw bele ká i se sieke ɓaŋguo na ndāw, roo ɓie ferri ká wuruk wuruk ká bay mbika bay dáake ped kereri riw bele na ndāw, ⁹ munu ká mbede Ngerewuru ɓaa mii:

Nzoŋ ká law-ε taŋ puluk na,

ka hā fe pūy pūy hā nzoŋ kükuri.

Law kere ɓe na dō ɓaŋguo kpaɗara*.

¹⁰ Tusueke le, Ngerewuru ká ɓa nzoŋ haŋa mjiiri hā nzoŋ pay, roo fe sūm ká bay haŋa ni ka hólke sùo-ε ndāw na, a haŋa rì mjiiri ferri riw bele ká i se sieke na, roo a dāa hā fe payke ngon ɓa pola pola bay haŋa ɓo ɓáy faa fe haŋa law kere ɓaari ká puluk na, lereke ka dō dī ukpak ukpak. ¹¹ I doko ɓáy ferri beɗek beɗek riw bele bay haŋa ɓo, ɓáy faa fe haŋa ɓaari na i kieke law kere ɓaari ká puluk na hā nzoŋri ko, a hā ruo nzoŋri ká i zinj fe ɓáy faa ɓuru na, i dáake taambol hā Ngerewuru.

¹² I ko, ped fe mbū ká i dāa na, ɓa fe ká bay sókoke nzoŋ mbika lawri ká i kaw ɓil sie ká Zuruzalem hoy ya, roo le, ka'a dāa hā nzoŋri ngji ɓamba dáake taambol hā Ngerewuru. ¹³ ɓáy faa ped fe mbū ɓaari na, i kieke tusue mbika sùo-rì, hā ɓari nzoŋ

mbika lawri na i pisi Ngerewuru bay tul vu mbom ká i dāa ɓo tul Bay Kere *Krisi, a i pisi rì bay tul law-rì ká dō puluk ha rì lékeke feziŋa ɓaari ha ri, ɓáy nzoŋ hawri riw bele. ¹⁴ Roɓay, i kóko rì ɓa nzoŋ nun-ri, a i dāa nzaa bay kere ɓamba bay tul-rì, bay tul bawda law kere ká Ngerewuru dāa zinj rì. ¹⁵ Taambol hā Ngerewuru bay tul bawda fe haŋa ini ɓe ká mba kjiŋa fal-e!

10

Nzoŋri ká i dī sùo-ri ɓa nzoŋ ndáy nzaapedri

¹ Nzoŋ hāneri ɓaa mii, zadka mī dō sakra ɓaari na, mī se yuđuđu, a zadka mī dō zad kī roo mī pie ɓáy mbede ha rì ro le, mī ɓaa bay ngon ɓamba ká dī ɓáy. Roo le, ɓa ɓi Pol kī sùo-i ze mī kod rì ɓáy riŋ Zezu *Krisi ɓe ká'a se yuđuđu na. ² I dāa i sūru tigbāa-i bay haŋa mī yiw rì ɓáy nam ká mī séke luo-rì bay kóko rì na ya. Nzoŋ hāneri dāa bay gōr hoy ɓo tul-i mii, ɓi na mī dāa ped Ngerembay faa mbij munu ká nzoŋri ká tusiri key. ³ Tusueke le, ɓuru ɓa nzoŋri ká tusiri key, roo le, ɓuru ru-ruy munu ká nzoŋri ká tusiri key ya. ⁴ Fe remri ká ɓuru ruke ruy na, uru saa tusiri key ya, roo le, uru saa luo Ngerewuru. Ba fe remri ká hūrusuo-ri maa bay ɓieke hūrusuo nzoŋ tul ngani Ngerewururi. Buru dāa nzaa kúf bay baylu nzoŋri na gby, ⁵ ɓuru ɓie hūrusuo ferri riw bele ká i nda giri sùo-ri i hiyenke faa tuuka Ngerewuru ndāw, roo ɓuru ɓaa bayri ká suo kér bay nzoŋri ha ri dāa vu mbom ɓo tul Krisi ndāw pi. ⁶ Zadka dāa vu mbom ɓaari na dō ɓáy zadε nzedem le, ɓuru dō dī ya bay dāa bay ɓo tul wád bol kusolri riw bele.

⁷ Baari na i ko fal ferri ká kele hoy! Zadka nzoŋ ker ká ɓil law-ε a kī mii, ɓeri ɓa taa Krisi le, ka ko ɓáy kere ndāw ro! Buru na ɓuru ɓa taa Krisi ndāw. ⁸ Ze mī nda na giri sùo-i maa fe ndji bay tul hūrusuo ká Ngerembay hā mī na kara sahojke se mī ya, bay ji le, hūrusuo ke ku na dō bay haŋa rì ngonke ká ɓil mbika law ɓa pola pola ɓo, bay ɓieke rì ɓie ya. ⁹ Mī hii bay haŋa rì ko mī ɓa nzoŋ dāa mbede bay dáake hje ɓo ɓil law-rì ya. ¹⁰ Ba tusue kī, nzoŋ hāneri tjiiri mī i ɓaa mii: «Pol na, zadka'a dāa mbede a pieke hā dī le, ka ɓaa bay ngonke ngonke ze dō dī hā ɓuru, a ze ɓo, zadka'a ví dō sakra ɓuru le, ka ɓa fe ya ndāw, a bay ɓaa ɓe kara huw den den ndāw pi.» ¹¹ Nzoŋ ká ɓaa bay munu ku na, ka ko ɓáy kere ndāw ro! Ferri ká mī ɓaa bayke dō ɓil mbede ha rì ku na, zadka mī se luo-rì le, mī dāa feke ɓáy zadε munu ká mī ɓáake ku na!

* 9:9 9.9 Simri 112.9.

¹² Ba tusue, bari nzoɔ hɛnɛri ká i dɛ sùo-ri ɓa nzoɔ luyeri na, ɓuru ti úru bay ɗáa kpere zɛn ri ya ndaw, ɓuru ti mgbaka sùo ɓuru bay lieke taa ɓari ya ndaw pi. Bari sùo-ri kɛ hɔy ze, i ko sùo-ri ɓa nzoɔ luye, a i mgbá sùo-ri i lieke sùo-ri sùo-ri kɛ hɔy. Bari na, i ɓa kòko nzoɔ! ¹³ ɓuru le, ɓuru ti ndáka giri sùo ɓuru hɛ ni kal tul hɛrusuo ɓuru munu ká nzoɔ hɛnɛri ya. ɓuru nda giri sùo ɓuru kɛ hɔy ká ɓil ped ká Ngerewuru ɗaa zuo nduo ɓuru. Be ze, hɛ ɓuru séke kpuru tɛi luo-ri. ¹⁴ A ze sed ká ɓuru se luo-ri na ku kara, ɓa wad faa tabelem zad ped ɓuru na ya, ɓay ji le, ɓuru kɛ ze ɓuru ɓa titire nzoɔri ká ɓuru se luo-ri ɓuru ka-káa Bay Kere ká se tul Krisi na ha ri. ¹⁵ Munu zu le, ɓuru nda giri sùo ɓuru se tul pedri ká nzoɔ kɛri ɗaa na ya. Roo le, ɓuru ɗaa law ɓuru te nzokɗo ɓuru hii bay haɗa mbika law ɓaari na, ka ngon ɓa pola pola ndaw, ped ká ɓuru ɗaa ká sakra ɓaari na ka se ɓa pola pola ndaw, a ɓuru wadke tul faa tabelem ká Ngerewuru tuu hɛ ɓuru na ya. ¹⁶ Be ndaw roo, ɓuru zɛn faa ká bay vaa ka-káa Bay Kere hɛ nzoɔri ká i kaw tusiriri ká ɗo ɗi ɗi zɛn ri na, taɗ ndáka giri sùo ɓuru ká tul ped ká nzoɔ kɛri ɗaa ká zad ped ɓari na ya.

¹⁷ I ɗaa ɗo ɓil mbede Ngerewuru mii: «Nzoɔ ká hii bay ndáka giri sùo-ε le, ka nda giri bay tul fe ká Ngerembay ɗaa*»

¹⁸ Tusueke le, nzoɔ ká Ngerewuru ko ni ɓa nzoɔ kere na, ɓa be ká ɗi sùo-ε ɓa nzoɔ luye ya, roo le, ɓa be ká Ngerembay ɓa nasi bay be bay kere.

11

Pol ba tusue nzoɔ ndáy nzaaped Krisi

¹ Mi vbi ri bay haɗa ri iki law-ri i laa bay mbúo ɓi ká mi ɓaa ndji key. Kóɗ nguɔ, i iki law-ri ká tul-i i laa. ² Baari na, mi ko ri ɓa nzoɔ nun-i, mi ɗaa sere ɓamba tasiri bay tul-ri; ɓa ɗaa sere ká uru saa luo Ngerewuru, bay ji le, mi hii bay haɗa ri ɗo bay zadɛ nzedem bay tul *Krisi, munu ɓa máy tikdi ká korɔ sùo-ε, a ɗo bay zadɛ nzedem bay tul nzoɔ mbana be kɛ huoe. ³ A roo le, mi ɗaa hɛ bay nzoɔ hɛnɛri ká i ví búmra kér bay ɓaari, hɛ law-ri ká *taɗ kad kad ká i ɗaa ɓo tul Krisi ɓa tusue na, i pón faa mbij munu ká *Ev pónke sùo-ε hɛ sɔy ula ni hɛ ni raw faa Ngerewuru na*. ⁴ Mi ɗaa hɛ, bay ji le, ɓaari na, zadka nzoɔ hɛnɛ ví kie ri bay ká se tul Zezu ká ɗo ɓod bay hay ká ɓuru kie ri na le, i yaa bayke munu mgbum hɔy! Roɓay, zadka nzoɔ hɛnɛ ví ɓaa bay ká se tul tem ká ɗo ɓod bay Tem Ngerewuru, mase nzoɔke ví

ka-káa bay kɛ ká ɗo ɓod bay káa Bay Kere ká ɓuru kaa ha ri na le, i yaa bayke munu mgbum hɔy ndaw!

⁵ Fe ká mi ngga mi ko laa le, bari nzoɔri ká i ɗi sùo-ri ɓa nzoɔ ndáy nzaaped luyeri ku na, fe mbij ká i ko mba mi mba na tiya. ⁶ Ze mi ɓa na nzoɔ nzaa ráa bay ya hɔy kara, fe ká mi ɓaa bayke na, mi ko sawke ko! Ba fe ká ɓuru kie ri ta-taɗ faa ɓal ngi-ngii bay zadri riw bele.

⁷ Zadka mi ɗo ka-káa Bay Kere Ngerewuru ha ri na, mi ɗaa pedke na hɔy hɔy taɗ yaɗa fe saa nduo-ri. Mi ɗaa munu mi ɗinke tul-i bay haɗa ri víke ɓa nzoɔ taa Ngerewuru. A waa, fe ká mi ɗaa ku na ɓa fe ɗaa kɛaya zu le woo? ⁸ Ped ká mi ɗaa na, nzoɔ mbika lawri ká puo kɛri ze i puo mi fe tunduoke hɛ mi ɗaake ped hɔy hɔy bay tul-ri. Mi ɗaa ha ri vi ɓa nzoɔ kɛkuri bay haɗa mi so ri. ⁹ Zadka mi ɗo luo-ri na mi se sie feri, roo le, mi ɓa soɓa nzoɔ mbij ya, bay ji le, yu ɓururi ká i uru ká kuɗu zad ká Maseduwan i vi na, i vi bay feri ká mi se sieke. Ká ɓil feri riw bele na, mi mgbá sùo-i ngɔ-ngon bay ɗoko ɓa soɓa ɓaari ya. Ze mi ɗaa munu ɓa pola roɓay. ¹⁰ Bay faa tusue bay Krisi ká ɗo ɓil law-i na, mi ɓaa ta-taɗ mii: nzoɔ mbij ti haa mi faa ndáka giri sùo-i bay tul ped káa Bay Kere ká mi ɗaa hɔy hɔy ká kuɗu zad ká Akayi riw bele na ya. ¹¹ Waa, bay jike ze mi ɓaake munu le? Mase, bay ɓaa mi, mi hii bay ɓaari ya na le? Ngerewuru le ko ta-taɗ, mi ko ri ɓa nzoɔ nun-i.

¹² Fe ká mi ɗaa na, mi ɗaa munu ɓa pola roɓay, bay haɗa ɓari ká i ɓaa mii, ped ɗaa ɓuru kɛri maa kɛ ku na, i ti zɛn mbij bay ndji ká bay ndáke giri sùo-ri ya. ¹³ Bari nzoɔbkeri ku na, i ɓa nzoɔ ndáy nzaaped taa tusuekeri ya, i ula nzoɔri i fere sùo-ri ɓa nzoɔ ndáy nzaaped Krisi. ¹⁴ Fe ɗaa ɓari ku na tuku nzoɔ mbij ya, bay ji le, *Satan sùo-ε hɔy kara fere sùo-ε ɓa led nzaaped ká nulue ɓa zad taɗa. ¹⁵ Be mini ze, nzoɔ ped ngeretemdayari ká i fere sùo-ri ɓa tusue nzoɔ ped Ngerewuru na kara, tuku nzoɔ mbij mbáa ndaw. Jroke le, i zɛn fe ká'a máa bay zad fe ɗaa ɓari na bay.

Pol ko seke feri ɓod ɓod bay tul Krisi

¹⁶ Mi kay mi ɓaa na roɓay: ndad bay haɗa nzoɔ mbij kara ka ko mi ɓa kòko nzoɔ ya. Mase zadka i ko mi ɓa kòko nzoɔ laa le, i mgbá mi ɓa sùo-ri bay haɗa ɓo, ɓi hɔy kara, mi nda giri sùo-i ndji ndaw. ¹⁷ Ba tusue, bay ká mi ɓaa timbede key na, ɓa bay ká rii law Ngerembay ya, roo le, ká ɓil fe niri ká mi nda giri sùo-i ká ɗi key na, mi ɓaa bay munu ri fe ká mi ɓa kòko nzoɔ. ¹⁸ Munu ká nzoɔri ngii ɓamba

* 10:17 10:17 Zeremi 9:23; 1 Ko 1.31. * 11:3 11:3 Tiika saw fe 3.1-13.

nda giri sùo-ri bay tul feri ká ba taa tusiri key na, bi kara m̄ ndáka giri sùo-i ndaw. ¹⁹ Baari ká ì dī sùo-rī ba nzoɓ nun nzemri na, ì iki law-rī ká tul kòkò nzoɓri mgbum le woo! ²⁰ Bari ká i ɗara rī ba koy, mase i sū rī báy sere, mase i bukru rī, mase i kò rī nzekru a í nda hala nun-rī hōy kara, fe nu ku ndaw roo, ì iki law-rī ká dī báy! ²¹ Buru na le, feri key na hūrusuo buru maa bay ɗaa munu ya. Sahoy báake se m̄ bamba!

A le, fe ká nzoɓri nda giri sùo-ri ká dī ku na, bi hōy kara m̄ maa bay ndáka giri sùo-i ká dī munu ndaw. Be ni key na, m̄ baar rii fe ká m̄ tji kòkò nzoɓ laa ro! ²² Waa, i ba *Eborori le? Bi kara m̄ ba Eboro ndaw. Waa, i ba leɗ Izarayelri le? Bi kara m̄ ba leɗ *Izarayel ndaw. Waa, i ba vu bulu *Abaraham le? Bi kara m̄ ba vu bulu Abaraham ndaw. ²³ Waa, i ba nzoɓ ped *Krisi le? (Nda-ndad! Timbeɗe key na, m̄ báa bay rii nzoɓ ká tul-e fe-ferē k̄j ro!) Bi na, m̄ mba rī pavbaɗ roɓay. M̄ ɗaa ped mba ri a mí ɗaa ká dī poɗo poɗo, nzoɓri mgba m̄ ɓo hul sal kal ri ndaw, i ndaka m̄ faa bal nḡji bamba kal ri ndaw, roo m̄ ɗo bil huɗ faa bal nḡji-nḡji ndaw pi. ²⁴ Saw ɓiri ká i ba Zifri na, i mgba m̄ faa bal ba ndeɓe, a í ndaka m̄ nduo s̄nj say p̄are tɔno mbjw mbjw faa bal ba ndeɓe. ²⁵ Domayri ká Rom i zɔɗ m̄ báy haɓla faa bal ba say, nzoɓri vbuku m̄ báy tisaw faa bal ba mbjw bay ika m̄, hul tumbii riñ m̄ faa bal ba say ndaw, roo, mí naa bil maambii nam mbjw s̄nj mbjw ndaw pi. ²⁶ Báy faa varu ɓiri ká m̄ se ɓanguo na, m̄ tji ká bil huɗ ká bil mbiiri ká yaa zaɗ ndaw, m̄ tji saa nduo ɗombirimri ndaw, saa nduo saw ɓiri ká i ba Zifri ndaw, ká nduo nzoɓri ká i ba Zifri ya ndaw pi. M̄ ko seke fe ká bil nḡerepuori ndaw, ká bil law korri ndaw, ká bil maambiiri ndaw, roo, mí tji saa nduo nzoɓri ká i dī sùo-ri ba yu-iri ndaw pi. ²⁷ M̄ ɗaa sùo-i taa tom mí ɗaa pedri ká nḡoñ bamba tasiri, a mí ɗaa ká dī poɗo poɗo, faa bal nḡji-nḡji nam mgba nun-i ya ndaw, kon bay kon mbii kara í m̄ ndaw, faa bal nḡji-nḡji fe s̄m maa law-i ya ndaw, a mí ko seke fe teɗ, roo gari kara puo m̄ ndaw pi. ²⁸ Bie feri ká t̄on na mba k̄jina hōy ro! Roo le, fe ká law-i mgba dī h̄a m̄ na-nam ya nam báy nam na, bay tul nzoɓ mbika lawri riw bele ká m̄ re sùo-i bay tul-ri. ²⁹ Zaɗka hūrusuo nzoɓ ȳji fal le, bi hōy kara m̄ ɗo rii fe ká hūrusuo-i ȳji fal ndaw, a zaɗka nzoɓ lie ɓo bil feyaa le, law-i nze mgbuk mgbuk bay tul-e.

³⁰ Ze ɓo, ba fe ká bay ndáka giri sùo-i le, m̄ ndáka giri sùo-i bay tul hūrusuo-i ká tiya na. ³¹ Ngerewuru ká ɓa Baa

Ngerembay Zezu na, ka kò ndaw, m̄ kuɗ bay ya. Ndad bay pisi ni ɓanguo kpaɗara! ³² Zaɗka m̄ ɗo Damas kòɓ báy na, nzoɓ réke tul puo ká ɗaa ped h̄a Mbay Aretas na, h̄a nzoɓ yumri kòro faari bay mgbaka m̄. ³³ Roo le, yu-iri ká nḡerepuoke na ɗaa m̄ kaw bil buɗu, roo í h̄a m̄ tji báy nun kòkò dudu, a í ɗirake m̄ báy sal ɓo fal-e†. Be mini ze, m̄ t̄jike saa nduo-ri ha ri mgba m̄ ya nḡyɗ.

12

Ngerewuru h̄a Pol ko feri ká nulue

¹ Bi na, ze ndáka giri ndad na ya hōy kara, ɗo nun haña m̄ nda giri sùo-i. Timbeɗe key na m̄ loko soro feri ká Ngerembay h̄a m̄ ko báy lom, roo báy feri ká ɗo zaɗ muni ká a mgbuɗa nun-i ká dī h̄a m̄ ko na, ɓo ha ri laa. ² Maa mbiimbam duo fale niñ ro, m̄ ko nzoɓ mbjw munu ká se fal Zezu *Krisi ká Ngerewuru mbi ni h̄a ni se nulue lew. Ka mbi ni báy kunnun, mase báy lom kara m̄ ko mbáa; Ngerewuru huo-e hōy ze ko. ³ Ba tusae, m̄ ko le, nzoɓke ku na Ngerewuru mbi ni h̄a ni se zaɗ káw ndad ká luo-e. Roo le, ka h̄a ni se báy lom, mase báy kunnun kara m̄ ko ya; Ngerewuru huo-e hōy ze ko. ⁴ Ká zaɗe ku na, Ngerewuru h̄a nzoɓke laa bayri ká nzoɓ maa bay ndáy ya, nzoɓ mbjw kara ɗo báy faa ká bay ɓaa bayke ya ndaw. ⁵ Nzoɓke ku na, m̄ ndáka giri sùo-i bay tul-e, a bay bi hōy le, m̄ ti ndáka giri sùo-i ya, mase munu ya le, m̄ ndáka giri sùo-i bay tul hūrusuo-i ká tiya. ⁶ A ze m̄ hii na bay ndáka giri sùo-i hōy kara, m̄ ti ɓá kòkò nzoɓ ya, bay ji le, bi na, bay ká m̄ ɓaa na ba sùo bay. Ze munu hōy kara, m̄ ti ndáka giri sùo-i ká dī ya, bay ji le, m̄ hii bay haña nzoɓri ko m̄ ɓa h̄je zikiki bay tul feri ká m̄ ndáke giri sùo-i na ya, roo le, i h̄je m̄ bay tul fe ɗaa bi ndaw, báy tusue bayri ká m̄ baa ndaw pi.

⁷ A feri ká nulue ká m̄ ko na, Ngerewuru hii bay haña m̄ s̄i sùo-i ká dī ya. Be ze, ka ɗaa sem ɓo sùo-i*, munu ba nzoɓ nzaaped Satan bay haña ni ka ɗaa nun-i tuo síe, a ɓo h̄a m̄ zin faa siika sùo-i ya. ⁸ M̄ koɗ Ngerewuru faa bal ba say, bay haña ni ka naa sem ká ɗo sùo-i na ɓa fal, ⁹ roo le, ka ȳjira báy bay h̄a m̄ mii: «Law kere bi na maa bay sóko mù, bay ji le, zaɗka hūrusuo-o tiya na ndaw roo, hūrusuo-i tina sùo-e kad kad ká dī báy.» Be ze, m̄ hii bay ndáka giri sùo-i bay tul hūrusuo-i ká tiya na, bay haña hūrusuo Krisi ka puɗ m̄. ¹⁰ Be mini ze, m̄ ɗaa suoriya bay tul hūrusuo-i ká tiya, mase t̄jiri ká nzoɓri

† 11:33 11.33 Ped 9.24-25. * 12:7 12.7 Báy nzaa gerek le, ba ngatukru ká ɗo bil naysuo Pol a yoklo ni ɓanguo. Ruo nzoɓ h̄neri ker í ɓaa mii, ɓa sem ká ɗo bil naysuo-e, roo le, nzoɓ mbjw kara ko t̄anke ya.

tjiri m̄, mase bil hud ká m̄ do d̄i, mase nzoɓri ká i d̄aa nun-i tuɔ s̄ie, mase kóko seke feri boɗ boɗ ká tji tul-i bay tul Krisi na. Tusueke le, zadka h̄urusuo-i tiya na, be ndaw roo, m̄ zih̄ h̄urusuo ba tusue báy.

Pol re s̄uo-ε bay tul nzoɓ mbika lawri ká Korɔte

¹¹ M̄i baa bay rīi fe ká m̄ tji kòko nzoɓ. Baari ze ì suru m̄i h̄a m̄i d̄aa munu ku. Tusueke le, ba baari ze ì bá nzoɓ yaana tul-i! Ze m̄i ba na fe ya hoy kara, bari ká i d̄i s̄uo-ri ba nzoɓ ndáy nzaaped' luyeri na, fe mbjw ká i kò mba m̄i ká d̄i mba na tiya. ¹² Feri ká kie m̄i, m̄i ba nzoɓ ndáy nzaaped' na, do kele gbay gbay báy dol bi ká sakra baari. M̄i s̄u law-i ká tul ped, m̄i d̄aa feri ká mba kóko, báy fe sanri boɗ boɗ ndaw. ¹³ Waa, fe ji ze ba fe kere ká m̄i d̄aa h̄a nzoɓ mbika law hawri, roo m̄i d̄aa ha ri ya le woo? Fe mbjw ká m̄i kò le, m̄i vi ba soba baari ya. Ze bo munu zu le, ì nda buma zih̄ m̄i bay tul fe d̄aa bi na ku!

¹⁴ I ko, timbede key na, faa bal ba sayke ro m̄i do d̄i ya bay seke luo-ri key, le, m̄i ti bá soba baari mbjw ya. Bi na, káw báy kumnun baari ze m̄i nzaa faake bo, m̄i se sie lari baari ya. Ká ba tusueke le, ngereri ze i koro lari bay dáake fe h̄a vu bari, bo ba ledri ze i koro lari bay dáake fe h̄a ngereri ya. ¹⁵ A bi le, m̄i doko báy suoriya bay f̄a feri riw bele ká m̄i d̄oke, bay d̄aa s̄uo-i taa tom bay tul-ri bay sóke ri. Waa, bay kóko ká m̄i kò ri ba nzoɓ nun-i na ro ze, ì yji i hii bay bi ya le?

¹⁶ Baari na ì kò ndaw, báy dol bi ká sakra baari na, m̄i ba soba baari ya. Roo le, nzoɓ haneri ker i baa m̄i, bi na m̄i mba báy law, ze m̄i do ula ri ku. ¹⁷ Waa, yu-iri ká m̄i pie ri se luo-ri na, i yaa fe saa nduo-ri le? ¹⁸ M̄i kod Tite bay hanja ni ka se luo-ri, robay m̄i pie yu buru ká ì kò ni kò na se zih̄ ni. A ku na waa, ì baa m̄i, Tite na ula ri a yaa fe saa nduo-ri le? Waa, nzaa nduo ped buru Tite, báy simsed buru k̄i na, maa k̄i ya le?

¹⁹ Kò ya le, ba d̄je hoy ì ker ká bil law-ri m̄i, buru nzaa faa náa bay ká tul buru hoy. U-uu munu ya. Yu-iri ká m̄i kò ri ba nzoɓ nun-i, ká pol Ngerewuru na, buru baa bayri key na munu ká *Krisi hii, buru baa baykeri riw bele ku na ha ri bay hanja ri ngóhke ká tul mbika law baari. ²⁰ M̄i d̄aa h̄je m̄i baa m̄i, kò ya le, zadka m̄i tji luo-ri le, m̄i ti zih̄ ri munu ká law-i hii na ya. Zadka do munu zu le, baari hoy kara, ì kóko m̄i báy suoriya ya! M̄i d̄aa h̄je bay rod̄i, mase d̄aa sere, mase law f̄a, mase kóko nun fe, mase tjiri k̄i, mase rad̄ k̄i, mase siika s̄uo, mase d̄aa fe nduo k̄i ká do sakra baari ndaw pi. ²¹ M̄i d̄aa h̄je bay yji bi fal ká m̄i seke luo-ri na, Ngerewuru

ka d̄aa sahoi bo nun-i bay tul-ri h̄a m̄i re-rew bay tul ruokeri ká i rji tul feyaa bari banquo, ká i hii bay pón fal fe d̄aa imri ya ndaw, d̄aa nun pieri ya ndaw, roo fe d̄aa goɓkeri ya ndaw na.

13

Jro bie baka bay Pol báy soko be

¹ Ba faa bal ba sayke ro ze m̄i seke luo-ri v̄aw. Munu ká i d̄aa do bil mbede Ngerewuru m̄i, bayri riw bele ká i léke na, i léke ká nun nzoɓ bay nasikeri sid̄i mase sayri munu*! ² Zadka m̄i se luo-ri faa bal ba sid̄ike na, nzoɓri ká i d̄aa feyaa na m̄i yiw ri ká d̄i. A timbede ká m̄i kaw zad k̄i ká m̄i d̄aa mbede ha ri key hoy kara, nzoɓ fe d̄aa kaayari ká pola, báy nzoɓ hawri riw bele ku na, m̄i kay m̄i baa ha ri na robay: faala k̄i ká m̄i tji luo-ri le, m̄i ti vb̄e-vbem zih̄ nzoɓ mbjw ya. ³ Baari na, ì ged̄e bay kóko fe ká kie m̄i, ba *Krisi ze baa bay báy faa bi na, ì kóko feke na k̄i! Krisi na ba nzoɓ ká t̄a d̄ek d̄ek ká bil ped' ká'a d̄aa ká sakra baari na ya, roo le, ka tina h̄urusuo-ε kad' kad' ba kele. ⁴ Ba tusue k̄i, i ber ni do tul puu say hud bay h̄urusuo-ε ká tiya na, a roo le, ka kaw báy kumnun báy faa h̄urusuo Ngerewuru. Báy faa zúo zih̄ ni na, buru hoy kara h̄urusuo buru tiya ndaw, a roo le, báy faa ped' ká buru d̄aa ká sakra baari na, buru kieke ri káw báy kumnun buru ká buru kaw zih̄ ni báy faa h̄urusuo Ngerewuru na.

⁵ I békle bil law-ri k̄i s̄uo-ri i kò, waa, ì d̄aa law-ri bo tul Zeku Krisi ba tusue k̄i zu le? I kò ndaw, waa, Zeku Krisi do bil law-ri ya le woo? Bo munu ya le, ì roko faake ro! ⁶ Roo le, bi na, m̄i kò Zeku ta-tan a mí ker m̄i kò le, baari na, ì kóko m̄i ba tusue nzoɓ ndáy nzaaped' Krisi. ⁷ Buru kod Ngerewuru bay hanja ri d̄aa fe kaaya mbjw ya. Buru na, buru d̄aa mini bay kieke s̄uo buru ba tusue nzoɓ ped' na, munu ya. Ze ì kò h̄urusuo buru maa na ya hoy kara, buru hii bay kóko ri ká zad' fe d̄aa kere, bay ji le, ⁸ buru na, buru maa bay d̄aa fe mbjw ká bay t̄n̄ke tusue bay Ngerewuru na ya, roo le, buru d̄aa fe ká bay tul tusue bay na. ⁹ Zadka h̄urusuo buru nḡji ya, a ze bo, baari ze h̄urusuo-ri do d̄i nḡji-nḡji laa le, ba fe suoriya buru bamba tasiri. Be ze, buru kod Ngerewuru bay hanja ri vi ba nzoɓri ká ì do báy zad' nzedem. ¹⁰ Ze, m̄i do d̄i d̄i zih̄ ri hoy kara, m̄i d̄aa mbede key na mí pieke pola ha ri, bay hanja bo, zadka m̄i se luo-ri le, m̄i yiw ri nḡo-nḡoɗ báy faa h̄urusuo ká Ngerewuru h̄a m̄i na mbaa. H̄urusuo ke nu, do bay hanja ri

* 13:1 13.1 I k̄i Kijja bol kusol ba sid̄ike 19.15.

ngónke ká bil mbika law ba pola pola bo,
 do bay bięke ri bię ya.

¹¹ Yu-iri! Timbede key na bay bi o ro.
 I do bay suoriya, i mgbá sùo-ri ngó-ngó, a i se nun-ri ba pola. I daa wára bo bil law kị, i ha kér bay baarị maa kị i káwke dekeke zị kị, le, Ngerewuru nzoń law ini bay dekeke na a sáf zị ri.

¹² I hii soko lik lik ha kị ba lie ba lew i mgbáke kị girik girik. Nzoń mbika lawri riw bele na i hii soko ha ri. ¹³ Ndad bay hańa law huoke Ngerembay Zezu Krii, bay law ini Ngerewuru bay hurusuo Tem Law Pie ká ha náa zúkeri kị na, ka sáf zị ri riw bele!

Galasiri Mbede ká Pol daa / ha nzoɓ mbika lawri ká Galasi

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, Pol daa bay bákake nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɔ́ báy zadri boɗ boɗ ká kuduɗ zaɗ ká Galasi, bay tul fe dáa nzoɓ haɓeri ká i vi saa zaɗ kɔ́ a i ri sakra nzoɓ mbika lawri i fere nzoɓri fe ká do boɗ báy taa hay ká Pol fere ri na. Nzoɓkeri ku na, i tun hɔrusuo ká'a dóke ba nzoɓ ndáy nzaaped na i ba mii, nzoɓri ká i ba Zib ya na Ngerewuru a náa bay ká tul-ri, roo le, zadka i daa vu mbom bo tul bol kusol Moyze na ndaw ro! Pol yinjra bay bay ba vaa a ba mii, beri vi ba nzoɓ ndáy nzaaped bay faa diw ká Krisi kɔ́ sùo-ε dɔ́ beri hayke. Ka ba ndaw mii, Ngerewuru yaa nzoɓ a naa bay ká tul-e báy fe ká Zezu Krisi daa bo, báy faa dáa bol kusol Moyze ya. Krisi na tina nzoɓ mbika lawri saa bil koy bol kusol, a timbede key na, do nun haɓa nzoɓri ko fe dáa kere Tem Law Pie na ká bil simsed bari.

Bay ká do bil mbede ni key na, ri kɔ́ báy bay haɓeri ká Pol daa ha nzoɓ mbika lawri ká Róm.

Maa bayri ká do bil-e

Pol ba sɔw fe ká se tul hɔrusuo ká'a dóke ba nzoɓ ndáy nzaaped: 1-2

Ngerewuru naa bay ká tul nzoɓri ká i daa law-ri bo tul Krisi: 3-4

Tji saa bil koy bol kusol, báy ped dáa nzoɓ mbika lawri: 5-6

Soko ká Pol hii ha yu-eri

¹⁻³ Baari yu-iri ká i ba nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɔ́ boɗ boɗ ká kuduɗ zaɗ ká Galasi na, buru yu-iri riw bele ká i do zin mi key na, buru hii soko ha ri. Mbede key na, bi Pol ze mi daa ha ri. Mi ba nzoɓ ndáy nzaaped taa nzoɓ ya ndaw, nzoɓ roo pie mi ya ndaw, roo le, Zezu *Krisi kɔ́ sùo-ε báy Baa naari Ngerewuru ká tina ni saa luɔ huf, a ha ni kaw báy kumnun ze pie mi. Ndad bay haɓa law huoke bay dekeke Ngerewuru Baa naari bay Ngerembay Zezu Krisi ka sáf zin ri. ⁴ Krisi na poɓ sùo-ε ha huf bay tina naari saa bil koy feyari, bay haɓa bo fe ndayari ká tusiri key na, i do báy hɔrusuo ká tul naari mbáa. Ka daa munu, bay ji le, Baa naari Ngerewuru hii bay haɓa ni ka daa. ⁵ Riɓ dika ba taa Ngerewuru mbiimbam bay mbiimbam banɔu! Amem! Ndad bay haɓa ni ka do munu na kɔ́.

Kaa Bay Kere na mbijw hoy

⁶ Yu-iri, Ngerewuru dɔ́ ri báy faa law kere *Krisi. Roo le, timbede key na law-i kuɓ mbii gbaɗ, bay ji le, i poɓ ni yak a i fere sùo-ri bay láa káa bay kɔ́ ká boɗ ro. ⁷ Tusueke le, Bay Kere kɔ́ ká boɗ na tiya. Roo le, mi ba mini ha ri, bay ji le, mi ko ku na, nzoɓ haɓeri fere tul-ri a i nzaa faa bay fere káa Bay Kere Krisi key na do fi mbijw. ⁸ Ze, zadka buru kɔ́, mase led nzaaped ká nulue hoy vi ka-káa Bay Kere key na ha ni do boɗ báy taa hay ká buru ba ha ri na le, fadi Ngerewuru ka mgba ni. ⁹ Munu ká buru ba ha ri pola ro na, mi kay mi ba timbede key na robay: zadka nzoɓri kɔ́ ze vi ka-káa Bay Kere key na ha ni do boɗ báy taa hay ká i yaa ká luɔ buru key na le, fadi Ngerewuru ka mgba ni. ¹⁰ Waa, i ker mina ro le? Timbede key na, mi nzaa faa bay dáa fe ká rii law nzoɓri, mase fe ká rii law Ngerewuru le? Mi hii bay haɓa Ngerewuru ze ka ko mi rii law-e. Waa, mi nzaa faa bay ndád ká nun nzoɓri zu le? Munu ya! Zadka mi nzaa faa bay ndád ká nun nzoɓri robay le, mi ti ba nzoɓ ped taa Krisi ya.

Pol vi ba nzoɓ ndáy nzaaped

¹¹ Yu-iri, mi ba ha ri ta-taɓ: káa Bay Kere ká mi kaa ha ri na, ba ker bay nzoɓ ya. ¹² Mi yaa ká luɔ nzoɓ ya ndaw, a nzoɓ mbijw mini kara fere mi ya ndaw, roo le, ba Zezu *Krisi kɔ́ sùo-ε ze kie mi ha mi ko. ¹³ Baari na, i laa bay simsed bi ká pola ká mi tɔɓke fal fe dáa Zibri ká ba kóɗ Ngerewuru na. Faa ká mi daa sùo-i tun kɔ́ mi dáake nun nzoɓ mbika lawri tuo sie taɓ kóko nun sie bari bay bie ri na, i ko ndaw. ¹⁴ Nzoɓri ká i ba baw biri bay saw biri ká i tɔɓ fal fe dáa Zibri ká ba kóɗ Ngerewuru na, mi nduo kiyaw kiyaw ká dɔ́ mi mba tul-ri riw bele.

¹⁵ Roo le, pola roo bay haɓa ri mbón mi na, Ngerewuru náa mi do boɗ, a dɔ́ mi báy faa law kere be bay haɓa mi vi ba nzoɓ ped be. ¹⁶ Ze nam ká Ngerewuru hii na vi bayji le, ka kie mi Vi-e na, bay haɓa mi ka-káa Bay Kere be na ha nzoɓri ká i ba Zib ya, ká i ko Ngerewuru ya na ha ri laa. Lee, mi se mi vbi nzaa fo ko ká luɔ nzoɓ mbijw ya, ¹⁷ a mi se Zuruzalem luɔ *nzoɓ ndáy nzaapedri ká i do pola ha mi na ya ndaw, roo le, mi zol ba vaa hoy mi se tusiri Arabi. Fale ku roo, mi yi mi se Damas báy. ¹⁸ Fale ku ká daa mbiimbam say ndaw roo, mi se Zuruzalem bay kóko Piye, a mi daa nam duo fale ndebe hoy zin ni. ¹⁹ Mi zin nzoɓ kɔ́ mbijw mini ká ba nzoɓ ndáy nzaaped ká dɔ́ ya, roo le, ba Zak hu-e kɔ́ hoy ká ba yu Ngerembay ze mi zin ni. ²⁰ Bay ká mi vbie do mbede ha ri key na ba sùo bay kɔ́. Ngerewuru ba nzoɓ bay nasi bi, mi kud bay ya. ²¹ Fale ku roo, mi zol mi se tusiri

Siri báy Silisi. ²² Bil sewke ku na, nzoḅ mbika lawri ká i mbụ tul kị ɓoɔ ɓoɔ ká kuɗu zad ká Zude na, i kò mí ya róḅay. ²³ I laa ɓa soro ɓay ɓi hɔy mi: «Be ká'a ɗaa nun nzoḅ mbika lawri tuɔ síe ɓamba ká pola na, ka ɗo ɓoɔ ro. A timbeɗe key le, ka ka-káa ʼBay Kere taa mbjwke ká'a ɓie ɓayke ká pola na ha nzoḅri ɗáake law-ri ɓo tul Krisi.» ²⁴ Lee, i písike Ngerewuru ɓay tul-i.

2

Nzoḅ ndáy nzaaped hɔwri zuɔ zinj Pol

¹ Fale ká ɗaa mbiimbam duɔ fale nin ndaw roo, mí yji mí se Zuruzalem na ɓa kị. Be nu ku le, Barnabas se zinj mí, a mí mɓa Tite kara se zinj mí mbjw ndaw. ² Mí yji mí se ɗi, ɓay ji le, Ngerewuru kie mí ɓay haɓa mí se. Zadka mí tji ɗi na báyyi le, mí zinj nzoḅ ndáka faa pol nzoḅri ká ɗi. Lee, ɓuru mbụ kị fi mbjw ɓoɔ, a mí tina saw ɓay káa ʼBay Kere ká mí kaa ha nzoḅri ká i ɓa Zif ya na ha ri laa. Mí ɗaa munu ɓay haɓa ped ká mí ɗaa pola báy taa hay ká timbeɗe key na, ka ɗo ɓa fe ká gor hɔy ya. ³ Tite ká ɓa ɓaw seɗ ɓi, a ɓa Gerek na hɔy kara, ɓari nzoḅ ndáka faa pol nzoḅri ká ɗi na, i ɗo zinj ni kpaɗ ɓay haɓa ni ka kuɗ ngori munu ká Zifri na ya. ⁴ Feke ɗo munu, ɓay ji le, nzoḅri ká i ɗi sùo-ri ɓa nzoḅ mbika lawri vi nduo sakra naari ɓay békle naari ɓay kóko waa, faa ji ndaw roo náa tjiikeri saa bil *bol kusol Zifri, a náa zuori zinj Zezu *Krisi na le. Bari na, i hii ɓay ɗaa naari ɓa koy bol kusol Zifri na, ⁵ roo le, ɓuru poɗ faa ndji mini kara ha ri ya, ɓay haɓa káa ʼBay Kere ká ɓa tusue ɓay na, ka ɗo munu ɓay tul-ri. ⁶ A ɓari ká nzoḅ mbika lawri kò ri ɓa nzoḅ ndáka faa pol-ri taa tusuekeri na waa, ɓay ji ze, i ɓaa le? (Ze, i ɓa na nzoḅ ndáka faa pol nzoḅ, mase nzoḅ hɔykeri hɔy kara, ɗaa fe mbjw ya, ɓay ji le, Ngerewuru kò nzoḅ báy faa fe ká ɗo sùo-ε ká kele key hɔy ya.) ʼBari ká i ɓa nzoḅ ndáka faa pol-ri na, i ɗaa ɓay kị mbjw ɓo tul ɓay ɓi na ya. ⁷ Roo le, ɓari na i kò ndaw mi, Ngerewuru poɗ ped káa ʼBay Kere na zuo nduo-i ɓay haɓa mí kaa ha nzoḅri ká i ɓa Zif ya na faa mbjw munu ká'a poɗ pedke zuo nduo Piyer ha ni kaa ha Zifri na. ⁸ Róḅay, i kò, Ngerewuru ká ha hurusuo ha Piyer káwke ɓa nzoḅ ndáy nzaaped ká sakra Zifri na, ɓa ɓe kị ze ka ha mí hurusuo ha mí káwke ɓa nzoḅ ndáy nzaaped ká sakra nzoḅri ká i ɓa Zif ya na. ⁹ Zak báy Piyer ndaw, roo Zaa, ɓari ká nzoḅ mbika lawri kò ri ɓa ngerɛ tul-ri na, i kò ɓa Ngerewuru ze ɗaa ped key na zuo nduo-i. Be nu ku ro, i mbụ nzaa-ri riw bele ha ɓuru Barnabas ha ni kie zuo kị ɓuru. Ro,

ɓuru hii ɓay maa kị riw bele, a ɓuru leke ped ká ɓay ɗaa. Buru na, ɓuru waa ɗaa ped ká sakra nzoḅri ká i ɓa Zif ya, a ɓari laa le, i waa ɗaa ped ká sakra nzoḅri ká i ɓa Zif na haɓa ɓuru kér se tul nzoḅ kùkuri. Ba fe ká mɓa law-i ɓanɓuo ɓay ɗaa.

Pol baa zinj Piyer ká tul fe ɗaa ɓe ká Antiyos

¹¹ Zadka Piyer se Antiyos na, mí ɓaa zinj ni ká nun nzoḅ mbika lawri, ɓay ji le, fe ɗaa ɓe ɗo báy zaɗe ya. ¹² Tusueke le, pola roo ɓay haɓa Zif haɓeri ká i ɗo zinj Zak ká Zuruzalem i vi na, ka sù fe mbjw hɔy zinj nzoḅ mbika lawri ká i ɓa Zif ya. Roo le, zadka i vi na báyyi le, ka naa sùo-ε a sù fe zinj ri mbáa, ɓay ji le, ka ɗaa hje Zifri ká ɓay *kuj ngori mɓa law-ri na. ¹³ Zif hɔwri ká i ɓa nzoḅ mbika law na kara, i tii saw ɗaa huo munu ká Piyer na ndaw. Fe ɗaa kɔyaa ɓari na kuɔ Barnabas kị sùo-ε ha ni ɗaa sùo-ε nduo ɗi zinj ri ndaw pi. ¹⁴ Zadka mí kò simseɗ ɓari ká maa báy tusue ɓay ká ɗo bil káa ʼBay Kere na ya báyyi le, mí uru mí ɓaa zinj Piyer ká nun roo nzoḅri riw bele mi: «Bo ká mú ɓa saw Zif kị, a mú vi ɓa nzoḅ mbika law mú poɗ fe saw ɓori na waa, ɗaa mina ndaw roo, timbeɗe key le, mú yji mú suru tigbaa nzoḅ mbika lawri ká i ɓa Zif ya na, ha ri ɗaa fe ɗaa Zifri le?»

¹⁵ «Náa na, saw náa ɓa Zif kị ɓo, náa ɓa nzoḅri ká i ɗi ri ɓa “nzoḅ feyari” munu ká nzoḅri ká i ɓa Zif ya na ya. ¹⁶ Ze ɗo munu hɔy kara, náa kò ta-taɗ ndaw mi, nzoḅ na, Ngerewuru kò ni ɗo báy zaɗe nzedem ká nun-ε ɓay tul fe ká Zezu *Krisi ɗaa kị hɔy ɓo, báy faa ɗaa vu mbom ɓo tul *bol kusol *Moyze ya. Sawke mini ze, naari Zifri kara, náa ɗaari law naari ɓo tul Zezu Krisi ɓay haɓa Ngerewuru ka kò naari ɓa nzoḅri ká náa ɗori báy zaɗe nzedem ká nun-ε ɓay tul fe ká Krisi ɗaa ɓo, báy faa ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusol ya. Nzoḅ mbjw mini ká Ngerewuru kò ni ɓa nzoḅ ká ɗo báy zaɗe nzedem ká nun-ε báy faa ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusol na, tiya*.

¹⁷ «Zadka Ngerewuru kò naari ɓa nzoḅ ká náa ɗori báy zaɗe nzedem ká nun-ε ɓay tul fe ká Krisi ɗaa, roo náa ɗori faa mbjw munu ká nzoḅri ká náa ɗiri ri ɓa “nzoḅ feyari” ká i ɓa Zif ya na waa, ɓa Krisi ze ha náa ɗaari feyaa na ku le? Munu ya mɓan! ¹⁸ A roo le, zadka mí poɗ faa ɗaa law-i te tul ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusol Moyze, roo mí yji mí lie ɓo ɗi mí ɗaa ɓa kị na róḅay le, ɓe nu ku na, ɓa ɓi kị ze, mí ɗaa feyaa. ¹⁹ Fal bol kusol ká ɗaa ɓay ɓo tul-i na ku báyyi le, mí mɓanra ni mbáa wum,

bay haɲa bo, mi káw báy kumnun bay tul Ngerewuru. Huf Krisi ká tul puu say huf na, m̄ zuo zinj ni mbijw hoy ká d̄i. ²⁰ Bi na, m̄ kaw báy kumnun, roo le, m̄ kaw báy tul ganj s̄uo-i ya; ba Krisi ze kaw bil law-i. Káw bi ká timbede key na, m̄ kaw báy faa dáa law-i bo tul Vu Ngerewuru, be ká'a hii m̄ a p̄on s̄uo-ε h̄a huf báy law hiiya be a s̄uoke bol-i. ²¹ Fe law kere Ngerewuru key na, m̄ hii bay t̄inj ngeren̄ ba fal ya. I ko, zadka dáa vu mbom bo tul bol kusol na a máa bay haɲa Ngerewuru ko nzoɓ do báy zadε nzedem ká nun-ε na le, huf Krisi na do ba fe ká gor hoy!»

3

Dáa bol kusol, mase mbika law

¹ Uwaa, baari nzoɓ mbika lawri ká kudu zad ká Galasi, mina ze tul-r̄i fere munu ku le? Nzoɓ ve ze ula r̄i munu ku le? Huf Zezu *Krisi ká tul puu say huf na, m̄ ba bayke ta-tanj ha r̄i laa ro. ² Mi vbika r̄i vbiw mbijw hoy bay haɲa r̄i ȳinjra h̄a mi laa: Tem Law Pie taa Ngerewuru ká i ȳa na w̄a, i ȳa báy faa dáa vu mbom bo tul *bol kusol Zifri, mase báy faa láa káa Bay Kere, ká i dáake law-r̄i bo d̄i na le? ³ W̄a, dáa mina ndaw roo, k̄er bay puo r̄i munu ku le? Titire na, i t̄ii saw mbika s̄uo-r̄i h̄a Ngerewuru báy faa Tem Law Pie, a timbede key le, i hii bay óro bie báy h̄urusuo-r̄i k̄i hoy ro le? ⁴ Feri nḡi-nḡii ká t̄ii tul-r̄i na w̄a, t̄ii gor hoy le? U-uu, ba fe ká ti doko gor hoy ya. ⁵ I ko, zadka Ngerewuru ha r̄i Tem be, a dáa fe san̄ri ká sakra baari na w̄a, ka dáa báy faa bol kusol ká i dáa vu mbom bo d̄i na mase, báy faa káa Bay Kere ká i ȳa bayke, a i dáake law-r̄i bo d̄i na le?

⁶ I k̄er se tul *Abaraham na i ko. Mbede Ngerewuru baa bay se tul-e mii: «Abaraham na dáa law-ε bo tul Ngerewuru, be ze Ngerewuru k̄iike fal mbika law be, a kóke ni ba nzoɓ ká do báy zadε nzedem ká nun-ε*.» ⁷ Be ze do nun haɲa r̄i ko mii, bari ká i dáa law-r̄i bo tul Krisi na ze, i ba vu Abaraham taa tusokeri. ⁸ Mbede Ngerewuru baa pola mii, Ngerewuru a dáa h̄a nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na, i vi ba nzoɓri ká i do báy zadε nzedem ká nun-ε báy faa mbika law bari na. Sawke mini ze, Ngerewuru waa bay kereke na zinj Abaraham pola lew mii: «M̄i sám fe zuo tul saw nzoɓri riw bele báy faa bo*.» ⁹ Lee, Abaraham na dáa law-ε bo tul-e, ze a zinke fe sami na. Be mini ze, bari riw bele ká i dáa law-r̄i bo tul Krisi na, ka sám fe zuo

tul-ri faa mbijw munu ká'a sámke fe zuo tul Abaraham na.

¹⁰ A roo le, bari ká i dáa law-ri te tul dáa vu mbom bo tul bol kusol na, bebi Ngerewuru bo tul-ri, bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii: «Nzoɓ h̄a h̄a ká dáa vu mbom bo tul bay ká i dáa do bil *mbede bol kusol, a dáa feri riw bele ká do bil mbedeke na báy zadε banguo ya le, bebi Ngerewuru bo tul-e*.» ¹¹ Be mini ze, i ko ta-tanj ro: nzoɓ mbijw mini ká Ngerewuru ko ni ba nzoɓ ká do báy zadε nzedem ká nun-ε báy faa dáa vu mbom bo tul bol kusol na, tiya, bay ji le, mbede Ngerewuru baa ta-tanj mii: «Nzoɓ ká do báy zadε nzedem ká nun Ngerewuru báy faa law-ε ká'a dáa bo tul-e na, a káw báy kumnun*.» ¹² Roo le, dáa bol kusol na maa k̄i báy dáa law bo tul Ngerewuru ya, bay ji le, i dáa do bil mbede Ngerewuru ndaw mii: «Nzoɓ ká dáa fe ká bol kusol baa báy zadε riw bele na, a káwke báy kumnun báy faa bol kusolke na*.» ¹³ Roo le, timbede key na, Zezu Krisi vi naa bebi bol kusol ká bo tul naari. Zadka i ber ni do tul puu say huf na, bebi Ngerewuru ká do tul naari na, ka mbi s̄uo-ε a s̄uoke bol naari bay haɲa bebike na ka ti tul naari mbáa, bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii: «Nzoɓ h̄a h̄a ká i ber ni do tul puu say huf na, bebi Ngerewuru bo tul-e*.» ¹⁴ Zezu Krisi na dáa munu bay haɲa fe sami ká Ngerewuru waa zinj Abaraham na, ka do bay tul nzoɓri ká i ba Ziɓ ya na báy faa be, roo bay haɲa náa yaari Tem ká Ngerewuru waa bay tul nzoɓri ká i dáa law-ri bo tul-e na.

Bay ká Ngerewuru waa na, bol kusol ti s̄uo ya

¹⁵ Yu-iri, m̄ mbika fe mbijw ká tusiri key bay k̄iekeri fe. Zadka nzoɓri s̄id̄i sinj tul bay zinj k̄i, a i s̄u m̄jiri zuo nduo k̄i na, nzoɓ mbijw maa bay bumra bayke ya ndaw, a maa dáa k̄i zuo d̄i ya ndaw pi. ¹⁶ Ze feke do faa mbijw munu báy bay ká Ngerewuru waa zinj *Abaraham báy vu bul-e. Mbede Ngerewuru baa bay key na bay tul vu bul-eri riw bele ya*, roo le, bayke do ta-tanj, a kie se tul vu bul-e mbijw k̄i hoy ká ba Krisi. ¹⁷ I ko, bay ká m̄ hii bay báa ze do key: Ngerewuru na sinj tul bay zinj Abaraham, a waa bay káw tul bayke na. Fale ku na dáa mbiimbam isoc̄f ninj báy sinj say ndaw roo, Ngerewuru h̄a *bol kusol na do báy. Roo le, bay ká'a sinj pola zinj Abaraham na, bol kusol na maa bay bumra bayke ya, a maa dáa k̄i zuo d̄i ya ndaw pi. ¹⁸ A zadka

* 3:6 3.6 Tiika saw fe 15.5-6. † 3:8 3.8 Tiika saw fe 12.3.

‡ 3:10 3.10 K̄inja bol kusol ba s̄id̄ike 27.26. § 3:11

3.11 Abakuk 2.4. * 3:12 3.12 Soro ped dáa Leviri 18.5.

† 3:13 3.13 K̄inja bol kusol ba s̄id̄ike 21.23. ‡ 3:16

3.16 Tiika saw fe 12.7.

Ngerewuru ha nzobri fe kere ka'a waa bay faa daa vu mbom bo tul bol kusol le, bayke kie mii, ka ha fe bay bay ka'a waa na mbaa. Roo le, bay faa waa bay ze Ngerewuru kieke law kere be ha Abaraham.

¹⁹ Waa, bay ji ndaw roo Ngerewuru ha bol kusol ha Zibri le? Ka ha bol kusol ki nde di bay ha ha bo, naa kokeri fe daa naari ka ndaya ka rii nun-e ya na. Bol kusolke ku na a daa ped duo duo maa bay nam ka vu bulu Abaraham ka ba *Krisi na a vike. Ba be na ze, Ngerewuru waa bay bay tul-e. A ze bol kusol na Ngerewuru ha led nzaapedri ka nulue bay ha ha ri ndaw bayke ha *Moyze ka ba nzo bo doko sikda nzobri bay Ngerewuru. ²⁰ Nzo bo doko sikda nzobri na, do bay tul kudu nzobri ka sid. A roo le, zadka Ngerewuru waa bay zinj Abaraham na, ka daa feke huo-e ki hoy.

Bol kusol koroo naari kpuru maa bay nam mbika law

²¹ Waa, *bol kusol bay waa bay ka Ngerewuru ha na tun ki tun le? U-uu munu ya mgban! Zadka faa do di bay ha ha nzobri kaw bay kunnun bay faa daa vu mbom bo tul bol kusol le, nzo a maa bay daa bol kusol ndaw roo ha Ngerewuru koke ni ba nzo bo ka do bay zadka ka nun-e. ²² Roo le, i daa do bil mbede Ngerewuru ta-tan mii, nzobri riw bele na, feyaa mgba ri kek, bay ha ha bo fe ka Ngerewuru waa na, ka ha ri bay law-ri ka i daa bo tul Zezu Krisi.

²³ Pola roo bay ha ha faa bay mbika law ka tji na, bol kusol mgba naari kek ba koy, a giyanke bay mbika law ka Ngerewuru kie naari na tji kele. ²⁴ Be mini ze, bol kusol na koroo naari kpuru ha *Krisi vike, bay ha ha bo Ngerewuru ka ko naari ba nzobri ka i do bay zadka nzedem ka nun-e bay faa mbika law. ²⁵ Roo le, munu ka bay mbika law tji key na, bol kusol na ba gan tul naari mbaa. ²⁶ Timbede key na, bay faa mbika law ze, i zuo zinj Zezu Krisi, a i ba vu Ngerewururi riw bele. ²⁷ Baari riw bele na i daa tul-ri nduo mbii bay zuo zinj Zezu Krisi, ha be Krisi ki suo-e na ya bil law-ri kpol kpol riw bele. ²⁸ Munu zu le, wal sakra saw ki ti mbaa. Zib mase Zib ya kara tiya ndaw, koy bay nzo bo hoyke kara tiya ndaw, waa nzo bay may nzo bo kara tiya ndaw pi. Baari riw bele na, i zuo zinj Zezu Krisi, a i vi ba nzo bo ka mbij hoy. ²⁹ Be ze, zadka i ba taa Krisi le, i ba vu bulu *Abaraham a i zinj feri riw bele ka Ngerewuru waa bay tul-e na ndaw.

4

¹ I laa bay kiri ka mgba law-i bay baa ha ri na. Led ka'a kaw tul fe pile bi-e na, ze fe bi-eri riw bele do bay tul-e hoy kara, zadka a ba led ko bo bay na, ka daa suo-e do munu ba led kaw, ² a daa vu mbom bo tul nzobri ka i ba gan tul-e a i ko-kom ba tul-e bay tul ped beri na, kpuru maa bay nam ka bi-e tuu na. ³ Naari hoy kara, naa dori faa mbijw munu ndaw. Zadka naa bari led ko bo bay na, naa dori bil koy fe daa bulu naari hangoo, ha ri do ba gan tul naari. ⁴ Roo le, zadka nam ka Ngerewuru tuu na vi le, ka pie Vi-e ha may nzo bo mbon ni. Lee, Vi-eki ku na daa vu mbom bo tul bol kusol Zibri na, ⁵ bay ha ha bo, bari ka i do bil koy bol kusol na, ka tinae ri bo, ha naa vikeri ba vu Ngerewuru. ⁶ Bay kie ri ha ri ko mii, i ba vi-e taa tusuikeri na, Ngerewuru pie Tem Vi-e do bil law naari. Temke na ha naa baari bay mii: «Aba, Baa.» ⁷ Be ze, timbede key na, mu ba koy mbaa, roo le, mu ba vu Ngerewuru. Munu ka mu ba vi-e na, ka'a ha ha mu fe kereri riw bele ka'a koroo do bay tul vi-eri na ndaw.

Law Pol na-nam ya bay tul nzo bo mbika lawri

⁸ Pola lew ka i ko Ngerewuru ya na, i ba koy *fe poy wuru taa go bo go bokeri. ⁹ Roo le, timbede key na, i tuu Ngerewuru, (mi hii baa mii: ba Ngerewuru ze tuu ri timbede key.) Waa, daa mina ndaw roo, i yi i se bil fe taa go bo go bokeri ka hurusuo-ri tiya dek dek na ro bay le? Daa mina ndaw roo, i hii yi bay daa koy bari na ba ki ro bay le? ¹⁰ Baari na, i daa law-ri bo tul nam haneri ndaw, few daa suoriya haneri ndaw, bil lew haneri ndaw, roo mbiimbam haneri ndaw pi. ¹¹ Bi na, law-i na-nam ya bay tul-ri. Pedri riw bele ka mi daa ka sakra baari o na waa, do ba fe ka gor hoy le?

¹² Yu-iri, bi na mi naa suo-i ka bil *bol kusol Zibri a mi do munu ka baari. Ze, mi kod ri timbede key bay ha ha ri daa faa mbijw munu ka bi. Baari na, zadka mi se luo-ri na, i daa fe kaaya mbijw zinj mi ya. ¹³ Fe ka daa ha mi kaake kaa Bay Kere ka luo-ri titire dekre na, i ko ndaw; ba suo-i ze se mi. ¹⁴ Suo-i ka se mi na, daa ha ri ko seke fe bamba. Be nu ku hoy kara, i im mi ya, a i tunj mi ngeren ya ndaw, roo le, i mgba mi ba suo-ri munu ba led nzaaped Ngerewuru, mase munu ka Zezu *Krisi ki suo-e. ¹⁵ Waa, suoriya baari na do ha ro bay le? Mi baa ha ri: ba fe ka faa do di zu le, i naa para nun-ri bay ha ha mi. ¹⁶ Waa, timbede key na, mi yi mi vi ba nzo bo tul ngani baari ro bay tul suo bay ka mi baa ha ri na le?

¹⁷ Nzobri ká í fere káa Bay Kere na, kér bay òari ndaya ká tul rí. I hii bay kúo rí saa luo-i key na bay d́aa rí zuo fal-rí. ¹⁸ Ba tusue kí, do ndad bamba bay haŋa rí nduo kiyaw kiyaw ká tul fe kere. Ze, m̀ do sakra òari, mase m̀ ti ya hoy kara, ndad bay d́aa munu baŋguo kpadara. ¹⁹ Baari yu-iri ká m̀ ko rí ba nzob nun-i na, m̀ do bil kóko seke fe ngji bamba tasiri bay tul-rí na robay. Kóko seke feke ku na, do munu ba nduo ká se máy nzob bay haŋa ni mbon. A doko munu kpuru maa bay nam ká Krisi yaa zad ká bil law-rí kpol kpol. ²⁰ Tem sùo-i tji kerej kerej. Mí hii bay d́oko zinj rí mbjw hoy, bay kóko faa ká bay báake bay ha rí, bay jì le, m̀ ker bay ngji bamba se tul-rí.

Bay ká se tul sáka kuni ká k̀re sídì

²¹ Baari ká í hii d́oko bil *bol kusol baŋguo na, í baa ha m̀ laa: bay ká bol kusol baa na waa, í laa ya le? ²² I daa do bil mbede Ngerewuru mii, *Abaraham do bay ledri ba sídì. Ledf mbjwke na, ka mbon zinj Agar ká ba máy fal, a ba koy*. A ledf ndeke d́i sídike laa le, ka mbon zinj Saara ká ba máy pol òe na. ²³ Be ká mí-ε ba máy fal a ba koy na, ka mbon ledf faa mbjw munu ká máyri mbonke ledri riw bele baŋguo. Roo le, máy pol na, mbon munu ká òe na ya. Ka mbon bay faa bay ká Ngerewuru waa zinj Abaraham†. ²⁴ Soro fe ká kal key na, kie naari fe. Máyri ká sídì key na, kie *sáka kuni ká k̀re sídì. Mbjwke ba Agar ká ba koy, a kie kuni ká Ngerewuru saa ká tul kuo Sinay, zad ká'a ha nzobri bol kusol ká d́i. Ledri ká'a mbon na í ba koyri. ²⁵ Agar ká do munu ba tul kuo Sinay ká tusiri Arabi na, ka do munu ba ngerepuo ká Zuruzalem ká timbede ká ba koy bay nzobri riw bele ká í do d́i. ²⁶ Roo le, Zuruzalem ká nulue na do bay tul-e. Be na ze, ka ba máa naari, ²⁷ bay jì le, í daa do bil mbede Ngerewuru mii: «Bo ká mù ba máa suo ká mù mbon ya na, mu záy sùo-o!

Bo ká nduo se mù ba mbjw ya bay na, mu daa fe òelen òelen ba siya bay suoriya, bay jì le, máy ká wara pɔŋ ni na, a d́oko bay ledri ngji mba máy ká wara hii ni‡.»

²⁸ Yu-iri, òari na í do ba ledri ká í mbon ri bay faa bay ká Ngerewuru waa, munu ká í mbonke Izak. ²⁹ Sewke ká í mbonke ledri ká sídì key na, ledf ká í mbon ni munu ká ledf hawri riw bele na, ka daa nun nzob hay ká í mbon ni bay faa hirusuo Tem Ngerewuru na tuo síe bamba. Ze, timbede

key hoy kara do faa mbjw munu ndaw. ³⁰ A waa, mbede Ngerewuru baa mina le? Mbedeke baa mii: «Mu nii máy ká ba koy na bay vi-e, bay jì le, vu máy koy na ti zinj fe pile bi-ε zinj vu máy pol ya§.» ³¹ Yu-iri, munu zu le, naari na, náa òari vu máy koy ya, roo le, náa òari vu máy pol.

5

I daa sùo-rí ba koy bay tul bol kusol na mbáa

¹ *Krisi na tina naari saa bil koy bay haŋa náa káwri bay tul naari ba tusue! Munu zu le, í mgba sùo-rí ngɔ-ngɔŋ bay káw bay tul-rí, a í nze bay sùo-rí bay yji í vi ba koyri na mbáa. ² Bi Pol na, m̀ baa ha rí ta-taŋ: zadka í kunj ngori bay haŋa Ngerewuru ka ko rí ba nzobri ká í do bay zadf nzedem ká nun-ε le, fe ká Krisi daa na do ba fe ká gor hoy ká nun-rí. ³ Mí baka rí ba kí faa bal ba mbjw na robay: nzob haŋa ká ha rí kunj ní ngori na, do nun haŋa ni daa vu mbom bo tul *bol kusol na bay nzi-ε ngidf bele. ⁴ Baari ká í nzaa faa bay haŋa Ngerewuru ka ko rí ba nzobri ká í do bay zadf nzedem ká nun-ε bay faa d́aa vu mbom bo tul bol kusol na, zadka í daa munu le, í naa sùo-rí ká luo Krisi, a í naa sùo-rí ká bil law kere Ngerewuru na ndaw. ⁵ Roo le, naari na, náa hiiri bay haŋa Ngerewuru ka ha náa d́ori bay zadf nzedem ká nun-ε. Ba fe ká náa dáari law naari te d́i nzokdo, a náa gyanri feke na kekeke bay hirusuo Tem Law Pie ká daa pedf ká bil law naari bay faa mbika law na. ⁶ Zadka náa zuori zinj Zezu Krisi na, *kúnj ngori, mase kúnj ngori ya hoy kara, òe ze ba fe ya, roo le, fe ká ndad bamba na ba mbika law ká daa fe bay faa law ini.

⁷ Pola na, í daa fe ndad bamba. A waa, timbede key na, nzob ve ze daa puu bo pol-rí ha rí daa vu mbom bo tul tusue bay na mbáa le? ⁸ I ko, bay ká í baa í súruke tigha-ri bay mbáke tul-rí na, uru saa luo Ngerewuru ká d́i rí na ya. ⁹ Sim bay baa nzobri baa mii: «Tumbom ndji hoy tuo bo mbii le, mbii fuj riw bele*.» ¹⁰ Bi na, m̀ ko le, òari ká í zuo zinj Zezu Krisi na, í ti yji í ker bay kí bod ya. Mí ko ndaw, nzob ká do fere tul-rí na, ze ka ba na nzob jì jì hoy kara, Ngerewuru a d́aa bay bo tul-e ha ni ko seke fe.

¹¹ Yu-iri, zadka ba bi ze m̀ ka-káa kunj ngori baŋguo mí baa mii, ba fe kere na waa, bay jì ndaw roo, í daa nun-i tuo síe mini key bay le? Zadka m̀ daa munu le, káa Bay Kere ká m̀ kaa se tul Krisi ká í òer ní do tul puu say hudf na, tí bá ngudf puu

* 4:22 4.22 Tiika saw fe 16.1-16. † 4:23 4.23 Saara ká ba máa suo. ‡ 4:27 4.27 Ezay 54.1. § 4:30 4.30 Tiika saw fe 21.10. * 5:9 5.9 Nzaa gerek ba levure.

téke bal nzoɓ mbɔw ya. ¹² Nzoɓ nuri ká i yoklo kér bay ɓaari ku na, mi hii bay haɗa ri se báy pedf dáa ɓari na ɓa pola pola ɓo, i lo gum ri mgbum!

¹³ A ɓaari yu-iri laa le, bay ká se tul bol kusol na, Ngerewuru di ri bay haɗa ri kaw bay tul-ri. Roo le, i ha kaw bay tul-ri na, ka vi ɓa faa ká bay dáake fe ká kon naysuo hii ya. I ha law ini ze ka do bil law-ri i dáake pedf ha kɔ ɓa lie ɓa lew, ¹⁴ bay ji le, bol kusolri riw bele na mbu tul-e mbɔw hoy mi: «Mu hii ku-ɔ munu ká sùo-ɔ ɓo kɔ.» ¹⁵ I nze báy sùo-ri ndaw ro! Zadka i hii kɔ ya, roo i zoro kɔ bay bay had had le, i bie kɔ kad kad bele.

I ha Tem Law Pie ka nda faa pol-ri

¹⁶ Munu zu le, bay ká mi ɓaa ha ri na ze do key: i ha Tem Law Pie ze ka nda faa pol-ri. Zadka i daa munu le, i ti daa fe ká kon naysuo hii na mbaa. ¹⁷ Tusueke le, fe ká kon naysuo hii na, tunj fe ká Tem Law Pie hii na ngeren ɓa fal. A fe ká Tem Law Pie hii na laa le, tunj fe ká naysuo hii na ngeren ɓa fal na ndaw. Bari sidi bele na i tunj kɔ tunj ngeren ha ri zinj faa dáa fe kereri ká i hii bay dáa na ya. ¹⁸ Roo le, zadka Tem Law Pie nda faa pol-ri le, *bol kusol na do báy hurusuo ká tul-ri mbaa. ¹⁹ Feri ká nzoɓri hii bay dáa báy kon naysuo-ri na do ta-tan: dáa nun pie ndaw, dáa fe im ndaw, séke simsedf taa goɓ goɓkeri ndaw, ²⁰ puo wururi ndaw, dáa fe dáa mgbiri ndaw, fuyi kiri ndaw, roo dáa rodi zinj kɔ ndaw pi. Nzoɓkeri ku na, i daa sere zinj kɔ ndaw, i ɓa nzoɓ law faa ndaw, i ɓa nzoɓ kóko nun fe ndaw, a i bie kɔ kad kad i te bil kɔ tan zúo kɔ ndaw pi. ²¹ I ɓa nzoɓ dáa kon fe ndaw, nzoɓ dáa sùo-ri ɓa koy him ndaw, nzoɓ fe sum luyeri ndaw, roo i daa fe kiri boɗ boɗ ká ri fe niri key na ndaw pi. Mi baka ri timbede key munu ká mi baka ri ká pola na báy. Bari ká i do bil fe niri key ɓanguo na, i ti doko sakra nzoɓri ká Ngerewuru re mbay ká tul-ri na ya. ²² Roo le, zadka Tem Law Pie ze nda faa pol-ri le, feru ká'a hii bay haɗa nzoɓri daa na ze do key: kóko nzoɓ ɓa nzoɓ nun ndaw, dáa suoriya ndaw, kaw dekeke ndaw, iki law ká tul nzoɓri ndaw, dáa kere ndaw, mgbaka ini ndaw, roo doko tul bay ndaw pi. ²³ Ka'a ɓa nzoɓ law huoke lom ndaw, a ɓa nzoɓ kóko faa mgbaka sùo-ε ndaw pi. Bol kusol tunj fe niri key na ngeren ya! ²⁴ Bari ká i ɓa taa Zezu *Krisi na, i ponj dáa kon fe naysuo na riw bele munu ri fe ká i ber ni do tul puu say hudf. ²⁵ Munu ká Tem Law Pie ze ha náa kawkeri báy kumnun na, ndadf bay haɗa ni ka nda faa pol naari, a kie naari simsedf kere. ²⁶ I vi ɓa nzoɓ siika sùo-ri ya, i ngákla kɔ a i daa sere zinj kɔ ya ndaw.

6

I daa kere zinj nzoɓri riw bele

¹ Yu-iri, zadka i ko nzoɓ do dáa kaaya le, ɓaari ká Tem taa Ngerewuru nda faa pol-ri na, i se i vaa yinjra ni vi do faa kere báy kusol bay kere ká huok lom ze ka zinj ni. Roo le, mu nze báy sùo-ɔ ndaw ro, ká bay lie ɓo bil fe kaayake na. ² I so kɔ ká bil kér bayri ɓa lie ɓa lew. Zadka i daa munu le, be ndaw roo i dáake vu mbom ɓo tul *bol kusol *Krisi na báy. ³ Zadka nzoɓ ker a ɓaa mi, feru ɓa nzoɓ tusue le, ka ɓa nzoɓ tusue ya a ula sùo-ε sùo-ε kɔ. ⁴ Ndadf bay haɗa nzoɓ haɗa haɗ le, ka békle fe dáa be na a ko. Zadka pedf dáa feru na do báy kere le, ka'a daa suoriya bay tul pedf be ká'a daa na ɓo, ka ti mgbaka sùo-ε a lieke nzoɓ haɗri ká'a mba ri na ya. ⁵ Ba tusue kɔ: nzoɓ haɗa haɗ le, ka so-soɓa ká maa tul-e be kɔ sùo-ε. ⁶ Nzoɓ ká i fere ni Bay Kere na, do nun haɗa ni be hoy kara, ka yi a wál fe kere feru ká'a doke na, a ha nzoɓ ká fere ni fe na.

⁷ I ula sùo-ri ya! Ngerewuru na nzoɓ sie ni ya: fe ká nzoɓ ru na a zinj lereke kɔ. ⁸ Zadka nzoɓ ru fe ká ri kon naysuo ká do bil law-ε le, a zinj fe tunduoke ká ɓa hudf na. Roo le, zadka nzoɓ ru fe ká ri law Tem Law Pie laa le, Tem Law Pie na a haɗa ni fe tunduoke ká ɓa kaw báy kumnun ká do ɓanguo na. ⁹ Ndadf bay haɗa náa dáari fe kere ɓanguo tan haɗa law naari ka sa. Zadka náa dáari munu ɓanguo, roo namke vi le, náa zinjri fe tunduoke na. ¹⁰ Munu zu le, zadka náa zinjri faa le, náa dáari kere zinj nzoɓri riw bele, kakalke le, zinj yu naari ká i ɓa nzoɓ mbika lawri.

Jro bie bay

¹¹ I ko, timbede key na, bi kɔ sùo-i ze, mi daa jro bie mbede key na báy nduo-i ɓa ngobke gboɗoro gboɗoro ha ri. ¹² Mi ɓaa ha ri: ɓari ká i hii bay mgbaka ri báy hurusuo ha ri kuj ngori na, i ɓa nzoɓri ká i hii bay kie sùo-ri ká nun nzoɓri ká kele. Tusueke le, i daa munu bay haɗa nzoɓri daa nun-ri tuo sie bay tul *Krisi ká i ber ni do tul puu say hudf na ya. ¹³ Bari kɔ sùo-ri ká i ɓa nzoɓ *kuj ngori na ká, i daa vu mbom ɓo tul *bol kusol na bay zadf riw bele ya. Roo le, i hii bay gedfe ri bay haɗa ri kuj ngori na, bay haɗa ɓo i maa ndake giri sùo-ri bay tul bol kol nuokeri ká zuo sùo-ri na. ¹⁴ A bi laa le, mi náa giri sùo-i bay tul fe mbɔw hoy ká ɓa Krisi, Ngerembay naari ká i ber ni do tul puu say hudf na. Munu ká Krisi hu ká tul puu say hudf bay tul-i na, feru ká tukele key na, mi ko ɓa fe ká do gor hoy, a mi ha kér bay biri se di mbaa. ¹⁵ Kuj ngori mase kuj ngori ya hoy kara, be ze ɓa fe ya, roo le, fe ká ndadf bamba na, bay haɗa náa viri ɓa nzoɓ fie báy faa

hurusuo Tem Law Pie. ¹⁶ A ɓari riw bele ká i se faa kere ni key na laa ɛ, ndad ɓay haɗa ɗɛkɛkɛ ɓáy law kere Ngerewuru ka sád zinj ri, rɔɔ a sád zinj nzoɓri riw bele ká i ɓa taa ɓe na.

¹⁷ Tii sawke saa ɓil nam ká vuri key na, m̄ hii ɓay haɗa nzoɓ ka yɔkɔ kér ɓay ɓi mbáa, ɓay ji ɛ, bol kol nɔɔri ká zuɔ sùo-i key na, kie mii, m̄ ɓa taa Zezu. ¹⁸ Yu-iri, ndad ɓay haɗa law huoke Ngerembay naari Zezu Krisi ka sád zinj ri riw bele. Amem! Ndad ɓay haɗa ni ka ɗo munu na k̄i.

Efezri Mbede ká Pol daa ha nzoɓ mbika lawri ká Efez

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na nzoɓri ker i faa mii, ɓa mbede ká i daa se sakra nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ báy zadri ɓod ɓod ká tusiri Azi Miner, ká ngerepuo Efez do di na. Ká bil mbede key na, Pol daa ha ri ko fe ká Ngerewuru mbi nzi-ε ká di piedke lew hoy bay daa. Ka'a mbu feri riw bele ká nulue ndaw, tusiri key ndaw zuo pol mbay ká mbijw hoy ká ɓa Krisi.

Mbu tul kɪ nzoɓ Krisiri riw bele na, Zibri báy nzoɓri ká i ɓa Ziɓ ya na, i zuo zinj kɪ mbijw hoy ɓa sùo ká mbijw, ká Krisi ɓa tul. Zúo kɪke ku na do munu, bay ji le, Ngerewuru nan nzoɓri zuo ɓod ɓa taa ɓe, a nda buma zinj ri bay tul fe ká Krisi daa, a ha ri pam báy faa law kere ɓe. Ka ha Tem Law Pie ha nzoɓ taa ɓeri. Ba ɓe Tem Law Pieke na ku ze ká daa ha ri zuo zinj kɪ. Be ze, zadka nzoɓ mbika law ha ha daa ped ɓe ped ɓe na le, nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ na, i zinj hurusuo a i ngon ká bil mbika law ɓari na ɓa pola pola. Mbede key na, ɓaa bay roɓay se tul fe ká nzoɓ mbika lawri daa bay kɪke zúo kɪke na ha ni ka do ɓa fe tusue: mgbaka ini ndaw, daa vu mbom ɓo tul kɪ ndaw, roɓ haɗa taambol ha Ngerewuru ndaw pi.

Maa bayri ká do bil-e

Pam ká báy faa Krisi: 1-2

Zúo kɪ nzoɓ mbika lawri: 3.1-4.16

Simsed nzoɓri ká i zuo zinj Krisi: 4.17-6.24

Soko ká Pol hii ha nzoɓ mbika lawri

¹ Bi Pol ká Ngerewuru ha mi ɓa nzoɓ ndáy nzaaped Zezu *Krisi báy law hiiya ɓe na, mi daa mbede key na ha ri ɓaari nzoɓ taa Ngerewururi ká i kaw Efez*, ká i daa law-ri ɓo tul Zezu Krisi. ² Ndaf bay haɗa law huoke báy dekeke Baa naari Ngerewuru, báy Ngerembay Zezu Krisi ka sáf zinj ri.

Fe kere ká Ngerewuru ha naari báy faa zúo zinj Zezu Krisi

³ Naa pisiri Ngerewuru, Baa Ngerembay naari Zezu *Krisi, ɓe ká'a ha naari fe sami báy riɗ-ε riɗ-ε riw bele ká nulue báy faa zúo zinj Krisi! ⁴ I ko, pola roɓ bay haɗa Ngerewuru daa tusiri na, ka naa naari zuo ɓod ɓa taa ɓe báy faa Krisi, bay haɗa ɓo

náa tanri kad kad ká pol-e tan bay ká tul naari.

Báy faa law ini ɓe na, ⁵ ka mbi nzi-ε pola lew hoy bay haɗa náa ɓári vi-eri báy faa Zezu Krisi. Ka daa munu, bay ji le, feke ku na rii law-ε. ⁶ Munu zu le, riɗ dika ɓa taa Ngerewuru bay tul bawda law kere ɓe ká'a ha naari báy bil law-ε puluk, bay ji le, náa zuori zinj Vi-e ká'a ko ni ɓa nzoɓ nun-ε na. ⁷ Báy faa sim ɓe ká uo ká tul puu say hud na, Ngerewuru tinake naari saa bil hurusuo feyaa ká mgba naari ɓa koy, a nda bumake zinj naari. Be ze, ka kɪe naari bawda law kere ɓe ká mba kɪɲa fal-ε wuruk wuruk na, ⁸ a háke naari nun nzmri báy gosi fe kókori riw bele. ⁹ Ka ha náa kóri fe ká do zad muni ká'a mbi nzi-ε ká di pied lew hoy báy law hiiya ɓe bay daa báy faa Krisi na. ¹⁰ Feke ku na, ɓo ɓie nam na le, feri riw bele ká nulue ndaw, tusiri key ndaw na, ká'a mbu zuo tul kɪ mbijw hoy ká pol mbay ká mbijw hoy ká ɓa Krisi.

¹¹ Báy faa zúo zinj Krisi na, ɓuru Zibri na ɓuru zinj fe kereri ká Ngerewuru waa bay tul nzoɓ ɓeri, bay ji le, ka naa ɓuru pola lew hoy báy faa ká'a leke. Fekeri riw bele ku na, ka daa maa báy fe ká'a hii a mbi nzi-ε ká di bay daa sùo-ε. ¹² Munu zu le, ɓuru Zibri ká ɓuru ɓa titire nzoɓri ká ɓuru daa law ɓuru nzokdo te tul Krisi na, ɓuru daa riɗ dika ɓo tul Ngerewuru ká ɓa bawda nzoɓ luye!

¹³ A ɓaari ká i ɓa Ziɓ ya na hoy kara, zadka i laa tusue bay ká ɓa Bay Kere ká ha ri zinke pam na, i daake law-ri ɓo tul Krisi. Be ze, Ngerewuru teke surum zuo sùo-ri ɓa taa ɓe, a háke ri Tem Law Pie ká'a waa bayke pola na. ¹⁴ Temke ku na, ɓa fe ká Ngerewuru ha a kɪke mii, fe kereri riw bele ká'a waa bay tul nzoɓ ɓeri na, náa zinjri ngid bele báy nam ká'a tinake naari wum saa bil hurusuo feyaa ká mgba naari ɓa koy na. Riɗ dika ka ɓa taa ɓe!

Nzaa bay kere Pol

¹⁵ Be mini ze, úru saa nam ká mi láake soro bay law-ri ká i daa ɓo tul Ngerembay Zezu, roɓ báy ini ká i mgba zinj nzoɓ mbika lawri riw bele na, ¹⁶ mi daa taambol ha Ngerewuru ɓanguo bay tul-ri. ¹⁷ Ká bil nzaa bay kere biri na, zadka mi ker se tul-ri le, mi vbi Ngerewuru, Baa Nzoɓ Riɗ Dika Luye ká ɓa Ngerewuru Ngerembay naari Zezu *Krisi na, bay haɗa ni ka ha ri Tem Law Pie ha ni ka ha ri nun nzm ndaw, kóko saw feri ndaw ɓo, i tũuke ni ta-tan. ¹⁸ Mi kod ni bay haɗa ni ka mgbudá nun bil law-ri ká nziya bay haɗa ri ko fe ká i daa law-ri te di nzokdo ká'a

* 1:1 1.1 Ká bil taw mbede haneri ká piedke lew na, i daa «ká i kaw Efez» na do di ya. † 1:13 1.13 I kɪi Ezekiyel 36.26-27; 37.14; Zuyel 2.28-30.

dike ri bayke na. Mi kod ni bay hanja ri ko fe rin dika luye ka'a daa do bay tul nzebri ka i ba taa be, ¹⁹ roo bay bawda hurusuo ka do bay tul naari ka naa daari law naari bo tul-e na, maa bay mgbaka a lieke fe kiri ya. Hurusuo ke ku na, ba hay ka Ngerewuru tina do zad hie bay bawda hurusuo-e ²⁰ bay nam ka'a tinake Krisi saa luo hud ha ni kaw tundo hodo be ka nulue. ²¹ Ka zad ku na, Krisi re mbay ka tul hurusuo temri riw bele ka re mbay ndaw, tul nzeb reke tul nzebri riw bele ndaw, tul hurusuori riw bele ndaw, tul hurusuo ka kul tul hurusuo hawri riw bele ndaw, roo bay rinri riw bele ka mba ka bil sew ni key hoy ya, roo le, ka bil sewri ka'a vi vuku kara ndaw pi. ²² Ba tusue, Ngerewuru daa ferri riw bele zoo pol Krisi a ha ni ba mbay luye ka tul nzeb mbika lawri riw bele ²³ ka i ba suo-e na. Ka sakra nzeb mbika lawri na, Krisi ya zad kpol kpol ka di, ba be ki ze ka ya zadri riw bele.

2

Law kere Ngerewuru daa ha nzeb huferi kawke bay kumnun

¹ Pola lew na, baari ka i ba Zib ya na, i do ba nzeb huferi bay tul fe daa ya baari. ² I do bil fe daa ya i se simsed munu ka nzeb tukeleri, a i tonke fal mbay tul temndayari ka tusiri key ka daa ped timbede ka bil law nzebri ka i ti-ti ka tul Ngerewuru. ³ A buru Zibri riw bele laa le, buru do munu ka bari ndaw. Buru do bil fe daa naysuo, a buru daake fe ka naysuo bay ker bay buru hoy ze hii. Munu ka buru do munu na, buru do ba nzebri ka here Ngerewuru do bay tul buru munu ka nzeb hawri.

⁴ Roo le, Ngerewuru na ba nzeb koko nun sie nzeb ndaw, a law ini be ka bay tul naari kara nggi bamba tasiri ndaw pi. ⁵ Ze naa bari nzeb huferi bay tul fe kayaya naari na hoy kara, ka daa ha naa kawri bay kumnun zinj *Krisi. Ba law kere Ngerewuru ze daa ha ri zinke pam. ⁶ Bay faa zoo zinj Zeku Krisi na, Ngerewuru ha naa kawri bay kumnun zinj ni mbij hoy, a daa ha naa reri mbay zinj ni mbij ka tul hurusuo temri riw bele. ⁷ Ka daa munu bay kieke led falri ka bil sewri riw bele ka'a vi vuku na ha ri ko bawda law kere be ka ba hje bamba zikiki ka a daa bay law hiiya be zinj naari bay faa Zeku Krisi.

⁸ Tusueke le, law kere Ngerewuru ze daa ha ri zinke pam bay law-ri ka i daa bo tul Krisi. Pamke ku na uru saa luo-ri ya, roo le, ba fe ini ka Ngerewuru ki ze ha. ⁹ Feke ku na, ba lere ped daa baari roo nzeb mbij mini a ndakake giri suo-e ka di ya. ¹⁰ Ba Ngerewuru ki ze daa naari a ha naa zinjri

pam bay faa zoo zinj Zeku Krisi, bay hanja naa daari ped kere ka'a leke do pola bay hanja naa daari na.

Zibri bay nzebri ka i ba Zib ya vi ba nzeb ka mbij

¹¹ Baari ka i ba mbii ndij Zib ya, ka Zibri di ri ba nzebri ka i kun ngori ya, a i di suo-ri ba nzeb kun ngoriri bay faa fe ka nzeb daa do naysuo na, i ker se tul dol baari ka pola lew na i ko. ¹² Ka bil sewke ku na i do di di zinj *Krisi, a i ba led Izarayelri ka Ngerewuru nan ri a daa ri zoo bod ba taa be na ya. I ba varuri a i do fal kpan kuni ka Ngerewuru waa a saa bay tul nzeb beri na. Baari na, i kaw tukele key tan fe ka i daa law-ri te di nzokdo ndaw, tan Ngerewuru ndaw pi. ¹³ A roo le, timbede ka bay faa zoo zinj Zeku Krisi na, baari ka i do di na i soro deb ba lakun-e bay faa sim be ka uo ka tul puu say hud. ¹⁴ Krisi ki suo-e ze daa ha dekeke do sakra nzebri ka i ba Zib bay nzebri ka i ba Zib ya na, ha ri vi ba nzeb ka mbij hoy. Bay hud be ka tul puu say hud na, ka wurake koko badoko ka kun sakra nzebri ha ri ba nzeb tul ngani kiri na. ¹⁵ Be Krisi na, ka bumra *bol kusol Zibri bay zad saemakeri ka bod bod, a ha saw nzebri ka sidi key na vi ba nzeb fie mbij hoy ro bay faa zoo zinj ni, a daa ha dekeke do sakra naari. ¹⁶ Bay hud be ka tul puu say hud na, ka bieke law zinke, a mbu saw nzebri ka sidi na vi ba nzeb ka mbij hoy, a daa ha ri zoo zinj Ngerewuru. ¹⁷ Be Krisi na, ka vi ka-kaa Bay Kere ka ha dekeke ha baari ka i ba-kaa ya ka i do di di zinj Ngerewuru ndaw, roo bari ka i ba Zib ka i do di ya deb hoy zinj ni na ndaw pi. ¹⁸ Be ze, bay faa Krisi na, naari riw bele ka naa bari Zibri ndaw, Zib ya ndaw na, taambol Tem Law Pieke ka mbij na ku ze, naa zinjkeri faa bay soro ba luo Baa Ngerewuru.

¹⁹ Be mini ze, baari ka i ba Zib ya na, timbede key i ba varu nzeb mbaa ndaw, a i ba nzebri ka i vi saa tul puo ki mbaa ndaw, roo le, i ba saw nzeb taa Ngerewuru, a i ba nzeb ini beri ro. ²⁰ Baari hoy kara, i mbuo ri mbij hoy zinj buru Zibri ba *hul kani Ngerewuru ka do tul tigba hul ka ba *nzeb nday nzaapedri bay *nzeb yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na. A tisaw ka bo tij hulke ku na, be ze ba Zeku Krisi ki suo-e. ²¹ Ba be ki ze ka daa ha hul mba ki bay kere riw bele kpan a ha ni vi ba hul kani Ngerewuru ka do bod ba taa be. ²² Baari ka i ba Zib ya na hoy kara, bay faa zoo zinj ni na, i mbuo ri mbij hoy zinj nzeb mbika law hawri ha naari riw bele naa vi ri ba hul ka Ngerewuru daa puo ka di bay faa Tem be.

3

Peď ká Ngerewuru ɗaa zuo nduo Pol bay tul nzobri ká i ba Zib ya

¹ Bi Pol ká i mgbá mĩ naa hul sal bay tul peď Zezu *Krisi ká mĩ ɗaa bay tul baari ká i ba Zib ya na, zadka mĩ ker se tul ferri riw bele ká Ngerewuru ɗaa na le, mĩ ɗaa nzaa bay kere bay tul-ri. ² Peď ká Ngerewuru ɗaa zuo nduo-i báy faa law kere be bay haɗa mĩ ɗaa bay tul-ri na, i laa bayke ɗoɗ ro. ³ Fe ká'a waa bay ɗaa ká ɗo zad muni na, ka tina sawke ha mĩ ko, munu ká mĩ baan ndji ɗo bil mbede ká mĩ ɗaa ha ri key na. ⁴ Zadka i kii bayke le, i kóko mii, fe ká ɗo zad muni ká se tul Krisi na, mĩ ko tatan. ⁵ Piedke lew na, fe ká ɗo zad muni na, Ngerewuru ba bayke ha nzobri ya, roo le, timbede key na ka tina sawke báy faa Tem be ha nzob beri ká i ɗo ɗoɗ ba *nzob nday nzaapedri báy nzob yaɗa bayri saa nzi-ε na ha ri ko. ⁶ I ko, fe munike na ze ɗo key: nzobri ká i ba saw Zib ya, ká i laa kaa Bay Kere a i ya bayke na, i ɗo bil fe kereri ká Ngerewuru ha nzob beri na mbij hoy zin bari ká i ba Zibri na a i vi ba nzob ká mbij hoy, roo i ɗo bil fe ká Ngerewuru waa bay tul nzobri ká i zuo zin Zezu Krisi na mbij hoy ndaw.

⁷ Bi na, báy faa law kere ká Ngerewuru ɗaa zin mĩ, báy hurusuo-ε ká ɗaa peď ká bil law-i na, ka hake mĩ fe ini ha mĩ vike ba nzob kaa Bay Kere key. ⁸ Bi na, mĩ ba led ká sakra nzob taa Ngerewuru mgbada. Ze be nu ku hoy kara, Ngerewuru ɗaa law kere zin mĩ, a ha mĩ ka-kaa fe kere Krisi ká mba kija na ha nzobri ká i ba Zib ya ndaw, ⁹ a mĩ ɗaa ha nzobri riw bele kóke fe ká Ngerewuru leke faake bay ɗaa na ɗo zad hie. Ba fe ká Ngerewuru Nzob ɗaa Ferri Riw Bele ɗaa ɗo zad muni ba ɗje lew hoy, ¹⁰ bay haɗa bo timbede key ká báy faa nzob mbika lawri riw bele ká i mbu tul kɪ na, temri báy hurusuri ká re mbay na i kóke nun nzem be báy faa gosikeri ɗoɗ ɗoɗ riw bele. ¹¹ Be ze fe ká'a hii bay ɗaa maa báy bay ká'a mbi nzi-ε ká ɗi ba ɗje lew hoy na, ka ɗaa o báy faa Zezu Krisi Ngerembay naari. ¹² Báy faa zuo zin ni ndaw, roo báy law naari ká naa ɗaari bo tul-e ndaw na, naa zinri faa ká bay ɗoko pol-e tan law toko. ¹³ Munu zuo le, mĩ kod ri bay haɗa law-ri ka sa bay tul kóko seke ferri ká mĩ ɗo bil-e bay tul-ri na ya. Kóko seke fekere ku na, i zin fe kereri ká ɗi a ba fe rin ɗika ká bay tul-ri.

Nzaa bay kere Pol

* 4:8 4.8 Simri 68.18. Zadka ngere tul nzob yumri báy nzob beri haw yum, roo fale ku i yji i se puo le, ngere tul nzob yumri na leke ferri ká i faa ká nzaa ruy na a ha nzobri. Do faa mbij munu ndaw, munu ká Zezu Krisi haw yum ká tul ngerstemdaya ká tul puu say huɗ, a kaw tunduo hoɗo Bi-e Ngerewuru na, ka leke fe iniri ɗoɗ ɗoɗ ha nzob mbika lawri riw bele.

¹⁴ Be ze, zadka mĩ ker se tul ferri ká Baa Ngerewuru ɗaa na le, mĩ huku siri ká pol-e, ¹⁵ be ká saw nzob iniri riw bele ká nulue báy tusiri key ɗi ni ba Baa na. ¹⁶ Mĩ kod Ngerewuru Nzob Rin Dika Luye ká ɗo báy ferri riw bele na, ka ha ri hurusuo ká bil law-ri nziiya báy faa Tem be. ¹⁷ Mĩ kod ni bay haɗa *Krisi ka ɗaa puo ká bil law-ri báy faa mbika law. Mĩ kod ni bay haɗa ri bar saw, a i ɗo ngon kpay kpay ká bil law ini, ¹⁸ bay haɗa bo, baari báy nzob hawri riw bele ká i ba taa Ngerewuru na i maa bay kóko wa, mina ze bawda law ini Krisi ká gbuke tiya ká aa a pie ndaw, gan a ɗi ndaw na le! ¹⁹ Mĩ kod ni bay haɗa ri ko law ini Krisi ká mba tul ferri riw bele ká maa bay haɗa nzob ko ya na, bay haɗa bo ferri riw bele ká ba taa Ngerewuru na, ka ya bil law-ri kpol kpol.

²⁰ Rin ɗika ba taa Ngerewuru ká maa bay ɗaa ferri ká kal tul zad báy hurusuo-ε ká ɗaa peď ká bil law naari. Ka maa bay ɗaa fe kal tul hawri ká naa vbiri ni riw bele ndaw, a kal tul ker bay naari pavbaɗ ndaw pi. ²¹ Rin ɗika ba taa be báy faa nzob mbika lawri riw bele ká i mbu tul kɪ, roo báy faa Zezu Krisi báy bil sewri riw bele mbiimbam báy mbiimbam ɗanguo. Amem! Ndad bay haɗa ni ka ɗo munu na kɪ.

4

Bá nzob mbij ká bil Krisi

¹ Munu zuo le, bi ká i mgbá mĩ naa hul sal bay tul Ngerembay na, mĩ kod ri bay haɗa ri se simseɗ ka maa báy taa hay ká Ngerewuru hii a ɗike ri na. ² I se simseɗ ká yuɗuɗu i ɗin tul-ri a i ikike law-ri. I sɗu law-ri ká tul kɪ ba lie ba lew báy law ini. ³ I ɗaa hurusuo-ri tun kɪ i kóko saw zuo kɪ ká Tem Ngerewuru ha ri báy faa ɗeɗeɗe ká'a sinke ri mbij na. ⁴ I ko, nzob taa Krisiri na suo-ri mbij rew, Tem Law Pie kara mbij rew ndaw, a fe ká Ngerewuru ɗike naari ká naa ɗaari law naari te ɗi nzokɗo bay zin na kara, mbij rew ndaw pi. ⁵ Ngerembay na mbij rew, mbika law mbij rew ndaw, ɗaa tul nduo mbii na kara mbij rew ndaw pi. ⁶ Ngerewuru ká ba Baa nzobri riw bele na mbij rew, a re mbay ká tul nzobri riw bele ndaw, a ɗaa peď báy zadri riw bele ndaw, a ɗo bil law nzobri riw bele ndaw pi.

⁷ Roo le, naari na, nzob haɗa haɗa le, *Krisi ha ni fe ini ká maa báy zadε, ⁸ munu ká bayke ɗo bil mbede Ngerewuru mii: «Zadka'a haw yum a hil ba siya na,

ka fāa nzobri ká i mgbá ri mgbam na se fal-e

a hā fe tunduo be hā nzobri.»^{*}

⁹ «Ka hīl ba siya» na wāa, bīl bayke baa mina le? Bayke baa mii, pola rōo bay haña Krisi uru a se luo Bi-ε na, ka dī kpuru a se zad baw.[†] ¹⁰ Be ká'a dī na, ba nzob taa mbijwke ká uru kpuru a se nullue siya bay haña bo, ka re mbay ká tul ferī riw bele báy zadri riw bele. ¹¹ Ba be kī ze ka hā fe ini hā nzobri báy zadε zadε. Ka hā nzob hāneri vi ba *nzob ndáy nzaapedri, nzob kīri ba *nzob yāaṅa bayri saa nzaa Ngerewuru, nzob kīri laa le, i ba nzob káa Bay Kere, a nzob kīri rōbay i ba nzob kóro badú Ngerewuru báy nzob fére nzobri fe. ¹² Ka dāa munu bay haña bo, nzob taa Ngerewururi i maa bay dāa ped ká'a pōṅ zuo nduo-ri, hā nzob mbika lawri ká i dō munu ba sūo Krisi na, i ngónke ká bīl mbika law bari ba pola pola, ¹³ hā naari riw bele na náa zúokeri zīṅ kī mbijw hōy ká bīl mbika law ndāw, tuuka Vu Ngerewuru ndāw pi. Naari na, náa vikari ba nzobri ká ngō-ngōṅ, a náa yāari fe dāa Krisi na báy zadε nzedem. ¹⁴ Be ndāw rōo, náa ti dōkokeri ba led tueri ká nzob fe fére bayluri ula ri ha ri se lie se lew munu ba hul tumbii ká zuu veke ni hā ni laṅ beṅna beṅna ya. ¹⁵ Roo le, zadka náa baari tusue bay ba kele hā nzobri báy faa law ini le, náa ngónri ká bīl ferī riw bele kpuru, a náa yāakeri fe dāa Krisi, be ká'a ba tul. ¹⁶ Taambol be na ze, nzaa nduo sūo-eri ká bof bof na, i zuo kī i ngōṅ kpāṅ hā sūo bele na siṅ kī báy kere báy zad dōkmakeri. Be mini ze, zadka nzaa nduo sūo nzob mbijw mbijw bele dāa ped báy kere le, sūo riw bele na ngōṅ a se ba pola pola ká bīl law ini.

Káw ba nzob fie ká bīl Krisi

¹⁷ Bay ká mī baa ha rī a mí gedε tul-e báy riṅ Ngerembay na ze dō key: i se simsed munu ká nzobri ká i tuu Ngerewuru ya na mbāa. Bari na, i se fal kér bay bari ká dāa fe mbijw ya, ¹⁸ a fe kóko bari hōy kara dō kpalu ndāw. Káw báy kummun ká Ngerewuru hā nzob na, i kō ya wūm, bay jī le, nun-ri fūmra gbiḥi ká dī, a law-ri kara ngōṅ ba tisaw. ¹⁹ Sahoy mbijw mini kara se ri ká tul fe dāa bari na ya. I pōṅ sūo-ri hā fe dāa gōb gōbkeri a i dāake fe j̄mri lōke lōke taṅ kóko fal sūo-ri.

²⁰ Roo le, baari na, báy faa key na ze i tūuke *Krisi ya. ²¹ Baari na, i laa bay ká se tul-e na ba tusue, a i fere ri tusue bay ká bīl Zezu. ²² I fere ri fe bay haña ri naa sūo-ri ká bīl t̄aw fe dāa baari ká kie simsed k̄aya baari báy kōn fe nzaa úlari ká bīe ri na ba

fal, ²³ bo hā kér bay ká bīl law-ri na ka fére a vi ba fie. ²⁴ I mbi sūo fie ká Ngerewuru dāa hā ni rīi ni na i nduo dō sūo-ri. Báy faa tusue bay na, i kīeke sūo-ri ba nzob ká dāa ferī báy zadε, a i dō bof ba taa be.

²⁵ Munu ká i naa sūo-ri ká bīl kúd bay na, nzob hā hā le, ka baa tusue bay hā k̄y-ε, bay jī le, naari riw bele na náa b̄ari nzaa nduo sūo ká mbijw. ²⁶ Zadka law-ri f̄a ri le, i nze báy sūo-ri ká bay dāa feyaa. Law f̄a baari na i hā síe ka riṅ ká dī ya, ²⁷ i pōṅ faa mbijw hā ngeretemndaya ya. ²⁸ Nzob ká ba nzob riiba le, ka pōṅ nzaa nduo riiba be na ka gb̄u, a bo a dāa ped báy nduo-ε bay haña ni ka zīṅ faa a hā fe hā nzobri ká i se síe fe. ²⁹ I hā bay k̄aya mbijw mini kara ka t̄i ká nzaa-ri ya, roo le, i baa bay ká maa sūo-ri ká nzobri, a dāa kere zīṅ nzobri ká i laa bayke na. ³⁰ Tem Law Pie Ngerewuru na i dāa nun-ε t̄io síe ya. Be na ka ba bol nduo Ngerewuru ká bo sūo-ri, a kīeke ri ba nzob taa be kpuru t̄i nam ká'a óroke ped be ká sūo-ri ngid' bele a yāa ri. ³¹ Law zōṅke riw bele ndāw, dāa nun s̄i nḡaw nḡaw ká tul nzob ndāw, law f̄a ndāw, dāa nzaabay ndāw, t̄i riw ndāw, rōo fe dāa law mgbórri bof bof riw bele ndāw na, i pōṅ ba fal. ³² I dāa law kere zīṅ kī i kō nun síe kī, a i hā law-ri ka huo ká tul kī munu ká Ngerewuru hā law-ε huo lom ká tul-ri báy faa Krisi na.

5

Séke simsed ká bīl zad' taṅa

¹ Baari na, munu ká i ba ledri ká Ngerewuru kō ri ba nzob nun-ε na i mbóro fe dāa be. ² Feri riw bele ká i dāa na, i dāa báy law ini munu ká *Krisi hii naari, a mbi sūo-ε hā hud' bay tul naari ba *fe poy ká b̄are f̄y b̄y b̄y a rii law Ngerewuru.

³ Baari na, i ba taa Ngerewuru. Munu zu le, dāa nun pie ndāw, fe dāa j̄m ndāw, mase kóko nun fe ndāw na, maa bay haña bayke mbijw mini kara ka mgbá ká sakra baari ya. ⁴ Rōbay, dāa bay sahoj ndāw, loko kóko sorori ndāw, rōo luo mbúo ká tul nzob ndāw na, maa bay haña ni ka dō sakra baari ya, roo le, i dāa taambol ze ka hā Ngerewuru. ⁵ I kō báy kere ndāw rō! Nzob ká pōṅ sūo-ε a ba nzob dāa nun pie, mase nzob dāa fe j̄m, mase nzob kóko nun fe na, ka kō fekeri ku na ba w̄uru ká'a kōf. Nzoḥke ku na, fe kereri ká dō bay tul nzobri ká Krisi báy Ngerewuru re mbay ká tul-ri na, ka ti zīṅ mbijw ya.

⁶ I hā nzob mbijw mini kara ka úla ri báy kóko bayri ya. Bay tul fe dāa k̄aya ká mini key na ze, here Ngerewuru a zúoke tul nzobri ká i dāa tul ngōṅ zīṅ ni. ⁷ Munu

[†] 4:9 4.9 Nzob ndáy bay hāneri baa mii, «pola rōo bay haña Krisi uru a se luo Bi-ε na, ka dī kpuru a vi tusiri key.»

le, k̄iri nzoḅri ká munu ku na ì mgbàṅra ri ya. ⁸ Pola na, ì d̄o òil sunj tilo, roo le, timbɛd̄ɛ key le, báy faa zúo z̄in Ngerembay na ì d̄o òil zad̄ taṅa. Munu zu le, ì se simsed̄ munu ba nzoḅri ká i d̄o òil zad̄ taṅa, ⁹ baȳ j̄i le, zad̄ taṅake ku na d̄aa ha nzoḅ lie lereke ba fe d̄aa kereri riw bele: fe d̄aa ká d̄o síkda nd̄aw, fe d̄aa tusue nd̄aw pi. ¹⁰ I d̄aa h̄urusuori tunj k̄i i b̄ekleke fe ká rii law Ngerembay. ¹¹ Fe d̄aa ḡoḅ ḡoḅkeri ká ḡor h̄oy ká d̄o òil sunj tilo na, ì mgbàṅra ri nd̄ji ya, roo le, ì t̄ina ri d̄o zad̄ hie ḡbay ḡbay. ¹² Fekeri ká nzoḅri d̄aa ká zad̄ muni ku na, ba fe d̄aa saḅoy ká nzoḅ maa baȳ báa bayke ya. ¹³ Roo le, zad̄ka fe dáakeri riw bele ku na d̄o zad̄ hie ḡbay ḡbay le, saw̄ fekeri tina s̄uo-ε d̄o zad̄ hie ḡbay ḡbay. ¹⁴ Tusueke le, fer̄i riw bele ká t̄ji a d̄o zad̄ hie ḡbay ḡbay na, vi ba zad̄ taṅa. Saw̄ke mini ze i b̄aa mii: «Bo ká mù na-nam na, mu túma. Bo ká mù ba nzoḅ huḅe na, mu túma ká sakra nzoḅ huḅeri, a le, Krisi a haṅa nun-a taṅ báy*.»

¹⁵ Munu zu le, ì nze báy s̄uo-r̄i baȳ tul k̄iri simsed̄ baari na nd̄aw ro! I se simsed̄ munu ká k̄oko nzoḅri ya, roo le, ì se simsed̄ munu ká nzoḅ nun n̄zemri ¹⁶ ká i d̄aa fe kere báy òil nam ká Ngerewuru ha na, baȳ j̄i le, òil nam ká náa d̄ori d̄i key na, ba nam ká ndaya. ¹⁷ Saw̄ke mini ze, ì d̄aa fe d̄aa k̄oko ya, roo le, ì d̄aa h̄urusuo-r̄i tunj k̄i i k̄oke fe ká Ngerembay h̄ii baȳ haṅa r̄i d̄aa na.

¹⁸ I ha him ka d̄aa r̄i túd̄ ya, baȳ j̄i le, a haṅa r̄i d̄aa fe ḡoḅ ḡoḅkeri, roo le, ì ha Tem Ngerewuru ze ka mbaa òil law-r̄i ḡbay ḡbay, ¹⁹ bo i b̄aa baȳ i sóke k̄i báy simri nd̄aw, sim písi nd̄aw, roo báy sim ká'a ha r̄i nd̄aw na, ì písike Ngerembay báy òil law-r̄i riw bele. ²⁰ Ká òil fer̄i riw, báy òil namri riw bele na, ì d̄aa taambol̄ ha Baa Ngerewuru báy r̄in Ngerembay naari Zezu Krisi, ²¹ a i d̄in tul-r̄i ká pol k̄i baȳ tul h̄je Krisi ká d̄o òil law-r̄i na.

Fe d̄aa nzoḅri ká i zuo z̄in Krisi

²² Máyri, ì d̄in tul-r̄i ká pol waa baari munu ká ì d̄aa z̄in Ngerembay, ²³ baȳ j̄i le, w̄ara nzoḅ na ba mbay ká tul máyri nzoḅ munu ká *Krisi ba mbay ká tul nzoḅ mbika lawri riw bele. Be Krisi na, ka ba Nzoḅ Yaṅa nzoḅ mbika lawri ká i mb̄y tul k̄i riw bele ká i d̄o munu ba s̄uo-ε na. ²⁴ Be ze, baari máyri na ì d̄in tul-r̄i ká pol waa baari ká tul fer̄i riw bele faa mb̄y munu ká nzoḅ mbika lawri ká i mb̄y tul k̄i riw bele d̄aake z̄in Krisi.

²⁵ A baari w̄arari laa le, ì h̄ii máy baari faa mb̄y munu ká Krisi h̄iike nzoḅ mbika

lawri ká i mb̄y tul k̄i riw bele a poṅ s̄uo-ε ha huḅ baȳ tul-r̄i. ²⁶ Ka w̄a ri báy mbii báy baȳ be ha ri *taṅ kad̄ kad̄, a d̄aa ri zuo òod̄ ba taa be. ²⁷ Ka d̄aa munu baȳ haṅa nzoḅ mbika lawri ká i mb̄y tul k̄i riw bele na, i d̄o pol-e munu ba máy ká k̄oro s̄uo-ε baȳ tul waa be, ká'a k̄ie s̄uo-ε ká pol-e ká òil ndad̄i máy be riw bele a taṅ kad̄ kad̄, taṅ fe òm ká mbuo d̄i nd̄aw, taṅ bol kol n̄uo nd̄aw, a d̄i táy ya nd̄aw, roo fe kaaya mb̄y mini kara d̄o s̄uo-ε ya nd̄aw pi. ²⁸ Munu zu le, d̄o nun haṅa w̄arari na, i k̄o máy bari ba nzoḅ nun-r̄i na. Nzoḅ ká h̄ii máy be na, ka h̄ii s̄uo-ε be k̄i s̄uo-ε. ²⁹ Tusueke le, nzoḅ mb̄y mini kara ti s̄aṅ s̄uo-ε s̄uo-ε ya, roo le, ka hol̄ ni a k̄o-kóm ba tul-e faa mb̄y munu ká Krisi k̄oke kóm ba tul nzoḅ mbika lawri ká i mb̄y tul k̄i riw bele, ³⁰ baȳ j̄i le, naari na, náa b̄ari nzaa nduo s̄uo-ε. ³¹ «Saw̄ke mini ze, w̄ara nzoḅ a p̄oṅ bi-ε báy mi-ε baȳ káw z̄in máy be, b̄ari síd̄i bele reḅ na, i vi ba nzoḅ ká mb̄y†.» ³² Bayke ku na ba bawda fe, a ze m̄i ker̄ m̄i ko le, feke ku na b̄aa se tul Krisi báy nzoḅ mbika lawri òod̄ ká i mb̄y tul k̄i riw bele, ³³ a roo le, bayke na d̄o baȳ tul-r̄i nd̄aw: ndad̄ baȳ haṅa nzoḅ haṅa haṅa le, ka h̄ii máy be munu ká'a h̄iike s̄uo-ε, a máy nzoḅ h̄oy kara ka h̄je waa be.

6

¹ Baari ledri ká i ba taa Ngerembay na, ì d̄aa vu mbom ka bo tul nzoḅ mb̄oṅri, baȳ j̄i le, ba fe ká d̄o báy zad̄e. ² Bol kusol mb̄y b̄aa mii: «Mu d̄aa vu mbom ka bo tul b̄aa-ka báy máa-ṅa*.» Bol kusol key na ba titire ká Ngerewuru waa fe k̄i nde tul-e a b̄aa mii: ³ M̄u d̄aa vu mbom ka bo tul b̄aa-ka báy máa-ṅa na le, m̄u káw báy suoriya a m̄u káwke tusiri key ha bol-a ká d̄ike. ⁴ A baari b̄aa ledri laa le, ì d̄aa ha tul vu baari ka fére ya, roo le, ì hól ri báy faa fére ri fe nd̄aw, haṅa ri nzaa boko ká uru saa luo Ngerembay nd̄aw pi.

⁵ A baari koyri na, ì d̄aa vu mbom ka bo tul b̄aa gan̄ baari ká tusiri key báy h̄je nd̄aw, báy t̄oko ká pol-r̄i nd̄aw, roo báy law mb̄y ká taṅ kad̄ kad̄ munu ká i d̄aake ped̄ ha Krisi. ⁶ I d̄aa ped̄ ha ri baȳ d̄oko ká i d̄o fal-r̄i kek key h̄oy baȳ ndádk̄e ká nun-r̄i ya. Roo le, ì d̄aa law h̄iyya Ngerewuru báy òil law-r̄i riw bele munu ba nzoḅ ped̄ Krisi. ⁷ I d̄aa ped̄ ha ri báy law kere r̄i fe ká i d̄aa ha Ngerembay bo, ì d̄aa ha nzoḅri h̄oy ya, ⁸ baȳ j̄i le, ì k̄o nd̄aw, nzoḅ haṅa haṅa ká ba koy, mase nzoḅ ká kaw báy tul-e h̄oy kara, Ngerembay a haṅa ni fe ká maa tul-e baȳ fe kere ká'a d̄aa na. ⁹ Do faa mb̄y

* **5:14** 5.14 Nzoḅ haṅeri ker i b̄aa mii, baȳ key na, ba sim ká nzoḅ mbika lawri ká titire d̄ekre i d̄i ká síe d̄aa tul nduo mbii. † **5:31** 5.31Tiika saw̄ fe 2.24; 1K̄o 6.16; Mat 19.5. * **6:2** 6.2 T̄ji kele 20.12; K̄iṅja bol kusol ba síd̄ike 5.16.

munu ndaw, baari ká ì ba baa gan bari na, ì daa fe báy zadé ka zín koy baari. Koko ká ì dára ri, bay ìi le, ì ko, baari ndaw, koy baari ndaw na, baa gan baari mbijw hoy do nulue. Be na ka naa nun nzoɓ mbijw ya.

Daa fe rem Ngerewuru ka zúo sùo-rì

¹⁰ Ká bay sín tul bay key na le, ì ha bawda hurusuo Ngerembay ka daa ha ri vi ba nzoɓ hurusuo. ¹¹ Fe remri riw bele ká Ngerewuru ha ri na, ì faa zúo sùo-rì; be ndaw roo, ì mgbáke sùo-rì ngon-gon bay tul fe daa law ngeretemndaya na báy. ¹² Tusueke le, naari na náa rúri ruy zín nzoɓ ya, roo le, náa rúri zín hurusuo temndayari ká i re mbay ká tukele key ndaw, zín hurusuori riw bele ndaw, roo zín hurusuo mbay ká bil sun tilo ká tusiri key ndaw pi. ¹³ Sawke mini ze, fe remri riw bele ká Ngerewuru ha na, ì faa zúo sùo-rì. Be ndaw roo, zadka nam ká ndaya na vi le, nzoɓ tul ngani ti zín faa ká bay mbaka tul-rì ya báy. A fal ruy ká ì ruu kpuru tji gbúke na ro le, ì haw yum na ro zu.

¹⁴ Munu zu le, ì do dí ya í mgba tusue bay na ngon-gon munu ba nzoɓ yum ká mbi sal huɔ a sinke puu si-e. I ha fe daa baari ka do sikda munu ba gari lari ká ngon kokyɔ ká nzoɓ yum nduo do nzaa law-e siya bay yámke fe remri. ¹⁵ I ka-kaa Bay Kere káw dekeke na báy sùo ndúoke kiyaw kiyaw ha nzoɓri munu ba nzoɓ yum ká nda dikon do bal-e bay séke sedf báy kere. ¹⁶ I daa law-rì ka bo tul Ngerembay banjuc munu ba ngan ká nzoɓ yum mgba do nduo-e bay tul guo ngeretemndaya†. ¹⁷ I yaa pam ká Ngerewuru ha ri na munu ba taguba, báy Bay Ngerewuru ká Tem Law Pie ha ri na, ka do munu ba maamii. ¹⁸ I daa nzaa bay kere banjuc báy faa Tem Law Pie í kódké Ngerewuru báy k̄iri nzaa bay kereri boɗ boɗ ha ni ka so ri ká bil feri riw bele. I káw báy nzaa bal-rì kekeke í gedfe tul nzaa bay kere, í daa bay tul nzoɓ Ngerewururi riw bele.

¹⁹ I daa nzaa bay kere bay tul-i, bay haɗa bo Ngerewuru ka ha m̄ bay hay ká do báy zadé bay báa. Be ndaw roo, m̄ baake bay báy nun wara nzoɓ ha nzoɓri ko Bay Kere ká do zadf munu ká se tul Zibri báy nzoɓri ká i ba Zib ya ká i vi ba nzoɓ ká mbijw hoy na. ²⁰ Bi na, m̄ suo bol *Krisi. Bay tul Bay Kere key na ze i sín m̄ báy sal lari ha m̄ naa hul sal. Munu zu le, ì daa nzaa bay kere bay haɗa m̄ baa bayke báy nun wara nzoɓ munu ká ba pedf bi ká bay haɗa m̄ daa na.

²¹ M̄ hii bay haɗa baari hoy kara i laa bay ká se tul-i báy dol bi key na. Yu naari Tisik ká náa kóri ni ba nzoɓ nun naari, a ba nzoɓ pedf Ngerembay ká pedf daa be do báy zadé na, a loko soro feri riw bele ká se tul-i na ha ri laa báy. ²² Sawke mini ze, m̄ pie ni ba luo-rì bay haɗa ni ka baa bay zadf dol buru na ha ri laa, a huoke law-rì ndaw pi.

²³ Ndadf bay haɗa dekeke báy law ini, roo báy mbika law ká uru saa luo Baa Ngerewuru báy Ngerembay Zezu *Krisi na, ka sadf zín ri riw bele. ²⁴ Ndadf bay haɗa law huoke Ngerewuru ka sadf zín nzoɓri riw bele ká i hii Ngerembay naari Zezu Krisi báy law ini ká fere sùo-e ya.

Jɔ bie soko Pol ká mgbada

† 6:16 6.16 Guoke na, ì daa fe do nzi-e, ze bo zadka i so le, mbi huu bilam a se feri.

Filibri
Mbede ká Pol daa / ha nzoɓ
mbika lawri ká Filib

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol naa hul sal ze a daa a pieke ha titire nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká be kɪ ka daa ri do kudu zad ká Maseduwan. Ka kɪ fal feri ká tɪi tul-e ká'a do bil-e, a daa taambol ha ri bay tul sóko ká i so ni. Ká bil puo ká Filib na, ped daa bari nzoɓ fe fere bayluri na dara zuo kɪ nzoɓ mbika lawri a haa ri séke ba pola i ngonj ká bil mbika law ya. Be ze ba fe ká yoklo kér bay Pol ha ni daake mbede ni key.

Nzobri ká i daa law-ri bo tul Krisi na, Ngerewuru naa bay ká tul-ri ha ri zuo zɪn ni. Zuo zɪn Krisi bay tuuka ni na, kal tul feri riw bele pavhad. Ze ba na fe ji ji hoy tɪi tul nzoɓ hoy kara, nzoɓke do bay dekeke bay suoriya. Sawke mini ze, Pol nzoɓ nday nzaaped na, ze ka naa na hul sal hoy kara, ka daa bay key na do bil mbede ni key mii: «I daa suoriya ká bil Ngerembay banɔ» (4.4).

Maa bayri ká do bil-e

Feri ká tɪi tul Pol ká'a do bil-e: 1.1-26
 Fe daa Krisi do ba fe mboro nzoɓ mbika lawri: 1.27-2.30
 Tuuka Krisi na kal tul feri riw bele: 3.1-4.9
 Taambol bay tul sóko ká nzoɓ mbika lawri so ni: 4.10-23

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol buru Timote ká buru ba koy ped Zezu *Krisi na, buru daa mbede key na ha ri baari nzoɓ taa Ngerewururi riw bele ká i zuo zɪn Zezu Krisi ká i kaw Filib. Buru hii soko ha ri, ngereri ká i nda faa pol-ri ndaw, roo nzoɓ sóko pedri ndaw pi. ² Ndad bay hanja law huoke bay dekeke taa Baa naari Ngerewuru, bay Ngerembay Zezu Krisi ka sad zɪn ri.

Pol daa nzaa bay kere bay tul-ri

³ Banɔ na, zadka mi ker se tul-ri na, mi daa taambol ha Ngerewuru. ⁴ Banɔ kpadara ká mi do daa nzaa bay kere bay tul-ri riw bele na, mi daa bay suoriya, ⁵ bay ji le, bay titire nam ká i mbike law-ri kpuru tɪi timbede na, i daa law mbɪw zɪn buru ha kaa Bay Kere *Krisi se ba pola pola. ⁶ Mi ko ba tusue kɪ mii: Ngerewuru ká tii saw daa ped kereke ká bil law-ri na, a daa ba pola pola kpuru ha ni o riw bele bay nam ká Zezu Krisi a yi a vi. ⁷ Do bay zadfe bay

hana mi do bay kɪri kér bayri ká mini key se tul-ri riw bele. Tusueke le, mi ko ri ba wara law-i. Ze mi naa na hul sal key, mase bay nam ká mi do hoy mi ka-kaa Bay Kere Krisi ha nzobri ko bayke ta-tan ba tusue bay na hoy kara, baari riw bele na i do bil law kere ká Ngerewuru daa zɪn mi na mbɪw hoy. ⁸ Ba tusue kɪ, mi hii ri bay bil law-iri riw bele munu ká Zezu Krisi hii ri. Ngerewuru ba nzoɓ bay nasike.

⁹ Nzaa bay kere ká mi daa ha Ngerewuru bay tul-ri na ze do key: mi kod ni bay hana ini ká i mgba na ka se ba pola pola, ha inike ku na daa ha ri tuuke Ngerewuru ta-tan, a i kóko fe ká do bay zadfe nzedem, ¹⁰ bay hana bo i ba nzobri ká i maa kéle fe ká do bay kere. Be ndaw roo, i ba nzobri ká i *tan kad kad ká bay mbɪw kara do tul-ri bay nam ká Krisi a yi a vi na ya. ¹¹ Zezu Krisi ká do bil law-ri na, a daa ha ri daa fe kereri banɔ bay zadfe, bay daake rin dika bo tul Ngerewuru ndaw, písike ni ndaw pi.

Bay Kere Zezu se ba pola pola

¹² Yu-iri, mi hii bay hana ri ko: fe ká tɪi tul-i na, daa ha Bay Kere *Krisi séke sed ba pola pola kɪ hoy ¹³ a ha nzoɓ yumri riw bele ká i koro puo mbay bay nzoɓ hawri riw bele na i ko mii, i mgba mi bo hul sal bay tul ped Krisi ká mi daa. ¹⁴ Roɓay, mgbaka ká i mgba mi bo hul sal na, daa wara bo bil law ruo yu-iri ha ri kaake kaa Bay Kere Krisi na bay nun wara nzoɓ ba pola pola tan hɛ. ¹⁵ Ba tusue kɪ, nzoɓ haneri ká sakra bari ku na, i ka-kaa Bay Kere Krisi bay daa sere, bay kpere zɪn mi, a roo le, nzoɓ hawri ka-kaa Bay Kere na bay kér bay kere. ¹⁶ Bari na, i daa pedke bay law ini; i ko ndaw mii, nam bi ká hul sal key na, ba Ngerewuru kɪ ze ha mi naa di bay hana mi baa Bay Kere Krisi ká pol nzoɓ kún sal bayri ha nzobri ko ta-tan mii, ba tusue bay. ¹⁷ Nzoɓ nuri ku na, i ka-kaa bay ká se tul Krisi na bay law ndaya bay kpere. I daa munu i hii bay hana kóko seke fe bi ká bil hul sal na ka kay tul kɪ ba pola pola. ¹⁸ Ze i kaa na kaa Bay Kere Krisi bay law ndaya mase bay law kere hoy kara, yoklo mi mbɪw ya! Kaa Bay Kere Krisi na se ba pola pola a ha mi daa suoriya ká di.

Mi daa suoriya ká di ba pola roɓay, ¹⁹ bay ji le, mi ko ndaw, taambol nzaa bay kere ká i daa, roo bay Tem taa Zezu Krisi ká so mi ká di ndaw na, feri riw bele ká tɪi tul-i ku na, oɔo bie le, Ngerewuru a hana mi zɪn pam. ²⁰ Fe ká mgba law-i bamba ká mi daa law-i te di nzokdo na, ba hana saho ka se mi ká tul fe mbɪw ká mi daa na ya, roo le, timbede key ká mak waw na, mi kaw bay kumnun mase mi hu na hu hoy kara, feri riw bele ká mi daa na, mi daa

tan hje bay hanja bo, nzoabri kóke mina ze Krisi ba bawda nzoab le! ²¹ Ba tusue kj, káw báy kumnun bi na, mĩ hii bay d́aa mbay bo tul Krisi. Ze mĩ hu hoy kara, ba fe ká yji a ndad bamba robay! ²² Roo le, zadka mĩ káw báy kumnun ká tusiri key ba pola robay, a mí maa sóko nzoabri ha ri ngonj ká bil mbika law le, káw báy kumnun mase, hud' hoy kara, fe ká law-i hii na mĩ ko ya báy. ²³ Bil law-i nzaa bay ba sidí: mĩ d́aa kon pónj tusiri key bay vaa káw zinj Krisi, be ze ba fe ká ndad bamba tasiri. ²⁴ Roo le, do nun hanja mĩ kaw tusiri key mí so ri. ²⁵ Munu ká mĩ ko feke ba tusue na, mĩ ko le mĩ káw báy kumnun báy, mĩ ko le, mĩ káw zinj ri riw bele bay sóko ri h́a mbika law baari ngónke ba pola pola, a i zinj suoriya ká dí. ²⁶ Be ndaw ropie, nam ká mĩ yji ba kj bay kóko ri na, a bá fe saw ndáka giri sùo-ri ba pola pola ká bil Zezu Krisi bay tul fe kere ká' a d́aa bay tul-i.

²⁷ Ba ji ji hoy kara, i se simsed' ka maa báy Bay Kere Krisi na. Be roo, mĩ se na mí ko ri, mase mĩ ti sakra baari ya hoy kara, mĩ laa mii, i mgbá law-ri ngo-ngonj maa kj, a i ru-ruy bay tul tusue bay ká do bil Bay Kere Krisi. ²⁸ I h́a hje nzoab tul ngani baari ka d́aa ri mbjw ya. Ba fe ká kie ri mii, i ba nzoabri ká i bi-bie; a baari laa le, i ba nzoabri ká i zinj pam. Feke ku na uru saa luu Ngerewuru, ²⁹ bay ji le, Ngerewuru daa law kere zinj ri bay hanja ri d́aake ped' Krisi, ba d́aa law bo tul-e hoy ya, roo le, bay kóko seke fe bay tul-e ndaw pi. ³⁰ Timbede key na, i ba baw ruy bi ká se tul Bay Kere Krisi. Ruyke ku na, ba taa mbjwke ká i ko mĩ do nzi-e ká pola na. Ruyke na bay ze do kpuru tji vuri key; ba fe ká i ko ndaw.

2

I do bay kér bay munu ká Krisi

¹ Baari riw na, i zuo zinj Zezu *Krisi a i zinj h́urusuo ká dí. Law ini be na daa wara bo bil law-ri. Robay, i zuo zinj Tem Law Pie i ko nun sie kj, a i d́aa law kere zinj kj. ² Munu zu le, mĩ kod' ri: i zuo zinj kj i hii kj báy law ká mbjw, i d́aa law-ri maa kj a i h́a kér bay baari ka maa kj. Be ndaw roo, i d́aa h́a suoriya mbaa bil law-i gbay gbay báy. ³ I d́aa fe mbjw bay kér bay kperé ya, mase bay siika sùo-ri ká nun nzoabri gor hoy ya, roo le, i d́in tul-ri ká saw bal kj i ko kú-i baari ba nzoab ká mba tul-ri. ⁴ Ndad bay hanja nzoab mbjw mini kara, ka nzaa kere be kj sùo-e hoy ya, roo le, ka kér se tul-e taa nzoab h́awri ndaw.

* 2:17 2.17 Zadka Zibri, mase Gereki puo fe na, i donj him zuo tul fe, mase lakun fe ká i puoke fe na bay oroke fe poy na h́a ni do bay zadé. Ká zad' ni key na, kóko seke fe Pol, mase hud' ká' a huka bay tul Krisi na, do munu ba fe ká' a donj bay oroke fe d́aa kere ká Filibri d́aa bay faa mbika law h́a Ngerewuru.

⁵ I h́a kér bay baari ka do munu ká taa Zezu Krisi.

⁶ Be ká' a do maa kj báy Ngerewuru ba d́e hoy banquo na,

ka nzaa faa báy h́urusuo bay d́oko maa kj banquo zinj ni ya,

⁷ roo le, be kj sùo-e ka ponj zad' káw kere be,

a do maa kj báy koy nzoab.

Ka yaa sùo zinj nzoab h́a nzoabri ko ni ba nzoab na kj.

⁸ Ka d́in tul-e a d́aa vu mbom bo tul Ngerewuru

kpuru a huke hud' sahoj ká tul puu say hud.

⁹ Sawke mini ze, Ngerewuru mbi ni a d́aa ni kaw zad' káw luye

ká kal zad' káw h́awri riw bele.

Ka h́a ni riw ká ndad kal tul riw h́awri riw bele,

¹⁰ bay hanja bo, nzoabri riw bele ká nulue ndaw,

tusiri key ndaw, roo báy nzoabri ká zad' baw ndaw na,

zadka i laa riw Zezu le, i húku siri mgbuu

¹¹ i baá bay báy nzaa-ri riw bele mii:

«Zezu Krisi ba Ngerembay,»

bay d́aake riw d́ika bo tul Baa naari Ngerewuru.

Simsed' nzoab mbika lawri

¹² Munu zu le, yu-iri ká mĩ ko ri ba nzoab nun-i na, báy dol bi ká luo-ri na, i d́aa vu mbom bo tul Ngerewuru banquo. Ze mĩ ti na sakra baari ya hoy kara, do ndad bamba tasiri robay bay hanja ri d́aa vu mbom bo tul-e timbede key. Munu ká Ngerewuru ha ri pam na, i d́aa ped' ká kie pamke na báy d́in tul ndaw, h́e Ngerewuru ndaw, ¹³ bay ji le, ba be ze ka d́aa ped' ká bil law-ri banquo, a ha ri law h́iia d́aa fe ká' a hii, a i oroke bie feke na.

¹⁴ Feri riw ká i d́aa na, i d́aa báy nguri ya ndaw, may bay ya ndaw, ¹⁵ bay hanja bo i ba nzoabri ká nzoab maa bay d́aa bay bo tul-ri ya i *tan kad kad, a i ba vu Ngerewururi ká fe kaaya mbjw mini kara mbuo sùo-ri ya ká sakra nzoab fe d́aa báy zadé yari bay nzoab d́aa ndaya lóke lókeri ká tusiri key. Simsed' baari ká sakra nzoabkeri ku na, i hie munu ká huu ká hie ká bil sunj tilo, ¹⁶ i se báy bay káw bay kumnun taa tusueke na ha ri. Zadka i d́aa munu le, nam ká Zezu *Krisi a yji a vi na, mĩ máa ndáka giri sùo-i bay tul-ri, bay ji le, ba fe ká kie mii, pedri riw bele ká mĩ d́aa ká mí t́a ká dí podó podó na, ba fe ká do gor hoy ya.

¹⁷ Ko ya le, sim bi a zúu zuo siri, a do munu ba fe haɲa hoy ká m̃ doŋ nde tul *fe poy baari ká ba ped mbika law ká i mbi ha Ngerewuru*. Ze bo do munu le, sùo-i a rií m̃, a mí d̃aa suoriya zih ri riw bele. ¹⁸ Do faa mbjw munu ndaw, baari hoy kara do nun haɲa sùo-ri ka rií ri, a i d̃aa suoriya zih m̃ ndaw.

Pol pie Timote báy Epafodi

¹⁹ M̃i d̃aa law-i te tul Ngerembay Zezu nzokdo bay haɲa waka ya hoy mi pie Timote ha ni ka se luo-ri, bo yií be le, mi láake soro bay baari a mí zinke hurusuo. ²⁰ Nzoɔ ká ker bay zih m̃ a ker se tul-ri ba tusue munu ká be na, tiya. ²¹ Nzoɔ hawri riw bele na i nzaa kere bay tul-ri sùo-ri k̃i hoy bo, i nzaa taa Zezu *Krisi ya. ²² Timote na, faa ká'a k̃ieke simsed be báy kere na i ko ndaw. Ka mbi sùo-ε a ka-káa Bay Kere Krisi, a d̃aa ped zih mi munu ká led d̃aa ped zih bi-e. ²³ Sawke mini ze, m̃i d̃aa law-i te tul pie ni se luo-ri. Zadka m̃i laa bay ká tul-i na taɲ ro le, ba vaa koɔ hoy m̃i pie ni se vaw. ²⁴ Bi hoy kara, m̃i d̃aa law-i bo tul Ngerembay, m̃i ko ká bil law-i ba tusue m̃i, waka ya hoy m̃i séke báy sùo-i k̃i vaw bay vaa kóko ri.

²⁵ M̃i ker mí ko ba fe kere bay yjira yu naari Epafodi se luo-ri, be ká'a ba baw ped bi báy baw ruy bi ká se tul tusue bay, be ká i pie ni báy fe ká m̃i se sieke ha ni vike ha m̃i na. ²⁶ Kon kóko ri riw bele d̃aa ni bamba tasiri. Roɔbay, law-ε nzaa ni bay soro suosereɔm be ká i laa na. ²⁷ Ba tusue k̃i, sùo-ε ká se ni na, hud be tòn ndji mini key, roo le, Ngerewuru ko nun sie be a vaa ni. Ka ko nun sie be hoy ya, roo le, ka ko nun sie bi ndaw, bay haɲa bo, law-i ka sáa ba pola pola ya. ²⁸ Sawke mini ze, m̃i takra bamba bay yjira ni se luo-ri bay haɲa bo, i yií i ko ni le, i káw báy suoriya, a bi hoy kara ha kér bay bi ka nda siri ndaw. ²⁹ Munu zu le, i ya ni ba yu baari ká bil Ngerembay báy bawda suoriya. Do nun haɲa ri d̃aa mbay bo tul k̃iri nzoɔ ká mini ká be key na, ³⁰ bay ji le, hud be tòn ndji bay tul ped Krisi. Ka nzpu sim be do guma a ví so m̃i, a d̃aa fe ká i maa d̃aa sùo-ri ha m̃i ya na.

3

Doko báy zadε ká nun Ngerewuru

¹ Be ze yu-iri, i d̃aa suoriya ká bil Ngerembay.

Mbede ká m̃i d̃aa ha ri timbede key na, bayke do munu ká taa pola na ku ndaw. Bay haɲa m̃i d̃aa mbede mí baa bayke na ku roɔbay ha ri na, ba fe ká m̃i t̃aa ká d̃i mbjw ya, bay ji le, bayke ku na ba fe ká'a sóko ri ha ri kóroke sùo-ri. ² I nze báy sùo-ri bay tul nzoɔ nzaa

úlari ká i ba váy nzoɔri ká ped d̃aa bari ndaya ká i gedε m̃i, nzoɔ mbika lawri ká i ba Ziɔ ya na, ndad bay haɲa nzoɔri kuɲ ri ngori bay k̃ieke sùo-ri ba nzoɔ Ngerewuru. ³ Tusueke le, ba naari bo, ba bari ze i kie *kún ngori taa tusueke na ya, bay ji le, naari ze náa d̃aari ped ha Ngerewuru báy faa Tem be, a náa ndari giri sùo naari bay tul Zezu *Krisi, bo náa d̃aari law naari bo tul fe d̃aa bulu nzoɔri ya.

⁴ Bi hoy kara, m̃i hii le, m̃i máa d̃aa law-i bo tul fekeri na ku ndaw. Zadka nzoɔ ker a baa m̃i, beri maa ndad ká nun Ngerewuru báy faa d̃aa fe saw buluri na le, bi na, m̃i mba ni báy kér bayke roɔbay, ⁵ bay ji le, bi na, i mboɲ m̃i d̃aa nam tòn sidí roo, i kuɲ ngori bi báy. M̃i ba mbii ndjw *Izarayel ká saw kaɲi Bezame. M̃i ba saw Eboro taa tusueke máa báy baa. A bay ká se tul d̃aa vu mbom bo tul *bol kusol Ziɔri na, m̃i d̃aa báy nzi-ε lem lem, bay ji le, m̃i ba Farizi, ⁶ a mí nduo kiyaw kiyaw ká d̃i kpuru mí d̃aake nun nzoɔ mbika lawri tuo sie. A bay ká se tul doko tul bol kusol báy zadε na laa le, nzoɔ zih kaɲa bi mbjw ká d̃i ya.

⁷ Roo le, fekeri ku riw bele ká m̃i d̃aa law-i bo d̃i, a mí ko ba feziɲa bi bay ndadke ká nun Ngerewuru na, timbede key m̃i ko ba fe ká gor hoy bay tul Zezu Krisi. ⁸ Ba fe nuri ku hoy ya, roo le, feri riw bele ká pola lew m̃i ko ba fe kere a mí d̃aa law-i bo d̃i na, timbede key le, m̃i ko ba fe ká gor hoy, bay ji le, fe ká kal tul fekeri ku riw bele pavbad na, ba tuuka Ngerembay bi Zezu Krisi. Bay tul-e na, m̃i poɲ fekeri riw bele a mí ko ba m̃jiri hoy bay haɲa bo, m̃i tuu Krisi a mí zúo zih ni báy bil law-i riw bele. ⁹ Timbede key na, m̃i d̃aa law-i bo tul d̃aa vu mbom bo tul bol kusol Ziɔri bay ví ba nzoɔ ká do báy zadε nzedem ká nun Ngerewuru na mb̃aa. Roo le, m̃i vi ba nzoɔ ká do báy zadε nzedem báy faa law-i ká m̃i d̃aa bo tul Krisi. Ba fe ká Ngerewuru d̃aa zih nzoɔri riw bele ká i d̃aa law-ri bo tul Krisi. ¹⁰ Fe ká m̃i hii na, ba tuuka Krisi báy hurusuo t̃i be saa luo hud, bay zúo zih ni ká bil kóko seke fe beri, ha hud bi kara ka do munu ká taa be ndaw, ¹¹ bay haɲa bo mí d̃aa law-i te nzokdo m̃i, bi hoy kara, Ngerewuru a tina m̃i saa sakra nzoɔ huderi ha m̃i káw báy kummun.

Pol bo nzoɔ mbika lawri bay haɲa ri mbóro fe d̃aa be

¹² M̃i baa m̃i, m̃i zih fekeri na ku riw bele ya roɔbay, mase m̃i ba nzoɔ ká m̃i *taɲ kad kad ro ya ndaw. Roo le, m̃i d̃uu nun-i ba pola bay d̃aa hurusuo-i tun k̃i bay mgbaka fe ká m̃i nii na ba taa bi, bay ji le, bi hoy kara Zezu *Krisi mgba m̃i pola ba nzoɔ taa be. ¹³ Yu-iri, m̃i ko mí baa m̃i,

bi na mĩ mgba feke na báy nduo-i kpɛɓ ya báy, roo le, mĩ daa fe mbjw: ferì ká mĩ daa pola na mĩ ker se dī mbáa, a mĩ daa hɔrusuo-i tuŋ kɔ́ báy mgbaka fe ká do pol-i. ¹⁴ Mĩ d̄uu nun-i ba pola ba zad fe tunduo báy mgbaka feke ká Ngerewuru d̄ke naari ká nulue báy haŋa náa ȳari báy faa Zezu Krisi.

¹⁵ Be ze, naari riw bele ká náa ngónri ká bil mbika law ro na, náa d̄okori báy k̄iri k̄er báy ká mini key. Be ro le, nzob̄ haŋeri ká sakra baari na ker báy k̄i bof̄ le, Ngerewuru a mgbúda nun-rì ká dī báy. ¹⁶ Ba j̄i j̄i h̄oy kara, fe ká ndad̄ bamba le, náa séri ba pola munu ká náa séri dī kpuru t̄ji timbede key.

¹⁷ Ȳu-iri, baari riw bele na i mbóro fe daa bí. B̄uru báw ped̄ birì na buru do ba fe lie k̄i ha r̄i. Be ze, i nḡaa nzobri ká simsed̄ bari do munu na i ko. ¹⁸ Tusueke le, nzobri nḡji bamba, i se simsed̄ munu ba nzob̄ tul nḡani Krisi ká hu ká tul puu say hud̄. Bay key na mĩ ba ha r̄i ká pola banguo. A timbede key na mĩ kay mĩ ba ha r̄i báy mbii nun-i. ¹⁹ J̄ro bie nam bari na i bie, bay j̄i le, fe daa naysuo ze ba w̄uru bari, i s̄ii s̄uo-rì ká tul fe ká'a bá fe sahoi bari, a i ker se tul ferì ká tusiri key h̄oy. ²⁰ Roo le, naari na puo naari do nulue, ze Nzob̄ Ȳaŋa Nzobri ká'a úru saa dī na, náa ḡyanri ni báy k̄onke. Be na ká ba Ngerembay naari Zezu Krisi. ²¹ Zadka'a vi le, ká'a fére s̄uo naari ká f̄umra úy úy na, ha ni r̄i taa be ká do báy bawda hɔrusuo taa nduy mgbilik mgbilik báy hɔrusuo taa hay ká'a haŋa ni réke mbay ká tul ferì riw bele.

4

¹ S̄awke mini ze, baari ȳu-iri ká mĩ ko r̄i ba nzob̄ nun-i ká k̄on kóko r̄i ba k̄i daa mĩ bamba, ká i daa ha s̄uo-i r̄i mĩ a mĩ nda giri s̄uo-i bay tul-iri na, i mgba mbika law baari nḡo-nḡon mini ká bil Krisi.

Nzaa boko Pol

² Evodi báy Sintisi, mĩ kod̄ r̄i: kódf̄ nḡuo h̄oy i ha k̄er báy baari ka maa k̄i ba ȳu k̄i ká bil Ngerembay. ³ Bo ká m̄u ba báw ped̄ bi taa tusueke na, mĩ vbi mù, mu so ri ha r̄i káw deŋ ka z̄in k̄i, bay j̄i le, bari báy Kelema, roo báy báw ped̄ bi h̄awri na, i ba báw ruy birì bay haŋa Bay Kere *Krisi na ka se ba pola pola. Bari riw bele na Ngerewuru daa riŋ-rì do bil mbede pam ká nulue.

⁴ I daa suoriya ká bil Ngerembay banguo. Mĩ ba na robay, i daa suoriya! ⁵ I ha nzobri riw bele ko r̄i ba nzob̄ law kereri. Ngerembay na do dī ya bay vika. ⁶ I ha law-r̄i ka nzaa r̄i se tul fe mbjw ya, roo le, ká bil fe j̄i j̄i h̄oy kara, i tina fe ká i

se sieke na ha Ngerewuru. I daa nzaa bay kere i kódf̄e ni a i h̄ake ni taambol. ⁷ Be munu ndaw roo, d̄fekeke taa Ngerewuru ká nzob̄ maa bay kóko s̄awke ya ká kal tul ferì riw bele na, ká'a kóro bil law-r̄i báy k̄er bay baari riw bele ká bil Zezu Krisi.

⁸ Ȳu-iri, óro bie bay bi ká mĩ ba na ze do key: i ha k̄er báy baari riw bele ka bo tul fe kere báy fe ká maa p̄isi; bayke baa mii, ferì riw bele ká ba tusue ndaw, ferì riw bele ká do báy faake ndaw, ferì riw bele ká do báy zad̄e ndaw, ferì riw bele ká kaaya mbjw ti dī ya ndaw, ferì riw bele ká ndad̄ ká nun nzobri ndaw, roo ferì riw bele ká maa daa mbay bo dī ndaw na. ⁹ Ferì ká mĩ fere r̄i ká i ȳa bayke, mase hay ká i laa ká nzaa-i a i ko mĩ ká zad̄ daake na, i daa feke banguo. Be ndaw roo, zadka i daa feke na le, Ngerewuru nzob̄ haŋa d̄fekeke ha nzob̄ na, a sad̄ z̄in r̄i báy.

Pol daa taambol bay tul fe haŋa ini ká i ha ni

¹⁰ Mĩ daa suoriya nḡji bamba ká bil Ngerembay, bay j̄i le, timbede key na, i z̄in faa ká bay kieke k̄er bay baari se tul-i ba k̄i munu ká pola. Ba tusue k̄i, i ker se tul-i banguo kpadara, roo le, faa ká bay haŋa r̄i víke báy fe ha m̄i na ze tiya, a ha namri kal nḡji bamba. ¹¹ Mĩ ba mini bay fe ká mĩ se sieke na, munu ya. Tusueke le, bi na, mĩ fere s̄uo-i faa káw báy kere ká bil ferì riw bele. ¹² Mĩ ko faa káw bisie ndaw, faa káw bil ndad̄i ndaw. Mĩ fere faa haŋa fe ka maa nduo-i báy zad̄ri riw bele ká bil ferì riw. Ze mĩ s̄u-s̄um bil-i mbaa, mase k̄on i mĩ h̄oy kara, mĩ ko faake ndaw; ze mĩ do báy fe nḡji bamba, mase fe ti nduo-i ya h̄oy kara, mĩ ko faake ndaw. ¹³ Taambol hɔrusuo ká *Krisi ha m̄i na mĩ maa daake ferì ku na riw bele. ¹⁴ Be nu ku h̄oy kara, sóko ká i so mĩ ká bil kóko seke fe bi na, ba fe ká ndad̄ bamba.

¹⁵ Baari nzob̄ mbika lawri ká Filib̄ na, i ko s̄uo-r̄i ndaw, zadka mĩ zol saa kuđu zad̄ ká Maseduwan báy sew ká buru tii saw káa Bay Kere ká dī na, ba baari k̄i h̄oy ze i so mĩ a náa s̄uo-r̄i nduo ha k̄i. ¹⁶ Báy d̄ol bi ká mĩ do Tesalonik h̄oy kara, i pie báy fe ká puo nduo-i na ha m̄i kal faa bil ba mbjw. ¹⁷ Bay tul fe haŋa ini ze mĩ nzaa bay z̄in ká luo-r̄i ya, roo le, mĩ hii bay haŋa Ngerewuru ka sám fe ka zúo tul-r̄i ba pola pola robay bay tul fe haŋa ini ká i mgba z̄in mĩ báy law kere na. ¹⁸ Fekeri ku riw bele ká i pieke Epafodi víke ha m̄i na, mĩ z̄in báy kere mba tul sieke ká m̄i se, a mĩ kaw bil-e badak. Fekeri ku na, do munu ba *fe poy ká bare f̄u b̄y b̄y ká Ngerewuru ko ba fe kere a rii law-e. ¹⁹ Ngerewuru bi ká do báy riŋ d̄ika ká gb̄uke tiya na, ká'a haŋa r̄i ferì riw bele ká i se sieke báy faa Zezu

Krisi. ²⁰ Riŋ dika ɓa taa Ngerewuru Baa naari mbiimbam ɓáy mbiimbam ɓanɗo! Amem! Ndadɓ ɓay haɗa ni ka ɗo munu na ki.

Ɔɔ ɓie soko Pol

²¹ I hii soko ha nzoɓ mbika lawri ka i zuo ziŋ Zezu *Krisi na riw bele ha mi. Yu-iri ka i kaw ziŋ mi key na, i hii soko ha ri ndaw.

²² Nzoɓ mbika lawri riw bele ka i ɗo zad ni key na, i hii soko ha ri, kakalke le, ɓa ɓari ka i kaw ɓil puo Mbay Sezar. ²³ Ndadɓ ɓay haɗa law huoke Ngerembay Zezu Krisi ka sadɓ ziŋ ri riw bele.

Kolosiri Mbede ká Pol d́aa / h́a nzoɓ mbika lawri ká Kolos

Bay ká se tul feri ká d́o bil mbede ni key

Mbede key na, bay haneri ká d́i d́aa ba maa ḱi b́ay bay ká d́o bil Mbede ká Pol d́aa h́a nzoɓ mbika lawri ká Efez. Ka d́aa b́ay nam be ká'a náake hul sal, ze a pieke h́a nzoɓ mbika lawri ká Kolos, bay j́i le, rii fe ká nzoɓri ká i fere nzoɓri fe fére baylu na, i d́aa nzoɓ mbika lawri nduo ḱi. Ká bil fe fére bari na i baa mii, ndad bay kóɗ wúruri ká re mbay; roɓay, ndad bay d́aa vu mbom bo tul bol kusol bari ká se tul fe sum, mase fe nzoɓo. Roo le, ká bil mbede key na, Pol fere ri fe mii, zad sanmakeri ku na rii fe ká nun nzem d́o d́i kara, i d́o b́ay h́urusuo mbjw ká bay śoko nzoɓ h́a ni mgba s̀o-e ká tul kon fe naysuo ya.

Pam na, nzoɓ zinj b́ay faa huf Krisi Vu Ngerewuru ká tul puu say huf ḱi hoy. Fe ká Krisi d́aa na ma-maa bo, nzoɓ se sie fe ḱi mbáa. Nzoɓ mbika lawri ba nzaa wáw s̀o ká mbjw, a Krisi laa le, ba tul. I b́a nzoɓri ká i mgbaka ini zinj ḱi, bay j́i le, sal inike na sij ri zuo ḱi mbjw hoy riw bele.

Máa bayri ká d́o bil-e

Krisi, b́ay ped d́aa be: 1.1-2.19

Ped d́aa nzoɓ fie ká bil Krisi: 2.20-4.6

Jro die bay: 4.7-18

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol ká Ngerewuru h́a m̀i ba nzoɓ ndáy nzaaped Zezu *Krisi b́ay law hiiya be na, búru yu-i Timote, ² buru d́aa mbede key ha ri baari nzoɓ taa Ngerewururi ká i kaw Kolos ká i ba yu buru a i d́o tul bay Zezu Krisi. Ndad bay hanja law huoke b́ay dekeke taa Ngerewuru, Báa naari ka sád zinj ri.

Nzaa bay kere Pol

³ Ká bil nzaa bay kere ká buru d́aa bay tul-ri ná, buru d́aa taambol banquo h́a Ngerewuru, Báa Ngerembay naari Zezu *Krisi, ⁴ bay j́i le, buru laa soro bay law-ri ká i d́aa bo tul Zezu Krisi, b́ay ini ká i mgba zinj nzoɓ Ngerewururi riw bele na. ⁵ Zadka tusue bay ká ba Bay Kere tji luo-ri na, d́aa ha ri tuu fe ká i d́aa law-ri te d́i ká Ngerewuru d́aa d́o nulue bay tul nzoɓ bari na. Be ze, mbika law b́ay law ini baari na, bar saw ká d́i. ⁶ Ba Bay Kereke ku na ze yaa zad kpol kpol ká tusiri key, a lie lereke b́ay zad riw bele munu ká'a d́aake ká sakra baari ba d́je hoy b́ay nam ká i láake

bay law kere Ngerewuru ba titire dekre a i tuu law kereke ta-taj na. ⁷ Epafaras ká ba b́aw ped buru ká buru ko ni ba nzoɓ nun buru na ze fere ri feke na ku. Ka d́aa ped bay tul-ri munu ba nzoɓ ped Krisi ká d́aa ped be b́ay zadé nzedem. ⁸ Be na, ka ví lo soro bay ini ká Tem Law Pie ha ri na h́a buru laa.

⁹ Sawke mini ze, b́ay nam ká buru láake soro bay baari ná, buru d́aa nzaa bay kere bay tul-ri búru taja ya. Buru kof Ngerewuru bay hanja ni ka ha ri nun nzem b́ay fe kóko b́ay faa Tem Law Pie, bo ha ri kóke law hiiya be na ka t́aj kad kad. ¹⁰ Be ndaw roo, i máa bay séke simsed munu ká Ngerembay hii i d́aake feri ká rii law-e banquo. I lie lereke b́ay kere ká bil feri riw bele ká i d́aa, a i t́uuke Ngerewuru ba pola pola ndaw. ¹¹ Buru kof Ngerewuru bay hanja ni ka so ri b́ay h́urusuo rin d́ika be, bay hanja bo i śiuke law-ri ká bil feri riw bele, a i ikike law-ri. ¹² I d́aa taambol b́ay suoriya h́a Báa Ngerewuru ká d́aa ha ri zinj fe kereri ká'a d́aa d́o bil zad t́aja bay tul nzoɓ bari na mbjw hoy zinj ri. ¹³ Be na, ka tina naari saa bil h́urusuo sun tilo, a h́a Vi-e ká'a ko ni ba nzoɓ nun-e na re mbay ká tul naari. ¹⁴ B́ay faa Vi-e na ze, ka t́nake naari saa bil h́urusuo feyaa ká mgba naari ba koy, a nda buma ká tul feyaa naari.

Zezu Krisi ba mbay tul feri riw bele

¹⁵ Ngerewuru ká nzoɓ ko ni b́ay nun ya na, *Krisi ya fe d́aa be h́a nzoɓ kóke ni. Krisi na ba titire nzoɓ ká d́o pola dekre roo, feri riw bele d́o b́ay*, ¹⁶ bay j́i le, b́ay faa be na ze, Ngerewuru d́aake feri riw bele ká nulue ndaw, tusiri key ndaw, feri ká nun ko ndaw, feri ká nun ko ya hoy kara ndaw pi. Ka d́aa wúruri ká i kaw tul karingaw mbay bari ndaw, h́urusuo ká kal tul h́urusuo h́awri ndaw, temri ká re mbay ndaw, roo h́urusuo ká re tul nzoɓri ndaw pi. Ba tusue ḱi, feri riw bele na d́o b́ay faa be, a d́o ba fe rin d́ika be. ¹⁷ Be ḱi ze ka ba titire nzoɓ ká d́o pola dekre ká tul feri riw bele; taambol be na ze feri d́oke b́ay zadé zadé.

¹⁸ Be na, ka ba mbay tul nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul ḱi riw bele, a bari laa le, i d́o munu ba s̀o-e. Ka ba saw kaw b́ay kumnun; a ba titire nzoɓ ká tji saa sakra nzoɓ huféri, bay hanja bo ka d́o pola ba ngeré tul feri riw bele, ¹⁹ bay j́i le, Ngerewuru hii bay hanja fe d́aa bari riw bele ká d́o bil law-e na, ka d́aa puo ká bil law Vi-e. ²⁰ Roɓay, b́ay faa be na, ka hii bay hanja feri riw bele na i zuo zinj ni. B́ay faa sim Vi-e ká uo ká tul puu say huf na, ka

* 1:15 1.15 B́ay nzaa gerek le, baa mii: «led pol».

ɗaa ha ɗekeke ɗoƙe sakra be bay ferri riw bele ka tusiri key ndaw, nulue ndaw pi.

²¹ Baari hoy kara, pola lew na i do fal kraŋ Ngerewuru. I ba nzoɓ tul ngani ferri bay tul ker bay baari ka ndaya ka ha ri ɗaake ferri ka ndaya na. ²² A le, timbeɗe key na, bay faa Vi-e ka poŋ suo-e ha huɗ na, ka ɗaa ha ri zuo ziŋ ni, a ha ri do pol-e bay law ka *taŋ kad kad, taŋ em ndaw, roo bay kara ti tul-ri mbaa ndaw pi. ²³ A roo le, do ndad bamba bay haŋa ri do tul tusue bay ka do bil Bay Kere na, a i bar saw ka di. Fe ka i ɗaa law-ri te di nzokɗo ba ɗje bay nam ka i laake Bay Kereke na, i ha nzoɓ mbijw mini kara ka ɗaa ha ri do di di ka di ya. Bay Kereke ku na, i ka-kaake ha nzoɓri riw bele ka tusiri key. Be ze bi Pol, mi vike ba nzoɓ pedke.

Peɗ ka Ngerewuru ɗaa zuo nduo Pol

²⁴ Timbeɗe key na, mi ɗaa suoriya bay tul seke ferri ka mi ko bay tul-ri. Munu ka *Krisi ko seke fe na, bi suo-i hoy kara mi ko seke fe bay tul nzoɓ mbika lawri ka i mbu tul ki riw bele ka i do munu ba suo Krisi na. Mi ko seke fe bay tul-ri bay ɗoƙe bie seke fe ka toŋ ka bil peɗ be ka tusiri key. ²⁵ Ngerewuru ha mi vi ba koy peɗ nzoɓ mbika lawri maa bay peɗ ka'a poŋ zuo nduo-i bay haŋa mi ɗaa bay tul baari ka i ba Zib ya na. Ka ha mi ka-kaa bay ka se tul Krisi na bay zaɗe ngid' bele. ²⁶ Bayke ku na, do zaɗ muni ba ɗje lew hoy ha nzoɓri ko ya wum, a roo le, timbeɗe key na ka tina sawke do zaɗ hie ha nzoɓ ferri ko *taŋ kad kad. ²⁷ Ngerewuru hii bay ɗaa ha ri ko wa, mina ze fe ka'a ɗaa do zaɗ muni na ba bawda fe, a ndad bamba bay tul saw nzoɓri riw bele le! Feke na ze do key: Krisi ɗaa puo ka bil law-ri ha ri ko mii, riŋ ɗika ka Ngerewuru ɗaa do bay tul nzoɓ ferri na, baari ka i ba Zib ya na hoy kara i ziŋ ndaw pi. ²⁸ Be ze, buru ka-kaa Krisi na ha nzoɓri riw bele; buru baka ri a buru fere ri mbijw bay nun nzemri riw bele ka Ngerewuru ha buru, bay haŋa nzoɓri mbijw mbijw riw bele na i ɗoƙe pol Ngerewuru munu ba nzoɓri ka i ngon bay faa zuo ziŋ Krisi. ²⁹ Sawke mini ze, mi ɗaa suo-i taa tom, mi ru-ruy bay bawda hurusuo ka Krisi ha ni ɗaa peɗ ka bil naysuo-i.

2

¹ Ba tusue ki, mi hii bay haŋa ri ko ruy ka ngon bamba tasiri ka mi ruu bay tul-ri ndaw, bay tul nzoɓ mbika law-ri ka i kaw Lawdise ndaw, roo bay tul nzoɓ mbika law hawri ka i ko mi ya roɓay na kara ndaw. ² Mi ruu munu bay ɗaake wara bo bil law-ri, ha ri zuoƙe ki mbijw hoy ka bil law ini. Mi hii bay haŋa ri laa tusue bay bay fe

kerekere bele na ka ta-taŋ, a i do tul-e ngon- ngon. Be ndaw roo, i maa bay tuukake fe ka Ngerewuru ɗaa do zaɗ muni ka pola lew ha nzoɓri ko ya na. Be ze ba Krisi, ³ be ka fe keri riw bele ka ba nun zem ndaw, fe koƙo ndaw na, do luo-e. ⁴ Mi faa munu bay haŋa ri poŋ faa ha nzoɓ mbijw mini kara, ka ula ri bay nzaa raa bay hoy ya. ⁵ Ze mi do na di di ziŋ ri hoy kara, ker bay bi bo tul-ri banɗo. Mi ɗaa suoriya bay tul-ri, bay ji le, i ɗaa ferri riw bele bay faake faake, i kaw tul mbika law baari ngon- ngon banɗo kpadara ka bil Krisi.

Ferri riw bele na do bil Krisi

⁶ Be mini ze, munu ka i ya Zezu *Krisi ba Ngerembay baari na, i se simseɗ ka kie mii, i zuo ziŋ ni banɗo na ndaw ro! ⁷ I bar saw ka bil Krisi ha ni mgba siri nzid' nzid'. I ha mbika law baari ka ngon ba pola pola ka bil Krisi munu ka i fere ri bayke pola na, a i ɗaa taambol ha Ngerewuru banɗo kpadara.

⁸ I nze bay suo-ri bay haŋa nzoɓ mbijw mini kara ka ula ri, a ya ri zuo fal-e bay nzaa ula ka gor gor hoy na ya. Fekeri ku na ba fe saw puo nzoɓri, mase uru saa luo wururi ka re mbay ka tusiri key hoy bo, ba fe ka uru saa luo Krisi ya. ⁹ I ko, fe ɗaa Ngerewuru riw bele na, ɗaa puo bay zaɗe ngid' bele ka suo Krisi. ¹⁰ Bay faa zuo ziŋ ni na, i ziŋke ker bay, bay hurusuo, bay ferri riw bele ka uru saa luo Ngerewuru. Be na, ka ba mbay tul temri riw bele ka re mbay ndaw, tul hurusuo ka re tul nzoɓri riw bele ndaw pi.

¹¹ Bay faa zuo ziŋ ni na, Ngerewuru kinke ri ngori. Ba ngori ka nduo nzoɓ ze kuŋ ya. Roo le, ba fe ka Krisi ɗaa do bil law-ri nziya, a naake ri saa bil hurusuo kon naysuo ka suru ri ha ri ɗaa feya. ¹² Tul-ri ka i ɗaa nduo mbii na kie mii, i voro ri mbijw hoy ziŋ Krisi, a i tji saa luo huɗ mbijw hoy ziŋ ni ndaw, bay ji le, i ɗaa law-ri bo tul hurusuo Ngerewuru ka tina Zezu saa luo huɗ ha ni kaw bay kumnun. ¹³ Pola lew na, i do munu ba nzoɓ huɗeri, bay ji le, i ɗaa fe kaaya i se simseɗ munu ka nzoɓri ka i ko Ngerewuru ya. Roo le, timbeɗe key na, Ngerewuru ha ri kaw bay kumnun ziŋ Krisi, a nda buma ziŋ naari ka tul fe ɗaa ya naari na riw bele. ¹⁴ Zaɗ sanma bol kusolri ka ɗaa bay bo tul naari, bay bay mbol ka do tul naari na, ka naa ngid' bele a bumra baykeri bay huɗ Krisi ka tul puu say huɗ, a ɗe ke hurusuo-eri kpukɗu kpukɗu. ¹⁵ Ka zaɗe ku na, ka haw yum ka tul temri ka re mbay, bay hurusuo ka re tul nzoɓri na riw bele, a ɗaa sahoi bo nun-ri ka nun ruo nzoɓri, a mba tul-ri bay huɗ Krisi ka tul puu say huɗ.

¹⁶ Munu zu le, ì hã nzoɓ mbjw mini kara ka ɗaa ɓay ɓo tul-rì ɓay tul fe ká ì sù, mase ɓay tul fe ká ì nzo na ya. I hã nzoɓ mbjw kara ka sùru rì ɓay ɗaa nam suoriya ɓari, mase síe tji fewri, ɓáy nam mgbaka tãram ɓari ya ndaw pi*.¹⁷ Fe nuri riw bele ku na ɓa tem ferì hoy ká kie fe tusue ká'a ví vuku. Roo le, sùo fe na ɓa Krisi.¹⁸ Nzoɓri ká i ɗaa sùo-ri ɓa nzoɓ ɗin tul-ri, a í ruo leɗ nzaapedri ká nulue na, ì pónj faa ha ri ɗaa ɓay ɓo tul-rì ha ri mbóroko fe ɗaa ɓari ya. ɓari nzoɓkeri ku na, i ɗaa law-ri ɓo tul ferì ká tina nun ha ri hoy. Kér ɓay ɓari ká uru saa ɓil law-ri na, ɗaa ha ri sùo-ri tañ feke.¹⁹ ɓari na, i zuo zinj Krisi ká ɓa mbay tul na mbãa. Be na, ka ɗaa hã nzoɓ mbika lawri riw bele mgbaka kɔ mbjw hoy munu ká naysuo ɓáy njwri ɓáy zadɗ dokmakeri mgbaka kɔ ɓáy kere, a ngonj ɓa pola pola munu ká Ngerewuru hii.

²⁰ Baari na, ì hu zinj Zezu Krisi. Be mini ze, wɗuri ká i re mbay ká tusiri key na ɗo ɓáy hɗurusoo ká tul-rì mbãa. Waa, ɗaa mina ndaw roo, ì ha ri suru rì ha ri ɗin tul-rì i ɗaa fe rii fe ká i ɓa nzoɓ tusiri key ɓáy le woo? Daa mina ì ɗaa vu mbom ɓo tul ɓay ɓaa ɓari ká mii: ²¹ «Mu mbi fe key ya, mu lie fe ku ɓáy nzaa-a ya, a mú zaa fe ni key ɓáy nduo-ɔ ya» le? ²² Fe nuri riw bele ku na, zadka nzoɓ sù le, ɗaa fe mbjw zinj ni ya. Zad sanmakeri ɓay fe ferekeri ku na uru saa luoo nzoɓ hoy. ²³ Zad sanmakeri ku na rii fe ká ɓa ɓay nun nzem ɓa tusue. Bayke hii ɓaa mii: «I ɗaa hɗurusoo-rì tunj kɔ i ruoko Ngerewuru ndaw, ɗin tul ndaw, a í sán sùo-rì ngi-ngji ndaw pi.» Roo le, fekeri ku na, i ɗo ɓáy hɗurusoo mbjw ká ɓay sóko nzoɓ hã ni mgbaka sùo-ε ká tul kon fe naysuo ya.

3

Nzoɓ ká hu zinj Krisi na ɓa nzoɓ fie

¹ Baari na, munu ká ì hu zinj *Krisi i tji saa luoo huɗ zinj ni mbjw hoy i kaw ɓáy kumnun na, ì nzaa ferì ká nulue, zadka Krisi kaw ɗi ká tundoɗo hodo Ngerewuru. ² I ɗaa law-rì nzokɗo ká ɓo tul ferì ká ɗo nulue ɓo, ferì ká tusiri key ya, ³ ɓay ji le, fe ká tusiri key na, ì ɓa nzoɓ huɗeri ro ká ɗi, a káw ɓáy kumnun taa tusue ɓaari na mɗu sùo-ε ká luoo Krisi. Ba fe ká Ngerewuru ɗaa ɗo bay tul-rì. ⁴ Saw káw ɓáy kumnun taa tusue ɓaari na, ɓe ze ɓa Krisi. Zadka'a yji a tina sùo-ε na, ɓaari hoy kara ì tina sùo-rì zinj ni, a í zinj riñ ɗika zinj ni mbjw hoy.

⁵ Munu zu le, kon ferì ká tusiri key na, ì hã ni ka hu ká ɓil law-rì. ɗaa nun pie

ndaw, ɗaa fe ìm ndaw, taka mgbáy bapibi ndaw, ɗaa kon ferì ndaw, roo kóko nun fe ká ɓa wuru ká nzoɓri kod ndaw na, ì hã fekeri ku na ka hu mburuk mburuk ká ɓil law-rì. ⁶ Bay tul fe ɓayari ká munu ku na ze an here Ngerewuru zuo tul nzoɓri ká i ɗaa tul ngonj zinj ni. ⁷ Baari hoy kara, zadka feyaakeri re mbay ká tul-rì koɓ ɓay na, ì se simsed munu na ndaw. ⁸ Roo le, timbede key na, ì pónj fal fe ɓayari key na riw bele ɓa fal: law fãa ndaw, ɗaa nun sji ngaw ngaw ká tul nzoɓ ndaw, roo law ndaya ndaw pi. Tjiri nzoɓ ndaw, kóko ɓayri ndaw na, ì hã ni ka tji ká nzaa-rì mbjw ya ndaw. ⁹ I ɓaa ɓay baylu hã kɔ ya, ɓay ji le, ì naa taw fe naysuo ɓáy fe ɗaakeri na ɓa fal, ¹⁰ a í vi ɓa nzoɓ fie ro. Nzoɓke ku na yaa fe ɗaa Ngerewuru Nzoɓ ɗaa ni hã ni fere ni ɓa pola pola, hã ni tuu ni *tañ kad kad. ¹¹ Munu zu le, Ziɓ, mase nzoɓ ká ɓa Ziɓ ya hoy kara tiya ndaw, nzoɓ *kúnj ngori, mase nzoɓ ká kuj ngori ya kara tiya ndaw, nzoɓri ká i ìm saw ri ndaw, nzoɓri ká i nze nzoɓ ya kara tiya ndaw, koy nzoɓ, mase nzoɓ ká kaw ɓay tul-e kara tiya ndaw pi. Fe ká ndadɗ ɓamba tasiri le, ɓa Krisi ká ɗo tul ferì riw, a ɗo ɓil law-rì riw bele.

¹² Baari na, ì ɓa nzoɓ taa Ngerewuru ká'a náa ri zuo ɓoɗ ɓa taa ɓe, a ko rì ɓa nzoɓ nun-ε. Munu zu le, ì ko nun síe kɔ ndaw, i ɗaa law kere zinj kɔ ndaw, i ɗin tul-rì ká saw ɓal kɔ ndaw, ì se yuɗuɗu ka zinj kɔ ndaw, a í iki law-rì ká tul kɔ ndaw. ¹³ Zadka nguri sùo ɗo sakra ɓaari le, ì sùu law-rì ká tul kɔ, a í nda bumake zinj kɔ. I nda buma ka zinj kɔ munu ká Ngerembay nda buma zinj rì. ¹⁴ Roɓay, fe ká ndadɗ ɓay ɗaa ɓáy na, ɓa mgbaka ini zinj kɔ, ɓay ji le, sal inike na sijn rì zuo kɔ mbjw hoy riw bele. ¹⁵ I hã ɗeɗeɗe taa Krisi ka re mbay ká ɓil law-rì, ɓay ji le, ɓay káw ɗeɗeɗe key na ze Ngerewuru ɗike rì ha rì vi ɓa nzoɓ ká mbjw hoy. I ɗaa taambol hã ni ɓanguo. ¹⁶ I hã ɓay Krisi ɓáy ndadikeri riw bele na, ka ɗaa puo ká ɓil law-rì. I fere kɔ fe, a í báka kɔ ɓáy nun nzemke. I ɗi sim hã Ngerewuru ɓáy ɓil law-rì riw bele: sim pisi ndaw, sim ká Tem Law Pie ha rì ndaw na, ì háke ni taambol. ¹⁷ Fe ji ká i ɗaa, ze ɓa na ɓay ɓaa ɓaari, mase fe ɗaa ɓaari hoy kara, ì ɗaa ɓáy riñ Ngerembay Zezu a í ɗaake taambol hã ɓaa Ngerewuru ɓáy faa fe.

Káw nzoɓ mbika law-rì ká sakra kɔ

¹⁸ Máyri, ì ɗin tul-rì ká pol waa ɓaari; ɓe ze ɓa fe ɗaa máyri ká i ɓa taa Ngerembay

* **2:16** 2.16 ɓáy faa zuo zinj Krisi na, ɓay naa ká tul naari, a náa zinjkeri hɗurusoo ɓay háw yum ká tul hɗurusoo hawri riw bele. Náa séri sie fe kɔ ɓoɗ munu ká ɓa zad sanmari ká se tul fe sumri, mase fe nzokori, mase nam suoriya na nde tul fe ká Krisi ɗaa na roo, ɓay ndáɗke ká nun Ngerewuru ya. Ká ɓil Krisi na, náa ɗori ɓáy ferì riw bele ro.

na. ¹⁹ A baarĩ w̄arari laa le, ì kò m̄áy baarĩ ɓa nzoɓ nun-rĩ, a í h̄a nun-rĩ ka s̄jĩ nḡaw nḡaw ká tul-rĩ ya. ²⁰ Baarĩ ledfri le, ì ɗaa vu mbom ká ɓo tul nzoɓ mbõnrĩ ká tul ferĩ riw bele, ɓe ze ɓa fe ká rii law Ngerembay. ²¹ A baarĩ b̄aa ledfri laa le, ì túd nun vu baarĩ ɓáy ɓay ya ká law-rĩ a s̄a.

²² Baarĩ koyri, ì ɗaa vu mbom ka ɓo tul b̄aa gan̄ baarĩ ká tusiri key ká tul ferĩ riw bele. Ì ɗaa ped̄ ha ri ɓay ɗoko ká ì ɗo fal-rĩ kek ku hoy ɓay ndáɗke ká nun-rĩ ya, roo le, ì ɗaa ped̄ baarĩ na ɓáy law mb̄jw ká *tañ kad̄ kad̄ ɓay tul vu mbom ká ì ɗaa ɓo tul Ngerembay. ²³ Ze ɓa na ped̄ jĩ jĩ hoy ì ɗaa kara, ì ɗaa ɓáy ɓil law-rĩ riw bele rii fe ká ì ɗaa ped̄ h̄a Ngerembay ɓo, h̄a nzoɓ hoy ya. ²⁴ Ì kò nd̄aw, Ngerembay a p̄oo rĩ fe kere ká' a ɗaa ɗo ɓay tul nzoɓ taa ɓeri na. B̄aa gan̄ baarĩ taa tusueke ká ì ɗaa ped̄ h̄a ni na ze, ɓa *Krisi. ²⁵ Nzoɓ ká ɗaa ndaya le, a z̄inj feke maa tul-e nd̄aw, ɓay jĩ le, Ngerew̄uru naa nun nzoɓ mb̄jw ya.

4

¹ A baarĩ gan̄ tul koyri laa le, ì mgba koy baarĩ na ɓáy kere, ì ha ri fe ká ɗo ɓay tul-rĩ na ɓáy faake, ɓay jĩ le, ì kò nd̄aw, baarĩ hoy kara, gan̄ tul-rĩ kaw nulue suku ɗĩ ku.

Pol ɓo yu-eri ɓay tul nzaa ɓay kere ɓáy simsed̄ kere

² Ì ɗaa nzaa ɓay kere ɓanguo, ì káw ɓáy nzaa ɓal-rĩ kekeke, a í ɗáake taambol h̄a Ngerew̄uru. ³ Ì ɗaa nzaa ɓay kere ɓay tul ɓuru nd̄aw, ɓay han̄a Ngerew̄uru ka p̄õnj faa h̄a ɓuru ka-káa ɓay ɓe ká ɗo zad̄ muni ká se tul *Krisi na h̄a nzoɓri. Bay tul ɓayke na key ze, ì mgbáke m̄ naa hul sal. ⁴ Munu zu le, ì ɗaa nzaa ɓay kere ɓay tul-i ɓay han̄a m̄ ɓáake ɓayke na ka táñ kad̄ kad̄ ɓa kele h̄a nzoɓri laa, munu ká ɓa ped̄ ɓi ká ɓay han̄a m̄ ɗaa na.

⁵ Ì se simsed̄ ɓáy nun nzemke ká sakra nzoɓri ká ì ɗaa law-rĩ ɓo tul Zezu Krisi ya na. Zadka faa ɗáa kere z̄inj ri ɗo ɗi le, ì ɗaa. ⁶ Bay ká t̄jĩ saa nzaa-rĩ na, ì h̄a ni t̄jĩ ɓáy kusol kere a huo yuɗuɗu, a ɓa kusol ráa ɓay. Be nd̄aw roo, ì kókoke faa ȳinjra ɓay h̄a nzoɓ h̄a h̄a kara ɓáy faake ɓáy.

J̄ro ɓie soko ká Pol h̄i h̄a yu-eri ká Kolos

⁷ Yu naari Tisik ká náa kóri ni ɓa nzoɓ nun naari, a ɓa ɓáw ped̄ ɓi ká ɓil ped̄ Ngerembay na, a v̄aa loko soro ɓay ká se tul-i na riw bele ha rĩ laa ɓáy. Be na, ped̄ ɗáa ɓe ɗo ɓáy faake. ⁸ Be ze m̄ pie ni ɓay han̄a ni ka se a v̄aa lo soro ɓay ɓuru ha rĩ laa, a ȳjĩ a h̄uoke law-rĩ. ⁹ M̄ pie ni ɓáy yu naari Onezim ká ɓuru kò ni ɓa nzoɓ nun ɓuru, ká ped̄ ɗáa ɓe ɗo ɓáy faake, a ɓa nzoɓ taa baarĩ nd̄aw na se z̄inj ni mb̄jw

hoy. Bari na ze, ì v̄aa loko soro ferĩ riw bele ká kal ká luo ɓuru key na ha rĩ laa.

¹⁰ Arisitak ká naa hul sal z̄inj m̄ mb̄jw na, h̄i soko ha rĩ. A Marki ká ɓa vu b̄aa Barnabas na hoy kara h̄i soko ha rĩ nd̄aw. Be na, m̄ ɓaa ɓay ɓe ha rĩ laa pola ɗɗof ro. Zadka' a t̄jĩ luo-rĩ le, ì mgba ni ɓa s̄oo-rĩ ɓáy kere. ¹¹ Zezu ká ì ɗi ni ɓa Zustus na h̄i soko ha rĩ nd̄aw. Ba bele ɓari Zibri ká say key na hoy ze, ì mbi law-rĩ ì ɗaa ped̄ z̄inj m̄ h̄a nzoɓri kóke mii, Ngerew̄uru ɓa nzoɓ ká re m̄bay. Bari na ku ze ì ɓa nzoɓ huo law-i.

¹² Epafaras ká ɓa nzoɓ baarĩ na kara h̄i soko ha rĩ nd̄aw. Be na, ka ɓa nzoɓ ped̄ Zezu *Krisi, a ɗaa nzaa ɓay kere ngõ-ngõnj ɓanguo kpaɗara ɓay tul-rĩ, ɓay han̄a rĩ mgba mbika law baarĩ ɓáy kere, ì vi ɓa nzoɓri ká ì ngõnj kpay kpay ká ɗi, a í ɗaa ferĩ riw ká law Ngerew̄uru h̄i. ¹³ M̄i ɓáa nasi ɓay ɓe ha ri: ɓe na, ka ɗaa s̄oo-ε taa tom nḡjĩ ɓamba tasiri ɓay tul-rĩ nd̄aw, ɓay tul nzoɓ Lawdiseri nd̄aw, roo ɓay tul nzoɓri ká Erapoli nd̄aw. ¹⁴ Luku ká ɓa nzoɓ han̄a sawpuu ká ɓuru kò ni ɓa nzoɓ nun ɓuru ɓáy Demas na, ì h̄i soko ha rĩ nd̄aw.

¹⁵ Ì h̄i soko h̄a yu naari riw bele ká ì kaw Lawdise nd̄aw, roo Nimfa ɓáy nzoɓ mbika lawri ká ì mb̄y tul k̄jĩ ká puo ɓe na h̄a m̄i. ¹⁶ Zadka ì k̄jĩ m̄bede ká m̄i ɗaa ha rĩ key na le, ì nzaa faa k̄puru ì pieke h̄a nzoɓ mbika lawri ká ì mb̄y tul k̄jĩ ká Lawdise na ha ri k̄jĩ z̄inj rĩ nd̄aw, roo baarĩ hoy kara ì k̄jĩ taa ɓari ká m̄ pieke ha ri na faa mb̄jw munu nd̄aw pi. ¹⁷ Ì ɓaa h̄a Arisiɓ h̄a ni ka kò-kóm ɓa tul ped̄ ká Ngerembay poñ zuo nduo-ε na, h̄a ni ka ɗaa o ɓáy zad̄e.

¹⁸ Ká zad̄ ni key na, ɓa ɓi Pol k̄jĩ ro ze m̄i vbie m̄bede na ɓáy nduo-i, m̄i h̄iike soko ha rĩ. Ì ȳinjra m̄i ɓay hul sal ká m̄i naa ɗi key na ya. Ndad̄ ɓay han̄a law huoke Ngerew̄uru ka sáɗ z̄inj rĩ.

1 Tesalonikri Titire mbede ká Pol ɗaa / ha nzoɓ mbika lawri ká Tesalonik

Bay ká se tul ferri ká ɗo bil mbede ni key

Mbede key na Pol ɗaa ha nzoɓ mbika lawri ká i ba nzoɓ fieri ká be kɪ ka ba nzoɓ ɗaa ha ri mbu tul kɪ ká Tesalonik, ngerepuo luye ká kudu zad ká Maseduwan. Fal zól be ká di na, ka pie Timote se luo-ri, a yi Timote ká a lo soro bay nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ i ɗo bay kere na bayyi le, Pol ɗaa mbede key na a ɗaake taambol ha Ngerewuru bay tul suu law ká tul mbika law bari ndaw, law ini ká i ɗo, bay lawri ká i ɗaa nzokdo te tul Ngerewuru ndaw pi.

Ka leke bay vbiw nzoɓ haneri ká se tul yi Ngerembay. Nzoɓ mbika lawri ká Tesalonik ɗaa law-ri te di mii, Ngerembay na a yi kod hoy. Roo le, munu ká a yi a vi ya bay na, i vbi-vbiw mii: sie ha ndaw roo Ngerembay na a yi a vi le? Mase, nzoɓ mbika lawri ká i hu pola, roo Zezu a yi a vi na wa, a ɗoko mina ro bay tul-ri le?

Pol baa ha nzoɓ mbika lawri bay hana ri ko ta-tan mii, Ngerembay na a yi a vi na kɪ, le, nzoɓ mbika lawri riw bele i kaw zin ni mbjw hoy. Ka bay giyanke namke na, Ngerewuru hii bay hana ri ɗaa ped bari na nun-ri ka ba pola bay suoriya.

Maa bayri ká ɗo bil-e

Taambol bay pisi Ngerewuru: 1-3

Simsed ká rii law Ngerewuru: 4.1-12

Yi Ngerembay: 4.13-5.11

Ped ɗaa nzoɓ mbika lawri, bay sin tul bay: 5.12-28

Soko ká Pol hii ha ri

¹ Bi Pol, roo Silas*, bay Timote ndaw na, buru ɗaa mbede key na ha ri baari nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kɪ ká Tesalonik, baari ká i zuo zin Baa naari Ngerewuru bay Ngerembay Zezu Krisi. Ndad bay hana law huoke bay ɗeɗe Ngerewuru ka sad zin ri.

Mbika law bay simsed nzoɓri ká Tesalonik

² Buru ɗaa taambol ha Ngerewuru bangoo kpadara bay tul-ri riw bele, a buru ker se tul-ri bangoo ká bil nzaa bay kere buru. ³ Ka pol Baa naari Ngerewuru na, buru ker se tul mbika law baari ká ɗaa ped ndaw, bay law ini ká i ɗo ká ɗaa ha

ri ɗaake ped ngo-ngon ndaw, roo bay law-ri ká i ɗaa nzokdo te tul Ngerembay naari Zezu *Krisi ká ɗaa ha ri suuke law-ri ndaw na.

⁴ Baari yu bururi ká Ngerewuru ko ri ba nzoɓ nun-ε na, buru ko mii, Ngerewuru nan ri ha ri ba nzoɓ taa be, ⁵ bay ji le, káa Bay Kere Krisi ká buru kaa ha ri na, ba bay ká tji ká nzaa buru hoy ya, roo le, ba bay ká tji bay hurusoo, bay faa Tem Law Pie, roo buru ko ta-tan ndaw mii, ba tusue bay. A baari kara i ko simsed buru ká sakra baari bay nun-ri; buru ɗaa munu bay sokoke ri. ⁶ Baari kɪ hoy kara i mboro simsed buru bay simsed Ngerembay. Ze nzoɓri ɗaa ri ko seke fe ngji bamba bay tul Bay Kere Krisi ká i ya na hoy kara, i ya bayke bay suoriya ká Tem Law Pie ha ri na. ⁷ Be ndaw roo, i vike ba nzoɓri ká i kie simsed baari ha nzoɓ mbika lawri riw bele ká kudu zad ká Maseduwan bay Akayi na i ko i mboro. ⁸ Ba tusue kɪ, Bay Ngerembay na, uru ká luo-ri a tji kudu zad ká Maseduwan bay Akayi hoy ya, roo le, law-ri ká i ɗaa bo tul Ngerewuru ká bayke ya zad kpol kpol riw bele na, ɗaa ha buru se sie loko soroke mbaa. ⁹ Nzoɓri riw bele lo soro faa ká i mgbake buru ba suo-ri bay nam ká buru ɗo ká sakra baari, roo faa ká i pɔnke puo wururi i fere suo-ri ba luo Ngerewuru bay ɗaa ped ha ni, be ká a ba Ngerewuru tusue, Nzoɓ Kaw Bay Kumnun, ¹⁰ bay giyanke Vi-e ká a uru saa nulue. Ba be Zezu ká Ngerewuru tina ni saa luo hud ha ni ya naari ká tul here be ká a bo koto tul nzoɓri bay nam ká a vi vuku na.

2

Ped Ngerewuru ká Pol ɗaa ká Tesalonik

¹ Yu bururi, i ko bay suo-ri ndaw, sed buru ká luo-ri na, buru se gor hoy ya. ² I ko ndaw, pola roo bay hana buru se luo-ri na, nzoɓri ká Filiɓ rad buru, i ɗaa nun buru tuo sie bamba. Ze nzoɓri ngji bamba tun buru ngere bay sed buru ká luo-ri na kara, Ngerewuru ha buru hurusoo, a ɗaa wara bo bil law buru bay hana buru káake káa Bay Kere ká uru saa luo-ε ká se tul *Krisi na ha ri. ³ Bay Kere ká buru ka-káake buru dike ri na, bayke to faa ya ndaw, ker bay ndaya kara ɗo bil law buru ya ndaw, buru nzaa faa ula nzoɓri ká di ya ndaw; ⁴ roo le, buru baa bangoo munu ká Ngerewuru hii, bay ji le, ba be kɪ ze ka ko buru maa, a pon pedke zuo nduo buru. Buru nzaa faa bay ndad ká nun nzoɓ ya,

* 1:1 1.1 Silas mase Silvin na, ba rin ká mbjw hoy. Bay nzaa gerek le, ba Silvin, a bay nzaa ebora laa le, ba Silas.

roo le, bay ndáðke ká nun Ngerewuru, be ká'a ba nzoɓ békle fe ká do bil law nzoɓ.

⁵I ko ta-tañ ndaw, báy nam ká buru doke sakra baari báy na, buru baa bay ba mbijw báy nzaa ráa bay ya ndaw, a búru ker bay ká bay baa bay zinjke fe ká luo-ri ba mbijw ya ndaw. Ngerewuru ba nzoɓ bay nasike.

⁶Buru na, buru nzaa faa bay haña nzoɓri pisi buru ya: ká luo-ri ya ndaw, luo nzoɓ kiji ya ndaw pi. ⁷Buru ba nzoɓ ndáy nzaaped Kresi. Sawke mini ze, buru do háy faa ká bay réke mbay ká tul-ri, roo le, buru daa munu ya. Buru se búru kaw sakra baari dekeke munu ká máa lef kó-kóm ba tul vi-eri a koro ri báy kere. ⁸Munu ká buru ko ri ba nzoɓ nun buru na, buru do di ya bay ka-káa Bay Kere Ngerewuru ká se tul Kresi hoy ha ri ya, roo le, buru mbi sùo buru ha huf bay tul-ri, bay ji le, buru hii ri bamba! ⁹Yú bururi, ped ká ngon bamba ká buru daa sùo buru taa tom búru taa ká di podo podo na, i yinjra ya ba tusue! Buru daa ped na bisie báy sun bay ba soba nzoɓ mbijw ká sakra baari ya. Be ze buru káake káa Bay Kere Ngerewuru ká se tul Kresi na ha ri.

¹⁰Fe ká buru daa na, i ba nzoɓ bay nasike, Ngerewuru kara ndaw. Simsed buru ká sakra baari nzoɓ mbika lawri na, ba simsed ká *tañ kad kad, a do háy zadé. Nzoɓ mbijw mini kara maa bay daa bay bo tul buru ya. ¹¹I ko ndaw, buru daa zinj ri mbijw mbijw riw bele munu ká baa lef daa zinj vi-eri. ¹²Buru bo ri, búru gól ri, roo búru suru tigbaa-ri banquo bay haña ri se simsed munu ká Ngerewuru hii, fe ká'a dí ri na, bay haña ri vi ba nzoɓri ká'a re mbay ká tul-ri a i do bil riñ díka zinj ni mbijw hoy.

¹³Buru daa taambol banquo ha Ngerewuru na robay, bay ji le, zadka buru ka-káa Bay Kere Ngerewuru ká se tul Kresi ha ri na, i laa bayke i yaa bo bil law-ri báy kere, a i ko ba bay baa nzoɓri hoy ya, roo le, ba Bay Ngerewuru. Bayke na do ba Bay Ngerewuru ba tusue ká. Be ze a daa ped báy hirusuo ká bil law baari ká i daa law-ri bo tul Zezu Kresi. ¹⁴Yú bururi, baari na i mboro fe daa nzoɓ Ngerewururi ká i daa law-ri bo tul Zezu Kresi ká i mbu tul ká kadri bof bof riw bele ká kuđu zad ká Zude, bay ji le, baari kara nzoɓ puo baari daa nun-ri tuo sie munu ká Zibri daa zinj nzoɓ mbika lawri ká kuđu zad ká Zude na. ¹⁵Ba bari Zibri na ze, i i nzoɓ haneri ká i ba *nzoɓ yaña bayri saa nzaa Ngerewuru, i i Ngerembay Zezu, a i niiri buru kad kad i daa nun buru tuo sie. I ba nzoɓri ká i rii nun Ngerewuru ya a i ba nzoɓ tul ngani nzoɓri riw bele. ¹⁶I haa buru faa bay haña buru ka-káa Bay Kere Kresi ha nzoɓri ká i ba Zib ya na ha ri zinjke

pam ya. I daa munu banquo, be ze i dáake feyaa nde tul ká a ngji ba pola pola kpuru mini ndaw roo here Ngerewuru todo bo tul-ri báy.

Pol daa kon kóko nzoɓri ká Tesalonik ba ká

¹⁷Yú bururi, báy nam ká náa walkeri ká ká bole di ndji na (náa kóri ká ya hoy kara, law naari bo tul ká banquo kpadara) kon kóko ri daa buru lok lok ha buru daa hirusuo buru tunj ká, a búru nzaa faa bay vaa kóko ri ba ká. ¹⁸Be ze, buru hii bay yi se luo-ri, a bi Pol na, mi nzaa faa ba mbijw mase ba sidiri munu bay séke, roo le, *Satan haa faake báy. ¹⁹Waa, nzoɓ veri báy roo i do ba fe daa law buru nzoɓdo te tul-ri, mase ba fe suoriya buru, mase ba taguba riñ díka ká ha buru káwke rika na le? Waa ba baari ká i doko pol Ngerembay naari Zezu báy nam ká'a yi a vi na ya le woo? ²⁰Ba tusue ká, ba baari na ká ze i ba fe ndáka giri sùo buru ndaw, fe suoriya buru ndaw pi.

3

¹⁻²Sawke mini ze, zadka buru kaw kpuru tañ láa soro bay baari, a búru maa bay iki law búru ká di mbaa na, buru mbi nzaa buru bay pie Timote se luo-ri, a poñ buru ká sidí key laa le, buru káw Aten huo buru. Be Timote na ka ba yu naari, a ba baw ped Ngerewuru ká'a ka-káa Bay Kere ká se tul *Kresi. Buru pie ni bay haña ni ka vaa daa wara bo bil law-ri ha ri ngonke ká bil mbika law baari, ³bay haña bo, daa nun tuo sie ká tji tul-ri timbede key na, ka lan mbika law nzoɓ mbijw ká sakra baari ku ya. Baari sùo-ri kara i ko ta-tañ ndaw, kiji daa nun tuo sie ká mini key na, ba fe ká Ngerewuru ha faake do bay tul naari. ⁴Tusueke le, báy nam ká buru kaw zinj ri koɓ robay na, buru baa ha ri mii, fe daa nun tuo sie a tji tul naari, a le, fekeri tji na ká. Ba fe ká i ko ta-tañ ndaw ro. ⁵Sawke mini ze, munu ká mi maa bay iki law-i bay káwke kpuru ya na, mi pie Timote ba luo-ri bay láake soro mbika law baari, bay ji le, mi daa hie ká bil law-i mi baa mii, ko ya le, ngeretemdaya lie law-ri ha ped ká buru daa ká luo-ri pola na do ba fe ká gor hoy.

⁶Roo le, timbede key ká Timote yi saa luo-ri a vi luo buru key báy bay kere, a lo soro bay ká se tul mbika law baari ká i do tul-e banquo kpadara, báy ini ká i mgba zinj ká na ha buru laa. Ka baa ha buru mii, i ker bay se tul buru banquo, a kon kóko buru kara daa ri lok lok munu ká buru kara, kon kóko ri daa buru munu ndaw na. ⁷Be ze yu bururi, ká bil kóko seke fe bururi riw bele, báy fe law sekeri

riw bele ká tji tul buru na, zadka Timote ví lo soro mbika law baari ká i do tul-e banquo ha buru laa na, daa ha law buru huo buru mgbalak. ⁸ Ba tusue ki, munu ká i mgbá mbika law baari ngo-ngon i zuo zinj Ngerembay na, timbede key law buru nda siri fuo ha buru kaw bay kere! ⁹ Buru daa mina ze bay daa taambol ha Ngerewuru bay tul bawda suoriya ká buru zinj bay tul-ri ká pol-e na le woo! ¹⁰ Sun bay bisie na, buru daa nzaa bay kere ngo-ngon bay hana ni ka mgbuda faa ha buru vaa ko ri, a búru kíe ri bie feri ká tòn ká bil mbika law baari na*.

¹¹ Ndad bay hana Baa naari Ngerewuru ki sùo-ε bay Ngerembay naari Zezu, ka[†] léke faa ha buru se búru vaa ko ri ba ki! ¹² Ndad bay hana Ngerembay ka ha ini ká i mgbá zinj ki, roo i mgbá zinj nzebri riw bele ndaw na, ka kay tul ki ba pola pola ha ni maa bay ini ká buru mgbá zinj ri. ¹³ Be ndaw roo, ka'a hana ri hurusuo ha ri vi ba nzebri ká *taj kad kad taj bay ká do tul-ri ká nun Baa naari Ngerewuru bay nam ká Ngerembay naari Zezu a ví bay nzebri riw bele ká i ba taa be[‡]. Amem! Ndad bay hana ni ka do munu na ki!

4

Simsed ká rii law Ngerewuru

¹ Be ze yu bururi, bay séke simsed ká rii law Ngerewuru na, i fere ká luó buru bay nam ká buru dóke luó-ri hoy. Simsedke na ki ze i se ro ku, roo le, kóf nguó hoy, buru vbi ri bay rinj Ngerembay Zezu bay hana ri se nun-ri ba pola, ² bay ji le, baari na i ko ndaw, ba fe fére ká buru yaa saa luó Ngerembay Zezu a búru fere ri. ³ Fe ká Ngerewuru hii na, ba hana ri vi ba nzebri ká *taj kad kad ká nun-ε. I nze bay sùo-ri ká bay daa fe lóro. ⁴ Ndad bay hana nzeb haa haa ká sakra baari na, ka ko faa kóro sùo-ε bay káw zinj may be bay kere, bay faa ká do bay zadε ká nun Ngerewuru ndaw, nun nzebri kara ndaw. ⁵ Ka ti póh sùo-ε ha kon fe naysuo kuo ni munu ba nzebri ká i tuu Ngerewuru ya na ya. ⁶ Ká bil fe nuri ku na, ndad bay hana nzeb mbijw mini kara ka daa kaaya zinj yu-ε, mase a daa fe daa riiba zinj ni ya, bay ji le, nzebri ká i daa kiri feyaa ká mini key na, Ngerembay a píro ri mbólke munu ká buru baa bayke ha ri a búru baka ri ká di na. ⁷ Tusueke le, Ngerewuru di naari bay hana náa daari fe daa lóro ya, roo le, bay hana náa káwri ba nzebri ká taj kad kad ba taa be. ⁸ Be ze,

nzeb ká tunj fe fére ká buru fere ri key na ngerej le, ba nzeb ze ka tunj ni ngerej ya, roo le, ba Ngerewuru ká ha ri Tem Law Pie na ze ka tunj ni ngerej ku.

⁹ Yu bururi, bay ká se tul mgbaka ini ká sakra ki na, ba fe ká i se sie hana nzeb daa mbedeke ha ri mbáa, bay ji le, ba Ngerewuru ki ze fere ri faa mgbaka ini zinj ki. ¹⁰ Be ze ba fe ká i daa banquo zinj yu baari riw bele ká kudú zad ká Maseduwan riw bele ndaw ku. Roo le, buru kod ri bay hana ri daa nun-ri ba pola robay. ¹¹ I nzaa faa káw dεkeke, i daa sùo-ri nduo bil fe nzeb hawri ya ndaw, i daa ped sùo-ri ki i zinke fe sum i hólke sùo-ri, munu ká buru mbi nzaa buru ká di ha ri pola na. ¹² Be ndaw roo, i bá soba nzeb mbijw ya, a nzebri ká i tuu Ngerembay ya na i ko le, i daake mbay bo tul-ri bay.

Bay ká se tul nam yji Ngerembay

¹³ Yu bururi, bay ká se tul nzeb huderi na, buru hii bay hana ri laa sawke ta-taj, bo i daa sie ngii bamba tasiri munu ká nzeb hawri ká i ker i baa mii, nzeb hu le, hu wum ki zu bo, nzeb ká bay daa law te tul-e nzokdo na tiya na munu ya. ¹⁴ Náa kóri ba tusue ki mii, Zezu na hu le, Ngerewuru tina ni saa luó hud. Be ze, náa kóri ndaw mii, Ngerewuru ká tina Zezu saa luó hud na, nam ká Zezu a yji a vi na, nzebri riw bele ká i hu ká bil mbika law na, Ngerewuru a tina ri saa luó hud faa mbijw munu ndaw ha ri kaw bay kumnun zinj Zezu.

¹⁵ Tusueke le, munu ká Ngerembay fere buru na, buru baa ha ri: naari ká náa káwri bay kumnun kpuru tji sie yji be na, náa ti mbikari bal naari to pola bay sùo nun-ε ha bari ká i hu na kpay ya mbanj. ¹⁶ Namke ku na, Ngerewuru a ndaka tul fe kenj le, kusol mbay tul led nzaapedri ká nulue a mgbaka belej, gire tjuw Ngerewuru a mgbaka kónronj le, Ngerembay ki sùo-ε a di saa nulue bay vika. A le, bari ká i hu ká bil *Krisi na, i tji saa luó hud pola, ¹⁷ roo naari ká náa káwri bay kumnun bay na, Ngerewuru a hana náa ururi zinj ri mbijw hoy bay nduo bil sii mbam bay sùo nun Ngerembay ba siya. Be ndaw roo, náa káwri zinj ni wum banquo. ¹⁸ Munu zu le, i huo law ki bay bayri na key.

5

I káw bay nzaa bal-ri kekeke

¹ Yu bururi, bay ká se tul nam bay saw sie ká fekere a tji na, ba fe ká i se sie hana

* **3:10** 3.10 Pol tji dul saa Tesalonik bay tul Zibri ká i hii bay ika ni. Sawke ze ka kieke ri titire feri ká se tul mbika law hoy. Be ze ka hii bay yji se luó-ri bay kíe ri bie feri ká tòn ká bil mbika law na. [†] **3:11** 3.11 Nzeb daa mbede key na, ka baa bay se tul Ngerewuru bay Zezu Krisi ba nzeb ká mbijw. [‡] **3:13** 3.13 Ká zad ni key na, nzeb ndáy bay hane ri ker mii, Ngerembay Zezu a ví bay led nzaaped feri riw bele.

nzoɔf ɔ́aa mbeɔeke ha ri mbáa, ² bay ji le, baari kɔ̀ sùo-rì na ì kò ta-taɲ mii, nam yji Ngerembay na a tji tul nzoɔfri mbudfa munu ká nzoɔf riiba tji ke tul nzoɔfri ba sun. ³ Zafka nzoɔfri baa mii: «Zaf ɔ́o ɔ́ekeke, fe mbjw ti ɔ́aa fe ya,» le, ká zadɛ ku hoy, bíe a tji tul-ri mbudfa munu ba nduo ká tun máy nzoɔf ywuy; le, i ti zɔɲ faa tji ɔ́ul ya. ⁴ Roo le, baari yu ɔ́ururi, ì ɔ́o bil sun tilo munu ká nzoɔfri ká i tuu *Krisi ya na ya ká bay haɲa namke le, ka mgbun ri munu ká nzoɔf riiba mgbúnke nzoɔfri na ya. ⁵ Tusueke le, baari riw bele na, ì ba leɔ zad taɲari, ì ba leɔ bisieri ndaw. Náa bári leɔ sunri ya ndaw, leɔ sun tilori ya ndaw pi. ⁶ Be mini ze, náa ti naanari nam munu ká nzoɔf haɲri naa ku ya. Roo le, náa káwri báy nzaa bal naari kekeke, a náa nzéri báy sùo naari. ⁷ I kò, sun ze nzoɔf na-nam, sun na ndaw ze him ɔ́aa nzoɔf tuɔ, ⁸ roo le, naari ká náa bári leɔ zad taɲari na, ndaɔ bay haɲa náa nzéri báy sùo naari haɲ law naari ká náa ɔ́aari ɔ́o tul Ngerewuru báy ini ká náa mgbári zɔɲ nzoɔfri na, ka kóro naari munu ba nɲaɲ ká kóro nzoɔf yum ká nzaa ruy. Ndaɔ bay haɲa law naari ká náa ɔ́aari nzokɔ te tul pam na, ka kóro naari munu ba taguɔa lari ká nzoɔf yum ɔ́aa guɔa tul-e a kóroke sùo-ɛ. ⁹ Tusueke le, Ngerewuru ɔ́i naari bay haɲa heɛ fe ze ka ɔ́o tul naari ya, roo le, ka ɔ́i naari bay haɲa náa zɔɲri pam báy faa Ngerembay naari Zezu Krisi, ¹⁰ be ká'a hu bay naari. Ze náa húri na hu mase náa kawri báy kumnun hoy kara, nam ká'a yji a vi na, náa káwri zɔɲ ni mbjw hoy. ¹¹ Munu zu le, ì huo law kɔ̀ ì sò kɔ̀ munu ká ì ɔ́aa baɲguo kpaɔara na.

Ped ɔ́aa nzoɔf mbika lawri

¹² Yu ɔ́ururi, buru kod ri bay haɲa ri ɔ́aa mbay ka ɔ́o tul bari ká ì ɔ́aa ped ká sakra baari, bari ká Ngerembay pɔɲ ped zuo nduo-ri bay haɲa ri nda faa pol-ri ì ɔ́o ri na. ¹³ I hje ri a ì kò ri ba nzoɔf nun-rì bay tul ped ká ì ɔ́aa. I káw ɔ́ekeke ká sakra kɔ̀.

¹⁴ Buru kod ri bay haɲa ri baka nzoɔfri ká simsed bari ɔ́o goɔ goɔ ndaw, ì huo law nzoɔfri ká law-ri saɲ ndaw, ì sò nzoɔfri ká hɔrusuo-ri tiya ndaw, a ì iki law-rì ká tul nzoɔfri riw bele. ¹⁵ I haɲ nzoɔf mbjw mini kara ka yjɔra báy ndaya ká nzoɔf ɔ́aa zɔɲ ni na haɲ ni suo bol-e ya, roo le, ì nzaa faa ɔ́aa kere baɲguo ká sakra baari ndaw, roo báy nzoɔfri riw bele ndaw pi. ¹⁶ I ɔ́aa suoriya baɲguo. ¹⁷ I ɔ́aa nzaa bay kere baɲguo kpaɔara. ¹⁸ Ká bil feri riw bele ká tji tul-rì na, ì ɔ́aa taambol haɲ Ngerewuru. Be ze ba fe ká Ngerewuru hii bay haɲa baari ká ì zuo zɔɲ Zezu *Krisi na ì ɔ́aa. ¹⁹ Tem Law Pie ká ɔ́aa ped ká bil law-rì na, ì mbii ni ya. ²⁰ A bayri ká ì yaɲ saa nzaa

Ngerewuru na, ì im ya, ²¹ roo le, ì békle baykeri riw bele ì yaɲ haɲ ká báy kere ka ɔ́o bil law-rì, ²² a ì nze báy sùo-rì ká tul kɔ̀ri fe kaɲari ɔ́oɔ ɔ́oɔ riw bele.

Sɔɲ tul bay

²³ Ndaɔ bay haɲa Ngerewuru ká ba nzoɔf haɲa ɔ́ekeke ha nzoɔf na, ka ɔ́aa ha ri vi ba nzoɔf taa be ká bil sùo-rì nɲid bele. Ka kóro sùo-rì riw bele: kér bay baari ndaw, paɲa nun sùo-rì ndaw, roo naysuo-rì ndaw na ka taɲ kad kad kpuru maa báy nam yji Ngerembay naari Zezu *Krisi. ²⁴ Be ká'a ɔ́i ri na, ka'a ɔ́aa feke ɔ́o báy zadɛ riw bele, bay ji le, ka ɔ́o tul bay fe.

²⁵ Yu ɔ́ururi, ì ɔ́aa nzaa bay kere ndaw bay tul buru. ²⁶ I hii soko lik lik haɲ yu naari riw bele ì áwke nzaa kɔ̀. ²⁷ Mi kod ri báy riɲ Ngerembay: ì kɔ̀i mbeɔe key na haɲ yu naari riw bele. ²⁸ Ndaɔ bay haɲa law huoke taa Ngerembay naari Zezu Krisi ka sáɔ zɔɲ ri.

2 Tesalonikiri Mbede ndeke di sidike ka Pol daa / ha nzoɔ mbika lawri ka Tesalonik

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na, few haneri kal ka fale taa mbijwke ku ndaw roo Pol daa bay. Laa ki bay kere ya ka se tul yi Ngerembay na, daa nzoɔ mbika lawri ka Tesalonik nduo ki roɔbay. I giyan yi Ngerembay bay kaw bay kumnun bari. Nzoɔ haneri do di ku ka i se kpuru i baa mii, Ngerembay na vi ro. Ka bil mbede key na Pol baa mii, pola roo bay hana Ngerembay ka yi a vi na, Nzoɔ Mgboro be ka'a tun Ngerewuru ngeren, a di suo-ε be ki ba Ngerewuru na, a ti ndaw ro! Be ki a daa ha ti ka tul Ngerewuru ka tusiri key na se ba pola pola kpuru maa bay zaɛ ndaw roo Ngerembay a yi a vi bay. Be ze, do nun hana nzoɔ mbika lawri i gede tul mbika law bari banɔo i daa ped bari nun-ri ka ba pola, a i pon daa fe kere ya.

Maa bayri ka do bil-e

Jro die kun sal bay ka tul nzoɔ feyari:

1

Feri ka'a ti pola roo Ngerembay a vi: 2
Diw nzaa bay kere bay daa ped ba pola
pola: 3

Soko ka Pol hii ha ri

¹ Bi Pol, roo Silas bay Timote ndaw na, buru daa mbede key na ha ri baari nzoɔ mbika lawri ka i mbu tul ki ka Tesalonik, baari ka i zuo zin Baa naari Ngerewuru bay Ngerembay Zesu *Krisi. ² Ndaɛ bay hana law huoke bay dekeke Ngerewuru bay Ngerembay Zesu Krisi ka sad zin ri.

Kun sal bay Ngerewuru ka'a doko bay nam yi Ngerembay

³ Yu bururi, buru daa taambol ha Ngerewuru. Ba fe ka do nun hana buru daa bay tul-ri banɔo a do bay zaɛ, bay ji le, i daa law-ri bo tul Ngerewuru ba pola pola, a ini ka baari mbijw mbijw i mgbaz zin nzoɔ hawri na se ba pola pola. ⁴ Sawke mini ze, buru kara buru nda giri suo buru bay tul-ri ka sakra nzoɔ mbika law hawri ka i mbu tul ki, a buru baa ha ri mii, i mgbaz ngo-ngo i daa law-ri bo tul Ngerewuru banɔo ka bil fe daa nun tuo sieri, bay koko seke feri riw bele ka ti tul-ri na.

⁵ Fe niri key na kie ta-tan mii, fe ka Ngerewuru mbi nzi-ε ka di na do bay zaɛ, bay ji le, fekeri ka i suɔ law-ri ka di na, daa ha ri vike ba nzoɔri ka i maa hana ni ka re mbay ka tul-ri. Be ze ba fe ka i ko seke fe

bayke. ⁶ Ba tusue, Ngerewuru na a daa fe bay zaɛ: nzoɔri ka i ha ri ko seke fe na, a yinjra seke feke daa ri. ⁷ A baari ka i ko seke fe na, ka'a hana law-ri nda siri fuo, buru kara ndaw, bay nam ka Ngerembay Zesu a yi saa nulue bay led nzaaped feri ka i ba nzoɔ hurusuo na. ⁸ Ka'a yi ka bil rim huu ka se bilam bilam bay hana nzoɔri ka i tuu Ngerewuru ya, ka i daa vu mbom bo tul kaa Bay Kere ka se tul Ngerembay naari Zesu ya na, ha ri ko seke fe maa bay zaɛ fe daa bari. ⁹ Fe seke ka'a ti tul-ri na, a ba bie ka'a o-oko ya banɔo. I doko di di zin Ngerembay ndaw, zin hurusuo rin dika be ndaw ¹⁰ bay nam ka'a yi a vi bay hana bari riw bele ka i daa law-ri bo tul-e a i ba taa be na, i pisi ni a i gol rin mbay be. Baari suo-ri ki kara, i doko sakra nzoɔferi ku na ndaw, bay ji le, kaa bay ka buru kaa ha ri na, i daa law-ri bo di.

¹¹ Sawke mini ze, buru daa nzaa bay kere banɔo bay tul-ri. Buru vbi Ngerewuru naari bay hana ni ka ha ri maa bay simsed ka'a dike ri bay hana ri se na. Buru vbi ni mii, bay faa hurusuo-ε na, ka ha ri maa di fe kereri riw bele ka law-ri hii, ha pedri ka i daa bay faa mbika law-ri na ka do bay zaɛ nzedem. ¹² Be ndaw roo, bay faa fe daa baari na, i daake mbay bo tul Ngerembay naari Zesu, a be laa le, a daa mbay bo tul baari ka i zuo zin ni na. Fe niri key na, ba lere ped law kere Ngerewuru naari bay Ngerembay Zesu *Krisi.

2

Feri ka'a ti pola roo, Ngerembay a vi

¹⁻² Yu bururi, bay ka se tul yi Ngerembay naari Zesu *Krisi bay mbu ki naari ka luo-ε na, nzoɔ haneri baa ha ri mii, nam yi be na vi ro. Ze ba na nzoɔ yansa bay saa nzaa Ngerewuru, mase nzoɔ ka-kaa, mase nzoɔ daa mbede ze a baake mii, ba buru ze buru baa ha ri kara, buru kod ri bay hana ri daa ha ker bay ka zukri ri man ka di ba vaa ya ndaw, a i ha hie ka daa ri ka di ya ndaw pi. ³ I ha nzoɔ mbijw kara ka ula ri bay kiri bayri ka mini key mbijw ya, bay ji le, pola roo bay hana namke ka vi na, nzoɔri ngi-ngi i tun Ngerewuru mbay, roo Nzoɔ Mgboro, be ka Ngerewuru a bie ni kpukdu kpukdu ka bil huu na a ti ndaw. ⁴ Nzoɔ Mgboro na a tun feri riw bele ka nzoɔri ko ba wuru bari bay feri riw bele ka i kod ri na. Ka'a mbika suo-ε ba nzoɔ ka kal tul wurukeri ku riw bele, a daa kpuru a kaw *hul kani Ngerewuru, a di suo-ε be ki ba Ngerewuru.

⁵ Fe niri key na, mii baa ha ri bay dol bi ka mi do zin ri hoy. Wa, i yi-yinjra le

woo? ⁶ Roo le, fe mbjw haa faa bay hana ni tji ka timbede key; feke na i ko-ko. Be mini ze, Nzob Mgboro na a tji bay namke ka Ngerewuru tuu. ⁷ Tusueke le, hurusuo Nzob Mgboro ka daa ha nzobri ngi-ngji tunjke Ngerewuru na, do daa ped fa muni ro. Roo le, nzob ka haa faa ha ni na tiya ro le, ⁸ be ndaw roo, be na a tji bay. A le, bay nam ka Ngerembay Zezu a yi a vi na, a bie ni kpukdu kpukdu bay zuu nzi-e pud, a gur hurusuo-e ruk ruk bay nduy be ka ziriri ziriri. ⁹ Nzob Mgboro na, a vi bay hurusuo *Satan a daa kiri pedri bod bod riw bele ka ba hje zikiki, fe sanri bay ferri ka mba koko bay ulake nun nzobri. ¹⁰ Ka'a daa kiri fe daa kaayari bod bod riw bele bay ulake nzobri ka i do faa ka'a seke zinj ri ba zad bie. I zinj bie, bay ji le, i hii bay yajana tusue bay ka maa bay yajanake suori na ya. ¹¹ Sawke mini ze, Ngerewuru daa ha hurusuo nzaa ula daa ped ka bil law-ri bay hana ri daa law-ri bo tul bay baylu. ¹² Be ze, nzobri riw bele ka i daa law-ri bo tul tusue bay ya, ka kon daa fe kaaya ze mgba law-ri na, bay a mgbaka tul-ri.

Mgbaka mbika law ngw-ngw

¹³ Yu bururi, baari ka Ngerembay ko ri ba nzob nun-e na, buru daa taambol ha Ngerewuru bay tul-ri banjwo. Ba fe ka do nun hana buru daa, bay ji le, Ngerewuru nan ri bay titire daa tusiri dekre hoy bay hana ri zinj pam bay faa Tem Law Pie ka daa ped ka bil law-ri ha ri vi ba nzobri ka *tan kad kad ndaw, bay faa law-ri ka i daa bo tul tusue bay ndaw pi. ¹⁴ Bay tul bayke na ku ze ka dike ri bay faa kaa Bay Kere *Krisi ka buru kaa ha ri na, bay hana ri zinj rin dika mbjw hoy zinj Ngerembay naari Zezu Krisi.

¹⁵ Munu zu le, yu bururi, i mgba mbika law baari ngw-ngw, a i mgba tusue bay ka buru zinj a buru suo buru fere ri na ngw-ngw, hay ka buru baa bay nzaa buru ndaw, roo hay ka buru daa do mbede ha ri kara ndaw pi. ¹⁶ Ndad bay hana Ngerembay naari Zezu Krisi ki suo-e bay Baa naari Ngerewuru, be ka'a ko naari ba nzob nun-e, ka'a ha law naari huo wum, a ha naa daari law naari nzokdo te tul fe kere ka naa zinjri bay faa law kere be na, ¹⁷ ka daa wara bo bil law-ri, a ha ri hurusuo daa fe kereri banjwo bay faa ped daa baari ndaw, bay baa baari ndaw pi.

3

Pol vbi yu-eri nzaa bay kere

¹ Yu bururi, jro bie bay buru ze do key: i daa nzaa bay kere bay tul buru, bay hana bay ka se tul Ngerembay na ka ya zad ba vaa, ha nzobri ya bayke bay suoriya faa mbjw munu ka i daa ka luo-ri na. ² I

daa nzaa bay kere bay hana Ngerewuru ka koro buru bay tul nzob ndayari bay nzob mgborori, bay ji le, ba nzobri riw bele ze i daa law-ri bo tul bay ka buru ka-kaake na ya. ³ Roo le, Ngerembay na do tul bay ka'a waa; ka'a hana ri hurusuo, a koro ri bay tul fe daa ngeretemndaya. ⁴ Ka ha buru daa law buru te tul-ri, a ha buru ko ta-tan mii, fe ka buru vbi ri bay hana ri daa na i do daake, a i daa nun-ri ba pola pola. ⁵ Ndad bay hana Ngerembay ka mgbuda nun-ri ha ri ko ini ka Ngerewuru mgba zinj ri na ba pola pola, bay siu law ka *Krisi ha ri na.

Nzaa boko ka se tul daa ped

⁶ Yu bururi, buru baka ri bay rin Ngerembay Zezu Krisi: nzobri riw bele ka i ba lay, a i se simsed maa bay fe fere ka buru zinj a buru suo buru fere ri na ya le, i naa suo-ri di di ka lakun-ri. ⁷ Fe ka i daa ndaw roo bay mboroke simsed buru na, baari ki suo-ri kara i ko ndaw, bay ji le, bay dol buru ka sakra baari na, buru ba lay ya. ⁸ Buru ha nzob mbjw mini kara hol buru hoy hoy ya, roo le, buru daa ped buru ta ka di podo podo sun bay bisie bay holke suo buru, bay hana bo buru ba sofa nzob mbjw ka sakra baari ya. ⁹ Ba tusue ki, ze buru do bay faa ka bay yajana fe saa nduo-ri bay holke suo buru kara, buru daa munu ya, roo le, buru daa ped buru hii oko ba fe lie ki ha ri mboro. ¹⁰ Tusueke le, bay dol buru ka luo-ri na kara, buru baa ha ri ta-tan banjwo mii: «Nzob ka hii bay daa ped ya le, i ha ni fe sum ya.»

¹¹ Buru laa mii, nzob haneri ka sakra baari se simsed taa gob gobheri tan daa ped, i ba nzob daa suo-ri nduo bil fe nzob hawri. ¹² Kiri nzobri ka mini na buru baa ha ri, buru baka ri bay rin Ngerembay Zezu *Krisi bay hana ri mgba ped i daa i holke suo-ri.

¹³ A baari yu bururi na laa le, fe daa kere na i pon fale ya. ¹⁴ A zadka nzob yaa nzaa boko ka buru daa do bil mbede key na ya le, i ko ni ba badi munu i zuo zinj ni ya, bay hana sahoi ka se ni. ¹⁵ Be nu ku hoy kara, i ko ni ba nzob tul ngani baari ya, roo le, i bo ni munu ba yu baari.

Jro bie bay Pol

¹⁶ Ndad bay hana Ngerembay ka ba nzob hana dekeke ha nzob na, be ki suo-e ka ha ri dekeke ka bil ferri riw bele bay faa gosi ferri bod bod riw bele. Ndad bay hana ni ka sad zinj ri riw bele.

¹⁷ Ka zad ni key na, ba bi Pol ki ro ze mi vbie bay ni key na bay nduo-i. «Mi hii soko ha ri.» Mbederi mbjw mbjw riw bele ka mi daa na, mi daa nduo-i iki di mini. Be ze ba nduo fe vbie bi. ¹⁸ Ndad bay hana law

huoke Ngerembay naari Zezu *Krisi ka sácf
ziŋ rĩ riw bele.

1 Timote Titire mbede ká Pol daa ha Timote

Bay ká se tul feri ká d'ó bil mbede ni key

Ká bil mbede key na, Pol daa wàra bo bil law Timote bay haɲa ni ka gefe tul mbika law be baɲguo bay gbú nzaa nzoɓ fe fere bayluri ká daa nzoɓ mbika lawri nduo kɪ. Ka hii bay haɲa nzoɓri ká i nán ri ba nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri, mase nzoɓ soko pedri na, i bá nzoɓri ká bay mbɔw ti tul-ri ya, a i maa dáa pedke. Ka hii bay haɲa máy ɓari ká'a sóko ri na, i bá máyri ká simsed ɓari d'ó báy kere. Falé le, Pol bo Timote faa ká bay dáake ped' be ba nzoɓ ped' tusue taa Zezu Krisi.

Máa bayri ká d'ó bil-e

Baka bay se tul nzoɓ fe fere bayluri: 1
Nzaa ɓoko ká se tul nzoɓ ped'
Ngerewuru: 2-3
Fe ká Timote a dáa: 4-6

Soko ká Pol hii ha Timote

¹ Yu-i Timote, bi Pol ká m̃ ba nzoɓ ndáy nzaaped' Zezu *Krisi báy bol nzaa Ngerewuru Nzoɓ Yaɲa naari, báy Zezu Krisi ká náa dáari law naari te tul-e nzokd' na, m̃ daa mbede key na ² ha mù bo ká mù d'ó munu ba vu bil-i taa tusueke bay law-a ká mù daa bo tul Zezu Krisi*. Ndad' bay haɲa law huoke ndaw, kóko nun sie nzoɓ ndaw, báy dekeke Báa Ngerewuru báy Ngerembay Zezu Krisi, ka sad' zɪn mù.

Báka bay ká se tul nzoɓ fe fere bayluri

³ Munu ká m̃ ɓaa ha mù pola ndaw roo mí zol mí se kudu zad' ká Maseduwan na, mu káw bil ngerewu ká Efez, a mú mbi nzaa ha nzoɓ fe fere bayluri na, i daa nzaa fe fere taa goɓ goɓkeri na ka gbú. ⁴ Mu ɓaa ha ri pón nzaa nduo kɪɲa fal bayri na ndaw, kɪɲa saɲ kaniri báy nzi-ε lem lem na kara, ka gbú ndaw pi. Fekeri ku na mbon máy bay ɓa pola pola gor hoy, a so ped' ká Ngerewuru daa zuo nduo naari bay haɲa nzoɓri ngónke ká bil mbika law na ya. ⁵ Mára saɲ báka bay key na, d'ó bay haɲa nzoɓ mbika lawri, i hii kɪ báy bil law ká *taɲ kad' kad', báy kér bay kere ká uru saa bil wàra law ndaw, roo báy law-ri ká i daa bo tul Ngerewuru ba tusue ndaw pi. ⁶ Nzoɓ haneri i pon' faa kere na ku, a i d'ó bil máy bay taa goɓ goɓkeri. ⁷ Bari na, i mbi sùo-ri ba nzoɓ fere nzoɓri *bol kusol Ngerewuru, roo le, bay ká i ɓaa, mase fe ká

i fere báy hɔrusuo-ri na, i ko saɲwe mbɔw ya.

⁸ Náa kóri ndaw, bol kusol Ngerewuru na, zadka nzoɓ hɛe báy zad' le, ɓa fe kere. ⁹ Fe ká náa kóri ta-taɲ ndaw ze d'ó key: bay tul nzoɓri ká i daa fe báy zad' nzedem na ze, Ngerewuru dáake bol kusol bayke ya, roo le, bay tul nzoɓ law mgbóori báy nzoɓ tɛri ndaw, bay tul nzoɓ tɪɲ Ngerewuru ngerenri báy nzoɓ feyaari ndaw, nzoɓ ndólo Ngerewuru báy nzoɓ ɓie riɲ-eri ndaw, nzoɓ ika ɓaa ɓari mase máa ɓari ndaw, roo nzoɓ ika nzoɓri ndaw pi. ¹⁰ Ka daa bol kusol na d'ó bay tul nzoɓ taka mgbáy bapifiri, báy warari ká i fere i naa zɪn kɪ ndaw, nzoɓ dáɓ koyri ndaw, nzoɓ kúd' bayri báy nzoɓ faa nasi bay bayluri ndaw, roo bay tul nzoɓri ká ped' dáa kaaya ɓari ɓod' ɓod' ká maa báy fe fere taa tusueke na ya ndaw pi. ¹¹ Fe fere taa tusueke ku na maa kɪ báy Bay Kere ká Ngerewuru daa zuo nduo-i ha m̃ ka-káake. 'Bayke ku na ɓaa se tul riɲ dika Ngerewuru, bawda nzoɓ ká maa bay haɲa nzoɓri pisi ni.

Pol daa taambol ha Ngerewuru bay tul law kere be

¹² Mi daa taambol ha Zezu *Krisi ká ɓa Ngerembay naari ká ha m̃ hɔrusuo ha m̃ dáake ped' be. 'Be na, ka ko m̃ ba nzoɓ ká m̃ daa fe báy bol nzi-ε, a mbi m̃ ba nzoɓ ped' be. ¹³ Ze ká pola lew m̃ ba nzoɓ ɓie riɲ-ε ndaw, m̃ daa nun nzoɓ ɓeri tuo sie ndaw, a m̃ tɛri ni ndaw hoy kara, ka ko nun sie bi a daa law kere zɪn m̃, bay ji le, pola na, m̃ daa law-i bo tul-e ya ndaw, a ferri ká m̃ daa na kara, m̃ ko ya ndaw pi. ¹⁴ Ba tusue kɪ, Ngerembay naari na daa bawda law kere zɪn m̃, a ha m̃ dáake law-i bo tul-e, a ha m̃ law ini báy faa zuo zɪn Zezu Krisi. ¹⁵⁻¹⁶ I ko, Zezu Krisi na vi tusiri key bay yaɲa nzoɓ feyaari, a le, bi na, m̃ ɓa mbayke. Law kere ká'a daa zɪn m̃ bi ká m̃ ɓa mbay nzoɓ feyaari na, ka daa munu bay kieke nzoɓri bawda iki law be na ta-taɲ. 'Be ndaw roo, nzoɓri ká i kóko m̃ na, i dáake law-ri bo tul-e, a i kaw báy kumnun ká d'ó baɲguo kpaɗara na. Bay ká m̃ ɓaa key na, ɓa tusue bay ká maa bay haɲa nzoɓri riw bele i daa law-ri bo d'i. ¹⁷ Ndad' bay haɲa nzoɓri riw bele, i daa mbay ka bo tul Ngerewuru be ká'a re mbay baɲguo ndaw, a ɓa nzoɓ ká'a hu-hud' ya ndaw, ɓe ká nun nzoɓ ko ni ya ndaw, a ɓa be hu-ε kɪ hoy ze ka ɓa Ngerewuru. Riɲ dika ɓa taa be mbiimbam báy mbiimbam baɲguo! Amem! Ndad' bay haɲa ni ka d'ó munu na kɪ.

Pol bo Timote

* 1:2 1.2 I kɪ Ped' 16.1-3.

18-19 Timote, bo ká mù dfo munu ba vu bil-i na, nzaa boko ká *nzoɔ yaaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru baa se tul-a pola na, bayke dfo faa mbjw munu ká mĩ báa hã mù key ndaw. Zadka mù dfo tul baykeri na ku le, mù zĩj hũrusuo ká dĩ. Mu kóɔ tusue bay ká se tul mbika law, a mú hã kér bay ká bil wãra law-a na kara ka táj kad kad ndaw. Be ndaw roo, mù rúke ruy taa tusue na báy. Nzoɔ hãneri poŋ kér bay kere ká uru saa bil wãra law-ri na, be ze í ñeke mbika law bari. 20 Sakra nzoɔbkeri ku na, Imene báy Alezandere í dfo dĩ ndaw. Bari na, mĩ poŋ ri zuo nduo *Satan bay haŋa ri uto tĩri Ngerewuru na keŋ keŋ†.

2

Nzaa boko ká se tul simsed ká zad mbj kĩ

1 Titire ðekre le, mĩ baa hã nzoɔ mbika lawri bay haŋa ri ðaa nzaa bay kere hã Ngerewuru baŋguo, bay vbikake ni ferí ndaw, bay kóɔ ni bay tul nzoɔbri ndaw, roo bay haŋa ni taambol bay tul nzoɔbri riw bele, 2 bay tul mbayri ndaw, nzoɔ rewpuori riw bele ndaw, bay haŋa bo ðekeke ka dfo puo naari hã náa káwkeri báy kere, a náa ðáakeri mbay ka bo tul Ngerewuru báy faa simsed kere. 3 Be ze ba fe ká ndaɔ bamba, a rii law Ngerewuru Nzoɔ Yaaŋa naari na. 4 Be na, ka hii bay haŋa nzoɔbri riw bele zĩj pam, a hii bay haŋa ri tuu tusue bay ndaw. 5 I ko, tusueke le, Ngerewuru na mbjw. Nzoɔ ká dfo sikda be báy nzoɔbri kara mbjw ndaw; nzoɔbke na ze ba Zezu *Krisi. 6 Be na ka mbi sũo-ε hã huɔ a puoke mbol tul nzoɔbri riw bele, a tĩake ri saa bil koy feyaa. Ka ðaa munu bíy nam ká Ngerewuru tuu na, a kĩeke nzoɔbri ta-taŋ mii, Ngerewuru hii bay yaaŋa nzoɔbri riw bele. 7 Saŋke mini ze, Ngerewuru ðáa mĩ kaw ba nzoɔ ka-káa bay be, a mĩ ba nzoɔ nduo-ri ba siya báy bil law-ri ká *taŋ kad kad taŋ law fãa ndaw, taŋ roɔdĩ ndaw pi*.

8 Munu zu le, zadri riw bele ká í mbj kĩ ká dĩ na, mĩ hii bay haŋa wãrari ðaa nzaa bay kere, í úrake nduo-ri ba siya báy bil law-ri ká *taŋ kad kad taŋ law fãa ndaw, taŋ roɔdĩ ndaw pi*.

† 1:20 1.20 Fére nzoɔbri Bay Ngerewuru ká báy zaɔe ya na ba tĩri ni. Be ze hã Pol niike nzoɔbkeri ku na ká sakra nzoɔ mbika lawri zuo kele, zad ká ngeretemndaya re mbay ká dĩ na. * 2:8 2.8 Ká saŋ Zibri na, zadka í dfo ðaa nzaa bay kere le, í ura nduo-ri ba siya ndaw roo, í ðáake nzaa bay kere na báy. † 2:12 2.12 Ká zad ni key na, Pol haa máyri bay haŋa ri ðaa ferí ká sakra nzoɔ mbika lawri na ya. Roo le, ka hii bay haŋa máyri na, í re tul wãrari ká zad mbj kĩ nzoɔ mbika lawri ya. I kji mbede niri ká baa bay se tul ped ðaa máyri na í ko: Ped 18.26; 1 Ko 11.5; Tit 2.3-4. ‡ 2:15 2.15 Ká zad ni key na, Pol tuŋ fe fére bayluri ká baa mii yaaŋa kĩ ba fe ká ndaya ndaw, roo mbom nzoɔ na kara ba fe ká ndaya ndaw pi na. Pol hii bay haŋa máyri na ðaa fe ká dfo nun ðaa máyri na ndaw ro!

hii bay haŋa ri nduo gari ká báy faake, í kúɔke nun nzoɔ ya, a í ba nzoɔ fe ðaa bayluri ya ndaw. I ti bá nzoɔ mgbaka tul váytay váytay ya, í ti nzáa fe gamari munu ká ba fe suku báy zawri ká nduy zĩriri zĩriri ká í ðaa báy lari lor ya ndaw, roo gariri ká larike ngon kal tul-ri ya ndaw pi. 10 Roo le, ndaɔ máy nzoɔ na ba ped ðaa kere be. Be ze ba ped ðaa máyri ká í ko sũo-ri ba nzoɔ hje Ngerewuru. 11 Máyri ká í dfo fére ri fe na, ndaɔ bay haŋa ri káw ðekeke í dĩŋ tul-ri ká pol nzoɔ ká dfo fére ri fe na. 12 Máyri na, mĩ hã faa ha ri bay haŋa ri fére wãrari fe ya, a í re mbay ká tul-ri ya ndaw. Roo le, ndaɔ bay haŋa ri káw ðekeke†. 13 Tusueke le, Ngerewuru ðaa *Adam ze pola ndaw roo a ðaa *Ev ton dĩ báy. 14 Roɔ bay, ba Adam ze ngeretemndaya ula ni ya, roo le, ba Ev ze yaa nzaa úla ngeretemndaya na, a wáɔke tul *bol kusol Ngerewuru. 15 A ze munu hoy kara, máyri na, í mboŋ nzoɔ, a le, í zĩj pam ká luo Ngerewuru. Roo le, ndaɔ bay haŋa ri geɔe tul mbika law bari ndaw, í hii nzoɔbri ndaw, í dfo báy zaɔe nzeɔem ká nun Ngerewuru ndaw, a í sũo-ri ya ndaw ro!†

3

Simsed nzoɔ ped Ngerewururi

1 Zadka nzoɔ hii bay ndáka faa pol nzoɔ mbika lawri le, ba ped kere kĩ ze law-ε mgbá dĩ ku. Bay ká mĩ baa key na, ba sũo bay. 2 Nzoɔ ndáka faa pol nzoɔ mbika lawri na, a bá nzoɔ ká bay ti tul-e ya, a ðaa ferí riw bele báy zaɔe. Ká a bá nzoɔ ká ðaa law-ε bo tul máy be kĩ mbjw hoy taŋ nzáa máy kĩ ndaw, a ba nzoɔ nzéke báy sũo-ε, a dfo tul ðal-ε kekeke ndaw, a bá nzoɔ ká ker fe roo a ðaa ndaw, a bá nzoɔ mgbaka varuri báy kere, roo a maa bay fére nzoɔbri fe ndaw pi. 3 Ka ti ðaa koy him ya ndaw, a ba nzoɔ tud bay ya ndaw, roo le, a bá nzoɔ ká se lom ndaw, a ba nzoɔ ðaa nzoɔbri zuo kĩ ndaw, a ba nzoɔ taka kon lari ya ndaw pi. 4 Nzoɔ ndáka faa pol nzoɔ mbika lawri na, a maa bay mgbaka saŋ nzoɔ bil hul berí báy kere ndaw, roo vi-eri hoy kara, í láa nzi-e í ðaa vu mbom bo tul-e báy zaɔe ndaw, 5 bay jĩ le, zadka nzoɔ ko faa mgbaka saŋ nzoɔ bil hul berí ya na wã, a ðaa mina ndaw roo, a ko faa ndáka faa pol nzoɔ mbika lawri na le woo? 6 Be na, ka ti bá nzoɔ mbika law fie ya

ndaw, bo munu ya le, a úru a hew sùo-ε dukuku dukuku ha Ngerewuru kun bay bo tul-e munu ká'a dáake zinj ngeretemndaya na. ⁷ Be na, nzobri ká i mbi law-ri ya hoy kara, i báa bay be báy kere. Be ndaw roo, nzobri ti im ni ha sahoy mgba ni ha ni táake ndaw ngeretemndaya ya.

⁸ Do faa mbijw munu ndaw, nzob soko ped Ngerewururi na kara, i bá nzobri ká bay ti doko tul-ri ya, a i daa fe báy zadε. I bá nzob nzaa rúo bayri ya ndaw, i dáa koy him ya ndaw, roo i ba nzob fe dáa rof rofri ya ndaw pi. ⁹ I bá nzobri ká i doko tul tusue bayri ká se tul feri ká náa dáari law naari bo di, báy kér bay ká *tan kad kad ká uru saa bil wara law-ri. ¹⁰ Nzobkeri ku na, i béke ri pola ta-tan i ko ndaw roo, zadka bay ti tul-ri ya le, be roo i dáa pedke na ka zúo nduo-ri báy. ¹¹ Bari nzob soko ped Ngerewururi ká i ba máyri na kara*, i máa bay hana nzobri daa vu mbom bo tul-ri ndaw, i ba máy rana ramri ya ndaw, i ba nzob nzéke báy sùo-ri, a i do tul bal-ri ká tul feri riw bele ndaw pi. ¹² Nzob soko ped Ngerewururi na, i bá nzobri ká i dáa law-ri bo tul máy bari ká hoy tan náa máy ká ndaw, i maa bay mgbaka saw vu bari báy nzob bil hul bari báy kere ndaw pi. ¹³ Nzob soko ped Ngerewururi ká i daa ped bari báy faake na, nzobri dáa mbay bo tul-ri ndaw, a mbika law ká ha náa zúokeri zinj Zezu *Krisi na, i báa bayke báy nun wara nzob tan law tókoke ndaw pi.

Krisi ba saw mbika law naari

¹⁴ Bi na, mi daa mbede key na ha mu, a mi ker mii ndji le, mi séke vaw bay vaa zinj mu báy. ¹⁵ A ze, zadka mi se mi zinj mu vaa ya kara, mbede key na a kie mu faa séke simef kere ká sakra nzob mbika lawri. Bari riw bele na, i ba nzob taa Ngerewuru Nzob Káw Báy Kumnun. I do munu ba tigba hul ká tusue bay bar saw ká di, a i ba gasay ká so tusue bay na. ¹⁶ I ko, Zezu Krisi na vi yaa sùo zinj nzob; Tem Law Pie kie ni ba nzob ká do báy zadε nzedem;

Leɔ nzaapedri ká nulue ko ni;
Saw nzobri riw bele laa bay be;
Nzobri ká tusiri key daa law-ri bo tul-e;
Ngerewuru ha ni kaw zad káw rin dika.
Be ze ba tusue bay ká do zad muni ká Ngerewuru tina ha ni do zad hie, ká náa dáari law naari bo di. Tusue bay key na ba bawda fe na ká!

4

¹ A roo le, Tem Law Pie daa ta-tan mii, óro bie nam na, nzob haneri i pón tusue bay ká se tul mbika law, bay dáa law-ri bo

tul nzaa úlari ká temndayari daa nduo bil law-ri, báy fe fére kaayari ká uru saa luori na. ² I yana nzaa úla nzob bay huori báy nzob kúɔ bayri ká law-ri do tidi ká tul fe dáa kaaya, a i wúruke faa kere na. ³ Bari nzobkeri ku na, i fere nzobri fe mii, yana ká ba fe ká ndaya ndaw, suna fe haneri hoy kara ba fe ká ndaya ndaw pi. A le, Ngerewuru na daa fe sumkeri na bay hana bo nzob mbika lawri ká i tuu tusue bay tuu na, i su báy faa nzaa bay kere, a i háke ni taambol. ⁴ Tusueke le, feri riw bele ká Ngerewuru daa na ba fe kere, fe mbijw ká bay sa-san na tiya. A roo le, ndaf bay hana ni taambol ndaw roo, i yaa báy, ⁵ bay ji le, Bay Ngerewuru, báy nzaa bay kere na, daa ha fekeri na tan kadan.

Nzaa boko ká se tul fe fére báy simef Timote

⁶ Zadka mu fere nzob mbika lawri fe nuri ku na le, mu ba tusue nzob ped Zezu *Krisi, a mu ngor ká bil tusue bay ká se tul mbika law báy fe fére kere ká mu yaa bayke báy zadε na. ⁷ Mu tan loko soro gob gobkeri ká maa báy faa mbika law ya na ngeren, a mu daa sùo-ε taa tom bay doko tul Bay Ngerewuru. ⁸ Fe lie hurusuo ká ba faa ká dul na, ndaf wuo sóy ya. A roo le, nzob ká daa sùo-ε taa tom bay doko tul Bay Ngerewuru na, ba fe ká ndaf bamba tasiri kal feri riw bele, bay ji le, ba fe ká'a sóko ni báy káw kumnun be ká timbede ká tusiri key ndaw, roo káw báy kumnun ká'a vika vuku ndaw pi. ⁹ Be ze ba tusue bay ká maa bay hana nzobri riw bele yaa. ¹⁰ Be mini ze, náa dáari sùo naari taa tom, náa dáakeri ped Ngerewuru, a náa rukeri ruy, bay ji le, náa dáari law naari nzokfo te tul Ngerewuru Nzob Káw Báy Kumnun, be ká'a ba Nzob Yana Nzobri riw bele, roo kakalke le, ba bari ká i daa law-ri bo tul-e.

¹¹ Mu daa bay fekeri key na ha nzob mbika lawri, a mu fére ri báy zadε riw bele. ¹² Mu ha nzob mbijw mini kara ka sjiri mu bay ba ká mu ba kuban ku ya, roo le, mu mbi sùo-ε ka do boɔ ba fe kie ká ha nzob mbika lawri, ha ri ko mu báy bay baá bo ndaw, simef bo ndaw, mgbaka ini bo ndaw, dáa law bo tul Ngerewuru ndaw, roo báy law-a ká *tan kad kad ndaw pi. ¹³ Mu mbi sùo-ε báy zadε deɔ, bo mu káike bay ká do bil mbede Ngerewuru ká nun nzobri ha ri laa ndaw, mu bo ri ndaw, roo mu fére ri bayke ndaw pi. Mu daa fekeri na munu ba ndaw roo, mi yá mi vaa zinj mu báy. ¹⁴ Fe ini ká Ngerewuru ha mu bay hana mu dáake ped be báy sieke ká *nzob yana bayri saa nzaa Ngerewuru,

* 3:11 3.11 Nzob ndáy bay haneri ker i daa mii, máykeri ku na, i ba máy nzob soko ped Ngerewururi.

ká *ngere tul pedri dáake nduo-ri bo tul-a na, mu daa laysuo ká dí ya. ¹⁵ Mu daa fekeri ku na báy zaɗe, mú mbi sùo-ɔ dɛɛf mú dáake pedke. Be ndaw ɗoo nzobri riw bele i kókoke ngonɔ bo ká mú daa ká bil ped Ngerewuru na báy. ¹⁶ Mu nze báy sùo-ɔ bay tul simsed bo ndaw, tul fe fére bo ká mú fere nzobri ndaw pi. Mu do tul bal-a ká tul fe niri key na riw bele. Zadka mú daa munu le, mú yaɗa sùo-ɔ ndaw, ɗoo nzobri ká i laa bay bo na kara, i yaɗajake sùo-ri ndaw pi.

5

¹ Nzob ká ngo-ngon ro na, kóko ká mu tun ni báy bay, roo le, mu baa bay zinj ni báy kusol huoke, bay ji le, ka do munu ba baa-ka ro. A nzobri ká i ba kubanri le, ndad bay daa kere zinj ri munu ká mú dáake zinj bil máa bori. ² A máyri ká i ngo-ngon na, mu daa kere zinj ri munu ká mú dáake zinj máa-ɗari; a máy tikdiri laa le, mu daa kere zinj ri báy bil wara law-a ká tan kad kad munu ká mú dáake zinj tinaɗ-ari.

Nzaa boko ká se tul máy sieri

³ Máy sieri ká nzob ko-kóm ba tul-ri tiya na, mu mgba ri báy kere. ⁴ A roo le, máy sie ká vi-eri mase vu zi-eri do di laa le, ndad bay haɗa ri kóro ni báy kere i hjeke Ngerewuru. Ndad bay haɗa ri daa munu, i puoke mbol fe kere ká riw mbón ri daa zinj ri na. Be ze ba fe ká rii law Ngerewuru.

⁵ Máy sie ká kaw hu-e ká nzob ko-kóm ba tul-e tiya na, ka daa law-e bo tul Ngerewuru nzokdo, a na-nam ya báy nzaa bay kere sun báy bisie. ⁶ A roo le, máy sie ká fe tusiri key hoy mgba law-e na, ze ka kaw báy kumnun hoy kara, ka do munu ba nzob huɗe. ⁷ Fe niri key na, mu kie nzob mbika lawri ta-tan bay haɗa máy sieri na, nzob mbjw mini kara, ka daa bay bo tul-ri báy faa simsed bari ya. ⁸ Roo le, zadka nzob ko-kóm ba tul nzob ini bari ya ndaw, ɗoo kakalke le, bil hul bari hoy kara ya ndaw na le, ka pon tusue bay ká se tul mbika law ndaw, a ndaya bo bisuy pavbad kál nzob ká ko Ngerewuru ya ɗobay.

⁹ Máy sieri ká mú faja riɗ ri bay haɗa nzob mbika lawri so ri na, i bá máyri ká mbiimbam bari a kál sijn yie ndaw, a zadka waa bari kaw báy kumnun báy na, i daa law-ri bo tul-ri tan nzaa wara kji ndaw pi. ¹⁰ Bari na, i bá máyri ká nzobri pisi fe daa kere bari: i ko-kóm ba tul vu bari báy kere ndaw, i mgba varuri báy kere ndaw, i dfin tul-ri ká pol nzob Ngerewururi, i so nzobri ká i do bil kóko seke fe ndaw, ɗoo fe daa bari riw bele kara, ba kere ndaw pi.

¹¹ A roo le, bari máy sieri ká i ngon ya báy na, mu faja riɗ ri ya, bay ji le, zadka kon yaɗa wara kji daa ri báy le, i úru i pon ped *Krisi ká i mbi sùo-ri bay daa na. ¹² Báy faa fe daa bari key na, nzobri dáake bay bo tul-ri bay tul nzaa-ri ká i mbi ha Ngerewuru ndaw ɗoo i pon na. ¹³ Robay, munu ká ped daa bari tiya na, i hɗari báy faa hul hul, a fe ká ndaya kakalke le, i vi ba máy yaɗa ramri ndaw, máy toko lawri ndaw, i ba máy taka tul bayri ndaw pi. ¹⁴ Sawke mini ze, mú hii bay haɗa máy sieri ká i ngon ya báy na, i yji i yaa wara kji i mbon nzob, a i kóro bil hul bari bay haɗa nzob tul ngani naari, i zinj faa ká bay baake bay kaaya se tul naari ya. ¹⁵ Mi baa mini, bay ji le, máy sie hɗari i pon faa kere na, a i se fal *Satan na doɗ ro. ¹⁶ Munu zu le, máy ká ba nzob mbika law ká máy sieri ba nzob ini be na, do nun haɗa ni ka ko-kóm ba tul-ri bo, ka pon ri ha ri ba soba ká tul nzob mbika lawri ya. Be munu ndaw ɗoo, nzob mbika lawri na, i zinj faa i so máy sieri ká i kaw hu-ri kji hoy tan nzob soko ri na.

Nzaa boko ká se tul ngere tul pedri

¹⁷ Ngere tul pedri ká i nda faa pol nzob mbika lawri báy kere na, kakalke le, bari ká i mbi sùo-ri bo bil ped kaa bay báy fére Bay Ngerewuru na, do nun haɗa nzob mbika lawri daa mbay bo tul-ri, a i mgba ri nduo sidi, ¹⁸ bay ji le, i baa do bil mbede Ngerewuru mi: «Nday ká do toɗ nan bay haɗa pɗe ka tji na, mu sijn nzi-e ya*.» Robay, «Nzob ká daa ped na, ka maa bay zinj lari ped be.» ¹⁹ Zadka nzob daa bay bo tul ngere tul ped le, mu yaa bayke ya. Mu gijan ha nzob bay nasikeri maa sidi mase say, i káw di ndaw ɗoo mú yaa bayke na báy. ²⁰ A bari ká i daa feyaa na, mu baa zinj ri ká nun nzob mbika lawri riw bele bay haɗa hje ka daa nzob hawri.

²¹ Mi koɗ mú ba tusue ká pol Ngerewuru báy Zezu *Krisi ndaw, ká pol led nzaapedri ká nulue ká i do báy zaɗe nzedem ndaw, bay haɗa mu daa vu mbom ka bo tul fe fére key na báy zaɗe. Mu daa pedke na tan náa nun nzob ndaw, tan doko fal ngan nzob fe daa kaaya ndaw pi. ²² Mu takra daa nduo-ɔ bo tul nzob ha ni ka dáake ped ká sakra nzob mbika lawri ya. Roo le, mu békle nzobke na ka ta-tan ndaw ɗoo, mú daa pedke na ka zúo nduo-e báy. Bo munu ya le, mú ri bil fe daa kaaya nzobke na ndaw. Bo na, mu kóro sùo-ɔ báy kere nzedem.

²³ Mu nzo ba mbii hoy banɗo ya, roo le, mu nzo him ndji munu bay bil-a ká yoklo mú banɗo na.

* 5:18 5.18 Kijina bol kusol ba sidike 25.4; 1Kɔ 9.9. † 5:18 5.18 Luk 10.7.

²⁴ Nzoɓ haɓeri na, feyɓa bari do zad hie gbay gbay ka nun nzoɓri doɗ ndaw roo, bay mgba tul-ri bay. A nzoɓ haɓeri laa le, fal bay ka mgba tul-ri doɗ ndaw roo, feyɓa bari na tan ka nun nzoɓri bay. ²⁵ Do faa mbijw munu ndaw, fe daa kereri na kara do zad hie gbay gbay ndaw, a hayri ka nun nzoɓ ko vaa ya kara, ti dooko zad muni banɗuɗo ya ndaw pi.

6

Nzaa boko ka se tul koyri

¹ Koyri riw bele ka i ba nzoɓ mbika lawri na, ndaɗ bay haɓa ri daa vu mbom ka bo tul baa gan bari bay zaɗe, bay haɓa bo nzoɓ mbijw mini kara, ka bie riɗ Ngerewuru bay tusue bayri ka naa fereri na ya. ² Koyri ka baa gan bari ba nzoɓ mbika lawri na, do nun haɓa ri poɗ daa vu mbom bo tul baa gan bari, bay ba ka i ba yu kiji ka bil *Krisi na ya. Roo le, do nun haɓa ri daa ped bari na ka ndaɗ mba taa pola ku roɓay, bay ji le, baa gan bari ka i tuu ndadi ped bari na, i ba nzoɓri ka i mbi law-ri ha Krisi, ka Ngerewuru ko ri ba nzoɓ nun-e. Be ze ba fe ka mu fere ri a mu bo ri ha ri daa.

Bay ka se tul fe fere bayluri

³ Zafka nzoɓ vi fere fe ki boɗ ka tun tusue bay Ngerembay naari Zezu *Krisi bay fe fere ka se tul mbika law naari na le, ⁴ nzoɓke ku na siika suo fumra nun-e ghibli, a ko fe ya tuk tuk. Sɗay may bay bay ngu sɗay bay na daa ni ba bala. Fekeri na ku ze mboɗ daa kon fe ndaw, roɗ ki ndaw, tji ri ki ndaw, daa bay bo tul ki gor gor hoy ndaw, ⁵ roo ndor ki bay bay ka sakra nzoɓri ka ker bay bari do sikda ya, ka i tuu tusue bay mbaa na. Bari na i mgba mi, hie Ngerewuru na ba faa feziɗa.

⁶ Ba tusue, hie Ngerewuru na ba faa bawda feziɗa, roo le, faake do bay tul nzoɓ ka daa suoriya bay tul fe ka do nduo-e. ⁷ I ko, naari na, naa vi ri tusiri key nduo naari hoy, ze do faa mbijw munu ndaw, naa ti mbikari fe mbijw mini ndaw roo bay yiike ya. ⁸ A ze bo, zadka naa do ri bay fe sum bay gari nduo do suo naari le, maa naari zu. ⁹ A nzoɓri ka bay feziɗa mgba law-ri kakalke na, bari ki ze i mbi suo-ri bo bil fe lie law, a i taake ndaw ngeretemndaya bay faa kon ferri boɗ boɗ ka ti soko ri ya ndaw, a bie ri ndaw na. Kon fe niri key na, mbi hud ha ri, a duku ri bay feziɗa bari. ¹⁰ I ko, taka kon lari na ze ba mɗa saw fe kayari ka boɗ boɗ. Nzoɓ haɓeri ka i daa kon zin lari bamba na, i wuruke faa mbika law na mak mak, a i mbi suo-ri bo bil bawda koko seke fe.

Nzaa boko ka se tul Timote ki suo-e

¹¹ A bo ka mu ba nzoɓ Ngerewuru na, mu duu di di ka tul ferri na ku riw bele, mu daa hurusuo-to tun ki, mu daake fe ka do bay zaɗe ndaw, mu hie Ngerewuru ndaw, mu daa law-a bo tul-e ndaw, mu mgba ini ndaw, mu iki law-a ndaw, roo mu se lom ndaw pi. ¹² Mu ru-ruy taa tusue ka tul mbika law, a mu mgba kaw bay kunnun ka do banɗuɗo na, bay ji le, bay be nu ku na ze, Ngerewuru dike mu, munu ka mu tinake tusue bay ka se tul mbika law na bay kere ka pol ruo nzoɓri ka i ba nzoɓ bay nasi bori na. ¹³ Mi kod mu ka pol Ngerewuru, nzoɓ haɓa kunnun ha ferri riw bele, ka pol Zezu *Krisi ka baa nasi bay be bay kere ka pol Pos Pilad se tul tusue bay na. ¹⁴ Mi kod mu bay haɓa mu do tul fe ka mi fere mu key na bay zaɗe, a mu koro suo-to nzedem ha bay kayaya mbijw ka mgba tul-a ya kpuru maa bay nam ka Ngerewuru a haɓa Ngerembay naari Zezu Krisi a yi i vi. ¹⁵ Namke ku na, ba nam ka Ngerewuru ki ze daa bo,

Be ka'a ba bawda nzoɓ

ka maa bay haɓa nzoɓri pisi ni na,

Be huo-e hoy ka ba Gan Tul ferri riw;

Ka ba Mbay ka kal tul mbay hayri riw bele;

Ka ba Ngerembay ka kal tul ngerembay hayri;

¹⁶ Be huo-e ki hoy, ka ba nzoɓ hu-hud ya;

Zad kaw be do bil zad tana;

Nzoɓ maa bay seke di ya ndaw;

Nzoɓ ko ni bay nun ya ndaw;

Nzoɓ maa bay koko ni ya ndaw pi.

Riɗ dika bay hurusuo ba taa be banɗuɗo kpadara.

Amem! Ndaɗ bay haɓa ni ka do munu na ki.

¹⁷ Nzoɓri ka i ba nzoɓ feziɗari ka tusiri key na, mu baa ha ri sii suo-ri ya, a i daa law-ri bo tul feziɗa ka waka ya hoy a bie na ya. A roo le, mu baa ha ri daa law-ri te tul Ngerewuru nzokdo, be ka'a ba nzoɓ haɓa naari fe kereri wuruk wuruk bay haɓa bo naa dokeri bil suoriya na. ¹⁸ Mu baka ri ha ri daa fe kere, i ha fe daa kere ze ka ba feziɗa bari ndaw, i ba nzoɓri ka law-ri do puluk ndaw, i ba nzoɓri ka i fon fal fe haɓa bari ya ndaw pi. ¹⁹ I daa munu le, be ndaw roo, i mbedeke feziɗa kere bari na do zad kere bay tul nam ka'a vi vuku, bay haɓa bo kaw bay kunnun taa tusue ka do banɗuɗo na, ka ba taa bari.

²⁰ Bo Timote ka mi ko mu ba nzoɓ nun-i na, mu koro fe ka i daa zuo nduo-to na bay kere. Mu daa nzaa-a ka nduo bil roɗi goɗ goɗkeri ka tun tusue bay ka tul mbika law na ya ndaw, roo bay bay ka se tul ker bay fe koko nzoɓ bay bayluri na ya ndaw pi. ²¹ Nzoɓ haɓeri ka i daa law-ri bo tul fe

kókòrì ká munu ku na, i wǔruke faa mbika
law.

Ndad́ ñay haṅa law huoke Ngerewuru
ka sáɗ zih ri.

2 Timote Mbede ndeke di sidike ká Pol daa ha Timote

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol daa báy nam be ká hul sal bay tul káa bay Krisi. Ze báy sew ká zad ngon bamba bay tul nzoɔ mbika lawri ha nzoɔbri ngji bamba pon mbika law bari na hoy kara, Pol daa wara bo bil law Timote bay haɲa ni ka do tul mbika law be banɲuɔ, a ka-káa Bay Kere Ngerewuru, a daa wara bo bil law nzoɔbri báy faa ká'a féreke nzoɔbri fe báy iki law. Do ndad bamba bay haɲa ni kóro Bay Ngerewuru ha ni do ba faa káe ni simsed kere ndaw, tusue bay ká tul mbika law ndaw pi. Ndad bay haɲa ni ka mbóro fe daa Pol, ká bil mbika law be ndaw, iki law ndaw, mgbaka ini ndaw, sɲu law ndaw, bay haɲa bo be Timote kara ka kóro mbika law be a dɲu kpuru tji gbɲke.

Máa bayri ká do bil-e

Kóko seke fe ká bil káa Bay Kere na, ndadife do di: 1.1-2.13

Nzaa boko ká Pol ha Timote: 2.14-4.8
Jro bie bay Pol báy soko feri: 4.9-22

Soko ká Pol hii ha Timote

¹ Yu-i Timote, bi Pol ká m̄ ba nzoɔ ndáy nzaaped Zezu *Krisi báy faa law hiiya Ngerewuru, ká mí ka-káa bay káw báy kumnun ká Ngerewuru waa bayke bay tul nzoɔbri ká i zuɔ zɲ Zezu Krisi na, ² m̄ daa mbede key na ha m̄ bo ká m̄ ba led hiiya bi. Ndad bay haɲa law huoke ndaw, kóko nun síe nzoɔ ndaw, roɔ dekeke Baa Ngerewuru báy Zezu Krisi ka sád zɲ m̄.

Pol bo Timote a daa wara bo bil law-e

³ M̄ daa taambol ha Ngerewuru ká m̄ daa ped ha ni báy kér bay ká uru saa bil wara law-i ká *tan kad kad munu ká buluri dáake na. Ká bil nzaa bay kere biri ká m̄ daa sun báy bisie na, m̄ ker se tul-a banɲuɔ. ⁴ M̄ ker se tul nam ká mbii nun-a gayke na, ha kon kóko m̄ ba k̄i daa m̄ ngji bamba tasiri bay haɲa suoriya ka mbaa bil law-i gbay gbay. ⁵ M̄ ker se tul law-a ká m̄ daa bo tul Zezu *Krisi ba tusue na. Ba fe ká zaa-ka Luy báy máa-ɲa Enisi i daa pola ha m̄. Ba tusue k̄i, m̄ ko le, bo kara m̄ daa munu ndaw. ⁶ Sawke mini ze, m̄ tuma law-a ká d̄i. Fe ini ká Ngerewuru ha m̄ báy nam ká m̄ dáake nduo-i bo tul-a na, mu sii huuke ba bad̄i, ⁷ bay ji le, Tem ká Ngerewuru ha naari na, ba Tem daa sahoɲ ya, roo le, Temke ku na,

ha naari hurusuo ndaw, law ini ndaw, roo nun nzem ndaw pi.

⁸ Munu zu le, mu ha sahoɲ ka se m̄ bay báa nasi bay Ngerembay naari na ya. Ze, m̄ naa hul sal bay tul-e hoy kara, mu ha sahoɲke ka se m̄ bay tul-i ya ndaw. A roo le, mu ko seke fe ka zɲ m̄ bay tul káa Bay Kere na, báy faa hurusuo ká Ngerewuru ha m̄ na. ⁹ Ba be k̄i ze ka yaa naari, a d̄i naari ha náa bári nzoɔbri taa be. Bay tul ped kere ká náa dáari ya, roo le, báy faa ká be k̄i ka leke ndaw, báy faa law kere be ndaw pi. Law kereke ku na, ka ha naari báy faa Zezu Krisi pola doɔ ndaw roo tusiri do bay. ¹⁰ A roo le, timbede key na, law kereke na tina s̄o-e tan kad kad ha naari báy faa t̄i Nzoɔ Yana naari Zezu Krisi ká t̄i na. Ba be na k̄i ze, ka gur hurusuo huf na ruk ruk. Báy faa káa Bay Kere na, ka ha nun naari tan ká tul káw báy kumnun ká do banɲuɔ na. ¹¹ A bi na le, bay tul káa Bay Kere key na ze Ngerewuru dáake m̄ kaw ba nzoɔ ndáy nzaaped, a mí ba nzoɔ fére nzoɔbri fe. ¹² Sawke mini ze, m̄ ko seke fe bayke. A roo le, m̄ daa sahoɲ ká d̄i ya, bay ji le, m̄ tuu nzoɔ ká m̄ daa law-i bo tul-e, a mí ko ta-tan ba tusue k̄i m̄i, be na ka do báy hurusuo bay kóro fe ká'a pon zuo nduo-i na, kpuru t̄i nam kún sal bay.

¹³ Tusue bay ká m̄ fere m̄ na, mu mgbá báy kere ba fe lie k̄i, a mú mgbá ɲo-ɲon ká bil mbika law báy law ini ká náa zɲ báy faa zuɔ zɲ Zezu Krisi na. ¹⁴ Fe fére kere ká Ngerewuru pon pedke zuo nduo-o na, mu daa nun-a ka bo d̄i báy hurusuo Tem Law Pie ká do bil law naa.

¹⁵ M̄ ko ndaw, nzoɔ mbika lawri riw bele ká kudu zad ká Azi na, i pon m̄, Fizez báy Hermozgn hoy kara, i do sakra nzoɔbri ku na ndaw. ¹⁶ Ndad bay haɲa Ngerembay ka daa law kere zɲ nzoɔ bil hul Onesifori, bay ji le, banɲuɔ na, ka huɔ law-i ndaw, a daa sahoɲ bay tul hul sal ká i mgbá m̄ bo d̄i na ya ndaw pi. ¹⁷ Zadka'a t̄i Rom na kara, ka nzaara m̄ yeɲ yeɲ kpuru a zɲ m̄. ¹⁸ Ndad bay haɲa Ngerembay ka daa law kere zɲ ni ká nam kún sal bay. Pedri riw bele ká'a daa ha m̄ ká Efez na, bo hoy kara m̄ ko ta-tan ndaw.

2

Tusue nzoɔ yum taa Zezu Krisi

¹ A bo Timote ká m̄ ba vu-i na, mu daa mú zɲ hurusuo-o báy faa law kere ká Ngerewuru ha naari ká náa zuori zɲ Zezu *Krisi. ² Fe fére ká m̄ fere mú ká ruo nzoɔbri baa nasi bayke na, mu pón zuo nduo nzoɔbri ká nzoɔbri daa law-ri zuo tul-ri ká i ko s̄o-ri maa bay fére nzoɔ k̄iri fe na.

³ Mu ko seke fe zɪŋ m̀ munu ká tusue nzoɓ yʊm Zezu Krisi. ⁴ Zadka nzoɓ se ɓa nzaa yʊm, roo a hii ɓay d́aa fe ká rii law gaŋ tul-e le, ka ti yɔklo s̀o-ε ɓay tul fe k̀iri ká tusiri key na mb́aa ro. ⁵ Do faa mbjw munu ndaw, zadka nzoɓ faa d̀ul zɪŋ kɔ-ε, roo a d̀uu ɓáy faa bol kusolke ya le, ka ti zɪŋ fe tunduo ɓe na ya. ⁶ Nzoɓ pay ká d́aa s̀o-ε taa tom ɓay tul ped ɓe na kara, a ɓá titire nzoɓ ká'a zɪŋ lere fe payke. ⁷ Mu kér se tul ferɪ ká m̀ ɓaa ɓayke h́a mù key na, le, Ngerembay a haŋa mù h́urusuo h́a mù láake baykeri na riw bele.

⁸ Mu kér se tul Zezu Krisi, *vu bulu David ká t̀i saa sakra nzoɓ huɗeri munu ká ɓayke do ɓil Bay Kere ká m̀ ka-káake na. ⁹ Bay tul Bay Kere ni ká m̀ ka-káake na, ɓe ze m̀ kóke seke fe kpuru m̀ náake hul sal munu ɓa dombirim nzoɓ. Roo le, Bay Ngerewuru na naa hul sal ya. ¹⁰ Saŋke mini ze, m̀ sɔu law-i ká tul fe sekəri riw bele ɓay tul nzoɓri ká Ngerewuru nan ri ɓay haŋa ɓo, ɓari hoy kara i zɪŋ pam ká ɓil Zezu Krisi, roo ɓáy riŋ d́ika ká do ɓaŋguo na. ¹¹ I ko, ɓayri ká maa d́aa law ɓo d́i na ze do key:

Zadka náa húri zɪŋ ni le,

náa káwri ɓáy kumnun zɪŋ ni ndaw.

¹² Zadka náa sɔuri law naari ká tul kóko seke fe le,

náa rékeri mbay zɪŋ ni ndaw.

A zadka náa túŋri ni ngereŋ le,

ɓe hoy kara, a túŋ naari ngereŋ ndaw.

¹³ Zadka náa d̀ori tul bay naari na ya le, ka do tul ɓay ɓe, bay jɪ le,

ɓe na, ka ti s̀oɔ nun ɓay ɓe na s̀o-ε ya.

D́aa h́urusuo tunj k̀i h́a Ngerewuru kóke mù ɓa nzoɓ ped kere

¹⁴ Mu túma law nzoɓri se tul ɓayri ká m̀ ɓaa h́a mù key na ŋgo-ŋgoŋ ká pol Ngerewuru. Mu ha ri roɗ k̀i ká tul vu máa ɓayri gor gor hoy ya, ɓay jɪ le, ɓa fe ká d́aa fe mbjw ya, a ɓie kér ɓay nzoɓri ká i te suku-ri i laa ɓayke na. ¹⁵ Mu d́aa h́urusuo-ɔ tunj k̀i ɓay haŋa Ngerewuru ka kóke mù ɓa nzoɓ ped kere ká nun-ε munu ɓa nzoɓ ká d́aa sahoj ká tul ped ɓe ya, a ka-káa tusue ɓay na ɓáy zadε nzedεm. ¹⁶ Mu tunj máy ɓay goɓ goɓkeri ká maa ɓáy faa mbika law ya na ngereŋ. Tusueke le, nzoɓri ká i m̀bi s̀o-ri ɓo ɓil-e munu ku na, i se nun-ri ɓa pola pola d́i d́i zɪŋ Ngerewuru. ¹⁷ Bay ɓáa nzoɓkeri ku na do munu ɓa nɔɔ d́ay ká sie ɓa pola pola. Imene ɓáy Fileɗ do sakra nzoɓkeri ku na ndaw. ¹⁸ Bari na, i naa s̀o-ri ká ɓil tusue

ɓay na i ɓaa mii, t̀i nzoɓri saa luɔ huɗ na kal d̀ɔɗ ro. ʼBe mini ze, i d́aa h́a nzoɓri ẃuruke faa mbika law. ¹⁹ ʼBe nu ku hoy kara, tusue ɓay na Ngerewuru d́aa saŋke mgbá siri ngon kadara ɓay kere. I vbie fe do tigbaa hul mii: «[Ngerembay na tuu nzoɓ ɓeri*.]» I vbie na roɓay mii: «Nzoɓ ká ɓaa mii, ɓeri ɓa taa Ngerembay le, ndad ɓay haŋa ni ka pón fal fe d́aa kaaya na poŋ†.»

²⁰ I ko, ká ɓil hul na, ɓa tunjguo mbii ɓáy tunjguo hoɗo hoy ze zuo d́i ya, roo le, tunjguo pie ɓáy kaŋtoy kara zuo d́i ndaw‡. Hayri ká pola ku na, i d́aa zuo ɓod ɓay d́aake ped ká nam suoriya, a haŋri laa le, ɓay d́aake ped ká nam hoykeri. ²¹ Do faa mbjw munu ndaw, zadka nzoɓ koro s̀o-ε *taŋ kad kad, a mgbá s̀o-ε ká tul fe kaayari riw bele ká m̀ ɓaa ɓayke na le, ka'a d́oko munu ɓa tunjguo kere ká do ɓod, a ɓa fe ped kere ká ɓay d́aake ped ɓay tul gaŋ ɓe ndaw, a taŋ kad kad a do d́i ya ɓay d́aa ped kereri riw bele ká ɓáy riŋ-ε ɓod ɓod ndaw.

²² Kon ferɪ ká d́aa kubanri na, mu d́uu d́i d́i ká d́i, mú nzaa faa d́aa fe ká do sikda, mú d́aa law-a ɓo tul Ngerewuru ndaw, kóko k̀i ɓa nzoɓ nun ndaw, roo káw d́ekeke zɪŋ ɓari ká i d́i Ngerembay ɓáy law-ri ká taŋ kad kad ndaw pi. ²³ Máy ɓay taa goɓ goɓkeri ɓáy kóko ɓayri na, mu d́aa nzaa-a ka nduo d́i ya, ɓay jɪ le, máy baykeri ku na mboŋ roɗi mboŋ. ²⁴ Tusueke le, nzoɓ ped Ngerewuru na ɓa nzoɓ d́aa roɗi ya, roo le, ka'a ɓá nzoɓ ká d́aa law kere zɪŋ nzoɓri, a maa ɓay fére nzoɓri fe ndaw, roo a ɓa nzoɓ iki law ndaw pi. ²⁵ Nzoɓ túŋ ɓay ɓeri ngereŋ na, do nun haŋa ni ka fére ri fe ɓáy kusol huoke yuɗufu. Ko ya le, Ngerewuru a pón faa ha ri suo kér ɓay a i tuu tusue ɓay na ɓáy. ²⁶ A le, i ỳi i zɪŋ kér ɓay kere a i t̀i saa ɓil nduo ngeretemndaya ká mgbá ri, a ha ri d́aa fe ká law-ε h́i na.

3

Sie ɔro bie nam ká tusiri

¹ Mu laa ɓay key na ɓáy kere ndaw ro! Sie ɔro bie nam na, zad a ngón bamba tasiri. ² Namke ku na nzoɓri d́aa haŋ ndaw, i taka kon lariri ndaw, i ndáka giri ndaw, i siika s̀o-ri ndaw, i t̀iri Ngerewuru ndaw, roo i ɓa nzoɓ t̀i ká tul nzoɓ mboŋ ri ndaw pi. Nzoɓri mgbaka fe ɓa s̀o-ri, a i d́aa vu mbom ɓo tul fe ká *taŋ kad kad na ya. ³ I ɓá nzoɓ law tɔyari ndaw, nzoɓ kóko nun sie nzoɓ ya ndaw, nzoɓ ɓáa ɓay kaaya se tul nzoɓri ndaw, nzoɓ

* 2:19 2.19 Ruɔ ɓari 16.5. † 2:19 2.19 Ruɔ ɓari 1.26 ɓáy Ezay 26.13. ‡ 2:20 2.20 «Tunjguori» ká k̀iri ɓod ɓod key na, ɓáy nzaa gerek le, i ɓaa ɓay se tul ferɪ ká i d́aa ɓáy lari lor ɓáy lari hoyke ndaw, roo ferɪ ká i d́aa ɓáy puu ɓáy pay ndaw pi. Buru suo fe key na ɓay haŋa nzoɓri ko ɓa fe lie k̀i ta-taŋ ɓay jɪ le, ɓa fe saŋ Kuori ya.

tul tiyari ndaw, i ba dombirimri ndaw, a i ba nzoɔ tul nɔani fe kere ndaw pi. ⁴ I bá nzoɔ mbika tul nzoɔbri ndaw, nzoɔ fe dáa ganri ndaw, nzoɔ hew sùo-rì ndaw, roo kòn feri ká tusiri key na mgba law-ri mba Ngerewuru. ⁵ I koro sùo-ri ká kele rii nzoɔ Ngerewuru, roo le, i tun hurusuo Ngerewuru ká maa bay fére ri na ngeren. Nzoɔbri ká i do munu ku na mu naa sùo-o ká luo-ri. ⁶ Nzoɔ hãneri ká sakra bari ku na, i lom sùo-ri i rii bil hul nzoɔbri hiyaw hiyaw, i ula máyri ká kér bay bari tiya na. Máykeri ku na, bay feyaa mgba tul-ri ndaw, a kòn fe kaayari ká boɔ boɔ riw bele na kara, ku ri ndaw pi. ⁷ I ba máyri ká i nzaa faa fére fe baɔguo, roo le, i maa bay tuuka tusue bay Ngerewuru na ya. ⁸ Munu ká pola lew ká Zanes báy Zamberesi i tun *Moyze ngeren na, timbeɔe key na kara nzoɔ lom sùo-ri na, i tun tusue bay na ngeren ndaw. I ba nzoɔbri ká tul-ri fere ndaw, mbika law bari kara do gor hoy ndaw. ⁹ A le, fe dáa bari ku na ti tji suku ba pola ya, bay ji le, fe dáa kòko bari na, a tina sùo-ε ká nun ruo nzoɔbri riw bele munu ká tji tul nzoɔbri ká sidfi na.

Peɔ ká do bay haɔa Timote daa

¹⁰ A roo le, bo na, mù kò mĩ ta-taɔ báy fe fére bi ndaw, simseɔ bi ndaw, fe ká mĩ waa bay dáa ndaw, mbika law bi ndaw, iki law bi ndaw, mgbaka ini bi ndaw, a mù kò sũu law bi ndaw pi. ¹¹ Dáa nun tuo síe báy kòko seke fe ká tji tul-i ká Antiyos ndaw, Ikoniyum ndaw, roo Listere ndaw na, mù kò ndaw pi. Mu kò, seke fe jike kɔ báy ze, tji tul-i ya le! Be nu ku hoy kara, Ngerembay yaa mĩ ká dɔ riw bele. ¹² Ba tusue kɔ, nzoɔbri riw bele ká i hii bay séke simseɔ munu ká Ngerewuru hii báy faa zúo zɔɔ Zezu *Krisi na, nzoɔbri dáa nun-ri tuo síe. ¹³ Roo le, nzoɔ ndayari báy nzoɔ ɔla nzoɔbri na, i bíe simseɔ bari ba pola pola. I ɔla nzoɔbri ndaw, a bari kɔ hoy kara, nzoɔbri ula ri ndaw pi.

¹⁴ A bo na, mu do tul fe ká mù fere ká mú yaa bayke báy bil law-a riw bele na, bay ji le, nzoɔ ká ba gan tul-a ká a fere mù fe na, mù kò ndaw. ¹⁵ Tusueke le, bay ká do bil mbeɔe Ngerewuru na, mù tuu báy tóy bo hoy. Bayke ku na maa bay haɔa mù nun nzem ha mù zɔɔke pam báy faa dáa law bo tul Zezu Krisi. ¹⁶ Bayri riw bele ká do bil mbeɔe Ngerewuru na, ba Ngerewuru ze ha nzoɔ dáa. Ba bay ká maa bay féreke nzoɔ fe ndaw, bay yiwke nzoɔ ndaw, bay ndáɔake nzoɔ ká tul fe dáa kaaya be ndaw, roo bay kieke ni faa simseɔ kere ndaw pi. ¹⁷ Be ndaw roo, nzoɔ taa Ngerewuru na do tul bal-ε a maa bay dáa fe kereri riw bele báy riɔ-ε riɔ-ε ndaw pi.

4

¹ Mĩ koɔ mù ngo-ngoɔ ká pol Ngerewuru báy Zezu Krisi, be ká a kún sal bay zúo tul nzoɔ káw báy kumnunri báy nzoɔ huferi. Robay, mĩ koɔ mĩ, bay ji le, be na ka'a yji a ví re mba. ² Mu ka-ká Bay Kere na a mú ngu sɔw ká dɔ báy bil nam ka ba kere ndaw, báy bil nam ká ngo-ngoɔ ndaw pi. Mu yiw ri ká tul fe dáa kaaya bari ndaw, mù tun ri ká dɔ ngeren ndaw, mú bo ri ndaw, a mú fére ri fe na báy iki law baɔguo, ³ bay ji le, nam ká a vika vuku na, nzoɔbri ti hii bay láa fe fére taa tusueke na mbáa. I dáa kòn fe ká law-ri kɔ hoy ze hii. Be mini ze, i dúu fal ruo nzoɔ fe fére ri ha ri fere ri fe ká kònke dáa ri bay haɔa ri laa bayke. ⁴ I mbii suku-ri díɔ ká tul tusue bay na, a i mbi bay ká dɔ ngeren ndaw, gòb gòbkeri. ⁵ A roo le, bo na, mu nze báy sùo-o ká tul feri riw bele, mú sũu law-a ká bil kòko seke feri, mú dáake peɔ bo ká ba káa Bay Kere na, mu dáa ha ni ka o báy zaɔe nzeɔem.

⁶ A bi le, saɔw síe haɔa mĩ mbi sùo-i ba *fe poy na tɔɔn deɔ hoy ro. Nam huɔ bi na vi ro. ⁷ Mĩ ru-ruy taa tusueke na báy kere, mĩ dúu kpuru tji gbuke; tusue bay ká se tul mbika law na, mĩ koro baɔguo. ⁸ A timbeɔe key na, fe tundoɔ ruy na do gɔyan mĩ: ba taguɔa ká do bay tul nzoɔbri ká bay naa ká tul-ri, ká Ngerembay Nzoɔ Kún Sal Bay báy zaɔe a haɔa mĩ ká síeke na ku. Ká a haɔa mĩ bi huo-i hoy ya, roo le, a haɔa nzoɔbri riw bele ká i gɔyan kuyum ká síe yji be na.

Jɔo bie waɔa bay Pol

⁹ Mu dáa hurusuo-o tun kɔ mú ví zɔɔ mĩ ba vaa, ¹⁰ bay ji le, Demas poɔ mĩ bay tul kòn feri ká tusiri, a zol ba Tesalonik. Kresan zol ba kudu zaɔ ká Galasi, a Tite laa le, zol ba Dalmasi, ¹¹ ba Luku huo-ε hoy ze do zɔɔ mĩ key. Ze ví bo le, mu sũu Marki ha ni ka vi zɔɔ mĩ, bay ji le, a sóko mĩ ká bil peɔ bi báy. ¹² A Tisik laa le, mĩ pie ni ba Efez. ¹³ Zadka mù do vika le, maagari teɔ bi ká mĩ poɔ bo Toras ká luo Karpus na, mu mbi kek do nduo-o mú vike ha mĩ. Mu faa mbeɔe biri hoy kara ndaw, kakalke le, haɔri ká ba huɔ ká i vbie fe do dɔ ni.

¹⁴ Alezandere ká ba nzoɔ tuo fe na, ka dáa kaaya zɔɔ mĩ ngɔi baɔba, roo le, Ngerembay a púo ni fe tundoɔ be báy. ¹⁵ Bo kara, mu nze báy sùo-o bay tul-e, bay ji le, ka tun fe fére buru na ngeren ba fal. ¹⁶ Báy titire ká mĩ kaw pol nzoɔ kún sal bay, bay fón bay bi na, nzoɔbri riw bele poɔ mĩ. Nzoɔ mbɔw mini kara do fal gan bi ya. Ndad bay haɔa Ngerewuru ka naa bayke ká tul-ri. ¹⁷ Ze nzoɔbri poɔ mĩ hoy kara, Ngerembay do zɔɔ mĩ, a ha mĩ hurusuo ha mĩ káake káa Bay be na ha nzoɔbri riw bele

ká i ɓa sɓaw Zif ya na i laa. Be na ze ka tina mĩ saa nzaa mbaki. ¹⁸ Ba ɓe na kɪ ze, a tina mĩ ká ɓil fe sekeri ká ɓáy riŋ-ε ɓoɗ ɓoɗ riw bele, a ha mĩ tji ká dī yororon, a ɗáa mĩ kaw puoruo ɓe ká nulue. Riŋ ɗika ɓa taa ɓe mbiimbam ɓáy mbiimbam ɓaŋguo! Amem! Ndadɗ ɓay haŋa ni ka ɗo munu na kɪ!

Jɔɔ ɓie soko ká Pol hii ha nzobri

¹⁹ Hii soko ha Prisil ɓáy Akilas, ɔɔ nzob ɓil hul Onesifori ndaw pi. ²⁰ Erasi kaw Korɛte, a mí ɔŋ Torofim ká sùo-ε se ni se na ɗo Mile. ²¹ Mu ɗaa hɔrusuo-ɔ tuŋ kɪ mú vi ɓa vaa pola ndaw ɔɔ, lew teɗ ka vi ɓáy. Ebulus ndaw, Pudan ndaw, Linusi ndaw, Kolodiya ndaw, ɔɔ ɓáy yu naari riw bele ká i ɗo key na, i hii soko ha mù.

²² Ndadɗ ɓay haŋa Ngerembay ka sáɗ zij mù. Ndadɗ ɓay haŋa law huoke Ngerewuru ka sáɗ zij ri riw bele.

Tite Mbede ká Pol daa ha Tite

Bay ká se tul ferri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Pol daa ha Tite ká ba nzoɓ mbika law ká saw be ba Zib ya. Tite na, ped' daa be ba leke ferri ká zad' mbú kɔ nzoɓ mbika lawri ká báy zadri bod' bod' ká tukudu mbii ká Kered', a nan nzoɓ haɓeri ká bay ti tul-ri ya na, a daa ri kaw ba ngerɛ tul pedri. Pol hii bay haɓa ni ka yiw nzoɓri ká i to faa 'Bay Kere Krisi ká i ka-káake, a káake simsed' kere ha nzoɓri riw bele báy faa bayri ndaw, pedri ndaw pi.

Ngerewuru na ko nun sie nzoɓri a yaa ri báy faa law kere be a ha ri Tem Law Pie. Sawke mini ze, do nun haɓa nzoɓ mbika law haɓa haɓa hoy kara ka se simsed' kere a do tul fe daa kere na baɓguo.

Maa bayri ká do bil-e

Bay ká se tul ngerɛ tul pedri: 1

Bay ká se tul fe fere taa tusue: 2

Nzaa boko ká se tul simsed' nzoɓ mbika lawri: 3.1-11

Jro bie bay: 3.12-15

Soko ká Pol hii ha Tite

¹ Yu-i Tite, bi Pol ká m̄ ba nzoɓ ped' Ngerewuru, m̄ ba nzoɓ ndáy nzaaped' Zezu *Krisi ndaw na, m̄ daa mbede key na ha mu. Ba Ngerewuru kɔ ze pie m̄ bay haɓa m̄ so nzoɓri ká'a nan ri zuo bod' ha ri daa law-ri zuo tul-e, a i tuu tusue bay ká kie naari simsed' ká rii law-e.

² Tusue bayke ku na ha nzoɓri daake law-ri nzokdo te tul káw báy kunnun ká do baɓguo ká Ngerewuru, Nzoɓ Kúf Bay Ya waa bay haɓa nzoɓri pola doɗ ndaw roo, tusiri do báy na. ³ Báy nam ká'a daa bo na, ka ha náa kóri fe ká'a waa bayke báy faa Bay Kere be ká'a poɓ zuo nduo-i ha m̄ ka-káake maa báy bol nzaa Ngerewuru Nzoɓ Yaɓa naari. ⁴ A bo Tite, mbede key na, m̄ daa ha mu bo ká mu do muna ba vu bil-i taa tusue ká bil mbika law ká mbu naari mbij na. Ndad' bay haɓa law huoke báy dekeke taa Baa Ngerewuru báy Zezu Krisi, Nzoɓ Yaɓa nzoɓri na ka sád' zij mu.

Ped' ká zuo nduo Tite bay haɓa ni ka daa ká Kered'

⁵ Tite, m̄ poɓ mu kaw tukudu mbii ká Kered' bay haɓa mu léke bie ferri ká ton taɓ lékeke, a mu nan nzoɓri ha ri ba *ngerɛ tul pedri ká tul nzoɓ mbika lawri ká bil ngerɛpuori mbij mbij báy faake muna ká m̄ fere mu bay haɓa mu daa na. ⁶ Nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri na, a ba nzoɓ ká bay ti tul-e ya a daa ferri riw bele

báy zad'e, a ba nzoɓ máy mbij hoy. Vi-eri kara i ba nzoɓ mbika lawri ká nzoɓ ti daa bay simsed' kaaya bo tul-ri ya a i ba led' tul ngoɓri ya. ⁷ Tusueke le, nzoɓ ndáka faa pol nzoɓ mbika lawri na, ped' daa be ba daa nun-e bo tul ped' Ngerewuru. Munu zu le, a ba nzoɓ ká bay ti doko tul-e ya. Ka ti ba nzoɓ kusol kpad' ya ndaw, nzoɓ law faa ya ndaw, nzoɓ daa koy him ya ndaw, nzoɓ tud' bay ya ndaw, nzoɓ taka kon lari ya ndaw pi. ⁸ Ndad' bay haɓa ni ka ba nzoɓ mgbaka varuri báy kere ndaw, nzoɓ hii fe kere baɓguo ndaw, nzoɓ doko báy mbii bay ndaw, nzoɓ daa fe báy zad'e ndaw, nzoɓ ká do bod' ba taa Ngerewuru ndaw, roo a ba nzoɓ ká nze báy suo-e ndaw pi. ⁹ Tusue bay ká maa bay haɓa nzoɓri daa law-ri bo di, ká maa báy fe fere ká i yaa se tul mbika law na, ndad' bay haɓa ni ka mgbá bayke bo bil law-e ngo-ngoɓ. Be ndaw roo, a maa bay daake wara bo bil law nzoɓ haɓri báy faa fe fere tusue, roo a maa féreke nzoɓri ká i tuɓ bayke a i raɓke faa bari na ha ri ko.

¹⁰ Tusueke le, nzoɓri ngi-ngii, i ba nzoɓ tul ngoɓri, a i fere kay tul nzoɓri báy faa bay baá bari ká goɓ goɓ na. Ká bil kudu nzoɓkeri ku na, kakalke le, ba Zibri ká i ba nzoɓ mbika lawri. ¹¹ Nzoɓkeri ku na, mu ha ri mgbá nzaa-ri ká tul fe fere bari ku na, bay ji le, i bere nzoɓ bil hul mbijwri kperke kperke báy faa fe fere ká maa bay fere ya bay zinke lari ká do báy zad'e ya na. ¹² Ba nzoɓ mbijw muna ká sakra bari Keredri kɔ ká ba nzoɓ yaɓa bay saa nzaa wuru bari na kara baa mii: «Keredri na, i ba nzoɓ bayluri baɓguo. I do muna ba fe mgbamri ndaw, i ba nzoɓ layri ká i ker se tul kara bil-ri kɔ hoy.» ¹³ Bay be ká'a baa na ba tusue bay na kɔ. Sawke mini ze, mu kúo basuku-ri ngo-ngoɓ ha ri daa law-ri bo tul tusue bay ká do báy zad'e na. ¹⁴ Mu kúo basuku-ri ha ri te suku-ri bay láa kɔɔna fal bay taa goɓ goɓ Zibri na ya ndaw, báy *bol kusol nzoɓri ká i daa bo, a i féreke fal-ri ha tusue bay na ya ndaw pi. ¹⁵ Bari ká i *taɓ kad' kad' na, ferri riw bele taɓ kad' kad' ká nun-ri, a bari nzoɓ fe daa imri ká i hii bay mbika law-ri ya na, fe ká do taɓ kad' kad' ká nun-ri na mbijw tiya, bay ji le, fe kóko bari báy kér bay ká uru saa bil wara law-ri na taɓ ya. ¹⁶ Ba tusue kɔ, bari na i daa suo-ri rii nzoɓri ká i tuu Ngerewuru tuu, a roo le, i may ri báy faa ped' daa bari. I ba nzoɓ imri ndaw, nzoɓ tul ngoɓri ndaw, a i maa bay daa ped' kere mbijw mini kara ya ndaw pi.

2

Nzaa boko ká se tul nzoɓ mbika lawri bod' bod'

¹ A roo le, bo na, mu fére nzobri fe ká maa báy fe fére taa tusue na banquo. ² Mu baa há wàrari ká i ngò-ngòñ na, i nze báy sùo-ri ndaw, i ba nzob ká nzobri hie ri ndaw, i ba nzobri ká i doko báy mbii bay ndaw, i ba nzob mgbaka mbika law ngò-ngòñ ndaw, a i ba nzob law ini báy nzob iki law ndaw pi.

³ Mu baa há máyri ká i ngò-ngòñ na faa mbijw munu ndaw, bay haña ri se simsed ká *tañ kad kad ká maa báy nzob taa Ngerewuru. I bá máy rãña ramri ya ndaw, máy dää koy him ya ndaw pi. I bá máy haña nzaa boko kereri. ⁴ Be ndaw roo, i kieke vu led máyri faa hii waa bari báy vu bari ndaw, ⁵ doko báy mbii bay, báy law-ri ká tañ kad kad ndaw, i bá nzob mgbaka saw feri ká bil hul bari nım nım ndaw, a i ba nzob dää vu mbom bo tul waa bari ndaw pi. Be ndaw roo, nzob mbijw mini kara, a baa bay kaaya se tul Bay Ngerewuru na ya báy.

⁶ Mu baa há led kubanri faa mbijw munu ndaw, bay haña ri ba nzobri ká simsed bari a doko báy zadé ká tul feri riw bele.

⁷ A bo kị hoy kara, ká bil feri riw bele ku na, mù doko ba fe lie kị báy faa ped dää kere bori. Fe fére bo na, mu fére báy law mbijw há ni ka táñ kad kad báy faake. ⁸ Mu baa bayri na báy zadé bay haña nzob mbijw mini kara, ka baa zinj mù ká dı ya. Be ndaw roo, nzob tul ngani bori ká i hii bay baa bay kaaya se tul-a na, i ko fe kaaya mbijw ká dı ya le, sahyoke a seke ri báy.

⁹ Mu baa há koyri ha ri dää vu mbom ka bo tul baa gan bari ká tul feri riw bele, a i dää feri riw bele ká rii law-ri. Do nun haña ri may bay ka zinj ri ya ndaw, ¹⁰ a i rii fe bari mbijw ya ndaw pi. Roo le, do nun haña ri dää fe kereri ze banquo bay haña baa káw bari na kóke ri ba nzobri ká i dää fe báy zadé. Zadka i dää munu na ndaw roo, nzobri dää vu mbom bo tul fe fére naari ká náa fereri se tul Ngerewuru Nzob Yãña naari na báy.

¹¹ Ba tusue kị, law kere Ngerewuru ká ba saw pam nzobri riw bele na, tina sùo-ε do kele kad kad ro. ¹² Law kereke ku na, fere naari bay haña náa pónri simsed hay ká kaaya báy kon feri ká tukéle key, bay séke simsed ká timbede ká rii law Ngerewuru, a náa dääkeri fe kere báy fe ká do báy zadé.

¹³ Be ze, náa giyankeri nam suoriya ká náa dääri law naari te dı zokdo na. Namke ku na rinj dika Ngerewuru Nzob Luye báy Nzob Yãña naari Zezu *Krisi na, a tina sùo-ε ká dı kad kad ba kele. ¹⁴ Be na, ka ponj sùo-ε há hud bay tul naari bay tinake naari saa bil fe kaaya ká báy nzi-ε nzi-ε na riw bele, a waa naari tañ kad kad, há náa viri ba nzob taa beri, a náa nduori kiyaw kiyaw bay dää fe kereri banquo. ¹⁵ Be ze,

ba fe fére ká ndad bay fére nzobri báy hurusuo Ngerewuru riw bele, bay bókoke ri ndaw, mase bay yíwke ri ndaw pi. Mu pónj faa há nzob mbijw mini kara, ka ndólo mù ká tul fe fére bo ya.

3

Nzaa boko ká se tul simsed nzob mbika lawri

¹ Mu túma law nzobri bay haña ri dınj tul-ri ká pol mbay puori báy nzob rewpuori, i dää vu mbom ka bo tul-ri, a i do dı ya bay dää fe kereri riw bele. ² I ti baa bay kaaya se tul nzob mbijw ya ndaw, i ti dää rođi zinj nzob mbijw ya ndaw, a roo le, i dınj tul-ri, i se yuduđu ká nun nzobri riw bele.

³ Ba tusue kị, naari na hoy kara pola lew na, náa bári kòkòri ndaw, nzob mbaka nzaa-ri ndaw, nzob rãw faari ndaw pi. Náa dori bil koy feri riw bele báy rin-ε rin-ε ká konke dää naari a rii law naari. Náa bari nzob law mgbóròri báy nzob kóko nun feri; nzobri fuy naari, a naari kara náa fuyri kị. ⁴ A roo le, nam ká Ngerewuru, Nzob Yãña naari kie law kere báy law ini be bay tul nzobri na, ⁵ ka yãake naari. Ka yãa naari bay tul ped kere ká náa dääri báy zadé na ya, roo le, ka ko nun sie naari. Báy faa hurusuo Tem Law Pie na, ka waa naari ká tul feyãa naari, bay haña mbonja fie ka mbonj naari, a bo náa dori báy káw báy kumnun fie. ⁶ Ba tusue kị, báy faa Zezu *Krisi Nzob Yãña naari na, Ngerewuru há Tem Law Pie yãa bil law naari kpol kpol, ⁷ bay haña bo, báy faa law kere be na, ka dää há náa dori báy zadé nzedem ká nun-ε, a náa yãari fe ká náa dääri law naari nzokdo te dı na: be ze ba káw báy kumnun ká do banquo.

⁸ Bay key na ba tusue bay, ze mı hii bay haña mù gedé tul feri key na banquo, bay haña bo bari ká i dää law-ri bo tul Ngerewuru na, i dõke tul fe dää kere na banquo. Be ze, ba fe ká ndad bamba a ba fe sóko nzobri. ⁹ Mu dää nzaa-a ka nduo bil máy bay gob gobkeri na ya ndaw, kınja fal saw kani báy nzi-ε lem lem ya ndaw, nduo bil rođi báy máy bay ká se tul *bol kusol na ya ndaw pi. Fekeri ku na, ba fe ká gor hoy, a so nzob mbijw ya. ¹⁰ Nzob ká dää há nzobri te bil kị na, mu báka ni ba mbijw, ba sidiri munu, ze bo ka laa ya le, mu pónj fal-ε. ¹¹ Mu ko, kırı nzob ká munu ku na ka wuru faa pavbad, a dää feyãa a dääke bay bo tul-e sùo-ε kị.

Jro bie soko ká mgbada

¹² Zadka mı pie Artemas mase ko ya le, Tisik se luo-o le, mu dää hurusuo-o tunj kị, a mú vaa zinj mı ká Nikopoli, bay ji le, mı mbi nzaa-i bay séke, mı vaa káw dı báy lew

ted. ¹³ Mu ɗaa mú so Zenasi ká ba nzoɓ yaana tul nzoɓ, ɓe ɓáy Apolos na, ɓáy faa varu ɓari ká ñ séke na ha fe mbijw kara ka puo nduo-ri ya. ¹⁴ Nzoɓ mbika lawri ká i ba nzoɓ naari na, ɗo nun haɗa ri fére ɗáa fe kere i ɗaa ɓáy zaɗɛ. Be ndaw roo, i máa ɓay soko nzoɓri ká fe puo nduo-ri na ɓáy. Be roo, káw ɓáy kumnun ɓari na a ɗoko ɓa fe ká gor hoy ya. ¹⁵ Nzoɓri riw bele ká i ɗo ziɗ mi key na i hii soko ha mù. A ɓari ká i hii ɓuru ká ɓil mbika law na, mu hii soko ha ri ndaw.

Ndad ɓay haɗa law huoke Ngerewuru ka sád ziɗri riw bele.

Filemɔn Mbede ká Pol ɗaa ha Filemɔn

Bay ká se tul feri ká ɗo bil mbede ni key

Mbede key na Pol ɗaa bay tul Filemɔn ká ba nzoɓ mbika law a ba ngerenzob mbijw ká bil puo ká Kolos. Onezim ká ba koy Filemɔn na ɗuu gan be. Lεε, nam hane munu na, ɓáy Pol í zinj kí í lo soro zinj kí. Taambol Pol na ze Onezim víke ba nzoɓ mbika law. Fale ku le, Pol hii bay yinjra ni ha ni se luo Filemɔn, ze a ɗaa mbede key na a kóɗke Filemɔn bay haɗa ni ka yaa Onezim munu ba koy nzoɓ hoy ya, roo le, ka yaa ni munu ba yu-ε ká bil Krisi.

Maa bayri ká ɗo bil-e

Law ini ɓáy mbika law Filemɔn: 1.1-7
Pol koɗ Filemɔn bay tul Onezim: 1.8-22
Jro bie bay: 1.23-25

Soko ká Pol hii ha Filemɔn

¹ Yu-i Filemɔn, bi Pol ká í mɓa m̃ naa hul sal bay tul ped Zezu *Krisi, roo yu naari Timote ndaw na, ɓuru ɗaa mbede key na ha mù ɓo ká ɓuru ko mù ɓa nzoɓ nun ɓuru, a mú ɓa ɓaw ped ɓuru ndaw na. ² ɓuru ɗaa ha tinam ɓuru Afya ndaw, Arisib ká ba ɓaw ruy ɓuru ká bil ped Krisi ndaw, roo nzoɓ mbika lawri ká í mbu tul kí ká bil hul ɓo na ndaw pi. ³ Nɗaɗ bay haɗa law huoke ɓáy ɗeɗeɗe Baa naari Ngerewuru ɓáy Ngerembay Zezu Krisi ka sáɗ zinj ri.

Law ini ɓáy mbika law Filemɔn

⁴ Yu-i Filemɔn, ká bil nzaa bay kere biri ɗanguo na, m̃ ker se tul-a a mí ɗaa taambol ha Ngerewuru bi, ⁵ bay ji le, mí laa soro bay ini ɓo ká mù mɓa zinj nzoɓ mbika lawri riw bele, roo ɓáy law-a ká mù ɗaa ɓo tul Ngerembay Zezu na. ⁶ Mí koɗ Ngerewuru bay haɗa mbika law ká ha náa zúokeri zinj kí na ha lereke ka ɗo dí, bay haɗa nun naari ka tán ká tul fe kereri riw bele ká náa zinjri ɓáy faa zúo zinj *Krisi. ⁷ Yu-i, ini ɓo ká mù mɓa na ha mí bawda suoriya a ɗaa wara ɓo bil law-i, bay ji le, ɓo na mù huo law nzoɓ mbika lawri na.

Pol koɗ Filemɔn bay tul Onezim

⁸ Bi na, mí ɓa nzoɓ ndáy nzaaped *Krisi. Munu zu le, mí ɗo ɓáy hyurusuo bay mbika nzaa-i ha mù ɗáake fe kere, ⁹ roo le, mí hii bay kóɗ mù ɓáy faa law ini maa. Munu ká bi Pol ká mí dí táw ndaw, roo timbede mí naa hul sal bay tul Zezu Krisi ndaw na, ¹⁰ mí koɗ mù bay tul Onezim ká vi ɓa vu-i ɓáy faa law-ε ká'a mbi ha Zezu Krisi

ká bil hul sal key na. ¹¹ Pola lew na, ka ɗo ɓa nzoɓ ká gor hoy ká nun-a, a roo le, timbede key na ka vi ɓa nzoɓ kere ro bay tul-a ndaw, bay tul-i ndaw pi.

¹² Timbede key na, ɓe ká'a ɗo munu ɓa wara law-i na, mí ha ni yji ɓa luo-ɔ. ¹³ Bi le, mí hii bay hiyer ni ɗo lakun-i ha ni suo bol-a, a so mí ká bil hul sal ká mí naa dí key bay tul káa Bay Kere na. ¹⁴ Roo le, mí hii bay ɗáa fe ɓáy tul-i tan haɗa mù zúo zinj mí ká dí ya na ya. Mí hii bay haɗa mù ɗaa fe kere ɓáy law hiiya ɓo kí, ɓo nzoɓ ka soɗ mù soɗ ká dí ya.

¹⁵ Ko ya le, wál kí ɓo ɓáy Onezim na, a ɗaa nam ndji hoy bay haɗa ɓo, ka yji a waa zinj mù a káw zinj mù wum. ¹⁶ Tusueke le, timbede key na ka ɓa koy hoy mbáa, roo le, ka ɓa nzoɓ kere ká kal tul koy nzoɓ na kal, a vi ɓa yu naari ká náa hiiri ni ngji ɓamba tasiri. Bi na le, mí hii ni ɓamba, roo le, ɓo na, ɗo nun haɗa mù hii ni kal mí pavbaɗ, bay ji le, ka vi ɓa nzoɓ soko mù taa tusueke, roo a ɓa yu-ɔ ká bil Krisi ndaw na.

¹⁷ Ze ɓo, mù ko mí ɓa nzoɓ buo ɓa tusue, roo zadka'a tji luo le, mu yaa ni ɓáy law kere, munu ká mù yǵake mí na. ¹⁸ A ze, ɓa na fe ɓo ze ka bie, mase mbol ɓo ze ɗo tul-e hoy kara, mu ɗaa mbolke na ka ɗo tul-i. ¹⁹ Bay key na, ɓa bi sùo-i kí ze mí vbie ɓáy nduo-i ɗo mbede key: bi Pol na kí ze mí puo mù mbol fekeri na ɓáy. Roo le, ɗo nun haɗa mu yinjra bay mbol bi ká ɗo tul-a ká ɓa law-a ká mù mbi ha Zezu Krisi ɓáy faa káa Bay Kere ká mí kaa na ya. ²⁰ Ze yu-i, kóɗ nguo hoy, mu ɗaa fe ká mí vbi mù key na ha mí ɓáy law ini Ngerembay, a mú huo law-i munu ká naa ɓa yu kí ká bil Krisi.

²¹ Mí ɗaa mbede key na ha mù, mí ko ta-tan mi, ɓo na mù ɗaa feke. Mú ɗaa kal zaɗe ká mí vbi mù ku na roɓay. ²² Roɓay, mu léke hul nam ka giyan mí, bay ji le, ɓáy faa nzaa bay kere ká í ɗaa na, mí ko le, waka ya hoy Ngerewuru a yinjra mí se luo-ri ɓa kí roɓay.

Jro bie soko

²³ Epafaras ká naa hul sal zinj mí bay tul ped Zezu *Krisi na hii soko ha mù. ²⁴ Marki ɓáy Arisitak ɓáy Demas roo Luku, ɓari ká í ɓa ɓaw ped biri na kara, i hii soko ha mù ndaw.

²⁵ Nɗaɗ bay haɗa law huoke Ngerembay Zezu Krisi ka sáɗ zinj ri.

Eborori Mbede ká i daa hã Eborori

Bay ká se tul ferri ká dŏ bil mbede ni key

Mbede key na i daa hã nzoŋ mbika lawri ká sãw ßari ßa Ziŋ. Nzoŋ dǎa mbede ni key na hii ßay baka ri ßay haŋa ri pŏŋ mbika law ßari ya. Ka kie mii, Zezu Krisi ßa Vu Ngerewuru, ße ká'a yãa fe dǎa Bi-ε Ngerewuru ßáy zadε ngid bele, a dǎa hã náa kŏkeri law kere Ngerewuru ta-taŋ. Ba ße Zezu Krisi ká mba tul leŋ nzaaped Ngerewururi ká nulue ndǎw, nzoŋ yãaŋa ßayri saa nzaa Ngerewuru ndǎw, Moyze kara ndǎw na. Ba ße Zezu Krisi ndǎw ze Ngerewuru dǎa ni kaw ßa ngerenzob fe poy luye ßaŋguo wũm. Ba ße ká'a dǎa hã Ngerewuru ßáy nzoŋri zuo ziŋ kɨ ßáy faa sũo-ε ká'a mbi ßa vuy fe poy ba mbɨw hoy wũm ßa gbũke na. Be ze, fe hŏlri ká Ziŋri pũoke fe, ßáy pedri ká nzoŋ fe poyri dǎa ká bil hul kãni Ngerewuru na, ka dǎa hã nzi-ε gbũ, ßay ɨi le, ßa fe ká nzoŋ se sie dǎake mbǎa.

Pam ká náa dŏkeri ßáy faa Zezu na, ßa fe vbieke vbem ya. Fe dǎa nzoŋ Ngerewururi ká piedke lew na dŏ ßa fe mbóro, a maa dǎa wãra ßo bil law naari nzoŋ mbika lawri hã náa sũukeri law naari ßáy sew ká i dǎake nun naari tuo sie. Do nun haŋa naari nzoŋ mbika lawri na, náa gedferi kóm ßa luo Zezu, ße ká náa dǎari law naari ßo tul-e ßáy tiikake kpuru ßay tũike gbũke na.

Máa ßayri ká dŏ bil-e

- Krisi ßa nzoŋ ká tina law kere Ngerewuru ßáy zadε: 1.1-3
- Krisi mba tul leŋ nzaaped ká nulue: 1.4-2.18
- Krisi mba tul Moyze ßáy Zozuye: 3.1-4.13
- Krisi ßa ngerenzob fe poy luye: 4.14-7.28
- Krisi ßa nzoŋ dŏko sikda nzoŋri ßáy Ngerewuru: 8.1-9.22
- Krisi ßa vuy fe poy ká dŏ nzedεm: 9.23-10.39
- Dǎa law ßo tul Krisi na kal ferri riw: 11-12
- Simsed nzoŋ mbika lawri, ßáy óro ßie ßay: 13

Ngerewuru ßaa ßay hã nzoŋ ßáy faa Vi-e

¹ Pola lew na, Ngerewuru ßaa ßay hã bulu naari faa ßal ngi-ngi ßáy gosikeri

boŋ boŋ ßáy faa nzoŋ yãaŋa ßayri saa nzi-ε. ² Roo le, ßáy bil sewri ká náa káwri dŏ timbedε key na, ka ßaa ßay hã naari ßáy faa Vi-e. ßáy faa Vi-e na ze ka dǎake ferri riw bele, a dǎa ni kaw ßa nzoŋ ká ferri riw bele a zũo nduo-ε. ³ Vi-eke ku na, dǎa hã náa kŏkeri hũrusuo riŋ dika Ngerewuru ká ßa hɨe zikiki. Ka yãa fe dǎa Bi-ε Ngerewuru na ßáy zadε ngid bele, a mgba sãw ferri riw bele ha ri se-sed ßáy faa hũrusuo ßay ká tɨi ká nzi-ε. Fale ká'a dǎa hã Ngerewuru naa ßay feyãa ká tul nzoŋri ha ri *taŋ kad kad na, ka zol a vãa kaw zad kãw riŋ dika ká nulue ká tundo hoŋo Ngerewuru, Nzoŋ Bawda Hũrusuo. ⁴ Be ze, Ngerewuru kieke Vi-e ká vi ßa bawda nzoŋ ká kal tul leŋ nzaapedri ká nulue ká riŋ-ε kara mba tul riŋ-ri pavbaŋ na.

Vu Ngerewuru mba tul leŋ nzaaped Ngerewururi ká nulue

⁵ Tusueke le, leŋ nzaaped Ngerewuru ká'a ßaa hã ni mii: «Bo na mù ßa Vu-i; úru saa vuri key na mù ßa Bãa-ka» na, mbɨw tiya*. A leŋ nzaaped Ngerewuru mbɨw ká'a ßaa ßay se tul-e mii: «Mí bá Bi-ε, a ße laa le, a bá Vu-i†» na, mbɨw tiya ndǎw. ⁶ Roo le, ßáy nam ká Ngerewuru dŏ pie titire leŋ ká keklek vi tusiri key na, ka ßaa mii: «Baari leŋ nzaaped biri riw bele na, ɨ húku pol-e í pisi ni‡.» ⁷ Bay ká Ngerewuru ßaa se tul leŋ nzaapedri ká nulue na ze dŏ key: «I ßa nzoŋ ped ßiri; mĩ pie ri munu ká zuu kuu, í dŏ munu ßa riŋ huu ká se§.» ⁸ A ßay ká'a ßaa hã Vi-e na laa le, ka ßaa mii:

«Bo na, mù ßa Ngerewuru.
Réke mbay ßo na dŏ mbiimbam ßáy mbi-imbam ßaŋguo,
mù re tul nzoŋ ßori ßáy zadε.

⁹ Bo na, mù hii fe dǎa ká dŏ ßáy zadε, a mú tunj fe dǎa kãaya ngerenj. Sãwke mini ze, Ngerewuru, Ngerewuru ßo na náa mù dŏ boŋ,
a dǎa num suoriya zuo tul-a,
a ko mù rii nun-ε mba tul bãw sed ßori*.»

¹⁰ Ka ßaa hã ni na roŋay mii:
«[Jgerembay, zadka zad dŏ hoy ran ran ßay na,
ßa ßo ze mù dǎa tusiri, a mú dǎa nulue ßáy nduo-ο.

¹¹ Fekeri riw bele ku na, a bíe kpukdu kpukdu,
í dŏ tãw riw bele munu ká gariri dŏike tãw.

Roo le, ßo na, mù káw ßaŋguo.
¹² Mú gim ri munu ká i gimke maagari,
a mú suo ri munu ká i sũoke gari.

* 1:5 1.5 Simri 2.7. † 1:5 1.5 2 Samiyel 7.14. ‡ 1:6 1.6 Simri 97.7; Kiŋja bol kusol ba sidfike 32.43. § 1:7 1.7 Simri 104.4. * 1:9 1.9 Simri 45.7-8. † 1:12 1.12 Simri 102.26-28.

Roo le, bo na, mù dfo munu banquo;
Nam ñori ti óko ya mgbaj†.»

13 Ka ñaa ha ni robay mii.

«Mu vi kaw tunduo hodó ñi
kpuru maa bay hana mi haw yum
ka tul nzoɓ tul ngani ñori
ha ri vi ba fe daa ñal-a zuo di‡.»

Ba bay ka'a ñaa ha leɗ nzaaped
Ngerewuru mbij ya. 14 A waa, leɗ
nzaaped Ngerewururi na, i ba nzoɓ veri
le? Bari riw bele na, i ba temri ka i daa
ped ha Ngerewuru. Ka pie ri bay hana ri
so nzoɓri ka pam a doko bay tul-ri.

2

Baka bay ka se tul pam

1 Munu ka Ngerewuru ñaa bay ha naari
bay faa Vi-e ka mba tul leɗ nzaaped
Ngerewururi na, naa nzeri bay suo naari
ka tul tusue bay ka naa laari na, bay hana
bo, naa wururi faa kere na ba pola pola ya.
2 Naa kori ndaw, *bol kusol Ngerewuru ka
leɗ nzaaped Ngerewururi vike ha *Moyze
pola lew na, do ba suo fe; a nzoɓri riw bele
ka i daa fe kaaya i wakde tul bol kusolke
na, ka daa here be bo tul-ri maa bay zad
fe daa ñari. 3 A naari ka naa laari bay
ka se tul pam ka mba bay ka leɗ nzaaped
Ngerewururi ñaa ha nzoɓri, roo naa kori
ba fe ya na waa, naa daari mina ndaw roo,
bay yam here Ngerewuru ka maa tul naari
na le? Pamke ku na, Ngerembay ki suo-e
kara ka-kaake pola, roo ñari ka i laa bayke
na, i hii do di munu ndaw ha naa laari
bayke na ba suo bay. 4 Ngerewuru ki kara
kie bay nasi fe daa ñari na bay faa feri ka
kie fe ka'a tji ndaw, fe ka mba koko ka'a
ba hje zikiki ndaw, bay kiri fe sanri bod
bod riw bele ndaw, roo bay fe ini taa Tem
Law Pie ka'a leke nzoɓri munu ka law-e
hii ndaw pi.

Zezu nda faa pol nzoɓri ha ri zinj pam

5 Tusueke le, ba leɗ nzaaped
Ngerewururi ka nulue ze Ngerewuru ha
ri hurusuo reke mbay ka bil sew ka'a vi
vuku ka naa baari bayke na ya, roo le, ba
nzoɓ pire nzoɓ ze a reke mbay. 6 Zad hane
ka bil mbede Ngerewuru na, nzoɓ mbij
ña ta-tan ba kele ka di mii:

«Aa, Ngerewuru, nzoɓ ña ve ndaw roo, mù
ker se tul-e le?

Waa, nzoɓ pire nzoɓ ña ve ndaw roo, mù
ko-kóm ña tul-e le?

7 Mù yjinra ni ba fal bole di ndji munu
ka pol leɗ nzaaped Ngerewururi ka
nulue;
mù ha ni riñ ñika;
mù daa mbay bo tul-e munu ña mbay;

8 mù ha ni hurusuo ka tul feri riw
bele*.»

Zadka'a ha hurusuo ha nzoɓ ka tul feri riw
bele na, ka pon fe mbij ka'a re mbay ka
tul-e ya na, tiya. Ze timbede key na, naa
kóri nzoɓ ka do bay hurusuo ka tul feri
riw bele na ya robay. 9 Roo le, fe ka naa
kóri ta-tan ze do key: Zezu na, Ngerewuru
yjinra ni ba fal bole di ndji munu ka pol
leɗ nzaapedri ka nulue, bay hana bo bay
faa law kere Ngerewuru na, ka huke bay
tul nzoɓri riw bele. A timbede key na, naa
kóri ni ka Ngerewuru daa riñ ñika bay
mbay bo tul-e bay tul koko seke fe hud be.
10 Do bay zad ña hana Ngerewuru, nzoɓ
ka feri riw bele do bay faa be, a do bay
tul-e ndaw na, ka ha Zezu ma-maa bay faa
koko seke fe, bay hana bo, ka faa ruo vi-eri
ha ri do bil riñ ñika be, bay ji le, be Zezu
na, ka ña nzoɓ ndaka faa pol-ri ha ri zinj
pam.

11 Ka waa feyaa nzoɓri ha ri *tan kad
kad. Be bay ñari ka'a waa ri na, ñaa ñari
mbij hoy. Sawke mini ze, Zezu daa saho
ka bay ñika ri ba yu-eri ya. 12 Ka ñaa mii:
«Aa, Ngerewuru, mi ñaa bay bo ha yu-iri;
mi pisi mù ka nun ruo nzoɓri ka zad
mbi ki ñari.»

13 Ka ñaa na robay mii:
«Igerewuru ñi, mi daa law-i bo tul-a‡.»
Ka yi a ñaa na robay mii:
«Mu ko mi key, mi do key bay leɗri ka mù
ha mi na§.»

14 Munu ka leɗkeri do bay naysuo bay
sim na, Zezu ki suo-e kara vi ba nzoɓ
naysuo munu ka ñari na ndaw, bay
hana bo, bay faa hud be na, ka gurke
hurusuo ngeretemndaya, be ka'a ba saw
hud nzoɓri, 15 ze a tinake ñari ka hje hud
daa ri ba koy bay kaw kumnun ñari ka
tusiri key. 16 Ba tusue ki, ña ñari leɗ
nzaaped Ngerewururi ka nulue ze ka vi so
ri ya, roo le, ña naari ka naa ñari vu bulu
Abarahamri ze ka vi so naari. 17 Sawke
mini ze, do nun hana Zezu ka do maa ki
bay yu-eri ka bil feri riw bele. Be ndaw
roo, a vi ña *ngerenzof fe poy luye ñari,
ka law kere mba bil law-e gbay gbay, a do
tul ped be ka pol Ngerewuru, bay hana
Ngerewuru ka naa bay feyaa ka tul nzoɓri.

18 Munu ka fe lie law tji tul-e suo-e a ko
seke fe na, ka maa bay soko nzoɓri ka fe
lie law tji tul-ri.

3

Zezu mba tul Moyze

1 Yu-iri, ñaari ka Ngerewuru di ri do
bod ña taa be na, i gedde kóm ña tul Zezu

‡ 1:13 1.13 Simri 110.1. * 2:8 2.8 Simri 8.5-7. † 2:12 2.12 Simri 22.23. ‡ 2:13 2.13 Simri 16.1. § 2:13 2.13 Ezay 8.18.

ká ba leɗ nzaaped Ngerewuru, a yi a ba *nggerenza fe poy luye na. Be na ze, tusue bay ká náa dáari law naari bo di, a náa baari bayke ba kele na, baa bay se tul-e. ² Ka do tul pedf ká Ngerewuru naa ni bayke na ha ni o bay zadε, munu ká *Moyze do tul pedf be ká sakra nzoɓ feri riw bele. ³ Riŋ Zezu na mgba kal tul riŋ Moyze, munu ká nzoɓ dáa hul na, i daa mbay bo tul-e mba sùo hulke. ⁴ Hul haq haq le, báy nzoɓ dáake dáake, a roo le, nzoɓ ká daa feri riw bele na ba Ngerewuru. ⁵ Moyze na ba nzoɓ pedf Ngerewuru a do tul pedf be ká sakra nzoɓ Ngerewururi riw bele, a baa bay feri ká Ngerewuru a báa ha nzoɓri*. ⁶ A *Krisi laa le, ba Vu Ngerewuru a do tul pedf Bi-ε ká daa ni kaw tul nzoɓ feri riw bele. Nzoɓ feri na ba naari, roo le, zadka náa mgbári law naari ngo-ngoŋ, a náa dori tul fe ká náa dáari law naari te di nzokdo na ndaw ro!

Zad mgbaka taram ká Ngerewuru korɔ bay tul nzoɓ feri

⁷ Sawke mini ze, bay ká Ngerewuru baa báy faa Tem Law Pie na, i laa báy kere ndaw ro! Ka baa mii:

«Vuri key na, zadka i laa kusol-i le, ⁸ i ha law-ri ka ngoŋ munu ká bulu baari daa ká pola lew báy nam ká i tjiike ká tul-i a i lie mɔ bay kóko ká bil law kor na ya.

⁹⁻¹⁰ Ze bulu baari ko na fe kereri riw bele ká mɔ daa ha ri báy bil mbiimbam ká siŋ niŋ na hoy kara, i lie mɔ a i nduo law-i banɗo.

Sawke mini ze, law-i faa mɔ puu-u ká tul nzoɓkeri na, a mɔ baa mii: “I wuru faa báy faa kér bay bari banɗo, a faa kere biri ká mɔ kie ri na kara, i hii ya.”

¹¹ Be ze, law-i faa mɔ ha mɔ háake huɗ mii: “Zad mgbaka taram ká mɔ leke na, i ti daa bal-ri to di ya mbanj.”

¹² Yu-iri, i nze báy sùo-ri bay haŋa nzoɓ mbijw ká sakra baari ka do báy law ndaya báy law ngoŋo a fereke fal-ε ha Ngerewuru, nzoɓ haŋa kumnun ha nzoɓri na ya. ¹³ Roo le, báy nam ká i kaw bil sew ká i di ba «Vuri» ká Ngerewuru baa bay ha naari báy key na, i bo ki nam báy nam bay haŋa bo, nzoɓ mbijw ká sakra baari ka pónj sùo-ε ha feyaa ka úla ni, a vi ba nzoɓ law ngoŋo ya. ¹⁴ I ko, zadka náa mgbári law naari ngo-ngoŋ kpuru ká tul *Krisi ká

náa dáari law naari bo di báy titire na le, náa bári baw pedf be.

¹⁵ Bay ká Ngerewuru baa do bil mbede be na ze do key:

«Vuri key na, zadka i laa kusol-i le, i ha law-ri ka ngoŋ munu ká bulu baari daa ká pola lew báy nam ká i tjiike ká tul-i na ya.»

¹⁶ A waa, nzoɓ veri ze i laa kusol Ngerewuru, roo i tji ká tul-e le? Ba bari leɗ Izarayelri riw bele ká *Moyze nda faa pol-ri ha ri tji ká bil tusiri Ezifte. ¹⁷ A waa, nzoɓ veri ndaw roo, i daa ha law Ngerewuru faa ni mbiimbam siŋ niŋ ká tul-ri le? Ba bari ká i daa feyaa ze huɗ bari zuo mburuk mburuk ká bil law korɔ.

¹⁸ A zadka Ngerewuru haa huɗ mii: «Zad mgbaka taram ká mɔ leke na, i ti daa bal-ri to di ya mbanj» na waa, ka baa bay tul nzoɓ veri zu le? Ka baa bay se tul bari ká i tji ká tul-e na. ¹⁹ Be ze, fe ká náa kóri ta-taŋ na ze do key: bari na, i zinj faa i daa bal-ri to zad mgbaka taram na ya, bay ji le, i daa law-ri bo tul Ngerewuru ya.

4

¹ Ngerewuru waa zad mgbaka taram ká a leke bay tul nzoɓ feri. Ba fe ká do kpuru tji vuri key báy. Be mini ze, i nze báy sùo-ri bay haŋa nzoɓ mbijw mini ká sakra baari ka róko zadke na ku ya.

² Naari na, náa láari Bay Kere ká se tul zad mgbaka taram na munu ká leɗ Izarayelri ká i do bil law kor i laa na. Bari na, i laa bayke laa na ki, roo le, daa fe mbijw ha ri ya, bay ji le, i daa law-ri bo di ya.

³ A naari ká náa dáari law naari bo di na, náa tjiiri zadke na ku; a bari ká i daa law-ri bo di ya la le, Ngerewuru baa mii: «Law-i faa mɔ ha mɔ háake huɗ mii:

“Zad mgbaka taram ká mɔ leke na, i ti daa bal-ri to di ya mbanj.”»

Be nu ku hoy kara, Ngerewuru leke zad mgbaka taram na o ba dje hoy báy nam ká a daake feri riw bele ká tusiri key.

⁴ Tusueke le, i baa bay se tul mgbaka taram Ngerewuru ká bil nam ndeke di tɔno sayke do zad haŋe ká bil mbede be mii: «[J]gerewuru mgba taram sùo-ε ká tul pedf feri riw bele ká bil nam ndeke di tɔno sayke na*.» ⁵ Ká bil bay ká náa láari kal vaw ku na, ka baa mii: «I ti daa bal-ri to zad mgbaka taram bi na ya mbanj.»

⁶ A bari ká i ba titire nzoɓri ká i laa bay kere ká se tul zad mgbaka taram na i tji di ya, bay ji le, i hii bay daa vu mbom bo tul Ngerewuru ya. Be ze, faa do hoy roɓay bay tul nzoɓ hawri bay haŋa ri tji di. ⁷ Sawke mini ze, mbiimbam kal ngji

* 3:5 3.5 I kji Ruo bari 12.7. † 3:11 3.11 Simri 95.7-11; Tji kele 17.1-7. ‡ 3:15 3.15 Simri 95.7-8. § 3:17 3.17

Ruo bari 14.32. * 4:4 4.4 Tiika saw fe 2.2.

bamba ndaw roo, Ngerewuru tuu nam ba kị ká i dī ɓa «Vuri.» Ba ɓay ká'a ɓaa pola ɓáy faa *David mii:

«Vuri key na, zadka ì laa kusol-i le,

ì hā law-rì ka ngon ya[†]»

⁸ I ko, zadka *Zozuye nda faa pol leɗ Izarayelri ha ri t̄i zad mgbaka ɗaramke ku na le, Ngerewuru ti ɓáa ɓayke ká nam kị mbáa. ⁹ Be ze, zad mgbaka ɗaram ká rii kị ɓáy hay ká Ngerewuru ɗaa ɓo ɓáy nam ndeke dī t̄ono sayke ká fal ɗáa ferì riw bele na, ka p̄on faake ɗo hoy ɓay tul nzoɓ ɓeri. ¹⁰ A nzoɓ ká rii a se zad mgbaka ɗaram Ngerewuru na le, ka mgbata ɗaram s̄uo-ε ká tul peɗ ɓe munu ká Ngerewuru mgbáke ɗaram s̄uo-ε ká tul peɗ ɓeri na. ¹¹ Munu zu le, ì ɗaa h̄urusuo-r̄i tun kị, ì rii ì se zad mgbaka ɗaramke na. I nze ɓáy s̄uo-r̄i ɓay haɗa nzoɓ mbijw ká sakra naari ka ɓie faa mbijw munu ká ɓari leɗ Izarayelri ì ɓie ká ɓil law kor, a ì hā zad mgbaka ɗaram puo ri bay tul mbaka nzaa ɓari na ya.

¹² M̄arake le, Bay Ngerewuru na ɗo ɓáy kumnun, a ȳiɗ bamba. Ka uo kal maamii ká nzi-ε uo fi siɗi. Ka rii ɓil law nzoɓ malak, a se kpuru t̄i tul zad k̄er ɓay nzoɓ ɓáy ɓil w̄ara law nzoɓ, a t̄i zad ɗokma s̄uo ɓáy num ɓil h̄uru, a tina ferì ká ɗo ɓil law nzoɓ na ɗo zad hie gbay gbay. ¹³ Fe mbijw ká m̄uɗ nun Ngerewuru m̄uɗ na, tiya. Fe ɗáa nzoɓri riw bele na ɗo zad hie gbari gbari ká nun-e. Ba ɓe na kị ze, náa k̄iɗjari fal fe ɗáa naari riw bele hā ni.

Zezu ba ngerenzob fe poy luye

¹⁴ Munu zu le, fe ká náa ɗáari law naari ɓo dī, a náa ɓaari ɓayke ɓa kele na, náa mgbári ngo-ngon, ɓay j̄i le, naari na, náa ɗori ɓáy *ngerenzob fe poy luye ká'a kal kpuru a se luo Ngerewuru ká zad káw ɓe. Ba ɓe Zezu Vu Ngerewuru. ¹⁵ Naari na, náa ɗori ɓáy ngerenzob fe poy luye ká maa kóko nun síe naari ɓáy fe ngónke ká t̄i tul naari, ɓay j̄i le, ɓe na, fe lie lawri ɓoɗ ɓoɗ riw bele t̄i tul-e munu ká t̄i tul naari, a roo le, ka ɗaa feyaa ya. ¹⁶ Be ze, náa sórori ɓa lakun Ngerewuru, ɓe ká'a ɓa nzoɓ law kere na tan h̄ie, ɓay haɗa ni ka ko nun síe naari, a ɗaa law kere z̄iɗ naari, a so naari ɓáy saw síe ká náa séri síe fe.

5

¹ Ngerenzob *fe poy luye haa haa le, i naa ni ká sakra nzoɓri hā ni ɗo pol Ngerewuru, ɓay ɗáa peɗ ɓay tul nzoɓri. Peɗ ɗáa ɓe ɓa mbika fe haɗa hoy ɓáy fe poyri ká nzoɓri vike na hā Ngerewuru ɓay tul feyaa nzoɓri. ² Be na, ka maa ɓay kóko k̄er ɓay nzoɓri ká ì ɗaa fe k̄aya tan kóko sawke, ɓáy ɓari ká ì w̄uru faa, ɓay j̄i le, ka

ɓa nzoɓ naysuo ndaw. ³ Munu ká'a ɗaa k̄aya ndaw na, ɗo nun haɗa ni ka hā fe poy hā Ngerewuru ɓay tul feyaa nzoɓri hoy ya, roo le, ɓay tul feyaa ɓe kị s̄uo-ε ndaw*. ⁴ Nzoɓ mbijw mini ká mbi s̄uo-ε a ɗaa mbay ɓo tul-e s̄uo-ε ɓa ngerenzob fe poy luye na tiya. Roo le, nzoɓ vi ɓa ngerenzob fe poy luye ɓáy faa d̄iw ká Ngerewuru dī ni munu ká'a ɗike *Ar̄on pola lew hoy ɓa titire ngerenzob fe poy.

⁵ Do faa mbijw munu ndaw, *Krisi na mbi s̄uo-ε, a ɗaa mbay ɓo tul-e s̄uo-ε ɓa ngerenzob fe poy luye ya. Ba Ngerewuru ze dī ni a ɓaa ta-tan hā ni mii:

«Bo na mù ɓa Vu-i;

úru saa vuri key na m̄i ɓa ɓáa-ka[‡]»

⁶ Ká ɓil mbede ká zad kị kara, ka ɓaa ká dī ndaw mii:

«Bo na, mù ɓa nzoɓ fe poy ɓanguo kpaɗara

faa mbijw munu ká Melkisedek[‡]»

⁷ Zadka Zezu ɗo tusiri key ɓáy na, ka ɗaa nzaa ɓay kere a ɗáake fe belen ɓáy mbii nun hā Ngerewuru a kod ni, ɓe ká'a maa yaɗa ni ká ɓil huɗ. A le, Ngerewuru laa ɓay ɓe a hii ɗo dī, ɓay j̄i le, ka d̄iɗ tul-e ká pol-e. ⁸ Ze ka ɓa na Vu Ngerewuru hoy kara, ka fere ɗáa vu mbom ɓo tul Ngerewuru ɓáy faa kóko seke ferì riw bele ká'a ko na. ⁹ Fale ká'a maa, a ɗaa peɗ ɓe ɔ ɓáy zadε na, ka vi ɓa saw pam ká ɗo ɓanguo ɓay tul nzoɓri riw bele ká ì ɗaa vu mbom ɓo tul-e. ¹⁰ A le, Ngerewuru ɗaa ni kaw ɓa ngerenzob fe poy luye faa mbijw munu ká Melkisedek na.

Ngón ká ɓil mbika law

¹¹ Buru ɗo ɓáy ɓay nḡo-nḡi ká ɓay ɓáa se tul ferì ká ɓuru ɓaa na ku. Roo le, ɗo ngon ɓamba ɓay haɗa ɓuru tina sawke ha r̄i laa, ɓay j̄i le, ì vi ɓa nzoɓri ká láa ɓay ɓaari se ɓamba. ¹² Baari na, ì vi ɓa nzoɓ fére nzoɓri fe ɓa ɗ̄je kị hoy zu ze, ì ȳi ì se síe haɗa nzoɓ fere r̄i titire ɓay Ngerewuru ká se tul mbika law ɓa kị roɓay ku. Ká ɓay haɗa r̄i re ngaw ká nḡo-nḡoɗ ro zu le, ì ȳi ì se síe áw w̄an ɓa leɗ tul piyeɗ ɓanguo kpaɗara ɓáy. ¹³ Nzoɓ ká ton ɓa áw w̄an ɓanguo na, ka ɓa leɗ ɓanguo; fe ká ɗo ɓáy zadε mase ɓáy zadε ya na, ka ko faa k̄eɗe ya. ¹⁴ A nzoɓri ká ì nḡo-nḡoɗ laa le, ngaw nḡoɗke ze ɗo ɓay tul-r̄i. Bari na, ɓáy faa peɗ ɗáa ɓari ká tii ri ti ro na, ì kóke faa kele fe kere ɓáy fe ká ndaya.

6

¹⁻² Munu zu le, náa séri nun naari ɓa pola, náa féferi fe a náa viri ɓa nzoɓri ká ì ngon ká ɓil mbika law, ɓo náa káwri tul titire fe fére mbje ká se tul mbika law

† 4:7 4.7 Simri 95.7-8.

* 5:3 5.3 I k̄i Soro peɗ ɗáa Leviri 16.11-14.

† 5:5 5.5 Simri 2.7.

‡ 5:6 5.6 Simri 110.4.

na banɔo ya. Fekeri na ba sũo kƣr bay ká se tul ped ká mbi huf hã nzoɓri báy d̄áa law ɓo tul Ngerewuru ndaw, d̄áa tul nzoɓ nduo mbiiri ká ɓod ɓod* báy d̄áa nduo ɓo tul nzoɓ ndaw, t̄ji nzoɓri saa luɔ huf ɔɔ báy kún sal bay ká mgbaɗa na ndaw pi. Náa káyri fal-ε mbáa, ɓo náa séri nun naari ɓa pola! 3 Zafka Ngerewuru hã naari faa le, ɓe ze ɓa fe ká náa d̄áari na zu.

4-6 Bari nzoɓri ká Ngerewuru hã nun-ri tan ká tul bay ɓe ndaw, i lie fe kere ká uru saa luɔ-ε ndaw, i yaa Tem Law Pie ɓo bil law-ri ndaw, i ko ndadi Bay Kere Ngerewuru ndaw, i ko hurusuo ká bil sew ká Ngerembay a réke mbay ndaw, ɔɔ i ȳji i do bil fe d̄áa kaaya ɓa k̄i tan kƣr se tul Ngerewuru na, faa ká bay ȳinjra ri ɓa k̄i ha ri suo kƣr bay ɓari na ti mbáa, bay ji le, báy fe d̄áa ɓari na, ri i fe ká ɓari k̄i sũo-ri ze i ɓer Vu Ngerewuru do tul puu say huf ɓa k̄i, i t̄jiri ni i d̄aa sahoi ɓo nun-ε ká nun ruo nzoɓri.

7 I ko, wáa ká yaa mbiimbam banɔo, a lie lerekeri bay tul nzoɓ paa wáake na, Ngerewuru sam fe zuo d̄i. 8 A roo le, zadka'a lie ɓa ngatukuru báwri báy kurikunri hoy le, do ɓa fe ká gor hoy. Waka ya hoy le, ɓebi Ngerewuru ɓo d̄i, a ɔɔɔ ɓie le, huu a seke d̄i.

9 Baari yu-iri ká m̄i ko ri ɓa nzoɓ nun-i, ze buru ɓaa munu hoy kara, buru ko tatan mii, i do faa kere ká se ɓa zad pam. 10 Ngerewuru na ɓa nzoɓ ká fe d̄áa ɓe do báy zadε ya na ya. Fe d̄áa baari báy law ini ká i kie bay tul-e báy pedri ká i d̄aa pola a i d̄aa roɓay bay tul yu ɓaari na, ka ti ȳinjra ya. 11 Roo le, buru hii bay hana nzoɓ hã hã ká sakra ɓaari na, ka nduo munu kpuru t̄ji ɔɔɔ ɓie nam bay hana fe ká i d̄aa law-ri te d̄i nzokdo na, ka t̄ji a do pol-r̄i gbari gbari. 12 Buru hii bay hana ri vi ɓa nzoɓ layri ya, roo le, i do munu ɓa nzoɓri ká i d̄aa law-ri te tul Ngerewuru nzokdo i iki law-ri ká d̄i, ɓo i zinke fe ká'a waa na.

Ngerewuru do tul waa bay ɓe

13 Pola lew na, zadka Ngerewuru waa bay zin bulu naari *Abaraham na, ka haa huf. Munu ká nzoɓ ká mba tul-e mba bay hana ni ka haa huf báy rin-ε tiya na, ka haa huf báy rin-ε ɓe k̄i sũo-ε. 14 Ka ɓaa mii: «Ba tusue k̄i, m̄i sam fe zuo tul-a, a mí hã vu bul-ari sie ɓa pola pola!»

15 Abaraham d̄aa law-ε ɓo tul bayke, a giyan kekeke báy iki law, ze a zin fe ká Ngerewuru waa zin ni na. 16 Zadka nzoɓri haa huf na, i haa báy rin nzoɓ ká mba tul-ri bay kieke bay ɓaa ɓari na ɓa tusue. A le, huf ká i haa na, gb̄y nzaa máy bay ká do sakra ɓari na. 17 Ngerewuru kara d̄aa faa mb̄jw munu ndaw bay tul nzoɓri ká'a waa bay hana ri fe kere na. Ka hii bay hana ri ko ta-tan mii, ka ti sũo nzi-ε ya. Sawke mini ze, ka haa huf bay tul fe ká'a waa bayke na. 18 Be ze, feri ɓa sidi do d̄i ku ká ti sũo ya, ká Ngerewuru kara ti kún bay ká d̄i ya ndaw. Be ze, naari ká náa zinri zad k̄oɔ sũo ká luɔ-ε na, náa zinri hurusuo nḡi-nḡji bay mgbaka d̄aa law nzokdo te tul fe ká Ngerewuru waa bay tul naari na nḡo-nḡoɔ. 19 D̄aa law nzokdo te tul fe ká Ngerewuru waa na, k̄oɔ naari do sikda nḡo-nḡoɔ munu ɓa gasay puu ká so hul do sikda a hã ni nḡoɔɔ kpan kpan‡. D̄aa law te d̄i nzokdoke ku na, do munu ri i fe ká náa d̄ori bil hul kani Ngerewuru ká nulue a náa kalri gari ká kun zad na, a náa séri kpuru t̄ji luɔ-ε§. 20 Ba zad ká Zezu ri i d̄i pola hã naari bay tul naari. Be na, ka vi ɓa *ngerenzob fe poy luye banɔo faa mb̄jw munu ká Melkisedek.

7

Bay ká se tul Melkisedek

1 Melkisedekke ku na, ka ɓa mbay puo ká Salem a ɓa *nzoɓ fe poy Ngerewuru ká nulue siya. Zadka *Abaraham vaa haw yum ká tul mbayri a ȳji saa d̄i na, ɓe Melkisedek na ka suo nun-ε a sam fe zuo tul-e. 2 Ba ɓe na ze, feri riw bele ká Abaraham úruke saa nzaa yum na, duo le, ka naa tul-e mb̄jw a hã ni. Titire le, mára rin «Melkisedek» na, ɓa «Mbay ká d̄aa fe báy zadε.» Roɓay, ka ɓa mbay puo ká Salem, ká kie mii, ka ɓa mbay ká d̄aa hã dekeke do. 3 Be na, nzoɓ ko bi-ε ya ndaw; mi-ε ya ndaw; bul-eri kara, nzoɓ ko ya ndaw; nzoɓ laa soro bay mbona ɓe ya ndaw, bay huf ɓe kara ya ndaw pi. Ka ri i Vu Ngerewuru; ɓe na, ka do ɓa nzoɓ fe poy banɔo.

4 I ko, Melkisedek na, mina ze ka ɓa bawda nzoɓ ku le! Bulu kadok naari Abaraham k̄i le, feri riw bele ká'a úruke saa nzaa yum na, duo le, ka naa tul-e mb̄jw a hã ni ya le! 5 Mbiimbam kal nḡji ɓamba ɔɔ, Ngerewuru hã *bol kusol hã

* 6:1-2 6.1 Bil sewke ku na, faa wáa sũo báy mbii na k̄ireri ɓod ɓod: d̄aa tul nduo mbii taa Zaa ndaw, k̄iri wáa sũori ɓod ɓod ká Zibri d̄aa ndaw, ɔɔ d̄aa tul nduo mbii ká bay séke fal Zezu ndaw pi. † 6:14 6.14 Tiika saw fe 22.17.

‡ 6:19 6.19 Báy nzaa gerek le, nzoɓ d̄aa mbede key na, ɓaa bay se tul fe hiike ká mgba hul tumbii do zad mb̄jw.

§ 6:19 6.19 Ká zad ni key na, ka ɓaa bay se tul gari ká kun sikda zad ká tan kadaj báy zad ká tan kadaj ɓamba tasiri ká ngerenzob fe poy huo-ε hoy maa ri i d̄i ba mb̄jw ká bil mbiimbam mb̄jw. Roo le, timbede key na, faa do hoy bay hana náa sórori ɓa lakun Ngerewuru tan h̄je, bay ji le, Zezu hu ká tul puu say huf bay náa feyaa naari.

*Moyze mii, bari ká i ba saw kani *Leviri ká i ba nzob fe poyri na, ze leđ *Izarayel hawri ba yu bari, a Abaraham ba bulu bari hoy kara, i vbi ri tul fe bari riw bele; duo le, i naa mbijw ha ri. ⁶ A roo le, be Melkisedek ká saw kani be bođ na, feri riw bele ká Abaraham d'oke na, duo le, ka yaa tul-e mbijw, a fale le, ka sam fe zuo tul Abaraham be ká Ngerewuru waa bay ziz ni na. ⁷ M'ayke tiya, nzob ká sam fe na, mba tul nzob ká yaa fe sami. ⁸ A bari ká i ba nzob fe poyri ká fe duo le, i yaa tul-e mbijw na, i ba nzobri ká i hu-hu, roo le, be Melkisedek ká yaa fe saa nduo Abaraham na, ka kaw bay kumnun munu ká mbede Ngerewuru baa bayke. ⁹⁻¹⁰ Be ze, ná baari mii, zadka Melkisedek yaa fe kereri saa nduo Abaraham na, do munu ba Levi ká puo ni, bay ji le, Levi ká i mboj ni ya bay, ká mak waw le a yaanja fe saa nduo leđ Izarayelri na, ka do bil sim Abaraham bay sieke ká Melkisedek s'oke nun-e.*

¹¹ I ko ndaw, zadka Ngerewuru ha bol kusol ha nzob beri na, ba vu Leviri ze, ka ha ri daa ped *fe poy. Zadka ped fe poy ká vu Leviri daa na maa bay daa fe ká Ngerewuru leke, ha ni o bay zadε le, Ngerewuru a seke sie pie bay kiri nzob fe poy ki ká do faa mbijw munu ká Melkisedek bo, ba nzob ká saw kani *Arōn ya†. ¹² A ze bo, zadka i suo nzob fe poy bay nzob ká saw kani ki le, do nun suo bol kusol na ndaw. ¹³ A Ngerembay naari ká náa d'ori báa bay be key na, ka ba nzob ká saw kani ki; nzob mbijw ká tji saa saw kani be ká'a daa ped fe poyke na, tiya. ¹⁴ Be na, ka uru saa saw kani Zuda, ba fe ká do tatanj. A le, saw kani ku na, Moyze baa bay nzob fe poyri ká di ya.

Zezu ba nzob fe poy ká rii Melkisedek

¹⁵ Fe ká tina saw feke *tanj kad' kad' ba pola pola ká náa baari bayke na ze do key: *nzob fe poy ki mbijw tji a rii Melkisedek. ¹⁶ Nzobke ku na, ka vi ba nzob fe poy, bay báa ká'a ba saw kani Levi munu ká *bol kusol baa bayke na ya, roo le, ka vi ba nzob fe poy bay faa hurusuo káw bay kumnun ká nzob maa b'ie ya. ¹⁷ Ngerewuru kara baa bayke do bil mbede be mii: «Bo na, mù bá nzob fe poy banjwo kpadara

faa mbijw munu ká Melkisedek‡.»

¹⁸ Be mini ze, taw bol kusolke ku na, Ngerewuru bumra ba fal, bay ji le, hurusuo-e tiya a do gor hoy. ¹⁹ Tusueke le, bol kusol maa bay daa fe ká Ngerewuru leke na ha ni o bay zadε ya. Roo le, fe ká náa dáari law naari te di nzokdo ká ndad

kal fe ká pola na do di. Bay faa feke na ze, náa sórokeri di ya ba lakun Ngerewuru.

²⁰ Robay, Ngerewuru haa huf. Nzob hawri na i vi ba nzob fe poy tanj hana ri haa huf, ²¹ roo le, Zezu na Ngerewuru haa huf bay hana ni kaw ba nzob fe poy a báake bay se tul-e mii:

«Bi Ngerembay na, mù haa huf,
a mí ti súo nzaa-i ya:

Bo na, mù bá nzob fe poy banjwo kpadara§.»

²² Be mini ze, *sáka kuni ká ndad kal taa pola na, Zezu yaa duoke sii tul-e.

²³ Robay, nzob fe poy hawri na, i suo bol ki bol ki, ze i ruo bamba, bay ji le, huf daa ha nzaa ped bari na gbū. ²⁴ Roo le, Zezu kaw bay kumnun banjwo, a ped *fe poy be na, ka ti suo ha nzob ki ya. ²⁵ Sawke mini ze, ka maa yaanja nzobri ká i soro ba lakun Ngerewuru bay faa be na wum, bay ji le, ka kaw bay kumnun a kod Ngerewuru bay tul-ri.

²⁶ Be ze, Zezu ba *ngerenzob fe poy luye ká náa séri sieke. Ka tanj kadanj, bay fe k'aya bay feyaa mbijw mini kara ti tul-e ya. Ka do bođ bay nzob feyari, le, Ngerewuru ha ni zol a vaa kaw nulue siya. ²⁷ Be na, ka do munu ba ngerenzob fe poy luye hawri ká i puo fe bay namri riw bele bay tul fe daa yaa bari pola, roo i puo bay tul nzobri bay na ya. Be na, ka puo fe ba mbijw hoy wum bay nam ká be ki suo-ε ka mbike suo-ε ha huf. ²⁸ Bol kusol *Moyze ká do na, ha nzobri ká i daa fe bay zadε riw ya na, i kaw ba ngerenzob fe poy luyeri. Roo le, zadka Ngerewuru haa huf ká tul fe ká'a waa bayke na, ka suo bol kusolke a ha Vi-e vi ba ngerenzob fe poy luye, be ká'a maa s'ro fe ká Ngerewuru leke bay zadε na wum banjwo.

8

Zezu ba ngerenzob fe poy luye naari

¹ I ko, m'ara bayri riw bele ká buru do báa ha ri na ze do key: náa d'ori bay kiri *ngerenzob fe poy luye mbijw ká kaw nulue ká tunduo hodo Ngerewuru, Nzob Bawda Hurusuo ká kal tul feri riw Bele.

² Ká zadε ku na, ka ba ngerenzob *fe poy a daa ped ká bil hul kani taa tusueke ká Ngerewuru ze daa, bo ba nzob ze daa ya.

³ Ngerenzob fe poy luye haa haa le, i daa ni kaw bay hana ni ka mbi fe hana hoyri bay fe poyri ká nzobri vike na ha Ngerewuru. Be mini ze, ngerenzob fe poy naari na, do nun hana ni ka do bay fe ká bay mbika a ha ndaw. ⁴ Zadka'a do tusiri key le, ka ti bá *nzob fe poy mbijw ya, bay

* 7:9-10 7.9-10 I kji Tiika saw fe 14.17-24.

† 7:11 7.11 Arōn ba titire leđ ká saw kani Levi ká daa ped fe poy, a

nzob hawri ká i tanj fal-e na, i daa faa mbijw munu ká be Arōn na. ‡ 7:17 7.17 Simri 110.4. § 7:21 7.21 Simri 110.4.

ji le, nzoɓ fe poy haŋri ká tusiri key na, i do di doɗ ro, i mbi fe i ha Ngerewuru faa mbijw munu ká *bol kusol *Moyze faa. ⁵ Ped ká nzoɓ fe poykeri daa na, i daa ká bil hul kaɓi ká i daa báy huɔ; ba tem fe hoy ká kie hul kaɓi taa tusuke ká do nulue. Sawke mini ze, zadka Moyze do di ya bay daa hul kaɓike na, Ngerewuru baka ni mii: «Mu ko báy kere ndaw ro! Mu daa báy zadɛ ha ni ka ri i ki báy taa haɗ ká m̄ kie mù báy lom ká tul kuo na ku*.» ⁶ Roo le, timbeɗe key na, ped ká Ngerewuru daa zuo nduo Zezu ba ngerenzob fe poy na, mba ped daa nzoɓ fe poyri ká pola na pavbad. Be Zezu na, ka ba nzoɓ ká'a do sikda nzoɓri báy Ngerewuru, a daa ha kuni fie ká Ngerewuru saa zinj nzoɓri na ndad kal taa haɗ ká'a saa zinj Moyze ká pola lew, bay ji le, kuni fieke ku na, sawke uru saa wáa bay Ngerewuru ká ndad kal taa pola.

Sáka kuni fie ká Ngerewuru waa

⁷ Titire kuni ká Ngerewuru saa na, zadka'a maa ɔro bie fe riw bele ká'a hii bay daa na le, Ngerewuru se sie *sáka kuni ki mbáa. ⁸ Roo le, ka ko fe daa kaaya nzoɓ beri na a yiw ri mii:

«Namri ká'a ví vuku na,
m̄ sáka kuni fie zinj saw kaɓi Izarayel
báy saw kaɓi Zuda.

⁹ Sáka kuni fieke ku na,
ti doko munu ká kuni ká m̄ saa zinj
bulu bari
báy nam ká m̄ nda faa pol-ri
m̄ t̄iike ri saa tusiri Ezibte na ya†.

Bari na, i do tul kuni ká m̄ saa zinj ri na
ya,

be ze m̄ p̄nke fal-ri giyak.

¹⁰ I ko, kuni ká m̄ sáka zinj led Izarayelri
báy namri ká'a ví vuku na ze do key:
M̄ daa bol kusol-iri do bil kér bay
bari,
a m̄ vbie do bil law-ri.

M̄ ba Ngerewuru bari,
a bari laa le, i ba nzoɓ bari.

¹¹ Nzoɓ mbijw ká sakra bari ku na,
ti fére ku-ε fe ká se tul-i ya;
a nzoɓ mbijw mini ti séke sie báa ha
yū-ε mii,
mu tuu Ngerembay na, tiya, bay ji le,
tii saa tul vu ledri kpuru t̄i tul ngereri
na,
i tuuka m̄ riw bele ta-taɗ.

¹² M̄ ndaka buma ká tul fe kaaya bari na
zinj ri,
a m̄ ker se tul feyqa bari na mbáa.»‡

¹³ Be ze, zadka Ngerewuru faa bay se tul
sáka kuni fie na, ka ha sáka kuni ká pola

na vi ba taw fe, a fe ká di taw ro na so nzoɓ
ya, a do di ya bay zekre.

9

Hul kaɓi ká tusiri key báy hay ká nulue

¹ Zadka Ngerewuru saa kuni taa titire
na, ka ha nzoɓri zad sanmakeri boɗ boɗ
bay haɗ ri sóroke ba lakun-ε, roo a ha
ri daa hul kaɓi báy huɔ. ² Hul kaɓike ku
na, i kún bil-e báy gari ba zad sidí. Bil-e
taa mbijwe ká i di ba *zad ká taɗ kaɗaɗ
na, i daa huu ndele ká waa ba tonɔ say
sii di, roo tutakra ká i daa maapa zuo di
ba taa Ngerewuru na do di ndaw. ³ Bil-e
ndeke di sidíke ká fal gari ká i kúnke na, i
di ba *zad ká taɗ kaɗaɗ bamba tasiri. ⁴ Ká
zadke ku na, i daa *tutakra uu fe ká mbii
lari ká nduy z̄iriri z̄iriri nuu fal-ε na bo di.
Ká tul-e siya na, i uu fe ká bare fu búy búy
ká di. Sanduku *sáka kuni ká mbii lari ká
nduy z̄iriri z̄iriri nuu di kpurukud na bo
di ndaw. Ká bil-e ku na, suna ká i daa báy
lari ká nduy z̄iriri z̄iriri, ká ngaw ká i di ba
manne zuo bil-e na bo di; káw Arɔɓ ká luo
vay na bo di ndaw, roo t̄i tisawri ká sidí
ká Ngerewuru vbie bol kusol sáka kuni do
di na, zuo di ndaw pi. ⁵ Ká tul *sanduku
sáka kuni na, i fel fe ba tem nzoɓ riɗ
dikari ká i ri led nzaaped Ngerewururi ká
nulue sii di. Tem nzoɓkeri ku na kie mii,
Ngerewuru do zadɛ ku. Nzaa tay bari sii
ki ha temke puɗ zad ká i puo fe báy sim
fe hol ká di ha Ngerewuru, bay haɗa ni ka
nda buma ká tul feyqa nzoɓri. Roo le, ba
saw sie ká bay ri bil-e bay baɗ bay fe niri
key na báy nzi-ε lem lem riw bele ya*.

⁶ Zadka i leke fe mini ká bil hul kaɓike
ká i daa báy huɔ na, nzoɓ fe poyri ri i
se zad taa titire na nam báy nam bay daa
ped bari. ⁷ Roo le, ba *ngerenzob fe poy
luye huɔ-e hoy ze ri i se zad ká taɗ kaɗaɗ
bamba tasiri na. Bil mbiimbam mbijw le,
ka ri i a se di faa bal ba mbijw hoy báy sim
fe hol baɗgu a puoke fe ha Ngerewuru
bay tul fe kaaya taa be ki s̄o-ε pola ndaw
roo, a puo bay tul-e taa ruo nzoɓri na báy.
⁸ Bay fe niri key na, Tem Law Pie kie mii,
zadka hul kaɓi ká i daa báy huɔ do koɓ
roɓay key na, faa haɗa ruo nzoɓri ri i se
zad ká taɗ kaɗaɗ bamba tasiri na, tiya, bay
ji le, faake mgbudɛ do hoy ya báy. ⁹ Be ze,
ba tem fe ká kie fe ká do bil namri ká vuri
key, bay ji le, fe haɗa hoyri báy fe poyri ká
nzoɓ fe poyri i puoke fe ha Ngerewuru na,
ti waa bil wara law nzoɓ ha ni *taɗ kad
kad ya. ¹⁰ Fekeri ku na, i daa do ba zad
sanmari ká bay tul s̄o ká kele hoy, munu
ká fe sum, báy fe nzoɓ, roo báy k̄iri waa
s̄ori ká boɗ boɗ bay taɗke kad kad ká

* 8:5 8.5 Tji kele 25.40. † 8:9 8.9 I k̄i Tji kele 12.31-15.21. ‡ 8:12 8.12 Zeremi 31.31-34. * 9:5 9.5 I k̄i
mbefede Tji kele 25-26.

nun Ngerewuru. Feri key na ka do munu baw kpuru maa bay nam ka Ngerewuru a suo ke fekeri ba fie.

¹¹ Roo le, *Krisi na vi ro, a ba ngerenzob fe poy luye bay hanja naari fe kereri ka do ro na. Bil hul kani ka'a daa ped ka di na, ba nduo zob ze daa ya, a ba fe ka do tusiri key ya, roo le, ba hul kani taa tusueke ka nulue ka ndad kal hul kani ka tusiri, a ba kere bamba tasiri kal tul-e ndaw. ¹² Zadka'a rii di na, ka rii ba mbijw ki hoy bay sim be ki suo-e, a tinake naari saa bil feyaa wum bo, ka rii bay sim balri bay sim vu baa ndayri ya. ¹³ Sim balri bay sim baa ndayri bay sje maa nday ka i tay i mje zuo tul zobri ka i zaa fe imri na, waa suo-ri ka kele tan kad kad. ¹⁴ A munu ku waa, maa bay sim Krisi, be ka'a mbi suo-e suo-e ki ha Ngerewuru ba vuy *fe poy ka do bay zadε pedede bay faa Tem ka do bangwo na, ti waa bil wara law naari ha ni tan kad kad bay tul fe daa kaaya ka se zin naari ba zad hud, bay hanja naa daari ped ha Ngerewuru, Zob Kaw Bay Kumnun na ya mina le woo! ¹⁵ Be ze, Krisi na ba zob doko sikda zobri bay Ngerewuru, bay hanja bo zobri ka Ngerewuru di ri ba taa be na, i zin fe kereri ka do bangwo ka'a waa bay tul-ri. Fe niri key na do bay tul-ri, bay ji le, Krisi hu a naa bay ka tul zobri ka i daa fe ndaya, i wadke tul *bol kusol saka kuni taa titire na.

¹⁶ A bay ka se tul zob ka kji fe pile be na, ka hu ro le, i leke ki fe pile beri na bay. ¹⁷ Tusueke le, fe pile na zobke hu ya bay le, daa fe ya bay, a zadka bo ka hu ro le, tii saw daa ped bay. ¹⁸ Ze titire kuni ka Ngerewuru saa zin zobri na hoy kara, tii saw daa ped ka fal sim fe holri. ¹⁹ Pola le, bay nam ka'a saake kuni na, *Moyze do pol ruo zobri a kji fe ka bay hanja ri daa na bay nzi-e nzi-e riw bele maa bay bol kusol ka Ngerewuru ha na. Falε le, ka mbi sim vu baa ndayri bay sim balri ka i i na, a zukri bay mbii. Ka fe vay puu ka i di ba izob a sin bay suy badu sje, a daa nduo sim na ruo a mje zuo tul mbede bol kusol, bay tul ruo zobri riw bele, ²⁰ a baa mii: «Be ni key na, ba sim ka Ngerewuru kieke kuni ka'a saa zin ri a mbi nzi-e bay hanja ri daa vu mbom bo di.» ²¹ Faa mbijw munu ndaw ze, ka mjeke sim zuo tul hul kani bay ferri riw bele ka i daake ped ruo Ngerewuru. ²² Baa tusue ki, munu ka i daa do bil *mbede bol kusol Moyze na, i mje sim zuo tul ruo ferri bele ha ri tan kad kad. Zadka sim uo ya le, ndaka buma ka tul feyaa na tiya.

Krisi ba vuy fe poy ka naa feyaa zobri

²³ Zadka do nun hanja ferri ka do bil hul kani, ka ba tem fe taa tusuekeri ka nulue na, ka tan kad kad bay sim fe holri le, do nun hanja fe taa tusuekeri ka nulue na, ka tan kad kad bay *fe poy ka ndad bamba kal fe poy ka i puo bay sim fe holri na. ²⁴ Tusueke le, *Krisi na rii a se bil hul kani ka nduo zob ze daa ya. Hul kanike na ba tem hul kani taa tusueke. Roo le, ka rii a se nulue ki, be ze ba zad ka'a do di timbede ka pol Ngerewuru bay tul naari. ²⁵ Ka rii di a puo fe faa bal ngi-ngji munu ka *ngerenzob fe poy luye Zibri rii a se *zad ka tan kad an bamba tasiri mbiimbam bay mbiimbam bay sim fe holri na ya, ²⁶ bo munu ya le, bay nam ka Ngerewuru daake tusiri hoy na, ka'a koko seke fe faa bal ngi-ngji. Roo le, timbede ka ba do die sewri ka naa dori di key na, Krisi vi ba mbijw hoy bay gbuj nzaa feyaa bay faa suo-e ka'a mbi ha hud ba vuy fe poy. ²⁷ Zobri riw bele na, i huka faa bal ba mbijw hoy; fale le, Ngerewuru a kuj sal bay zuo tul-ri. ²⁸ Do faa mbijw munu ndaw, be Krisi na, ka mbi suo-e ba vuy fe poy a hu ba mbijw ki hoy bay naake feyaa ruo zobri. Yji be taa ki ku le, ka'a naa feyaa zobri mbaa, roo le, ka'a yji bay yaana zobri ka i kaw tul bal-ri i gyan ni kekeke.

10

¹ Bol kusol *Moyze na kie fe taa tusueke bay zadε riw bele ya, roo le, ba tem fe ka kie fe kereri ka naa zinri bay faa Krisi bay namri ka'a vika vuku. Bol kusolka ka ha zob fe poyri daake fe poy taa mbijwke mbiimbam bay mbiimbam bangwo na, maa bay daa ha zobri ka i soro ba lakun Ngerewuru na, i *tan kad kad ya. ² Zadka fe poy na maa daa ha zob feyaa tan kad kad ba mbijw hoy wum le, ka'a koko suo-e ba zob ka bay ti tul-e mbaa, a pon nzaa nduo puo fe poyri na riw bele. ³ Roo le, fe poykeri ku na, tuma ker bay zobri ka tul feyaa bari mbiimbam bay mbiimbam; ⁴ bay ji le, sim baa ndayri bay sim balri na ti maa bay naa feyaa zobri ya mgban.

⁵ Sawke mini ze, zadka Krisi do vi tusiri key na, ka baa ha Ngerewuru mii:

«Bo na, mu hii bay fe poyri ya ndaw, fe hanja hoyri ya ndaw, roo le, mu mam pay suo ze ha mi.

⁶ Fe holri ka i tay i puo ke fe, bay fe poyri ka bay naake feyari na rii law-a ya.

⁷ Munu zu le, Ngerewuru, mi baa ha mu, mi do key, mi vi bay daa law hiiya bo munu ka i baa bayke se tul-i do bil mbede bo na* .»

⁸ Pola le, Zezu baa ha Ngerewuru mii: «Mù hii bay fe poyri ya ndaw, fe hanja hoyri ya ndaw, fe holri ka i tay i puoke fe ya ndaw, fe poyri ka bay naake feyari ya ndaw pi. Ze *bol kusol na hii bay hanja nzoɓ ka daa fe poykeri ku na riw bele munu hoy kara, rii law-a ya.» ⁹ Ka baa ha ni na robay mii: «[N]gerewuru, mi do key mi vi bay daa law hiya bo†.» Be ze, bay fe ka Krisi daa na, Ngerewuru bumra fe poyri ka i daa bay fe holri na riw bele ba fal, a suo Zezu ze ba vuy fe poy. ¹⁰ Munu ka Zezu Krisi daa law hiya Ngerewuru na, ka ha naari nzoɓ feyari, naa viri ba nzoɓ ka tan kad kad bay faa suo-ε ka'a mbi ha hud' ba vuy fe poy ba mbijw hoy wum' ba gbuke.

¹¹ Ka bil namri riw bele na, *nzoɓ fe poy Ziɓri mbijw mbijw riw bele, i do siya bay daa ped' ha Ngerewuru. Fe poy taa mbijwke ku na ze i puoke fe banɗuɔ, roo le, fe poykeri ku na, ti maa bay naa bay feyaa ya mgbaj. ¹² A Krisi laa le, mbi suo-ε ha hud' ba vuy fe poy ba mbijw hoy bay tul feyaa nzoɓri. Fe poyke ku na do daa ped' banɗuɔ. Timbede key na ka kaw tunduo hod'o Ngerewuru, ¹³ a giyan kpuru ha Ngerewuru haw yum' ka tul nzoɓ tul ngani beri ha ri do munu ba fe daa bal-ε zuo di. ¹⁴ Bay faa suo-ε ka'a mbi a hu ba vuy fe poy ba mbijw hoy na, bari ka'a naa bay feyaa ka tul-ri na, ka ha ri tan kad kad wum'. ¹⁵ Tem Law Pie kara baa nasi bayke ha naari ndaw. Pola le, ka baa mii:

¹⁶ «I ko, kuni fie ka mi saka zinj ri na ze do key:

Bay namri ka'a vi vuku na,
mi daa bol kusol-iri do bil ker' bay bari,

a mi vbie do bil law-ri‡.»

¹⁷ Ka baa na robay mii:

«Mi ndaka buma ka tul fe kaaya bari na zinj ri,

a mi ker se tul feyaa bari na mbaa§.»

¹⁸ I ko ndaw, zadka Ngerewuru nda buma ka tul feyaa nzoɓri na, do nun daa fe poy roo bay naake feyaa na mbaa.

Naa sorori ba lakun Ngerewuru

¹⁹ Be ze, yu-iri, faa rii a se *zad' ka tan kadan' bamba tasiri ka bil hul kani taa tusuke ka nulue na, mgbud'a do hoy nduo ha naari bay faa Zezu ka mbi suo-ε ba vuy *fe poy. ²⁰ Bay faa fe poyke ku na, gari ka kun' zad' ka bil hul kani na saka tar, a ha naari faa fie ka bay soro ke ba lakun-ε. Faake na, ba be Zezu ka kaw bay kumnun. ²¹ Be ze, naa d'ori bay *ngerenzob fe poy luye ka kaw tul nzoɓ Ngerewururi. ²² Munu zu le, naa sorori ba

lakun Ngerewuru bay law ka mbijw tan' hie ndaw, bay bil wara law ka fe kaayari mbijw ti di ya, ka'a *tan' kad' kad' bay suo ka i waa bay mbii ka tan' kad' kad' ndaw pi. ²³ Fe ka naa daari law naari te di nzokdo, a naa baari bayke ba kele na, naa mgbari ngon-ngoɗ, bay ji le, Ngerewuru ka ba nzoɓ waa feke na do tul bay be. ²⁴ Naa kori kom' ba tul ki bay suruke tigbaa ki ha naa hiikeri ki a naa daakeri fe kereri. ²⁵ Naa p'ngri zad' mbu' ki naari munu ka nzoɓ haneri i daa ti ri ti i tji zad'e ya na ku ya, roo le, naa daari wara bo bil law ki, kakalke le, bay nam ka i ko ba nam kun' sal bay Ngerembay ka do di ya def.

²⁶ Zadka naa tuuri tusue bay na tuu ndaa, roo naa yiri naa gederi tul fe daa yaari bay le, fe poy ki boɗ' ka bay naake feyaa na ti mbaa. ²⁷ Fe mbijw hoy ro ton' ka naa giyanri bay bawda hie zikiki na, ba kun' sal bay Ngerewuru bay huu ka'a seke bilam bilam a tay nzoɓri ka i tji ka tul Ngerewuru na kuruk kuruk. ²⁸ Ka bil sewke taa *Moyme na, zadka nzoɓ wad' tul *bol kusol, roo nzoɓ bay nasikeri sid'i mase say le, i i nzoɓke na tan koko nun sie be. ²⁹ Ze zadka nzoɓ im Vu Ngerewuru, a ko sim *saka kuni ka'a daa ha ni tan kad' kad' na ba fe ya, a tjiiri Tem Ngerewuru ka kie naari law kere na waa, bay ka'a boko tul-e na, a doko bamba tasiri ya mina le woo! ³⁰ Tusuke le, Ngerewuru ki suo-ε baa mii: «Mbol fe sekeri ka nzoɓri daa zinj ri na, i ala ha mi bi ki, mi vbida gbaa ndaake. Bi ki ze ni puo mbolke ka'a maa tul-e na bay*.» Ka baa na robay mii: «Mi kun' sal bay zuo tul nzoɓ firi†.» ³¹ Do ngon' bamba tasiri bay hanja nzoɓ fe daa kaaya ka tuo bo nduo Ngerewuru Nzoɓ Kaw Bay Kumnun.

³² I ker se tul titire nam ka i daake law-ri bo tul *Krisi a i koke zad' tan'a be na i ko. Bil namkeri ku na, i ko seke fe ngii bamba tasiri, roo le, i mgb'a ngo-ngoɗ banɗuɔ kpadara. ³³ Hane le, i tjiiri ri, a i dara ri ka nun ruo nzoɓri; a zad' hane laa le, i do di ya bay soko nzoɓri ka i dara ri munu na. ³⁴ Baari na, i ko seke fe mbijw hoy zinj nzoɓri ka i naa bil hul sal. A zadka nzoɓri ya fe kere baari hoy kara daa fe ya, i sju law-ri i kaw bay suoriya, bay ji le, i ko ndaw, baari na, i do bay feziɗa taa tusuke ri ka ndad' kal feri riw bele a do banɗuɔ. ³⁵ Munu zu le, i ha law-ri ka sa'a ya, bay ji le, bawda fe tunduo do bay tul nzoɓri ka i daa law-ri bo tul Ngerewuru banɗuɔ. ³⁶ Fe ka do nun han'a ri daa le, ba sju law i daa law hiya Ngerewuru, bo i

† 10:9 10.9 Simri 40.7-9. ‡ 10:16 10.16 Zeremi 31.33. § 10:30 10.30 Kijina bol kusol ba sidfike 32.35.

† 10:30 10.30 Kijina bol kusol ba sidfike 32.36.

§ 10:17 10.17 Zeremi 31.34. * 10:30 10.30 Kijina bol

zín fe ká'a waa bay haɲa ri na. ³⁷ Tusueke le, Ngerewuru baa do bil mbede be mii: «Saw sie tòn ndji robay, tòn ndji munu hoy, a nzoɓ ká do nun haɲa ni ka vi na, ka'a vika; ka ti mgbaka roy ya.

³⁸ Nzoɓ ká do bay zadɛ nzedem ká nun-i, bay faa law-ε ká'a daa bo tul-i na, a káw bay kumnun.

Ze bo, ka yi bay tighj-ε ba fal le, sùo-i ti rii mi ká tul-e ya[‡]»

³⁹ A naari laa le, náa zuori zín bari ká i yi bay tighɓa-ri ba fal a i wuru faa i se ba zadɛ na ku ya, roo le, náa bari nzoɓri ká náa dáari law naari bo tul Ngerewuru bay zín pam.

11

Dáa law bo tul Ngerewuru

¹ Dáa law bo tul Ngerewuru na waa, ba ji le? Zádka nzoɓ daa law-ε bo tul-e le, fe ká'a giyan kekeke bay haɲa Ngerewuru ka ha ni na, ka ko ta-tan mii, beri zín ba tusue, a fe ká nzoɓ ko bay nun-ε ya bay na, ka ko ba tusue mii, feke a doko. ² Bay faa law-ri ká i daa bo tul Ngerewuru na, Ngerewuru pisike bulu naari ká pola lew na.

³ Bay faa law naari ká náa dáari bo tul Ngerewuru na, náa kókeri mii, Ngerewuru daa ferri riw bele bay faa bay ká tji ká nzi-e. Ze ferri riw bele ká náa kóri bay nun naari na, ka daa bay fe ká nzoɓ ko bay nun-ε ya.*

⁴ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, *Abel púoke *fe poy ká ndad kal tul-e taa *Kayi ha Ngerewuru, ba fe poy ká rii law-ε. Bay faa law-ε ká'a daa bo tul-e na, ka kóke ni ba nzoɓ ká do bay zadɛ nzedem ká nun-ε. Ze Abel hu na hu hoy kara, bay faa law-ε ká'a daa bo tul Ngerewuru na, fe daa beri baa bay koɓ robay tji vuri[†].

⁵ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, Enok zínke huɗ ya. Ngerewuru mbi ni bay kumnun ha nzoɓ zín ni ya wum, bay ji le, ka mbi ni do zín ni. Tusueke le, mbede Ngerewuru baa mii, pola roo bay haɲa Ngerewuru mbi ni ha ni kaw zín ni na, ka rii law-ε[‡]. ⁶ Zádka nzoɓ daa law-ε bo tul Ngerewuru ya le, faa ká bay haɲa ni rii law-ε na tiya. Nzoɓ ká soro ba lakun-ε na, do nun haɲa ni daa law-ε bo di mii, ka do di, a ha fe kereri ha nzoɓri ká i soro ba lakun-ε.

⁷ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, *Noe láake baka bay Ngerewuru ká se tul ferri ká'a vika vuku ká'a ko bay nun-ε ya robay na. Ka daa vu mbom bo tul

Ngerewuru, ze a dáake hul tumbii a yáake sùo-ε bay nzoɓ bil hul beri riw bele. Be ze, bay faa law-ε ká'a daa bo tul Ngerewuru na, Ngerewuru kóke ni ba nzoɓ ká do bay zadɛ nzedem ká nun-ε[§]. Be ze, fe daa be na daa bay bo tul bie nzoɓri ká i daa law-ri bo tul-e ya na.

⁸ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, zádka Ngerewuru di *Abaraham na, ka daa vu mbom bo tul-e, a uru ká tusiri be a se ba tusiri ká Ngerewuru a haɲa ni ba taa be. Ze tusiri ká'a seke ba badí na, ka ko na ya hoy kara, ka uru a se ba badí. ⁹ Bay faa law-ε ká'a daa bo tul Ngerewuru na, ka dáake puo ká tusiri ká Ngerewuru waa bay haɲa ni munu ká varu nzoɓ. Ka naa bil hul ká i pud tul-e bay huɗ munu ká vi-e Izak bay vu bul-e *Zakoɓ, ká i zín fe kere taa mbjwke ká Ngerewuru waa zín Abaraham na, ¹⁰ bay ji le, ka giyan ngerepuo ká'a doko banɗuo bay daa puo ká di; ba puo ká Ngerewuru ki ba nzoɓ léke faa dáake, a ba nzoɓ dáake*.

¹¹ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na ndaw ze, *Saara ki sùo-ε ká se sùo a di taw na kara, yaɗ bil bay mbón nzoɓ, bay ji le, ka ko ta-tan mii, Ngerewuru ká ba nzoɓ waa fe na do tul bay be. ¹² Sawke mini ze, bay faa nzoɓ mbjw ká ba Abaraham ká naa nzaa huɗ na, ka mbon leɗ mbjw ha vu bul-eri sie ba pola pola munu ba mbaymawri ká nulue, mase munu ba dikudi ká mba kijnja ká do nzaa máa mbii[†].

¹³ Nzoɓkeri ku na, i hu riw bele ká bil mbika law tan haɲa ri zín fe ká Ngerewuru waa bay tul-ri. Roo le, i ko fekeri di di bay nun-ri, i baa mii, nam mbjw le, Ngerewuru a dáa fe ká'a waa na zuo nduo-ri bay, a i daa suoriya ká di. I baa ta-tan ba kele mii, bari ba varuri, i ba nzoɓ kál siyari hoy ká tusiri key. ¹⁴ Nzoɓri ká i baa bay munu ku na kie ta-tan mii, i nzaara tusiri taa tusueke ká bay daa puo ká di. ¹⁵ Ba fe ká i ker se tul tusiri ká i pon i zol na le, i zín faa i yi i se di. ¹⁶ A roo le, i daa kon tusiri taa hay ká ndad ka-kali; bayke baa mii, tusiri ká nulue. Sawke mini ze, Ngerewuru daa sahoi ká bay haɲa ri di ni ba Ngerewuru bari na ya. Tusueke le, ka daa ngerepuo do nulue ha ri.

¹⁷⁻¹⁸ Bay faa daa law bo tul Ngerewuru na, zádka Ngerewuru lie Abaraham na, ka do di ya bay mgbaka Izak bay púoke fe ha ni. Ze Ngerewuru waa bay zín Abaraham pola a baa mii: «Bay faa vi-e Izak ze vu bul-eri i rúoke bamba[‡]» hoy kara, ka do di ya bay mgbaka vi-e ká ba leɗ mbjw kekke

[‡] 10:38 10.38 Abakuk 2.3-4. * 11:3 11.3 Tiika saw fe 1.1-31. † 11:4 11.4 Tiika saw fe 4.1-16. ‡ 11:5 11.5 Tiika saw fe 5.21-24. § 11:7 11.7 Tiika saw fe 6.9-17. * 11:10 11.10 Tiika saw fe 12.1-9. † 11:12 11.12 Tiika saw fe 17. ‡ 11:17-18 11.17-18 Tiika saw fe 21.12.

na bay púoke fe ha Ngerewuru. ¹⁹ Ka ko ká bil law-ε mii, ze bay túma Izak saa luo huf hoy kara, Ngerewuru ma-maa. Sawke mini ze, zadka Ngerewuru yinjra Izak ha Abaraham na, rii fe ká'a tuma ni saa luo hufS.

²⁰ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, Izak samke fe zuo tul Zakob báy *Esaw, a baa bay se tul feri ká'a vika vuku*.

²¹ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, zadka Zakob do di ya bay huka na, ka sam fe zuo tul vu Zezebri sidi bele. Ka dáa káw be sii, a uru a dáa nduo-ε zuo di a pisi Ngerewuru†.

²² Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, zadka nam huf Zezeb tón di ya deb na, ka baa bay nam ká lef Izarayelri i tjiike saa tusiri Ezište, roo a baa bay se tul huf be ká'a bóko luo ká mak vaw le, vu buleri i vaa ar hüruke i voro do tusiri ká Ngerewuru waa bay hana ri na‡.

²³ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, nzoɓ mbón Moyzeri daa ni muu few say ká fal mbona be, bay ji le, i ko vu bari na ndaf wara bamba; ze bay waf bol nzaa mbay ká Ezibte na, hjeke daa ri yaS.

²⁴ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, *Moyze hoy kara, zadka'a ngon na, ka hii bay hana ri di ni ba vu bil vu mbay *Farawon taa máyke ya*. ²⁵ Ka mbi nzi-ε bay kóko seke fe zinj nzoɓ Ngerewururi ndaf mba káw báy suoriya ká bil feyaa ká bole a di ndji hoy. ²⁶ Ka ker mii: hana nzoɓri im ni bay tul *Krisi, nzoɓ ká Ngerewuru a pie ni na, ndaf mba bawda feziñari riw bele ká tusiri Ezište. Ka daa nun-ε gedfe tul fe tundo ká'a vika.

²⁷ Báy faa law-ε ká'a daa bo tul Ngerewuru na, ka zólke saa tusiri Ezište tan dáa hje here mbay Farawon. Ka mgba sùo-ε ngo-ngoñ a yi fal ya, bay ji le, rii fe ká'a ko Ngerewuru báy nun-ε, be ká nzoɓ ko ni báy nun ya na. ²⁸ Báy faa law-ε ká'a daa bo tul Ngerewuru na, ka daa *nam suoriya tji saa bil koy na bo. Ka baa ha lef Izarayelri daa sim mje faa hul bari bay hana lef nzaapef ká Ngerewuru pie ni i nzoɓri na, ka i lef pol lef Izarayelri ya.

²⁹ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, maambii ká i di ba Maambii Sje na kuñ saa sikda gbad a ha faa huɓ kurum kurum ha lef Izarayelri se di i tji fi kelu. Zadka nzoɓri ká tusiri Ezište fon fal-ri báy faa na ku ndaw laa le, mbii vi pudfa tul-ri sun ha ri hu báy zad bari riw bele†.

³⁰ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, lef Izarayelri vaa ha fal kóko dudu ká ngerepuo ká Zeriko nam yie, a ndeke di nam ton sayke ká i ha fal-ε na báyi le, kóko dudu na nda siri rukum. ³¹ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, Raha ká ba máy dáa nun pie na zinke huf zinj nzoɓri ká i tji ká tul Ngerewuru na ya, bay ji le, ka mgba lef Izarayelri ká i vi bay piyer zad ká bil ngerepuo ku bay kóko báy law kere ba luo-ε‡.

³² Bay ji ze mi baa roɓay le? Saw sie ká bay hana mi baake bay se tul Gedeon, Barak, Samson, Zefte, *David, Samiyel, roo *nzoɓ yaña bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw na, tiya. ³³ Bari na, báy faa dáa law bo tul Ngerewuru na, nzoɓ haneri daa ruy zinj nzoɓri ká tusiri kji a i haw yum ká tul-ri. Nzoɓ haneri i re tul nzoɓri báy faake. Nzoɓ haneri zinj fe ká Ngerewuru waa bay tul-ri. Nzoɓ haneri mgba nzaa mbakiri. ³⁴ Nzoɓ haneri ruma bawda huu ká se bilam bilam. Nzoɓ haneri tji saa nzaa huf maamii. Nzoɓ haneri ká i taɓ dek dek na, Ngerewuru vaa ri a ha ri zinj hurusuo. Nzoɓ haneri daa hje ká nzaa ruy ya. Nzoɓ haneri haw yum, ha nzoɓ tul ngani bari ká tusiri kji haw dul ká pol-ri ³⁵ Máy haneri zinj nzoɓ ini bari ká hu ká i yi i fil ba kji.

I dara nzoɓ haneri ba huf. I hii bay hana ri máy bay ká tul Krisi bo ha ri pon ri. Roo le, i hii ya, i hii kóko seke fe i huɓe, bo i káw báy kumnun ká ndaf kal taa tusiri key. ³⁶ Nzoɓ haneri roɓay, i sie ri i zof ri báy ndoy habla; i sin nzoɓ haneri báy sal lara a i vbuku ri zuo hul sal. ³⁷ I vbuku nzoɓ haneri báy tisawri i i ri. I kud nzoɓ haneri saa sikda a i i nzoɓ haneri báy maamii. I ha nzoɓ haneri haari ba pola pola, gari nduo bari ba huɓ badu báy huɓ vuy. I ba nzoɓ kukuri i ba nzoɓri ká i daa nun-ri tuo sie, a i ba nzoɓri ká i dara ri mbolon mbolon. ³⁸ Nzoɓkeri ku ká nzoɓ tukeleri ko ri fe ya na, ká nun Ngerewuru le, i ndaf kal nzoɓ tukeleri na riw bele pavbad! I haari yer yer báy bil law korri báy tul kuori; i naa bil puy kuori báy bil puyri.

³⁹ Báy faa dáa law bo tul Ngerewuru ze bari nzoɓkeri riw bele ku na, i riike law-ε ha ni pisike ri. Roo le, fe ká'a waa bay tul-ri na i zinj ya. ⁴⁰ Tusuele le, ka leke fe ká ndaf kal taa hay ká pola bay tul naari. A roo le, ka hii bay hana ri zinj fe kerekere ká ha náa tankeri kad kad na pola ha naari ya.

§ 11:19 11.19 Tiika saw fe 22.1-19. * 11:20 11.20 Tiika saw fe 27.25-40. † 11:21 11.21 Tiika saw fe 48.12-20.

‡ 11:22 11.22 Tiika saw fe 47.28-31; 50.24-25. § 11:23 11.23 I kji Tji kele 2.1-10. * 11:24 11.24 Nzoɓ mbón Moyzeri na i ba Ziñri, roo le, ba vu mbay Farawon taa máyke ze mbi ni a hol ni. Tji kele 2.1-10. † 11:29 11.29 Ká bay láa soro bayri key riw bele le, i kji Tji kele 1-15.21. ‡ 11:31 11.31 Zozuye 2.1-24; 5.13-6.27.

12

Sɔ̀u law ká bil kóko seke fe

¹ Naari na, munu ká náa d̄ori báy ruo nzoɓ́ ɓay nasikeri ká i kiri naari na, naari hoy kara feri riw bele ká yóko haɗa náa séri nun naari ɓa pola báy feyɗa ká mbuolɔ naari lèɓre na, náa naari ɓa fal, a náa d̄uuri d̄ul ká Ngerewuru hii ɓay haɗa náa d̄uuri kparak báy sɔ̀u law kpuru tji gbɔ̀ke. ² Naa gederi kóm ɓa luo Zezu, ɓe ká'a d̄aa ha náa d̄ári law naari ɓo tul-e, a nda faa pol naari ká d̄i kpuru tji gbɔ̀ke na. Be na, ka sɔ̀u law-ε a hii huɗ ká tul puu say huɗ ká ɓa huɗ sahoɓ bamba. Roo le, ka ko ɓa fe mbijw ya, ɓay ji le, ka ker se tul suoriya ká Ngerewuru d̄aa do ɓay tul-e; a timbeɗe key le, ka kaw zad káw riɗ d̄ika ká tunduo hoɗo Ngerewuru. Nzoɓ Reke Mbay ká Tul Feri Riw Bele. ³ I k̄er se tul Zezu, ɓe ká'a sɔ̀u law-ε ká nduo nzoɓ feyɗari ká i tunj ni ngeren̄ na i ko. I ker se d̄i ɓo, i t̄a ya, a law-r̄i kara ka s̄a ya ndaw. ⁴ Ruy ɓaari ká i ruu ɓay tul feyɗa na, i ruu kpuru i zinj huɗ ká d̄i ya báy. Munu zu le, i ha law-r̄i ka s̄a ya.

⁵ Bay d̄aa w̄ara ɓo bil law ká Ngerewuru ɓaa ha ri ká i ɓa vi-eri na w̄a, i ȳj-ȳjinra le woo? Ka ɓaa mii:

«Vu-i, zadka ɓi Ngerembay m̄i ȳjw mù le, mù ko ɓa fe ya na, munu ya.

A zadka m̄i tújw mù ɓay tul fe d̄aa ɓo na le, mu ha law-a ka s̄a ya,

⁶ ɓay ji le, ɓi Ngerembay na, m̄i kuo basuku nzoɓ ká m̄i hii ni; m̄i nda nzoɓri riw bele ká m̄i ko ri ɓa vu-iri.»

⁷ I sɔ̀u law ká bil kóko seke fe ɓaari. Báy faa kóko seke fekeri na, Ngerewuru a ȳjw ri munu ká ɓaa leɗ ȳjwke vi-eri. W̄a, leɗ ha ze bi-ε ȳjw ni ya do d̄i le? ⁸ Zadka'a kuo basuku-r̄i ɓay tul fe d̄aa ɓaari, munu ká'a d̄aa zinj vi-eri riw bele na ya le, i ɓa vi-ε taa tusuikeri ya, i ɓa leɗ mbanari hoy. ⁹ ɓaa naari ká tusiri key na, i ȳjw naari le, náa h̄jeri ri; w̄a ɓod báy roo, náa d̄inri tul naari ká pol ɓaa naari ká nulue na le, náa ti káwri báy kumnun na ya le? ¹⁰ Zadka náa ɓári leɗ koɓ roɓay na, ɓaa naari ká tusiri key na, i ȳjw naari maa mbiimbam ndji munu ká i ko ɓa fe kere na. A ɓaa naari ká nulue laa le, ka ȳjw naari ɓay sóko naari; a hii ɓay haɗa náa viri ɓa nzoɓri ká *taɗ kad kad munu ká ɓe. ¹¹ Zadka i do ȳjw naari báy ká bil s̄aw sieke ku na, náa kóri ɓa fe ká ndaya, a náa d̄ári sie ze ká d̄i, ɓo náa d̄ári suoriya ya. Roo le, kpuru w̄aw na, ɓari ká i fere ri fe báy faa ȳuri ká mini key na, i ko ɓa fe kere: ɓay ji le, i vi

ɓa nzoɓri ká i kaw d̄ekeke, i ɓa nzoɓri ká i d̄aa fe báy zad̄e.

¹² Be ze, yu-iri, i sɔ̀u law-r̄i i se nun-r̄i ɓa pola! ¹³ I d̄aa fe báy zad̄e, i se faa ká do kparak na ɓanguo ɓay haɗa ɓo, nzoɓri ká h̄rusuo-ri tiya na, i ko ri le, i zinj h̄rusuo i se simseɗ kere, ɓo i lie ya.

Báka ɓay

¹⁴ I d̄aa h̄rusuo-ri tunj k̄i ɓay káw báy d̄ekeke ka zinj nzoɓri riw bele, a i se simseɗ ká *taɗ kad kad a ri law Ngerewuru; munu ya le, nzoɓ mbijw ká'a maa bay kóko Ngerembay ko na, tiya. ¹⁵ I nze báy s̄u-ri ɓay haɗa nzoɓ mbijw ká sakra ɓaari ka f̄ere fal-ε ha law kere Ngerewuru ya. I nze báy s̄u-ri ɓay haɗa nzoɓ mbijw kara ka vi ɓa puu ká zoj bak bak, a d̄aa ha nzoɓri zukri k̄i ha zódikey ya zad̄ kpol kpol ɓa pola pola ya. ¹⁶ I nze báy s̄u-ri ɓay haɗa nzoɓ mbijw kara ka ɓa nzoɓ d̄aa nun pie, mase nzoɓ im fe kere Ngerewuru munu ká *Esaw d̄aa na ya. Be na, ka mbi fe kere ká do ɓay tul-e ɓe ká'a ɓa nger̄e leɗ na, a hiekey báy tunguo fe s̄um mbijw hoy zinj tonɔ fal-ε. ¹⁷ I ko ndaw, fale ku na, ka nzaa faa ɓay haɗa bi-ε ka s̄am fe ha ni, roo le, bi-ε tunj ni ngeren̄. Ka nzaa faa báy rew yen yen ɓay haɗa bi-ε ka suo k̄er ɓay ɓe, a s̄am fe ha ni hoy kara, ka zinj faa ya[†].

¹⁸ ɓaari na, i soro ɓa lakun Ngerewuru munu ká leɗ Izarayelri ká pola lew ya. Bari na, i soro ɓa lakun kuo Sinay ká nzoɓ ko báy nun-ε a zaa báy nduo-ε. Zad̄e ku na, huu se ká d̄i bilam bilam ndaw, sii mbam do d̄i bir bir ndaw, suu tilo do d̄i ndun ndaw, bawda zuu uru ḡinjin ká d̄i ndaw, ¹⁹ t̄jw mgba ká d̄i p̄jo p̄jo ndaw, roo kusol Ngerewuru mgba ká d̄i beleɗ ndaw. Zadka i laa kusolke munu na, i kod̄ *Moyze ɓay haɗa Ngerewuru ka ɓaa bay k̄i ha ɓari mbáa[‡], ²⁰ bay ji le, i maa ɓay s̄inj law-r̄i ká tul nzaa ká Ngerewuru mbi pola ha ri na ya. Ka ɓaa mii: «Nzoɓ ze zaa kuo na key, mase nay ze zaa hoy kara, i vbuku ni báy tisaw ɓay ika ni[§].» ²¹ Feri riw bele ká i ko na, mbi h̄je ha ri zikiki. Moyze k̄i hoy kara ɓaa mii: «H̄je d̄aa m̄i ha m̄i to kpak kpak*.»

²² Roo le, ɓaari na, i soro ɓa lakun Kuo *Siɗn ká ɓa nger̄epuo Ngerewuru Nzoɓ Káw Báy Kumnun; ɓa Zuruzalem ká nulue. I soro ɓa lakun leɗ nzaapeɗ Ngerewururi ká i ruo bamba wuruk wu-ruk i mb̄u k̄i i d̄aa suoriya ká d̄i. ²³ I soro ɓa lakun titire nzoɓri ká i ɓa taa Ngerewuru ká i mb̄u tul k̄i; ɓa nzoɓri ká'a d̄aa riɗ-ri do bil mbeɗe pam ká nulue. I soro ɓa lakun Ngerewuru, Nzoɓ Kúnj Sal

* 12:6 12.6 Sim ɓayri 3.11-12. † 12:17 12.17 Tii kele 25.30-40. ‡ 12:19 12.19 Tji kele 20.19. § 12:20 12.20

Tji kele 19.13. * 12:21 12.21 Kij̄na bol kusol ba sid̄ike 9.19.

Bay nzobri riw bele, báy para nun sùo nzobri ká'a naa bay ká tul-ri a ha ri do báy zadɛ nzedɛm. ²⁴ Ɔoo, ba lakun Zezu ká'a do sikda Ngerewuru báy naari a daa ha Ngerewuru saake kuni fie zinj naari. Sim be Zezu ká uo na kie fe ndad mba sim *Abel†.

²⁵ I ko tul-ri báy kere! Ngerewuru ká faa bay ha ri na, i mbii suku-ri ká dí ya. Zadka leɔ Izarayelri mbii suku-ri ká tul bay ká Ngerewuru baka ri ká tusiri key báy faa Moyze na, i tji ká bil kóko seke fe ya. Waa, maa bay naari ká náa mbiiri suku naari bay láa baka bay Ngerewuru ká baka naari ká nulue báy faa Zezu na, náa tjiiri ká bil kóko seke fe na mina le? ²⁶ Pola lew ká tul Kuo Sinay na, kusol Ngerewuru mgba ha zad lanj yik yik. Roo le, timbede key na, ka waa bay key zinj naari mii: «Mi haŋa zad lanj yik yik ba mbijw robay; ba tusiri hoy ya, roo le, nulue kara ndaw.» ²⁷ Bay ká'a faa mii: «Ba mbijw robay» na kie naari ta-taŋ mii: feri riw bele ká Ngerewuru daa na, a lanj yik yik a zekre kad bay haŋa bo, feri ká lanj ya a do ndinj na, ka do.

²⁸ Naari na, náa do zinjri puoruo ká nulue ká lanj ya, a náa réri mbay zinj Ngerewuru ká dí. Munu zu le, náa dáari taambol ha Ngerewuru; náa pisiri ni, a náa dáari fe ká rii law-ɛ, báy diŋj tul ndaw, hje ni ndaw, ²⁹ bay ji le, Ngerewuru naari na, do munu ba huu ká se gandaw gandaw.

13

Simsed ká rii law Ngerewuru

¹ I hii kji baŋguo ká bil *Krisi. ² I yjinra mgbaka varuri ká i tji tul-ri ya. I ko, nzob haneri daa munu i mgbáke leɔ nzaapedɛ Ngerewururi ká nulue ba sùo-ri taŋ kókoke. ³ I kér se tul bari ká i naa hul sal na rii fe ká i naa dí zinj ri. I kér se tul bari ká i daa nun-ri tuo síe na, rii fe ká i daa nun-ri tuo síe munu ká bari ndaw.

⁴ Ndad bay haŋa baari riw bele na, i doɔy yaŋa kji; máy nzob báy wara nzob na, i koro sùo-ri bay tul kji, bay ji le, nzob taka mgbáy bapibiri báy nzob daa nun pieri na, Ngerewuru a kúnj sal bay zuo tul-ri.

⁵ I ha kɔn lari ka re mbay ká tul simsed baari ya, i daa law-ri ka bo tul fe ká i doke kji hoy, bay ji le, Ngerewuru baa mii: «Mi ti ala ri ya;

mì ti pónj fal-ri ya mgbanj*.»

⁶ Be mini ze, náa maa báari ta-taŋ ba kele mii:

«[N]gerembay na ba nzob soko mi; mi ti daa hje ya.

Waa, fe ji ze, nzob a máa bay daa zinj mi le†?»

⁷ I kér se tul nzob ndáka faa pol-ri ká pola ká i ka-káa Bay Ngerewuru ha ri na i ko. I kér se tul law-ri ká i daa bo tul Ngerewuru kpuru i huke na, i mbóro i daa. ⁸ Zezu Krisi na, fere sùo-ɛ ya, ka do munu ká lie, vuri, a do munu baŋguo kpadara. ⁹ I ha kji fe férieri ká boɔ boɔ a do boɔ báy tusue bay ká se tul Krisi na, ka kúo ri ha ri wjruke faa ya. Fe ká ndad bamba le, bay haŋa bil law naari ka zinj hirusuo báy faa law kere Ngerewuru bo, báy faa daa vu mbom bo tul zad saŋmari ká se tul fe sɔm ya. Bari nzobri ká i daa vu mbom bo tul zad saŋmari ká mini key na, i zinj fe mbijw ká bil-e ya.

¹⁰ Naari na, náa doɔri báy *fe poy naari ká naa bay feyaa ká tul naari, a bari *nzob fe poy Zibri ká i daa ped ká bil hul kani na, i do báy faa ká bay tuu ndadike ya‡. ¹¹ Tusueke le, *ngerenzob fe poy luye Zibri ze se báy sim fe holri a riike bil *zad ká taŋ kadaj bamba tasiri na bay puo fe bay náake feyaa nzobri. Roo le, sùo náykeri na, i tay ká nzaa zad. ¹² Saŋwe mini ze, Zezu hoy kara hu ká nzaa zad ká fal ngerepuo bay haŋa nzobri *taŋ kad kad báy faa sim be sùo-ɛ. ¹³ Munu zu le, náa tjiiri ká bil kji fe daa Zibri na, a náa súori nun Zezu ba nzaa zad, a náa zúori zinj ni mbijw ká dí ha ri im naari munu ká be, ¹⁴ bay ji le, ká tusiri key na, náa doɔri báy puo ká a doko baŋguo ya, roo le, náa giyaŋri ngerepuo ká a doko. ¹⁵ Munu zu le, báy faa Zezu na, náa pisiri Ngerewuru baŋguo, be ze ba fe poy naari; bayke baa mii, náa pisiri riŋ-ɛ báy nzaa naari baŋguo. ¹⁶ I yjinra daa fe kere ya, a i ha kji fe ká i doke na; be ze ba fe poyri ká rii law Ngerewuru.

¹⁷ Nzobri ká i nda faa pol-ri na, i daa vu mbom bo tul-ri a i diŋj tul-ri ká pol-ri, bay ji le, nam mgba nun-ri ya bay tul-ri. Ba bari ze, i kjiŋa fal ped daa bari sùo-ri ha Ngerewuru. Zadka i daa vu mbom bo tul-ri le, i daa ped bari na báy suoriya, a ze bo i daa vu mbom bo tul-ri ya laa le, i daa ped bari na báy réke sùo, le, ped bari na ti sóko ri mbijw ya.

¹⁸ I daa nzaa bay kere baŋguo bay tul buru. Buru ko ká bil law buru ba tusue kji; kér bay buru daa bay mbijw bo tul buru ya, bay ji le, buru hii bay séke simsed ká do báy zadɛ baŋguo. ¹⁹ Mi kod ri,

† **12:24** 12.24 Sim Zezu na mba sim Abel, bay ji le, sim Abel vbi vbida tul ngani, a sim Zezu laa le, nda buma zinj nzobri ká tul fe daa ya bari. Tiika saw fe 4.10. * **13:5** 13.5 Zozuye 1.5; Kjiŋa bol kusol ba sidike 31.6. † **13:6** 13.6 Simri 118.6. ‡ **13:10** 13.10 Naari ká náa dáari law naari bo tul Zezu na, fe poy naari ba Zezu ká mbi sùo-ɛ ba vuy fe poy ká tul puu say huf bay tul naari. Nzobri ká i do bil fe daa Zibri koɔ robay, a i daa law-ri bo tul Zezu ya na, i ti doko bil fe kere ká náa zinjri na ya.

kakalke le, bay haɲa ri ɗaa nzaa bay kere ha Ngerewuru ka ha mi faa ha mi yi kod hoy mi se luo-ri.

Nzaa bay kere be bay ɔro bie bay ka mgbada

²⁰⁻²¹ Ngerewuru tuma Ngerembay naari Zezu *Krisi saa sakra nzoɓ huɗeri, be ka'a ba ngerɛ tul nzoɓ koro baɗuri. Bay faa sim be ka uo na, Ngerewuru saake kuni fie ka'a ɗoko baɲguo na ziji naari. Ndad bay haɲa be Ngerewuru ka ha ɗekeke ha nzoɓ na, ka ha ri fe kereri riw bele ka i se sieke bay haɲa ri ɗaake law hiiya be. Ndad bay haɲa ni ka ɗaa fe ka rii law-ɛ ka bil law naari bay faa Zezu Krisi. Riɲ ɗika ba taa Zezu mbiimbam bay mbiimbam baɲguo! Amem! Ndad bay haɲa ni ka ɗo munu na ki!

²² Yu-iri, mbede ni ka ngudanj ka mi ɗaa ha ri key na bay ɗaake wara bo bil law-ri zu, ze mi kod ri bay haɲa ri iki law-ri ka ɗi i laa. ²³ Mi hii bay haɲa ri ko, yu naari Timote na i tina ni saa hul sal ro. Zafka'a vi luo-i ba vaa le, mi mgbaka ni kek uu gar-i ha buru ki buru se luo-ri buru vaa ko ri. ²⁴ I hii soko ha nzoɓ ndaka faa pol-ri riw bele bay nzoɓ taa Ngerewururi riw bele. Bari ka tusiri Itali kara, i hii soko ha ri. ²⁵ Ndad bay haɲa law huoke Ngerewuru ka saf ziji ri riw bele.

Zak Mbede ká Zak daa

Bay ká se tul feri ká d'ó bil mbede ni key

Mbede key na Zak daa ha nzoɓ Ngerewururi ká i zekre kɔ kperke kperke ká i kaw boɗ boɗ ká tusiri key ba varu nzoɓri hoy. Nzoɓ daa mbede key na, ha nzaa boko báy nun nzem dáa fe, bay hana nzoɓ mbika lawri gedfe tul simsed kere ká maa báy taa nzoɓ Krisiri ká sakra nzoɓ fe dáa yaari báy nzoɓri ká i mgba nzaa-ri ká tusiri key tɔn siri kek kek. Ka baa bay feri boɗ boɗ ká bay sókoke nzoɓri ká bil káw báy kummun bari ká tusiri key ha ri do bay kér bay ká do báy zaɗe ká se tul fe lie law ká tɔi tul nzoɓ ndaw, nzoɓ kuku ndaw, nzoɓ feziɔa ndaw, koro nzaa rim ndaw, roo kakalke le, ka baa mii, mbika law ká fe dáake tiya na, do ba fe ká gor hoy.

Maa bayri ká d'ó bil-e

Dáa suoriya ká bil fe lie law ká tɔi tul nzoɓ: 1.1-18

Láa bay báy dáa feke: 1.19-27

Báka bay ká se tul náa nun kɔ: 2.1-13

Mbika law taɔ dáa feke na, ba fe ká gor hoy: 2.14-26

Koro nzaa rim: 3

Nzoɓ mbika law, báy feri ká tusiri key: 4.1-5.6

Feri boɗ boɗ ká bay dáa: 5.7-20

Soko ká Zak hii ha nzoɓ mbika lawri

¹ Bi Zak ká mi ba koy ped Ngerewuru báy Ngerembay Zezu *Krisi na, mi daa mbede key mi hiike soko ha saw nzoɓ Ngerewururi riw bele ká i zekre kɔ kperke kperke i kaw boɗ boɗ ká tusiri key.

Mbika law báy nun nzem

² Yu-iri, kɔri fe lie lawri boɗ boɗ ká tɔi tul-ri na i ko ba fe suoriya, ³ bay ji le, i ko ndaw, mgbaka mbika law ngo-ngoɔ na, daa ha ri sɔuke law-ri ba pola pola. ⁴ Roo le, do nun hana siyu law baari na ka do kpuru tɔi gbɔke, bay hana bo i vi ba nzoɓri ká ngo-ngoɔ ká fe mbɔw mini kara ka puo ri ya. ⁵ Ze bo, zadka nun nzem puo nzoɓ mbɔw ká sakra baari le, ka vbi Ngerewuru ká ha fe ha nzoɓri riw bele báy law kere puluk taɔ tɔn ri ngeren na. ⁶ Roo le, ndad bay hana ni ka vbi ni báy faa mbika law taɔ máy bay ká bil law-e, bay ji le, nzoɓ ká may bay ká bil law-e na ka do faa mbɔw munu ba mbii ká zuu kuu le, ura ni a suru ni nda kɔ paw paw ba lie ba lew. ⁷ Kɔri nzoɓ ká mini key na, koko ká a kér a baa mii, Ngerewuru a hana beri fe. ⁸ Ba nzoɓ

ká law-e ruu ni, a faa sed beri riw bele kara do man.

Bay ká se tul nzoɓ kuku báy nzoɓ feziɔa

⁹ Nzoɓ mbika law ká ba nzoɓ kuku na, ndad bay hana ni ka záy sùo-e bay tul Ngerewuru ká ura ni do siya. ¹⁰ A nzoɓ mbika law ká ba nzoɓ feziɔa laa le, ka záy sùo-e ndaw bay tul Ngerewuru ká iki tul feziɔa beri ba siri. Tusuke le, nzoɓ feziɔari na i kál mgbad munu ká fukri puu ¹¹ ká sie tɔi mbuu a so mbán ha fukrikeri na huɔ a gay, ha kereke ká fuu mbuu na zekre kad kad. Do faa mbɔw munu ndaw, nzoɓ feziɔari na i zéeke rik ká bil ped beri.

Bay ká se tul fe lie law

¹² Nzoɓ ká mgba law-e ngo-ngoɔ ká tul fe lie lawri ká tɔi tul-e na, suoriya ba taa be, bay ji le, zadka a mba tul fe lie law na, a doko báy kummun ká do banɔwo ba fe tundo ká Ngerewuru waa bay tul nzoɓri ka i hii ni na. ¹³ Zadka fe lie law tɔi tul nzoɓ le, koko ká a baa mii, Ngerewuru ze lie beri, bay ji le, faa ká bay lie Ngerewuru ha ni daa fe kaaya na tiya. A be Ngerewuru kara ti lie law nzoɓ mbɔw ya. ¹⁴ Roo le, kon fe ká do bil law nzoɓ ze lie law-e a kuɔ ni a daa ni bo bil ndaw. ¹⁵ A zadka kon feke ku na se ndɔi ba pola le, vi ba feyaa. Ze bo feyaa ke sie ba pola pola le, mbon hud.

¹⁶ Baari yu-iri ká mi ko ri ba nzoɓ nun-i na, i ula sùo-ri ya! ¹⁷ Fe kereri riw bele ká ndad bamba ká i zɔn na, uru saa luo Ngerewuru nzoɓ dáa zad taɔari ká nulue. Be na, ka fere sùo-e ya ndaw, a suo zad dol be hoy kara ba mbɔw ya ndaw pi. ¹⁸ Báy law hiiya be na, ka hake naari pam báy faa Bay be ká ba tusue bay. Ka daa munu bay hana bo, náa dori titire dekre ká pol feri riw bele ká a daa ri na.

Laa bay báy pedke

¹⁹ Baari yu-iri ká mi ko ri ba nzoɓ nun-i na, bay ká mi báa key na i laa bay kere! Nzoɓ ha ha le, ka do di ya a te suk-e a láake, a takra yɔnra báy bay ba vaa ya ndaw, a ha law-e faa ni ba vaa ya ndaw, ²⁰ bay ji le, nzoɓ law faa na ti dáa fe ká do báy zaɗe nzedem ká nun Ngerewuru ya. ²¹ Munu zu le, feri riw bele ká ba fe im báy fe law mgborori ká mbaa law-ri dororo na, i pon fal-e wum, i din tul-ri i yaake bay ká Ngerewuru ha ni bar saw do bil law-ri na, bay ji le, bayke na ku ze maa bay hana ri zinke pam. ²² Bay ká i laa na, i laa ba láake hoy ya, roo le, i daa feke ndaw ro! Munu ya le, i ula sùo-ri. ²³ Nzoɓ ká laa Bay Ngerewuru, roo a daa feke ya na, ka do munu ba nzoɓ ká ko tem sùo-e ká do bil fe kóko tem sùo. ²⁴ Fale ká a pon a zol na bayji le, zaɗe ku hoy tem sùo-e ká a

ko na zee ni sel. ²⁵ A nzoɓ ká bekle *bol kusol *Krisi ká ɗo báy zaɗe nzedem ká ha naari faa ɗáa fe ká rii law Ngerewuru, roo a ɗo tul-e ngo-ngon a ɗaa pedke báy faake faake a yinjra fe mbjw ya le, nzoɓke ku na Ngerewuru a sám fe zuo tul-e ká bil ped be.

²⁶ A nzoɓ ká ko a baa mii, ɓeri ba nzoɓ hje Ngerewuru, roo a ko faa kóro nzaa rjme ya le, ka ula sùo-e sùo-e kji. Ped ɗáa nzoɓke ká pol Ngerewuru na ɗo ba fe ká gor hoy. ²⁷ Hje Ngerewuru taa tusueke ká tan kaɗan ká nun Baa Ngerewuru na ze ɗo key: 'ì ko-kóm ba tul leɗ selri báy mam sieri ká bil kóko seke fe ɓari, a í nze báy sùo-rì bay haɗa fe kaɗari ká tukele key na ka ɓie rì ya.

2

I naa nun kji ya

¹ Yü-iri, ɓaari ká ì ɗaa law-rì ɓo tul Ngerembay naari Zezu *Krisi Nzoɓ Rinj Dika Luye na, ndaɗ bay haɗa rì naa nun nzoɓ mbjw ya. ² I ko, munu ká nzoɓ feziɗa mbjw nduo gari nduy mgbilik mgbilik, a ɗaa ngama ká nduy ziriri ziriri nduo nduo-e a víke zaɗ mbjw kji ɓaari, a nzoɓ ndeke ɗi sidike na ba nzoɓ kuku na nduo kan gari a víke *hul mbjw kji na ku ndaw. ³ A le, ì ɗaa vu mbom ɓo tul nzoɓ ká nduo gari kere na ì baa ha ni mii: «Ijgere, zaɗ káw ɓaari ze ba kere ɗo key.» Fale le, ì baa ha nzoɓ kuku na mii: «Bo na, mu ɗo siya, mase mu káw siri ká zaɗ ni key.» ⁴ Zaɗka ì ɗaa munu ká sakra ɓaari le, ì naa nun nzoɓ ya zu le? ɗáa bay ɓo tul nzoɓ, báy kér bay ká ndaya munu ku na waa, ɗo báy zaɗe kji zu le?

⁵ Baari yü-iri ká mǐ ko rì ba nzoɓ nun-ina, ì te suku-rì ì laa bay key na báy kere! Ngerewuru nan nzoɓ kükuri ká nzoɓri ká tusiri key ko ri ba fe ya na bay haɗa ri vi ba nzoɓri ká ì ngonj ká bil mbika law, ì ɗo bil puoruo be ká'a waa bay tul ɓari ká ì hii ni na waa, ì ko ya le woo? ⁶ A roo le, ɓaari na, ì jm nzoɓ kükuri! Nzoɓri ká ì mɓa nzaa-rì ì faja rì se zaɗ kún sal bay na, ba ɓari nzoɓ feziɗari na ya le woo! ⁷ Mase, rinj kere ká Ngerewuru ɗaa ɓo tul rì na waa, ba ɓari kji ze ì ɓie ya le? ⁸ Mbede Ngerewuru baa mii: «Mu hii kji-munu ká sùo-o ɓo kji*.» Zaɗka ì ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusolke ká kal bol kusol hawri na riw bele le, ì ɗaa ndaɗ ɓamba kji zu. ⁹ Roo le, zaɗka ì naa nun kji le, ì ɗaa feyaa, a *bol kusol na kara ɗaa bay ɓo tul-rì, bay ji le, ì waɗ tul bol kusolke na. ¹⁰ Tusueke le, zaɗka ì ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusolri na báy zaɗe, roo ì raw mbjw hoy kekkek ká sakrake na le,

Ngerewuru ko rì ba nzoɓ waɗ bol kusolri na ku riw bele, ¹¹ bay ji le, Ngerewuru ká baa mii: «Mù ti ɗáa nun pie ya» na, yji a baa na roɓbay mii: «Mù ti ika nzoɓ ya.» Ze, zaɗka mù ɗaa nun pie ya, roo mù ì nzoɓ le, mù waɗ bol kusol Ngerewuru na. ¹² Munu zu le, bayri riw bele ká ì baa, báy feri riw bele ká ì ɗaa na, ì ɗaa munu ba nzoɓri ká Ngerewuru a kún sal bay zuo tul-rì, báy faa bol kusol ká ha nzoɓri faa ɗáa fe ká rii law-e na. ¹³ Nzoɓ ká ko nun sie kji-e ya, roo nam kún sal bay vi le, Ngerewuru a kún sal bay ɓo tul-e tan kóko nun sie be. Roo le, nzoɓ ká ko nun sie kji-e na, nam kún sal bay vi le, fe ká'a mbika hje ha ni na tiya.

Mbika law báy fe ɗáa kereke

¹⁴ Yü-iri, zaɗka nzoɓ baa mii, ɓeri ɗo báy mbika law, roo a ɗaa fe ká kie mbika lawke na ya waa, kji mbika law ká ɗo munu ku na, kereke ba ji le? Lεε, mbika law ká mini na, a yaana ni kji zu le? ¹⁵ Munu ká yu ɓaari ká ba wara nzoɓ, mase máy nzoɓ se tigbi-e hoy a kon se ni nam báy nam, ¹⁶ roo nzoɓ mbjw ká sakra ɓaari ko ni a baa ha ni mii: «Mba mǐ mba! Gari tiya, fe sum kara tiya ndaw, mu se báy kere ɗekeke.» roo ì ha ni fe ká'a se sieke ya na waa, kereke ɗo ha le? ¹⁷ Mbika law na ɗo faa mbjw munu ndaw. Zaɗka nzoɓ baa mii: «Mì ɗo báy mbika law,» roo a ɗaa fe ká bay kieke mbika law be na ya le, ba mbika law ká ɗo gor hoy.

¹⁸ Ko ya le, nzoɓ hane a baa mii: «Bo na, mù ba nzoɓ ká mù ɗo báy mbika law ká tan ɗáa fe kere, a bi laa le, mì ba nzoɓ ká mǐ ɗaa fe kereri.» Lεε, mì yinjra báy bay ha ni mii: «Mu kie mǐ, mina ze mbika law ɓo na ɗo tan ɗáa fe kereri le, a bi laa le, mì kie mù mbika law bi báy fe kere ɓiri ká mǐ ɗaa na.» ¹⁹ Bo na, mù ko mù baa mii, Ngerewuru mbjw kekkek le, ndandad! Temndayari kara ì ko munu ndaw, a ì to kpak kpak! ²⁰ Bo kòko nzoɓ! Waa, mù hii bay haɗa mǐ ko mù mii, mbika law ká tan ɗáa fe kereri na, ɗo ba fe ká gor hoy le? ²¹ Mu kér se tul bulu naari *Abaraham na mú ko. Ka ɗaa mina ndaw roo ha Ngerewuru ko ni ba nzoɓ ká ɗo báy zaɗe ká nun-e le? Ka ɗo báy zaɗe ká nun-e bay tul fe ká'a ɗaa a mbike vi-e Izak ba *fe poy ha ni na. ²² Mu ko, mbika law be, báy fe ká'a ɗaa na se zinj kji mbjw hoy ha mbika law be na ɗroke ɓie a ɗóke báy zaɗe nzedem bay fe ká'a ɗaa na. ²³ Be mini ze, bay ká ɗo bil mbede Ngerewuru na ɗo báy zaɗe. Bayke baa mii: «Abaraham na ɗaa law-e ɓo tul Ngerewuru, be ze Ngerewuru kjiike fal mbika law be, a kóke ni ba nzoɓ

* 2:8 2.8 Soro ped ɗáa Leviri 19.18. † 2:22 2.22 I kji Tiika saw fe 22.9-12. ‡ 2:23 2.23 Tiika saw fe 15.6.

ká do báy zadé nzedem ká nun-ε[†],» a di ni ba nzoβ buo-ε. ²⁴ Munu zu le, i ko, nzoβ na, Ngerewuru ko ni do báy zadé nzedem ká nun-ε bay tul fe ká'a daa bo, bay tul mbika law ká'a dōke kị hoy ya.

²⁵ Do faa mbjw munu ba Rahab ká ba máy nun pie ká mgba nzoβ nzaapedri ká i ba Zibri ba luo-ε, a so ri a daa ri mụu ha ri zol báy faa kị. Báy faa fe daa be ká mini key na ze, Ngerewuru kóke ni ba máy ká do báy zadé ká nun-ε[†]. ²⁶ Tusueke le, ɔmi ká tịi saa sùo nzoβ na, nzoβke hu ro zu. Do faa mbjw munu ndaw, mbika law ká tañ daa fe kere na, ba mbika law ká hu.

3

Kóro nzaa rjım

¹ Yü-iri, ndad bay hanja nzoβri ngi-ngji ká sakra baari, i mbi sùo-ri ba nzoβ fére nzoβri fe ya, bay ji le, i ko ndaw, buru ká buru ba nzoβ fére nzoβri fe na, zadka fe fére buru na do báy zadé ya le, bay ká Ngerewuru a daa bo tul buru na a ngón bamba tasiri kal tul-e taa nzoβ hawri. ² Naari riw bele na, náa rawri faari bof bof kịre ngji bamba. Zadka nzoβ raw bay ká'a ba ha kụ-eri na ku ya le, ka ba nzoβ ká daa fe báy zadé, a maa kóro sùo-ε báy zadé ngid bele. ³ I ko, munu ká náa dáari kēnreñ zuo nzaa piriri bay hanja ri hjeke naari na, vu fe ká ndji ká do nzaa-ri ku na, náa maari hanja sùo-ri riw bele se zinj naari se zad ká law naari hii. ⁴ Robay, munu ká hul tumbiiri ká ngob bamba ká zuu kuu bivbid bivbid a suru ri na kara, vu fe ká ndji hoy ká do tigbaa-ri ku na ze, nzoβ piri ngonkeri na maa hanja hul tumbii na se zinj ri se zad ká law-ri hii. ⁵ Do faa mbjw munu ndaw, rjım na ba vu fe ká ndji ká do naysuo nzoβ. Ze ka ngob ya ndji hoy kara ka maa daa bawda bayri ngji bamba.

I ko bil law kor ká aa ku na i ko, lahuu ká ndji ká i te bo di na, maa táy feri kpolok kpolok riw bele ká di. ⁶ Rjım nzoβ na do faa mbjw munu ba lahuu na. Bay kayari bof bof ngji bamba tịi saa di. Ka do bil naysuo naari a yaa di kpol kpol, a bie sùo naari na riw bele. Ze, rjım nzoβ na do ba huu ká bie nzoβ báy nam mbona be kpuru tịi nam hud be. Huuke ku na sawke uru saa bil huu ká ru-ruma ya kị.

⁷ Nzoβri maa bay mgbaka nzaa nayri bof bof riw bele, nay bisuyri ndaw, nduyri ndaw, feri ká se-sef báy bil-ri ndaw, roo sjiri ká bil máa mbii kara ndaw pi. Fe niri riw bele key na, nzoβri zinj faa i mgba nzaa-ri, ⁸ roo le, nzoβ ká maa bay mgbaka nzaa rjım mgba na, mbjw tiya. Rjım na ba fe ká ndaya ká se siya kalu kalu,

pomke kara i nzoβ i. ⁹ Rjım key na, náa dáakeri taambol ha Ngerewuru Baa naari, a le, be na ku robay, náa yji náa fadkeri nzoβri ká Ngerewuru daa ri ha ri rii ni na. ¹⁰ Nzaa ká mbjw key na, náa samkeri fe zuo tul nzoβ ndaw, roo náa yji náa fadkeri nzoβ ndaw na! Yü-iri, do nun hanja ni ka do munu ya! ¹¹ I ko ku na waa, luo mbii ká mbjw hoy, a luo ba mbii kere ndaw, a yji a luo ba mbii ká lon hāaru ndaw le? ¹² Yü-iri, nzum na waa, a lie ba sima le? Mase soro a lie ba nzum ndaw le? Luo mbii ká mbjw hoy na, mbii ká lon hāaru báy mbii ká ba kere na, ti tịi saa di sidi bele ya.

Nun nzem ká uru saa luo Ngerewuru

¹³ Nzoβ ve ze ká sakra baari key ba nzoβ nun nzem báy nzoβ fe kóko le? Ndad bay hanja ni, ka kie nun nzemke na báy faa simsed be, báy fe daa beri ká'a diñke tul-ε mgbor mgbor ká di báy nun nzem na. ¹⁴ Roo le, zadka daa sere mbuo báy kér bay kóko nun fe do bil law-ri le, i nda giri sùo-ri ya, bay ji le, kúd bay ze do sùo-ri; sùo bay mbjw kara ti bil law-ri ya. ¹⁵ Nun nzem ká mini key na uru saa luo Ngerewuru kpáy ya, roo le, ba fe ká tusiri key hoy, a ba fe ká do bil naysuo nzoβ, a uru saa luo ngeretemndaya. ¹⁶ Zad ká daa sere báy kóko nun fe ze re mbay ká sakra nzoβri ká di na, zadé ku na do nzari nzari, a kịri fe kayari bof bof kara do di. ¹⁷ Roo le, nun nzem tusueke ká uru saa luo Ngerewuru na do bof. Nzoβ ká do báy nun nzem mini key na, pola dekere le, ka ba nzoβ ká *tañ kad kad, a ba nzoβ ká hā dekeke do sakra nzoβri, a se yududu a daa fe kereri a lie lerekeri báy kere. Law kere yaa bil law-ε kpol kpol, a naa nun nzoβ ya ndaw, a ba nzoβ daa huo ya ndaw pi. ¹⁸ Bari ká i hii dekeke na, i daa hā dekeke do sakra nzoβri, munu ká njiri kere ká nzoβri ru ká lereke ba fe daa ká do báy zadé.

4

Mgbaka baw feri ká tusiri key

¹ Ruy ká nzoβri ruu kị báy rodiri ká nzoβri rof kị na waa, sawke uru saa haa le? Ba kon fe kayari ká ru-ruy ká bil naysuo-ri banguo kpadara zu. Waa, munu ya le? ² Baari na, i daa kon fe, roo le, i zinj feke na ya. Be mini ze, i do di ya bay ika hud. Robay, baari na i daa sere ká tul fe, roo le, i zinj feke na ya. Be ze, rodi báy ruy dōke sakra baari. Fe ká i daa konke bay dōke na, i zinj ya, bay ji le, i vbi Ngerewuru feke na ya. ³ I vbi fe i zinj ya, bay ji le, i vbi báy kér bayri ká ndaya. Fe ká i vbi ni na, i vbi bay tul kere baari kị hoy. ⁴ Baari nzoβri ká law-ri wal

ba sidí! Zadka ì mgba bǎw ferì ká tũkẹle key na, ì ba nzoɓ tul ngani Ngerewuru. Wǎa, ì ko munu ya le? Nzoɓ ká hii bay mgbaka bǎw ferì ká tusiri key na, ka vi ba nzoɓ tul ngani Ngerewuru. ⁵ Mbede Ngerewuru baa mii: «[Ngerewuru hii bay hanja Tem ká'a daa do bil law naari na ka do ba taa be kị hɔy.» Koko ká ì kér ì baa mii, bayke do gor hɔy ya. ⁶ Roo le, law kere ká'a ha naari na ngji kal tul zad pavbad roɓay, bay ji le, Bay Ngerewuru baa mii: «[Ngerewuru tun nzoɓ siika sùori ngerej, roo le, ka daa kere zinj nzoɓri ká ì dɪn tul-ri ká pol-e*.]» ⁷ Munu zu le, ì dɪn tul-ri ká pol Ngerewuru, ì tun ngerej emdaya na ngerej ba lew, le, ka'a dũu dɪ dɪ ká lakun-ri. ⁸ I soro ba lakun Ngerewuru, le, ka'a soro ba lakun-ri. Baari nzoɓ feyari! I sje nduo-ri. Baari nzoɓ nzaa ruo bayri! I tina feyaa baari ha law-ri ka tán kad kad. ⁹ I daa sie bay tul feyaa baari, ì káw bil sie ì re-rew, a ì nguri sùo-ri. I ha sere siem baari na ka fére a tji sere rew, a suoriya baari hɔy kara ì fére ba sie. ¹⁰ I dɪn tul-ri ká pol Ngerewuru, le, ka'a úra tul-ri do siya bay.

I daa bay bo tul kị ya

¹¹ Yu-iri, ì ɾaa kị ya. Zadka nzoɓ ɾaa yu-e, mase ka daa bay bo tul-e le, nzoɓke ku na baa bay kaaya se tul *bol kusol Ngerewuru, a daa bay bo tul bol kusolke na ndaw, bay ji le, bol kusol na hii bay hanja nzoɓ daa munu ya. Zadka mù daa bay bo tul bol kusol le, mù daa vu mbom bo dɪ ya zu. ¹² Ba Ngerewuru kị hu-e hɔy ze ba nzoɓ mbika bol kusol ha nzoɓ. A be hu-e kị hɔy ze, ka maa bay kún sal bayke. Ba be kị hu-e hɔy ndaw ze, ka maa yaana nzoɓri ndaw, a maa bay bie ri ndaw pi. A bo ká mù daa bay bo tul ku-o na waa, mù ko sùo-o ba nzoɓ ve kị gbad le?

Siika sùo ndaya

¹³ Baari ká ì baa mii: «Vuri mase roo le, buru seke ngerepuo mini key, búru vaa daa mbiimbam mbjw bay daa fe hie búru zinke lari ká dɪ» na, ì te suku-ri ì laa bay ká m̄ háa key na báy kere ndaw ro! ¹⁴ Baari nzoɓri ká ì waa bay báy law-ri munu ku na, fe ká'a tji tul-ri ká ruo na waa, ì ko kị ku ze? Baari na, ì do munu ba zuu huu ká tji tul tul ká bole dɪ ya ndji hɔy le, zekre kad bele. ¹⁵ Bay ká ndad bay baa na ze do key: «Zadka law Ngerewuru hii, roo buru kaw báy kumnun báy le, buru daa ferì mini ba lie ba lew.» ¹⁶ Tusuke le, baari ká ì waa fe báy faa law hiiya baari na, ì ba nzoɓ siika sùori, ì hew sùori dukuku dukuku. Fe daa hayri ká mini key na ndaya. ¹⁷ Munu zu le, nzoɓ ká ko fe

kere ká do nun hanja ni ka daa, roo a daa ya le, ka daa feyaa.

5

Bay ká ì bákake nzoɓ feziñari

¹ Baari nzoɓ feziñari, timbede key na ì ko tul-ri báy kere ndaw ro! I re-rew báy mbii nun-ri mgobo kpolok mgobo, ì nguri sùo-ri nzikri nzikri bay tul kóko seke ferì ká'a tji tul-ri. ² Feziña baari a pún mbuduk mbuduk ndaw, gari baari kara ndere a ndeke dɪ yari yari ndaw. ³ Lari baari, báy lari hayri ká nduy ziriri ziriri na, a kóko vay riw bele. Zadka nam kún sal bay vi le, lariri ká ko vay na, ì baa nasi bay zuo tul-ri, ì bay nysuo-ri kpolok kpolok munu ká huu táyke fe. Baari ká sie oro bie namri do key hɔy kara, ì ton ba mbjw feziñari zuo tul kị ndiw ndiw mgbum key na. ⁴ Baari nzoɓ feziñari na, ì laa key: nzoɓri ká ì daa ped ká waa baari na, ì puo ri lari ped bari na báy zadɛ ya. Be mini ze, rew nzoɓ pedri ká ì dara ri na, se kpuru a todo bo suku Ngerewuru Nzoɓ Huruso Luye. ⁵ Baari na, ì kaw bil ndadi ká tusiri key badak ì tuu kereke. I sɔ ì ngóɓke doɔoro doɔoro munu ká nayri ká ì mgba ri bay ika ri hɔy. ⁶ I daa bay bo tul nzoɓ ká daa kaaya mbjw ya ì ì ni gor tan bayke. A bari nzoɓkeri ku na, ì ti doko pol-ri ì daa fe ya.

Iki law ká bil kóko seke fe

⁷ Yu-iri, munu zu le, ì iki law-ri kpuru maa báy nam vi Ngerembay Zezu na. I ko faa ká nzoɓ pay ikiye law-e a gijan titire mbam ká to dekre bay rúkake fe. Zadka'a ru fe le, ka iki law-e, a gijan rududu ha oro bie mbam ndaw roo, a mbjw para fe pay na zuo tul kị báy. ⁸ Baari na kara, ì iki law-ri munu ì sin law-ri ngo-ngon ndaw, bay ji le, nam vi Ngerembay na ton dɪ mbaa deb ro. ⁹ Yu-iri, ì nguri sùo-ri ká tul kị ya. Be ndaw roo, Ngerewuru ti daa bay bo tul-ri ya báy. I ko key: Nzoɓ Kún Sal Bay na do faa hul dɪ mbaa. ¹⁰ I kér se tu *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru ká ì baa bay báy rin-e pola lew na ì ko. Bari na, ì ko seke fe ngji bamba tasiri, roo le, ì mgba law-ri ngo-ngon ì káwke. Munu zu le, ì mboro fe daa bari na. ¹¹ I ko, munu ká buru ker búru baa mii, bari ká ì iki law-ri ká bil kóko seke fe na, suoriya ba taa bari. I laa soro bay iki law Zof, báy fe kereri ká Ngerewuru ha ì ká sie oro bie nam kóko seke fe be na. Ba tusue kị, Ngerewuru na law kere báy kóko nun sie nzoɓ na mbaa bil law-e gbay gbay.

Bay ká se tul háa hud

¹² Yu-iri, kakalke le, ndad bay haa hud ya. I haa hud báy rin tumbam ya ndaw,

* 4:6 4.6 Sim Bayri 3.34.

riŋ tusiri ya ndāw, mase riŋ fe k̄i boɔf ya ndāw pi. Roo ɛ, ɓay ká ndad ɓay ɓáa na ze do key: «Ba tusue» ɛ, ɓa tusue k̄i zu. A «ɓa tusue ya» laa ɛ, ɓa tusue ya laa zu. Zadka ì ɗaa munu ɛ, ɓe ndāw rɔɔ Ngerewuru na ti ɗaa ɓay ɓo tul-rì ya ɓáy.

Bay ká se tul h̄urusuo nzaa bay kere

¹³ Nzoɓ mb̄iw ká sakra ɓaari do ɓil kóko seke fe ɛ? Ndad ɓay haŋa ni ka ɗaa nzaa bay kere. Nzoɓ mb̄iw ká sakra ɓaari do ɓil suoriya ɛ? Ndad ɓay haŋa ni ka ɗi sim a písike Ngerewuru. ¹⁴ Nzoɓ mb̄iw ká sakra ɓaari s̄u-o-ɛ se ni ɛ? Ndad ɓay haŋa ni ka ɗi *ngerɛ tul pedri ha ri vi, ì ɗaa num zuɔ tul-e ndāw rɔɔ ì ɗaake nzaa bay kere ɓáy riŋ Ngerembay Zezu. ¹⁵ Nzaa bay kere ká ì ɗaa ɓáy faa mbika law na, a yaaŋa nzoɓ sem na a ha ni h̄urusuo. Ze ka ɗaa na feyaa hoy kara Ngerewuru a ndáka bumake ziŋ ni. ¹⁶ Munu zu ɛ, ì tina feyaa ɓaari ɓa keɛ ká sakra k̄i, a ì ɗaake nzaa bay kere ka ziŋ k̄i. ɓe ndāw rɔɔ, s̄u-o-r̄i na a ndúɔ kiyaw kiyaw ɓáy. Nzaa bay kere nzoɓ ká do ɓáy zadɛ ká nun Ngerewuru na do ɓáy bawda h̄urusuo bay ɗaa fe. ¹⁷ Ì kér se tul *Eli ká ɓa nzoɓ yaaŋa bay saa nzaa Ngerewuru na ì ko. ɓe na, ka ɓa nzoɓ munu ká naari, ze a ɗaa nzaa bay kere ngɔ-ngɔŋ bay haŋa mbam ka to ya. ɛɛɛ, zadɛ ku na mbam toɗo béd ɓo tusiri ya mbiimbam say ɓáy few yie*. ¹⁸ Fale ku ɛ, ka ɗaa nzaa bay kere ɓa k̄i na roɓay, ɛ, Ngerewuru ha mbam to ɓa k̄i ha lere fe payri do tusiri.

¹⁹ Yu-iri, zadka nzoɓ mb̄iw ká sakra ɓaari wuru faa tusue bay, rɔɔ nzoɓ k̄i se a yjira ni ɓo faake na ɛ, ²⁰ nzoɓ ká se a yjira nzoɓ feyaa a ɗaa ni ɓo faa kere na, ka yaa ni ká ɓil hud zu. Ze, feyaa nzoɓke na nḡi ɓamba hoy kara, Ngerewuru a ndáka bumake ziŋ ni.

* 5:17 5.17 Ì k̄i 1 Mbayri 17.1; 18.41-46.

1 Piyer Titire mbede ká Piyer dāa

Bay ká se tul feri ká dō bil mbede ni key

Mbede key na, i dāa hā nzoɓ mbika lawri ká i kaw kuɗu zadri ká fi gel ká tusiri Azi Miner. Sāw bay mbede key na ɓa húo law nzoɓ mbika lawri ká fe dāa nun tuɔ sie tji tul-ri bay tul mbika law ɓari. Hud' Zezu Krisi, tji ɓe saa luɔ hud', ɓáy yji ɓe ká'a waa ɓayke na, ɓa hɔrusuori ká i ɓar giw ká dī i sjuke law-ri ká tul mbika law ɓari, i dāa law-ri te tul fe ká'a waa na nzokdō. Munu ká nzoɓ mbika lawri ɓa nzoɓ fe poyri bay dāa ped' hā Ngerewuru a i ɓa sāv nzoɓ ɓeri ká'a dāa ri zuɔ ɓod' na, dō nun haɗa ri kaw tul Nzoɓ Yaɗa ri ká puo mbol ká ɓa bawdake ká tul-ri. Do nun haɗa ri se simsed' munu ɓa nzoɓ taa Krisiri ɓanguo. Be ze, nam ká Ngerembay a yji a vi na, i zinj fe tunduo ɓari.

Māa ɓayri ká dō bil-e

Bay ká se tul dāa law nzokdō te tul fe, mbika law, ɓáy law ini: 1.1-12

Séke simsed' ká taɗ kad' kad': 1.13-2.10

Simsed' nzoɓ mbika law, kakalke le, ká bil kóko seke fe: 2.11-4.19

Ped' dāa kere nzoɓ mbika lawri, ɓáy soko ká'a hii: 5.1-11

Soko ká Piyer hii hā nzoɓ mbika lawri

¹ Bi Piyer ká mī ɓa nzoɓ ndáy nzaaped' Zezu *Krisi na, mī dāa mbede key na mī pieke ha ri ɓaari nzoɓri ká Ngerewuru nan ri dō ɓod' ɓa taa ɓe, ká i zekre kji i kaw ɓa varuri ká tul puo kji ɓod' ɓod' ká kuɗu zad' ká Pɔn ndāw, Galasi ndāw, Kapados ndāw, Azi ndāw, roo Bitini ndāw na. ² ɓaari na, Bāa Ngerewuru nan ri a dāa ri zuɔ maa ɓáy fe ká'a leke ká bil law-ε ɓa dje lew hoy ha ri vi ɓa nzoɓri ká i *taɗ kad' kad', ɓáy faa Tem ɓe ká dāa ped' ká bil law-ri, bay haɗa ri dāake vu mbom ɓo tul Zezu Krisi a i zuɔ zinj ni ɓáy faa sim ɓe. Ndad' bay haɗa law huoke ɓáy dēkeke ka yaɗa bil law-ri kpol kpol.

Pisi Ngerewuru ká hā nzoɓri pam

³ Nāa pisiri Ngerewuru Bāa Zezu *Krisi Ngerembay naari! Naa pisiri ni, bay ji le, ɓáy faa bawda law kere ɓe na, ka mbonke naari ɓa fie ɓáy faa Zezu Krisi ká hu a tji saa luɔ hud'. Be mini ze, nāa dōkeri ɓáy fe ká nāa dāari law naari te dī nzokdō ngerewuru ɓanguo, ⁴ a nāa maari dāa suoriya bay tul fe kere ká Ngerewuru koro dō nulue bay tul nzoɓ ɓeri na. Ba fe ká ti ɓie ya ndāw, em ti mgbaka dī ya ndāw, a ndykeri kara ti fere ya ndāw pi. Fe niri

key na, Ngerewuru koro dō nulue bay tul-ri. ⁵ ɓaari kara, ɓáy faa mbika law ɓaari na Ngerewuru koro ri ɓáy hɔrusuo-ε kpuuru maa ɓáy ɔro ɓie nam ká tusiri key ká Ngerewuru a hanjake ri pam a yaake ri wum.

⁶ Sāwke mini ze, i záy sùo-ri. Ze fe ngónkeri ɓod' ɓod' tji tul-ri ha ri dāa sie bole dī ndji ká timbede key kara, i dāa suoriya. ⁷ Fe niri key na ɓa fe ká tji tul-ri bay lieke mbika law ɓaari bay kóko waa, i mgba ngerewuru kji zu le? I ko fe lie kji mbjw ká ɓa lari rom na: ze ɓa na fe ká'a ɓi-ɓie kara, nzoɓri dāa nduo huu i naa mjiis i pɔn hā ni nduy. Do faa mbjw munu ndāw, mbika law ɓaari ká ndad' ɓamba tasiri mba lari rom na kara, dō nun lie ká bil kóko seke feri. Ze, zadka i mgba ngerewuru ká bil-e le, sieke ká Zezu Krisi a yji a vi na, a pisi ri a dāa riɗ dika ɓo tul-ri, roo a dāa mbay ɓo tul-ri ɓáy. ⁸ Be Zezu Krisi na, i ko ni ɓáy nun-ri ya, ze i hii ni. I ko ni ɓáy nun-ri timbede key ya kara, i dāa law-ri ɓo tul-e. Be mini ze, ha ri záyke sùo-ri ngji ɓamba tasiri. Ba bawda suoriya ká maa bay ɓaa ɓayke ɓáy nzaa hoy ya, ⁹ bay ji le, fe ká dō bay tul-ri bay tul mbika law ɓaari na, i zinj na kji. Be ze ɓa pam ká Ngerewuru ha ri.

¹⁰ Bay ká se tul pamke na, *nzoɓ yaɗa ɓayri saa nzaa Ngerewuru ká pola lew na, i nzaara sāvke i ɓaa ɓay se tul fe kere ká Ngerewuru a haɗa ri na. ¹¹ Bari na, i nzaara sāvke kpuy i kaa torom ká dī bay kóko sewke ká fekeri a tji, roo ɓáy faa fekeri ká'a tji na a doko mina le, bay ji le, Tem taa Krisi ká dō bil law-ri na, ɓaa sāv bay kóko seke fe ɓeri ká'a kóko, ɓáy riɗ dika ɓe ka'a vi fal-ε na pola ha ri. ¹² ɓáyji le, Ngerewuru kie ri ha ri ko mii, bay ká i ɓaa na dō bay tul-ri ya, roo le, dō bay tul-ri. Ba bay ká i laa ɓáy faa nzoɓri ká i vi ka-kāa Bay Kere Krisi ɓáy hɔrusuo Tem Law Pie ká Ngerewuru pie saa nulue. A led' nzaapedri ká nulue sùo-ri kara, i dāa kon tuuka fekeri na.

Simsed' ká ri law Ngerewuru

¹³ Sāwke mini ze, i na-nam ká tul kér bay ɓaari ya, i káw ɓáy nzaa ɓal-ri kekeke i dāa law-ri nzokdō te tul fe kere ká Ngerewuru a haɗa ri ɓáy nam ká Zezu *Krisi a yji a vi na. ¹⁴ Feri ká i dāa konke ká pola lew ká i kóke Ngerewuru ya ɓáy na, i pɔn ɓa fal wum a i dāa vu mbom ɓo tul-e ɓanguo munu ká ledri dāake vu mbom ɓo tul ɓaa ɓari. ¹⁵ Ngerewuru ká dī ri na ka ɓa nzoɓ ká taɗ kadan. Munu zu le, feri riw bele ká i dāa na, dō nun haɗa ri taɗ kadan ká dī munu ká ɓe na ndāw. ¹⁶ Tusueke le,

Ngerewuru daa do bil mbede be mii: «I tan kaɗan, bay ji le, bi na, mi tan kaɗan*.»

¹⁷ Ngerewuru na kunj sal bay zuo tul nzoɓri riw bele bay zaɗe zaɗe tan naa nun nzoɓ bay faa ped ka nzoɓ ha ha kara daa na. Ba be na ze, ka bil nzaa bay kere baari na, i di ni ba Aba, Baa. Sawke mini ze, nam ka ton ka pol ri ka bay kaw baari ka tusiri key na, i se simsed kere i daake vu mbom bo tul-e. ¹⁸ I ko ndaw, pola na i se fal fe daa bulu baari ka do ba fe ka gor hoy ka maa bay haɗa ri zinke pam ya na. A timbede key na, Ngerewuru puo mbol ka tul-ri bay lari, mase lari ka nduy ziriiri ziriiri, mase fe kiri ka a bie gor hoy na ya, ¹⁹ roo le, ka tina ri bay faa sim Zezu Kresi ka larike ngon mba hie. Be Zezu na, ka tan kaɗan a do munu ba vu baɗu ka fe mbjw kara mbuo ni ya. ²⁰ Be na, pola roo bay daa nulue bay tusiri na, Ngerewuru naa ni a daa ni do boɗ bay haɗa ni hu bay tul nzoɓri. A timbede ka ba oro bie namri na, ka tina ni ha ni ya ri. ²¹ Bay faa be Zezu na ze, i daake law-ri bo tul Ngerewuru ka tina ni saa luɗ hud a daa rin dika bo tul-e. Be mini ze, mbika law baari bay fe ka i daake law-ri te tul-e nzokɗo na, ba Ngerewuru.

²² Baari na, i daa vu mbom bo tul Bay Ngerewuru ka ba tusue bay, ha law-ri tanke kaɗ kaɗ ha ri hiike yu baari ka bil Kresi ba tusue. Munu zu le, i ko ki ba nzoɓ nun ki bay bil law-ri ka *tan kaɗ kaɗ riw bele. ²³ Bay Ngerewuru na mbon ri ba fie. Bayke ku na do munu ba para fe ka do bay kumnun banɗuɗ a hu ya. Ba bay ka daa ped a do banɗuɗ kpaɗara, ²⁴ bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii:

«Nzoɓri riw bele do munu ba suy,
rin dika bari riw bele do munu ba
fukri puuri ka bil waa.

Suy na hu-huo, a fukri puu na kara gay zuo siri,

²⁵ roo le, Bay Ngerembay na do banɗuɗ kpaɗara†.»

Bay ni key na, ba Bay Kere ka i ka-kaake ha ri.

2

¹ Munu zu le, i pon law ndayari ka boɗ boɗ na riw bele ba fal, kud bayri riw bele ndaw, nzaa ruo bayri boɗ boɗ riw bele ndaw, daa sere bay rodi taa goɓ goɓkeri kara ndaw pi. ² I daa suo-ri do munu ba led tuperi ka i daa kon aw wan kere banɗuɗ kpaɗara. I daa kon Bay Ngerewuru bay haɗa bo, zadka i laa bayke na ku le, i ngonke ba pola pola i zinke pam ³ faa mbjw munu ka i daa do mbede

Ngerewuru mii: «Baari na, mini key ndaw roo i ko law kere Ngerembay na bay*!»

⁴ I soro ba lakun Ngerembay, be ka'a ba tisaw taa tusueke ka'a do bay kumnun banɗuɗ ka nzoɓri vbu bo bisuy, ka Ngerewuru naa ni do boɗ a ko ba fe kere ka ndad bamba tasiri na. ⁵ A baari ka i do munu ba tisawri ka do bay kumnun banɗuɗ ndaw na, i soro ba lakun-e ha ni ka faa ri a daa ri kay tul ki ba hul kaw be, a i do munu ba nzoɓ fe poyri ka i do boɗ ka i daa ped i mbike suo-ri ha ni ba *fe poy ka ri law-e bay faa Zezu Kresi, bay ji le, ⁶ bay ka Ngerewuru baa do bil mbede be na baa mii:

«Tisaw ka ndad bamba tasiri na,
mi naa ni do boɗ mi daa bo tul tigba
hul ka puo ka Siɗon.

Nzoɓ ka daa law-e bo tul-e na, law-e ti sɗa ya†.»

⁷ Tisawke ku na ba fe ka ndad bamba tasiri bay tul baari ka i daa law-ri bo tul-e. Roo le, nzoɓri ka i daa law-ri bo tul-e ya na.

«Tisaw ka nzoɓ mbuo hulri vbu bo bisuy na,

yji a vi ba tisaw kere ka kal tul tisaw
hawri pavbaɗ

a ba tisaw tigba hul taa tusueke‡.»

⁸ I baa ka zad ki boɗ roɓay mii:

«Ba tisaw teke bal nzoɓri a daa ha ri lie§.»
I te tisawke na, bay ji le, i hii daa law-ri bo tul Bay Ngerewuru na. Be ze ba fe ka Ngerewuru leke faake pola lew ha ni tji tul-ri.

⁹ Roo le, baari na i ba saw nzoɓri ka Ngerewuru nan ri ba taa be, i ba nzoɓ fe poyri ka i mbi suo-ri i daake ped ha ni be ka'a ba mbay luye, i ba nzoɓ saw puo ka tan kaɗ kaɗ, a i ba nzoɓri ka i do boɗ ba taa be. Baari na, ka nan ri bay haɗa ri ka-kaa bay ka se tul bawda fe daa kere beri, be ka'a di ri a tina ri saa bil sun tilo ka do nduy a ha ri kaw bil zad taja taa be ka ndad bamba tasiri na. ¹⁰ Pola na, i ba nzoɓ taa Ngerewuru ya, a le timbede key na, i ba nzoɓ taa beri. Pola na, Ngerewuru ko nun sie baari ya, roo le, timbede key na ka ko nun sie baari.

Nzaa boko ka se tul simsed kere

¹¹ Baari ka mi ko ri ba nzoɓ nun-i ka i ba nzoɓ varuri ka i kaw tul puo kiri boɗ boɗ ka tusiri key na, bay ka mi boke ri na ze do key: i koro suo-ri bay tul kon fe naysuori ka daa ruy ka bil naysuo-ri bay bie ri na. ¹² I se simsed kere ka sakra nzoɓri ka i tuu Ngerewuru ya na. Be ndaw roo, zadka nzoɓri daa bay bo tul-ri, i di ri ba nzoɓ daa kaayari le, bay faa ped kere baari ka i daa

* 1:16 1.16 Soro ped daa Leviri 11.44; 19.2. † 1:25 1.25 Ezay 40.6-8. * 2:3 2.3 Simri 34.8. † 2:6 2.6 Ezay

28.16. ‡ 2:7 2.7 Simri 118.21. § 2:8 2.8 Ezay 8.14-15.

ká i kókò na ndaw roo, i písike Ngerewuru báy nam ká'a yji a ví zinj ri na báy.

¹³ Nzob rewpuo ha ha hoy kara, i diñ tul-ri ká pol-ri bay tul Ngerembay. I diñ tul-ri ká pol mbay luye ká re tul mbay hawri, ¹⁴ báy nzob réke tul puoruori ká be kji ka pie ri mgbá nzaa dombirimri, a pisi nzob fe dáa kereri na, ¹⁵ bay ji le, fe ká Ngerewuru hii na ba haña ri dáa fe kereri bay mgbakake nzaa kòkòri báy nzob law ngò-ngòri ha ri kaw silili. ¹⁶ I se simsed ba nzobri ká i maa bay káw báy tul-ri, roo le, kòkò ká i ha simsed káw báy tul baari na, ka do munu ba badoko ká bay píúke fe dáa káya baari ya. I se simsed kere bangwo munu ba koy ped Ngerewururi. ¹⁷ I daa mbay ká bo tul nzobri riw bele i hii yu baari ká fi mlbika law, i daa vu mbom bo tul Ngerewuru, a i daa mbay ka bo tul mbay luye.

¹⁸ Baari led káwri, i diñ tul-ri ká pol baa káw baari báy diñ tul ká mgbor mgbor. I diñ tul-ri ká pol bari ká i ba nzob law kere ká i dáa ri báy kere ku hoy ya, roo le, i daa zinj bari ká law-ri ngon bamba kara ndaw. ¹⁹ Zadka i dáa ri ko seke fe gor hoy tan bayke, roo i sju law-ri ká di bay tul Ngerewuru le, ba fe kere ká nun-ε. ²⁰ I ko, baari ká i nda ri bay tul fe dáa káya baari, roo i sju law-ri ká di na wáa, nzob ve ze a pisi ri le? Roo le, zadka i ko seke fe bay tul fe kere ká i daa, roo i sju law-ri ká di le, ba fe kere ká nun Ngerewuru. ²¹ Be mini ze, Ngerewuru díke ri bayke, bay ji le, *Krisi kji sùo-ε na ko seke fe bay tul-ri, a pon do ba fe mboro kji ha ri, bay haña ri mbi bol nduo bal-ε i daa. ²² Be na, ka daa feyá ya, nzob laa kúcf bay ká nzi-ε ba mbjw ya ndaw*. ²³ Zadka i rad ni na, ka yji a rad ri ya. A zadka i daa ni ko seke fe na kara, ka yjira báy bay ndaya ha ri ya ndaw, roo le, ka pon sùo-ε bo nduo Ngerewuru ká kunj sal bay báy zadε nzedem. ²⁴ A le, be Krisi kji sùo-ε na, ka faa feyá naari a sof a huke ká tul puu say hud, bay haña bo, náa pónkeri nzaa nduo doko bil feyá na, a náa séri simsed ká do báy zadε nzedem ká nun Ngerewuru. Báy faa nuri ká Krisi zinj na, i váake báy kere, ²⁵ bay ji le, pola na i do munu ba bañuri ká i zekre kji kperke kperke, roo le, timbede key na Ngerewuru yjira ri vi luo Nzob Hól Bañuri ká ba nzob kóro ri na.

3

Simsed máy nzob báy wara nzob ká i yaa kji

¹ Baari máyri hoy kara, ndad bay haña ri diñ tul-ri mgbor mgbor ká pol waa baari bay haña bo, wara haneri ká i do sakra

bari ká i daa law-ri bo tul Bay Ngerewuru ya le, báy faa simsed kere baari na ndaw roo, i dáake law-ri bo tul bayke na báy. I se sie baa bay ya, ² bay ji le, i kókò simsed kere baari ká *tan kad kad ká i dáake vu mbom bo tul-ri na. ³ Ndad bay haña ri nzaa ndadi baari báy faa fe kereri munu ká ba mgbaka tul hay ká wáyay, báy fe suku-ri ká nduy ziriri ziriri, roo báy gari kereri ká i nduo do sùo-ri ká kele key hoy ya. ⁴ Roo le, ndadi baari na, ndad bay haña ni ka ba ndadi ká do bil law-ri nziiya. Ndadike na, ba fe ká bie ya a do bangwo, a ha law nzob huo lom ndaw, a se dekeke ndaw pi. Be ze ba fe kere ká ndad bamba ká nun Ngerewuru. ⁵ Be mini ze, ba ndadi máyri ká pola lew ká i hie Ngerewuru a i daa law-ri nzokdo te tul-e na. Bari na i diñ tul-ri mgbor mgbor ká pol waa bari ⁶ faa mbjw munu ká *Saara daa vu mbom bo tul *Abaraham ká ba waa be, a di ni ba mbay be. A zadka i yam fe dáa Saara na i daa fe kere tan haña law-ri nzáa ri ká di le, i doko munu ba vi-eri.

⁷ A baari warari laa le, ndad bay haña ri kaw zinj máy baari báy kér bay kere, i kér se tul hirusuo-ri ká yji fal na. I háw puu bo tul-ri, bay ji le, bari na, Ngerewuru a haña ri kunnun ká do bangwo na zinj ri mbjw hoy. I daa munu zinj ri bay haña bo, fe mbjw mini kara ka daa puu bo faa nzaa bay kere baari ya.

Ndad dáa kere bangwo

⁸ Ze munu zu le, baari riw bele na, i ha kér bay baari báy bay baari ka maa kji. I hii kji ba yu kji, i ko nun sie nzobri a i diñ tul-ri i se yuduúdu ká sakra kji. ⁹ Fe káya ká nzobri daa zinj ri na, i dála tul nganike ya, mase rad ká nzobri rad ri na, i dála tul nganike ya ndaw. Roo le, i yji i sám fe ze ka zúo tul-ri, bay ji le, ba fe ká Ngerewuru díke ri bayke. Ba be na ze a sám fe zúo tul-ri, ¹⁰ munu ká mbede be ba mii:

«Nzob ká hii bay káw báy kere báy suoriya nam báy nam le,

ka pon nzaa nduo dáa káya báy kúcf bay na ka gbú.

¹¹ Ka pon dáa fe káya na, a daa fe kere ze bangwo,

a mgbá sùo-ε ngò-ngòri a nzaa faa káw dekeke,

¹² bay ji le, nun Ngerembay na bo tul nzobri ká i daa fe báy zadε nzedem,

a te suk-e kie bay láa nzaa bay kere bari.

Roo le, nzobri ká i daa káya na, ka tun ri ngereje* .»

* 2:22 2.22 Ezay 53.9. * 3:12 3.12 Simri 34.12-17.

¹³ Zadfka ì nduo kiyaw kiyaw ká tul d'áa fe kere na w'aa, nzo'ob ve nd'aw ro'o a d'áa k'ayaya zinj rì le? ¹⁴ Ze ì ko seke fe bay tul fe ká ì d'áa báy zad'e nzed'em na hoy kara, suoriya ba taa baarì. I d'aa hje nzo'obri ya, a ì h'á law-rì ka rúu rì ya nd'aw, ¹⁵ roo le, ì d'aa mbay ka bo tul *Krisi ká bil law-rì ba Ngerew'uru baarì. A zadfka nzo'obri ko mii, ì d'aa law-rì nzok'do te tul Krisi, ro'o ì vbi rì sawke le, ì do d'í ya ì yjinra báy bayke na ha ri laa. ¹⁶ Roo le, ì yjinra bayke báy law huoke dekeke a ì d'áake vu mbom bo tul-e. I d'aa ferì báy faake, ì h'á law-rì do ndin ká d'í bay ha'na bo, zadfka nzo'obri d'aa bay bo tul-rì gor hoy le, bari ká ì rad rì bay tul simsed kere baarì ká ì se fal Krisi na, sahoj bay bari na a seke ri báy. ¹⁷ Tusuke le, kóko seke fe bay d'áa fe kere ká law Ngerew'uru hii na, ndad' mba d'áa fe k'ayaya, ¹⁸ bay jì le, be Krisi k'ì sùo-ε na, ka ko seke fe a hu ba mb'iw hoy ba gb'uke bay tul feyaa nzo'obri. Be ká'a ba nzo'ob fe d'áa báy zad'e nzed'em na, ka hu bay tul nzo'ob fe d'áa k'ayari bay ha'na bo, ka yjinra rì se luo Ngerew'uru. Krisi na, nzo'obri d'aa seke zinj naysuo-ε ì ì ni, roo le, ka yji a kaw báy kumnun báy faa Tem Ngerew'uru. ¹⁹ Báy faa Temke ku na, ka se a ka-káa h'á nzo'ob hudefi ká ì mgba ri naa zad' baw. ²⁰ Ba bari ká pola lew ká bil sewke taa *Noe ká ì may nzaa Ngerew'uru na. Be na, ka iki law-e ká tul-rì rud'udu maa báy nam ká Noe ór'oke ped' bér hul tumbii, a h'á nzo'obri riw bele ká ì nduo ì káw d'í ì yaa sùo-ri báy faa mbii na, tul-ri ba ton'o sid'í nzekre hoy. ²¹ Mbiike ku na kie d'áa tul nduo mbii ká ì d'aa timbed'e key ì y'áake sùo-rì. Ba d'áa tul nduo mbii bay wáake emri ká sùo-rì kele ya, roo le, ba mbika sùo h'á Ngerew'uru báy k'ér bay ká uru saa bil w'ara law-rì ká *tan kad' kad'. D'aa tul nduo mbiike ku na ze yaa rì báy faa tji Zezu Krisi saa luo huf'. ²² Be Krisi ká'a zol a se nulue a kaw tundo ho'do Ngerew'uru na, ka re mbay ká tul led' nzaapedri ká nulue nd'aw, h'urusuori nd'aw, ro'o báy tem h'awri nd'aw pi.

4

Simsed ká rii law Ngerew'uru

¹ Ze munu ká *Krisi ko seke fe ká bil naysuo-ε ká tusiri key na, baarì hoy kara ì léke k'ér bay baarì ì mgba sùo-rì ngo-ngon faa mb'iw munu nd'aw, bay jì le, nzo'ob ká ko seke fe ká bil naysuo-ε bay tul fe d'áa b'eri na, ka pon' nzaa nduo d'áa feyaa na a d'aa mb'aa. ² Munu zu le, úru saa vuri kpuru v'aw báy káw báy kumnun baarì ká tusiri key na, do nun ha'na rì se simsed ká law Ngerew'uru ze hii bo, ì se simsed ká kon naysuo-rì hoy ze hii na mb'aa. ³ Tusuke le, pola na ì mbi saw síe maa fe ì d'áake

feri ká law-rì hii munu ká nzo'obri ká ì tuu Ngerew'uru ya d'aa na. I pon' sùo-rì bo bil fe d'áa taa go'b go'bkeri nd'aw, kon fe d'áa naysuo nd'aw, b'á nzo'ob buo him nd'aw, suna fe sum mbúo nd'aw, vbem mbúo nd'aw, ro'o kó'f w'uru k'iri ká ba fe d'áa lor'ori nd'aw na. ⁴ A timbed'e key ká ì zuo zinj ri ká bil fe d'áa k'ayaya b'arikeri mb'aa na, ì kaw yer ì yji ì rad' rì ká d'í. ⁵ Roo le, namke le, ì k'inja fal fe d'áa bari na h'á Ngerew'uru, be ká'a do d'í ya bay kúnj sal bay zuo tul nzo'ob káw báy kumnunri báy nzo'ob hudefi. ⁶ Sawke mini ze, nzo'ob hudefi na, báy káw báy kumnun bari ko'b ro'bay na, ì ka-káa Bay Kere ha ri a ì kuñ sal bay zuo tul fe d'áa bari munu ká ì kúnjke zuo tul nzo'ob h'awri riw bele na. I ka-káa Bay Kere key na ha ri bay ha'na bo, báy faa Tem Ngerew'uru na, ì máa káwke báy kumnun munu ká be Ngerew'uru na.

⁷ Oro' bie nam ká tusiri key na ton' d'í mb'aa deb' hoy ro. Munu zu le, ì káw báy nun nzemke a ì káw báy nzaa bal-rì kekeke. Be nd'aw ro'o ì máa d'áa nzaa bay kere na báy. ⁸ Fe ká kal tul ferì riw na, ba kóko k'ì ba nzo'ob nun k'ì báy bil w'ara law-rì riw bele, bay jì le, kóko k'ì ba nzo'ob nun k'ì mini key na, feyaa ká do mina mina hoy kara, nzo'obke ker bay se d'í mb'aa. ⁹ I mgba k'ì ba sùo-rì ba lie ba lew tan nguri sùo. ¹⁰ Nzo'ob h'aa h'aa ká sakra baarì ká Ngerew'uru h'á ni fe ini ká maa tul-e le, ka d'áake ped' h'á ku-eri. Baarì na ì do munu ba nzo'ob ped' kereri ká ì d'aa fe báy faake báy fe iniri bo'f bo'f ká Ngerew'uru h'á na. ¹¹ Nzo'ob káa bay na, ndad' bay ha'na ni ka ka-káa Bay Ngerew'uru h'á nzo'obri. A nzo'ob ká d'aa ped' h'á nzo'ob h'awri laa le, ndad' bay ha'na ni ka d'aa báy h'urusuo ká Ngerew'uru h'á ni, bay ha'na bo, ferì riw bele ká ì d'aa na, ì d'áake rin' d'ika bo tul Ngerew'uru báy faa Zezu Krisi, ká rin' d'ika báy h'urusuo do bay tul-e mbiimbam báy mbiimbam ban'guo na. Amem, ndad' bay ha'na ni ka do munu na k'ì!

¹² Baarì yu-iri ká m'ì ko rì ba nzo'ob nun-ì na, kóko seke fe ngónjke ká tji tul-rì bay lieke rì na, ì káw yer ká d'í rii fe ká ba fe ye le ya. ¹³ Roo le, ì d'aa suoriya máa bay tul kóko seke fe Krisi ká ì zuo zinj ni ká d'í, bay ha'na bo, nam ká'a tinake sùo-ε h'á nzo'obri ko rin' d'ika be na, ì záy sùo-rì ì do báy bawda suoriya. ¹⁴ Ze nzo'obri rad' rì bay fal Krisi ká ì mbi na hoy kara, suoriya ba taa baarì, bay jì le, Tem Ngerew'uru ká ba Tem Rin' Dika na, do tul-rì. ¹⁵ Kóko ká nzo'ob mb'iw ká sakra baarì ka ko seke fe munu ká nzo'ob ika nzo'ob, mase nzo'ob riiba, mase dombirim nzo'ob, mase nzo'ob taka tul bay na. ¹⁶ Ze bo, zadfka nzo'ob ko seke fe bay tul fal Krisi ká'a mbi le, ka d'aa sahoj ká d'í ya. Ka d'aa taambol ze ka h'á Ngerew'uru bay tul rin' Krisi ká ì d'aa bo tul-e na.

¹⁷ Tusueke le, nam ká Ngerewuru tii saw kúnj sal bay zuo tul nzobri na vi ro. LEE, nzobri ká i ba taa be na ze a kúnj sal bay zuo tul-ri pola. A zadka'a tiika kúnj sal bay saa tul naari ze pola na waa, a doko mina ro zinj nzobri ká i hii bay dáa law-ri bo tul 'Bay Kere be ya na le woo? ¹⁸ Mbede Ngerewuru baa mii: «Zadka faa yaana sùo nzob fe dáa báy zadé nzedemri ngonj bamba na waa, a doko mina ro zinj nzob law mgbóróri báy nzob feyaari na le*?»

¹⁹ Ze munu zu le, nzobri ká i ko seke fe maa báy law hiiya Ngerewuru na, ndad bay haña ri daa fe kereri banquo í séke nun-ri ba pola, a í ponj sùo-ri ngid' bele bo nduo Nzob Dáa Feri Riwi Bele, be ká'a dō tul bay be ká'a waa na.

5

I daa nun-rì bo tul ped' ká Ngerewuru daa zuo nduo-rì

¹ Timbede key na, m̃ baa bay zinj nzobri ká i ba *ngere tul pedri ká sakra baari. Bi kara m̃ ba ngere tul ped' na ndaw. Kóko seke fe ká tji tul *Krisi na m̃ ko báy nun-i a mí ba nzob bay nasike. A nam ká'a tinate sùo-ε hã nzobri ko rinj dika be na kara, m̃ zuo zinj ni ká dī ndaw. ² Ze m̃ kod' rì bay haña rì dō munu ba nzob kóro baduri, a í ko-kóm ba tul baduri ká Ngerewuru daa ri zuo nduo-rì na. I ko-kóm ba tul-ri báy law kere munu ká Ngerewuru hii bo, báy law pire ya. Pedri ká zuo nduo-rì bay haña rì daa na, ì daa bay zinj fe ká dī ya, roo le, ndad bay haña rì daa báy law hiiya baari k̃j riw bele. ³ Nzobri ká i daa ri zuo nduo-rì na, ì re tul-ri báy ngónke ya, roo le, ì se simsed' kere hã baduri na i ko le, i mbóro. ⁴ A zadka ì daa munu le, nam ká Mbay Tul Nzob Kóro Baduri a tji na, i zinj rinj dika ká ba fe tunduo ká'a doko banquo kpadara.

⁵ Baari kubanri hoy kara dō faa mbjw munu ndaw, ndad bay haña rì dīnj tul-ri ká pol ngere tul pedri na ndaw ro! A baari riw bele na, ì dīnj tul-ri í se yudufu ká sakra k̃j banquo, bay ji le, mbede Ngerewuru baa mii: «Ijgerewuru tunj nzob siika sùori ngerej, roo le, ka daa kere zinj nzobri ká i dīnj tul-ri ká pol-e*.»

⁶ Munu zu le, ì dīnj tul-ri ká pol Ngerewuru Nzob Hurusuo, bay haña bo, namke na maa le, ka úra tul-ri dō siya. ⁷ I nzúma kér bay baari riw bele í daa zúo pol-e, bay ji le, ka ko-kóm ba tul-ri.

⁸ I káw báy nzaa bal-rì kekeke í na-nam ya, bay ji le, nzob tul ngani baari ká ba ngeretemndaya na koro rì bay bíe rì munu ká mbaki kóroke nay a yjw fe kpükru a mgba ni a godō ni tir tir. ⁹ I tunj ni ngerej

í káw tul mbika law baari ngō-ngōj, bay ji le, ì ko ndaw, yj baari ká i kaw báy zadri ká tusiri key riw bele na, i ko seke ferri mini key ndaw. ¹⁰ Fale ká ì ko seke fe bole dī ndji na, Ngerewuru ká ba nzob law kere puluk ká dī rì bay haña rì zuo zinj Krisi, ì ko rinj dika be ká dō banquo na, be k̃j sùo-ε a tina rì saa dī a huo law-rì, a ha rì hurusuo ha ri ngónke ba pola pola a í dō kpakam. ¹¹ Hurusuo ba taa be mbiimbam báy mbiimbam banquo. Amem, ndad bay haña ni ka dō munu na k̃j!

Jro bie soko ká mgbaða

¹² Mbede ni ká pie ya ngudanj key na, m̃ daa báy faa yj naari Silas ká m̃ ko ni ba nzob ká dō tul bay be. M̃ daa mí bóke rì, a mí hii bay haña rì ko ta-tanj mii, ze ká bil kóko seke ferri hoy kara, ì mgba law-rì ngō-ngōj í káwke tul mbika law baari banquo. Be ze ba tusue fe law kere ká Ngerewuru ha rì. I káw tul feke ku na banquo. ¹³ Nzob mbika lawri ká Ngerewuru nan ri zuo bof ká i kaw *Babilon na, ì hii soko ha rì. A Marki ká ba vu-i na kara hii soko ha ri ndaw. ¹⁴ I mgba k̃j girik girik í hiike soko lik lik hã k̃j. Dekeke ka sad' zinj baari riw bele ká i zuo zinj *Krisi na.

2 Piyer Mbede ndeke di sidike ká Piyer daa

Bay ká se tul ferí ká do bil mbede ni key

Mbede key na, i daa ha nzoɓ mbika lawri ká nzoɓ fe fére bayluri dara ri ká tul mbika law bari a i suru tigbaa-ri bay haɗa ri tɔŋ fal fe daa Imri. Ká bay rúu zinj fe niri key na, nzoɓ daa mbede key na koɗ nzoɓ mbika lawri bay haɗa ri kaw tul tuuka Ngerewuru bay Ngerembay Zezu Krisi na ka ngo-ngon. Tuuka Ngerembayke na ba fe ká nzoɓ nasikeri laa bayke bay suku-ri a i ko feke bay nun-ri sùo-ri ká luo Zezu a i suo i baa ha ri.

Bay ká se tul nzoɓri ká i baa mii, Ngerembay Zezu ti yji mbaa na, do nun haɗa nzoɓ mbika lawri ko mgbaka roy yji be na ba fe ká kie iki law bay law ini Ngerewuru ká'a hii bay haɗa nzoɓri riw bele suo kér bay ká tul fe daa kaaya bari.

Maa bayri ká do bil-e

Ngerewuru di nzoɓ mbika law a ha ni ped: 1

Bay ká tunj fe fére nzoɓ fe fére bayluri: 2

Bay ká se tul yji Ngerembay: 3

Soko ká Piyer hii ha nzoɓ mbika lawri

¹ Ba bi Simɔn Piyer ká m̄ ba koy ped Zezu *Krisi, a mi ba nzoɓ ndáy nzaaped be na, m̄ daa mbede key na ha ri baari ká i yga tusue bay ká se tul Krisi na maa ki munu ká buru, bay faa law kere Ngerewuru Nzoɓ Yaana naari Zezu Krisi ká daa fe bay zadé na. ² Ndad bay haɗa law huoke bay dekeke ka sáɗ zinj ri wuruk wuruk bay faa tuuka Ngerewuru bay Ngerembay naari Zezu ba tusue.

Kaw ba nzoɓ Ngerewuru

³ Bay faa hirusuo Ngerewuru na, ka ha naari ferí riw bele ká náa séri sieke bay séke simsed kere ká rii law-ε, bay ji le, náa tuuri Zezu *Krisi be ká'a di naari, bay haɗa bo, naari kara rinj dika bay fe daa be na ka ba taa naari ndaw. ⁴ Be ze, ferí ká'a waa ká ndad bamba tasiri na, ka ha naari bay haɗa bo, náa tjiiri saa bil kon naysuo ká re mbay ká tusiri key ká'a bie nzoɓri, a i daa fe ha ni ka maa ki bay fe daa Ngerewuru. ⁵ Sawke mini ze, i daa hirusuo-ri riw bele tunj ki ká tul tusue bay ká se tul Krisi, i daa fe kere ká rii law-ε. Ká tul fe daa kereke na, i ha tuuka Ngerewuru ka nde di; ⁶ ká tul tuuka Ngerewuru na,

i ha mgbaka sùo ngo-ngon ka nde di; ká tul mgbaka sùo ngo-ngon na, i ha sju law ka nde di; ká tul sju law na, i ha simsed kere ká rii law Ngerewuru ka nde di; ⁷ ká tul simsed kere ká rii law Ngerewuru na, i ha mgbaka ki bay kere ka nde di; a tul mgbaka ki bay kere laa le, i ha law ini ka nde di. ⁸ Zadka i do bay kiji fe niri key, roo fekeri na ngon ká bil law-ri ba pola pola le, i doko bay hirusuo daa fe, ha ri tuuke Ngerembay naari Zezu Krisi na ta-tan. ⁹ A ze bo, nzoɓ ká tike ya le, ka do munu ba nzoɓ raw ká far zad' raa raa. Feyaa beri ká'a daa pola, ká Ngerewuru naa bayke ká tul-e a ha ni *tan kad' kad' na ka yinjra sel.

¹⁰ Be mini ze yu-iri, i daa hirusuo-ri tunj ki ba pola i mbike sùo-ri ha Ngerewuru bay tul diw be ká'a dike ri, a náake ri do bod' na. Zadka i daa munu le, i ti wuru faa ya mban. ¹¹ Be ze, faa do hoy nduo ha ri bay haɗa ri rii zad' ká Ngerembay, Nzoɓ Yaana naari Zezu Krisi re mbay ká di banquo na. ¹² Ze i ko na fe niri key ko, a i do tul tusue bay ká se tul Zezu Krisi ká i yaa bayke na hoy kara, m̄ túma law-ri ká di banquo. ¹³ Mi ko le, do bay zadé, káw bi ká bay kumnun bay na, ba ped bi ká bay haɗa m̄ tuma law-ri, ¹⁴ bay ji le, m̄ ko bay kere, nam tɔŋ ndji hoy bay haɗa m̄ ponj tusiri key munu ká Ngerembay naari Zezu Krisi kie m̄ ha m̄ ko na. ¹⁵ Munu zu le, m̄ nzáa faa kpuru bay haɗa bo, fal hud' bi hoy kara, i maa túma law-ri se tul fe niri key banquo.

¹⁶ I ko, zadka buru baa bay yji Ngerembay naari Zezu Krisi bay bawda hirusuo-ε ha ri na, buru tuu ba sùu ze ha ri ya. Roo le, buru ko bawda rinj dika be bay nun buru gbak gbak. ¹⁷ Nam ká Ngerewuru Baa daa mbay bay rinj dika bo tul-e na, buru do di ndaw. Kusol Nzoɓ Rinj Dika Luye mgbah ha ni laa mii: «Be key na ba Vu-i; m̄ ko ni ba nzoɓ nun-i; ba be na ze sùo-i rii m̄ bamba ká tul-e*.» ¹⁸ Buru ki sùo buru hoy kara, buru laa kusol nzoɓ ká uru saa nulue na, bay ji le, buru do zinj ni mbijw ká tul kuo ká Ngerewuru naa do bod' na. ¹⁹ Be ze, bay ká *nzoɓ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru daa do bil mbede Ngerewuru na, buru daa law buru bo di ba tusue ki. Ba fe ká do ndad bamba bay haɗa ri te suku-ri bay kere i láake, bay ji le, bayke ku na do munu ba huu ndele ká hie gbie ká bil sunj tilo kpuru maa bay nam ká Nzoɓ Yaana Nzoɓri vike, a ha zad' tana be hie ká bil law-ri munu ká rúo tji gbalak a tan zad'. ²⁰ Pola le, ndad bay kóko fe key na bay kere: bayri ká nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru daa do bil

* 1:17 1.17 Mat 3.17. † 1:18 1.18 I kji Mat 17.1-8; Mrk 9.2-23; Luk 9.28-36.

mbede Ngerewuru na, nzoɓ mbjw mini kara maa bay tina saŋwke bay tul gaŋ sùo-ε ya. ²¹ Tusueke le, bayri ká nzoɓ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru tina saŋwke na, i tina bay faa law hiiya nzoɓ pire nzoɓ ya, roo le, Tem Law Pie ze nda faa pol-ri ha ri báake bay ká Ngerewuru ha ri na.

2

Bay ká se tul nzoɓ fe fére bayluri

¹ Nzoɓri ká i dī sùo-ri ba *nzoɓ yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru na, i tji ká sakra nzoɓ Ngerewururi ká pola lew. Do faa mbjw munu ndaw, nzoɓ fe fére bayluri na kara, i tji sakra baari munu ndaw. Bay nzaa ráa bay bari na, i féreke fe fére baylu ká daa ha nzoɓri ðiεke i séke kpuru i tujke Zezu *Krisi ká ba Gaŋ tul-ri ká tina ri saa bil hurusuo koy feyaa. Be mini ze, i dikake here Ngerewuru ho tul-ri ha ni ðiεke ri kod hoy. ² Nzoɓ mbika lawri ngji bamba i séke fal fe daa im bari. Fe daa kaaya nzoɓ fe fére baylukeri ku na daa ha, nzoɓri ká i ko Ngerewuru ya na, i báake bay kaaya se tul faa tusue bay na. ³ Bay faa kon lari ká bay zinj na, nzoɓ fe fére bayluri na, i ula ri bay zinke fe bay bay báa bari ká uru saa kay tul-ri na. Roo le, ba ðje kji hoy na, Ngerewuru Nzoɓ Kuj Sal Bay na do di ya bay daa bay bo tul-ri. Be ká'a ðie ri na ka na-nam ya.

⁴ I ko, led' nzaapedri ká nulue hoy kara, zadka i daa feyaa na, Ngerewuru daa fe zinj ri ya na munu ya, roo le, ka mgba ri a sinj ri bay sal lari a vbuku ri zuo bil huu ká ru-ruma ya, a koro ri do bil sunj tilo ká mgba kji do nduj kpuru bay giyanke nam kuj sal bay. ⁵ A nzoɓri ká pola lew na kara, zadka i daa feyaa na, Ngerewuru daa fe zinj ri ya na munu ya, roo le, ka ha mbam to ha mbii vi yaa zadri remlenj remlenj riw bele ká tusiri key, a ðie nzoɓri ká i hje ni ya na. *Noe huo-ε, ká ka-káa ká daa ká do bay zadε kji hoy ze Ngerewuru yaa ni bay nzoɓ bil hul beri ká tono say. ⁶ Robay, ngerepuo ká *Sodom bay Gomor na kara, Ngerewuru kuj bay zuo tul-ri a ðie ri bay huu kuruk kuruk, a ha ni do ba fe líe kji ká'a tji tul nzoɓ tji Ngerewururi. ⁷ Roo le, *Loɗ, nzoɓ fe daa bay zadε ká kér bay i na bay tul fe daa im nzoɓri ká puokeri ku na, ka yaa ni, ⁸ bay ji le, fe kaaya ká nzoɓ fe daa bay zadεke ko a laa nam bay nam ká sakra bari na, daa ha tul-e do sikda ya. ⁹ Be mini ze, Ngerembay ko faa ká bay yaŋake nzoɓri ká i se simsed' ká rii law-ε ká tul fe ká tji tul-ri ndaw; a ko faa koro nzoɓ fe daa kaayari do fi mbjw ha here be bo tul-ri kpuru tji nam kuj sal bay ndaw pi. ¹⁰ Kakalke le, ka daa here be bo tul

nzoɓri ká i toŋ fal fe daa imri ha konke daa ri ha ri kóke hurusuo-ε ba fe ya.

Nzoɓ fe fére bayluri ká mi baa bay bari ha ri na, i ba nzoɓri ká i ko sùo-ri ma-maa, a i ba nzoɓ siika sùori. I hje nzoɓ riŋ dikari ká nulue ya, roo le, i tji ri tji. ¹¹ Ze led' nzaapedkeri ká nulue ká i do bay hurusuo ngji bamba kal tul nzoɓ riŋ dikakeri ku na hoy kara, i baa bay a i daake bay bo tul-ri i tji ri ke ri ká pol Ngerembay ya. ¹² Roo le, nzoɓ fe fére baylukeri ku na, fe daa bari ba fe daa nay bisuyri ká kér bay bari tiya, ká nzoɓri mgba ri i i ri. Bari nzoɓkeri ku na i rad fe ká i ko saŋwke ya. I huka munu ká nay bisuyri ho. ¹³ Fe kaayari ká i daa zinj nzoɓri na, Ngerewuru a yinjra se tul ri. Fe daa naysuo ká i daa ká ðisie biribinj na ba suoriya bari. I zinj suoriya ká bil nzaa ula ká i ula nzoɓri ká nzaa fe sum law mbjw baari. Dol bari nzoɓkeri ká sakra baari ku na, do ba fe im ká ðie káw nzaa fe sum law mbjwke na a ba sahoj ðen ðen. ¹⁴ Nun-ri ba nun nzaa máy daa nun pieri banquo. Kon daa feyaa hu ká bil law-ri ya. Nzoɓri ká i ngonj ká bil mbika law ya na, i kuo ri ha ri taa ndaw. I ba nzoɓ kóko nun fe. I ba ledri ká bebi Ngerewuru bo tul-ri! ¹⁵ I poŋ faa kere na a i wuru. I daa fe daa *Balam, vu Bosor ká hii daa fe ndaya bay zinke lari, ¹⁶ a le, Ngerewuru yiw ni bay tul mbaka nzaa be, a ha máa maasoba ká baa bay ba mbjw ya na, baa bay bay kusol nzoɓ zinj ni, a gbúke nzaa fe daa kóko nzoɓ yaŋa bay saa nzaa Ngerewuru na ku*.

¹⁷ Nzoɓ fe fére bayluri na, i do munu ba luu mbii ká huɔ kurum kurum. I do munu ba sii mbam ká zuu faa a kálke hōn tanj tókoke. Bari na, Ngerewuru koro zad' ká sii a mgba kji do nduj bay tul-ri. ¹⁸ I sii sùo-ri ká tul bay báa bari ká gor, bay kóko bayri. Bay faa kon naysuo na, i nzaa faa i kuo nzoɓri ká i vi tji timbedε saa sakra nzoɓri ká i raw faa simsed' bari. ¹⁹ Bari nzoɓ fe fére baylukeri ku na, i waa haŋa bari ká i vi tji timbedε na, ha ri káw bay tul-ri, roo le, bari kji sùo-ri na, i ba koy kon fe naysuo ká'a ðie ri, bay ji le, nzoɓ ká daa koy na, ba koy fe ká re mbay ká tul-e. ²⁰ I ko, nzoɓri ká i tji ká bil kon fe naysuo ká tukele key, bay tuuka ká i tuu Ngerembay Nzoɓ Yaŋa naari Zezu Krisi, roo i yji i ri di ba kji ha ri mgba ri kek robay na, nzoɓkeri ku na, i do ndaya bamba tasiri mba dol bari ká pola ku robay. ²¹ Kereke le, haŋa ri ko faa kere ya saa saŋwke ndaf mba haŋa ri tuu Ngerewuru, roo i yji i fere fal-ri ha ni, a i poŋ daaŋ vu mbom bo tul *bol kusol ká tanj kaŋj ká i ha ri na. ²² Fe ká tji tul-ri na, maa kji bay tusue sim bay ká baa mii: «Fe ká váy kuku na roo, a yji a

* 2:16 2.16 I kji Ruo bari 22.21-30. † 2:22 2.22 Sim bayri 26.11.

laa ba kị†.» Rɔbay, «Mbel ká sùò mbii na, ka yji a daa sùò-ε nduo ɔɔɔɔ ba kị.»

3

Nam yji Zezu Krisi

¹ Baari ká m̀ kò rì ba nzoɔ nun-i na, mbede ni key na ba ndeke dī sidike ro ze m̀ daa ha rì key. Ká bil mbederi ká sidī key na, m̀ tuma law-rì se tul fe fére ká i kò ro na bay sùruke tigb̄a rì ha rì kërke bay ka se tul fekeri na báy faake. ² M̀ hii bay haña rì ker se tul bay ká *nzoɔ yāña bayri saa nzaa Ngerewuru baa pola lew, rɔɔ báy *bol kusol ká Ngerembay Nzoɔ Yāña naari fere rì ká i yā bayke báy faa *nzoɔ ndáy nzaapedri na. ³ Pola le, m̀ hii bay haña rì laa bay key na ta-tan: ɔɔɔɔ b̄ie namri na, nzoɔbri ká i dɔ bil kon fe daa naysuo ká mgba law-ri na, i t̄ji i sie rì ⁴ i baa mi: «Zezu ká waa bay ví sùo fe ba fie na wā, ka dɔ h̄a le? Bulu bururi i hu ba d̄je h̄oy, a ferì riw bele ká Ngerewuru daa na, dɔ munu ba d̄ɔkoke báy zad̄e báy tiika daa tusiri k̄i h̄oy.» ⁵ Nzoɔbri ká i baa bay munu ku na, i kò fe kò nd̄a rɔɔ i daa: ba d̄je lew na, Ngerewuru baa bay h̄oy le, tumbam báy tusiri dɔ. Ka tina tusiri saa bil mbii, a h̄a mbii kiri ni gbuk bele*. ⁶ Báy faa mbii na nd̄aw ze Ngerewuru b̄ieke tusiri, a h̄a ni yā zad̄ remleñ remleñ†. ⁷ A bay ká se tul tumbam báy tusiri ká timbede laa le, Ngerewuru koro ri báy faa bay ká mb̄jw na ku bay b̄ie ri báy huu. Ka koro ri kp̄uru t̄ji nam kún sal bay. Ba nam ká'a daa bay ɔɔ tul nzoɔbri ká i h̄je ni ya na a b̄ie ri.

⁸ Roo le, baari ká m̀ kò rì ba nzoɔ nun-i na, fe mb̄jw dɔ dī ku ká i ti yj̄nra ya. Ká nun Ngerewuru na, nam mb̄jw ba mbiimbam isɔɔ sɔɔɔ d̄uɔ zad̄ mb̄jw, a mbiimbam isɔɔ sɔɔɔ d̄uɔ zad̄ mb̄jw laa le, dɔ ba nam ká mb̄jw. ⁹ Ngerembay na mgba roy bay daa fe ká'a waa na ya munu ká nzoɔ h̄aneri ker ku ya. Roo le, ka iki law-ε ká tul-rì, bay ji le, ka hii bay haña nzoɔ mb̄jw kara ka b̄ie ya. Ka hii bay haña nzoɔbri riw bele i suo k̄er bay b̄ari ká tul fe daa k̄aya b̄ari.

¹⁰ Nam vika Ngerembay na dɔ munu ba nzoɔ riiba ká t̄ji mbuɔa. Namke ku na tumbam a z̄ekre báy bawda gire fe ká mgba vbubu. Sie báy few rɔɔ báy mbaymawri na huu a tay ri kp̄olok kp̄olok. Tusiri báy ferì riw bele ká dɔ bil-e na, ti d̄oko mb̄aa‡. ¹¹ Munu ká ferì riw bele a b̄ie munu ku na wā, simsed baari a d̄oko mina ro le? Ndad̄ bay haña rì se simsed ká *tan kad̄ kad̄, i mbi sùò-rì báy zad̄e h̄a Ngerewuru ¹² i ḡyanke nam kún sal bay

be na, i daa h̄urusuo-rì tun k̄i bay haña namke ku na ka vi kod̄ h̄oy. Ba nam ká tumbam a b̄ie báy huu, sie báy few rɔɔ báy mbaymawri na, i s̄a ká bil r̄im huu ká se bilam bilam. ¹³ Roo le, naari na, Ngerewuru waa tumbam fie báy tusiri fie, ba zad̄ ká nzoɔbri daa fe báy zad̄e ká dī. Be ze ba fe ká n̄a ḡyanri na zu.

¹⁴ Be ze, baari ká m̀ kò rì ba nzoɔ nun-i na, pola rɔɔ bay haña namke ka vi na, i daa h̄urusuo-rì riw bele ka tun k̄i bay d̄oko tan kad̄ kad̄ ká pol-e, tan fe k̄aya ká nun-ε nd̄aw, rɔɔ bay d̄oko d̄ekeke z̄in ni nd̄aw pi. ¹⁵ I k̄er i kò, roy ká Ngerembay mgba na, ba faa ká'a ikike law-ε bay haña nzoɔbri z̄inke pam munu ká yj̄ naari Pol ká n̄a kóri ni ba nzoɔ nun naari na, ka daa mbede ha rì báy nun zem ká Ngerewuru h̄a ni. ¹⁶ Ká bil mbede b̄eri riw bele ká'a baa bay se tul fe niri key ká dī na, ka baa bayke na b̄anguɔ. Bay h̄aneri ká dɔ bil mbedeke ku na k̄oko s̄awke nḡon b̄amba. A le, nzoɔbri ká i kò fe ya a i b̄ar s̄aw ya na, i suo k̄er bayke, munu ká i daa dɔ bil zad̄ k̄iri ká bil mbede Ngerewuru nd̄aw. Be ze, i b̄ieke sùò-ri sùò-ri.

¹⁷ A baari nzoɔ buɔ-iri na, timbede key na m̀ baka rì ro. Munu zu le, i nze báy sùò-rì bay haña nzoɔ law ndayari ká i wuru faa kere na, i kúo rì ha rì p̄on tusue bay ká se tul *Krisi ká i daa law-rì ɔɔ dī na ya. ¹⁸ Roo le, i nḡon ká bil law kere Ngerembay Zezu Krisi, Nzoɔ Yāña naari a i t̄uke ni ba pola pola. Riñ d̄ika ba taa be, timbede key nd̄aw kp̄uru b̄anguɔ kp̄ad̄ara. Amem! Ndad̄ bay haña ni ka dɔ munu na k̄i!

* 3:5 3.5 I k̄i Tiika s̄aw fe 1.6,9. † 3:6 3.6 I k̄i Tiika s̄aw fe 7.21-22. ‡ 3:10 3.10 Nzoɔ ndáy bay h̄aneri baa mi: «Tusiri báy ferì riw bele ká dɔ bil-e na kara, huu a tay ri nd̄aw.»

1 Zaa Titire mbede ká Zaa daa

Bay ká se tul feri ká d'ó bil mbede ni key

Mbede key na Zaa daa, bay ji le, kér bayri yóklo ni bay tul nzoŋri ká i daa nzoŋ mbika lawri nduo k̄i. Nzoŋkeri ku na baa mii, Vu Ngerewuru yaa sùo zinj nzoŋ ba tusue ya, ze Zezu kara ba Krisi, nzoŋ ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzoŋri na ya ndaw. Ká bil mbede key na Zaa baa mii, nzoŋ ká daa law-ε bo tul bay na ku le, ka ti máa bay zúo zinj Ngerewuru báy Zezu Krisi ya. Róbay, ka ti máa bay kóro zúo k̄i be báy nzoŋ mbika law hawri ya ndaw. Zezu Krisi na ba Vu Ngerewuru, be ká'a ví yaa sùo zinj nzoŋ. Nzoŋ ká yaa bay key ya le, ka ba nzoŋ tul ngani Krisi. Ngerewuru ba zad' taja a ba nzoŋ law ini. Nzoŋ ká ba taa Ngerewuru na d'ó bil zad' taja báy law ini. 'Be ze ba fe ká daa h̄a nzoŋ zúoke zinj Ngerewuru ndaw, zinj nzoŋ mbika law hawri ndaw pi.

Máa bayri ká d'ó bil-e

Zad' taja báy sunj tilo: 1.1-2.27

Vu Ngerewururi: 2.28-3.24

Nzoŋri ká i d'í sùo-ri ba nzoŋ yaŋa bay

saa nzaa Ngerewuru: 4.1-6

Hii k̄i, báy mbaka tul tukelē: 4.7-5.12

Káw báy kumnun ká d'ó banquo: 5.13-21

Nasi bay ká se tul Zezu

¹ Buru daa mbede key na ha r̄i bay báake bay se tul be ká'a d'ó pola d'od ndaw roo feri d'ó báy na. 'Buru laa bay be ká'a baa ndaw, buru k̄o ni báy nun buru gbak gbak ndaw, nun buru h̄oy kara hu ká tul-e s̄ji s̄ji, a búru zaa ni báy nduo buru k̄i ndaw pi. 'Be na, ka ba Bay ká h̄a nzoŋri káwke báy kumnun, ² a ví yaa sùo zinj nzoŋ h̄a buru k̄o ni, a búru ba nzoŋ bay nasike. Sawke mini ze, buru ka-káa bay be nzoŋ h̄a nzoŋri káw báy kumnun banquo na ha r̄i. 'Be na, ka kaw lakun Baa Ngerewuru ndaw, roo a ví yaa sùo zinj nzoŋ h̄a buru k̄o ni. ³ Fe ká buru k̄o a búru laa bayke na, buru ka-káake ha r̄i, bay h̄a ba baa kara, i daa law mb̄ij ka zinj buru ká buru zúo zinj Baa báy Vi-e Zezu *Krisi. ⁴ Buru daa mbede se tul fe niri key na ha r̄i, bay h̄a suoriya ka yaa bil law naari kpol kpol.

T̄i saa bil fe d'áa yaa bay séke zad' taja

⁵ I k̄o, bay ká buru laa ká nzaa Zezu, a búru baa ha r̄i na ze d'ó key: Ngerewuru ba zad' taja, fe pire nd̄ji mini kara zaa sùo-ε ya. ⁶ Zadka nzoŋ baa mii, beri zúo zinj Ngerewuru, roo a daa fe kaaya banquo le,

nzoŋke ku na ba nzoŋ kúf bay, a fe daa be kara d'ó máa báy tusue bay ya. ⁷ Roo le, zadka náa séri simsed' ká bil zad' taja munu ká Ngerewuru k̄i sùo-ε d'ó bil zad' taja na le, náa zuori zinj k̄i ba lie ba lew, a h̄a sim Zezu Vu Ngerewuru na waa feyaa naari kad' kad' riw bele.

⁸ Zadka nzoŋ baa mii, beri daa feyaa ya le, be k̄i sùo-ε ze ula sùo-ε, a tusue bay kara ti bil law-ε ya. ⁹ A roo le, zadka náa tinari feyaa naari h̄a Ngerewuru le, ka'a ndáka bumake zinj naari, a waa naari *tan kad' kad' ká tul fe kaaya naari na riw bele, bay ji le, ka ba nzoŋ ká'a d'ó tul bay be, a daa fe ká d'ó báy zadē nzedem. ¹⁰ Zadka náa baaari mii, náa dáari feyaa ya le, náa d'iri Ngerewuru ba nzoŋ kúf bay, a Bay be kara d'ó bil law naari ya.

2

¹ Baaari ká i ba vu-iri, m̄i daa mbede se tul fe niri key na ha r̄i bay h̄a r̄i daa feyaa ya. Roo le, zadka nzoŋ ví daa feyaa le, nzoŋ mb̄ij munu ba nzoŋ yaŋa bay ká tul nzoŋri na d'ó pol Baa d'í ku. 'Be na, ba Zezu *Krisi, nzoŋ fe daa báy zadē nzedem na. ² Ba be ká'a mbi sùo-ε ba vuy *fe poy, a kóke seke fe, a zinjke huf bay tul feyaa naari h̄a Ngerewuru ndáke buma zinj naari. A le, bay tul feyaa naari k̄i h̄oy ya, roo le, bay tul feyaa nzoŋri riw bele ká tusiri key. ³ Zadka náa d'ori tul *bol kusol Ngerewuru na le, be ndaw roo, kie naari mii, náa tuuri ni ta-tan báy. ⁴ Nzoŋ ká baa mii, beri tuu ni tuu, roo a d'ó tul bol kusol-eri na ya le, ka ba nzoŋ kúf bay, a tusue bay kara ti bil law-ε ya. ⁵ Roo le, nzoŋ ká daa vu mbom bo tul bay be na, kie mii law ini Ngerewuru na yaa bil law-ε kpol kpol a d'ó báy zadē nzedem. 'Be ndaw roo, náa kóri ta-tan mii, náa zuori zinj ni báy. ⁶ Nzoŋ ká baa mii, beri zúo zinj ni na, d'ó nun h̄a ni ka mbóro simsed' Zezu, a se munu ká be na. ⁷ Vu-iri, baaari ká m̄i k̄o r̄i ba nzoŋ nun-i na, bol kusol ká m̄i daa d'ó mbede ha r̄i key na, ba bol kusol fie ya, roo le, ba táw bol kusol ká i yaa bayke báy nam ká i mbike law-ri h̄oy na. Táw bol kusolke ku na, be ze ba bay ká i laa d'od ro ku. ⁸ Ze munu h̄oy kara, ba bol kusol fie na k̄i. I k̄o, simsed' Zezu na kie naari ba fe fie ba tusue ndaw, a simsed' baaari h̄oy kara kie faa mb̄ij munu ndaw, bay ji le, sunj tilo na d'ó zékre, a zad' taja taa tusueke laa ro ze d'ó tán gberere. ⁹ Nzoŋ ká baa mii, beri d'ó bil zad' taja, roo a fuy yu-ε le, ka d'ó bil sunj tilo na k̄ob róbay zu. ¹⁰ A nzoŋ ká k̄o yu-ε ba nzoŋ nun-ε le, ka kaw bil zad' taja, a fe ká d'ó bil law-ε ba ngud' puu bay h̄a ni te a daa feyaa na, tiya. ¹¹ Roo le, nzoŋ ká fuy yu-ε le, ka d'ó bil sunj tilo, a se bil sunj tiloke na, a zad' ká'a se ba ba d'í na

kara, ka ko faake ya, bay ji le, sunj tilo na fɔmra nun-ε gbiɓli.

Kaw tukele nzoɓ mbika lawri

¹² Baari ká ì ɓa vu-iri na, mǐ ɗaa mbede ni key bay ɓáake ha rǐ mii, feyga baari na, Ngerewuru nda bumake zinj rǐ bay tul fe ká Zezu *Krisi ɗaa na. ¹³ Baari ká ì ɓa ɓaari, mǐ ɗaa mbede ni key bay ɓáake ha rǐ mii, Zezu Krisi, ɓe ká'a ɗo pola ɗoɗ ndaw roo feri ɗo ɓáy na, ì tuu ni ta-tañ. Baari ká ì ɓa kubanri, mǐ ɗaa mbede ni key bay ɓáake ha rǐ mii, ì haw yum ká tul ngeretemndaya na ro. Baari ká ì ɓa vu-iri, mǐ ɗaa mbede ni key bay ɓáake ha rǐ na roɓay mii, ì tuu Baa naari na ta-tañ ro. ¹⁴ Baari ká ì ɓa ɓaari na, mǐ ɗaa mbede ni key bay ɓáake ha rǐ mii, ɓe ká'a ɗo pola ɗoɗ ndaw roo feri ɗo ɓáy na, ì tuu ni ta-tañ ro. Baari ká ì ɓa kubanri na, mǐ ɗaa mbede ni key bay ɓáake ha rǐ mii, ì ɗo ɓáy hurusuo ndaw, Bay Ngerewuru kara ɗaa puo ká bil law-rǐ ndaw, a ì haw yum ká tul ngeretemndaya na ndaw pi.

¹⁵ I ha kon feri ká tukele key ɓáy feri riw bele ká ɗo ɗi na, ka kúo rǐ ya. Zadka nzoɓ ɗaa kon fe ká tukele key na le, faa ká bay haɗa ni hiike Baa Ngerewuru na tiya. ¹⁶ I ko, feri riw bele ká ɗo tukele key na, ɓa fe ká uru saa luu Baa ya, roo le, ɓa feri ká ɗo tukele key hoy. Fekeri na ze ɗo key: ɗaa kon fe naysuo ndaw, kóko nun fe ndaw, roo siika suo ká tul feri ká tusiri key na ndaw pi. ¹⁷ A le, tukele, ɓáy feri riw bele ká ɗo bil-e na ɗo kál. Roo le, nzoɓ ká ɗaa law hiya Ngerewuru na kaw ɓáy kumnun ká ɗo ɓanɗo kpaɗara. ¹⁸ Vu-iri, timbede key na, ɓro ɓie nam ká tusiri key na tòn ɗi mbáa. Bay ká se tul nzoɓ tul ngani Krisi ká'a tji na, ì laa bayke ro. Roo le, timbede key na, nzoɓ tul ngani Krisiri na ì ruo ɓamba ì tji ro. Be ze kie mii, ɓro ɓie nam ká tusiri key na, tòn ɗi mbáa. ¹⁹ Nzoɓkeri ku na, ì ɗo sakra naari key roo ì zol, bay ji le, ì ɓa nzoɓ naari ya. Zadka ì ɓa nzoɓ taa naari na le, ì káw zinj naari key. Roo le, ì tji ká sakra naari key ì zol, bay haɗa ɓo bayke ɗo ta-tañ mii, ɓari riw bele na, ì ɓa nzoɓ taa naari ya. ²⁰ A baari na laa le, ɓáy faa Nzoɓ ká Tanj Kadanj na ze, ì zinke Tem Law Pie*. Be mini ze, baari riw bele na, ì tuuke tusue bay na ta-tañ. ²¹ Ze, mbede ká mǐ ɗaa ha rǐ key na kie a ɓaa mii, ì tuu tusue bay na ya, munu ya. Roo le, baari na, ì tuu tusue bay na ta-tañ, a ì ko ndaw, kúɗ bay mbijw mini kara ti ɗoko bil tusue bay na ya ndaw pi. ²² A waa, nzoɓ ve ze ɓa nzoɓ kúɗ bay na le? Ba ɓe ká'a ɓaa mii, Zezu na ɓa Krisi, nzoɓ

ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzobri na ya. Nzoɓ ká tanj Baa Ngerewuru ɓáy Vi-e na ngereɗ le, ɓa ɓe na kǐ ze ka ɓa nzoɓ tul ngani Krisi. ²³ A nzoɓ ká may a ɓaa mii, Zezu ɓa Vu Ngerewuru ya le, ka may bay ká se tul Baa na ndaw pi zu. A nzoɓ ká nzi-ε tji a ɓaa mii, Zezu ɓa Vu Ngerewuru na laa le, ka zuo zinj Baa na ndaw. ²⁴ Sawke mini ze, baari na, bay ká ì laa ɓáy nam ká ì mbiike law-rǐ na, ì ha ni ɗaa puo ká bil law-rǐ. Zadka bayke ku na ɗaa puo ká bil law-rǐ le, ì zuo zinj Vu Ngerewuru na ndaw, a ì zuo zinj Baa na ndaw. ²⁵ I ko, fe ká Krisi waa bay haɗa naari na ze ɗo key: ɓa kumnun ká ɗo ɓanɗo kpaɗara. ²⁶ Mǐ ɗaa mbede fe niri key na, bay ɓáake bay ha rǐ se tul nzobri ká ì nzaa faa bay ulari ha rǐ wuru. ²⁷ A baari laa le, Tem Law Pie ká Krisi ha rǐ na ɗaa puo ɗo bil law-rǐ ɓanɗo. Munu ká Tem ɓe ɗaa puo ɗo bil law naari na, ì se sie haɗa nzoɓ kǐ ɓoɗ ka ví fereri fe mbáa ro. Tusueke le, Tem ɓe na fereri fe riw bele ɓanɗo, a fe ká'a fereri na ɓa tusue kǐ ɓo, úoke tiya. Be ze, bay ká'a fereri na, ì ha ni ɗaa puo ka ɗo bil law-rǐ, a ì zúoke zinj Krisi na ɓanɗo. ²⁸ Munu zu le, vu-iri, mǐ ɓaa ta-tañ ha rǐ: ì zúo zinj Krisi, bay haɗa ɓo nam ká'a yi a vi na le, law naari ka to ya ndaw, a sahoɗ kara ka se naari ha náa ɗori ɗi ɗi zinj ni ya ndaw pi. ²⁹ Baari na ì ko mii, Ngerewuru ɓa nzoɓ ká ɗo ɓáy zae nzedem. Munu zu le, ndaɗ bay kóko mii, nzoɓ haɗa haɗa ká ɗaa fe ɓáy zae nzedem na, ka ɓa vu Ngerewuru.

3

Nzoɓ mbika lawri na, ì ɓa vu Ngerewururi

¹ Bawda law ini ká Ngerewuru mgba zinj naari na waa, ì ko ya le? ɓáy faa bawda law ini ɓe key na ze, ka ɗike naari ɓa vi-eri. Ká'a ɗika naari ɓa vi-eri hoy ya, tusueke le, naari na, náa ɓári vi-eri! Nzoɓ tukeleri key na, ì tuu naari ɓa vi-eri ya, bay ji le, ɓari na, ì tuu ni ya. ² Vu-iri, baari ká mǐ ko rǐ ɓa nzoɓ nun-i na, timbede key na, náa ɓári vu Ngerewururi kǐ ro. Waa, namke le, náa ɗokori mina le? Be ze ɓa fe ká ɗo *tañ kad kad ya roɓay. A le, náa kóri ta-tañ mii, nam ká *Krisi a yi a ví na, náa riiri ni, bay ji le, náa kókori ni ta-tañ. ³ A nzoɓri riw bele ká ì ɗaa law-rǐ nzokɗo te tul Krisi bay ɗoko munu ká ɓe na, ì ha law-rǐ ka tán kad kad munu ká Krisi kara tán kad kad na. ⁴ Nzoɓ ká ɗaa feyga ɓanɗo na, ka mba nzaa Ngerewuru, bay ji le, feyga na ɓa mbaka nzaa. ⁵ Baari na ì ko ndaw mii, Zezu Krisi na vi tusiri key ɓáy náa feyga

* 2:20 2.20 Nzoɓ ndáy bay haneri ì ker ì ɓaa mii, fe sámi ká ì zinj ɓáy faa Nzoɓ Tanj Kadanj na, ɓa Tem Law Pie. A nzoɓ ndáy bay haneri laa le, ì ker ì ɓaa mii, fe sámi na ɓa Bay Ngerewuru.

nzobri. Be na, ka daa feyaa ndji mini kara ya. ⁶ Be mini ze, nzob ká zuo zih ni na, ka daa feyaa banquo ya. A nzob ká daa feyaa banquo laa le, kie mii, ka ko Zezu Krisi ya ndaw, a tuu ni ya ndaw pi. ⁷ Vu-iri, i ha nzob mbjw mini kara ka ulari ya! Nzob ká daa fe do bay zadε nzedem na, ka do nzedem na ki laa, munu ká Zezu Krisi ki sùo-ε kara do nzedem ndaw na. ⁸ Nzob ká daa feyaa banquo na, ka ba vu ngeretemndaya, bay ji le, ba dje bay tiikake lew hoy na, ngeretemndaya ze ba nzob daa feyaa banquo. I ko, bay bie ped ngeretemndaya na ze, Vu Ngerewuru na vike. ⁹ Nzob ká mbona fie mboni ni ba vu Ngerewuru na, ka ti mbika sùo-ε ba nzob daa feyaa na mbaa, bay ji le, mjiiri fe kere Ngerewuru na do bil law-ε. Munu ká Ngerewuru ba Bi-ε na, ka ti máa daa feyaa na banquo ya. ¹⁰ Be mini ze, bay faa ká do key na, i wálke sakra vu Ngerewururi bay vu ngeretemndaya ri ta-tan: nzob ká daa fe do bay zadε nzedem banquo ya na, ka ba nzob taa Ngerewuru ya, a be ká'a hii yu-ε ya hoy kara, ka ba taa Ngerewuru ya ndaw pi. ¹¹ I ko, kaa bay ká i laa ba dje bay nam ká i mbike law-rì na ze do key: i hii ki ba lie ba lew. ¹² Náa dáari munu ká *Kayi ya. Be na, ka ba nzob taa ngeretemndaya ká'a i yu-ε ki sùo-ε. A waa, bay ji ki ze, ka ike yu-ε na le? Bay ji le, ped daa beri na ndaya, a ped daa yu-ε na laa le, do bay zadε nzedem. ¹³ Yu-iri, Zadka nzobri ká tukele key fuy ri le, i ha ni ka túku ri ya. ¹⁴ Timbedε key na, náa kóri ndaw, hud ti réke mbay ká tul naari mbaa, a náa káwri bay kunnun ká do banquo. Náa kóri munu bay ji le, náa hiiri yu naari. Nzob ká hii yu-ε ya le, hud re mbay ká tul-e kob robay. ¹⁵ A nzob ká fuy yu-ε na, ka ba dombirim nzob. I ko ta-tan ndaw, dombirim nzob na, do bay kunnun ká do banquo na ya. ¹⁶ Hii ki na waa, ba ji ki le? Zezu Krisi na kie naari faake a mbi sùo-ε ha hud bay tul naari. Be mini ze, naari hoy kara, náa mbikari sùo naari ha hud bay tul yu naari ndaw. ¹⁷ Zadka nzob do bay feri, roo a ko nun sie yu-ε ká se sie fe na ya waa, law ini Ngerewuru do bil law nzobke ki zu le woo? ¹⁸ Vu-iri, ndaf bay hana law ini naari ka do bay faa bay ká tji ká nzaa naari rem rem hoy ya, roo le, bay faa ped ká náa dáari na ndaw roo, a kieke tusue law ini Ngerewuru ká do bil law naari na bay. ¹⁹⁻²⁰ Be mini ze, náa kókokeri mii, náa bári nzob baa sùo bay. Ze bil law naari daa bay bo tul naari hoy kara, ká pol Ngerewuru na, law naari a ndaka siri fyo bay, bay ji le, Ngerewuru ba bawda nzob ká kal tul bil law naari, a ko feri riw bele. ²¹ A baari vu-iri ká mii ko ri ba nzob nun-i na, zadka bil law naari

daa bay bo tul naari ya le, náa dokori pol Ngerewuru bay law tókoke ya, ²² a feri riw bele ká náa vbiri ni na, náa zihri feke, bay ji le, náa hjeri bol kusol-eri, a náa dáari fe ká rii law-ε. ²³ I ko, bol kusol-ε ká'a ha naari na ze do key: náa dáari law naari ka bo tul Vi-ε Zezu Krisi, a náa hiikeri ki ba lie ba lew munu ká'a baa na. ²⁴ Nzob ká daa vu mbom bo tul *bol kusol Ngerewuru na, ka zuo zih ni, a Ngerewuru hoy kara zuo zih nzobke na ndaw. A waa, faa ji ze náa kókokeri mii, Ngerewuru na zuo zih naari le? Bay faa Tem Law Pie ká'a ha naari na ze, náa kókokeri.

4

Faa kéle sakra temri

¹ Vu-iri, baari ká mii ko ri ba nzob nun-i na, i yaa bay nzobri ká i di sùo-ri ba nzob doko bay Tem Ngerewuru na munu hoy ya. Roo le, i békle ri ta-tan i ko, waa, nzobkeri ku na i do bay Tem taa Ngerewuru ba tusue ki zu le? I daa munu, bay ji le, nzobri ká i di sùo-ri ba *nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na, i yaa zad kpol kpol ká tusiri key. ² I ko, faa ká i kókoke nzob ká do bay Tem Ngerewuru na ze do key: nzob ká baa mii, Zezu *Krisi na vi yaa sùo zih nzob ba tusue le, nzobke ku na, do bay Tem taa Ngerewuru. ³ A nzob ká ko Zezu na munu ya le, ka do bay tem ká uru saa luo Ngerewuru ya. Nzobke ku na do bay tem taa nzob tul ngani Krisi zu. Baari na, i laa bay ká se tul nzob tul ngani Krisi ká'a vika na ro, a le, timbedε key na, ka do tusiri key do ro. ⁴ A roo le, baari ká i ba vu-iri na, i ba taa Ngerewuru, a i mba tul nzobri ká i di sùo-ri ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru, bay ji le, Tem Ngerewuru ká i doke na, hirusuo-ε kal tul-e taa ngeretemndaya ká do bil law nzob tukeleri key. ⁵ Bari nzobri ká i di sùo-ri ba nzob yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na, i ba nzob taa tukeleri key. Sawke mini ze, bay baa bari do munu ba taa nzob tukeleri ha nzob tukeleri na i te suku-ri i láake bay bari na. ⁶ A naari le, náa bári taa Ngerewuru. Nzob ká tuu Ngerewuru na, ka laa bay naari. A nzob ká ba taa Ngerewuru ya laa le, ka ti láa bay naari ya. Be mini ze, náa kókokeri nzob ká do bay Tem Ngerewuru ká baa suo bay, bay nzob ká do bay tem taa úla nzob na.

Naa hiiri ki

⁷ Baari vu-iri ká mii ko ri ba nzob nun-i na, náa hiiri ki ba lie ba lew, bay ji le, law ini na uru saa luo Ngerewuru. Nzob ká daa law ini zih nzobri le, ka ba vu Ngerewuru, a tuu Ngerewuru na ta-tan. ⁸ A nzob ká daa law ini zih nzobri ya le, ka tuu Ngerewuru ndji mini kara ya

mgban, bay ji le, Ngerewuru ba nzoɔ law ini. ⁹ I ko, fe ka Ngerewuru ɔaa a kɛke naari bawda law ini be na ze do key: ka pie Vi-e ka ba leɔ mbɔw kekkek na ha ni vi tusiri key bay haɔa bo, bay faa be na, naa kawkeri bay kumnun. ¹⁰ Law inike na, ba naari ze naa hiiri Ngerewuru pola na munu ya. Roo le, ba be ki ze ka hii naari, a pie Vi-e ha ni vi mbi suo-e ba vuy *fe poy ka tul puu say huɔ, a puoke mbol feyaa naari. ¹¹ Be ze, baari vu-iri ka mi ko ri ba nzoɔ nun-i na, munu ka Ngerewuru hii naari bamba tasiri na, naari ki hoy kara, do nun haɔa naa hiiri ki ba lie ba lew ndaw. ¹² Ngerewuru na, nzoɔ mbɔw mini kara ko ni bay nun-e ya robay; ze munu hoy kara, zadka naa hiiri ki ba lie ba lew le, Ngerewuru zuo zɔɔ naari ndaw, a law ini be hoy kara yaa bil law naari kpol kpol a do bay zaɔe nzedem. ¹³ Fe ka kie mii, naa zuori zɔɔ Ngerewuru, a be hoy kara ka zuo zɔɔ naari ndaw na, be ze ba Tem be ka'a ha naari na. ¹⁴ Buru ko ndaw mii, Baa Ngerewuru pie Vi-e ha ni vi yaa nzobri ka tusiri key. Ba fe ka buru ko bay nun buru, a buru ba nzoɔ bay nasike. ¹⁵ Nzoɔ ka baa mii, Zezu ba Vu Ngerewuru le, Ngerewuru zuo zɔɔ ni, a be hoy kara ka zuo zɔɔ Ngerewuru ndaw. ¹⁶ Be mini ze, naari na naa kori law ini ka Ngerewuru mgba zɔɔ naari ka naa ɔari law naari bo di na. Ngerewuru ba nzoɔ law ini. Nzoɔ ka ba nzoɔ mgbaka ini le, ka zuo zɔɔ Ngerewuru, a Ngerewuru kara zuo zɔɔ nzoɔke na ndaw. ¹⁷ Zadka law ini Ngerewuru yaa bil law naari kpol kpol a do bay zaɔe nzedem le, nam kun sal bay na, naa dokori pol-e bay law toko ya, bay ji le, kaw naari ka tusiri key na do munu ka taa Zezu *Krisi. ¹⁸ Nzoɔ ka Ngerewuru hii ni na, hie ti mgbaka ni ya. Zadka law ini Ngerewuru yaa bil law nzoɔ kpol kpol a do bay zaɔe nzedem le, hie ti zɔɔ faa ri bil law-e mbaa. I ko, nzoɔ ka ɔaa hie na, ker a baa mi, bay a mgbaka tul beri. Be ze, nzoɔ ka hie mgba ni na, law ini Ngerewuru yaa bil law-e kpol kpol a do bay zaɔe nzedem ka di ya. ¹⁹ A naari le, naa bari nzoɔ law iniri, bay ji le, Ngerewuru hii naari pola dekre. ²⁰ Zadka nzoɔ baa mii, beri hii Ngerewuru, roo a fuy yu-e le, ka ba nzoɔ kuf bay. Tusueke le, nzoɔ ka hii yu-e ka'a ko ni bay nun-e na ya waa, a ɔaa mina ndaw roo, a hii Ngerewuru ka'a ko ni ya le? ²¹ I ko, *bol kusol ka Krisi ki suo-e ha naari na ze do key: nzoɔ ka hii Ngerewuru na, ndaɔ bay haɔa ni ka hii yu-e ndaw.

5

Mbaka tul tuele

¹ Nzoɔ haɔa haɔa ka ɔaa law-e bo tul Zezu, a ko ni ba *Krisi, nzoɔ ka Ngerewuru waa bay pie ni vi yaa nzobri le, ka ba vu Ngerewuru. A nzoɔ ka hii baa leɔ le, ka hii vi-eri na ndaw. ² I ko, faa ka naa kokeri mii, naa hiiri vu Ngerewuru na ze do key: naa hiiri Ngerewuru, a naa ɔari vu mbom bo tul bol kusol-eri. ³ Tusueke le, hii Ngerewuru na, ba ɔaa vu mbom bo tul bol kusol-eri. A bol kusolkeri ku na ba sofa ka hii bamba ya, ⁴ bay ji le, nzobri riw bele ka i ba vu Ngerewuru na, i maa bay mbaka tul feri ka tuele key. Naa mbari tuele na bay faa ɔaa law bo tul Zezu. ⁵ A waa, nzoɔ ve ze maa mbaka tul tuele na le? Ba be hu-e hoy ka ko Zezu ba Vu Ngerewuru.

Nasi bay ka se tul Zezu

⁶ Zezu *Krisi na, ba be ka'a vi tusiri key, a ha ri ɔaa tul-e nduo mbii, a sim be uo yaw yaw ka tul puu say huɔ. Ba mbii ku ki hoy ze, kie bay nasike ya, roo le, ba mbii bay sim sidɔ bele*. A Tem Ngerewuru ki suo-e kara baa nasi bayke ndaw mii, fekeri ku na do ba tusue ki, bay ji le, Tem Ngerewuru na ba tusue bay. ⁷ Be mini ze, fe nasi baykeri na ba say, ⁸ Tem Ngerewuru ndaw, mbii ndaw, roo sim ndaw pi. Fekeri riw bele ku na zuo zɔɔ ki mbɔw hoy. ⁹ Naari na, zadka nzobri baa nasi bay fe le, naa yari bayke, roo le, nasi bay Ngerewuru na mba tul-e be nu ku bay. Ba be na ki ze ka ba nzoɔ nasi bay ka se tul Vi-e na. ¹⁰ Nzoɔ ka ɔaa law-e bo tul Vu Ngerewuru le, nasi bayke key na do bil law-e. A nzoɔ ka ɔaa law-e bo tul bay ka Ngerewuru baa na ya le, ka di Ngerewuru ba nzoɔ kuf bay, bay ji le, ka yaa bay ka'a baa se tul Vi-e na ya. ¹¹ I ko, nasi bay ka Ngerewuru baa ha naari na ze do key: Ngerewuru ha naari kumnun ka do banɔo. Kaw bay kumnunke ku na, do bay faa Vi-e. ¹² Nzoɔ ka zuo zɔɔ Vi-e na, ka do bay kumnunke na; a nzoɔ ka zuo zɔɔ ni ya le, kumnunke na ba taa be ya.

Siɔ tul bay

¹³ Baari ka i ɔaa law-ri bo tul Vu Ngerewuru na, mi ɔaa mbede se tul fe niri key ha ri bay haɔa ri koke ta-taɔ mii: i do bay kumnun ka do banɔo na. ¹⁴ Ka pol Ngerewuru na, naa ti dokori di bay law tokoke ya, bay ji le, naa kori ta-taɔ ba tusue ki: zadka naa vbiri ni fe bay faa law hiya be le, ka laa naari. ¹⁵ Munu ka naa kori ta-taɔ ndaw mii, Ngerewuru laa bay feri riw bele ka naa vbiri ni na, naa kori ndaw, feri ka naa vbiri ni na, naa ziɔri ro.

* 5:6 5.6 Ka zaɔ ni key na «mbii» kie ɔaa tul Zezu nduo mbii, a sim laa le, kie huɔ Zezu ka tul puu say huɔ.

¹⁶ Zadfka nzoɓ ko yu-ε daa feyaa ka se zih ni ba zad huf ka do banquo ya le, ndad bay daa nzaa bay kere bay tul-e, le, Ngerewuru a haɗa ni kaw bay kumnun. Mi baa bay key na se tul nzoɓri ka i gefe tul feyaa ka ha ri se ba zad huf na ya. Tusueke le, feyaa ka ha nzoɓ se ba zad huf na do di ku, roo le, mi baka ri bay haɗa ri daa nzaa bay kere bay tul nzoɓ ka daa munu ku na ya. ¹⁷ Fe daa kaayari riw bele na ba feyaa. Roo le, feyari riw bele na ha nzoɓ se ba zad huf ya.

¹⁸ Naa kori ndaw, nzoɓ ka ba vu Ngerewuru na ti gefe tul feyaa ya, bay ji le, Zezu, Vu Ngerewuru ze koro ni, a ngeretemndaya na ti mgbaka ni vεb, a daa fe seke zih ni ya. ¹⁹ Naa kori ndaw, naari na, naa bari taa Ngerewuru, a nzoɓ tukeleri riw bele na, ngeretemndaya ze re mbay ka tul-ri. ²⁰ Naa kori ndaw, Zezu Vu Ngerewuru na vi tusiri key, a ha naari nun nzem bay haɗa naa tuuri Ngerewuru taa tusueke. Naari na, naa zuori zih Ngerewuru taa tusue bay faa Vi-e Zezu *Krisi. Be na, ka ba Ngerewuru taa tusue, a ba kaw bay kumnun ka do banquo na.

²¹ Be mini ze, yu-iri, i nze bay suori! Ndad bay haɗa ri puo wuru taa goɓ goɓkeri ya.

2 Zaa

Mbede ndeke di sidike ká Zaa daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na Zaa daa ha «má y ká Ngerewuru naa ni do bof bá y vi-eri.» Bayke hii báa mii, má y na ba nzoḅ mbika lawri ká i mbu tul kḷi zaḅ mbjw, a vi-eri laa le, ba nzaa wá w sùori ká bof bof. Zaa na hii bay haṅa nzoḅ mbika lawri hii kḷi ba lie ba lew, a i ru-ruy baṅguo zḷi nzoḅ úla nzoḅri ká i ya zaḅ kpol kpol bá y fe fére bari ká do bá y zaḅ ya se tul Krisi na.

Máa bayri ká do bil-e

Hii kḷi ba fe ká ndaḅ bamba: 1.1-6

Báka bay ká se tul fe fére nzoḅ úla nzoḅri: 1.7-11

Jro bie bay: 1.12-13

Soko ká Zaa hii ha nzoḅ mbika lawri

¹ Bi ká mḷi ba ngeré tul peḅ ká tul nzoḅ mbika lawri ká i mbu tul kḷi na, mḷi daa mbede key ha má y ká Ngerewuru naa ni do bof bá y vi-eri, bari ká mḷi ko ri ba nzoḅ nun-i*. Ba bi hu-o-i hoy ze, mḷi ko ri ba nzoḅ nun-i ya, roo le, ba bari riw bele ká i tuu tusue bay tuu na, ² bay ji le, tusue bay na daa puo ká bil law naari, a saḅ zḷi naari baṅguo. ³ Ndaḅ bay haṅa law huoke ndaw, kóko nun sie nzoḅ ndaw, roo dekeke taa Báa Ngerewuru bá y Vi-e Zezu *Krisi na, ka saḅ zḷi naari, bay haṅa náa dókeri bil tusue bay bá y law ini.

I ko kḷi ba nzoḅ nun kḷi

⁴ Mḷi do bá y bawda suoriya, bay ji le, mḷi zḷi vu-o haṅeri ká i se simsed ká maa bá y tusue bay munu ká Báa mbi nzi-e ká di na. ⁵ A timbede key na, tína kere, mḷi kod mḷi, náa hiiri kḷi ba lie ba lew. Bay ni ká mḷi daa do mbede key na, ba *bol kusol fie ya, roo le, ba bol kusol ká náa yaari bayke bá y nam ká náa mbikeri law naari hoy. ⁶ I ko, hii Ngerewuru na ba daa vu mbom bo tul bol kusol-eri. A bol kusol ká i laa bayke bá y nam ká i mbike law-ri hoy na, fe ze do key: ndaḅ bay haṅa ri do bil law ini baṅguo.

Doko tul sùo bay

⁷ Nzoḅ úla nzoḅri ngji bamba i ya zaḅ kpol kpol ká tusiri key. Bay ká mii, Zezu

*Krisi ví ya sùo zḷi nzoḅ na, i hii bay yaṅa ya. Nzoḅ ká daa fe mini key na, ka ba nzoḅ úla nzoḅ, a ba nzoḅ tul ngani Krisi. ⁸ I nze bá y sùo-ri kḷi ndaw ro, bay haṅa bo peḅ ká i daa na, ka bie gor hoy ya, roo le, i ya fe tundo peḅ bari na bay zaḅ ngid bele. ⁹ I ko, nzoḅ ká do tul bay ká i fere ri se tul Krisi ya, roo a se bá y taa fe bof na, ka zuo zḷi Ngerewuru ya. A nzoḅ ká do tul bayke na ku laa le, ka zuo zḷi Báa ndaw, Vi-e ndaw pi. ¹⁰ Be mini ze, zaḅka nzoḅ se lu-o-ri, roo a fereri bay kḷi bof le, i mgbá ni ba sùo-ri ya, a i hii soko kara ha ni ya ndaw, ¹¹ bay ji le, nzoḅ ká ba bay ha kḷi nzoḅ ká mini na mii: «Mu vi bá y kere» na†, fe hoy kara, ka do bil fe daa kaaya nzoḅke na ndaw.

Wáa bay kóm bá y soko be

¹² Mḷi do bá y feri ngi-ngji bay báa ha ri, roo le, mḷi hii bay vbie bá y nduo-i hoy do mbede ha ri ya. Mḷi hii bay séke lu-o-ri sùo-i bay haṅa náa baari bay ká nun kḷi. Be ndaw roo, suoriya a mbáa bil law naari na gbay gbay bá y.

¹³ Vu tinan-ari‡, bari ká Ngerewuru nan ri do bof ndaw na, i pie bá y soko ha mḷi.

* 1:1 1.1 Nzoḅ ndáy bay haṅeri i ker i báa mii, ngeré tul peḅ daa mbede key na ha má y ká riṅ-e ba Kiriya bá y vi-eri. A nzoḅ haṅeri laa le, i ker i báa mii, má y key na suo bol mbu kḷi nzoḅ mbika lawri, a vi-eri laa le, ba nzoḅ mbika lawri. † 1:11 1.11 Ká zaḅ ni key na ba bay se tul soko kḷi hoy ya, roo le, ba yaṅa nzoḅ ká mu ko ni tan ya, mú poṅ faa ha ni fere nzoḅri fe ká zaḅ mbu kḷi. ‡ 1:13 1.13 Nzoḅ ndáy bay haṅeri i ker i báa mii, «vu tinan-ari» ba nzoḅ mbika lawri ká Zaa kaw zḷi ri.

3 Zaa Mbede ndeke di sayke ka Zaa daa

Bay ka se tul feri ka do bil mbede ni key

Mbede key na Zaa daa a pieke ha nzoɓ ndaka faa pol nzoɓ mbika law mbijw ka riɗ-ε fa Gayus. Ka daa mbede key na a pisike ni bay tul fe daa kere ɓeri riw bele ka'a daa a soke nzoɓ mbika lawri, roo a baka ni bay tul ped ndaya Diyoteref.

Maa bayri ka do bil-e

Zaa pisi fe daa kere Gayus: 1.1-8

Baka bay ka se tul Diyoteref: 1.9-10

Nasi bay fe daa kere Demeterus: 1.11-12

Jro ɓie bay: 1.13-15

Ngere tul ped daa mbede ha Gayus

¹ Bi ka mi ba ngere tul ped ka tul nzoɓ mbika lawri ka i mby tul ki na, mi daa mbede key na ha mu, bo Gayus ka mi ko mu ba nzoɓ nun-i ba tusue na. ² Bo nzoɓ buo-i ka mi ko mu ba nzoɓ nun-i na, mi re bay haɗa fe ɓori riw bele ka do bay kere, suo-o kara ka nduo mu kiyaw kiyaw faa mbijw munu ka para nun suo-o do bay kere dekeke na. ³ Yu naari ka i uru saa luo-o i tji tul buru na, zadka i baa nasi bay bo mii, mu do tul bal-a bay faa tusue bay ndaw, simeɗ bo ka bil tusue bay ndaw na, mi do bil bawda suoriya. ⁴ Fe ka'a haɗa mi bawda suoriya kal tul soro bay ka mi laa mii, vu-iri se simeɗ maa bay tusue bay na, tiya.

Fe daa kere Gayus

⁵ Bo nzoɓ buo-i ka mi ko mu ba nzoɓ nun-i na, fe daa bo do bay zadε ha mu mgbake yu naari na bay kere, ze ba na varuri hoy kara ndaw pi. ⁶ Bay ini bo ka mu mgha na, i lo soroke ka pol nzoɓ mbika lawri ka i mby tul ki. Timbede key na, mi kod mu, mu so ri munu ba pola bay faa varu bari. Mu daa munu bay faa ka ri law Ngerewuru, ⁷ bay ji le, tusueke na, nzoɓkeri ku na, varu bari ka i se na, i se bay tul ped *Krisi, a le, i ya fe mbijw mini kara ka nduo nzoɓri ka i tuu Ngerewuru ya na ya. ⁸ Munu zu le, naari ka naa bari nzoɓ mbika lawri na, ndaɗ bay haɗa naa soɗi kiji nzoɓri ka mini key na. Be ndaw roo, naa zuokeri ziji ri ka bil ped tusue bay na bay.

Ped ndaya Diyoteref

⁹ Mi daa vu mbede mi pieke ha nzoɓ mbika lawri ka i mby tul ki ka luo-o na. Roo le, Diyoteref ka hii bay mbika suo-ε do pol nzoɓ hawri na, ka nda puu bay ka

mi baa na biɗ ba bisuy. ¹⁰ Be ze, zadka mi se le, bay law mgboro bay kud bay be ka'a baa kaaya se tul naari na, mi tina riw bele ba kele. Ba be nu ku hoy ya, roo le, yu naari ka i tji tul-e hoy kara, ka hii bay yaɗa ri ya ndaw, a nzoɓri ka i hii bay yaɗa ri bay kere kara, ka haa ri faake, a nii ri ka sakra nzoɓ mbika lawri.

¹¹ Bo nzoɓ buo-i ka mi ko mu ba nzoɓ nun-i na, mu mboro fe daa kaaya ya, roo le, fe kere ze mu mboro mu daa. Nzoɓ ka daa fe kere ɓanguo na, ka ba nzoɓ taa Ngerewuru. A nzoɓ ka daa fe kaaya ɓanguo laa le, be na ka tuu Ngerewuru ya zu.

Soro ped daa kere Demeterus

¹² A be Demeterus na, nzoɓri riw bele i baa bay be bay kere. Suo bay ka do nzi-ε na kie nasi bay fe daa kere be. Buru hoy kara, buru baa nasi bay be bay kere. Mu ko ndaw, nasi bay ka buru baa na ba tusue ki.

Waa bay kom bay soko be

¹³ Mi do bay feri ngi-ngi bay baa bayke ha mu, roo le, mi hii bay vbie do mbede ha mu ya. ¹⁴ Mi hii bay haɗa bo ndji le, mi se luo-o suo-i, a bo naa baa bay ka nun ki.

¹⁵ Ndaɗ bay haɗa dekeke ka sad ziji mu! Nzoɓ buo-ori ka i do ziji mi key na, i hii soko ha mu. Nzoɓ buo bururi ka i do lew na, mu hii soko ha ri mbijw mbijw riw bele.

Zud Mbede ká Zud daa

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Mbede key na, Zude daa ha nzoɓ mbika lawri bay bakake ri bay ka se tul nzoɓ law ndayari ka i di suo-ri ba nzoɓ mbika law taa tusuɓkeri. Nzoɓkeri ku na, i fere tusuɓ bay Ngerewuru i yokloke ker bay nzoɓri bay faa fe fere bari ka ya zaɗ. Nzoɓ daa mbede key na daa wara bo bil law nzoɓ mbika lawri bay haɗa ri kaw tul tusuɓ bay ka nzoɓ nday nzaapedri fere ri na. Ka hii bay haɗa ri so ki bay faa hirusuo Tem Law Pie.

Bay ka bil mbede Zude key na, ruokeri ri bay ka do bil mbede 2 Piyer 2.

Maa bayri ka do bil-e

Nzoɓ fe fere bayluri, bay fe seke ka'a tji tul-ri: 1.1-16

Mgbaka mbika law bay law ini Ngerewuru: 1.17-23

Rij dika ba taa Ngerewuru: 1.24-25

Soko ka Zud hii ha nzoɓ mbika lawri

¹ Bi Zud ka mi ba yu Zak a mi ba koy ped Zezu *Krisi na, mi daa mbede key na ha bari ka Ngerewuru Baa di ri ha ri do bil law ini be, bari ka Zezu Krisi koro ri na. ² Ndad bay haɗa koko nun sie ndaw, dekeke ndaw, roo bay law ini ndaw na, Ngerewuru ka ha ri kay tul ki ba pola pola.

Zud baka nzoɓ mbika lawri

³ Baari nzoɓ buo-iri ka mi ko ri ba nzoɓ nun-i na, kon daa mbede se tul pam ka naa mburi ki mbij hoy ka di na daa mi ngi bamba, roo le, ker bay ka yoklo mi na, suru mi ha mi daa mbede ni key ha ri, mi daake wara bo bil law-ri bay haɗa ri ruke ruy ka se tul tusuɓ bay ka naa daari law naari bo di, ka Ngerewuru daa zuo nduo nzoɓ beri ba mbij hoy wum na. ⁴ Mi daa mbede ni key na ha ri, bay ji le, nzoɓ law ndaya haneri i ri sakra baari hiyaw hiyaw, i fere bay ka se tul law kere Ngerewuru naari bay zinke faa daa fe imri munu ka law-ri hii. Be ze i tunke Zezu *Krisi, be huo-e ka ba Ganj Tul naari bay Ngerembay naari. Bay ka mgbal tul nzoɓkeri ku na, mbede Ngerewuru baa bayke ba de hoy.

⁵ Ze i ko na feri riw bele ka mi baa bayke ha ri na ko hoy kara, mi yi mi tuma law-ri ba ki robay se tul led Izarayelri ka Ngerewuru ya ri ka bil koy ka tusiri

Eziɓte. Zadka i tun ni ngereɗ i daa law-ri bo tul-e ya na, ka die ri. ⁶ I ker se tul led nzaaped Ngerewururi ka nulue na i ko. Zadka i daa law-ri bo tul hirusuo ka Ngerewuru ha ri na ya, a i pon zad kaw bari ka i do di pola gak na, ka siɗ ri bay sal lari a koro ri do bil sun tilo ka mgbal ki do ndun banɗuo, kpuru maa bay nam kun sal bay luye. ⁷ Robay, i ker se tul fe ka kal ka puo ka *Sodom bay Gomor bay puori ka do lakun-ri na i ko*. Bari nzoɓ puokeri ku na, i daa nun pie bay fe daa imri ka do nun koko ya, faa mbij munu ka nzoɓ rij dikari ka nulue ka Ngerewuru die ri ku na. I do bil koko seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya banɗuo, bay kieke fe ka'a tji tul nzoɓri ka i tun Ngerewuru na, bo ha nzoɓri riw bele i ko.

⁸ Do faa mbij munu ndaw, bari nzoɓri ka i ri sakra baari hiyaw hiyaw na, feri ka vi tul-ri ba lom na ku ri ha ri daake fe daa kon naysuo ndaw, i im hirusuo Ngerewuru ndaw, a i tji ri ke nzoɓ rij dikari ka nulue ndaw pi. ⁹ Misel, be ka'a ba mbay mbij munu ka tul led nzaaped Ngerewururi ka nulue hoy kara, zadka bay ngeretemndaya i vaa ki bay koko nzoɓ ve ze do bay faa bay mbika hud *Moyze na, ka mbi suo-e ba nzoɓ kun bay bo tul-e a tji ri ni ya. Bay ki hoy ze ka baa ha ni mii: «[J]gerembay ka daa mu ko sie!» ¹⁰ Roo le, bari nzoɓkeri ku na, i tji ri fe ka i ko sawke ya, a fe ka i daa ba badi munu ka nay bisuyri daa na, ba feke na ki ze daa ha ri dieke suo-ri kpukdu kpukdu. ¹¹ Koko sie ba taa bari, bay ji le, i mbi faa ka *Kayi mbi*. I pon suo-ri i wuruke faa worok bay tul lari munu ka Balam. I hu bay zad bari riw bele, bay ji le, i tji ka tul Ngerewuru munu ka Kore*. ¹² Dol bari ka sakra baari ku na, do ba fe im ka die kaw nzaa fe sum law mbij baari. I daa suoriya i su i nzo tan saho ya i ker se tul-ri ki suo-ri hoy. Bari na, i do munu ba sii mbam ka zuu faa a kalke hon tan tokoke. I do munu ba puuri ka few lieke vi hoy kara lie ya. Zadka nzoɓri mun puokeri bay sawke nzar nzar zuo kele na, i hu le, i hu na robay. ¹³ I do munu ba nun yij mbii luye ka nda ki pokso pokso a duo emri zuo kele ndoko. I do munu ba mbaymawri ka i wuru zad dol bari ka Ngerewuru koro zad ka sii a mgbal ki do ndun banɗuo bay tul-ri. ¹⁴ Ba de lew hoy, Enok ka ba vu bulu kadok *Adam ka kay ki kay ki ba tono sayke na, ya bay saa nzaa Ngerewuru se tul-ri mii: «I laa key: Ngerembay na a vika saa nulue bay

* 1:7 1.7 I kji Tiika saw fe 19.1-29. Ngerewuru die puo ka Sodom bay Gomor na kpukdu kpukdu bay tul simsed ka ndaya. † 1:9 1.9 Soro bay key na ti bil mbede Ngerewuru ya, roo le, Zibri riw bele na i ko bayke ta-tan. ‡ 1:11 1.11 I kji Tiika saw fe 4.1-16. § 1:11 1.11 I kji Ruɓ bari 22-24; 31.16. * 1:11 1.11 I kji Ruɓ bari 16.1-35.

leɔ nzaaped ɓeri wuruk wuruk ¹⁵ bay kún sal bay zuo tul nzoɓri riw bele. Ka'a ɗáa bay ɓo tul nzoɓ feyɗari bay tul fe kaaya ɓari riw bele ká i ɗáa í túnke Ngerewuru ngereɗ ndaw, roo ɓáy bayri riw bele ká i ɓaa í tjirike ni na ndaw pi.» ¹⁶ Nzoɓkeri ku na, sùo-ri rii ri ya a í nguri sùo-ri ɓanguo. I pɔɗ sùo-ri í ɗáake fe ká kónke ɗaa ri; i ɓaa bay í siike sùo-ri a í ula nzoɓri ɓáy nzaa ráa bay bay zinke fe ká luo-ri.

Nzaa boko ká Zud ha nzoɓ mbika lawri

¹⁷ Baari nzoɓ buo-iri ká mĩ ko ri ɓa nzoɓ nun-i na, ì kér se tul bay ká ɓari nzoɓ ndáy nzaaped Ngerembay naari Zezu *Krisi ɓaa ha ri ká pola na. ¹⁸ I ɓaa ha ri mii: «Ōro ɓie namri le, nzoɓri ká i síe ri, a í ɗaa fe ká kón ɗáake ɗaa ri na, i ɗoko ɗi.» ¹⁹ I ko, ɓa ɓari nzoɓkeri ku na ze, i ɗaa ha téke ɓil kɔ ɗo. Kón fe ɗáa naysuo ze re mbay ká tul-ri ɓo, i ɗo ɓáy Tem Ngerewuru ya.

²⁰ A roo le, ɓaari nzoɓ buo-iri ká mĩ ko ri ɓa nzoɓ nun-i na, ì se nun-ri ɓa pola pola ɓanguo, í ngónke ká tul tusue bay ká i ɗaa law-ri ɓo ɗi, í ɗaa nzaa bay kere ɓáy hurusuo Tem Law Pie. ²¹ I mɓa sùo-ri ngɔ-ngɔɗ í káwke ɓil law ini Ngerewuru, ɓo í gíyanke kumnun ká ɗo ɓanguo ká Ngerembay naari Zezu Krisi ha naari ɓáy faa kóko nun síe ɓe na.

²² Bari ká kér bay ɓari wàa sidi na, ì ko nun síe ɓari ²³ í kúo ri saa ɓil huu í yaa ri. Nzoɓ kɔri kara ì ko nun síe ɓari ndaw, roo le, ì ɗaa ɓáy nun nzemke, ɓo munu ya le, ì rii ɓil fe ɗáa yaa ɓari. Gari em fe ɗáa yaa ɓari na hoy kara, ì zaa ya.

Pisi Ngerewuru

²⁴ Ba Ngerewuru ká maa bay kóro ri ha ri lie ya, a ha ri *taɗ kad kad ká pol-e ká ɓil riɗ ɗika ɓe, ɓáy bawda suoriya. ²⁵ Be Ngerewuru ká mbɔw kekkek ká yaa naari ɓáy faa Ngerembay naari Zezu *Krisi na, ndad bay haɗa riɗ ɗika, ɓáy gaɗa, ɓáy hurusuo, ɓáy réke mbay ká tul feri riw bele na ɓa taa ɓe ɓa ɗɛ lew hoy tji timbede key, a se kpuru ɓa pola ɓanguo. Amem! Ndad bay haɗa ni ka ɗo munu na kɔ!

Fe ká tina nun ha Zaa

Bay ká se tul ferí ká do bil mbede ni key

Ká bil mbede key na, Zaa kji fal ferí ká tji nun-ε ká Zezu Krisi ha ni kó ká tukufu mbii ká Patmos. Báy faa fekeri ku na, Zaa baa bay a huoke law nzoɓ mbika lawri ká i daa nun-ri tuo síe. Mbede key na baa ta-taj ha ri mii, ferí riw bele ká tji na, ba Ngerewuru kji ze mgba do nduo-ε. Jro bie le, ka'a háw yum ká tul nzoɓ tul ngani ferí riw bele báy faa Ngerembay Zezu Krisi. Satan kara do bil nzoɓ tul nganikeri na ku ndaw ká Ngerewuru a bie ri kpukfu kpukfu. Nzoɓ Ngerewururi ká i do tul bay be banɗu na, i kóko nulue fie báy tusiri fie. I káw nzaa fe sum suoriya yaanja kji Vu Baɗu a i daa puo ká Zuruzalem fie na banɗu wum.

- Máa bayri ká do bil-e*
- Titire fe ká tina nun ha Zaa: 1
- Mbede ká'a daa ha nzoɓ mbika lawri zad tɔno say: 2-3
- Mbede káake ká i rji zad tɔno say: 4.1-8.1
- Tjwri ká tɔno say: 8.2-11.19
- Nay sanj báy fe mgbamri ká sídì: 12-13
- Vu Baɗu ká do tul kuo Siɗn, báy nam kún sal bay: 14
- Jro bie huf duku mburuk: 15
- Tunɗo here Ngerewuru ká tɔno say: 16
- Leɗi ngerɛpuo ká Babilɔn: 17.1-19.4
- Nam suoriya yaanja kji Vu Baɗu: 19.5-10
- Bay ká i kun zuo tul fe mgbamri ká sídì, báy leɗi Satan: 19.11-20.14
- Nulue fie, tusiri fie, báy Zuruzalem fie: 21.1-22.5
- Zezu a vika: 22.6-21

Pola roo bay rii bil mbede key

¹ Mbede key na baa bay se tul ferí ká do zad muni ká Zezu *Krisi tina ha nzoɓri kɔ. Ba fe ká Ngerewuru ha ni kɔ, bay hana ni ka kie nzoɓ ped ferí fe ká'a ví vuku. Krisi na suo a pie leɗ nzaaped fe se luu Zaa ká ba nzoɓ ped fe. ² A Zaa na laa le, ferí riw bele ká'a kɔ na, ka baa nasike mii, ba Bay Ngerewuru ndaw, a ba tusue bay ká Zezu Krisi tina ha ni ndaw pi. ³ Suoriya ba taa nzoɓ ká kji mbede ni key ká nun ruo nzoɓri, báy bari ká i laa bayke ká uru saa nzaa Ngerewuru a i daa vu mbom bo

ɗi, bay ji le, nam ká fekeri a tji na tɔn ɗi mbáa ro.

Soko ká Zaa hii ha nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kji bod bod zad tɔno say

⁴ Bi Zaa, mi daa mbede key na ha ri baari nzoɓ mbika lawri ká i mbu tul kji bod bod zad tɔno say ká kuɗu zad ká Azi. Ndad bay hana Ngerewuru, be ká'a do pola doɗ ndaw roo tusiri do báy, be ká do timbede key, ká'a vika na, ka ha ri law huoke báy dekeke. Ndad bay hana Temri ká tɔno say* ká i do pol karingaw mbay be na, ka ha ri law huoke báy dekeke. ⁵ Ndad bay hana Zezu *Krisi, be ká ba nzoɓ nasi bay Ngerewuru báy zadε, be ká'a ba titire nzoɓ ká'a tji saa sakra nzoɓ huɗeri, a ba mbay ká kaw tul mbayri riw bele ká tusiri key na, ka ha ri law huoke báy dekeke na ndaw pi.

Be Zezu na, ka hii naari. Ka tina naari saa bil hirusuo feyga naari báy faa sim be, ⁶ a daa ha náa víri ba *nzoɓ fe poy ferí ká puuroo be bay daa ped ha Bi-ε Ngerewuru. Rinj dika báy hirusuo ba taa be mbiimbam báy mbiimbam banɗu! Amem! Ndad bay hana ni ka do munu na kji!

⁷ I kɔ, be na, a vika báy sii mbam! Nun nzoɓri riw bele i kóko ni, ze bari ká i tud ni i i ni na kara i kóko ni ndaw. Saw kaniri riw bele ká tusiri key na, i ndaka law-ri zad zad bay tul-e. Feke ku na, a doko munu ba tusue kji. Amem! Ndad bay hana ni ka do munu na kji!

⁸ Ngerembay Ngerewuru Nzoɓ Hirusuo Luye na baa mii: «Bi na, mi ba *Alfa bay Omega, be ká'a do pola doɗ ndaw roo tusiri do báy, be ká do timbede key, ká'a vika.»

Zezu tina nun ha Zaa

⁹ Bi Zaa ká mi ba yu baari ká náa bári baw kóko seke fe, ká náa bári nzoɓri ká Ngerewuru re mbay ká tul naari, a náa sɗuri law naari mbjw hoy báy faa zuo zin Zezu na, i mgba mi i vaa ponj mi kaw tukufu mbii ká i ɗi ba Patmos bay tul Bay Ngerewuru ká mi do tul-e mi ka-káake, báy tusue bay ká Zezu tina ha mi na*. ¹⁰ Dimasi mbjw munu ká ba nam Ngerembay na, Tem Ngerewuru mgba mi, le, mi laa kusol nzoɓ mgba belej ká fal-i rii tjw ká nzoɓ ul konɗon. ¹¹ Kusol ká mgba na baa mii: «Fe ká mu kɔ na, mu daa ka do mbede a mú pieke ha nzoɓ mbika lawri ká

* **1:4** 1.4 Suy fe kijnja ká tɔno say ká do bil mbede key na, kie fe ká do báy zadε nzedem. Be mini ze «Temri ká tɔno say» na, kie Tem Ngerewuru ká mbjw hoy ká do báy zadε nzedem bele. † **1:8** 1.8 Alfa ba titire vu máa bay alfabe GEREK, a Omega laa le, ba jro bie vu máa bay alfabe. Zadka Ngerewuru ba Alfa báy Omega na, kie mii ka re mbay ká tul ferí riw bele, a ba nzoɓ tiika saw fe báy nzoɓ jro bie fe. ‡ **1:9** 1.9 Tukufu mbii ká i ɗi ba Patmos na, ba sal faa isoɗ báy Efɛz. Ba zad ká ngeredomayri ká Rom faj nzoɓri ká i hii bay bari mbáa na, i vaa ponj ri zuo ɗi.

i mbu tul kɔ boɔf boɔf zad tɔno say key na: Efez ndaw, Isimirne ndaw, Pergam ndaw, Tiyatir ndaw, Sardes ndaw, Filadelfi ndaw, roo Lawdise ndaw pi.»

¹² Báyji le, m̄ fere nun-i bay kóko nzoɔ ká ɓaa bay zɔn̄ m̄ na. Lee, m̄ kó huu ndeɓe ká i ɗaa s̄i say ká i ɗaa ɓáy lari ká nduy z̄iriri z̄iriri ɓa tɔno say zuo. ¹³ Ká sikɗa huu ndelekeri ku na, nzoɔ mbjw r̄i vu nzoɔ ɗo ɗi. Ka nduo maagari ká pie yul kpuru mɓa fal ɓal-e, a ɗaa sal ɓil ká i ɗaa ɓáy lari ká nduy z̄iriri z̄iriri na tekre nzaa law-e. ¹⁴ Suy tul-e puu tel tel munu ká gari pie, mase munu ká s̄ari, a nun-e se huu kalu kalu munu ká r̄im huu. ¹⁵ Bal-eri nduy munu ká nzaw lari ká i ɗaa nduo huu ha m̄jire t̄ji roo i nzun ha ni nduy, a kusol-e laa le, mɓa munu ká bawda maambiiri ká so gbuu gbuu. ¹⁶ Ka mɓa mbaymawri ɓa tɔno say ɗo nduo hoɗo ɓe, roo maamii ká nzi-ε uo pelem pelem fi sidi bele ɗo t̄ji saa nzi-ε. Nzaa pol-e nduy mbedera mbedera munu ká sie ká ɗo law tul ká'a ke heɗ heɗ.

¹⁷ Zadka m̄ kó ni na báyji le, m̄ lie gb̄ay ɓo pol-e munu ɓa huɗ. Báyji le, ka ɗaa nduo hoɗo ɓe ɓo tul-i a ɓaa mii: «Mu h̄je ya! Bi na, m̄ ɓa Titire Nzoɔ ɓáy Ɔro Bie Nzoɔ. ¹⁸ Mi ɓa Nzoɔ Káw Báy Kumnun. Pola na m̄ hu, roo le, timbeɗe key na m̄ kaw ɓáy kumnun mbiimbam ɓáy mbiimbam ɓanguo. Mi ɗo ɓáy h̄rusuo ká tul huɗ, ɓáy nzoɔ huɗeri ká zad baw. ¹⁹ Munu zu le, fe ká mù kó key na, mu ɗaa ka ɗo mbede; ɓa fe ká ɗo timbeɗe key ndaw, fe ká'a ɗoko v̄w ndaw pi. ²⁰ Saɓ bay ká se tul mbaymawri ká tɔno say ká mù kó ká nduo hoɗo ɓi, ɓáy huu ndele ká tɔno say ká i ɗaa ɓáy lari ká nduy z̄iriri z̄iriri na ze ɗo key: mbaymawri ká tɔno say na ɓa leɗ nzaaped Ngerewururi ká i ɗo tul nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ boɔf boɔf zad tɔno say na, a huu ndeleri ká tɔno say na laa le, ɓa nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ boɔf boɔf zad tɔno say.»

2

Bay ká i ɓaa ha nzoɔ mbika lawri ká Efez

¹ Nzoɔke ku na ɓaa ha m̄ mii: «Mu ɗaa ɓayri key na ka ɗo mbede mú pieke ha leɗ nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ ká Efez na mú ɓaa ha ni ka ɓaa ha ri mii:

* **2:5** 2.5 Zadka Krisi naa huu ndele ɓaari ɓa fal na, kie mii nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ na i nda siri. † **2:6** 2.6 Nzoɔri ká i se fal Nikola na ped ɗaa ɓari ɗo ɓáy zadɗe ya, ɓay ji le, i poɓ s̄u-ri ɓo ɓil fe ɗaa nun pieri a i puo wururi. ‡ **2:7** 2.7 I k̄ji Tiika saɓ fe 2.9. Puu káw ɓáy kumnun ká ɓil mbedeke na, Ngerewuru haa nzoɔri faa suna lereke. Roo le, timbeɗe ká ɓil mbede ni key na, ka poɓ faa ɗo hoy ro ha nzoɔri su. § **2:9** 2.9 Ká ɓil sewke ku na, nzoɔ haɓeri ɗaa h̄je i ker mii, zadka nzoɔ mbika lawri roo Mbay Sezar ɓa Ngerewuru ya na báyji le, i faa fe hie ɓari ndaw, feri ká hul ɓari hoy kara ndaw, a i poɓ ri ɓa nzoɔ k̄kuri. * **2:10** 2.10 Zadka i ɓaa bay se tul «nam duo» ká ɓil mbede key na, kie saɓ sie ká Ngerewuru k̄ji mbi nzi-ε a ɗaa ɓo, ɓo ti kál bol nzi-ε ya.

Nzoɔ ká mɓa mbaymawri ɓa tɔno say ɗo nduo hoɗo ɓe, a se sakra huu ndeleri ká i ɗaa s̄i say ɓa tɔno say ká i ɗaa ɓáy lari ká nduy z̄iriri z̄iriri na ɓaa mii: ² «Fe ɗaa kere ɓaari nzoɔ mbika lawri riw bele na, m̄ kó-kó. Munu-ri ká i ɗaa tuɗ, ɓáy suu law-ri na, m̄ kó ndaw. Baari na, m̄ kó le, i iki law-ri ká tul nzoɔ law mgbórori ya; i lie nzoɔri ká i ɗi s̄u-ri ɓa nzoɔ nday nzaaped Krisiri, roo le, i ɓa nzoɔkeri ya, a i kó ri ɓa nzoɔ kuɗ bayri. ³ Baari na, i suu law-ri ɓanguo, ze i kó seke fe bay tul-i hoy kara law-ri saa ya.

⁴ Roo le, fe ká m̄ hii bayke ká fi luo-ri ya na ze ɗo key: ɓaari na, i hii m̄ i kó m̄ ɓa nzoɔ nun-ri munu ká i ɗaa ɓáy tiika mbika law-ri ya. ⁵ Munu zu le, i k̄er se tul ɗol ɓaari ká pola ká i h̄iike m̄ ɓamba na, i suo k̄er bay ɓaari, i ȳji i ɗaa munu ká i ɗaa pola; ɓo munu ya le, m̄ ȳji bay t̄ji tul-ri, a mi naa huu ndele ɓaari na ɓa fal* . ⁶ Be nu ku hoy kara, m̄ p̄isi r̄i ká tul fe mbjw: i tuɓ fe ɗaa nzoɔri ká i se fal Nikola ḡjereɓ munu ká ɓi†.

⁷ Nzoɔ ká ɗo ɓay suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru ɓaa ha nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ ɓáy zad boɔf boɔf na! A nzoɔ ká haw yum na, puu káw ɓáy kumnun ɓanguo ká ɗo zad káw ndaci ká luo Ngerewuru na, m̄ poɓ faa ha ni su lereke‡.»

Bay ká i ɓaa ha nzoɔ mbika lawri ká Isimirne

⁸ Nzoɔke ku na ɓaa ha m̄ mii: «Mu ɗaa ɓayri key na ka ɗo mbede mú pieke ha leɗ nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzoɔ mbika lawri ká i mbu tul kɔ ká Isimirne, mú ɓaa ha ni ka ɓaa ha ri mii:

Titire Nzoɔ ɓáy Ɔro Bie Nzoɔ, ɓe ká'a hu a ȳji a kaw ɓáy kumnun na ɓaa mii: ⁹ «Kóko seke fe ɓaari nzoɔ mbika lawri na, m̄ kó-kó. K̄ku ɓaari na, m̄ kó-kó ndaw§, roo le, tusueke le, i ɓa nzoɔ feziɓari ká nun Ngerewuru. Bay kaɓayari ká Ziɓri ká i ɗi s̄u-ri ɓa Ziɓ taa tusuekeri ɓaa se tul-ri na, m̄ la-laa. Bari nzoɔkeri ku na, i ɓa Ziɓ taa tusuekeri ya. Mbu k̄ji ɓari na, ɗo ɓa zad mbu k̄ji Satan! ¹⁰ Fe seke ká'a t̄ji tul-ri na, i ha law-ri ka to ká ɗi ya. I laa key: ngeretemndaya a ɗaa ha nzoɔ tul nḡani ɓaari faa nzoɔ haɓeri ká sakra ɓaari zuo hul sal bay lie

law-ri; le, ì òkò bil kóko seke fe nam duo*. I sin law-ri ì òkò tul bay òi kpuru ì huke, le, mì hanja ri káw báy kumnun banḡuo ba fe tundo baari.

¹¹ Nzoɓ ká ðo báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzoɓ mbika lawri ká ì mbuɓ tul k̄i báy zaɗ boɗ boɗ na! A nzoɓ ká haw yum na, huɗ ndeke ði ba siɗike ti ðika riŋ-ε mbáa mḡban.”

Bay ká i baa ha nzoɓ mbika lawri ká Pergam

¹² Nzoɓke ku na baa ha mì mii: «Mu ðaa bayri key na ka ðo mbede mú pieke ha leɗ nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzoɓ mbika lawri ká ì mbuɓ tul k̄i ká Pergam mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Nzoɓ ká ðo báy maamii ká nzi-ε uo pelem pelem fi siɗi bele na baa mii: ¹³ “Zaɗ ká baari nzoɓ mbika lawri ì ðaa puo ká ði na, mì ko-ko; ba zaɗ ká *Satan kaw tul karinḡaw mbay ká ði. Be nu ku hoy kara, ì mbuɓo mì banḡuo. Ze báy sewke ká ì mḡba Antipas ká ba nzoɓ nasi bay òi taa tusueke, a ì ì ni ká puo baari ká Satan ðaa puo ká ði na kara, ì poŋ mbika law baari ká tul-i ya.

¹⁴ Roo le, fe haneri ðo fi luo-ri ði ku ká mì hii bayke ya: Nzoɓ haneri ká sakra baari se fal fe fére *Balam. Be na, ka kie Mbay *Balak faa ká bay hanja leɗ Izarayelri ðaa feyaa ì su náy ká ì puoke fe ha wɗururi, a ì ðaa nun pie[†]. ¹⁵ Nzoɓ haneri ká luo-ri na, ì se fal fe fére nzoɓ taa Nikolari faa mbjw munu na ndaw. ¹⁶ Munu zu le, ì suo kér bay baari! ‘Bo munu ya le, mì t̄ji tul-ri koɗ hoy a mí ruu zinj nzoɓkeri ku na báy maamii ká t̄ji saa nzaa-i.

¹⁷ Nzoɓ ká ðo báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzoɓ mbika lawri ká ì mbuɓ tul k̄i báy zaɗ boɗ boɗ boɗ na! A nzoɓ ká haw yum na, mì hanja ni ngaw ká ðo zaɗ muni ká ì ði ba manne a mì ha ni tisaw pie ndaw[‡]. Ká tul tisawke ku na, ì ðaa riŋ fie ðo ði ká nzoɓ mbjw ko saɓwke ya, ba be huɓ-ε ká’a ya riŋke na ze ka ko.”

Bay ká i baa ha nzoɓ mbika lawri ká Tiyatir

¹⁸ Nzoɓke ku na baa ha mì mii: «Mu ðaa bayri key na ka ðo mbede mú pieke ha leɗ nzaaped Ngerewuru ká kaw tul nzoɓ mbika lawri ká ì mbuɓ tul k̄i ká Tiyatir mú baa ha ni ka baa ha ri mii:

Vu Ngerewuru, be ká nun-ε se huu kalu kalu munu ká riŋ huu, ká bal-eri nduy munu ká nzaw lari ká ì ðaa nduo huu roo ì nzun ha ni nduy na baa mii: ¹⁹ “Fe ðaa baari nzoɓ mbika lawri na mì ko-ko; mì ko mḡbaka ini baari ndaw, ðoko tul bay òi ndaw, peɗri ká ì ðaa ha mì ndaw, roo báy suu law-ri ndaw pi. Mì ká le, peɗ baari ká ì ðaa timbede key na, kal taa hay ká ì ðaa báy titire nam ká ì ðaake law-ri bo tul-i na.

²⁰ Roo le, fe ká mì hii bayke ká luo-ri ya na ze ðo key: M̄y ká peɗ ðaa be ðo munu ba Zezabel na, ì iki law-ri ká tul-e[§] M̄yke ku na, ði suɓ-ε ba nzoɓ yaana bay saa nzaa Ngerewuru a ula nzoɓ peɗ biri a kuɓ ri zuo fal-ε báy faa fe fére be ha ri ðaa nun pie, a ì su náy ká ì puoke fe ha wɗururi. ²¹ Mì poŋ namri ha ni bay hanja ni ka ȳji a suo kér bay be ká tul feyaa beri, roo le, ka hii bay poŋ ðaa nun pie be na ya. ²² Be mini ze, mì poŋ ni ha ni ko seke fe ká tul ðokro; a bari ká ì ðaa nun pie zinj ni na, zadka ì ȳji ì suo kér bay bari, a ì poŋ fe ðaa kaaya bari na ya le, mì hanja ri ko seke fe na ndaw. ²³ Vi-eri na, mì duku ri mburuk, bay hanja nzoɓ mbika lawri ká ì mbuɓ tul k̄i báy zaɗ boɗ boɗ riw bele na ì kóko mii, ði na, mì ba nzoɓ bekle bil law nzoɓri bay kóko kér bay bari báy fe ká law-ri hii. Nzoɓ ha ha ka sakra baari na, mì puo ni fe tundo be maa báy peɗ ðaa be.

²⁴ A baari nzoɓ mbika lawri ká Tiyatir ká ì se fal fe fére ndaya m̄y key ya, ká ì ti ri bil feri ká nzoɓkeri ði ba ‘kér bay *Satan ká ði bamba ká ðo zaɗ muni’ ya na*, mì baa ha ri ta-taŋ: M̄i ti hanja ri soɓa k̄i ya, ²⁵ roo le, fe ká ì ðòke na, ì mḡba ngo-ngoŋ kpuru maa báy nam ví bi.

²⁶⁻²⁸ A nzoɓ ká haw yum, a ðaa fe ká mì hii kpuru t̄ji óro bie nam na le, mì hanja ni huɓusuo réke mbay munu ká ði k̄i mì ya ká luo Baa. Ka’a réke mbay ká tul nzoɓri ká saɓ puo bari boɗ boɗ báy huɓusuo. Ka’a bie nzoɓ ndayari kpukɗu

† **2:14** 2.14 I k̄ji Ruɓ ðari 25.1-2, 31.15-16. ‡ **2:17** 2.17 Manne na ba fe suŋ ká Ngerewuru ha leɗ Izarayelri su ká bil law koɓ. (T̄ji kele 16.14-21.) Ziɓri na ì ker mii, zadka Krisi a vika na, ka’a hóɓ nzoɓri faa mbjw munu na ndaw. A tisaw pie na, nzoɓ haneri ker mii, zadka ì ðaa bo nduo nzoɓ le, ba faa ze ì poŋ ha nzoɓke se zaɗ fe suŋ suoriya Ngerewuru, mase ì ðaa bo nduo nzoɓ ze báy nam kúnj sal bay laa le, kie mii, bay naa ká tul nzoɓke ro zu. § **2:20** 2.20 I k̄ji 1 Mbayri 16.31; 2 Mbayri 9.22. Zezabel na ba m̄y Mbay Akaɓ ká kuɓ wara ha ni puo wɗururi. * **2:24** 2.24 Ká zaɗ ni key na ri fe ká nzoɓ haneri fere nzoɓri fe mii, bay haw yum ká tul ngeretemndaya na, ndaɗ bay ri bil fe kaaya ká’a ðaa na ndaw ro! † **2:26-28** 2.26-28 Ruɓ tiɓie na, kie nzaaru ká ðo ði ya bay sil. Do faa mbjw munu ndaw, nzoɓ ká ðo báy ruɓ tiɓie na, ze ka ðo na sikɗa kóko seke fe hoy kara, ka ko mii, seke fekero na ðo ði ya bay kál.

kpukdu munu ká i ðieke pay ká i mbuo zuo. Mí haña ni rúo tíðie na ndaw†. 29 Nzoð ká ðo báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru ðaa ha nzoð mbika lawri ká i mbu tul kị báy zad' ðoð' ðoð' na!"»

3

Bay ká i ðaa ha nzoð mbika lawri ká Sardes

1 Nzoðke ku na ðaa ha mĩ mii: «Mu ðaa bayri key na ka ðo mbede mú pieke ha led' nzaaped' Ngerewuru ká kaw tul nzoð mbika lawri ká i mbu tul kị ká Sardes mú ðaa ha ni ka ðaa ha ri mii:

Nzoð ká ðo báy Tem Ngerewuru ða tonò say* báy mbaymawri ká tonò say na ka ðaa mii: "Fe ðaa ðaari nzoð mbika lawri riw bele na, mĩ ko-ko. Mĩ ko le, riñ ri mgba ri i fe ká i zañ sùo bay tul-i, roo le, i ða nzoð huferi. 2 I tuma i ha hurusuo ha fe ká tòn ndji ká ðo sùo-ri ròbay na bay haña ni hu bið bið ya, bay ji le, mĩ ko ped' ðaa ðaari na, ðo maa báy zad'e munu ká Ngerewuru ði hii na ya. 3 Munu zu le, i kër se tul Bay Ngerewuru ká i laa i yaa ðo law-ri na. I ðaa vu mbom ka ðo ði, a i suo kër bay ðaari ká tul feyga ðaari. Zadka i tuma ya le, mĩ tji tul-ri mbuða munu ká nzoð riiba tji ke tul nzoð tañ haña ri ko nam ví ði.

4 Roo le, nzoð ðaari hañeri ká i ðo Sardes kị hoy kara, simsed' ðari tañ kaðañ munu ká gari pie ká em mgba ði ya. Bari nzoðkeri ku na, i séke sed' zinj mĩ báy gari pie, bay ji le, i ma-maa†. 5 Be ze, nzoð ká haw yum na, i nduo ni gari pie munu na ndaw. Mĩ ti bumra riñ-ε ká ðil mbede pam ká nulue ya. Mĩ ðaa tañ kað ká pol Baa ndaw, ká pol led' nzaaped' ðeri ndaw mii, ka ða taa ði. 6 Nzoð ká ðo báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru ðaa ha nzoð mbika lawri ká i mbu tul kị báy zad' ðoð' ðoð' na!"»

Bay ká i ðaa ha nzoð mbika lawri ká Filadelfi

7 Nzoðke ku na ðaa ha mĩ mii: «Mu ðaa bayri key na ka ðo mbede mú pieke ha led' nzaaped' Ngerewuru ká kaw tul nzoð mbika lawri ká i mbu tul kị ká Filadelfi mú ðaa ha ni ka ðaa ha ri mii:

Nzoð ká Tañ Kaðañ, ðe Krisi tusueke ká lakerere Mbay David ðo nduo-ε‡, ká mgbuða le, nzoð mbjw maa bay ðar ya; ká dar le, nzoð mbjw maa bay

mgbuða ya na ðaa mii: 8 "Fe ðaa ðaari nzoð mbika lawri riw bele na, mĩ ko-ko. Hurusuo ká i ðoðke na, ndji hoy, mĩ ko-ko. Be nu ku hoy kara, i ðaa vu mbom ðo tul bay ði, a i mañ bay ká tul-i ya. Mĩ mgbuða faa ðo hoy ha ri ká nzoð mbjw maa bay ðar ðo ði ya. 9 A nzoðri ká i ða zad' mbu kị *Satan, nzoð kúf' ðayri ká i ði sùo-ri ða Zið taa tusue, roo le, i ða nzoðkeri ya na, mĩ ðaa ha ri ví huku pol-ri, a mí ha ri ko mii, mĩ hii ri hii. 10 Munu ká i koço bay ði báy suu law na, ði hoy kara, mĩ kóço ri ká ðil seke fe ká'a tji tul nzoðri riw bele ká ðay key ðe ri bay kóço. 11 Ndji hoy le, mĩ vika. Fe ká i ðoðke na, i mgba ngò-ngòñ bay haña ðo, nzoð mbjw mini kara, ka naa fe tunduo ðaari ya.

12 A nzoð ká haw yum na, mĩ haña ni ðo ða nguo sóko *hul kañi Ngerewuru ði; ka'a ðoko ði ðanguo ro ðo, ka ti tji kele mbáa. Mĩ ðaa riñ Ngerewuru ði ðo sùo-ε ndaw, riñ ngerepuo Ngerewuru ði ká ða Zuruzalem fie ká'a ði saa luo-ε ká nulue ndaw, roo riñ-i taa fie na kara ndaw pi. 13 Nzoð ká ðo báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru ðaa ha nzoð mbika lawri ká i mbu tul kị báy zad' ðoð' ðoð' na!"»

Bay ká i ðaa ha nzoð mbika lawri ká Lawdise

14 Nzoðke ku na ðaa ha mĩ mii: «Mu ðaa bayri key na ka ðo mbede mú pieke ha led' nzaaped' Ngerewuru ká kaw tul nzoð mbika lawri ká i mbu tul kị ká Lawdise mú ðaa ha ni ka ðaa ha ri mii:

Nzoð ká i ði ni ða Amem§, nzoð ðoko tul nasi bay Ngerewuru, a ðaa bay tusueke, ðe ká Ngerewuru ðaa feri riw bele báy faa ðe na ðaa mii: 15 "Fe ðaa ðaari nzoð mbika lawri na, mĩ ko-ko. Mĩ ko na, i huo ya ndaw, i zañ ya ndaw. Uwaa! Haña ri huo ðeñ ðeñ, mase haña ri zañ sùo ku na, ndað mba ðoko sikða ðar munu! 16 Munu ká i zañ ya ndaw, i huo ya ndaw na, mĩ sám ri zuo bisuy. 17 I ðaa ká ðil law-ri mii, "Buru ða nzoð feziñari, báy faa ped' ðaa ðuru na, ðuru káwke ðil ndaði, ðuru se sie fe mbjw ya! Roo le, ká nun Ngerewuru na, i ða sie ðamba i maa ya kakalke ndaw, i ða nzoð kükuri i se tigbáa ri hoy nduodí nduodí ndaw, roo nun-ri fúmra gbiðli ndaw ze i ko ya ku!

18 Be ze, mĩ ðo ri bay haña ri vi luo- i i hie lari ká i ðaa nduo huu ha mjire

* 3:1 3.1 I yji i kị FKT 1.4 na i ko. † 3:4 3.4 Gari pie ká nzoð nduo na kie mii, simsed' nzoðke tañ kað' kað' ndaw, a haw yum zinj Krisi ndaw, a kaw báy kumnun ðanguo ndaw pi. ‡ 3:7 3.7 Ká zad' ni key na, Nzoð ká Tañ Kaðañ ká lakerere Mbay David ðo nduo-ε na, ðaa bay se tul Krisi, nzoð ká Ngerewuru waa bay pie ni ví yaa nzoðri. § 3:14 3.14 Nzoð ká i ði ni ða "Amem" na ða Zezu.

tji a nduy zíriri zíriri na, bay haña rì vi ba nzoḅ feziñari ká nun Ngerewuru. I ví hie gari pie í nduo í púḍke zad sahoj baari ká ḍo hoy nduoḍi ku na. I ví hie saḅpuu í ḍaa ḅo nun-rì, bay haña ḅo í kóke zad *tañ kad kad*. ¹⁹ Bi na, nzoḅri riw bele ká m̄ hii ri na, m̄ yjw ri, a mí ndaḍa ri ḅo faa. Munu zu le, ì nduo kiyaw kiyaw í suo kér bay baari ká tul feyaḅ baari. ²⁰ I ko, bi na, m̄ ḍo faa hul mí ḍi fe. A nzoḅ ká laa kusol-i a mgbuḍa faa ha m̄ le, m̄ rii mí se luo-ε, mí s̄u fe zinj ní, a be kara a s̄uḅa fe zinj m̄ ndaw.

²¹ Nzoḅ ká haw yum na, m̄ pónj faa ha ní kaw lakun-i ká tul karingaw mbay bi, munu ká bi kara m̄ haw yum a mí kaw lakun Baa ká tul karingaw mbay be na. ²² Nzoḅ ká ḍo báy suku láa bay na, ka laa bay ká Tem Ngerewuru baa ha nzoḅ mbika lawri ká í mb̄u tul k̄i báy zad ḅoḍ ḅoḍ na!”

4

Rúo Ngerewuru ká nulue

¹ Falε ku na báyyi le, m̄ ko-kóm mí ko faa hul ká nulue mgbuḍa ḍo hoy. Leε, m̄ laa kusol ká baa bay ha m̄ pola mgbā belej munu ba t̄jw ká nzoḅ ul koñron na baa ha m̄ mii: «Mu hil mú vi key, le, m̄ k̄ie m̄ fe ká’a vika fal-ε vuku.» ² Ká zadε ku hoy le, Tem Ngerewuru mgbā m̄; le, ká nulue na, karingaw mbay mbjw ḅo ḍi. Ká tul karingaw mbayke ku na nzoḅ kaw ḍi. ³ Nzoḅke ku na, nduy vedera vedera munu ba tisaw kere ká hie ba huu ká riñ-ε ba *zaspe* báy *sarduwan*. Birimisi kiri karingawke na gbuk a nduy ver ver munu ba tisaw kere ká mbi ba huu ká riñ-ε ba *emerode*. ⁴ Karingaw mbayri ba s̄inj sidi p̄are ninj kiri karingawke na ku. Leε, *ñgere tul pedri ba s̄inj sidi p̄are ninj kaw tul karingawkeri na. I nduo gari pie, a taguḅa mbay ká í ḍaa báy lari ká nduy zíriri zíriri na guḅa tul-ri mbjw mbjw riw bele. ⁵ Ká tul karingaw mbayke ku na, haa mbamri t̄ji saa ḍi gberere gberere, kusolri mgbā belej belej ká ḍi ndaw, mbam ká yjw kp̄ay kp̄ay kara t̄ji saa ḍi ndaw pi. Ká pol karingaw mbayke na, huu mb̄onri ba t̄ono say se ká ḍi; ba Tem Ngerewuru ká t̄ono say*. ⁶ Ká pol karingaw mbayke ku na, fe r̄ii maambii ká nduy a t̄anj k̄arara a ḍo mgbelen ḍo ḍi ndaw. Ká zad ḅóko karingaw mbay ká sikḍa na, fe ḍoko báy kumnunri ba ninj kiri ḍi, pol-e mbjw, fal-ε mbjw, roo fi hoḍo báy fi gel na ḍo ḍi

mbjw mbjw. Fekeri ku na, nunri f̄oro s̄uò-ri, fi pol-a ndaw, fi fal ndaw. ⁷ Fe ḍoko báy kumnun taa titireke ku na, r̄ii mbaki. Ndeke ḍi sidi ke na r̄ii vu b̄aa nday, fe ndeke ḍi sayke na ḍaa nun r̄ii nun nzoḅ, a fe ndeke ḍi ninjke laa le, r̄ii tirim ká ḍo zóko t̄ay. ⁸ Fe ḍoko báy kumnuneri ká mbjw mbjw ninj bele na, i ḍo báy t̄ay ba yie yie ká nunri f̄oro t̄ay bari kpurukud bele, fi pol ndaw, fi fal ndaw pi. Sunj báy bisie bañguo na, i baa mii:

«[Jgerembay, Ngerewuru Nzoḅ Hurusuo Luye,
Nzoḅ T̄anj Kadan, Kadan, Kadan,
Nzoḅ ká ḍo pola ḍoḍ ndaw roo tusiri ḍo báy,
ká ḍo timbedε key, ká’a vika.»

⁹ Bañguo na, zadka fe ḍoko báy kumnunri ká ninj ḍaa riñ ḍika í ḍaa mbay roo í ḍaa taambol ha be ká kaw tul karingaw mbay, Nzoḅ Káw Báy Kumnun mbiimbam báy mbiimbam bañguo na báyyi le, ¹⁰ ñgere tul pedri ká s̄inj sidi p̄are ninj na, i ví huku pol be ká kaw tul karingaw mbay na, í ruo Nzoḅ Káw Báy Kumnun mbiimbam báy mbiimbam bañguo a í nan taguḅa mbay bari, í v̄aa ḍaa zuo pol karingaw mbayke na í baa mii:

¹¹ «[Jgerembay, Ngerewuru buru:
Riñ ḍika ndaw, ḍaa mbay ndaw, hurusuo ndaw na
ba taa ḅo, bay ji le, m̄ ma-maa.
Ba ḅo k̄i ze m̄ ḍaa feri riw bele;
báy law h̄iyya ḅo ze m̄ hii bay haña feri ḍo,
ze mú ḍaa fekere.»

5

Rúo Vu baḍu Ngerewuru

¹ Falε ku le, m̄ ko mbede ká í ka-káa ḍo nduo hoḍo nzoḅ ká kaw tul karingaw mbay na. Mbedeke ku na, i vbie bay ḍo bil-e ndaw, ḍo fal-ε ndaw, í r̄ji nzi-ε zad t̄ono say. ² Leε, m̄ ko led̄ nzaaped Ngerewuru mbjw munu ká ba nzoḅ hurusuo ká ḍo b̄aa bay belej báy bawda kusol-e a vbi bay mii: «Nzoḅ ve ze maa nzuo zad r̄iike ká t̄ono say na, a mgbuḍa nzi-ε a k̄ij bay ká ḍo bil-e le*?» ³ Roo le, nzoḅ ká maa mgbuḍa bay k̄ijna bay ká ḍo bil-e na mbjw tiya, ká nulue ya ndaw, tusiri key ya ndaw, ká zad baw ya ndaw pi. ⁴ A le, m̄ re-rew báy mbii nun-i mgbobo mgbobo, bay ji le, nzoḅ mbjw maa bay mgbuḍa bay kóko fe ká ḍo bil-e ya. ⁵ Báyyi le, ñgere tul ped̄ mbjw baa ha m̄ mii: «Mu re-rew ya. Mu ko!

* **3:18** 3.18 Ngerepuo ká Lawdise na riñ-ε mgbā bamba bay tul feziña be ndaw, gari lari ndaw, roo saḅpuu bóko nun ndaw pi. Roo le, fekere na ba fe ká kele k̄i hoy. Ngerewuru na ko fe ká ḍo bil law nzoḅ. * **4:5** 4.5 I yji í k̄ij FKT 1.4 na í ko. * **5:2** 5.2 Ká bil sewke ku na, mbede káake ká ngeredomayri ḍaa na, i r̄ji nzi-ε báy dikay a í iki dikay na báy fe ká í ḍaa nduo vu nduo-ri, bay haña nzoḅri kóke nzoḅ ḍaa mbedeke. Ba nzoḅ ká ḍo báy faa huo-ε hoy ze maa bay mgbuḍa.

Mbaki key ká ba saw kani Zuda, vu bulu Mbay *David na, haw yum a maa nzuo nzaa mbede ká i rji zad tɔno say na.»

⁶ LEE, m̃ ko vu bađu mbjw do siya ká lakun karingaw mbay na, le, fe doko báy kumnunri ká niŋ báy *ngere tul pedri na, i kiri ni gbuk. Ka r̃i Vu Bađu ká i i ni ba *fe poy, a do báy t̃jw ba tɔno say, nun ba tɔno say ká ba Tem Ngerewuru ká tɔno say ká'a pie ri báy zadri riw bele ká tusiri key. ⁷ Vu Bađu ku na, vaa yaa mbede ká do nduo hođo fe ká kaw tul karingaw mbay na. ⁸ Zadka'a yaa mbedeke na báyii le, fe doko báy kumnunri ká niŋ báy ngere tul pedri ká s̃j̃n s̃iđi p̃are niŋ na, i huku siri ká pol Vu Bađu. Bari mbjw mbjw bele na, i do báy nzaŋa báy tunguo ká i daa báy lari ká nduy z̃iriri z̃iriri, ká feru ká i uu ká bare f̃u b̃y b̃y mbáa d̃i. Fe úkeri na, ba nzaa bay kereri ká nzođ taa Ngerewururi i daa. ⁹ Robay, i d̃i sim fie mii:

«Bo Vu Bađu na, mù ma-maa.

Mù maa bay mbika mbede ká i kaa na,
a mú nzuo zad r̃ikeri,
bay ji le, bo na, i i mù ha sim bo uo,
a le, báy faa sim bo na, mù p̃oke mbol
ká tul nzođri
ká saw kani bari bođ bođ bele,
nzaa bay bari bođ bođ bele ndaw,
saw bari bođ bođ bele ndaw,
roo saw puo bari bođ bođ bele ndaw
na,
ha ri vi ba taa Ngerewuru.

¹⁰ Mù daa ha ri vi ba nzođ fe poyri ká puoruo bo bay daa ped ha Ngerewuru naari, a i re mbay ká tusiri key.»

¹¹ Báyii le, m̃ ko-kóm, a mí laa kusol ruo led nzaaped Ngerewururi ng̃ji bamba wuruk wuruk mba k̃iŋa. I kiri karingaw mbay báy fe doko báy kumnunri ká niŋ, roo báy ngere tul pedri na, ¹² a i d̃i sim m̃gba m̃gba ba siya mii:

«Vu Bađu ká i i ni na,
ng̃oŋo ndaw, feziŋa ndaw, nun nzem
ndaw, h̃urusuo ndaw,
daa mbay ndaw, riŋ d̃ika ndaw, roo
pisi ndaw na
ba taa be, bay ji le, ka ma-maa!»

¹³ Robay, m̃ laa kusol feru riw bele ká Ngerewuru daa, ká nulue ndaw, tusiri key ndaw, zad baw ndaw, ká bil bawda maambii ndaw, roo báy feru riw bele ká'a daa na, i d̃i sim mii:

«[Jgerewuru, nzođ ká kaw tul karingaw
mbay báy Vu Bađu na,
pisi ndaw, daa mbay ndaw,
riŋ d̃ika ndaw, roo h̃urusuo ndaw na,
ba taa bari mbiimbam báy mbiimbam
banguo!»

¹⁴ LEE, fe doko báy kumnunri ká niŋ na, i ỹiŋra báy bay mii: «Amem! Ndađ bay haŋa ni ka do munu na k̃i!» A le, ngere tul pedri na i huku siri i ruo ri.

6

Nzuo zad r̃ji mbede

¹ Fale ku le, m̃ ko Vu Bađu nzuo titire zad r̃jike ká tɔno say na, le, m̃ laa kusol fe doko báy kumnun mbjw ká sakrake hawri na baa bay munu ká mbam ká yiw kp̃ay kp̃ay mii: «Mu vi!» ² Báyii le, m̃ ko-kóm mí ko piri pie mbjw! Nzođ ká kaw tul-e na m̃gba ng̃an guo do nduo-e, a i ha ni taguba mbay. Ka se báy h̃urusuo háw yum bay vaa háw yum na rođay.

³ Fale ku le, Vu Bađu na nzuo zad r̃jike ndeke d̃i s̃iđike na, le, m̃ laa kusol fe doko báy kumnun ndeke d̃i s̃iđike ká baa mii: «Mu vi!» ⁴ Báyii le, piri k̃i t̃j̃i, le, s̃uo-e ba s̃je ng̃aw ng̃aw ba huu. Nzođ ká kaw tul-e na, i ha ni h̃urusuo bay haŋa ni náake dekeke ká do sakra nzođri ká tusiri key bay haŋa ri i k̃i, a i ha nzođe ku na bawda maamii.

⁵ Fale ku le, Vu Bađu na nzuo zad r̃jike ndeke d̃i sayke na, le, m̃ laa kusol fe doko báy kumnun ndeke d̃i sayke ká baa mii: «Mu vi!» Báyii le, m̃ ko-kóm mí ko piri pire mbjw! Nzođ ká kaw tul-e na, m̃gba fe líe s̃um do nduo-e. ⁶ LEE, m̃ laa gire fe m̃gba munu ká kusol nzođ uru saa sikda fe doko báy kumnunri ká niŋ na mii: «S̃um kere na, vu tunguo fe h̃ie mbjw bay tul lari ped nam mbjw, a k̃iri s̃um ká do ká k̃ukuri h̃ie na laa le, vu tunguo fe h̃ie say bay tul lari ped nam mbjw na ndaw, roo le, num báy him na, mu suo larike ya*.»

⁷ Fale ku le, Vu Bađu na nzuo zad r̃jike ndeke d̃i niŋke na, le, m̃ laa kusol fe doko báy kumnun ndeke d̃i niŋke ká baa mii: «Mu vi!» ⁸ Báyii le, m̃ ko-kóm mí ko piri pire ká s̃uo-e fere do hoyla! Nzođ ká kaw tul-e na, riŋ-e ba Hud; le, nzođ ká i d̃i ni ba Zad Baw na se fal-e. I ha ri h̃urusuo ika nzođri ká tusiri key. Tusiri ká i te bil-e zad niŋ na, i i nzođri ká zad mbjwe báy faa maamii ndaw, k̃on buo ndaw, hud duku mburuk ndaw, roo báy faa fe m̃gbamri ká tusiri ndaw pi.

⁹ Fale ku le, Vu Bađu na nzuo zad r̃jike ndeke d̃i ndebeke na, le, m̃ ko-kóm ba saw *tutakra fe poy a mí ko para nun s̃uo nzođri ká i i ri bay tul Bay Ngerewuru ká i ka-káake báy nasi bay ká i baa báy zad na. ¹⁰ I guu fe ba siya mii: «[Jgerembay, bo ká mù ba Nzođ Tán Kadanj mú ba Ngerewuru tusueke na, waa, mù giyan bay sie ha ndaw roo bay k̃uj sal bay zuo tul

* 6:6 6.6 Ká zad ni key na, baa bay se tul k̃on ká'a líe bo zad ha lari fe payri ng̃on bamba. S̃um kere ká zad ni key na, ba s̃um ká i d̃i ba ble, a k̃iri s̃um ká k̃ukuri h̃ie na laa le, i d̃i ba orge.

nzoɓ tukeleri key, a mú ɗaa seke zinj ri bay tul buru ká i i buru na le?»¹¹ Lee, i ha ri maagari pie ká pie yul mbjw mbjw báy zad ɓari bele†, a i ɓaa ha ri bay haɗa ri giyaɗ ndji i mɓa ɗaram saw sie haɗe kpuru há suy baw pedf ɓari báy yu ɓari ká i ika ri munu ká ɓari na, ka maa ndaw ro!

¹² Fale ku le, mi ko Vu Baɗu na nzuo zad riike ndeke di yieke na, le, tusiri laɗ yik yik ndaw, sie fere a sii zɗuru munu ɓa gari maɗ sie ndaw, few báy kukruke laa le, fere a sji doroɗo munu ɓa sim ndaw.¹³ Mbaymawri gay saa tumbam zuo siri rib munu ɓa lere puu ká sji ya báy, ká bawda zuu kuu le, gay saa puuke.¹⁴ Tumbam kaa nduy zuo tul ki ndoko munu ká i káake mbede. Kuori báy tukudu mbiiri riw bele na, i soro ká zad ɗol ɓari ɓa pola pola.¹⁵ Mbayri ká tusiri key ndaw, ngereri ndaw, ngerenzob yumri ndaw, nzoɓ feziɗari ndaw, nzoɓ hirusuori ndaw, ɓay nzoɓ hawri riw bele, koyri bay nzoɓ hoykeri ndaw na, i ɗuu bay vaa muɗ suo-ri ká bil puɗ kuo báy sakra tisawri ká tul kuori.¹⁶ I ɓaa há kuori báy tisawri mii: «I gay zuo tul buru i puɗ buru bay haɗa nun be ká kaw tul karingaw mbay na, ka ko buru ya ndaw, a ɗuru ɗo di di báy here Vu Baɗu na ndaw,¹⁷ bay ji le, bawda nam here ɓari na vi ro, a waɗa a ve ze a máa bay ɓar giw ká pol hereke na le woo?»

7

Nzobri ká teke surum Ngerewuru ɗo suo-ri

¹ Fale ku báyji le, mi ko led nzaaped Ngerewururi ɓa nin, i ɗo siya ká tuj zad ká nin ká tusiri; i mɓa zuuri ká nin bay haɗa zuu mbjw mini kara ka kuu ká tusiri key ya ndaw, ká tul bawda maambii ya ndaw, ká tul puu mbjw mini kara ya ndaw pi.² Roɓay, mi ko led nzaaped Ngerewuru ki uru saa fi tiya ká zad tji sie na, a mɓa fe teke surum Ngerewuru Nzoɓ Káw Báy Kumnun ɗo nduo-ε. Ka ɗaa fe báy bawda kusol-e beleɗ há led nzaaped Ngerewururi ká nin ká Ngerewuru ha ri hirusuo pola bay haɗa ri ɓeike tusiri, roɓ báy bawda maambii na mii:³ «I ɓie fe mbjw ká tusiri ya ndaw, ká bil bawda maambii ya ndaw, puuri ya ndaw, kpuru há buru te surum ɗo nzaa pol nzoɓ pedf Ngerewuru naari na ndaw ro!»⁴ Báyji le, mi laa suy ruo nzobri ká i te surum Ngerewuru ɗo nzaa pol-ri na: i ɓa isodf sodf duo zad isodf báy sijn nin ɓare nin (144.000) ká saw kani led Izarayelri riw bele.

⁵ Nzobri ká saw kani Zuda ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000). Nzobri ká saw kani Ruben ɓa isodf sodf duo zad

duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw kani Gad ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw.⁶ Nzobri ká saw kani Azer ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw kani Neftali ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw kani Manase ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw.⁷ Nzobri ká saw kani Simegn ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw kani Levi ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw kani Isakar ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw.⁸ Nzobri ká saw kani Zabulon ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Nzobri ká saw kani Zezeb ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw. Roɓ, nzobri ká saw kani Bezame ɓa isodf sodf duo zad duo fale sidi (12.000) ndaw pi.

Ruo nzobri ká i ɓa taa Ngerewuru

⁹ Fale ku le, mi ko-kóm na roɓay, le, mi ko ruo nzobri ngji bamba tasiri hoɗo hoɗo ká nzoɓ mbjw mini kara maa bay kija ri ya. Ba nzobri ká saw puo ɓari ɓodf ɓodf bele, saw kani ɓari ɓodf ɓodf bele ndaw, saw ɓari ɓodf ɓodf bele ndaw, roɓ nzaa bay ɓari ɓodf ɓodf bele ndaw pi. ɓari na, i ɗo pol karingaw mbay ndaw, pol Vu Baɗu ndaw; i nduo maagari pie ká pie yul, a i mɓa vay kandaw ká i fed ɗo nduo-ri gbiri gbiri.¹⁰ I guu fe mɓa mɓa ɓa siya beleɗ mii:

«Pam na uru saa luo Ngerewuru naari ká kaw tul karingaw mbay, uru saa luo Vu Baɗu ndaw!»

¹¹ Báyji le, led nzaaped Ngerewururi riw bele ká i kiri karingaw mbay ndaw, *ngere tul pedri ndaw, roɓ fe ɗoko báy kumnunri ká nin ndaw na, i huku siri i ɗaa tul-ri tunj ká pol karingaw mbay a i ruo Ngerewuru¹² mii:

«Amem! Pisi ndaw, rinj dika ndaw, nun nzem ndaw, taambol ndaw, ɗaa mbay ndaw, ngonɗo ndaw, roɓ hirusuo ndaw, ɓa taa Ngerewuru naari mbiimbam báy mbiimbam ɓangwaɗ! Amem! Ndadf bay haɗa ni ka ɗo munu na kji!»

¹³ Báyji le, nzoɓ mbjw ká sakra ngere tul pedri na vbi mi bay mii: «Nzoɓ niri key ká i nduo maagari ɓa pie, pie yul na, i ɓa nzoɓ veri, mase i uru saa zad haɗa le?»¹⁴ Lee, mi yijira báy bay há ni mii: «Mbay ɓi, ɓa ɓo ze mu ko.» Lee, ka ɓaa há mi mii: «Ba ɓari ká i tji saa bil bawda fe ɗaa nun tuo sie zu. I waa maagari ɓari báy sim Vu Baɗu na há ni puu kpaɗ kpaɗ.¹⁵ Sawke mini ze, i ɗo pol karingaw mbay Ngerewuru i ruo

† 6:11 6.11 I yji i kji FKT 3.4 na i ko.

ni suŋ báy bisie ká bil hul kani be. A le, be ká kaw tul karingaw mbay na, a pud ri. ¹⁶ Kon ti seke ri mbáa ndaw, kon mbii ti seke ri mbáa ndaw, sie ti zan ri mbáa ndaw, zad zana taa bilu biluke kara ti zan ri mbáa ndaw, ¹⁷ bay ji le, Vu Bađu ká do sikda karingaw mbay na, a bá nzo b koro ri, a nda faa pol-ri se zad luka mbiiri ká ha ri kaw báy kumnun ká do banquo na. Lee, Ngerewuru a taa mbii nun-ri riw bele.»

8

Nzuo zad riike ndeke di tono sayke

¹ Fale le, Vu Bađu na nzuo zad riike ndeke di tono sayke, le, zad do ndin ká nulue maa vu saw sie sin say. ² Lee, mi ko lef nzaaped Ngerewuru tono say ká i do pol-e; i ha ri tiw ba tono say.

³ Báyji le, lef nzaaped Ngerewuru ki vi do di ya báy *tutakra uu fe. Ka mgba huo fe uu fe ká i daa báy lari ká nduy ziriri ziriri na do nduo-e. I ha ni vayri ká bare fu buy buy ngji bamba bay hana ni ka uu nde ki mbjw hoy bay nzaa bay kere nzo b taa Ngerewuru riw bele ká tutakra uu fe ká i daa báy lari ká nduy ziriri ziriri ká do pol karingaw mbay na, bay hana Ngerewuru. ⁴ Nzaa bay kere nzo b taa Ngerewuru báy zuu huo feri ká i uu na, ti saa huo fe uu fe ká do nduo lef nzaaped Ngerewuru na tul tul ká pol Ngerewuru. ⁵ Báyji le, lef nzaaped Ngerewuru na mbi huo fe uu fe na, a faa sie huo ká tutakra uu fe na mbaa di a vbu ba tusiri, le, mbam yiw kpáy kpáy ndaw, a vbu haa gberere gberere ndaw, kusolri mgba beley beley ndaw, roo tusiri lan yik yik ndaw pi.

Tiwri ká tono say

⁶ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ká tono say ká i mgba tiw ba tono say do nduo-ri na, i leke suo-ri bay ul fe.

⁷ Báyji le, lef nzaaped Ngerewuru titire na ul tiw be. Lee, sari báy huo ká zukri ki báy sim na, i kuna ri wusuk zuo tusiri. Tusiri ká i te bil-e zad say na, zad mbjwke huo se di, puuri ká i te bil-e zad say na, zad mbjwke huo tay kpólok kpólok ndaw, roo suy pameri riw bele ká do di na kara huo se kpoy kpoy ndaw pi.

⁸ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di sidike na ul tiw be. Lee, i vbu fe rii bawda kuo ká vuo huo bilam há ni todo bo bawda maambii. Bawda maambii ká i te bil-e zad say na, zad mbjwke fere a ba sim dororo. ⁹ A fe daa Ngerewuru riw bele ká i do báy kumnun ká bil bawda maambii ká i te bil-e zad say na, zad mbjwke hu mburuk, roo bawda hul tumbii báy zad e

riw bele ká i kud zad say na, zad mbjwke die kasak kasak.

¹⁰ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di sayke na ul tiw be. Lee, bawda mbaymaw ká hie gbie munu ká huo mbon na todo saa nulue. Nduo mbiiri báy faa luka mbiiri ká i te bil-e ba zad say na, ka todo bo bil-e zad mbjwke, ¹¹ ha mbiike na fere a zon bak bak ha nzo b ri ngji bamba zin hud bay mbiike ká i nzo na. Rin mbaymawke ku na ba Zo-zon.

¹² Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di ninke na ul tiw be. Lee, sie báy few, roo báy mbaymawri ká i saka ri zad say say na, zad mbjw mbiikeri na hie mbáa. Bil nam mbjw ká i te bil-e zad say na, zad mbjwke na, zad tana ti di ya, a suŋ ká i te bil-e zad say na kara, do munu na ndaw pi.

¹³ Mi ko-kom na robay, le, mi laa gire tirim ká zo a hãri tumbam siya a ba bay ba siya mi: «Seke fe woo! Seke fe woo! Seke fe taa minake roo a boko tul nzo b ri ká tusiri key báy nam ká lef nzaaped Ngerewuru hawri ká ton say i ulke tiw bari na le!»

9

¹ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di ndebeke na ul tiw be. Lee, mi ko mbaymaw mbjw ká todo saa nulue bo tusiri; le, Ngerewuru ha ni lakerere *luo zad baw ká gbuke tiya. ² Báyji le, mbaymaw na mgbuda faake, le, zuu huo ti ndururu rii zuu huo ndana. Zuu huuke ku na daa ha sie báy zuu na fere a ha zad do ndun. ³ Lee, tazalari ti saa bil zuu huo na, a i yaa zad kpol kpol ká tusiri key. Ngerewuru ha ri hurusuo rii hurusuo ká ndayri doke; a le, ⁴ ka ba ha ri bay hana ri daa fe seke ka zin suy ya ndaw, puu ya ndaw, vay fe ká luo ya ndaw, roo le, i daa seke zin nzo b ri ká i te surum Ngerewuru do nzaa pol-ri ya ki hoy. ⁵ Tazalari na, Ngerewuru ha ri faa bay hana ri i nzo b ri na ku ya. Roo le, i dara ri ko sie ki hoy mbolon mbolon few ndebe*. Dárake ku na, sekeke rii seke nday ká so nzo b. ⁶ Ká bil fere ká ndebe ku na, nzo b ri nzaara hud, roo le, i ti zin ni ya; i hii hud, roo le, hud a diu di di zin ri.

⁷ Tazalakeri ku na, i rii piriri ká i do di ya bay daa ruy. Ká tul-ri na, fe rii tagu ba mbay ká i daa báy lari ká nduy ziriri ziriri guba di; a nun-ri laa le, rii nun nzo b. ⁸ Suy tul-ri rii suy tul máyri, a sere-ri laa le, rii sere mbaki. ⁹ Ká nzaa law-ri na, fe rii gari lari ká ngon koky do di. Gire tay bari mgba rii gire ruo puupusuri ká piriri kuo gbokro gbokro báy takra ba zad ruy. ¹⁰ Nzaa saw-ri do báy naz munu ká taa nday. Báy faa saw-ri na, i do báy

* 9:5 9.5 Few ndebe na ba nam káw báy kumnun tazalari.

hurusuo dáake seke zinj nzoŋri ká bil fewri ká ndeŋe na ku. ¹¹ I do báy mbay tul-ri mbjw, be ká'a ba lef nzaaped Ngerewuru pola a daa ped ha ni, le, timbeŋe na ka ba nzoŋ tul ngani be a ba mbay luo zad baw ká gbúke tiya. Rin-ε báy nzaa eboro le, ba Abadon, a báy nzaa gerek laa le, ba Apoliyon. Maa saw rinke le, ba Nzoŋ Bíe Zad.

¹² Titire seke fe na kal ro, le, seke fe hayri ká tòn sidí na a vika fal-ε vuku roŋbay.

¹³ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke dí yieke na, ul t̄w be. Leε, m̄ laa kusol mgba ká t̄w zadri ká *tutakra úu fe ká i daa báy lari ká nduy z̄iriri z̄iriri ká ŋo pol Ngerewuru. ¹⁴ Kusol ká mgba na, baa bay ha lef nzaaped Ngerewuru ndeke dí yieke ká mgba t̄w do nduo-ε na mii: «Hina lef nzaaped Ngerewururi ká nin ká i sin ri zuo dí ya báy bawda nduo mbii ká i dí ba Efarat.» ¹⁵ Leε, lef nzaaped Ngerewururi ká nin ká Ngerewuru ha ri do dí ya i gyan saw sieke ndaw, namke ndaw, fewke ndaw, roo mbiimbamke ndaw na, i hina ri bay haŋa ŋo, nzoŋri ká i te bil-e zad say na, i i zad mbjwke. ¹⁶ Nzoŋ káw tul piri yumri ká m̄ ko ri na, i tuu súyke ha m̄ la-laa; le, i nḡji bamba wuruk wuruk mba k̄inja†.

¹⁷ Piriri báy nzoŋ káw tul-riri ká m̄ ko ri ká bil fe ká tina nun ha m̄ na, i do mini key: i do báy gari lari ká nḡon k̄okyo ba s̄je ndaw, do ngul ndaw, a ba tawori ndaw pi. Tul piriri na, do munu ba tul mbakiri. Huu báy zuu huu, roo báy tisaw ká vuo huu a f̄u kpiri kpiri t̄ji saa bil law nzaa-ri wulam wulam. ¹⁸ Báy faa fe nuri ká say ká t̄ji saa bil law nzaa piriri, ká ba bíe ká mbi báy zadri na, nzoŋri ká i te bil-e zad say na, zad mbjwke zinke huf, ¹⁹ bay ji le, hurusuo piriri na do bil law nzaa-ri báy saw-ri. Saw-ri na r̄ii soyi ká i do báy tul bay dáake seke zinj nzoŋri.

²⁰ A bie nzoŋri ká i hu-huf bíekeri ká mbi báy zad ku ya na, i suo kér bay bari ká tul ped k̄aya bari ya. I roo temndayari, báy ferí ká i ko ba wuru bari ká i daa báy k̄iri lariri boŋ boŋ ká nduy ndaw, tisaw ndaw, roo puu ndaw na, ba pola pola. Ba ferí ká i ko-kóm ya ndaw, i láa bay ya ndaw, a i se-seŋ ya ndaw pi. ²¹ Nzoŋkeri ku na, i suo kér bay bari ká tul ika nzoŋ ya ndaw, fe daa mḡji bari ya ndaw, fe daa loŋo bari ya ndaw, mase riiba bari ya ndaw pi.

10

Lef nzaaped Ngerewuru báy vu mbede káake

¹ Fale le, m̄ ko lef nzaaped Ngerewuru k̄i mbjw ká ba nzoŋ hurusuo uru saa

nulue a do dí ba tusiri. Sii mbam pud ni rididí; birimisi kiri tul-e gbuk, nzaa pole-nduy mbedera mbedera munu ká sie so, a bal-eri kara do munu bawda nguo ká do hadak a mbi huu wuo t̄ji siya. ² Ka mgba vu mbede káake ká mgbudá do hoy na do nduo-ε. Ka daa bal-ε hodo to tul bawda maambii, a daa bal-ε gel to tusiri, ³ a daa fe báy bawda kusol-e beŋer r̄ii fe daa mbaki. Fale ká'a daa fe na báyi le, mbamri ká tonɔ say na, i hii nzi-ε gbaw. ⁴ Zadka i baa bay báy zad bari gbaw na báyi le, m̄ do dí ya bay vbie bay bari na do mbede. Roo le, m̄ laa kusol mbjw mgba ká nulue a baa ha m̄ mii: «Bayri ká mbamri ká tonɔ say baa na, mu koro ba muni; mu vbie do mbede ya.»

⁵ Báyi le, lef nzaaped Ngerewuru ká m̄ ko ni pola ká do siya ká tul bawda maambii báy tusiri na ura nduo hodo be ba siya, ⁶ a haa huf báy rin be ká kaw báy kunnun mbiimbam báy mbiimbam banguo, be ká'a daa tumbam báy ferí riw bele ká do dí ndaw, a daa tusiri báy ferí riw bele ká do dí ndaw, roo a daa bawda maambii báy ferí riw bele ká do bil-e ndaw na, ka baa ta-tar mii: «Gyanke ti mbáa! ⁷ Zadka lef nzaaped Ngerewuru ndeke dí tonɔ sayke a ul t̄w be na báyi le, fe ká Ngerewuru leke ká do zad munu na, a daa o báy zadε munu ká'a baa bayke ha nzoŋ ped ferí ká i ba nzoŋ yaaŋa bayri saa nzi-ε na.»

⁸ Fale le, kusol ká mgba ká nulue ká m̄ laa pola na, baa bay ha m̄ ba k̄i na roŋbay mii: «Mu se mú yaa mbede káake ká nzi-ε mgbudá do hoy ká do nduo lef nzaaped Ngerewuru ká daa bal-ε mbjw to bawda maambii, a mbjwke to tusiri na.» ⁹ Báyi le, m̄ se luo-ε na a mí vbi ni bay haŋa ni ka ha m̄ vu mbedeke na. Leε, ka baa ha m̄ mii: «Yaa mú s̄y; a zoŋ bak bak ká bil-a, roo le, ká bil law nzaa-na, a mbel riki riki munu ká num zoro.» ¹⁰ Leε, m̄ yaa vu mbedeke na saa nduo-ε a mí s̄y. Ká bil law nzaa-i na mbel riki riki munu ká num zoro, roo le, zadka m̄ t̄u na, ȳji a zoŋ bak bak ká bil-i. ¹¹ Báyi le, i baa ha m̄ mii: «Ndaŋ bay haŋa m̄ baa bay ká t̄ji saa nzaa Ngerewuru na ba k̄i; ba bay ká se tul fe ká Ngerewuru leke se tul saw nzoŋri nḡji bamba ndaw, saw puo nzoŋri nḡji bamba ndaw, nzáa bayri nḡji bamba ndaw, roo mbayri kara nḡji bamba ndaw pl.»

11

Nzoŋ nasi bay Ngerewururi ká tul-ri sidí

¹ Fale le, i ha m̃ ngasikri, rĩi puu ká i lieke fe, le, Ngerewuru baa ha m̃ mii: «Úru mú ṽáa lie hul k̃ani bi báy *tutakra fe poy, r̃o mú k̃ji nzobri ká i ruo m̃ ká d̃i*. ² Roo le, mú p̃oñ lie mgbañ ká kele, baỹ ji le, m̃i p̃oñ ha nzobri ká i tuu m̃i ya. Bari nzobkeri ku na i t̃od̃ ngerewpuo ká d̃o bod̃ ba taa bi na dũja dũja few̃ s̃iñ nĩñ pãre s̃id̃i†. ³ M̃i hãja hũrusuo ha nzob̃ nasi baỹ b̃iri ká s̃id̃i na; i nduo gari sie i ka-káa baỹ ká t̃ji saa nzaa-i ká bil fewkeri ku ká nam ba is̃od̃ duo zad̃ mb̃iw̃ báy is̃od̃ sod̃ s̃id̃i báy s̃iñ yie (1260).» ⁴ Nzob̃ nasi bayri ká s̃id̃i na, i ba puu oliviyeri ká s̃id̃i báy huu ndeleri ká s̃id̃i ká i d̃aa s̃ii say ká d̃o pol-i, bi ká m̃i ba Ngerembay ká tusiri key na‡. ⁵ Zadka nzob̃ nzaa faa baỹ d̃aa seke z̃iñ ri le, huu a t̃ji saa nzaa-ri baỹ b̃ie nzob̃ tul ng̃ani b̃ariri ku na. Faake mini ndaw ze, nzobkeri ku na i z̃iñke huđ. ⁶ Ká bil fewkeri ku ká i ka-káa baỹ bi na, nzob̃ nasi bayri ká s̃id̃i na, i d̃o báy hũrusuo mgbaka mbam ha ni to ya ndaw, i d̃o báy hũrusuo fére mbii ha ni vi ba s̃im̃ ndaw, a i d̃o báy hũrusuo ndáka tusiri báy k̃iri b̃ieri bod̃ bod̃ ká mbi báy zad̃ ha ni t̃ji tul nzobri munu ká law-ri hii.

⁷ Zadka i báa nasi baỹ b̃ari o na báyii le, fe mgbam ká d̃o yer ká naa *luo zad̃ baw ká gbuke tiya na, a t̃ji a ruu z̃iñ ri, a haw yum ká tul-ri, a i ri. ⁸ Huđ b̃ari a z̃uo zad̃ áake ká bil ngerewpuoke, zad̃ ká i b̃er Ngerembay, ká ba Ngerembay b̃ari ndaw na d̃o tul puu say huđ ká d̃i§. Ngerewpuoke ku na, i mgba i lieke Sod̃m, mase Ezibte. ⁹ Lẽe, nzobri ká saw̃ b̃ari bod̃ bod̃ bele, saw̃ k̃ani b̃ari bod̃ bod̃ bele ndaw, nzaa baỹ b̃ari bod̃ bod̃ bele ndaw, r̃o báy saw̃ puo b̃ari bod̃ bod̃ bele ndaw, na, i vi k̃oko huđ b̃ari nam say mgba nzaaruo k̃i ká sie d̃o law tul, a i p̃oñ faa ha nzobri baỹ hãja ri voro huđ na ya. ¹⁰ Nzob̃ tukeleri na i d̃oko báy suoriya baỹ tul huđ nzob̃ nuri ká s̃id̃i ku na, i zay s̃uo-ri a i pie báy fe ha k̃i ba lie ba lew, baỹ ji le, *nzob̃ yããja bayri saa nzaa Ngerewuru ká s̃id̃i key na, i d̃aa ha tul nzob̃ tukeleri fere báy faa káa baỹ b̃ari.

¹¹ Roo le, fal nam ká say mgba nzaaruo k̃i ká sie d̃o law tul na báyii le, õmi vi saa luo Ngerewuru, a rĩi s̃uo nzobri ká i i ri na, le, i uru siya. Lẽe, b̃ari riw̃ bele ká i d̃o zad̃e i ko ri na h̃je d̃aa ri zikiki. ¹² Báyii le, nzob̃ yããja bayri saa nzaa Ngerewuru ká s̃id̃i na, i laa kusol mgba b̃elen saa nulue a

baa ha ri mii: «Hil i vi key!» Ro, i hil ká bil s̃ii mbam na ba nulue, ha nzob̃ tul ng̃ani b̃ari ko ri báy nun-ri. ¹³ Ká zad̃e ku h̃oy le, tusiri lãj yik yik ha ngerewpuo ká i te bil-e zad̃ duo na, zad̃ mb̃iw̃ke dir wuruk ha nzobri is̃od̃ sod̃ duo zad̃ t̃oñ say z̃iñ huđ baỹ tusiri ka lãj na. Bie nzobri ká i sad̃ ká i kaw báy kumnun báy na, h̃je d̃aa ri zikiki a i d̃aa rĩñ d̃ika bo tul Ngerewuru ká kaw nulue.

¹⁴ Seke fe ndeke d̃i s̃id̃ike na kal ro; le, seke fe ndeke d̃i sayke ro d̃o d̃i ya vuku.

T̃iw̃ ndeke d̃i t̃oñ sayke

¹⁵ Fale le, led̃ nzaaped̃ Ngerewuru ndeke d̃i t̃oñ sayke na ul t̃iw̃ be. Lẽe, m̃i laa kusolri mgba god̃i god̃i ká nulue mii: «Timbed̃e key na, hũrusuo réke mbay ká tul hũrusuori riw̃ bele ká tusiri key na d̃o nduo Ngerembay Ngerewuru naari báy *Krisi, nzob̃ ká'a pie ni vi tusiri key baỹ yããja nzobri na. Ka'a réke mbay mbi-imbam báy mbiimbam bãnguo.» ¹⁶ Báyii le, *nger̃e tul pedri ká s̃iñ s̃id̃i pãre nĩñ ká kaw tul karingaw̃ mbay b̃ari ká pol Ngerewuru na, i huku siri i d̃aa nzaa pol-ri tũj siri i ruo ni mii:

¹⁷ «[Ngerembay, Ngerewuru Nzob̃ Hũrusuo Luye,

bo ká mù d̃o pola d̃od̃ ndaw r̃o tusiri d̃o báy,

bo ká mù d̃o timbed̃e key ndaw na:

Taambol̃ ha mù baỹ tul bawda hũrusuo ká mù dáake ped̃,

a timbed̃e key na mù kaw ba mbay.

¹⁸ Nzobri ká saw̃ puo b̃ari bod̃ bod̃ ká i tuu mù ya na,

law-ri f̃aja ri gbururu gbururu ká tul-a.

Roo le, timbed̃e key na, ba saw̃ sie bo ro baỹ hãja here bo ka bo tul-ri.

Timbed̃e key na, ba saw̃ sie bo ro baỹ hãja mù kũj sal baỹ bo tul nzob̃ huder̃i.

Timbed̃e key na, ba saw̃ sie bo ro baỹ hãja mù ha fe tunduo ha nzob̃ ped̃ b̃ori

ká i ba nzob̃ yããja bayri saa nzaa-a, báy nzobri riw̃ bele ká i ba taa bo ká i h̃je mù,

ze i ba na ngereri, mase led̃ri kara ndaw.

Timbed̃e key na, ba saw̃ sie bo ro baỹ hãja mù b̃ie b̃ari ká i b̃ie tusiri key na kpukdu kpukdu!»

¹⁹ Báyii le, *hul k̃ani Ngerewuru ká nulue na mgbuda d̃o h̃oy ha nzobri ko *sanduku

* 11:1 11.1 I k̃ji Ezekiel 40.1-5; Zakari 2.5-7; 4. Ká zad̃ ni key na, feri ka nzobke lie na, ba feri ká Ngerewuru pud̃ ri.

† 11:2 11.2 Few 42 ba nam 1260 a ba mbiimbam 3,5 ndaw. Bil namkeri ku na, rĩi fe ká ngeretenñdaya re mbay a d̃aa nun nzobri tuo sie b̃amba. Roo le, ba saw̃ sie ká Ngerewuru k̃i d̃aa bo. ‡ 11:4 11.4 Ká bil mbed̃e Zakari 4.1-14 na, puu oliviyeri ká s̃id̃i ká huu ndeleri ká i d̃aa s̃ii say d̃o lakun-e kun-e na, ba nzobri ká Ngerewuru nan ri z̃uo bod̃, a d̃aa num z̃uo tul-ri baỹ hãja ri d̃aa ped̃ be.

§ 11:8 11.8 Ngerewpuoke na ba Zuzuzalem.

sáka kuni ká ɓo ɓil-e. LEE, mbamri vbu haa gberere gberere ndaw, kusolri mɓa beɓeɓ beɓeɓ ndaw, mbamri yiw kpäy kpäy ndaw, tusiri laɓ yik yik ndaw, roo sariri gay zididi zididi zuo siri ndaw pi.

12

Máy báy nay sanj

¹ Báyji le, fe ká kie fe ká ɓa hje zikiki ndad kóko tji saa tumbam. Mi ko máy nzoɓ mbjw ká sie puɗ ni kpurukud munu ɓa gari. Ka ɗaa ɓal-e zuo tul few, roo taguɓa mbay ká mbaymawri duo fale sidi ɗo ɗi guba tul-e. ² Ka ɗo ɓil a ɗo ɗi ya ɓay mbón leɗ, le, nduo se ni ha ni guu fe. ³ Báyji le, fe ká kie fe kji tji saa tumbam. Mi ko bawda nay sanj sji ɓa huu ká tul-e ɓa tonɔ say, tɔw-e ɓa duo, le, taguɓa mbay ɓa tonɔ say ɓo tul-ri mbjw mbjw bele. ⁴ Báy saw-e na mbaymawri ká i te ɓil-e zad say na, ka ɗúoke zad mbjwke, a kuɔ ri a vbuku ri zuo tusiri mgbarak. Ka ɗo lakun máy ká ɗo mbón na kek ɓay haɓa ɓo ka mboɓ le, ɓeri tju vi-e na hak.

⁵ LEE, máy na mboɓ leɗ wara nzoɓ, ɓe ká'a réke mbay ká tul nzoɓri ká saw puo ɓari ɓoɗ ɓoɗ riw bele báy hurusuo*. A le, leɗ nzaaped Ngerewuru vi mbi leɗ na a séke luo Ngerewuru ká kaw tul karingaw mbay ɓe. ⁶ A báyji le, máa leɗ na ɗuu a se zad ká Ngerewuru leke ɓay tul-e ká ɓil law kor ɓay haɓa ɓo, ka hól ni nam isoɗ soɗ duo zad mbjw báy isoɗ soɗ sidi báy sin yie (1.260)†.

⁷ Báyji le, ruy ɗo nulue. Leɗ nzaaped Ngerewuru ká riɓ-e ɓa Misel báy leɗ nzaaped ɓeri, a nay sanj báy leɗ nzaaped ɓeri laa, i ruu zinj kji. ⁸ Roo le, Misel báy leɗ nzaaped ɓeri na i haw yum, a i ɓon faa ha nay sanj báy leɗ nzaaped ɓeri ɓay haɓa ri kaw nulue mbáa. ⁹ I vbu bawda nay sanj na ɓo kele, ɓe soɓ piɗke lew ká i ɗi ni ɓa ngeretemndaya, mase *Satan, ká ula nzoɓri riw bele ká tusiri key na; i vbu ni saa nulue ɓo tusiri gbirik báy leɗ nzaaped ɓeri mbjw hoy.

¹⁰ Fale ku le, mi laa kusol mɓa beɓeɓ ká nulue mi:

Timbeɗe na, pam Ngerewuru vi ro!
 Timbeɗe key na, Ngerewuru kie hurusuo-e báy réke mbay ɓe!
 Timbeɗe key na, Krisi, nzoɓ ká'a pie ni vi ɓay yaɓa nzoɓri na,
 kie hurusuo-e:
 Nzoɓ Dáa Bay ɓo tul yu naari,
 ɓe ká'a ɗo pol Ngerewuru naari
 bay ɗaa bay ɓo tul-ri sunj báy ɓisie na

i vbu ni saa nulue ɓo kele.

¹¹ Yu naari haw yum ká tul-e báy faa sim Vu Baɗu,
 báy Bay Ngerewuru ká i ɓaa nasike ɓa kele,

roo báy sùo-ri ká i ɓon yaklak ha huɗ.

¹² Sawke mini ze, nulue báy ɓaari ká i ɗaa puo ká ɗi na,
 i zay sùo-ri!

Roo le, seke fe ɓa taa tusiri báy bawda maambii,

bay ji le, ngeretemndaya na ɗi ɓa luori ku!

Law-e faa ni gbururu gbururu, bay ji le,
 ka ko saw sie ɗaa peɗ ɓe na ton ɗi mbáa ro.

¹³ Zadka nay sanj na ko mi, i vbu ɓeri ɓo tusiri na báyji le, ka tii saw nii máy ká mboɓ leɗ wara nzoɓ na. ¹⁴ Roo le, Ngerewuru ha tay bawda tirim ɓa sidi ha máy na ɓay haɓa ni ka zoke kpuru a se zad ká Ngerewuru leke bay tul-e ká ɓil law kor, a hól ni mbiimbam say báy few yie a ha ni kaw ɗi ɗi báy nay sanj na. ¹⁵ Báyji le, nay sanj na kuku mbi tuɔ fal máy na munu ká maambii, bay haɓa ɓo mbiike na ka ya ni. ¹⁶ Roo le, tusiri so máy na, a aa nzi-e a tju mbi ká tji saa nzaa nay sanj na.

¹⁷ Zadka nay sanj na ko munu báyji le, law-e faa ni ká tul máy na gbururu gbururu, a yji a vaa ruu zinj ɓie saw máy na, ɓari ká i ɗaa vu mbom ɓo tul *hol kusol Ngerewuru a i ɗo tul tusue bay ká Zezu tina ha ri na. ¹⁸ Báyji le, nay sanj na ɗo siya ká nzaa bawda maambii na kek.

13

Fe mgbamri ká sidi ká i ɗo yer

¹ Fale ku le, mi ko fe mgbam mbjw ká ɗo yer tji saa bawda maambii. Ka ɗo báy tɔw ɓa duo, tul ɓa tonɔ say. Taguɓa mbay guba tul tɔwkeri ku na mbjw mbjw riw bele. Ká nzaa pol-ri mbjw mbjw bele na, i vbie riɓ tji ri Ngerewuru ze ɗo ɗi*. ² Fe mgbamke ká mi ko ni na ri ɗaɗakli, ɓal-eri ri ɓal tawara, nzi-e ri nzaa mbaki. Nay sanj na ha ni nɔɔɔ ɓe, karingaw mbay ɓe, báy bawda hurusuo bay ɗaa fe. ³ Fe mgbamke ku na, tul-e mbjw ká sakrake hawri na, ri fe ká'a zinj nuɔ ká i ni ɗo ɗi, roo le, nuɔke ku na nze. Nzoɓ tukeleri riw bele na tuku ri ha ri ɗo yer a i ɗuu fal-e. ⁴ I ruo nay sanj na, bay ji le, ka ha hurusuo ha fe mgbam na. I ruo fe mgbam na ndaw i ɓaa mi: «Nzoɓ ve ndaw roo hurusuo-e ri taa fe mgbamke na le? Nzoɓ ve ndaw roo, a máa ruu zinj ni le?»

* 12:5 12.5 I kji Simri 2.9. Ledke ku na ɓa Krisi, ɓe ká Ngerewuru pie ni bay yaɓa nzoɓri. † 12:6 12.6 I kji FKT 11.2. Ká ɓil saw sieke ku ká i ɗaa nun nzoɓri tuo sie na, Ngerewuru hól nzoɓ ɓeri. * 13:1 13.1 Ká ɓil sewke na, mbay Romri mbi riɓ ká ɓa taa Ngerewuru ɓo tul-ri a i hii bay haɓa nzoɓri ruo ri munu ká ngerewuru ɓari. ɓe mini ze i tjirike Ngerewuru.

⁵ Báyii le, Ngerewuru pon faa ha fe mgbam ká do yer na baa bay siika suo beri, bay bay tiri ni, a ha ni hirusuo daa ped few sin nin pare sidi. ⁶ Ka mgbuda nzi-e a tiri Ngerewuru ndaw, tiri rin-e ndaw, zad kaw be ka nulue ndaw, roo bari riw bele ka i daa puo ka di ndaw pi. ⁷ Ngerewuru pon faa ha ni ruu zin nzebri ka i do bod ba taa be Ngerewuru na a haw yum ka tul-ri. Ka ha ni hirusuo ka tul saw kaniri riw bele ndaw, saw nzebri riw bele ndaw, nzaa bayri riw bele ndaw, roo bay nzebri ka saw puo bari bod bod riw bele ndaw pi. ⁸ Lee, nzeb tukeleri riw bele na, i ruo fe mgbamke na; ba bari huo-ri ka i daa rin-ri do bil mbede pam pola d'od ndaw roo tusiri do bay na ze i ruo ni ya. Mbedeke ku na, ba taa Vu Bađu ka i i ni ba *fe poy.

⁹ Nzeb ká do bay suku laa bay le, ka laa bay ká do key! ¹⁰ Nzeb ká Ngerewuru daa ni do bay tul hul sal le, i mgbaka ni naa hul sal na ki. A nzeb ká'a daa ni do bay tul maamii le, i ika ni bay maamii na ki. Be ze ba saw sie hana nzeb taa Ngerewururi i suw law-ri a i do tul mbika law.

¹¹ Fale ku le, mi ko fe mgbam ki ka do yer ka ti na bay bud saa siri. Ka do bay tiw ba sidi rii tiw vu bađu, roo le, bay baa be do munu ba taa nay san na. ¹² Be na, hirusuo titire fe mgbam riw bele do suo-e, a daake ped bay rin-e ha nzeb tukeleri ruo titire fe mgbam, be ka nu do suo-e roo a nze na. ¹³ Ka daa bawda fe sanri; ka daa ha huu kara di saa nulue a bo tusiri ka nun nzebri riw bele. ¹⁴ Bay faa fe sanri ká'a daa bay rin titire fe mgbamke na, ka ulake nzeb tukeleri ka tusiri key. Ka baa ha ri mi: «I mbuo fe rii titire fe mgbam na bay daake mbay bo tul-e, be ká'a hu-hud nu maamii, roo a fil na.» ¹⁵ Ka zin hirusuo bay hana omi ha fe ka i mbuo rii titire fe mgbam na, bay hana bo, fe ka i mbuo na ka baa bay, a i nzebri riw bele ka i hii bay ruo ni ya na. ¹⁶ Fe mgbam ká do yer ká ti saa siri na mbi nzi-e ha nzebri riw bele, ze i ba na ngereri, mase ledri, nzeb fezinari mase nzeb kukuri, koyri mase nzebri ka i kaw bay tul-ri kara, i te surum do nduo hodo bari, mase nzaa pol-ri. ¹⁷ Nzeb ká surum key na ti suo-e ya le, ka maa bay hie fe ya ndaw, a maa bay mbika fe a hie zin nzeb ya ndaw pi. Surumke ku na ba rin fe mgbam ká do yer na, mase kija suy fe ká maa ki bay rinke.

¹⁸ Be ze ba saw sie hana nzeb taa Ngerewururi i do bay nun nzem. Nzeb ká

do bay fe kóko le, a maa bay nday suy fe ká maa ki bay fe mgbam ká do yer na, bay ji le, suy feke ku na, maa suy nzeb. Súyke na ba isod sod yie bay sin yie pare yie (666).

14

Vu Bađu bay nzeb beri

¹ Fale ku le, mi ko-kóm, le, mi ko Vu Bađu ká do siya ká tul kuo *Sign. Nzebri ká i do zin ni na i ba isod sod duo zad isod bay sin nin pare nin (144.000) ká i vbie rin-e bay rin bi-e do nzaa pol-ri. ² Lee, mi laa kusol mgba saa nulue rii maambii ká so gbuu gbuu, mase rii mbam ká yiw kpáy. Kusol ká mi laa na, mgba rii nzaa kolon ká nzeb hanakeri han. ³ Bawda ruo nzebkeri ku na, i do siya ká pol karingaw mbay bay fe doko bay kumnunri ká nin, roo bay *ngere tul pedri ndaw na, i di sim fie. Simke ku na, nzeb mbij maa bay fere ya, ba bari huo-ri ki hoy ká i ba isod sod duo zad isod bay sin nin pare nin (144.000) ká Ngerewuru puo mbol ká tul-ri bay faa sim Vi-e ká tusiri key na ze, i maa bay fere. ⁴ Ba bari ká i koro suo-ri *tan kad kad i zaa máyri ya*, i se fal Vu Bađu na bay zadri riw bele ká'a se di. I ba nzebri ká Ngerewuru puo mbol ká tul-ri ká sakra nzebri bay faa sim Vi-e ha ri vi ba taa be bay Vu Bađu. Nzebkeri ku na, i do munu ba titire tul fe pay ká i mbi ha Ngerewuru. ⁵ Kud bay mbijw kara ti saa nzaa-ri ya; i ba nzebri ká bay ti tul-ri ya.

Led nzaaped Ngerewururi ká say

⁶ Fale ku le, mi ko led nzaaped Ngerewuru ki mbijw zo a haari tumbam siya. Ka do bay Bay Kere ká do banguo bay ka-kaake ha nzebri ká tusiri key, bay saw puo bari bod bod riw bele ndaw, saw kaniri riw bele ndaw, nzaa bayri riw bele ndaw, roo bay saw nzebri riw bele ndaw pi. ⁷ Ka baa bay mgba belen mi: «I hie Ngerewuru a i daa rin dika bo tul-e, bay ji le, nam ká'a kun sal bay zuo tul nzebri na vi ro. Munu zu le, i ruo ni, be ka daa tumbam ndaw, tusiri ndaw, bawda maambii ndaw, roo bay faa lu mbiiri ndaw pi.»

⁸ Báyii le, led nzaaped Ngerewuru ndeke di sidike ton fal led nzaaped titire na a baa mi: «I ko, ngerepuo *Babilon lie ro! Bawda ngerepuo key ká daa ha nzebri ká saw puo bari bod bod riw bele nzo him be, i pon suo-ri yaklak bo bil fe daa lorori na, lie kpukdu kpukdu ro!»

† 13:5 13.5 I kii FKT 11.2.

‡ 13:17 13.17 Ká bil sewke ku na, vu maa bay mbijw mbijw ká bil alfabe gerek na, do bay suy fe kija be kija be. Be ze, zadka i daa suy vu maa bay rin nzeb nde ki le, vi ba suy fe ká maa ki bay rin nzebke.

* 14:4 14.4 Bay key na baa bay se tul nzebri ká i se fal fe daa kayaya nzeb tukeleri ya. Bayke haa faa hana nzeb naa zin máy be ya na ya.

⁹ Báyji le, leď nzaaped Ngerewuru ndeke dı sayke tɔŋ fal nzoɔ sidikeri na, a ɓaa ɓay mgbá ɓelenj mii: «Nzoɔ ká ruo fe mgbam ká do yer ɓáy fe ká i mbuo rii ni, a ha ri te surum riŋ-ε do nzaa pol-e, mase fal nduo-ε le, ¹⁰ ɓe kɔ sùo-ε kara a nzaɔ him here Ngerewuru ká a kuna zuo ɓil tunguo here ɓe taŋ zukrike. Nzoɔke ku na, a kóko sie ká ɓil huu ká tisaw vuo huu ká dı a fu kpiri kpiri ká pol leď nzaaped Ngerewuru ɓáy pol Vu Bađu. ¹¹ Zuu huu ká ha ri kó sie na a tji ndururu mbiimbam ɓáy mbiimbam ɓaŋguo. Nzoɔ ká ruo fe mgbam na ɓáy fe ká i mbuo rii ni, ɓáy nzoɔ ha ha ká ha ri te surum riŋ-ε do sùo-ε na, ka ti mgbaka ɓaram ya mgbaj, ɓil suŋ ya ndaw, ɓisie ya ndaw pi.»

¹² Be ze ɓa saw sie haŋa nzoɔ Ngerewururi ká i ɗaa vu mbom ɓo tul bol kusol-eri, a i do tul ɓay Zezu na, i suŋ law-ri.

¹³ Fale ku le, mi laa kusol ká mgbá ká nulue mii: «Mu vbie ɓayri key ka do mbede: Tii sawke saa vuri key na, nzoɔri ká i hu ká ɓil Ngerembay na, suoriya ɓa taa ɓari.» Leε, Tem Ngerewuru yinjra ɓáy ɓayke mii: «Zađe zu, ɓa tusue kɔ. I máa ɓay mgbaka ɓaram sùo-ri ká tul ped ɓari ká i ɗaa, ɓay ji le, fe kere ɓari ka i ɗaa na, Ngerewuru ti yinjra ya, a haŋa ri fe tunduoke ɓáy.»

Fe ká tina nun se tul ɔɔ nam kúnj sal ɓay

¹⁴ Fale ku le, mi kó-kóm na ɔɔbay, le, mi kó sii mbam pie. Ká tul sii mbamke ku na, nzoɔ rii vu nzoɔ kaw dı; taguɓa mbay ká i ɗaa ɓáy lari ká nduy ziri ri ziri ri guɓa tulle, a mgbá ngahol ká nzi-ε uo pelem pelem do nduo-ε. ¹⁵ Leε, leď nzaaped Ngerewuru kɔ tji saa *hul kaŋi Ngerewuru ká nulue a ɗaa fe ɓáy bawda kusol-e ɓelenj a ɓaake ɓay zin nzoɔ ká kaw tul sii mbam na mii: «Mu mbi ngahol ɓo na, a mú tii saw vbie fe pay na, ɓay ji le, saw sie vbie fe pay na vi ro; fe pay ká tusiri na ngɔŋ ro.» ¹⁶ Báyji le, nzoɔ ká kaw tul sii mbam na, mbi ngahol ɓe na a vbie fe payri ká tusiri na[†].

¹⁷ Báyji le, leď nzaaped Ngerewuru kɔ tji saa hul kaŋi Ngerewuru ká nulue; ɓe kara ka mgbá ngahol ká nzi-ε uo pelem pelem na do nduo-ε ndaw. ¹⁸ Leď nzaaped Ngerewuru kɔ na ɔɔbay ká do ɓáy hurusuo ká tul huu na tji saa zad *tutakra fe poy, a ɗaa fe ɓáy bawda kusol-e ɓelenj zin nzoɔ ká mgbá ngahol ká nzi-ε uo pelem pelem na mii: «Mu mbi ngahol ɓo ká nzi-ε uo

pelem pelem na, a mú kúďke lere puuri ká do zúɓa zúɓa ká tusiri, ɓay ji le, lerekeri na ngɔŋ ro[‡]» ¹⁹ Báyji le, leď nzaaped Ngerewuru na mbi ngahol ɓe a kúďke lere puuri ká do zúɓa zúɓa ká tusiri, a vbuku zuo ká do ɗuo mbii lere puu ká kie here Ngerewuru. ²⁰ I toď lere puuri ká zuo zađe na ká fal ngerɛpuo; le, sim ká tji saa zad ɗuo mbii lere puu na, hil kpuru se keŋreŋ ká do nzaa piriri. Simke ká uo na yaa zad a maa sal faa isoď soď sayri munu (300).

15

Ɔɔ ɓie ɓie ká mbi ɓáy zad ká tɔŋo say

¹ Fale ku le, mi kó fe ká kie fe kɔ ká nulue ká ɓa hie zikiki a ndaď kóko. Leď nzaaped Ngerewururi ká tɔŋo say mgbá ɓie ká mbi ɓáy zad tɔŋo say do nduo-ri. Ɔa ɔɔ ɓie ɓie ká mbi ɓáy zad ro zu, ɓay ji le, ɓáy faa ɓie ká mbi ɓáy zad ku na ze here Ngerewuru ɔ ká dı. ² Mi kó fe rii bawda maambii ká do karara ká zukri kɔ ɓáy huu; a mi kó ɓari ká i haw yum ká tul fe mgbam ká do yer, ɓáy tul fe ká i mbuo rii ni, roo ká tul ɓe na ká suy ɓe suo bol riŋ-ε na. I do siya ká tul bawda maambiike, i mgbá nzaŋa ká Ngerewuru ha ri do nduo-ri gbiri gbiri, ³ a i dı sim ká *Moyze, nzoɔ ped Ngerewuru dı ká pola lew, ɓáy sim ká Vu Bađu dı mii: «[Ngerembay Ngerewuru Nzoɔ Hurusuo Luye,

fe ɗaa ɓori na ɓa hie zikiki a ndaď kóko!

Mbay tul nzoɔri ká saw puo ɓari ɓoď ɓoď bele,

feri ká mú leke ɓay ɗaa na,
do ɓáy zađe a maa ɓáy tusue ɓay.

⁴ Ngerembay, wa, nzoɔ ve ndaw roo ti hie mú ya le?

Nzoɔ ve ndaw roo, a saŋ ɗaa riŋ dika ɓo tul-a le woo?

Ba tusue, ɓa ɓo huo-ɔ kɔ hoy ze mú taŋ kaďaŋ.

Nzoɔri ká saw puo ɓari ɓoď ɓoď riw bele na i vika luo-ɔ

i huku pol-a ɓay ruo mú,
ɓay ji le, fe ɗaa ɓori ká do ɓáy zađe na

do zad hie ká nun nzoɔri riw bele.»

⁵ Fale ku le, mi kó *hul kaŋi Ngerewuru ká nulue ká *zad ká taŋ kaďaŋ ɓamba tasiri do ɓil-e na mgbuɗa do hoy. ⁶ A le, leď nzaaped Ngerewururi ká tɔŋo say ká i mgbá ɓie ká mbi ɓáy zad ká tɔŋo say do nduo-ri na, i tji saa hul kaŋike. I nduo gari ká ndaď ɓamba a nduy a puu kpala kpala;

[†] **14:16** 14.16 Ká ɓil mbede Matiye na, vbie fe pay kie nam kúnj sal ɓay Ngerewuru ká a vi vuku. I kiji Mat 13.30,38-42.

[‡] **14:18** 14.18 Riŋ lere puu key na ɓa rezjin. Leď Izarayelri vbuku lere puuri zuo goďo tisaw ká ɓa zad ɗuo mbii lere puu a i toď ha mbiike tji. Toď lere puu mini key na, nzoɔ haŋeri ker i ɓaa mii, feke kie here Ngerewuru ká a ɗaa ɓo tul nzoɔri ká nam kúnj sal ɓay. I kiji FKT 19.15; Ezay 63.3; Zuyel 3.13.

i daa sal bil ká i daa báy lari ká nduy zíriri zíriri na tekre nzaa law-ri. ⁷ LEE, fe mbjw ká sakra fe doko báy kumnunri ká ninj na, ha lef nzaaped Ngerewururi ká tɔno say na, tunguo tɔno say ká i daa báy lari ká nduy zíriri zíriri. Tungooke ku na him here Ngerewuru Nzoɔ Káw Báy Kumnun mbiimbam báy mbiimbam banjwo na, mbaa di maa ri mbjw mbjw bele. ⁸ Báyii le, zuu huu ká kie rinj dika Ngerewuru ká do, báy hurusuo-ε na yaa bil hul kanike kpol kpol bele ha nzoɔ mbjw mini kara maa bay rii di ya kpuru maa báy bie ká mbi báy zad ká tɔno say ká lef nzaaped Ngerewururi ká tɔno say i víke na o bele ndaw ro.

16

Tunguo here Ngerewuru ká tɔno say

¹ Fale ku le, mi laa kusol nzoɔ mgba belen uru saa *hul kani Ngerewuru ká nulue a baa ha lef nzaaped Ngerewururi ká tɔno say na mi: «I se i vaa kúna him here Ngerewuru ká do bil tunguo ká ba tɔno say na ká zuo tusiri.»

² Báyii le, lef nzaaped Ngerewuru titire se a vaa kuna him here Ngerewuru ká do bil tunguo be na zuo tusiri. LEE, nzoɔri ká i ha téke surum fe mgbam ká do yer do sùo-ri, a i ruo fe ká i mbuo rii ni na, nyo day ká se bamba zuo sùo nzoɔkeri na kpurukud bele.

³ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di sidike se a vaa kuna him here Ngerewuru ká do bil tunguo be na zuo bawda maambii. LEE, mbiike na fere a ndinj munu ba sim nzoɔ huɔe, a feri riw bele ká do bil-e báy kumnun na i hu mburuk.

⁴ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di sayke se a vaa kuna him here Ngerewuru ká do bil tunguo be na zuo nduo mbii báy faa luo mbiiri ha ri fere a ba sim. ⁵ Báyii le, mi laa kusol lef nzaaped Ngerewuru ká do báy hurusuo ká tumbiiri na baa ha Ngerewuru mi:

«Bo ká mù tan kaɗan,
 bo ká mù do pola doɗ ndaw roo tusiri do báy,
 mù do timbede key ndaw na,
 kúnj sal bay bo ká mini key na do báy zadε.

⁶ Nzoɔ ndayari na, i daa sim nzoɔ taa bori báy taa nzoɔ yaana bayri saa nzaa-a na zuo siri,
 a timbede key le, bo ro mù ha ri nzo sim,

i zinj fe ká maa tul-ri báy ped daa bari.»

⁷ LEE, mi laa kusol mgba saa zad *tutakra fe poy mi:

«Ijgerembay Ngerewuru Nzoɔ Hurusuo Luye,
 ba tusue kji, kúnj sal bay bori na, do báy zadε,
 a maa báy tusue bay.»

⁸ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di ninje se a vaa kuna him here Ngerewuru ká do bil tunguo be na zuo tul sie a ha ni faa zoɔko nzoɔri pii báy zaɗa be. ⁹ Nzoɔri ká sie zánke ká hed hed zo ri na, i tji ri Ngerewuru be ká'a mgba kiji bie ká mbi báy zad ká mini key do nduo-ε. Roo le, i hii sùo kér bay bari bay daa rinj dika bo tul-e ya.

¹⁰ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di ndebeke se a vaa kuna him here Ngerewuru ká do bil tunguo be na zuo tul karingaw mbay fe mgbam na, ha puoruo be do bil sun ndun. Nzoɔri su rim-ri mgbokli mgbokli bay kóko seke fe bari, ¹¹ a i tji ri Ngerewuru ká nulue bay tul sekeri báy nyoɔri ká do sùo-ri na. Roo le, i hii sùo kér bay bari ká tul fe daa kaaya bari na ya.

¹² Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di yieke se a vaa kuna him here Ngerewuru ká do bil tunguo be na zuo tul bawda nduo mbii ká rinj-ε ba Efarat ha mbiike yu kpaani a pon ba faa ha mbayri ká i kaw fi tiya ká fi tji sie na ha ri víke.

¹³ LEE, mi ko temndayari tul-ri say ká i ri tangiwri tji saa bil nzaa nay san ndaw, saa nzaa titire fe mgbam ká do yer ndaw, roo saa nzaa fe mgbam ndeke di sidike, be ká'a di sùo-ε ba nzoɔ yaana bay saa nzaa Ngerewuru ndaw na. ¹⁴ Ba temri ká i ba taa ngeretemndaya ká i daa fe sanri. I se luo mbayri ká tusiri key riw bele, bay haɗa bo, i mbjw ká i daa ruy zinj Ngerewuru Nzoɔ Hurusuo Luye báy bawda nam be.

¹⁵ Ngerembay baa mi: «I laa key, mi tji tul-ri mbuda munu ká nzoɔ riiba tjiike. Nzoɔ ká kaw báy nzaa bal-ε kekeke a koro gari beri do lakun-ε, bay haɗa bo ka se tigbi-ε hoy nduod di ha sahoɗ ka se ni ya na, suoriya ba taa be.»

¹⁶ Báyii le, temndayari na, i mbjw mbayri ká zad mbjw ká i di báy nzaa eboro ba *Harmagedon* *.

¹⁷ Fale le, lef nzaaped Ngerewuru ndeke di tɔno sayke se a vaa kuna him here Ngerewuru ká do bil tunguo be na zuo bil zuu, le, kusol Ngerewuru mgba belen saa

* 16:16 16.16 Báy nzaa eboro na *Harmagedon* ba kuo ká rinj-ε ba *Magedon*. Ká han kuo *Magedon* na lef Izarayelri daa bawda ruy ká ngon bamba ká di. (I kji Nzoɔ kúnj sal bayri 5.19; 2 Mbayri 23.29; 2 Soro fe saw bulu bari 35.22.) *Harmagedon* ká bil mbede ni key na, kie zad ká Ngerewuru a háw yum ká tul ngeretemndaya ká di, ba ɔro bie ruy kji wum.

karingaw mbay ká hul kani be ká nulue mi: «Pedke o ro zu.»¹⁸ A le, mbamri vbu haa yela yela ndaw, kusolri mgba belej belej ndaw, mbamri yiw kpáy kpáy ndaw, roo tusiri lan yik yik ndaw pi. Ba dje ká Ngerewuru daa tusiri kpuru tji timbede key na, nzoɔ ko kɔri tusiri ká lan mini key ba mbjw ya mgban!¹⁹ Bawda ngerepuo na sáka zad say, a ngerepuori ká saw puori boɔ boɔ riw bele ká tusiri key na dir wuruk wuruk. Ro, Ngerewuru ker se tul ngerepuo *Babilon ká rin-ε mgba bamba na, a daa ha ni nzo him bawda here be ká mbaa tunguo be gbay gbay na.²⁰ Tukuɔ mbiiri riw bele na gol maa kɔ gbay gbay, a kuori laa le, nzoɔ ko ri mbjw mbáa.²¹ Bawda sari ká ngobke hii maa báy boɔ nan ká i te fil-e zad sídɔ na gay saa nulue zuo tul nzoɔri ha ri tjiiri Ngerewuru bay tul sari ká ba bie ká mbi báy zad, bay ji le, ba bie ká kal tul zad pavbad.

17

Kuj bay ká bo tul bawda máy nun pie

¹ Fale le, led nzaaped Ngerewuru mbjw ká sakra led nzaaped Ngerewururi ká tonɔ say ká i mgba tunguo him here Ngerewuru do nduo-ri na ba a mi: «Mu vi, le, mi kie mu faa ká Ngerewuru a kúnke bay bo tul bawda máy daa nun pie, ká ba bawda ngerepuo ká do nzaa mbiiri*.² Mbayri ka tusiri na i pon sùo-ri i daa fe daa loɔ zinj ni, a nzoɔ tukeleri ká i nzo him nun pie be na, himke daa ri tud.»

³ Báyji le, Tem Ngerewuru mgba mi, le, led nzaaped Ngerewuru na mbi mi se fil law kor. Lee, mi ko máy mbjw munu ká di kaw tul fe mgbam ká sji ngaw ngaw ká do yer ká rin tjiiri Ngerewuru do sùo-ε kpurukud bele. Fe mgbamke ku na do báy tul tonɔ say, tjiwri ba duo.⁴ Máyke na nduo gari lari ká nduy a ndad bamba ká surumkeri ba surum gari nduo mbayri. Ka mbaɔa sùo-ε báy lari ká nduy zjiriri zjiriri ndaw, báy tisaw ká ndad bamba ká larike ngon bamba báy zaw kereri ndaw pi. Ka mgba tunguo ká i daa báy lari ká nduy zjiriri zjiriri do nduo-ε ká fe daari ká maa kóko ya, báy fe loɔri se mbaa di bay tul nun pie be na.⁵ Ká nzaa pol-e na, i vbie rin ká saw bayke do zad muni mi: «Babilon, ngerepuo ká do báy hurusuo, máa nzoɔ daa nun pieri báy nzoɔ fe daari ká maa kóko ya ká tusiri key.»⁶ Mi ko le, sim nzoɔ Ngerewururi ká a nzo na daa ni tud ba

him; ba sim nzoɔri ká i i ri bay tul bay Zezu ká i do tul-e.

Zadka mi ko ni na, mi yi mi kaw yer.⁷ Báyji le, led nzaaped Ngerewuru na ba a ha mi mi: «Mina ndaw roo, mi kaw yer munu le? Mi ba a saw bay muni máy key na báy fe mgbam ká do yer ká tul-e ba tonɔ say, tjiw-ε ba duo, ká soɔ ni na ha mu laa.⁸ Fe mgbam ká mu ko na, pola ká do báy kumnun, timbede le, ka ti mbáa, roo le, ka a tji saa *luo zad baw ká gbuke tiya bay seke zad bie ká kpukdu kpukdu. A nzoɔ tukeleri ká rin-ri do bil mbede pam pola ya doɔ ndaw roo tusiri do báy na, zadka i ko fe mgbamke na, i kaw yer, bay ji le, pola na ka do báy kumnun, timbede le, ka ti mbáa, roo le, ka a yi a tji báy.»

⁹ Be ze ba saw sie haɔa nzoɔ taa Ngerewururi i do báy fe kóko i daa fe báy nun nzem. Tul ká tonɔ say na, ba kuori ká tonɔ say ká máy na kaw di; a ba mbayri ká tonɔ say ndaw.¹⁰ Nzoɔ ndebekeri ká sakra bari mbayri na, i kal ro. Nzoɔ ndeke di yieke re mbay timbede key, a nzoɔ ndeke di tonɔ sayke na vi ya roɔbay. A roo le, zadka a vi le, ka ti káw bole di ya hoy.¹¹ A fe mgbam ká pola do báy kumnun, a timbede le, ka ti mbáa na, be kɔ ze ka ba mbay ndeke di tonɔ sidike. Ka ba nzoɔ mbjw ká sakra bari ká tonɔ say na ndaw, a se ba zad bie ká kpukdu kpukdu na.

¹² A tjiwri ká duo ká mu ko na, ba mbayri ká duo ká i re mbay ya báy, roo le, i zinj hurusuo réke mbay saw sie mbjw hoy zinj fe mgbam ká do yer na.¹³ Bari mbaykeri ku na, law-ri maa kɔ i ha ngonɔ báy hurusuo bari bay daake ped ha fe mgbam na.¹⁴ Fe mgbamke báy mbayri ká duo na, i ruu zinj Vu Baɔu, roo le, Vu Baɔu na, a háw yum ká tul-ri, bay ji le, ka ba Ngerembay ká kal tul ngerebayri, a ba Mbay luye ká kal tul mbayri riw bele. A bari ká Ngerewuru di ri a nan ri zuo boɔ ká i do tul bay be na, i ba nzoɔ háw yum zinj ni.

¹⁵ Lee, led nzaaped Ngerewuru na ba a ha mi roɔbay mi: «Nduo mbiiri ká mu ko ká máy nun pie daa puo ká di na, ba saw nzoɔri ndaw, roo nzoɔri ndaw, saw puo nzoɔri ndaw, roo nzaa bay nzoɔri ndaw pi.¹⁶ Tjiwri ká duo ká mu ko, báy fe mgbam na, i tuj máy daa nun pie na ngereɔ. I nan feri ká a doke na kpakla kpakla bele bay pon ni do hoy nduodi. I suna náy sùo-ε, a i tay bie báy huu kpólak kpólak,¹⁷ bay ji le, Ngerewuru daa kon daa pedke na do bil law-ri bay haɔa ri daa fe ká a leke báy law

* **17:1** 17.1 Máy daa nun pie key na, i di ni ba Babilon ngerepuo ndaw, bay ji le, fe daa be ula nzoɔ tukeleri a kuori do di di zinj Krisi. † **17:9** 17.9 Kuori ká tonɔ say na, nzoɔri ker i ba a mi, ba a bay se tul ngerepuo Rom ká ba ngerepuo ká do tul kuori ká tonɔ say na. ‡ **17:11** 17.11 Mbay ndeke di tonɔ sidike key na, ka do sakra mbayri ká tonɔ say na, bay ji le, ka re mbay ba sídi.

máa kí mbjw hoy ha mbayri na i dáake pedf báy hurusuo-ri ha fe mgbamke na kpuru maa báy báy ká Ngerewuru ba na ka daa pedke o báy zadε ndaw rɔ.

¹⁸ «A máy ká mù kɔ na, ba bawda ngerepuo ká do báy hurusuo, ká re tul mbayri ká tusiri key.»

18

Babilon bie kpukdu kpukdu

¹ Fal feke ku na, mĩ kɔ ledf nzaaped Ngerewuru kí dĩ saa nulue. Ka do báy bawda hurusuo, a tusiri riw bele hie báy zadf tarja be. ² Ka ba ba báy báy bawda kusol-e beleñ mii: «Ka lie ro! Bawda ngerepuo ká *Babilon na lie ro! Timbedε key na do ba zadf ká temndayari daa puo ká dī; a do ba zadf mụu sũo wūruri ká ndaya báy kire bodf bodf riw bele; kiri nduyri bodf bodf riw bele ká i ba im bamba ká nzoñri sa-sañ kara mụu sũo-ri ká dī, ³ bay ji le, máy daa nun pie na, daa ha nzoñri ká saw puo bari bodf bodf riw bele nzo him yjñke be na. Mbayri ká tusiri key pɔñ sũo-ri bo bil fe daa lɔrɔ zinj ni, a bari nzoñ dáf be hieri ká tusiri key na, i vi ba bawda nzoñ feziñari bay tul kɔn kaw bil ndadĩ ká kal tul zadf ká daa nzoñ puokeri ku na.»

⁴ Fale le, mĩ laa kusol kí mgba ká nulue mii: «Baari nzoñ biri, i tji ká bil puo na key, ká i mgbaka i daa feyaa nzoñkeri na zinj ri a i zinj ñieri ká mbi báy zadf ká'a doko bay tul-e na, ⁵ bay ji le, feyaa bari na kay tul kí tul kí kpuru mgba nulue ha Ngerewuru ker se tul fe daa kaaya puoke na. ⁶ Ndadf bay daa zinj puoke na munu ká'a daa zinj nzoñri. Fe kaayari ká'a daa na, ndadf bay puo ni kay kí ba sidĩ. Ka bil tunguo ká'a zukrike him be bay kuna ha nzoñri na, ndadf bay zukri him yjñke kal dī ba sidĩ ha ni. ⁷ Munu ká'a sii sũo-ε bamba a kaw bil ndadĩ ká kal tul zadf na, munu ndaw ze, i daa ha ni kɔ seke fe a re sũo-ε, bay ji le, ka ba ká bil law-ε mii: “Mĩ kaw zadf ni key ba mbay; mĩ kaw ba máy sie ya, a rew huf kara ti tji tul-i ya mgbanj.” ⁸ Sawke mini ze, ñieri ká mbi báy zadf ká do bay tul-e na, i vika nam mbjw hoy wuruk zuo tul-e: huf ndaw, rew huf ndaw, kɔn luye ndaw, rɔɔ huu a tay ni kpɔlok kpɔlok ndaw, bay ji le, Ngerembay Ngerewuru ká kuñ sal bay bo tul-e na ba Nzoñ Hurusuo.»

⁹ Bájji le, mbayri riw bele ká tusiri ká i daa fe daa lɔrɔ zinj ni, a i do bil ndadĩ ká kal tul zadf zinj ni na, zadfka i kókɔ zuu huu ngerepuoke ká'a tji na, i réke rew báy mbii nun-ri mgbofo mgbofo, a i nda law-ri zadf zadf bay tul-e. ¹⁰ I doko dī dī ngeren báy

hie bay tul fe seke ká'a tji tul ngerepuoke na a i ba mii:

«Seke fe woo! Seke fe ji ze mini key le!

Bo bawda ngerepuo Babilon ká do báy hurusuo na,

mù ñie kpukdu kpukdu ku waa!

Bil saw sie mbjw hoy, kún sal bay ká do bay tul-a na, tji tul-a.»

¹¹ Nzoñ dáf be hieri ká tusiri na, i réke rew báy mbii nun-ri mgbofo mgbofo ndaw, a i re sũo-ri bay tul-e, bay ji le, nzoñ mbjw mini kara hie fe bari ká i nda zuo na mbáa: ¹² feri ká i daa báy lari ká nduy zjiri zjiri ndaw, mase lari ndaw, tisawri ká ndadf bamba ká larike mba hie ndaw, zawri ndaw, tul gari ká nduy a ndadf bamba ndaw, tul gari ká sũrukeri do bodf bodf ndaw, puuri ká báy kire bodf bodf riw bele ká bare fu búy búy ndaw, feri ká báy kire kire ká i daa báy sere mbali ndaw, puuri ká larike ngɔñ bamba ndaw, lari nduykeri bodf bodf ndaw, rɔɔ báy hayri ká i daa báy tisaw kere ndaw pi. ¹³ Vay feri ká bare fu ndadf bamba ká báy kire bodf bodf ndaw, numri ká bare fu búy búy ndaw, feri ká i uu ha bare fu búy búy ndaw, him ndaw, num ndaw, sũm báy fe pay ndaw, ndayri báy baduri ndaw, piriri báy puupusuri ndaw, rɔɔ koyri báy nzoñri ká i mgba ri mgbam ká nzáa ruy kara ndaw pi.

¹⁴ Nzoñ dáf be hieri na, i ba ha ngerepuo na mii: «Bo Babilon na, fe kereri riw bele ká kɔnke daa mù bay zinj na, zekre kadf ká luo-o. Feziñari riw bele báy bil ndadĩ bori ká kal tul zadf na, zee ká luo-o, a le, mù ti zinj fekeri na mbáa wjñ.» ¹⁵ Nzoñ dáf fe hieri ká i vi ba nzoñ feziñari báy faa fe hie bari ká bil ngerepuoke ku na, i doko dī dī ngeren báy hie bay tul fe seke ká'a tji tul ngerepuoke na. I réke rew báy mbii nun-ri mgbofo mgbofo a i re sũo-ri ¹⁶ mii: «Seke fe woo! Seke fe jike ze mini key ká bil bawda ngerepuo key le! Ngerepuoke ká do munu ba máy ká nduo gari ká nduy a ndadf bamba ká sũrukeri ba sũru gari nduo mbayri do sũo-ε, a mbada sũo-ε báy feri ká i daa báy lari ká nduy zjiri zjiri, báy tisawri ká larike ngɔñ bamba mba hie, báy zawri ká ndadf bamba na, ¹⁷⁻¹⁸ saw sie mbjw hoy maa bay hanja feziña bari riw bele na, ka zekre kadf ká dī.»

A nzoñ mgbaka ngɔñ bawda hul tumbiri riw bele báy bari ká i se varu báy faa maambii na ndaw, rɔɔ báy nzoñ daa pedri ká bil bawda hul tumbiiri báy bari riw bele ká i hol sũo-ri báy faa háñari tul mbii na, zadfka i kɔ zuu huu ká se ngerepuoke na, i doko dī dī i guu fe mii: «[J]ngerepuo haqá kí rɔɔ maa bawda ngerepuo na key le woo!» ¹⁹ Ze i faa sũm siri i daa zuo tul-ri i réke

rew báy mbii nun-ri mgbobó mgbobó, í re sùo-ri í gúuke fe mii:

«Seke fe woo!

Seke fe jike ze dfo tul bawda ngerɛpuo key le!

Báy faa bawda feziŋa be ká bamba tasiri na,
 nzobri ká í dfo báy bawda hul tumbiiri ká tul maambii na,
 í vi ba nzob feziŋa.

Ze saw sie mbjw hoy maa haŋa fe ɓeri ka zékreke kad riw bele.»

²⁰ Baari nzobri riw bele ká nulue, í záy sùo-ri bay tul bie ngerɛpuo key na!

Baari nzob Ngerewururi ndaw, nzob ndáy nzaapedri
 báy nzob yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw na,
 í záy sùo-ri,
 bay ji le, Ngerewuru kuŋ sal bay ɓo tul-e
 bay tul kaŋaya ká'a ɗaa zinj ri na.

²¹ Báyii le, led' nzaaped' Ngerewuru mbjw munu ká ba nzob hɔrusuo se a vaa mbi bawda tisaw ká ngob munu ká nin nan fe na a vbu báy hɔrusuo gbukum ɓo bawda maambii a ɓaa mii:

«Faake munu ndaw ze,
 Ngerewuru a bieke bawda Ngerɛpuo Babilon na ruk ruk,
 le, nzob ti kóko mbáa wj̄m.

²² Bo Babilon na,
 nzob ti láa kusol nzaŋa koloŋ ká nzob hanjkeri hanj na mbáa;
 tjwri báy fe úlri na, nzob ti láa ká luo-ɔ mbáa ndaw.

Nzob gosi mbjw mini ká dfo ɗaa pedke na ti mbáa ndaw;

Nin nanj fe kara, nzob ti láa gire ká luo-ɔ mbáa ndaw pi.

²³ Huu ndele ti hie ká luo-ɔ mbáa ndaw;
 Suoriya yaŋa kɔ na kara nzob ti láa mbáa ndaw,

bay ji le, nzob ɗáb fe hie ɓori na,
 í ba nzob bawda hɔrusuo ká tusiri key, a báy faa fe ɗaa mgbj̄i ɓori na,
 mù úlake nzobri ká saw puo ɓari ɓod ɓod riw bele ká tusiri key.

²⁴ Ngerewuru ɗaa seke zinj nzobri ká Babilon, bay ji le, sim *nzob yaŋa bayri saa nzaa Ngerewuru báy sim nzob taa ɓeri ndaw, roɔ báy sim ɓari nzobri riw bele ká í ri ká tusiri key na, bayke dfo tul nzob pouke na.»

19

¹ Fale ku le, mi laa gire fe ri kusol ruo nzobri ngji bamba tasiri ká mgba gigigi ká nulue a ɓaa mii:

«Aleloya! Pisi Ngerewuru!

Pam ndaw, riŋ ɗika báy hɔrusuo ndaw na ɓa taa ɓe!

² Kún sal bay ɓeri na, dfo báy zadɛ a maa báy tusue bay,
 bay ji le, ka ɗaa bay ɓo tul Babilon ká ɓa bawda máy ɗaa nun pie ká ɗaa ha fe jm ya zadri riw bele ká tusiri key

báy faa fe ɗaa nun pie ɓe.
 Ngerewuru ɗaa ni ko seke fe,
 bay ji le, ka í nzob ped' Ngerewururi.»

³ Lee, ruo nzobri ɓaa na roɓay mii:

«Aleloya! Pisi Ngerewuru!

Bawda ngerɛpuo ká huu se ɗi na,
 zuu huuke tj̄i ndururu mbiimbam báy mbiimbam ɓaŋuo!»

⁴ Báyii le, *ngerɛ tul pedri ká sɔŋ sidɔ pɔre niŋ báy fe ɗoko báy kumnunri ká niŋ na, í huku siri í ruo Ngerewuru ká kaw tul karingaw mbay na í ɓaa mii:

«Amem! Ndad' bay haŋa ni ka dfo munu na kɔ!

Aleloya! Pisi Ngerewuru!»

⁵ Fale le, kusol mgba ɓa zad' ká karingaw mbay ɓo ɗi na mii: «Baari nzob ped' Ngerewururi riw bele, ɓaari ká í hje ni, ngereri báy ledri ndaw na, í pisi Ngerewuru naari!» ⁶ Lee, mi laa gire fe ri kusol ruo nzobri ngji bamba tasiri ká mgba gigigi, mgba ri maambii ká so gbuu gbuu ndaw, mgba ri mbam ká yjw kpj̄y kpj̄y ndaw a ɓaa mii:

«Aleloya! Pisi Ngerewuru,
 bay ji le, Ngerembay Ngerewuru naari Nzob Hɔrusuo Luye na ka re mbay!

⁷ Náa záyri sùo naari, náa ɗori bil suoriya, a náa ɗári riŋ ɗika ɓo tul-e,
 bay ji le, nam suoriya yaŋa kɔ Vu Baɗu na vi ro,
 a máy mbana ɓe na leke sùo-ɛ ro*.

⁸ Ngerewuru ha ni nduo gari ká ndad' bamba ká nduy a puu kpala kpala.»

(Garike na ɓa ped' ká báy zadɛ ká nzob Ngerewururi ɗaa.)

⁹ Lee, led' nzaaped' Ngerewuru na ɓaa ha mi mii: «Mu vbie mii: Bari ká Ngerewuru ɗi ri vi zad' suoriya yaŋa kɔ Vu Baɗu na, suoriya ɓa taa ɓari.» Ka ɓaa na roɓay mii: «Bayri ku na ɓa tusue bay ká uru saa luo Ngerewuru.» ¹⁰ Báyii le, ká zadɛ ku hoy mi huku pol-e bay ruo ni, roo le, ka ɓaa ha mi mii: «Hay, mu ɗaa munu ya! Bi na, mi

* **19:7** 19.7 Nam suoriya yaŋa kɔ Vu Baɗu báy máy mbana ɓe na, kie zúo kɔ ká Zezu hii bay haŋa ni ka dfo sakra ɓe báy nzob ɓeri. Nam haŋe le, ka'a yji bay tul máy mbana ɓe, ká ɓa nzob mbika lawri riw bele.

ba nzoɓ peɗ munu ká bo ndaw, munu ká yu-ri ká i do tul tusue bay ká Zezu tina ha ri. Ngerewuru ze mu ruo ni.»

Tusue bay ká Zezu tina ha ri na, be ze ba saw bay ká nzoɓ yaɗa bayri saa nzaa Ngerewuru baa ku.

Haw yum Kriſi

¹¹ Fale ku le, mi ko nulue mgbudfa do hoy, le, piri pie do di. Nzoɓ ká kaw tul-e na, riŋ-e ba Nzoɓ Doko Tul Bay Ngerewuru, bay Nzoɓ Tusue; ka kuŋ sal bay, a ru-ruy bay zadɛ. ¹² Nun-eri se huu kalu kalu munu ká riŋ huu, taguɓa mbay ngi-ngii guɓa tul-e. I vbie riŋ mbijw do nzaa pol-e ká nzoɓ mbijw ko ya, ba be huo-e ki hoy ze ka ko. ¹³ Ka nduo maagari ká ba sim do suo-e, le, riŋ-e ba «Bay Ngerewuru.» ¹⁴ Nzoɓ yumri ká nulue ká i nduo gari pie ká ndaɗ bamba ká nduy a puu kpala kpala na, i kaw tul piri piri, a i dii fal-e. ¹⁵ Ká bil law nzi-e na, maamii ká nzi-e uo pelem pelem ti saa di bay hawke yum ká tul nzoɓri ká bay saw puo bari boɗ boɗ. Ka'a réke mbay ká tul-ri bay hurusuo, a toɗ lere puu ká zad duo mbii lere puu ká kie here Ngerewuru, Nzoɓ Hurusuo Luye. ¹⁶ Riŋ ká i vbie do maagari be bay tul kul-e na ze do key: «[Jgerembay ká kal tul ngerembayri, Mbay Luye ká kal tul mbayri riw bele.»

¹⁷ Fale ku le, mi ko leɗ nzaaped Ngerewuru mbijw do siya ká bil law sikɗa sie. Ka guu fe beɗen ba siya ha nduy réke huɗ feri riw bele ká i zo i haari tumbam na mii: «I vi i mbu ki bay tul bawda fe sum Ngerewuru! ¹⁸ I vi re huɗ mbayri ndaw, ngere tul nzoɓ yumri bay nzoɓ yumri ndaw, huɗ piriri bay taa nzoɓ káw tul-ri ndaw, roo bay huɗ nzoɓri riw bele, koyri bay nzoɓri ká i kaw bay tul-ri ndaw, ngereri bay ledri kara ndaw pi.»

¹⁹ Fale ku le, mi ko fe mgbam ká do yer na bay mbayri ká tusiri key, bay nzoɓ yum bari ká i mbu tul ki bay ruu zin nzoɓ káw tul piri bay nzoɓ yum bari na. ²⁰ Fe mgbam ká do yer bay nzoɓ ká di suo-e ba nzoɓ yaɗa bay saa nzaa Ngerewuru, be ká'a daa fe sanri ká pol fe mgbam a ulake nzoɓri ká téke surum fe mgbamke do suo-ri, ká i kod fe ká i mbuo ri ni na, i mgba ri i faa ri siɗi bele i vbuku ri bay kumnun zuo bil bawda huu ká aa raɗ raɗ, bay tisaw ká vuo huu ká di a se bilam bilam a fu kpiri kpiri. ²¹ Bie nzoɓ hawri laa le, i hu-huɗ maamii ká ti saa nzaa nzoɓ káw tul piri na, ha nduy réke huɗ feri riw bele na, re huɗri na maa ri siɗi sib.

† 19:12 19.12 Zezu na ba nzoɓ ká kaw tul piri pie. Taguɓa mbay ká ngii bamba ká guɓa tul-e na, kie mii, be na ka ba mbay saw nzoɓri riw bele. * 20:8 20.8 Gog bay Magog na, ba nzoɓri ká saw puo bari boɗ boɗ ká tusiri key riw bele ká i tunj Ngerewuru ngeren. Ezekiyel 38.2.

20

Bay ká se tul mbiimbam isod sod duo zad mbijw

¹ Fale ku le, mi ko leɗ nzaaped Ngerewuru mbijw di saa nulue. Ka mgba lakerere *luo zad baw ká gbuke tiya ndaw, a mgba bawda sal lari do nduo-e ndaw pi. ²⁻³ Ka se a va mgba nay san, ba soy piedke lew ká i di ni ba ngeretemndaya, mase *Satan na, a siŋ ni bay sal lari a vbu ni bo luo zad baw ká gbuke tiya na, a dar faake gbak do tul-e, a riŋ nzi-e ren do di, ha ni kaw di mbiimbam isod sod duo zad mbijw bay haɗa bo, nay san na ka zin faa ula nzoɓri ká saw puo bari boɗ boɗ na mbaa, kpuru maa bay mbiimbam ká isod sod duo zad mbijw na ka kál ndaw ro. Fale ku le, do nun hina ni ha ni ti kele a daa nam ndji hoy.

⁴ Fale le, mi ko karingaw mbayri ká zuo. Bari ká i kaw tul-e na, Ngerewuru ha ri hurusuo kuŋ sal bay. Robay mi ko para nun suo bari ká i vbere ri bay tusue bay ká Zezu tina ha ri, bay Bay Ngerewuru ká i ka-kaake. Ba bari ká i ruo fe mgbam na ya ndaw, fe ká i mbuo ri ni na ya ndaw, i te surum fe mgbamke do nzaa pol-ri mase fal nduo-ri ya ndaw pi. Bari nzoɓkeri ku na, i yi i kaw bay kumnun i re mbay zin *Kriſi ká bil mbiimbam ká isod sod duo zad mbijw (1.000). ⁵ Be ze ba titire ti saa luɗ huɗ. A nzoɓ hawri ká i hu na, i ti yi i kaw bay kumnun ya kpuru maa bay mbiimbam ká isod sod duo zad mbijw na ka kál ndaw ro. ⁶ A bari ká i do bil titire ti saa luɗ huɗ key na, suoriya ba taa bari; i ba nzoɓri ká Ngerewuru daa ri zuo boɗ. Huɗ ndeke di sidike na, do bay hurusuo ká tul-ri ya. Bari na, i ba nzoɓ fe poyri ká i daa peɗ ha Ngerewuru ndaw, Kriſi ndaw, a i re mbay zin ni ká bil mbiimbam ká isod sod duo zad mbijw na.

⁷ Zadka mbiimbam ká isod sod duo zad mbijw kal na bayi le, i hina Satan ha ni ti saa hul sal be na, ⁸ le, ka se a ula nzoɓri ká saw puo bari boɗ boɗ ká tiw zad ká nin ká tusiri key; ba nzoɓri ká i di ri ba Gog bay Magog*. Satan na mbu ri bay daake ruy, i ruo munu ká dikudi ká nzaa mbii. ⁹ I yaɗa zadri kpol kpol riw bele ká tusiri key, a i kiri zad káw nzoɓ Ngerewururi ndaw, ngerepuo ká Ngerewuru ko ba nzoɓ nun-e na ndaw pi. Roo le, huu vi saa nulue a tay ri kpolok kpolok. ¹⁰ Leɛ, ngeretemndaya ká ba nzoɓ ula ri na, i vbu ni bo bil bawda huu ká aa raɗ raɗ, bay tisaw ká vuo huu ká di a se bilam bilam a fu kpiri kpiri. Ba

zad ká i vbuku fe mgbam ká do yer báy nzoɓ ká dī sùo-ε ɓa nzoɓ yaŋa ɓay saa nzaa Ngerewuru zuo dī pola na. I ko seke fe ngji bamba tasiri ká dī sunj báy bisie mbiimbam báy mbiimbam ɓanguo.

Ɔro bie kún sal bay

¹¹ Fale ku le, mi ko bawda karingaw mbay ɓa pie, báy nzoɓ ká kaw dī. Tumbam báy tusiri na, i duu pol-e ha nzoɓ yi i a ko ri mbáa. ¹² Roɓay, mi ko nzoɓ hufɛri, ngereri báy ledri ndaw, i do siya biw ká pol karingaw mbay na, le, i mgbuda mbederi ká i vbie fe dáa nzoɓri riw bele do dī na do hoy. I mgbuda mbede kɔ ká ɓa mbede pam na do hoy ndaw. Nzoɓ hufɛri mbjw mbjw riw bele na, Ngerewuru kunj sal bay zuo tul-ri báy faa ped dáa ɓari maa báy bay ká i vbie do bil mbedekeri ku. ¹³ Bawda maambii yinjra báy huf nzoɓri ká'a ya ri na ndaw, huf báy zad baw na, i yinjra báy huf nzoɓri ká i do dī na ndaw pi. Leε, ɓari mbjw mbjw riw bele na, Ngerewuru kunj sal bay zuo tul-ri maa báy ped dáa ɓari. ¹⁴ Báyi le, huf báy zad baw na, i vbuku ri zuo bil bawda huu ká aa rad rad, a se bilam bilam. Bawda huuke ku na, ɓa huf ndeke dī ba sidike. ¹⁵ A nzoɓ ká riŋ-ε ti bil mbede pam na ya le, i vbuka ni ɓo bil bawda huu ká aa rad rad, a se bilam bilam na ndaw.

21

Zuruzalem fie

¹ Fale ku le, mi ko tumbam fie báy tusiri fie, bay yi le, titire tumbam báy titire tusiri na zekre kad, a bawda maambii na kara ti mbáa. ² Leε, mi ko ngerepuo ká do ɓod ɓa taa Ngerewuru ká ɓa Zuruzalem fie dī saa nulue ká luo-ε ɓa tusiri. Ka mbaɗa sùo-ε a ndad máy munu ɓa máy mbana ká leke sùo-ε bay yaŋa wara. ³ Ká zadε ku na mi laa kusol mgbá ɓeleŋ saa tul karingaw mbay ká ɓaa mii: «Timbede key na, Ngerewuru do sakra nzoɓri! Ka'a dáa puo zinj ri, a ɓari laa le, i ɓá nzoɓ taa ɓeri. Ngerewuru kɔ sùo-ε na ka'a sád zinj ri, a ɓa Ngerewuru ɓari. ⁴ Ka'a taa mbii nun-ri pid pid bele; huf ti tiika mbáa ndaw, rew huf ti tiika mbáa ndaw, réke sùo ti tiika mbáa ndaw, kóko seke fe kara ti tiika mbáa ndaw, bay yi le, táw feri ká piedke na, zekre kad.»

⁵ Báyi le, Ngerewuru, ɓe ká kaw tul karingaw mbay na ɓaa mii: «Timbede key na, mi do dáa feri riw bele ɓa fie.» Fale le, ka yi i ɓaa ha mi mii: «Mu vbie bay ni

key na ka do mbede, bay yi le, bay ɓiri na ɓa tusue bay, a maa dáa law ɓo dī.» ⁶ Ka yi i ɓaa ha mi na roɓay mii: «Pedke o ro. Bi na, mi ɓa *Alfa báy Omega ndaw, Nzoɓ Tiika Saw Fe báy Nzoɓ Ɔro Bie Fe mgbada. Nzoɓ ká kon mbii se ni na, mbii káw báy kumnun ká luu na, mi haŋa ni nzo hoy hoy. ⁷ A nzoɓ ká haw yum na, a zinj fe samikeri, le, mi ɓa Ngerewuru be, a ɓe laa le, a ɓá vu-i. ⁸ A bay ká se tul tokori ndaw, nzoɓri ká i do tul Bay Ngerewuru mbáa ndaw, nzoɓ fe dáa jMRI ndaw, nzoɓ ika nzoɓri ndaw, nzoɓ dáa nun pieri ndaw, nzoɓ fe dáa mgbjiri ndaw, nzoɓ kóɓ fe kɔri ká i ko ɓa ngerewuru ɓari ndaw, roo nzoɓ kud ɓayri riw bele ndaw na, zad ɓari do bil bawda huu ká aa rad rad, báy tisaw ká vuo huu ká dī a se bilam bilam a fu kpiri kpiri ká ɓa huf ndeke dī ba sidike.»

⁹ Báyi le, led nzaaped Ngerewuru mbjw ká sakra led nzaaped Ngerewururi ká tonɔ say ká i mgbá tunguo ká Ɔro bie ɓieri ká mbi báy zad ɓa tonɔ say mbaa dī na vi ɓaa ha mi mii: «Mu vi, le, mi kie mù máy tikdi ká ɓa máy mbana Vu Baɗu na.» ¹⁰ Leε, Tem Ngerewuru mgbá mi ha led nzaaped Ngerewuru na sùu mi se tul lón kuo ká ganj bamba mbevbjw, a kie mi ngerepuo Ngerewuru ká ɓa Zuruzalem na dī saa nulue ká luo-ε ɓa tusiri. ¹¹ Ngerepuoke ku na, zad taŋa ká kie Ngerewuru ká do na, tji saa dī a nduy mbedera mbedera. Ka do ver ver munu ká tisaw kere ká riŋ-ε ɓa zasje ká nduy a taŋ qarara. ¹² I mbuo kòko dudu hi-hii ndaw, a ganj ndaw i kirike ngerepuo na. Faakeri ɓa duo fale sidɔ; led nzaaped Ngerewururi ɓa duo fale sidɔ ze i koɔ faakeri na. Ká tul faa hulri na, i vbie riŋ saw kani led Izarayelri ká duo fale sidɔ do dī do dī. ¹³ I poŋ faa hul ɓa say do fi tji sie, say do fi riŋ sie, say do fi hoɗo, say do fi gel. ¹⁴ Kòko dudu na, i mbuo do tul tisawri ká duo fale sidɔ ká i vbie riŋ nzoɓ ndáy nzaaped Vu Baɗu ká duo fale sidɔ na do dī mbjw mbjw bele.

¹⁵ Fale le, led nzaaped Ngerewuru ká ɓaa bay zinj mi na, ka mgbá ngasikri lie fe ká i dáa báy lari ká nduy ziriiri ziriiri do nduo-ε bay lieke ngerepuo na ndaw, faa hulkeri ndaw, roo kòko dudu ká kiri dī na ndaw. ¹⁶ Ngerepuoke na tɔwke maa kɔ: pieke báy áake maa ɓa kɔ. Báyi le, led nzaaped Ngerewuru lie ngerepuo na báy ngasikri lie fe ɓe na, le, pieke na ɓa *estade* isoɗ soɗ do zad duo fale sidɔ. Pieke ndaw, áake ndaw, roo ganjke ndaw na, maa ɓa kɔ*. ¹⁷ Ka lie ganj kòko dudu na ndaw,

* **21:16** 21.16 *Estade* isoɗ soɗ duo zad duo fale sidɔ na maa sal faa 2.200. Duo fale sidɔ na ɓa suy fe ká kie fe ká do bay zadε nzedem. Zadka pieke ndaw, áake ndaw roo ganjke ndaw maa ɓa kɔ na, tuma law nzoɓ ha ni ker se tul zad ká taŋ kadaj bamba tasiri ká hul kani Ngerewuru. Ba zad ká do bay zadε nzedem ká Ngerewuru do dī. † **21:17** 21.17 Tukuru nduo 144 na maa *metre* 65.

le, ba tukuru nduo isodf báy sinj ninj pare ninj, ba nduo fe lie nzobri ze ledf nzaapedf Ngerewuru na lieke†. 18 Kòko na i mbuo báy tisaw kere ká larike ngonj bamba ká i dí ba *Zaspe*. Ngerewuru na, i mbuo báy lari ká nduy zíriri zíriri a tanj kadf ká a do karara. 19 Tigbáa kòko ká kiri ngerewuoke na, i d'ew báy tisaw kere ká larike ngonj bamba báy k'ire bodf bodf. Titire tisaw tigbáa hul ká i d'aa bo na, i d'aa báy tisaw ká i dí ba *zaspé*, tisaw ndeke dí síd'ike na i dí ba *safir*; tisaw ndeke dí sayke na i dí ba *agat*, tisaw ndeke dí ninjke na i dí ba *emerode*, 20 tisaw ndeke dí ndebeke na i dí ba *onikse*, tisaw ndeke dí yieke na i dí ba *sarduwan*, tisaw ndeke dí t'ono sayke na i dí ba *kirizolit*, tisaw ndeke dí t'ono síd'ike na i dí ba *beril*, tisaw ndeke dí t'ono mbjwke na i dí ba *topaze*, tisaw ndeke dí duoke na i dí ba *kirizoparaze*, tisaw ndeke dí duo fale mbjwke na i dí ba *turkuaze*, tisaw ndeke dí duo fale síd'ike laa le, i dí ba *ametiste*. 21 Faa hulri ká duo fale síd'í na ba para zaw kereri ká duo fale síd'í ká larike ngonj bamba ká i dí ba *perle*. Faa hulri mbjw mbjw riw bele na i d'aa báy para zaw kereke mbjw k'í hoy. Faa ká bil ngerewuru na, i d'aa báy lari ká nduy zíriri zíriri a tanj kadf ká a do karara.

22 Roo le, ká bil ngerewuoke ku na, m'í ko hul k'ani ká dí ya, bay jí le, Ngerembay, Ngerewuru Nzob Hurusuo Luye báy Vu Badu na ze i ba hul k'anike‡. 23 Ngerewuru na se síe síe, mase few roo bay hanja ri tanj zadf ká dí ya, bay jí le, zadf tanja Ngerewuru ká kie ni na, tanj zadf kadf ká dí, a Vu Badu laa le, ba huu ndele ká puoke. 24 Nzobri ká saw puo bari bodf bodf ká tusiri key na, i d'oko bil zadf tanja be, a mbayri ká tusiri key kara, i séke báy feziña bari ká dí. 25 Faa hulkeri na a d'oko hoy ká bisie; nzob ti dár do dí ya mgbaj, bay jí le, sunj ti d'oko bil ngerewuoke na ku ya. 26 Nzobri ká saw puo bari bodf bodf ká tusiri key na, i úru báy fe riñ d'ika bari báy feziña bari i séke dí. 27 Ká bil ngerewuoke ku na, fe jm mbjw mini kara ti rií dí ya, nzob fe d'aa lor'ori ya ndaw, nzob kúdf bayri ya ndaw. Ba bari huo-ri k'í hoy ká riñ-ri do bil mbede pam ká ba taa Vu Badu na ze i rií dí.

22

1 Fale ku le, ledf nzaapedf Ngerewuru na kie m'í nduo mbii káw báy kumnun ká nduy a tanj karara t'í saa karingaw mbay Ngerewuru báy Vu Badu, 2 a uo ká law síkda faa ká bil ngerewuoke na. Ká síkda nduo mbiiri ká síd'í na, puu káw báy

kumnun do dí*, ká lie lereke faa bal ba duo fale síd'í ká bil mbiimbam mbjw. Few mbjw le, lie ba mbjw mbjw, a vaykeri kara ba sawpuu vaa nzobri ká saw puo bari bodf bodf.

3 Feri ká Ngerewuru fad' na ti d'oko mbáa. Karingaw mbay Ngerewuru báy Vu Badu ze a d'oko dí. LEE, nzob pedf beri na, i ruo ni. 4 I kóko nun-ε†, le, riñ-ε do nzaa pol-ri. 5 Sunj ti tiika dí mbáa ndaw, nzob ti séke síe zadf tanja huu ndele ya ndaw, zadf tanja síe ya ndaw, bay jí le, Ngerembay Ngerewuru a hanja zadf tanja be tanj ká tul-ri, a i re mbay mbiimbam báy mbiimbam banjuo.

Zezu waa bay vika

6 Fale ku le, ledf nzaapedf Ngerewuru na baa há m'í mii: «Baykeri ku na ba s'uo bay a maa bay d'aa law bo dí. Ngerembay Ngerewuru ká há Tem be há nzob yaanja bayri saa nzi-ε na, pie ledf nzaapedf be bay kie nzob pedf beri fe ká'a vika vuku.»

7 Zezu baa mii: «Í laa key! Ndji hoy le, m'í vika. Nzob ká d'aa vu mbom bo tul bayri ká uru saa nzaa Ngerewuru ká do bil mbede ni key le, suoriya ba taa be.»

8 Bi Zaa na, fekeri ku riw bele na, m'í laa báy suk-i ndaw, a m'í ko báy nun-i gbak gbak ndaw pí. A zadfka m'í laa bay fekeri, a m'í ko báy nun-i ndaw na báyii le, m'í huku pol ledf nzaapedf Ngerewuru ká kie m'í fekeri na bay ruo ni. 9 Roo le, ka baa há m'í mii: «Hay, mu d'aa munu ya. Bi na, m'í ba nzob pedf munu ká bo ndaw, munu ká yu-ori ká i ba *nzob yaanja bayri saa nzaa Ngerewuru ndaw, roo munu ká bari riw bele ká i d'aa vu mbom bo tul bayri ká do bil mbede ni key ndaw na. Ngerewuru ze mu ruo ni.»

10 Fale ku le, ka baa há m'í báy mii: «Bayri ká uru saa nzaa Ngerewuru ká do bil mbede ni key na, mu muu ya, bay jí le, nam ká fekeri a t'í na t'òñ dí mbáa ro. 11 Nzob k'ayaa na, ka d'aa nun-ε ba pola, a nzob fe d'aa jm na, ka do bil fe d'aa jm na, a d'aa nun-ε ba pola. A roo le, nzob fe d'aa báy zadf na, ka d'aa nun-ε ba pola, a nzob ká do bodf ba taa Ngerewuru le, ka do bodf ba taa be, a séke nun-ε ba pola.»

12 Zezu baa mii: «Í laa key! Ndji hoy le, m'í vika. M'í mgbaka fe tunduori na do nduo-i bay hanja nzob haa haa le, ka maa báy pedf d'aa be. 13 Bi na, m'í ba *Alfa báy Omega, m'í ba Titire Nzob báy Jro Bie Nzob, Nzob Tiika Saw Fe báy Nzob Jro Bie Fe mgbada. 14 Suoriya ba taa nzobri ká i waa maagari bari *tanj kadf kadf, bay

‡ 21:22 21.22 Nzob se síe hul k'ani mbáa, bay jí le, Ngerewuru k'í s'uo-ε sadf z'ij nzob beri, a ngerewuru báy zadf ngidf bele na ba taa be. * 22:2 22.2 I k'í Tiika saw fe 2.9; 3.22; Ezekiyel 47.12. † 22:4 22.4 I k'í T'í kele 33.20; 1Tm 6.16 ndaw. Pola lew na, nzob maa bay kóko nun Ngerewuru ya, roo le, timbede key na faa do hoy ro.

haṅa ɓo i ɗo ɓáy faa rii ɓáy faa kòkò dudu í se ɓil ṅerepuo na, í sụ lere puu káw ɓáy kumnun ɓaṅguo ká ɗi. ¹⁵ Roo le, váy nzoɓri, ɓari nzoɓ fe ɗáa mgbjiri ɓáy nzoɓ ɗáa nun pieri ndaw, nzoɓ ika nzoɓri ndaw, nzoɓ kóɗ fe k̄iri ká i ko ɓa ṅerewuru ɓari ndaw, mase nzoɓ haṅa haṅa ká hii kúɗ ɓay a ɗáa ɓaṅguo ndaw na, i ɗoko fal ṅerepuoke na.

¹⁶ «Bi Zezu na, m̄ pie leɗ nzaaped ɓi ɓay haṅa ni ka ɓaa nasi ɓay ferri key na riw bele hạ nzoɓ mbika lawri ká i mbụ tul k̄i ká zad' ɓod' ɓod' na. ʼBi na, m̄ ɓa vu bulu Mbay *David, a mí ɓa rùo tiɓie ká taṅ gbalak ndaw pi[‡].»

¹⁷ Tem ṅerewuru ɓáy máy mbana Vu Baɗu[§] na, i ɓaa mii: «Mu vi!» Nzoɓ ká laa ɓay key na le, ka ɓaa mii: «Mu vi!» Nzoɓ ká k̄on mbii se ni le, ka vi; a nzoɓ ká hii ɓay nzoɓo mbii káw ɓáy kumnun le, ka ví yaṅ hoy hoy.

Sin tul bay

¹⁸ Baari riw bele ká ì laa ɓay ká uru saa nzaa ṅerewuru ká ɗo ɓil mbede ni key na, ɓi Zạ na m̄ baka r̄i mii: nzoɓ ká ɗáa ɓay k̄i nde tul ɓayke na le, ṅerewuru a ɗáa ɓieri ká mbi ɓáy zad', ká ɓayke ɗo ɓil mbede ni key na, nde tul seke fe ká ɗo ɓay tul-e. ¹⁹ A nzoɓ ká naa ɓay haṅe ká ɗi le, ṅerewuru a náa fe haṅe ká ɗo ɓay tul-e, ká ɓayke ɗo ɓil mbede ni key ndaw. Nzoɓke ti sụṅa lere puu káw ɓáy kumnun ya ndaw, ka ti rii ɓil ṅerepuo ṅerewuru na ya ndaw pi.

²⁰ Nzoɓ ɓáa nasi ɓay fe niri key riw bele na ɓaa mii: «Ba tusue, nd̄ji hoy le, m̄ vika.»

Amem! Nɗaɗ ɓay haṅa ni ka ɗo munu na k̄i! ṅereɓbay Zezu, mu vi!

²¹ Nɗaɗ ɓay haṅa law huoke taa ṅereɓbay Zezu ka sáɗ z̄iṅ nzoɓ taa ṅerewururi riw bele! Amem! Nɗaɗ ɓay haṅa ni ka ɗo munu na k̄i!

[‡] **22:16** 22.16 Zadzka Zezu ɓaa mii, ɓeri ɓa vu bulu Mbay David, a ɓeri ɓa rùo tiɓie ndaw na, ka hii ɓay ɓáa mii, ɓeri ɓa Nzoɓ Yaṅa Nzoɓri ká ṅerewuru waa ɓay pie ɓeri vi, ɓeri ká Ziɓri riw bele giyaṅ ɓeri na. [§] **22:17** 22.17 Máy mbana Vu Baɗu na, ɓa nzoɓ mbika lawri ká i giyaṅ nam ȳji Zezu ká ɓa mbana ɓari.